T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ *SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MUHAMMED RIZÂ ÂGEHÎ'NİN FİRDEVSÜ'L-İKBÂL'İ

[100b-200a]

(Giriş, Transkripsiyonlu Metin, Dil-Yazım Özellikleri, Dizin-Sözlük)

DOKTORA TEZİ

ŞENEL GERÇEK

ANABİLİM DALI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
PROGRAMI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

KOCAELİ, 2011

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ *SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MUHAMMED RIZÂ ÂGEHÎ'NİN FİRDEVSÜ'L-İKBÂL'İ

[100b-200a]

(Giriş, Transkripsiyonlu Metin, Dil-Yazım Özellikleri, Dizin-Sözlük)

DOKTORA TEZİ

ŞENEL GERÇEK

ANABİLİM DALI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
PROGRAMI : TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

DANIŞMAN :DOÇ. DR. MÜNEVVER TEKCAN

KOCAELİ, 2011

T.C.

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ *SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MUHAMMED RIZA ÂGEHÎ'NİN FİRDEVSÜ'L-İKBÂLİ [100b-200a]

(Giriş, Transkripsiyonlu Metin, Dil-Yazım Özellikleri, Dizin-Sözlük)

DOKTORA TEZİ

Tezi Hazırlayan: Şenel GERÇEK

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Tarihi ve No: 13.04.2011 2011/11

Prof. Dr. Mehmet ALPARGU **Prof. Dr. Vahit TÜRK** **Doç. Dr. Hatice TÖREN**

Doç. Dr. Münevver TEKCAN

Yrd. Doç. Dr. Hasan KOLCU

Yerine Doç. Dr. Tarık SEYHAN

KOCAELİ, 2011

ÖNSÖZ

Türk dilinin, Oğuzca ve Kıpçakçayla birlikte en büyük temsilcisi sayılan ve 15. yüzyıldan başlayarak 20. yüzyıla kadar Orta Asya'da varlığını sürdüren Çağatay edebî yazı dilinde üretilmiş eserler hakkında, günümüze kadar pek çok çalışma yapılmıştır. Başlangıcından itibaren klasik dönemde yazılan eserlerin uzun süredir dil ve edebî özellikleri çeşitli incelemelerin konusu olmuşken, daha sonraki dönemlerde, özellikle de 19. yüzyıl ve sonrasında Çağatay diliyle üretilmiş eserlerle ilgili yapılan araştırmaların geçmişi henüz yenidir. Özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren Özbekistan'da bu yönde yapılan çalışmalar artmış, bilinmeyen eserleri ortaya çıkarmaya yönelik Özbek aydınlarının gayretleriyle pek çok eser gün ışığına çıkarılmaya başlanmıştır.

Muhammed Rızâ Âgehî'nin Firdevsü'l-İkbâl'i [100b-200a] (Giriş, Transkripsiyonlu Metin, Dil-Yazım Özellikleri, Dizin-Sözlük) adlı çalışma, 19. yüzyıl Çağatay sahasının en büyük iki şairi Mûnis ve Âgehî tarafından yazılan ve Hive hanları tarihini anlatan *Firdevsü'l-İkbâl* adlı eserin incelenmesine dayanmaktadır. Altı bölümden oluşan bu çalışmada, 19. yüzyılın ilk yarısında, Hârezm sahasında Çağatay edebî dili ile yazılmış olan eserin dil özelliklerini ve söz varlığını inceleyerek belirlemek, böylece eserin Türk dili, edebiyatı ve tarihi açısından önemini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Çalışmaya konu olan metnin çözümlenip çeviri-yazıya aktarılması, yalnız dil ve edebiyat alanında değil, başka alanlarda çalışan araştırmacı ve bilim insanlarının çalışmalarına da katkı sağlayacaktır. Özellikle, tarihî bir eser olması nedeniyle, *Firdevsü'l-İkbâl*'in sağladığı, döneme ait siyasî, askerî, diplomatik, ekonomik, coğrafî, mimarî, etnik vb. bilgiler hem modern tarihçilere hem de bu bölgenin kültür

tarihi alanında yapılacak olan bilimsel çalışmalara önemli bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

Bu çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Çağatay edebiyatı ve dilinin kısa bir tarihi ile tarih yazıcılığının Moğol-İlhanlılardan itibaren Harezm bölgesindeki tarihsel gelişimi anlatılmış, eserin müellifleri hakkında bilgi verildikten sonra *Firdevsü'l-İkbâl*'in yazılış süreci, nüshaları ve üzerinde yapılan çalışmalar ayrıntılı bir biçime ele alınmıştır.

İkinci bölümde eserin yazım ve dil özellikleri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, *Firdevsü'l-İkbâl*'in transkripsiyonlu metni verilmiştir. Metnin kuruluşunda İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan T 82 numaralı nüsha temel alınmış ve bu nüsha, Yuri Bregel'in Leningrad'da bulunan ve 571a ve E6 nüshalarını karşılaştırarak oluşturduğu matbû neşir ve Taşkent'te bulunan 821/1 numaralı yazma nüsha ile karşılaştırılmış, nüsha ve neşir farkları dipnotta gösterilmiştir.

Dördüncü bölümde, eserde geçen Arapça ve Farsça ibare ve metinlerle ayetlerin Türkçe çevirileri verilmiş; metnin manzum bölümlerinin vezin kalıpları gösterilmiştir.

Beşinci bölümde metnin sözlük ve gramer dizini verilmiştir. Dizinde, Reşit Rahmeti Arat'ın *Kutadgu Bilig* adlı eserindeki dilbilgisi sıralaması esas alınmıştır.

Altıncı bölümde metinde geçen özel kişi, yer ve topluluk adları ayrı başlıklar altında gösterilmiştir.

Ekler bölümünde ise metnin tıpkıbasımından örnekler verilmiştir.

Bu eserin Arapça bölümlerinin çevirisi yapan sayın Hüseyin Akbaş'a, Farsça bölümlerin çevirilerini yapmakla kalmayıp eserdeki kimi sözcükleri okuma konusunda yardımlarını esirgemeyen sayın Doç. Dr. Rahman Moshtagh Mehr'e, çalışmam boyunca her türlü desteği sağlayan ailem ve dostlarıma minnettarlığımı belirtmek isterim.

Bu çalışmayı bana öneren ve başlangıcından itibaren doktora süreci boyunca maddî ve manevî hiçbir yardımı benden esirgemeyen, çalışmamın her aşamasını büyük bir sabır ve titizlikle takip eden değerli Hocam Doç. Dr. Münevver Tekcan'a ise ayrıca sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Şenel Gerçek, Kocaeli, Şubat 2011

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....I
İÇİNDEKİLER.....IV
ÖZET.....X
ABSTRACT.....XI
KISALTMALAR.....XII
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....XIV
1.GİRİŞ.....1
1.1. ÇAĞATAY EDEBİYATI.....1
1.1.1. Hive Hanlığı'na Kadar Çağatay Edebiyatı.....1
1.1.2. Hive Hanlığı Döneminde Çağatay Edebiyatı.....4
1.2. TARİH YAZICILIĞI.....8
1.2.1. Moğollar ve Timurlular Dönemi Tarih Yazıcılığı.....8
1.2.2. Özbek Tarih Yazıcılığı.....12
1.2.2.1. Hive Tarih Yazıcılığı.....13
1.3. FİRDEVSÜ'L-İḲBÂL'İN MÜELLİFLERİ HAKKINDA BİLGİ.....16
1.3.1. Şîr Muḥammed Mîrâb Mûnis.....16
1.3.2. Muhammed Rızâ Âgehî.....17
1.4. FİRDEVSÜ'L-İḲBÂL.....22
1.4.1. Eserin Nüshaları.....27
1.4.2. Eserin İçeriği.....30
1.4.3. Eserin Üslup ve Dili.....31
1.5. FİRDEVSÜ'L-İḲBÂL ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR.....36
1.6. METNİN KURULUŞU.....39
1.7. ÇALIŞMANIN AMACI.....42
2. YAZIM VE DİL ÖZELLİKLERİ.....39
2.1. YAZIM ÖZELLİKLERİ.....43
2.1.1. Ünlülerin Yazımı.....43
2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı.....48
2.1.3. Hareke ve Yazı İşaretlerinin Kullanılışı.....50
2.1.4. İzafet Kesresinin Yazımı.....51

2.1.5. Çift Ünsüz Yazımı 51
2.1.6. Yanlış ve Eksik Yazım 51
2.1.7. Bitişik-Ayrı Yazım 52
2.1.7.1. İki Sözcüğün Bitişik Yazımı 52
2.1.7.2. Eklerin Bitişik-Ayrı Yazımı 52
2.1.7.2.1. Yapım Eklerinin Bitişik-Ayrı Yazımı 52
2.1.7.2.2. Çekim Eklerinin Bitişik-Ayrı Yazımı 53
2.1.7.2.2.1. İsme Gelen Çekim Eklerinin Bitişik-Ayrı Yazımı 53
2.1.7.2.2.2. Fiile Gelen Çekim Eklerinin Bitişik-Ayrı Yazımı 54
2.2. SES ÖZELLİKLERİ 55
2.2.1. Ünlüler 55
2.2.1.1. Ünlü Değişmeleri 55
2.2.1.1.1. Ünlülerde Yuvarlaklaşma 56
2.2.1.1.2. Ünlülerde Düzleşme 56
2.2.1.2. Ünlü Uyumu 57
2.2.1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu 57
2.2.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 59
2.2.1.2.2.1. Yardımcı Ünlüler ve Eklerde Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 59
2.2.2. Ünsüzler 66
2.2.2.1. Sözcük Başında Korunan Ünsüzler 66
2.2.2.2. Ünsüz Değişmeleri 67
2.2.2.3. Ünsüz Uyumu 68
2.2.2.3.1. İsim İşletme Eklerinde Ünsüz Uyumu 68
2.2.2.3.2. Fiil İşletme Eklerinde Ünsüz Uyumu 68
2.2.2.4. Oğuz ve Kıpçak Unsurları 69
2.3. BİÇİM ÖZELLİKLERİ 72
2.3.1. Ad Grubu 72
2.3.1.1. Ad 72
2.3.1.1.1. Addan Ad Yapan Ekler 72
2.3.1.1.2. Fiilden Ad Yapan Ekler 73
2.3.1.1.3. Ad Çekimi 75

2.3.1.1.3.1. Çokluk Eki 75
2.3.1.1.3.2. İyelik Ekleri 76
2.3.1.1.3.3. Durum Ekleri 77
2.3.1.2. Sıfat 80
2.3.1.2.1. İşaret Sıfatları 80
2.3.1.2.2. Niteleme Sıfatları 81
2.3.1.2.3. Sayı Adları 81
2.3.1.2.3.1. Asıl Sayı Adları 81
2.3.1.2.3.2. Birleşik Sayı Adları 81
2.3.1.2.3.3. Sıra Sayı Adları 82
2.3.1.2.3.4. Yaklaşık Sayı Adları 82
2.3.1.2.3.5. Kesir Sayı Adları 82
2.3.1.2.4. Belirsizlik Sıfatları 83
2.3.1.2.5. Soru Sıfatları 83
2.3.1.3. Zarf 83
2.3.1.3.1. Yer Zarfları 83
2.3.1.3.2. Zaman Zarfları 84
2.3.1.3.3. Azlık-Çokluk Zarfları 85
2.3.1.3.4. Durum Zarfları 85
2.3.2. Zamir 85
2.3.2.1. Kişi Zamirleri 85
2.3.2.2. İşaret Zamirleri 86
2.3.2.3. Soru Zamirleri 86
2.3.2.4. Dönüşlülük Zamirleri 87
2.3.2.5. Belirsizlik Zamirleri 87
2.3.3. Edat 87
2.3.3.1. Son Çekim Edatları 87
2.3.3.2. Bağlama Edatları 88
2.3.3.3. Kuvvetlendirme Edatları 89

2.3.4. Fiil 89
2.3.4.1. Addan Fiil Yapma Ekleri 89
2.3.4.2. Fiilden Fiil Yapma Ekleri 89
2.3.4.3. Fiil Kip ve Zaman Çekimi 91
2.3.4.3.1. Basit Kipler 91
2.3.4.3.1.1. Haber Kipleri 91
2.3.4.3.1.1.1. Geniş Zaman 91
2.3.4.3.1.1.2. Görülen Geçmiş Zaman 92
2.3.4.3.1.1.3. Anlatılan Geçmiş Zaman 93
2.3.4.3.1.1.4. Gelecek Zaman 94
2.3.4.3.1.2. Dilek Kipleri 95
2.3.4.3.1.2.1. Emir Kipi 95
2.3.4.3.1.2.2. Dilek-İstek Kipi 96
2.3.4.3.1.2.3. Şart Kipi 97
2.3.4.3.2. Bileşik Kipler 98
2.3.4.3.2.1. Hikâye 98
2.3.4.3.2.1.1. Geniş Zamanın Hikâyesi 98
2.3.4.3.2.1.2. Gelecek Zamanın Hikâyesi 99
2.3.4.3.2.1.3. Şartın Hikâyesi 100
2.3.4.3.2.2. Rivayet 100
2.3.4.3.2.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti 101
2.3.4.3.2.3. Şart 101
2.3.4.3.2.3.1. Geniş Zamanın Şartı 102
2.3.4.3.2.3.2. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı 102
2.3.5. Bildirme 103
2.3.5.1. Olumlu Bildirmeler 103
2.3.5.1.1. ér-/ é- Fiili ile Yapılan Olumlu Bildirmeler 103
2.3.5.1.2. dur(ur), tur(ur) Fiili ile Yapılan Olumlu Bildirmeler 105

2.3.5.2. Olumsuz Bildirmeler 106
2.3.5.2.1. ér-/ é- fiili ile Yapılan Olumsuz Bildirmeler 106
2.3.5.2.2. "yoḳ" ile Yapılan Olumsuz Bildirmeler 106
2.3.6. Soru Şekli 106
2.3.6.1. Fiilerde Soru Şekli 106
2.3.6.2. Bildirmelerde Soru Şekli 107
2.3.7. Fiilimsiler 107
2.3.7.1. Sıfat-fiiller (Partisipler) 107
2.3.7.1.1. Geniş zaman Sıfat-fiil Ekleri 107
2.3.7.1.2. Gelecek zaman Sıfat-fiil Ekleri 108
2.3.7.2. Zarf-fiiller (Gerundiumlar) 108
2.3.8. Birleşik Fiiller 110
2.3.8.1. Adla Yapılan Birleşik Fiiller 110
2.3.8.2. Fiille Yapılan Birleşik Fiiller 110
2.3.8.3. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller 111
2.4. CÜMLE BİLGİSİ 113
2.4.1. Sözcük Grupları 113
2.4.1.1. Ad Tamlaması 113
2.4.1.2. Sıfat Tamlaması 114
2.4.1.3. Zarf-fiil (Gerundium) Grubu 114
2.4.1.4. Ad-fiil (Mastar) Grubu 114
2.4.1.5. Tekrar Grubu 115
2.4.1.6. Edat Grubu 115
2.4.1.7. Bağlama Grubu 116
2.4.1.8. Unvan Grubu 116
2.4. 1.9. Ünlem Grubu 116
2.4.1.10. Sayı Grubu 117
2.4.1.11. Kısaltma Grubu 117
2.4.2. Cümle 117
2.4.2.1. Basit Cümle 117
2.4.2.2. Birleşik Cümle 120

2.4.2.3. Karmaşık Cümleler 124
3. METİN (100b-200a) 131
4. ÇEVİRİLER VE VEZİNLER 387
4.1. ARAPÇA VE FARSÇA ÇEVİRİLER 387
4.2. VEZİNLER 394
5. DİZİN 398
6. ÖZEL ADLAR DİZİNİ 1189
6.1. KİŞİ ADLARI DİZİNİ 1189
6.2. YER ADLARI DİZİNİ 1244
6.3. ETNİK ADLARI DİZİNİ 1266
7. SONUÇ 1274
KAYNAKÇA 1280
EKLER 1288
ÖZGEÇMİŞ

ÖZET

Bu çalışma, klasik Çağatay edebî dilinin son döneminde, Şîr Muḥammed Mîrâb Mûnis ile onun halefi ve yeğeni Muḥammed Rıżā Âgehî tarafından yazılan *Firdevsü'l-İḳbâl*'in 100b-200a arasındaki varağıyla ilgilidir. Bu dil, 15. yüzyıldan itibaren Orta Asya'da Türk dilinin en büyük temsilcisi olmuştur. *Muhammed Rızâ Âgehî'nin Firdevsü'l-İkbâl'i [100b-200a] (Giriş, Transkripsiyonlu Metin, Dil-Yazım Özellikleri, Dizin-Sözlük)* adlı çalışmanın dört amacı vardır: Yazma eserin transkripsiyonlu metnini ortaya çıkarmak, dil özelliklerini incelemek, söz varlığını belirlemek, böylece bu eserin Türk dili, edebiyatı ve tarihi açısından önemini ortaya koymak. Bu çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, Çağatay edebiyatı, dili ve Orta Asya tarih yazıcılığı geleneği hakkında tarihsel bilgilerle eserin müelliflerinin yaşamı ve *Firdevsü'l-İkbāl'le* ilgili temel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde eserin yazım ve dil özellikleri incelenmiştir. Üçüncü bölümde, *Firdevsü'l-İkbāl*'in transkripsiyonlu metni verilmiş, metnin kuruluşunda İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan T 82 numaralı nüsha temel alınmış ve bu nüsha, Yuri Bregel'in Leningrad'da bulunan ve 571a ve E6 nüshalarını karşılaştırarak oluşturduğu matbû neşir ve Taşkent'te bulunan 821/1 numaralı yazma nüsha ile karşılaştırılmış, farklılıklar dipnotta gösterilmiştir. Dördüncü bölümde, eserde geçen Arapça ve Farsça ibare, metin ve ayetlerin Türkçe çevirileriyle şiir vezinlerinin kalıpları verilmiştir. Beşinci bölümde metnin sözlük ve dilbilgisel dizini verilmiştir. Dizin, Reşit Rahmeti Arat'ın *Kutadgu Bilig* adlı eserindeki dil bilgisi sıralama esas alınarak oluşturulmuştur. Altıncı bölümde metinde geçen özel kişi, yer ve topluluk adları ayrı başlıklar altında gösterilmiştir. Tezin sonunda metnin tıpkıbasımından örnekler verilmiştir.

Anahtar sözcükler: Çağatayca, Hive Hanlığı tarihi, dilbilgisi, sözlük-dizin

ABSTRACT

This study concerns with the folios 100b-200a of *Firdevsü'l-İḳbâl* written by Şîr Muḥammed Mîrâb Mûnis, and his successor and nephew Muḥammed Rıżā Âgehî in the last period of classical Chagatay literary language. This language has been the major candidate of Turkish Language in Central Asia since 15th century. The study with the title of *Muhammed Rızâ Âgehî's Firdevsü'l-İkbâl [100b-200a] (Introduction, Text with Transcription, Language-Dictation Features, Index-Vocabulary)* has four main purposes: Revealing the exact transcription of the manuscript, investigating its language and dictation features, seting the vocabulary of work and demonstarating the importence of this work for Turkish language, literature and history. This study consists of six chapters. In the introduction part, it is given a brief historical information about Chagatay literature and language, and tradition of historiography in Central Asia as well as basic knowledges about *Firdevsü'l-İḳbāl* and its writers. In the second chapter, language and dictation features of the work are examined. In the third chapter, the text is established not only by transcribing concerned folios between 100b-200a in the hand-written copy of *Firdevsü'l-İkbāl* in İstanbul University Library registered with the number T 82, but also by comparing that copy with two counterparts of *Firdevsü'l-İkbāl*, the manuscript 821/1 in Tashkent and a critical edition in a printed form prepared by Yuri Bregel based on two manuscripts with the registration numbers 571a and E6 in Leningrad. Differences and wrong or missing parts in the texts are also shown by using footnotes. In the fourth chapter, Turkish translations of the expressions, passages or verses in Arabic and Persian and meter patterns in poetries are given in order. Fifth chapter includes a dictionary and grammatical index based on Reşit Rahmeti Arat's *Kutadgu Bilig*. In the last chapter, all special names of personalities, places and social groups mentioned in the text are shown in separeted lists. At the end of the thesis, some copied folios of *Firdevsü'l-İkbāl* T 82 are added.

Key Words: Chagatay Language , The history of Khiva Dynasty, grammer, vocabulary-index

KISALTMALAR

a	: Birinci sayfa
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
Ar.	: Arapça
Ast.	: Astronomi
A.Ü.	: Atatürk Üniversitesi
AÜDTCF	: Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi
B	: Bregel neşri *(Firdevsü'l-İkbāl)*
b	:İkinci sayfa
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
çev.	: Çeviren
Dan.	: Danışman
doğ.	: Doğum tarihi
Ed.	: Edited by
ET	: Eski Türkçe
Far.	: Farsça
Fr.	: Fransızca
Haz.	: Hazırlayan
İ	: İstanbul nüshası (*Firdevsü'l-İkbāl)*
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Moğ.	: Moğolca
no	: Numara
ölm.	: Ölüm tarihi
Peh.	: Pehlevice
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
sal.	: Saltanat dönemi
Soğd.	: Soğdca
T	: Taşkent nüshası (*Firdevsü'l-İkbāl)*
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı

TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
Trans.	: Translated by
Uyg.	: Uygurca
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
Vol.	: Volume
Yun.	: Yunanca
yy	: Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	a, ā, e	ش	ş
آ	a, ā	ص	ṣ
ء	’	ض	ż, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ة	t	ع	‘
ت	t	غ	ġ
ث	s̱	ف	f
ج	c, ç	ق	ḳ
چ	ç	ك	g, k, ŋ
ح	ḥ	ل	l
خ	ḫ	م	m
د	d	ن	n
ذ	ẕ	و	o, ō, ö, ü, ū, v
ر	r	ه	a, e, h
ز	z	ى	ı, i, ī, y
س	s		

1. GİRİŞ

1.1. ÇAĞATAY EDEBİYATI

1.1.1. Hive Hanlığı'na Kadar Çağatay Edebiyatı

Türk dilleri ailesinin Orta Asya koluna ait olan Çağatayca, yaklaşık olarak 15. yüzyıldan 20. yüzyılın başlarına kadar hüküm sürmüş Orta Asya edebî diline verilen ortak addır[1]. Çağatayca adı, Moğol İmparatorluğu'nun kurucusu Cengiz Han'ın (1167-1227) ikinci oğlu Çağatay'dan (ölm. 1242) gelmektedir.[2] Çağatay sözcüğü haneden adı (Çağatay) dışında, Timurluların hâkimiyeti altındaki Türk boylarını niteleme, bu devletin yönetimi altındaki tüm halkların genel adını taşıma ve yukarıda sözü edilen yüzyıllar arasındaki Orta Asya edebî dilini temsil etme gibi anlamlarda kullanılmıştır.[3] Çağatayca sözcüğüyle Çağatay Türkçesi ve bundan hareketle, genel olarak Karahanlı ve Harezm-Altınordu Türkçelerinin devamındaki yazı dili kastedilse de[4] bu yazı dilinin, Türk dilinin tarihsel gelişimi içindeki yeri ve zamanı da tartışmalara neden olmuş; Samoyloviç, Fuad Köprülü, H. Vámbéry, Radloff, M. A. Şerbak, A. Caferoğlu, János Eckmann gibi Türkologlar bu konuda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir.[5] Fuad Köprülü Hakaniye Türkçesinin vârisi saydığı Çağataycayı, önce 13.-15. yüzyıllar arasında Çağatay ve İlhanlı ülkeleriyle Harezm ve Altın-Ordu sahalarında ortaya çıkmış, Timurlular zamanında ise büyük ve zengin bir edebiyat meydana getirmiş ve 19. yüzyıla kadar varlığını sürdürmüş Orta Asya edebî lehçesi şeklinde tanımlar.[6] Samoyloviç, İslamî Orta Asya edebî Türk dilinin evrelerinden biri

[1] János ECKMANN, **Chagatay Manual**, Indiana University Publications Uralic and Altaic Series, The Netherlands 1966, s.1.
[2] **a.g.e.,** s.2.
[3] Zeynep KORKMAZ, "Ali Şîr Nevayî ve Çağatay Yazı Dili", **Türk Dili Üzerine Araştırmalar,** TDK Yayınları, Ankara 2007, s.87. Ayrıca bkz. Fuad KÖPRÜLÜ, "Çağatay Edebiyatı", **İslam Ansiklopedisi, C. 3,** Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.271.
[4] Mustafa CANPOLAT, "Çağatay Dili ve Edebiyatı", **Türkler Ansiklopedisi, C. 8,** Ankara 2002, s.769.
[5] Bu tanım ve sınıflandırmalar için bkz. János Eckmann, **a.g.e.**, s.5-10. Ayrıca, Fuad KÖPRÜLÜ, **a.g.m.**, s.270 ve 285-286; Kemal ERASLAN, "Çağatay Edebiyatı", **İslam Ansiklopedisi (TDV), C. 7**, İstanbul 1993, s.168-169 vd.
[6] Fuad KÖPRÜLÜ, **a.g.m.**, s.285; ayrıca bkz. Kemal ERASLAN, **a.g.m.,**, s.168.

olarak gördüğü Çağataycayı 13.-14. yüzyıllar arasındaki Kıpçak-Oğuz Türkçesi döneminden sonra gelen ve 15. ve 19. yüzyıllar arasında kullanılan Orta Asya Türk dili olarak görür.[7] Radloff ve Korş Çağataycayı, Karahanlı döneminden sonra gelişen Uygurcanın devamı bir şive olarak kabul ederken[8], M. A. Şerbak, Eski Özbekçe'nin 14.-17. yüzyıllarla arasındaki ikinci dönemi olarak adlandırmış ve suni bir dil nitelemesi yapmıştır.[9] A. N. Baskakov, Çağataycayı yalnızca 14. ve 15. yüzyıllardaki Çağatay Ulusu'nun edebî dili olarak görürken[10] Ahmet Caferoğlu, Çağataycanın "Orhun-Uygur Türkçesi" devresi ile Yusuf Has Hacib'in kalemiyle ortaya çıkmış "Müşterek Orta-Asya edebî Türkçesi"nin kaynaşması sonucu oluştuğunu savunur.[11] Samoyloviç'in görüşüne daha yakın duran Eckmann Çağataycayı, İslâmî Orta Asya edebî Türk dilinin Karahanlıca (Hakaniye) Türkçesi (11.-13. yy.) ve Harezm Türkçesinden (14. yy.) sonra gelen üçüncü evresi olarak görür ve 15.-20. yy. başlangıcı arasındaki devre, diye tanımlar.[12] Tartışmaların özüne bakıldığında şu sonuçların ortaya çıktığı görülür:

a) Çağatayca Hakaniye Türkçesinin hemen ardından gelişen bir yazı dilidir (Fuad Köprülü).

b) Tarihî Orta Asya Türk şivelerinin (Hakaniye-Harezm ya da Hakaniye-Oğuz-Kıpçak) devamı olan bir Orta Asya edebî dilidir (Samoyloviç; Eckmann).

c) Orta Asya ya da "Doğu" Türkçesi içinde bir şivedir (Radloff; Korş).

d) Eski Özbek edebî dilinin ikinci devresini oluşturan suni bir dildir (Şerbak).

e) Orhun-Uygur Türkçesi ile Karahanlıcadan sonra oluşan müşterek Orta-Asya edebî dilinin kaynaşmasından oluşmuş yazı dilidir (Caferoğlu).

---

[7] János ECKMANN**, a.g.e.,** s.6-7.
[8] ERASLAN, **a.g.m.,** s.168.
[9] ECKMANN, **a.g.e.**, s.8; ayrıca bkz. CANPOLAT, **a.g.m.**, s.770.
[10] ECKMANN, **a.g.e.**, s.8.
[11] Ahmet CAFEROĞLU, **"Türk Dili Tarihi"**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1984, s.207.
[12] ECKMANN, **a.g.e**., s.9.

İçeriği ve kapsamı ne olursa olsun bu tartışmalar tarihsel arka planla sınırlıdır ve Çağatay yazı dili ve bu dille oluşturulmuş edebiyatın gücünü ve etkisinin büyüklüğünü sorgulamaz. Gerçekten de daha 15. yüzyılın ilk yarısında Sekkâkî, Mevlânâ Lutfî, Atâyî, Mîr Haydar, Hâfız-ı Hârizmî gibi sanatçılarla temeli atılan ve yüzyılın sonunda Ali Şîr Nevâyî (1441-1501) ile doruk noktasına ulaşacak olan Çağatay edebiyatı,[13] 20. yüzyılın başına kadar yaklaşık dört yüz yıl boyunca neredeyse tüm Orta Asya edebî alanının tartışmasız tek yazı dili olan Çağataycanın da temellerini oluşturacaktır.

Çağatay edebiyatı ve yazı dili Timurlu İmparatorluğu devrinde Harezm başta olmak üzere Horasan ve Maveraünnehir çevresinde, özellikle Herat ve Semerkand gibi önemli kültür merkezlerinde gelişti ve Farsçanın yanında klasik bir edebiyat dili olma yoluna girdi.[14] Çağatayca, 15. yüzyılın sonlarına doğru, aynı zamanda önemli bir şair olan Timurlu Sultan Hüseyin Baykara (1438-1506) devrinde ve bu hükümdarın çabalarıyla, gelişme merkezi Herat olmak üzere, en parlak düzeyine ulaşmıştır. Hüseyin Baykara, Devletşah (1431?-1495?), Gedâyî (doğ. 1404-1405?) gibi dönemin şair ve yazarları bir yana, büyük Çağatay şairi Ali Şîr Nevâyî divan, tezkire, hatırat, tarih gibi alanlarda yazdığı otuza yakın eseriyle, "*… Çağataycayı Farsçadan hiçbir suretle geri kalmayan, daha doğrusu, aynı kalıplara göre hazırlanmış bir klâsik şiir dili, bir kültür dili haline*"[15] getirmiş, böylece etkisi yüzyıllar boyu sürecek parlak bir yazı dilinin oluşmasında en büyük rolü oynamıştır. Timurlu İmparatorluğu'nun yıkılışından sonra, Maveraünnehir ve Harezm'in göçebe Özbeklerin hakimiyeti altına girmesiyle Çağatay yazı dilinin yeni gelişme alanları Buhara ve Semerkand'a kaymış, bu arada Hindistan'da Baburlüler Devleti'ni kuran Babur (ölm. 1530), ünlü eseri *Vekâyi* ya da *Babur-nâme*'yle yalnızca 16. yüzyıl Çağataycasının değil aynı zamanda dünya edebiyatının en büyük klasiklerinden

[13] KÖPRÜLÜ, **a.g.m.**, s.286.
[14] KÖPRÜLÜ, **a.g.m.**, s.295.
[15] KÖPRÜLÜ, **a.g.m.**, s.305.

birine imzasını atmıştır. Muhammed Şibanî Han'la (1451-1510) birlikte Semerkand ve Buhara'da hüküm süren diğer hanların kültür ve sanata verdikleri önem sonucunda Hüseyin Baykara ve Ali Şîr Nevâyî etkisi bu yeni dönemde de (Şibanîler dönemi) devam etmiş, Şibanî Han, Ubeydullah Han (1480-1539), Muhammed Sâlih (1465-1535), Pâdişâh Hâce (1480-1547?) gibi şair ve yazarlar Çağatayca eserler vermeyi sürdürmüşlerdir.

Çin'den İran sınırlarına kadar Orta Asya'nın geniş bir sahasında ortak yazı ve kültür dili olarak[16] varlığını sürdürmesine rağmen 17. ve 18. yüzyıllar arasında Çağataycanın gücünü yansıtan özgün ve sanatsal değeri yüksek eserler verilememiştir.[17] Bu durumun nedenlerini, yalnızca politik ve ekonomik gerilemenin toplumsal ve ekonomik hayata yansımasıyla açıklamayan Köprülü'ye göre, en önemli temel etkenlerden biri, aynı ideolojiye bağlı kalarak iyice donuklaşmış ve yeni gelişmelere kapalı kalmış olan İslam-Türk toplumlarının, dolayısıyla Çağataycanın içinde bulunduğu durumdur.[18] Bu kalıplardan sıyrılamamış şair ve yazarlar özgün ve dikkat çekici eserler üretemedikleri gibi, eski şair ve yazarları örnek alarak yazılan kimi eserler de taklit olmanın ötesine geçememiştir.[19] Hive ve Hokand çevrelerinde, siyasî gelişmelerin de etkisiyle edebî faaliyetlerde bir canlılık gözlense de, Çağatay edebiyat ve dili eski parlak günlerine dönememiş ve 20. yüzyılın başında yerini Özbek edebiyat ve diline bırakmıştır.[20]

1.1.2. Hive Hanlığı Döneminde Çağatay Edebiyatı

15. yüzyılın başlarında, bir dizi savaştan sonra Timurluları yenip Harezm ve Maveraünnehir'i ele geçiren Muhammed Şibanî Han, Maveraünnehir, Horasan,

[16] KÖPRÜLÜ, **a.g.m.**, s.318.
[17] KÖPRÜLÜ, **a.g.m.**, s.319.
[18] KÖPRÜLÜ, **a.g.m.**, s. 319.
[19] ERASLAN, **a.g.m.**, s.175.
[20] ERASLAN, **a.g.m.**, s.175.

Harezm ve Fergana'da Buhara Özbek Hanlığı olarak da bilinen güçlü bir Özbek devleti kurmuştu.[21] Özbeklerin en güçlü devrini yaşadığı Şibanî Han döneminde, "*Deşt-i Kıpçak'ta yaşayan Özbek kabilelerinin büyük çoğunluğu, Fergana, Maveraünnehir ve Harezm, gibi medenî Türk bölgelerine gelip yerleşmişler, böylece buraların bu günkü etnik yapısının belirlenmesini sağlamışlardır.*"[22] Ancak 1510'da Şah İsmail'e karşı Merv Savaşı'nı kaybeden Şibanî Han, Harezm'i Safevîler'e terk etmek zorunda kalır. Safevîleri bölgelerinde istemeyen ulema, Şibanîlerin lideri durumundaki Yadigâr'ın oğlu İlbars Han'la anlaşarak halkı ayaklanmaya teşvik eder; bu ayaklanma başarılı olunca, Safevîler Harezm'den çıkarılır ve İlbars 1512'de han ilan edilir.[23] Böylece Harezm'de, Buhara Hanlığı'nın yanında, Yadigârîler adıyla 1740'a kadar hüküm sürecek yeni bir Özbek hanlığı daha kurulur.[24] Bu hanlık dönemi, bir yandan Buhara Özbekleri ve Kalmukluların işgal ve saldırıları, bir yandan Türkmen ve Kazakların itaatsizlikleri, bir yandan da iktidar mücadeleleriyle geçmiştir.[25] Öte yandan bölgenin can damarı olan Amu-Derya'nın 1576'da yatağını değiştirip Hazar Denizi yerine Aral Gölü'ne dökülmeye başlamasıyla birlikte kuraklık ortalığı kasıp kavurmuş, buna kara ticaretinin durması da eklenince Harezm ekonomik anlamda iyice sıkıntıya düşmüştür.[26] Bu nedenle ülkenin başkenti Arap Mehmed Han (1603-1613) tarafından Ürgenç'ten Hive'ye taşınmış, şehir halkı da Ceyhun kıyılarına göç etmiştir.[27] 1717'de Hive, Rus ordusu tarafından işgal edilmek

---

[21] Mehmet ALPARGU, "Türkistan Hanlıkları", **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.559.; ayrıca bkz. Nurten KILIÇ-SCHUBEL, "XV. Yüzyılda Orta Asya'da Politik Düzen: Maveraünnehir-Özbek Hanlığı (Şibanîler) Meşruiyet, Hakimiyet ve Hukuk", **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.627.

[22] Abdullah GÜNDOĞDU, **Hive Hanlığı Tarihi (Yadigar Şibanileri Devri:1512-1740)** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (Dan.: Mustafa KAFALI), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995, s.56.

[23] GÜNDOĞDU, **a.g.e**., s.76-77.

[24] ALPARGU, **a.g.m.**, s.568. Ayrıca bkz. Muhammed Bilal ÇELİK, **Firdevsü'l-İkbal'e Göre Hive Hanlığı Tarihi ve Devlet Teşkilatı** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Dan.: Mehmet ALPARGU), SakaryaÜniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Mayıs 2004, s.19-20.

[25] Zeki Velidi TOGAN, "Hârizm", **İslam Ansiklopedisi, C. 5/1**, MEB Yayınları, Eskişehir 1997, s.253-254.; ALPARGU, **a.g.m.**, s.569-570.

[26] TOGAN, **a.g.m.**, s.254.

[27] ALPARGU, **a.g.m.**, s.581.

istendiyse de bu hareket, Şîr Gâzî Han (1724-1728) tarafından engellenmiştir. 1728'de Şîr Gâzî Han'ın öldürülmesinden sonra Kongrat ve Mangıt beyleri arasında kısa süreli bir iktidar mücadelesi yaşanmış, ancak sorun, İlbars Han'ın (sal. 1728-1740) başa geçirilmesiyle kısa zamanda çözümlenmiştir. 1740'ta İran hükümdarı Nâdir Şah'ın ülkeyi işgal edip İlbars Han'ı öldürmesiyle Şiybanîler sülalesi Harezm'de son bulmuştur.[28]

Hive Hanlığı 1747'de Nâdir Şah'ın ölümüne kadar İran etkisi altında kaldı.[29] Mangıtlarla Kongratlar arasındaki iktidar mücadelesi, 1763'te Kongrat Muhammed Emin İnak'ın (sal. 1770-1791) kendisini başvezir yapan Temir-Gâzî'yi (sal. 1758-1763) öldürüp iktidarı tamamen ele geçirmesiyle son buldu.[30] Böylece Hive'de yaklaşık 150 yıl sürecek Kongratlar dönemi başlamış oldu. Muhammed Emin İnak döneminden itibaren Cengiz soyundan gelen ancak kukla olmanın ötesinde işlevleri bulunmayan on iki han tahta geçirildi. Kongrat beylerinin hanlar üzerindeki bu üstünlüğünü kabullenmeyen Uygur ve Mangıt urugları, "divan"dan uzaklaştırılarak bertaraf edildi ve Harezm'in yerleşik halkından Sartlar, vezir tayin edilmeye başlandı. 1767'deki veba salgını, Harezm'in gerilemesine ve nüfusunun azalmasına neden oldu.[31] 1770'te Yomut Türkmenleri Hive'yi kanlı bir şekilde işgal edip tamamen tahrip ettiler; ancak onların bu hareketi Muhammed Emin tarafından kısa sürede bastırıldı. Böylece Muhammed Emin, otoritesini iyice pekiştirmiş oldu.[32]

XIX. yüzyılın başından itibaren inaklar "han" unvanını da almaya başladılar. Muhammed Emin İnak'ın oğlu İvaz Beg (sal. 1791-1804), han unvanını alan ilk kişi oldu.[33] İl-Tüzer (sal. 1804-1806) 17 Kasım 1804'te, Cengiz soyundan gelen son han

[28] TOGAN, **a.g.m.**, s.254; ALPARGU, **a.g.m.**, s.570.; GÜNDOĞDU, **a.g.e.**, s.198-204.
[29] ALPARGU, **a.g.m.**, s.570.
[30] TOGAN, **a.g.m.**, s.254-255; ayrıca bkz. Abdülkerim ÖZAYDIN, "Hârizm",**İslam Ansiklopedisi (TDV), C. 16**, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s.219.
[31] TOGAN, **a.g.m.**, s.255.
[32] ALPARGU, **a.g.m.**, 570.; ayrıca bkz. ÖZAYDIN, **a.g.m.**,s.219.
[33] Orhan DOĞAN, "Kungrat",**İslam Ansiklopedisi, C. 26**, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2002, s.376.

olan Ebu'l-Gazi b. Yadigâr'ı tahttan indirip kendi hanlığını ilan etti ve Özbek uruğu liderlerini devlet yönetiminden tamamen uzaklaştırdı. Kardeşi Muhammed Rahim Han (sal. 1806-1825) daha birleştirici bir politika takip etti; Aral Gölü civarındaki Karakalpakları ve Merv vilayetindeki Türkmenleri hanlığına katarak ülkenin eski birliğini yeniden kurdu. Hanlık içindeki kabile reislerinin ve sürekli isyan çıkaran Türkmenlerin gücünü sert yöntemlerle bastırdı. Oğlu Allah Kulu Han (sal. 1825-1842) zamanında ülke en geniş sınırlarına ulaştı. Muhammed Emin Han (sal. 1845-1855) zamanında Hive'de iskân ve imar işlerine öncelik verildi; bu dönemde yeni pek çok kanallar açılmış, medrese ve camiler yapılmıştır. Hanlık, Seyyid Muhammed Han'dan (sal. 1856-1865) sonra başa geçen Muhammed Rahim Han II (sal. 1865-1919) zamanında Rusya tarafından işgal edilmiş, 30 Nisan 1920'de fiilen ortadan kaldırılmıştır.[34]

Yukarıda kısaca özetlenen Harezm (Hive) Hanlığı tarihî, siyasal ve askerî olayların yanı sıra edebî faaliyetlerin yoğunluğuyla da dikkat çeker. Fars dili ve kültürünün etkisinin hissedildiği Buhara Hanlığı'nın aksine, Hive Hanlığı'nda Çağataycaya önem verildiği, pek çok şair ve yazarın Çağatayca eserler yazdığı görülür.[35] XVII. yüzyılda Ebu'l-Gâzi Bahadır Han'la (1603-1663) canlanan, Şîr Gâzi Han (sal. 1715-1728) ve Ebu'l- Gâzi II'nin (sal. 1742-1747) destekleri ile devam eden bu edebî canlılık, Kongratlar devrinde, özellikle de Muhammed Rahim Han'ın iktidarı döneminde üst düzeyine ulaşmıştır. [36] Bu devirde, Mûnis Mîrâb ve Muhammed Rızâ Âgehî gibi iki büyük şair ve yazar yetişmiş, Hive hanlarının tarihini anlatan *Firdevsü'l-İkbāl* başta olamak üzere, yazdıkları eserlerle Çağatay dili ve edebiyatının son büyük temsilcileri olma sıfatını kazanmışlardır.

[34] Bu kısım için bkz. TOGAN, **a.g.m.**, s.255; ALPARGU, **a.g.m.**, s.570-571.
[35] KÖPRÜLÜ, **a.g.m.**, s.320.
[36] **a.g.m.**, s.321.

1.2.TARİH YAZICILIĞI

1.2.1.Moğollar ve Timurlular Dönemi Tarih Yazıcılığı

Orta Asya Türk tarihiyle ilgili ilk yazılı Türkçe kaynak, bilindiği gibi Orhun Yazıtları'dır. Bundan önceki dönemlerle ilgili tarihsel araştırmalar ise ya maddî bulgulara (arkeolojik çalışmalar sonucu bulunan mezarlar, mezar taşları, silahlar, çeşitli eşyaları, yerleşim kalıntıları vb.) ya da Çin kaynaklarına (Çinli gezgin ve tarihçilerin yazdığı tarihler, Çin devletinin resmi hanedan kayıtları) dayanmaktadır.[37] Klasik anlamda bir tarih yazma geleneği ancak İslamiyet'ten sonra oluşmaya başlamıştır. Bu konuyla ilgili olarak Barthold, *"Müslümanlar tarafından fethedilmeden önce Orta Asya tarihî eserlerin yazılıp yazılmadığı hakkında kesin bir bilgimiz yoktur."* dedikten sonra büyük olasılıkla İslamiyet'e kadar, şimdiki anlamıyla yazılmış tarih eserlerinin Orta Asya'da var olmadığını belirtir.[38] Bu bölgedeki Türk topluluklarının Müslümanlaşmasıyla birlikte Türk tarih yazıcılığı da, Arap-Fars tarih yazıcılığının etkisi altında gelişmeye başlar.[39] Bu nedenle, gerek Gazneliler gerekse Selçuklular devrinde yazılan eserler genelde bu geleneği takip eder.[40] Orta Asya tarih yazıcılığının üst düzeylere ulaşmasında en büyük rolü kuşkusuz, Moğol-İlhanlı Devleti yönetimi altında gelişen İran tarihçiliği oynar. Resmî görevli kişiler tarafından kolayca ulaşılabilen geniş hanedan arşivlerinin yanında[41] Moğol hükümdar ve devlet adamlarının hem eylemlerinin hem de

---

[37] Mehmet Emin YOLALICI, "Türk Tarihinin Kaynaklarına Genel Bakış", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal Of International Social Research), Vol. 1/3,** Spring 2008, http://www. sosyalarastirmalar.com/cilt1/sayi3/sayi3_pdf/yolalici_memin.pdf, (04.12.2010), s.472-473.

[38] V.V. BARTHOLD, **Moğol İstilâsına Kadar Türkistan**, (Haz. Hakkı Dursun YILDIZ), Kervan Yayınları, İstanbul 1981, s.3-4.

[39] J. A. GRANT and M.R. DRUMPP, "Central Asian Historiography", **Encylopedic Historiography of The Muslim World, Vol. I A-H**, (Ed. N. K. SİNGH&A. SAMIUDDİN), Global Vision Publishing House, Delhi 2003, http://books.google.com.tr/books, (17.12.2010), s.213.

[40] Selçuklu devri tarih yazıcılığı için bkz. Claude Cohen, "Selçuklu Devri Tarih Yazıcılığı", (Çev. Nejat KAYMAZ), **AÜDTCF Tarih Araştırmaları Dergisi**, sayı VII/12-13, 1969, s. 193-222.

[41] Tej Ram SHARMA, **Historiography A History of Historical Writing**, Ashok Kumar Mittal Concept Publishing Company, New-Delhi 2005, http://books.google.com.tr/books , (12.12.2010), s.80.

kendilerinin ve atalarının ihtişamlarının betimlenmesine gösterdikleri özel ilgi, tarih yazıcılığı alanında verimli eserlerin ortaya çıkmasını sağlar.[42] Bu dönemde yazılan ilk eserler, Müslüman dünyanın tarihinden çok, tanık oldukları Moğol çağını ve bundan biraz önceki dönemi tasvir ederler.[43] Moğol istilası sonrası yazılan ilk Moğol-İslam tarihi Ata Melik Cüveynî'nin (1225-1283) *Târih-i Cihangüşâ* adlı eseridir.[44] Cengiz ve haleflerinin 1260'lı yıllara kadar olan tarihini anlatan eser yalnız üslubu ve olaylara yaklaşımındaki özgünlüğüyle öne çıkmamış, aynı zamanda içerdiği kültürel ve tarihsel bilgilerle de sonraki tarihçilere önemli bir kaynak oluşturmuştur.[45] Cüveynî'nin kaldığı yerden Moğolların tarihini yazmaya başlayan ve 1328 yılına kadar getiren Abdullah b. Fazlullah Vassâf (1264/65-1334) gerek verdiği bilgilerin zenginliğiyle gerekse üslubunun sıra dışılığıyla sonraki tarih yazarları tarafından dikkat çekmiş[46]; hatta bu üslubu sonraki tarih yazıcılığına model oluşturmuştur.[47] İlhanlı devrinin en büyük tarihçisi Reşidüddîn (1247/48-1318) *Câmiü't-tevârih*'iyle yeni bir tarihçilik anlayışı getirmiş, Türk-Moğol tarihini dünya uluslarının tarihiyle (Hristiyan Batı, Hindistan, Çin, Yahudi) birleştirerek yazmıştır. Eserin en önemli özelliği İlhanlılar tarihi dışındaki yabancı tarihlerin, o ulusa mensup tarihçiler tarafından yazılmasıdır.[48] Reşidüddîn, hem süsten uzak akıcı ve temiz üslubuyla hem de yalın gerçekliği sunma çabasıyla, çağdaşları Vassâf ve Cüveynî'nin ötesine geçer.[49] Bu üç büyük tarihçi yanında, Hamdullah Kazvinî'nin (1281-1350) yazdığı iki eser öne çıkar: Bunlardan *Târih-i Güzîde*, Reşidüddîn'in *Câmiü't-tevârih*'inin bir özetidir. Manzum olarak kaleme aldığı *Zafer-nâme* ise Hz.

---

[42] Bertold SPULER, **Persian Historiography and Geography**, (Trans. by. M. Ismail MARCİNOWSKİ), Contempary Islamic Scholar Series, Pustaka Nasional Pte Ltd, Singapore 2003, http://books.google.com.tr/books, (12.12.2010), s.25.
[43] **a.g.e.**, s.26.
[44] Mustafa DEMİR, "İslam Ortaçağı'nda İran Bölgesindeki Tarih Yazıcılığı", **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, sayı 34, Erzurum 2007, http://e-dergi.atauni.edu. tr/index.php/taed/article/viewFile/1830/1829, (14.12.2010), s.264.
[45] SPULER, a.g.e., 26; ayrıca bkz. M. Fuad Köprülü, "Cuveynî", **İslam Ansiklopedisi C. 3**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997,s.254.
[46] Erdoğan MERÇİL, "Vassâf", **İslam Ansiklopedisi C. 13**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997,s.232; ayrıca bkz. DEMİR, **a.g.m.**, s.266.
[47] SPULER, **a.g.e.**, s. 27.
[48] Zeki Velidi TOGAN, "Reşîd-üd-Din Tabîb, **İslam Ansiklopedisi, C. 9**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.710.
[49] SPULER, **a.g.e.**, s.28-29.

Muhammet'in doğumundan başlayarak 1334'e gelene kadar hüküm süren İslam devletlerinin tarihini anlatır. Eserin yaklaşık otuz bin beyiti Moğol tarihine ayrılmıştır.[50] Böylece adı burada anılmayan başka tarihçilerle birlikte, Moğol-İlhanlı hâkimiyeti dönemi İran'ında gelişmiş bir tarih yazıcılığının temelleri atılmış olur.

Aynı yıllarda Maveraünnehir ve Moğolistan'da hüküm süren Çağatay Hanlığı'nda ise Moğol-İlhanlı Devleti'ndeki gibi bir Farsça tarih yazıcılığı geleneğinin oluşmadığı görülür.[51] Bu nedenle Çağatay Hanedanlığı tarihinin ilk yüzyılı, başta İlhanlı kronikleri olmak üzere, başka kaynaklar tarafından ortaya konulan bilgilerden öğrenilebilmektedir.[52]

Timurlular devrinde gelişimini sürdüren tarih yazıcılığı, Moğol-İlhanlı devleti sırasında en üst düzeye ulaşan ve Fars dili ve edebiyatı geleneğine dayanan resmî saray tarihçiliğinin temelleri üzerinde yükselir. Bu dönemde, evrensel tarih, hanedan tarihi, yerel tarih, biyografi, hatıra vb. farklı türlerde yaratıcı tarih yazıcılığının model ve örnekleri çoğalmaya başlar. Timurlular zamanından itibaren pek çok kronik tutulmaya başlanırken Hâfız Ebrû'nun (ölm. 1430) *Zübdetü't Tevârih-i Baysungur*'u, Mîrkhand'ın (1433-1498) *Ravzatü's Safâ*'sı, Hondemir'in (ölm. 1535) *Habîbü's Siyer fî Ahbâr-i Efradi'l Beşer*'i, Şerefüddin Yezdî'nin (ölm. 1454) *Zafer-nâme*'si[53] gibi eserler birer model olarak tüm Müslüman dünyasında etkisini gösterir. Bu devir tarih yazıcılığı tezkere geleneğini yeniden canlandırdığı gibi otobiyografi ya da kişisel hatıralar gibi resmî olmayan türlerin de ortaya çıkmasını sağlamıştır.[54]

---

[50] Zeki Velidi TOGAN, "Hamdullah Müstevfî", **İslam Ansiklopedisi, C. 5/1**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.187.
[51] John E. Woods, "The Rise of Tîmûrid Historiography", **Journel of Near Eastern Studies**, Vol. 46, no:2, April 1987, s.81.
[52] **a.g.m**., s.81.
[53] Yezdî'nin bu eseri Timurlular sonrası tarihçilerin sıklıkla referans gösterdikleri kaynaklardan biridir: Sholeh A. QUİNN, "The Timurid Historiographical Legacy: A Comperative Study of Persianete Historical Writing", **Society and Culture in the Early Modern Middle East Studies on Iran in the Safavid Period,** (Ed. by Andrew J. NEWMAN), Koninklijke Brill NV, Leiden, Netherlands 2003, http://books.google.com.tr/books, (14.12.2010), s.20.
[54] Maria SZUPPE, "Historiography v. Timurid Period"**,Encylopædia Iranica**, http://www.iranica.com/articles/historiography-iv (Paragraftaki bilgiler bu makaleden yararlanılarak yazılmıştır.)

Tıpkı Moğol-İlhanlılar'da olduğu gibi Timurlular devrinde de tarih yazıcılığının neredeyse tek hakim dili Farsçadır. [55] 15. yüzyıldan itibaren Çağataycanın, Timurlular devrinin yazı dili olarak ortaya çıkıp geliştiği biliniyor; bu dille özellikle edebiyatta zengin eserler verilmesine rağmen tarih alanında yazılmış eserlere pek rastlanmaz. Ancak Timur'un (sal. 1370-1405) saltanatı sırasında yazılmış Çağatayca manzum ve mensur kroniklerden söz edilirse de bunların hiçbiri günümüze ulaşmamıştır.[56] Bu devirde, doğrudan olmasa bile tarih yazıcılığının alt kolu sayılabilecek biri biyografi biri de otobiyografi-hatırât türünde yazılmış Çağatayca iki eser ön plana çıkar. Bunlardan Ali Şîr Nevâyî'nin (1441-1501) *Mecâlisü'n-Nefâis*'i Türk dilinde yazılan ilk şairler tezkiresi olma özelliğini taşır.[57] Eserde çoğu Farsça şiir yazan yaklaşık 451 şairin yaşam öyküsü anlatılmıştır.[58] Şairin *Zübdetü't-tevârih* adlı bir tarih eseri varsa da henüz ele geçmemiştir.[59] Hint-Moğol imparatorluğunun kurucusu Zahîrüddin Muhammed Bâbur (1483-1530), Çağatayca yazdığı *Vekâyi'* ya da *Bâbur-nâme* adlı eseriyle hem Türk edebiyatının en büyük düzyazı örneklerinden birini verir hem de *"15. yüzyıl sonu ve 16. yüzyıl başı Orta-Asya, Afganistan ve Hindistan hakkında son derece önemli bilgilerin kaynağı"*[60] bir eser meydana getirir. Eserde Bâbur bizzat gördüğü sanat eserlerini, gezdiği yerlerin hayvan, bitki vb. türlerini, coğrafyasını, geleneklerini, davranış ve düşüncelerini canlı betimlemeler ve ayrıntılı açıklamalarla, doğal bir üslup ve sade bir dil eşliğinde ifade eder.[61] Yine aynı imparatorlukta, Bâbur'ün yeğeni Haydar Mîrzâ'nın önce Farsça yazıp sonra Türkçeye çevirdiği ve Tuğluk Timur'dan (1347)

[55] J. A. GRANT and M.R. DRUMPP, **a.g.m.**, s. 213.
[56] Köprülü**, a.g.m.**, s.279.; ayrıca bkz. Maria SZUPPE, **a.g.m.**
[57] Günay KUT, "Ali Şîr Nevâî", **İslam Ansiklopedisi (TDV), C. 2**, İstanbul 1989, s.451.
[58] **a.g.m.**, s.452.
[59] **a.g.m.**, s.452.
[60] Bilal YÜCEL**, Bâbür Dîvânı**, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1995, s.16.
[61] M. Fuad KÖPRÜLÜ, "Babur", **İslam Ansiklopedisi, C. 2**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.180.

başlayıp kendi zamanına kadar geçen olayları anlattığı *Târîh-i Reşîdî*'si Orta Asya tarihi hakkında önemli bilgiler verir.[62]

1.2.2.Özbek Tarih Yazıcılığı

Orta Asya'da tarih yazım geleneği İslam'ın kabulüyle birlikte başlasa da, özellikle yerel tarih yazıcılığı 16. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlamıştır:[63]

"Bu yüzyılda artık Orta Asya siyasal ve dinsel olarak İran'dan ayrılmış, bir süre sonra yerini Özbek yönetimine bırakacak olan Cengiz sülalesi, hanedanlığını Buhara, Harezm ve -daha ileriki zamanlarda da- Hokand'a taşımıştır. Bu bölgelerde gelişen tarih yazıcılığı, esas olarak yazıldıkları dönemin hükümdar ve hanedanlarının köken ve tarihini konu edinir; eğitimli okurlara ve hatta zaman zaman sıradan halka eğlenceli ve öğretici okumalar sunmanın ötesinde, tarihçilerin ana hedefi, hitap ettikleri yöneticilerin yönetimini meşrulaştırmaktır. Özbek sülalesi Cengizlilerin yerini aldığında, bu çok başvurulan meşrulaştırma yöntemi, tarihçiler tarafından üretilmiş efsaneleri de kullanarak, yeni yönetimin Cengiz Han ya da Timur soyuna olan doğrudan bağını kanıtlama işlevini üstlenmiştir."[64]

Böylece, Özbek hükümdarları da tıpkı Moğol-İlhanlı ve Timurlular gibi tarih yazımını teşvik etmişlerdir.[65] Bunda kuşkusuz, yukarıda da belirtildiği gibi, hanlığın tarihini kaydetmenin ötesinde kendi yönetimlerini meşrulaştırma ve başarılarını övme amaçlarının etkisi büyüktür. Özbekler'in, 16. yüzyılda Muhammed Şibanî Han (1452-1510) yönetiminde Maveraünnehir, Horasan, Harezm ve Fergana'da güçlü bir devlet kurmasından sonra bu bölgeler artık yeni siyasal iklimle birlikte dil ve

---

[62] Bilal YÜCEL, "Nevâyî-Bâbür Çağının Tarihi ve Edebî Şahsiyetleri", **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, s.808.
[63] Yuri BREGEL, **Notes On The Study of Central Asia**, Papers on Inner Asia, no: 28, Indiana University, Bloomington 1996, s.8.
[64] **a.g.e.**, s.8.
[65] ALPARGU, **a.g.m.**, s. 584.

edebiyat yönünden de farklı oluşumlara sahne olacaktır. Bu dönemde Çağatayca yazılan edebî eserlerin çokluğu yanında tarih eserlerinde de görece bir artış vardır. Hanedan tarihçiliği geleneğine bağlı kalan bu eserlerin çoğu Özbek hanlarının tarihini anlatır. Bu dönemin en önemli tarihî eserleri kuşkusuz Şibanî Han'a ithaf edilen ve onun dönemini ve savaşlarını anlatan *Şibâni-nâme*'lerdir. Yazarı bilinmeyen bir *Şibâni-nâme* (1502-1503) yanında Muhammed Salih'in (1465-1535) aynı adlı bir manzum tarihi de Çağataycayla yazılmıştır. Bu iki eser dışında Bennâ'î Haravî (ölm. 1512) tarafından yazılmış Farsça bir *Şibâni-nâme* daha vardır. Bu dönemin diğer önemli bir Çağatayca eseri, Şeybânî Han'ın emriyle yazılmış *Tevârîh-i Guzîde-i Nusret-nâme* adlı Cengizli tarihidir. Dönemle ilgili ayrıntılı bilgiler veren iki eserden Vasıfî'nin (1485-1556) *Bedâyi'ü'l-Vekâyi'*si Tacikçe, Fazlullâh bin Rūzbihān-i Huncī'nin (1456-1521) *Mihman-nâme-i Buhârâ*'sı ise Farsça kaleme alınmıştır.

1.2.2.1.Hive Tarih Yazıcılığı

Tarih yazıcılığının seçkin örneklerinin verildiği diğer bir bölge de, Şibânîlerin bir kolu olan Yadigaroğulları sülalesinin hüküm sürdüğü Harezm'dir. Bu bölgede yazılan ilk Çağatayca tarih eseri Ötemiş Hacı'nın 1550 yılında yazdığı *Tārīh-i Dost Sultān*'dır.[66] Aynı zamanda hükümdar olan Ebu'l-Gâzi Bahadır Han'ın (1603-1663), Çağatayca yazdığı *Şecere-i Türk* ve *Şecere-i Terâkime* adlı iki önemli tarih eseri yalnızca bölgenin değil Türk dili ve edebiyatı için de değerli bir kaynak olma özelliği gösterir. Bunlardan *Şecere-i Türk* Yadigaroğlu Şiban Özbek hanlarının tarih ve soylarını anlatırken Türk ve Moğol tarihine ait bilgiler de verir.[67] Eser, eski Moğol tarihine ait kısımlar dışında, çoğunlukla ezberden, ikinci kaynaklara başvurulmadan

[66] Yuri BREGEL (Ed.), **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm,** (Text Edition), E. J. Brill, Leiden 1988, s.1-2.
[67] Zuhal Kargı ÖLMEZ (Haz.), **Şecere-i Terâkime (Türkmenlerin Soykütüğü)**, Simurg Yayınları, Ankara 1996, s.22.

yazılmıştır.[68] *Şecere-i Türk,* Ebu'l-Gâzi'nin ölümü üzerine yarım kalmış ve daha sonra oğlu Enûşe Han (sal. 1663-1685) tarafından tamamlanmıştır. Yazarın ikinci eseri, Türkmenlerin soyağacını, tarihini ve illerini anlatan *Şecere-i Terâkime,* Reşidü'd-din'in *Câmîü't-tevârihi*'nde yer alan *Oğuz-nâme* ile birlikte farklı oğuz-nâmelerden yararlanarak yazılmıştır.

Hive'de Ebu'l-Gâzi'den sonra 19. yüzyılın başına, yani Mûnis'e kadar başka tarih eseri yazılmamıştır.[69] Hive hanı İltüzer Han'ın 1805'te, kendisinden Kongrat hanlarının tarihini yazmasını istemesinden sonra *Firdevsü'l-İḳbāl*'e başlayan Mûnis, eseri tamamlayamadan ölür; yeğeni Âgehî kaldığı yerden devam edip eseri tamamlar.

Âgehî *Firdevsü'l-İḳbāl*'de Hive tarihini 1825'e kadar getirir; ancak hanlığın tarihini burada bırakmayıp sonradan yazdığı *Riyâzü'd-devle*'de 1825-1842, *Zübdetü't-tevārih*'de 1843-1846, *Cāmi'ü'l-vāḳı'āt-ı sulṭānī*'de 1846-1855, *Gülşen-i devlet*'de 1856-1864 ve *Şāhid-i İḳbāl*'de 1864-1872 yılları arasındaki olayları anlatmayı sürdürür.[70] Âgehî'den sonra gelen Muhammed Yusuf Beyânî (1859-1923) *Şecere-i Harezm-şâhî* adlı eseriyle 1873-1913/14 yılları arasındaki olayları yazar. Yazarın ayrıca *Harezm tarihi* adlı bir eseri daha vardır.[71] Bu arada Barthold 1929'da, Berlin'deki Prusya Devlet Kütüphanesi'nde daha önce varlığı bilinmeyen *Tevārīh-i Ḫ'ārezm-Şāhīya* adlı bir tarih eseri daha bulmuştur. 1864 yılında Hive'de Mullâ Bâbâcân Mangıt adlı biri tarafından yazılan eseri irdeleyen Yuri Bregel, *Tevārīh-i*

[68] Bertold SPULER, "Abul-Ġāzí Bahādor Khan", http://www.iranica.com/articles/abul-gazi-bahador-khan-khan-of-kiva, (12.12.2010); ayrıca bkz. Zeki Velidi TOGAN, "Ebü'l-Gâzî Bahadır Han", **İslam Ansiklopedisi, C. 4**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.78.
[69] K. MUNİROV, **Munis, Agahî ve Bayanî'ning Tarihî Asarları**, Özbekistan SSR Fanlar Akademiyası Neşriyatı, Taşkent 1960, s.12.
[70] BREGEL, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm** , s. 11-12; ayrıca bkz. MUNİROV, **a.g.e**., s.38-50.
[71] MUNİROV, **a.g.e**., s.50.

Ḫʿārezm-Şāhīya'nın kimi özgün kısımlarına rağmen, Mûnis ve Âgehî'nin *Firdevsü'l-İkbāl*'inin özeti olduğunu belirtir.[72]

[72]Yuri BREGEL (1978), **Tevārīh-i Ḫʿārezm-Şāhīya by Thanā'i: The Historiography of KHive and The Uzbek LiteraryLanguage",** http://books.google. com.tr/books, (10.01.2011), s. 17-33.; ayrıca bkz. Zeki Velidi TOGAN, **Tarihte Usûl**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1985, s.225.

1.3.*FİRDEVSÜ'L-İKBÂL*'İN MÜELLİFLERİ HAKKINDA BİLGİ

1.3.1.Şîr Muḥammed Mîrâb Mûnis

Kongrat Hanedanı'nın ilk tarihçisi olan Mûnis Mîrâb'ın hayatı hakkındaki bilgiler yalnızca kendisi tarafından yazılan tarih eseri *Firdevsü'l-İkbāl*'de mevcuttur.[73] Buradaki bilgilere göre, tam adı Şîr Muhammed al-mulaḳḳab bi'l-Munis ibn Emîr Avaz Biy Mîrâb olan Mûnis[74], Özbeklerin Yüz kabilesine mensup[75] soylu bir ailenin çocuğu olarak 19 Mart 1778'de Hive'de doğmuştur.[76] Mūnis, Ebu'l-ġāzī Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫān'ın doğduğu yıl dünyaya gelmiştir ve *Firdevsü'l-İkbāl*'de bunu, Hicrî 1190 yılının olaylarını anlattığı kısımda şöyle verir: "*Ve sene miŋ yüz toksanda Biçin yılı ḥażret-i sulṭān-ı ṣāḥib-ḳırān … Ebu'l-ġāzī Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫān … vilādet-i hümāyūnı bile 'ālem şeb-istānı rūşen ve cihān ḥāristānı gül-şen boldı.* (…) *Ve it yılı āftāb-ı 'ālem-tāb ḥamel burcıġa tahvīl ḳılġanda nevrūz küni pençşembe ṣabaḥıda faḳīrniŋ velādeti vuḳu' tapıp durur (81b/12-16, 82a/12-13).*" Babası Şîr Muhammed Mîrâb, tıpkı ataları gibi, ülkenin sulama işlerinden sorumlu bir *"mîrâb"*dır. Ailede beş nesildir babadan oğula geçen bu göreve, ağabeyi Muḥammed Niyāz Mîrâb'ın ölümünden sonra Mûnis getirilmiş, 1806'dan itibaren hayatının sonuna kadar *"mîrâb*lık mesleğini sürdürmüştür. Öğrenimini Hive Medresesi'nde tamamlayan şairin eğitimi hakkında çok fazla bilgi yoktur; ancak*"…Farsça ve Arapçayı iyi bildiği, klasik adab eğitimi aldığı,*

---

[73]BREGEL, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm, a.g.e.,** s.3.

[74] Metinde Mūnis kendisi için; *faḳīrü'l-ḥaḳīr* ***Şîr Muḥammed el-mülaḳḳab bi'l-Mūnis'****ġa ḥażīż-i meẕelletdin evc-i 'izzetġa teraḳḳī bağışlap fermān-ı vacibü'l-iẕ'ān ṣadır bolup durur* (66a/10-11) ifadesini kullanır. Başka bir yerde de

[75] Mūnis, babasını ölümünü anlatırken Yüz Kabilesi'ne ulaşan soy ağacını şu şekilde verir: *Rebi'ü'ş-şānī ayınıŋ on sekkizide yek-şenbih kéçesi faḳīrniŋ vālid-i büzürgvārı 'Avaż Mīrāb İbn Şîr Muḥammed Mīrāb İbn İşim Biy Mīrāb İbn Ḥasan-Ḳulı Atalıḳ İbn Oraż Muḥammed Bükāvül İbn Devlet Biy İbn Keray Biy İbn Muḥammed Cān Ṣūfī Biy* ***Yüz*** *ḥaḳnıŋ raḥmetiġa vāṣıl bolup durur* (156a/7-10).

[76] BREGEL, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm** , s.3.

gençliğinden itibaren şiire ve tarihe meylettiği ve alimlerin toplantılarından uzak kalmadığı açıktır."[77]

Yalnızca bir tarihçi değil aynı zamanda yaşadığı dönemin en büyük şairlerinden biri olarak da kabul edilen Mûnis'in *Munisü'l-'Uşşāḳ* adlı bir de divanı vardır. Gazeller, muhammesler, müstezadlar ve rübailerden oluşan[78] divanındaki şiirlerinde, Mûnis'in Nizâmî-i Gencevî, Hâfız-ı Şîrâzî gibi İran şairleriyle Ali Şîr Nevâyî, Lutfî, Bâbur gibi Türk şairlerinden etkilendiği kabul edilmektedir.[79]

1805'te Hive hanı İltüzer Han'ın emriyle Kongrat hanlarının tarihini anlatan *Firdevsü'l-İḳbāl*'e başlayan Mûnis, kısa süreli bir kesinti dışında, 1819'a kadar bu eserin yazımıyla uğraşmıştır. Bu tarihte yeni han Muhammed Rahîm'in isteği üzerine Mīr Ḫ̆ānd'ın *Ravzatü'ṣ-ṣafā*'sını Türkçeye çevirme işine girişen şair, *Firdevsü'l-İḳbāl*'i yarım bırakmak zorunda kalmış, daha sonra da esere bir daha dönememiştir. Mûnis, 1244/1829 yılının haziran ayı sonunda, Allāh Kulu Han'la birlikte çıktığı Horasan seferlerinin biri sırasında, kolera salgını yüzünden hastalanarak ölmüştür.[80]

Mûnis'in *Firdevsü'l-İḳbāl*'le birlikte yarım kalan çevirisi *Ravzatü'ṣ-ṣafā*'sı daha sonra yeğeni Âgehî tarafından tamamlanmıştır.[81]

1.3.2.Muhammed Rızâ Âgehî

Tam adı Muhammed Rızā b. Er Niyâz Bek olan Âgehî 17 Aralık 1224/1809 yılında Hive yakınlarındaki Kıyat'ta doğdu. Babası Er Niyaz Bek, Mûnis'in erkek kardeşidir. İyi bir medrese eğitimi alan, Arapça ve Farsçayı iyi bilen, İran ve Çağatay

[77]BREGEL, **a.g.e**., s.4.
[78] ECKMANN**,** "Çağatay Edebiyatının Son Devri", **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten**, S. 234, TDK Yayınları, Ankara 1963, s.123.
[79] İsmail YİĞİT, "Mûnis",**İslam Ansiklopedisi (TDV), C. 31**, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s.147.
[80]BREGEL, **a.g.e.**, s.4-5.
[81]BREGEL, **a.g.e**., s.8.

edebiyatının klasik şiirlerini okumuş olan[82] Âgehî'nin asıl öğretmeni *üstād-ı kirāmī* olarak andığı amcası Mûnis'tir.[83] Amcasının 1829'da ölmesinden sonra Allâh-Kulı Han tarafından mîrâblık'a atanan şair, 15 Kasım 1851'e kadar bu görevi yürütmüş, bu tarihten sonra ise kendini tamamen edebî çalışmalara adamıştır. Âgehî 1291/1874 yılında, Rusya'nın Hive'yi almasından bir sene sonra ölmüştür.[84]

Amcası Mûnis'den daha üretken olan Âgehî, *Firdevsü'l-İḳbāl*'i tamamlamanın dışında, beş tarih eseri yazmış; yedi tarih eserinin çevirisini yapmış; aynı zamanda şiirlerini topladığı *Ta´vīżü'l-´āşıḳīn* adlı bir divan tertip etmiştir. Divan'ın önsözünde yaptığı çeviri sayısını 19 olarak belirtir.[85] Âgehî'nin bilinen eserleri şunlardır:

Tarih Eserleri:

Firdevsü'l-İḳbâl : Âgehî, bu eseri, Mûnîs'in 1819'da bıraktığı yerden itibaren yazmaya başlamıştır. Eserde 1813-1825 yılları arasındaki olayları anlatmıştır.

Riyāżü'd-devle : Allâh-Kulı Han ile halefi Rahîm-Kulı Han'ın iktidarının ilk iki yılını anlatan eser 1825-1842 yılları arasındaki olayları kapsar. Eserin yazımı 1260/1844'te bitmiştir. Eserin ikisi SSSR Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad Bölümü'nde (E6 ve D 23 (590) numaralarıyla kayıtlı), ikisi ÖzSSR Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Ebu Reyhan Birunî Kolyazmalar Bölümü'nde (821/2 ve 5364/2 numaralarıyla kayıtlı)[86] ve birisi de İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde (T 82 numarasıyla kayıtlı) olmak üzere beş nüshası vardır.

---

[82] ECKMANN, **a.g.m**., s.126.
[83] BREGEL, **a.g.e.**, s.8.
[84] BREGEL, **a.g.e.**, s.8.
[85] BREGEL, **a.g.e.**, s.9-10.
[86] MUNİROV, a.g.e., s.43.

Zübdetü't-tevārīh : 1845-1846 yılları arasında yazılan eser 1843-1846 yılları arasındaki olayları kapsar. Eserin nüshaları ÖzSSR Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Ebu Reyhan Birunî Kolyazmalar Bölümü'nde (821/III ve 5364/3 numaralarıyla kayıtlı iki nüsha), SSSR Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad Bölümü'nde (E6 numarasıyla kayıtlı tek nüsha) ve birisi de İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde (T 82 numarayla kayıtlı) bulunmaktadır.[87]

Cāmi'ü'l-vāḳı'āt-ı sulṭānī : Eser, Muhammed Emîn Han (1262-1271/1846-1855), Abdullâh Han (1271/1855) ve Ḳutlug Murâd Han'ın (1271-1272/1855-1856) saltanat yıllarını kapsar.[88] Eserin ÖzSSR Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Ebu Reyhan Birunî Kolyazmalar Bölümü'nde (9876 numarayla kayıtlı) ve SSSR Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad Bölümü'nde (E6 numarasıyla kayıtlı) birer nüshası mevcuttur.[89]

Gülşen-i devlet : Âgehî'nin dördüncü tarih eseri olan *Gülşen-i devlet* Seyyîd Muhammed Han'ın saltanat yıllarını (1856-1864) kapsar.[90] Eser bir nüshası ÖzSSR Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Ebu Reyhan Birunî Kolyazmalar Bölümü'nde (7572 numarayla kayıtlı) ve iki nüshası da SSSR Fenler Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad Bölümü'nde (E6 ve 1891 numaralarıyla kayıtlı) saklanmaktadır.[91]

Şāhid-i İḳbāl : Yazarın Harezm tarihini anlattığı son eser olan *Şāhid-i İḳbāl* Seyîd Muhammed Rahîm Han II'nin (1281-1289/1864-1872) saltanatının ilk sekiz yılını

[87] BREGEL, **a.g.e**., s.45-46.
[88] BREGEL, **a.g.e**., s.11-12
[89] MUNİROV, **a.g.e.,** s.46-47.
[90] Munirov bu tarihi 1856-1865 olarak verir. Bkz. MUNİROV, **a.g.e**., s.48.
[91] MUNİROV, **a.g.e.**, s.48-49.

kapsar. Eserin tek nüshası SSSR Fenler Akademiysi Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad Bölümü'nde (c 572 numarayla kayıtlı) bulunmaktadır.[92]

Nüshalar nestalik yazıyla ve siyah mürekkep kullanılarak yazılmışlardır; ancak bölüm başlıkları, bazı özel adlarla ayet ve hadislerde kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Eserlerde Hokand kağıdı tercih edilmiş, ancak *Gülşen-i devlet*'in Leningrad'daki 1891 numaralı nüshası Rus kağıdına yazılmıştır. [93] Yukarıdaki eserlerin tümü, 1813'ten başlayarak Kongrat Hanedanlığı yönetimindeki Hive Hanlığı'nın Rusya'nın işgaline kadar olan tarihinin kesintisiz bir kronolojisini oluştururlar.[94]

Çevirileri[95]*:*

Ravżatü'ṣ-ṣafā' (Mîr Ḫˇând) Âgehî bu eserin ikinci cildinin ikinci kısmıyla üçüncü cildini çevirmiştir.

Ravżatü'ṣ-ṣafā-yı Nāṣırī' (Rızā-Kulı Han)

Nādir-nāme - Tārīh-i cihān-güşā-yı Nādirī' (Mehdî Han Astarâbâdî)

Ẓafer-nāme (muhtelemen Şerafe'd-dîn Yezdî'ye ait olan)

Ṭabaḳāt-ı Ekber-Şāhī

Tezkire-i Muḳīm-Hānī

Ayrıca Bregel, Âgehî'nin kendisinin anmadığı ancak kataloglarda gözüken yedinci bir çevirisi daha olduğunu belirtir[96]: *Dürre-i Nādire (Mehdī Han)*

---

[92] MUNİROV, **a.g.e.**, s.49.
[93] Nüshaların ayrıntılı özellikleri için bkz. MUNİROV, **a.g.e**., s.42-49.
[94]BREGEL, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm**, s.12.
[95] BREGEL, **a.g.e**., s.10.

Adı geçen eserlerinin dışında Âgehî'nin, *Divan*'ın önsözünde belirttiği tercüme eserleri şunlardır[97]: Sa´dî'nin *Gülistān*'ı, Câmî'nin *Yusuf u Züleyhā*'sı, Hilâlî'nin *Şāh u Gedā*'sı, Nizâmî'nin *Heft Peyker*'i (düzyazı çevirisi), Muhammed Vârit'in *Zübdetü'l-ḥikāyāt*'ı, Hüseyin Kâşifî'nin *Ḳābūs-nāme* ve *Ahlāḳ-ı Muḥsinī*'si, Mahmûd Gücduvânî'nin *Miftāḥü'ṭ-ṭālibīn*'i, Câmî'nin *Selamān u Ebsāl* ve *Bahāristān*'ı, Emîr Hüsrev'in *Heşt Bihişt*'i ve Vâṣifî (muhtelemen *Bedā'i'ü'l-Vaḳā'i'*).

[96]BREGEL, **a.g.e.**, s.10
[97]BREGEL, **a.g.e.**, s.10

1.4.*FİRDEVSÜ'L-İḲBĀL*[98]

Firdevsü'l-İḳbāl' 1805'te Hive hanı İltüzer Han'ın isteği üzerine Mûnis tarafından yazılmaya başlanmıştır. İltüzer'in bu emri ne zaman verdiği belli değildir; ancak eserin önsözündeki kimi bilgilerden yola çıkıldığında bu tarihin 1805 olma ihtimali yüksektir. Mûnis, İltüzer Han'ın 17 Rebi´ II 1221/ 4 Temmuz 1806'da Buhara ordusuyla yapılan savaşta ölmesi üzerine eserine ara vermiştir. Bu kesintiye kadar ancak Şîr Gâzî Han (1125/1713) devrinin başlangıç dönemine gelebilmiştir (s. 13). Yaklaşık bir sene sonra yeni Han Muhammed Rahîm'in (1806-1825) emriyle esere tekrar başlayan Mûnis, "*Muḥammed Rahîm Han'ın iktidarının yedinci yılındaki olayları yazmaya başlamışken Ravżatü'ṣ-ṣafā''yı Türkçeye çevirmesi emrini almıştır. Böylece Firdevsü'l-İḳbāl''e yeniden ara vermiş ve bir daha da esere dönememiştir."* (s. 14). Mûnis'in eserin yazımını ne zaman bıraktığı tam olarak belli değildir; ancak *Ravżatü'ṣ-ṣafā''yı* 13 Şevvāl 1234/ 5 Ağustos 1819'da yazmaya başladığını belirttiğinden, *"Firdevsü'l-İḳbāl''in yazımına da muhtemelen bu tarihten az önce ara verilmiştir."* (s. 14).

Firdevsü'l-İḳbāl, 1839-40'a kadar Mûnis'in bıraktığı şekilde kalmış, bu tarihte Allâh-Kulı Han'ın emriyle eserin yazım görevi Âgehî'ye verilmiştir. Eserin yaklaşık beşte birini yazan Âgehî'nin, *Firdevsü'l-İḳbāl'*e nereden itibaren devam ettiği belirsizdir (s. 14-15). Ancak *"bu perīşān evrāk"* ya da *"bu evrāḳ-ı perīşān"* ifadelerinden yazmanın çok düzenli olmadığı anlaşılmaktadır: *"Yalnızca müsvedde bir kopyadır, muhtemelen ciltsizdir ve iki yeri gözle görülür şekilde kötü durumdadır."* (s. 15). Bu yüzden Bregel'e göre Âgehî'nin, metnin özellikle bozuk yerlerini yeniden yazmış ya da metne yeni eklemeler yapmış olması ihtimali yüksektir.

[98]Bu kısım, Yuri BREGEL'in **Firdaws al-iqbāl:History of Khorezm**, E. J. Brill, Leiden 1988, adlı eserinin önsözünde verdiği bilgi ve yaptığı değerlendirmelerden yararlanılarak hazırlanmıştır. Bundan sonra, verilen bilgilerin yanına eserin sayfa numaraları yazılacak, doğrudan alıntılar italikle gösterilecektir. Bregel dışında bir kaynak kullanılmışsa, ayrıca dipnotta gösterilecektir.

Esere önce *İḳbāl-nāme* adını vermeyi düşünen Mûnis, daha sonra *Firdevsü'l-İḳbāl'*de karar kılmıştır: *"Her taḳdīr bile bu muḫtaṣar şürū'ıġa ḫāme-i ibtidā sürüldi çün bahār-ı iḳbāl ṣāḥib-ḳırānı bile zīnet tapıp érdi. Bināen'aleyh Firdevsü'l-iḳbāl'ġa mevsūm boldı."*[99]Mûnis'in önsözde sunduğu plana göre eser, muḳaddime, beş bâb ve hâtime olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır[100]:

… *Evvelġı bāb* Ḥażret-i Ādem 'aleyhi's-selām icādıdın Nūḥ 'Aleyhi's-selām evlādıġaça meẕkūr bolur,

İkinçi bāb Yāfeṯ 'aleyhi's-selāmdın Ḳoŋrat şu'besiġaça Moġol pād-şāhlarınıŋ ẕikride,

Üçünçi bāb Ḳurlas evlādıdın pād-şāhlıḳ merātibiġa yétkenler ẕikride kim soŋı Ebu'l-ġāzī Ḫān İbn Yādgār Ḫān durur,

Törtünçi bāb Ḥażret-i pād-şāh-ı ṣāḥib-ḳırānnıŋ ecdād-ı kirām ve āba-yı zü'l-iḥtirāmınıŋ ẕikride,

Béşlençi Bāb, Ḥażret-i pād-şāh-ı ṣāḥib-ḳırānnıŋ velādet-i hümāyunıdın bu risāle-i sa'ādet-maḳāle itmāmıġaça her vaḳāyī kim āṯār-ı ṣāḥib-ḳırānıdin vuḳū' tapmış ve vuḳu' tapġusı durur,

Ẕikr ḳılılur *Ḫātime* evliyā-yı 'iẓām ve 'ulemā-yı kirām ve ümerā-yı ẕü'l-iḥtirām ve ṣāhib-devlet bégler ve ẕekī-ṭab' ṣā'irler ve dānişmend fāżıllar ve felāṭun-fıṭrat hüner-mendler ve ba'żı umūr-ı ġarībe kim ḥażret-i pād-şāhnıŋ eyyām-ı meymenet-encāmıda vuḳu' tapıp durur. Alar ḥikāyātıġa maḫṣūs durur.

[99]**Firdevsü'l-İḳbāl**, T 82, 9b/3-5.
[100]**Firdevsü'l-İḳbāl**, T 82, 9b/9-18, 10a/1-2

Mûnis, daha sonra *Hātime* kısmını İltüzer tarihi ve Muhammed Rahîm tarihi olmak üzere iki bölüme (faṣl) ayırmışsa da bu kısım hiçbir zaman yazılamamış, Âgehî de Muhammed Rahîm Han'ın ölümünü anlatarak eseri sonlandırmıştır (s. 16).

Mûnis, eserine "*Doğu geleneklerine uygun olarak hamd ve naat ile başlar; hayatı ve eserin yazılış tarihi hakkında kısaca bilgi verir ve daha sonra asıl kısmı yazmaya girişir.*" [101] Ancak Muhammed Rahim Han'ın hükümdarlığının yedinci yılına kadar gelebilen (1813) Mûnis'in 1829'da ölümü üzerine eseri yeğeni Âgehî devam ettirir.

Özgün tarih yazıcılığının benzersiz eserlerinden biri olan *Firdevsü'l-İḳbāl* dinî tarihle harmanlanmış bir hanedan tarihidir ve kimi açıdan Fars tarih yazıcılığının yapısal özelliklerini taşır (s. 16). Her ne kadar çeşitli tarih eserlerinin, özellikle de Ebu'l-Gâzî'nin *Şecere-i Türk*'ünün ve Mîr Ḫˇând'ın *Ravżatü'ṣ-ṣafā*'sının etkileri görülse de Hem Mûnis hem de halefi Âgehî kendilerine özgü bir yapı geliştirmeyi başarabilmişlerdir (s. 17).

Bregel'e göre *Firdevsü'l-İḳbāl* içerik olarak çift yapılı bir özelliğe sahiptir. Özellikle Ebu'l-Gâzî'nin ölümüne kadar olan kısım (67a'ya kadar) çoğunlukla başka tarih kaynaklarından alınan bilgilerle hazırlanmışken metnin en hacimli olan sonraki kısmı özgün malzemeye dayanmaktadır (s. 17).

Mûnis, Bregel'in çok fazla özgün bulmadığı ilk kısımda, Ebu'l-Gâzî'nin *Şecere-i Türk* ve Mîr Ḫˇând'ın *Ravżatü'ṣ-ṣafā*'sıyla birlikte iki kaynağı daha adlarıyla zikreder: "Mîr Alî Şîr'in *Tevārīḫ-i Enbiyā*'sı ve *Tārīḫ-i Cā'ferī*. Bunların dışında atıfta bulunduğu kaynaklar şunlardır: *'Arā'is*, *Niẓāmü't-tevārih* ve Ṭaberī, *Ḥāfıẓ-ı Ebrū Tārīḫi*, *Ḥükemā' Tārīḫi*, Muḳaddesī'nin *Tārīḫ*'i, *Muḳaddime-i Ẓafer-*

[101] MUNİROV, **a.g.e.**, s.38-39.

nāme. Tüm bu referans ve bilgiler *Ravżatü'ṣ-ṣafā'*dan alınmışsa da Mûnis, bu gerçeği eserde zikretmemiştir." (s. 18).

Bregel'e göre asıl sorun, özgün gördüğü kısımlardan sonra başlar; çünkü buradan itibaren Mûnis ve Âgehî'nin kullandığı kaynaklar belirsiz kalmıştır (s. 25). Mûnis'in kendisinin de belirttiği gibi, Harezm'de hüküm süren Cengiz Hanedanı'nın tarihi ancak Ebu'l-Gâzî Han'a kadar yazılı kaynaklarda mevcuttur ve bundan sonraki olayların araştırılması için oldukça fazla uğraşması gerekmiştir: Mûnis, Firdevsü'l-İḳbāl'de bu durumu şöyle dile getirir:

Ḫʿārezm-i İrem Bezm dārü'ṣ-salṭanasıda pād-şāhlıḳ ḳılġan Çingiziyye dūdmānınıŋ vāḳıʿātı Ebu'l-Ġāzi Ḫān İbn ʿArab Ḫān'dın soŋra tā'rīḫ żabṭıdın ḳalıp bu bābda İş Muḥammed Biy ve Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ ḥālāt ve fütūḥātı daġı kitābet ḳaydıġa ve raḳam silkige kirmemiş durur érken faḳīr alarnıŋ ḥālāt ve vāḳıʿātın be-ḳadr-i vusʿ cüst ü cūy ve tereddüd ḳılıp tapılġanlarnı taṭbīḳ ve taṣḥīḥ ḳılıp mektūb ve merkūm ḳıldum. Ammā ekṣer vaḳāyiʿniŋ tā'riḫi tapılmadı. Bu cihetdin müddet-i medīd ve ʿahd-i baʿīd te'līf işide te'ḫīr ve taʿvīḳ vāḳiʿ bolup durur[102].

Bregel, kaynakları konusunda bilgi vermeyen Mûnis'in, *Firdevsü'l-İḳbāl*'de, anlattığı olayların içeriğine göre farklı kaynaklar kullanmış olabileceğini düşünür. Örneğin, ona göre, Özbek Han'ın İslam'a geçişinin anlatıldığı bölümde Sûfi Şeyh Seyyid Ata'ya atıfta bulunması, Mûnis'in anonim *Şeceretü'l-Etrāk* ya da günümüze ulaşmamış *olan Seyyid Ata* biyografisinden yararlanmış olabileceğine işarettir (s. 26). Başvurulan diğer eserler muhtemelen şunlardır: *Ravżatü'ṣ-ṣafā', Şecere-i Türk, Tārīh-i Banākatī, Zafer-nāme, Nādir-nāme*. Bunların yanında, birinci ya da ikinci ağızdan dinlediği veya elde ettiği sözel bilgileri ya kaynağın adını doğrudan vererek ya da *"baʿżılar dép dururlar kim"*, *"baʿżıdın éşitdüm kim"* vb. ifadelerle dile getirir

[102] **Firdevsü'l-İḳbāl**, T 82, 156a/11-17, 156b/1.

(s. 27). Kendi çağının olaylarını anlattığı beşinci bölümde daha rahat olduğu gözlemlenen Mûnis, yazdığı olaylara ya bizzat kendisi tanıklık etmiştir ya da ilk ağızdan duyduğu bilgileri aktarmaktadır (s. 28). Öte yandan özelikle 19. yüzyıl Hive arşivlerinde bulunan sivil ya da askerî resmî raporlar da, Mûnis'in bizzat içinde olmadığı olayları betimlemesini kolaylaştırmıştır (s. 29). Bregel'e göre olayları gün gün ayrıntılarıyla anlatan Mûnis'e bu rahatlığı sağlayan iki neden vardır: Birincisi, *Firdevsü'l-İḳbāl* yazarının, hanla birlikte katıldığı önemli askerî olaylara doğrudan tanıklık etmesi; ikincisi ise aldığı notlar ve kendisinin ya da başkasının tuttuğu günlüklerdir (s. 29).

Firdevsü'l-İḳbāl'i Mûnis'in bıraktığı yerden yazmayı sürdüren Âgehî'nin kullandığı kaynaklar da, Bregel'e göre, daha çok arşiv belgelerine dayanmaktadır. Onun anlattığı tarihî olaylar, kendisinin henüz çocuk olduğu 1812-1825 yıllarını kapsamaktadır; bu yüzden olaylara bizzat tanıklık etmesi söz konusu değildir. Zaten kendisi de hem yazılı hem de sözel kaynaklardan yararlandığını ifade eder; ancak yazılı kaynaklara bir şekilde atıfta bulunsa da sözel kaynakları, bir yer dışında, anmaz. Bu yüzden Âgehî'nin, amcasından kalan materyali kullanıp kullanmadığı sorusunun yanıtı belirsiz kalır Bregel'e göre (s. 30).

Genel olarak Bregel, *Firdevsü'l-İḳbāl* için şu değerlendirdirmelerde bulunur:

a) Mûnis, kaynaklarını kullanırken eleştirel olmaya dikkat etmiş, anlattığı olayları doğrulayan başka kaynakları belirttiği gibi kendisiyle çelişen kaynakları da mümkün olduğunca göstermeye çalışmıştır (s. 31).

b) Hem Âgehî hem de Mûnis Kongrat Hanedan'nın resmî tarihçileridirler; amaçlarının, atalarıyla birlikte İltüzer ve Muhammed Rahim Hanları yüceltmek olduğunu açıkça belirtirler. Ayrıca eserde bu sülalenin Cengiz soyundan geldiğinin tarihsel temellerini meşrulaştırmak gibi örtülü bir amaç daha vardır. Bu yüzden

Firdevsü'l-İḳbāl'i tam anlamıyla tarafsız bir tarih eseri olarak görmek mümkün değildir (s. 31).

c) Ebu'l-Gâzî'nin *Şecere-i Terākime*'siyle karşılaştırıldığında, *Firdevsü'l-İḳbāl*'in sınırlı sayıda, özellikle de seçkin ve eğitimli kişinin okuması için yazıldığı görülür. Bu yüzden de *Şecere-i Terākime*'nin *"beş yaşındaki bir çocuğun bile anlayabileceği"* sadeliğinin aksine *Firdevsü'l-İḳbāl* daha süslü, şiirsel ve üsluplu bir dil yapısına sahiptir (s. 32). Ancak bu yargı genel bir yargı değildir. Daha doğrusu eserde gerektiği yerlerde ağdalı gerektiği yerlerde de sade bir anlatım yolu tercih edilmiştir (s. 33).

d) *Firdevsü'l-İḳbāl*'in en üsluplu yerleri, metnin içine serpiştirilmiş nazım parçalarıdır. Başta mesnevi olmak üzere nazm, kıta, şiir, kaside, terkib-i bend, tarih, rubâî, gazel, beyt, ferd, mısra başlıkları altında ve çeşitli uzunluklarda toplam 767 nazım parçası vardır. Eser, toplam 3429 dize ve 6 bağımsız mısradan oluşur[103]. Tüm nazım metinleri, *Firdevsü'l-İḳbāl*'in altıda birini kaplar. (s. 34) 19'u Farsça ve 9'u Çağatayca olmak üzere 28 nazım parçası (toplam 286 dize ve 3 bağımsız mısra) başka şairler tarafından yazılmıştır. Eserde yer alan diğer 16 Farsça nazım parçası ise ise tarih düşürmek amacıyla Mûnis'in kendisinin yazdığı şiirlerdir (s. 35).

e) Mûnis ve Âgehî'nin bu eseri, hanedan tarih yazıcılığının belirli özelliklerinin dışına çıkmasa da hem ciddi bir kazanım hem de modern tarihçiler için kalıcı değerde bir ilk elden başvuru kaynağıdır (s. 36).

1.4.1.Eserin Nüshaları

Firdevsü'l-İḳbāl'in bilinen dokuz yazma nüshasından ikisi Leningrad'da, beşi Taşkent'te, biri Helsinki'de ve biri de İstanbul'dadır.

[103] Bu nazım parçalarının ayrıntılı tablosu için bkz. BREGEL, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm**, s.34

Taşkent Nüshaları (ÖzSSR Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Ebu Reyhan Birunî Kolyazmalar Bölümü)

I. *5364/1 numaralı nüsha* : Ana metin siyah, başlık ve bazı özel adlar kırmızı mürekkepli nestalik yazıyla Hokand kağıdına yazılmıştır. 1903-1904 yıllarında Muhammed Rahim Divan tarafından istinsah edilen eser toplam 245 varak olup (1b-245b) 29.5 x 43 cm ebatındadır.[104]

II. *821/1 numaralı nüsha*: Ana metin siyah, başlık ve bazı özel adlar kırmızı mürekkepli nestalik yazıyla Hokand kağıdına yazılmıştır. Her sayfada 25 satır vardır. 1851 yılında Muhammed Rahim Divan tarafından istinsah edilen eser toplam 259 varak olup (1b-259b) 26.5 x 43.5 cm ebatındadır.[105]

III. *5071 numarlı nüsha*: 20. yüzyılın başında istinsah edilen eser 321 varaktan oluşmaktadır.[106]

IV. *275/1 numaralı nüsha*: 1910'da Hive'de istinsah edilen eser *Zübdetü't-Tevārih*'le birlikte aynı cilt içinde yer alır. Toplam 299 varaktır.[107]

V. *1495 numaralı nüsha*: İstindah tarihi belli olmayan eser toplam 157 varaktan oluşmaktadır.[108]

Leningrad Nüshaları (ÖzSSR Akademisi Şarkşinaslık Enstitüsü Leningrad Bölümü)

[104] MUNİROV, **a.g.e.**, s. 40-41.
[105] MUNİROV, **a.g.e.**, s. 41.
[106] BREGEL, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm**, s.44.
[107] BREGEL, **a.g.e.**, s.44.
[108] BREGEL, **a.g.e.**, s.44.

I. *571/a numaralı nüsha*: Ana metin siyah, başlık ve bazı özel adlar kırmızı mürekkepli nestalik yazıyla Hokand kağıdına yazılmıştır. İstinsah yılı ve müstensihi bilinmeyen eser toplam 611 varak olup 14 x 24 cm ebatındadır.[109]

II. *E6 nüshası*: Ana metin siyah, başlık ve bazı özel adlar kırmızı mürekkepli nestalik yazıyla Hokand kağıdına yazılmıştır. Eserin ilk 150 varağı nemden zarar görmüştür. 1856-1857 yıllarında Mulla Nur Niyaz Halife ibn Mulla Muhammed Niyaz Hatib tarafından İstinsah edilen eser toplam 263 varak olup 27 x 48 cm ebatındadır.[110]

Helsinki Nüshası (Helsinki Üniversitesi Kütüphanesi):

Or. 46 numaralı nüsha: Toplam 303 varaktan oluşan nüshanın tam tarihi belli değilse de, ön sayfada yer alan Rusça bir nottan 1873'ten önce istinsah edildiği anlaşılmaktadır. Leningrad'da bulunan E nüshasına çok benzeyen, ancak çok fazla yazım hataları içeren bu yazmanın özellikle Âgehî tarafından yazılan bölümleri, E'dekiyle aynıdır. Nüshanın bazı kısımları zarar görmüştür.[111]

İstanbul Nüshası (İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi):

T 82 numaralı nüsha: Ana metin siyah; başlıklar, bazı özel adlarla ayet ve hadisler kırmızı mürekkepli temiz bir nestalik yazıyla yazılmıştır. Oldukça iyi korunmuş olan *Firdevsü'l-İkbāl*, *Riyāzü'd-Devle* (524b-758a) ve *Zübdetü't-Tevārih*'le (758b-865b) birlikte aynı cilt içinde yer alır. Metin toplam 524 varaktır

[109]BREGEL, **a.g.e.**, s. 41. Ancak Bregel'e göre bu nüsha, Mûnis ve Âgehî'nin elinden çıkmış orijinal fakat taslak halinde bir nüshadır. Ona göre eserin (249a-268b ve 285b-289b varakları hariç) 3b-439a arasını Mûnis, (249a-268b, 285b-289b ile birlikte) 442a-611a arasını da Âgehî yazmıştır. Bkz. Yuri BREGEL, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm**, **a.g.e.**, s.45-49.
[110] MUNİROV, **a.g.e**., s.41-42.
[111]BREGEL, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm**, s.44 ve s. 53.

(1b-524a) ve her sayfada 17'şer satır bulunmaktadır. 19.8 x 33.2 cm ebatında olan nüsha 1878 yılında Hive'de istinsah edilmiştir.[112]

Elinizdeki çalışmada, esas nüsha olarak değerlendirilen bu nüsha, İstanbul'da bulunan T 82 numaralı nüshadır.

1.4.2.Eserin İçeriği

Firdevsü'l-İkbāl hanedan tarihçiliğinin 19. yüzyılda yazılmış en önemli eserlerinden biridir. Hive hanlarının tarihini anlatan eser, İslam tarih yazıcılığının bilinen gelenek ve kurallarına göre düzenlenmiştir: Eserine hamd, münacat, naat ve dört halifeye methiye ile başlayan Mûnis, kısaca kendini tanıtır; uzun bir elkâbla İltüzer Muhammed Bahadır Han'ı övdükten sonra hanın eserin yazılış buyruğunu kendisine nasıl verdiğini açıklar. Bundan sonra *Firdevsü'l-İkbāl*'in yazmayı düşündüğü bölümlerinin ad ve içeriklerini sıralar ve mukaddime kısmıyla eserine başlar.

Bu çalışmada incelenen 100b-200a arasındaki kısım 1769'un haziran ayından başlayarak 1805 yılının temmuz ayı ortalarına kadar gelişen olayları kapsar. Eserin İltüzer Han'la ilgili asıl bölümleri de, çalışılan kısımda, 157b/8'den itibaren yer almaktadır. Şair, bu bölümde İltüzer Han'ın doğum tarihini verip bazı özellikleri sıraladıktan sonra hanlıkta gerçekleşen olayları yazmaya devam eder.

Firdevsü'l-İkbāl Hive hanlığının siyasî olaylarını, bu bölgelerde yaşayan Özbek, Türkmen, Karakalpak ve diğer Horasan halklarını da içine katarak yansıtır. Savaşlar, isyanlar, iç karışıklıklar, baskınlar, yöneticilerin kendi aralarındaki çekişmeleri yanında bölgenin coğrafî, askerî, ekonomik ve toplumsal yapısı, diğer memleketlerle olan diplomatik ve ticarî ilişkiler, edebî ve kültürel ortam vb. konularda ayrıntılı bilgiler verir. Ayrıca dönemin âlim, şair, din adamı vb. gibi öne

[112]Eserin istinsah tarihi için bkz. BREGEL, **a.g.e.**, s. 44.

çıkan isimleri, saray, kale, medrese, cami vb. mimari yapıları, özellikle sulama işleriyle ilgili bilgiler ilk elden sunulur. Etnik yapıyı oluşturan halklar, şehirler devlet yönetimiyle ilgili sözcük ve unvanlar, askerliğe ve savaş araç gereçlerine ait terimler Hive'nin bu zamana ait tarihiyle ilgili eşsiz bilgiler içerir.

1.4.3.Eserin Dili ve Üslubu

Daha önce de belirtildiği gibi Nevāyî'den sonra bir süre daha yetkin eserler vermeyi sürdüren Çağatay edebiyatı, özellikle 17. ve 18. yüzyıllarda büyük bir düşüşe geçmiş ve 19. yüzyıla gelindiğinde artık Hive ve Hokand Hanlıkları dışında önemli hiçbir eser yazılmamıştır. Samoyloviç'in Klasik Sonrası Devir [113] (16. yüzyılın ikinci yarısından 19. yüzyılın sonuna kadar), Fuat Köprülü'nün Gerileme ve Çökme Devri [114] (17-19. yüzyıllar), Eckmann'ın ise Son Çağatayca Devri (18-19. yüzyıllar) olarak adlandırdıkları dönemde Harezm bölgesi siyasi ve ekonomik bakımdan artık oldukça güçsüzleşmiştir: Bitmeyen iç karışıklıklar ve bir türlü sağlanamayan siyasî birlik, Rusya'nın bu bölgelerdeki yayılmacı faaliyetleri ve iyice zayıflayan ekonomiyle birlikte kültür ve eğitim alanlarındaki gözle görülür gerilik son yüzyıldaki edebî faaliyetlere de yansımış, özgün ve nitelikli eserler neredeyse yok denecek kadar azalmıştır.[115]

Yine de diğer bölgelere göre siyasî ve ekonomik bakımlardan daha iyi durumda olan Hive ve Hokand bölgelerinde, devlet adamlarının da desteğiyle, edebî faaliyetlerin canlılığını koruduğu görülür. Bu dönemde şairler Nevâyî ve Fuzulî tarzında birçok şiir yazmışlardır [116]: *"Önceki yüzyıllarda olduğu gibi, bu devir edebiyatında da şiir üstün bir durumda idi. Tarihçileri saymazsak, edebî nesrin yalnız*

[113] Janos ECKMANN, **Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar**, (Haz.: Osman Fikri SERTKAYA, TDK Yayınları, Ankara 2003, s.78-79.
[114] KÖPRÜLÜ, "Çağatay", s.270 ve s. 316.
[115] KÖPRÜLÜ, **a.g.m.,** s. 316-320.
[116] ECKMANN, Çağatay Edebiyatının Son Devri, s.122.

bir iki temsilcisi olduğunu söyleyebiliriz. Edebî türler bakımından da bir yenileşme yoktu; divan edebiyatındaki eski şiir türleri devam etmiştir."[117] Nevâyî ve Fuzûlî geleneğini sürdüren bu edebî ortam, hiçbir zaman 15. ve 16. yüzyıllardaki zenginliğe ulaşamayacaktır ancak Çağatay edebî dilinin son örnekleri de buralarda verilecektir.

Hive Hanlığı'nın iki seçkin şair ve tarihçisi Mûnis ve Âgehî de bu bakımdan Çağatay edebî dilinin son temsilcileri arasında sayılırlar. Gerek üslupları gerekse klasik edebiyatın dil ve nazım biçimlerini kullanmadaki ustalıkları, *Firdevsü'l-İkbāl*'e de aynen yansır.

Ebu'l-Gâzi'nin *Şecere-i Terākime* ve *Şecere-i Türk*'ünün yalın ve anlaşılır dilinin aksine *Firdevsü'l-İḳbāl*'in dili oldukça sanatlı bir üsluba sahiptir. Bunda, Ebu'l-Gâzi'nin hükümdar olmasının etkisi büyüktür kuşkusuz; o yazdığı tarihin geniş kesimler tarafından okunmasını isterken zamanının Harezm'inin eğitim ve kültür düzeyinin düşüklüğüne de göz önüne almıştır.[118] Halbuki hem Mûnis hem de Âgehî sarayın resmî tarihini yazan memur ve şairlerdir. *Firdevsü'l-İḳbāl*'i üsluplu ve sanatlı dille yazmalarının bir nedeni edebî yönlerinin güçlü olmasıysa diğer nedeni de hanlığının tarihinin yazılmasını buyuran İltüzer Han'ın gösterişli ve sanatlı bir eser arzulamasıdır. Bu isteği Mûnis, hanın ağzından *Firdevsü'l-İḳbāl*'de şöyle dile getirir: *"… émdi kérekdür kim bizniŋ neseb-i hümāyūnımızını söz dīvānıda kürsī-nişin ve ecdād-ı emcādımız esāmisin ta'rīḫ ḫātemide naḳş-nigīn ḳılsaŋ ve öz ḥālātımız ve ba'żı fütūḥātımız bile kim ziynet-i efsāne ve nāsiḫ-i şehnāme durur, naẓm riştesiġa dürr-i meknūn térseŋ ve neŝr bisāṭıġa gūn-ā-gūn ziynet bérseŋ tā bolġay kim devrān ṣaḥāyıfı fenā tünd-bādı bile perīşān bolup 'ālem ḳāşānesi 'adem seyli bile vīrān*

[117] ECKMANN, **a.g.m.**, s.122
[118] Ebu'l-Gâzi'nin eserlerinin dili için bkz. Zuhal Ölmez KARGI, **Şecere-i Terākime**, s.31-32; ayrıca BREGEL, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm**, s. 32-33.

bolġunça evṣāf-ı ḥamīdemiz zamān evrāḳıda bāḳī ḳalġay ve ẕikr-i pesendīdemiz cihān mecāliside selāṭīn bezmiġa şūriş salġay."[119]

Bu yüzden geniş okuyucu kitlelerinden çok, sınırlı sayıdaki eğitimli ve seçkin bir kitleyi hedeflemişler ve üsluplarını da buna göre kurgulamışlardır. Zengin sıfat ve tamlamalar, benzetmeler, mecazlar ve uzun lakaplar kullanmışlar: [*şerāret-i ẕātī ve cehālet-i cibillī ḥareketi* (129a/4); *sipāh-ı ḫūn-ḫʿār* (128b/7), *raʾyet-i mihr-işrāḳ, kevkebe-i nuṣret-ittisāḳ* (176a/8-9), *leşker-gāh-ı ḳıyāmet-iştibāh* (177b/6); *Benātüʾn-naʿş yaŋlıġ, taŋnıŋ yulduzı yosunlıḳ* (175b/2); *ḥażret-i sulṭān-ı ʿālī-cāh ve ḫaḳan-ı refīʿ-cāy-gāh ḳıdvetüʾs-selāṭīn, ʿumdetüʾl-ḫavāḳīn, muʿizzüʾd-devlete veʾs-salṭanata veʾl-ḫilāfete ebūʾl-muẓaffer veʾl-feṯḥ Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫān* (177a/15-16)], ayet, hikmet, temsil ve anekdotlardan yararlanmışlar: [***Temṣīl*** *Ṣaḥābelerniŋ biridin menḳūl durur kim çün Uḥudʾnıŋ ḥarbide ehl-i İslām ve aṣḥāb-ı kirāmdın köp kişi şehīd bolup dururlar …* (114b/4-5)], dinî ve efsanevî kişilere referansda bulunmuşlardır: (*Rüstem, İsfendiyar, Efrâsiyab, âl-i Berâmike, Âsaf, İskender vd.*) Böylece hem eserin anlatım gücünü zenginleştirmişler hem de bu tarihî olayları edebî şekiller içinde sunarak okuyucunun ilgisini çeker hale getirmişlerdir

Firdevsüʾl-İkbāl'in diğer bir zenginliği de anlatılan tarihî olayların arasına serpiştirilmiş nazım parçalarıdır. Her iki yazarın aynı zamanda şair olması, bu nazım parçalarının ustalıkla düzenlenmesini sağlamıştır:

Salṭanat tācınıŋ ser-efrāzı
Şāh-ı devlet-penāh Ebūʾl-Ġāzī
Bāc-gīr-i bilād-ı mülk-i cihān
Tāc-baḫş-ı mülūk-i ʿālī-şān
Bānī-i ʿadl ü rāsim-i iḥsān

[119] **Firdevsüʾl-İḳbāl**, T 82, 8b/8-14.

Ḳāmiʿ-i ẓulm ü māḥī-i ṭuġyān

Ḥāmī-i millet ü mürevvic-i dīn

Ḥākim-i şerʿ ü şāh-ı mülk-i yaḳīn (157a/9)

Aynı şekilde, eserin tarihî olayların anlatıldığı kimi kısımlarında da düz ve kuru bir anlatım yerine süslü bir anlatım yolunun tercih edildiği görülür; bu durum özellikle hanların anlatıldığı kısımlarla bölüm başlıklarından sonraki cümlelerde oldukça belirgindir. Örneğin bölüm başlıklarından sonra, "… *bu nigāriş-i uʿcūbe-inşā ṣahāyifiniŋ nigārendesi ve bu güzāriş-i ḥayret-efzā leṭāyifiniŋ güzārendesi yaʿnī ḫāme-ı ʿanber-şemmāme mundaḳ müşk-efşānlıḳ ḳılur kim*" (128a/8-9) tarzı cümlelerin kurulması metnin tipik üslup özelliklerinden biridir.

Tüm bunların ışığında, sanatlı üslubuna rağmen *Firdevsü'l-İkbāl*'in genel anlamda bir tarih metninin sahip olabileceği bir akıcılığa sahip olduğu söylenebilir[120]: Ayrıca yazarlar arasında da üslup bakımından bazı farklılıklar olduğunu Bregel, Leningrad C 571 nüshasından yola çıkarak ortaya koymuştur.[121]

Eserin diline gelince; her iki şairin de *Firdevsü'l-İkbāl*'de kullandıkları dil, klasik Çağatay edebî dilidir. Eserde, kimi Oğuz ve Kıpçak unsurları gözükse de (bkz. Yazım ve Dil Özellikleri, 2.2.2.4.), hem gramer özellikleri hem de sözcük haznesi bakımından eser Çağataycanın tipik tüm unsurlarını yansıtır. Ünlü ve ünsüz varlığı, ses uyumları, ses değişmeleri, yapım ve çekim ekleri, sözcük türleri, cümle kuruluşları, temel söz varlığı ufak tefek farklılıklarla birlikte, Klasik Çağataycayla hemen hemen aynıdır (Bu özellikler Yazım ve Dil Özellikleri bölümünde ayrıntılı olarak ele alınmıştır). Eserde Arapça ve Farsça unsurların yoğunluğu dikkat çeker: Bunlardan bir kısmı yaygın olarak kullanılan ve dilde sıkça rastlanılan sözcüklerdir;

[120] Bu konuda P.P. Ivanov'un, *Firdevsü'l-İḳbāl*'in üslubunu aşırı süslü gören yaklaşımı Bregel tarafından itiraza uğrar: Ona göre eser karışık bir üsluba sahiptir ve belirli yerler dışında düz ve kuru bir anlatımıvardır. Bkz. BREGEL, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm**, s.33.

[121] BREGEL, **a.g.e.**, s. 50

ancak büyük bir kısmı ise, eserin üslubundan kaynaklanan ve zaman zaman dili ağırlaşmasına neden olan sözcük ve tamlamalardır.

1.5. *FİRDEVSÜ'L-İḲBĀL* ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Firdevsü'l-İḳbāl'i değilse bile yazarları Mûnis ve Âgehî'yi Batı'da tanıtan ilk kişi, 1863'te Hive'de bulunan H. Vámbéry'dir. 1873'te Hive'yi işgal eden Rus ordusunda bulunan Rus oryantalist A. L. Kuhn, *Firdevsü'l-İḳbāl*'in bir nüshasını keşfetmiş ve aynı yıl, Taşkent'te çıkan bir gazetede bununla ilgili bir makale yayımlamıştır.[122] Mûnis ve Âgehî'nin tarih eserleri üzerinde ciddi olarak duran ilk araştırmacı Barthold'tur. Orta Asya ve Türkistan üzerine yaptığı çeşitli araştırmalarda Barthold, bu eserlerden sıkça söz etmiş, hatta *Firdevsü'l-İḳbāl*'in yaklaşık dörtte birini yayına hazır hale getirmiş, ancak bilinmeyen nedenlerden dolayı daha sonra bundan vazgeçmiştir.[123] Leningrad'da bulunan *Institute of Oriental Studies* tarafından Karakalpak tarihinin kaynak eserleriyle ilgili 1935'te yapılan bir yayımda A.N. Samoylovich, *Rıyāzü'd-devle* ile birlikte *Firdevsü'l-İḳbāl*'den de bazı parçaları Rusçaya çevirmiştir. Yine *Institute of Oriental Studies*'in 1938'deki Türkmen tarihi üzerine yayımladığı çalışmada P. P. Ivanov, A. K. Borovkov ve Z. Aksakov Mûnis ve Âgehî'nin tarih eserlerinden kısa çeviriler yapmışlardır.[124] Q. Munirov 1961'de Mûnis, Âgehî ve Beyânî'nin tarih çalışmalarını değerlendiren *Munis, Agahî ve Bayanî'ning Tarihî Asarları* (1960) adlı Özbekçe bir kitap yayımlamıştır.[125] 1965'te Leningrad *Institute of Oriental Studies*'deki Türkçe yazmaların katoloğu yayımlanmış, bu katalogta Mûnis ve Âgehî'nin yazma eserleri hakkında açıklamalara da yer verilmiş, ayrıca C 571 nüshasının Mûnis ve Âgehî'nin elinden çıkan özgün yazma olduğu kaydedilmiştir.[126] 1979'da *Firdevsü'l-İḳbāl*'nin Helsinki nüshası yayımlanmıştır.

---

[122] BREGEL, Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm , s.36
[123] BREGEL, **a.g.e.**, s.39-41.
[124] BREGEL, **a.g.e.**, s.41.
[125] BREGEL, **a.g.e.**, s. 42.
[126] BREGEL, **a.g.e.**, s.42-43.

Firdevsü'l-İḳbāl üzerine şu ana kadar en kapsamlı ve yetkin çalışma Yuri Bregel tarafından yapılmıştır. Bregel 1988'de yayımlanan *Firdaws al-ikbāl, History of Khorezm* adlı çalışmasıyla, *Firdevsü'l-İḳbāl*'in iki nüshaya dayanan edisyon kritiğini gerçekleştirmiştir.

Firdevsü'l-İḳbāl üzerine Türkiye'de önce Necip Asım 1909'da ve daha sonra Abdülkadir İnan 1933'te birer kısa makale yayımlamışlardır. Necip Asım, *Türk Derneği*'nin 2. ve 3. sayılarında yayımlanan *"Firdevsü'l-İkbāl"* başlıklı yazılarının birincisinde, Özbeklerin tarihi hakkında kısa bir bilgi verdikten sonra Özbeklerin hâkimiyetindeki Harezm bölgesinde gelişen edebî faaliyetlerin tarihini anlatır.[127] Aynı derginin 3. sayısında ise yazar, yazısını bütünüyle *Firdevsü'l-İkbāl*'e ayırır; eserin giriş kısmından küçük bir parçaya yer veren Necip Asım, eserin bölümlerini tanıtır ve eserin son satırını da yazısına ekler. Ancak Necip Asım, İstanbul nüshasına dayanarak yazdığı bu yazıda, aynı cilt içinde yer alan *Riyâzü'd-devle* ve *Zübdetü't-tevârih*'i bağımsız eserler olarak değil, *Firdevsü'l-İkbāl'*in zeylleri olarak değerlendirmiştir.[128] Abdülkadir İnan, 1933'te yazdığı *"XIX. Asır Türkistan şair ve tarihçilerinden Şir Mehmet Munis 1778-1828"* başlıklı yazıda Munis'in kısa bir yaşamöyküsünü vermiş, ayrıca onun hakkında ilk yazıyı yazan Vambéry'nin birkaç değerlendirmesini eleştirmiştir.[129] 1945'te yayımlanan İslam Ansiklopedisi'nde, Zeki Velidi Togan "*Hˇârezm*", Fuad Köprülü ise "*Çağatay Edebiyatı*" maddeleriyle hem *Firdevsü'l-İḳbāl* hem de yazarları hakkında kısa fakat önemli bilgiler vermişlerdir.[130] Kemal Sılav TDAY Belleten 1989'da "*Türkolojide Yeni Bir Yayın: History of*

---

[127] Necip ASIM, "Firdevsü'l-İkbâl 1",**Türk Derneği**, **no 2,**Matbaa-i Hayriye ve Şürekası, İstanbul 1328, s.68-71. Bu yazıların çevirisi için bkz. **Türk Derneği**, (Haz.: Cüneyd OKAY), Akçağ Yayınları, Ankara 2006, s.80-84 (I. yazı) ve s.92-96 (II. yazı).

[128]Necip ASIM, "Firdevsü'l-İkbâl 2", **Türk Derneği, no 3**, Matbaa-i Hayriye ve Şürekası, İstanbul 1328, s.81-85.

[129] Abdülkadir İNAN, "XIX. Asır Türkistan şair ve tarihçilerinden Şir Mehmet Munis 1778-1828", **Azerbaycan Yurt Bilgisi, no 2**, S. 13, Bürhaneddin Matbaası, İstanbul, 1933, s.17-20.

[130] Bkz. Zeki Velidi TOGAN, "Harezm", **İslam Ansiklopedisi, C. 5/1**, MillîEğitim BakanlığıYayınları, Eskişehir 1997, s.256 ; Fuad KÖPRÜLÜ, "Çağatay Edebiyatı", **İslam Ansiklopedisi, C. 3**, Millî Eğitim BakanlığıYayınları, Eskişehir 1997, s.321. (İslam Ansiklopedisi'nın tezde kullanılan baskısı 1945 baskısının tıpkı basımıdır.)

Khorezm" başlıklı yazıda, Yuri Bregel'in yayımladığı *Firdaws al-ikbāl, History of Khorezm*'in girişi kısmının önemli yerlerini özetleyerek çevirmiştir.[131] Feridun Tekin, *Âgehî Divanı (Ta'vizü'l-Āşıkīn)'nın Dil Özellikleri (Ses ve Şekil Bilgisi)* adlı tezinde Âgehî'nin divanını incelemiş ve yazdığı çeşitli makalelerinde de şair ve dönemi hakkında bilgiler vermiştir.[132] *Firdevsü'l-İkbāl* tarih alanındaki çalışmalara da kaynaklık etmiştir: Salih Yılmaz, 2003 yılında Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi'nde *"Munis ve Agehi'nin"Firdevs-ül İkbal" adlı eserinde geçen Karakalpak Hive Hanlığı münasebetlerine dair kayıtlar"* başlıklı makalesini yayımlarken,[133] Muhammed Bilal Çelik, Mayıs 2004 tarihli "*Firdevsü'l-İkbal'e Göre Hive Hanlığı Tarihi ve Devlet Teşkilatı*" adlı tezini, *Firdevsü'l-İḳbāl*'deki tarihsel bilgileri temel alarak hazırlamıştır.[134] Son olarak, Ayşegül Kahraman Ocak 2010'da sunduğu "*Firdevsü'l-İkbal (1a-40b Varaklar) (İnceleme-Metin-Sözlük)"* adlı yüksek lisans tezinde metnin ilk kırk varağının transkripsiyonlu metnini hazırlamıştır.[135]

---

[131] Kemal SILAV, "Türkolojide Yeni Bir Yayın: History of Khorezm"**,TDAY Belleten 1989**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1994, s.389-393.

[132] Feridun TEKİN, **Âgehî Divanı (Ta'vizü'l-Āşıkīn)'nın Dil Özellikleri (Ses ve Şekil Bilgisi)**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (Dan. Efrasiyab GEMALMAZ), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2001. Ayrıca yazarın diğer makaleleri için bkz. Feridun TEKİN, "Muhammed Rıza Agehi (1804-1879)", **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S. 9, Sivas 2000, s.267-287; Feridun TEKİN, "Hive Hanlığı", **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.634-640; Feridun TEKİN, "19. Yüzyıl Harezm Tarih Yazıcılığı (Munis, Agehî, Beyanî)", **Akademik Bakış, C. 2,** S. 3, Kış 2008, http://www.ataum.gazi.edu.tr/pdf/19-yuzyil-harezm-tarih-yaziciligi-munis-agehi-beyani-1250765120.pdf, (20.12.2010), s.199-210.

[133] Salih YILMAZ**,** "Munis ve Agehi'nin 'Firdevs-ül İkbal' adlı eserinde geçen Karakalpak Hive Hanlığı münasebetlerine dair kayıtlar", **Türk Dünyası Araştırmaları**, S. 145, Temmuz- Ağustos 2003, s. 151-188.

[134] Muhammed Bilal ÇELİK, **Firdevsü'l-İkbal'e Göre Hive Hanlığı Tarihi ve Devlet Teşkilatı**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Dan. Mehmet ALPARGU), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Mayıs 2004.

[135] Ayşegül KAHRAMAN, **Firdevsü'l-İkbal (1a-40b Varaklar) (İnceleme-Metin-Sözlük),** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Dan. Mustafa TANÇ), Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, Ocak 2010.

1.6.METNİN KURULUŞU

Firdevsü'l-İkbāl Dil Özellikleri-Metin-Dizin-Sözlük (100b-200a) adlı çalışmada, İ olarak adlandırılan İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan T 82 numaralı nüsha temel alındı ve metin bu nüsha üzerine kuruldu. Bu çalışmada İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi nüshasını (İ); Yuri Bregel'in Leningrad'da bulunan ve 571a ve E6 nüshalarını karşılaştırarak oluşturduğu matbû nüsha (B olarak adlandırıldı) ve Taşkent'te bulunan 821/1 numaralı yazma nüsha ile (T olarak adlandırıldı) karşılaştırılarak metin kuruldu, nüsha farkları dipnotta gösterildi. Metindeki Arapça ve Farsça ibareler, ayet ve hadisler, Arap harfli orijinal halleri ile bırakıldı, çevirileri çalışmanın sonunda ayrıca verildi. Bunlara ek olarak;

a) Nüshalardaki müstensihten kaynaklanan yazım hataları, harf eksiklikleri, yazım tutarsızlıkları dipnotta gösterildi.

b) Metnin yazımında noktalama işaretleri kullanılmış, Türkiye Türkçesinde geçerli olan noktalama kuralları temel alınmıştır (Nokta, virgül, soru işareti, ünlem kullanılması, özel adlara gelen eklerin ayrı yazımı vb.):

Örneğin; *ʿAbdü'l-Ḳayyūm Şāʿir Canik Şeyḫ dédi kim: "Astıda mu-sen ya üstide?" Dédi kim: (13) "Astıda-men!"* (109a/12-13)

c) Yer ve kişi adları yazımında, Bregel'in *Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm* adlı eserindeki özel adların imlası esas alınmıştır. Ancak Bregel çevirisinde *Salor* olarak geçen ad *Salur* şeklinde okunmuştur. Ayrıca bu çeviride daima İnaḳ olarak okunan ad, metnimizde *ʿİnaḳ* ve *İnaḳ* olarak iki şekilde de yazılmıştır. Bu ikili kullanım metnimizde korunmuş ve nasıl yazılmışsa o şekilde verilmiştir.

ç) Arapça ve Farsça sözcükler Türkçenin ses uyumlarına göre okundu.

d) Ve bağlacı nazım içinde “u, ü, vu, vü” şeklinde gösterildi, nesirde ise mümkün olduğunca “ve” şeklinde yazıldı.

e) Farsça bileşik sıfat ve adlar arasına kısa çizgi “-” kondu. Yalnızca *bī-* ve *nā-* olumsuzluk ön ekleri bitişik yazıldı.

f) Nazım parçaları, okuma kolaylığı açısından, nesir kısmından ayrılarak yazıldı ve her dize ayrı satırlarda gösterildi.

g) Metinde kimi yerlerde sözcüğe bitişik yazılan bağlaçlar, çalışmada ayrı yazıldı.

ğ) İzafet kesresi metinde nasıl yazılmışsa o şekilde gösterilmiştir: *avāre-i ġurbet* آوارهٔغربت ya da *ümerā-yı ʿiẓām* امرای عظام örneklerinde olduğu gibi.

Dizin-Sözlük kısmında ise**;** metinde geçen tüm sözcükler dizinde gösterildi ve anlamlandırıldı; ekler, Reşid Rahmeti Arat’ın *Kutadgu Bilig* dizinindeki dilbilgisel sıraya göre dizildi. Bunun dışında;

a) Türkçe olmayan sözcüklerin kökeni (<) işaretinden sonra belirtildi, Türkçe sözcükler için herhangi bir işaret kullanılmadı.

b) Yanlış yazılan sözcükler dizinde gösterildi, ancak (→) işaretiyle doğru yazıma gönderildi.

c) Birden fazla yerde geçen ya da ikili yazımı olan sözcükler de ayrıca (→) işaretiyle, geçtiği diğer yer ya da şekle gönderildi.

ç) Özel adlar kişi adları, yer adları ve boy adları şeklinde ayrı olarak gösterildi.

d) Okunuşundan emin olunamayan sözcüklerin yanlarına soru işareti konuldu: *küren ve …(?) ḳılıp* (147b/9); *dūlıḳġa (?) çıḳıp* (109a/7)

1.7. ÇALIŞMANIN AMACI

Muhammed Rızâ Âgehî'nin Firdevsü'l-İkbāl'i (100b-200a) (Dil Özellikleri-Metin-Dizin-Sözlük) adlı çalışmada öncelikle, 19. yüzyılın ilk yarısında, Harezm sahasında Çağatay edebî dili ile yazılmış olan eserin dil özelliklerini ve söz varlığını inceleyerek belirlemek, böylece eserin Türk dili, edebiyatı ve tarihi açısından önemini ortaya koymak amaçlanmıştır. El yazması eserin çözümlenip çeviri-yazıya aktarılması yalnız dil ve edebiyat alanında değil, başka alanlarda çalışan araştırmacı ve bilim insanlarına da malzeme sağlayacaktır. Özellikle, tarihî bir eser olması nedeniyle, *Firdevsü'l-İkbāl,* döneme ait siyasî, askerî, diplomatik, ekonomik, coğrafî, mimarî, bilgiler yanında bölgenin siyasî tarihinde önemli rol oynamış Karakalpak, Türkmen, Kanglı gibi etnik topluluklar hakkında verdiği bilgilerle bir kaynak eser niteliği taşımaktadır.

2. YAZIM VE DİL ÖZELLİKLERİ

2.1. Yazım Özellikleri

2.1.1. Ünlülerin Yazımı

Türkçe sözcüklerde (a, e, é, ı, i, u, ü, o, ö) ünlüleri elif (ا), vâv (و), yā (ى), hâ-yı resmiye (ه) ve medli elif (آ) ile yazılmıştır.

a) /a/ ünlüsünün yazımı:

Söz başında */a/* ünlüsü yazılırken çoğunlukla medli elif (آ) kullanılmıştır: *aġzını* آغزىنى (150a/15); *alar* آلار (102b/8); *aldı* آلدى (107a/10); *aldıda* آلديدا (100b/15); *altı* آلتى (102b/7), *anı* آنى (131b/9); *artuḳ* آرتوق (114a/11); *atlanıp* آتلانيب (111a/2); *atlıġ* آتليغ (142b/4)

Ancak */a/* ünlüsü yazımında zaman zaman elif de (ا) kullanılmıştır: *anadın* انادين (136b/16); *ata* اتا (1113a/3); *atlanıp* اتلانيب (102b/4); *ayaḳ* اياق (150b/14)

Söz içinde */a/* ünlüsü elifle (ا) yazılır: *ayaḳ* اياق (150b/14); *ḳalġan* قالغان (100b/14); *ḳayttılar* قايتىلار (113a/8); *ḳılmaḳ* قيلماق (142a/2); *saḳlar* ساقلار (185a/1); *talap* تالاب (176a/4); yaġaç ياغاچ (142b/15)

Ancak bazen elifin (ا) yazılmadığı da olur: *ḳapadı* قبادى (142b/3); *talaş* تلاش; *yaġaç* يغاچ (142b/15); *yaḫşı* يخشى (103a/17); *yaḳası* يقاسى (162b/6); *yaḳın* يقين (102a/7)

Sözcük sonunda */a/* ünlüsü bazen elif (ا) bazen de hâ-yı resmiye (ه) ile yazılmıştır: *barça* بارچه (162a/4); *yanıġa* يانيغه (115a/11); *tutma* توتمه (106b/17) *aŋa* آنكا (177a/3); *ata* اتا (113a/3); *ḳara* قرا (153b/2); *ḳılġanda* قيلغان‌دا (156b/16); *ḳılma* قيلما (136a/17); *soŋra* سونكرا (144b/15); *yana* يانا (108b/17)

b) /e/ ünlüsünün yazımı:

Sözcük başında */e/* ünlüsü elifle (ا) yazılmıştır: *eylese* ايلاسه (162a/9); *eyle* ايلا (101b/7)

Sözcük içinde */e/* ünlüsü çoğunlukla elifle (ا) yazılmıştır: *İlgeri* ايلكارى (184b/15); *érkekdin* ايركاك‌دين (178a/13) ; *iter* ايتار (101a/15); *kérek* كيراك (135b/13); *kéçmeyin* كيچمايين (112b/3); *kélgendin* كيلكان‌دين (129a/8); *yétgende* ييتكان‌دا (179a/17); *yiberdi* يبارديى (113a/12)

Ancak */e/* ünlüsü bazen ilk hecede, ünsüzden sonra gösterilmemiştir: *beri* برى (171a/11); *kerekdür* كراك‌دور (181a/2); *yene* ينه (106a/2); *yer* ير (198b/14); *yettiler* يتّى‌لار (182b/5)

Sözcük sonunda */e/* ünlüsü hâ-yı resmiye (ه) ile, durum eklerinde ise genellikle elifle (ا) gösterilmiştir: *eylese* ايلاسه (162a/9); *ése* ايسه (162a/2); *birle* بيرله(150b/8); *eyle* ايلا(101b/7); *ilgeride* ايلكارى‌دا (161a/14); *isteme* ايستاما (106b/17); *işge* ايش‌كا (136a/13); *kéçe* كيچه (109a/8); *kéme* كيمه (191a/14); *köre* كوره (101b/4); *néme* نيمه (106a/17); *téve* تيوه 130b/14); *üze* اوزا (165a/10)

c) /é/ ünlüsünün yazımı:

/é/ ünlüsü söz başında elif-yā (ایـ) ile yazılmıştır: *ékin* ایکیـ ن (178a/12); *él* ایل (105a/13); *élge* ایلکا (106a/13); *éllig* ایلیك (110b/7); *érteŋ* ایرتانك (192b/8); *éşikdin* ایشیکدین (165a/7); *étdi* ایتدی (153b/4)

/é/ ünlüsü kök hecede yā (ی) ile yazılmıştır: *bérdiler* بیردیلار (113b/12); *çékip* چیکیب(166a/16); *dék* دیك (165b/16); *kéltürüp* کیلتوروب(113b/10)

ç) /ı/ ünlüsünün yazımı:

Sözcük başında tek bir örnekte görülen */ı/* ünlüsü (ایـ) ile yazılmıştır: *ısıġ* ایسیغ (193a/14)

Sözcük ortasında */ı/* ünlüsü yā (ی) ile yazılmıştır: *aġır* آغیر (180a/7); *basıp* باسیب (105b/12); *çıḳardı* چیقاردی (141a/5); *ḳatıġ* قاتیغ (123a/12); *ḳatlanıp* قاتلانیب (126b/11); *ḳılur* قیلور (172b/14); *oġurlıḳ* اغورلیق (179b/2)

Sözcük sonunda /ı/ ünlüsü yā (ی) ile yazılmıştır: *çıḳardı* چیقاردی (141a/5); *élçi*ایلچی (123b/6); *ḳanı* قانی (154b/13); *oġlı* اوغلی (102b/4); *oġrı* اوغری (165b/6); *taptı* تاپتی (126a/5); *yaḫşı* یخشی (103a/17); *yaḳası* یقاسی (162b/6)

d) /i/ ünlüsünün yazımı:

Sözcük başındaki*/i/* ünlüsü (ایـ) ile yazılmıştır:

İçide ایچیدا (129b/10); *içürüp* ایچوروب (198a/15); *ikesige* ایکاسیکا (108a/16); *ilgeri* ایلکاری (148a/14); *indürgey* ایندورکای (188b/12); *isteseŋ* ایتاسانك (136a/5); *işni* ایش‌نی (142a/5)

Sözcük ortasında */i/* ünlüsü yā (ی) ile yazılmıştır: *bile* بیله (198a/7); *égirip* ایکیریب (132a/1); *éli* ایلي (150b/8); *tégip* تیکیب (142b/16); *tiler* تیلار (134b/13); *tilkü* تیلکو (160a/17); *üstidin* اوستیدین (193a/3)

Sözcük sonunda */i/* ünlüsü yā (ی) ile yazılmıştır: élçi ایلچی (123b/6); içkeri ایچکاری (142b/7); iki ایکی (100b/10); ikevi ایکاوی (136b/16); inisi اینی‌سی (100b/6); işletti ایشلاتی (184a/3); keydi کیدی (154b/6); *yiberdi* یباردی (113a/12)

e) /o/ ünlüsünün yazımı:

Sözcük başındaki */o/* ünlüsü elif ve vâv (او) ile yazılmıştır: *oġul* اوغول (160b/7); *oġrı* اوغری (165b/6); *oḳ* اوق (123b/15); *olsa* اولسه (116b/3); *olturdı* اولتوردی (180b/12); *on* اون (149a/1); *ot* اوت (198a/6)

Sözcük ortasında */o/* ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır: *bolur* بولور (172b/12); *boyun* بویون (173b/14); *soḳup* سوقوب (162b/10); *soŋ* سونك (128b/9); *soyup* سویوب (106a/9); *tolġap* تولغاب (122b/15); *toy* توی (118a/17)

f) /ö/ ünlüsünün yazımı:

Sözcük başındaki*/ö/* ünlüsü elif ve vâv (او) ile yazılmıştır: *ölgeli* اولکالی (154b/15); *ötep* اوتاب (117a/11); *öter* اوتار (188a/16); *öy* اوی (198b/15); *öz* اوز (176a/15); *özge* اوزکا (103b/1)

Ancak *öyle* sözcüğünde ötreli elif (أ) kullanılmıştır: *öyle* أیلا (114a/9)

Sözcük içinde (kök hecede) */ö/* ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır: *köç* كوچ (182a/17); *köldin* كولدين (113a/11); *köŋül* كونكول (184a/7); *köpelip* كوپاليب (111a/7); *söz* سوز (112a/14); *töküp* توكوب (154a/13); *tört* تورت (105b/15)

g) /u/ ünlüsünün yazımı:

Sözcük başındaki */u/* ünlüsü elif ve vâv (او) ile yazılmıştır: *uçıġa* اوجيغه (170a/4); *uçrap* اوچراب (101a/15); *ulug* اولوغ (199b/7); *urduŋ* اوردونك (153b/5); *uruş* اوروش (120a/16); *uşaldı* اوشالدى (185a/4); *uyḳu* اويقو (109a/17); *uzatdı* اوزاتدى (124a/15)

Sözcük ortasındaki */u/* ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır: *bolur* بولور (172b/12); *boyun* بويون (173b/14); *ḳurġan* قورغان (191a/6); *saçuḳ* ساچوق (139b/4); *savurdı* ساووردى (195b/10); *soḳup* سوقوب (162b/10); *tanulġunça* تانولغونچه (158b/14); *yapuşup* ياپوشوب (198b/16)

Sözcük sonundaki*/u/* ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır: *bu* بو (103b/14); *ḳayġu* قايغو (153b/2); *ḳayu* قايو (150b/15); *ḳazu* قازو (149b/4)

ğ) /ü/ ünlüsünün yazımı:

Sözcük başındaki */ü/* ünlüsü elif ve vâv (او) ile yazılmıştır: *üç* اوج (103a/15); *üçün* اوچون (101b/2); *ündep* اوندب (147a/4); *üstiġa* اوستيغه (198a/3); *üze* اوزا (165a/10); *üzülüp* اوزولوب (175a/9)

Sözcük ortasındaki */ü/* ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır: *üçün* اوچون (101b/2); *bütti* بوتى (102b/2); *içürüp* ايچوروب (198a/15); *köprük* كوپروك (163b/7); *süŋek*

سونکاك(175b/4); *sürdi* سوردی (121b/12); *tüfe* توفه (166a/1); *tüşüp* توشوب (103a/15)

Sözcük sonundaki */ü/* ünlüsü vâv (و) ile yazılmıştır: *közgü* کوزکو (153b/12); *tilkü* تیلکو (195a/3)

2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

a) /ç/ ünsüzünün yazımı:

/ç/ ünsüzü Türkçe sözcüklerde genellikle çim (چ) ile yazılmıştır: *çerig* چریك (128a/15); *çıḳtı* چیقتی (131a/17); *içürüp* ایچوروب (198a/15); *ḳaçıp* قاچیب (139a/8); *ḳılıçı* قیلچی (195b/14); *oḳçı* اوقچی (144a/12); *öçürmek* اوچورماك (131a/9); *uçrap* اوچراب (101a/15); *üçün* اوچون (133b/8); *yaġaçlar* یاغاچلار (101a/4); ancak bir yerde cim ile yazılmıştır: (ج) yaġaç یغاج (147a/16)

Sıra sayısı belirten *+(ı/u)nçı, +(i/ü)nçi* eki cim (چ) ile yazılmıştır: *altılançısıda* آلتی‌لانجی‌سی‌دا (172a/13); *ikkinçi* ایکنجی (197a/14); *üçlençi* اوچ‌لانجی (181a/17)

b) /p/ ünsüzünün yazımı:

Söz başında */p/* ünsüzü pe (پ) ile yazılır. Türkçe sözcüklerdeki söz içi ve söz sonu /p/'ler genellikle (پ) ile yazılmıştır; ancak (ب) ile yazılan örnekler de vardır: *çapḳulap* چاپقولاب (129b/6); *ḳapap* قاباب (129b/11); *ḳapumġa* قاپومغه (103b/15); *ḳopdı* قوپدی (102a/17); *köp* کوب (100b/6); *köprükiniŋ* کوپروکی‌نینك 102b/6; *sıpḳaray* سیپقارای (150a/11); *taptı* تاپتی (101b/16); *yapuştı* یاپوشتی (185a/5)

Zarf-fiil eki *–(X)p* daima be (ب) ile yazılır: *alıp* آليب (151a/3); *atlanup* آتلانوب (103a/15); *basıp* باسيب (105b/12); *ḳılıp* قيليب (151b/1); *sürüp* سوروب (102a/12); *tapıp* تاپيب (100b/16); *yasap* ياساب (175a/4)

c) /g/ ünsüzünün yazımı:

/g/ ünsüzü sözcük kök ve eklerinde kef (ك) ile yazılmıştır:

Çerig چريك (128a/15); *Gürlen'niŋ* كورلان‌نينك (123a/2); *köçgen* كوچكان (175a/17); *körgüzüp* كوركوزوب (175a/11); *özge* اوزكا (121a/11); *tégip* تيكيب (120b/17); *yegirme* ييكرمه(167a/8); *yerge* يركه (175b/14); *yétgende* ييتكان‌دا (179a/17); *yétgey* ييتكاى (131b/8); *yügürüp* يوكوروب (122b/14)

d) /ŋ/ ünsüzünün yazımı:

Türkçe sözcüklerin iç ve son seslerinde bulunan ŋ, (نك) ile yazılmıştır:

aŋlatmay آنكلاتماى (109a/2); *kéŋeş* كينكاش (110b/6); *köŋlüŋ* كونكلونك (110a/4); *soŋ* سونك (111b/7); *taŋlası* تانكلاسى (174a/7); *Teŋri* تنكرى (110a/3); *miŋ* مينك (112a/2)

Bu ses kişi zamirlerinin teklik kişileri ile işaret zamiri (bu) ve (o)'nun yönelme halinde, iyelik çokluk kişi ekinde, emir ve dilek-koşul kiplerinin ikinci çokluk kişisinde sözcük içinde kullanılmıştır:

Aŋa آنكا (109a/10); *bol-maŋız* بولمانكيز (155b/5); *maŋa* منكا (135b/14); *öz+üŋüz+ni* اوزونكيزنى (155b/4); *saŋa* سنكا (112a/15); *tüş-seŋiz* توشسانكيز (175b/14)

Bu ses ilgi hali ekinde, iyelik ikinci teklik kişide, görülen geçmiş zaman ve dilek-koşulun ikinci teklik kişileri ile emir kipi ikinci çokluk kişi eklerinde sonda kullanılmıştır:

alar+nıŋ آلانینک (162a/13); *anıŋ* آنینک (160b/2); *bol-uŋ* بولونک (110a/11); *él+niŋ* ایلنینک (161a/3); *ḳıl-saŋ* قیلسانک (153b/12); *meniŋ* منینک (107b/15); *yurt+ıŋ+ġa* یورتینکغا (107b/14)

Ayrıca bazı özel adların yazımında da bu ses kullanılmıştır:

Aŋlaḳ آنکغلاق (129a/14); *Ḳaŋlı* قنکلی (111b/9); *Ḳoŋrat* قونکرات (121b/4); *Meŋli-keldi* منکلیکلدی (107a/14)

2.1.3. Hareke ve Yazı İşaretlerinin Kullanılışı

Metinlerde düzenli olmasa da sıkça hareke kullanıldığı görülür; bu duruma özellikle İ nüshasında daha sık rastlanır. Harekelendirilen sözcüklerin büyük bir kısmı Arapça ve Farsça sözcüklerdir; ancak bazı Türkçe özel adların yazımında da hareke kullanılmıştır.

Aḳ-ḳum آققُم (167a/9); *Çavdur* چاودُور (101b/9); *mülāzım* مُلازم (103b/6); *ḥādiṣeni* حادِثهنی (103a/1); *me'sūr* مأسور (101a/15); *muḳābele* مُقابله (175b/1); *mutluḳ* مُلتوق (143a/5); *saḳal* سَقَال (131b/11); *te'dīb* تأدیب (152a/17); uġraḳ اُغرق (187a/9)

Bunu dışında *"ve"* bağlama edatının da zaman zaman nüshalarda ötre ile gösterildiği görülür: dest ü pā دستُپا (144a/15; T73a; B324)

2.1.4. İzafet Kesresinin Yazımı

Sonu hâ-yı resmiye (ه) ile biten sözcüklerde izafet kesresi hemze ile, sonu elif (ا) veya vav (و) ile biten kelimeler ise yâ (ی) ile gösterilmiştir:

aʿdā-yı devlet اعدایدولت (101b/8); *avāre-i ġurbet* آوارهٔغربت (128a/13); *bāzū-yı celādetin* بازویجلادتین (145a/4); *belde-i şerīf* بلدهٔشریف (116b/14); *muḥārebe-i ʿaẓīm* محاربهٔعظیم (130b/8); *nīrū-yı şecāʿatidin* نیرویشجاعتیدین (195b/16); *rüʾesā-yı kirām* رٶسایکرام (101b/3); *ümerā-yı ʿiẓām* امرای عظام (101b/3)

2.1.5. Çift Ünsüz Yazımı

Hem Türkçe hem de alıntı sözcüklerin yazımında İ nüshası, yan yana gelen çift ünsüzleri belirtirken sıklıkla şedde (ّ) kullanma yolunu seçmiştir:

allıdın الیدین (150b/4); *éttiler* ایتّیلار (102a/2); *evveldin* اوّلدین (151a/14); *ikki* ایکّی (108b/9); *kellesi* کلّهسی (106a/14); *millet* ملّت (151a/2); *néççe* نیچّه (196a/4); *sekiz* سکّیز (155a/10); *seyyid* سیّد (108b/10); *toḳḳuzıda* توقّوزیدا (196b/1)

2.1.6. Yanlış ve Eksik Yazım

Metnin nüshalarında zaman zaman yanlış yazımlara rastlanmaktadır:

Buldımsāz (بولدمسار) بولدمسار (109b/2); *Dārūġa* (داروغه) دارغه (113a/11); *eşrār* (اشرار) اسرار (122a/2); *ḳabl* (قبل) قتل (117b/11); *mātlıġ* (ماتلیغ) یاتلیغ (128a/4); *sāʿidiġa* (ساعدیغه) صاعدیغه (127b/8); *sāmiʿa* (سامعه) سعامعه (118a/13); *zaḫ* (زخ) رخ (111a/10); *ẕālik* (ذلك) ذالك (106a/17)

2.1.7. Bitişik-Ayrı Yazım

2.1.7.1. İki Sözcüğün Bitişik Yazımı

Metinde iki ayrı sözcüğün bitişik yazıldığı pek çok örnek vardır:

burungı dék بورون‌غيديک (101a/9); *mütemekkin durur* متمكندورور (101a/11); *né-ʿaceb* نيعجب (116b/3); *ol çaġlarda* اولچاغلاردا (101a/10)

2.1.7.2. Eklerin Bitişik-Ayrı Yazımı

2.1.7.2.1. Yapım Eklerinin Bitişik-Ayrı Yazımı

a) +lXk, +lXg : Ek sözcüklerden ayrı yazıldığı gibi sözcüklere bitişik de yazılmıştır: *baş+lıġ* باشليغ (101a/11); *cān-feşān+lıġ* جان‌فشان‌ليغ (112b/4); *çaġ+lıġ* چاغليق (105b/14); *ḫan+lıḳ* خانليق (104b/12); *ḥarāmī+lıḳ* حرامی‌ليق (100b/14); *meşġūl+lıḳ* مشغوللیق(110a/12)

b) +çI : Ek sözcüklere daima bitişik yazılmıştır: *ḳaç-ġun+çı* قاچقونچی (186b/17); *oḳ+çı* اوقچی (144a/12); *şemḫal+çı* شمخالچی (193b/10)

c) +sIz : Ek sözcüklerden daima ayrı yazılmştır: *ayaġsız* اياغ‌سيز (159a/3); *ḫaṭāsız* خطاسيز (195b/8); *çerig+siz* چريک‌سيز (136b/3); *yaraġ+sız+lıḳ* يراغ‌سيزليق (158b/14)

ç) +mAk : Ek sözcüklere daima bitişik yazılmıştır: ḳaçmaḳġa قاچماقغه (105b/1); *ḳıl-maḳ+dın* قيلماقدين (167b/15); *sal-maḳ* سالماق (134b/17); *tala-ş-maḳ* تالاشماق (181b/1) ; *uç-maḳ+ġa* اوچماقغه (184b/2)

d) +rAk : Ek sözcüklerden ayrı yazıldığı gibi sözcüklere bitişik de yazılmıştır: *az+raḳ* آزراق (179a/9); *burun+raḳ* بورونراق (173b/9); *ilgeri+raḳ+da* ايلكارىراقدا (179a/8); *ḳatıġ+raḳ* قاتيغراق (186a/14)

2.1.7.2.2. Çekim Eklerinin Bitişik-Ayrı Yazımı

2.1.7.2.2.1. İsme Gelen Çekim Eklerinin Bitişik-Ayrı Yazımı

Metinde yalnızca *+nIŋ* ilgi durum ekinin ayrı yazıldığı, diğer eklerde ise belli bir kural gözetilmediği görülür:

a) +nIŋ: *İnaḳ+nıŋ* اينـاقـنينك (101a/17); *ḫalḳ+nıŋ* خلقـنينك (102b/11); *cemāʿa+nıŋ* جماعـهنينك (173a/17)

b) +nI: gītī+ni كيتىنى (101a/1); *Ḫıvaḳ+nı* خيوقنى (104b/1); *ḳan+nı* قاننى (129b/17); *Sarıġ+nı* ساريغنى (122b/12); *turmaḳ+nı* تورماقنى (117a/2); *vaḳāyiʿ+ni* وقايعنى (132a/12)

c) +ġA: *Aral+ġa* آرالغه (151b/11); *Çavdur+ġa* چودورغه (101a/13); *ot+ġa* اوتغه (101a/4); *uruḳ+ġa* اوروقغه (173a/11); *üst+i+ġa* اوستيغه (102b/5)

ç) +dIn: *felek+din* فلكدين (135a/11); *ḥarāret+din* حرارتدين (101a/1); *tāb+ı+dın* تابيدين (101a/6); *toy+dın* تويدين (135b/1); *üst+i+din* اوستيدين (102b/12)

d) +dA: *all+ı+da* اللّيدا (152a/5); *anda* اندا (159b/13); *āvān+da* آواندا (186b/13); *çaġ+da* چاغدا (162b/5); *ḳısaṣ+da* قصصدا (168b/7); *manṣıb+ı+da* منصبىدا (101a/11); *meydān+ı+da* ميدانيدا (101a/12); *yol+da* يولدا (172a/17)

e) +çA: *ança* آنچه (153b/9); *az+raḳ+ça* آزراقچه (194b/16); *bar+ça* بارچه (110a/4); *munça* مونچه (109b/11)

f) +lAr : *aḥbāb+lar* احباب‌لار (125b/6); *alar* آلار (111a/12); *bu+lar* بولار (111b/8); *dost+lar* دوستلار (111b/13); *ḳan+lar* قانلر (128b/13/B 292) fakat *ḳan+lar* قانلار (T66a/13); to*ḳuş+lar* توقوش‌لار (132a/2); *uruş+lar* اوروشلار (132a/3)

2.1.7.2.2.2. Fiile Gelen Çekim Eklerinin Ayrı/Bitişik Yazımı

Fiillere gelen çekim ekleri, tüm nüshalarda genellikle ayrı yazılmıştır; ancak özellikle eklerin yazımında metinler arasında her zaman tutarlılıktan söz etmek mümkün olmadığı için ayrı yazılan örneklerle de sık sık karşılaşılır:

ḳıl-dı-lar قیلدی‌لار (102b/6; T53a/11); قیلدیلار (B326); *tüş-se* توشسه (107b/16; T55b/22; B248)

2.2. SES ÖZELLİKLERİ

2.2.1. Ünlüler

2.2.1.1. Ünlü Değişmeleri

Metinlerimizde çeşitli ses olayları nedeniyle ortaya çıkan bazı ünlü değişimleri şu şekildedir:

a) /e/ > /é/ değişimi: Türkçede sözcük başında ve ilk hecedeki bazı (e)'ler 14. yüzyıldan itibaren (ى) ile gösterilmiş, *Nehcü'l Ferādis* gibi harekeli bir metinde ise üstünlü yā (ى) ile işaretlenmiştir. 15. yüzyıldan itibaren bu sözcüklerin (ى) ile yazımı artık genel bir eğilime dönüşmüştür[1]. Metnin okunuşunda Özbekçe söylenişe uygun olarak kapalı e (é) şekli tercih edilmiştir:

ET *beg > bég* (100b/14); ET *er > ér* (102b/13); ET (Uyg.) *eşgek > éşek* (105b/9); ET *keç- > kéç-* (196b/10); ET *kel- > kél-* (197a/14); ET *teg- > tég-* (120b/17); Uyg. *tepre- > tépre-* (197b/8)

b) /ı/ > /i/ değişimi: /ı/-/i/ değişimi, */ı/*'nın normalden daha kısa olması nedeniyle ortaya çıkmış ve bu değişim, */ı/*'nın zaman içinde kendisine en yakın olan */i/*'ye dönüşmesiyle sonuçlanmıştır[2]:

ET *ıt > it* (105b/9); ET *bıŋ > miŋ* (189a/7); ET *tıl > til* (152b/11)

c) /i/ > /é/ değişimi: ET *kemi > kéme* (103a/5)

---

[1] Janos Eckmann**, Çağatayca El Kitabı**, çev: Günay Karaağaç, Akçağ, 3.baskı, Ankara 2003, s.32; Aysu ATA**, Harezm Altın Ordu Türkçesi**, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 36, İstanbul 2002, s.47-48.

[2] Muharrem ERGİN, **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, İstanbul, 2000 s.55.

ç) /i/ > /ı/ değişimi: ET *isig* > *ısıġ* (193a/14)

d) /o/ > /ö/ değişimi: ET *yorı-* > *yörü-* (112a/9)

e) /u/ > /ü/ değişimi: ET *butarla-* > *bütre-* (175b/2)

f) +egü > +ev değişimi: ET *biregü* > *birev* (153b/4)

2.2.1.1.1 Ünlülerde Yuvarlaklaşma

Türkçede bir sözcükteki düz ünlü ya yanındaki dudak ünsüzü ya da aynı sözcük içindeki yuvarlak bir ünlünün etkisiyle yuvarlaklaşır. Bu tür ünlü yuvarlaklaşmaları metnimizde de görülür:

a) /ı/ > /u/ değişimi:

ET *boyın* > *boyun* (173b/14); ET *oḳı-* > *oḳu-* (106a/2); ET *ḳapıġ* > *ḳapu* (103b/15); Uyg. *ḳurıt-* > *ḳurut-* (153b/13)

b) /ı/ > /ü/ değişimi: ET *yorı-* > *yörü-* (112a/9)

c) /i/ > /ü/ değişimi: ET *kiçig* > *küçük* (105a/8); ET *simür-* > *sümür-* (128b/16); ET *yetiş-* > *yetüş-* (104b/6)

ç) /e/ > /ö/ değişimi: Uyg. *ew* > ET > *eb* > *öy* (135a/15)

2.2.1.1.2. Ünlülerde Düzleşme

Düzleşme, sözcüklerdeki dudak ünlüsünün *(/o/, /u/ > /a/, /ı/; /ö/, /ü/ > /e/, /i/*) dudak ünlüsü özelliğini yitirmesi ve düz ünlü durumuna gelmesidir[3]. Metnimizde bu tür düzleşme örnekleri şöyledir:

a) /u/ > /a/ değişimi: ET *orto, ortu* > *orta* (102a/4)

[3] Günay KARAAĞAÇ, **Türkçenin Ses Bilgisi**, Kesit Yayınları 2010, s. 75.

b) /u/ > /ı/ değişimi: ET *tanu- > tanı-* (127b/11)

c) /ü/> /e/ değişimi: ET *bölük > bölek* (147b/15); ET *bütgür- > bütker-* (101b/13); ET *sünük > sünek* (106a/1); ET *kötür- > köter-* (114b/6)

ç) /ü/ > /i/ değişimi: ET *berü > beri* (171a/12)

d) /o/ > /a/ değişimi: ET *olar > alar* (102b/8); ET *ḳov- > ḳav-* (133b/1); ET *ḳovla- > kavla-* (174b/15)

2.2.1.2. Ünlü Uyumu

Türkçede kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık olmak üzere iki çeşit ünlü uyumu vardır:

2.2.1.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Kalınlık-incelik uyumu Çağataycanın aslî kelimelerinde tamdır[4]; ancak bazı sözcükler (ġ/ḳ) veya (g/k) içeren ekler aldıklarında bu uyum bozulmaktadır. Özellikle nüshalar karşılaştırıldığında, bu uyumsuzlukların düzenli ve sürekli olmadığı, bir nüshada görülen bir uyumsuzluğun diğer nüshada yer almadığı ya da aynı nüshanın bir yerinde uyuma uygun yazılan bir sözcüğün başka bir yerde uyum dışına çıktığı görülebilir:

birev+ġa (114a/17), *birev+ge* (T59a/15, B263); *biy+ġa* (143b/6), *biy+ge* (T73a/7, B323); *köprük+i+ġa* (T58a/19, B259), *köprük+i+ge* (112b/7); *öy+ġa* (142b/7), *öy+ge* (T72b/9, B321); *üst+i+ġa* (102b/8, T64b/8, B286), *üst+i+ge* (125a/11, 132b/1, T53a/12)

[4] ECKMANN, **a.g.e.**, s. 27.

kéçe+ġaça (145a/12), *kéçe+geçe* (T73b/22, B326); *kün+ġaça* (155b/11, T77b/25), *kün+geçe* (113a/8, B260)

ilgeri+raḳ (112a/10, B258); *ilgeri+rek* (111a/11, T57b/8, B255)

yetgen+lıġ+da (133b/10); *köŋül+lıġ* (119b/6, T61b/21, B275)

Arapça ve Farsça sözcüklerde ise durum biraz daha farklıdır. Son hecesinde kalın vokal bulunan Arapça ve Farsça sözcükler, istisnalar olmakla birlikte, genellikle kalın vokalli ekler alırlar:

mihmān-dārlıġ+ġa (146b/3); *dest-būslıḳ+ġa* (İ104a/7); *ḳatl+ġa* (147a/15); *mīrāb+lıḳ* (124b/11); *ṭaraf+ġa* (130b/15); *ṭaraf+ge* (T67a/10, B297)

Son hecesinde i veya ī bulunan ya da Türkçe 3. teklik/çokluk iyelik eki almış Arapça ve Farsça sözcükler genellikle kalın vokalli ekler alırlar:

ʻālī+ġa (165a/15); *ʻālī+lıġ* (150a/3); *bāḳī+ġa* (152b/17); *mülāzemet+i+ġa* (133b/17); *mutaṣaddī+lıġ* (157a/2); *ṣūfī+ġa* (144b/5); *tehiye+s+i+ġa* (159a/7); *tevḳīr+i+ġa* (134a/1); *keştī+ge* (191a/12, T96a/10, B431)

Son hecesinde ince vokal bulunan Arapça ve Farsça sözcükler genellikle ince vokalli ekler alırlar:

bende+lik (190b/8); *çābük+lik+din* (127b/9); *dest-gīr+lik* (185a/12); *ḥamle+ge* (186a/14); *ḫūn-rīz+lik+ge* (193a/12); *ser-keş+lik* (187a/3); *şehr+ge* (197b/8); *şems+ge* (164b/11); *ṭaleb+lik* (181a/3)

Ancak son hecesinde ince vokal bulunan Arapça ve Farsça sözcüklerin kalın vokalli ekler alması sıklıkla karşılaşılan bir durumdur:

cevānib+ġa (144a/6); *düşmen+lıġ* (142a/1); *fitne-engīz+lıġ+dın* (133a/4), *fitne-engīz+lik+din* (T68a/9-10, B301); *ḫuften+ġaça* (182b/15); *ḳıyāmet+ġa* (148b/16); *küşiş+ġa* (144a/3); *merdāne+lıġ* (123a/16); *muʿānedet+ġa* (145b/9); *raʿiyyet+lıġ* (136b/1); *rūşen+lıġ* (161b/13); *şehādet+ġa* (İ143b/4)

Ayrıca bir ekin hem kalın hem de ince vokalli şeklinin aynı sözcüğe geldiği de görülür:

ecel+ge (198a/7), *ecel+ġa* (162b/11); *iş+i+ge* (138b/10), *iş+ı+ġa* (187b/17); *kūçe+ge* (142b/13), *kūçe+ġa* (149b/15); *leşker+ge* (145b/4), *leşker+ġa* (136a/7); *silk+i+ge* (109a/15), *silk+i+ġa* (B252); *tābiʿ+lıġ* (İ104b/15); *yaġıger+lik* (131b/2, T67a/23); *yaġıger+lıḳ* (B298)

2.2.1.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

2.2.1.2.2.1. Yardımcı Ünlüler ve Eklerde Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Türkçede bir sözcükte bulunan ünlüler arasında genellikle bir uyum söz konusudur. Ancak bu uyum Türkçenin her devre ve sahasında "sözcük bünyesine tam anlamıyla hakim" olmamıştır. Bu nedenle sözcük kökleriyle, bu köklere gelen ek ve yardımcı ünlüler arasında düzlük-yuvarlaklık bakımından uyumsuzluklar görülmektedir[5]. Bu durum Çağatayca için de geçerlidir. Aşağıda, çalışmaya konu olan metinlerde geçen sözcük köklerine gelen yardımcı ünlü ve eklerde karşılaşılan düzlük-yuvarlaklık uyumları incelenmiştir:

a) İyelik Eklerinde Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

İyelik 1. tekil kişi ekinin *+(X)m* yardımcı ünlüleri tüm nüshalarda genelde düzlük yuvarlaklık uyumuna uymuştur:

[5] ERGİN, **a.g.e.**, s. 72.

oġ(u)l+u+m (135b/14); *öz+ü+m* (İ199b/10); *uruġ+u+m+ġa* (117a/8); *yurt+u+m+nı* (147a/2)

Ancak T ve B'de bir örnekte bu uyumun dışına çıkıldığı görülür:

yurt+ı+m+nı (T74b/16, B329)

İyelik 2. tekil kişi ekinin *+(X)ŋ* yardımcı ünlüleri İ nüshasında genelde düzlük yuvarlaklık uyumuna uymuştur:

düşmen+i+ŋ+ni (108a/11); *köŋ(ü)l+ü+ŋ* (110a/4); *köŋ(ü)l+ü+ŋ+de* (116b/12); *öz+ü+ŋ* (153b/2); *viṣāl+i+ŋ+din* (103a/9); *yüz+ü+ŋ+de* (116b/11)

Ancak İ nüshasında şu örnekte yardımcı ünlünün düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymadığı görülür:

yurt+ı+ŋ+ġa (107b/14)

T ve B'de ise bu ekin yardımcı ünlüsünün düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymadığı görülür:

köŋ(ü)l+i+ŋ+de (B268); *öz+i+ŋ;* (T77b23, B345); *yüz+i+ŋ+de* (T60b/1, B268)

İyelik III. tekil kişi ekinin *+(s)I* ünlüsü üç metinde de düzdür ve düzlük-yuvarlaklık uyumu dışındadır:

bolġu+sı (187a/5); *çıḳġu+sı* (123b/10); *dost+ı* (146a/14); *ot+ı* (141b/4); *tartġu+sı* (196a/10); *tört+i* (194a/3); *Manḳıt ulus+ı* (128b/1); *üst+i* (118/14); *yurt+ı+nıŋ* (140b/14)

İyelik 1. çokluk kişi eki *+(X)mXz,* metnin çalışılan kısımlarında, bir örnek dışında [*küç+i+miz* (176a/11)] daima düz ünlüyle biten köklere gelmiştir. Ancak bu örnekten yola çıkıldığında, ekin yardımcı ünlüsüyle bünyesindeki ünlünün düz olduğu ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmediği anlaşılmaktadır:

ara+mız+da (192a/5); *cān+ı+mız* (112a/15)*; küç+i+miz* (176a/11)

İyelik II. çokluk kişi eki *+(X)ŋXz,* metinin incelenen kısımlarında çoğunlukla düz ünlüyle biten köklere gelmiştir. Yalnızca iki örnekte yuvarlak ünlü bulunan sözcük kökünden sonra kullanılan bu ekin yardımcı ünlüsü bir örnekte uyuma uymuş, diğerinde ise uyum dışında kalmıştır. Ekin bünyesindeki ünlü ise daima düzdür:

boy(u)n+ı+ŋız+da (176a/15); *öz+ü+ŋiz+ni* (155b/4)

İyelik II. çokluk kişi eki *+lArI* daima düz ünlüler almaktadır:

çapavul+lar (110b/9); *ḳol+lar+ı+ġa* (178a/14); *yol+lar+ı+n* (133b/13)

b) Zaman Eklerinde Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Görülen geçmiş zaman 1. teklik kişi eki *-DXm* ünlüsü üç metinde de düzlük-yuvarlaklık uyumu bakımından tutarlılık göstermez:

élt-dü-m (114b/9), *élt-di-m* (T59a/22, B263); *éşit-dü-m* (142a/3), *éşit-di-m* (181a/5-6, 183a/8, T72a/18, B319); *eyle-dü-m* (125b/4), *eyle-di-m* (T64b/14, T63a/19, B286); *körgüz-dü-m* (122b/3), *körgüz-di-m* (T63a, B281); *sür-dü-m* (154b/6), *sür-di-m* (T78a/23, B349); *tapşur-du-m* (111b/5, B258), *tapşur-dı-m* (112a/12, T58a/11, B256)

Sınırlı sayıdaki sözcükte karşılaşılan görülen geçmiş zaman 2. teklik kişi eki *-DXŋ*, İ'de *bol-du-ŋ* (153b/2) ve *ur-du-ŋ* (153b/5) örneklerinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyarken *kör-di-ŋ* (153a/17) ve *bat-du-ŋ* (153b/3) örneklerinde bu uyumun dışında kalır. Düz ünlü içeren köklerden sonra ise ekin ünlüsü daima düzdür. T ve B'de ise bu ek daima düzdür ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmez:

bat-dı-ŋ (T77b ve B345); *bér-di-ŋ* (181a/4); *bol-dı-ŋ* (T77b ve B345); *ḳıl-dı-ŋ* (153a/16); *ur-dı-ŋ* (T77b ve B346)

Görülen geçmiş zaman 3. teklik kişi eki *-DX* ünlüsü tüm metinlerde düzdür ve uyuma girmemiştir:

ḳıçḳur-dı (109a/11); *ḳoy-dı* (138b/6); *kör-güz-di* (115a/12); *ol-dı* (102a/16); *tol-dı* (137b/5); *tut-tı* (İ140b/3; B439), *tut-dı* (T71b)

Görülen geçmiş zaman 1. çokluk kişi eki *-DXk* ünlüsü tüm metinlerde yuvarlaktır ve düz ünlü içeren şu üç sözcükte uyum dışında kalmıştır: *ér-dük* (105b/15); *ét-dük* (106a/2); *ḳıl-duḳ* (105b/17)

Görülen geçmiş zaman 2. çokluk kişi eki *-DXŋXz* örneğine çalışılan kısımlarda rastlanmamıştır.

Görülen geçmiş zaman 3. çokluk kişi ekinin *-DXlAr* ünlüleri tüm metinlerde düzdür:

bol-dı-lar (161a/4); *ḳoş-ul-dı-lar* (100b/6); *oltur-ġuz-dı-lar* (104b/12); *sor-dı-lar* (133a/10); *tut-dı-lar* (195a/4); *ur-dı-lar* (176b/5)

Anlatılan geçmiş zaman eki *-mXş* ünlüsü daima düzdür:

bol-mış dur-ur (187b/4)*; ol-mış* (144a/11); *tut-mış* (150a/13); *öt-miş é-di* (165a/9)

Gelecek zaman eki *-GAy* daima düzdür ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmez.

c) Tasarlama Kip Eklerinde Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Emir kipi 1. teklik kişi eki *-yXn* örneği metinlerde geçmemektedir. Emir kipi 2. teklik kişi eki *-gIl* daima düz ünlülüdür:

bol-ġıl (107b/16); *kör-gil* (183b/12); *tur-ġıl* (108a/10)

Emir kipi 3. teklik kişi eki *-sXn* ünlüsü daima yuvarlaktır ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmemektedir:

çıḳar-ma-sun (120a/17); ḳal-ma-sun (156a/11); *ḳıl-sun (151a/8)*

Emir kipi 1. çokluk kişi eki *-AlX, -AlXm* örneği metinlerde geçmemektedir. Emir kipi 2. çokluk kişi eki *-(X)ŋ, -(X)ŋlAr'ın* yardımcı ünlüsü düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymaktadır:

ayt-ı-ŋ (154b/17); bér-i-ŋ (109a/11); *bol-u-ŋ* (110a/11); *éşit-i-ŋ* (117b/4); *éşit-i-ŋ-ler* (104a/12); *ḳoş+u-ŋ* (174b/8); *tut-u-ŋ* (125b/6)

Emir kipi 3. çokluk kişi eki *-sXnlAr* ünlüsü daima yuvarlaktır ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymamaktadır:

köter-sün-ler (169b/12); *kéy-sün-ler* (171b/4); *yiber-sün-ler* (146b/12)

Dilek-istek kip eki *-GAy* ve şart kip eki *-SA* daima düzdür ve düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmez:

az-dur-sa (141b/17); *bol-ġay* (159a/1); *kör-gey+ler* (155a/6); *köy-gey* (131b/11); *ur-sa* (142a11); *yet-ü-r-gey-sen* (136b/1)

d) Diğer Ek ve Yardımcı Vokallerde Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

- *Yalnızca Düz Şekilleri Olan Ek ve Yardımcı Vokaller:*

+çI : *cuvaz+çı* (150a/2); *él+çi* (145b/7); *oḳ+çı* (144a/12); *otun+çı* (177b/16)

+dIn : *ḳılur+dın* (141b/15); *kün+din* (140b/6); *mutluḳ+dın* (170a/6); *Uyġur+dın* (172b/4); *üst+i+din* (142b/15); *yurt+dın* (173a/18)

+gI : *buruŋ+ġı* (126a/4); *soŋ+ġı* (130b/16)

+gInA : *(Tek sözcük örneği var.) yaḫşı+ġına* (132a716; 143a/14; 176b/8)

+(X)nçI : *(Yardımcı ünlü düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyar.) tört+ü+nçi* (162a/11); *üç+ü+nçi* (114b/10)

+nI (akkuzatif) : *ḫatun+nı* (106a/7); *köŋül+ni* (144b/12); *ʿömr+ni* (136a/17); *Yomut+nı* (102a/12)

+n (3. kişi iyelik ekinden sonra gelen akkuzatif) : *ata+sı+n* (103b/7); *kéçüy+i+n* (145a/15); *ḳol+ı+n* (165b/6); *kün+i+n* (162b/17); *levḥa+lar+ı+n* (162b/12); *nöker+ler+i+n* (159b/13); *öz+i+n* (184a/6);

+nIŋ : *İnaḳ+nıŋ mülāzemet+i+ġa* (133b/17); *Ḳıpçaḳ+nıŋ ara+sı+da* (147b/9); *köprük+niŋ* (162b/1); *meẕkūr+nıŋ* (157b/12); *nifāḳ+nıŋ ara+sı+da* (147b/13); *ol él+niŋ iyālet+i+ġa* (134a/11); *ata+sı+nıŋ iz+i+din* (139a/11); *şeyṭān+nıŋ iġvā+sı* (132b/11)

+sIz : *ayaġ+sız* (159a/3); *çerig+siz* (136b/3); *Nūḥ+sız* (191a/14); *yaraġ+sız* (158b/15)

- *Yalnızca Yuvarlak Şekilleri Olan Ek ve Yardımcı Vokaller*

-DUr-: *at-lan-tur-dı-lar* (119a/2); *at-tur-u-p* (117a/13); *çap-tur-u-p* (126a/15); *çék-dür-ü-p* (147a/10); *kél-tür-gen* (192b/6); *ḳıl-dur-dı* (196b/12); *yıḳ-tur-u-p* (128b/10)

-GU: *bas-ḳu* (126b/15); *ḳay-ġu* (153b/2)

-gUçA ya da -gUnçA: *aç-ġunça* (168a/13); *alma+ġunça* (178b/5); *bar-ġunça* (121b/1); *kir-günçe* (198a/14); *yetme-güçe* (155a/15)

-GUn : *çap-ḳun+çı+sı* (178b/7); *ḳaç-ġun+çı* (186b/17)

-gUr-: *yét-kür-diler* (115b/7)

-gUz: *kir-güz-di* (102a/13); *tir-güz-ür* (168b/2)

mU (Soru edatı) : *astıda mu-sen* (109a/12); *bar mu* (103b/16; 199b/7)

-Uk : *aç-uḳ* (139b/3); *art-uḳ* (114a/11); *saç-uḳ* (139b/4)

-Ur- : *biş-ür-ü-p* (105b/16); *két-ür* (150a/10); *kéy-ür-di* (147a/11); *tüş-ür-di* (103b/10); *yaş-ur-ġan* (İ-180a/7); *yet-ür-ey-sén* (136b/1)

2.2.2. Ünsüzler

2.2.2.1. Sözcük Başında Korunan Ünsüzler

a) /b-/ ünsüzünün korunması:

Eski Türkçenin sözbaşı */b-/* ünsüzü Çağataycada genellikle korunmuştur. Bu durum metinlerimiz için de geçerlidir:

bar (103b/16); *bar-* (103a/4); *bér-* (124a/11); *bişür-* (106a/6); *bol-* (104a/4); *barmaḳ* (184a/3)

b) /k-/ ünsüzünün korunması:

Batı Türkçesi hariç diğer Türk şivelerinde sözbaşı */k/* ünsüzü korunmuştur. Bu durum Çağatayca için de geçerlidir:

kéç- (190a/17); *kéçe* (108a/4); *kél-* (100b/6); *kérek* (135b/10); *két-* (100b/13); *kéy-* (143a/13); *kibi* (151a/3)

c) /t-/ ünsüzünün korunması:

Çağatayca Eski Türkçenin sözbaşı */t-/* ünsüzünü genellikle korur:

tég- (120b/17); *témür* (101a/3); *téŋiz* (160a/16); *téve* (130b/14); *til* (152b/11) *tur-ġıl* (108a/10), *körgüz-ü-p tur-ur* (108b/3); *yoḳ tur-ur* (146b/8); *tüş-ü-p* (187a/10)

Ancak Oğuzcada görülen *t- > d-* değişikliğinin etkisiyle, *dék ve* dağı çekim edatları ile *dé-* fiili sözbaşında */d-/*'lidir. *tur-* fiilinin geniş zaman çekimi olan *dur-ur* üç örnek dışında *[körgüz-ü-p tur-ur* (108b/3); *yoḳ tur-ur* (146b/8, 151b/3)] daima */d-/*'lidir: *dur-ur* (108b/6)

2.2.2.2. Ünsüz Değişmeleri

a) /b-/ > /m-/ değişmesi:

mén+i (122b/4) *(< bén)*; *miŋ* (128a/10) (< biŋ); *munda (< bunda)* (146b/12); miŋ-en (130b/14) *(< ET bin-)*; *mundın (< bundın)* (152a/13); *muz (< buz)* (193a/13)

b) /-b/ > /-v/ > /-y/ değişmesi:

öy (< ev < eb) (198b/15)

c) /-d-/ > /-v-/ değişmesi

avuç (< ET (Uyg.) adut) (111b/4)

ç) /-d-/ > /-d-/ > /-y-/ değişmesi:

ayag̈ (< adaḳ < ET *adaḳ*) (153a/17) ; *eyle-p(< edle- < * edle+lA-)* (102b/1) ; *ḳay(ı)t-ıp(<ḳadıt-)* (108a/2); *kéy(i)n+i+din (<kēḏin)* (180b/3); *uyḳu (< ET udı-g̈u)* (108a/6)

d) /-g/ ~ /-g̈/ > /-v/, /-AGU/ > /-Av/ değişmeleri:

birev (<biregü) (108a/13); *ikev+i (<ikegü)* (136b/16)

e) */-ḳ-/ > /-g̈-/ ve /-ḳ-/ > /-ḫ-/ değişmeleri:*

uruḳ+ı+dın (< urug̈) (161a/15); *yaḫşı+lar+ı+mız (< yaḳşı)* (179a/1); *yaḫşı+lıḳ (<yaḳşılıḳ)* (178b/4); *yavuḳ (<yag̈u-(X)k*) (117a/8).

f) */-p-/ > /-f-/ değişmesi :*

tofraḳ (<toprаḳ) (136b/8)

g) /t-/; /-t/ > /d-/; /-t-/ değişmesi:

Çağataycada sözcük başı tonsuz ünsüzleri korunmakla birlikte Oğuzcanın etkisiyle /d/'li biçimler de kullanılmaktadır:

dağı (< taḳı) (144a/1); *dé- (< té-)* (102b/10); *dék (< teg)* (101a/2); *dur- (< tur-)* (192b/2); *dur-ur* (108b/6); *ḳıl-dur-ur* (<*ḳıl-tur-ur*) (171a/15); *min-dür-üp* (<*min-tür-üp*) (124b/13)

2.2.2.3. Ünsüz Uyumu

2.2.2.3.1. İsim İşletme Eklerinde Ünsüz Uyumu

Firdevsü'l-İkbāl'de, isim işletim eklerinin ünsüz uyumlarına bağlı kalmadığı görülmektedir:

ʿālem-penāh+ġa (177b/6); *ġāret+ġa* (176b/11); *rikāb-būslıḳ+ġa (*177b/2); *dil-āverlıġ+da* (179a/15); *Kāt+da* (178a/2); *ol fırṣat+da* (185a/2); *bu cihet+din* (177b/17); *her ṭaraf+dın* (178a/17); *tofraḳ+dın* (114a/1); *çāşt+ġaça* (178b/9); *bir fersaḫ+ġaça* (113b/5); *artuḳ+dur* (141a/4); *yoḳ+dur* (188b/14), *yoḳ+tur* (T ve B)

2.2.2.3.2. Fiil İşletme Eklerinde Ünsüz Uyumu

Fiillerde aynı sözcükteki aynı ekin hem tonlu hem de tonsuz şekli görülmektedir. Metinlerde geçen bu uyumsuzluklar aşağıda örneklendirilmiştir:

Belirli Geçmiş Zaman 1.Teklik kişi eki -DIm: *éşit-di-m* (181a/5); *élt-dü-m* (114b/9)

Belirli Geçmiş Zaman 2. Teklik kişi eki -DIŋ: *bat-du-ŋ* (153b/3)

Belirli Geçmiş Zaman 3. Teklik kişi eki -DI: aç-tı (150b/1), *aç-dı* (183b/15; T); *ḳop-dı* (102a/17; T), *ḳop-tı* (111b/6; B); *tap-tı* (139b/11), *tap-dı* (bir yerde 137a/1; T ve B'de sıklıkla); *tut-tı* (104b/15; B), *tut-dı* (166b/10; T her zaman); *yaru-t-dı* (181b/16), *yarut-tı* (B)

Belirli Geçmiş Zaman 1. Çokluk kişi eki -DXk: *ét-dü-k* (106a/2); *köç-tü-k* (176a/11)

Belirli Geçmiş Zaman 3. Çokluk kişi eki -DIlAr: çıḳ-tı-lar (172b/4), *çıḳ-dı-lar* (101a/9; T); *ḳayt-tı-lar* (113a/8), *ḳayt-dı-lar* (T); *tap-tı-lar* (189a/12), *tap-dı-lar* (T); tut-tı-lar (102b/15), *tut-dı-lar* (195a/4 ; T); *yıġ-la-ş-dılar* (110b/6), *yıġ-laş-tı-lar* (T ve B)

Gelecek zaman 3. Teklik eki -GAy: ét-gey (106b/7); *tap-ġay* (131b/12); *tart-ġay* (175b/6); *tüş-gey* (172a/1); *yét-gey* (175b/15)

Zarf-fiil ekleri - GUnçA; -GAlI: aç-ġunça (168a/13); *köç-günçe* (196b/11); *öt-günçe* (127b/1); *yetüş-günçe* (183a/17); *tut-ḳunça* (304a/8); *çıḳ-ġalı* (148b/13); *ét-geli* (154b/6); két-geli (183b/1)

Sıfat-fiil eki -Gan: aḳ-ġan+ı (154b/3); *ḳayt-ġan* (187b/4); *köç-gen* (175a/17); *tap-ġan+dın* (131b/14); *tüş-gen* (178b/12); *uzat-ġan+dın* (142a/4); *yat-ġan* (145a/8); *yet-gen+din* (157b/16)

2.2.2.4. Oğuz ve Kıpçak Unsurları

Metnin nüshalarında karşılaşılan Oğuz ve Kıpçak unsurları şunlardır:

a) bol-/ol-: Çağatay Türkçesi *bol-/ol-* fiilerinden *bol-* fiilini tercih eden tarihî yazı dilidir. Metnin nüshalarında *bol-* fiili tercih edilmiştir; ancak Oğuzcanın etkisiyle *ol-* fiilinin de kullanıldığı görülür:

ol-ur (159a/2); *ol-dı* (150a/11) vd.

b) t- > d- değişikliği: Çağatayca her ne kadar Eski Türkçede olduğu gibi *t-'li* şekillere bağlıysa da Oğuzca etkisi yüzünden *d-'li* şekiller de kullanılmıştır: *dé-di* (102b/10); *dé-p* (107a/9); *dé-gen* (112a/5) vd.; *dağı* (106a/14) vd.; *dék* (101a/4) vd.; *dur-* (108b/11) vd.

c) -lX < lXg, lXk değişikliği: Eski Türkçede sıfat yapan bu ekin son ünsüzü Batı Türkçesinde düşmüş, ünlüsü de yuvarlaklaşmış ve *-lu/-lü*'ye dönüşmüştür. Bu ekin son ünsüzünün düşürülmesine Kıpçakçada da rastlanır; ancak ekin son ünsüzün korunarak kullanılması da mümkündür. Kıpçakçanın Batı Türkçesinden farkı, son ünsüz düşürüldüğünde bile ünlünün yuvarlaklaşmamasıdır. Metnin nüshalarında ekin *-lXg, -lXk* şekli kullanılmıştır. -lX'lı şekillere ise yalnızca özel adlarda rastlanır: *Ḳarabay+lı nehr+i+niŋ* (193a/3); *Sevgen+li* (178b/15); *Yamġur+lı nehr+i+niŋ* (145a/2); *Yol+lı Bay* (140a/9) vd. Bir yerde Oğuzca etkisi görülür: *Bayrām-şāh+lu* (173a/2)

d) Yuvarlaklaşma: Harezm, Altınordu ve Eski, Anadolu Türkçelerinde, *-(X)p* zarf-fiil eki ile 1. ve 2. kişi iyelik eklerinin yardımcı ünlülerinde görülen yuvarlaklaşma eğilimi klasik Çağataycada görülmez. Buna rağmen metnin özellikle İ nüshasında, bu eklere gelen yardımcı ünlülerin bazı sözcüklerde yuvarlaklaştığı görülür: *aş-u-p* (102a/17), *aş-ı-p* (T ve B); *at+la-n-u-p* (103a/15; 104a/2), *at+la-n-ı-p* (T ve B); *ay-u-r-u-p* (181b/12), *ay-ı-r-ı-p* (T ve B); *çıḳ-a-r-u-p* (159a/13), *çıḳ-a-r-ı-p* (T ve B); öz-ü-ŋ (153b/2), öz-i-ŋ (T ve B); *öz+ü+ŋiz+ni* (155b/4), *öz+i+ŋiz+ni* (T ve B); *toḫta-t-u-p* (182b/7), *toḫta-t-ı-p* (T ve B); *uza-t-u-p* (103a/8), *uza-t-ı-p* (T ve B);

yasa-t-u-p (131a/12), *yasa-t-ı-p* (T ve B); *yurt+u+m+nı* (147a/2), *yurt+ı+m+nı* (T ve B); *yüz+ü+ŋ+de* (116b/11), *yüz+i+ŋ+de* (T ve B)

Eski Anadolu Türkçesinde, görülen geçmiş zaman ekinin I. ve II. teklik kişi çekiminde ortaya çıkan yuvarlaklaşma, metnimizde de görülmektededir: *bar-du-m* (114b/6), *bar-dı-m* (T ve B); *bat-du-ŋ* (153b/3), *bat-dı-ŋ* (T ve B); *ḳıl-du-m* (156a/16), *ḳıl-dı-m* (T ve B); *tap-du-m* (114b/7), *tap-dı-m* (T), *tap-tı-m* (B); *tapşur-du-m* (111b/5), *tapşur-dı-m* (T ve B)

2.2.3. BİÇİM ÖZELLİKLERİ

2.3.1. Ad Grubu

2.3.1.1. Ad

2.3.1.1.1. Addan Ad Yapan Ekler

+çI: Meslek isim ve sıfatları yapan ek: *cuvaz+çı* (150a/2); *çapḳun+çı* (179b/9); él+çi (145b/7); *oḳ+çı* (144a/12); *otun+çı* (İ177b/16)

+çılıḳ: Meslek isim ve sıfatları yapan ek *+çI* ile soyut adlar yapan *+lXk eklerinin birleşmesinden oluşan +çılıḳ eki* iş, meslek, alışkanlık bildiren adlar yapar: *ḳaraḳ+çı+lıḳ* (150b/5)

+daş/+taş: Eşlik ve birlik bildirir: *ḳar+daş+ı* (146a/5); *ḳarın+taş+lar+ı+dın* (133b/4)

+ġı: Aitlik ifade eden sıfatlar yapar: *burun+ġı* (126a/4); *evvel+ġı* (148b/8); *soŋ+ġı* (130b/16)

+ġına: Küçültme ifade eder: *yaḫşı+ġına* (132a/16, 143a/14, 176b/8)

+lAk: Addan fiil yapan *+lA-* ve fiilden ad yapan *–k* eklerinin birleşmesiyle oluşan bu ek yer adları yapar : *Manḳış+la-ḳ* (Özel ad) (101b/10); *Tuz+la-ḳ* (Özel ad) (127a/12); *yurt+la-ḳ+ı+ġa* (176a/3)

+lX: Bulunma, aitlik ve ilişki ifade eden sıfatlar yapan ek (Metinlerde yalnızca özel adlarda kullanılmıştır.): *Bayrām-Şāh+lu* (131a/6); *Ḳarabay+lı* (128b/2); *Sevgen+li* (178b/15); *Yamġur+lı* (145a/2); *Yol+lı* (140a/9)

+lXk (+lXg): Soyut adlar yapan bu ek aynı zamanda iş, meslek, yer, zaman vb. bildiren adlar üretir. Ekin aslı ḳ/k'li olmasına rağmen *ġ/g*'li şekiller de sık kullanılmıştır; bu yüzden aynı sözcüğün hem *ḳ/k*'li hem de *ġ/g*'li şekillerine rastlamak mümkündür: *āgāh+lıġ* (172a/8), *āgāh+lıḳ* (B); bir *kün+lik* (130b/12); *bolġu+luḳ* (148b/11); *dost+lıġ* (119b/14); *ḳoş-bégi+lik* (185a/10); *ḳul+luḳ* (172a/11); *mīrāb+lıḳ* (124b/11), *mīrāb+lıġ* (T, B); *öy+lük+din* (173a/12); *pervāneçi+lıḳ* (128a/6), *pervāneçi+lıġ* (B); *yaḫşı+lıḳ* (130a/6), *yaḫşı+lıġ* (T)

+lXg (+lXk): Bulunma, aitlik ve ilişki ifade eden sıfatlar yapan bu ek birkaç yerde *ḳ/k* şekliyle kullanılmıştır: *at+lıġ* (102b/7); *baġ+lıġ* (123b/17); *baş+lıġ* (101a/11); *baş+lıḳ* (102b/7); *beḳā+lıġ (beḳā+lıġ öy+ge)* (135b/13); *daġ+lıġ (daġ+lıġ köŋ[ü]l+i+din)* (150a/16); *yalın+lıġ (yalın+lıġ alav)* (165b/16); *Ḳut+luġ (Özel ad: Ḳut+luġ Muḥammed Bék)* (180b/9); *Ḳut+luḳ (Özel ad: Ḳutluġ Murād İnaḳ)* (180b/9); *su+lıḳ* (173b/3), *su+lıġ* (T, B); *tür+lüg* (168a/4)

+sIz: Addan ad yapan *+lX* ekinin olumsuz olan bu ek adın yokluk durumunu bildirir: *ayaġ+sız ér-ür* (159a/3); *cān+sız cesed* (193a/17); *çerig+siz kişi+ge* (136b/3); *ḫaber+siz* (150b/6); *yaraġ+sız ér-ür* (159a/2); *yaraġ+sız kişi* (158b/17)

Bu ek bir yerde zarf görevinde kullanılmıştır: *ḫaṭā+sız ur-ar ér-di-ler* (170a/3)

2.3.1.1.2. Fiilden Ad Yapan Ekler

-A: Çeşitli anlamlarda ad ve sıfat yapar: *tol-a* (135a/16); *yaraş-a* (136a/14)

-Ak: *böl-ek* (121a/6); *kés-ek* (142b/12); *ḳuç-aḳ+ı+ġa* (154a/15)

-ç: Soyut adlar yapan bu ek aslında *–(X)n* dönüşlülük eki alan fiil köklerine gelmektedir. Metnimizde bir örneği vardır: *sév-i-n-ç+i+ġa* (165a/5)

-(X)g: Sıfatlar ve iş/hareket bildiren soyut adlar yapar: *bil-i-g+lik* (152a/5); *buz-u-ġ* (157b/12); *öl-ü-g+ni* (168b/2); *saç-ı-ġ* (199b/16); *sal-ı-ġ* (107a/9); *tir-i-g* (İ183a/11); *yara-ġ* (İ158b/15)

-gU, -kU: bas-ḳu (126b/15); *bol-ġu+sı* (125a/14); *çıḳ-ġu+sı* (123b/10); *ḳay-ġu* (153b/2); *uy[u]-ḳu* (153b/12)

-gUn, -kUn: Bu ek +çI ekiyle birleşerek meslek ve faaliyet bildiren adlar yapmıştır: *çap-ḳun+çı* (178b/9); *ḳaç-ġun+çı* (186b/17)

-l: suyurġa-l+āt (179a/11); *yasa-l* (120a/11)

-(X)m: Soyut bir iş ya da hareketi bildiren adlar yapar: *öl-ü-m* (185a/4); *sal-ı-m* (195b/1)

-mA: Soyut fiil adları yapar: *yaġ-ma* (120b/5)

-maḳ/-mek: *ġanāyimġa talaş-maḳ* (181b/1); *ḫandeḳ ḳaz-maḳġa* (169a/13); *Ḥorāsān'ġa bar-maḳnı* (112a/9); *istimdād ḳıl-maḳ* (103a/4); *ḳatīl ol-maḳ* (111b/3); *ḳuş sal-maḳ* (158a/14); *necāt tapmaḳ* (111a/16); *taḫt al-maḳ* (108b/1)

-maḳçı bol- "Niyet etmek, karar vermek, üzere olmak" yapısı bir yerde *Yomut'ġa çıḳmaḳçı bolup durur* (100b/14) cümlesinde kullanılmıştır.

-maḳ/-mek eki kimi zaman *+lıḳ(ġ)/+lik eki* alabilir; ancak bu durumda anlam yine aynı kalır: *açmaḳ+lıġ* (116a/10); *av almaḳ+lıḳ+ġa* (158a/14); *ḳılmaḳ+lık* (135b/10); *yügürtmek+lik* (194a/4)

-(X)n: Soyut fiil adları yapar: *ék-i-n+ler+ni* (İ198b/11); *ḳoş-u-n* (İ105a/1); *tüt-ü-n* (İ101a/2); *yal-ı-n* (İ101a/2); *yıġ-ı-n* (İ144a/1)

-(U)k : Bir hareketin yerini veya sonucunu bildiren adlar yapar: *aç-u-ḳ* (139b/3); *art-u-ḳ* (114a/11); *yavu-ḳ* (117a/8); *yıra-ḳ* (151b/5)

-(X)ş: Hareketi ya da hareketin sonucunu bildiren adlar yapar: *bar-ı-ş* (105a/13); *bér-i-ş* (134b/4); *kör-ü-n-ü-ş* (139a/5); *toḳ-u-ş+lar* (132a/3); *ur-u-ş+da* (158b/15); *yör-ü-ş* (109b/9)

-t: uya-t (107a/2)

-(A)v (aġu/egü'den): yasa-v (193a/11)

-vul/-avul (< Moğ.): çap-avul (111a/1); *ḳara-vul* (144a/5)

-z: boġ(u)-z+ı+ġa (123a/15)

2.3.1.1.3. Ad Çekimi

Ad çekimi, ad kök ve gövdelerine getirilen çeşitli çekim ekleriyle yapılır. Üç çeşit ek vardır: Çokluk ekleri, iyelik ekleri ve durum ekleri.

2.3.1.1.3.1. Çokluk Eki

Çağataycada çokluk eki *+lAr*'dır:

+lAr: araba+lar (144b/9); *dīv+ler* (133a/6); *cevāb+lar* (146b/17); *dost+lar* (154b/17); *kişi+ler+din* (132b/13); *mübāriz+ler* (162b/10); *mülāzım+lar+ı+n* (158b/9); *oġrı+lar* (155b/2)

2.3.1.1.3.2. İyelik Ekleri

Teklik

I. Kişi

+(X)m: Ünlü ile biten sözcüklere doğrudan, ünsüzle bitenlere ise bağlayıcı ünlü ile gelmektedir: *aḳa+m* (199b/10); *ata+m* (143a/6); *cān+ı+m+nı* (103b/12); *ḳabr+i+m* (112a/13); *ḳapu+m+ġa* (103b/15); *ḳaş+ı+m+dın* (102b/10); *libās+ı+m* (112a/13); *öz+ü+m* (199b/10); *urug̱+u+m+ġa* (117a/8)

II. Kişi

+(X)ŋ: Ünlü ile biten sözcüklere doğrudan, ünsüzle bitenlere ise bağlayıcı ünlü ile gelmektedir: *düşmen+i+ŋ+ni* (108a/11); *ḳol+ı+ŋ+ġa* (181a/14); *luṭf+ı+ŋ* (153b/4); *yurt+ı+ŋ+ġa* (107b/14)

III. Kişi

a) +I: etbāʿ+ı (133b/15); *eṭrāf+ı+nıŋ* (133b/13); *ḳardaş+ı* (146a/5); *kerem+i* (153b/17); *ṣavlet+i* (134b/1)

b) +sI: élçi+si+n (146b/17); *ini+si* (119b/17); *ḳāżī+si* (176a/10); *reʿāyā+sı* (177b/10)

Çokluk

I. Kişi

+(X)mIz: ʿarż+ı+mız+nı (192a/6); *cān+ı+mız* (112a/15); *günāh+ı+mız+nı* (199b/9); *ḫāṭır+ı+mız+dın* (199b/9); *yaḫşılar+ı+mız* (179a/1)

II. Kişi

+(X)ŋIz: aḳa+ŋız (199b/8); *cān+ı+ŋız* (112a/14); *fırṣat+ı+ŋız+ġa* (155b/5); *ḫimāyet+i+ŋiz+ġa* (199b/10); *öz+i+ŋiz+ni* (155b/4)

III. Kişi

+lArı: bahādır+ları (132a/16); *cān+ları+n* (114b/13); *mevāṭın+ları+ġa* (102b/12); *oġlan+ları* (117a/4); *öz+leri+niŋ* (167b/4)

2.3.1.1.3.3. Durum Ekleri

a) İlgi Durumu (Genitif):

İlgi durum eki daima *+nIŋ*'dır. Nüshalarda yuvarlak şekillerle karşılaşılmamıştır. Öte yandan T ve B nüshalarının sık sık *+nıŋ* ekini düşürdükleri görülür:

+nIŋ: anıŋ ḳatl+i+ġa (132b/16); *İnaḳ+nıŋ mülāzemet+i+ġa* (133b/17); *Ḳıpçaḳ+nıŋ ara+sı+da* (147b/9), *Ḳıpçaḳ ara+sı+da* (T ve B); *nifāḳ+nıŋ ara+sı+da* (147b/13), *nifāḳ ara+sı+da* (T ve B); *ol él+niŋ iyālet+i+ġa* (134a/11); *ata+sı+nıŋ iz+i+din* (139a/11); *şeyṭān+nıŋ iġvā+sı* (132b/11), *şeyṭān iġvā+sı* (T ve B)

+Iŋ: men+iŋ ḳaş+ım+dın (102b/10)

b) Yükleme Durumu (Akkuzatif):

Yükleme (Akkuzatif) eki yalın halde *+nI,* üçüncü kişi iyelik ekinden sonra ise *+n*'dir; ancak İ nüshası zaman zaman üçüncü kişi iyelik ekinden sonra *+nI*'yı da kullanmaktadır:

+nI, +n: *Aḳım Ḫan+nı* (122b/9); *ehl-i ʿināḍ+nı* (101a/8); *ḥayāt+ı+nı* (127b/11); *yarlıġ+ı+nı* (125a/10); *yıġın+nı* (100b/14)

+n: *Çaġatay ḳurġan+ı+n* (100b/2); *ḥayāt+ı+n* (T ve B); *ḳan+ı+n* (127a/10); *yarlıġ+ı+n* (T ve B)

c) Yönelme Durumu (Datif):

Yönelme (Datif) ekleri *+gA*'dır; *+ḳa* nüshalarda karşımıza çıkmadığı ve *+k/g*'yi ayırt edici herhangi bir işaret olmadığı için *+ke* şekli tercih edilmemiştir:

+gA: bék+ge (185b/13); *cevānib+ġa* (144a/6); *fesād+ġa* (163b/11); *ḥasāb+ġa* (138b/14); *ḫūn-rīzlık+ge* (185b/8); *ḳayd+ġa* (195b/15); *ẕāt+ı+ġa* (163b/17)

Ancak bazen yönelme hal ekinin düştüğü görülür:

Şat+ġa bar-ġanda (104a/13), *Şat bar-ġanda* (T ve B); *Ürgenç yiber-di* (113a/12), *Ürgenç+ge yiber-di* (T ve B)

ç) Kalma Durumu (Lokatif):

Kalma (lokatif) eki *+DA*'dır. Üçüncü kişi iyelik ekinden sonra gelen *pronominal n* yalnızca bir örnekte (*munda* İ146b/12, 166 ve İ155a/7) görülür. *+ta/+te* şekilleri ise hiç görülmez:

+DA: all+ı+da (152a/5); *anda* (159b/13); *āvān+da* (186b/13); *çaġ+da* (162b/5); *felek+de* (168a/13); *ḳışaṣ+da* (168b/7); *manṣıb+ı+da* (101a/11); *mātem+i+de* (155a/6); *meydān+ı+da* (101a/12); *yer+de* (159a/12); *yol+da* (172a/17)

d) Çıkma Durumu (Ablatif)

Çıkma (Ablatif) eki *+DIn*'dır. Üçüncü kişi iyelik ekinden sonra gelen *pronominal n* yalnızca bir örnekte (mundın İ101b/10 vb.) görülür. *+tın/+tin* şekilleri ise hiç görülmez:

+DIn: aḥfād+ı+dın (163b/3); *andın* (105a/9); *cihet+din* (115a/11); *ḥāl+i+din* (İ164b/1); *Hezāresb+din* (115a/15); *kün+din* (102a/7); *ṭaraf+dın* (115b/5)

e) Vasıta Durumu (İnstrumental)

Vasıta durum eki *+(X)n*'dir. Eski Türkçede işlek bir ek olan vasıta durum eki daha sonra canlılığını kaybetmiş ve birçok sözcüğün bünyesiyle kaynaşmıştır[6]:

+(X)n: bile+n (181b/14), *bile* (T ve B); *yaşur+u+n* (119b/14)

Ayrıca bir örnekte *+lA* ekinin de vasıta görevi üstlendiği görülür: *taŋ+la* "Tan vaktinde" (130b/16)

f) Eşitlik Durumu

Eşitlik durum eki *+çA*'dır:

+çA: ança (153b/9); *az+raḳ+ça* (194b/16); *bar+ça* (110a/4); *eger+çe* (141b/4); *munça* (109b/11); *né+çe* (118a/4); *soŋun+ça* (189a/16)

g) Yön Gösterme Durumu

Yön gösterme durum ekleri *+rA, +KArI ve +geri*'dir:

iç+keri (142b/7); *iç+re* (154a/11); *il+geri* (142b/14); *soŋ+ra* (119a/16); *taş+ḳarı* (120b/3)

[6] ERGİN, **a.g.e.**, s. 237.

ğ) Karşılaştırma

Karşılaştırma eki *+rAK*'dır:

+rAk: artuḳ+raḳ (137b/7); *az+raḳ* (179a/9); *burun+raḳ* (160a/15); *ġāfil+raḳ* (150b/5); *ilgeri+rek* (111a/11); *ḳatıġ+raḳ* (186a/14); *teşne+raḳ* (114b/9)

h) Sınırlandırma Durumu

+gAçA: ay+ġaça (119b/12) *civār+ı+ġaça* (112b/13); *kün+ġaça* (126b/3); *kün+geçe* (113a/8); *öz+geçe* (102b/11); *tüş+geçe* (176a/14);

ı) Aitlik

Aitlik eki *+ġı*'dır:

+ġı: Āmūya+da+ġı (159b/4); *ast+ı+da+ġı* (198b/11); *burun+ġı* (147b/12); *evvel+ġı* (148a/2); *yan+ı+da+ġı* (110b/8)

2.3.1.2. Sıfat

2.3.1.2.1. İşaret Sıfatları

Metinlerde bu ve ol işaret sıfatları kullanılmıştır. Bir örnekte ise uşol işaret sıfatı geçmektedir: *bu cihet+din* (166b/10); *bu söz+niŋ* (144b/9); *bu vāḳıʿa+lar* (142b/17); *ol hengām+da* (184b/6); *ol ḳır* (185b/12); ol *uruş+da* (185b/13); *uşol kūh* (184a/2)

2.3.1.2.2. Niteleme Sıfatları

aġır sipāh (131b/14); *ġarīb toḳuş+lar* (132a/2); *ḳara şal* (172b/17); *ḳatıġ uruş* (123a/12); *ḳızġan témür* (101a/3); *ḳızıl mey* (153b/3); *kiçik ini+si* (149a/1); *uluġ atalıḳ* (103b/2); *yaḫşı żiyāfetler* (103b/6)

Metinlerde Arapça ve Farsça Niteleme Sıfatları: *bāde-i lāle-reng* (150a/10); *deşt-i cān-sūz* (101a/4*); inʿāmāt-ı vāfir* (101b/2); *muḥārebāt-ı bisyār* (124b/16); *rūḥ-ı pāk+i+ġa* (137b/2); *żiyāfet-i şāhāne* (103a/11)

2.3.1.2.3. Sayı Adları

2.3.1.2.3.1. Asıl Sayı Adları

Metinlerimizde kullanılan asıl sayılar şunlardır: *bir kéçe+de* (143a/10; *iki kişi* (110b/14) / *ikki kün* (119a/16); *üç kün+de* (103a/15); *tört kimse* (105b/15); *béş żaʿīfe* (105b/11); *altı cihet+din* (157a/5); *yeti kün* (130a/5) / *yetti kün+de* (144b/17); *sekiz oġlı* (155a/10) / *sekkiz oġlı* (136b/14); *toḳuz yüz ḳırḳ altı+da* (111b/14); *on kün+ġaça* (126b/3); *yegirme kün+niŋ* (129b/10); *otuz çaġlıḳ* (111a/7) / *ottuz nefer+ni* (150a/4); *ḳırḳ bahādır* (101a/12); *éllig kişi* (110b/7); *altmış kişi* (103a/16); *yetmiş "miŋ yüz yetmiş tört+de"* (189a/8); *seksen "miŋ yüz seksen tört+de"* (104a/17); *toḳsan "yüz toḳsan iki+de"* (126a/10); *üç yüz kişi+ni* (127a/1) *tümen miŋ* (111a/14)

2.3.1.2.3.2. Birleşik Sayı Adları

Metinlerimizde kullanılan bazı bileşik sayı adları şunlardır: *on bir* (136b/9); *on béş* (136b/17); *yegirme toḳḳuz+ıda* (135b/5); *otuz yeti* (160b/16); *ḳırḳ altı+da* (111b/14); *éllig üç* (155b/10); *altmış bir+ge* (136b/10); *iki yüz* (130b/9); *üç yüz* (144a/4); *tört yüz* (110a/14); *béş yüz* (100b/5); *altı yüz* (110a/16); *yetti yüz* (143b/14); *toḳuz yüz ḳırḳ altı+da* (111b/14); *iki miŋ* (115b/1); *üç miŋ* (112a/2); *altı miŋ* (111a/8);

sekkiz miŋ (173a/12); *miŋ iki yüz seksen altı+da* (122a/8); *on miŋ* (119a/6); *otuz miŋ* (112a/6); *ḳırḳ miŋ* (112a/4); *yüz miŋ* (106a/14)

Ayrıca *dağı* kullanılarak da birleşik sayı oluşturulmuştur: Altı ötmiş édi yegirme *dağı* (İ165a/9); miŋ *dağı* ikki yüz on béş (İ156a/6)

2.3.1.2.3.3. Sıra Sayı Adları

Metinlerimizde sıra sayılar *+(I)nçI* ve *lAnçI* ekleriyle oluşturulmuştur: *iki+nçi* (121b/12) / *ikki+nçi* (197a/14); *iki+lençi* (181a/7) / *ikki+lençi* (120a/2); *üç+ünçi* (114b/10) / *üç+lençi* (112a/11); *tört+inçi* (161a/1) / *tört+ünçi* (162a/11) / *tört+lençi* (108b/3); *béş+inçi* (156b/2) / *béş+lençi* (181b/2); *altı+lançı+sıda* (172a/13); *on yeti+lençi* (187a/8); *toḳuz+lançı* (192b/3)

Birinci karşılığı olarak *evvelġı* ve *burunġu* sözcükleri kullanılmıştır: *burunġu* (137a/14); *evvelġı* (189b/12)

2.3.1.2.3.4. Yaklaşık Sayı Adları

Metinlerde yaklaşık ifadeler genelde iki sayının yan yana getirilmesiyle oluşturulmuştur: *Béş altı atlıġ* (102b/7); *ikki üç yerde* (112b/13); *ḳırḳ éllig kişi* (172b/4)*; üç kişi tört kişi* (105b/7)

Bir yerde *bir néme "Biraz, bir parça"* ifadesi kullanılmıştır: *bir néme taḫfīf tap-tı* (106a/17)

2.3.1.2.3.5. Kesir Sayı Adları

Kesir sayısı olarak *yarım* sözcüğü kullanılmıştır: *üç yarım batman* (113b/12); *yarım kéçe+de* (123b/1); *yarım köŋül+lıġ* (119b/6)

2.3.1.2.4. Belirsizlik Sıfatları

Metnimizde kullanılan belirsizlik sıfatları şunlardır: *az* "az", *az kişi* (112b/14); *barça* "bütün, hep", *barça ḳuvvet* (İ111b/4); *barı* "bütün, hep", *barı kök* (126b/8); *baʿżı* "bazı", *baʿżı dil-āver+ler+ni* (163b/5); *bir* "herhangi bir", *bir kéçe* (169a/4); *bir ḳısm+nı* (180b/9); bir az "biraz", *bir az fırṣat* (189a/16); *bir néçe* "birkaç", *bir néçe eyyām+dın* (118a/4); *cemīʿ* "bütün, hep", *cemīʿ leşkeriyye* (110b/5); *her* "her", *her kişi* (131b/11); *her yan+dın* (137b/6); *hīç* "hiç", *hīç mevżiʿde* (166a/14); *hīç yer+de* (112b/10); *köp* "çok, fazla", *köp yıldın beri* (177a/1); *ḳalın* "çok, sayısız", *ḳalın olca* (183a/5); *özge* "başka", *özge dervāze+ler+de* (120b/1); *özge* kişi (118b/15)

2.3.1.1.2.5. Soru Sıfatları

Metnimizde kullanılan soru sıfatları şunlardır: *ne yer+ge* (175b/14); *né ʿaceb* (116b/3); *né fikr+de* (174b/14); *né merdlik* (106b/7); *né vücūd* (175a/6); *néçe eyyām+dın* (134a/1); *néçe evbāş+lar* (150b/4); *ḳaysı reng+de* (130b/13); *ḳayu şāh* (150b/15)

2.3.1.3. Zarf

Fiilleri, sıfatları ve diğer zarfları niteleme fonksiyonu olan zarfların metnin nüshalarında karşılaşılan şekilleri şunlardır:

2.3.1.3.1. Yer Zarfları

anda "orada", *bolup anda rūbāhlarġa dimen* (105a/5); *andın* "oradan" *andın köçüp* (187a/9), *andın ḥareket ḳılıp* (İ87a/12); *arḳa* "arka", *muʿānidler arḳasıdın uruş saldılar* (127a/3); *astıda* "altında", *astıda mu-sen ya?* (109a/12); *içkeri* "İçeri", *ne yārā tapıp çıḳġalı taşḳarı/Ne āsūde-ḫāṭır bolup içkeri* (148b/13); *ilgeri* "ileri, öne", *ilgeri yörüp mübārezet körgüzür érdi* (148a/14); *ilgerirek* "daha ileri", *ḳoya almayın*

ilgerirek ayaḳ (111a/11); *kéyin* "arka, geri, art", *mu'ānidler bir menzil kéyin baḳmay ḳaçıp durur* (187a/16); *kéyinrek* "daha geri", *hezīmet ṭarīḳası bile kéyinrek ḳozġaldı* (145a/6); *kéyindin* "arkadan, geriden", *Ammā ba'żı çerig kim kéyindin kélür érdiler* (182b/4); *mundın* "bundan, buradan", *mundın ḳaçıp necāt tapmaḳ muḥāl körünür* (111a/16); *taşḳarı* "dışarı, dışarıya", *Ne yārā tapıp çıḳġalı taşḳarı* (148b/13); *utru* "karşı", *Ġażab-nāk arslan allıda tilkü/Turar né nev' cür'et birle utru* (160a/7); *utrusıda* "karşısında", *Ḳıla almayın utrusıda direng* (108b/16); *üstide* "üstünde", *astıda mu-sen ya üstide?* (109a/12); *yoḳarıraḳ* "daha yukarı, daha yukarıya", yoḳarıraḳ işāreti ḳılılıp érdi (115b/10)

2.3.1.3.2. Zaman Zarfları

bat+raḳ (174b/5); *burun* (156b/11); *burun+dın* (190a/8); *burun+raḳ* (160a/15); *émdi* (135b/13); *érteŋ* (109b/4); *evvel+raḳ* (131b/11); *her ḳaçan* (149a/9); *kéçe+ġaça* (145a/12); *kéçe ve kündüz* (103b/6); *soŋra* (103b/3; 106b/8; 164b/6); *taŋla* (139b/6); *taŋla+sı* (192b/3); *tün ü kün* (108b/14); *tüş* (109b/8); *yana* (123b/3); *yaŋı* (175b/1); *yaŋı+dın* (130a/16)

Bunların dışında Arapça ve Farsça zaman zarfları da sıklıkla kullanılmıştır: *āḫir* (< Ar.) (154a/11); *āḫir-kār* (< Ar.+Far.); *āḫirü'l-emr* (< Ar.); *'aṣr bile şām ortalıġ+ıda* (<*'aṣr* Ar.+ *şām* Far.) (182b/6); *'aṣr+ġaça* (<*'aṣr* Ar.) (160b/10); *'aşā çaġı* (<*'aşā* Ar.) (103a/11); *çāşt-gāh* (< Far.) (164b/11); *evvel* (< Ar.) (102a/3); *hemīşe* (< Far.); *ḫuften+ġaça* (< *ḫuften* Far.) (182b/17); *nā-gāh* (< Far.) (108a/6); *peşīn ara+sıda* (< *peşīn* Far.) (109b/8); *uluġ çāşt+ġaça* (<*çāşt* Far.) (178b/9); *ṣubḥ vaḳt+ide* (< Ar.) (110a/17)

2.3.1.3.3. Azlık-Çokluk Zarfları

artuḳ+raḳ (112a/14); *asru* (102a/16; 158a/16); *az* (112b/16); *az+raḳ* (186a/10); *bir néçe* (124a/10); *köp* (119a/9)

Arapça-Farsça kökenli azlık-çokluk zarfları: *begāyet* (< Far.+Ar.) (106a/3); *besā* (< Far.) (113b/17); *bīḥadd* (< Far.) (193b/1); *bisyār* (< Far.) (154a/10)

2.3.1.3.4. Durum Zarfları

anıŋ dék (188a/15); *mundaḳ* (144b/10); *öyle* (135a/10); *tirig* (183a/11); *yaḫşı+ġına* (176b/8); *yalanġaç* (143a/13); *yalġuz* (105b/15)

Arapça-Farsça kökenli azlık-çokluk zarfları: *derece derece* (152b/8); *dilīr-āne* (< Far.) (148b/3); *gürūh gürūh* (< Far.) (176b/11); *hergiz* (< Far.) (106b/17); *ittifāḳ* (158b/3); *mükerreren* (< Ar.) (146a/7); *pinhānī* (< Far.) (149a/6); *serāsime-vār* (< Far.) (143a/13); *taḥḳīḳ* (148a/17); *tafṣīlen* (< Ar.) (145b/12); *yaḳīn ér-* (< *yaḳīn* Ar.) (194a/17)

2.3.2. Zamir

2.3.2.1. Kişi Zamirleri

Teklik

1. Kişi "men, mén": *men* (102b/11); *men+din* (112a/14); *men+iŋ* (107b/15); *men+i* (125b/6); *mén+i* (122b/4); *maŋa* (103b/12)

2. Kişi "sen": *sen+de* (136a/6); *sen+i* (133a/11); *saŋa* (123b/17)

3. Kişi "ol": *ol* (110b/15) Ad durum ekleri aldığında; *anıŋ* (106b/8); *anı* (İ113a/11); *aŋa* (124a/2); *andın* (124b/3); *anda* (128b/13)

Çokluk

1. Kişi "biz, bizler": *biz+niŋ* (157b/6); *biz+ġa* (174b/8); *biz+ler+niŋ* (199b/9); *biz+ler+ni* (105b/16); *biz+ler+ge* (144b/7)

2. Kişi "siz, sizler": *siz* (192a/6); *siz+ge* (106b/15); *siz+ler+niŋ* (112a/13)

3. Kişi "alar": *alar* (102b/8); *alar+nıŋ* (136a/13); *alar+nı* (109b/17); *alar+ġa* (170b/14); *alar+dın* (150b/14)

Metninlerin çalışılan kısımlarında kişi zamirlerinin eşitlik ve olumsuzluk şekillerine rastlanmaz; bir yerde *men dék "benim gibi"* (103b/16) kullanılmıştır.

Eserde ayrıca yazar kendisi için I. kişi zamiri yerine *faḳīr* sözcüğünü sıkça kullanmıştır: *faḳīr+niŋ ata+sı* (103b/1); *faḳīr+niŋ vālid-i büzürg-vār+ı* (126b/17); *faḳīr anıŋ tā'rīḫ+i+n bu nev' tapıp dur-ur ér-dim* (143a/1)

2.3.2.2. İşaret Zamirleri

Teklik: bu (103b/14); *munıŋ* (138b/3); *munda* (155a/7); *mundın* (111a/16); *munça* (109b/11)

Çokluk: bu+lar (172b/6); *bu+lar+nıŋ* (137a/2).

Bunların dışında metnin nüshalarında şu işaret zamirleri geçer: *uşol* "tam bu" (184a/2); *hemol* "şu bile, şu da, aynı" (189b/17); *bu biri* "bu biri" (156b/6); *ol biri* "öbürü" (156b/5)

2.3.2.3. Soru Zamirleri

Metnin nüshalarında kullanılan soru zamirleri şunlardır:

né "né durur?" (196a/3); *né* "Ḫālifü'l-ḳavl né déme" (107a/3)

Bunların dışında *ḳa+* kökünden oluşturulmuş soru zamirleri şunlardır: *ḳayda* "Nerede?" (196a/4); *ḳaysı* "Hangi bir, hangi?" (167b/10); *ḳayu* "Hani, hangi?" (150b/15)

2.3.2.4. Dönüşlülük Zamirleri

Metnin nüshalarında dönüşlülük zamirleri *öz "kendi"* sözcüğüne iyelik ekleri getirilerek oluşturulur:

öz+üm "kendim" (199b/10); *öz+üŋ* "kendin" (153b/2); *öz+i* "kendisi" (113a/5); *öz+üŋiz+ni* "kendinizi" (155b/4); *öz+leri* "kendileri" (151b/3)

2.3.2.5. Belirsizlik Zamirleri

Barça: *barça* (115b/15); *barça+sı+n* (187a/1)

Başḳa: *başḳa+ġa* (117b/10)

Kim(se): *kimse* (155a/8); *kimse+ġa* (154a/4); *az kimse* (180b/16); *bir kimse* (137b/9); *köp kimse+ni* (195b/13); *hīç kim* (166b/8)

ne/né: bir néme "Bir şey" (106a/17).

her: her biri "her biri" (155a/11); *her ḳaysı* "her biri" (İ63a/9); *her kim* "her kim" (134b/1); *her kişi* (131b/11); *her né* "her ne" (154a/6)

2.3.3. Edat

2.3.3.1. Son Çekim Edatları

a) Yalın Halde: ara "İç, içeri", *ʿadāvet ara* (150b/3); *bile, birle, bilen* "İle, birlikte, aracılığıyla", *özi bile* (151b/10), *nāleler birle* (154b/11), *sürʿat-ı tamām bilen* (181b/14); *çaġlıġ/ḳ* "gibi", *ikki yüz çaġlıġ kişi bile* (178a/10); *dék* "Gibi, kadar", *yılan dék* (120a/15); *içre* "İç, içinde, altında", *cihān içre* (117b/2); *ile* "İle, aracılığıyla",

sanap özlerin Ṭūs ile Gīv dék (120a/15); *kibi* "Gibi, kadar", *Skender kibi* (151a/3); *miṣl* (<Ar.) "Gibi, kadar", *Ṣaff-ı mūrġa miṣl şīr-i jiyān* (195b/6); *sarı, sarıġa, sarıdın* "doğru, yönünde, karşı, yönünden", *Ḫān-ḳāh sarı* (103a/1), *Amān-Ḳulı Arıġı sarıġa* (180a/9), *her sarıdın* (İ156b/2); *üçün "için"*, "imdād üçün (177a/17); *üze, üzre* "üst, üste, yukarı", *baḥr cebīniüze* (154a/5), *ol ḳır üzre* (185b/12); *yaŋlıġ* "Gibi, kadar", *mihr yaŋlıġ* (168a/14); *yosunlıḳ* (< Moğ.) "Gibi, kadar" *taŋnıŋ yulduzı yosunlıḳ* (175b/3)

b) Datif eki ile: ḳarşı "Karşı", *ulug manẓar eyvānıġa ḳarşı tüşüp* (188a/5); *köre* "Göre", *her ḳaysınıŋ ḳadrigа köre* (136a/14)

c) Ablatif eki ile: beri "beri", *bir néççe müddetdin beri* (122b/17); *burun* "Önce", *Yomut ḳaḥṭıdın burun* (178b/14); *burunraḳ* "Daha önce", *mundın burunraḳ* (İ108b/4); *öte* "Öte, art", *temhīd-i iftitāhīdin öte* (167b/17); *özge* "Başka, ayrı", *Aral'dın özge* (105a/10); *ḳıraḳ* "Dış, dışarı*", memleketdin ḳıraḳ* (yalnızca B241); *soŋ, soŋra* "Sonra", *andın soŋ* (105a/9), Birnéççe müddetdin soŋra (107a/11); *taşḳarı* "Dışarı", *Gürlen ḥudūdıdın taşḳarı* (122a/12); *yoḳarı* "Yukarı, yukarıya", *Pīr-Nevḫ ̌āst'dın yoḳarı* (109a/16)

2.3.3.2. Bağlama Edatları

bile (109b/3); *birle* (198a/6); *ile* (154a/1); *(her) ḳaçan* (149a/9)

Yabancı asıllı bazı bağlama edatları şunlardır: *ammā* (126b/14); *bes* (155a/5); *eger* (188a/16); *ve eger* (186a/13); *egerçe* (187a/3); *līk* (155a/5); *meger* (100b/10); *ve* (156a/13); *ya ʿni* (115a/3)

2.3.3.3. Kuvvetlendirme Edatları

oḳ (1793a/16); *dağı* (158b/10)

2.3.4. Fiil

2.3.4.1. Addan Fiil Yapma Ekleri

+a-/+e-/+ı-/+i- : *at+a-p* (140a/6); *berk+i-t-i-p* (141a/5); *til+e-p* (199b/9); *yaş+a-r* (178b/1)

+DA-: al+da-r-a-p (186a/12); *ıs+te-p* (< *ız+de-*) (186b/17); *ün+de-p* (İ147a/4)

+ġa-: il+ġa-p (İ180a/15)

+ġar-/+ḳar-: ḳut+ḳar-ıp (127a/14)

+lA- : *baġ+la-p* (101b/10); *baġış+la-dı* (192a/17); *baş+la-dı* (101b/8); *çapḳu+la-p* (129b/6); *çar+la-dı* (118b/4); *oġur+la-p* (139b/16); *olca+la-p* (176a/4); *taş+la-p* (104b/8); *tün+le-r* (120a/11); *uluġ+la-p* (171b/9); *yıġ+la-p* (154b/15)

+(X)ḳ- : *yol+u+ḳ-ur-mız* (130b/5)

+(A)r-, +(X)r- : *çaḳ+ı+r-ı-p* (118b/13); *çaḳ-u-r-u-p* (120a/3); *kög+e-r-di* (105b/5); *sar(ı)ġ+a+r-ıp* (154a/9)

2.3.4.2. Fiilde Fiil Yapma Ekleri

-ar-, -ur- : Ettirgen fiiller yapar: *biş-ür-ür* (105b/16); *çıḳ-ar-dı* (126a/3); *iç-ür-üp* (198a/15); *ḳayt-ar-dı* (163b/8); *tüş-ür-di* (196b/8)

-DUr- : Ettirgen fiiller yapar: *al-dur-ur* (132b/16); *at+la-n-tur-dı-lar* (119a/2); *çék-dür-ü-p* (147a/10); *ḳıl-dur-u-p* (137b/2); *öl-tür-ü-p* (129b/4)

-GAr- ve -GUr- : Ettirgen fiiller yapar: *öt-ker-i-p* (142a/5); yét-*kür-di* (149b/16)

-ḳula- : Sıklık veya çokluk ifade eder: *çap-ḳula-p* (179b/9)

-GUz-: Ettirgen fiiller yapar: *kör-güz-ü-p* (101a/13); *oltur-ġuz-u-p* (199a/5); *tır-güz-ür* (168b/2); *tur-ġuz-u-p* (115b/12)

-(X)l- ; Pasif ya da meçhullük bildiren ek: *bér-i-l-i-p* (166b/9); *buz-u-l-u-p* (139b/12); *köç-ü-l-ü-p* (179a/5); *tüş-ü-l-di* (190b/11); *üz-ü-l-di* (144a/13)

-(X)n- : Dönüşlülük yapan ek: *al-ı-n-dı* (187a/6); *kör-ü-n-ü-p* (111a/13); *sür-ü-n-ü-p* (109a/10); *yaş-u-n-u-p* (113a/10); *yük-ü-n-ü-p* (112a/10)

-(X)ş- : İşteşlik yapan ek: *arala-ş-ı-p* (183b/15); *tala-ş-maḳ* (186b/2); *ur-u-ş-tı-lar* (119a/9); *yıġla-ş-dı-lar* (110b/6)

-(X)t- : Ettirgenlik yapan ek: *işle-t-ti* (184a/3); *ḳaytar-t-ıp* (102b/10); *tişle-t-tı* (184a/4); *yügür-t-mek+lik* (194a/4)

2.3.4.3. Fiil Kip ve Zaman Çekimi

2.3.4.3.1. Basit Kipler

2.3.4.3.1.1. Haber Kipleri

####### 2.3.4.3.1.1.1. Geniş Zaman

Geniş zamanda yapılan bu kip, fiil gövdesine *(-r, -ar, -er –ur, -ür)* ve kişi zamirleri eklenmesiyle oluşturulur:

Teklik

1. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) -men: *iḥsās ḳıl-ur-men* (135b/12); *müşāhede ḳıl-ur-men* (102b/11)

2. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) -sen: *maḳām ḳıl-ur-sen* (136b/8); *yurt+dın çıḳar-ur-sen* (107b/15)

3. Kişi -r, -ar, -er –ur, -ür: *bendelik ḳıl-ur* (147b/6); *köter-ür* (133a/13); *ḳuru+t-ur* (153b/13); *toḳ+u+ş-ur* (186a/13); *tüken-ür* (139b/12); *yar-ur* (162b/4)

Çokluk

1. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) -miz: *ayt-ur-miz* (198b/10); *bar-ur-miz* (167b/8); *éşüt-ür-miz* (147a/13); *ḫaber-dārlıḳ ḳıl-ur-miz* (107b/17); *muṭīʿ ve fermān-berdār dur-ur-miz* (167b/7); *nāmūs üst+i+de öl-er-miz* (111b/1); *sipāh-ı nuṣret-penāh+nı buz-ar-miz* (124a/8); *tapşur-ur-miz* (161b/14); *yıber-ür-miz* (144b/9)

2. *Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) -sen*: -

3. Kişi: (-r, -ar, -er –ur, -ür) -lAr. ayt-ur-lar (173b/3); *bér-ür-ler* (175b/12); *dé-r-ler* (130b/11)

Geniş zamanın olumsuzu, fiil gövdesine *-mas* getirilerek yapılır:

asıġ eyle-mes (117b/1); *fevt ḳıl-mas* (146b/8); *fırṣat öt-mes* (131b/13); *kömek bér-mes* (106b/16); *tüken-mes* (152b/12); *yazıl-mas* (188a/16)

2.3.4.3.1.1.2. Görülen Geçmiş Zaman

Geçmiş zaman çekimi, fiil tabanına zaman eki *-DX* ve iyelik kökenli kişi eklerinin getirilmesiyle oluşur:

Teklik

1. Kişi -dX-m: ʿarẓ ḳıl-du-m (114b/8); *bar-du-m* (114b/6); *dé-di-m* (189b/5); *éşüt-dü-m* (105b/6); *élt-dü-m* (114b/9); *sür-dü-m* (154b/6); *tap-du-m* (114b/7); *tapşur-dı-m* (112a/12)

2. Kişi -dX-ŋ: bér-di-ŋ (153b/1); *ġām+ġa bat-du-ŋ* (153b/3); *ḳıl-dı-ŋ* (153a/16); *kör-dü-ŋ* (153a/17); *şād bol-du-ŋ* (153b/2); *ur-du-ŋ* (153b/5)

3. Kişi -DI: dé-di (108a/10); *dūd çıḳ-a-r-dı* (194a/1); *kél-tür-di* (198b/2); *két-ti* (130a/3); *ḳıçḳur-dı* (109a/11); *merḥamet ḳıl-dı* (190b/14); *sal-dı* (195b/9); *tap-tı* (114a/1); *tüş-ti* (119a/14); *vīrān bol-dı* (192b/13); *yet-ti* (113a/17)

Çokluk

1. Kişi -DU-k: ʿāzim dur-ur ér-dü-k (105b/15); *defn ét-dü-k* (106a/2); *iḥtiyāt ḳıl-du-ḳ* (105b/17); *kél-tür-dü-k* (183a/11); *köç-tü-k* (176a/11); *kör-dü-k* (105b/15); *yetkür-dü-k* (122b/7)

2. Kişi -DIŋIz: -

3. Kişi –DI-lAr: bar-dı-lar (107a/14); *çıḳ-tı-lar* (172b/4); *firārī bol-dı-lar* (111b/11); *tap-tı-lar* (189a/12); *ur-u-ş sal-dı-lar* (111a/3); tut-tı-lar (102b/15); *yet-kür-di-ler* (129a/2); *yıġ+la-ş-dı-lar* (110b/6); *yiber-di-ler* (124a/10); *ẓāhir ḳıl-dı-lar* (107b/3)

Belirli Geçmiş zamanın olumsuzu, fiil gövdelerine *-mA* ekinin getirilmesiyle oluşturulur: *baş çıḳ-ar-a al-ma-dı-lar* (124a/4); *çék-me-di* (171b/17); *İḫtiyār ḳoy-ma-dı-lar* (140b/7); *kél-me-di-ler* (174b/11); *mürāfaḳat ḳoy-ma-dı* (122a/13); *tépret-me-di-ler* (183b/10); *terk ḳıl-ma-dı* (134b/16)

Ayrıca metnimizde sıkça kullanılan *"–(X)p dur-"* biçimi de belirli geçmiş zaman eki *(-DX)* ile aynı fonksiyonda kullanılmıştır: *bar-ı-p dur-ur-lar* (172b/5), *bar-dı-lar* (T ve B); *bol-u-p dur-ur* (103b/11), *bol-dı* (T ve B); *ḳaytar-ı-p dur-ur-lar* (166b/17), *ḳayt-a-r-dı-lar* (T ve B); *tüş-ü-p dur-ur-lar* (103a/15), *tüş-ti-ler* (T ve B)

2.3.4.3.1.1.3. Anlatılan Geçmiş Zaman

Anlatılan geçmiş zaman kipi, fiil gövdelerine *-mIş* zaman eki ve kişi zamirlerinin getirilmesiyle oluşur. Metinlerde yalnızca birkaç örnekte üçüncü teklik kişi ekine gelmiştir:

et-miş menzil (155b/2); *ol-mış rehā* (144a/11); *tut-mış ʿazā* (150a/13)

2.3.4.3.1.1.4. Gelecek Zaman

Gelecek zaman çekimi, fiil gövdelerine *-ġA(y)* zaman eki ve kişi zamirlerinin getirilmesiyle oluşur:

Teklik

1. Kişi -gA(y)-men: su bér-gey-men (114b/6)

2. Kişi -gA(y)-sén: *bol-ġa-sén* (144b/13)

3. Kişi -gA(y): *bāḳī ḳal-ġay* (136a/6); *defʿ ḳıl-ġay* (144a/13); *rām bol-ġay* (136b/2); *yıġnal-ġay* (143b/12)

Çokluk

1. Kişi -gA(y)-miz : *ḳıl-ġay-miz* (111a/17)

2. Kişi -gA(y)-siz : *ḳıl-ġa-siz* (155b/8); *tile-gey-siz* (155b/8)

3. Kişi -gA(y)-lAr : *bér-gey-ler* (141b/10); *ḫiẕmet ḳıl-ġay-lar* (140b/15); *istīṣāl tap-ġay-lar* (102a/7); *ḳoy-ġay-lar* (174a/15); *kör-gey-ler* (155a/6)

Gelecek zamanın olumsuzu, fiil gövdelerine *-mA* ekinin getirilmesiyle oluşturulur: *bar-ma-ġay-miz* (142b/14); *két-me-gey* (136a/1); *ḳıl-ma-ġay-men* (114b/6); *ḳoy-ma-ġaylar* (183b/1); *kör-me-ge-sen* (187a/15)

2.3.4.3.1.2. Dilek Kipleri

2.3.4.3.1.2.1. Emir Kipi

Yalnızca şekil bildiren emir ekleri, tasarlanan hareketi emir şeklinde ifade eder. Emir kip ekleri, diğer fiil çekimlerinden farklı olarak, her kişi için farklıdır[7]:

Teklik

1. Kişi -AyIn: -

2. Kişi Ø ya da -gIl: bol-ġıl (107b/16); *eyle-gil* (151a/6); *kör-gil* (183b/12); *tur-ġıl* (108a/10)

3. Kişi -sUn: bér-sün (106b/10); *bol-sun* (154a/14); *eyle-sün* (155a/11); *iç-sün* (155/13); *key-sün* (155a/11)

Çokluk

1. Kişi: *-AlIm*: -

2. Kişi -(X)ŋ(lAr), (U)ŋ, -ŋIz: ayt-ıŋ (154b/17); *éşit-iŋ* (117b/4); *éşit-i-ŋ-ler* (104a/12); *kişi koş-u-ŋ* (174b/8); *kör-ü-ŋ* (133a/7); *müteveccih bol-u-ŋ* (110a/11); *öt-ü-ŋ* (155b/2); *tut-u-ŋ* (125b/6)

3. Kişi -sUnlAr: kéy-sün-ler (171b/4); *köter-sün-ler* (169b/12); *öl-tür-sün-ler* (146b/11); *sür-sün-ler kām* (155a/11); *yiber-sün-ler* (155a/11)

[7] ERGİN, **a.g.e.**, s. 304.

Emir kipinin olumsuzu, fiil gövdelerine *-mA* ekinin getirilmesiyle oluşturulur: *bar-ma-ŋ* (112a/14); *bol-ma-ŋız* (155b/5); *cāyiz tut-ma-ŋ* (135b/16; *ḳıl-ma-ŋ* (125b/6); *ḳişi çıḳar-ma-sun* (120a/17); *köŋül ḳoy-ma-ġıl* (136a/7); *tut-ma-sun* (155a/14)

2.3.4.3.1.2.2. Dilek-İstek Kipi

Dilek-istek çekimi, fiil gövdelerine *-A* ve *-(A)y* kip eklerinden birine kişi zamirlerinin getirilmesiyle oluşur. Bu kipin kullanılışına tek bir örnekte rastlanmaktadır:

Teklik

1. Kişi -(A)y-men: -

2. Kişi -(A)y-sén: *yet-ü-r-ey-sén* (136b/1)

3. Kişi - :

Çokluk

1. Kişi -(A)y-miz: -

2. Kişi -(A)y-siz: -

3. Kişi - : -

Dilek-istek kipinin olumsuzu, fiil gövdelerine *-mA* ekinin getirilmesiyle oluşturulur.

2.3.4.3.1.2.3. Şart Kipi

İyelik kökenli kişi ekleriyle çekimlenen şart kipi, hareketin şart şeklinde tasarlandığını anlatır[8] ve fiil tabanına *-sA* ekinin getirilmesiyle oluşur:

Teklik

1. Kişi -sAm: beyān silk+i+ge çék-se-m (109a/15); *ét-se-m raḳam* (151a/5); *ī̱ṣār ḳıl-sa-m* (103b/13); *ṭaleb ḳıl-sa-m* (147a/2)

2. Kişi -sAŋ: naẓar ḳıl-sa-ŋ (153b/12); *öz yurt+ı+ŋ+a bar-sa-ŋ* (107b/14)

3. Kişi -sA: aç-sa (İ168a/17); *al-sa* (158a/9); *rükūb ḳıl-sa* (158b/9); *ḳoy-sa* (195b/4); *tap-sa* (107b/8)

Çokluk

1. Kişi -sAk: ḳatl+ġa yet-sek (111b/1); *müşerref bol-saḳ* (129a/9)

2. Kişi -sAŋız: müteʿarrıż bol-sa-ŋız (176a/15); *tevaḳḳuf ḳıl-sa-ŋız* (176a/14); tüş-se-ŋiz (175b/14); *yet-kür-se-ŋiz* (192a/6)

3. Kişi: -sAlAr: bér-se-ler (147a/1); *münevver ḳıl-sa-lar* (151b/5); *kör-güz-se-ler* (109a/4); *tapşur-sa-lar* (166b/14); *yalġuz tap-sa-lar* (105b/12)

Şart kipinin olumsuzu fiil gövdelerine *-mA* ekinin getirilmesiyle oluşturulur: *bir dem bol-ma-sa-m érdi* (103a/9); *cān-feşānlıġ ḳıl-ma-sa* (112b/4); *mürebbī ol-ma-sa* (157a/2); *ẓafer tap-ma-sa* (186a/13)

[8] ERGİN, **a.g.e.**, s. 309.

2.3.4.3.2. Bileşik Kipler

2.3.4.3.2.1. Hikâye

Bileşik zamanlı fiillerin hikâye şekli, fiil kipinin işaret ettiği asıl zamanın, geçmiş zamanda gerçekleştiğini bildirir[9].

2.3.4.3.2.1. Geniş Zamanın Hikâyesi

Geniş zamanın hikayesi, geniş zamanlı fiil gövdelerine *-é(r)di ve* iyelik kökenli kişi zamirleri getirilerek oluşturulur:

Teklik

1. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érdim: -

2. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érdiŋ: -

3. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érdi: *kél-ür ér-di* (185a/9); *köydür-ür ér-di* (185a/9); *sat-ar ér-di* (106a/10); *taḥrīṣ ḳıl-ur ér-di* (101a/9)

Çokluk

1. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érdük: -

2. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érdüŋiz: -

3. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érdiler: *kél-tür-ür ér-di-ler* (101a/14); *kél-ür ér-di-ler* (182b/4); *ḳıl-ur ér-di-ler* (179a/15); *kör-güz-ür ér-di-ler* (105b/13); *ur-ar ér-di-ler* (170a/3)

[9] ERGİN, **a.g.e.**, 321

İki örnekte *ér-* yerine *é-* kullanılmıştır: *ḳıl-ur-lar é-di* (114a/9, 114a/10)

Geniş zamanın hikayesinin olumsuzu, geniş zamanlı fiil gövdelerine *–mAs é(r)di* getirilerek oluşturulur. Bir örnekte görülür: *düşnām bol-ma-s ér-di* (152a/14)

2.3.4.3.2.1.2. Gelecek Zamanın Hikâyesi

Gelecek zamanın hikayesi, geniş zamanlı fiil gövdelerine *-gAy -é(r)di* ve iyelik kökenli kişi zamirleri getirilerek oluşturulur:

Teklik

1. Kişi -gAy érdim: -

2. Kişi -gAy érdiŋ: -

3. Kişi -gAy érdi -

Çokluk

1. Kişi -gAy érdük: -

2. Kişi -gAy érdiŋiz: -

3. Kişi -gAy érdiler, -GAylAr érdi:

Gelecek zamanın hikayesi örneği metinlerde geçmemektedir. Yalnızca bir örnekte olumsuz şekli görülür: *bol-ma-ġay ér-di* (151b/5)

2.3.4.3.2.1.3. Şartın Hikâyesi

Gelecek zamanın hikayesi, geniş zamanlı fiil gövdelerine *-sA -é(r)di* ve iyelik kökenli kişi zamirleri getirilerek oluşturulur:

Teklik

1. Kişi -sA érdim, -sAm érdi: -

2. Kişi -sA érdiŋ: -

3. Kişi -sA érdi: -

Çokluk

1. Kişi -sAk érdi, -sA érdük: -

2. Kişi -sA érdiŋiz, -sAŋız érdi: -

3. Kişi -sA érdiler: -

Şart kipinin hikayesinin kullanım örneği metinlerde geçmemektedir. Yalnızca bir örnekte olumsuz şekli görülür: *bol-ma-sam ér-di* (103a/9)

2.3.4.3.2.2. Rivayet

Bileşik zamanlı fiillerin rivayet şekli, fiil kipinin işaret ettiği asıl zamanın, öğrenilen zamanda gerçekleştiğini bildirir ve asıl fiil kiplerine *-i* fiilinin öğrenilen geçmiş zamanının getirilmesiyle oluşturulur [10].

[10] ERGİN, **a.g.e.**, 323

2.3.4.3.2.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti

Teklik

1. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érmiş-men: -

2. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érmiş-sen: -

3. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érmiş, -(y)Ur érmiş : *öl-tür-ür ér-miş* (B401, T89b)

Çokluk

1. Kişi - : -

2. Kişi - : -

3. Kişi *(-r, -ar, -er –ur, -ür) érmişler, (-r, -ar, -er –ur, -ür)-lAr érmiş*: -

Geniş zamanın rivayetinin olumsuzu, *-mAs* eki getirilerek oluşturulur. Metinlerde örneği geçmemektedir.

2.3.4.3.2.3. Şart

Bileşik zamanlı fiillerin şartı, asıl fiil kiplerinin karşıladığı hareketi şart şeklinde ifade eder ve ve asıl fiil kiplerine *-i* fiilinin şart seklinin getirilmesiyle oluşturulur [11].

[11] ERGİN, **a.g.e.**, 325

2.3.4.3.2.3.1. Geniş Zamanın Şartı

Teklik

1. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érsem: -

2. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érseŋ: -

3. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érse : *ḳıl-u-r ér-se* (181a/6)

Çokluk

1. Kişi (-r, -ar, -er –ur, -ür) érsek : -

2. Kişi *(-r, -ar, -er –ur, -ür) érseŋiz* : -

3. Kişi *(-r, -ar, -er –ur, -ür)bérseler, (-r, -ar, -er –ur, -ür)-lAr érse*: -

Geniş zamanın şartının olumsuzu *-mAs* eki getirilerek oluşturulur. Metinlerde örneğine rastlanmamıştır.

2.3.4.3.2.3.2. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

Teklik

1. Kişi -DXm érse: -

2. Kişi -DXŋ érse: -

3. Kişi -DI érse : *ḳıl-dı ér-se* (106a/6)

Çokluk

1. Kişi -DUK érse, -DImIz érse : -

2. Kişi -DXŋIz érse : -

3. Kişi -DIlAr érse: -

Görülen Geçmiş zamanın şartının olumsuzu fiil gövdelerine *-mA* eki getirilerek oluşturulur. Metinlerde örneğine rastlanmamıştır.

2.3.5. Bildirme

2.3. 5.1. Olumlu Bildirmeler

2.3.5.1.1. ér-/ é- Fiili ile Yapılan Olumlu Bildirmeler

a) Geniş Zaman

Metinlerde *ér/é-* fiilinin geniş zamanı yalnızca 3. teklik kişide görülür:

cāhiliyet+tin ér-ür (116a/5); *ér-ür taʿrīf+din müstaġnī* (152b/12); *maṭlūb+ı+m ér-ür (103b/11)*; *tīġ u yaraġ+sız ér-ür* (159a/2); *yüz+i bir közgü ér-ür* (153b/12)

b) Hikâye

Metinlerde *ér/é-* fiilinin hikayesi, İ nüshasında, birkaç örnek dışında, *durur ér-* şeklindedir. T ve B nüshalarında ise yalnızca *ér-* şekliyle kullanılmıştır:

Teklik

1. Kişi (durur) érdim: mülāzım-ı rikāb durur ér-di-m (149b/2), *mülāzım-ı rikāb ér-di-m* (B334, T76a); *nemek-perverde-i iḫlāṣ kişi+ler+i+din durur ér-di-m* (157b/3), *nemek-perverde-i iḫlāṣ kişi+ler+i+din ér-di-m* (B357, T79b)

2. Kişi (durur) érdXŋ: -

3. Kişi (durur) érdi: Çavdur menāzil+i Anbar ve Manaḳ+da ér-di ve Muz-Kömgen+de hem Yomut bar ér-di (100b/1-2); *evvel-i muḫālefet+i ol kün+din ér-di* (115b/13); *muʿānid+ler yaḳın durur ér-di* (102a/7); *muʿānid+ler yaḳın ér-di* (B235, T52b); *muḥarrik ve sāʿī ér-di* (115b/10); *pervāneçi+ġa muḫālif ér-di* (117a/1); *Ẕüʾl-ḥicce evāsıṭ+ı+da ér-di* (102b/3)

Çokluk

1. Kişi (durur) érdük: *ʿāzim ér-dük (*105b/15), *ʿāzim ér-dük* (B243, T54b)

2. Kişi érdiŋiz: -

3. Kişi (dururlar) érdiler: hem-ʿaṣr durur+lar ér-di-ler (137a/9), *hem-ʿaṣr ér-di-ler* (B309, T70a); *muḳarrer ér-di-ler* (123b/11); *mutavaṭṭın ér-di-ler* (128b/2); *mülāzemet+de ér-di-ler* (102a/17); *mülāzım ér-di-ler* (103b/6); *ser-geşte-i kürbet ér-di-ler* (128a/13)

c) Şart

Metinlerde *ér/é-* fiilinin şartı yalnızca 3. teklik şahısta, birkaç örnekte görülür:

cemād ér-se (184a/15); *kim ki ʿāḳil é-se* (153b/8); *kim ḥayat ehli é-se* (153b/13); *tümen miŋ é-se* (162a/2); *yaġaç ér-se* (184a/17); *yaraġsız é-se* (159a/4); *yebān ér-se* (153a/16)

2.3.5.1.2. dur(ur), tur(ur) Fiili ile Yapılan Olumlu Bildirmeler

Geniş Zaman

Metinlerde *dur(ur), tur(ur)* fiillerinin geniş zamanı, İ nüshasının nesir kısımlarında *durur,* manzum kısımlarında ise *dur* şeklindedir. B'de ise *durur* şekli yalnızca manzum kısımlarda görülür; nesir kısımları ise daima *dur* şeklindedir. T nüshasında da durum İ'deki gibidir. T ve B'de bir yerde *durur* fiili düşmüştür. Metinlerde *dur(ur), tur(ur)* fiillerinin görülen geniş zamanı yalnızca 3. teklik kişiyle kullanılmıştır:

bar+dur taġ+dın ārām içre sengīn (162b/3); *bel ribāṭ+ı+dur* (155b/2); *bu durur* (114b/1), *bu+dur* (B263); *bu ġāyet içre durur* (114b/13); *éren+ler libās+ı durur* (107a/5), *éren+ler libās+ı+dur* (B246); *ġanīmet-ṭaleblik żarar+dur żarar* (181a/3); *ḥācet durur* (106b/11), *ḥācet+dür* (B246)*; himmet ḳuş+ı+dur* (188b/12); *maḫuf durur (105a/14); mihmān+dur maŋa* (103b/12); *Mīr Ḥaydar+nıŋ ini+si durur* (197a/14), *Mīr Ḥaydar+nıŋ ini+si+dür* (B443, T991); *nücebā ḫayl+ı+ġa+dur* (167a/1); *ol durur* (197a/15), *ol+Ø* (B443, T991); *ol cism bu cān+dur maŋa* (103b/12); *rivāyet durur* (105b/10), *rivāyet+dur* (B243); *yoḳ+dur aŋa meyl-i pestlik hīç* (188b/14); *yüzü+ü+m yoḳ turur* (151b/3), *yüzü+ü+m yoḳ+tur* (B340)

2.3.5.2. Olumsuz Bildirmeler

2.3.5.2.1. ér-/é- Fiili ile Yapılan Olumsuz Bildirmeler:

Bildirmenin bu olumsuz şekli *ér-/é-* fiiline *-mes* getirilerek yapılır:

āsān é-mes (112b/3); *dağlıġ lāleler ér-mes* (154b/13); *ḫaberi tapmaḳı āsān ér-mes* (155a/8); *kélmegi imkān ér-mes* (155a/8); *köp ér-mes durur ér-di* (105b/7); *mümkīn é-mes* (157a/5); *mümkin ér-mes* (171b/17); *ser-encām é-mes* (159a/6); *taŋ é-mes* (103b/13)

2.3.5.2.2. "yoḳ" ile Yapılan Olumsuz Bildirmeler:

Bildirmenin bu olumsuz şekli *yoḳ* sözcüğüyle oluşturulur:

aʿdā-yı devlet+din kişi yoḳ ér-di (109a/17); *anda vefāyī̄ yoḳ+dur* (153b/7); *hidāyet ḳılmaḳ ol gümreh+ġa yoḳ sūd* (122a/14); *ḳutulmaḳ ecel şest+i+din yoḳ gümān* (117b/1); *özge kişi yoḳ durur ér-di* (103b/2); *şek yoḳ* (136b/8); *yaraġ+sız kişi+de yoḳ ol iʿtibār* (158b/17); *yoḳ é-di bir loḳma ṭaʿām+ı* (114a/15); *yüz kişi yoḳ ér-di* (111a/5)

2.3.6. Soru Şekli

2.3.6.1. Fiillerde Soru Şekli

Edat menşeli olan soru eki *-mU* zaman eklerinden sonra, kişi eklerinden ise önce gelir[12]. Metinlerimizde örneğine rastlanmamıştır.

[12] ATA, **a.g.e**., s. 68.

2.3.6.2. Bildirmelerde Soru Şekli

Bildirmelerden sonra gelen soru eki *-mU*, eklendiği adı soru bildiren fiil durumuna sokmaktadır[13]. Metinlerimizde tek bir örneği geçmektedir:

astıda mu-sen (109a/12); *bar mu* (103b/16; 199b/7)

2.2.7. Fiilimsiler

2.2.7.1. Sıfat-fiiller (Partisipler)

Sıfat-fiiller, nesneleri zaman ve hareket ifadesi taşıyarak karşılayan fiil şekilleridir[14]. Fiil kök ve gövdelerine getirilerek oluşturulan sıfat-fiiller, vasıf isimleri oldukları için özellikle sıfat görevi taşırlar[15]. Metinlerimizde kullanılan sıfat-fiil ekleri şunlardır:

2.2.7.1.1. Geniş Zaman Sıfat-fiil Ekleri

-r, -ar, -er, -ur, -ür: *buzul-ur ṣaded+i+de* (102b/9); *ġalle kél-ür yol+lar+ı+n* (140b/14); *ḥaḳ ẕikr+i+ni ayt-ur çaġ+ı* (155b/6); *iş+ġa yar-ar érkek+din* (178a/13); *ḳalʿa+dın çıḳ-ar hengām+ı+da* (127b/7); *kél-ür yıl* (140b/14); *kün-bat-ar mabey+nin* (194a/10); *on dört yaş-ar oġlan+lar+ı+ġaça* (178b/1); *Özbek+niŋ yar-ar kişi++si+n* (107b/4); *ẓulm ét-er resm+i+n* (102b/1)

-mAs: *-r, -ar, -er, -ur, -ür* partisip eklerinin olumsuzu olan bu eklerin metnin nüshalarında, iki tanesi özel adda olmak üzere, birkaç örneği vardır: *Dön-mes Serdār* (107a/12); *Nān-Yé-mes laḳab+ı+ġa* (120b/9); *ihtimām tap-mas+dın burun* (156b/16);

[13] ATA, **a.g.e**., s. 69.
[14] ERGİN, **a.g.e.**, s. 333.
[15] ERGİN, **a.g.e.**, s. 334.

münḳażī bol-mas+dın burun (143a/8); *teskīn tap-mas dék* (116a/3); *yetüş-mes+din burun+raḳ* (173b/9)

-gAn: *bar-ġan* (İ162a/16); *bol-ġan* (İ156b/15); *bolma-ġan* (İ155a/6); *çıḳ-ġan* (İ169b/16); *Ḥāfıẓ Ḳoŋrat dé-gen iki emīr+i+n* (112a/5); *ḳatl-i ʿamm+da öl-gen béş yüz kişi+din* (131b/6); *ḳıl-ġan* (İ142a/4); *nevāziş kör-me-gen bir kimse* (137b/8); *Şevr kir-gen kéçe+si* (102a/12); *tur-ġan* (İ166b/4); *yat-ġan* (İ145a/8); *yet-me-gen ẓulm+i* (153b/14)

-gUçI: *ḫaber bér-güçi* (159b/8); *eşer yetkür-güçi* (159b/9)

-gunçr: *ḳaçġunçı* (186b/17)

2.2.7.1.2. Gelecek Zaman Sıfat-fiil Ekleri

-ġu/-gü: *bol-ġu+sı* (125a/14); *bol-ma-ġu* (116a//4); *çıḳ-ġu+sı* (123b/10); *ḳal-ġu+sı* (148b/17); *kél-gü+si* (137a/2); *ḳıl-ġu-sı* (136a/17); *tart-ġu-sı* (İ196a/10)

-ġudék/-güdek: *bol-ġudék+dür* (168a/16); *bol-ma-ġudék* (116a/4); *büt-güdék* (116a/4); *yet-me-güdék* (130b/17)

2.3.7.2. Zarf-fiiler (Gerundiumlar)

Metnin nüshalarında kullanılan gerundium ekleri şunlardır:

-A, -y: *ay(ı)r-ı-l-a dur-* (180b/4); *ayt-a-y* (150b/1); *bar-a bar-a* (111a/7); *çıḳ-a al-ma-dı* (100b/17); *kör-e baş+la-dı-lar* (140b/1); *yét-kür-e al-ġay* (175a/6)

-gAç: *al-ġaç* (196a/6); *bar-ġaç* (109b/6); *ḳıl-ġaç* (175b/4); *tap-ġaç* (190b/15); *kör-geç* (105b/16); *tüş-geç* (154a/10); *yetüş-geç* (160b/1)

-gAlI: *çık-ġalı* (148b/13); *çıḳar-ġalı* (131a/12); *ét-geli* (154b/6); *két-geli* (183b/1); *ḳıl-ġalı* (107b/11); *öl-geli* (154b/15); *ur-ġalı* (111a/1)

-(X)p, -IbAn, -UbAn: *al-ı-p* (100b/2); *bar-ı-p* (100b/3); *bıl-ıben* (114b/13); *bol-uban* (154b/3); *bol-u-p* (105b/4); *eyle-ben* (108b/15); *kör-güz-üp* (105b/1); *oġur+la-p* (105b/2); *öte-p* (117a/11); *öt-ü-p* (105a/11); *tap-ı-p* (105a/10); *tapşur-u-p* (133b/11); *uçra-ban* (107a/11); *ur-uban* (153a/15); *tüş-üben* (154a/9); *yaġdur-uban* (153b/17)

-ken: *anıŋ oġ(u)l+ı+n selḫ ḳıl-ı-p biş-ü-r-ür ér-ken* (106a/7); *éşig+i+de oltur-mış durur ér-ken* (107b/13); *güşt+i+ni kebāb ḳıl-ur ér-ken-ler* (105b/17); *ḳadem-fersā-yı ʿazīmet durur ér-ken* (182b/2); mürācaʿat kör-güz-ü-p durur ér-ken-ler (179b/3); *ol ara+lıġ+da ḳaç-ı-p kél-ür ér-ken* (186b/17); *yer durur ér-ken-ler* (105b/12)

-mAy, -mAyIn: *aŋlat-may* (109a/2); *ayt-may* (171a/6); *dāḫil bol-may* (187a/17); *fırṣat bér-meyin* (145a/8); *ḳabūl ḳıl-may* (112a/9); *ḳatl ḳıl-may* (112b/9); *kişi yiber-meyin* (120a/17); *maṣlaḥat bil-mey* (119a/2); *mütenebbih bol-may* (124a/1); *öl-tür-meyin* (124a/13); *tap-mayın* (154b/4)

Ayrıca partisip+durum eki birleşmesinden oluşan zarf-fiiler de kullanılmıştır:

-gAndA: *bar-ġanda* (174b/6); *dāḫil bol-ġanda* (185b/5); *şehīd ḳıl-ġanda* (103b/7); *şikest tap-ġanda* (113a/10); *uruş ḳız-ġanda* (181a/17); *yét-gende* (175a/4); *yörü-gende* (176b/2)

-gUnçA, -gUçA: *aç-ġunça* (168a/13); *alma-ġunça* (78b/5); *bar-ġunça* (112b/1); *bol-ġunça* (144a/2); *kir-günçe* (198a/14); *öt-günçe* (127b/1); *tanul-ġunça* (158b/14); *yetüş-günçe* (183a/17); *yetme-güçe* (155a/15)

-(A)rdA, -UrdA: *at+dın tüş-erde*; *ḳayt-arda* (181b/4); *kél-ürde* (130b/14); *pedrūd ḳıl-urda* (144b/6); *şükr eyle-rde*; *talaş-urda* (108b/10); *ʿubūr körgüz-ürde* (194b/17)

-UrgA: *bağlat-urġa* (191a/15); *bol-urġa* (191a/15); *kéltür-ürge* (174a/17); *ḳıl-urġa* (105b/12; 106a/16)

2.3.8. Birleşik Fiiller

Bir yardımcı fiille bir ad ya da fiil şeklinin oluşturduğu sözcük grubu olan birleşik fiiller ikiye ayrılır[16]:

2.3.8.1. Adla Yapılan Birleşik Fiiller

Adla birleşik fiil yapan yardımcı fiiller şunlardır: *bol-, ét-, eyle-, ḳıl-, ol-* Bunlardan *et-, eyle-* ve *ḳıl-* ile yapılanlar geçişli, *ol-* ile yapılanlar ise geçişsiz birleşik fiil yaparlar:

ata+lıḳ ḳıl-dı (138a/6); *ʿazl ḳıl-ıp* (140a/5); *dest-gīr ét-* (125b/17); *esīr bol-* (122b/14); *fetḥ ét-* (128b/3); *ḥelāl ol-dı* (106a/14); *hücūm eyle-p* (150b/11); *iʿtimād ḳıl-ma-ġıl* (136a/6); *ḳan dök-mek ol-dı* (115b/8); *ḳatl ol-sa* (111b/2); *puf eyle-* (131b/9); *ser-efrāz bol-* (123b/8); *yav bol-* (122b/6)

2.3.8.2. Fiille Yapılan Birleşik Fiiller

Fiile birleşik fiil yapan yardımcı fiiller şunlardır: *al-, başla-, bér-, dur-, ḳoy-* Bu fiiller önceki fiile bir zarf-fiil ekiyle bağlanırlar. Asıl anlam zarf-fiilin anlamıdır[17].

[16] ERGİN, **a.g.e**., 386.
[17] ERGİN, **a.g.e**., 387.

a) Süreklilik

Süreklilik, *kör-, kél- ve dur-/tur-* yardımcı fiilleriyle oluşturulur; oluş ve kılışın sürekliliğini ifade ederler. Metinlerde süreklilik *dur- /tur-* yardımcı fiileriyle yapılmıştır:

al-ıp dur-ur-lar (180b/3); *bar-a dur-ur-lar* (75b/10); *ḫoş tut-a dur-ur* (135a/3); *ḳél-e tur-ġān* (166b/4); *ḳoy-a dur-ur* (177a/3); *ur-a dur-ur* (178b/7)

Ayrıca başla- yardımcı fiiliyle yapılan ve süreklilik bildiren örnekler de

b) Yeterlilik

Yeterlilik, *bil- ve al-* yardımc fiilleriyle oluşturulur. Olumsuzu, *-mA* olumsuzluk ekiyle yapılır:

Bol-al-mas (104a/15); ḳıl-a al-mayın (175b/11); *ḳıl-a bil-me-di-ler* (101a/10); *tur-a al-ġay* (175a/7); ur-a al-ġay (144a/15); *yet-e al-ma-sa* (174b/9); *yaz-a al-mas* (151a/5)

2.3.8.3. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

Anlamca kaynaşmış birleşik fiillerde, ad ya da yardımcı fiil kendi sözlük anlamı dışında kullanılmıştır. Bu tür yardımcı fiillerin sayısı oldukça fazladır. Metinlerimizde kullanılan bu tür yardımcı fiillerin bazıları şunlardır: *(aç-, al-, çék-, çıḳar-, kéltür-, sal-, tap-, tut-, ur-, yet-, ye(é)tkür- vb.)*

ārām ve ḳarār tut- (195a/4); *baş çıḳar-* (124a/4); *cān al-* (182a/5); *cevāb bér-di* (180a/4); *dest-i redd ur-* (170a/15); *élig aç-* (195b/5); *ḫaber yetkür-* (176a/4); *ihānet yétkür-* (138b/16); *istilā tap-* (105b/8); *ḳadem-i tereddüd ur-* (166a/12); *köŋül ḳoy-* (136a/7); *köz aç-* (168a/13); *ḳuş sal-* (158a/14); *küçi yet-* (176a/1); *maḥṣūṣ tut-*

(194a/13); *mīl çék-* (147a/10); *naẓm silkige çék-* (153a/2); *rūşen ḳıl-* (198a/7);*selāmın yétkür-* (104a/9); *tāb-ı muḳāvemet kéltür-* (127a/8); *vefāt tap-* (137a/1); *köç-üp két-* (174b/9)

2.4. CÜMLE BİLGİSİ

2.4.1. Sözcük Grupları

2.4.1.1. Ad Tamlaması

Bir adın iyelik eki yardımıyla diğer bir ada bağlanmasından oluşan ad tamlamaları metnin nüshalarında belirsiz ve belirli olmak üzere iki türlü kurulur; bu tamlamalar cümle ve sözcük grupları içerisinde ad ve zarf gibi görevler yüklenirler:

a) Belirsiz Ad Tamlaması

Birinci unsurunda ilgi eki (genitif) bulunmayan ad tamlamasıdır:

celādet sinān+ı (184a/4); *Çaġatay ḳurġan+ı+n* (100b/16); *ḫacālet oḳ+ı+ġa* (184a/6); *Manḳışlaḳ ṭaraf+ı+ġa* (101b/10); *sipāh ehl+i* (100b/7)

b) Belirtili Ad Tamlaması

Birinci unsurda ilgi eki (genitif) bulunan ad tamlamasıdır:

Muḥammed Naẓar Biy+niŋ ini+si (100b/5); *nīze+niŋ sın-uḳ+ı* (185a/5); *Şevr+niŋ evvel+ġı kéçe+si* (102b/3); *şāne+si+niŋ ast+ı+dın* (184b/15); *yay+ı+nıŋ kiriş+i* (144a/13)

c) Arapça ve Farsça Unsurlarla Kurulan Ad Tamlamaları

manṣıb-ı ḥükūmet (147b/11); *Ramażānü'l-mübārek+niŋ* (147b/16); *taḳdīm-i müşāveret* (148b/14); *temhīd-i żiyāfet* (137b/5); *'ulüvv-i himmet* (146b/2)

2.2.4.1.2. Sıfat Tamlaması

a) Türkçe Sıfat Tamlamaları

Bir adın bir sıfatla nitelendirildiği sözcük grubu olan sıfat tamlamaları metnin nüshalarında zengin bir kullanım çeşitliliği göstermektedir:

Avaneş Ḫan+nıŋ *uluġ* oġ(u)l+ı (111b/17); çerig+niŋ *aġır* yük+ler+i+n (145b/1-2); *ḳırḳ miŋ* çerig (112a/4); *ol* memleket+ni (111b/16); *Pīrim Oġlan ve Ḥāfıẓ Ḳoŋrat dé-gen* iki emīr+i+n (112a/5); *yüz güzīde* yigit (149a/11)

b) Arapça ve Farsça Unsurlarla Kurulan Sıfat Tamlamaları

ḳalem+niŋ *çābük-ḫırām* yek-rān+ı (145b/3); leşker-i *ḫūn-ḫ ʿār* (144b/17); rūḥ-ı *pāk+i+*ġa (137b/2); şüceʿā-yı *düşmen-şikār+*nı (143b/8); ṭūṭi-i *şekker-beyān+*ı (146a/1); ümerā-yı *meẕkūr* (143b/13)

2.4.1.3. Zarf-Fiil (Gerindium) Grubu

ata+sı+n Yomut şehīd *ḳıl-ġanda* (103b/7); Cān Pulad Biy aŋa tāb-ı muḳāvemet *kél-tür-e al-may* (125a/12); Kāt+nıŋ ahālī ve mevālī+si+n öz+i+ġa müttefiḳ *ḳıl-ı-p* (149b/11); mevkib-i hümāyūn *yet-ü-ş-günçe* (183a/17); tā ol bīçāre+ler+niŋ dād+ı+n mütemerrid+ler+din *al-ma-ġunça* (178b/4-5); uruş *ḳız-ġanda* (181a/17)

2.4.1.4. Ad-Fiil (Mastar) Grubu

aŋa ẓulm ü bīdād *ḳıl-maḳ+*dın (172a/1-2); anıŋ evlād+ı+n *tut-dur-maḳ+*ġa (172a/16); iz *kés-mek+*ge (110b/17); ḳalʿa *yasa-maḳ+ġa* ve ḫandeḳ *ḳaz-maḳ+*ġa (169a/13); Şikār *ét-mek* ve ḳuş *sal-maḳ* (134b/17)

2.4.1.5. Tekrar Grubu

a) Türkçe Unsurlarla Kurulan Tekrar Grubu

Eş görevli iki sözcüğün birlikte oluşturduğu sözcük grubudur. Anlamı kuvvetlendirmeye, harekete çokluk, süreklilik ve beraberlik anlamı kazandıran tekrar gruplarının metnin nüshalarında görülen bazı örnekleri şunlardır:

bar-a bar-a (111a/17); *bar-ı-ş kél-i-ş* (105a/13); *kéçe kündüz* (B); *maḥalle maḥalle ve ḳabīle ḳabīle* (105a/16); *men men+lik* (144b/6); *öl-tür-e öl-tür-e* (112b/6); *yoḳ yoḳ* (119b/17)

b) Arapça ve Farsça Unsurlarla Kurulan Tekrar Grubu

Metnin nüshalarında Arapça ve Farsça unsurlarla kurulan tekrar grupları da kullanılmıştır:

ḳadem-ber-ḳadem (152a/9); *kem-kem* (148a/12); *kūy-be-kūy* (118b/1); *menzil-be-menzil* (167a/16)

2.4.1.6. Edat Grubu

ʿadāvet *ara* (150b/3); ʿāşıḳ+lar köŋli *dék* (159b/7); bezm *iç+re* (158b/7); bu ʿālem *ara* (153b/14); İrem gülistān+ı *dék* (158b/2); ḳılıç *birle* (193a/13); meded *üçün* (106b/10); meşʿal-i iḳbāl *birle* (103b/15); ol mihr *kıbi* (155a/4); sipāh iḥżār+ı üçün (167a/5); Skender *kibi* (151a/3)

2.4.1.7. Bağlama Grubu

aḳam *ya* özüm (199b/10); dost *ya* düşmen érkenin bilmey (158b/13-14); *ḫ ̆āh* ér *ḫ ̆āh* ḫatun *ḫ ̆āh* fertūt *ḫ ̆āh* ṭıfl kişi (107a/8); *ḫ ̆āh* ḫavf yüz+i+din ve *ḫ ̆āh* tedbīr cihet+i+din,(181b/2); ḫudemā *ve* mülāzım+lar+ı+n (158b/9); ḳol *ve* ayaġ+sız ér-ür (159a/3); ḳuş sal-maḳ *ve* av al-maḳ+lıḳ+ġa (158a/14); *né* bas-ḳu ẓāhir bol-u-p *né* ẓafer (126b/15); *ne* dest ü pā ur-a al-ġay *ne* ḥarbe (144a/15); *né* dost pend+i sūd ḳıl-ur *né* muḥibb söz+i (142a/1); *ne* pīş ü *ne* kem (165a710); Ḳoş-köprük Ḳoŋrat+ı+nıŋ ekābir+i+din *yoḳ yoḳ belkim* erāzil+i+din (119b/16)

2.4. 1.8. Unvan Grubu

Tarihî bir metin olan *Firdevsü'l-İḳbāl*'de, tarihî kişilikler genelde ünvanlarıyla birlikte anılmışlardır:

ʿAbdu'l-lah *Ḫān* (111b/14); ʿAle'addīn-*Ḫ ̆āce* (136b/12); ʿAlī *Bay Atalıḳ* (175a/2); Allah-Ḳulı *Ḳāżī* (131a/15); ʿAvaż *Biy İnaḳ* (136b/15); ʿAvaż *Biy Mīrāb* (122a/15); Ḫ ̆ācem-berdi *Ḳoş-bég+i* (115a/12); Ḥasan Murād *Bék* (155b/16); Taġī *Sulṭān* (109a/9)

2.4.1.9. Ünlem Grubu

Ārī! (146b/6); *Ey* ferzend-i ercümend! (136a/2); *Ey* ʿinaḳ! (107b/13); *Eyyühe'n-nās*! (108a/14); *Perverd-gārā*! (111b/5); *Perverd-gārım*! (112a/12); *sākīyā!* (150a/10)

2.4.1.10. Sayı Grubu

Metnimiz, basamak sistemine göre sıralanmış sayı isimleri olan sayı grupları bakımından oldukça zengindir. Bu sayı grupları cümle içinde ad ve sıfat görevindedirler:

*ıkı miŋ yüz on altı+*da (189a/6-7); *ikki yüz* kişi (129b/1); *miŋ ikki yüz on toḳḳuz+*da (167a/7); *toḳuz yüz ḳırḳ altı+da* (111b/14); *üç yüz* kişi+ni (127a/1)

2.4.1.11. Kısaltma Grubu

İsnat Grubu

ḳolı şell ü ayaḳı leng ü ḥarbesi bīkār (144a/14)

2.4.2. Cümle

2.4.2.1. Basit Cümle

Basit cümle, yapısında ad ya da fiil cinsinden tek yüklem bulunan cümlelerdir. Metnin nüshalarında geçen bazı basit cümle örnekleri şunlardır:

a) Haber Cümleleri

Olumlu ya da olumsuz durumdaki bir gerçeği bildiren cümledir:

Bu cihetdin müddet-i medīd ve ʿahd-i baʿīd te'līf işide te'ḫīr ve taʿvīḳ *vāḳiʿ bolup durur.* (156a/17)

Cenāb-ı maġfiret-meāb ʿAvaż ʿİnaḳ ḳırḳ yaşıda emāret manṣıbıġa *cülūs ḳıldı.* (155b/9)

Köhne Ürgenç'din iki yol *ayrıla durur.* (180b3/4)

Ol kün āfitāb-ı ʿālem-tāb *Esedburcıda durur érdi.* (116a/10)

b) Soru Cümleleri

Soru bildiren cümlelerdir. Metnin nüshalarında *mU* soru edatı ile ḳanı, *né, néççe, nédür, névçün* gibi soru zamiri ve sıfatları kullanılmıştır. Bu tür cümleler doğrudan soru sorduğu gibi anlamı pekiştirmek için de kullanılabilirler:

Astıda mu-sen ya üstide? (109a/12)

Bāvücūd ʿadāvet ve ḫūn-dārlıġ seni *ne iş durur érdi* kim Baba Pervāneçi'ġa dost ve yek-cihet ḳıldı? (133a/11)

Dilīrlik nişānı *né durur?* (196a/3)

Nişānı andaḳ durur kim sormas kim *sipāh-ı düşmen néççe durur?* (196a/3-4

Mīz-bānī *bar mu* ʿālem içre men dék kim vaṭan / Böyle mihmān ʿizzidin taḫt-ı Süleymān'dur maŋa (103b/16-17)

Dōstlarġa yetüşse elṭāfıŋ / *Bar mu* ol nevʿ bir uluġ devlet (199b/7)

Kör ki şāhen-şeh-i Ḫʿārezm ʿAvaż Bék İnaḳ / Körmeyin *ḳaldı mu* andın sitem ü ẓulm ü nifāḳ (153b/14-15)

Ey felek munça *nédür* eylemek iẓhār-ı sitem / Uruban her nefes él baġrıġa yüz neşter-i ġam (153a/14-15)

Ġażab-nāk arslan allıda tilkü / Turar *né nevʿ cür'et* birle utru (160a/17)

Barış kéliş él ara *névçün* olmasun mefḳūd / Ki yol maḫūf durur māl ü cāŋġa dağı ḫaṭar (105a/13-14)

Aytıŋ aḥbāb ki ol mīr-i cihān-dār*ḳanı* / Ḳahr-ı ītār fırṣatıda ṣāʿiḳa-girdār *ḳanı* (154b/17-155a/1)

c) İstek Cümleleri

Bir dileği ifade eden cümlelerdir. Çoğunlukla *-sA* ekiyle kurulan bu tür cümleler *kāş* gibi Farsça istek edatıyla da kurulabilir:

ʿAzm iterde*bolmasam* hergīz rikābıŋdın yıraḳ / Bezm iterde dağı dergāh-ı celāliŋdin cüdā (103a/10)

Kāş bir dem bolmasam érdi viṣāliŋdin cüdā (103a/8)

Ruḥı *bolsun* mey-i vaṣl-ı ṣamedidin ser-mest / Teni merḳad ara ḥūre ḳuçaḳıġa peyvest (154a/14-15)

Çékseler her sarı leşker ẓafer *olsun* hem-rāh / Tutsalar her ḳaçan ārām neşāṭ olsun rām (155a/15-16)

Ruḫṣat *bérseler* tā kim Īrān pād-şāhı Baba Ḫan'nıŋ aldıġa barıp yurtumnı *ṭaleb ḳılsam*. (147a/1-2)

ç) Emir Cümleleri

İstek, davet, teşvik, yasak vb. ifade eden cümlelerdir:

Bel ribāṭıdur anı oġrılar étmiş menzil / Kārvān yaŋlıġ *ötüŋ* andın vü me'men ḳılmaŋ (155b/2)

Kél ey Mūnīs émdi *duʿāeylegil* / Edeb şarṭı birle *edā eylegil* (151a/6)

Şeh-zādeni *öltürsünler* ya munda *yibersünler* tā kim dostlıġ esāsı ve yek-cihetlik bināsı muḥkem ve müşeyyed bolġay. (146b/11-12)

Turġıl ve *muʿāvedet ḳılġıl* kim mülkni saŋa tapşurup dururlar (108a/10-11)

2.4.2.2. Birleşik Cümle

Bir ana cümle ve bu ana cümleyi tamamlayan bir ya da birden fazla yardımcı cümleden oluşan cümlelerdir.

a) Bağlayıcı Cümleler

Türkçe ve Arapça-Farsça edatlarla kurulan cümlelerdir:

ve

Metnin nüshalarında *ve* bağlacı yalnızca sözcük ya da sözcük gruplarını değil aynı zamanda cümleleri de bağlamak için sıkça kullanılmıştır. *Ve* bağlacı kimi zaman cümlelerde neden-sonuç ilişkisi kurmuş, kimi zaman da peşpeşe gelen olayları ayırmak için kullanılmıştır:

Turġıl *ve* muʿāvedet ḳılġıl! (108a/10-11)

Ol çaġda bahādırlarnıŋ āteş-i ḳahr u ġażabı iltihāb tapıp dervāzeni ḳahr otıġa köydürüp ol ot tütüniniŋ āsmān-fersālıġıdın … müfādı bile ol ḳaraŋġu tünde ḳıyāmet künin āşikār étip mażmūnın ḳalʿa ehliġa rūşen ve pedīdār ḳıldılar ***ve*** ot ḥiddetidin dervāze ve cübāḫāne vīrān bolup zebāne-i dūzaḫ-nişāne bevāriḳ-i ḥurḳat bile felek ḫirmenin ḫākister ḳıldı ***ve*** dūd-ı şerār-ālūd ṣuʿūd ḳılıp sipihr-i kebūd ve kevākib-i nā-maʿdūdın nümūd körgüzüp durur. (162b15/…)

gāhā

Bir örnekte görülen *gāhā …. gāhā* kalıbı oldukça uzun bir cümle oluşturmuş, ilk *gāhā* edatından sonra araya uzun bir nazım parçası girmiş ve sonra ikinci *gāhā* edatı kullanılmıştır:

Şebāb avānınıŋ teḳāżāsı ve yigitlik ʿunfuvānınıŋ hevāsı bile *gāhā* neşāṭ besāṭıda bezm-i ʿayş tüzüp ʿişret dādın bérür érdi (Nazm) Ve *gāhā* ṣaḥrā teferrüci ve ṣaydnıŋ temāşāsı üçün şikārġa atlanıp ḳuş salmaḳ ve av almaḳlıḳġa meşġūllıḳ körgüzür érdi. (158a/5-6; 158b/13-14)

ki

Yalnızca nazımda görülen Farsça *ki* bağlama edatı, cümleleri açıklama, karşılaştırma, neden-sonuç, amaç vb. anlamları çerçevesinde bağlama görevi üstlenmiştir. Bu tür cümlelerde ana yargıyı bildiren cümle yardımcı yargı bildiren cümleden önce gelmektedir:

Körüŋ *ki* ʿilm-i kemālāt ile laʿīn şeyṭān / Nifāḳ u şeyṭanet ü laʿndin berī bolmas (133a/7-8)

Mümkin olġay *ki* ḳıyāmet küni körgeyler anı (155a/6-7)

Ér oldur *ki* ḳatl étse vü tökse ḳan / Veyā özi ḳatl olsa vü bérse cān (111b/1-2)

b) Ayırıcı Cümleler

Ayırıcı cümleler, iki farklı durum arasında tercih bildiren cümlelerdir:

ya

Şeh-zādeni öltürsünler *ya* tutup munda yibersünler (146b/11-12)

Ya ki

Kişidin devlet intiḳāl étse / *Ya ki* ʿömri zevālġa yetse (139b/11-12)

veyā

Aḳ-Sarāy ve Muz Kömgen eger tüşgeçe tevaḳḳuf ḳılsaŋız *veyā* sipāh ehliġa kim ol mevżiʿde müterеddid ve mütefaḥḥış dururlar, müteʿarrіż bolsaŋız günāh öz boynıŋızda durur. (176a/13-14-15)

Ér oldur ki ḳatl étse vü tökse ḳan / *Veyā* özi ḳatl olsa vü bérse cān (111b/1-2)

ne… ne

Ne yārā tapıp çıḳġalı taşḳarı / *Ne* āsūde-ḫāṭır bolup içkeri (148b/13)

Ne ḳaçmaḳġa rāh-ı necātı tapıp / *Ne* uçup kéterge ḳanatı tapıp (148b/13-14)

Ne ābādlıġ ḳoydı emlākda / *Ne* çūb u giyeh ʿarṣa-ı ḫāḳda (199a/1-2)

c) Zıtlık Bildiren Cümleler

Karşıt yargıları bildiren ve çeşitli edatlarla birbirine bağlanan cümlelerdir:

Taḫt u devlet üze fermān-dih-i devrān érdi /*Belki* iḳbāl serīride Süleymān érdi (153b/16-17)

Gerçi āṣār memālik ara ḳıldı bisyār / *Līk* özi şaḫṣıdın eyvāy ki āṣār ḳanı (155a/4-5)

Muḳābil bolup ikki ṣaff ġarb u şarḳ / *Velīkin* barı kök témür içre ġarḳ (126b/8-9)

Siliḥ-şūrlıġ içre çālāk olup / *Velīkin* uruşdın ṭarab-nāk olup (162a/2-3)

ç) Sonuç Bildiren cümleler

Bir sonuç anlamı vererek diğer cümleye bağlanan cümlelerdir:

Alar Ḫıtāy ve Ḳulan'nıŋ çerigin alıp Ḳuba-taġ'ġa barıp aʿdā-yı devletdin eşeri tapa almay mürācaʿat ḳıldılar. *Anıŋ üçün kim* mütemerridler ḫān-ı maġfūr alar ḳaṣdıġa yörüş ḳılıp Ḫıżır-éli'ġa tüşgen ḫaberini éşitip ve yana Ḳılıç Kem'niŋ uluġ günāhınıŋ şeāmetidin ḳorḳup buzulup Aman-Ḳulı Arıġı'ġa köçüp dururérdi. (178b/11)

Ve ol uruşda Terākime on miŋ kişidin köp durur érdi ve ʿasākir-i manṣūreniŋ ʿadedi miŋge yetmes durur érdi. *Anıŋ üçün kim* ekşer leşkeriyye olca ve ġanāyim alıp mürācaʿat körgüzüp durur érdiler. (186b/9)

Allah Naẓar Bahādır'ġa ser-dārlıġ cihetidin kim ikki ḥişşe bacaḳī bérilip durur érdi, *andın* Bacaḳī laḳabı bile şöhret tutdı. (166b/9)

Ol öçürde Manḳıt ulusınıŋ ḥākimi Teŋri-berdi Biy'niŋ oġlı Masav Biy durur érdi ve Oraż ʿAlī Supaḳ anıŋ bile manṣıb-ı ḥükūmet cihetidin münāzaʿat körgüzüp sözi inaḳnıŋ mülāzımlarıġa maḳbūl ve mesmūʿ tüşmey burunġı mertebesidin daġı maḥrūm boldı. *Bu sebebdin* kīne ve nifāḳnıŋ şerāreti köŋlide rüsūḫ tapıp ḥıḳd u ḥased otı sīneside mültehib bolup Ḫˇāce Murād Biy ve Töre Murād Ṣūfī'ġa kişi yiberip Manḳıt'ġa çaḳurup durur. (147b/13)

Tīr-i ḳażā yetip şahādet derecesiġa yetüşdi. *Bu cihetdin* sipāh-ı nuṣret-penāh şikest taptı. (123a/17)

2.4.2.3. Karmaşık Cümleler

a) Fâil Cümleleri

Fâil cümleleri, cümlede özne görevini yüklenen cümlelerdir. Metinlerde geçen bazı Fâil cümleleri şu şekilde örneklendirilebilir:

Émdi münāsib-i devlet ol durur *kim mevkib-i vālā mürāca'at cānibiġa ḥareket ḳılsa ol ḥażret kemāl-i līnet-i nefs ve mülāyemet-i ṭab' iḳtižāsıdın alarnıŋ mültemesin mebẕūl tutup zimām-ı 'āṭıfetin mu'āvedet ṭarafıġa ma'ṭūf étti.* (164a/2)

Ma'lūm bolsun *kim atalıḳ müşārün-ileyhniŋ evlādınıŋ esāmīsi bular dururlar.* (172b/5)

Kim ki maḥẕūmıġa ḫilāf ḳılur / Ḳulluḳ emride iḫtilāf ḳılur (172a/11)

Belī *ol ki şeh ḳıldı anı bülend* / Bolur ḫaşm başı üze ercümend (184b/3)

b) Nesne Cümleleri

Nesne cümleleri *kim, her kim* gibi çekim edatlarıyla oluşturulan ve cümlede belirtili/belirtisiz nesne görevini yüklenen cümlelerdir:

'İnaḳ bu vāḳı'anı teferrüs ḳılıp uruşġa barġan yigitlerni ḳaytartıp dédi *kim "Meniŋ ḳaşımdın ayrılmaŋ kim ḫalḳnıŋ eṭvārın özgeçe müşāhede ḳılur-men."* (102b/10)

Ḥikāyet ḳılurlar *kimol öçürde dervīşī bar durur érdi.* … (114a/11)

Zehī nādānlar bilmesler *kim ḫas u ḫāşākġa né vücūd bolġay kim deryā-yı zeḫḫār cereyānıġa bend yétküre alġay ve şuʿle-i cihān-sūz muḳābeleside tura alġay.* (175a/5-6)

Ḫān-ı maġfūr irāde ḳıldı *kim ṭāyife-i müfsideni ḳatl u tārāc ḳılıp oġlan uşaġın esr ḳaydıġa tartġay*. (175b/5-6)

Yolda Yomut ḳāżīsi Molla Nūrī Ḳāżī, Ḳaḳa Serdār bile kélip ʿarżġa yetkürdi *kim: "Çün yamanlarġa küçümiz yetmey, köçtük. Émdi īmān bér kim oġlan uşaḳımız at ayaḳı astıda ḳalmasun."*(176a/10-11)

c) Vasıflandırma Cümleleri

Vasıflandırma cümleleri, bir cümledeki adı vasıflandıran, o adın sıfatı olan cümlelerdir. *Kim ve ki* bağlaçlarıyla yapılan bu tür cümleler, genelde özne, nesne ve zarflar olan adları vasıflandırırlar.

Ḳanlı Muḥammed Emīn Sarıġ ve İş Naẓar Celāyir Gürlenī, Ḳāhir-Ḳulı Uşaḳ'nı *kim Yomut cemāʿasınıŋ serveri érdi,* sinān-ı cān-sitān bile sançıp öltürdiler. (111b/9)

Faḳīr *kim evveldin ḫod ol ḥażretniŋ dergāh-ı ʿālem-penāhınıŋ ḳadīmī ḫāk-būs-ı ṣadāḳat-endīşleridin ve ḥʿān iḥsānınıŋ bayrı nemek-perverde-i iḫlāṣ kişileridin durur érdim* (157b/1)

Kişi *kim şücāʿ u dil-āver durur* / Yaraġ bolmasa zār u muẓṭarr durur (159a/3)

Bék Muḥammed Ḳaraḳçı *kim nādire-i fesād durur érdi* burunraḳ ḫaber-dār bolup köçüp ḳalın bīşelerde mütevārī bolup durur érdi. (160a/14)

Soŋġı kün *kim aynıŋ yegirme béşlençisi şenbihi durur érdi.* (177a/6)

ç) Zarf Cümleleri

Zarf cümlesi, cümlelerin yüklemlerini vasıflandırır ve yer, zaman, tarz, amaç, neden, sonuç, şart cümleleri olarak sınıflandırılırlar:

Yer Cümleleri

Ana cümlenin ortaya koyduğu hareketin yerini bildiren cümlelerdir. Yer cümleleri ki, kim, ḳayan, her kimde, her yerde vb. edat ve bağlayıcı kelime gruplarıyla oluşturulur:

Ḳayan barsa tuġı livā-yı ẓafer / Muẓaffer bolup aŋa ḫayl u sipāh (189b/3)

Her ḳayan ʿazm eylese feyż-i ḳudūmıdın bolur / Tīre tofraḳ altun u seng-i siyeh yāḳūt-ı nāb (162a/9)

Şehīdler arasıġa bardum kim *her kimde ramaḳı bāḳī bolsa* su bérgey-men. (114b/6)

Her yerde kim aʿdā-yı mülk ü millet ve muʿānidīn-i dīn ü devlet ʿinād başın girībān-ı fesāddın çıḳarup durur érdi, tünd-bād-ı çapavul bile ḫırmen-i emvāl ve cihātın bir bād u ṭūfān-ı türktāz bile esās-ı cemʿiyyetin münhedim ve bībünyād ḳıldı. (159a/12)

Her yerde kim şerīr ve müfettin ve yarım köŋüllıġ kişi bolsa, muḫālefet körgüzüp Gürlen'niŋ ḳurġanıġa yıġnaldı. (119b/5)

Tā kim bir kün ol ḥażret ṭarīḳa-ı maʿhūd bile *Ḫurrem ḥudūdınıŋ ṭaraf-ı esfelide kim mürġ-zārı durur érdi*, İrem gülistānı dék ser-sebz ve ḫurrem ve sebze-zārī durur érdi. (158b/1)

Zaman Cümleleri

Ana cümlenin ortaya koyduğu hareketin zamanını bildiren cümlelerdir. Zaman cümleleri ki, kim, ḳaçan, tā kim vb. edat ve bağlayıcı kelime gruplarıyla oluşturulur:

Her ḳaçan sipāh-ı nuṣret-penāh kéltürseŋ Kāt'nıŋ ḳurġanın tapşurur-miz. (149a/9)

Ol çaġda kim Töre Murād Ṣūfī tört cānibdin deryā-yı belā ve ṭūfān-ı veġānı bu nevʿ mütelāṭım ve müterākim körüp zevraḳ cemʿiyyeti girdāb-ı ıżṭırābġa tüşüp yaḳīn érdi kim ġarḳ-ı deryā-yı teferruḳa bolġay, baʿżı eşrāfnıŋ ṣavāb-dīdi bile aḳasıġa ʿözrler aytıp emāret ve iyālet ser-riştesin anıŋ ḳabża-ı iḫtiyārıġa salıp özi turup muʿānidlerni gürüh gürüh bulcarlarġa taʿyīn ḳıldı. (194a/16)

Mundın soŋra bu ikki sipāh béş ayġaça mülkniŋ iki ṭarafıda muʿānidler bile muḳātele ve muḥārebe ḳılur érdiler *tā kim Ḥūt evāsıṭıda Fāżıl Bék Baġlan'dın köçüp Taş-ḳalʿa'nı ḳapap tüşti ve ḥavāle yasatup ṭāgīlerni ḳalʿadın baş çıḳarġalı ḳoymay muḥāṣara ḳıldı.* (131a/10-11-12-13)

Yaḫşılıġ Biy oġlanları ve Yoliş atlıġ bir ḫizmet-kārı bile ḳapalıp özleridin defʿ-i żarar ḳılur érdiler, *tā kim anıŋ üçünçi oġlı Muḥammed Naẓar'nıŋ maŋlayıdın multuḳ oḳı tégip cān teslīm ḳıldı.* (142b/3-4-5-6)

Amaç Cümleleri

Ana cümlenin ifade ettiği hareketin amacını bildiren cümlelerdir:

Keday Ḫˇāce Îşān sellemeh'u-llāh'nıŋ öyiġa özlerin taşladılar *tā kim ol ḥażretniŋ ḥimāyet ve şefāʿati bile ol varṭadın ḫalāṣ bolġaylar.* (142b/11)

Men bir kūze su köterdüm ve şehīdler arasıġa bardum *kim her kimde ramaḳı bāḳī bolsa su bérgey-men.* (114b/6)

Ḳırḳ miŋ dinār zer tapıp bérsün *kim meded üçün sipāhī-i sengīn tertīb ḳıladur-men.* (106b/10)

Ve aynıŋ törtünçi kéçesi kim se-şenbih tüni durur érdi, ol diyārġa vārid bolup mevkib-i vālānı istidʿā ve istiḥżār ḳılġanlarġa yaşurun kişi yiberdi *kim tā mevkib-i ʿālī vuṣūlıdın ḫaber-dār ḳılġay.* (162a/13)

Sebep Cümleleri

Ana cümlenin ifade ettiği hareketin sebebini ortaya koyan cümlelerdir:

ḫilāfet ṭarīḳıġa iḳdām körgüzüp rıfḳ u vifāk mesālikidin inḥirāf cāyiz tutmaŋ *tā kim bu muvāfaḳat yümnidin mülk ü devlet ʿarūsı bu ḫānedāndın ayrılıp bīgānelerġa kétmegey.* (135b/16)

leşkerġa köŋül ḳoymaġıl *kim sipāhı münḳalibü'l-aḥvāl durur.* (136a/6)

aḳa inileriŋdin ṣıla-i raḥmnı ḳaṭʿ ḳılma ve ẕü'l-ḳurbī ḥuḳūḳın riʿāyet ḳılġıl *kim ṣıla-i raḥm ʿömrni ziyāde ve rızḳnı ferāḫ ḳılġusı durur.* (136a/16-17)

Ol fırṣatda ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī nīzeġa tābiş bérip çékdi *kim dü-bāre cezāsın bérgey*. (185a/3)

Sonuç Cümleleri

Ana cümlede ifade edilen hareketin sonucunu bildiren cümlelerdir:

Ḳoş-bégi bu cihetdin ḳavī ve müstaẓhir bolup Baba Béḳ ve Bedel Dīvān-bégi bile andaḳ muḥārebāt ḳıldı *kim Bedel Dīvān Bégi kélgendin peşīmān bolup leşker-gāhdın çıḳa almadı*. (132a/15)

Alar tāb-ı muḳāvemet kéltüre almayın Cān Murād İnaḳ'ġakişi yiberip istidʿā ḳıldılar *kim Buḫārā'dın yıġın kéltürgey*. (133b/9)

Ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī ol muḥārebede mübārezet ḳılıçın andaḳ işletti *kim Rüstem ve İsfendyār'ġa ḥayret barmaġın tişletti*. (184a/3)

Şart Cümleleri

Ana cümledeki ifadeyi belli bir şarta bağlayan cümledir. Şart cümlesi daima ana cümleden öncedir.

a) Türkçe -sA ekiyle yapılan şart cümleleri:

Sizlerniŋ cānıŋız mendin artuḳraḳ bolsa uruşġa barmaŋ ve *eger berāber bolsa* ḳalmaŋ! (112a/14)

Kişi kim tapsa iḳbāl-i tevekkül / Tapar kün kündin āṣār-ı tecemmül (107b/8)

Cān-feşānlıġ ḳılmasa her kimse bu meydān ara / Tīġı anıŋ ḫaṣm ḳanı birle ḫūn-efşān émes. (112b/4)

Bu sipāh bile öz yurtıŋġa barsaŋ Yomut'ġa ne yārā kim saŋa muḳābil bola alġay (107b/14)

b) Farsça ger, eger edatlarıyla yapılan şart cümleleri:

Bu tür şart cümleleri Farsça ger ve eger edatlarıyla yapılır; fiil ise *-sA* şart eki alır. Ancak iki örnekte şart eki yerine görülen geçmiş zaman eki *–dI* kullanılmıştır:

Eger ol ḳıldı fenā merḥālesi sarı ḫırām / Tutsun evlādı beḳā mesnedi üzre ārām (155a/9)

Eger ol ḳıldı sekiz ravżāda kāmın ḥāṣıl / Sekkiz oġlı yeti iḳlīm üze sürsünler kām (155a/10)

Belī *ger ecel yetse her ṣaydġa* / Kélür öz ayaḳı bile ḳaydġa (150b/7)

Eger isteseŋ kim sende yıllar bāḳī ḳalġay, zer ü ḫazīneġa iʿtimād ḳılmaġıl kim māldur, maʿraż-ı (7) zevāl durur. (136a/5)

3. METİN (100b-200a)

[İ100b] (1) […] nüzūl ḳıldı. Ol cihetdin kim Çavdur menāzili Anbar ve Manaḳ'da érdi ve Muz-Kömgen'de (2) hem Yomut bar érdi ve Çaġatay ḳurġanın alıp érdiler ve Ér ʿAlī Ḫān kélgendin soŋ (3) Muḥammed Emīn ʿİnaḳ Ḫıvaḳ çerigi bile Şāh-ābād'ġa barıp ḫānġa ḳoşulup Gürlen ve Vezīr ve Bağlan (4) yıġının kişi yüberip[1] kéltürdi ve Ḳaraḳalpaḳ'dın Ḫıtāy Ḳurbān Tay Biy ve Keneges Amān-Ḳulı Biy (5) ve Ḳoŋrat İsen-Keldi Maḥrem ve Ġāyib Bahādır béş yüz kişi bile ve Aral'dın Ḳoŋrat Muḥammed Naẓar Biy- (6) niŋ inisi Seyyid Naẓar Bék ve Murtażā Ḫʿāce köp yıġın bile kélip ʿinaḳġa[2] ḳoşuldılar. (7) **Naẓm**

Sipāh ehli ol yerni ḳıldı sütūh
Yetip her ṭarafdın gürūh-ā-gürūh

(8) Barı pāy tā farḳ pūlād-pūş
Barı raʿd yaŋlıġ ḳılurda ḫurūş

Veġā bīşesi içren ġurrān (9) peleng
Heycā ḳulzümüde dil-āver neheng

Ve Muḥammed Emīn ʿİnaḳ Çavdur ve Yomut sipāhı bile muḥārebāt (10) ve muḳātelāt ḳılıp ekṣer ḥurūbda muẓaffer ve manṣūr boldı meger iki ḳatla kim şikest tapıp münhezim (11) boldı. Bir aydın soŋ Aral çerigi muʿānidler bile ḫaberleşip seŋerni buzup çıḳıp (12) Aral'ġa muʿāvedet ḳıldı. Bu cihetdin Barmaḳ Biy ekṣer

[1] yüberdi (İ'de sözcük üstünde ötre olmasından dolayı): T ve B yiberdi
[2] ʿinaḳġa: B inaḳġa

Ḳazaḳ bile Ḳaraḳalpaḳ leşkeri ve Béş- (13) ḳalʿa sipāhı mütevehhim bolup öz[3] menāziliġa kéttiler. Ḫıvaḳ çerigi ve Ér ʿAlī Ḫān, Ḳazaḳ ḫaylıdın şirẕime-i ḳalīlī bile (14) ḳaldı ve Ḳalender Ḳoş-bégi ḥarāmīlıḳ ḳılıp ḳalġan yıġınnı buzup Yomut'ġa çıḳmaḳçı bolup érdi, (15) tutup dest-gīr ḳılıp maḥbūs éttiler ve Kencek'din köçüp Şāh-ābād dervāzesiniŋ aldıda (16) senger éttiler. Bu eṣnāda Muḥammed Emīn ʿİnaḳ kesel-mend bolup aʿdā-yı devlet ḳuvvet tapıp Ḫıvaḳ (17) sipāhı ḫandeḳdın taşḳarı çıḳa almadı tā kim Seretān avāḫiride kim **[İ101a]** (1) **Meṣnev**ī

[…B232], […T52a] Ḥarāretdin hevā tartıp zebāne
Ḳılıp gītīni dūzaḫdın nişāne

Ḳuyaş (2) ʿaksi yalın dék ḥurḳat-engīz
Bolup sāye tütün yaŋlıġ tef-āmīz

Ésip küh-sār (3) sarı çün semūmı
Értip ḫāreni andaḳ ki mūmı

Isıġdın yer bolup ḳızġan témür dék
(4) Yaġaçlar otġa örtergen kömür dék

Dil-i[4] ʿuşşāḳ yaŋlıġ deşt-i cān-sūz
Tennūr-ı hecr dék şehr[5]-i āteş- (5) endūz[6]

[B233] Vuḥūş-ı[7] deşt suġa özni taşlap
Hevā ḳuşlar perin örterge[8] başlap

Bolup su (6) tābıdın ḥarçeng biryān

---

[3] İ'de "ز" nin noktası yok.
[4] İ'de dili
[5] İ'de şiʿr olarak yazılmış: T ve İ şehr
[6] İ'de "ز" harfinin noktası yok.
[7] İ'de vuḥūşı: T ve B vuḥūş-ı deşt
[8] örterge: T ve İ ortaġa

Ḥarāretdin bulaḳ taġ içre giryān

Bir kün bahādır[9] peydā bolup ġayret (7) étegin kemer-i himmetleriġa[10] baġlap[11] muʿānidler yasavıġa Şāh-ābād Arıġı'dın[12] ötüp yügürdiler. (8) Muʿānidler sipāhı hezīmet tapıp[13] Meŋli-Kéldi Saḳav'nı kim atdın tüşüp ehl-i ʿināднı ḥarbġa taḥrīṣ (9) ḳılur érdi, meşaḳḳat-ı tamām bile alıp çıḳdılar[14]. Bu vāḳıʿadın soŋ muʿānidler buruŋġı dék (10) dilīr-āne kélip muḥāṣara ḳıla bilmediler. Ol çaġlarda Şāh Niyāz Bék ve Ḳara Bahādur Bék[15] kim hālā (11) emāret manṣıbıda mütemekkin dururlar, ʿİnnā-berdi[16] Salur ve At-Ḳıran Salur başlıġ (12) ḳırḳ bahādır yigit bile kim her biri şecāʿat meydānıda Rüstem ve İsfendiyār dék kem érmestur érdiler[17], (13) Yomut ve Çavdur'ġa ʿaẓīm dest-bürdler körgüzüp maḳhūr ve menkūb ḳıldılar ve emvāl ü çār-pāların (14) ġāret ḳılıp sengerġa kéltürür érdiler ve eṭrāfġa seyr ḳılıp Béş-ḳalʿa'nıŋ ḳaṣabāt ve mużāfātıdın (15) ḫaber-gīrlik ḳılıp eṣnā-yı seyrde Yomut ve Çavdur'nıŋ seriyyeleriġa uçrap maḳtūl ve me'sūr éter (16) érdiler, tā kim Esed avāḫiride **[T52b]** Çaġatay ḳurġanın musaḫḫar ḳılıp aʿdā-yı devletġa müstevlī boldılar. (17) Bu ḥīnde emīr-zāde-i ʿālī-cenāb Ḳutluḳ[18] Murād İnaḳ'nıŋ ḫaber-i vilādeti yetüşüp Muḥammed Emīn ʿİnaḳ **[İ101b]** (1) ve emīr-zāde-i aʿẓam ʿAvaż Bék bu müjde şarāb-ı **[B234]** ḫoş-güvārıdın ser-şār neşe-i feraḥ ve sürūr bolup (2) ḫaber kéltürgenni[19] caldu üçün inʿāmāt-ı vāfir ve[20] iḥsānāt-ı mütekāṣir bile behre-mend-i devlet ve kām-yāb-ı (3) ṣervet ḳıldı. Ümerā-yı ʿiẓām ve rü'esā-yı kirām dağı muvāfaḳat körgüzüp her kim öz

[9] bahādır: T ve B bahādırlar
[10] kemer-i himmetleriġa: İ'de kemeri himmetleriġa
[11] baġlap: T ve B üstüvār ḳılıp
[12] Arıġı'dın: İ'de "ى"nin noktaları eksik
[13] tapıp:İ'de "ى"nin noktaları eksik
[14] çıḳdılar: T ve B çıḳtılar
[15] bék: B'de yok.
[16] ʿİnnā-berdi: T Adına-berdi
[17] İsfendiyār dék kim érmestur érdiler: T İsfendiyār'dın ḳaṣabü's-sabaḳ éltür érdiler; B İsfendiyār'dın ḳaṣabü's-sebḳat éltür érdiler
[18] Ḳutluḳ: T Ḳutluġ
[19] kéltürgenni: B yétkürgenni
[20] ve: İ'de yok

ḫūrd ḥāliġa (4) köre caldular bérdi ve anıŋ vilādet-i ḫuceste-saʿādetin mübārek bilip ism-i meẕkūrġa mevsūm (5) ḳıldılar. **Ḳıṭʿa**

Zehī ferzend-i maḳbūl u saʿādet-mend ü ferruḫ-zād
Ki ʿĪsā dék hümāyūn-çehre-i[21] meymūn-ḳadem toġġay
(6) Cemālidin eb ü cedd közlerin ḳılmaḳ üçün rūşen
Ḳuyaş dék ʿālem-ārā vü[22] ḳamer dék muḥterem toġġay
(7) Bolup peydā cebīnidin celāl ü devlet āṯārı
Zamāne[23] māderidin[24] eyle bir ferzend kim toġġay

el-ḳıṣṣa, Muḥāmmed Emīn (8) ʻİnaḳ kün kündin müteraḳḳī bolup aʿdā-yı devlet dem-be-dem tenezzül tapa başladı ve Mīzān evāsıṭıda (9) Çavdur cemāʿasınıŋ keffe-i devleti sebük kélip tażarruʿ-senclik bile ʿacz cevāhiriġa ṣulḥ metāʿın alıp (10) muhāceret naḥbetīsiġa[25] ʿazīmet yükin bağlap Manḳışlaḳ ṭarafıġa rāhī boldılar. Mundın soŋra[26] (11) Muḥammed Emīn İnaḳ eṭrāf cevānibniŋ[27] sipāhın alıp Şaṭ'ge barıp Niyāz Pervāneçi bile aʿdā-yı (12) devletġa dest-bürdler körgüzdi. Uyġur İş Pulad Atalıḳ[28], Nayman Muḥammed ʿİnaḳ, pervāneçidin (13) renciş çékip pūl bütkermek bahānesi bile Uyġur ve Gürlen'ġa barıp ḳaytıp kélmedi- (14) ler. Ammā Muḥammed İnaḳ[29] Gürlen'de tura almay Buḫārā'ġa bardı. Bir néçe müddetdin **[B235]** soŋ Muḥammed İnaḳ, pervāneçi bile (15) köçüp Nev-ḫˇāst'ġa nüzūl étti.[30] Bu mevżiʿde emīr-zāde-i aʿẓam ʿAvaż Bék ve Ādil Bék'ge kesel ʿārıż (16) bolup köp

[21] hümāyūn-çehre-i: T hümāyūn-çehre ü
[22] İ ve T'de ötreyle gösterilmiş; B "و"
[23] zamāne: "ن" harfinin noktası eksik
[24] māderidin: "ى"nin noktaları eksik
[25] naḥbetīsiġa: B naḥbīsiġa
[26] soŋra: İ'de "ن" harfinin noktası eksik; T soŋ
[27] eṭrāf cevānibniŋ: B eṭrāf ve cevānibniŋ
[28] Atalıḳ: B Atalıḳ ve
[29] Muḥammed İnaḳ: T ve B Muḥammed Emīn İnaḳ
[30] étti: T étdi

kün bister-i marażda yatıp ʿAvaż Bék ṣıḥḥat taptı[31] ve Ādil Bék Teŋri raḥmetiġa (17) vāṣıl boldı ve Yomut Yaŋı-arıḳ ve Āstāne'din köçüp Ṣafça ḥudūdıda Ḫıvenik kenārıġa raḫt-ı iḳāmet **[İ102a]** (1) çékti. Bu cihetdin Muḥammed Emīn ʿİnaḳ ve Niyāz Pervāneçi Nev-ḫˇāst'dın ḥareket ḳılıp Ḳahramān'ġa nehżat (2) éttiler.[32] Bu arada muʿānidler bile andaḳ muḥārebāt ve muḳātelāt ḳıldılar kim Rüstem ve Efrāsiyāb'dın (3) ṣādır bolmadı. Ol cümledin Nev-ḫˇāst ḥudūdıda telāḳī-i ferīḳayn vāḳiʿ bolup evvel muʿānidler ġalebe ḳılıp (4) Ḳazaḳ'nıŋ[33] çerigin ortaġa alıp ḳatl ü küşiş ḳılur érdiler[34] ve[35] baʿżı bahādırlar bu vāḳıʿalarnı[36] (5) müşāhede étip celādet ḳılıçın niyām-ı intiḳāmdın çékip ḥamelāt-ı müteʿāḳib bile leşker-i muḫālifni (6) zīr ü zeber ḳılıp aʿdā-yı devletdin köp kişini ḳatlġa yétkürdiler[37] ve sipāh-ı nuṣret-penāh (7) kün kündin ġālib ve muẓaffer bolup muʿānidler yaḳın durur[38] érdi kim istīṣāl tapġaylar. (8) Ve[39] ol eṣnāda Muḥammed Saʿīd Bay kim Ürgenç iyāleti anıŋ ḳabża-ı dirāyetide durur[40] érdi ve Yomut'ġa (9) köp dest-bürdler yétkürüp[41] durur[42] érdi. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ işāreti bile Buḫārā'ġa (10) bardı ve ʿAbdu'r-raḥman Bay Ürgencī kim anıŋ inisi durur[43], 'inaḳġa ẓafer-girdār (11) mülāzım durur[44] érdi. Bu cihetdin ser-defter-i erbāb-ı **[T53a]** şeḳāvet ve ser-ḥalḳa-ı aṣḥāb-ı şemātet ʿAbdu'r-raḥīm Erbāb Ürgencī ve Seyyid Ḳulı Bay, (12) Ürgenç'ni ḫālī tapıp meydān-ı ḳabāḥatġa yekrān-ı veḳāḥat sürüp Ṣevr kirgen kéçesi Yomut'nı (13) Ürgenç ḳalʿasıġa kirgüzdi ve iṭāʿat ḳılādesidin gerden-keşlik ḳılıp temerrüd tīġı bile (14) muvāfaḳat

---

[31] taptı: T tapdı
[32] éttiler: T étdiler
[33] Ḳazaḳ'nıŋ: T ve B Ḳazaḳ
[34] érdiler: T ve B érdi
[35] ve: T ve B'de yok.
[36] vāḳıʿalarnı: T ve B vāḳıʿanı
[37] yétkürdiler: T'de "ى"nin noktaları eksik
[38] durur: T ve B'de yok.
[39] ve: T ve B'de yok.
[40] durur: T ve B'de yok.
[41] yétkürüp: T'de "ى"nin noktaları eksik
[42] durur: T ve B'de yok.
[43] durur: B dur
[44] durur: T ve B'de yok.

[B236] riştesin[45] üzdi ve "دهشةً على دهشةً" muḳteżāsı bile bu manṣube-i vaḥşet- (15) engīz ve bu[46] ḥādiṯe-i fesād-āmīz üstiġa bu ḫaber intişār tapıp her ṭarafdın fitne (16) ve rüst-e-ḫīzler ḳozġaldı. **Meşnevī**

Fitneler ḳāyim oldı devrāndın
Asru (17) aşup ḳopdı[47] her yandın

Körgüzüp inḳılāb çarḫ-ı nigūn
Dostlarnı ʿadūġa ḳıldı zebūn

[İ102b] (1) dūnlıġ eylep zamāne-i nāsāz
Ẓulm éter resmin eyledi āgāz

Rāḥat āyinesi bolup berhem
(2) Ṣūret-ārālıġ étti zengī-i ġam

Yélge[48] barıp gül-i refāhiyyet
Bütti ḫār u ḫas-ı kerāhiyyet

(3) Bu vāḳıʿa, Ṣevr'niŋ evvelġı kéçesi ve Ẕü'l-ḥicce evāsıṭıda érdi, Muḥammed Saʿīd Bay ve ʿAbdu'r-raḥman Bay'nıŋ ekşer (4) aḳrabāsı ḳaçıp kéldiler. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ ve oġlı ḫān[49] ve Niyāz Pervāneçi bu ḥādiṯeni éşitip taŋ (5) bile atlanıp Ürgenç üstiġa yördiler ve Şāhābād Arıġı'nıŋ kenārıda Çandur-Ḳıyatı'nıŋ (6) köprükiniŋ üstiġa kélip tevaḳḳuf ḳıldılar. Ürgenç ḳurġanınıŋ cenūbī dervāzesiniŋ (7) allıda béş altı atlıġ Yomut bar érdi. Nayman Allah-berdi[50] Bék başlıḳ[51] bir bölek yigit (8)

[45] riştesin: B ser-riştesin
[46] bu: B'de yok.
[47] ḳopdı: B ḳoptı
[48] yélge: T ve B yelge
[49] oġlı ḫān: T ve B Ér ʿAlī Ḫān
[50] Allah-berdi: T Allah-bérdi
[51] başlıḳ: T başlıġ

alarnıŋ üstiġa[52] ḥamle ḳıldılar. Henūz alar müteḳābil bolup ḥarb vāḳiʿ bolmaydur[53] érdi. Teke (9) ve Salur ve Ḳazaḳ ve Ḳaraḳalpaḳ çerigi buzulur ṣadedide[54] boldılar[55]. ʿİnaḳ bu vāḳıʿanı teferrüs ḳılıp (10) uruşġa barġan yigitlerni ḳaytartıp[56] dédi kim "Meniŋ ḳaşımdın ayrılmaŋ (11) kim ḫalḳnıŋ eṭvārın özgeçe müşāhede ḳılur-men.[57]" Ol çaġda Teke ve Salur leşkeri (12) ʿaskerni buzup çıḳıp İsmāʿil Ata'nıŋ üstidin **[B237]** ötüp öz[58] mevāṭınlarıġa (13) rāhī boldılar ve Ér ʿAlī Ḫān başlıġ[59] Ḳazaḳ ve Ḳaraḳalpaḳ ḫalḳı ve eṭrāfnıŋ çerigi buzulup öz (14) vilāyetleriġa tarḳadı. **Naẓm**

Tarḳap ol nevʿ leşker-i cerrār
Eyle kim taŋda ṣābit ü[60] (15) seyyār

Her kim öz yurtıġa bolup ʿāzim
Kétmek emrini tuttılar[61] lāzım
Ḫıvaḳ ve Hezāresb (16) ve Ḫān-ḳāh leşkeridin[62] özge deyyārī ḳalmadı. **Şiʿr**

Alar kim kélip érdi eṭrāfdın
(17) Yana kétti[63] eṭrāfġa ser-be-ser

ʿAyān boldı bu nükte maẓmūnı kim
Cigerni ciger bil digerni diger

[İ103a] (1) çün ʿinaḳ[64] ve pervāneçi bu ḥādiṣeni müşāhede ḳıldılar, ʿinān-ı ʿāṭıfetin Ḫān-ḳāh beldesi (2) sarı maʿṭūf étip Seyyid Ata ʿaleyhi'r-raḥmeniŋ ḳadem-gāhıġa

---

[52] üstiġa: T üstige
[53] bolmaydur: T bolmay durur
[54] ṣadedide: İ'de "ى"nin noktaları eksik
[55] boldılar: B boldı
[56] ḳaytartıp: B ḳaytarıp
[57] ḳılur-men: T ḳılur-mén
[58] öz: İ'de "ز" nin noktası yok.
[59] başlıġ: B başlıḳ
[60] İ'de yok: T ve B'de (ötre kullanılarak) ṣābit ü seyyār
[61] tuttılar: T tutdılar
[62] leşkeridin: Birinci "ى" yazılmamış.
[63] kétti: T kétdi

nüzūl ḳıldılar. (3) "الامر[65] وشاورهم فى"[66] muḳteżāsı bile taḳdīm-i müşāveretdin soŋra[67] Muḥammed Emīn ʿİnāḳ[68] öz nefs-i nefīsi bile (4) Buḫārā'ġa barıp Emīr Danyal Atalıḳ'dın istimdād ḳılmaḳ muḳarrer boldı ve Muḥammed Emīn (5) ʿİnaḳ belde-i meẕkūreni İş Niyāz Bay Ḫān-ḳāhī'ġa sipāriş ḳılıp muḥāfaẓatı bābıda (6) mübālaġalar körgüzdi ve peşīn namāzın oḳup Hezāresb ṭarafıġa ḥareket éttiler.[69] (7) İş Niyāz Bay'nıŋ[70] inisi İş Ḳābil Bay bile Abdāl Ḫˇāce Mütevellī'ni mülāzemetġa taʿyīn (8) ḳılıp iʿzāz-ı **[T53b]** tamām ve ikrām-ı mā-lā-kelām bile uzatup[71] te'essüf ve taḥassür bile vedāʿ étti.[72] **Naẓm**

Kāş (9) bir dem bolmasam érdi viṣāliŋdin cüdā
Ẕerre[73]-i ser-geşte dék[74] mihr-i cemāliŋdin cüdā
(10) **[B238]** ʿAzm éterde bolmasam hergīz[75] rikābıŋdın yıraḳ
Bezm éterde dağı dergāh-ı celāliŋdin cüdā

(11) ʿAşā çağı Hezāresb ḳurġanıġa nehżat ḳıldı. Niyāz Pervāneçi żiyāfet-i şāhāne müretteb étip[76] (12) pesendīde ḫiẕmetler ẓuhūrġa yétkürdi[77] ve sefer esbābınıŋ tehiyyesiġa iştiġāl körgüzdi (13) ve Muḥammed Emīn ʿİnāḳ, Fāżıl Bék ve emīr-zāde ʿAvaż Bék ve Ciyen Ḳoş-bégi'ni Niyāz Pervāneçi bile (14) Hezāresb'de ḳoyup atlanıp Fitnek'ge bardı. ʿAbdü'l-ġaffār Nāyib bile ʿOṯmān Ġāze yaḫşı (15) ḫiẕmetler

---

[64] ʿinaḳ: B inaḳ
[65] İ'de "الامور"
[66] Kur'an, III, 159
[67] soŋra: T ve B soŋ
[68] ʿİnāḳ: T ve B İnaḳ
[69] éttiler: T étdiler
[70] Bay'nıŋ: T ve B Bay
[71] uzatup: T ve B uzatıp
[72] étti: T étdi
[73] ẕerre: T'de "ذ"' harfinin noktası yok.
[74] dék: B'de yok.
[75] hergīz: B hergiz
[76] ḳıldı: T ve B ḳılıp
[77] yétkürdi: İ ve T'de "ى" harfinin noktaları eksik.

ḳılıp kéçe kéme bile deryādın ötüp tüşüp dururlar[78]. Andın[79] atlanup[80] üç künde (16) Élcik'de Muḥammed Bay'nıŋ menziliġa nüzūl ḳıldılar[81]. Bu seferde altmış kişi hem-rāhlıġ étip[82] (17) mülāzemetde érdiler. Ümerā-yı ʿiẓāmdın Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi kim ol öçürde mīrāblıġ **[İ103b]** (1) manṣıbı bile mümtāz ve[83] ser-efrāz durur[84] érdi. Anıŋ bile faḳīrniŋ atası ʿAvaż Mīrāb'dın özge kişi (2) yoḳ durur[85] érdi ve béklerdin Şāh Fulad[86] Bék ve ʿAbdü'l-kerīm[87] Bék ve Şāh Niyāz Bék kim ḥālā uluġ (3) atalıḳ durur[88] ve Muḥammed Rıżā Bék İbn ʿĀşūr Biy ve Bay Naẓar Biy kim soŋra[89] biy ve atalıḳ bolup durur[90] érdi ve Baba Bék (4) İbn Niyāz Pervāneçi ve Nāyman Raḥīm-berdi Bék ve Allah-berdi Uydaçı veledān-ı Ḫudāy-berdi[91] Dārūġa[92] İbn ʿAvaż (5) ʿİnaḳ baylardın ʿAbdu'r-raḥman Bay Ürgencī ve İş Ḳābil Bay Ḫān-ḳāhī ve Niyāz Muḥammed Bay Ḳahramānī (6) mülāzım érdiler ve Muḥammed Bay kéçe ve[93] kündüz mihmān-dārlıḳ[94] ḳılıp yaḫşı ziyāfetler tertīb bérdi (7) ve Bék Fulad[95] Bék İbn Veys Bay kim atasın Yomut şehīd ḳılġanda Buḫārā'ġa barıp Köl-i (8) Kelān'da menzil ve mekān[96] tutup durur[97] érdi. İnaḳnıŋ Muḥammedī Bay'ġa mihmān (9) bolġanın éşitip kélip anda mülāzemetġa **[B239]** yetti. Yolda Üsti ḳaryesiniŋ ḥākimi

[78] tüşüp dururlar: T ve B tüştiler
[79] andın: T'de yok.
[80] atlanup: T ve B atlanıp
[81] ḳıldılar: T ve B ḳıldı
[82] étip: T ve B ḳılıp
[83] mümtāz ve : T ve B'de yok.
[84] durur: T ve B'de yok.
[85] durur: T ve B'de yok
[86] Fulad: T ve B Pulad
[87] ʿAbdü'l-kerīm: T ve B ʿAbd-kerīm
[88] durur: B'de dur
[89] soŋra: T ve B soŋ
[90] durur: T ve B'de yok.
[91] Ḫudāy-berdi: T Ḫudāy-bérdi
[92] İ'de Dārġa
[93] ve: B'de yok.
[94] mihmāndārlıḳ: B mihmāndārlıġ
[95] Fulad: T ve B Pulad
[96] ve mekān: T ve B'de yok.
[97] durur: T ve B'de yok.

Bék Muḥammed Dād-ḫᵛāh (10) kim Ḫızır-éli ḫalḳıdın durur[98] érdi, ʿİnaḳ'ġa[99] istiḳbāl ḳılıp mübālaġalar bile menziliġa tüşürdi. (11) pād-şāhāne żiyāfetlerġa ḳıyām körgüzüp bu maʿnāġa müterennim bolup durur[100] kim **Ġazel**

Ol ki maṭlūbım érür bu kéçe (12) mihmāndur maŋa
Cān ara menzil tutup ol cism[101] bu cāndur maŋa

Cevher-i cānımnı ger īṯār (13) ḳılsam taŋ émes
Kim ʿazīz-i Mıṣr külbem[102] içre mihmāndur maŋa

Veh ne ḫoş sāʿat ki mihmānım ḳudūmı (14) yümnidin[103]
Beytü'l-aḥzān ġayret-i fırdevs-i rıżvāndur maŋa

Bu ne iḳbāl érdi kim devlet (15) ḳapumġa yüz ḳoyup
Āsitānım ḫāki rifʿat-baḫş-ı keyvāndur maŋa

Meşʿal-i iḳbāl birle şemʿ-i devlet (16) yaḳılıp
Ser-be-ser[104] muẓlim-i şeb-istānlar çerāġandur maŋa

Mīz-bānī bar mu ʿālem içre men dék kim (17) vaṭan
Böyle mihmān ʿizzidin taḫt-ı Süleymān'dur maŋa

Mihmānım vaṣlıdın Mūnis dék olmay nége şād
[İ104a] (1) kim bu devlet feyżidin müşkiller āsāndur maŋa

Żiyāfetler edāsıdın soŋra[105] dād-ḫᵛāhnıŋ menzili- (2) din atlanup[106] Köl-i Kelān'da Bék Fulad[107] Bék'niŋ żiyāfet-ḫānesiġa teşrīf kéltürdi. Ol (3) daġı mihmān-dārlıġda

[98] durur: T ve B'de yok.
[99] ʿİnaḳ'ġa: T ve B İnaḳ'ġa
[100] bolup durur: T ve B boldı
[101] cism: T ve B cism ü (ötreyle)
[102] külbem: B kelīm
[103] ḳudūmı yümnidin: B ḳudūm-ı lüṭfıdın
[104] ser-be-ser: B tīre vü (ötreyle)

[B240] şāyeste ḫiẕmetler taḳdīmġa yétkürüp[108] żiyāfet umūrıda daḳīḳa-ı nāmerʿī (4) ḳalmadı. Andın rükūb ḳılıp Buḫārā'nıŋ[109] şehriġa müteveccih boldı. Yolda Nāymān[110] Muḥammed 'İnaḳ (5) ve Ḳoŋrat Ḫˇācem-berdi[111] **[T54a]** Ḳoş-bégi ve Muḥammed Saʿīd Bay Ürgencī kim alar Yomut'nıŋ[112] taʿaddīsidin (6) mütevehhim bolup burunraḳ Ḫˇārezm-i İrem Bezm'din[113] hicret ḳılıp Buḫārā'da menzil tutup érdiler, (7) İstiḳbāl ḳılıp dest-būslıḳġa[114] müşerref bolup dururlar[115]. Emīr Danyal'dın (8) Nādir Yasavulbaşı pīş-vāz çıḳıp temhīd-i ḳavāʿid-i pürsiş ve tefaḳḳuddın soŋra[116] Emīr Danyal'nıŋ selāmın (9) yétkürüp[117] yol başlap élçi-ḫāneġa tüşürüp durur[118] ve İmām-Ḳulı Biy bile baʿżı ümerā-yı ʿiẓām Emīr (10) Danyal ṭarafıdın kélip[119] dil-nüvāzlıḳ ḳılıp mīz-bānlıġ umūrıġa ḳıyām körgüzdiler ve Muḥammed Saʿīd Bay kim[120] (11) peyveste mülāzemet emriġa meşġūl bolup kemāl-i ḫiẕmet-kārlıġ ve ġāyet-i cān-sipārlıġ merāsimi bile ḫarācāt[121] (12) mā-yeḥtācıġa mütekeffil bolup durur.[122] Émdi Ḫˇārezm-i İrem Bezm[123] memālikiniŋ vaḳāyiʿidin éşitiŋler[124]. (13) Muḥammed Emīn ʿİnaḳ Şaṭ'ġa[125] barġanda ekşer ümerā ve béklerni

---

[105] soŋra: T ve B'de soŋ
[106] atlanup: T ve B'de atlanıp
[107] Fulad: T ve B Pulad
[108] İ ve T'de "ى"nin noktaları eksik
[109] Buḫārā'nıŋ: T ve B Buḫārā
[110] Nāymān (نايمان): B Naymān (نيمان)
[111] Ḫˇācem-berdi: T Ḫˇācem-bérdi
[112] Yomut'nıŋ: T ve B Yomut
[113] Ḫˇārezm-i İrem Bezm'din: T ve B Ḫˇārezm'din
[114] dest-būslıḳġa: T dest-būslıġġa
[115] bolup dururlar: T boldılar; B boldılar ve
[116] soŋra: T ve B soŋ
[117] İ ve T'de "ى"nin noktaları eksik
[118] tüşürüp durur: T ve B tüşürdi
[119] kélip: T'de "ى"nin noktaları eksik.
[120] kim: T ve B'de yok.
[121] ḫarācāt: B ḫarācāt ve
[122] bolup durur: T ve B boldı
[123] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫˇārezm
[124] éşitiŋler: T ve B éşitiŋ
[125] Şaṭ'ġa: T ve B Şat

Ḫˇārezm-i İrem Bezm[126] dārü’s-salṭanasınıŋ muḥāfaẓatıġa taʿyīn étip[127] (14) érdi. Alar muḥāfaẓat ve hirāset emride kemā-yenbaġī iḥtimām ve ictihād körgüzüp aʿdā-yı devlet dāḫil (15) ve mezāḥim bola almas durur[128] érdi ve Muḥammed Emīn ʿİnaḳ Buḫārā’ġa barġandın soŋra[129] Çaġatay ḫalḳıdın (16) Ḫudāy-berdi[130] Bay ve Muḥammed Emīn Aḳa baʿżı cühhāl ve ʿavāmü’n-nās bile muḫālefetde müttefiḳ bolup (17) sene miŋ yüz seksen törtde kim Bars yılı durur[131] érdi Muḥarrem’niŋ evvelide **[İ104b]** (1) Yomut’ġa dārü’s-salṭana-ı Ḫıvaḳ’nı bérdi ve[132] ol kün Yomut Naẓar Atalıḳ ve ʿAbdü’l-cebbār Bék ve Allah-berdi[133] (2) Bék İbn Murād Ḳoş Béki’ni dest-gīr ḳılıp şahādet derecesiġa[134] yétkürdi[135] (3) ve Ḳıyat Tācī Biy kim Ürgenç’ni Yomut alġan kéçesi Ürgenç’din ḳaçıp muʿasker-i ʿālīġa kélip Muḥammed (4) Emīn ʿİnaḳ’nıŋ[136] fermānı bile Ḫˇārezm-i İrem Bezm’ġa[137] kélip ḳalıp durur[138] érdi. Ol (5) ve **[B241]** Ḳutluḳ Muḥammed ʿİnaḳ ve Mevlām-Berdi[139] Uydaçı Ḫˇārezm-i İrem Bezm’din[140] ḳaçıp çıḳıp Hezāresb (6) bardılar ve Tācī Biy ötüp Buḫārā’da ʿinaḳnıŋ mülāzemetiġa yetüşdi[141] ve Nöküz İş Naẓar (7) Mīrāb ḳaçıp Gürlen’ġa barmış durur[142] ve ʿAbdu’r-raḥman Mehter İbn Pehlevān-Ḳulı Bay (8) Toḳsavul mütevārī bolup Ḫāl Niyāz On-bégi’niŋ öyiġa[143] taşlap ḳutulup durur[144]. (9)

---

[126] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫıvaḳ
[127] étip: T ve B ḳılıp
[128] durur: T ve B’de yok.
[129] soŋra: T ve B soŋ
[130] Ḫudāy-berdi: T Ḫudāy-bérdi
[131] durur: T ve B’de yok.
[132] ve: T ve B’de yok.
[133] Allah-berdi: T Allah-bérdi
[134] şahādet derecesiġa: T ve B şehādetġa
[135] İ ve T’de “ى”nin noktaları eksik
[136] ʿİnaḳ’nıŋ: T ve B İnaḳ’nıŋ
[137] Ḫˇārezm-i İrem Bezm’ġa: T ve B Ḫıvaḳ’ġa
[138] durur: T ve B’de yok.
[139] Mevlām-Berdi: T Mevlām-Bérdi
[140] Ḫˇārezm-i İrem Bezm’din: T ve B Ḫıvaḳ’dın
[141] yetüşdi: T ve B yetti
[142] barmış durur: T ve B bardı
[143] İ ve T’de “ى”nin noktaları eksik
[144] ḳutulup durur: ḳutuldı

İskender Biy ve Ḳoçḳar Bék'ge Artuḳ Baḫşı ḥimāyet ḳılıp asradı ve ekşer ahālī ve mevālī ḳaçıp Ḫān-ḳāh (10) ve Hezāresb ve Buḫārā ve Aral'ġa münteşir bolup dururlar[145] ve[146] Yomut ḫalḳı[147] Ḫᵛārezm-i İrem Bezm'ni[148] taḫt-ı (11) fermānıġa kéyürüp[149] Bölekey Ḫān'nı maʿzūl étip[150] Ġāyib Ḫān'nıŋ oġlı Cihān-gīr Sulṭān'nı (12) kéltürüp ḫānlıḳ mesnedide olturġuzdılar[151] ve öziġa müttefiḳ ve[152] devlet-ḫᵛāhlıḳ[153] étgen[154] (13) Özbek'niŋ[155] uluġların ümerā yasadı. Ol cümledin Ḳoŋrat'dın Ḫᵛāce-Ḳulı (14) İnaḳ'nıŋ inisi Allah-Ḳulı'nı inaḳ ve Ḳara Ḳalender'ni ḳoş-bégi éttiler[156]. (15) Uyġur'dın İş Pulad Atalıḳ kim tābiʿlıġ[157] étip durur[158] érdi, burunġı manṣıbıda ḳarār tuttı[159] (16) ve Nāyman'dın Taş-Pulad Şeyṭān inaḳlıḳ manṣıbıġa yetti ve Maḳṣūd Atalıḳ dağı (17) öz ʿameliġa muḳarrer bolup durur[160] ve ʿAbdu'r-raḥīm Erbāb'ġa vezīrlik mertebesin **[İ105a]** (1) arzānī tutup Seyyid Ḳulı Bay'nı[161] Ürgenç memālikiniŋ iyāletiġa[162] nām-zed[163] ḳıldılar ve ʿalā (2) haẓā'l-ḳıyās **Ḳıṭʿa**[164]

Süleymān barıp memleketdin yıraḳ[165]
Alıp taḫtnı bir néçe ehrimen
(3) Mülk menzilidin ḳılıp irtiḥāl

---

[145] bolup dururlar: T ve B boldılar
[146] ve: T ve B'de yok.
[147] ḫalḳı: T ve B'de yok.
[148] Ḫᵛārezm-i İrem Bezm'ni: T ve B Ḫıvaḳ'nı
[149] kéyürüp: T ve B keyürüp
[150] étip: T ve B ḳılıp
[151] ḫānlıḳ mesnedide olturġuzdılar: T ve B ḫān köterdi
[152] ve: B'de yok.
[153] devlet-ḫāhlıḳ: B devlet-ḫāhlıġ
[154] étgen: T ve B ḳılġan
[155] Özbek'niŋ: T ve B Özbek
[156] éttiler: T ve B ḳıldı ve
[157] tābiʿlıġ: T ve B tābiʿlıḳ
[158] étip durur: T ve B ḳılıp
[159] tuttı: T tutdı
[160] bolup durur: T ve B boldı
[161] Seyyid Ḳulı Bay'nı: T ve B Seyyid Ḳulı Bay'ġa
[162] memālikiniŋ iyāletiġa: T ve B iyāletin
[163] nāmẕed: T ve B tafvīz
[164] Ḳıtʿa: B Naẓm
[165] yıraḳ: B ḳıraḳ

Bolup anda betyārelerġa vaṭan

Vedāʿ āşiyānıdın (4) eylep hümāy
Nişīmen ḳılıp anı zāġ u[166] zaġan
[B242] Urup bāl sīmurġ meʾvāsıdın
Anıŋ ornıda (5) çuġz olup bāl-zen

Barıp bīşesidin peleng-i dilīr
Bolup anda rūbāhlarġa dimen
Bu nevʿ (6) olsa mülki [T54b] ara iḫtilāl
Hemol mülk ḥāli ne bolġay ékin

Bir néççe[167] kündin soŋra[168] (7) İş Naẓar Mīrāb başlıġ[169] Gürlen ekābiri "المحظورات[170] الضرورات تبيح" muḳteżāsı bile żarūret- (8) din aʿdā-yı devletġa müdārā ḳılıp mütābaʿat körgüzdiler ve Küçük Bék İbn (9) Muḥammed İnaḳ ehl ü ʿiyāli bile köçüp Buḫārāʾġa barıp mülāzemetġa yetti. Andın soŋ muʿānidler Hezāresb (10) ve Ḫān-ḳāh ve Aralʾdın özge cemīʿ memālik-i Ḫˇārezmʾġa istīlā tapıp fuḳarā ve reʿāyānıŋ (11) enfüs ve emvālide iḫtiyār ḳalmadı. Yomutʾnıŋ ẓulm ve teʿaddīsi ḥaddın ötüp (12) ḳalʿa ḳalʿaġa reft ü amed[171] ḳıla almadılar. Ḳıṭʿa

Ferāġ u emn néçük bolġay ol diyārda (13) kim
Ḫafāça şıḥne durur anda rāh-zen dāver
Barış kéliş él ara névçün olmasun (14) mefḳūd
Ki yol maḫūf durur māl ü[172] cānġa dağı ḫaṭar

[166] u: T ve Bʾde ötre işaretiyle gösterilmiş.
[167] néççe: T ve B néçe
[168] soŋra: T ve B soŋ
[169] başlıġ: B başlıḳ
[170] İ ve Tʾde المحزورات
[171] reft ü amed: T ve B reft amed
[172] T ve Bʾde ötreyle yazılmış.

[B243] Bu cihetdin Ḫ̌ārezm diyārıda (15) ḳaḥṭ u ġallā[173] şāyiʿ boldı, ṭāʿūn ve vebā vākiʿ. Ekşer maʿārif ve meşāhīr belki fuḳarā ve reʿāyā (16) maḥalle maḥalle ve ḳabīle ḳabīle celā iḫtiyār ḳılıp "فرّارٌ مما لايطاق من سنن المرسلين" feḥvāsı bile (17) eṭrāf ve aḳtār-ı ʿālemġa münteşir boldılar. Ḫuṣūṣen Buḫārā cānibiġa müsāferet körgüzüp cūʿ **[İ105b]** (1) belāsıdın ḫalāṣlıḳ taptılar[174] ve ḳaçmaḳġa ḳudret ve ḳuvveti[175] yetmegen ḫalḳ evlādın Ḳazaḳ (2) ve Ḳalpaḳ'ġa[176] satıp nafaḳa ḳıldılar ve Yomut daġı oġurlap sata başladılar[177] ve ekşer ḳılāʿ (3) ve bilād ḫarāb bolup kintler[178] ve mezraʿalar bīşe ve çengelistan[179] ve kölet yerler ney-istān (4) boldı ve Ḫ̌ārezm-i İrem Bezm[180] dārü's-salṭanasınıŋ ʿālī ʿimāretleri münhedim bolup ornıġa süksük (5) ve yılġun kögerdi ve vaḥşī cānverler ādemī-zādġa ḳāyim-maḳām bolup durur[181] ve[182] anıŋ dék (6) ābād şehrde ḳırḳ öylük raʿiyyet ḳaldı ve baʿżıdın éşitdüm[183] kim[184] on béş öylükdin (7) köp érmes durur[185] érdi. Ekşer namāz-ı cumʿada üç kişi tört kişi[186] tapılur érdi ve muʿānidler (8) şehriŋ eṭrāfıda mütemekkin durur[187] érdiler ve ḳaḥṭ ol ġāyetde istīlā taptı[188] kim (9) "فمن اضطر فى مخمصة"[189] muḳteżāsı bile maḫmaṣa ve mesġabe ġalebesidin it ve éşek gūşti ʿamme'-i ḫalāyıḳġa[190] (10) ḥelāl boldı. Ve[191]

---

[173] ġallā: T ve B'de ġalā
[174] ḫalāṣlıḳ taptılar: T ve B ḳutuldılar
[175] ḳudret ve ḳuvveti: T ve B ḳudreti
[176] Ḳalpaḳ'ġa: T Ḳaraḳalpaḳ'ġa
[177] başladılar: T ve B başladı
[178] kintler: T kentler
[179] çengelistan: T ve B cengelistan
[180] Ḫ̌ārezm-i İrem Bezm: Ḫıvaḳ
[181] bolup durur: T ve B boldı
[182] ve: T ve B'de yok.
[183] éşitdüm: T ve B éşitdim
[184] kim: B'de yok.
[185] durur: T ve B'de yok.
[186] üç kişi tört kişi: T ve B üç kişi ya tört kişi
[187] durur: T ve B'de yok.
[188] taptı: T tapdı
[189] Kur'an, V, 3.
[190] ḫalāyıḳġa: B ḫalā'iḳġa
[191] ve: B'de yok.

baʿżı yerde ādemni hem yép[192] dururlar[193] **ve**[194] **rivāyet durur**[195] **kim** Canik Şeyḫ'niŋ[196] (11) ḳaryeside béş żaʿīfe ittifāḳ bile bir vīrānede menzil tutup ḫalḳnıŋ eṭfālin oġurlap (12) yer durur[197] érkenler[198] belkim[199] uluġ kimselerni[200] hem yalġuz tapsalar[201] basıp selḫ ḳılıp tenāvül ḳılurġa[202] (13) iştiġāl körgüzür érdiler[203]. Bu vāḳıʿanı éşitip ol żuʿafānı öltürüp dururlar[204]. (14) **Yana birevdin naḳl durur**[205] **kim** yegirme çaġlıḳ[206] kişi bile Yomut'nıŋ[207] taʿaddīsidin (15) ḳaçıp muvāfaḳat[208] ḳılıp Buḫārā cānibiġa ʿāzim durur[209] érdük. Bāzergānda tört kimse[210] kördük kim (16) ot yaḳıp kebāb étip bişürüp[211] yép **[B244]** olturup dururlar.[212] Bizlerni körgeç ḳaçıp bīşeġa (17) kirdiler çün iḥtiyāṭ ḳılduḳ. Maʿlūm boldı kim bir kişini öltürüp gūştini kebāb ḳılur **[İ106a]** (1) érkenler[213] ol bīçāreniŋ ḳalġan gūştlerin ve sünḳeklerin cemʿ (2) ḳılıp cenāze oḳup defn étdük. **Yene menḳūldur kim**[214] Gülbānbāġ ḳaryesidin (3) Naẓar Muḥammed Ṣūfī dégen[215] bir ṭıfl oġlı bar érdi beġāyet pākīze-ṣūret. Bir kün (4) mefḳūd boldı, anası[216] her néçe tereddüd ve tecessüs ḳıldı, tapılmadı. Aŋa hem-

[192] İ ve T'de "ى"nin noktaları eksik.
[193] dururlar: B durlar
[194] ve: T ve B'de yok.
[195] durur: B dur
[196] Canik Şeyḫ'niŋ: T ve B Canik Şeyḫ
[197] durur: T ve B'de yok.
[198] érkenler: T ve B érken
[199] belkim: T ve B belki
[200] kimselerni: T ve B kişilerni
[201] tapsalar: T ve B tapsa
[202] ḳılurġa: T ve B ḳılur érken
[203] iştiġāl körgüzür érdiler: T ve B'de yok.
[204] öltürüp dururlar: T ve B öltürdiler
[205] naḳl durur: B naḳldur
[206] çaġlıḳ: T ve B çaġlıġ
[207] Yomut'nıŋ: T ve B Yomut
[208] muvāfaḳat: T ve B murāfaḳat
[209] durur: T ve B'de yok.
[210] kimse: T ve B kişi
[211] étip bişürüp: T ve B'de yok.
[212] olturup dururlar: B olturupturlar
[213] érkenler: B érken
[214] Yene menḳūldur kim: T Yana menḳūl durur kim
[215] dégen: T ve B dégenniŋ
[216] anası: T atası

sāye bir (5) ḫatun bar érdi. Me'yūs **[T55a]** bolup ol ḫatunnıŋ öyige[217] kirdi. Kördi kim (6) şūrbā bişürür. Maẓanne tartıp tefaḥḥuṣ ḳıldı érse maʿlūm boldı kim anıŋ (7) oġlın selḫ ḳılıp bişürür érken ol ḫatunnı seng-sār urup (8) öltürdiler ve Molla İş Niyāz kim beġāyet ẓarīf ve ḫoş-ṭābʿ[218] kişi érdi ve sene (9) miŋ iki yüz on altıda vefāt taptı[219], ol ekşer evḳāt éşek soyup (10) senbūse ḳılıp Yomut'ġa satar érdi. Lācerem éşek soyġan laḳabıġa (11) mülaḳḳab boldı. **Mesnevī**

Ḳaḥṭ bolup él ara ol nevʿ fāş
Nān üze cān (12) bérgeli érdi talaş[220]

Ol ki birevge bir élig nān bérip
Ḳıymet (13) üçün bu aŋa yüz cān bérip

Maḫmaṣa ḥāliġa yetip ḫāṣṣ u[221] ʿāmm
Élge ḥelāl (14) oldı ṭaʿām-ı ḥarām

[B245] Boldı éşek kellesi yüz miŋ derem
Ol dağı tapġan kişige (15) muġtenem

Ehl-i mecāʿet boluban der-be-der
Ḥasret-i nān birle olup ser-be-ser

(16) Nezʿde başıġa birev kélmeyin
Defn ḳılurġa kişi tapılmayın

Neūzübillāh min (17) ẕālik[222] bu ḥādiṣe-i kübrā ve bu vāhiye-i ʿuẓmā buġday direvidin soŋ bir néme taḫfīf taptı[223]. **[İ106b]** (1) **Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ Emīr**

[217] öyige: T öyiġa; B öyniġa
[218] ḫoş-ṭābʿ: B şūḫ-ṭabʿ
[219] taptı: T tapdı
[220] talaş: T ve B telāş
[221] u: T ve B'de ötreyle.
[222] ẕālik: T ve B ẕalik

Danyal'dın müddeʿāsı ḥuṣūl tapmay tevekkül ḳademin rikāb-ı ʿazīmetġa (2) **ḳoyup muʿāvedet cānibi yüz évürgeni teʾyīdāt-ı ilāhī ve tevfīḳāt-ı nāmütenāhī** (3) **bile aʿdā-yı devletni maḳhūr ve[224] müsteʾṣal ḳılıp Ḫʿārezm memālikin taḫt-ı fermānıġa** (4) **kivürgeni** āṣār-ı cārīleri[225] ve aḫbār-ı rāvīleri mundaḳ taḳrīr ḳılurlar kim Emīr Danyal Manḳıt ḫubṣ-ı (5) ṭabīʿat cihetidin Muḥammed Emīn İnaḳ'nıŋ ḳadr u mertebesiġa köre taʿẓīm ve tekrīmiġa ḳıyām[226] körgüzmedi. (6) Belki taḥḳīr ve taḳṣīriġa kūşiş[227] ḳıldı. **Ḳıṭʿa**

Ḫabīṣdin tileme dostlıġ nişānın[228]
(7) Żamīri maẓhar-ı āṣār-ı şerr ü ʿudvāndur
Żaʿīfedin kişi né merdlik ümīd étgey
Ki (8) ʿaḳl u dīnide anıŋ kemāl noḳṣāndur

[B246] Evvel imdād vaʿdesi ḳılıp soŋra ol vaʿde vefāsıġa ḳıyām körgüz- (9) medi. Andaḳ kim bir kün Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ ḫizmetiġa kişi yüberdi[229] kim "Ḳırḳ miŋ dinār zer (10) tapıp bérsün kim meded üçün sipāhī-i sengīn tertīb ḳıladurmen[230]. Alarnıŋ tehiyye-i (11) esbābıġa ḥācet durur[231]." Muḥammed Emīn ʿİnaḳ zer-i meẕkūrnıŋ[232] taḥṣīlidin (12) ʿāciz érdi. Muḥammed Saʿīd Bay ol işge mutaṣaddī bolup Molla Ér Naẓar Buḫārī'din kim anıŋ (13) ṭaġası érdi, duyūnet resmi bile ḥāṣıl ḳılıp tört altun laʿlīġa salıp kéltürdi. (14) İmām-Ḳulı Biy, inaḳġa[233] dostlıġ ifrāṭıdın ittiḥād maḳāmıġa yetip érdi inaḳġa, ol zerlerni (15) Emīr ve İnaḳ'ġa[234] bérmekdin

---

[223] taptı: T tapdı
[224] İ'de yok
[225] cārīleri: İ ve T'de cāvīleri şeklinde yanlış yazılmış
[226] ḳıyām: B iḳdām
[227] kūşīş: T ve B kūşiş
[228] nişānın: T ve B nişānın kim
[229] yüberdi (İ'de sözcük üstünde ötre olmasından dolayı): T ve B yiberdi
[230] men: T mén
[231] ḥācet durur: B ḥācetdür
[232] meẕkūrnıŋ: B mezbūrnıŋ
[233] inaḳġa: T ʿinaḳġa
[234] Emīr ve İnaḳ'ġa: T ve B Emīr Danyal'ġa

mümānaʿat körgüzdi kim “Ol sifle-i nācivān-merd yaḳīn durur[235] kim sizge kömek (16) bérmes, bu zerni alıp ḫazīnesiġa salur.” Bu cihetdin ol zer bérilmedi. **Naẓm**

(17) Sifledin isteme vefā hergiz
Zehrdin tutma köz devā hergiz

Ol cefā emride érür kāmil
[İ107a] (1) Bu sümürgen kişigedür ḳātil

Sifledür kec-nihād u[236] rūy-siyāh
Bīvefālıġdadur (2) néçük kim dāh

Sözide ẕerre-i ṣebāt olmas
Yüzide ḳaṭre-i uyat olmas

(3) Ṣādıḳü’l-vaʿd bolmaḳ ér işidür
Ḫālifü’l-ḳavl né déme kişidür

Bīvefādın ḥayā (4) ʿayān bolmas
Bīḥayādın vefā ʿayān bolmas

Ḫilʿat-ı girān-māye-i **[T55b]** “اوفوا بعهدكم”[237] érenler (5) libāsı durur[238] ve zāviye-i nefret-i “آولئكهم المكذبون”[239] nāmerdlerniŋ[240] me’vāsı durur.[241] (6) Her bīçāre-i kim Yomut taʿaddīsi bile ḳaḥṭ **[B247]** ve cūʿ beliyyesidin ḳaçıp Ḫˇārezm-i İrem Bezm[242] diyārı- (7) dın celā iḫtiyār étip[243] ʿıyāl u eṭfāli bile ġurbet ve müsāferetniŋ[244]

[235] yaḳīn durur: B yaḳīndur
[236] İ’de yazılmamış; T ve B kec-nihād ü (ötreyle)
[237] Kurān, II, 40.
[238] durur: B dur
[239] Kur’ān, XVI, 105.
[240] nāmerdlerniŋ: T ve B nāmerdler
[241] durur: B dur
[242] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫˇārezm
[243] étip: T ve B ḳılıp
[244] müsāferetniŋ: T ve B müsāferet

miḥnetin (8) cānibiġa tutup Buḫārā memālikige dāḫil boldı. Ḫˇāh ér ḫˇāh ḫatun ḫˇāh fertūt ḫˇāh (9) ṭıfl kişi başıġa bāc dép bir eşrefī salıġ saldı ve ḳudreti yetmegendin (10) taʿẕīb ve ʿuḳūbet bile aldı. **Ferd**

Bīçāreler ki amān tilep bardı ol sarı
(11) Ġāret-geriġa uçraban ayrıldı mālıdın

Bir néççe[245] müddetdin soŋra[246] Yomut Meŋli-Kéldi (12) Saḳav ve Dönmes Serdār ve Niyāz Ḳılıç Bék ve Özbek'din Ḳoŋrat[247] İltüzer, Uyġur'dın[248] (13) Élçi İnaḳ ve Nayman Bék Fulad[249] Ṣūfī ve ġayrihüm aʿdā-yı devletdin risālet ṭarīḳası bile (14) Buḫārā'ġa bardı. Ammā Meŋli-Keldi[250] yolda fevt bolup cesedin alıp bardılar. Emīr (15) Danyal, Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ raġmıġa alarnıŋ ḳudūm-ı kesāfet lüzūmıdın beşāşet (16) körgüzüp taʿẓīm ve tebcīliġa meşġūl boldı ve Çizmendī mevżiʿide bārgāh ve serā-perde ber-pā (17) ḳıldurup Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'ġa[251] aʿdā-yı devlet élçilerin muḳābil olturġuzup[252] münāẓara **[İ107b]** (1) ve mübāḥeşeġa salıp özi hem alarnıŋ[253] ṭarafın tutup durur[254]. İmām-Ḳulı Biy ve Bék Pulad Bék, (2) inaḳnıŋ ṭarafını[255] tutup delāyil-i ḳāṭıʿa ve hücec-i sāṭıʿa istişhādı bile tercīḥ ve taḳviyetin ẓāhir (3) ḳıldılar. Çün Emīr Danyal'dın ḥuṣūl-ı maṭlab ye'si tekrār tapıp āṣār-ı ʿadāvet ve żıddiyyet (4) ẓuhūrġa yetdi[256]. Sünbüle avāḫiride Ḫˇārezm-i İrem Bezm'din[257] barġan Özbek'niŋ yarar (5) kişisin yıġnap çeng-i iʿtiṣāmın ʿurvetü'l-

[245] néççe: T ve B néçe
[246] soŋra: T ve B soŋ
[247] Ḳoŋrat: T Ḳoŋrat'dın
[248] Uyġur'dın: B Uyġur
[249] Fulad: T ve B Pulad
[250] Meŋli-Keldi: T Meŋli-Kéldi
[251] ʿİnaḳ'ġa: T ve B İnaḳ'ġa
[252] olturġuzup: B olturġurup
[253] alarnıŋ: T ve B alar
[254] tutup durur: T tutdı; B tuttı
[255] ṭarafını: T ve B ṭarafın
[256] yetdi: T ve B yetti
[257] Ḫˇārezm-i İrem Bezm'din: T ve B Ḫˇārezm'din

vuṣḳā "ومن يتوكل على الله فهوحسبه"[258] (6) urup irādet ḳademin ʿazīmet rikābıġa ḳoydı. **Naẓm**

[B248] Tevekkül rişte̱sin bérme éligdin

(7) Tevekkül yaḫşıdur yüzlik çerigdin

Tevekküldin ḳavīdür püşt-i devlet

Tevekküldin (8) ʿayāndur ʿizz ü şevket

Kişi kim tapsa iḳbāl-i tevekkül

Tapar kün kündin āṣār-ı tecemmül

(9) Birev kirse tevekkül cevşeniġa

Né-taŋ müstevlī olsa düşmeniġa[259]

Ve yıġnalġan çerigniŋ (10) mecmūʿı üç yüz çaġlıġ kişi bar durur[260] érdi. "من الاتفاقات" çün Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[261] (11) Ḫ̆ārezm-i İrem Bezm[262] ṣavbıġa muʿāvedet ḳılġalı atlanıp Buḫārā şehridin çıḳarġa yüz ḳoydı. (12) Sarāy-ı Taş pīş-gāhıġa yetüşgende[263] Dönmes Serdār kim bir néççe[264] Yomut bile sarāy-ı meẕkūr éşigide (13) olturmış durur[265] érken tevbīḫ ve ser-zeniş ṭarīḳası bile dép durur kim[266] "Ey ʿinaḳ[267]! Bu sipāh (14) bile öz[268] yurtıŋġa barsaŋ Yomut'ġa ne yārā kim saŋa muḳābil bola alġay. Barġaç (15) hemān memleketni müsaḫḫar ḳılıp Yomut'nı

[258] Kur'ān, LXV, 3.
[259] düşmeniġa: B düşmenġa
[260] durur: T ve B'de yok.
[261] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[262] Ḫ̆ārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫ̆ārezm
[263] yetüşgende: T yetgende; B yétgende
[264] néççe: T ve B néçe
[265] durur: T ve B'de yok.
[266] dép durur kim: T ve B dédi kim
[267] ʿinaḳ: T ve B inaḳ
[268] öz: T ve B'de yok.

yurtdın çıḳarur-sen[269] ve meniŋ ehl ü ʿiyālim (16) ḳolıŋġa tüşse aḥvālidin ḫaber-dār bolġıl![270]”. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ ḫulūṣ-ı niyyet ve ṣafā-yı ṭaviyyet bile (17) dép durur kim[271] “İnşā’allāh ḫaber-dārlıḳ ḳılur-miz ḳudret-i ilāhī bile.” Aytġan sözi[272] vuḳūʿ **[İ108a]** (1) tapıp anıŋ ehl ü ʿiyāli dest-gīr bolup durur[273]. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ ol niyyetni pās tutup (2) alarnı ʿaṭāyāsıdın **[B249]** behre-ver ḳılıp Dönmes Serdār[274] Buḫārā’dın ḳaytıp[275] Gürgen’de (3) öz aḳvāmıġa ḳoşulġandın soŋra[276] izidin yiberdi. **[T56a] “من نتایج الرؤیا”** Muḥammed Emīn ʿİnaḳ henüz (4) irāde-i mürācaʿat ve ḳaṣd-ı muʿāvedet ḳılmay durur[277] érdi. Bir kéçe ḥavādiṯ-i devrān (5) ve cefā-yı ehl[278]-i ṭuġyāndın ve Danyal Atalıḳ’nıŋ şemātet ve bīmürüvvetlıġıdın (6) melūl ve āşüfte-ḫāṭır durur[279] érdi. Nāgāh uyḳu éltip tüş körüp durur kim[280] eşref-i (7) seyyid-i sādāt-ı Rıżavī ve efḍal-ı evlād-ı Murtażavī, zübdetü’l-evliyā, ḳıdvetü’l-etḳıyā, ḳutbu’l-ʿālem, (8) ġavṯu’l-aʿẓam, ḥażret-i īşān Seyyid Muḥammed Penāh Ḫᵛāce nevverallāhu merḳadehu kim Ḫᵛāce-éli ḫᵛāceleri- (9) niŋ ekābirleridin durur érdi[281]. Ol öçürde Ḫᵛāce-éli’niŋ[282] ḳurġanıda ṭālibler irşādıġa (10) meşġūl durur[283] érdi. Bir néççe[284] ehl-i taṣavvuf bile ḥāżır bolup dép durur kim[285] “Turġıl[286] ve muʿāvedet (11) ḳılġıl[287] kim mülkni saŋa tapşurup dururlar[288]. Düşmeniŋni[289]

---

[269] sen: T sén
[270] bolġıl: T ve B bol
[271] dép durur kim: T ve B dédi kim
[272] aytġan sözi: B Dönmes’niŋ aytġan sözi
[273] bolup durur: B boldı
[274] Serdār: B’de yok.
[275] ḳaytıp: T mürācaʿat körgüzüp
[276] soŋra: B soŋ
[277] durur: B dur
[278] ehl: T’de yok.
[279] durur: T ve B’de yok.
[280] körüp durur kim: T ve B kördi kim
[281] ekābirleridin durur érdi: T ve B ekābiridin érdi
[282] Ḫᵛāce-éli’niŋ: T ve B Ḫᵛāce-éli
[283] durur: T ve B’de yok.
[284] néççe: T ve B néçe
[285] dép durur kim: T ve B dédi kim
[286] turġıl: T ve B tur
[287] ḳılġıl: T ve B ḳıl

menkūb ve[290] maḳhūr éttiler[291]. (12) Bu vāḳıʿalardın[292] feraḫ-nāk bolup mürācaʿat ḳılmaḳ[293] esbābınıŋ tehiyyesiġa meşġūl boldı. (13) **"من آثار الخوارق"** hemol taʾrīḫde Ḥıvaḳʾnıŋ[294] Mescid-i Cāmiʿide sāḥib-dillerdin birev kim Niyāz (14) Şeyḫʾġa mevsūm durur[295], namāz-ı cumʿa edāsıdın soŋra[296] āvāz-ı bülend bile dédi kim "Eyyühe'n-nās! Müjde durur[297] kim (15) beliyyāt-ı arāżī ve ḥādiṯāt-ı semāvī berāya başıdın mürtefiʿ bolup durur[298] kim mülkni (16) ikesiġa tapşurup ẓalemeni menkūb ve müsteʾṣal ḳıldılar." Bu vāḳıʿadın (17) soŋra[299] az fırṣatda Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[300] Buḫarāʾdın kélip Ḫˇārezm-i İrem Bezmʾni[301] feṯḥ ḳılıp mülk ābād **[İ108b]** (1) ve fuḳarā āsūde-ḥāl bolup dururlar[302]. **Naẓm**[303]

Tā meded ḳılmay evliyāʾullāh
Taḫt almaḳ ne[304] mümkin ehl-i külāh
Bolmayın (2) Teŋridin kerem ẓāhir
Bola almas ʿadūsıġa ḳāhir

[B250] el-ġaraż Muḥammed Emīn ʿİnāḳ[305] Bars Yılı (3) cümādiʾl-evvelniŋ[306] evāḫiride Mīzānʾnıŋ törtlençi küni Hezāresbʾġa nüzūl körgüzüp turur[307] (4) ve

---

[288] tapşurup dururlar: T ve B tapşurdılar
[289] düşmeniŋni: B ve düşmeniŋni
[290] menkūb ve: T ve B'de yok.
[291] éttiler: T ve B ḳıldılar
[292] vāḳıʿalardın: T ve B vāḳıʿadın
[293] mürācaʿat ḳılmaḳ: T ve B ḳaytmak
[294] Ḥıvaḳʾnıŋ: T ve B Ḥıvaḳ
[295] durur: B dur
[296] soŋra: T ve B soŋ
[297] durur: T ve B'de yok
[298] bolup durur: T ve B boldı
[299] soŋra: T ve B soŋ
[300] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[301] Ḫˇārezm-i İrem Bezmʾni: T ve B Ḫˇārezmʾni
[302] bolup dururlar: T ve B boldı
[303] Naẓm: B meşnevī
[304] ne: B né
[305] ʿİnāḳ: T ve B İnāḳ
[306] cümādiʾl-evvelniŋ: T ve B'de yok.

mundın burunraḳ Nöküz İş Naẓar Mīrāb öz uruġıdın Ḳılıç Nāyib'ni kim Yomut'ġa hevā-ḫˇāh (5) durur[308] érdi, Gürlen'niŋ[309] ekābiri bile müttefiḳ bolup öltürüp Yomut'nıŋ dest-i taʿaddīsin (6) Gürlen'din kūtāh ḳılıp durur[310] érdi. Niyāz Pervāneçi bu müjdedin müstaẓhir bolup Ḳutluḳ Murād Ḥācı'nı (7) şirẕime-i ḳalīl bile Ürgenç'niŋ[311] tesḫīri üçün Ḫān-ḳāh'ġa yiberip durur[312] érdiler[313]. (8) Muḥammed Emīn ʿİnāḳ[314] Hezāresb'ġa kélgen kéçesi İş Niyāz Bay ve Niyāz Ḫˇāce ve Ḳıraġay[315] Ḳalmaḳ'nı (9) ḳırḳ yigiti bile Ḳutluḳ Murād Ḥācı'nı[316] hem-rāhlıġıġa[317] ḳoşup Şāh-ābād Arıġı'nıŋ içidin ikki[318] kéme bile (10) Ürgenç üstiġa[319] yiberdi. Maʿlūm bolsun kim Niyāz Ḫˇāce, Seyyid Ata evlādıdın (11) Abdāl Ḫˇāce-i Mütevellī'niŋ inisi durur[320], beġāyet şücāʿ ve bahādır kişi durur[321] érdi. (12) Andaḳ durur[322] kim Muḥammed Emīn ʿİnāḳ Buḫārā'ġa kétgendin soŋra[323] Ḫıvaḳ ve Ḫān-ḳāh'nıŋ (13) dilīr yigitleridin ḳırḳ kişi bile kéçeler Yomut'ġa şeb-ḫūn urup kündüzler dest-bürd yetkürüp[324] (14) aʿdā-yı devletni serāsime ve muẓṭaribü'l-ḥāl ḳılıp durur[325] érdi.

Naẓm

Tün ü kün yörüp (15) ḳırḳ mergen bile

Neberd eyleben ḫayl-ı düşmen bile

---

[307] körgüzüp turur: T ve B ḳıldı
[308] durur: T ve B'de yok.
[309] Gürlen'niŋ: T ve B Gürlen
[310] durur: T ve B'de yok.
[311] Ürgenç'niŋ: T ve B Ürgenç
[312] durur: T ve B'de yok.
[313] érdiler: T ve B érdi
[314] ʿİnāḳ: T ve B İnāḳ
[315] Ḳıraġay (قیرغای): B Ḳaraġay (قرغای)
[316] Ḳutluḳ Murād Ḥācı'nı: T ve B Ḳutluḳ Murād Ḥācı'ġa
[317] hem-rāhlıġıġa: T ve B'de yok.
[318] ikki: T ve B iki
[319] üstiġa: T üstige
[320] durur: B dur
[321] durur: T ve B'de yok.
[322] durur: T ve B'de yok.
[323] soŋra: T ve B soŋ
[324] yetkürüp: B yétkürüp
[325] durur: T ve B'de yok.

Şebā-ḫūnıdın érdi aʿdā beteng
Ḳıla almayın (16) utrusıda direng

Édi kār-zārıdın aʿdā sütūh
Ḳaçıp ḥamlesidin gürūh-ā-gürūh

(17) **[B251]** Yana[326] Palaḳ ve İş Niyāz Gülbānbāġī kim aḳa ini érdiler, Ḫıvaḳ'nıŋ ʿayyār-pīşeleridin érdiler **[İ109a]** (1) beġāyet celd ü çālāk. **Meşnevī**

Édi çābük andaḳ ki peyk-i ḫayāl
Yetüşmey ġubārıġa bād-ı şimāl

(2) **[T56B]** Urar çaġda dem mekr ü telbīsdin
Alıp börkin aŋlatmay iblīsdin

Atıp luʿb ile (3) şarḳ sarı kemend
Ḳılur érdi ġarb ehli boynıġa[327] bend

Çü ʿayyārlıḳ fenniġa ḳozġalıp
(4) Alar ʿömr ü ʿayyārdın bāc alıp

Ḫiyel içre körgüzseler bend ü best
Édi bād-ı yeldā besī zīr- (5) dest

ʿAyān ḳılsa şeb-revlik er tīre tün
Alarġa édi tīre tün yā ġudüv kün

(6) Ḫıvaḳ'nı Yomut alġandın soŋ alar Ḫān-ḳāh'ġa kélip öz hem-pīşeleridin ḳırḳ kişini (7) özleriġa müttefiḳ ḳılıp kéçeler şeb-revlik ṭarīḳası bile dülıḳġa (?)[328] çıḳıp Yomutlar'nı (8) ehl ü ʿiyāli bile baş késip ḥaşemin tārāc ve ġāret ḳılur érdiler. Andaḳ

[326] yana: T'de yok.
[327] boynıġa: B boġzıġa
[328] bile dülıḳġa: T ve B bile bālā dülıḳġa

kim bir kéçe (9) Taġī Sulṭān kim Yomut'nıŋ[329] ekābiridin beġāyet pehlevān kişi érdi avlı (10) kenārıġa naḳż-ı vużū üçün çıḳıp érdi. Palaḳ aŋa **[B252]** yapuşup[330] talaşurda Palaḳ'nıŋ ayaḳı sürünüp (11) yıḳıldı. Taġī Sulṭān anıŋ üstiġa tüşüp Palaḳ ḳıçḳurdı kim: "Meded bériŋ!" (12) ʿAbdü'l-Ḳayyūm Şāʿir Canik Şeyḫ[331] dédi kim: "Astıda mu-sen[332] yā üstide?" Dédi kim: (13) "Astıda-men!" ʿAbdü'l-Ḳayyūm Şāʿir bir żarbet urup Taġī Sulṭān'nı öltürdi (14) ve ḥaşemin talap mürācaʿat ḳıldılar. Alarnıŋ ḳılġan işi köp durur[333]. Eger tafṣīlen (15) beyān silkige[334] çéksem bu muḫtaṣarġa güncāyiş ḳılmas. Kentlerde olturġan (16) Yomut alar ḫavfıdın köçüp Ḫıvaḳ ṭarafıġa barıp Pīr-Nevḫᵛāst'dın yoḳarı aʿdā-yı (17) devletdin kişi yoḳ érdi. **Beyt**

Alar ġāretidin bolup ḫavf-nāk
ʿAdū érdi uyḳu **[İ109b]** (1) ġamıdın helāk

Alarnı dağı Niyāz Ḫᵛāce'ġa ḳoştı. Niyāz Ḫᵛāce ol kéçe kéme bile Ürgenç ileyidin (2) çıḳıp Ḳaravul ve Buldımsāz[335] cemāʿasıġa kim Muḥammed Saʿīd Bay'nıŋ uruḳı érdi, Palaḳ bile (3) İş Niyāz'nı yiberip ḫaberleşip ol élniŋ imdādı bile ḳıble-i dervāzedin (4) ḳurġanġa kirip Seyyid-Ḳulı Bay'nı tevābiʿi bile dest-gīr ḳıldılar. Érteŋ, Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ[336] Hezāresb'ġa (5) kélgen ḫaberi yetüşüp Ürgenç'de ṭabl-ı şād-yāne[337] urdurup Ḳutluḳ Murād Ḥācı Ürgenç muḥāfaẓatıġa (6) taʿyīn bolup Niyāz Ḫᵛāce, Ḫān-ḳāh ve Ürgenç sipāhı bile Uyġur ṣavbıġa müteveccih bolup barġaç hemān (7) musaḫḫar ḳıldı. Bu vāḳıʿa uluġ çāşt-gāhda érdi ve Uyġur leşkerin alıp (8) tüş bile peşīn arasıda Dūrmen ve Ḳara-tüpe ḳurġanların alıp Buryaçı (9) üstiġa yörüş

[329] Yomut'nıŋ: B Yomut
[330] yapuşup: B yapuşıp
[331] Şeyḫ: T ve B Şeyḫ'i
[332] sen: T sén
[333] durur: B dür
[334] silkige: B silkiġa
[335] Buldımsāz: İ'de, "ز"'harfinin noktası unutulmuş olarak Buldımsār; B'de Buldumsāzlıġ
[336] ʿİnāḳ'nıŋ: T ve B İnāḳ'nıŋ
[337] şād-yāne: B şād-māne

ḳıldı. ʿArab Ḫˇāce başlıġ[338] Buryaçı ḫˇāceleri ser-keşlik[339] ḳılıp (10) ḥarb vāḳiʿ **[B253]** boldı ve Niyāz Ḫˇāce'niŋ taḥrīṣi bile bahādırlar ġayret ḳılıp yügürüp ḳurġannı (11) alıp tārāc ḳıldılar. Bu vāḳıʿa namāz-ı ʿaṣr vaḳtide érdi. Niyāz Ḫˇāce bir künde munça işler (12) ḳılıp feṯḥ ü[340] nuṣret bile kélip kéçe Ürgenç'ge tüştiler. Ol öçürde Ḳahraman ve Bék-ābād (13) ḫalḳı muḫālefet ḳılıp Ḳahramān Ḥiṣārı'ġa kirip olturup érdiler ve Ḳahramān ayaḳıda bir bölek (14) Yomut mütemekkin bolup ol élge taḥakkümāt körgüzür érdi. Bék-ābād ḥākimi Manḳıt Yav Böri Nāyib (15) kim şecāʿatde yav börisi érdi, Ürgenç'ge barıp Niyāz Ḫˇāce ve Ḳutluḳ Murād Ḥācı'dın **[T57a]** Yomut (16) defʿi üçün çerig tiledi. Alar Uyġur eşrāfıdın Kerīm-berdi İnaḳ'nı kim ḥālā uluġ atalıḳlardın durur (17) éllig[341] güzīde yigit bile yiberdi. Kerīm-berdi İnaḳ, Yav Böri Nāyib bile kéçe **[İ110a]** (1) Kahramān Ḥiṣārı'ġa kirip taŋ bile Ḳahramān ve Bék-ābād çerigin alıp Yomut'nı çapıp maḳhūr (2) ve müste'ṣal ḳılıp ġanāyim-i keṣīre bile mürācaʿat ḳıldılar. Niyāz Ḫˇāce ve Ḳutluḳ Murād Ḥācı (3) Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'ġa ġanāyim-i ḫumsī bile feṯḥ-nāme yiberdiler. **Meşnevī**

Ḳılsa kerem Teŋri tebārek (4) saŋa
Ve her işidür barça mübārek saŋa

Köŋlüŋ olup nuṣret ile (5) behre-yāb
Vāḳiʿ olur urmay élig feṯḥ-i bāb

Baʿżıdın rivāyet durur[342] kim bu vaḳāyiʿ (6) Muḥammed Emīn İnaḳ Hezāresb'ġa kélmesdin burun érdi. Her taḳdīr bile Muḥammed Emīn ʿİnaḳ (7) ve Niyāz Pervāneçi Hezāresb[343] çerigin alıp **[B254]** Ḫān-ḳāh'ġa kéldiler. İş Niyāz Bay, Ḫān-ḳāh ekābiri

[338] başlıġ: B başlıḳ
[339] ser-keşlik: T ser-keş
[340] Metinlerde ötreyle gösterilmiş.
[341] éllig: T ve B şeddesiz
[342] durur: B dur
[343] Hezāresb: T Hezāresb'ġa

bile (8) dest-būslıġġa müşerref bolup dururlar[344]. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ bir kün anda mütevaḳḳıf bolup Ürgenç- (9) niŋ[345] ḳurġanın nüzūl-ı meserret-vuṣūlı bile firdevs-i rıḍvān ḳıldı. Yetti[346] (10) kün tevaḳḳuf ḳılıp eṭrāf-ı memālikdin leşker cemʿ ḳıldılar. Ol eṣnāda Ḳāżī (11) Ḫˇāce Naẓar ve Baba Ḫˇāce Re'is'din kişi barıp durur[347] kim: "Tīz müteveccih boluŋ kim Ḫıvaḳ'nı tapşurur-miz." (12) Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[348] anı ḳaytarıp yörüş esbābınıŋ tehiyyesiġa meşġūllıḳ[349] (13) körgüzdiler[350] ve Muḥammed İnaḳ[351] bile ʿAbdu'r-raḥman Bay'nı Ürgenç ḳurġanınıŋ muḥāfaẓatıġa taʿyīn (14) ḳıldı ve Niyāz Çék-çék altun-cilavnı tört yüz mergen bile Abdāl Baba ʿaleyhi'r-raḥme- (15) niŋ feyżā-āṣār[352] civārın mevʿid ḳılıp yiberip özi ümerā bile yıġnalġan çerigni (16) alıp ḫuften çaġı Ürgenç'din çıḳıp yörüş ḳıldılar[353]. Bu leşkerniŋ[354] mecmūʿı altı yüz (17) kişi durur[355] érdi. Yolda Megecik kölide adaşıp ḫaylī ser-gerdān bolup ṣubḥ vaḳtide [İ110b] (1) Köce-köprüki'ġa yetüşdiler[356]. Ser-gerdānlıġda çerigniŋ yarımı perākende (2) ve[357] müteferriḳ bolup ḳalıp durur[358] érdi. Muḥammed Emīn 'İnaḳ ümerā bile bu vaḳāyiʿ-i vaḥşet-engīzdin (3) maḥzūn ve şikeste-ḫāṭır bolup Ḫıvenik'niŋ[359] kenārıġa tüşüp tecdīd-i ṭahāret (4) ḳıldılar ve bāmdād namāzın oḳup[360] ḫużūʿ-ı tamām ve ḫuşūʿ-ı mā-lā-kelām bile derġāh-ı ḳāḍi'l-

[344] bolup dururlar: T ve B boldı
[345] Ürgenç'niŋ: T ve B Ürgenç
[346] yetti: T ve B şeddesiz
[347] barıp durur: T bardı; B yiberdi
[348] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[349] meşġūllıḳ: T ve B meşġūl
[350] körküzdiler: T ve B boldı
[351] İnaḳ: T ʿİnaḳ
[352] ʿaleyhi'r-raḥmeniŋ feyżā-şār: T ve B'de yok.
[353] yörüş ḳıldılar: T ve B yördi
[354] leşkerniŋ: T ve B çerigniŋ
[355] durur: T ve B'de yok.
[356] yetüşdiler: T ve B yetüştiler
[357] perākende ve: T ve B'de yok.
[358] durur: T ve B'de yok.
[359] Ḫıvenik'niŋ: T ve B Ḫıvenik
[360] oḳup: T ve B ötep

ḥācātġa (5) müteveccih bolup andaḳ zār u[361] taẕarruʿ ḳıldılar kim cemīʿ leşkeriyye ehli müteʾeşşir bolup (6) yıġlaşdılar[362]. ʿĀḳıbetüʾl-emr[363] kéŋeş[364] ḳılıp altun-cilavda Destūr-ḫˇānçıʾnı[365] (7) éllig[366] kişi bile mergenlerni[367] ḳaytarmaḳġa yiberip dururlar[368] ve Destūr-ḫˇānçı (8) mergenlerġa[369] Gülbānbāġʾda yetüşüp[370] ḳaytarıp özi yanıdaġı leşker bile[371] Pīr-nevḫˇāst (9) ve Pīşkānikʾde olturġan Yomutiyye[372] ṭavāyifiġa[373] çapavullar[374] urup mürācaʿat körgüzüp durur[375]. (10) Ammā Destūr-ḫˇānçıʾnı mergenler[376] izidin yibergendin soŋra[377] Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[378] ve Niyāz Pervāneçi (11) özleri hem barmaḳnı evlā ve enseb körüp Destūr-ḫˇānçıʾnıŋ[379] izidin[380] **[B255]** ḥareket ḳıldılar. (12) Çāşt-gāhda Tofraḳ-ḳalʿaʾda mergenlerġa[381] yoluḳup alarnı Ürgençʾġa uzatup[382] (13) özleri Destūr-ḫˇānçıʾnıŋ[383] cihetidin nigerān ve müteḥayyir bolup turup durur[384] érdiler. (14) Ol eşnāda Destūr-ḫˇānçı çerigidin iki kişi bir Yomutʾnı esīr ḳılıp kéltürüp durur[385]. (15) Ol kiẕb ü füsūs yüzidin ḫaber

---

[361] zār u: T ve Bʾde yok.
[362] yıġlaşdılar: T ve B yıġlaştılar
[363] ʿĀḳıbetüʾl-emr: T ve B Āḫirüʾl-emr
[364] kéŋeş: B keŋeş
[365] Destūrḫˇānçıʾnı : T ve B Ḳalender Destūrḫˇānçıʾnı
[366] éllig: T ve B şeddesiz
[367] mergen (مرکان): Bʾde mergen (مرکن)
[368] yiberip dururlar: T ve B yiberdiler
[369] mergen (مرکان): Bʾde mergen (مرکن)
[370] yetüşüp: T ve B yetip
[371] bile: B bile ötüp
[372] Yomutiyye: T ve B Yomutʾġa
[373] ṭavāyifiġa: T ve Bʾde yok.
[374] çapavullar: T ve B çapavul
[375] mürācaʿat körgüzüp durur: T ḳaytdı; B kayttı
[376] mergenler (مرکنلار): Bʾde mergen (مرکن); Tʾde mergenler (مرکانلار)
[377] soŋra: T ve B soŋ
[378] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[379] Destūr-ḫˇānçıʾnıŋ: T ve B Destūr-ḫˇānçı
[380] izidin: T ve B ʿaḳabidin
[381] mergen (مرکان): Bʾde mergen (مرکن)
[382] uzatup: T ve B uzatıp
[383] Destūr-ḫˇānçıʾnıŋ: T ve B Destūr-ḫˇānçı
[384] durur: T ve Bʾde yok.
[385] kéltürüp durur: T ve B kéltürdi

bérip durur[386] kim Yomut sipāhı kéçe Hezāresb'niŋ (16) çapavulıġa kétip durur[387]. Bu ḫaberniŋ[388] istimāʿıdın Niyāz Pervāneçi perīşān-ḫātır **[T57b]** bolup anıŋ saʿyı (17) bile iz késmekge Hezāresb yolıġa tüşüp yörüdiler[389]. Sipāhnıŋ muḳaddimesi Yaŋı-arıḳ[390] **[İ111a]** (1) ve Pisteli'ġa yetip érdiler kim Yomut çerigi Ḫıvaḳ'da çapavul ḫaberin éşitip tuşluḳ- (2) tuşdın atlanıp ʿArab-ḫāne ve Mīzān-seŋeri'de sāḳa-ı leşkerge yetüşüp (3) uruş saldılar. Muḥammed Emīn İnaḳ ve Niyāz Pervāneçi Yaŋı-arıġ'dın[391] ḳaytıp (4) muḳābil bolup ṣaff çékti. Muḥammed Emīn İnaḳ'nıŋ ḳaşıda yüz kişi yoḳ (5) érdi. Köpreki Pisteli'ge[392] yetip érdiler. Aʿdā-yı devlet bile uruşup turġan Şāh (6) Niyāz Bék İbn İskender Biy ve Muḥammed Emīn Sarıġ ve Celāyir İş Naẓar Bahādır[393] ve Ḳataġan Yaḫşı (7) Muḥammed[394] başlıġ otuz çaġlıġ kişi érdi. Ammā Yomut'nıŋ çerigi bara bara köpelip (8) béş altı miŋ boldı. **Meşnevī**

ʿAdū leşkeri dem-be-dem artıban[395]
(9) Yetip her ṭarafdın sinān tartıban[396]

Hücūm eylep andaḳ ki mūr u melaḫ
Tüşüp (10) ġulġuledin sipihr üzre zaḫ[397]

Ḳılıp līk ṭāḳatların ḫavf-ı ṭāḳ
(11) Ḳoya almayın ilgerirek ayaḳ

[B256] Żamāyirleriġa salıp ẕü'l-celāl

---

[386] berip durur: T ve B bérdi
[387] kétip durur: T ve B kétti
[388] ḫaberniŋ: T ve B ḫaber
[389] yörüdiler: T ve B yordılar
[390] Yaŋı-arıḳ: B Yaŋı-arıġ
[391] Yaŋı-arıġ'dın: T Yaŋı-arıḳ'dın
[392] Pisteli'ge: B Pisteli
[393] Celāyir İş Naẓar Bahadır: B İş Naẓar Bahadır Celāyir
[394] Ḳataġan Yaḫşı Muḥammed: B Yaḫşı Muḥammed Ḳataġan
[395] İ'de "ى"nin noktaları eksik.
[396] İ'de "ى"nin noktaları eksik.
[397] Zaḫ: İ ve T'de "ز" harfinin noktası konulmamış.

Hirās urġalı (12) gām ḳalmay mecāl

Bolup ruʿbdın her būte ḫār u ḫas
Alar közleriġa (13) sipāhī vü bes

Ġubārige her sarı ḳozġap ḳoyun
Körünüp alarġa (14) tümen miŋ ḳoşun

Bu vāḳıʿadın Pisteli barġan çerig ḫaber tapıp kélip inaḳġa (15) ḳoşuldı. Ol çaġda Nöküz İş Naẓar Mīrāb leşkerge[398] terġīb ve taḥrīṣ cihetidin (16) dédi kim: "Mundın ḳaçıp necāt tapmaḳ muḥāl körünür. Teŋri teʿālā te'yīdiġa (17) tevekkül ḳılıp bi'l-cümle bir ḥamle ḳılalı ümīd kim düşmenni münhezim ḳılġay-miz. Eger [İ111b] (1) ḳatlġa yetsek barı nāmūs üstide öler-miz." Naẓm

Ér oldur ki (2) ḳatl étse vü tökse ḳan
Veyā özi ḳatl olsa vü[399] bérse cān

Érür merdlik daʿvā étgenge (3) ʿār
ʿAdū kār-zārıdın étmek fırār

Ḳatīl olmaḳ evlā durur rezm ara
Ḳaçıp eylemekdin (4) yüziŋni ḳara

Bu sözdin barça ḳuvvet tapıp Muḥammed Emīn İnaḳ atdın tüşüp yerdin bir avuç (5) tofraḳ alıp ceybiġa salıp dédi kim: "Perverd-gārā! Cevher cānımnı saŋa tapşurdum[400] ve ḫākī (6) tenimni tofraḳġa[401]!" Bu vāḳıʿanı körüp sipāh ehlidin andaḳ ġırīv ḳoptı[402]. [B257] Yer[403] ve kök ṣedāġa kirdi. Andın (7) soŋ ḫudā-yı teālānıŋ dergāhıġa

[398] leşkerge: T leşkerġa
[399] ve: Metinlerde sözcük üstünde ötreyle gösterilmiş.
[400] tapşurdum: T tapşurdım
[401] tofraḳġa: B toprakġa
[402] ḳoptu: T ḳopdı
[403] yer: T ve B kim yer

niyāz-mendlıġ bile nāliş ḳılıp tevekkül ʿurvetüʿl-vuṯḳā- (8) sıġa çeng-i iʿtiṣām urup aʿdā-yı devletġa ḥamle ḳıldılar. Bular henüz yetmey durur[404] (9) érdi. Ḳaŋlı Muḥammed Emīn Sarıġ ve İş Naẓar Celāyir Gürlenī, Ḳāhir-Ḳulı Uşaḳ'nı kim Yomut[405] cemāʿasınıŋ (10) serveri érdi, sinān-ı cān-sitān bile sançıp öltürdiler. Bu manṣūbe-i (11) hāyileni muʿānidler müşāhede ḳılıp hezīmet tapıp firārī boldılar. Keḳavlehü teʿālā "قل جاء الحق وزهق الباطل ان الباطل كان زهوقا"[406] (12) **Naẓm**

Bolup Ḥaḳ sarı fāş manṣūrlıḳ
(13) Yetip ḫayl-ı bāṭılġa maḳhūrlıḳ

Tapıp dostlar feṯḥ ü[407] nuṣretġa dest
Yetip ḫaşmġa (14) inhiżām ü şikest

Temṯīl: Sene toḳuz yüz ḳırḳ altıda kim ʿAbdu'l-lah Ḫān, ʿÖmer Ġāzī (15) Sulṭān İbn Sulṭān Ġāzī Sultān'nıŋ terġīb ve taḥrīṣi bile Ḫʿārezm'ġa (16) sipāh tartıp ol memleketni **[T58a]** alıp Avaniş Ḫān'nı öltürüp Ḫʿārezm'ni öz[408] (17) öziniŋ oġlı ʿAbdü'l-ʿāzīz Ḫān'ġa tefvīż ḳılıp ḳayttı[409]. Ol avānda Avaniş Ḫān'nıŋ uluġ **[İ112a]** (1) oġlı Dīn Muḥammed Ḫān, Ḫorāsān ḥudūdıda Nesāy ve Bāverd'de pād-şāh érdi, bu vāḳıʿanı (2) éşitip üç miŋ çerig bile kélip Ḫʿārezm-i İrem Bezm'ni[410] musaḫḫar ḳılıp Ḫıvaḳ'nı (3) pāy-i taḫt étti ve ʿAbdü'l-ʿazīz Ḫān ḳaçıp atası ḳaşıġa bardı. Bu cihetdin ʿAbdu'l-lah (4) Ḫān ḳırḳ miŋ çerig **[B258]** bile Dīn Muḥammed Ḫān'nıŋ ḳaṣdıġa ḥareket ḳıldı ve özi (5) Tive-boyun'da mütevaḳḳıf bolup Pīrim Oġlan ve Ḥāfıẓ Ḳoŋrat dégen iki emīrin sipeh-sālar (6) ḳılıp ekṣer ümerā bile otuz miŋ sipāhnı tapşurup Ḫʿārezm-i İrem Bezm'ġa[411] (7) yiberdi. Alar Hezāresb'ġa[412] kélgende Dīn

[404] durur: B dur
[405] Yomut: T ve B Yomutiyye
[406] Kur'ān, XVII, 81.
[407] ü: İ'de yok.
[408] öz: T ve B'de yok.
[409] ḳayttı: T ḳaytdı ("ت"nin noktaları yazılmamış.)
[410] Ḫʿārezm-i İrem Bezm'ni: T ve B Ḫʿārezm'ni
[411] Ḫʿārezm-i İrem Bezm'ġa: T ve B Ḫʿārezm'ġa

Muḥammed Ḫān müdāfaʿa üçün Ḫıvaḳ'dın atlandı (8) ve Ḫˇārezm-i İrem Bezm ümerāsı Buḫārā leşkeriġa üç miŋ kişi bile muḳābil bolmaḳnı maṣlaḥat (9) körmey Ḫorāsān'ġa barmaḳnı münāsib körüp ʿarż ḳıldılar. Ḫān ḳabūl ḳılmay yörüdi. (10) Ümerā yana[413] ilgeriraḳ[414] barıp atdın tüşüp yol üstide yükünüp ʿarż ḳıldılar, (11) ḳabūl[415] tüşmedi. Üçlençi ʿarż ḳılġanda, Dīn Muḥammed Ḫān atdın tüşüp bir avuç tofraḳ[416] alıp (12) dédi kim: "Perverd-gārım! Cānımnı saŋa tapşurdım[417], tenimni tofraḳġa[418]." Ol tofraḳnı[419] yaḳasıġa (13) ḳoyup dédi kim: "Bu tofraḳ ḳabrim tofraḳı ve libāsım kefendür." Andın soŋ ümerāġa baḳıp dédi kim: "Sizleriŋ (14) cānıŋız mendin artuḳraḳ bolsa uruşġa barmaŋ ve eger berāber bolsa ḳalmaŋ!" Bu söz alarġa (15) mü'eṩṩir bolup barça müttefiḳü'l-kelime bolup dédi kim: "Cānımız saŋa fedā bolsun!" Ḫān (16) bu sözdin ḫāṭır-cemʿ bolup Béş-arıġ ḥudūdıda Kerden-ḫˇāst kölide kim (17) ḥālā Nöküz-köli'ġa meşhūr durur[420]. Anıŋ dék uluġ çerig bile uruşup şikest bérdi. **[İ112b]** (1) Hezāresb'ġa barġunça teʿāḳub ḳılıp ḳatl-i ʿāmm étti[421] ve Ḥāfıẓ Ḳoŋrat ve Pīrim Oġlan'nı (2) ekṩer ümerā bile esīr ḳıldı. **Şiʿr**

Cāndın ötmey behre tapmaḳ ʿömrdin āsān (3) émes
Kéçmeyin[422] başdın otaġa sançmaḳ imkān émes
(4) Cān-feşānlıġ ḳılmasa her kimse bu meydān ara
Tīġı anıŋ ḫaṣm ḳanı (5) birle ḫūn-efşān émes.

[B259] Çün Yomut sipāhı hezīmet taptı[423], Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[424] (6) ve Niyāz Pervāneçi bahādırlar bile teʿāḳub ḳılıp muʿānidlerni öltüre öltüre Pīr-nevḫˇāst (7)

---

[412] Hezāresb'ġa: İ'de "ز"nin noktası eksik.
[413] yana: T yene
[414] ilgeriraḳ: T ilgerirek
[415] ḳabūl: İ'de yok.
[416] tofraḳ: B topraḳ
[417] tapşurdım: T ve B tapşurdum
[418] tofraḳġa: B topraḳġa
[419] tofraḳnı: B topraḳnı
[420] durur: B dur
[421] étti: T étdi
[422] kéçmeyin: İ ve T'de (ى)'nin noktaları eksik.

Arıġı'nıŋ köprükige[425] yetüşdiler[426]. Yomut ʿaskeri[427] aylanıp ḥamle ḳıldı. (8) Bahādırlar ḳaytmay aralaşıp Meŋli-Keldi Saḳav'nıŋ oġlı Muḥammed ʿAvaż ve Muḥammed Penāh Aḳa-yı Rafenikī'ni (9) ḳatl éttiler ve Ḳoçuḳ[428] uruġıdın Keke Bay dégen Yomut'nı ḳatl ḳılmay[429] esīr (10) ḳıldılar. Mundın soŋ Yomut sipāhı hīç yerde tevaḳḳuf ḳıla almadılar[430]. (11) Belkim[431] ekşeri müteferriḳ bolup ehl ü ʿiyālin alıp ḳaçmaḳġa iştiġāl körgüzdiler. (12) Nāymān Allah-berdi Uydaçı ve Ḳurbān-Ḳulı Ḳāżī otuz[432] şücāʿ yigit bile ḳavup Abdāl Baba (13) nevverallāhu merḳadehu civārıġaça ikki[433] üç yerde Yomut'nıŋ izidin yetip köp kimseni[434] maḳtūl (14) ve me'sūr ḳıldılar. Ammā Niyāz Ḫˇāce ve Seyyid Muḥammed Bay İbn Dost Muḥammed Erbāb az kişi (15) bile Ḳum-Yasḳa yolıġa tüşüp teʿākub étip müfsidlerni ḳatlġa yetkürür[435] érdiler. (16) Ḳum-Yasḳa'ġa yetgende[436] **[T58b]** muʿānidler alarnı az körüp hücūm ḳılıp ol iki bīçāreni şahādetġa (17) yetkürdiler[437]. **Naẓm**

Sipihr-i ẓulm-güster élgidin dād
Ki resmidür anıŋ peyveste **[İ113a]** (1) bīdād

Birev kim tartıban renc ü ʿinānı
Tapar çaġda ḥuṣūl-ı müddeʿānı

---

[423] taptı: T tapdı
[424] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[425] köprükige: T ve B köprükiġa
[426] yetüşdiler: T ve B yetüştiler
[427] ʿaskeri: T ve B'de yok.
[428] Ḳoçuḳ (قوچوق) : B (قوجوق)
[429] ḳatl ḳılmay: T ve B'de yok.
[430] ḳıla almadılar: T ve B ḳıla almadı
[431] belkim: T ve B belki
[432] otuz: T'de iki kere yazılmış: otuz otuz
[433] ikki: T ve B şeddesiz
[434] kimseni: T ve B kişini
[435] yetkürür: B yétkürür
[436] yetgende: B yétgende
[437] yetkürdiler: B yétkürdiler

Cefālar yetkürüp[438] devr-i zamāndın

(2) Ḳılur maḥrūm andın belki cāndın

Andın soŋ Yomut müteferriḳ bolup baʿżısı Ḫıvaḳ'ġa (3) kirip tura almayın Ata dervāzesidin çıḳıp ḳolıġa kirgen ʿiyāl ü eṭfālin (4) alıp Gürgen'ge firār ḳıldılar. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ feṭḥ ü[439] nuṣret bile şehrge kirip (5) Fāżıl Bék'ni muḫāfaẓatġa taʿyīn ḳılıp özi **[B260]** sipāh-ı penāh[440] bile bir fersaḫġaça (6) teʿāḳub ḳılıp aʿdā-'yı devletni ḳatl-i ʿāmm étip[441] ġanāyim-i mevfūr ve üsār-ı nāmaḳdūr bile mürācaʿat (7) ḳılıp[442] dārü's-salṭana-ı Ḫıvaḳ'nı nüzūl-ı meserret-vuṣūlı bile firdevs-nişān ḳıldı (8) ve bahādırlar iki küngeçe[443] izidin ḳavup köp kişini maḳtūl ve me'sūr ḳılıp ḳayttılar[444] (9) ve bed-ḫˇāhlar eṭrāf-ı ʿālemġa āvāre boldılar ve ʿAbdu'r-raḥīm Mehter Ürgencī kim ser-defter-i ehl-i fesād (10) érdi Yomut ʿArab-ḫāne'de şikest tapġanda Gülbānbāġ Köli'ġa kirip su içide yaşunup ḳalıp érdi. (11) Nāymān Dost Niyāz Bahādır İbn Nefes Dārūġa[445] anı köldin tutup kéltürdi. ʿİnaḳ anı (12) öltürüp başın Ürgenç[446] yiberdi ve İş Niyāz Bay Ḫān-ḳāhī'ni vezāret ḫilʿatı (13) bile ser-efrāz ḳılıp umūr-ı salṭanat ve mehāmm-ı memleketni anıŋ ḳabża-ı (14) iḳtidārıġa tefvīż ḳıldı ve riyāset teşrīfi bile ʿAbdu'r-raḥman Bay'nı müfteḫir (15) ḳıldı. **Naẓm**

Rast yörüp dāyire-i dehr-bend

Ḳıldı saʿādet (16) élini ercmend

Ḥaḳ bolup öz merkezide ber-ḳarār

Eyledi aḳṭārġa bāṭıl firār

---

[438] yetkürüp: B yétkürüp
[439] T'de ötreyle gösterilmiş. İ ve B'de yok.
[440] sipāh-ı penāh: T ve B sipāh-ı nuṣret-penāh
[441] étip: B ḳılıp
[442] ḳılıp: B étip
[443] küngeçe: T künġaça
[444] ḳayttılar: T ḳaytdılar
[445] Dārġa: İ'de Dārġa yazılmış.
[446] Ürgenç: B Ürgenç'ge

(17) Feṯḥ olup erbāb-ı ʿadālet sarı

Yetti şikest ehl-i baṭālet sarı

Defʿ **[İ113b]** (1) bolup dehrdin ehl-i ḫilāf

Mürtefiʿ oldı eṩer-i iḫtilāf

Çarḫ şeref ehlin étip ser-efrāz

(2) Boldı[447] cihānġa şeref-i ʿizz ü nāz

Refʿ bolup ḫalḳ başıdın belā

Boldı fesād ehli sera-ā- (3) ser celā

el-ḳıṣṣa, aʿdā-yı devletniŋ ẓulm bile yıġnalġan emvāl ve mevāṣĪsi (4) bile reʿāyā ve fuḳarā dünyadın müstaġnĪ boldılar ve cemĪʿ memālik-i Ḫʿārezm-i İrem Bezm[448] Muḥammed EmĪn ʿİnaḳ'nıŋ (5) taḫt-ı fermānıġa kirip fuḳarā fāriġ-bāl[449] ve[450] āsūde-ḥāl boldılar ve Seyyid-Ḳulı Bay'dın (6) miŋ eşrefĪ muṭālebe **[B261]** ḳılıp Muḥammed SaʿĪd Bay'nıŋ şefāʿati bile günāhın ʿafv étip (7) Ürgenç ḥükūmetide bay-ı meẕkūrnıŋ ḫiẕmetiġa muḳarrer ḳıldılar. Her kişi kim dostlıġda (8) cān-bāzlıġ ḳılıp érdi, manṣıb ve[451] suyurġalāt bile ser-efrāz ḳıldı ve iki ay- (9) dın soŋ[452] CihāngĪr Ḫān'nı ḫalʿ ḳılıp Aḳım Ḫān İbn ʿĀdil Sulṭān'nı deşt-i Ḳıpçaḳ'dın[453] (10) kéltürüp pād-şāh ḳıldı ve az çaġda ḳaḥṭ belāsı mürtefiʿ bolup andaġ[454] arzānlıġ boldı kim iki (11) yarmaḳġa bir uluġ ḳoy bir dĪnārġa Ḫıvaḳ taşı bile ḳırḳ batman buġday ve altmış batman (12) civārı bérdiler. Ol öçürde Ḫıvaḳ batmanı TebrĪz'ġa üç yarım batman[455] érdi. Celā ve müsāferet (13) iḫtiyār ḳılġanlar mevāṭın ve mesākinleriġa mürācaʿat

[447] boldı: T ve B toldı
[448] Ḫʿārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫʿārezm
[449] fāriġ-bāl: B fāriġ-bālda
[450] ve: B'de yok.
[451] ve: T'de yok.
[452] soŋ: T soŋra
[453] deşt-i Ḳıpçaḳ'dın: B deştdin
[454] andaġ: T andaḳ
[455] batman: T'de yok.

ḳılıp her kim öz mülkige barıp[456] (14) zirāʿat ve ʿimāretġa meşġūl bolup[457] yurt evvelġıdın yaḫşıraḳ maʿmūr ve ābādān (15) [T59a] boldı ve barça[458] vażīʿ ve şerīf ʿişret esbābın müheyyā ḳılıp ḳavānīn-i neşāṭ āhengiġa (16) ḳıyām körgüzdiler. Naẓm

Bilād u mużāfāt ābād olup
Ṭabāyiʿ maʿīşetġa muʿtād (17) olup

Bolup mülk-i Ḫˇārezm cennet-miṡāl
Berāyā[459] behişti dék āsūde-ḥāl

Besā nāz ü [İ114a] (1) niʿmet fırāvān bolup
Bahā içre tofraḳdın arzān bolup

Uluġ tā kiçik (2) bezm-i ʿişret tüzüp
Tün ü kün neşāṭ u ṭarab körgüzüp

[B262] Sürüp kāmın öz (3) müddeʿāsı bile
İçip cām inaḳnıŋ duʿāsı bile

Menḳūl durur[460] kim ol eyyām-ı (4) meymenet-encāmda āyīn-i şefaḳat ve ḳavānīn-i mürüvvet ol meṡābede istīʿlā taptı kim (5) meṡelen muḥtācī bir kimsege[461] iẓhār-ı ḥācet ḳılsa eger anıŋ ol ḥāceti cān hem bolsa (6) bu müżāyaḳa ḳılmayın "والشفقت علی خلق الله" muḳteżāsı bile ḥācet-revālıġ umūrıda (7) cān-bāzlıḳ ḳılur érdi ve eger sīmdin dem ursa bu öz nefsin satıp (8) "يؤثرون علی انفسهم"[462] feḥvāsı bile zer-pāşlıġ körgüzüp ʿöẕrin ḳılur érdi. Naẓm

[456] mülkige barıp: B mülkide
[457] meşġūl bolup: B mübāderet körgüzüp
[458] barça: T bar
[459] berāyā: T beryā (بريا)
[460] durur: B dur
[461] kimsege: T ve B birevge
[462] İ'de yanlışlıkla "تؤثرون"

(9) Rüsūm-ı mürüvvet bolup öyle[463] fāş
Ḳılurlar édi beẕl éterde telāş

Eger tapsalar (10) érdi muḥtāc-ı nān
Ḳılurlar édi aŋa işār-ı cān

Gedālarġa ol nev himmet édi
(11) Ki Ḥātem'din artuḳ mürüvvet édi

Ḥikāyet ḳılurlar kim ol öçürde dervīşī (12) bar durur[464] érdi, ḫırmen-i cemʿiyyetin faḳr tünd-bādı ber-bād ḳılġan ve külbe-i aḥzānı fāḳanıŋ[465] seylābıdın (13) yıḳılġan bir kün muḥtāclıġ[466] şiddetidin bir dostıġa kişi yiberip durur[467] kim dest-gīrlik (14) vaḳti ve mürüvvet çaġı durur[468]. Dostı daġı dervīşlikniŋ meydānıdın ḳaṣabü' (15) s-sabaḳat éltgen durur[469] érdi. **Beyt**

[B263] Telḥ édi fāḳa bile kāmı anıŋ[470]
Yoḳ édi (16) bir loḳma ṭaʿāmı anıŋ

Ol bāvücūd-ı mundaḳ ʿusret, ḳāṣidni maḥrūm ḳaytarmaḳnı mürüvvetdin (17) münāsib körmey birevġa[471] bir ay müzd-verlıḳ ḳılmaḳ vaʿdesi bile bir eşrefī alıp **[İ114b]** (1) dostıġa yiberip durur[472] kim: "Maʿẕūr tut ḥālā tapġanım bu durur[473]." dép durur. (2) **Ḳıṭʿa**

Ne ḫoş ḫūceste-ṣıfat érdi kim kerem çaġı

---

[463] öyle: T ve B ilde
[464] durur: T ve B'de yok.
[465] fāḳanıŋ: T ve B fāḳa
[466] muḥtāclıġ: T muḥtāclıḳ
[467] yiberip durur: T ve B yiberdi
[468] durur: B dur
[469] durur: T ve B'de yok.
[470] İ'de beyit ayracı üç noktalar konulmamış.
[471] birevġa: T ve B birevge
[472] yiberip durur: T ve B yiberdi
[473] durur: B dur

Özin esīr ḳılur ḫalḳınıŋ güşādı (3) üçün

Ana mürüvvet[474] ana şefaḳat vü ana himmet

Ki özni bende ḳılur ḫalḳınıŋ murādı (4) üçün

Temşīl Ṣaḥābelerniŋ biridin menḳūl durur[475] kim çün Uḥud'nıŋ[476] ḥarbide (5) ehl-i İslām ve aṣḥāb-ı kirāmdın köp kişi şehīd bolup dururlar[477]. Men bir kūze (6) su köterdüm[478] ve şehīdler[479] arasıġa bardum[480] kim her kimde ramaḳı bāḳī bolsa su bérgey-men. (7) Üç ṣaḥābeni tapdum[481] kim mecrūḥ ve teşneliknіŋ[482] şiddetidin nāle ve fiġān[483] ḳılur érdiler[484]. (8) Çün sunı biriġa ʿarż ḳıldum[485], ol dép durur[486] kim: "Aŋa bér kim ol mendin (9) teşneraḳ durur[487]. İkinçiniŋ[488] ḳaşıġa éltdüm[489], ol üçünçige[490] işāret ḳıldı (10) ve üçünçi[491] evvelġıġa işāret ḳıldı[492] çün evvelġınıŋ allıġa[493] bardum[494]. Ḥayāt (11) vediʿatın ḳābıżü'l-ervāḥġā tapşurup durur[495]. Bu ṭarīḳada ikinçi[496] ve üçünçiniŋ[497] yanıġa (12) bardum[498], fevt bolup dururlar[499].

Meşnevī[500]

---

[474] mürüvvet: B mürüvvet ü
[475] menḳūl durur: B naḳldur
[476] Uḥud'nıŋ: T ve B Uḥud
[477] bolup dururlar: T ve B boldılar
[478] köterdüm: T ve B köterdim
[479] şehīdler: T şehīd
[480] bardum: T ve B bardım
[481] tapdum: T tapdım; B taptım
[482] teşneliknіŋ: T ve B teşnelik
[483] nāle ve fiġān: T ve B'de yok.
[484] ḳılur érdiler: T ve B ḳılurlar érdi
[485] ḳıldum: T ve B ḳıldım
[486] dép durur: T ve B dédi
[487] durur: B dur
[488] İkinçiniŋ: T ikilençiniŋ
[489] éltdüm: T ve B éltdim
[490] üçünçige: T üçlençige
[491] üçünçi: T üçlençi
[492] ḳıldı: T étdi; B étti
[493] allıġa: T ve B aldıġa
[494] bardum: T ve B bardım
[495] tapşurup durur: B tapşuruptur
[496] ikinçi: T ikilençi
[497] üçünçiniŋ: T üçlençiniŋ

[B264] Maʿāş-ı ehl-i mürüvvet bu ġāyet içre (13) durur
Ki muġtenem biliben canların niṯār ḳılur

Muvāfaḳat bile birbiriniŋ ḥayātı (14) üçün
Helāket özleri cānıġa iḫtiyār ḳılur

[T59b] Niyāz Pervāneçi'niŋ muḫālefet emriġa (15) **ḳıyām körgüzüp Ḫˇācem-berdi Ḳoş-bégi'ni Buḫārā'dın öz muvāfaḳatıġa istidʿā ḳılġanı** (16) **ve bu anıŋ muʿāżadatı bile Kāt'ġa kirip muʿānedet baydaḳın ber-pā ḳılġanı, ḥażret-i** (17) **pād-şāh merḥūmı İltüzer Muḥammed Bahādır Ḫān'nıŋ ḫaber-i vilādeti ve baʿżı ümerā-yı ʿālī-şānnıŋ [İ115a]** (1) **vāḳıʿa-ı şahādeti ol iki emīr-i bed-tedbīrniŋ meāl-i aḥvāli ve emīr-i kebīr Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ** (2) **ḥükūmet serīride istiḳlāli** bu bahāristānnıŋ çemen-ṭarāzı ve bu (3) nigāristannıŋ encümen-perdāzı yaʿnī ḫāme-i ʿanber-şemmāme mundaḳ taḥrīr ḳılur kim (4) sene-i hicriyye miŋ yüz seksen béşde Tavuşḳan[501] yılı Niyāz Pervāneçi'niŋ (5) dümāġıġa[502] bād-ı naḫvet yol tapıp Cān Murād İnaḳ ve Tācī Biy'niŋ siʿāyeti bile Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nı (6) manẓūr-ı naẓar-ı iʿtibār ḳılmay. Umūr-ı mülkiyye ve ġayr-ı mülkiyyeġa müdāḫalet ḳıla başladı. (7) ve Ḳaŋlı ʿavāmı başlıġ Hezāresb ḥarām-zādeleri fuḳarā ve reʿāyāġa taʿaddiyāt ve taḥakkümāt étip[503] (8) mezrūʿāt ve me'kūlatlarıda iḫtiyār ḳalmadı. Niyāz Pervāneçi ol ẓulm ve bīdādġa (9) rıżā bérip maẓlūmlar dādıġa yetüşmedi[504]. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ, **[B265]** Niyāz Pervāneçi'ġa mundaḳ umūr-ı (10) nāşāyestelerdin mümānaʿat körgüzüp ẓalemeniŋ dest-i taʿaddīsin maẓlūmlardın (11) kūtāh ḳıldı ve[505] bu cihetdin Niyāz Pervāneçi

---

[498] bardum: T ve B bardım
[499] dururlar: B durlar
[500] Meşnevī: T ve B Ḳıṭʿa
[501] Tavuşḳan: B Tapuşḳan
[502] dümāġıġa: T ve B dimāġıġa
[503] étip: T ve B ḳılıp
[504] yetüşmedi: T ve B yetmedi
[505] ve: T ve B'de yok.

ḳahr u ġażab[506] étip[507] Hezāresb'ġa barıp muḫālefet (12) ve muʿānedet ṭarīḳıġa iḳdām körgüzdi ve Ḫˇācem-berdi Ḳoş-bégi kim baʿżı sebeb-i nāmerʿī[508] bile (13) Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'dın[509] mükedder-ḫāṭır bolup Buḫārā'da ḳalıp durur[510] érdi. Niyāz Pervāneçi aŋa kişi (14) yiberip öz muvāfaḳatıġa[511] daʿvet ḳıldı ve Ḫˇācem-berdi Ḳoş-bégi müteḳabbil bolup Hezāresb'ġa (15) kélip anıŋ muʿāḍadat ve müẓāhereti bile müstaẓhir bolup Hezāresb'din leşker alıp (16) kélip Kāt'ġa kirdi ve muḫālefet baydaḳın berʿalāniye ber-pā ḳılıp mużāfāt-ı ṣaḥrā-nişīnlerin (17) Kāt'nıŋ[512] ḳurġanıġa müteḥaṣṣın ḳıldı. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[513] bu vāḳıʿā-ı hāyiledin āzürde-ḫāṭır bolup **[İ115b]** (1) Cān Murād İnaḳ ve Bay Naẓar Biy'ni kim ol avānda ḳoş-bégi durur[514] érdi, iki miŋ (2) çerig bile Şāh-ābād'nıŋ[515] muḥāfaẓatıġa yiberip durur[516] ve alar Şāh-ābād mevżiʿiġa[517] barıp (3) Ḫˇācem-berdi Ḳoş-bégi'niŋ sipāhı bile muḥārebe ve muḳātele[518] körgüzdiler[519] ve[520] ol (4) uruşda[521] ehl-i ṭuġyāndın Niyāz Pervāneçi'niŋ ʿamm-zādesi İş Pulad Bék'ni (5) Bāġī Bék Destūr-ḫˇānçı oḳ bile urup öltürdi. Bu ṭarafdın Ḫāṣṣa (6) Koş-bégi'niŋ inisi Cīn Fulad[522] Bék İbn Élçi Bék muʿānidlerġa esīr bolup anı (7) İş Pulad Bék'nin ḳanı üçün şahādet derecesiġa[523] yétkürdiler[524]. **Beyt**

---

[506] u ġażāb: T ve B'de yok.
[507] étip: T ve B ḳılıp
[508] nāmerʿī: T'de "نی مرعی"
[509] Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'dın: T Muḥammed Emīn ʿİnaḳ
[510] durur: T ve B'de yok.
[511] İ'de "ت"nin noktaları eksik.
[512] Kāt'nıŋ: T ve B Kāt
[513] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[514] durur: T ve B'de yok
[515] Şāhābād'nıŋ: T ve B Şāhābād
[516] yiberip durur: T ve B yiberdi
[517] Şāh-ābād mevżiʿiġa: T ve B Şāhābād'ġa
[518] ve muḳātele: T ve B'de yok.
[519] körgüzdiler: T ve B ḳıldılar
[520] ve: T ve B'de yok.
[521] uruşda: T ve B ḥarbde
[522] Cīn Fulad: B Çin Pulad
[523] şahādet derecesiġa: T ve B şehādetġa
[524] yétkürdiler: T yetkürdiler

(8) Muḫālefet işi ḳan tökmek oldı āḫir-kār
Muvāfaḳat ḫaṭṭıdın çıḳma taşḳarı zinhār

(9) Cān Murād İnaḳ kim evveldin ḫod Niyāz Pervāneçi'ġa hevā-ḫᵛāh ve yek-cihet bolup ol **[B266]** emīr-i bed-tedbīr[525]- (10) niŋ muḫālefet ve ṭuġyānıġa muḥarrik ve sāʿī érdi. Andaḳ kim yoḳarıraḳ işāreti ḳılılıp érdi. (11) Yana[526] **"لايظهرمن الشريرالاشر"** mūcibi bile tünd-bād-ı şerāret ḥareketidin ġubār-ı fitneni (12) turġuzup öz sipāhın buzup Ḫᵛācem-berdi Ḳoş-bégi'ge ḳoşuldı. Maʿlūm (13) bolsun kim Cān Murād İnaḳ'nıŋ evvel-i muḫālefeti ol **[T60a]** kündin érdi. **Ḳıṭʿa**

Ol ki ḫilḳatda (14) zebūn bolsa sirişti anıŋ
Eyler andın neşyān fiʿl-i bed ü ḫaṣlet-i zişt
Ney-şeker (15) ḫaṣṣiyetin zehr-i giyehdin tileme
Ki anıŋ berg-i beri barça érür zehr-i sirişt

Bu cihetdin (16) Bay Naẓar Biy'niŋ ʿaskeri[527] mütezelzil bolup hezīmet taptı[528] ve Kāt ʿaskeri[529] teʿāḳub ḳılıp köp (17) kimseni[530] esīr[531] ve dest-gīr-i ʿanā étdiler[532]. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ ġażab-nāḳ bolup muʿānidler gūşmāli üçün **[İ116a]** (1) atlanmaḳ iḳtiżāsı bile **"وشاورهم فى الامر"**[533] éşigin ümerā yüziġa açtı. Alar atlanmaḳ (2) re'yin müstaḥsen körmey, ṣulḥ meṣāliḥin maṣlaḥat bildiler. Anıŋ üçün kim henüz

[525] bed-tedbīr: T ve B bītedbīr
[526] yana: T yene
[527] ʿaskeri: T ve B sipāhı
[528] taptı: T tapdı
[529] ʿaskeri: T ve B çerigi
[530] kimseni: T ve B kişini
[531] esīr: T ve B esīr-i belā
[532] étdiler: T ve B ḳıldılar
[533] Kur'ān, III, 159.

fitne (3) ġubārı[534] teskīn tapmas dék bülend bolup gerd-i vaḥşet, āyīne-i żamāyirni cilā-peẕīr (4) bolmaġu dék mükedder ḳılmay durur[535] érdi. **Ḳıṭʿa**

Ṣulḥ ile bütgü dék işni rezmġā ḳılmaḳ (5) bedel
Ehl-i ʿaḳl allıda ʿayn-ı cāhiliyyetdin érür
[B267] ʿuḳde-i kim ḥall bolur tedbīr tırnaġı bile
(6) Tīg ile açmaḳlıġ[536] anı sū'-i niyyetdin érür

Aʿyān-ı devlet re'yiniŋ āb-efşānlıġı bile (7) Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ şuʿle-i ġażabı teskīn tapıp Fāżıl Bék bile Ḳoçḳar Atalıḳ'nı Niyāz Pervāneçi'ġa (8) yiberip ve[537] baʿżı ümerānı Ḫᵛārezm-berdi Ḳoş-bégi'ġa[538] nām-zed ḳıldı. Alar cehd-i mevfūr ve saʿy-ı meşkūr (9) taḳdīmġa yetkürüp[539] Ḫᵛārezm-berdi Ḳoş-bégi ṣulḥ ḳılıp bendīlerni muṭlaḳü'l-ʿinān ḳıldı. (10) ve ol kün āf-tāb-ı ʿālem-tāb Esed burcıda durur[540] érdi. **Naẓm**

Zamān-ı ḫūb édi felek-i (11) nīk-seyr
Cihān körgüzüp daġı āṯār-ı ḫayr
Kevākib ḳırānātı mesʿūd édi
Burūc irtifāʿatı[541] (12) maḥmūd édi

Ḥaẓret-i pād-şāh-ı ṣāḥib-ḳırān, kişver-siṭān, cennet-mekān İltüzer Muḥammed (13) Bahādır Ḫān enārallāhu burhānehuniŋ vilādet-i ser-ā-ser sāʿādeti bile nāḥiyet-i Ḫᵛārezm-i İrem Bezm[542] (14) Ṣānihāullāhu ʿani'l āfāt ve'r-rezm[543] reşk-i gül-zār-ı

[534] fitne ġubārı: T ve B ġubār-ı fitne
[535] durur: B dur
[536] açmaḳlıġ: B açmaġlıġ
[537] ve: T ve B'de yok.
[538] Ḳoş-bégi'ġa: T Ḳoş-bégi'ge
[539] yetkürüp: B yétkürüp
[540] durur: T ve B'de yok.
[541] burūc irtifāʿatı: T Burūc-ı irtifāʿat
[542] Ḫᵛārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫᵛārezm
[543] ve'r-rezm: T ve B ve'l-lazm

“ارم ذات العماد التی لم یخلق مثلها فی البلاد”[544] (15) boldı ve ḳudūm-ı meymenet lüzūmı bile dārü’s-salṭana-ı Ḫıvaḳ ḥafaẓallāhu ʿani’l-ḥarḳ ve’l-ġarḳ ziynet-efzā-yı bostān-ı (16) “جنات عدن خالدین فیها ابدا”[545] boldı. **Şiʿr**

Ber-ṭaraf boldı fitne ve[546] él tüz
Dehr ḳoydı (17) refāhiyyet sarı yüz
[B268] Münhedim boldı resm-i muḫtelifāt
Taptı ʿālem işi ḳarār ü şebāt

[İ116b] (1) Bu cihetdin vücūd-ı ẕī-cūdı[547] mübārek ve meymūn bilip İltüzer ismi bile mevsūm ḳıldılar. **Ḳıṭʿā**[548]

(2) Çün toġdı vücūdı ḳuyaşı burc-ı şerefdin[549]
Ẓulmāt-ı fiten ʿālem öyidin[550] beder oldı
Ferḫunde (3) atı İltüzer olsa né ʿaceb kim
Ẕātı şeref ü yümn bile İltüzer oldı

Ḫ̆ācem-berdi Ḳoş-bégi (4) ikki[551] kündin soŋra[552] Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[553]’nıŋ dest-būslıġı[554] bile nebīre-i ferḫunde- (5) ẕāt-ı sütūde-ṣıfātınıŋ vilādetiniŋ mübārek-bādlıġı[555] üçün dārü’l-emmāre[556]-i Ḫıvaḳ’ġa (6) ümerā bile müteveccih bolup dururlar[557]. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[558] anıŋ iṭmināن-ı ḫāṭır ve istihkām-ı (7)

[544] Kur’ān, LXXXIX, 7-8.
[545] Kur’ān, XCVIII, 8.
[546] fitne ve: B’de fitne-i
[547] vücūd-ı ẕī-cūdı: T vücūd-ı ẕī-cūdın; B vücūd-ı ẕi’l-cūdın
[548] İ’de yok.
[549] İ’de dize arası ayraç noktaları yok.
[550] öyidin: İ ve T’de öyidin
[551] ikki: T ve B şeddesiz
[552] soŋra: T ve B soŋ
[553] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[554] dest-būslıġı: T ve B dest-būslıḳı
[555] mübārek-bādlıġı: T ve B mübārek-bādlıḳı
[556] dārü’l-emmāre: T ve B şeddesiz
[557] bolup dururlar: T ve B boldılar

muvāfaḳatı[559] üçün baʿżı ekābirni istiḳbāliġa yiberip taʿẓīm-i vāfir ve tekrīm-i mütekāşir bile (8) şehrde menzil-i ḫūb ve maḳām-ı merġūbġa tüşürüp durur[560]. Ol bāvücūd-ı mundaḳ yaḫşılıḳ[561] (9) Niyāz Pervāneçi kélgendin soŋra[562] yana[563] baş ḳoşup yamanlıġ yolıda başın ber-bād bérdi (10) ve Niyāz Pervāneçi, Fāżıl Bék bile Atalıḳ barġandın soŋ ahd-ı mü'ekked ve peymān-ı müşeyyed bile (11) münāfaḳat yüzidin muvāfaḳat körgüzüp gürg-aştī ḳıldı. **[T60b] Rubāʿī**

Yüzüŋde[564] (12) meveddet eşeri aẓherdür
Köŋlüŋde[565] ʿadāvet şereri mużmerdür
[B269] Meşġūl durur ẓāhiriŋ ṣulḥġa (13) līk
Ceng işide bāṭınıŋ fesād-āverdür

Andın soŋra[566] ḫadem ü ḥaşemi bile atlanıp (14) ʿinān-ı ʿazīmetni[567] Ḫān-ḳāh ṣavbıġa maʿṭūf étip ol belde-i şerīfniŋ dervāzesiġa (15) nehżat ḳıldı[568]. İş Niyāz Mehter ve ʿAbdu'r-raḥman Bay Ürgencī ve Niyāz Muḥammed Aḳa-yı Ḳahramānī (16) kim Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ devlet-ḫˇāh-ı ṣamīmī ve hevā-ḫˇāh-ı ḳadīmīsi durur[569] érdiler. Alarnı me'sūr ve maġlūl (17) ḳılıp Ḫˇārezm-i İrem Bezm'ġa[570] bardı. Soŋġı kün ol maẓlūmlarnı şahādetġa yétkürdi[571]. **[İ117a]** (1) ve Nāyman Muḥammed İnaḳ kim Muḥammed Emīn İnaḳ'ġa yek-cihet ve pervāneçiġa muḫālif érdi, bu vāḳıʿanı (2) éşitip Gürlen'de turmaḳnı maṣlaḥat körmey, Aral ḥākimi Muḥammed

---

[558] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[559] muvāfaḳatı: B mü'ālefeti
[560] tüşürüp durur: T tüşürdiler; B tüşürdi
[561] yaḫşılıḳ: T yaḫşılıġ bile
[562] soŋra: T ve B soŋ
[563] yana: B yana aŋa
[564] yüzüŋde: T ve B yüziŋde
[565] köŋlüŋde: B köŋliŋde
[566] soŋra: T ve B soŋ
[567] āzīmetni: T āzīmet; B āzīmetin
[568] ḳıldı: T étdi; B étti
[569] durur: T ve B'de yok.
[570] Ḫˇārezm-i İrem Bezm'ġa: T ve B Ḫıvaḳ'ġa
[571] yétkürdi: T yétkürüp durur

Naẓar Biy'niŋ ileyige[572] barmaḳ (3) irādesi bile Aral cānibi[573] müteveccih boldı. Yolda Ḳulābiyye kenārıda Ḫıtāy Ḳaraḳalpaḳı'nıŋ (4) ḥākimi Ḳurbān Tay Biy'niŋ oġlanları ol emīr-i rūşen-żamīrni tutup saḳladı. Niyāz[574] Pervāneçi anıŋ (5) izidin Cān Murād İnaḳ'nı yiberip érdi. Cān Murād İnaḳ anı Ḳurbān Tay Biy'din alıp muʿāvedet (6) kıldı. Yolda Gürlen Nāymānı'nıŋ ayaḳıda Ḳarġalar maḥallesiġa yetgende[575] Muḥammed İnaḳ, (7) Cān Murād İnaḳ'dın iltimās ḳıldı kim: "Ḫıvaḳ'ġa[576] barıp pervāneçi dék düşmenimniŋ (8) siyāset ve ḥaḳāreti bile maḳtūl bolġanımdın, bu mevżiʿde kim öz uruġumġa[577] yavuḳ[578] (9) durur[579], evlā ve enseb körünür." Cān Murād İnaḳ anıŋ bu[580] mültemesin mebẕūl (10) tutup durur érdi[581] ve rıżā bérdi kim Muḥammed İnaḳ andın rıżā[582] bolup ol maḥalle (11) mescidide kim Balta Ḳarġa mescidiġa meşhūr durur[583], peşīn namāzın ötep Balta (12) Ḳarġa'ġa kim ol maḥalleniŋ kedḫüdāsı ve **[B270]** öziniŋ çākeri érdi, özin (13) atdurup[584] ʿālem-i fānīdin cihān-ı bāḳīġa intiḳāl ḳıldı. Cān Murād İnaḳ anıŋ (14) māl ü cihātın ḳabża-ı taṣarrufıġa alıp Çaġatay'ġa nüzūl-ı iclāl[585] körgüzüp dururlar[586] (15) ve[587] Muḥammed İnaḳ ḳatl bolġan vaḳtide[588] Niyāz Pervāneçi'ni öltürüp ve Muḥammed

[572] ileyige: İ ve T'de y eksikliği var.
[573] cānibi: T cānibiġa
[574] Niyāz: İ'de z'nin noktası eksik.
[575] yetgende: B yétgende
[576] Ḫıvaḳ'ġa: T ve B Ḫıvaḳ
[577] uruġumġa: T ve B uruġumḳa
[578] yavuḳ: T ve B yaḳın
[579] durur: B dur
[580] anıŋ bu: B'de yok.
[581] durur érdi: T ve B'de yok.
[582] rıżā: T ve B rāżī
[583] durur: B dur
[584] atdurup: B atturup
[585] nüzūl-ı iclāl: T ve B nüzūl
[586] körgüzüp dururlar: T ve B ḳıldı
[587] ve: T ve B'de yok.
[588] vaḳtide: T ve B çaġda

İnaḳ’ġa (16) maḫlaṣ bérip Cān Murād İnaḳ’nı tutdurmaḳġa[589] kişi buyurup érdiler. Ammā ne asıġ kim (17) ḳażā ve ḳader[590] öz işin ḳılıp durur[591] érdi. **Naẓm**

Ḳażā yetse nāgāh tartıp kemān
[İ117b] (1) Ḳutulmaḳ ecel şestidin yoḳ gümān
Asıġ eylemes ıżṭırār eylemek
(2) Cihān içre her yan ḳarār[592] eylemek

Cān Murād İnaḳ ol manṣūbe-i cān-gezāynı[593] éşitip (3) Çaġatay’dın ḳaçıp Āmūya’dın ʿubūr ḳılıp ḳır yolı bile Buḫārā’ġa bardı. Émdi Niyāz Pervāneçi’niŋ (4) vāḳıʿātıdın éşitiŋ! Cān Murād İnaḳ’nı Muḥammed İnaḳ’nıŋ ṭalebiġa yibergendin soŋ (5) Ḫudāy Naẓar Biy atlıġ naymānnı inaḳ ḳıldı. Ḫˇācem-berdi[594] Ḳoş-bégi bile müttefiḳ bolup ḥükūmet iḫtiyārın (6) tasalluṭ resmi bile ḳabża-ı iḳtidārıġa aldı ve Muḥammed Emīn İnaḳ’nıŋ devlet-ḫˇāhların cebbār- (7) ṣıfātlıġ bile maḳhūr ve menkūb ḳılıp Muḥammed Emīn İnaḳ’nıŋ ḳaṣdıġa (8) ictihād kemerin baġladı. **Naẓm**

Naḳż-ı ʿahd étti öz murādı bile
Buzdı peymānın iʿtiḳādı (9) bile

Baġladı bél ‘İnaḳ ḳaṣdıġa rüst
Emr-i bātılġa ʿazmin étti[595] dürüst

(10) **[B271]** Ol şeḳāvet öziġa eylep eṣer
Başḳaġa ḳaṣdı ḳıldı başḳa żarar

---

[589] tutdurmaḳġa: T’te “ت”nin noktaları eksik.
[590] ve ḳader: T ve B’de yok.
[591] durur: T ve B’de yok.
[592] ḳarār: T ve B fırār
[593] İ’de “ز”nin noktası eksik.
[594] Ḫˇācem-berdi: T ve B ve Ḫˇācem-berdi
[595] étti: T étdi

Muḥammed Emīn İnaḳ, ol (11) umūr-ı nāşāyeste taḥḳīḳiġa[596] yetip **"علاج الواقعة قبل وقوعها"**[597] feḥvāsı bile pīş-destlik (12) ḳılıp **[T61a]** Bay Naẓar Biy'niŋ ittifāḳı bile Aḳım Ḥān'dın ol iki emīr-i bītedbīrniŋ ruḫṣat-ı ḳatlin ḥāṣıl (13) ḳıldı ve körünüş hengāmıda ḫān ve ʿinaḳnıŋ fermānı bile Bay Naẓar Biy, (14) pervāneçiniŋ saḳalıdın tutup bıçaḳlap öltürdi ve Ḳalender Destūr-ḫˇānçı (15) bile Niyāz Çék-çék, Ḫˇācem-berdi Ḳoş-bégi'ni ḳatlġa yetkürdiler[598]. **"فاعتبروا يا اولى الابصار"**[599][600] (16) **Beyt**[601]

Ol ki fiʿl-i ẕemīme fāş étti[602]
Fiʿli érdi ki başıġa yetti

Tācī Biy Ḳıyat kim pervāneçi- (17) niŋ hevā-ḫˇāhı érdi, bu ḥādiṣe-i muvaḥḥişeni aŋlap Ḳaŋlı yigitleri bile kim ol yerde **[İ118a]** (1) ḥażır érdi, hücūm ḳılıp körünüş-ḫāneġa yügürdiler ve altun-cilavlar alarnı urup ḳaytardı. (2) Alar saʿy-ı tamām ve cehd-i mā-lā-kelām[603] bile ḳaçıp Hezāresb'din pervāneçi'niŋ oġlı Baba Bék'ni (3) alıp Buḫārā'ġa bardı. Emīr Danyal, Baba Bék'ge[604] dil-dārlıġ[605] körgüzüp imdād vaʿdesi ḳıldı (4) ve Muḥammed Emīn İnaḳ bir néçe eyyāmdın soŋ baʿżı aʿyān-ı ḥażretniŋ şefāʿati bile Tācī Biy'- (5) niŋ günāhın ʿafv ḳılıp Buḫārā'dın kéltürdi. **[B272] Baba Bék İbn Niyāz Pervāneçi-** (6) **niŋ ḫurūc ḳılıp Hezāresb'ni alġanı Fāżıl Bék'niŋ[606] sipāh-ı** (7) **cerrār bile anıŋ ḳaşdıġa ḳozġalġanı ve Gürlen ekābiri muḫālefet körgüzüp Fāżıl** (8) **Bék'din rūy-gerdān[607] bolġanı ve kāffe-i Özbekiyye temerrüd āġāz**

[596] taḥḳīḳiġa: İve T'de "ى"nin noktaları eksik.
[597] İ'de قتل
[598] yetkürdiler: B yétkürdiler
[599] İ ve T'de اولو
[600] Kur'ān, LIX, 2.
[601] İ'de beyit ayraçları yok.
[602] étti: T étdi
[603] cehd-i mā-lā-kelām: İ'de cehdler kelām şeklinde eksik yazılmış; T'de cehd-i lā-kelām
[604] Baba Bék'ge: B Baba Bék'ġa
[605] dil-dārlıġ: B dil-dārlıḳ
[606] Fāżıl Bék'niŋ: T Fāżıl Bék
[607] rūy-gerdān: B rū-gerdān

ḳılıp Baba Bék alarġa kélip ḳoşulġanı (9) **ve mütemerridler Ḳoŋrat Ḥasan Ḳābil Ṣūfī'niŋ ihtimāmı bile Ḳoş-köprük** (10) **ḳurġanıġa kirip ġalebe-i tamām bile Ḫıvaḳ dārü's-salṭanasınıŋ muḥāṣara-** (11) **sıġa yörüş étgeni ve Bék Pulad Atalıḳ'nıŋ tedbīri bile muḳātele muṣālahaġa** (12) **aylanıp muʿānidleriniŋ cemʿiyyetiġa tefriḳa yetgeni**[608] aṣḥāb-ı siyer ve tevārīḫ (13) erbāb-ı ḫaber ve şemārīḫ-i laḫlaḫa-i naḳl ve rāyiḥa-i rivāyet bile sāmiʿa[609] dimāġın mundaḳ[610] muʿattar ḳılurlar (14) hemol yıl Ḳavs'da Muḥammed Emīn ʿİnaḳ öz oġlı Niyāz Muḥammed Bék ve ʿĀdil Bék- (15) niŋ oġlı Muḥammed Penāh Bék üçün Gendümkān ḥavlısıda kim ḥālā ol mevżiʿ (16) ḥażret-i sulṭān-ı ṣaḥib-ḳırān-ı gerdūn-tevāngā mīrāṣdın taḫṣīṣ tapıp durur[611], uluġ (17) toy ve ʿaẓīm sūr tertīb bérdi kim **Rubāʿī**

Ser-geşte sipihr tün kün eylep **[İ118b]** (1) tek ü pūy
Neẓāre ḳılıp yer yüzini kūy-be-kūy
Bérgürmedi ol henūz anıŋ dék hergiz
(2) Şāhāne uluġ ḳuraltay ve ʿālī toy

Anıŋ dék[612] izidin Bay Naẓar Biy Ḳoş-bégi bīvāsıṭa (3) ol mevżiʿde toy bérdi. Andın ferāġ **[B273]** tapġandın soŋ Ḥasan Murād Pervāneçi Hezāresb'de (4) uluġ toy bérip Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nı ümerā-yı ʿiẓām ve nüdemā-yı vācibi'l-iḥtirām bile çarladı. (5) Ol kün Şaʿbānü'l-muʿaẓẓamnıŋ yegirme üçünçisi çehār-şenbih[613] küni érdi, Ḥasan Murād Pervāneçi (6) Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nı[614] öz menziliġa ümerā-yı ʿiẓāmnı aḳa inileriniŋ menāzil ve mesākin- (7) leriġa tüşürüp şāhāne żiyāfet ve mihmāndārlıġġa mübāderet körgüzdi. **Naẓm**

---

[608] yetgeni: B yétgeni
[609] İ'de saʿāmiʿa şeklinde yazılmış.
[610] mundaḳ: B mundaġ
[611] durur: B dur
[612] dék: T ve B'de yok
[613] çehār-şenbih: B çār-şenbih
[614] ʿİnaḳ'nı: B İnaḳ'nı

(8) Açıp mihmān yüzige bāb-ı ʿayş

Müheyyā ḳılıp her ne esbāb-ı ʿayş

(9) Nihāyetdin efzūn bolup ekl ü şürb

Tapıp iltiẕāẕ-ı niʿam buʿd u ḳurb

İçip (10) ser-be-ser sāġar-ı inbisāṭ

Bolup barça mest-i şarāb-ı neşāṭ

(11) Kéçeniŋ nıṣfı ötüp érdi kim Baba Bék kélip Hezāresb[615] ḳurġanıġa kirdi. (12) Maʿlūm bolsun kim Hezāresb Ḳaŋlısı'sınıŋ baʿżı ḥarāmīsi Baba Bék'ge kişi yiberip (13) çaḳırıp ol **[T61b]** kéçeni mīʿād ḳılıp érdiler. Baʿżı dérler kim Baba Bék üç künde Buḫārā'dın (14) kélip muz üsti bile[616] deryādın ötüp ḳalʿaġa kişi yiberdi. Dosım İnaḳ- (15) nıŋ ḥaremi Ḳunduz Atalıḳ'dın[617] özge kişi ḳalʿada yoḳ érdi. Baba (16) Bék ol żaʿīfeniŋ dest-yārlıḳı[618] bile ḳalʿaġa mutaṣarrıf boldı[619]. Muḥammed Emīn (17) ʿİnaḳ bu ḥādiṯeni éşitgendin soŋ anı iḫtiyār ḳıldı kim özi Hezāresb'de tevaḳḳuf **[İ119a]** (1) **[B274]** ḳılıp mużāfāt çerigi bile ḳalʿanı muḥāṣara ḳılġay, Fāżıl Bék ve Bék Pulad Atalıḳ turmaḳnı (2) maṣlaḥat bilmey mürācaʿat ḳılmaḳnı münāsib-i devlet körüp inaḳnı atlanturdılar[620] (3) ve Bék Pulad Atalıḳ ve[621] Niyāz Muḥammed Bék ve Muḥammed Penāh Bék'ni kim toy-ḫānede ḳalıp durur[622] érdiler, (4) alıp yolda ʿinaḳġa yetüşdiler[623]. ʿİnaḳ Ḫıvaḳ'ġa kélgendin soŋra[624] (5) ekşer ümerā ḳaçıp kéldiler. Andın soŋ ʿinaḳ[625], Fāżıl Bék ve Bék Pulad Atalıḳ ve Raḥīm-Berdi (6)

[615] Hezāresb: İ'de "ز"nin noktası yok.
[616] üsti bile: B üstidin
[617] Atalıḳ'dın: B Analıḳ'dın
[618] dest-yārlıḳı: T dest-yārlıġı
[619] boldı: T bolup durur
[620] atlanturdılar: T atlanturup dururlar
[621] ve: B'de yok.
[622] durur: T ve B'de yok.
[623] yetüşdiler: T ve B yetüştiler
[624] soŋra: T ve B soŋ
[625] ʿinaḳ: T ve B inaḳ

Atalıḳ ve Bay Naẓar Ḳoş-Bégi'ge ümerā-yı ʿiẓāmnı maṣḥūb ḳılıp on miŋ çerig (7) bile Hezāresb'niŋ muḥāṣarasıġa yiberip durur[626]. Alar Nāymān'da muʿasker ḳıldılar. (8) Ol cihetdin kim Béş-arıḳ'nıŋ ekşer mużāfātı Baba Bék'ge mütābaʿat ḳılıp durur[627] érdi. (9) Bu mevżiʿde bir néççe[628] kün mekş vāḳiʿ bolup Hezāresbī'ler bile köp uruştılar (10) ve[629] andın köçüp Durġadük mevżiʿin muḫayyem-i ḫıyām-ı meymenet-encām ḳıldılar. Baba Bék aġır çerig (11) bile Mesʿūd üstidin kélip Fāżıl Bék'niŋ ḳaravulıġa yoluḳup uruş salıp Ḳıyat İş (12) Ḳābil Yasavul'nı öltürüp dururlar[630]. Ümerā-yı ʿiẓām bu vāḳıʿanı éşitip müdāfaʿaġa çıḳıp (13) Durġadük ḳalʿası[631] ḳıbleside Ḫıvenik'niŋ[632] nehri bile Yaŋı-Arıḳ arasıda telāḳī-i ferīḳayn vāḳiʿ[633] (14) bolup[634] ḳatıġ uruş tüşti ve bahādırlar şücāʿat tīġın cilveġa körgüzüp muʿānidlerdin Çoŋ-Ḳara (15) Salur başlıġ köp kişini ʿadem-i esfelü's-sāfilīniġa yiberip dururlar[635]. **Beyt**

Çū baṭṭāllar kār-zār (16) eyledi
ʿAdū leşkerin tār ü mār eyledi

Bu vāḳıʿa inḳıżāsıdın soŋra ikki kün[636] Gürlen ekābiri (17) Küçük Bék İbn Muḥammed İnaḳ ve Ḳurban-Ḳulı Ḳāżī ve Şīr ʿAlī Celāyir ve ʿĀşür Bék Nöküz, Baba Bék'ge **[İ119b]** (1) muḫālefetde **[B275]** müttefiḳ bolup ve[637] Gürlen ve Vezīr sipāhı bile ʿasākir-i ẓafer-meʿāşirni buzup Gürlen'ge[638] (2) kirip temerrüd ve ṭuġyān

[626] yiberip durur: T yiberdiler; B yiberdi
[627] durur: T ve B'de yok.
[628] néççe: T ve B şeddesiz
[629] ve: T'de yok.
[630] öltürüp dururlar: T ve B öltürdiler
[631] Ḳalʿası: T ve B'de yok.
[632] Ḫıvenik'niŋ: T ve B Ḫıvenik
[633] vāḳıʿ: T ve B vuḳūʿ
[634] bolup: T ve B tapıp
[635] yiberip dururlar: T ve B yiberdiler
[636] soŋra ikki kün: T ve B iki kün soŋ
[637] ve: B'de yok.
[638] Gürlen'ge: T ve B Gürlen'ġa

baydaḳın ber-ʿalāniye ber-pā ḳıldılar ve[639] bu cihetdin ümerā-yı ʿiẓām ḳaytmaḳnı (3) turmaḳdın enseb ve evlā körüp ʿinān-ı ʿazīmetni mürācaʿat ṭarafıġa maʿṭūf étip Ḫıvaḳ'da (4) Muḥammed Emīn İnaḳ'nıŋ[640] mülāzemetiġa müşerref bolup dururlar[641]. Bu ḥādiṣe ḥudūṣıdın kāffe-i (5) Özbekiyye evżaʿı teġayyür tapıp muʿanidlerniŋ[642] silkige münḫarıṭ bola başladılar ve her yerde kim şerīr (6) ve müfettin ve yarım köŋüllüġ kişi bolsa, muḫālefet körgüzüp Gürlen'niŋ[643] ḳurġanıġa yıġnaldı (7) ve Baba Bék dağı muḫālefetler[644] istidʿāsı bile Hezāresb ve Béş-arıḳ'nıŋ[645] sipāhın alıp (8) Gürlen'ġa barıp durur[646] ve barça ittifāḳ bile Ḳaraḳalpaḳiyye'din ʿAbdu'l-lah Sulṭān'nı kéltürüp (9) Gürlen'de ḫān köterdiler. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[647], Fāżıl Bék başlıġ Ḫˇārezm-i İrem Bezm'niŋ[648] ümerāsın (10) ḳalġan élniŋ ʿaskeri[649] bile müdāfaʿaġa yiberdi ve[650] baʿżıdın naḳl durur[651] kim bu seferde (11) Fāżıl Bék yoḳ durur[652] érdi ve Bay Naẓar Ḳoş-bégi [T62a] ser-gerde durur[653] érdi. Her taḳdīr bile (12) alar Kāt'nı muʿasker ḳılıp iki ayġaça muʿānidler sipāhı bile muḥārebāt-ı bisyār ve muḳātelāt-ı (13) bīşümār ẓuhūrġa yétkürüp dururlar[654] ve[655] ol eṣnāda Uyġur'nıŋ[656] ḥākimi Bék Pulad Atalıḳ kim Muḥammed Emīn (14) ʿİnaḳ'ġa dostlıġ ve yek-cihetlıḳda[657] muʿtemedün-ʿaleyh durur[658] érdi,

[639] ve: T ve B'de yok.
[640] İnaḳ'nıŋ: T ʿİnaḳ'nıŋ
[641] bolup dururlar: T ve B boldılar
[642] muʿanidlerniŋ: T ve B muʿanidler
[643] Gürlen'niŋ: T ve B Gürlen
[644] muḫālefetler: B muḫālifler
[645] Béş-Arıḳ'nıŋ: T Béş-Arıḳ; B Béş-Arıġ
[646] barıp durur: T ve B bardı
[647] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[648] Ḫˇārezm-i İrem Bezm'niŋ: T ve B Ḫıvaḳ
[649] ʿaskeri: T ve B çerigi
[650] ve: T ve B'de yok.
[651] durur: B dur
[652] durur: T ve B'de yok.
[653] durur: T ve B'de yok.
[654] yétkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[655] ve: T ve B'de yok.
[656] Uyġur'nıŋ: T ve B Uyġur
[657] yek-cihetlıḳda: T ve B yek-cihetlikde

yaşurun Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ[659] iẕni (15) bile muḫālifler cemʿiyyetiġa tefriḳa yétkürmek[660] üçün ẓāhiren muḫālefet emriġa ḳıyām körgüzüp Muḥammed Emīn (16) ʿİnaḳ'dın[661] rūy-gerdān[662] bolup muʿanidlerġa ḳoşulup durur[663]. Mundın soŋra[664] Ḳoş-köprük (17) Ḳoŋratı'nıŋ ekābiridin yoḳ yoḳ belkim[665] erāẕilidin[666] İsen Ḳābil Ṣūfī'niŋ[667] inisi Tilev Ḳābil **[İ120a]** (1) Ṣūfī **[B276]** bile kim Kāfir Ṣūfī laḳabıġa meşhūr dururlar[668], temerrüd ve ʿisyān[669] ve ṭuġyān āġāz étip[670] (2) Ẕü'l-ḥicce'niŋ on biride[671] çehār-şenbih[672] kéçesi kim Ḳurbān ʿīdiniŋ ikkilençi[673] (3) ḳéçesi durur[674] érdi, muʿānidlerni çaḳurup[675] Ḳoş-Köprük'niŋ[676] ḳurġanıġa kirgüzdiler[677]. (4) Ümerā-yı ʿiẓām bu mūḥiş ḫaberni éşitip mütezelzil bolup Kāt'nı taşlap Ḳataġan'nıŋ[678] (5) üstidin Ḫıvaḳ'ġa kéldiler. Andın soŋra[679] Kāt hem muʿānidler taṣarrufıġa kirip durur[680]. (6) Bir néççe[681] kündin soŋra[682] ümerā-yı muḫālif eṭrāf ve[683] cevānibdin sipāh yıġnap ġalebe-i tamām ve izdiḥām-ı (7) mā-lā-

---

[658] durur: T ve B'de yok.
[659] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[660] yetkürmek: B yétkürmek
[661] ʿİnaḳ'dın: T ve B İnaḳ'dın
[662] rūygerdān: T ve B rūgerdān
[663] ḳoşulup durur: T ve B ḳoşuldı
[664] soŋra: T ve B soŋ
[665] belkim: T ve B belki
[666] İ ve T'de erāzilidin
[667] Ṣūfī'niŋ: T ve B Ṣūfī
[668] dururlar: B dur
[669] ve ʿisyān: T ve B'de yok.
[670] étip: T ve B ḳılıp
[671] biride: B birinde
[672] çehār-şenbih: B çār-şenbih
[673] ikkilençi: T ve B şeddesiz
[674] durur: T ve B'de yok.
[675] çaḳurup: T ve B çaḳırıp
[676] Ḳoş-Köprük'niŋ: T ve B Ḳoş-Köprük
[677] kirgüzdiler: T kirgüzüp dururlar
[678] Ḳataġan'nıŋ: T ve B Ḳataġan
[679] soŋra: T ve B soŋ
[680] kirip durur: T ve B kirdi
[681] néççe: T ve B şeddesiz
[682] soŋra: T ve B soŋ
[683] ve: T'de yok.

kelām bile Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ istīṣāli üçün dārü's-salṭana-ı Ḫıvaḳ muḥāṣarasıġa ḥareket (8) ḳılıp Rafenik'niŋ[684] ḥudūdıda ṣufūf-ı keṣāfet-vuḳūfnı yasap meymene-i nāmeymūn (9) ve meysere-i nāmeysūrnı baʿżı ümerā-yı ṭāġīyye ve şüceʿā-yı bāġīyyeniŋ ẕevāt-ı zevīle ṣıfātı bile ārāste (10) ḳılıp Baba Bék ve Bék Pulad Atalıḳ ve Ḳalender Ḳoş-bégi ve Cān Murād İnaḳ ve Küçük İnaḳ (11) ve ġayrihüm ḳalb-gāhda turup dururlar[685]. **Şiʿr**

Sipāh-ı ʿadū andaḳ eylep hücūm
Ki tünler felek (12) ʿarṣasıda nücūm

Yasap baġī meydānı içre yasal
Mezāriʿ ḥudūdıda cengel-miṣāl

(13) Tapıp kibr ü naḫvet[686] barıda ṣübūt
ʿAyān eyleben barça bād-burūt[687]

Tereddüd ḳılıp ol ṣıfat kim (14) melaḫ
Urup ehl-i Ḫıvaḳ'ġa ṭaʿn u zenaḫ

[B277] Ḫurūş eyleben her biri dīv dék
Sanap özlerin (15) Ṭūs ile Gīv dék

Yılan dék bolup dümleri zehr-pāş[688]
Çékip ḫūḳ dék naʿra-i dil-ḫırāş

(16) Bék Pulad Atalıḳ, Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'ġa[689] pinhānī kişi yiberip durur[690] érdi kim: "Uruş ve savaş[691] maṣlaḥatı üçün şehrdin (17) kişi çıḳarmasun kim

[684] Rafenik'niŋ: T ve B Rafenik
[685] turup dururlar: T ve B turdılar
[686] kibr ü naḫvet: T kibr naḫvet
[687] bād-burūt: B bād u burūt
[688] zehr-pāş: B zehr-fāş
[689] ʿİnaḳ'ġa: T ve B İnaḳ'ġa

özleriniŋ[692] behbūdı ve menfaʿati[693] anda durur[694].” ʿİnaḳ bu cihetdin müdāfaʿaġa kişi yibermeyin **[İ120b]** (1) özi yaŋı dervāzeniŋ üstide şāmyāne tartıp olturup ümerā-yı ʿiẓāmnı özge dervāzelerde (2) ve burc u bārūlarda taʿyīn ḳılıp ḳalʿa-dārlıḳġa meşġūl bolup dururlar[695]. Ammā[696] muʿānidler Ḫıvaḳ’nıŋ[697] (3) eṭrāfıġa çapavul urup Yaŋı-ḳalʿa ve Kebüter-ḫāne maḥallātınıŋ ḥācetdin taşḳarı ḳalġan (4) eşyā-yı metrūke ve eşḳāl-i meflūkelerin kim mecmūʿın bir yarmaḳġa almas durur[698] érdiler. (5) Yaġma ve[699] tārāc ḳılıp mürācaʿat ḳıldılar[700] ve az fırṣatdın soŋra[701] yana ġalebe ḳılıp Ḫˇārezm-i İrem Bezm’- (6) niŋ[702] üstige[703] müteveccih bolup Ḫıvenik kenārıda ṣaff yasap turup dururlar[704] ve Ḫıvaḳ dārü’s-saltanası- (7) nıŋ[705] dil-āverleri ve bahadırları[706] ʿinaḳnıŋ[707] ruḫṣatı bile şehrdin çıḳıp ḥażret-i ḳuṭbu’l-evliyā (8) ve faḫrü’l-etkiyā, efḍalü’l-vāṣılīn ekmelü’l-kāmilīn şeyḫü’ş-şüyūḫ-ı ʿālem, ġavṯu’l-aʿẓam ʿimādü’l-milleti ve’d-dīn (9) ***İşān Maḫẕum Ḫācı*** ḳuddise sırrahü’l-ʿazīz civārıda kim ol mevżiʿ Nān-Yémes laḳabıġa (10) iştihār tapıp durur[708]. Muʿānidler leşkeri[709] bile kār-zār-ı ʿacīb ve gīrūdār-ı ġarīb ẓuhūrġa (11) yetkürdiler[710] kim temāşā-bīnlerdin āvāzü’l-ḥaẕer gerdūn ḳulaḳıġa yetti. Mütemerridlerdin İsen Ḳābil

---

690 durur: T ve B’de yok.
691 savaş: T ve B cidāl
692 özleriniŋ: T ve B’de yok.
693 behbūdı ve menfaʿati: T ve B behbūd
694 durur: B dur
695 bolup dururlar: T ve B boldı
696 Ammā: T ve B şeddesiz
697 Ḫıvaḳ’nıŋ: T ve B Ḫıvaḳ
698 durur: T ve B’de yok.
699 yaġma ve: T ve B’de yok.
700 ḳıldılar: T étdiler
701 soŋra: T soŋ; B’de yok.
702 Ḫˇārezm-i İrem Bezm’niŋ: T ve B Ḫıvaḳ
703 üstige: T ve B üstiġa
704 turup dururlar: T ve B turdılar
705 dārü’s-saltanasınıŋ: T ve B’de yok.
706 ve bahadırları: T ve B’de yok.
707 ʿinaḳnıŋ: B inaḳ
708 durur: B dur
709 leşkeri: T ve B çerigi
710 yetkürdiler: B yétkürdiler

(12) Ṣūfī kim şüceʿā-yı nām-dār ve ebṭāl-ı rūzgārdın durur[711] érdi, Şāh Niyāz Bék (13) veled-i İskender Biy anıŋ bile Aḳ-Yāf Köprüki'niŋ aldıda[712] muḥārebe ḳılıp sinān-ı cān-sitān (14) bile urup zaḫm-dār ḳıldı ve **[B278]** Ṣūfī-i meẕkūr meşaḳḳat-ı tamām bile özin ol beliyyedin necāt (15) tapıp durur[713] ve bahādırlar süyūf-ı āb-dār bile köp kişini aʿdā-yı devletdin (16) vādī-yi bevvārġa[714] yiberip dururlar[715]. Ammā[716] ʿAbdü'l-kerīm Bék İbn Seyyid Naẓar Bék (17) İbn Dostān Ḳoş-bégi'ġa[717] muḫālifler ṭarafıdın tüfeŋ oḳı tégip şahādet taptı. **[İ121a]** (1) **"انالله وانا اليه راجعون"**[718] ve ol eṣnāda Bék Pulad Atalıḳ, inaḳ bile ḫaberleşip muʿānidler (2) cemʿiyyetin[719] buzmaḳ vaʿdesin ḳıldı. Bu cihetdin[720] ümerā-yı muḫālif arasıda (3) muḫālefet vāḳiʿ bolup żamīr-i ḫabāset-taḫmīr-i şerāret-naẓīrleriġa ruʿb u hirās (4) istīlā tapıp ġalebe-i ḫavāṭır bile Ḳoş-köprük'ġa[721] muʿāvedet körgüzüp dururlar[722]. (5) Ol avānda Çaġatay ehli inḳıyād maḳāmıġa kélip Muḥammed Emīn İnaḳ ol belde[723] muḥāfaẓatıġa (6) Ḳutluḳ Muḥammed İnak'nı bir bölek sipāh-ı nuṣret-penāh bile nām-zed ḳıldı. ʿİnaḳ müşārün- (7) ileyh belde-i meẕkūreniŋ ḥirāsetide saʿy-ı meşkūr ve cehd-i mevfūr taḳdīmġa (8) yétkürüp[724] her kün Şāhābād üstiġa[725] iki üç ḳatla çapavul yiberip (9) ġāret ḳıldurdı[726] ve Cevzā evāḫiride Bék Pulad Atalıḳ'nıŋ tedbīri[727] bile[728] arada rüsül ve mürāselāt (10) ḳatnatıp Muḥammed Emīn ʿİnaḳ bile

---

[711] durur: T ve B'de yok.
[712] aldıda: T ve B allıda
[713] necāt tapıp durur: T ve B ḳutḳardı
[714] bevvārġa: T ve B şeddesiz
[715] yiberip dururlar: T ve B yiberdiler
[716] ammā: T ve B şeddesiz
[717] Ḳoş-bégi'ġa: T ve B Ḳoş-bégi'ge
[718] Kur'ān, II, 156.
[719] cemʿiyyetin: T ve B şeddesiz
[720] cihetdin: B cihet
[721] Ḳoş-Köprük'ġa: T ve B Ḳoş-Köprük'ge
[722] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdiler
[723] belde: T beldeniŋ
[724] yétkürüp: T yetkürüp
[725] üstiġa: T üstige
[726] ḳıldurdı. T ḳılurup dururlar
[727] Bék Pulad Atalıḳ'nıŋ tedbīri: T Bék Pulad Atalıḳ'nıŋ ḥīle ve tedbīri

müṣālaḥa vāḳiʿ bolup Baba Bék Hezāresb leşkeri[729] bile (11) Hezāresb'ġa kirip evvelġı muḫālefetiġa ışrār ḳıldı ve özge ümerā-yı muḫālif ʿAbdu'l-lah Ḫān (12) başlıḳ[730] barça Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ[731] mülāzemetide Ḫıvaḳ'ġa[732] kélip her kim öz mesākin (13) ve mevāṭınlarıda ḳarār ve ārām[733] tutup dururlar[734] ve Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ ẕāt-ı (14) ferḫūnde-ṣıfātı kim cevāhir-i kerem-i cibillī ve zevāhir-i şefaḳat-i ʿazīzī bile mütecellī érdi, (15) alarnıŋ iṭminān-ı ḫāṭırı üçün ʿAbdu'l-lah Ḫān'nı salṭanat tācı bile ser-efrāz ḳılıp (16) alarnı merātib-i ʿulyā ve menāṣıb-ı küberā bile müfteḫir ve ser-bülend ḳıldı. Andaḳ durur[735] kim **[B279]** Cān Murād (17) İnaḳ ve Küçük Bék'ni inaḳ ve İltüzer Bék'ni mīrāb ve ʿAşur Bék'ni kim Nöküz[736] érdi, nāyib[737] **[İ121b]** (1) **Beyt**

Ḫoşā ol ki ḳılġay ʿadūsını sayd
Kerem dānesi birle bīdām ü ḳayd

(2) Ve Tilev Ḳābil Ṣūfī kim beġāyet şerīr ve müfettin kişi érdi, Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ[738] (3) tīg-ı siyāsetidin hirāsān bolup Aral diyārıġa firār iḫtiyār ḳıldı (4) ve Ḳoŋrat meşāhīridin Seferdalı ve İş-Bol Atalıḳ bile muvāfaḳat[739] ve vidād-ı muvāneset (5) ve ittiḥād ṭarḥıġa ḳıyām körgüzüp Aral memālikiniŋ vālisi Muḥammed Naẓar Biy'niŋ nihāl-i ʿadāvetin (6) gül-şen-i ḫāṭırlarıda ser-sebz ḳılıp bāzār seyriniŋ hengāmıda ol emīr-i bīnaẓīrniŋ (7) metāʿ-ı ḥayātın ġāret ḳıldılar. Bu ḥādiṣe ḫaberiniŋ tünd-bādıdın Muḥammed Emīn İnaḳ'nıŋ āteş-i ġażabı (8) mültehib

---

[728] bile: T'de yok.
[729] leşkeri: T ve B çerigi
[730] başlıḳ: T ve B başlıġ
[731] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[732] Ḫıvaḳ'ġa: T Ḫıvaḳ dārü's-salṭanasıġa
[733] ve ārām: T ve B'de yok.
[734] tutup dururlar: T tutmış dururlar; B tuttılar
[735] durur: T ve B'de yok.
[736] ʿAşur Bék'ni kim Nöküz érdi: T ve B ʿAşur Bék Nöküz'ni
[737] nāyib: T ve B nāyib ḳıldılar
[738] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[739] muvāfaḳat: B mü'ālefet

bolup Bay Naẓar Ḳoş-Bégi'ni Aral ḥükūmetiniŋ yarlığı ve ol şūr-baḫtlar ḳatli- (9) niŋ fermānı bile Aral'ġa nām-zed ḳılıp Ḫāṣṣa Bék İbn Élçi Bék'ni (10) **[T63a]** ḳoş-bégilik manṣıbı bile mümtāz étti ve Bay Naẓar Biy ol diyārġa barıp emīr-i maḳtūl- (11) nıŋ ḳātillerin varṭa-ı helāketġa yetkürüp[740] müddet-i medīd ol diyārda bi'l-istiḳlāl (12) ḥükümet sürdi. **Küçük İnaḳ'nıŋ ikinçi mertebe Gürlen'niŋ[741] ekābiri bile muḫālefet silkige**[742] (13) **iḳdām körgüzüp Baba Bék'niŋ muvāfaḳatı bile müẓāheret rāyetin kötergeni ve Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ** (14) **alarnıŋ[743] te'dībi üçün leşker-i ḳıyāmet-eşer yibergeni [B280] ve Vezīr ehliniŋ vāḳıʿa-ı** (15) **iṭāʿatı ve Raḥīm-Berdi[744] Atalıḳ'nıŋ sebeb-i şahādeti muḫāliflerniŋ kemāl-i ʿacz ü ıżṭırārdın** (16) **muṣālaḥa ḳılıp iṭāʿat dergāhıġa teveccüh étgeni ve Baba Bék'niŋ menkūb ve maḫhūrāne bolup[745]** (17) **Buḫārā'ġa kétgeni** maʿānī-i tāze çemeniniŋ ʿandelib-i ḫoş-nevāsı mażāmīn-i bülend-āvāze **[İ122a]** (1) encümeniniŋ muṭrib-i ṭarab-efzāsı yaʿnī ḳalem-i faṣāḥat naġam-ı ṣarīr-i belāġat-te'ṣīr bile (2) mundaḳ nevā-sazlıġ ḳılur kim baʿżı eşrār[746]-ı nemīme-āṣār kim siʿāyet (3) ve şeyṭanet iżlāli bile mesālik-i hidāyet-hādīlerin ser-geşte-i (4) bevādī-i ḍalālet ve āvāre-i ṣaḥārī-i ġavāyet ḳılur érdiler. Küçük ʿİnaḳ[747] (5) başlıġ Gürlen ekābirin iġvā-yı mükerrerde żalālet-i şerāret-eşer bile muṣādāḳat-ı (6) ṣırāṭ-ı müstaḳīmīdin münḥarif ḳıldılar. Andaḳ kim Küçük ʿİnaḳ[748] ve ʿAşur Nāyib ve ġayrihüm her (7) ḳaysı bir bahāne birle Gürlen'ge barıp ḳaytıp Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ mülāzemetiġa (8) kélmediler. Bu vāḳıʿa Lü yılı sene'-i hicriyye miŋ iki[749] yüz seksen altıda (9) af-tāb sünbüle burcıda érdi, ʿinaḳ[750] alarnıŋ istiḥżārı üçün (10) kim ʿayn-ı ʿināyet ve maḥż-ı şefaḳatdin érdi, her néçe kim Ḳara (11) Bahādır Mīrāb

[740] yetkürüp: B yétkürüp
[741] Gürlen'niŋ: T ve B Gürlen
[742] silkige: T Okunamadı; B meslekige
[743] alarnıŋ: T ve B alar
[744] Raḥīm-Berdi: T Raḥīm-Bérdi
[745] bolup: T ve B'de yok.
[746] İ'de "ش" harfinin noktaları yazılmamış.
[747] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[748] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[749] iki: T ve B'de yok; İ'de sözcük silikleşmiş.
[750] ʿinaḳ: T ve B inaḳ

ve ġayreni kerrāten baʿde uḫrā ve merreten baʿde ūlā yiberdi. Alar nāmüveccih ʿöẕr ve (12) bahāneler ḳılıp letāyifü'l-ḥiyelġa mütemessik bolup Gürlen ḥudūdıdın taşḳarı ḳadem-i (13) mürāfaḳat ḳoymadı[751]. **Ḳıṭʿa**

Kişi kim azdı devlet meslekidin
Hidāyet ḳılmaḳ (14) ol gümrehġa yoḳ sūd
Gümān eylep ziyān-būdını behbūd
Bilür taḥḳīḳ behbūdın ziyān-būd

(15) **[B281]** Faḳīrniŋ atası emīr-i ʿālī-cenāb, maġfiret-meāb ʿAvaż Biy Mīrāb ġaferallāhü (16) ẕünūbehu ve setere ʿuyūbehu naḳl ḳılur érdi kim ol küdüret eṣnāsıda (17) kim Mīzān evāḫiri érdi. Bir kün baʿżı mühimmāt-ı żarūriyye taḥṣīli üçün Gürlen'ġa **[İ122b]** (1) barıp Küçük İnaḳ'nıŋ menziliġa nüzūl-ı iclāl körgüzdüm[752] ve ḳarābet cihetidin (2) **"صلۀرحم"**[753] muḳteżāsı bile müşfik-āne naṣīḥat ve muḥibb-āne pendler ḳılıp ṭuġyān ve ʿinād (3) umūr-ı nāşāyestesidin mümānaʿat körgüzdüm[754]. Ol mümteniʿ bolmay, bir tāzī-nijād at (4) mindürüp méni[755] taʿcīl-i tamām ve sürʿat-i mā-lā-kelām[756] bile ḳaytardı. Men[757] henūz (5) Kāt'ġa yetüşmey[758] durur[759] érdüm[760]. ʿAḳabımdın kişi kéldi kim Gürlen'niŋ[761] (6) ehli yaġı ve yav bolup durur[762]. Andın soŋra[763] men ve ol kişi istiʿcāl bile ḳaṭʿ-ı mesāfet (7) körgüzüp[764] ol ḥādiṣeniŋ[765]

[751] ḳoymadı: T ve B ḳoymadılar
[752] nüzūl-ı iclāl körgüzdüm: T ve B nüzūl ḳıldım
[753] صلۀرحم: T ve B صلۀ رحم
[754] körgüzdüm: T ve B körgüzdim
[755] méni: B meni
[756] ve sürʿat-i mā-lā-kelām: T ve B'de yok.
[757] men: T mén
[758] yetüşmey: T ve B yetmey
[759] durur: B dur
[760] érdüm: T ve B érdim
[761] Gürlen'niŋ: T ve B Gürlen
[762] ve yav bolup durur: T ve B boldı
[763] soŋra: T ve B soŋ
[764] körgüzüp: T ve B ḳılıp
[765] ḥādiṣeniŋ: T ve B ḥādiṣe

ẖaberin Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'ġa[766] yetkürdük[767]. Küçük İnaḳ ve ʿAşur Nāyib (8) muḫālefet emriġa ḳıyām körgüzgendin soŋra[768] Hezāresb'ġa kişi yiberip Baba Bék'ni (9) Hezāresb sipāhı bile kéltürüp durur[769] ve ittifāḳ bile Aḳım Ḫān'nı Ḳazaḳ'dın (10) kéltürüp pād-şāh ḳıldılar ve Baba Bék Salur'nıŋ[770] cemāʿasın kim[771] burunraḳ (11) aḥşamı bile kéltürüp Hezāresb'niŋ[772] nevāḥīsin bérip mütemekkin (12) ḳılıp durur[773] érdi, Muḥammed Emīn Sarıġ'nı yiberip ol cemāʿa sipāhın Gürlen'ġa (13) kéltürüp durur ve[774] yolda Muḥammed Emīn Sarıġ sipāh-ı meẕkūr bile Başḳard[775] ḳaṣabaçasıġa (14) **[T63b]** yügürüp Başḳard ehliġa esīr bolup ḳatlġa yetti. Ol öçürde Ḫˇāce-éli'niŋ ḥākimi Cān Fulad[776] Biy (15) iṭāʿat ḳılādesidin boyun tolġap Gürlen'ġa kişi yiberip Yār Muḥammed Bahādır, (16) Tācī Bay Çolaḳ'nı bir bölek ʿasker[777] bile kéltürüp Yār Muḥammed Biy İbn ʿAvaż-bérdi Biy'ni kim (17) bir néççe[778] müddetdin beri anıŋ bile aralarıda iyālet cihetidin nizāʿ bar durur[779] érdi **[İ123a]** (1) tutup[780] öltürüp durur[781]. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[782] alar istīṣāli üçün Fāżıl **[B282]** Bék'ge ümerānı (2) maṣḥūb ḳılıp leşker-i cerrār ve ʿasker-i nuṣret-āṣār[783] bile Gürlen'niŋ[784] üstige[785] (3) yiberip durur[786]. Alar Kāt'nı muḫayyem-i

[766] ʿİnaḳ'ġa: T ve B İnaḳ'ġa
[767] yetkürdük: B yétkürdük
[768] soŋra: T ve B soŋ
[769] kéltürüp durur: T ve B kéltürdi
[770] Salur'nıŋ: T ve B Salur
[771] kim: B'de yok.
[772] Hezāresb'niŋ: T ve B Hezāresb
[773] durur: T ve B'de yok.
[774] kéltürüp durur ve: T ve B kéltürdi
[775] Başḳard: T Başḳar
[776] Fulad: T ve B Pulad
[777] ʿasker: T ve B çerig
[778] néççe: T ve B şeddesiz
[779] durur: T ve B'de yok.
[780] tutup: B tutturup
[781] öltürüp durur: T öltürtdi; B öltürtti
[782] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[783] ve ʿasker-i nuṣret-āṣār: T ve B'de yok.
[784] Gürlen'niŋ: T ve B Gürlen
[785] üstige: B üstiġa
[786] yiberip durur: T ve B yiberdi

ḫıyām-ı meymenet-encām ḳılıp ikki[787] aygaça muʿānidler bile muḥārebāt (4) ve muḳātelāt ḳıldılar. Ol eṣnāda Vezīr ehli saʿādet reh-nümālığı bile ribḳa-ı iṭāʿat (5) raḳabeleriga salıp Fāżıl Bék ve ümerā-yı ʿiẓāmga Vezīr ḳurganın tapşurup dururlar[788]. (6) Fāżıl Bék, Vezīr'ni muʿasker ḳılıp müddet-i medīd Gürlen muḥāṣarasıga (7) meşgūl durur[789] érdi, tā kim ẕü'l-hicce-i sene-i meẕkūreniŋ onıda yek-şenbih küni kim ekṣer leşkeriyye (8) Ḳurbān ʿīdi cihetidin öz öyleriga tarḳap durur[790] érdi. Ol kün muʿānidler Gürlen'din (9) galebe-i tamām[791] bile çıḳıp baʿżı mütecennideni Vezīr'niŋ[792] ṭarafıga[793] çapavulga yiberüp dururlar[794]. (10) Ol cemāʿa Vezīr'niŋ[795] mużāfatın tāḫt u tāz étip ḳaçtılar[796]. Fāżıl Bék ve ümerā-yı (11) ʿiẓām ḳalgan sipāh bile alarnı teʿāḳub ḳılıp ḳavup bīḫaber muʿānidlerniŋ üstidin (12) çıḳıp ḳatıġ uruş tüşüp mübārizler mübārezet tīġın niyām-ı[797] intiḳāmdın çıḳarıp andaḳ (13) muḳātele ve muḥārebe[798] ḳıldılar kim aʿdā-yı devlet küştesidin püşteler köterdiler. (14) Ol eṣnāda muʿānidler hücūm ḳılıp Fāżıl Bék baʿżı ebṭāl-ı şecāʿat-meāl bile müdāfaʿaga meşgūl (15) érdi, nāgāh boġzıga oḳ tégip zaḫm-dār bolup durur[799] ve Ḳıpçaḳ Raḥīm-bérdi Atalıḳ dağı bir ṭaraf- (16) dın ḥamelāt-ı müteʿāḳib yétkürüp[800] merd-ānelıġ dādın bérür érdi, tīr-i ḳażā yetip (17) şahādet derecesiga yetüşdi[801]. Bu cihetdin sipāh-ı nuṣret-penāh şikest taptı. Vezīr **[İ123b]** (1) ḳurganınıŋ aldıga yıġnalıp hey'et-i ictimāʿ bile mürācaʿat ṭarafıga nehżat ḳılıp yarım kéçede (2)

---

[787] ikki: T ve B şeddesiz
[788] tapşurup dururlar: T ve B tapşurdılar
[789] durur: T ve B'de yok.
[790] durur: T ve B'de yok.
[791] galebe-i tamām: T "galebe-i" şeklinde eksik yazılmış.
[792] Vezīr'niŋ: T ve B Vezīr
[793] ṭarafıga: T ve B eṭrāfıga
[794] yiberüp dururlar: T ve B yiberdi
[795] Vezīr'niŋ: T ve B Vezīr
[796] étip ḳaçtılar: T ḳılıp ḳaçdılar; B ḳılıp ḳaçtılar
[797] niyām-ı: İ'de yok.
[798] ve muḥārebe: T ve B'de yok.
[799] bolup durur: T ve B boldı
[800] yétkürüp: T yetkürüp
[801] derecesiga yetüşdi: T tapdı; B taptı

Çaġatay ḥişārıġa nüzūl-ı iclāl ḳörgüzüp dururlar[802] ve Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ fermān-ı lāzımü'l-iẕʿānı[803] (3) bile andın köçüp yana Kāt'nı muʿasker étip[804] Gürlen'niŋ[805] muḥāṣarasıġa (4) iştiġāl körgüzüp dururlar[806] ve ol eyyāmda Gürlen ḫalḳıġa Salur çeriginiŋ taʿaddīsi (5) ötüp ḳurġandın ḳavup çıḳarıp dururlar[807]. Ol cemāʿa meşaḳḳat-ı tamām ve ṣuʿūbet-i mā-lā-kelām[808] bile (6) Hezāresb beldesiġa[809] barıp **[B283]** ol nāḥiyetni tāḫt u tāz étip[810] köçüp Merv diyārıġa (7) barıp durur[811]. Bu vāḳıʿadın soŋra[812] Ḳaŋlı eşrāfıdın Ḳutluḳ[813] Murād İnaḳ ve Ḥasan Murād Pervāneçi (8) Hezāresb'din ḳaçıp kélip ʿināyet-i pād-şāhāne bile ser-efrāz bolup dururlar[814].

Naẓm

Ol ki (9) tapar baḫt-ı saʿādetġa yol
Başḳarur iḳbāl ile devletġa yol

Kām tapıp ṭāliʿ-i bīdārı- (10) dın
Çıḳġusı gümrāhlıḳ[815] idbārıdın

Andın soŋra[816] Baba Bék'niŋ benī aʿmāmıdın (11) Sulṭān Bék ve Ḳoçḳar Bék kim Hezāresb beldesiniŋ[817] ḥırāsetiġa muḳarrer érdiler, (12) Salur ʿİd Maḥrem ve Ḫᵕāce Murād Bék'ni kim aḥşamıdın ḳalıp durur[818] érdiler, tutup (13) öltürüp iṭāʿat

[802] nüzūl-ı iclāl ḳörgüzüp dururlar: T nüzūl étdiler; B nüzūl éttiler
[803] fermān-ı lāzımü'l-iẕʿānı: T ve B fermānı
[804] étip: T ve B ḳılıp
[805] Gürlen'niŋ: T ve B Gürlen
[806] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdiler
[807] çıḳarıp dururlar: T ve B çıḳardılar
[808] ve ṣuʿūbet-i mā-lā-kelām: T ve B'de yok.
[809] beldesiġa: T ve B'de yok.
[810] étip: T ve B ḳılıp
[811] barıp durur: T ve B bardı
[812] soŋra: T ve B soŋ
[813] Ḳutluḳ: T ve B Ḳutluġ
[814] bolup dururlar: T ve B boldılar
[815] gümrāhlıḳ: T ve B gümrāhlıġ
[816] soŋra: T ve B soŋ
[817] beldesiniŋ: T ve B'de yok.
[818] durur: T ve B'de yok.

ḳılādesiġa müteḳallid bolup aḳa ve[819] inileri bile kélip Muḥammed Emīn ʿİnaḳ- (14) nıŋ ʿatebe-būslıġıġa[820] müşerref bolup dururlar[821]. **Naẓm**[822]

Çü iḳbāl ü devlet ḳılur yārlıġ
(15) Saʿādet bile baḫt-ı bīdārlıġ

Ḳoyar yüz cenābıŋġa ṭuġyān éli
Kélür dostlıġ (16) birle ʿudvān éli

Ḳılur ḫaṣm-ı ser-keş ser-efgendelıġ
Der-i devletiŋ allıda (17) bendelıġ

Müyesser bolup barça ḫˇāhiş saŋa
Tapar bağlıġ işler güşāyiş saŋa

[İ124a] (1) **[B284]** Sipāhıŋ ādū sarı çékmey ʿalem
ʿĀdūlar musaḫḫar bolup yek-ḳalem

Muḥammed Emīn İnaḳ[823] alarnıŋ (2) taʿẓīm ve tebcīlide mübālaġa körgüzüp Hezāresb çerigi bile Kāt'ġa Fāżıl Bék'niŋ (3) mülāzemetiġa nām-zed ḳıldı. Mundın soŋra[824] ümerā-yı ʿiẓām ve sipāh-ı ẓafer-intiẓām müstaẓhir (4) ve müstevlī bolup muʿānidler bengāhıdın baş çıḳara almadılar[825] ve[826] ḫasāret-i tamām ve ʿusret-i (5) mā-lā-kelām bile zinde-ġānlıġ ḳıldılar. Ol öçürde Sulṭān Bék ve Ḳoçḳar Bék (6) ve ġayrihüm maʿā-ehl-i **"يتبعهم الغاوون"**[827] ʿadāvet-i ḳadīme ve şerāret-i ṣamīme ḥareketidin silsile-i (7) fesādġa muḥarrik bolup Baba Bék ve Küçük İnaḳ'ġa resūl ve

[819] ve: T ve B'de yok.
[820] ʿatabe-būslıġıġa: T ve B ʿatabe-būslıḳıġa
[821] bolup dururlar: T ve B boldılar
[822] Naẓm: B şiʿr
[823] İnaḳ: T ʿİnaḳ
[824] soŋra: T ve B soŋ
[825] almadılar: B almayın
[826] ve: B'de yok.
[827] Kur'ān, XXVI, 224.

resāyil yiberip dururlar[828] kim sipāh-ı (8) nuṣret-penāhnı buzar-miz. Bu esrār-ı vaḥşet-āṣārdın Fāżıl Bék ve erkān-ı devlet (9) āgāhlıġ tapıp Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ ḥükmi bile me'sūr ve maġlūl ḳılıp Ḫˇārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa[829] (10) yiberdiler. İnaḳ alarnı bir néçe kün tengnā-yı zindānda maḥbūs ḳılıp etbāʿı bile ḳatlġa yetkürdi[830] (11) kim "وان اسأتم فلها"[831] andın ḫaber bérür ve Cān Murād İnaḳ'nı kim ol dağı (12) hemol şūr-baḫtlarġa vāḳıʿa-ı meẕkürede hem-dāstānlıġ ḳılıp durur[832] érdi. Anıŋ (13) atası Bék Muḥammed İnaḳ'nıŋ dostlıġ ve yek-cihetlik ḥuḳūḳın riʿāye ḳılıp öltürmeyin (14) vezāret-penāh ʿĀlim Bay İbn ʿAbdu'r-rahīm Mehter'niŋ muṣāḥabetide risālet ve sefāret (15) ṭarīḳası bile Buḫārā'ġa uzatdı[833] kim: "Şāyed külfet-i müsāferet ve miḥnet-i ġurbet iştidād (16) ve istīlāsıdın öz ḥaddın bilip münāfaḳat-ı sevdā-yı fāsidīdin tevbe ḳılġay." (17) Ammā[834] ol "الشرير لا يتخلص بابتلاء ريب المنون"[835] mü'eddāsı bile mütenebbih bolmay, ġāyet şerāretdin [İ124b] (1) ʿadāveti mużāʿaf [B285] bolup Baba Bék yurtdın āvāre bolup Buḫārā'ġa barġandın (2) soŋ aŋa baş ḳoşup muḥarrik-i silsile-i fesād boldı. Andaḳ durur[836] kim öz (3) mevridide ẕikr ḳılur inşā'allāhü teʿālā. Andın soŋra[837] Muḥammed Emīn İnaḳ öz nefs-i nefīsi bile (4) nehżat ḳılıp Gürlen'ni muḥāṣara ḳıldı[838] ve muʿānidler ġāyet-i ʿacz ve kemāl-i inkisārdın (5) ḥadd-ı ıżṭırārġa yetip ṣulḥ resmi bile çıḳıp inaḳnıŋ rikāb-būslıġıġa[839] müşerref (6) bolup dururlar[840]. Meger Baba Bék kim ol deryādın ʿubūr ḳılıp Āmūya'nıŋ (7) şimāl ṭarafıdın Fitnek'niŋ[841]

---

[828] yiberip dururlar: T ve B yiberdiler
[829] Ḫˇārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa: T ve B Ḫıvaḳ'ġa
[830] yetkürdi: B yétkürdi
[831] Kur'ān, XVII, 7.
[832] durur: T ve B'de yok.
[833] uzatdı: B uzattı
[834] ammā: T ve B şeddesiz
[835] Kur'ān, LII, 30.
[836] durur: T ve B'de yok.
[837] soŋra: T ve B soŋ
[838] ḳıldı: T étdi; B étti
[839] rikāb-būslıġıġa: T ve B rikāb-būslıḳıġa
[840] bolup dururlar: T ve B boldılar
[841] Fitnek'niŋ: T ve B Fitnek

tuşıġa barıp deryādın ötüp (8) ḳalʿa-ı meẕkūreġa kirdi ve Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[842] ġāyet-i kerem ve nihāyet-i mürüvvetdin Küçük ʿİnaḳ (9) ve ʿAşūr Nāyib ve ġayrihümġa ʿināyet-i ḫüsrev-āne ve merāḥim-i pād-şāhāne bile ser-efrāzlıḳ (10) yétkürüp[843] Ḫʷārezm-i İrem Bezm'de[844] menāzil-i ḫūb ve mesākin-i merġūbġa tüşürüp durur[845] (11) ve İş Naẓar Mīrāb'ġa Gürlen'niŋ[846] eyāletin tapşurup ʿAşūr Nāyib'ni mīrāblıḳ[847] (12) manṣıb-ı ercmendī bile ser-bülend ḳıldı ve alarnıŋ riʿāye-i ḫāṭırı üçün Aḳım (13) Ḫān'nı salṭanat taḫtıġa mindürüp durur[848] ve andın soŋra[849] Atacan Ḫʷāce (14) Şeyhü'l-islām ve Ḳıpçaḳ Allaş Atalıḳ'nı cünūd-ı nāmaʿdūd bile Fitnek'niŋ[850] (15) muḥāṣarası üçün Hezāresb'ġa buyurup durur[851]. Alar Salur ġallesiġa mutaṣarrıf (16) bolup leşkeriġa taḳsīm ḳılıp Fitnek'ni ḳapap Baba Bék bile muḥārebāt-ı bisyār **[T64b]** ve muḳātelāt-ı (17) bīşümār ḳıldı kim Baba Bék ʿāḳıbetü'l-emr[852] ʿāciz bolup Fitnek'ni taşlap **[İ125a]** (1) Buḫārā'ġa firārī boldı. Şeyḫü'l-islām bile atalıḳ Fitnek'ni fetḥ ḳılıp Ḳaŋlı (2) cemāʿasıdın köp kişini me'sūr ve maḳhūr ḳılıp fetḥ ü nuṣret bile (3) Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nı[853] mülāzemetġa yetüştiler[854]. Mundın soŋ cemīʿ memālik-i Ḫʷārezm-i (4) İrem Bezm[855] Muḥammed Emīn İnaḳ'ġa ṣāfī boldı. İllā Ḫʷāce-éli kim Cān Pulad Biy anda muḫālefet (5) ṭarīḳıda ṣābit-ḳadem ve rāsiḫ-dem érdi, inaḳ anıŋ inʿidām ve istīṣālin (6) himmet-i ʿālī nehmetdin lāzım ve lābüddī bilip Yaḫşılıḳ[856] Biy İbn Bék Turdı (7) **[B286]**

---

[842] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[843] yétkürüp: T yetkürüp
[844] Ḫʷārezm-i İrem Bezm'de: T ve B Ḫıvaḳ'da
[845] tüşürüp durur: T ve B tüşürdi
[846] Gürlen'niŋ: T ve B Gürlen
[847] mīrāblıḳ: T ve B mīrāblıġ
[848] mindürüp durur: T ve B mindürdi
[849] soŋra: T ve B soŋ
[850] Fitnek'niŋ: T ve B Fitnek
[851] buyurup durur: T ve B buyurdı
[852] ʿāḳıbetü'l-emr: T ve B āḫir
[853] ʿİnaḳ'nı: T ve B İnaḳ'nı
[854] yetüştiler: T yetüşdiler
[855] Ḫʷārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫʷārezm
[856] yaḫşılıḳ: T yaḫşılıġ

Biy’ni kim ḳadīmü’l-eyyāmdın ebbā ʿan cedd bu ḫānedān devlet-i dūdmānnıŋ (8) devlet-ḫᵛāhı érdi ve rūzgār nāmüsāʿidlıġıdın teng-dest ve perīşān-aḥvāl (9) bolup faḳīrniŋ atası ʿAvaż Mīrāb’nıŋ mülāzemetide zinde-gānlıġ[857] ḳılur érdi. (10) tertīb ve taḳviyetiġa saʿy u[858] kūşiş ḳılıp Ḫᵛāce-éli eyāletiniŋ yarlıġını[859] (11) şefaḳat ve mürüvvet[860] étip Cān Fulad[861] Biy’niŋ üstige[862] yiberip durur[863]. (12) Cān Pulad Biy aŋa tāb-ı muḳāvemet kéltüre almay Buḫārā’ġa avvāre[864] boldı (13) ve Baba Bék bile Cān Murād İnaḳ’ġa enīs ü celīs bolup alar bile Fitnek’ge (14) kélip ḳatlġa yetti ve[865] bu vāḳıʿa inşā’allāh öz mevridide ẕikr bolġusı durur[866]. (15) **Erbāb-ı feṭānet ve aṣḥāb-ı dirāyet**niŋ żamāyir-i ẕī-baṣāyirleriġa vāżıḥ ve lāyiḥ (16) bolsun kim Baba Bék ve Küçük İnak’nıŋ bu vaḳāyiʿ[867]-i keşīrü’l-bedāyiʿleride köp iḫtilāf (17) ḳılurlar. Bu cihetdin ḳalem-i çābük-raḳam iki rivāyet-i muḫtelifü’l-ḥikāyetġa **[İ125b]** (1) kim ẕihn intiḳāl ḳılur érdi, cür’et körgüzüp taḥrīr silkige[868] çékdi. Biri (2) bu[869] vaḳāyiʿ[870] durur[871] kim şebt taptı[872]. Yana[873] biri üçlençi[874] bābnıŋ üçünçi[875] ḳısmıda ḫānlar- (3) nıŋ[876] ẕikride mücmelen merḳūm bolup durur[877]. **Naẓm**

Bu mevrid iḫtilāfıda men zār

---

[857] Zinde-gānlıġ: T zinde-gānlıḳ
[858] saʿy u: T ve B’de yok.
[859] yarlıġını: T ve B yarlıġın
[860] ve mürüvvet: T ve B’de yok.
[861] Fulad: T ve B Pulad
[862] üstige: T ve B üstiġa
[863] yiberip durur: T ve B yiberdi
[864] avvāre: T ve B şeddesiz
[865] ve: T ve B’de yok.
[866] ẕikr bolġusı durur: T ve B aytılur
[867] vaḳāyiʿ: T vāḳiʿ
[868] silkige: B silkiġa
[869] bu: T’de yok.
[870] vaḳāyiʿ: T’de وقايع şeklinde yazılmış.
[871] durur: B dur
[872] taptı: T tapdı
[873] yana: T yene
[874] üçlençi: B üçünçi
[875] üçünçi: T üçlençi
[876] ḫānlarnıŋ: T ve B ḫānlar
[877] bolup durur: T ve B boldı

(4) Néçe kün eyledüm[878] taṣḥīḥ-i bisyār

Ciger ḳan u ẓamīrim boldı pür-ġam
Bu mevrid (5) iḫtilāfı bolmadı kem

Çékip bu vechdin kilk-i sebük-tāz
İki türlüg rivāyet (6) eyledüm[879] sāz

Meni ṭaʿn içre ḳılmaŋ zār mecbūr[880]
Tutuŋ aḥbāblar bu işde maʿẕūr

(7) **[B287]** Muḥammed Emīn ʿİnaḳ ümerā-yı muḫālifniŋ iṭminān-ı ḫāṭır ve istihkām-ı mü'ālefeti üçün (8) kün kündin irtiḳā'-ı medāric[881] ve irtifāʿ-ı merātibide saʿy-ı belīġ ve cehd-i mevfūr taḳdīmġa yetkürüp[882] (9) dem-be-dem nihāl-i āmāl ve devḥā-ı iḳbāllerin ihtizāz-ı nesīm-i ʿināyet ve iştikār-ı seḥāb-ı (10) mekremetidin ser-sebz ve reyyān ḳılur érdi. Bu cihetdin alar rütbe-i devlet ve iḳbāl (11) mesned-i şevket ve iclālġa müteraḳḳī bolup ol cümledin İltüzer Mīrāb İbn Ḫˇāce Ḳulı (12) İnaḳ[883] ve ʿAşūr Mīrāb Nöküz ve Ḳurbān-Ḳulı Ḳāżī Nāyman ve Şīr ʿAli Celāyir devlet ve şervet (13) şarabıdın bed-mestlik āġāz ḳılıp "ان الانسان ليطغى ان رءاه استغنى"[884] muḳteżāsı (14) bile kāfir-i niʿmet bolup Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ[885] binā-yı vücūdınıŋ inhidāmıġa (15) ictihād kemerin baġladılar. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ bu ḥādiṣedin ḫaber tapıp alarnı (16) Küçük İnaḳ bile kim anı ʿayn-ı iftirā ve maḥż-ı töhmetdin alarġa dāḫil ḳılıp durur[886] érdiler, (17) dest-gīr étip[887] zindān-ı belā ve maḥbes-i

[878] eyledüm: T ve B eyledim
[879] eyledüm: T ve B eyledim
[880] zār mecbūr: B zār u mecbūr
[881] irtiḳā'-ı medāric: B irtiḳā'-yı medāric
[882] yetkürüp: B yétkürüp
[883] İnaḳ: T ʿİnaḳ
[884] Kur'ān, XCVI, 6-7.
[885] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[886] durur: T ve B'de yok.
[887] étip: T ve B ḳılıp

ʿanāda maḥbūs ḳıldı[888]. Bir néççe[889] müddetdin soŋra[890] alarnıŋ **[İ126a]** (1) meāl-i **[T65a]** aḥvālin istikşāf ḳılıp tīġ-ı bīdirīġ bile rişte-i ḥayātların münḳaṭıʿ (2) étip Küçük İnaḳ'nı tengnā-yı zindāndın ḫalāṣ ḳılıp durur[891] ve pertev-i şümūʿ-ı mekremet (3) ve lemʿa-ı şümūs-ı merḥamet bile ẓulmāt-ı meẕelletdin feżā-yı ʿizzetġa çıḳardı (4) ve burunġı manṣıbın arzānī tutup Gürlen'niŋ[892] eyāletin maʿā'l-mużāfāt müfevveż ḳıldı. (5) **Beyt**

Cihān ehli ārām taptı[893] yana
Ferāġat bile kām taptı[894] yana

Bolup mülkdin (6) ber-ṭaraf ihtilāf
Refāhiyyet tamm taptı[895] yana

[B288] Baba Bék ve Cān Murād İnaḳ'nıŋ (7) **ikilençi**[896] **mertebe Buḫārā'dın kélip Fitnek'niŋ**[897] **ḳurġanın musaḫḫar étgeni** (8) **ve Ḫāṣṣa Ḳoş-Bégi bile Bék Fulad**[898]**Atalıḳ'nıŋ kār-zārıdın hezīmet** (9) **tapıp yana Buḫārā'ġa kétgeni** ḳalem yek-rānı ṣaḥīfe meydānıda mundaḳ (10) şūḫ-cevelānlıḳ ḳılur kim sene-i hicriye miŋ[899] yüz toḳsan ikkide[900] Baba Bék (11) ve Cān Murād İnaḳ baʿżı aʿdā-yı devlet-bergeşteniŋ ittifāḳı bile Buḫārā'dın (12) nehżat ḳılıp Çārçūy'ġa barıp Salur ve Saruḳ yıġının alıp Ḫʿārezm-i İrem Bezm[901] (13) ṣavbıġa müteveccih bolup durur[902] ve Fitnek ekābiriniŋ

---

[888] ḳıldı: T étdi; B étti
[889] néççe: T ve B şeddesiz
[890] soŋra: T ve B soŋ
[891] ḫalaṣ ḳılıp durur: T ve B ḳutḳardı
[892] Gürlen'niŋ: T ve B Gürlen
[893] taptı: T tapdı
[894] taptı: T tapdı
[895] taptı: T tapdı
[896] ikilençi: B ikinçi
[897] Fiteŋ'niŋ: T ve B Fiteŋ
[898] Fulad: T ve B Pulad
[899] niŋ: İ'de niŋ şeklinde yazılmış.
[900] ikkide: T ve B şeddesiz
[901] Ḫʿārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫʿārezm
[902] bolup durur: T ve B boldı

ihtimāmı bile Fitnek (14) ḳurġanıġa kirip ol nāḥiyetġa mutaṣarrıf bolup dururlar[903] ve Hezāresb nevāḥīsiġa çerig (15) yiberip çapturup dururlar[904]. Bu vāḳıʿa Sünbüle evāḫiride durur[905] érdi ve[906] baʿżılar[907] (16) dép dururlar[908] kim Mīzān evāsıṭıda durur érdi. ʿAlā iḫtilāfü'r-rivāyeteyn bu ḫaber (17) tünd-bādıdın Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ[909] nīrān-ı ġażabı mültehib ve müştaʿil bolup emīr-i ṣāyib-tedbīr[910] **[İ126b]** (1) Ḫāṣṣa Ḳoş-Bégi'ge baʿżı ümerā ve sipeh-dārlarnı maṣḥūb étip[911] cüyūş-ı nuṣret-kūş bile (2) anıŋ istīṣāli üçün yiberdi. Ḫāṣṣa Ḳoş-Bégi kevkebe-i tamām bile Hezāresb'ġa (3) nüzūl-ı iclāl[912] ḳılıp on künġaça kūşiş u küşiş étip[913] Fitnek'niŋ muḥāṣarasıġa (4) meşġūl boldı. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[914] anıŋ mededi üçün Bék Pulad Atalıḳ'nı ḳalġan (5) ümerā bile nām-zed ḳıldı[915]. Alar Hezāresb'de ḳoş-bégige ḳoşulup[916] ġalebe-i tamām bile (6) muʿānidler üstiġa[917] yörüş ḳılıp Çingiz-Ḳırı'nıŋ şarḳī dāmeneside telāḳī-i (7) ferīḳayn[918] vāḳiʿ bolup durur[919]. **Meşnevī**

Kuruldı iki yandın ikki[920] yasav
Yasavlarda (8) baydaḳlar açıp yalav

[B289] Muḳābil bolup ikki[921] ṣaff ġarb u şarḳ

---

[903] bolup dururlar: T ve B boldılar
[904] çapturup dururlar: T ve B çapturdılar
[905] durur: T ve B'de yok.
[906] ve: T ve B'de yok.
[907] baʿżılar: T ve B baʿżı
[908] dép dururlar: T ve B dérler
[909] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[910] ṣāyib-tedbīr : B ṣāḥib-tedbīr
[911] étip: T ve B ḳılıp
[912] nüzūl-ı iclāl: T ve B nüzūl
[913] étip: B ḳılıp
[914] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[915] ḳıldı: T étdi; B étti
[916] ḳoşulup: T ve B Hezāresb'de ḳoşulup
[917] üstiġa: T üstige
[918] ferīkeyn: B fi'eteyn
[919] bolup durur: T ve B boldı
[920] ikki: B şeddesiz
[921] ikki: T ve B şeddesiz

Velīkin barı (9) kök témür içre ġarḳ

Nihāyetdin efzūnlıġıdın sinān
İki yanda (10) ẓāhir ḳılıp ney-istān

Çékip gürdler naʿra-i cān-gezā[922]
Anıŋ dék ki (11) şīr ol ney-istān ara

Bolup müstaʿidd barça bīkārġa
Firār emridin ḳatlanıp (12) ʿārġa[923]

Bahādırlar celālet ḳılıçın niyām-ı intiḳāmdın çıḳarıp çāşt-gāhdın tüşġaça[924] (13) ḳatl u küşiş ḳılıp maʿreke-i kār-zārda mübārezet dādın bérip dururlar[925]. (14) Ammā[926] uruş ḳāyim bolup hīç ṭarafda[927] ġalebe veyā[928] şikest eşeri ẓāhir bolmadı. (15) **Naẓm**[929]

Bolup ikki[930] ḫayl ile ferḫāş-ı naḫr
Ki né basḳu ẓāhir bolup né ẓafer

Bolup her ṭaraf esr ü (16) ḳatl u telāş
Velī[931] érdi ḳāyim rüsūm-ı savaş

Ve[932] ol çaġda Bék Pulad Atalıḳ- (17) nıŋ tedbīri bile faḳīrniŋ vālid-i büzürg-vārı Emīr ʿAvaż Mīrāb ve Uyġur ʿAbdü'l-laṭif **[İ127a]** (1) Dārūġa meysere-i sipāhīdin üç

[922] İ'de z'nin noktası eksik
[923] İ'de "ġārġa" yazılmış.
[924] tüşġaça: T ve B tüşgeçe
[925] bérip dururlar: T ve B bérdiler
[926] ammā: B şeddesiz
[927] ṭarafda: T ṭarafdın
[928] veyā: T ve B ya
[929] Naẓm: B meşnevī
[930] ikki: T ve B iki şeddesiz
[931] velī: B velīk
[932] ve: T ve B'de yok.

yüz kişini alıp Baba Bék çeriginiŋ şimālıġa ötüp (2) ol arıġnı kim beyne'l-ʿaskereynġa **[B290]** fāṣıla durur[933] érdi, kömdürüp ʿubūr ḳılıp muʿānidler (3) arḳasıdın uruş saldılar ve Bék Pulad **[T65b]** Atalıḳ alarnıŋ imdādı üçün cünūd-ı (4) nāmaʿdūd bile ḥareket ḳılıp Kömülgen mevżiʿdin ötüp aʿdā-yı devletniŋ (5) arḳasıġa çıḳtı ve[934] ol eşnāda **"وينصرك الله نصرا عزيزا"**[935] feḥvāsı bile atalıḳ ve ḳoş-bégi- (6) niŋ rāyāt-ı nuṣret-āyātıġa ẓafer yéli[936] ése kirişti. **"يعلوا ولا يعلى الحق"**[937] muḳteżāsı (7) bile Baba Bék ve Cān Murād İnaḳ'nıŋ tārek-i iḳbāliġa ġubār-ı idbār yaġıp bahādırlar (8) dest-bürdiġa tāb-ı muḳāvemet kéltüre almayın hezīmet tapıp ḳurġanġa (9) firārī bolup dururlar[938] ve sipāh-ı nuṣret-penāh teʿāḳub ḳılıp (10) şecāʿat tīġıdın hezīmetīler ḳanın saçıp celādet pençesin nehb (11) ü ġāret emriġa açtılar[939]. Baba Bék başlıġ[940] muʿānidleriniŋ ekşeriniŋ[941] (12) ḳalʿasıġa kire almay, Buḫārā irādesi bile Tuzlaḳ ṭarafıġa müteferriḳ boldılar (13) ve gürūhı kim ḳalʿaġa kirip durur[942] érdiler. Meşaḳḳat-ı bisyār ve ṣuʿūbet-i (14) bīşümār bile özlerin varṭa-i helāketdin ḳutḳarıp Baba Bék'niŋ izidin (15) rāhī bolup dururlar[943] ve[944] ümerā-yı ʿiẓām Fitnek'ni ḳahr bile musaḫḫar ḳılıp ol ḳalʿa ehli- (16) niŋ emvāl ve cihātıġa nehb ü ġāret otın urup sipāh-ı nuṣret-penāhnı (17) maġānim-i keşīre bile behre-mend ḳıldı ve bahādırlar kim hezīmetīlerni teʿāḳub ḳılıp **[İ127b]** (1) érdiler. Tuzlaḳ'dın ötgünçe ḳavup köp kişini me'sūr ve maḳtūl[945] ḳılıp muẓaffer (2) ve manṣūr bolup mürācaʿat

---

[933] durur: T ve B'de yok.
[934] ve: T ve B'de yok.
[935] Kur'ān, XLVIII, 3.
[936] yéli: T yeli
[937] يعلوا: B يعلو
[938] bolup dururlar: T ve B boldılar
[939] açtılar: T açdılar
[940] başlıġ: B başlıḳ
[941] ekşeriniŋ: T ve B ekşeri Fiteŋ
[942] durur: T ve B'de yok.
[943] bolup dururlar: T ve B boldılar
[944] ve: T ve B'de yok.
[945] me'sūr ve maḳtūl: T ve B maḳtūl ve me'sūr

körgüzüp dururlar[946] ve muʿānidler ḳutelāsıdın birisi[947] (3) Cān Pulad Biy Ḫˇāce-éli durur[948] érdi kim ol daġı Baba Bék ve Cān Murād İnaḳ bile (4) Buḫārā'dın kélip durur[949] érdiler[950]. Alar sipāh-ı nuṣret-penāhdın (5) şikest tapġanda ol baʿżı hezīmetīler bile Fitnek ḳurġanıġa (6) kirip érdi. İş özge **[B291]** bolġanın körüp yüz meşaḳḳat bile ḳalʿadın (7) çıḳar hengāmıda dervāze üstidin sinān-ı cān-sitān bile (8) sol ḳolınıŋ ṣāʿidiġa[951] zaḫm yétkürüp dururlar[952]. Ol ġāyet-i (9) ḳuvvet ve çābüklikdin özini[953] ḳutḳarıp Sulṭān-Sarāy'nıŋ[954] ḳırıda (10) inficārü'd-dem[955] şiddetidin süst bolup atdın yıḳıldı ve ʿAbdü'l-laṭif (11) Dārūġa anı körüp ve bilip tanıp[956] tīg-ı āb-dār bile rişte-i ḥayātını[957] (12) münḳaṭıʿ ḳılıp başın ümerā-yı nuṣret-intimā aldıġa kéltürüp durur[958]. Bir (13) kündin soŋra[959] ḳoş-bégi ve atalıḳ ümerā-yı ʿiẓām bile Fitnek'ge ḥākim (14) ḳoyup Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ mülāzemetiġa[960] mürācaʿat körgüzüp[961] inʿāmāt-ı vāfir ve (15) ve iḥsānāt-ı mütekāṣir bile ser-efrāz bolup dururlar[962]. **Cān Murād İnaḳ** (16) **ve Baba Bék'niŋ üçlençi[963] mertebe Buḫārā'dın kélip her ḳaysı Ḫˇārezm-i İrem** (17) **Bezm[964] memālikiniŋ her[965] ṭarafıda şūriş ve ṭuġyān turġuzup Şaṭranç şāhıġa [İ128a]** (1) **esb ü ferzīn keşti yetgen[966] dék**

[946] körgüzüp dururlar: T ḳaytdılar; B ḳayttılar
[947] birisi: T ve B biri
[948] durur: T ve B'de yok.
[949] durur: T ve B'de yok.
[950] érdiler: T ve B érdi
[951] İ ve T'de ṣāʿidiġa: B sāʿidiġa.
[952] yétkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[953] özini: T ve B özin
[954] Sulṭān-Sarāy'nıŋ: T ve B Sulṭān-Sarāy
[955] inficārü'd-dem: İ ve T inticārü'd-dem
[956] tanıp: B tapıp
[957] ḥayātını: T ve B ḥayātın
[958] kéltürüp durur: T ve B kéltürdi
[959] soŋra: T ve B soŋ
[960] mülāzemetiġa: T mülāzemeti
[961] körgüzüp: T ve B ḳılıp
[962] bolup dururlar: T ve B boldılar
[963] üçlençi: B üçünçi
[964] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫˇārezm
[965] her: T ve B bir
[966] yetgen: B yétgen

Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ[967] **ḳaṣdıġa ruḫ ḳoyġanı** (2) **Muḥammed Emīn ʿİnaḳ**[968] **müdāfaʿaġa sipāh yiberip alar bile mükerreren muḥārebāt** (3) **vāḳiʿ bolġanı ve Bedel Dīvān-bégi Buḫārā'dın kélip imdād üçün alarġa** (4) **ḳoşulġanı ve pīl-tenler dest-bürdidin alar mātlıġ**[969] **ḥaddıġa yetip biri ṣulḫnıŋ**[970] (5) **bahānesi bile Gürlen'din çıḳıp Aral kétgeni ve biri muṣālaḥa vesīlesi** (6) **bile muṣādaḳat ve muvāfaḳat yümnidin pervāneçilıḳ**[971] **manṣıbıġa yetgeni**[972] (7) **ve alarnıŋ meāl-i aḥvāli ve vāḳıʿa-ı iʿdām ve istīṣāli** bu nigāriş-i uʿcūbe- (8) inşā ṣahāyifiniŋ nigārendesi ve bu güzāriş-i ḥayret-efzā leṭāyifiniŋ (9) güzārendesi yaʿnī ḫāme-i ʿanber-şemmāme mundaḳ[973] müşk-efşānlıḳ[974] ḳılur kim meẕkūr (10) bolġan İt yılı sene miŋ yüz toḳsan üçde Muḥarremü'l-ḥarām'nıŋ muntaṣıfıda kim (11) āf-tāb-ı **[B292]** ʿālem-tāb Cedī'niŋ burcıda durur[975] **[T66a]** érdi, Cān Murād İnaḳ baʿżı (12) muʿānidler bile kim şerāret ve ḫilāfet şeḳāvetidin alaḫan ve[976] alaman (13) bolup Māverāü'n-nehr'de āvāre-i ġurbet ve ser-geşte-i kürbet érdiler, Buḫārā'dın ḳır (14) yolı bile Aḳ-Yaḳış ayaḳıġa kélip Manḳıt Ḳaraḳalpaḳ'dın Sarıtay Biy, (15) Ḫıṭay Ḳaraḳalpaḳ'dın But Bahādır ve Buraḳ Bahādır başlıġ köp[977] çerig alıp (16) Aḥmed Bék ve Bék Balta Atalıḳ ve Muḥammed Żiyā'nıŋ ihtimām ve ictihādı bile Manḳıt'ġa (17) kirip ve[978] ol élniŋ zimām-ı iḫtiyārın ḳabża-ı taṣarrufıġa kéyürdi[979]. **[İ128b]** (1) ve Ḳaraḳalpakiye töreleridin ʿAbdu'r-raḥman Sulṭān'nı ḫān köterdi. Ol eyyāmda Manḳıt ulusı (2) Ḳarabaylı Üzeki'niŋ ġarbī kenārıda ḳurġan égirip mutavaṭṭın érdiler ve Nöküz ḫalḳı Sarı- (3) bay nehriniŋ şarḳī ḳıraġıda ḳalʿa salıp oltururlar érdi. Cān Murād İnaḳ (4)

---

[967] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[968] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[969] İ'de "yātlıġ" yazılmış
[970] ṣulḫnıŋ: T ve B ṣulḫ
[971] pervāneçilıḳ: B pervāneçılıġ
[972] yetgeni: B yétgeni
[973] mundaḳ: T ve B mundaġ
[974] müşk-efşānlıḳ: T ve B müşk-efṣānlıġ
[975] durur: T ve B'de yok.
[976] ve: İ'de ötreyle gösterilmiş.
[977] köp: B'de yok.
[978] ve: T ve B'de yok.
[979] kéyürdi: T ve B keyürdi

Manḳıt'nı fetḥ étgendin soŋ leşker-i cerrār-ı kīne-güẕār bile Nöküz üstiġa[980] ḥareket (5) ḳıldı ve ṣulḥ vesīlesi bile ol ḳalʿanı alıp Nöküz ekābiridin Cān Muḥammed Biy başlıġ[981] (6) yüz kişini alıp Manḳıt'ġa mürācaʿat körgüzdi ve[982] Muḥammed Emīn İnaḳ, Fāżıl Bék (7) başlıġ ekşer ümerā-yı ẕü'l[983]-iḥtirāmnı on iki miŋ sipāh-ı ḫūn-ḫˇār bile Manḳıt üstiġa[984] (8) yiberip[985] érdi. Alar yolda Nöküz vāḳıʿasın éşitip taʿcīl-i tamām bile ḳaṭʿ-ı mesāfet (9) ḳılıp ol vāḳıʿadın üç kün soŋ Nöküz üstiġa barıp muḥāṣara[986] ḳılıp aldılar. (10) Ḳalʿasın yıḳturup ol élni köçürüp Ḫˇāce Naẓar Mīrāb'nı alar üstiġa taʿyīn ḳılıp (11) Béş-ḳalʿa'ġa yiberdiler. Andın soŋ Fāżıl Bék ol mevżiʿni muʿasker ḳılıp Cān Murād (12) İnaḳ bile köp muḥārebe ve muḳātele vāḳiʿ boldı. **Beyt**

Mülāḳī bolup iki leşker besī
Töküldi (13) ara yerde ḳanlar[987] besī

[B293] Ammā[988] ol ḥurūbda Fāżıl Biy ġālib érdi meger bir uruşda kim anda (14) sipāh-ı nuṣret-penāhnıŋ beranġarıġa[989] endek şikest yetip Dostān (15) Ḳoş-bégi nebāyiridin Seyyid Naẓar Bék'ge ḳażā oḳı tégip[990] şahādet cāmıdın (16) **"كل نفس ذائقة الموت"**[991][992] şarāb-ı ḫoş-güvārın sümürdi. Andın soŋ dil-āverler (17) celādet ḳılıçın niyām-ı intiḳāmdın çıḳarıp ḥamelāt-ı müteʿāḳib bile Manḳıt **[İ129a]** (1) sipāhıġa şikest bérip Cān Murād İnaḳ'nıŋ iḫvānıdın Ḳoçan Bék'ni (2) ḳatlġa

---

[980] üstiġa: T üstige
[981] başlıġ: T ve B başlıḳ
[982] ve: B'de yok.
[983] ẕü'l: B ẕevi'l
[984] üstiġa: T üstige
[985] yiberip: B buyurup
[986] İ'de "ص" yerine "ض" yazılmış.
[987] ḳanlar (قانلر): T ḳanlar (قانلار)
[988] ammā: B'de şeddesiz
[989] beranġarıġa: B'de büranġarıġa (sözcük üstünde ötreyle)
[990] tégip: T tegip
[991] İ'de ذاقعه
[992] Kur'ān, III, 185.

yetkürdiler[993]. Bir néçe müddetdin soŋ ṣulḥ bile mürācaʿat éttiler[994]. Ol çaġda Terākime (3) ṭavāyifidin Teke ḫalḳı nökerlik ṭarīḳası bile kélip Yanı-Arıḳ ve Āstāne ḥudūdıda (4) mütemekkin érdiler. Alar şerāret-i ẕātī ve cehālet-i cibillī ḥareketidin kim ol ṭavāyif-i[995] (5) bed-ṭıynet[996] maḫṣūsı durur[997], baʿżı umūr-ı nāşāyeste temhīdiġa iḳdām körgüzüp belki fermān-ı (6) vācibü'l-iẕʿāndın gāhā boyun tolġar érdiler. Andaḳ kim sefer-i meẕkūrda Fāżıl (7) Bék'niŋ mülāzemetidin teḫallüf körgüzüp dururlar[998]. Muḥammed Emīn İnaḳ bu cihetdin (8) alarnı Fāżıl Bék kélgendin soŋra[999] yurtdın çıḳarıp durur[1000]. Bir néçe kündin (9) soŋra[1001] Baba Bék kim madde-i fesād ve ḫamīr-i māye-ʿınād durur[1002] érdi, Teke'din Zamān Bék ve Salur'dın (10) At-Ḳıran Bahādır'nı yüz kimse[1003] bile öz inisi ʿAbdu'r-raḥman Bék'niŋ mülāzemetide (11) Cān Murād İnaḳ'ġa meded ve kömek[1004] üçün yiberip dururlar[1005]. Mevlānā Pehlevān-Ḳulı (12) Ravnaḳ bu bābda taʿarrüż yüzidin bu beytni aytıp yiberip durur[1006]. **Beyt**

Ḳorḳutma méni Sarı- (13) tay ve But Baraḳ'ıŋdın
Kīrimġa né-ġam At-Ḳıran[1007] ve Aŋġlaḳ'ıŋdın

---

[993] yetkürdiler: B yétkürdiler
[994] éttiler: T étdiler
[995] ṭavāyif-i: T ṭavāyifġa
[996] bed-ṭıynet: T ṭıynet
[997] durur: B dur
[998] körgüzüp dururlar: T cāyiz tutdılar; B cāyiz tuttılar
[999] soŋra: T ve B soŋ
[1000] çıḳarıp durur: T ve B çıḳardı
[1001] soŋra: T ve B soŋ
[1002] durur: T ve B'de yok.
[1003] kimse: T ve B kişi
[1004] ve kömek: T ve B'de yok.
[1005] yiberip dururlar: T ve B yiberdi.
[1006] yiberip durur: T durur; B yiberdi
[1007] At-Ḳıran (آت قران): B At-Ḳıran (آت قیران)

(14) **[B294]** Maʿlūm ve rūş bolsun kim **[T66b]** Aŋġlaḳ'dın ʿibāret Zaman Bék durur[1008] ve Ḳāżī (15) Muḥammed Niyāz Neşāṭī kim Cān Murād İnaḳ'nıŋ enīs ü celīsi durur[1009] érdi[1010]. Bu beytni (16) anıŋ cevābıda aytıp yiberip durur[1011]. **Beyt**

Ḳorḳutma méni Bay Naẓar ve Bék (17) Pulat'ıŋdın
Kīrimġa né-ġam Türkmen ve Çovdur ve[1012] şalatıŋdın.

Ve Muḥammed Emīn ʿİnaḳ **[İ129b]** (1) bu ḫaberlerni[1013] éşitip ḥazm u iḥtiyāṭ cānibin merʿī tutup Tācī Biy Kıyat'nı kim[1014] ikki[1015] yüz (2) kişi bile Ḫˇāce-éli'niŋ muḥāfaẓatıġa nām-zed ḳıldı. Ol avānda Cān Murād İnaḳ (3) Nöküz Cān Muḥammed Biy'ni kim anıŋ ḳatlin ḳaṣd ḳılıp durur[1016] érdi, inisi bile (4) öltürüp durur[1017] ve Mīzān'da Baba Bék Buḫārā'dın Çārcūy'ġa[1018] barıp Teke ve Salur'nıŋ[1019] (5) leşkerin[1020] alıp kélip Hezāresb'ġa kirip durur[1021] ve Ḳoŋrat İş Muḥammed (6) Nāyib'ni kūçede çapḳulap şahādet derecesiġa yetkürüp dururlar[1022] (7) ve Muḥammed Niyāz İnaḳ, Baba Dārūġa bile ḳalʿadın özlerin taşḳarıġa taşlap piyāde (8) ḳaçıp Ḫˇārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa[1023] kéldiler. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ, Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi (9) başlıġ[1024] ekṣer ümerānı cünūd-ı nāmaʿdūd bile

[1008] durur: B dur
[1009] durur: T ve B'de yok.
[1010] érdi: T'de iki kere yazılmış.
[1011] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1012] İ'de yok; T ve B'de ötre ile gösterilmiş.
[1013] ḫaberlerni: T ve B ḫaberni
[1014] kim: T ve B'de yok.
[1015] ikki: T ve B şeddesiz
[1016] durur: T ve B'de yok.
[1017] öltürüp durur: T ve B öltürdi
[1018] Çārcūy'ġa: T Çehārcūy'ġa
[1019] Salor'nıŋ: T ve B Salor
[1020] leşkerin: T ve B çerigin
[1021] kirip durur: T ve B kirdi
[1022] şehādet derecesiġa yetkürüp dururlar: T ve B şehīd ḳıldı
[1023] Ḫˇārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa: T ve B Ḫıvaḳ'ġa
[1024] başlıġ: B başlıḳ

Hezāresb’niŋ[1025] muḥāṣarasıġa yiberdi. (10) Alar Metin[1026] mevżiʿin muʿasker ḳılıp yegirme künniŋ[1027] içide her kün Hezāresb’- (11) niŋ[1028] ḳurġanın ḳapap iki mertebe ḳudvetü’l-evliyā ve[1029] zubdetü’l-etḳıyā ḥażret-i īşān (12) Bāḳī Ḫˇāce ʿaleyhi’r-raḥme ve’l-ġufrānnıŋ civārıda muʿānidler bile ḳatıġ uruş vāḳiʿ (13) bolup durur[1030] kim Rüstem ve Efrāsiyab’dın andaḳ uruş[1031] ṣādır bolmay durur érdi[1032]. (14)

Meşnevī

Bolup germ hengāme-i kār-zār
Ḳılıpdur[1033] ḳıyāmet künin āşikār

(15) **[B295]** Bahādırlar iki ṭarafdın sürüp
Ġażab berḳiġa dehrni köydürüp

Anıŋ dék (16) süren saldılar rezm ara
Ki at gerdi ḳıldı cihānnı ḳara

Bolup öyle[1034] ḫūn-rīz (17) tīr ü teber
Ki çıḳtı[1035] felek ehlidin elḥaẕer

Töküp ḳannı ol nevʿ tīg u sinān
Ki **[İ130a]** (1) yerdin aşıp yeti gerdūnġa ḳan

Tüfeŋ aġzıdın ol ṣıfat saçtı[1036] oḳ

[1025] Hezāresb’niŋ: T ve B Hezāresb
[1026] Metin (متين): B Mitan (ميتان)
[1027] künniŋ: T ve B kün
[1028] Hezāresb’ niŋ: T ve B Hezāresb
[1029] ve: T ve B’de yok.
[1030] bolup durur: T ve B boldı
[1031] uruş: T ve B’de yok.
[1032] bolmay durur érdi: T ve B bolmadı
[1033] dur: T ve B yüz
[1034] öyle: T ve B’de eyle (ötresiz)
[1035] çıḳtı: T çıḳdı
[1036] saçtı: T çıḳtı

(2) Ki yetegenni bérmey amān ḳıldı yoḳ

Bolup zaḫm-dār anda cemʿ-i ʿāfīr[1037]
ʿAdem sarı (3) kétti gürūh-ı keşīr

Ammā Cān Murād İnaḳ hemol Mīzan'da Baba Bék'niŋ Hezāresb'ġa (4) kirgen ḫaberin éşitip Manḳıt Ḳaraḳalpaḳ sipāhı bile muḫālefet baydaḳın (5) ber-pā ḳılıp Ḫˇāce-éli'niŋ üstiġa[1038] yördi ve ol élni yeti kün muḥāṣara ḳılıp (6) Ḳulap éliniŋ ʿavām ve cühhāliniŋ saʿyı bile musaḫḫar ḳıldı. Tācī Biy ve Yaḫşılıḳ[1039] Biy (7) Ḫˇāce-éli'niŋ ekābiri bile ḳaçıp ḳutulup dururlar[1040]. Cān Murād İnaḳ bir néççe[1041] kün (8) anda mütevaḳḳıf bolup eṭrāfdın Ḳaraḳalpaḳ'nıŋ[1042] leşkerin[1043] yıġnap Yumrı'nıŋ (9) üstige[1044] yörüş ḳıldı ve endek muḥāṣara bile ol ḳurġannı alıp Vezīr ḳaṣdıġa (10) rükūb buyurup dururlar[1045] ve[1046] Manḳıt Oraż[1047] ʿAli Nāyib kim Başmaḳ **[B296]** laḳabıġa meşhūr durur[1048] (11) anda ḥākim durur[1049] érdi. Cān Murād İnaḳ'ġa pīş-vāz çıḳıp Vezīr'ġa[1050] kirgüzüp durur[1051]. Bu ḫaber-i (12) vaḥşet-eşer istimāʿıdın ʿasākir-i nuṣret-meāşir[1052] mütezelzil bolup Metin'de[1053] buzulup durur[1054]. (13) Bu cihetdin memālik müzebzeb bolup Béş-arıḳ[1055] bilādı Baba

---

[1037] ʿāfīr: T ve B ʿafīr
[1038] üstiġa: T üstige
[1039] yaḫşılıḳ: T yaḫşılıġ
[1040] ḳutulup dururlar: T ve B ḳutuldılar
[1041] néççe: T ve B şeddesiz
[1042] Ḳaraḳalpaḳ'nıŋ: T ve B Ḳaraḳalpaḳ
[1043] leşkerin: T ve B çerigin
[1044] üstige: T ve B üstiġa
[1045] rükūb buyurup dururlar: T ve B atlandı
[1046] ve: T ve B'de yok.
[1047] Oraż (اوراض): B Oraz (اوراز)
[1048] durur: B dur
[1049] durur: T ve B'de yok.
[1050] Vezīr'ġa: T ve B Vezīr'ge
[1051] kirgüzüp durur: T ve B kirgüzdi
[1052] nuṣret-meāşir: B ẓafer-meāşir
[1053] Metin (متين): B Mitan (ميتان)
[1054] buzulup durur: T ve B buzuldı

Bék’niŋ taṣarrufıġa kirip durur[1056] (14) ve Taş-Ḳalʿa ehli Cān Murād İnaḳ’ġa mütābaʿat körgüzüp dururlar[1057]. Naẓm

Mülk ara (15) salsa şūriş ehl-i ʿinād
Ḳozġalur her ṭaraf rüsūm-ı fesād

Tutup ol mülkdin ferāġ-ı kenār
(16) Fitneler uyḳudın bolur bīdār

Muḥammed Emīn İnaḳ[1058] yanıdın çerig yıġnap iki (17) taḳsīm ḳılıp durur[1059]. Bir ḳısmın Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi ve Velī Atalıḳ ve Ṣāliḥ İnaḳ ve Muḥammed Niyāz İnaḳ ve ġayrihüm bile [İ130b] (1) Baba Bék’niŋ müdāfaʿasıġa yiberdi. Alar Alaca’nı muʿasker ḳıldılar. Ol cihetdin (2) kim Baba Bék Baġat’nı leşker-gāh ḳılıp érdi. Yana [T67a] bir bölekin Fāżıl Biy ve Bék Fulad[1060] (3) Atalıḳ ve Bay Naẓar Biy ve Ḳutluḳ Muḥammed ʿİnaḳ ve Küçük İnaḳ ve ġayrihümġa tefvīż ḳılıp Taş- (4) ḳalʿa üstiġa[1061] ve Cān Murād İnaḳ’nıŋ müdāfaʿasıġa yiberdi. Alar Baġlan (5) Ḳıyat’nı muʿasker ḳılıp Taş-ḳalʿa ve Vezīr muḥāṣarasıġa iştiġāl (6) körgüzdiler. Bu eṣnāda Cān Murād İnaḳ izdiḥām-ı tamām bile Gürlen üstiġa ḥareket (7) ḳıldı ve Gürlen leşkeri ve Ḫıvaḳ ʿaskeri istiḳbāl ḳılıp (8) muḥārebe-i ʿaẓīm vāḳiʿ boldı. Cān Murād İnaḳ tāb-ı muḳāvemet kéltüre almay hezīmet tapıp (9) Aral ve Ḳaraḳalpaḳ çerigidin iki yüz kişi ḳatlġa yetip yüz kişi [B297] esāret ḳaydıġa muḳayyed (10) boldı. Ol esīrlerniŋ biri İsen Ḳābil İbn Cān Fulad[1062] Biy érdi. Ol beġāyet (11) tīz-naẓar ve dūr-bīn yigit érdi kim Özbek andaḳ kişini ḳıraġa dérler. Menḳūldur[1063] kim (12) ol bir künlik yoldın ve

[1055] Béş-Arıḳ: B Béş-Arıġ
[1056] kirip durur: T ve B kirdi
[1057] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdi
[1058] İnaḳ: T ʿİnaḳ
[1059] ḳılıp durur: T ve B ḳıldı
[1060] Fulad: T ve B Pulad
[1061] üstiġa: T üstige
[1062] Fulad: T ve B Pulad
[1063] dur: T durur

baʿżı dép dururlar[1064] kim iki künlik yoldın kişini körüp ton ve atı- (13) nıŋ ḳaysı rengde érkenin aŋlar érdi ve Cān Murād İnaḳ Buḫārā'dın Manḳıt'ġa (14) kélürde ol aŋa mülāzım ve muṣāḥib érdi. Bir kün çāşt-gāhda dédi kim: "Bir téve miŋen (15) kişi körünür kim ʿazmi bu ṭarafge durur[1065]." Cān Murād İnaḳ sordı kim: "Aŋa ḳaçan yoluḳur-miz." (16) Ol dédi kim: "Taŋla!" Bu çaġda anıŋ aytġanıġa muvāfıḳ soŋġı çāşt-gāhda (17) aŋa mülāḳī boldılar. **Beyt**

Zehī beṣāret-i kāmil ki açsa medd-i nigāh
Ḫayāl yetmegü dék **[İ131a]** (1) yer bolur müşāhede-gāh

Cān Murād İnaḳ Ḫᵛāce-éli'ni alġanda anıŋ ʿammı İş Ḳābil Biy (2) Çaḳan'nıŋ aḳası Cān Murād Atalıḳ'nı öltürüp durur[1066] érdi. Bu cihetdin (3) Çaḳan anı Muḥammed Emīn İnaḳ'dın tilep öltürüp durur[1067]. Ol öçürde (4) Muḥammed Emīn İnaḳ'nıŋ fermān-ı lāzımü'l-iẕʿānı[1068] bile Ḫorāsan ve Gürgen (5) Terākimesi'din Yomut'nıŋ[1069] ʿaskeri[1070] kéldi. Maʿlūm bolsun kim (6) Yomut'lar[1071] ikki[1072] ṭāyife bolġusı durur[1073]. Birini Bayrām-Şāhlu[1074] dérler. Yene[1075] birini (7) Çoni-Şeref dérler[1076] kim bu ṭabaḳa Ḳara-çoḳa laḳabıġa meşhūr durur[1077] ve[1078] Muḥammed (8) Emīn ʿİnaḳ[1079] alarġa istimālet vaʿdesi ḳılıp Bayrām-şāhlu'nı[1080] Fāżıl Bék'niŋ (9)

[1064] dururlar: B durlar
[1065] durur: B dur
[1066] durur: T ve B'de yok.
[1067] öltürüp durur: T ve B öltürdi
[1068] fermān-ı lāzımü'l-iẕʿānı: T ve B fermānı
[1069] Yomut'nıŋ: T ve B Yomut
[1070] ʿaskeri: T ve B çerigi
[1071] Yomut'lar: T ve B Yomut
[1072] ikki: T ve B şeddesiz
[1073] bolġusı durur: T ve B bolur
[1074] Bayrām-Şāhlu: B Bayrām-Şāhlı
[1075] yene: T ve B yana
[1076] dérler: T ve B atarlar
[1077] durur: B dur
[1078] ve: T ve B'de yok.
[1079] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1080] Bayrām-Şāhlu'nı: B Bayrām-Şāhlı'nı

imdādıġa yiberip durur[1081] ve Ḳara-çoḳa'nı Ḫāṣṣa **[B298]** Ḳoş-bégi'niŋ imdādıġa[1082] nām-zed ḳıldı. (10) Mundın soŋra[1083] bu ikki[1084] sipāh béş ayġaça mülkniŋ iki ṭarafıda muʿānidler bile (11) muḳātele ve[1085] muḥārebe ḳılur érdiler tā kim Ḫūt evāsıṭıda Fāżıl Bék Baġlan'dın köçüp (12) Taş-ḳalʿa'nı ḳapap tüşti ve ḥavāle yasatup[1086] ṭāgīlerni ḳalʿadın baş çıḳarġalı (13) ḳoymay muḥāṣara ḳıldı. Ḫūt'nıŋ āḫiride Veys-Ḳulı Dīvān başlıġ (14) Aḥmed Celāyir ve Nöküz Ḫudāy-berdi Nāyib ve Gürlen ʿavāmı Cān Murād İnaḳ'nı Vezīr'din (15) kéltürüp Gürlen'ġa kirgüzüp durur[1087]. Küçük İnaḳ ve Berdiş Atalıḳ ve Allah-Ḳulı (16) Ḳāżī ve Yār Muḥammed Bahādır ve Bék Turdı Tecen ve ġayrihüm aḳa inileri bile ḳaçıp (17) çıḳtılar[1088]. Bu vāḳıʿa-ı hāyiledin Fāżıl Bék'niŋ sipāhı Taş-ḳalʿa üstidin **[İ131b]** (1) buzulup durur[1089] ve[1090] ol ḥīnde Baba Çal Atalıḳ, Ala-Bülük ḫalḳını ḳalʿasıġa ḳapap (2) Ürgenç'ge çapavul urup yaġıgerlik[1091] āġāz ḳıldı. Bu vāḳıʿa tünd-bādıdın (3) Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ[1092] nīrān-ı ġażabı mültehib bolup cünūd-ı nāmaʿdūd bile anıŋ üstiġa (4) rükūb buyurup dururlar[1093] ve[1094] ikki[1095] kün ol élni ḳatıġ muḥāṣara ḳılıp ḳalʿasını ḳahr (5) otıġa köydürüp durur[1096]. Eṭfāl u żuʿafādın özgesiġa ḳatl-i

[1081] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1082] imdādıġa: T ve B muʿāvenetiġa
[1083] soŋra: T ve B soŋ
[1084] ikki: T ve B şeddesiz
[1085] muḳātele ve: T ve B'de yok.
[1086] yasatup: T ve B yasatıp
[1087] kirgüzüp durur: T ve B kirgüzdi
[1088] çıḳtılar: T çıḳdılar
[1089] buzulup durur: T ve B buzuldı
[1090] ve: T ve B'de yok.
[1091] yaġıgerlik: B yaġıgerlıḳ
[1092] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[1093] rükūb buyurup dururlar: ḥareket ḳıldı
[1094] ve: T ve B'de yok.
[1095] ikki: T ve B şeddesiz
[1096] köydürüp durur: T ve B köydürdi

ʿamm buyurup durur[1097]. (6) **[T67b]** Naḳl durur[1098] kim ol ḳatl-i ʿammda ölgen béş yüz kişidin köp (7) durur[1099] érdi, otġa köygenleridin[1100] başḳa. **Şiʿr**

Devlet-i sermedġa ol kim istedi (8) yétgey zevāl
Né-ʿaceb öz devletiġa yetse anıŋ iḫtilāl

Şemʿ-i iḳbāli ki rūşen (9) boldı ḥaḳ teʾyīdidin
Anı idbār ehli puf eylep öçürmekdür muḥāl

[B299] Belki (10) rūşenraḳ bolup ol şemʿ evveldin ziyād
Puflaġanġa[1101] şuʿlesidin ot tégip (11) köygey saḳal

Her kişi kim ḳazdı çāhı él helākin isteben
Özi evvelraḳ (12) tüşüp ol çāhġa tapġay vebāl

Bed-sigāli kim birev ḳaṣdıda şerr-i ẓāhir (13) ḳılur
Fırṣat ötmes kim ḳılur ol şerr öziġa intiḳāl

Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[1102] ḳatl-i (14) ʿamm mehāmmıdın ferāġ tapġandın soŋra[1103] yana Fāżıl Bék'ge ümerā-yı meẕkūrnı ḳoşup aġır (15) sipāh bile Cān Murād İnaḳ'nıŋ üstiġa yiberip özi feṯḥ ü fīrūz-mendlik bile (16) mürācaʿat körgüzüp[1104] Ḫˇārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa[1105] nüzūl-ı iclāl[1106] étip mülk ve sipāhī[1107] (17) mehāmmıġa iştiġāl körgüzüp durur[1108]. Ammā Fāżıl Bék Kāt'nı leşker-gāh étip[1109]

[1097] buyurup durur: T ve B buyurdı
[1098] durur: B dur
[1099] durur: T ve B'de yok.
[1100] köygenleridin: T ve B köygendin
[1101] puflaġanġa: T ve B püflegenge
[1102] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1103] soŋra: T ve B soŋ
[1104] körgüzüp: T ve B ḳılıp
[1105] Ḫˇārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa: T ve B Ḫıvaḳ'ġa
[1106] nüzūl-ı iclāl: T ve B nüzūl
[1107] sipāhī: B sipāh
[1108] körgüzüp durur: T ve B körgüzdi

[İ132a] (1) Bir aydın soŋra[1110] köçüp Gürlen'niŋ[1111] şarḳīside Şaġallar mevżiʿide seŋer égirip Gürlen (2) ve Taş-Ḳalʿa muḥāṣarasıġa ḳıyām körgüzüp dururlar[1112] ve[1113] bu aralıḳda ġarīb toḳuşlar (3) ve ḳatıġ uruşlar vuḳūʿ tapıp Bék Pulad Atalıḳ ʿumūmen ol ḥarblerde ḫuṣūṣen Ḳatıġ-ḳöl'- (4) niŋ[1114] meṣāffıda şecāʿat ve fünün-ı mübārezet bile muʿānidlerġa andaḳ dest-bürdler (5) yétkürüp durur[1115] kim Devāzdeh Ruḫ kār-zārınıŋ dāsitānın ṭāḳ-ı (6) nisyānda ḳoydı ve Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi dağı Baba Bék'ni ʿāciz ḳılıp ḳalʿasıdın (7) çıḳarġa ḳoymadı. Bu cihetdin Baba Bék, Emīr Danyal Atalıḳ'ġa kişi yiberip istimdād (8) ve isticāşe körgüzüp durur érdi[1116] ve[1117] Emīr Danyal, Buḫārā ümerāsıdın Bedel Dīvān- (9) bégi ve Mīrzā ʿAli Dād-ḫˇāh'nı ikki[1118] miŋ sipāh-ı cerrār bile Fulad Ġāzī Sulṭān'nı (10) ḫānlıḳġa taʿyīn ḳılıp Baba Bék ve Cān Murād **[B300]** İnaḳ'ġa meded ve kömek[1119] yiberdi. Alar Hezāresb'ġa (11) kélip Baba Bék bile Baġat'ġa barıp leşker-ġāh ḳılıp durur[1120] ve Mīrzā 'Ali Dād-ḫˇāh'nı (12) Gürlen'ġa Cān Murād İnaḳ'nıŋ ḳaşıġa yiberdi. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ bu vaḳāyiʿni éşitip (13) tevābiʿātdın ʿasker[1121] yıġnap ḳoş-bégige kömek yiberdi. Ḳoş-bégi bu cihet- (14) din ḳavī ve müstaẓhir bolup Baba Béḳ ve Bedel Dīvān-bégi bile andaḳ muḥārebāt (15) ḳıldı kim Bedel Dīvān-bégi kélgendin peşīmān bolup leşker-gāhdın (16) çıḳa almadı. Bu uruşlarda Velī Atalıḳ ve Yomut bahādırları yaḫşıġına mübārezet (17) körgüzüp Buḫārīler'din köp kişini ḳatlġa yétkürüp durur[1122] ve[1123] bir néççe[1124] kündin soŋ **[İ132b]** (1) Muḥammed Emīn İnaḳ[1125] öz

---

[1109] étip: T ve B ḳılıp
[1110] soŋra: T ve B soŋ
[1111] Gürlen'niŋ: B Gürlen
[1112] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdi
[1113] ve: T ve B'de yok.
[1114] Ḳatıġ-ḳöl'niŋ: T ve B Ḳatıġ-ḳöl
[1115] yétkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[1116] körgüzüp durur érdi: T ve B körgüzdi
[1117] ve: T ve B'de yok.
[1118] ikki: T ve B şeddesiz
[1119] ve kömek: T'de yok; B'de üçün
[1120] ḳılıp durur: T ve B ḳıldı
[1121] ʿasker: T ve B çerig
[1122] yétkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi

nefs-i nefīsi bile Ḫˇārezm-i İrem Bezm'niŋ[1126] leşkerin[1127] alıp Gürlen üstige[1128] (2) nehżat ḳıldı. Bu cihetdin Cān Murād İnaḳ'ġa ruʿb u hirās müstevlī bolup ṣulḥ vesīlesi (3) bile Gürlen'din çıḳıp Aral'ġa firārī bolup Manḳıt ḳurġanıġa kirip müteḥaṣṣın bolup durur[1129]. Muḥammed (4) Emīn ʿİnaḳ[1130] Vezīr ve Gürlen ve Taş-ḳalʿa'nı mużāfātı bile ḳabża-ı taṣarrufıġa alıp ʿasākir-i ẓafer-me'āṣir bile Baba Bék (5) ve Bedel Dīvān-bégi'niŋ ḳaṣdıġa ḥareket ḳıldı. Alar tāb-ı muḳāvemet kéltüre (6) almayın[1131] Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'ġa[1132] élçi yiberip ṣadāḳat yüzidin ṣulḥ iltimās ḳıldılar. Muḥammed Emīn (7) ʿİnaḳ[1133] alarnıŋ mültemesin mebẕūl tutup cerāyimin ʿafv ḳıldı ve Baba Bék'ge atası manṣıbın (8) ʿināyet körgüzüp[1134] Fulad Ġāzī Sulṭān'nı Ḫˇārezm-i İrem Bezm dārü'l-ḫilāfesiġa[1135] kéltürüp salṭanat (9) tācı bile ser-efrāz **[T68a]** ḳıldı[1136] ve Bedel Dīvān-bégi öz cānın muġtenem bilip Buḫārā'ġa muʿāvedet körgüzdi. (10) Bu vāḳıʿa Sıġır yılı sene-i nāḳışā-ı hicriyye miŋ dagı[1137] yüz toḳsan altıda Ḥamel'de durur[1138] érdi (11) ve Tavuşḳan[1139] yılı Baba Bék şeyṭānnıŋ[1140] iġvāsı bile Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ ʿadāvetin (12) pīşnihād-ı ḫāṭır ḳılıp Bāġī Bék Destūr-ḫˇānçı başlıġ bir néççe[1141] kişini ol ḥażretniŋ (13) ḳaṣdıda öziġa hem-dest **[B301]** étti[1142]. Ol kişilerdin baʿżı kim Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ

[1123] ve: T ve B'de yok.
[1124] néççe: T ve B şeddesiz
[1125] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1126] Ḫˇārezm-i İrem Bezm'niŋ: T ve B Ḫıvaḳ
[1127] leşkerin: T ve B çerigin
[1128] üstige: T ve B üstiġa
[1129] bolup durur: T ve B boldı
[1130] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1131] almayın: T almay
[1132] ʿİnaḳ'ġa: T ve B İnaḳ'ġa
[1133] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1134] ʿināyet körgüzüp: T ve B merḥamet ḳılıp
[1135] Ḫˇārezm-i İrem Bezm dārü'l-ḫilāfesiġa: T ve B Ḫıvaḳ'ġa
[1136] ḳıldı: T étdi; B étti
[1137] dāgı: T ve B'de yok.
[1138] durur: T ve B'de yok.
[1139] Tavuşḳan: B Tapuşḳan
[1140] şeyṭānnıŋ: T ve B şeyṭān
[1141] néççe: T ve B şeddesiz
[1142] étti: T étdi

(14) perverişi bile merātib-i ʿālīġa[1143] yetüşüp[1144] durur[1145] érdiler. ʿAḳl hidāyeti bile ḥarām-nemeklik şeāmetidin (15) iḥtirāz ḳılıp Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nı şahādet-i ḳāṭıʿa ve hüccet-i sāṭıʿa bile ol sırrdın āgāh ḳıldılar[1146]. (16) Baba Pervāneçi ol çaġda Rafenik ḥavlısıda buġday ḫırmenin aldurur[1147] érdi. Muḥammed Emīn ʿİnaḳ anıŋ (17) ḳatliġa kişi buyurup durur. **"ولهم جزاء بما كانوا يعملون"**[1148] muḳteżāsı bile ḳılġan **[İ133a]** (1) aʿmāliniŋ cezāsıġa sezā-vār ve giriftār[1149] ḳıldı ve Bāġī Bék, Destūr-ḫ̆ānçı'nı dağı (2) **"مع اتباعهم"** mü'eddāsı bile anıŋ izidin yiberip durur[1150] ve ʿAbdu'r-raḥman Bék ḳaçıp Buḫārā'ġa (3) bardı. Baba Bék beġāyet fāżıl ve dāniş-mend kişi durur[1151] érdi. Bezmi fużalā ve şuʿarālar- (4) dın[1152] ḫālī érmes durur[1153] érdi. Ammā né sūd durur kim şerāret ve fitne-engīzlıġ- (5) dın[1154] bir zamān āsūde bolmay köp nāḥaḳḳ ḳanlar tökülmekge mūcib ve[1155] bāʿiṣ (6) boldı. **Ḳıṭʿa**

Şeḳāvet ehlini ḳılmas hüner saʿādet-mend
Ḥuliyy ü zīver ile dīvler (7) perī bolmas
Körüŋ ki ʿilm-i kemālāt[1156] ile laʿīn şeyṭān
Nifāḳ u şeyṭanet ü (8) laʿndin berī bolmas
Néçe ki çāh ara rūşen bolur meh-i naḫşeb
Yaḳīn durur ki (9) meh-i çarḫ hem-seri bolmas

[1143] merātib-i ʿālīġa: B ʿālī merātibġa
[1144] yetüşüp: T ve B yetip
[1145] durur: T ve B'de yok.
[1146] ḳıldılar: T étdiler; B éttiler
[1147] aldurur: T aldurup yörür
[1148] Kur'ān XXXII, 17; XLVI, 14; LVI, 24.
[1149] ve giriftār: T ve B'de yok.
[1150] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1151] durur: T ve B'de yok.
[1152] şuʿarālardın: T şuʿarādın; B şuʿarā ṣoḥbetidin
[1153] durur: T ve B'de yok.
[1154] fitne-engīzlıġdın: T ve B fitne-engīzlikdin
[1155] mūcib ve: T ve B'de yok.
[1156] ʿilm-i kemālāt: B ʿilm ü kemālāt

Bāġī Bék Destūr-ḫˇānçı dağı ḫoş-ṭabʿ ve ṣāḥib-vuḳūf (10) durur[1157] érdi ve bir néçe[1158] ṭabʿ-ı naẓmı hem bar érdi. Andın sordılar kim: “Bāvücūd-ı ʿadāvet (11) ve ḫūn-dārlıġ **[B302]** seni ne iş durur[1159] érdi kim Baba Pervāneçi’ġa dost ve yek-cihet (12) ḳıldı?” Ol cevāb bérip durur[1160] kim: “Ehliyyet!” **Ḳıṭʿa**

Mey-i ehliyyet andaḳ neş’edür kim
(13) Ḳılur refʿ ortadın ʿudvān ḫumārın
Vedūd āyinesin eylep mücellā
Köterür (14) buġż u ḫaṣmiyyet ġubārın

Ammā Cān Murād İnaḳ Aral barġandın soŋra[1161] Manḳıt’nıŋ[1162] (15) ḳurġanıġa müteḥaṣṣın bolup müddet-i medīd Muḥammed Emīn İnaḳ’nıŋ[1163] sipāhı bile mükerreren muḥārebe (16) ḳılıp yaġılıḳ ṭarīḳasıda üstüvār durur érdi. ʿĀḳıbetü’l-emr Manḳıt (17) ulusı anıŋ şemātetidin beteng kélip anı aralarıdın ḫāric ḳılıp Buḫārā’ġa **[İ133b]** (1) ḳavdılar ve Muḥammed Emīn İnaḳ’nıŋ[1164] ḫīṭe-i[1165] iṭāʿatıġa kirip alarnıŋ ḥükūmetiġa Ḥasan Murād İnaḳ’- (2) nıŋ evlādıdın ʿİnāyetu’l-lah Bék muḳarrer bolup durur[1166] ve[1167] ol avānda Ṣāliḥ İnaḳ fevt (3) bolup ʿİnāyetu’l-lah Biy’ni kéltürüp ʿinaḳlıḳ[1168] manṣıbın aŋa arzānī tutup anıŋ (4) ḳarıntaşlarıdın[1169] Seyyid Naẓar Biy’ge Manḳıt’nıŋ[1170] ḥükūmetin müfevvez ḳıldılar. (5) bir néççe[1171] eyyām ve

[1157] durur: T ve B’de yok.
[1158] néçe: T ve B nīme
[1159] durur: T ve B’de yok.
[1160] bérip durur: T ve B bérdi
[1161] soŋra: T ve B soŋ
[1162] Manḳıt’nıŋ: T ve B Manḳıt
[1163] İnaḳ’nıŋ: T ʿİnaḳ’nıŋ
[1164] İnaḳ’nıŋ: T İnaḳ
[1165] ḫīṭe-i: T ḫuṭbe-i
[1166] bolup durur: T ve B boldı
[1167] ve: T ve B’de yok.
[1168] ʿinaḳlıḳ: B inaḳlıḳ
[1169] ḳarıntaşlarıdın: T ve B ḳarındaşlarıdın
[1170] Manḳıt’nıŋ: T ve B Manḳıt

aʿvām évrülgendin soŋra Keday Bahādır ve Bék Balṭa Atalıḳ kim Manḳıt’- (6) nıŋ ekābiridin durur[1172] érdiler. Seyyid Naẓar Biy’ni oġlı ʿArżı Bék Dārūġa bile (7) şehīd ḳılıp yaġıgerlik āġāz ḳıldılar. Muḥammed Emīn İnaḳ alarnıŋ istīṣāli (8) üçün sipāh yiberip durur[1173]. Alar tāb-ı muḳāvemet kéltüre almayın Cān Murād İnaḳ’ġa (9) kişi yiberip istidʿā ḳıldılar kim Buḫārā’dın yıġın kéltürgey. (10) Ol bīdevlet ḳabūl ḳılıp yurtdın āvāre bolġan ehl-i fesāddın köp (11) kişini eṭrāfıġa yıġnap Buḫārā’dın kélip Manḳıt’ġa kirdi. Muḥammed Emīn İnaḳ (12) anıŋ üstiġa néççe[1174] ḳatla sipāh yiberip **[B303]** ḳatıġ muḥāṣara ḳıldurdı. **[T68b]** Andaḳ (13) kim Manḳıt eṭrāfınıŋ ġalle kélür yolların mesdūd[1175] ḳılıp ol nāḫiyet zirāʿatın (14) pāy-māl ve nābūd étdiler[1176] kim ol él ḳaḥṭ belāsıġa giriftār bolup Cān Murād İnaḳ’nı (15) etbāʿı bile tutup bérmekniŋ ṣadedide bolup dururlar[1177]. Bu cihetdin Cān Murād İnaḳ (16) nāʿilāc ṣulḥ étip[1178] Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi ve Bék Pulad Atalıḳ’nıŋ zinhārıġa kirip alar (17) muṣāḥabetide Muḥammed Emīn İnaḳ’nıŋ mülāzemetiġa müşerref boldı. Muḥammed Emīn İnaḳ **[İ134a]** (1) anıŋ taʿẓīm ve tevḳīriġa kūşiş ḳılıp atalıḳlıġ manṣıbın şefaḳat étti. Bir néçe eyyām- (2) dın soŋ ol dağı Niyāz Pervāneçi ve Baba Pervāneçi’niŋ dimāġıġa tüşgen sevdā ve vesveseġa (3) giriftār bolup İt Yılı sene miŋ iki yüz ikide Sünbüle’de etbāʿ (4) ve efrādı bile cezāsıġa yetip zübdetü’s-sādāt, müteʿālī derecāt ḳuṭbu’l-evliyā (5) faḫrü’l-aṣfiyā Seyyid Ḥasan Ḫˇāce ve Seyyid Ḥüseyin Ḫˇāce ʿaleyhümā er-raḥmete ve’l-ġufrānnıŋ (6) civār-ı fāyiżi’l-envārıda özi ʿimāret ḳılġan maḳberede medfūn boldı. Aḥmed Bék (7) ve Keday Bahādır bu ḫaber-i vaḥşet-eşerni éşitip Manḳıt’dın ḳaçıp Irdar yolı bile Buḫārā’ġa (8) bardılar. Muḥammed Emīn İnaḳ, ʿİnāyetu’l-lah İnaḳ’nı leşker-i ḳıyāmet-eşer bile Manḳıt’ġa (9) yiberip ol élni

---

[1171] néççe: T ve B şeddesiz
[1172] durur: T ve B’de yok.
[1173] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1174] néççe: T ve B şeddesiz
[1175] mesdūd: B’de mesdūr
[1176] étdiler: B éttiler
[1177] bolup dururlar: T ve B boldılar
[1178] étip: T ve B ḳılıp

köçürüp Atalıḳ-arnası'nıŋ kenārıda ḳal'a salıp mütemekkin (10) ḳıldurdı ve Teŋri-Berdi Biy'ni kim ol dağı Ḥasan Murād İnaḳ- (11) nıŋ evlādıdın durur[1179]. Ol élniŋ iyāletiġa ta'yīn étti[1180]. **Muḥammed Emīn (12) 'İnaḳ'nıŋ**[1181] **vefāt tapġanıŋ aḫbārı ve evṣāf-ı ḥamīde (13) ve ef'āl-i pesendīdesiniŋ teẕkārı** erbāb-ı feṭānet ve aṣḥāb-ı (14) dirāyetniŋ żāmāyir-i ẕī-baṣāyiriġa ma'lūm ve hüveydā bolsun kim Muḥammed Emīn (15) İnaḳ beġāyet dāniş-mend ve kārdan ve ma'īşet- **[B304]** dost ve kāmrān (16) érdi. 'Aḳl ve ferāset[1182] düreri bile ārāste, hūş ve kiyāset[1183] (17) ḥuleli bile pīrāste érdi, 'adāletin siyāsetġa ve luṭfın ḳahrġa munżamm ḳılıp **[İ134b]** (1) érdi. Heybet ve ṣavleti ol ġāyetde durur[1184] érdi kim her kim anı körse a'żāsıġa (2) lerze tüşer érdi. **Ferd**

Heybetidin édi cihān mużṭarr
Ṣavletidin hem āsmān (3) mużṭarr

Şecā'at ve celādetde ferīd-i zamān, saḫāvet ve semāḥatda vaḥīd-i devrān (4) durur[1185] érdi. **Naẓm**

Uruş meydānıda Rüstem dék érdi
Bériş eyvānıda (5) Ḥātem dék érdi
Ḳıtālıdın felek bağrı édi ḳan
Nevālidin ciger-ḫūn (6) baḥr ile kān

'Ulemā ve fużalānıŋ tevḳīr ve ta'ẓīmide mübālaġa körgüzür érdi. Erkān-ı devlet (7) ve a'yān-ı ḥażretīniŋ tebcīl ve tekrīmide ictihādın kemālġa yetkürür[1186] érdi. Şer'īat-ı

[1179] durur: T'de yok. B dur
[1180] étti: T étdi; B ḳıldı
[1181] 'İnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[1182] ferāset: B kiyāset
[1183] kiyāset: B ferāset
[1184] durur: T ve B'de yok.
[1185] durur: T ve B'de yok.
[1186] yetkürür: B yétkürür

(8) ġarra ve millet-i beyżā aʿlāmınıŋ irtifāʿıġa kemā-yenbaġī cehd ü kūşiş étip[1187] medāris (9) ve ḫavānıḳ ehliniŋ ḥālātıdın tefaḥḥuṣ ḳılur érdi ve hemīşe ümerā-yı ʿiẓām bile (10) körünüş-i ʿālīde olturup bāvücūdī kim ḳuvvet-i dāniş ve ṣavāb-ı tedbīrde ebnā-yı (11) zamāndın mümtāz durur[1188] érdi. Umūr-ı mülkiyye ve ġayr-ı mülkiyyede **"وشاورهم فی الامر"**[1189] muḳteżāsı (12) bile meşveret éşigin alarnıŋ[1190] yüzleriġa[1191] açıp re'y-i ʿālem-ārāylarıdın (13) maṣlaḥat tiler érdi. **[B305]** **"والشفقت علی خلق الله"** feḥvāsı bile fuḳarā ve mesākīnġa (14) şefaḳat dānesin saçıp **[T69a]** maḥzūn ḫāṭırların ṣayd ḳılur érdi. Ṭufūlliyet (15) eyyāmıdın ḥayāt encāmıġaça ġaça **"قم اللیل الا قلیلا نصفه او انقص منه قلیلا"**[1192] mūcibi bile seḥer- (16) ḫīzlikni ʿamden terk ḳılmadı. Sādāt-ı ẕü'l-iḥtirām[1193] ve meşāyīḫ-i kirāmġa beġāyet (17) muḫliṣ ve muʿtekid durur[1194] érdi. Şikār étmek ve ḳuş salmaḳ umūrıġa ḥarīṣ ve meşʿūf **[İ135a]** (1) érdi. Ḳadr-dānlıḳ[1195] ve ḫizmet-şināslıḳda[1196] selāṭīn-i ʿāli-şān ve ümerā-yı gerdūn- (2) tevāndın mümtāz ve ser-efrāz durur[1197] érdi. Ammā gāhī ṭabīʿatı mizāḥ[1198] ve hezlġa raġbet (3) ve[1199] meyl körgüzüp ẕarāfet ve beẕle-gūylıḳ[1200] bile vaḳtin ḫoş tuta durur[1201] érdi (4) ve ekşer evḳāt ʿimāret ve ḫayrātġa raġbet ḳılur érdi. Andaḳ kim sene-i hicriyye (5) miŋ daġı[1202] ikki[1203] yüzde Ḫʿārezm-i

---

[1187] étip: T ve B ḳılıp
[1188] durur: T ve B'de yok.
[1189] Kur'ān, III, 159.
[1190] alarnıŋ: T ve B alar
[1191] yüzleriġa: T ve B yüziġa
[1192] Kur'ān, LXXIII, 2-3.
[1193] ẕü'l-iḥtirām: B ẕevi'l- iḥtirām
[1194] durur: T ve B'de yok.
[1195] ḳadrdānlıḳ: T ḳadrdānlıġ
[1196] Ḫizmet-şināslıḳda: T ḫizmet-şināslıġda
[1197] ve ser-efrāz durur: T ve B'de yok.
[1198] mizāḥ: T ve B mizāc
[1199] raġbet ve: T ve B'de yok.
[1200] beẕle-gūylıḳ: T beẕle-gūylıġ
[1201] tuta durur: T ve B tutar
[1202] daġı: T ve B'de yok.
[1203] ikki: T ve B şeddesiz

İrem Bezm[1204] dārü’s-salṭanasınıŋ ḳurġanın kim[1205] Nādir Şāh (6) kélgendin beri ḥavādiṯ-i eyyāmnıŋ legedkūbıdın[1206] ḫazīnler köŋli dék ḫarābābād (7) ve miskīnler külbesi dék bībünyād durur[1207] érdi. Miʿmār-ı iltifātınıŋ bennālıġı bile (8) müceddeden maʿmūr ve ābād ḳıldı kim burc u bārūsı felek ḥiṣārınıŋ ẕirvesiġa (9) hem-serlıḳ körgüzüp durur[1208] ve ḳaʿr-ı ḫandeḳı taḥte’ṣ-ṣerā[1209] nihāyetiġa yétdi[1210].

Naẓm

Felek ḳullesidin (10) ötüp küngüri
Bolup pāye-i ʿarşnıŋ hem-seri

Müşeyyed bolup öyle kim kūh-i ḳāf
(11) Yıḳa almayın yüz yıl ehl-i ḫilāf

Bolup rifʿat içre felekdin refīʿ
Velī vüsʿat içre (12) cihāndın vesīʿ

Ve[1211] **[B306]** mundın başḳa dağı ʿimāretler binā ḳıldı kim felek bināsıġa (13) dem-i müsāvāt urar érdi. Ol cümledin Medrese-i İnaḳıyye[1212] durur[1213] kim me’men-i ʿulemā (14) ve mesken-i fużalā durur[1214]. **Meṣnevī**

Anıŋ her hücresi cennet öyidür
(15) Démey cennet öyi raḥmet öyidür

[1204] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫıvaḳ
[1205] kim: T’de yok.
[1206] legedkūbıdın: İ’de “ى” harfinin noktaları eksik.
[1207] durur: T ve B’de yok.
[1208] körgüzüp durur: T ve B körgüzdi
[1209] taḥte’ṣ-ṣerā: T taḥte’s-serā
[1210] yétdi: T ve B yetti
[1211] ve: T ve B’de yok.
[1212] İnaḳıyye: T ʿİnaḳıyye
[1213] durur: B dur
[1214] durur: B dur

Muṣaffā arıġ élniŋ sīnesi dék

Şerefdin (16) tola ḥaḳ gencīnesi dék

Bolup feyż ezeldin bīmüdārā

Dürr dīvārıdın ʿilm ʿāşkārā

(17) Sene-i hicriyye miŋ ikki[1215] yüz üçde Ḳavs avāḫiride kim emīr-zāde-i ʿālī-şān **[İ135b]** (1) Fāżıl Biy uluġ toy bérip durur[1216] érdi. Muḥammed Emīn İnaḳ ol toydın ferāġ tapġandın (2) soŋra[1217] mizāc-ı şerīfiġa kesel ʿārıż bolup kün kündin iştidād tapıp żaʿf ve renci (3) mezīd ve mużāʿaf bolup durur[1218]. Ol maraż imtidādıdın béş ay (4) münḳażī bolġandın soŋra[1219] sene miŋ ikki[1220] yüz törtde Recebü'l-müreccebniŋ[1221] (5) yegirme toḳḳuzıda[1222] cumʿa küni Toŋuz yılı Ṣevr'niŋ[1223] evveli durur érdi kim[1224] (6) bir nīme taḫfīf tapıp ʿulemā-yı ʿiẓām ve ümerā-yı kirām ve nüdemā-yı ẕü'l-iḥtirām[1225] ve evlād-ı (7) ṣāḥib-iḥtişāmın aldıġa çaḳurup[1226] naṣāyiḥ ve veṣāya éşigin alarnıŋ[1227] yüzleriġa (8) açıp söz cevāhirin ol meclis ehlige[1228] mundaḳ[1229] saçıp durur[1230] kim: "Her[1231] ẕī-nefsī (9) kim ʿālem bostānıġa vücūd ḳademin urup durur[1232], āḫiret şeb-istānıġa (10) ʿadem ayaḳı bile ʿazīmet

[1215] ikki: T ve B şeddesiz
[1216] durur: T ve B'de yok.
[1217] soŋra: T ve B soŋ
[1218] bolup durur: T ve B boldı
[1219] soŋra: T ve B soŋ
[1220] ikki: T ve B şeddesiz
[1221] Recebü'l-müreccebniŋ: T ve B Receb'niŋ
[1222] toḳḳuzıda: T ve B şeddesiz.
[1223] Ṣevr'niŋ: T ve B Ṣevr
[1224] evveli durur érdi kim: T ve B evvelide
[1225] ẕü'l-iḥtirām: B ẕevi'l- iḥtirām
[1226] çaḳurup: T ve B çaḳırıp
[1227] alarnıŋ: T ve B alar
[1228] ehlige: T ve B ehliġa
[1229] mundaḳ: B mundaġ
[1230] saçıp durur: T ve B saçtı
[1231] her: T'de yok.
[1232] urup durur: T ve B urdı

ḳılmaḳlıḳ[1233] kéreklik[1234] durur[1235]. Bu ṭarīḳada hemāna meniŋ hem nevbetim (11) yetip durur[1236] kim **[B307]** meāl-i aḥvālimdin rıḥlet ve intiḳāl eşerin iḥsās ḳılur-men. (12) **Naẓm**

Tolupdur güyiyā[1237] cām-ı ḥayātım
Tapıp encām eyyām-ı ḥayātım
Fenā vīrānıdın (13) kétmek kérekdür
Beḳālıġ öyge ʿazm étmek kérekdür

Émdi kerek[1238] (14) durur[1239] kim uluġ oġlum ʿAvaż Bék'ni maŋa velīyyü'l-ʿahd[1240] bilip umūr-ı memleket ve mehamm-ı (15) salṭanatda anıŋ evāmir ve nevāḥīsidin tecāvüz ḳılmaŋ ve ḫilāfet ṭarīḳıġa (16) iḳdām körgüzüp rıfḳ u vifāk mesālikidin inḥirāf cāyiz tutmaŋ tā kim (17) bu muvāfaḳat yümnidin mülk ü devlet ʿarūsı bu ḫānedāndın ayrılıp bīgānelerġa **[İ136a]** (1) kétmegey ve andın soŋra[1241] emīr-zāde-i aʿẓam ḳutbu'd-devlete ve'd-dīn ʿAvaż Biy ʿİnaḳ'ġa[1242] **[T69b]** baḳıp (2) kelām-ı belāġat-niẓāmın gevher-bār ḳıldı kim "Ey ferzend-i ercmend! Bu devlet (3) ve memleketni kim anıŋ istiḥṣālide ʿömrler meşaḳḳat-ı bisyār ve ṣuʿūbet-i (4) bīşümārnı özümġa[1243] tutup ʿarṣa-ı memleketde aʿdā-yı devlet istīṣālide ḳılıçlar (5) çékip te'yīdāt-ı rabbānī ve tevfīḳāt-ı yezdānī bile müyesser ḳılıp durur[1244] men. Eger isteseŋ (6) kim sende yıllar bāḳī ḳalġay, zer ü ḫazīneġa iʿtimād ḳılmaġıl[1245] kim māl

[1233] ḳılmaḳlıḳ: T étmek; B étmek kerek ve her ṣāḥib-demi kim ḥayat ḳurġanıġa kirdi memāt ḳāfilesi bile fenā şehr-istānıġa kitmek
[1234] kéreklik: T kérek; B kerek
[1235] durur: B dur
[1236] durur: B dur
[1237] İ'de "ى" harfinin noktaları eksik yazılmış
[1238] kerek: T kérek
[1239] durur: T ve B'de yok.
[1240] velīyyü'l-ʿahd: B velīʿahd
[1241] soŋra: T ve B soŋ
[1242] ʿİnaḳ'ġa: T ve B İnaḳ'ġa
[1243] özümġa: T özüm
[1244] durur: T ve B'de yok.
[1245] ḳılmaġıl: T ve B étme

der-maʿraż-ı (7) zevāl durur[1246] ve leşkerġa[1247] köŋül ḳoymaġıl[1248] kim sipāhı münḳalibü'l-aḥvāl (8) durur[1249] kerem ve mürüvvet ve mekremet[1250] edeb ve tevāżuʿ umūrıġa ḳıyām körgüzüp bu ʿulemā-yı ʿiẓāmnı (9) kim fi'l-ḥaḳīḳat[1251] ḳıvām-ı dīn ve ʿimād-ı şerʿ-i mübīn dururlar[1252] merātib-i ʿālī ve veẓāyif-i (10) mütevālī bile maḥẓūẓ ve behre-mend ḳılıp millet-i beyżā ve şerīʿat-ı ġarrānıŋ tervīciġa (11) kemā-yenbaġī kūşiş ḳıl ve bu ümerā-yı ʿālī-şānnı kim dost-dār-ı **[B308]** ṣamīmī ve devlet-ḫˇāh-ı (12) ḳadīmī dururlar[1253]. İrtiḳā'-ı[1254] merātib ve irtifāʿ-ı menāṣıbıġa mübāderet körgüzüp umūr-ı mülkiyye (13) ve mehāmm-ı ġayr-ı mülkiyyede alarnıŋ müşāveretidin[1255] taşḳarı işge ḳıyām körgüzme (14) ve her ḳaysınıŋ ḳadriġa köre ve mertebesiġa yaraşa kerem ve tevāżuʿ ḳılıp muḥibb (15) ve[1256] dostlıġların[1257] öz ḥaḳḳında mezīd ve mużāʿaf ḳılġıl[1258] kim alar erkān-ı devletdürler[1259] (16) ve aḳa inileriŋdin ṣıla-ı raḥmnı ḳaṭʿ ḳılma ve **"ذوالقربى"** ḥuḳūḳın riʿāyet ḳılġıl[1260] kim (17) "**صلۀرحم**" ʿömrni ziyāde ve rızḳnı ferāḫ ḳılġusı durur[1261] ve cehd ḳılġıl[1262] tā şefakat-i ʿāmm **[İ136b]** (1) ve merḥamet-i mā-lā-kelām bile reʿāyānı raʿiyyetlıġ mertebesidin dostlıġ derecesiġa yetürgey[1263]-sen[1264] (2) kim tā köŋüller saŋa rām bolġay." **Beyt**

Pād-şāhlıġ tileseŋ eyle köŋüllerni muṭīʿ

[1246] durur: B dur
[1247] leşkerġa: T ve B leşkerge
[1248] ḳoymaġıl: T ve B ḳoyma
[1249] durur: B dur
[1250] mürüvvet ve mekremet: T ve B şefeḳat
[1251] fi'l-ḥaḳīḳat: B fi'l-ḥaḳīḳa
[1252] dururlar: B durlar
[1253] dururlar: B durlar
[1254] İrtiḳā'-ı: B İrtiḳāy-ı
[1255] İ'de "ى" harfinin noktaları eksik.
[1256] muhibb ve: T ve B'de yok.
[1257] dostlıġların: T dostlıḳların
[1258] ḳılġıl: T ve B ḳıl
[1259] durlar: T dururlar
[1260] ḳılġıl: T ve B ḳıl
[1261] ḳılġusı durur: T ve B ḳılur
[1262] ḳılġıl: T ve B ḳıl
[1263] yetürgey: T yetkürgey
[1264] sen: T ve B sén

(3) Kim çerigsiz kişige mülk müsellem bolmas

Bu vāḳıʿadın ikki[1265] kündin[1266] soŋ (4) Şaʿbānü'l-muʿaẓẓamnıŋ evveli durur[1267] yekşenbih küni durur érdi kim[1268] "ذائقةاللموت (5) كل نفس"[1269] cāmıdın ecelniŋ[1270] şarābın nūş ḳılıp "ارجعى الى ربک راضية مرضية (6)"[1271] muḳteżāsı bile Teŋri teʿālā[1272] raḥmeti civārıġa[1273] vāṣıl bolup durur[1274]. **Rubāʿī**

Ger sāḳī-i (7) iḳbāl ḳolıdın iç cām
Ver mesned-i salṭanat üze tut ārām
Āḫir boluban (8) ecel meyidin bīḫod
Şek yoḳ ki ḳılur-sen ḳara tofraḳnı maḳām

[B309] Ve ol, atası (9) İş Muḥammed Biy şehīd bolġanda on bir yaşıda durur[1275] érdi ve otuz ikkiside[1276] (10) emāret mesnediġa cülūs ḳıldı ve ʿömri altmış birge yetgenlıġda[1277] ḥayāt- (11) nıŋ[1278] vedīʿatın ḳābiżü'l-ervāḥġa tapşurup durur[1279] ve müddet-i ḥükūmeti yigirme[1280] toḳuz yıl (12) durur[1281] érdi ve sulṭānü'l-ʿārifīn ve bürhānü's-sālikīn ʿAle'addīn-Ḫˇāce raḥmetullāhi ʿaleyhi ve'l-ġufrān- (13) nıŋ civār-ı fāyiżi'l-envārlarıda medfūn bolup durur[1282] ve evlādı köp durur[1283] érdi (14)

[1265] ikki: T ve B şeddesiz
[1266] kündin: B kün
[1267] evveli durur: T ve B evvelide
[1268] durur érdi kim: T ve B'de yok.
[1269] Kur'ān, III, 185; XXII, 35; XXIX, 57.
[1270] ecelniŋ: T ve B ecel
[1271] Kur'ān, LXXXIX, 28.
[1272] teʿālā: T ve B'de yok.
[1273] raḥmeti civārıġa: raḥmetiġa
[1274] bolup durur: T ve B boldı
[1275] durur: T ve B'de yok.
[1276] ikkiside: T ve B şeddesiz
[1277] yetgenlıġda: T ve B yetgende
[1278] ḥayātnıŋ: T ve B ḥayāt
[1279] tapşurup durur: T ve B tapşurdı
[1280] yigirme: T ve B yegirme
[1281] durur: T ve B'de yok.
[1282] bolup durur: T ve B boldı
[1283] durur: T ve B'de yok.

kiçiklikde[1284] ve eyyām-ı ḥayātıda fevt bolġanlardın başḳa sekkiz[1285] oġlı bardur[1286] (15) érdi. Andaḳ durur[1287] kim emīr-i kebīr cemālü'd-devle ve'd-dīn ʿAvaż Biy ʿİnaḳ[1288] ve Niyāz Muḥammed Bék (16) bu ikevi bir anadın durur[1289] ve Muḥammed Niyāz Bék'ni[1290] özi[1291] tenhā bir anadın ve Muḥammed-Ḳulı Bék (17) ol dağı yalġuz bir anadın durur[1292] érdi. Atasıdın üç yıl soŋra[1293] on béş yaşıda **[İ137a]** (1) vefāt tapdı[1294] ve Muḥammed Murād Bék ve Muḥammed Rıżā Bék ve İş Muḥammed Bék bular bir anadın dururlar[1295]. (2) İnşā'allāh bularnıŋ ẕikri öz mevridide kélgüsi durur[1296]. Ḳāżī[1297] (3) ve Ḳāżī Mīr ʿAvaż ve Ḳāżī Ḫᵛāce Nażar ve Muḥammed Zāhid Āḫund kim ʿulemā-yı mütebaḥḥirīn (4) dururlar[1298] aŋa muʿāṣır durur[1299] érdi ve meşāyiḫ-i kirāmdın necābet-āgāh, siyādet-dest-gāh (5) zübdetü'l-vāṣılīn ḳıdvetü'l-kāmilīn ḳutbu'l-millet ve'd-dīn Seyyid Muḥammed Penāh Ḫᵛāce ve **[T70a]** faḫrü'l-etḳıyā (6) ḳuṭbu'l-aṣfıyā Sulṭān Ḫᵛāce ve ġavṯu'l-aʿẓam maḥẕūm-ı ʿālem Ṭāhir Īşān ve sulṭānü'- (7) ṭ-ṭarīḳa ve bürhānü'l-ḥaḳiḳa ʿĪd[1300] Muḥammed Īşān ve eşrefü's-sādāt-ı kirām ve efḍalü'l-meşāyih-i (8) ʿiẓām Ḳul Muḥammed Ḫᵛāce ve merkez-i dāyire-i vaḥdet ve āf-tāb-ı evc-i maʿrifet Baḳır Cān ʿazīzler (9) ḳaddesallahu esrārehüm hem-ʿaṣr durur[1301] érdiler. **Emīr-i kebīr cemālü'l-mülk ve'l-millete ve'd-**

[1284] kiçiklikde: B ve kiçiklikde
[1285] sekkiz: T sekiz; B şeddesiz
[1286] dur: T ve B'de yok.
[1287] durur: T ve B'de yok.
[1288] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1289] durur: B dur
[1290] Niyāz Bék'ni: T ve B Niyāz Bék
[1291] özi: T ve B'de yok.
[1292] durur: T ve B'de yok.
[1293] soŋra: T ve B soŋ
[1294] tapdı: B taptı
[1295] dururlar: B durlar
[1296] kélgüsi durur: T ve B kélür
[1297] Ḳāżī: B Ḳāżī Ṣafā'
[1298] dururlar: B durlar
[1299] durur: T ve B'de yok.
[1300] ʿĪd: T ʿAbd
[1301] durur: T ve B'de yok.

dīn (10) ʿAvaż Biy ʿİnaḳ’nıŋ[1302] emāret mesnedige[1303] [B310] temekkün ḳılıp ḥükūmet işġāliġa mutaṣaddī (11) bolġanınıŋ[1304] ẕikri[1305] belāġat eyvānınıŋ mesnedārāsı feṣāḥat dīvānınıŋ (12) ḫazīne-güşāsı aʿni ḳalem-i müşkīn-raḳam bu nevʿ cevher-efşānlıġ[1306] ḳılur kim çün (13) Muḥammed Emīn ʿİnaḳ’nıŋ[1307] af-tāb-ı ḥayātı maġrib-i memātġa ḳarīb yetti. Yaʿnī meẕkūr emīr-i maġfūrnıŋ[1308] (14) vefātıdın burunġı kün kim Receb ayınıŋ[1309] selḫi durur[1310] érdi ʿAvaż Biy İnaḳ[1311] erkān-ı devlet (15) ve aʿyān-ı ḥażretniŋ saʿy ve ittifāḳıdın atasınıŋ mūcib-i vaṣiyyeti bile iyālet mesnediġa (16) aḥsen-i evḳāt ve esʿad-ı sāʿātda cülūs ḳıldı ve büzürg-vār atasınıŋ (17) tekfīn ve tedfīnidin ferāġ ḥāṣıl ḳılġandın soŋ[1312] pād-şāhlıḳġa [İ137b] (1) lāyıḳ fuḳarā ve mesākīnge[1313] āb u āş tarḳatıp mükerreren Ḳurān-ı mecīd[1314] ve Furḳān-ı ḥamīdni[1315] ḫatm (2) ḳıldurup ṣevāb ve semeresin[1316] atasınıŋ rūḥ-ı pākiġa baḫş ḳıldurup durur[1317]. (3) Temhīd-i ḳavānīn-i ʿazā ve muṣībet-dārlıġ[1318] ve taḳdīm-i merāsim-i mātem ve sūg-vārlıġ[1319] edāsıdın (4) soŋ ceşnī-i ʿaẕīm ve sūrī-i faḫīm emāret müjde-ġānı üçün tertīb bérdi. Meşnevī

(5) Anıŋ dék ḳıldı temhīd-i żiyāfet

[1302] ʿİnaḳ’nıŋ: T ve B İnaḳ’nıŋ
[1303] mesnedige: T ve B mesnediġa
[1304] bolġanınıŋ: T ve B bolġanı
[1305] ẕikri: T ve B’de yok.
[1306] cevher-efşānlıġ: T ve B cevāhir-efşānlıġ
[1307] ʿİnaḳ’nıŋ: T ve B İnaḳ’nıŋ
[1308] meẕkūr emīr-i maġfūrnıŋ: T ve B emīr-i meẕkūr maġfūrnıŋ
[1309] Receb ayınıŋ: T ve B Receb’niŋ
[1310] durur: T ve B’de yok.
[1311] İnaḳ: T ʿİnaḳ
[1312] soŋ: B soŋra
[1313] mesākinge: T ve B mesākinġa
[1314] Ḳurān-ı mecīd: T ve B Ḳurān-ı mecīdni
[1315] ve Furḳān-ı ḥamīdni: T ve B’de yok.
[1316] sevāb ve semeresin: T ve B sevābın
[1317] ḳıldurup durur: T ve B ḳıldurdı
[1318] muṣībet-dārlıġ: T muṣībet-dārlıḳ
[1319] sūg-vārlıġ: T sūg-vārlıḳ

Ki toldı dehr öyġa[1320] nāz u niʿmet

(6) Kélip her yandın envāʿ-ı ḫalāyıḳ
Tapıp inʿām öz ḳadriġa lāyıḳ

Ḫuṣūṣen anda erbāb-ı (7) menāṣıb
Tapıp evveldin artuḳraḳ merātib

Ḫalāyıḳ nāz u niʿmetdin alıp kām
(8) İçip meh-veş ayaḳçı élgidin cām

[B311] Kişi ḳalmay niʿamdın behre almay
Nevāziş (9) körmegen bir kimse ḳalmay

Żiyāfet merāsimidin soŋra[1321] ḥükūmet ve dāverlıġ dīvān-ḫāneside (10) olturup memleket ve cihān-dārlıġ mühimmātıġa himmet-i ʿālī nehmetin maṣrūf tutup eʿālī ve esāfil (11) ṭarafıġa āf-tāb teveccühin pertev-efgen ḳıldı ve ata düstūrıda ʿulemā-yı ʿālī mertebet (12) ve ümerā-yı ṣāḥib-menziletni menāṣıb-ı sābıḳ ve merātib-i lāyıḳ bile ercmend ḳılıp eṭrāf (13) ve cevānibdaġı ʿummāl ve nevvābnı burunġı ʿamel ve niyābet bile ser-bülend étti. Yomut evbāşı (14) ve Çavdur erzāli kim Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ[1322] vefātı hengāmıda şerāret-i cibillī (15) ḥareketidin müteḥarrik bolup eṭrāf-ı memālik sekenesiniŋ emvāl ve cihātın tehettük (16) ve ẓulm[1323] bile ġāret ḳılıp durur[1324] érdiler. Gūşmāl-i ʿaẓīm ve te'dīb-i belīġ bile alardın istirdād (17) ḳılıp sāye-i re'fet ve ʿāṭıfetin fuḳarā ve reʿāyā mefārīḳiġa memdūd ḳıldı. **Ḳıṭʿa**

Bisāṭ-ı **[İ138a]** (1) ʿadlin étip ʿarṣa-ı cihānġa basīṭ
Şarāb-ı şefaḳat ile élni kām-yāb étti

[1320] öyġa: B öyiġa
[1321] soŋra: T ve B soŋ
[1322] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[1323] tehettük ve ẓulm: T ve B ẓulm ve tehettük
[1324] durur: T ve B'de yok.

(2) Taʿaddī ehliġa tīġ-ı siyāsetini çékip

Alar vücūdını ẓulm öyi dék ḥarāb étti

Hemol (3) yılnıŋ evāḫiride Bay Naẓar Biy'ni kim Devlet Niyāz Atalıḳ'nıŋ fevtidin soŋ atalıḳ (4) manṣıbıġa müşerref bolup érdi, Ḳalender Koş-bégi'niŋ oġlanları atasınıŋ ḳanı üçün (5) Ḳum-Yasḳa köprüginiŋ üstide tutup öltürdiler. ʿAvaż İnaḳ anıŋ manṣıbın (6) Şāh Niyāz Bék'ge müsellem **[T70b]** tutup atalıḳ ḳıldı. **[B312]** **ʿAvaż İnaḳ'nıŋ ʿAbdu'r-raḥman** (7) **Mehter'ge memleket intiẓāmınıŋ ḥall ü ʿaḳdin kemāl-i merḥametdin tapşurup**[1325] **bu merḥamet** (8) **ġurūrıdın ol bīdevletniŋ dimāġıġa sevdā-yı fāsid tüşgeni ve ol sevdā** (9) **şe'āmetidin helāket ser-ḥaddıġa yetüşgeni** vaḳāyiʿ mecālisiniŋ terāne- (10) sāzı, bedāyiʿ meḥāfiliniŋ vāḳıʿa-perdāzı yaʿnī ḫāme-i ġarābet-hengāme, āvāz-ı ṣafīr ve ṣadā-yı (11) ṣarīr bile mundaġ fesāne-ṭırāzlıġ ḳılur kim ʿAvaż ʿİnaḳ[1326] cūy-bār-ı (12) re'fet ve şār-istān-ı nışfet bile mülk bostānın ser-sebz (13) ve ḫurrem ḳılıp memleket-dārlıġ mühimmātın rāst ḳılġandın soŋ ʿAbdu'r-raḥman Mehter'ge (14) kim ḳadīmü'l-ḫizmet ve nemek-perverde-i dirīne érdi ve Muḥammed Emīn İnaḳ'nıŋ (15) merāḥim-i ḫüsrev-āne ve ʿavāṭıf-ı bīkerānesi bile derece-i aʿlā ve mertebe-i aḫṣāġa müteraḳḳī bolup (16) érdi. Be-destūr sābıḳ vezāret manṣıbın arzānī tutup kemāl-i merḥamet ve ġāyet-i (17) şefaḳatdin tertīb ve taḳviyetiġa maḳżi'l-merām kūşiş ḳılıp pāye-i ḳadr ve menziletin **[İ138b]** (1) evc-i şüreyyādın ötkerdi. Ḥükūmet umūrınıŋ retḳ ü fetḳin memleket mehāmmınıŋ (2) ḥall ü ʿaḳdin anıŋ rāy-ı ʿuḳde-güşāyıġa salıp Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi'ge sehīm (3) ve şerīk ḳıldı. Ol bir néçe eyyām inḳıżāsıdın soŋ munıŋ dék şefaḳat (4) ve mihr-bānlıḳ yükiġa taḥammül ḳıla almay[1327] devlet ve şevket ġurūrıdın **"ان رآه استغنى**(5)**ان الانسان ليطغى"**[1328] muḳteżāsı bile[1329] kibr ü naḫvet sevdā-yı fāsidī başıġa tüşti (6) ve ḫod-şināslıḳ[1330]

[1325] kemāl-i merḥametdin tapşurup : T kemāl-i merḥametdin tapşurup bu merḥametdin tapşurup
[1326] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1327] almay: B almayın
[1328] Kur'ān, XCVI, 6-7.
[1329] bile: T'de yok.
[1330] ḫod-şināslıḳ: T ve B ḫod-şināslıġ

ṭarīḳıdın münḥarif bolup enāniyyet[1331] ḳademin ʿināḍ yolıġa ḳoydı (7) ve ʿAvaż Biy ʿİnaḳ'nı "وجودهكالعدم" feḥvāsı bile manẓūr-ı naẓar-ı iʿtibar ḳılmay. Andın (8) bīmeşveret ḥükümrānlıġ ḳıla başladı. **Ferd**

[B313] Devletni her kişi kötere (9) almas ey köŋül
Bolmas diraḫt bār-ver aġṣān ḫār u ḫas

(10) ve anıŋ evlādı ḥükūmet işige taġallüb ve tasalluṭ resmi bile müdāḫalet körgüzdiler. (11) Andaḳ kim ʿAbdu'r-raḥman[1332] Bay bāc u ḫarāc miftāḥın ḳabża-ı iḳtidārıġa alıp (12) Mīr ʿAlī Dīvān-bégi ve Ata Niyāz Dīvān-bégi'ni kim ol şuġlġa muḳarrir durur[1333] érdiler, maʿzūl (13) ḳılıp aradın çıḳarup durur[1334] ve Pehlevān-Ḳulı Bay, ḥaşmet-i tamām ve debdebe-i mā-lā-kelām bile (14) uluġlıḳ[1335] kūsin urup ümerā-yı nām-dār ve küberā-yı felek-iḳtidārnı ḥesābġa kéyürmedi[1336] (15) ve ʿAbdü'l-cebbār Bay dağı bir ṭarafdın mest-bāzlıġ ve ʿarbede-sāzlıġ ḳılıp öz maḫẕūm-zādeleriġa (16) ḥaḳāret ve ihānet yétkürmekdin[1337] özge endīşe ḫāṭırıġa kéltürmedi ve ʿalā haẕā'l-ḳıyās (17) ʿAvaż İnaḳ kemāl-i ḥilm ve bürdbārdın alarnıŋ bu nevʿ bīedeblik ve güstāḫlıġların[1338] **[İ139a]** (1) aġmāż ḳılıp ḳadīmü'l-ḫiẕmetlıḳ[1339] ḥuḳūḳın merʿī tutup müteʿarrıż bolmadı tā kim ʿAbdu'r-raḥman (2) Mehter ol ḫaṭıyyelerdin mütenebbih bolmay bi'l-küll fesād ve temerrüd āġāz étip[1340] ʿAvaż ʿİnaḳ'nıŋ[1341] (3) binā-yı devletiniŋ inhidāmıġa belkim[1342] miʿmār-ı ḥayātınıŋ inʿidāmıġa himmet kemerin üstüvār (4) ḳıldı. ʿAvaż İnaḳ anıŋ bu ḫayāl-i ḫām ve

[1331] enāniyyet: T'de "ن" harfinin noktası eksik.
[1332] ʿAbdu'r-raḥman: T ve B ʿAbdu'r-raḥīm
[1333] durur: T ve B'de yok.
[1334] çıḳarup durur: T ve B çıḳardı
[1335] uluġlıḳ: B uluġlıġ
[1336] kéyürmedi: T ve B keyürmedi
[1337] yétkürmekdin: T yetkürmekdin
[1338] güstāḫlıġların: B güstāḫlıḳların
[1339] ḳadīmü'l-ḫiẕmetlıḳ: T ve B ḳadīmü'l-ḫiẕmetlıġ
[1340] étip: T ve B ḳılıp
[1341] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[1342] belkim: T ve B belki

sevdā-yı şeḳāvet fercāmıdın āgāhlıġ (5) tapıp anı körünüş hengāmıda buyurup Mīr ʿAlī Dīvān-bégi'ge[1343] öltürtdi[1344] (6) ve oġlanların dest-gīr ḳılıp maḥbūs étdi[1345]. Bu vāḳıʿa Sıçḳan yılıda[1346] sene (7) miŋ **[T71a]** ikki[1347] yüz daġı[1348] altıda Ramażān'nıŋ on ikiside penc-şenbih küni (8) çāşt-gāhda durur[1349] érdi kim Pehlevān-Ḳulı Bay ḳaçıp Yomut'ġa kirip durur[1350]. (9) Yomut ḫalḳı ʿAvaż İnaḳ'nıŋ ḳahr u saḫaṭıdın mütevehhim bolup anı kéltürüp (10) bérdiler. ʿAbdu'r-raḥīm Bay **[B314]** ve Pehlevān-Ḳulı Bay ve 'Abdü'l-cebbār Bay'nı (11) daġı müṣādere ve muṭālebe ḳılıp bir haftadın soŋra[1351] atasınıŋ izidin[1352] yiberdiler. (12) ʿÖmer Ḫˇāce Naḳīb ol vāḳıʿada iki tā'rīḫ tapıp durur[1353]. Biri anıŋ meẕemmetide (13) andaḳ durur[1354] kim "کلته سارت سودایی" ve biri midḥatıda andaḳ kim **Tā'rīḫ**

(14) Ṣāhib-aʿẓam u deryā-dil ẕü'l-mecd ü kerem
هست نامش بنکین مهتر عبد الرحمن
(15) در دهٔ دویم ماه رمضان کشته قتیل
رفت ازین غمکده با سه ولد عالیشان
(16) زانجهت پر خرد واقعهٔ قتلش‌را
کفت تاریخ دهٔ دویم ماه رمضان

Ammā (17) bu cemāʿa beġāyet kerīm ü seḫā-pīşe ve bīnihāyet cevād ü beẕl-endīşe durur[1355] érdi. 'Aṭā **[İ139b]** (1) bezmide Maʿn-ı Zāyide iḥsānınıŋ efsānesiġa ḫaṭṭ-ı buṭlān urup baḫşīş maʿrekeside (2) āl-i Berāmike inʿāmınıŋ ḥikāyetin mensūḫlıḳ

[1343] ʿAlī Dīvān-bégi'ge: B ʿAlī Dīvān-bégi'ġa
[1344] öltürtdi: B öltürtti
[1345] étdi: B étti
[1346] yılıda: T ve B yılı
[1347] ikki: T ve B iki şeddesiz
[1348] daġı: T ve B'de yok.
[1349] durur: T ve B'de yok.
[1350] kirip durur: T ve B kirdi
[1351] soŋra: T ve B soŋ
[1352] izidin: T ve B ʿaḳabidin
[1353] durur: B dur
[1354] durur: T ve B'de yok.
[1355] durur: T ve B'de yok.

ḥaddıġa yetkürüp[1356] durur[1357] érdiler. Hemīşe (3) ḫ̆ān iḥsānları ʿāmme'-i fuḳarā allıda[1358] açuḳ ve hem-vāre cevāhir-i inʿāmları kāffe-i berāyā başıġa (4) saçuḳ durur[1359] érdi. Ol cümledin durur Yomut ḳaḥṭıda kim bir barça nān yüz (5) miŋ cāndın artuḳ durur[1360] érdi. ʿAbdu'r-raḥman Mehter her kün Ḫ̆ārezm-i İrem Bezm[1361] (6) açlarıġa bir mertebe maṭbaḫ-ḫānesidin behre yetkürür[1362] érdi. Ḫuṣūṣen anıŋ **[B315]** erşed (7) evlādı ʿAbdu'r-raḥīm Bay ḫayrāt ve müberrāt istikmāliġa beġāyet rāġıb ve ḥarīṣ (8) durur[1363] érdi. Ḫ̆ārezm-i İrem Bezm[1364] Mescid-i Cāmiʿiniŋ meremmeti ve ḥażret-i İsm-i Maḥmūd Ata ḳaddesallāhu (9) ervāḥehunıŋ ʿimāreti anıŋ ḫayrātlarıdın[1365] durur[1366]. ʿAmmā āḫir ʿömrleride ḫışāl-ı ḥamīde (10) ve efʿāl-i pesendīdeleri taġyīr[1367] tapıp öz ḥaddlarıdın tecāvüz étip[1368] ʿamel cezāsıġa giriftār (11) bolup dururlar[1369]. Andaḳ durur[1370] kim ẕikr[1371] taptı[1372]. **Naẓm**

Kişidin devlet intiḳāl (12) étse
Yā ki ʿömri zevālġa yetse
Buzulup fiʿl ü ḫaṣleti anıŋ
Tükenür ʿömr ü[1373] devleti (13) anıŋ

[1356] yetkürüp: B yétkürüp
[1357] durur: T ve B'de yok.
[1358] allıda: B şeddesiz.
[1359] durur: T ve B'de yok.
[1360] durur: T ve B'de yok.
[1361] Ḫ̆ārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫıvaḳ
[1362] yetkürür: B yétkürür
[1363] durur: T ve B'de yok.
[1364] Ḫ̆ārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫıvaḳ
[1365] ḫayrātlarıdın: T ve B ḫayrātıdın
[1366] durur: B dur
[1367] taġyīr: T ve B taġayyür
[1368] étip: T ve B ḳılıp
[1369] bolup dururlar: T ve B boldılar
[1370] durur: T ve B'de yok.
[1371] ẕikr: T'de yok.
[1372] taptı: T'de yok; B tapdı
[1373] ü: T'de yok; B'de ötreyle gösterilmiş.

Ḫˇāce Murād ve Töre Murād Ṣūfī’niŋ fesād ḳānūnıġa āheng ḳılıp mekr ü telbīs (14) vāsıṭası bile Ḳoŋrat ʿavāmınıŋ iḫtiyārın ḳabża-ı taṣarrufıġa alıp muḫālefet (15) āġāz étgeni ve Yaḫşılıḳ[1374] Biy alarġa muvāfaḳat körgüzüp cezāsıġa yetgeni[1375] ve Töre Murād Ṣūfī- (16) niŋ[1376] Ḫˇāce-éli’niŋ[1377] ḥiṣārın oġurlap alġanı ve ʿİnāyetu’l-lah ʿİnaḳ’nıŋ[1378] çerigige rest-ḫīz (17) salġanı ve Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi’din yüz évürgeni ve sipāh-ı nuṣret-penāhdın şikest körgeni [İ140a] (1) ve imtidād-ı muḫālefetiniŋ ḥālātı ve istimrār-ı muʿānedetiniŋ maḳālātı erbāb-ı dāniş (2) ve kiyāset, aṣḥāb-ı bīniş ve ferāsetniŋ żamīr-i ḳamer-tenvīr ve ḫāṭır-ı beyżā-naẓīrleriġa vāżıḥ ve rūşen (3) lāyiḥ ve müberhen bolsun kim Muḥammed Naẓar Biy İbn Ḳul Murād İnaḳ İbn Bék Murād’nıŋ Seyyid Naẓar Biy (4) atlıġ bir inisi Ḫˇāce Murād ve Töre Murād ve Şāh Murād Bék atlıġ üç oġlı bar durur[1379] érdi (5) Muḥammed Emīn İnaḳ, Bay Naẓar Biy’ni Ḳoŋrat [B316] ḥükūmetidin ʿazl ḳılıp ol nāḥiyetniŋ (6) fermān-fermālıġın Seyyid Naẓar Biy’ge[1380] tefvīż ḳılıp Aral diyārıġa ḥākim bi’l-istiḳlāl (7) étip durur[1381] érdi. Ḫˇāce Murād ve Töre Murād gāhī Ḫˇārezm-i İrem Bezm’ġā[1382] raḫt-ı iḳāmet (8) çékip gāhī Aral’da mütemekkin bolup zāmāne-sāzlıġ ḳāʿidesi bile zinde-gānlıġ[1383] ḳılur (9) érdiler tā kim [T71b] Sıġır yılı sene-i hicriyye miŋ daġı[1384] ikki[1385] yüz yettide[1386] Yollı Bay (10) Çavdur kim alarnıŋ malın yörütüp sevdā-gerlik ḳılur érdi, bāc-gīrler (11) anıŋ metāʿınıŋ zekevātın[1387] aldılar. Alar bu cihetdin taʿarruż

[1374] yaḫşılıḳ: T Yaḫşılıġ
[1375] yetgeni: B yétgeni
[1376] Murād Ṣūfī’niŋ: B Murād’nıŋ
[1377] Ḫˇāce-éli’niŋ: T ve B Ḫˇāce-éli
[1378] ʿİnaḳ’nıŋ: B İnaḳ’nıŋ
[1379] durur: T ve B’de yok.
[1380] Biy’ge: B Biy’ġa
[1381] durur: T ve B’de yok.
[1382] Ḫˇārezm-i İrem Bezm’ġā: T ve B Ḫıvaḳ’ġa
[1383] zinde-gānlıġ: T ve B zinde-gānlıḳ
[1384] daġı: T ve B’de yok.
[1385] ikki: T ve B şeddesiz
[1386] yettide: T ve B şeddesiz
[1387] zekevātın: T ve B zekātın

bile Ḫˇārezm-i İrem Bezm'din[1388] (12) barıp Ḫˇāce-éli'de ḳoyulġan bāc-bānlarnıŋ zer ü mālların ḳollarıdın teşeddüd ve (13) taʿaddī bile alıp Ḳoŋrat'ġa barıp dururlar[1389]. Ḥīle ve telbīs yüzidin (14) mürşidü's-sālikīn Ḫudāy-Ḳulı Īşān'nıŋ ḫān-ḳāhıġa reft ü āmed[1390] ḳılıp ehl-i taṣavvuf (15) libāsıġa mülebbes bolup dururlar[1391] ve ẓāhiren redd-i meẓālim ḳılıp ve özlerin (16) ṣūfī atap ʿuzlet-güzīnler ṣūretiġa kirdiler tā kim ol nāḥiyetniŋ ʿavām ve cühhāli (17) ve[1392] evbāş ve erzāli alarnıŋ mundaḳ[1393] tezvīriġa firīfte bolup iʿtiḳād **[İ140b]** (1) körgüze başladılar. **Ḳıṭʿa**

Ḳılıp ʿarż-ı ridā ve sübḥa ṣūfī
Saçar eşk-i riyāyı[1394] (2) körgüzüp şeyd
Ġaraż bu dāne vü dām ü sū birle
Ḫalāyıḳnı öziġa eylegey ṣayd

(3) Çün kördiler kim bu tezvīr taṣvīri bir néççe[1395] sāde-levhlerniŋ żamīride naḳş tuttı[1396] (4) ve bu mekr te'ṣīri bir pāre süst-rāylarnıŋ ḫāṭırıda istihkām taptı[1397]. Āsūde-dillik (5) ve ḫāṭır-cemʿlik bile ol diyārnıŋ[1398] ulusın özleriniŋ bīʿatıġa **[B317]** daʿvet (6) ḳılıp kün kündin teraḳḳī ve istilā taptılar[1399] ve tamāmet Ḳoŋrat élin (7) muṭīʿ ve maḥkūm ḳılıp Seyyid Naẓar Biy'de iḫtiyār ḳoymadılar. Muḫālefet ve muʿānedet (8) kūsin urup ʿiṣyān ve ṭuġyān meydānıġa cür'et ḳademin ḳoyup dururlar[1400]. (9) Bu cihetdin emīr-i kebīr ʿAvaż Biy ʿİnaḳ[1401] alarnıŋ te'dīb ve

[1388] Ḫˇārezm-i İrem Bezm'din: T ve B Ḫıvaḳ'dın
[1389] barıp dururlar: T ve B bardılar
[1390] reft ü āmed: T ve B reft āmed
[1391] bolup dururlar: T ve B boldılar
[1392] ve: B'de yok.
[1393] mundaḳ: T ve B mundaġ
[1394] riyāyı: B riyā'ı
[1395] néççe: T ve B néçe şeddesiz
[1396] tuttı: T tutdı
[1397] taptı: T tapdı
[1398] diyārnıŋ: T ve B diyār
[1399] taptılar: T tapdılar
[1400] ḳoyup dururlar: T ve B ḳoydılar
[1401] ʿİnaḳ: B İnaḳ

gūşmāli üçün Ḫāṣṣa Ḳoş- bégi (10) başlıġ ümerā-yı ʿālī mikdār ve şüceʿā-yı nāmdārnı tört tüpe ve Béş-ḳalʿa sipāhı (11) bile sene miŋ ikki[1402] yüz sekkizde[1403] Ḳoŋrat üstige[1404] yiberdi ve[1405] sipāh-ı nuṣret- (12) penāh Ḳoŋrat'nıŋ[1406] ser-ḥaddıġa yetgende[1407] alar istiḳbāl étip tansuḳāt (13) ve pīş-keşler bile ümerā-yı ʿiẓāmnıŋ mülāzemetiġa yetip telbīs yüzidin (14) gürg-āştī ḳıldılar. Ol şarṭ bile kim kélür yıl Aral yurtınıŋ zekāt (15) ve ḫarācātı bile ʿAvaż ʿİnaḳ'nıŋ[1408] mülāzemetiġa[1409] barıp ḫiẕmet[1410] ḳılġaylar. Bu bahāne bile (16) ümerā-yı ʿālī-cāh ve sipāh-ı nuṣret-penāhnı ḳaytarıp yana öz işleriniŋ[1411] taḥṣīl (17) ve tekmīliġa iştiġāl körgüzüp dururlar[1412] ve sene miŋ ikki[1413] yüz toḳuzda **[İ141a]** (1) Bars yılı Cedī'de Ḫˇāce-éli'niŋ vālisi Yaḫşılıġ[1414] Biy, Çaḳan ve Pīrim Yār ve ġayrihümānıŋ (2) siʿāyet ve vesvesesi bile kim bu beyt alarnıŋ ḥālātıdın ḫaber bérür. **Beyt**

(3) İḥtirāz ét mekr ü telbīs ehlidin zinhār kim
Ādemī tezvīr ara şeytandın (4) artuḳdur besī

ʿAvaż İnaḳ'nıŋ iṭāʿatıdın ser-keşlik āġāz étip[1415] Ḫˇāce- (5) éli'niŋ ḳalʿasın[1416] bérkitip bāc-gīr ve reh-dārlarnı ol nevāḥīdin çıḳardı (6) ve ṣūfīlerġa ġāybāne muvāfaḳat körgüzüp iṭāʿat-nāmeler[1417] yiberip durur[1418]. Çün[1419] (7) bu ḫaber-i

[1402] ikki: T ve B şeddesiz
[1403] sekkizde: T sekizde; B sékizde şeddesiz
[1404] üstige: T ve B üstiġa
[1405] ve: B'de yok.
[1406] Ḳoŋrat'nıŋ: T ve B Ḳoŋrat
[1407] yetgende: B yétgende
[1408] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[1409] mülāzemetiġa: B ḫiẕmetiġa
[1410] ḫiẕmet: B mülāzemet
[1411] işleriniŋ: T işleri
[1412] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdiler
[1413] ikki: T ve B iki şeddesiz
[1414] Yaḫşılıġ: B Yaḫşılıḳ
[1415] étip: T ve B ḳılıp
[1416] ḳalʿasın: T ve B ḥişārın
[1417] iṭāʿaṭ-nāmeler: T ve B iṭāʿaṭ-nāme
[1418] yiberip durur: T ve B yiberdi

vaḫşet-eşer ʿAvaż **[B318]** ʿİnaḳ'nıŋ[1420] semʿ-i şerīfiġa yetti. ʿAyn-ı ʿināyet ve bende-nevāzlıġdın (8) emīr-i rūşen-żamīr, ṣāḥib-tedbīr Şāh Niyāz Atalıḳ'nı nām-zed étdi[1421] kim tā ol ser-geşte-i bevādī[1422]-i (9) żalālet ve āvāre-i ṣaḥārī[1423]-i cehālet yaʿnī Yaḫşılıḳ[1424] Biy'ni maʿa'letbāʿ ve efrādihi pend (10) ve neṣāyiḥ reh-nümālıġı bile iṭāʿat ve fermān-berdārlıḳ[1425] ṣırāṭü'l-müstaḳīmiġa kéyürgey[1426]. (11) Rıfḳ u muvāsā bāde-peymālıġı bile inḳıyād ve ṭāʿatdārlıġ şarāb-ı ḫoş-güvārın içürgey. (12) Ammā ol şūr-baḫt baʿżı müzevvir-pīşe[1427] ve **[T72a]** şerāret-endīşelerniŋ ızlāl ve iġvāsı bile (13) anıŋ dék devlet-i ʿuẓmā ve saʿādet-i kübrānı öziġa mūcib-i nekbet ve sebeb-i külfet gümān ḳılıp (14) Pīrim Yār'nı bir pāre çerig bile istiḳbālġa yiberip ḳalʿasıġa kirgüzmeyin ḳaytardı (15) ve[1428] baʿżıdın menḳūl durur[1429] kim ol vaḳtde[1430] Yaḫşılıḳ[1431] Biy atdın yıḳılıp oŋ yanı- (16) nıŋ ḳaburġaları şikest tapıp bister-i zaḥmetde yatıp durur[1432] érdi. Bu işni (17) andın bīḫaber ve bīiẕn ḳılıp durur[1433] érdiler ve sene-i hicriyye miŋ iki yüz onda **[İ141b]** (1) Tavuşḳan[1434] yılı ʿAvaż ʿİnaḳ[1435] ʿamm-ı büzürg-vārı Fāżıl Bék'ni Ḫʿāce Murād Ṣūfī ve Töre Murād (2) Ṣūfī'ġa mütābaʿat yolıġa[1436] ve muṣādaḳat silkige[1437] delālet ḳılmaḳ üçün Ḳoŋrat'ġa (3) yiberdi. Fāżıl Bék ol diyārġa barıp alarnıŋ menāziliġa nüzūl ḳıldı. (4) Egerçe

---

[1419] çün: T ve çün
[1420] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[1421] étdi: B étti
[1422] bevādī: B bevārī
[1423] ṣaḥārī: B feyāfī
[1424] Yaḫşılıḳ: T Yaḫşılıġ
[1425] fermān-berdārlıḳ: T ve B fermān-berdārlıġ
[1426] kéyürgey: T ve B keyürgey
[1427] İ'de sözcük "müzdver-pīşe" olarak yazılmış.
[1428] ve: T ve B'de yok.
[1429] durur: B dur
[1430] vaḳtda: T ve B çaġda
[1431] Yaḫşılıḳ: T Yaḫşılıġ
[1432] durur: T ve B'de yok.
[1433] durur: T ve B'de yok.
[1434] Tavuşḳan: B Tapuşḳan
[1435] ʿİnaḳ: B İnaḳ
[1436] yolıġa: T ve B yolıġa hidāyet
[1437] silkige: T meslekige; B meslekiġa

alarnıŋ żamīr-i ḫabāṯet-taḫmīrleride ʿadāvet ve şerāret otı müştaʿil (5) durur[1438] érdi. Ammā ol otġa ẓāhiren müṣālaḥa suyı bile teskīn bérip Fāżıl (6) Bék'niŋ ḳadem[1439]-i saʿādet lüzūmıdın meserret ve beşāşet körgüzüp müfāḫaret (7) başın felek ẕirvesidin ötkerdiler ve şāyeste żiyāfet ve mihmān-dārlıġ edāsıdın (8) soŋra[1440] özleriniŋ taʿallül ve tevaḳḳufıda maʿāẕīr-i vāfir ve bahāne-i mütekāṣirġa mütemessik bolup Seyyid Naẓar Biy'ni (9) ekṣer aʿyān ve eşrāf bile Fāżıl Bék'niŋ mülāzemetide Ḫʷārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıge[1441] (10) uzattılar[1442] kim **[B319]** müṣālaḥa umūrıġa tekmīl bérgeyler. Fāżıl Bék yolda Ḫʷāce- (11) éli'ge[1443] nüzūl ḳılıp Yaḫşılıḳ Biy'ge müşfik-āne pend ve muḥibb-āne naṣīḥatlar bile ʿinād (12) ve fesād ḫaṭīyyātıdın[1444] taḫẕīr körgüzdi ve temhīd-i mütābaʿatġa terġīb ve taḥrīṣ ḳılıp öz (13) muṣāḥabetide ʿAvaż İnaḳ'nıŋ mülāzemetiġa éltip cerāyim-i sābıḳasın şefāʿat (14) ḳılmaḳnıŋ kefāletin ḳabūl ḳıldı. Ol şūr-baḫt-ı devlet-bergeşte baʿżı müzevvir[1445] (15) ve müvesvislerniŋ daġdaġa ve vesvesesi bile hem-rāhlıġ ḳılurdın ibā ve imtināʿ (16) körgüzüp Çaḳan'nı Ḫʷāce-éli'niŋ ekābir ve maʿārifi bile Fāżıl Bék'ge maṣḥūb ḳıldı. (17) **Ḳıṭʿa**

Azdursa her kişini ḫudā rāh-ı rāstdın
Ġayrı hidāyeti aŋa hīç eylemes asıġ
[İ142a] (1) Né dost pendi sūd ḳılur né muḥibb sözi
Düşmenlıġ aŋlar ol aŋa kim ḳılsa dostlıġ

(2) **Naẓm**

Kişi kim aŋa ḳılsa devlet vedāʿ

[1438] durur: T ve B'de yok.
[1439] ḳadem: T ve B ḳudūm
[1440] soŋra: T ve B soŋ
[1441] Ḫʷārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıge: T ve B Ḫıvaḳ'ġa
[1442] uzattılar: T uzatdılar
[1443] Ḫʷāce-éli'ge: B Ḫʷāce-éli'ġa
[1444] ḫaṭīyyātıdın: B ḫaṭī'ātıdın
[1445] İ'de "müzdver" olarak yazılmış.

Saʿādet yolıdın ḳılur imtināʿ

(3) Żalāletġa ışrār étip dem-be-dem
Ḳoyar menfaʿatdin żararġa ḳadem

Ve éşitdüm[1446] kim[1447] (4) Fāżıl Bék'ni uzatġandın soŋra[1448] özi anıŋ[1449] mülāzemetidin taḫallüf ḳılġan cihetidin beġāyet (5) nādim ve peşīmān bolup durur[1450]. Ammā işni ötkerip durur érdi, fayide ḳılmadı. **Ḳıṭʿa**

(6) **[B320]** ʿĀḳil oldur ki ġanīmet bilip iş fırṣatını
Bérmeyin vaḳtni élgidin olur kām-revā
(7) Kim çü ser-māye-i fırṣat ḳolıdın bardı né sūd
Ḳılmaḳ özini peşīmānlıġ ile ġam-fersā

(8) ʿAvaż İnaḳ merāḥim-i ḫüsrev-āne ve ʿavāṭıf-ı bīkerāne bile Seyyid Naẓar Biy ve Çaḳan Atalıḳ'nı (9) eşbāh ve ekfālarıdın mümtāz ve ser-efrāz ḳılıp Ḳoŋrat ve Ḫᵛāce-éli'niŋ eyāletin (10) alarġa tefvīż étti[1451] ve Çaḳan'ġa pinhānī sipāriş ḳıldı kim "Eger Yaḫşılıḳ[1452] Biy mütābaʿat[1453] (11) dāyiresiġa iṭāʿat ḳademin ursa aŋa yaḫşılıġ körgüzüp dāḫil ve mezāḥim bolmay[1454] (12) dergāh-ı ʿālem-penāhġa yiber ve eger temerrüd yolıda ṯābit-ḳadem tursa anıŋ riŝte-i ḥayātın **[T72b]** siyāset (13) tīġı bile münḳaṭıʿ ḳıl!" Ve bu mehammda aŋa muʿāvenet üçün Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi'niŋ aḳrabāsıdın (14) Teŋri Yār Bék'ni ḳoşup yiberip durur[1455]. Yaḫşılıḳ[1456] Biy bu vāḳıʿanı éşitip mütābaʿat yüzidin (15) rıżā ve teslīm maḳāmıġa kélip alarnıŋ

[1446] éşitdüm: T ve B éşitdim
[1447] kim: B kim Yaḫşılıḳ Biy
[1448] soŋra: T ve B soŋ
[1449] özi anıŋ: B öziniŋ
[1450] durur: B dur
[1451] étti: T étdi
[1452] Yaḫşılıḳ: T Yaḫşılıġ
[1453] mütābaʿat: T müteʿāḳib
[1454] bolmay: B bolmayın
[1455] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1456] Yaḫşılıḳ: T Yaḫşılıġ

ḥużūrıġa[1457] aḳa ve[1458] inilerin yiberip taʿẓīm (16) ve tekrīm bile ḳalʿaġa kirgüzüp durur[1459] ve ol élniŋ eyāletin Çaḳan'ġa müsellem tutup özi (17) kūşe-i ḫumūl ve künc-i ʿuzlet iḫtiyār ḳıldı. Ol kūr-nemek ḥarām-zāde Seyyid Naẓar Biy'ni **[İ142b]** (1) Ḳoŋrat'ġa uzatġandın soŋra[1460] riyāset ve ḥükūmet muḥabbetidin Yaḫşılıḳ[1461] Biy'niŋ (2) ḥayātın öz devletiġa sebeb-i zevāl ve mūcib-i iḫtilāl bilip Ḫᵛāce-éli'niŋ ḫāṣṣ u (3) ʿāmm ve şeyḫ ü şābı bile hücūm ḳılıp ḥavlısınıŋ eṭrāfın[1462] aylana ḳapadı. Yaḫşılıġ Biy (4) oġlanları ve Yoliş atlıġ bir ḫiẕmet-kārı bile ḳapalıp özleridin defʿ-i żarar (5) ḳılur érdiler, tā kim anıŋ üçünçi[1463] oġlı Muḥammed Naẓar'nıŋ maŋlayıdın **[B321]** multuḳ oḳı (6) tégip cān teslīm ḳıldı. Atası anı āġūşıġa alıp maŋlayıdın büse ḳılıp (7) içkeri öyġa[1464] kirgüzüp durur[1465]. Andın soŋra[1466] oḳ ve taşnıŋ[1467] zaḫmıdın (8) beteng kélip İskender ve Ḳalender atlıġ iki oġlı ve Yoliş-i meẕkūr bile törtevi ḥavlıdın (9) çıḳıp meşaḳḳat-ı tamām ve ṣuʿūbet-i mā-lā-kelām bile izdiḥām arasıdın ḳutulup öz maḫẕūmı (10) seyyidü'l-ʿārifīn ve mürşidü's-sālikīn Keday Ḫᵛāce Īşān sellemehullāh'nıŋ öyiġa (11) özlerin taşladılar tā kim ol ḥażretniŋ ḥimāyet ve şefāʿati bile ol varṭadın (12) ḫalāṣ bolġaylar[1468]. Anda daġı élniŋ ġulüvvsıdın ve taş ve kések żarbıdın (13) ʿāciz bolup kūçege çıḳtı ve oġlanların ḳılıç çékmekdin memnūʿ ḳıldı kim " ʿİṣyān (14) ve müfsidlik bile ʿālemdin barmaġay-miz." ve kelime-i şahādetni tekrār étip[1469] ilgeri ḳadem (15) ḳoyup durur[1470]. Ol ḥālde tamnıŋ[1471] üstidin yaġaç

[1457] ḥużūrıġa: T ve B aldıġa
[1458] ve: T ve B'de yok.
[1459] kirgüzüp durur: T ve B kirgüzdi
[1460] soŋra: T ve B soŋ
[1461] Yaḫşılıḳ: T Yaḫşılıġ
[1462] eṭrāfın: T'de yok.
[1463] üçünçi: T üçlençi
[1464] öyġa: T ve B öyge
[1465] kirgüzüp durur: T ve B kirgüzdi
[1466] soŋra: T ve B soŋ
[1467] taşnıŋ: T ve B taş
[1468] bolġaylar: T ve B bolġay
[1469] étip: T ve B ḳılıp
[1470] ḳoyup durur: T ve B ḳoydı
[1471] tamnıŋ: T ve B tam

ḥavāle ḳıldılar. Ol (16) yaġaç başıġa tégip yıḳıldı. Ḫalḳ hücūm ḳılıp ḳılıç ve tayaḳ bile urup öltürdiler. (17) Bu vāḳıʿalar[1472] cevzā'da durur[1473] érdi. Oġlanlarıġa baʿżılar ḥimāyet körgüzüp varṭa-i helāketdin **[İ143a]** (1) amān çıḳardılar. Faḳīr anıŋ tā'riḫin bu nevʿ tapıp durur érdüm. **Tā'riḫ**

Emīr-i nīk- (2) siyer Yaḫşılık Biy-i pūr-dil

نظیر بود برسرم عدیل بر حاتم

بسعی بندۀ جاهش جقان (3) بجام قضا

چشید شهد شهادت زدست اهل ستم

ازینجهت خرد نکته سنج تاریخش

(4)جقان کورنمک کشت کفته کرد رقم

(4) ʿAvaż İnaḳ'ġa ol ḫaber yetgendin[1474] soŋ faḳīr- (5) niŋ atasın anıŋ emvāl ve **[B322]** cihātınıŋ istiḥṣāli üçün Ḫʿāce-éli'ge buyurup durur[1475]. (6) Atam ol élniŋ[1476] arasıġa barıp Yaḫşılıḳ Biy'niŋ mālı her kimde bolsa müṣādere ḳılıp (7) alıp anıŋ evlād ü ʿıyāllerin Ḫʿārezm-i İrem Bezm'ġa[1477] kéltürüp cenāb-ı (8) emāret-me'ābġa yétkürüp durur[1478]. Ve[1479] bu vāḳıʿadın soŋra[1480] ikki[1481] ay münḳażī bolmasdın burun (9) Aral'da Ṣūfīler Çaḳan'nıŋ ġaflet ve kāhillıġıdın ḫaber tapıp Töre Murād Ṣūfī (10) bir kéçede[1482] ikki[1483] yüz kimse[1484] bile kélip Ḫʿāce-éli'niŋ ḳalʿasıġa kirdi. Ol kéçe[1485] Çaḳan (11) Biy żuʿafā-yı fāḥişe bile bezm tüzüp ġafletniŋ[1486] cāmıdın

[1472] vāḳıʿālar: T ve B vāḳıʿā
[1473] durur: T ve B'de yok.
[1474] yetgendin: B yétgendin
[1475] buyurup durur: T ve B buyurdı
[1476] élniŋ: T ve B él
[1477] Ḫʿārezm-i İrem Bezm'ġa: T ve B Ḫıvaḳ'ġa
[1478] yétkürüp durur: T yetkürdiler; B yétkürdi
[1479] ve: B'de yok.
[1480] soŋra: T ve B soŋ
[1481] ikki: T ve B şeddesiz
[1482] kéçede: T ve B kéçe
[1483] ikki: T ve B şeddesiz
[1484] kimse: T ve B kişi
[1485] kéçe: B kéçede

ser-mest durur[1487] érdi. (12) Muʿānidler ġulġulesidin āgāh bolup serāsime-vār turup cān hevlidin libāsın[1488] (13) kéye[1489] almayın **[T73a]** yalanġaç ḳalʿadın taşlap ḳaçtı[1490] ve anıŋ uluġ oġlı ʿAydaḳ (14) kim yaḫşıġına bahādır yigit durur[1491] érdi, muʿānidler bile uruşup şahādet (15) derecesiġa[1492] yetüşdi[1493] ve Öte-Ḳulı Atalıḳ ve Pīrim Yār ve Raḥman-Ḳulı Atalıḳ ve Nūrman İbn Çaḳan (16) aḳa ve[1494] inileri bile ḳaçıp çıḳıp dururlar[1495]. **Naẓm**

Emīrī kim bolur ser-mest-i ġaflet
(17) Ḳılur andın vedāʿ iḳbāl ü[1496] devlet

Barıp aʿdāsıġa mülk ü diyārı
Olar **[İ143b]** (1) olar[1497] yāḫūd bolur her yan fırārī

Töre Murād Ṣūfī ol memleketge[1498] mutaṣarrıf bolup (2) Ḫˇāce-éli ekābiridin ʿAvaż-Bérdi Atalıḳ'nı Ḳoŋrat Ḳara Nevrūz bile kim ol (3) ʿAvaż İnaḳ'nıŋ fermānı bile baʿżı mühimmāt üçün yaḳında barıp érdi (4) tutup şahādetġa yetkürüp durur[1499] ve Raḥīm-Bérdi[1500] Atalıḳ başlıġ (5) Ḫˇāce-éli'niŋ baʿżı ekābirin Ḳoŋrat'ġa köçürüp **[B323]** yiberip durur[1501] ve Ḳulap'nıŋ[1502] (6) cemāʿasın taḳviyeti bile müstaẓhir ḳılıp

---

[1486] ġafletniŋ: T ve B ġaflet
[1487] durur: T ve B'de yok.
[1488] libāsın: T kiyesin
[1489] kéye: T ve B keye
[1490] ḳaçtı: T ḳaçdı
[1491] durur: T ve B'de yok.
[1492] derecesiġa: T ve B'de yok.
[1493] yetüşdi: T tapıp durur; B taptı.
[1494] ve: T ve B'de yok.
[1495] çıḳıp dururlar: T çıḳdılar; B çıḳtılar
[1496] ü: T'de ötreyle gösterilmiş; B'de yok.
[1497] olar: İ'de fazladan yazılmış.
[1498] memleketge: T ve B memleketġa
[1499] yetkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[1500] Raḥīm-Bérdi: T ve B Raḥīm-Berdi
[1501] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1502] Ḳulap'nıŋ: T ve B Ḳulap

ol ḳalʿanıŋ ḥükūmetin Dosım Biy’ġa[1503] (7) tefvīż ḳıldı. Çaḳan Biy ḳaçıp kélgendin soŋra[1504] ʿAvaż İnaḳ memālikdin (8) çerig yıġnap Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi başlıġ ümerā-yı nām-dār ve şüceʿā-yı düşmen-şikārnı (9) cünūd-ı mevfūr ve cüyūş-ı nāmaḳdūr bile muʿānidler güşmāli üçün Ḫˇāce-éli’niŋ üstiġa (10) yiberip durur[1505]. Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi Aḳ-ḳum[1506] mevżiʿide deryānıŋ[1507] ḳıraġıġa tüşüp (11) Velī Atalıḳ ve ʿİnāyetu’l-lāh ʿİnaḳ[1508] ve Şāh Fulad[1509] Pervāneçi’ni miŋ kişi bile ilgeri (12) yiberip özi tevaḳḳufʿ ḳıldı kim tā sipāh-ı nuṣret-penāh yıġnalġay. (13) Ümerā-yı meẕkūr istiʿcāl bile ḳaṭʿ-ı menāzil ve ṭayy-ı merāḥil ḳılıp Keneges ḳalʿasıda Şāh Fulad[1510] (14) Pervāneçi’ni uġraḳ bile ḳoyup Velī Atalıḳ ve ʿİnāyetu’l-lah ʿİnaḳ[1511] yetti[1512] yüz kimse[1513] bile ötüp (15) Yaŋı-Yaf ḥaddıda tevaḳḳuf ḳılıp Ḫˇāce-éli’niŋ eṭrāfıġa çapavul yiberip dururlar[1514]. (16) İttifāḳ ol kün Töre Murād Ṣūfī Ḫˇāce-éli’niŋ atlıġ ve piyādesi bile çıḳıp (17) Yaŋı-Yaf ayaḳınıŋ ve Mizdehḳan eṭrāfınıŋ buġdayın aldurur érdi. Bu vāḳıʿadın **[İ144a]** (1) ḫaber-dār bolup yanıdaġı yıġın bile Béş-Tam ḳırınıŋ cenūbıdın yörüp Velī Atalıḳ ve ʿİnāyetu’l-lah (2) ʿİnaḳ’nıŋ[1515] sipāhınıŋ ʿaḳabıdın çıḳıp alar āgāh bolġunça aralaşıp ḳatl (3) u küşişġa iştiġāl körgüzüp dururlar[1516]. Ol çaġda emīreyn-i meẕkūreynniŋ (4) ḳaşıda üç yüz kişidin artuḳ leşker[1517] yoḳ durur[1518] érdi.

Meşnevī

[1503] Biy’ġa: T ve B Biy’ge
[1504] soŋra: T ve B soŋ
[1505] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1506] Aḳ-ḳum (آق‌قوم): T ve B Aḳḳum (آق‌قم)
[1507] deryānıŋ: T ve B deryā
[1508] ʿİnaḳ: B İnaḳ
[1509] Fulad: T ve B Pulad
[1510] Fulad: T ve B Pulad
[1511] ʿİnaḳ: B İnaḳ
[1512] yetti: T ve B şeddesiz
[1513] kimse: T ve B kişi
[1514] yiberip dururlar.: T ve B yiberdiler
[1515] ʿİnaḳ’nıŋ: B İnaḳ’nıŋ
[1516] iştiġāl körgüzüp dururlar: T ve B meşġūl boldılar
[1517] leşker: T ve B çerig
[1518] durur: T ve B’de yok.

(5) Kerekdür[1519] sipeh-büdġa hüşyārlıġ

Sipeh ḥāletidin ḫaber-dārlıġ

Ḳaravul yibermek (6) cevānibġa çüst

Körünmey yav étmek yaraġın dürüst

[B324] Hemīşe bolup ḥāżır u (7) ḫurrem-kār

Müdām iḥtiyāṭ eylemek iḫtiyār

Ki köpdür[1520] ki düşmenler eylep (8) kemīn

Urupdur[1521] besā ḫaylġa tīġ-ı kīn

Kemīndin besā düşmen zīr-dest

(9) Béripdür uluġ şāhlarġa şikest

Besā şāh-ı bīḥazm u[1522] bīiḥtiyāṭ

Tapıpdur (10) ẓafer evcidin inḥiṭāṭ

Besā leşker-i iḥtiyāt-āşinā

Kemīn-gāh-ı düşmen- (11) din olmış rehā

Ol eşnāda ʿİnāyet[1523] ʿİnaḳ'nıŋ[1524] atı yıḳılıp piyāde boldı. (12) Ol beġāyet oḳçı durur[1525] érdi. İstedi kim tīr-endāzlıġ bile aʿdānı (13) defʿ ḳılġay yayınıŋ kirişi üzüldi. Muʿānidler anı hücūm ḳılıp esāret (14) ḳaydıġa çéktiler. **Ḳıṭʿa**

Ḳażā yetüşse kişi başı üzre tartıp tīġ

(15) Özini ḳılmas asıġ eylemek tereddüd-kār

[1519] kerekdür: T ve B kérekdür
[1520] köpdür: T ve B köptür
[1521] urupdur: T ve B uruptur
[1522] u: Sözcük üstünde ötreyle gösterilmiş
[1523] ʿİnāyet: T ve B'de ʿİnāyetullah
[1524] ʿİnaḳ'nıŋ: B İnaḳ'nıŋ
[1525] durur: T ve B'de yok.

Ne dest ü[1526] pā ura alġay ne ḥarbe belki bolur

(16)) **[T73b]** Ḳolı şell ü[1527] ayaḳı leng ü[1528] ḥarbesi bī̇kār

Ve Velī̇ Atalıḳ mübārezet ḳılıçın celādet (17) ḳolıġa alıp erbāb-ı baġy ve fesādnı ḳatlġa yetkürür[1529] érdi. Anıŋ dağı atı yıḳılıp **[İ144b]** (1) esī̇r bolup durur[1530]. Andın soŋ bahādırlardın **[B325]** baʿżı şahādetġa yetti. Ol cümledin (2) biri Metek Keneges durur[1531] érdi ve ekşeri meʾsūr ve maġlūl bolup dururlar[1532] ve çapavulçılar (3) bu ḥādişedin ıṭṭılāʿ tapıp ḳaçıp pervāneçi'niŋ ḳaşıġa barıp dururlar ve Çaḳan (4) dağı ol ḥādişede atdın yıḳılıp durur érdi. Meşaḳḳat-ı tamām bile ḳutulup durur[1533] (5) ve Öte-Ḳulı Atalıḳ anıŋ atın tutup Ṣūfī̇ġa ḳoşulup durur[1534] ve rivāyet ḳılurlar (6) kim Velī̇ Atalıḳ ḳoş-bégi'ge pedrūd ḳılurda menmenlik[1535] yüzidin (7) dép durur[1536] érdi kim "Aral ehliniŋ ne[1537] ḳudreti bar durur[1538] kim bizlerge muḳābil (8) bola alġay. Eger ḳalʿadın çıḳsa bir ḥamlede barçasın ḳatl-i ʿāmm ḳılıp başların (9) arabalar bile saŋa yiberür-miz." Hemānā ol vāḳıʿa bu sözniŋ keşāfet ve şūmlıġı- (10) dın durur[1539] érdi kim Teŋri teʿālā[1540] ḳahrınıŋ otı mundaḳ[1541] nefs tünd-bādıdın (11) tī̇z bolur ve ġażabınıŋ deryāsı bu nevʿ ḳavl ṣarṣarıdın ṭūfān-ḫī̇z. **Ḳıṭʿa**

Mā vü mendin (12) köŋülni pāk eylep

Ḫūy tut ʿacz ü inkisār bile

[1526] ü: Üç metinde de sözcük üstünde ötre ile gösterilmiş.
[1527] ü: Üç metinde de sözcük üstünde ötre ile gösterilmiş.
[1528] ü: Üç metinde de sözcük üstünde ötre ile gösterilmiş.
[1529] yetkürür: B yétkürür
[1530] bolup durur: T ve B boldı
[1531] durur: T ve B'de yok.
[1532] bolup dururlar: T ve B boldı
[1533] ḳutulup durur: T ve B ḳutuldı
[1534] ḳoşulup durur: T ve B ḳoşuldı
[1535] menmenlik: B menlik
[1536] durur: T ve B'de yok.
[1537] ne: B né
[1538] durur: T ve B'de yok.
[1539] durur: T ve B'de yok.
[1540] teʿālā: T ve B'de yok.
[1541] mundaḳ: T ve B mundaġ

Tā ki Ḥaḳ ḳahrıdın necāt tapıp

(13) bolġa-sén luṭf-ı kird-gār bile

Töre Murād Ṣūfī bendīlerni ḳalʿaġa yiberip özi (14) altı yüz kimse[1542] bile Küyük-ḳalʿa'nıŋ üstiġa[1543] kélip Şāh Fulad[1544] Pervāneçi muḥāṣara (15) ḳıldı[1545]. Kéçe Ḫˇāce-éli'ge[1546] ḳaytıp iki kündin soŋra[1547] ʿİnāyetu'l-lah ʿİnaḳ'nı[1548] ḥabsdın (16) çıḳarıp Ḳoŋrat ve Manḳıt ve Ḫˇāce-éli'ġa[1549] çapḳulatıp şehīd ḳıldurdı[1550]. (17) Yetti[1551] künde Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi ve ümerā-yı ʿiẓām, sipāh-ı cerrār ve leşker-i ḫūn-ḫˇār bile **[İ145a]** (1) kélip Küyük-ḳalʿa'nı leşker-gāh ḳıldı **[B326]** ve Ḫˇāce-éli'niŋ[1552] üstige[1553] aġır (2) ḳoşun bile nehżat étip Yamġurlı nehriniŋ kenārıda Ḳarabaş kéçüyide[1554] (3) telāḳī-i ferīḳayn vāḳiʿ bolup ḥarbī ʿaẓīm rūy bérdi ve dil-āverler astīn-i şecāʿatdin (4) bāzū-yı celādetin çıḳarıp ve mübārezet ḳılıçın niyām-ı intiḳāmdın çékip[1555] ve tehevvür (5) yek-rānın meydān-ı kār-zārġa sürüp andaḳ ser-efşānlıġ ve ḫūn-rīzlik ḳıldılar kim (6) aʿdā-yı devlet alarġa muḳāvemet ve muḳābelet ḳıla almayın hezīmet ṭarīḳası bile (7) kéyinrek[1556] ḳozġaldı[1557] ve şüceʿā-yı kīne-güẕār zūr ḳılıp muʿānidler yasavınıŋ (8) allıda yatġan mergenlerġa[1558] özlerin yetkürüp atmaḳġa fırṣat bérmeyin barçasın (9) ḳılıç demidin[1559] ötkerdiler. Bu

[1542] kimse: T ve B kişi
[1543] üstiġa: T üstige
[1544] Fulad: T ve B Pulad
[1545] ḳıldı: T ḳıldı ve
[1546] éli'ge: T éli'ġa
[1547] soŋra: T soŋr ("ا" harfi eksik yazılmış); B soŋ
[1548] ʿİnaḳ'nı: B İnaḳ
[1549] Ḫˇāce-éli'ġa: T ve B Ḫˇāce-éli'ge
[1550] ḳıldurdı: T ḳıldırıp durur ve
[1551] yetti: T ve B şeddesiz
[1552] Ḫˇāce-éli'niŋ: B Ḫˇāce-éli
[1553] üstige: B üstiġa
[1554] keçüyide: B keçüyde
[1555] çékip: T çekip
[1556] kéyinrek: T keyinrek
[1557] ḳozġaldı: T ḳozġalıp durur
[1558] mergen (مرکن): T ve B mergen (مرکان)
[1559] ḳılıç demidin: B ḳılıçdın

vāḳıʿadın soŋra[1560] Töre Murād Ṣūfī münhezim bolup ḳalʿaġa (10) kirdi. Ol mevżiʿni ḥālā Mergen[1561] Ḳırılġan dérler ve ol uruşda Ḳoŋrat Ḫᵛāce Niyāz (11) Ḳoş-köprükī kim nām-dār bahadırlardın durur[1562] érdi şahādet taptı[1563] ve Ḫāṣṣa Ḳoş- (12) bégi ḳalʿanıŋ allıġa[1564] barıp kéçeġaça[1565] muḥāṣara ḳılıp leşker-gāhġa ḳayttı[1566]. (13) Bu ṭarīḳada erbāb-ı fesād ve aṣḥāb-ı ʿināднı üç ayġaça ḳatıġ ḥiṣārġa tutup muḥārebāt-ı (14) müteʿaddide ve muḳātelāt-ı mütenevviʿa ẓuhūrġa yetkürüp durur[1567]. Bu müddetde bir néççe[1568] eyyām-ı mütemādī (15) Ḳarabaş kéçüyin muḫayyem-i ḫıyām-ı meymenet-encām ḳıldılar. Ol öçürde Velī Atalıḳ (16) ve Allah-berdi [1569] Biy Ḳıpçaḳ ve Ḳara Bék Manḳıt yeti kimse[1570] bile ḥabsdın maḫlaṣ tapıp (17) ḳaçıp kéldiler. Andın soŋra[1571] bir néççe[1572] evḳāt-ı **[T74a]** mütevālī Sallı saḳasın muʿasker-i leşker-i **[İ145b]** (1) ḳıyāmet-eşer ḳıldılar. Bir kün ḳoş-bégi tedbīr étip[1573] ol mevżiʿde çerigniŋ (2) aġır yüklerin taşlap Ḫᵛārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa[1574] köçüp durur[1575]. Aral'- (3) nıŋ[1576] sipāhı bu vāḳıʿadın ḫaber tapıp "Sipāh-ı nuṣret-penāhnı ḳaçtı." gümān ḳılıp taʿcīl bile (4) ḳoş-béginiŋ ʿaḳabıdın yörüş ḳıldılar ve Aḳ-Tüpe'de sāḳa-ı leşkerge (5) yetip uruş salıp dururlar[1577]. **[B327]** Ümerā-yı ʿiẓām ḳaytıp cemāʿa-ı bāġīyyedin demār çıḳardılar. (6) Töre Murād Ṣūfī

[1560] soŋra: T ve B soŋ
[1561] mergen (مرکن): T ve B mergen (مرکان)
[1562] durur: T ve B'de yok.
[1563] taptı: T tapdı
[1564] allıġa: T ve B aldıġa
[1565] ġaça: T ve B geçe
[1566] ḳayttı: T ḳaytdı
[1567] yetkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[1568] néççe: T ve B şeddesiz
[1569] Allah-berdi: T Allah-bérdi
[1570] kimse: T ve B kişi
[1571] soŋra: T ve B soŋ
[1572] néççe: T ve B şeddesiz
[1573] étip: T ve B ḳılıp
[1574] Ḫᵛārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa: T ve B Ḫıvaḳ ṭarafıġa
[1575] köçüp durur: T ve B köçti
[1576] Aral' nıŋ: T ve B Aral
[1577] salıp dururlar: T ve B saldılar

ikki[1578] yüz kimse[1579] bile ḳaçıp ḳutuldı ve özgesi bahādırlarnıŋ ḳolıda (7) ḳatl ve esīr bolup dururlar[1580]. Andın soŋra[1581] Töre Murād Ṣūfī ʿāciz ve mütekessir bolup élçi (8) yiberip ṣulḥ ḳıldı ve ümerā-yı ʿiẓām bile[1582] mürācaʿat étgendin soŋra[1583] yana muḫālefet (9) ve muʿānedetġa ışrār ḳılıp Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi ve Bék Pulad Atalıḳ ümerā-yı ʿiẓām bile (10) kerrāten baʿde uḫrā ve merrāten baʿde ūlā Ḫˇāce-éli'niŋ ḳaṣdıġa leşker çékip yeti yılġaça (11) Töre Murād Ṣūfī'ġa gūşmāl-ı belīġ ve dest-bürd-i ʿaẓīmler yetkürüp dururlar[1584]. Eger ol (12) aralıḳdaġı vaḳāyiʿ-i keşīrü'l-bedāyiʿni tafṣīlen ẕikr ḳılılsa yümkin kim bu muḫtaṣarġa güncāyiş (13) ḳılmaġay. Bu cihetdin ḳalemniŋ çābük-ḫırām yek-rānı icmāl meydānıġa (14) sürʿat ve şitāb[1585] ḳademin ḳoydı. **Şeh-zāde Maḥmūd'nıŋ zamān-ı inḳılābıdın[1586]** (15) **ve[1587] Zamān Şāh iḫtilāfıdın mülkidin ayrılġanı istimdād ve isticāşe ṭarīḳı bile Buḫārā** (16) **ṣavbıġa ʿazīmet ḳılġanı ve Şāh Murād Velī-niʿamī'niŋ tutsaḳıġa tüşüp tedbīr bile ḳutulġanı** (17) **ve Ḫˇārezm cānibiġa[1588] müteveccih bolġanı ve ʿAvaż İnaḳ'nıŋ aŋa şefaḳat ve iltifātı ve anıŋ vaḳāyiʿ-i ḥālātı [İ146a]** (1) Bu vāḳıʿa şeker-istānınıŋ ṭūṭi-i şekker-beyānı[1589] ve bu dāsitān bostānınıŋ (2) ʿandelib-i ḫoş-elḥānı yaʿnī ḫāme-i dū-zebān mundaḳ[1590] efsāne-ḫˇānlıġ ḳılur kim fī şühūr (3) sene-i işnā ʿaşer ve mieteyn ve elf Yılan yılı Hindūstān ve Ḫorāsān memālikiniŋ (4) pād-şāh-ı fermān-fermāsı Timur Şah veled-i Aḥmed Şāh Afġānī'niŋ veled-i erşedi sulṭān-ı (5) ṣāḥib-cūd Şeh-zāde Maḥmūd öz ḳardaşı Şāh Zamān bile mülk cihetidin nizāʿ ḳılıp muḥārebāt-ı (6) bisyār

[1578] ikki: T ve B şeddesiz
[1579] kimse: T ve B kişi
[1580] bolup dururlar: T ve B boldılar
[1581] soŋra: T ve B soŋ
[1582] bile: T ve B'de yok.
[1583] soŋra: T ve B soŋ
[1584] yetkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[1585] ve şitāb: T ve B'de yok.
[1586] inḳılābıdın: B inḳılābı bile
[1587] ve: B'de yok.
[1588] cānibiġa: T ve B cānibi
[1589] şekker-beyānı: B şeddesiz
[1590] mundaḳ: T ve B mundaġ

ve muḳātelāt-ı bī̇şümār vuḳūʿıdın soŋra[1591] inḳılāb-ı zamān ve ḥavādiṯ-i devrāndın (7) mükerreren şikest ve hezī̇met **[B328]** tapıp Merv nāḥiyetiġa müteveccih bolup durur[1592] kim tā Emī̇r Nāṣıre'd-dī̇n Töre'- (8) niŋ muʿāvenet ve dest-yārlıġı bile atası Şāh Murād Velī̇-niʿamī̇'din meded alıp (9) mülkin ṭaleb ḳılġay Emī̇r Nāṣıre'd-dī̇n aŋa bir iki kün mihmān-dārlıḳ[1593] ḳılıp Buḫārā'da atası- (10) nıŋ ḳaşıġa yiberdi ve Şāh Murād Velī̇-niʿamī̇ anıŋ ḳadr u mertebesiġa köre (11) ʿizzet ü iḥtirām ḳılmadı. Belkim[1594] tutsaḳ resmi bile anıŋ muḥāfaẓat ve muḥābesetiġa ḳıyām körgüzdi. (12)

Ḳıṭʿa

Ol ki anıŋ ẕātıda nāmerdlik munżamm durur
Ḳılma anıŋ sarı meyl ü[1595] ṣoḥbetini iḫtiyār
(13) Bolmas andın yaḫşılıġ mevcūd belkim körgüzür
Cehdler kim tā seni ḳılġay yamanlıġ (14) birle ḫᵛār

Şeh-zāde Maḥmūd anıŋ ḫayāl-i fāsid ve reʾy-i nāmüsāʿididin muṭṭaliʿ bolup baʿżı ümerā ve nüdemāġa (15) rüşvet bérip ḥacc irādesin bahāne étip[1596] ruḫṣat-ı ʿazī̇met ḥāṣıl étti[1597] ve sene miŋ ikki[1598] yüz on (16) üçde āf-tāb Cevzā burcıda durur[1599] érdi, Buḫārā'dın şitāb bile çıḳıp Ḫᵛārezm-i İrem Bezm[1600] ṣavbıġa (17) müteveccih **[T74b]** bolup durur[1601]. Emī̇r ʿAvaż İnaḳ ümerā-yı ʿālī̇-şān ve evlād-ı gerdūn-tevānın istiḳbāliġa **[İ146b]** (1) yiberip taʿẓī̇m-i tamām ve tekrī̇m-i mā-lā-kelām bile kéltürüp Ata Niyāz Erbāb'nıŋ devlet-ḫānesiġa kim menzil-i (2) ḫūb ve maḳām-ı merġūb

[1591] soŋra: T ve B soŋ
[1592] bolup durur: T ve B boldı
[1593] mihmān-dārlıḳ: T ve B mihmān-dārlıġ
[1594] belkim: T ve B belki
[1595] ü: Üç metinde de üstte ötreyle gösterilmiş.
[1596] étip: T ve B ḳılıp
[1597] étti: T ve B'de şeddesiz
[1598] ikki: T ve B şeddesiz
[1599] durur: T ve B'de yok.
[1600] Ḫᵛārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫᵛārezm
[1601] bolup durur: T ve B boldı

durur[1602] érdi, tüşürüp durur[1603]. ‘Ulüvv-i himmet ve sümüvv-i şefaḳatdin żiyāfet ve mihmān- (3) darlıġġa[1604] ḳıyām körgüzüp her kün vaẓīfesiġa meblaġ-ı vāfir ve vech-i mütekāşir muḳarrer ḳıldı. Emāret-penāh (4) ve iyālet-dest-gāh Balta Niyāz Aḳa ve Muḥammed Emīn Aḳa ve Küçük Erbāb ve Muḥammed Erbāb’nı kim Sārt cemāʿasınıŋ (5) merciʿ-i ileyhi durur[1605] érdiler. Anıŋ ḫiẕmetide ḳoyup özi dağı baʿżı kéçeler teşrīf **[B329]** éltip (6) aḥvālidin pürsiş ḳılıp dil-cūylıġ körgüzdi. Ārī! Mihmān ʿaṭiyye durur Vāhibü’l-ʿaṭāyā mevhibeti- (7) din ve[1606] hediyye durur[1607] Ḫālıḳu’l-berāyā ḥażretidin. Mundaḳ[1608] ʿaṭiyye ḳadrin sifle ḫaylı bilmes ve bu nevʿ hediyye (8) şükrin kerem ehli fevt ḳılmas. **Ḳıṭʿa**

Egerçe ulus allıda yoḳ turur[1609]
Uluġ tuḥfe (9) mihmāndın ʿazīz
Velīkin kerem ehliġa mihmān
Mürüvvet ara kéldi cāndın ʿazīz

(10) Ammā Şāh Zamān, Şeh-zāde Maḥmūd’nıŋ Buḫārā’ġa kélgen ḫaberini éşitip Şāh Murād Velī-niʿamī’ġa (11) tuḥaf-ı vāfī ve hedāyā-yı kāfī bile élçi yiberip durur[1610] kim: “Şeh-zādeni öltürsünler yā tutup (12) munda yibersünler tā kim dostlıġ esāsı ve yek-cihetlik bināsı muḥkem ve müşeyyed bolġay.” (13) Şāh Murād Biy bu cihetdin şeh-zādeni tutsaḳdın çıḳarıp muṭlaḳü’l-ʿinān ḳılġanı (14) üçün beġāyet peşīmān ve nādim bolup muʿtemed kişileridin Molla Balta dégenni ʿAvaż (15) İnaḳ’nıŋ dergāh-ı

[1602] durur: T ve B’de yok.
[1603] tüşürüp durur: T ve B tüşürdi
[1604] mihmān-darlıġġa: T mihmān-darlıḳġġa
[1605] durur: T ve B’de yok.
[1606] ve: B’de “ﻭ” harfiyle gösterilmiş. Bregel, büyük olasılıkla, bağlaç “ve”sini “ﻭ” olarak okumuş ve yanındaki “hediyye” sözcüğüyle birleştirerek Farsça “saf altın” anlamına gelen “deh-deh, deh-dīh” sözcüğüne ulaşmıştır. Bregel, çevirisinde de bu anlamı vermektedir. Bkz. Bregel, a.g.e., s.158.
[1607] durur: B dur
[1608] mundaḳ: T ve B mundaġ
[1609] turur: T durur
[1610] yiberip durur: T ve B yiberdi

ʿālem-penāhıġa risālet resmi bile iltimās ḳılıp yiberip durur[1611] kim “Şeh-zādeni (16) munda ḳaytarıp yibersünler.” ʿAvaż İnaḳ anıŋ sīne-i iltimāsıġa dest-i redd urup vaḥşet- (17) āmīz cevāblar bile élçisin ḳaytardı ve āf-tāb Mīzān burcıġa taḥvīl ḳılġandın soŋra[1612] **[İ147a]** (1) şeh-zāde iltimās ḳıldı kim “Ruḫṣat bérseler tā kim Īrān pād-şāhı Baba Ḫān’nıŋ (2) aldıġa barıp yurtumnı[1613] ṭaleb ḳılsam.” ʿAvaż İnaḳ ol iltimāsın mebẕūl tutup yol yaraġın (3) ve sefer esbābın müheyyā ve āmāde ḳıldı ve żiyāfet-i şāhāne ve merāḥim-i ḫüsrev-āne bile şeh-zādeni[1614] (4) öz devlet-ḫānesiġa ündep muʿazzez ve mükerrem ḳılıp muṣāḥib ve mülāzımların inʿāmāt-ı vāfir (5) ve iḥsānāt-ı mütekāṯir bile ḫursend ve berūmend étti[1615] ve ʿizzet-i tamām bile uzatıp özi dağı (6) bir yaġaç yolġaça müşāyāʿat ḳılıp Yomut **[B330]** ekābiridin Uşaḳ Naẓar Atalıḳ’nı ḳoşup (7) vedāʿ ḳıldı ve Şeh-zāde Maḥmūd Ṭahrān’ġa barıp Baba Ḫān’dın dağı ʿizzet ve mihr-bānlıḳ[1616] (8) körüp durur[1617]. Sene-i hicriyye miŋ dağı ikki[1618] yüz on törtde Ḳızılbaşiyye sipāhı- (9) nıŋ imdād ve muʿāveneti bile barıp Kābil ve Ḳandahār’nı musaḫḫar ḳıldı ve Şāh Zamān’nıŋ (10) köziġa mīl çékdürüp Bālā Ḥiṣār’da maḥbūs ḳıldı ve salṭanat taḫtıġa cülūs ḳılıp (11) atası ḳalem-revīn taḫt-ı fermānıġa kéyürdi[1619]. Üç yarım yıldın soŋra[1620] sene miŋ dağı[1621] (12) ikki[1622] yüz on sekizde cümādi’l-evvelniŋ avāḫiride inisi Şāh Şücāʿü’l-Mülk ḫurūc (13) ḳılıp anı tutup Bālā Ḥiṣār ḳaydıġa çékti ve émdi éşütür-miz kim sene miŋ ikki[1623] yüz yegirme törtde (14) Mīr Ḥāmid, vezīrniŋ saʿyı bile Şāh Maḥmūd ıṭlāḳ tapıp Ḳandahār’nı

[1611] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1612] soŋra: T ve B soŋ
[1613] yurtumnı: T ve B yurtımnı
[1614] şeh-zādeni: B şeh-zāde Maḥmūd’nı
[1615] étti: T étdi
[1616] mihr-bānlıḳ: T ve B mihr-bānlıġ
[1617] körüp durur: T ve B kördi
[1618] ikki: T ve B şeddesiz
[1619] kéyürdi: T ve B keyürdi
[1620] soŋra: T ve B soŋ
[1621] dağı: T ve B’de yok.
[1622] ikki: T ve B şeddesiz
[1623] ikki: T ve B şeddesiz

[T75a] alıp durur[1624] ve Şāh Şucāʿü'l-Mülk'ni (15) münhezim ḳılıp ḳatlġa yetkürüp[1625] durur[1626] ve ekşer Hindūstān ve Keşmīr ve baʿżı Ḫorāsān'da pād-şāh-ı ʿaẓīmü'ş-şān (16) bolup durur[1627] ve hemol yıl Ẕü'l-hicce'de ḥażret-i sulṭān-ı ṣāḥib-ḳırān-ı muʿallā-mekān, el-muḫtaṣṣu be-ʿināyeti'l-melik- (17) i'l-mennān ebū'l-muẓaffer ve'l-manṣūr Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫān şeyyedallāhü teʿālā erkāne devletihi ve ḫallede āṣāru şevketihiniŋ **[İ147b]** (1) mülāzımlarıġa anıŋ iḫlāṣ-nāmesi kéldi. **Töre Murād Ṣūfī'niŋ Aral'dın kélip Oraż ʿAlī** (2) **Supaḳ'nıŋ saʿyı bile Manḳıt'nı alġanı ve ümerā-yı nām-dārnıŋ leşker-i ḳıyāmet-eşer** (3) **bile anıŋ ḳaṣdıġa ḳozġalġanı Muḥammed Niyāz Bék ve Devlet Yār'nıŋ Kāt'ġa kirip ḳırılġanı**[1628] (4) **sulṭān-ı cennet-mekān İltüzer Muḥammed Bahādır Ḫān'nıŋ Manḳıt üstiġa barıp Töre** (5) **Murād Ṣūfī anıŋ bile müṣālaḥa ḳılġanınıŋ**[1629] **dāsitānı durur**[1630]. Ṣaḥīfe meydānınıŋ (6) maʿreke-sāzı, varaḳ beydāsınıŋ yeke-tāzı **[B331]** aʿni ḫāme-i ʿanber-şemmāme bu nevʿ inşā-bendlik ḳılur kim (7) Manḳıt uruḳı Yomut ḥarāmīlerініŋ sirḳat ve taʿaddīsidin beteng kélip fī şühūr[1631] Recebü'l-mürecceb (8) sene ḫams ve ʿaşer ve mi'eteyn ve elf Atalıḳ-arnası'nıŋ ḳıraġıdın köçüp deryā kenārıda Basu ḥaddıda (9) kim ol mevżiʿ Yumrı bile Ḳıpçaḳ'nıŋ[1632] arasıda vāḳiʿ durur[1633], küren ve çep (?) ḳılıp olturup durur[1634]. (10) Ol öçürde Manḳıt ulusınıŋ ḥākimi Teŋri-berdi[1635] Biy'niŋ oġlı Masav Biy durur[1636] érdi (11) ve Oraż ʿAlī Supaḳ anıŋ bile manṣıb-ı ḥükūmet cihetidin münāzaʿat körgüzüp sözi (12) inaḳnıŋ[1637] mülāzımlarıġa

---

[1624] durur: B dur
[1625] yetkürüp: B yétkürüp
[1626] durur: B tur
[1627] durur: B tur
[1628] ḳırılġanı: B ḳırılġanı ve
[1629] ḳılġanınıŋ: T ve B ḳılġanı
[1630] dāsitānı durur: T ve B'de yok.
[1631] şühūr: B şehr
[1632] Ḳıpçaḳ'nıŋ: T ve B Ḳıpçaḳ
[1633] durur: B dur
[1634] olturup durur: T ve B olturdı
[1635] Teŋri-berdi: T Téŋri-bérdi
[1636] durur: T ve B'de yok.
[1637] inaḳnıŋ: T ʿinaḳnıŋ

maḳbūl[1638] ve mesmūʿ[1639] tüşmey burunġı mertebesidin dağı maḥrūm boldı. (13) Bu sebebdin kīne ve nifāḳnıŋ[1640] şerāreti köŋlide rüsūḫ tapıp ḥıḳd u ḥased otı sīneside (14) mültehib bolup Ḫˇāce Murād Biy ve Töre Murād Ṣūfī'ġa kişi yiberip Manḳıt'ġa çaḳurup durur[1641]. Alar Suyun[1642] (15) Biy ve Baba Bék ve Ḫudā-yār İbn Devlet-yār'nı bir bölek çerig bile anıŋ kişisiġa maṣḥūb (16) ḳılıp yiberip durur[1643]. Alar hemol yıl Ḥūt'da Ramażānü'l-mübārekniŋ yegirme törtlençi[1644] kéçeside (17) kim çehār-şenbih kéçesi[1645] durur[1646] érdi, Manḳıt'ġa kirip Oraż ʿAlī Supaḳ'nıŋ menziliġa **[İ148a]** (1) nüzūl-ı iclāl[1647] körgüzüp dururlar[1648]. Oraż ʿAlī Supaḳ Masav Biy'ni tevābiʿi bile tutup maḥbūs étti[1649]. (2) Soŋġı kün Masav Biy'ni şahādet derecesiġa[1650] yetkürüp[1651] dururlar ve[1652] başını[1653] késip[1654] Ḳoŋrat'ġa (3) yiberip dururlar[1655]. ʿAvaż İnaḳ meẕkūr māhnıŋ[1656] yegirme altısıda cumʿa küni Şāh Niyāz Atalıḳ (4) ve Bék Pulad Atalıḳ başlıġ ümerā-yı ʿiẓāmnı aġır çerig bile Manḳıt üstiġa[1657] buyurdı. (5) Alar Yumrı ḳurġanınıŋ allıda[1658] leşker-gāh ḳılıp aynıŋ yegirme sekkizide[1659] dü-şenbih (6) küni Manḳıt'nıŋ[1660] üstiġa[1661] barıp uruş saldılar. Muḥammed Niyāz Bék

---

[1638] maḳbūl: B mesmūʿ
[1639] ve mesmūʿ: T'de yok; B'de ve maḳbūl
[1640] nifāḳnıŋ: T ve B nifāḳ
[1641] çaḳurup durur: T ve B çaḳırdı
[1642] Suyun: B Ḥüseyn
[1643] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1644] törtlençi: B törtinçi
[1645] kéçesi: T ve B tüni
[1646] durur: T ve B'de yok.
[1647] nüzūl-ı iclāl: T ve B nüzūl
[1648] körgüzüp dururlar: T ve B ḳıldılar
[1649] étti: T ve B ḳıldı
[1650] şahādet derecesiġa: T ve B şehādetġa
[1651] yetkürüp: B yétkürüp
[1652] dururlar ve: T ve B'de yok.
[1653] başını: T ve B başın
[1654] késip: T ve B'de yok.
[1655] yiberip dururlar: T ve B yiberdi
[1656] meẕkūr māhnıŋ: T ve B māh-ı meẕkūrnıŋ
[1657] üstiġa: T ve B üstige
[1658] allıda: B'de şeddesiz.
[1659] sekkizide: T ve B sekizide şeddesiz
[1660] Manḳıt'nıŋ: T ve B Manḳıt

İbn Ḫudāy- (7) berdi ʿİnaḳ[1662] **[B332]** bahādırlar bile ʿinād ehliġa şikest bérip müteʿāḳib kürenġa kirip ḳatl u ġāretġa (8) meşġūl bolup dururlar[1663] ve[1664] ol eşnāda Şāh Niyāz Atalıḳ ḥazm ve iḥtiyāṭ ḳavāʿidin (9) meslūk tutup sipāhnı ġalebe bile kirmekdin menʿ ḳılıp durur[1665]. Ammā ol iḥtiyāṭ (10) ḫaṭā durur[1666] érdi çün muʿānidler körüp durur[1667] kim bahādırlar izidin[1668] kişi kélmedi. (11) Yanıdın hücūm ḳılıp bahādırlar üstige[1669] yügürüp ʿaẓīm muḥārebe körgüzüp dururlar[1670]. (12) Bahādırlar azlıḳ cihetidin kem-kem özlerin kéyin[1671] tartıp **"لحتذروامن البلاء"** feḥvāsı[1672] bile (13) kürendin çıḳtılar. Bu vāḳıʿada Ḫıżır-éli'niŋ[1673] uruġıdın Feyżu'l-lah **[T75b]** On-bégi kim küren (14) kūçeleride ilgeri yörüp mübārezet körgüzür érdi. Anı Manḳıt ʿavāmı hücūm ḳılıp (15) şahādet derecesiġa yétkürüp dururlar[1674]. Eger ol kün Şāh Niyāz Atalıḳ'nıŋ (16) müsāheleti bolmasa Manḳıt küreni meftūḥ bolup durur[1675] érdi. Ammā meşiyyet-i taḳdīr-i Rabbānī ve iḳtiżā-yı (17) ḳażā-yı Yezdānī bu nevʿ durur[1676] érdi. **Rubāʿī**

Her iş ki cihāndadur ḳażā-yı taḳdīr
Taḥḳīḳ ki **[İ148b]** (1) bolġuluḳ durur bītaġyīr[1677]

Tedbīr ol iş defʿiġa ḳılmas teʾṯīr

[1661] üstiġa: T üstige
[1662] Ḫudāy-berdi ʿİnaḳ: T Ḫudāy-bérdi İnaḳ
[1663] bolup dururlar: T ve B boldılar
[1664] ve: T ve B'de yok.
[1665] ḳılıp durur: T ve B ḳıldı
[1666] durur: T ve B'de yok.
[1667] körüp durur: T ve B kördi
[1668] izidin: T ve B ʿaḳabidin
[1669] üstige: T ve B üstiġa
[1670] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdiler
[1671] İ ve T'de "ى"nin noktaları eksik.
[1672] feḥvāsı: T ve B muḳteżāsı
[1673] Ḫıżır-éli'niŋ: T ve B Ḫıżır-éli
[1674] yétkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[1675] durur: T ve B'de yok.
[1676] durur: T ve B'de yok.
[1677] bītaġyīr: T ve B bītaġayyür

Belkim sebeb-i vuḳūʿı (2) bolġay tedbīr

ʿİd-i Ṣıyām'dın soŋra[1678] Töre Murād Ṣūfī Aral sipāhı bile kélip Manḳıt'ġa (3) kirip durur[1679] ve üç ḳatla kürendin dilīr-āne çıḳıp ümerā-yı nām-dār ve şüceʿā-yı düşmen-şikār bile (4) maṣāff ḳılıp bahādırlarnıŋ dest-bürdidin şikest tapıp kürenge[1680] kapaldılar[1681]. (5) Bu ḥurūbda Ḳılıç İnaḳ ve Muḥammed Niyāz Bék İbn Ḫudāy-berdi ʿİnaḳ[1682] ve Muḥammed Cān Bék **[B333]** İbn[1683] (6) Ḳutluḳ[1684] Muḥammed ʿİnaḳ[1685] kār-zār-ı ʿacīb ve muḥārebāt-ı ġarīb ẓuhūrġa yétkürüp durur[1686] kim ʿaskereyndin[1687] (7) ġulġule-i taḥsīn ve ġırīv-i āferīn felek ḥiṣārınıŋ ḥacle-nişīnleriġa rüst-e-ḫīz salıp durur[1688]. (8) Muḥammed Cān Bék'niŋ evvelġı şecāʿati ol durur[1689] érdi. Bu muḥārebe-i vaḥşet-āmīz ve muḳātele-i dehşet- (9) engīzdin soŋra[1690] Töre Murād Ṣūfī sipāh-ı nuṣret-penāhġa muḳāvemet ve muḳābelet (10) ḳılmaḳdın ʿāciz kéldi ve ḳapal imtidādıdın ḫāyif ve hirāsān bolup kürende (11) dağı fārīġ oltura almadı.

Meşnevī

Sipeh-dārlardın körüp gūşmāl
Bolup ṣūfī (12) ol nevʿ āşüfte-ḥāl

Ki eylep taḥaṣṣun küren içre ol
Anıŋ dék ki ḳabżiyyet içre köŋül

[1678] soŋra: T ve B soŋ
[1679] kirip durur: T ve B kirdi
[1680] kürenge: T ve B kürenġa
[1681] kapaldılar: T ve B ḳapaldı
[1682] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1683] İbn: B veled
[1684] Ḳutluḳ: T ve B Ḳutluġ
[1685] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1686] yétkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[1687] ʿaskerindin: B ʿaskerdin
[1688] salıp durur: T ve B saldı
[1689] durur: T ve B'de yok.
[1690] soŋra: T ve B soŋ

(13) Ne[1691] yārā tapıp çıḳġalı taşḳarı

Ne āsūde-ḫāṭır bolup içkeri

Ne ḳaçmaḳġa rāh-ı necātı (14) tapıp

Ne uçup kéterge ḳanatı tapıp

Āḫirü'l-emr taḳdīm-i müşāveret ve tedbīrdin (15) soŋra[1692] aḳası Ḫᵛāce Murād Biy'ġa[1693] kişi yiberip durur[1694] kim "Tengnā-yı muḥāṣaraġa giriftār bolup varṭa-i muḫāṭaraġa (16) tüşüp durur[1695]-miz ve deryādın özge necāt yolı mesdūd bolup durur[1696]. Eger kéme yiberilmese dīdār-ı ḳıyāmetġa (17) ḳalġusı durur[1697]." Ḫᵛāce Murād Biy bu ḫaber-i vaḥşet-eşerniŋ[1698] istimāʿıdın kānūn-ı sīnesige ot tüşüp **[İ149a]** (1) yüz kéme cemʿ ḳılıp her kémege on mergen[1699] salıp **[B334]** kiçik inisi Şāh Murād Bék'ge (2) yüz atlıġ ḳoşup kémeler bile yiberip durur[1700]. Alar deryānıŋ[1701] içidin kélip Manḳıt'ġa kirdiler (3) ve[1702] ol eşnāda Baba Bék İbn Ḫᵛācem-berdi Ḳoş-bégi kim köp yıldın beri (4) fesād ve ʿinād ṭarīḳası bile Ḳoŋrat'ġa barıp ṣūfīlerġa muṣāḥib bolup durur[1703] érdi (5) ve Töre Murād Ṣūfī bile Manḳıt'ġa kélip durur[1704] érdi. Töre Murād[1705] Ṣūfī'niŋ (6) ḥīle ve[1706] tedbīri bile pinhānī Kāt'ġa kélip inisi Cumaḳ Bék ve oġlı Şāh Niyāz (7) Bék'ge ḫaberleşüp[1707] ol ikevin daġdaġa-ı żalālet-

---

[1691] ne: B'de yok.
[1692] soŋra: T ve B soŋ
[1693] Biy'ġa: T ve B Biy'ge
[1694] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1695] durur: T ve B'de yok.
[1696] durur: B dur
[1697] durur: B dur
[1698] vaḥşet-eşerniŋ: T ve B vaḥşet-eşer
[1699] mergen (مرکن): T ve B mergen (مرکان).
[1700] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1701] deryānıŋ: T ve B deryā
[1702] ve: T ve B'de yok.
[1703] durur: T ve B'de yok.
[1704] durur: T ve B'de yok.
[1705] Murād: T ve B'de yok.
[1706] ḥīle ve: T ve B'de yok.
[1707] ḫaberleşüp: T ve B ḫaberleşip

efzā ve vesvese-i vaḳāḥat-intimā bile (8) ṣırāṭü'l-mustaḳīm istiḳāmetidin azdurup alar mutaṣaddī ve müteʿahhid bolup dururlar[1708] kim: (9) "Her ḳaçan sipāh-ı nuṣret-penāh[1709] kéltürseŋ Kāt'nıŋ[1710] ḳurġanın (10) tapşurur-miz." Andın soŋra[1711] Baba Bék, Ṣūfī'niŋ ḳaşıġa barıp beşāret bérdi. (11) Ṣūfī aŋa Muḥammed Niyāz Bék İbn Ḫ̆āce Ḳulu İnaḳ ve Devlet Yār'nı yüz güzīde yigit bile kim (12) Aral çeriginiŋ z̲übdesi durur[1712] érdiler, ḳoşup yiberip dururlar[1713] (13) ve[1714] alar taŋ vaḳtide ol ikki[1715] şūr-baḫ̆tnıŋ muʿāvenet ve mededi[1716] bile Kāt'ġa (14) kirdi. Bu vāḳıʿa İt yılı sene miŋ daġı[1717] ikki[1718] yüz **[T76a]** on altıda Z̲ülḳaʿde'niŋ (15) on ikiside se-şenbih ṣubḥı ve Ḥamel evāḫ̆iride érdi. Ol avānda emīr-i kebīr (16) ʿAvaż Biy ʿİnaḳ[1719] Ḫ̆ıvenik arıḳın[1720] ḳazdurur érdi ve her kün teşrīf-i (17) ḥużūrı bile ḳazu ehlin müfteḫ̆ir ve ser-efrāz ḳılur érdi. Düstūr-ı **[İ149b]** (1) maʿhūd bile ol se-şenbih küni ḳazu üstige atlandı. Ol kün faḳīr hem mülāzım-ı rikāb (2) durur[1721] érdim. Néçege yetgende kim ḳazunıŋ bir ḥaddı ol yer[1722] durur[1723] érdi. Muḥammed Niyāz (3) Bék veled-i erşed Teŋri-bérdi Bék Nāyman, İbrāhīm İnaḳ'nıŋ oġlı Muḥammed Saʿīd (4) Atalıḳ bile Kāt'dın ḳaçıp kéldi. ʿAvaż İnaḳ ḳazu umūrın baʿżı muʿtemed **[B335]** kişileriġa (5) tefvīż ḳılıp şehrge mürācaʿat körgüzüp durur[1724] tā kim Kāt muḥāṣarasıġa sipāh (6) buyurġay. Ol kün Ḫ̆ıvaḳ tevābiʿātınıŋ çerigini cemʿ ḳılıp

[1708] bolup dururlar: T ve B boldılar
[1709] sipāh-ı nuṣret-penāh: T ve B sipāh
[1710] Kāt'nıŋ: T ve B Kāt
[1711] soŋra: T ve B soŋ
[1712] durur: T ve B'de yok.
[1713] yiberip dururlar: T ve B yiberdi
[1714] ve: T ve B'de yok.
[1715] ikki: T ve B şeddesiz
[1716] muʿāvenet ve mededi: T ve B muʿāveneti
[1717] daġı: T ve B'de yok.
[1718] ikki: T ve B şeddesiz
[1719] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1720] arıḳın: B arıġın
[1721] durur: T ve B'de yok.
[1722] yer: B yerde
[1723] durur: T ve B'de yok.
[1724] körgüzüp durur: T ve B körgüzdi

çehār-şenbih küni Ḫān-ı (7) cennet-mekān İltüzer Bék'ni Kāt'nıŋ[1725] üstige[1726] yiberdi. Ol ḥażret henüz yetmey (8) durur[1727] érdi. Ḳurbān-Ḳulı Bék Kāt ahālīsi bile muʿānidlerni me'sūr ve maḳtūl[1728] ḳıldı. Bu icmāl (9) tafṣīli ol durur[1729] kim eʿādī ḳalʿaġa kirgende Ḳurbān-Ḳulı Bék żarüret- (10) din inḳıyād körgüzüp[1730] müdārā ḳılur érdi. Çehār-şenbih küni ṣubḥı çaġıda (11) Kāt'nıŋ ahālī ve mevālīsin öziġa müttefiḳ ḳılıp kūçelerni mesdūd étip (12) muʿānidleriniŋ üstige[1731] yügürüp ḳatlġa iştiġāl[1732] körgüzüp dururlar[1733]. Ol (13) vaḳtde[1734] aʿdā-yı devlet dervāzede olturup Devlet Yār sāzendelıḳ[1735] (14) kılıp özüniŋ eşʿār-ı rekāket-āṣārıġa müterennim bolup ʿālemdin bīḫaber durur[1736] érdiler. (15) Şāh Niyāz Bék Kāt ehliniŋ ġulġulesin éşitip kūçeġa[1737] çıḳtı. Körüp durur[1738] kim iş (16) özge durur[1739], cür'et ḳılıp Ḳurbān-Ḳulı Bék'ge ḥarbe yétkürdi[1740]. Ḳurbān-Ḳulı Bék Kāt ehli bile (17) hücūm ḳılıp anı ḳatlġa yetkürüp dururlar[1741] ve dervāzeġa ḳoyulup Muḥammed Niyāz Bék başlıġ muʿānidlerni[1742] me'sūr **[İ150a]** (1) ve maḳtūl[1743] ḳıldılar ve Devlet Yār dervāzeniŋ derīçesidin çıḳıp ḳaçıp (2) durur[1744] érdi. Anı bir cuvāzçı urup öltürüp durur[1745].

Rubāʿī

[1725] Kāt'nıŋ: T ve B Kāt
[1726] üstige: T ve B üstiġa
[1727] durur: B dur
[1728] me'sūr ve maḳtūl: T ve B maḳtūl ve me'sūr
[1729] durur: T ve B'de yok.
[1730] körgüzüp: T'de "ز"nin noktası eksik.
[1731] üstige: T ve B üstiġa
[1732] iştiġāl: T ve B meşġūl
[1733] körgüzüp dururlar: boldılar
[1734] vaḳtda: T ve B çaġda
[1735] sāzendelıḳ: T ve B sāzendelıġ
[1736] durur: T ve B'de yok.
[1737] kūçeġa: T ve B kūçege
[1738] körüp durur: T ve B kördi
[1739] durur: B dur
[1740] yétkürdi: T yetkürdi
[1741] yetkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[1742] muʿānidlerni: T muʿānidler
[1743] me'sūr ve maḳtūl: T ve B maḳtūl ve me'sūr
[1744] durur: T ve B'de yok.
[1745] öltürüp durur: T ve B öltürdi

Ol masḫara-ı müfsid ü (3) ḥarāmī-i seffāk

Ẓāhir atı ṣūfī vü żamīri nāpāḳ

Taŋ vaḳti urar érdi ʿalīlıġ lāfın

(4) Revġan-geri anı çāşt-gāh ḳıldı[1746] helāk

[B336] Altmış kimseni[1747] öltürüp ottuz neferni (5) esāret[1748] ḳaydıġa çéktiler. ʿAvaż İnaḳ'nıŋ fermān-ı lāzımü'l-iẕʿānı[1749] bile alar dağı (6) siyāset-gāhda ḳatlġa yetüşüp durur[1750] ve[1751] on bir kimse[1752] ḳaçıp varṭa-i helāketdin (7) ḳutulup dururlar[1753]. Ḥażret-i üstād-ı girāmī, vālā-maḳāmī, zübde-i evlād-ı ʿAlī, Seyyid Muẓaffer (8) Ḫˇāce Mütevellī ol cemāʿa tā'rīḫin **"سکان در سال سک مرده‌است"** tapıp durur[1754]. (9) Faḳīr bu vaḳāyiʿni bahār taʿrīfi ve ʿAvaż İnaḳ'nıŋ tavṣīfi bile naẓm silkige (10) çékip durur[1755] érdim. Andaḳ kim: **Meşnevī**

Kétür sākīyā bāde-i lāle-reng

Anı (11) sıpḳaray şād olup bīdireng

Ki faṣl-ı bahār oldı vü vaḳt-i gül

Zamān-ı (12) ṭarab fırṣat-ı şürb-i mül

Reyāḥīn bile yer yüzi bostān

Çiçekler ḳılıp gülistānlar (13) ʿayān

Kéyip[1756] ser-be-ser sebzesi kök ḳabā

[1746] ḳıldı: T étdi; B étti
[1747] kimseni: T ve B kişini
[1748] İ'de sözcük üstünde ötre var.
[1749] fermān-ı lāzımü'l-iẕʿānı: T ve B fermānı
[1750] yetüşüp durur: T yetti; B yettiler
[1751] ve: T ve B'de yok.
[1752] kimse: T ve B kişi
[1753] ḳutulup dururlar: T ve B ḳutuldı
[1754] durur: B dur
[1755] durur: T ve B'de yok.
[1756] kéyip: T ve B keyip

Meger ḫayl-ı düşmenġa[1757] tutmış ʿazā

Bolup ġoncesi (14) dost peykānıdın[1758]

Güli ḫaṣmlar zaḫmınıŋ ḳanıdın[1759]

Kemendin yayıp sünbül aʿdā üçün

(15) Açıp közni nergis temāşā üçün

[B337] Açıp aġzını ġonçe-i nesteren

Bolup ehl-i kīn ḥāliġa (16) ḫande-zen

Bolup lāleler her ṭarafdın ʿayān

ʿAdū [T76b] daġlıġ köŋlidin dür-nişān

(17) Muḥibblerġa bülbül senā-ḫˇān bolup

Velī ḫaṣm sūgide nālān bolup

Ḫuṣūṣen [İ150b] (1) bu bir yan ki ṣubḥ-ı ẓafer

Beşāret gülin açtı[1760] aytay ḫaber

Ki bu yıl ki hicret bile tā bu dem

(2) Miŋ ve iki yüz érdi on altı hem

Tapıp érdi Ẕül-ḳaʿde'din gūyiyā

ʿĀdū içre (3) on iki kün inḳıżā

Töre Ṣūfī ol kim yamanlarġa baş

ʿAdāvet ara körgüzüp intiʿāş

(4) Érür ḥāliyā Manḳıt içre ḳapal

[1757] düşmenġa: B yaġıġa
[1758] peykānıdın: B peykānı dék
[1759] ḳanıdın: B kanı dék
[1760] açtı: T açdı

Bolup cemʿ devride ḫayl-ı Aral

Anıŋ allıdın[1761] néçe ev- (5) bāşlar
Ḳaraḳçılıḳ üçün ḳoşup başlar

Tapıp élni ġāfilraḳ öz baḫtıdın
(6) Ḫabersiz zamān-ı gerdiş saḫtıdın

[B338] Yana[1762] ki se-şenbih kélip[1763] vaḳt-i ṣubḥ
Kirip Kāt'ġa (7) ḳıldılar esr ü fetḥ

Belī ger ecel yetse her ṣaydġa
Kélür öz ayaḳı bile ḳaydġa

(8) Éli birle Ḳurbān-Ḳulı Bék ʿahd
İki kün tamām ötmeyin ḳıldı cehd

Ki bu bir néçe ḫayl-ı bībākġa
(9) Ne bībāk erzal-ı seffāḳġa

Bérip yol bu şehr içre bolmaḳ muṭīʿ
Érür ġāfil[1764] allıda[1765] (10) esr ü şenīʿ

Bu sözni dében ḳıldılar rest-ḫīz
Çékip her sarı nīze vü tīġ (11) tīz

Hücūm eylep ehl-i ʿadāvet sarı
Açıp ḳollarını celādet sarı

[1761] allıdın: B şeddesiz
[1762] Üç metinde de "بنا" olarak yazılmış.
[1763] kélip : T ve İ'de y'nin noktaları eksik.
[1764] ġāfil: T ve B ʿāḳil
[1765] allıda: B şeddesiz

Yarıp baʿżı (12) köksini ẖancer bile

Ézip baʿżı cismini şeşper bile

Barıp ḳanları (13) seyl dék her ṭaraf

Bolup cānları cism dék ber-ṭaraf

Késip başların (14) maḥv étip nāmını

Ayaḳ astıġa taşlap ecsāmını

[B339] Alardın ḳılıp baʿżını (15) dest-gīr

ʿUḳūbet ḳuyūdıġa eylep esīr

Barı boldı mecrā[1766] kélip şāhġa

Ḳayu (16) şāh sulṭān-ı cem-cāhġa

ʿAvaż Biy ʿİnaḳ[1767] u şehen-şāhdın

Bin ẖān (17) Ḫıvaḳ Muḥammed Emīn

Emāret-şiʿār u aṣālet-penāh

Ḥükūmet-dişār u felek-cāy-gāh

[İ151a] (1) Muʿīn-i mesākīn érdi himmeti

Ulusġa tüşüp sāye-i reʾfeti

Şerīʿat dürrini (2) ḳılıp zīb-i tāc

Bérip millet-i Aḥmedīʾġa revāc

Şecāʿat çaġı Rüstem- (3) āyīn kélip

Seẖāda daġı Ḥātem-āyīn kélip

Skender kibi dehr mülkin alıp

[1766] mecrā: B'de mücrā

[1767] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ

(4) Cihān kişverige ʿalālā salıp

ʿAdālet serīride tutsa mekān

Ḳılıp bendelik (5) yüz Enūşīrvān

Eger yüz yıl evṣāfın étsem raḳam

Miŋidin birin yaza almas (6) ḳalem

[B340] Kél ey Mūnīs émdi duʿā eylegil

Edeb şarṭı birle edā eylegil

Ki tā çarḫ-ı (7) gerdūnġa[1768] devr[1769] bardur

Zamān-ı inḳılābı pedīdārdur

Selāmet sipihride[1770] bolsun ḳuyaş

(8) Celālet serīride ḳılsun maʿāş

Bu vāḳıʿadın soŋra[1771] ʿAvaż İnaḳ ümerā-yı (9) ʿiẓāmnıŋ imdād ve muʿāveneti üçün ḥażret-i pād-şāh-ı maġfiret-nişān İltüzer Muḥammed (10) Bahādır Ḫān'nı Manḳıt'nıŋ[1772] üstige[1773] yiberip durur[1774]. Ol ḥażret Yumrı'da muʿasker-i (11) hümāyūnnı nüzūl-ı meserret-vuṣūlı bile firdevs-tezyīn ḳılıp āf-tāb-ı didār-ı fāyiżi'l- (12) envārınıŋ lemeʿātı bile ümerā-yı ʿiẓāmnıŋ ʿuyūn-ı intiẓārın rūşen ḳıldı. (13) ve sehāb-ı ḥużūr-ı kāmilü's-sürūrınıŋ reşeḥātı bile şüceʿā-yı celādet-niẓāmnıŋ ḳulūb-ı (14) iştiyāḳın gül-şen étti[1775]. Töre Murād Ṣūfī kim evveldin ḫod sipāh-ı nuṣret-penāh- (15) nıŋ muḥāṣarasıdın ve vāḳıʿāt-ı meẕkūreniŋ vuḳūʿıdın mużṭarr ve

[1768] gerdūnġa: T ve B dūn gerdişi
[1769] devr: T ve B'de yok.
[1770] sipihride: B şehride
[1771] soŋra: T ve B'de yok.
[1772] Manḳıt'nıŋ: T ve B Manḳıt
[1773] üstige: T ve B üstiġa
[1774] yiberip durur: T ve B yiberdi
[1775] étti: T étdi; B étti ve

serāsime durur[1776] érdi, (16) ol ḥażretniŋ ḫaber-i rükūb ve avāze-i vuṣūlınıŋ istimāʿıdın **"دهشةً على دهشة"** (17) mūcibi bile anıŋ żamīr-i ḫabāṣet-taḫmīride ḫavf üstiġa ḫavf istiʿlā tapıp inkisār-ı **[İ151b]** (1) tamām ve iʿtiẕār-ı mā-lā-kelām bile teḳāżā-yı muṣālaḥa ḳılıp ol ḥażretniŋ dergāh-ı ʿālem-penāhıġa (2) resūl **[T77a]** yiberdi ve iltimās körgüzüp durur[1777] kim: "Cerāyim-i ḳadīme ve evāsim-i cedīde ḫacāletidin (3) yüzüm yoḳ turur[1778] kim ol ḥażretniŋ[1779] cenābıġa cebhe-sāylıḳ ḳılsam eger özleri ẕerre-nevāzlıḳ (4) yüzidin āf-tāb-ı ḥużūrınıŋ **[B341]** pertev-efgenlıġı bile bu kemīneniŋ[1780] dīde-i remed- dīdesin (5) münevver ḳılsalar mürüvvetdin yıraḳ bolmaġay érdi." Ol ḥażret anıŋ iltimāsın mebẕūl tutup (6) muʿaskerdin rükūb étip[1781] Manḳıt'ġa kirip anıŋ ḳoşıġa nüzūl étdi[1782]. (7) Töre Murād Ṣūfī taḳdīm-i ziyāfet ve mihmān-darlıġdın soŋra[1783] ol ḥażretniŋ ḥużūrıda (8) peymān-ı mü'ekked ve eymān-ı müşeyyed bile ṣulḥ ʿuḳūdın muḥkem ve üstüvār ḳılıp Manḳıt'nıŋ[1784] (9) ṭavāyifidin ʿOraż ʿAlī Supaḳ başlıġ bed-ḫˇāhlıġ ḳılġanlarnıŋ uruġını[1785] özi (10) bile köçürüp kétmekni tiledi. Ol ḥażret ḳabūl étip[1786] muʿasker-i hümāyūnġa mürācaʿat (11) körgüzüp durur[1787]. Töre Murād Ṣūfī deryāġa tüşüp Aral'ġa kétgendin soŋra[1788] ol ḥażret (12) ümerā-yı ʿālī-cāh ve sipāh-ı nuṣret-penāh bile muʿāvedet étip[1789] devlet ve iḳbāl bile Ḫˇārezm-i (13) İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa[1790] nüzūl-ı iclāl[1791]

[1776] durur: T ve B'de yok.
[1777] körgüzüp durur: körgüzdi
[1778] turur: T durur; B tur
[1779] ḥażretniŋ: T ve B ḥażret
[1780] kemīneniŋ: B kemīne
[1781] étip: T ve B ḳılıp
[1782] étdi: B étti
[1783] soŋra: T ve B soŋ
[1784] Manḳıt'nıŋ: T ve B Manḳıt
[1785] uruġını: T ve B uruḳın
[1786] étip: T ve B ḳılıp
[1787] körgüzüp durur: T ve B körgüzdi
[1788] soŋra: T ve B soŋ
[1789] étip: T ve B ḳılıp
[1790] Ḫˇārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa: T ve B dārü's-salṭana-i Ḫıvaḳ'ġa
[1791] nüzūl-ı iclāl: T ve B nüzūl

körgüzüp durur[1792]. **ʿAvaż İnaḳ'nıŋ teẕkire-i (14) ṣıfatı ve vāḳıʿa-ı vefātı** erbāb-ı feṭānetniŋ żamāyir-i ẕī-baṣāyiriġa mekşūf aṣḥāb-ı kiyāset- (15) niŋ ḫavāṭır-ı ḫūrşīd naẓāyiriġa maʿrūf bolsun kim emīr-i kebīr cemālü'd-devlete ve'd-dīn (16) ʿAvaż Biy İnaḳ teġammedallāhu biġufrānihi Özbekiyye dūdmānınıŋ efḍalı ve Ḳoŋratiyye ḫānedānınıŋ (17) ekmeli durur[1793] érdi. **Naẓm**

Vücūdıdın édi Özbek ara faḫr
Ḳılıp Ḳoŋrat andın bārhā faḫr

[İ152a] (1) Felek bérmey nişān andaḳ[1794] emīrī
Şeref iḳlīmide ṣāḥib-serīrī

[B342] Enūşīrvān (2) kibi ʿadl-intibāh ol
Ulus başı üze ẓıll-ı ilāh ol

Şükūh andın tapıp (3) iḳbāl ü devlet
Refīʿ andın bolup iclāl ü[1795] rifʿat

Emāret bāliş eylep şevketi- (4) din
Celādet nāziş eylep rütbetidin

Edeb iklīli ẕātıdın tapıp zīb
(5) Ḳılıp güstāḫlarġa bezmi te'dīb

Tevāżuʿda édi andaḳ[1796] biliglik
Kiçikler allıda (6) eylep kiçiklik

ʿAraḳ-efşānlıġı ḥilm ü ḥayāda

[1792] körgüzüp durur: T ve B ḳıldı
[1793] durur: T ve B'de yok.
[1794] andaḳ: T ve B andaġ
[1795] İ'de ve B'de yok; T'de ötreyle gösterilmiş.
[1796] andaḳ: T andaġ

Peyember ḫulḳını eylep ifāde

Şeref-i ẕāt (7) ve maḥāsin-i ṣıfāt bile ārāste, zīver-i ʿaḳl u ḥuliyy-i kiyāset bile pīrāste durur[1797] érdi. (8) Ol dağı taʿẓīm-i ʿulemā ve tekrīm-i ümerā ve seḥer-ḫīzlik ve ḳadr-şinaslıḳda "ابوه[1798] الولد سر" feḥvāsı bile (9) atasıġa ḳadem-ber-ḳadem durur[1799] érdi. Beġāyet ḫoş-ḫūy ve güşāde-rūy (10) durur[1800] érdi ve hem-vāre atasınıŋ mülāzemetide bolur érdi. İllā atası Buḫārā'ġa (11) barġanda Fāżıl Bék bile Hezāresb'de ḳalıp durur[1801] érdi ve eyyām-ı emāretide (12) Yomut ser-keşleriniŋ te'dīb ve tehdīdi üçün bir mertebe rükūb ḳıldı. (13) Mundın özge vāḳıʿātda ümerā-yı ʿiẓāmnı yiberür érdi ve özi hemīşe dārü'l-emmārede[1802] (14) dād ü [B343] ʿadlġa meşġūl durur[1803] érdi. Anıŋ ṣohbetide fuḥş ve düşnām bolmas érdi. (15) Zamān-ı devletide tefeyyüżāt-ı bahār-ı ferāġat ve tereşşuḥāt-ı siḥāb-ı refāhhiyet bile (16) mülk bostānı ser-sebz ve ḫurrem bolup fuḳarā āsūde-ḥāl ve reʿāya fāriġü'l-bāl érdi ve devrān-ı (17) ḥükūmetide ekṣer ṭavāyif-i benī Ādem ʿilm ü faźl iktisābıġa beḳadr-i üsʿ raġbet [İ152b] (1) körgüzüp mecālis ve meḥāfilde hüner ve faźāyil ve kitāb-ḫˇānlıġ ve şiʿr-şināslıḳ[1804] ve lāṭīfe- (2) güylikdin özge söz cārī bolmas durur[1805] érdi ve ol şerīʿatnıŋ[1806] revācıġa (3) be-aḳṣā'l-ġāyet [T77b] cehd ü kūşiş ḳılıp ʿubbād ve zühhād cemāʿasıġa beġāyet muḫliṣ ve muʿteḳid (4) durur[1807] érdi ve sene miŋ dağı[1808] ikki[1809] yüz on sekkizde[1810] ḳavsda iki kiçik (5) emīr-zāde İsmāʿil Bék ve

[1797] durur: T ve B'de yok.
[1798] ابوه : B ابيه
[1799] durur: T ve B'de yok.
[1800] durur: T ve B'de yok.
[1801] durur: T ve B'de yok.
[1802] dārü'l-emmāre: T ve B şeddesiz
[1803] durur: T ve B'de yok.
[1804] şiʿr-şināslıḳ: T ve B şiʿr-şināslıġ
[1805] durur: T ve B'de yok.
[1806] şerīʿatnıŋ: T ve B şerīʿat
[1807] durur: T ve B'de yok.
[1808] dağı: T ve B'de yok.
[1809] ikki: T ve B şeddesiz
[1810] sekkizde: T sekizde; B şeddesiz

İbrāhim Bék ṣānihāullāhu teʿālā ʿani’l āfāt ve’l-beliyyātı (6) sünnet ḳılmaḳ üçün toy esbābınıŋ tehiyyesiġa iştiġāl körgüzdi. (7) Ol avānda mizāc-ı şerīfiġa ṣafrā ġalebesidin yereḳān renci ʿārıż ve ṭārī bolup (8) kün kündin derdi derece-be-derece iştidād tapıp ġāyet-i żaʿfdın bister-i marażġa (9) yıḳıldı. Bir néçe kündin soŋra[1811] keseli bir nīme taḫfīf tapıp toy ser-encāmıġa (10) meşġūl bolup durur[1812] ve Şaʿbānü’l-muʿaẓẓam’da sūrī-i ʿaẓīm tertīb bérdi kim anıŋ (11) taʿrīfide ḳalem tili lāl ve til ḳalemi güng-i maḳāl bolur. **Ḳıṭʿa**

Müretteb eyledi (12) toyı[1813] ʿaẓīmī
Érür taʿrīfdin müstaġnī ol toy
Tükenmes vaṣfınıŋ (13) miŋdin biri hem
Eger yüz yıl ḳalem bolsa varaḳ-pūy

Toy işidin (14) ferāġatlik[1814] tapġandın soŋra[1815] yana renc ü żaʿfı ʿavd ḳılıp ḥükemā-yı ṣādıḳ (15) ve **[B344]** eṭıbbā-yı ḥāẕıḳnıŋ muʿālece ve müdāvāsıdın nefʿ tapmadı. Tört ayġaça maraż (16) iştidādı[1816] imtidād tapıp Ḥūt’nıŋ āḫiride dū-şenbih küni (17) ġurre-i Ẕü’l-ḥicce’de ʿālem-i fānīdin cihān-ı bāḳīġa rıḥlet ḳılıp **“فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر”**[1817] **[İ153a]** (1) civārıġa bardı. Fużalā-yı nām-dār ve şuʿarā-yı belāġat-şiʿār ol bābda tevārīḫ-i bisyār (2) ve merāṯī-i bī̇şümār naẓm silkige çéktiler. Ol cümledin faḳīr bir tā’rīḫ ve merṯiye tertīb (3) bérdim. Tā’rīḫ mundaḳ tapılıp érdi kim **Tā’rīḫ**

امیر کشور دینُ دول عوض بی ایناق
شده مسخر اقبال او بلاد مراد (4)
بذات او شده عالی سریر دارایی

[1811] soŋra: T ve B soŋ
[1812] bolup durur: T ve B boldı
[1813] toyı: B toy
[1814] ferāġatlik: T ve B ferāġ
[1815] soŋra: T ve B soŋ
[1816] iştidādı: T ve B istidādı
[1817] Kur’ān, LIV, 55.

(5) بسر نهاده ز اقبال بخت تاج قباد

ملازمان رکابش بلطف او در عیش

(6) معاندان جنابش ز قهر او بر باد

اکر بمعرکهٔ رزم میشدی خونریز

بر آمدی (7) بفلک از دلاوران فریاد

و کر بانجمن بزم میفشاندی زر

ز شرم او بعرق (8) ابر غرقه می افتاد

ازین جهان شده دلتنک بر سریر بقا

قدم نهاد (9) بمقصد رسید کشت آزاد

متاع وصل آلهی لم یزلی بخرید

بقیةتش کهر (10) روح وجان داد

زمانش شده عالم باهل عالم تنک [B345]

چو شام فرقت (11) دلبر بعاشق نا شاد

هر آن دلی که شنید از وفات او خبری

ز دود آه بروی (12) سپهر داغ نهاد

اکرچه قصر وجودش خرحب شد بادا

بماندکان خود اقبال دولتش (13) آباد

چو کردم از دل مونس سوال تاریخش

بکفت رحمت بیحد بروح پاکش باد

(14) ve merṣiye terkīb-i bend ṣanʿatıda bu nevʿ vāḳiʿ boluptur kim **Terkīb-i Bend**

Ey felek (15) munça nédür eylemek iẓhār-ı sitem

Uruban her nefes él baġrıġa yüz neşter-i ġam

(16) Yaḫşılarġa yetip envāʿ-ı ḥüzn ḳahrıŋdın

Kim yebān érse alar raġmıġa[1818] ḳıldıŋ (17) ḫurrem

[1818] raġmıġa: İ'de "ر" harfi "ز" olarak yazılmış.

Kimni kim kördiŋ içer ʿişret ayaḳı bile şehd

Ol ayaġ içre **[İ153b]** (1) ézip bérdiŋ aŋa zehr-i elem

Serv-ḳaddlarġa ḳılıp ḥaml belālar bārın

Ḳarımay (2) ḳıldıŋ özüŋ[1819] yaŋlıġ alar ḳaddın ḫam

Şād bolduŋ[1820] ḳara ḳayġu bile kim çékse fiġān

(3) Ġamġa batduŋ[1821] kişi kim içse ḳızıl mey bir dem

[B346] Raḥātı tapsa ḥayāt içre (4) birev luṭfıŋ ile

Ḳahrıŋ étdi[1822] anı āvāre-i ṣaḥrā-yı ʿadem

Yaġdurup ehl-i vefā (5) başıġa āfet taşın

Köp cefā birle vefā resmini urduŋ[1823] berhem

[T78a] Kéçe érmes ki (6) ulus āhı otınıŋ dūdı

Kündüz érmes ki ol ot şuʿlesi berḳ-āludı[1824]

(7) **Bend-i ṣānīsi bu durur kim** [1825]

Ve her mekkāresi kim anda vefāyī yoḳdur[1826]

(8) Aŋa él şe'nide tenḳīṣ-ı cefāyī yoḳdur[1827]

Kim ki ʿāḳil ése evlā durur andın ḳaçmaḳ

(9) Anıŋ āmīzişidin özge belāyī yoḳdur[1828]

[1819] özüŋ: T ve B öziŋ
[1820] bolduŋ: T ve B boldıŋ
[1821] batduŋ: T ve B batdıŋ
[1822] étdi: B étti
[1823] urduŋ: T ve B urdıŋ
[1824] şuʿlesi berḳ-āludı: T ve B şuʿle-i berḳ-āludı
[1825] Bend-i ṣānīsi bu durur kim: T ve B Bend-i ṣānīs
[1826] yoḳdur: T ve B yoḳtur
[1827] yoḳdur: T ve B yoḳtur
[1828] yoḳdur: T ve B yoḳtur

Ṭurfa kim ança ḳılıp élni firībe (10) meftūn
Şāhlıḳ istemegen anda gedāyī yoḳdur[1829]

Bīnevā ḫalḳnı (11) nākām ḳılur kör ki aŋa
Ḫāric-i ahenglik vü özge nevāyī yoḳdur[1830]

Yüzi bir (12) közgü érür yaḫşı naẓar ḳılsaŋ aŋa
Zengdin tīredür āşār-ı ṣafāyī yoḳdur[1831]

Sebzelerni (13) ḳurutur ẓulm ḫazānıdın līk
Yana andın eşer neşv ü nemāyī yoḳdur[1832]

Kim ḥayat ehli ése (14) ḳıldı memāt içre ẕelīl
Yetmegen ẓulmi bu ʿālem ara cāyī yoḳdur[1833]

[B346] Kör ki (15) şāhen-şeh-i Ḫˇārezm ʿAvaż Bék İnaḳ
Körmeyin ḳaldı mu[1834] andın sitem ü ẓulm ü nifāḳ

(16) **Bend-i şālīşi bu durur kim**[1835]

Taḫt u[1836] devlet üze fermān-dih-i devrān érdi
Belki iḳbāl (17) serīride Süleymān érdi

Feyżler yaġduruban ebr-i bahār keremi
Ḫuşk-ṣaḥrā-yı **[İ154a]** (1) cihān ṭurfa gülistān érdi

Rūm ile Çīn'ni tutup debdebe-i ḥaşmet ile

[1829] yoḳdur: T ve B yoḳtur
[1830] yoḳdur: T ve B yoḳtur
[1831] yoḳdur: T ve B yoḳtur
[1832] yoḳdur: T ve B yoḳtur
[1833] yoḳdur: T ve B yoḳtur
[1834] körmeyin ḳaldı mu: B ḳaldı mu körmeyin
[1835] Bend-i şālīsi bu durur kim: T ve B Bend-i şālīs
[1836] taḫt u devlet: T ve B taḫt-ı devlet

Ḫudemāsı- (2) dın anıŋ ḳayser ü ḫaḳan[1837] érdi

Mülk-i İslām'nı tesḫīr ḳılıp ser-tā-ser

(3) Dīn aŋa bedreḳa-ı leşker-i īmān érdi

Fużalā merci'i érdi éşigi şām u ṣabāḥ[1838]

(4) Éligi fātih-i ḳufl-ı der-iḥsān érdi

Yetmeyin kimseġa[1839] anıŋ ḳolıdın āzārī

(5) Aŋa bu mertebede ḥilm-i firāvān érdi

Keff-i bezlidin édi baḥr cebīni üze çīn

(6) Tīşe-i cūdıdın āzürde Bedaḫşān érdi

Her né[1840] kim yaḫşılıġ érdi ol édi (7) mürtekibi

Öyle kim érdi yamanlıġ fenniniŋ[1841] müctenibi

Bend-i rābī'si bu durur kim[1842]:

(8) **[B348]** Āh kim ża'f aŋa müstevlī olup boldı nizār[1843]

Renc ḫārı bile gül dék teni her sarı figār

(9) Sarġarıp rengi ḳuyaş dék velī artıp tenige[1844]

Sāye-i zerre-i kün pertevi (10) tüşgeç azar

Derdiġa çāre tapa almay étip 'ācizlıḳ

Boldı bisyār Mesīḥā dék (11) eṭıbbā nāçār

[1837] ḳayser ü ḫaḳan: T ḳayser ḫaḳan
[1838] şām u ṣabāḥ: T ve B şām ṣabāḥ
[1839] kimseġa: T ve B kimsege
[1840] né: T ve B ne
[1841] fenniniŋ: T fenni
[1842] Bend-i rābī'si bu durur kim: T ve B Bend-i rābī'
[1843] nizār: T برار
[1844] tenige: İ'de tenigey yazılmış.

Sürtülüp çeşme-i ḥayvān suyı tuttı[1845] āḫir
Nefʿ yetkürmegenidin[1846] ẓulmāt içre (12) ḳarār

Munça ʿācizlıḳ bile Teŋriġa şükr eylerde
Mū-be-mū til édi ṣabrda hem kūh-ı vaḳar

ʻÖmr cāmını (13) töküp içti şarāb-ı raḥmet
Cevher-i cānnı bérip aldı metāʿ-ı dīdār[1847]

Köterip köŋlini (14) dünyā çemeni seyridin
Eyledi gül-şen-i ʿuḳbā sarı meyl āḫir-kār

Ruḥı bolsun mey-i (15) vaṣl-ı ṣamedidin ser-mest
Teni merḳad ara ḥavrā ḳuçaḳıġa peyvest

Bend-i ḫāmisi bu durur (16) **kim**[1848]:

Ol ḳuyaş maġrib-i ḳut[1849] içre nihān boldı dirīġ
Ẓulmet-i şām-ı ʿazā (17) élge ʿayān boldı dirīġ

[B349] Taḫt-ı devlet édi ārām-gehi ṣubḥ u mesā
Meskeni **[İ154b]** (1) ḳabrġaça taḫt-ı revān boldı dirīġ

Tutuban ḳaṣr ile eyvān-ı müẕehheb terkin
(2) Tūde-i ḫāk ara cismiġa mekān boldı dirīġ

Kéliben körünişiġa körmeyin (3) andın eṯeri
Ümerā közleridin aḳġanı ḳan boldı dirīġ

[1845] tuttı: T tutdı
[1846] yetkürmegenidin: B yétkürmegenidin
[1847] B'de bu beyit, sonraki beyitten önce gelmiş.
[1848] Bend-i ḫāmisi bu durur kim: T ve B Bend-i ḫāmis
[1849] ḳut: T ḫūt; B mut

Dād-ḫ῾āh ehli kélip (4) tapmayın ornıda anı
İşleri nāle vü feryād u fiġān boldı dirīġ

(5) Ḳozġaban ehl-i ʿazā şūrīşi aşūb-ı belā
Élge ṣaḥrā-yı ḳıyāmet bu cihān boldı dirīġ

(6) Sūgi endūhını şerḥ étgeli sürdüm[1850] ḳalemim
Çékti ün keydi ḳara eşk-feşān (7) boldı dirīġ

Boldı ebvāb-ı ṭarab her sarı muḥkem[1851]
Açılıp él yüziġa raḫne-i (8) mātem efsūs

Bend-i sādisi bu durur kim[1852]

Mātemi içre yaḳıp kökni köŋüller (9) āhı
Ot küli içre nihān[1853] encüm ü mihr[1854] ü māhı

Firḳatıdın tüşüben ʿālem ara (10) şürişler
İns ü cān **[T78b]** birbiriniŋ bolmadılar āgāhı

[B350] Közler eşki bile (11) deryālar aḳıp ʿālem ara
Māhdın ġarḳa ḳılıp yer küresin tā māhī

Nāleler birle köŋüller (12) şerer-efşānlıġ étip
Boldı bir tīre tütün yeti felek ḫar-gāhı

Daġlıġ lāleler (13) érmes ki bağırlar ḳanı
Saçılıpdur boluban pāreleri hem-rāhı

[1850] sürdüm: T ve B sürdim
[1851] muḥkem: T ve B muḥkem efsūs
[1852] Bend-i sādisi bu durur kim: T ve B Bend-i sādis
[1853] nihān: B nişān
[1854] encüm ü mihr: B'de encüm mihr

Hem saçıp (14) sūgide başıġa ʿadūsı tofraḳ
Hem urup köksige[1855] taş hecride (15) devlet-ḫᵛāhı

Āh kim ölgeli yeti fuḳarā ḳan yıġlap
Kim körüpdür bu ṣıfat (16) ḥādiṯe-i cān-gāhı

Örtedi ḫalḳnı Dārā-yı zamān vā-veylā
Yıḳdı[1856] ʿālemni ḳılıp (17) terk-i cihān vā-veylā

Bend-i sābiʿsi bu durur kim[1857]

Aytıŋ aḥbāb ki ol mīr-i cihān-dār **[İ155a]** (1) ḳanı
Ḳahr iter fırṣatıda ṣāʿiḳa-girdār ḳanı

Yüzi ḫalḳ ülfetiġa[1858] maṭlaʿ-ı envār (2) olġan
Köŋli ḥaḳ ḥażretide maḫzen-i esrār ḳanı

Ümerā her birige özge riʿāyetler (3) étip
Fuḳarā ḥālidin āgāh u ḫaber-dār ḳanı

[B351] Kirdi tofraḳ ara vü ḳıldı cihānnı[1859] (4) tīre
Veh ki ol mihr kibi çeşme-i envār ḳanı

Gerçi āṯār[1860] memālik ara ḳıldı bisyār
(5) Līk özi şaḫṣıdın eyvāy ki āṯār ḳanı

Bes ki külfet taşı yaġdı felek-i ẓālimdin
(6) Bolmaġan mātemide sīnesi efgār ḳanı

[1855] kögsige: T ve B kögsiġa
[1856] yıḳdı: T ve B yıḳtı
[1857] Bend-i sābiʿsi bu durur kim: T ve B Bend-i sābiʿ
[1858] ülfetiġa: T ve B ülfetige
[1859] cihānnı: T cihān
[1860] āṯār: B āṯārı

Mümkin olġay ki ḳıyāmet küni körgeyler (7) anı
Munda miḥnet-zedeler ḫaylıġa dīdār ḳanı

Bir barıpdur ki yana kélmegi imkān (8) érmes
Kimse andın ḫaberi tapmaḳı āsān érmes

Bend-i şāmini bu durur kim[1861]:

(9) Eger ol ḳıldı fenā merḥālesi sarı ḫırām
Tutsun evlādı beḳā mesnedi üzre (10) ārām

Eger ol ḳıldı sekiz[1862] ravżāda kāmın ḥāṣıl
Sekkiz[1863] oġlı yeti iḳlīm (11) üze sürsünler kām

Her biri başıġa dīhīm-i saʿādet keysün
Her biri eylesün (12) evreng-i celāletni maḳām

Ḳılıp esbāb-ı maʿīşet ṭarab eyvānıda cemʿ
Her biri sāḳī-i (13) iḳbāl élidin içsün cām

ʿİzzet ü kām-revālıḳ[1864] tapıp aḥbābları
Ḫˇār-ı aʿdāların (14) étsün felek nāfercām

[B352] Ḫaşm ḳanını sebīl isteseler tīġları
Tutmasun maṭlabıġa (15) yetmegüçe rāh-ı niyām

Çékseler her sarı leşker ẓafer olsun hem-rāh
Tutsalar her ḳaçan ārām (16) neşāṭ olsun rām

Çarḫ-ı vālādın ötüp ḳadr bile pāyeleri

[1861] Bend-i şamīmi bu durur kim: T ve B Bend-i şāmīn
[1862] sekiz: B sékiz
[1863] sekkiz: T sekiz; B sékiz
[1864] ʿizzet ü kām-revālıḳ: T ve B ʿizzet ü kām-revālıġ

Kétmesün ehl-i (17) cihān başlarıdın sāyeleri

Bend-i tasiʿi bu durur kim[1865]:

Dostlar dehr mażīḳını **[İ155b]** (1) nişīmen ḳılmaŋ
Bir buzuḳ[1866] ḥücredür ol ḥücreni mesken ḳılmaŋ

(2) Bel ribāṭıdur anı oġrılar étmiş menzil
Kārvān yaŋlıġ ötüŋ andın vü me'men ḳılmaŋ

(3) Cāh bir şemʿ durur andın olur tīre-köŋül
Közni eylep naẓār ol şemʿġa rūşen ḳılmaŋ

(4) Dehr raʿnālarıġa şīfte bolmaŋ zinhār
Özüŋizni[1867] bu ṣanemlerġa berehmen ḳılmaŋ

(5) Bolmaŋız ʿömr-i şerer fırṣatıŋızġa maġrūr
Cānını peyveste cefā otıġa külḫen ḳılmaŋ

(6) Bolmaŋız herze-serālıḳ bile meşġūl-ı kelām
Tilni ḥaḳ ẕikrini aytur çaġı ölgen ḳılmaŋ

Dost (7) ʿaşḳı bile cān ḳaṣrını ābād eyleŋ
Cüz anıŋ naḳşı bile anı müzeyyen ḳılmaŋ

(8) **[B353]** Ḳılġa-siz tā ki nişīmen ḥarem-i vaḥdet ara
Tilegey-siz dağı Mūnis'ni hemol ḫalvet ara

(9) Cenāb-ı maġfiret-meāb ʿAvaż ʿİnaḳ[1868] ḳırḳ yaşıda emāret manṣıbıġa cülūs ḳıldı. Müddet-i ʿömri (10) éllig[1869] üç yıl[1870] ve[1871] eyyām[1872]-ı ḥükūmeti on ikki[1873] yıl ve

[1865] Bend-i tasiʿi bu durur kim: T ve B Bend-i tasiʿ
[1866] buzuḳ: T buzuġ
[1867] özüŋizni: T ve B öziŋizni

on bir ay durur[1874] érdi (11) ve[1875] anıŋ vefātınıŋ evvelġı küni kim yek-şenbih érdi, on kündin yegirme béş küngaça[1876] (12) muttaṣıl Ḫˇārezm-i İrem Bezm[1877] diyārıda yamġur yaġıp ekṣer ʿimāret ḫarāb bolup durur[1878] ve andın sekiz ferzend-i (13) ercmend ve evlād-ı saʿādet-peyvend **[T79a]** yād-gār ḳalıp durur[1879] kim her biri şeref burcınıŋ āf-tābı (14) ve saʿādet dürciniŋ dürr-i nābı durur[1880]. Andaḳ durur[1881] kim emīr-i kebīr-i celālet-vifāk (15) ġıyāsü'l-mülk ve'd-dīn Ḳutluḳ[1882] Murād İnaḳ ve pād-şāh-ı maġfiret-nişān, ebū'l-muẓaffer ve'l-manṣūr İltüzer Muḥammed (16) Bahādır Ḫān ve emīr-zāde-i ʿālī-nijād Ḥasan Murād Bék ve aʿlā[1883] ḫaḳan-ı gerdūn-tevān, efḍal- (17) ı selāṭīn-i ʿālem[1884], aʿdel-i ḫavāḳīni'l-ʿarab ve'l-ʿacem, bāʿiṣü'l-emn ve'l-emān el-müṣtanṣır mine'n-naṣīr **[İ156a]** (1) el-melikü'l-müsteʿān ebū'l-muẓaffer ve'l-manṣūr ve'l-feṯḥ[1885] Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫān midādu[1886] żılāle devletihi (2) ʿalā mefāriḳü'l-enām ilā yevmi'l-ḳıyām kim maḳṣad bu muḫtaṣar te'līfidin ol ḥażretniŋ evṣāf-ı (3) ḥamīde ve aḫlāḳ-ı pesendīdesi durur[1887] ve emīr-zāde-i ferḫunde-siyer celāl- (4) ü'l-milleti ve'd-dīni ve'd-devleti Muḥāmmed Naẓar Bék ve emīr-zāde İsmā'il Bék ve İbrāhim Bék bu ikevi (5) bir anadın[1888] durur[1889].

[1868] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1869] éllig: T ve B şeddesiz
[1870] yıl: B yıl érdi
[1871] ve: T ve B'de yok.
[1872] eyyām: müddet
[1873] ikki: T ve B şeddesiz
[1874] durur: T ve B'de yok.
[1875] ve: T ve B'de yok.
[1876] küngaça: B küngeçe
[1877] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫˇārezm
[1878] bolup durur: T ve B boldı
[1879] ḳalıp durur: T ve B ḳaldı
[1880] durur: B dur
[1881] durur: T ve B'de yok.
[1882] Ḳutluḳ: T ve B Ḳutluġ
[1883] aʿlā: B aʿlī
[1884] selāṭīn-i ʿālem: T selātīn ü ʿālem
[1885] ve'l-feṯḥ: İ'de ebū'l-feṯḥ yazılmış.
[1886] midādu: T ve B meddullāhü
[1887] durur: T ve B dur
[1888] emīrzāde …anadın: T ve B'de emīrzāde merḥūmı ʿAbd Kerīm Bék maġfūrı bular bir anadın

İnşā’allāhü teʿālā[1890] her biriniŋ ẕikr-i cemīli **[B354]** öz mevridide (6) aytılur. ʿAvaż İnaḳ’nıŋ zamānıda sene-i hicriyye miŋ daġı[1891] ikki[1892] yüz on béşde kim (7) Biçin yılı durur[1893] érdi, Rebiʿü’ṯ-ṯānī ayınıŋ[1894] on sekkizide[1895] yek-şenbih kéçesi (8) faḳīrniŋ vālid-i büzürg-vārı ʿAvaż Mīrāb İbn Şīr Muḥammed Mīrāb İbn İşim Biy Mīrāb İbn (9) Ḥasan-Ḳulı Atalıḳ İbn Oraż Muḥammed Bükāvül İbn Devlet Biy İbn Keray Biy İbn Muḥammed Cān (10) Ṣūfī Biy Yüz ḥaḳnıŋ[1896] raḥmetiġa vāṣıl bolup durur[1897]. Teġammedallāhu biġufrānihi[1898] erbāb-ı feṣāḥat (11) ve aṣḥāb-ı belāġatnıŋ żamāyir-i ẕī-baṣāyiriġa[1899] maḫfī ve muḥtecib ḳalmasun kim Ḫʿārezm-i İrem Bezm[1900] (12) dārü’s-salṭanasıda[1901] pād-şāhlıḳ[1902] ḳılġan Çingiziyye dūdmānınıŋ vāḳıʿātı Ebu’l-Ġāzi Ḫān (13) İbn ʿArab Ḫān’dın soŋra[1903] tā’rīḫ żabṭıdın ḳalıp bu bābda İş Muḥammed Biy ve Muḥammed Emīn ʿİnaḳ’- (14) nıŋ[1904] ḥālāt ve fütūḥātı daġı kitābet ḳaydıġa ve raḳam silkige kirmemiş durur[1905] érken (15) faḳīr alarnıŋ ḥālāt ve vāḳıʿātın be-ḳadr-i vusʿ cüst ü cūy ve tereddüd ḳılıp tapılġanlarnı (16) taṭbīḳ ve taṣḥīḥ ḳılıp mektūb ve merkūm ḳıldum[1906]. Ammā ekṣer vaḳāyiʿniŋ tā’riḫi (17)

[1889] durur: T dururlar ve emīrzāde İsmā’il Bék ve İbrāhim Bék bu ikevi bir anadın durur; B durlar ve emīrzāde İsmā’il Bék ve İbrāhim Bék bu ikevi bir anadın durur

[1890] İnşā’-Allāhü teʿālā: T ve B İnşā’-Allāh

[1891] daġı: T ve B’de yok.

[1892] ikki: T ve B şeddesiz

[1893] durur: T ve B’de yok.

[1894] Rebiʿüṯ-ṯānī ayınıŋ: T Rebiʿüṯ-ṯānī’niŋ

[1895] sekkizide: T sekizide; B şeddesiz

[1896] ḥaḳḳnıŋ: T ve B ḥaḳḳ

[1897] bolup durur: T ve B boldı

[1898] teġammedallāhu biġufrānihi: B teġammedallāhu biġufrānihi bu vāḳıʿa-ı hāyiledin bir hefte burun nebīresi Töre Murād Bég veled-i Muḥammed Niyāz cennet gülistānıġa pür-efşān bolup érdi

[1899] ẕī-baṣāyiriġa: B ẕī-baṣāyirleridin

[1900] Ḫʿārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫʿārezm

[1901] dārü’s-salṭanasıda: T ve B diyārıda

[1902] pād-şāhlıḳ: B pād-şāhlıġ

[1903] soŋra: T ve B soŋ

[1904] ʿİnaḳ’nıŋ: T ve B İnaḳ’nıŋ

[1905] durur: T ve B’de yok.

[1906] ḳıldum: T ve B ḳıldım

tapılmadı. Bu cihetdin müddet-i medīd ve ʿahd-i baʿīd teʾlīf işide teʾḫīr ve taʿvīḳ **[İ156b]** (1) vāḳiʿ bolup durur[1907]. **Şiʿr**

Ayaḳçı kétür tola altun ayaġ
Bolay laḥẓa-i mest rāh-ı ferāġ

(2) Köŋülni ḳılıp cemʿ her sarıdın
Sürey ḫāme maḳṣūd tezkārıdın

[B355] Béşinçi[1908] **Bāb** (3) **Cenāb-ı salṭanat-meāb ve ḥażret-i ḫilāfet-intisāblarnıŋ nesāyim-i bahār-ı vāḳıʿāt ve revāyiḥ-i** (4) **rebīʿ-i fütūḥātlarınıŋ gül-efşānlıġı bile reşk-i gülistān ve ġayret-i rıżvān** (5) **durur**[1909] **kim** ḥālā ol biri memālik-i ʿuḳbāda mesned-nişīn-i bār-gāh-ı raḥmet ve ārām-güzīn-i (6) evreng-i maġfiret durur[1910]. İnşāʾallāh ve elān bu biri ḫilāfet eyvānıda mesned-ārāy (7) ve salṭanat dīvānıda evreng-pirāy bolup lemeʿāt-ı āf-tāb maʿdeleti bile eʿālī (8) ve esāfil kāşānesiġa pertev-endāz ve reşeḫāt-ı seḥāb mekremeti bile aḳāṣī ve erāẕil[1911] (9) bostanıġa çemen-perdāz durur[1912]. Refeʿallāhu aʿlāme devletihi ve evsaʿa eyyāme salṭanatihi maḳṣūd bu defter (10) teʾlīfidin ve murād bu muḫtaṣar taṣnīfidin ol ḥażretler vaḳāyiʿ-i ḥālāt ve āṯār-ı fütūḥāt- (11) larınıŋ teẕkire ve taḥkiyesi durur[1913]. **Ammā maʿlūm bolsun kim** burun (12) ḥażret-i pād-şāh-ı maġfiret-penāh ve sulṭān-ı firdevs-mekān İltüzer Muḥammed Bahādır Ḫān saḳyallāhu (13) serāhunıŋ[1914] fermān-ı vācibü'l-iẕʿānı bile bu muḫtaṣar ol ḥażretniŋ elḳāb-ı hümāyūnı bile müveşşaḥ ve evṣāf-ı (14) **[T79b]** meymūnı bile muṭarraḥ bolup durur[1915] érdi. Henūz ḳubbetü'l-İslām Ḫʿārezm-i İrem

[1907] bolup durur: T ve B boldı
[1908] béşinçi: T béşlençi
[1909] durur: B dur
[1910] durur: B dür
[1911] İ ve T'de erāzil
[1912] durur: B dur
[1913] durur: B dür
[1914] serāhunıŋ: B şerāhunıŋ
[1915] durur: T ve B'de yok.

Bezm[1916] diyārıda (15) salṭanat şuġl-ı ḫaṭīriġa mutaṣaddī bolġan Çingiziyye-i Özbekiyye **[B356]** dūdmānınıŋ teẕkārı (16) ihtimām tapmasdın burun Şīr Ġāzī Ḫān'nıŋ vāḳıʿa-ı ḥālātıġa şürūʿ ḳılġanda (17) sene-i hicriyye miŋ ikki[1917] yüz yegirme bir durur[1918] érdi, ol ḥażretniŋ zevraḳ-ı ḥayātı girdāb-ı fevātġa **[İ157a]** (1) ġarḳ bolup inḳılāb-ı zamān ve ḥavādiṯ-i devrānnıŋ ġalebātıdın bu kitāb te'līfi terk boldı. (2) **Beyt**

Ārī! mürebbī olmasa imkān émes kişi
Emr-i ʿaẓīmġa mutaṣaddīlıġ eylegey

(3) Ḫuṣūṣen mürebbī muṣībeti ve ḥādiṯat şiddeti bīçāreniŋ naṣībi bolsa aŋa ol cür'et ḳayda kim (4) ferāġ-ı dil ve cemʿiyyet-i ḫāṭır bile te'līf dāmānıġa dest-reslik ḳılġay.

Ḳıṭʿa

(5) Ol ki mürebbīsidin olsa cüdā
Altı cihetdin ḳapap āfāt-ı dehr
Mümkīn émes (6) ḫāṭırın ol cemʿ étip
Tapmaġı gül-zār-ı ḫayāl içre behr

Çün ḥażret-i ṣāḥib-ḳırān (7) aʿlā[1919] ḫaḳan-ı ʿālī-mekān, gerdūn-tevān, rāfiʿ-i rāyāti'l-ʿadl ve'l-iḥsān bāsıṭ-ı bisāṭ- (8) i'l-emn ve'l-emān nev-bāve-i bostān-ı ḫilāfet ve cihān-dārlıġ ve bākūre-i gülistān-ı salṭanat (9) ve şehr-yārlıġ. **Meşnevī**

Salṭanat tācınıŋ ser-efrāzı
Şāh-ı devlet-penāh (10) Ebū'l-Ġāzī

Bāc-gīr-i bilād-ı mülk-i cihān
Tāc-baḫş-ı mülūk-i ʿālī-şān

[1916] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫˇārezm
[1917] ikki: T ve B şeddesiz
[1918] durur: T ve B'de yok.
[1919] aʿlā: B aʿlī

[B357] Bānī-i ʿadl ü rāsim-i (11) iḥsān

Ḳāmiʿ-i ẓulm ü māḥī-i ṭuġyān

Ḥāmī-i millet ü mürevvic-i dīn

Ḥākim-i şerʿ ü şāh-ı mülk-i yaḳīn

(12) El-mü'eyyedü be-te'yīdü'l-meliki'l-mennān ve el-muvaffaḳu be-tevfīḳü's-sübḥān muʿizzi'd-devlete ve'd-dīn ebū'l-muẓaffer (13) ve'l-manṣūr ebū'l-fetḥ Muḥammed Raḥīm Bahādur Ḫān meddallāhü ẓılāle maʿdeletihi ʿalā mefāriḳi'l-enām (14) ve şeyyede erkāne salṭanatihi ilā yevmi'l-ḳıyām ḫilāfet taḫtıġa cülūs ḳılıp muʿāvenet-i (15) iḳbāl ve saʿādet ve muʿāżadat-ı tevfīḳ ve hidāyet bile fiten ve ḥavādiş āşārın belki (16) memālik eşrārın Ḫˇārezm-i İrem Bezm[1920] dārü's-salṭanasıdın[1921] refʿ ve Ḫıvaḳ ḥişārıdın defʿ (17) ḳıldı. **Naẓm**

Çün ʿadli cihānnı ḳıldı ābād

Luṭf u keremi cihān élin şād

[İ157b] (1) Faḳīr kim evveldin ḫod ol ḥażretniŋ dergāh-ı ʿālem-penāhınıŋ ḳadīmī ḫāk-būs-ı (2) ṣadāḳat-endīşleridin ve ḫˇān iḥsānınıŋ bayrı nemek-perverde-i iḫlāṣ kişileri- (3) din durur[1922] érdim, tecdīden şuʿāʿ-ı āf-tāb-ı iltifātıdın dīde-i ümīdimni rūşen (4) ve nesīm-i bahār-ı ʿināyetidin kūşe-i ḫāṭırımnı gül-şen ḳılıp emr-i ʿālī ve fermān-ı müteʿālī (5) nüfūẕ tapdı[1923] kim: "Te'līf iştiġālide taḳṣīr cāyiz tutmay kitābıŋnı itmāmġa yetkür[1924] (6) ve yana bizniŋ evṣāf-ı ḥamīde ve vāḳıʿāt-ı pesendīdemizniŋ cevāhir-i girān-māyesi (7) bile anı müzeyyen ve muraṣṣaʿ ḳıl!" Bu cihetdin durur[1925] érdi kim bu bāb (8) ikki[1926] faṣl[1927] ẕikr bolġusı durur[1928]. **Evvelġı**

[1920] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫˇārezm
[1921] dārü's-salṭanasıdın: T ve B diyārıdın
[1922] durur: T ve B'de yok.
[1923] tapdı: B taptı
[1924] yetkür: B yétkür
[1925] durur: T ve B'de yok.
[1926] ikki: T ve B şeddesiz

faṣl ḥażret-i pād-şāh-ı cemşīd- (9) **cāh, ḫurşīd-külāh, ġufrān-penāh, [B358] raḥmet-cāy-gāh, ḳıdvetü'l-ḫavāḳīn, zübdetü's-selāṭīn celāl'ü-** (10) **d-devlete ve'd-dīn İltüzer Muḥammed Bahadur Ḫān teġammedallāhu biġufrānihiniŋ ẕikr-i cemīl ve vaṣf-ı celīli** (11) iḫvān-ı dāniş-mend ve aʿyān-ı ḫıred-peyvendleriniŋ ʿālem-ārāy rāyleriġa[1929] mekşūf bolsun kim (12) ḥażret-i pād-şāh-ı maġfūr-ı meẕkūrnıŋ[1930] vilādet-i hümāyūnı Yomut buzuġlıġıdın bir yıldın[1931] soŋra[1932] (13) sene miŋ daġı[1933] yüz seksen béşde durur ve[1934] muvāfıḳ Tavuşḳan[1935] yılı āf-tāb-ı ʿālem-tāb (14) Esed'niŋ[1936] burcıda durur[1937] érdi, vāḳiʿ bolup durur[1938]. Andaḳ kim sābıḳan Ḫˇācem-Berdi (15) Ḳoş-bégi **[T80a]** ve Niyāz Pervāneçi'niŋ Muḥammed Emīn ʿİnaḳ[1939] bile muṣālaḥa ḳılġan mevridide (16) ẕikr tapıp durur[1940] érdi. Bülūġ ḥaddıġa yetgendin[1941] soŋra[1942] kün kündin āşār-ı rüşd ve sedād[1943] nāṣıye-i (17) ḥāletidin ẓāhir ve peydā yıl yıldın envār-ı ʿaḳl u zekā cebhe-i saʿādetidin bāhir ve hüveydā bola başladı. **[İ158a]** (1) **"طلب العلم فريضة"** mü'eddāsı bile cāzibe-i hevā-yı ṭaleb dāmen-gīr-i şevk bolup eyyām-ı mütemādī ʿuzlet- (2) güzīnlik ve medrese-nişīnlik iḫtiyār ḳılıp fażāyil taḥṣīlide istifādeġa iştiġāl (3) körgüzdi. **Ḳıṭʿa**

Çū eylep istifāde sarı raġbet
Ḳılıp her ʿilm ara kesb-i (4) fażāyil

[1927] faṣl: T ve B faṣlġa
[1928] ẕikr bolġusı durur: T iştimāl tapdı; B T iştimāl taptı
[1929] ʿālem-ārāy rāyleriġa: T ve B rāy-ı ʿālem-ārāylarıġa
[1930] meẕkūrnıŋ: B meẕbūrnıŋ
[1931] yıldın: T ve B yıl
[1932] soŋra: T ve B soŋ
[1933] daġı: T ve B'de yok.
[1934] durur ve: T ve B'de yok.
[1935] Tavuşḳan: B Tapuşḳan
[1936] Esed'niŋ: T ve B Esed
[1937] durur: T ve B'de yok.
[1938] bolup durur: T ve B boldı
[1939] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[1940] durur: T ve B'de yok.
[1941] yetgendin: B yétgendin
[1942] soŋra: T soŋ
[1943] sedād: İ'de sözcüğün üstünde ötre var.

Ḫuṣūṣen dāniş ü idrāki çaġlıġ

Sühūlet birle aḫẕ eylep mesāyil

Şebāb[1944] (5) avānınıŋ teḳāżāsı ve yigitlik ʿunfuvānınıŋ hevāsı bile gāhā neşāṭ (6) besāṭıda bezm-i ʿayş tüzüp ʿişret dādın bérür[1945] érdi. **Naẓm**

(7) **[B359]** Bolur çaġda bezm içre ʿişret-perest

Bolup şūḫlar cām vaṣlıġa mest

(8) Sürer érdi ol nevʿ ẕevḳ ü sürūr[1946]

Ki ḥasret çéker érdi Behrām-gūr

Ḳolıġa ḳadeḥ (9) alsa cemşīd-vār

Salıp pertev-i luṭf ḫūrşīd-vār

Urar érdi (10) cennetġa bezmi ṣalā

Bolur érdi bezm ehli ġarḳ-ı ṭıllā

Néçe ẓāhirī meyġa ser-şār (11) olup

Velī köŋli peyveste hüşyār olup

Muġannī taġannīsiġa gūş étip

(12) Ḫavādiṣ-i ġamīni ferāmūş étip

Maʿīşet ʿabīridin açıp dimāġ

Cihān rencidin (13) érdi ṣāḥib-ferāġ

Ve gāhā ṣaḥrā teferrüci ve ṣaydnıŋ[1947] temāşāsı üçün şikārġa (14) atlanıp ḳuş salmaḳ ve av almaḳlıḳġa[1948] meşġūllıḳ[1949] körgüzür érdi. **Şiʿr**

[1944] şebāb: T ve B ammā şebāb

[1945] bérür: İ'de "ر" harfi iki kere yazılmış.

[1946] ẕevḳ ü sürūr: B ẕevḳ sürūr

[1947] ṣaydnıŋ: T ve B ṣayd

Atlanıp gāh gāh (15) ṣaḥrāġa

Boluban müştaġil temāşāġa

Ṣayd-gāh içre rüst-e-ḫīz salıp

Şāh-bāzını avġa tīz (16) salıp

[B360] Köŋlige yüzlenüp[1950] neşāṭ asru

Körgüzür érdi inbisāṭ asru

Ārī! Oldı (17) hevā-yı seyr ü şikār

Tīre-ḫāṭırġa māḥī-i zengār

Tā kim bir kün ol ḥażret ṭarīḳa-ı maʿhūd bile Ḫurrem **[İ158b]** (1) ḥudūdınıŋ ṭaraf-ı esfelide kim mürġ-zārı durur[1951] érdi, İrem gülistānı dék (2) ser-sebz ve ḫurrem ve sebze-zārī durur[1952] érdi. Cennet bostanı dék nezāhet-te'vem (3) ḳırḳ[1953] mīr-i şikār bile şikār-endāzlıḳġa[1954] iştiġāl durur[1955] érdi ve ittifāḳ (4) ol kün ḥażret-i sulṭān-ı ṣāḥib-ḳırān, aʿlā[1956] ḫaḳan, efḍal-ı selāṭini'l-ʿālem (5) aʿdel-i mülūkü'l-ʿArab ve'l-ʿAcem el-muḫtaṣṣu be-ʿināyeti'l-meliki'l-müsteʿān ebū'l-muẓaffer (6) ve'l-manṣūr Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫān ḫalledallāhu mülkehu dağı ol ṭaraf şikārġa nehżat ḳılıp ṣayd- (7) efgenlikge iştiġāl körgüzür érdi. Ammā ḥażret-i aʿlā[1957] ḫaḳannıŋ[1958] (8) de'b ü āyinleri bu durur[1959] érdi kim ḫˇāh şikār ḫˇāh özge sefer irādesi bile (9) rükūb ḳılsa esbāb-ı ḥarb ve ālāt-ı żarb bile ḫudemā ve mülāzımların mükemmel ve

---

[1948] almaḳlıḳġa: T ve B almaḳġa
[1949] meşġūllıḳ: B meşġūllıġ
[1950] yüzlenüp: T ve B yüzlenip
[1951] durur: T ve B'de yok.
[1952] durur: T ve B'de yok.
[1953] ḳırḳ: B ḳırḳ nefer
[1954] Şikār-endāzlıḳġa: B şikār-endāzlıġġa
[1955] iştiġāl durur: T ve B meşġūl
[1956] aʿlā: B aʿlī
[1957] aʿlā: B aʿlī
[1958] ḫaḳannıŋ: B ḫaḳan
[1959] durur: T ve B'de yok.

müsellaḥ (10) ḳılur érdi. Ol kün dağı bu ṭarīḳada çıḳıp şikār hengāmıda ḥażret-i (11) aʿlā[1960] ḫaḳannıŋ mülāzımları ḥażret-i ḫān-ı cennet-mekānnıŋ eşerin yıraḳdın (12) müşāhede ḳılıp daḫl ü mīzāḥ[1961] yüzidin ol ḥażretniŋ[1962] mülāzımlarıġa tīġ u sinānnı (13) cilveġa[1963] kirgüzüp ḥamle ḳıldılar. Ol ḥażret bu vāḳıʿadın ḫaber-dār bolup dost yā (14) düşmen érkenin bilmey tā tanulġunça yaraġsızlıḳ[1964] cihetidin ḫaylī mużṭarr ve müteʾeşşir boldı. (15) **Meşnevī**

[B361] Köŋül yolda zād-ı seferdür yaraġ
Uruşda nişān-ı ẓaferdür yaraġ

Yaraġsız (16) kişi yolġa ʿazm eylemek
Érür cānı ḳaṣdını cezm eylemek

[T80b] Ki köpdür[1965] ki yollar (17) ara ehl-i kīn
Żarar yétkürür[1966] élge eylep kemīn

Yaraġsız kişide yoḳ ol iʿtibār
[İ159a] (1) Ki bolġay aŋa devlet ü baḫt-yār

Ulus allıda ḫˇār u menkūb olur
(2) ʿadūsıġa iş vaḳti maġlūb olur

Dilīrī ki tīġ u yaraġsız érür
(3) Uruş çaġı ḳol ve ayaġsız érür

Kişi kim şücāʿ u dil-āver durur
Yaraġ bolmasa (4) zār u mużṭarr durur

[1960] aʿlā: B aʿlī
[1961] mizāḥ: B mizāc
[1962] ḥażretniŋ: T ve B ḥażret
[1963] cilveġa: T cilve
[1964] yaraġsızlıḳ: B yaraġsızlıġ
[1965] dür: B tür
[1966] yétkürür: T yetkürür

Yaraġsız ése Rüstem-i pīl-ten

Ne mümkin ki bolġay dil-āver-figen

Çū peşşe (5) yaraġ eyledi nīşni

Helāk étti[1967] Nemrūd-ı bed-kīşni

Peyem-ber ki ḥaḳ ḫıfẓıġa érdi yār

[B362] Yaraġ- (6) sız sefer ḳılmadı iḫtiyār

Yaraġsız tevekkül dağı tamm émes

Démey tamm belkim ser-encām émes

(7) Mundın soŋ ḥażret-i ḫān-ı maġfūr tamāmet esbāb ve yaraġ tehiyyesiġa (8) himmet-i ʿālī nehmetin maṣrūf tutup sipāhīlıġ umūrıġa ḳıyām ve sipeh-dārlıġ (9) rüsūmıġa iḳdām körgüzüp durur[1968]. Ebṭāl-ı rūzgār ve şüceʿā-yı nām-dārnı eṭrāf-ı ʿālem (10) ve ṭavāyif-i ümemdin öz mülāzemetiġa ündep memleket-dārlıġ ḳavāʿidiniŋ mehāmmıġa (11) belki mülk-sitānlıġ merāsiminiŋ intiẓāmıġa mübāderet ve müdāḫalet ḳıla başladı[1969] (12) ve her yerde kim aʿdā-yı mülk ü millet ve muʿānidīn-i dīn ü devlet ʿinād başın girībān-ı (13) fesāddın çıḳarup[1970] durur[1971] érdi, tünd-bād-ı çapavul bile ḫırmen-i emvāl ve cihātın bir bād u ṭūfān-ı (14) türktāz bile esās-ı cemʿiyyetin münhedim ve bībünyād ḳıldı. Egerçe ol ḥażretniŋ béklik (15) avānıdağı ṣadāret-i nādire ve vāḳıʿāt-ı bāhiresi köp durur[1972], ammā[1973] iḫtiṣār cihetidin iki vāḳıʿaġa (16) iktifā ḳıldı. **Evvelġı vāḳıʿa ḫān-ı cennet-mekānnıŋ tünd-bād-ı türktāz bile Ḳaraḳalpaḳıyye** (17) **muʿānidleri ḫırmen-i cemʿiyyetin savurġanı ve ṣarṣar-ı çapavul bile meşʿal-i ʿināddın öçürgeni [İ159b]** (1) yeke-tāz-ı meydān-ı varaḳ

[1967] étti ṭ étdi
[1968] körgüzüp durur: T ve B körgüzdi
[1969] başladı: T başladılar
[1970] çıḳarup: T ve B çıḳarıp
[1971] durur: T ve B'de yok.
[1972] köp durur: B köptür
[1973] Ammā: B'de yok.

şeh-suvār-ı ʿarṣa-ı nuṭḳ aʿni ḳalem-i çābüḳ-raḳam bu vāḳıʿa cilve-gāhıda (2) mundaḳ[1974] cevelān ḳılur kim sene-i hicriyye miŋ daġı[1975] iki yüz on sekkizde[1976] Muḥarremü'l-ḥarām (3) evāsıṭıda ḥażret-i Ḫān-ı maġfiret-nişān İltüzer Muḥammed Bahadır Ḫān enārallāhu burhānehu verā-yı (4) Āmūya'daġı ribāṭı kim anı tā'rīḫ miŋ daġı[1977] ikki[1978] yüz on altıda ʿimāret ḳıldurup (5) durur[1979] érdi, nüzūl-ı meserret-vuṣūlı bile anıŋ ẕirve-i iftiḫārın felekü'l-burūcdın (6) ötkerdi. **[B363]** Ol ribāṭ ʿālī ḥiṣārīdur[1980] refīʿ-bünyād ve miʿmārī durur[1981] vüsʿat-ābād (7) cilā-endūd bināsı ʿāşıḳlar köŋli dék muṣaffā ve ṣafā-āmūd esāsı maʿşūḳlar yüzi dék mücellā (8) feżā-yı dil-güşāyı İrem gül-zārı ṣaḥnıdın ḫaber bérgüçi ve hevā-yı ġāliye-sāyı firdevs-nesīmī feyżi[1982] (9) eşer yetkürgüçi[1983] her gül-destesi servi durur[1984] ruʿūnet bostānıda, her serāb-istānı (10) ḳaṣrı durur[1985] saʿādet gülistānıda **Meşnevī**

Şüreyyā bolup burcı allıda pest
Tapıp (11) saḳfıdın çarḫ şe'ni şikest

Bolup öyleri dehr öyi dék vesīʿ
Velī rifʿat içre (12) felekdin refīʿ

Ġaraż[1986] kim cihān içre körmey felek
Anıŋ dék ribāṭını bīreyb ü şek

[1974] mundaḳ: T ve B mundaġ
[1975] daġı: T ve B'de yok.
[1976] sekkizde: T sekizde; B sékizde şeddesiz
[1977] daġı: T ve B'de yok.
[1978] ikki: T ve B şeddesiz
[1979] durur: T ve B'de yok.
[1980] dur: T durur
[1981] durur: B dur
[1982] feyżi: B feyżidin
[1983] yetkürgüçi: B yétkürgüçi
[1984] durur: B dur
[1985] durur: B dur
[1986] ġaraż: Bʿarż

(13) Ol ḥażret anda bir néççe[1987] kün mütevaḳḳıf bolup öziġa[1988] müteʿallik̟ nökerlerin mülāzemetiġa (14) cemʿ ḳıldı. Ol cihetdin durur[1989] kim ol öçürde Aḳ-Yaḳış ayaḳı ve Teŋri-Yār (15) nehriniŋ başı ve Yartı-Ḳum mevżiʿide olturġan[1990] Ḫıtay[1991] Ḳaraḳalpaḳı'dın Bék [T81a] Muḥammed Ḳaraḳçı atlıġ (16) bir ḥarām-zāde ẓuhūr ḳılıp öz élíniŋ evbāş ve ḥarāmīleri bile Ḫʿāce Murād Biy ve Töre Murād (17) Ṣūfī'niŋ mütābaʿatıġa kirip rāh-zenlik ḳılur érdi. Ol cemāʿanıŋ ekābiridin [İ160a] (1) Şükr ʿAli Biy anıŋ hem-sāyelıġı şeāmetidin dil-teng ve āşüfte-ḫāṭır (2) bolup ol ḥażretniŋ dergāh-ı ʿālem-penāhıġa kişi yiberip durur[1992] érdi. (3) Anıŋ terġīb ve taḥrīṣi bile ol ḥażret leşker yıġnalġandın soŋra[1993] rükūb (4) ḳılıp Ḫʿāce- [B364] köli'ge tüşdi[1994]. Muḥarrem-i meẕkūrnıŋ yegirme sekkizide[1995] penc-şenbih küni (5) Ḫʿāce-köli'din nehżat ra'yetin Yartı-Ḳum cānibi ḥareketge[1996] kirgüzdi. Ol seferde (6) ekābir-zādelerdin köp kişi mülāzım-rikāb-ı ʿālī bolup durur[1997] érdiler. Andaḳ (7) kim siyādet-penāh, niḳābet-dest-gāh Seyyid Muẓaffer Ḫʿāce ve Nāymān eşrāfıdın (8) Küçük İnaḳ'nıŋ oġlı Oraż ʿAli Bék kim ḥālā atasıġa ḳāyim-maḳām durur[1998] (9) ve Mevlām-Berdi Uydaçı'nıŋ oġlı Muḥammed Cān Bék ve Ḳoŋrat'dın Ḫudāy-berdi İnaḳ- (10) nıŋ oġlı Muḥammed Niyāz Bék kim hālā cenāb-ı aʿlā[1999] ḫaḳanīde maḥrem-başılıġ merātibiġa irtifāʿ (11) tapıp durur[2000] ve Yūsuf Bék kim yüz-başılıġ manṣıbıġa manṣūb durur ve Ala-Bülük (12) urugıdın ʿAbdu'l-lah Serdār ve ġayrihüm

[1987] néççe: T ve B şeddesiz
[1988] öziġa: T özige
[1989] durur: T ve B'de yok.
[1990] İ'de satır üstünde "ن" var; T ve B'de olturġan
[1991] Ḫıtay: İ'de Ḫıta sözü eklenmiş.
[1992] durur: T ve B'de yok.
[1993] soŋra: T ve B soŋ
[1994] tüşdi: B tüşti
[1995] sekkizide: T sekizide; B şeddesiz
[1996] ḥareketge: T ve B ḥareketġa
[1997] durur: T ve B'de yok.
[1998] durur: B dur
[1999] aʿlā: B aʿlī
[2000] durur: B dur

ikki[2001] kün ḳaṭʿ-ı mesāfet ḳılġandın soŋra[2002] (13) ol nāḥiyetġa dāḫil bolup çāşt-gāh durur[2003] érdi kim ol ḥażret (14) leşker ehlin gürūh gürūh ayırıp çapavulġa emr ḳıldı. Bék Muḥammed Ḳaraḳçı kim nādire-i[2004] (15) fesād durur[2005] érdi burunraḳ ḫaber-dār bolup köçüp ḳalın bīşelerde mütevārī bolup (16) durur[2006] érdi. **Naẓm**

Süleymānġa ḳaçan bolġay ṭaraf-ı Mevr
Téngiz cenbide ḳaṭreġa ne maḳdūr

(17) Ġażab-nāk arslan allıda tilkü
Turar né nevʿ cür'et birle utru

Şuʿā-ı āf-tāb allıda şepper
[İ160b] (1) Ne mümkin kim tura alġay berāber

Yetüşgeç bād-ı ṣarṣar ṣadmeti tīz
Per-kāhı néçük bolmas sebük-ḫīz

(2) **[B365]** Anıŋ éli dağı köçüp bādiye-peymāy-ı firār bolup érdiler. Leşker-i nuṣret-eşer yetip ḳatl u tārācġa (3) meşġūl boldılar. Tīġ-ı ḫūn-feşān ve sinān-ı cān-sitān bile mütemerridlerni (4) maḳhūr ve müste'ṣal ḳılıp mevāşī ve emvāl, żuʿafā ve eṭfālin ġāret ve tārāc ḳılıp (5) ġanīmet silkige ve esāret ḳaydıġa çéktiler. **Şiʿr**

Bahādırlar eylep tek ü pū besī
(6) Ḳılıp ḳatl u tārāc her sū besī

ʿİnād ehlini ḫˇār ü zār eyleben
Cezāsın bérip (7) tār ü mār eyleben

[2001] ikki: T ve B şeddesiz
[2002] soŋra: T ve B soŋ
[2003] durur: T ve B'de yok.
[2004] nādire-i: T ve B mādde-i
[2005] durur: T ve B'de yok.
[2006] durur: T ve B'de yok.

Mevāşī ü malın ḳılıp dest-gīr
Oġul olca vü ḳızın eylep esīr

Perīşān (8) ḳılıp ʿaḳd-i cemʿiyyetin
Başı üzre kéltürdiler niyyetin

Belī ol ki tüşti żalālet ara
(9) Felek eyleben rūzgārın ḳara

Bu yaŋlıġ nevāyib ara zār éter
Cezā-yı ʿamelġa giriftār éter

(10) Bu vāḳıʿa ʿaṣrġaça imtidād taptı[2007] ve gürūhı kim Bék Muḥammed Ḳaraḳçı'nıŋ (11) ḳaṣdıġa me'mūr bolup érdi, her néçe kim cüst ü cū ve tereddüd ḳıldılar ol ḥarām-zādedin (12) eşeri tapılmadı ve çapavul ehli rāyet-i nuṣret-āyet ẓıllıġa müctemiʿ bolġandın (13) soŋ ol ḥażret māl-ı ġanāyimni leşkeriyye ehliġa taḳsīm ḳılıp her kişige māl-ı (14) vāfir ve menāl-i [B366] mütekāşir maḳsūm boldı. Ol cümledin dérler kim Muḥammed Niyāz Bék'niŋ (15) sehm [T81b] ü ḥiṣṣesi iki yüz ṭıllālıḳ[2008] vech érdi, ʿalā haẕā'l-ḳıyās ve esīrlerdin (16) otuz yeti bākire ḳız érdi kim kemāl-i cemāl ve ġāyet-i iʿtidālde érdi. Ol ḥażret esīrlerni (17) muʿtemed ve perhīz-kār kişilerġa tapşurup feṯḥ ü fīrūz-mendlik bile mürācaʿat ḳıldı. [İ161a] (1) şehr-i Ṣafer ḫatemallāhü bi'l-ḫayr ve'l ẓafernіŋ törtinçi[2009] küni kim çehār-şenbih érdi, dārü'l-emāre-i (2) Ḫıvaḳ'ġa nüzūl ḳılıp vālid-i büzürg-vārınıŋ mülāzemetiġa müşerref boldı. Bir aydın soŋ ol (3) élniŋ ekābir ve maʿārifi armaġan ve tansuḳāt bile kélip ʿatebe-būslıḳġa[2010] şeref-i iḫtiṣāṣ (4) tapıp iṭāʿat ḳılādesiġa müteḳallid boldılar. Zekāt ve ḫarāc ḳabūl ḳılıp esīr bolġan (5) żuʿafā ve eṭfālin alıp öz diyārıġa

[2007] taptı: T tapdı
[2008] ṭılālıḳ: B ṭılālıġ
[2009] törtinçi: T törtlençi
[2010] ʿatebe-būslıḳġa: T ʿatebe-būslıġġa

ruḫṣat-ı inṣırāf ḥāṣıl ḳıldılar. **İkkinçi**[2011] **vāḳı'a** (6) **ḫān-ı maġfiret-nişānnıŋ Ḫᵛāce-éli semtiġa 'azīmet merkebin sürgeni** (7) **ve ol él ḥişārınıŋ dervāzesin ġażabnıŋ**[2012] **otıġa köydürgeni** güzāriş meydānınıŋ (8) berḳ-tāzı, nigāriş ma'rekesiniŋ āteş-bāzı, a'ni ḫāme-i vāḳı'a-nigār bu nev' ḥikāyet- (9) güzārlıġ körgüzür kim hemol yıl cümādi'ş-şānīde ḥażret-i pād-şāh-ı maġfūr ve şehen-şāh-ı (10) mebrūr İltüzer Muḥammed Bahādır Ḫān Ḫᵛāce-éli ḥişārınıŋ ḳaṣdıġa rükūb ḳılıp dervāzesin (11) āteş-i ḳahr bile örtep mürāca'at ḳıldı[2013]. Bu maḳāl tebyīni ol durur kim sene (12) miŋ daġı[2014] ikki[2015] yüz on altıda Töre Murād Ṣūfī kim Manḳıt kürenide ol ḥażret bile (13) muṣālaḥa ḳılıp 'uhūd-ı müşeyyed ve mevāṣıḳ-ı mü'ekked meyāmini[2016] bile mübārizleriŋ ḳayd-ı muḥāṣara ve dām-ı intiḳāmı- (14) dın maḫlaṣ tapıp durur[2017] érdi. Andaḳ kim ilgeride meẕkūr bolup durur érdi, öz **[B367]** diyārıġa (15) barġandın soŋra[2018] yana şerāret-i fıṭrī ḥareketidin temhīd-i ḍalāletġa ışrār ḳılıp Ḳaŋlı uruḳıdın (16) cem'ī keşīrni kim verā-yı Āmūya'da otlaġ cihetidin mütemekkin durur[2019] érdiler. Ol cemā'ānıŋ üstige[2020] (17) etbā' ve a'vānı bile kélip alarnı ḫᵛāh-nā-ḫᵛāh köçürüp Ḳoŋrat'ġa éltti[2021]. Ol ḥażret anıŋ **[İ161b]** (1) mundaġ naḳż-ı 'ahd ve kesr-i mīṣāḳıdın beġāyet rencīde-ḫāṭır bolup **"فمن نكث فانما ينكث على نفسه** (2)"[2022] medlūlı bile anıŋ ḳalem-revīġa ra'yet-efrāz-ı 'azīmet bolup āteş-i (3) nehb ü ġāret bile aŋa tenbīh-i 'aẓīm ve gūşmāl-i belīg yétkürmekni[2023] pīş-nihād-ı ḫāṭır- (4) eşref ḳılıp durur[2024] érdi. Ammā ba'żı mevāni' mümāna'atıdın ol 'azm te'ḫīr ve ta'vīḳ (5)

[2011] İkkinçi: T ve B ikilençi
[2012] ġażabnıŋ: T ve B ġażab
[2013] mürāca'at ḳıldı: T ve B yandı
[2014] daġı: T ve B'de yok.
[2015] ikki: T ve B şeddesiz
[2016] meyāmini: T میامتی
[2017] durur: T ve B'de yok.
[2018] soŋra: T ve B'de soŋ
[2019] durur: T ve B'de yok.
[2020] üstige: T ve B üstiġa
[2021] éltti: T éltdi
[2022] Kur'ān, XLVIII, 10.
[2023] yétkürmekni: T yetkürmekni
[2024] durur: T ve B'de yok.

ḥayyiziġa ḳalıp durur[2025] érdi. Ḳalpaḳıyye[2026] ġāretidin soŋra[2027] ol ḥażretniŋ ṣīt-i ṣalābet (6) ve āvāze-i mehābeti aḳṭār ve āfāḳġa münteşir bolup aʿdā-yı mülk ü millet ḫuṣemā-yı dīn ü devlet (7) sīneleriġa çeng dék nāḫun-ı ḥasret urup ḳānūn-ı rāḥat ve rübāb-ı refāhhiyet (8) tārın ruʿb u hirās mıżrābınıŋ zaḫmesi bile üzdi. Bu cihetdin Ḫʿāce-éli- (9) niŋ ṣanādīd ve meşāhīridin baʿżı dūr-endīşlik ḳılıp ol ḥażretniŋ (10) dergāh-ı ʿālem-penāhıġa pinhānī peyġām ve mürāselāt yiberip istidʿā ḳıldılar kim: (11) “Eger rā’yet-i nuṣret-āyetleriniŋ eşiʿa-ı meh-çesi bu tīre-rūzgārlarnıŋ maşrıḳ-ı (12) enẓārıġa ḫurşīd-i nūrānī dék pertev-efgenlıġ ḳılsa ve ʿasker-i ẓafer-perverleriniŋ (13) tūtiyā-yı ġubārı bu küdūret āṣārlarnıŋ dīde-i ebṣārıġa sürme-i süleymānī yaŋlıġ rūşenlıġ[2028] (14) yétkürse[2029] mülāzımları yüziġa bendelik ebvābın **[T82a]** açıp ḳalʿanı tapşurur-miz.” (15) Ol ḥażret bu cihetdin sene-i meẕkūrede cumādi’ṣ-ṣānīniŋ üçide dū-şenbih (16) küni tört yüz güzīde yigit bile kim her biri şücāʿ-ı nām-dār ve mübāriz-i rūzgār érdi. (17) **Meşnevī**

[B368] Neberd-āzmāy ü dil-āver barı
Dilīr ü ṣaff-ārāy[2030] u ṣaff-der barı

Deġā ʿarṣasıda **[İ162a]** (1) ḫurūşende bebr
Heycā bīşesi içre ġurrān hizebr

Eger çékseler yavġa bürrende ṭīġ
Tümen miŋ (2) ése ḳatl étip bīdirīġ

Siliḥ-şūrlıġ[2031] içre çālāk olup
Velīkin uruşdın (3) ṭarab-nāk olup

[2025] durur: T ve B’de yok.
[2026] Ḳalpaḳıyye: T Ḳara Ḳalpaḳıyye
[2027] soŋra: T ve B soŋ
[2028] rūşenlıġ: T rūşenlıḳ
[2029] yétkürse: T yetkürse
[2030] İ’de ṣaff-ārāy: T ve B ṣaf-ārāy u
[2031] siliḥ-şūrlıġ: T siliḥ-şūrlıḳ

Melek-ḳuvvet u dīv-hey’et kélip

Ġażanfer-fer ü[2032] bebr-ṣavlet kélip

(4) Tapıp yavġa barça sebük-tāzlıġ

Ḳılıp tīġ birle ser-endāzlıġ

Gürlen mużāfātıdın (5) Nöküz ayaḳıdaġı ribāṭ-ı fāyiżi’n-neşāṭıdın[2033] kim ol daġı ol ḥażretniŋ (6) mülk-i ḫāliṣ ve müstaḥdeşāt-ı maḫṣūṣıdın durur[2034], irādet yek-rānıġa rükūb ḳılıp (7) mevkib-i ẓafer-ḳarīn ve ra’yet-i nuṣret-āyīnġa Ḫˇāce-éli semtiġa taḥrīk bérip (8) füyūżāt-ı bahār-vuṣūlı bile merāḥil ḫāristānın çemen-güster ve nefeḥāt-ı nesīm- (9) vürūdı bile menāzil dimāġın muʿaṭṭar ḳıldı. Ferd

Her ḳayan ʿazm eylese feyż-i (10) ḳudūmıdın bolur

Tīre tofraḳ altun u seng-i siyeh yāḳūt-ı nāb

Ve ay- (11) nıŋ törtünçi[2035] kéçesi kim se-şenbih tüni durur[2036] érdi, ol diyārġa vārid (12) bolup [B369] mevkib-i vālānı istidʿā ve istiḥżār ḳılġanlarġa yaşurun kişi yiberdi (13) kim tā mevkib-i ʿālī vuṣūlıdın ḫaber-dār ḳılġay. İttifāḳ burunġı kün alarnıŋ (14) meknūn ḫāṭırıdın Dosım Biy ve Öte-Ḳulı Atalıḳ kim ol ḳalʿanıŋ vālisi durur[2037] érdiler. (15) Şemme-i āgāhlıġ tapıp alarnı baʿżı mühimmāt bahānesi bile Ḳoŋrat’ġa uzatıp érdiler. (16) Barġan kişi bu ḥādiṣedin ıṭṭılāʿ tapıp bīneyl-i maḳṣad mürācaʿat ḳıldı. Ol ḥażret bu ḫaberniŋ[2038] (17) istimāʿıdın müte’eṣṣir bolup ḳalʿa-ı meẕkūreniŋ ḳıble dervāzesiniŋ teḳābüliġa barıp [İ162b] (1) Yamġurlı nehriniŋ kenārıda

[2032] ü: İ’de yok.
[2033] fāyiżi’n-neşāṭıdın: T’de “ف” harfi yerine “ق” yazılmış ; B feyżi’n-neşāṭıdın
[2034] durur: B dur
[2035] törtünçi: T törtlençi
[2036] durur: T ve B’de yok.
[2037] durur: T ve B’de yok.
[2038] ḫaberniŋ: T ve B ḫaber

köprükniŋ[2039] allıda be-menzile-i **"والجبال اوتادًا"**[2040] kemāl-i (2) ṣebāt ve ġāyet-i vaḳar bile taġ dék ārām ve ḳarār[2041] tutup durur[2042]. **Şi'r**

Zehī (3) ṣāḥib-i ṣebāt u kūh-ı temkīn
Ki bardur taġdın ārām içre sengīn

Tutup iş çaġı (4) tuġ astıda ārām
Temekkün émriġa bérse ser-encām

Vaḳarıdın yarur temkīn çerāġı
(5) Ṣebātıdın uçar İlbürz Taġı

Ol çaġda henüz dervāze levḥaları dostlar iḳbāli dék (6) açuḳ ve düşmenler yaḳası dék çāk durur[2043] érdi. Behrām-ṣavlet dil-āverler ve[2044] Mirrīḫ-ṣalābet künd- (7) āverler ol ḥażretniŋ işāret-i lāzımü'l-beşāreti bile dervāzeġa yügürüp ḳarīb érdi kim (8) şāhid-i duḫūlleri bile ol ḳal'anıŋ[2045] āġūşın[2046] memlū ḳılġaylar. Ol eşnāda Ḫˇāce-éli'niŋ (9) Ḳaraca[2047] ṭāyifesidin Orazaḳ atlıġ bir yigit bahādırlar vuṣūlıdın āgāh bolup **[B370]** dervāzeni (10) çékip muḳaffel ḳıldı. Mübārizler levḥa şikāfıdın ḳılıç soḳup ol ḥarām-zādeniŋ sīne-i (11) pür-kīnesin dervāze şikāfı dék çāk ḳılıp ecelġa medḫal ve cānġa maḫrec étti ve emr-i 'ālī (12) mūcibi bile zenbürek ve şemḫāl oḳıġa dervāze levḥaların nişāne étip[2048] **"فاتبعه شهاب ثاقب"**[2049] (13) sihām-ı sehīmīn[2050] dervāze nigeh-bānlarıġa yaġdurup 'Alī Bay Atalıḳ bile köp kişige zaḫm-ı cān- (14)

[2039] köprükniŋ: T ve B köprük
[2040] Kur'ān, LXXVIII, 7.
[2041] ve ḳarār: T ve B'de yok.
[2042] tutup durur: T tutdı; B tuttı
[2043] durur: T ve B'de yok.
[2044] dil-āverler: T'de yok. İ'de ve B'de üstte ötreyle gösterilmiş.
[2045] ḳal'anıŋ: T ve B ḳal'a
[2046] aġūşın: T'de "ى"nin noktaları eksik.
[2047] Ḳaraca: B Ḳaraça
[2048] étip: T ve B ḳılıp
[2049] Kur'ān, XXXVII, 10.
[2050] sehīmīn: B sehmīn

gezāy yetip ḥırāset ehli dervāze astıda tura almay kūçelerġa[2051] müteferriḳ boldı. (15) [T82b] Ol çaġda bahādırlarnıŋ āteş-i ḳahr u ġażabı[2052] iltihāb tapıp dervāzeni ḳahr otıġa köydürüp (16) ol ot tütüniniŋ[2053] āsmān-fersālıġıdın "يوم تأتى السماء بدخان مبين"[2054][2055] müfādı bile ol (17) ḳaraŋġu tünde ḳıyāmet künin āşikār étip "يغشى الناس هذا عذاب اليم"[2056] mażmūnın ḳalʿa ehliġa [İ163a] (1) rūşen ve pedīdār ḳıldılar ve ot ḥiddetidin dervāze ve cübā-ḫāne vīrān bolup zebāne-i dūzaḫ- (2) nişāne bevāriḳ-i ḥurḳat bile felek ḫırmenin ḫākister ḳıldı ve dūd-ı şerār-ālūd ṣuʿūd ḳılıp sipihr-i kebūd (3) ve kevākib-i nāmaʿdūdın nümūd körgüzüp durur[2057].

Naẓm

Gerdūnġa çékip ol ot (4) zebāne
Dūzaḫ otıdın dében nişāne

ʿAşḳ ehliniŋ āhı dék cihān-sūz
Hecr otı kibi (5) ḥarāret-endūz

Aʿdānı ḥarāreti ḳılıp gül
Aḥbābġa şuʿlesi açıp gül

[B371] Şiddetġa (6) yalın bolup hem-āġūş
Dervāzeni étti[2058] ʿıhn[2059]-ı menḳūş

Dūdı ki suʿūd étip hevāġa
(7) Yüz ḳaralıġ ögretip simāġa

[2051] kūçelerġa: T ve B kūçelerge
[2052] ateş-i ḳahr u ġażabı: T ve B ateş-i ġażabı
[2053] tütüniniŋ: T'de "ن"un noktası eksik.
[2054] İ ve T يأتى
[2055] Kur'ān, XLIV, 10.
[2056] Kur'ān, XLIV, 11.
[2057] körgüzüp durur: T ve B körgüzdi
[2058] étti: B eylep
[2059] ʿıhn: B āhen اهن

Ol dūd ara bīʿaded şerāre

Encümġa füzūn ḳılıp (8) şümāre

Ol ḳalʿanıŋ[2060] ekābiridin Dosım Biy ve Öte-Ḳulı Atalıḳ ve Ḥasan ʿAlī Ḫˇāce ve İskender (9) Atalıḳ veled-i Yaḫşılıġ Biy ve Ḥasan Murād Sarı ve ġayrihüm kim her ḳaysı öz menzilide siyeh-mest-i bāde-i ġaflet (10) bolup bister-i ḫˇāb ve istirāḥatda yatıp érdiler[2061], bu ġulġule-i vaḥşet-engīz ve bu meşġale-i deḥşet-āmiz- (11) din bīdār bolup serāsime ve maḫẕūl-vār ḳaṣd ḳıldılar kim şimāliyye dervāzeni açıp firār (12) iḫtiyār étgeyler ve Dosım Biy kim köhne-gürg-i rūbāh-firīb durur[2062] érdi, sūhān-ı temkīn ve (13) miḳrāż-ı te'ennī bile alarnıŋ silsile-i vaḥşet ve rişte-i ıżṭırābın münḳaṭıʿ ḳılıp silk-i cemʿiyyetiġa (14) inʿiḳād bérdi ve Ḳulap cemāʿası kim madde-i temhīd-i fesād ve muḥarrik-i zencīr-i ʿinād durur[2063] érdiler ve ol vāḳıʿa-ı (15) sehm-nāk vehmidin bünyān-ı ḳarārlarıġa ot tüşüp benātü'n-naʿş dék perīşān (16) ve müteferriḳ bolup durur[2064] érdiler. Alarnı kemāl-i ictihād ve ġāyet-i ihtimām bile öz ḥużūrıġa pervīn dék (17) cemʿ ḳılıp Öte-Ḳulı Atalıḳ ve Ḥasan ʿAlī Ḫˇāce'ni baʿżı tüfeŋ-endāz bile ḳalʿa küngüride **[İ163b]** (1) müdāfaʿaġa meşġūl ḳılıp özi ve İskender Atalıḳ ve Ḥasan Murād Sarı ve ġayrihümā (2) bile ḥāżır bolġan ʿavām ve cühhālni dervāzeġa sürüp taş ve kések bile mesdūd (3) ḳıldurdı ve Nāymān Emīr **[B372]** ʿAvāż İnaḳ'nıŋ aḥfādıdın Muḥammed Cān Bék bin Mevlām-Berdi[2065] (4) Uydaçı kim beġāyet dilīr ve mütehevvir yigit érdi ve faḳīrġa ḳarābet ve ḳayın aḳalıḳ nisbeti bar érdi. (5) Ḥażret-i ḫıdīv-i kāmkārnıŋ fermān-ı ḳażā cereyānı bile baʿżı dil-āverlerni āteş-endāzlıḳġa[2066] (6) terġīb ve taḥrīṣ ḳılur érdi. Nāgāh ḳalʿa cānibidin aŋa tīr-i ḳażā yetip zaḫm-ı mühlik ve cerāḥat-ı (7) kār-ger bile dervāze pīş-gāhıġa[2067]

[2060] ḳalʿanıŋ: T ve B'de ḳalʿa
[2061] érdiler: B érdi
[2062] durur: T ve B'de yok.
[2063] durur: T ve B'de yok.
[2064] durur: T ve B'de yok.
[2065] Mevlām-Berdi: T Mevlām-Bérdi
[2066] endāzlıḳġa: B endāzlıġġa
[2067] pīş-gāhıġa: B pīş-gāhıda

köprük üstiġa yıḳıldı. Ol ḥażret anıŋ cerāḥatın (8) merhem ʿiyādeti bile ḫuşk-bend ḳıldurup ḳaytardı. Andın soŋ nāyire-i ġażabı (9) işti'āl tapıp himmet-i ʿālī nehmeti ol emrġa cāhid ve muḳteżā boldı kim nīrū-yı bāzū-yı celādet (10) bile ḳalʿa-güşāylıġ rā'yetin cilveġa kirgüzüp bék-i meẕkūrnıŋ intiḳāmı üçün (11) ehl-i fesādġa tīġ-ı bīdirīġ bile gūşmāl-ı belīġ bérgey. Baʿżı devlet-ḫᵛāh-ı ṣamīmi'l-inḳıyād ve ḫiẕmet- (12) penāh-ı selīmü'l-iʿtiḳād kim ol ḥażretniŋ af-tāb-ı ḥużūrıġa bāl-efşān-ı (13) hevā-yı ḳurbet ve müstaġrıḳ-ı żiyā-yı ṣoḥbet érdiler. Maʿrūż-ı rāy-ı ʿālem-ārāy (14) **[T83a]** ḳıldılar kim: "Ḳalʿa bināsı ġāyet-i metānet ve nihāyet-i ḥaṣānetde dervāze (15) mesdūd ve ot iltihāb-āmūddur. Egerçe ḳalʿa bāvücūd-ı ḥaṣānet ve istihkām (16) sipāh-ı nuṣret-penāhnıŋ tünd-bād-ı ḥamelātınıŋ ṣadamātıdın bir ḳabża-ı tofraḳ dék (17) bir bād-ı inhidām bolur. Ammā yümkin kim baʿżı[2068] dil-āverlerniŋ gevher-i ẕātıġa kim her biri **[İ164a]** (1) şecāʿat bāzārıda cihān ḫarācıġa lāyıḳ durur[2069]. Noḳsān yetse kim bu ḫazef miḳdārlar- (2) nıŋ mecmūʿı alarnıŋ ḫāk-i pāyiġa behā bola almas. Émdi münāsib-i devlet ol durur[2070] kim (3) mevkib-i vālā mürācaʿat cānibiġa ḥareket ḳılsa ol ḥażret kemāl-i līnet-i nefs ve mülāyemet-i ṭabʿ (4) iḳtiżāsıdın alarnıŋ mültemesin mebẕūl tutup zimām-ı ʿāṭıfetin muʿāvedet ṭarafıġa maʿṭūf (5) étti[2071]. Meyli Çuŋul ḥudūdıġa yetgende Muḥammed Cān Bék penc-şenbih kéçesi ol zaḫm-ı cān- (6) sitāndın **[B373]** Ḥaḳ'nıŋ[2072] civārıġa intiḳāl ḳıldı. Anıŋ müddet-i ʿömri ḳırḳ yıl (7) durur[2073] érdi. Ol ḥażret aynıŋ yettiside[2074] cumʿa küni Ḫᵛārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa[2075] (8) nüzūl-ı iclāl buyurup durur[2076]. **Ḫān-ı cennet-mekānnıŋ gevher-i vücūd-ı hümāyūnı bile** (9) **emāret manṣıbın zīnet-güster ve naḳş-ı elḳāb-ı meymūnı bile iyālet ḫātemin me'mūr ḳılmaġı** (10) mażāmin-i menīʿa eyvānınıŋ

[2068] baʿżı: B baʿżī
[2069] durur: B dur
[2070] durur: T ve B dur
[2071] étti: T étdi
[2072] Ḥaḳ'nıŋ: B Ḥaḳ
[2073] durur: T ve B'de yok.
[2074] yettiside: T ve B şeddesiz
[2075] Ḫᵛārezm-i İrem Bezm dārü's-salṭanasıġa: T ve B Ḥıvaḳ'ġa
[2076] nüzūl-ı iclāl buyurup durur: T ve B nüzūl ḳıldı

manṣıb-ārāsı, maʿānī-i refīʿa dīvānınıŋ mesned-pirāsı aʿni (11) ḳalem-i ḫoş-ḫırām bu dāsitān-ı meserret-iḳtirān mehāmmıġa andaḳ[2077] intiẓām bérdi[2078] (12) kim çün emīr-i kebīr celālü'd-devlete ve'd-dīn ebū's-selāṭīn bi'l-istiḥḳāḳ **Emīr ʿAvaż Biy ʿİnaḳ**[2079] (13) **nevverallāhu merḳadehu**nıŋ imtidād-ı marażı tezāyüd ve iştidād-ı żaʿfı teżāʿuf taptı[2080]. Andaḳ durur[2081] kim (14) sābıḳan beyān kilkiniŋ raḳam-zedesi bolup durur[2082] érdi. Ümerā-yı ʿiẓām ve ümenā-yı kirām anıŋ şiddet-i (15) renc ü meāl-i aḥvālidin şeref-i vefāt ve irtiḥāl-eşer-i memāt ve intiḳāl teferrüs ḳılıp ḥażret-i (16) sulṭān-ı maġfūr ve ḫaḳan-ı mebrūr, rāsim-i merāsim-i salṭanat, bānī-i mebānī-i mekremet, ḳaan-ı ʿālī-şān (17) İltüzer Muḥammed Bahādır Ḫān[2083] kim ol çaġda baʿżı mühimmāt istikmāl ve istiḥṣāli üçün verā-yı Āmūya'ġa **[İ164b]** (1) ötüp durur[2084] érdi, kişi yiberip durur[2085]. Atası ḥālidin iḫbār ḳıldılar. Ol ḥażret cenāḥ-ı (2) istiʿcāl bile mürācaʿat körgüzüp atasınıŋ saʿādet-āṣār-ı dīdārıġa[2086] müşerref (3) bolġandın soŋra[2087] ol ḥażretġa atasınıŋ mūcib-i fermān ve rıżā-mendlıġı (4) Fāżıl Biy ve Şāh Niyāz Atalıḳ'nıŋ saʿy u kūşiş ü ihtimāmı[2088] bile[2089] ve emīr-zādelerniŋ icmāʿ (5) ve ittifāḳı bile velī-ʿahdlik manṣıbın teklīf ḳıldılar. Ol ḥażret evvel ol emr-i ḫaṭīrdin (6) imtināʿ ve istibʿād körgüzüp soŋra[2090] alarnıŋ teveccüh-i ḫāṭırını[2091] mübālaġa (7) ḥaddıda körüp ḳabūl ḳıldı ve sene-i hicriyye miŋ dağı ikki[2092] yüz on

[2077] andaḳ: T ve B andaġ
[2078] bérdi: T ve B bérür
[2079] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[2080] taptı: T tapdı
[2081] durur: T ve B'de yok.
[2082] durur: T ve B'de yok.
[2083] Ḫān: B Ḫān'ġa
[2084] durur: T ve B'de yok.
[2085] durur: T ve B'de yok.
[2086] saʿādet-āṣār-ı dīdārıġa: T ve B saʿādet-āṣārıġa
[2087] soŋra: T ve B soŋ
[2088] saʿy u kūşiş ü ihtimāmı: T ve B saʿy u ihtimāmı
[2089] bile: T ve B'de yok.
[2090] soŋra: T ve B'de yok.
[2091] ḫāṭırını: T ve B ḫāṭırın
[2092] ikki: T ve B şeddesiz

sekkizde[2093] (8) muvāfıḳ Toŋuz yılı **[B374]** Ẕülḳaʿde'niŋ yegirme altısıda penc-şenbih küni durur[2094] kim (9) āf-tāb-ı ʿālem-tāb Ḥūt menāzilide żiyā-baḫş-ı ḫāne-i āb durur[2095] érdi. **Meşnevī**

(10) Mübārek édi vaḳt u ferrūḫ zamān
Kemāl-i saʿādetde érdi cihān

Şeref burcıda (11) şems édi cilve-ger
Velī şemsge érdi nāẓır ḳamer

Çāşt-gāh (12) dārü'l-emāre-i Ḫˇārezm-i İrem Bezm'de[2096] atasınıŋ dīvān-ḫāneside kim ol dīvān-ḫāne (13) ḥālā **ḥażret-i pād-şāh-ı kām-kār ve şehen-şāh-ı ʿadālet-şiʿār nāṣır-ı bilād-ı ehli'l-islām, ṣāḥibü'l-ḳalem** (14) **ve'l-ḥüsām aʿlā ḫaḳan ebū'l-muẓaffer ve'l-manṣūr ve'l-feṭḥ Muḥammed Raḥīm Bahādur Ḫān'ġa** mīrāṣdın (15) iḫtiṣāṣ tapıp durur[2097]. Ol ḥażret béklik rütbesidin ʿurūc ḳılıp cemşīd-i ḫūrşīd yaŋlıġ (16) emāret uçıġa irtifāʿ taptı[2098] ve eyālet menşūrın tārek-i mübārekiġa sançıp ḥükūmet ḫātemin (17) keff-i kifāyetiġa aldı. Memleket umūrıġa mutaṣaddī ve salṭanat ʿuhūdıġa **[T83b]** müteʿahhid bolup pertev-i elṭāf **[İ165a]** (1) ve şuʿāʿ-ı aʿṭāfı bile dārü'l-emmāre[2099] sükkānınıŋ dīde-i ümmīd ve żamīr-i saʿādet-mezīdlerin (2) rūşen ve münevver ḳıldı ve fermān-fermālıġ kūs nevbetin dergāh-ı devlet- (3) penāhīde felek nevbet-zeni nevāzişġa kirgüzüp ṣadā-yı ṭanṭana bile (4) **"هذا من الآثار دولة العظمى"** beşāretin mele'ü'l-aʿlānıŋ sāyirleriġa ve cirm-i ġabrā sākinleriġa (5) güş-zed ḳıldı. **Naẓm**

Felek bu müjdedin eylep tefāḫür

[2093] sekkizde: T sekizde; B sékizde
[2094] durur: T ve B'de yok.
[2095] durur: T ve B'de yok.
[2096] Ḫˇārezm İrem Bezm'de: T ve B Ḫıvaḳ'da
[2097] durur: B dur
[2098] taptı: B tapdı
[2099] emmāre: T ve B şeddesiz

Sévinçiġa[2100] (6) kevākibdin saçıp dürr

[B375] Zamāne eylep iẓhār-ı mübāhāt

Cihān ḫurrem bolup heyhāt (7) heyhāt[2101]

Kélip iḳbāl éşikdin tehniyet-güy

Cenābı ḫākiġa devlet ḳoyup (8) rūy

Ve sürūr-ı şāʿir bu tā'rīḫni aytıp durur[2102] érdi. **Tā'rīḫ**

Server-i dīn penāh-ı ʿālī-ḳadr

(9) İltüzer Biy ʿİnaḳ çarḫ-ı ḥaşem

Altı ötmiş édi yegirme dağı

Şehr-i Ẕī-ḳaʿdedin[2103] (10) ne pīş[2104] ü ne kem

Taptı[2105] rifʿat emāret evci üze

Ḫıvaḳ içre çü neyyir-i aʿẓam

(11) Kilk-i sürūr bu emr-i tā'rīḫin

Sürūr-ı ehl-i Ḫıvaḳ étdi[2106] raḳam

Bu vāḳıʿadın béş (12) kün inḳıżā tapġandın soŋra[2107] dū-şenbih küni ġurre-i Ẕü'l-hicce'de vālid-i büzürg-vārı emīr-i (13) kebīr ʿAvaż Biy ʿİnaḳ merḥūmı vefāt tapıp anıŋ tekfīn ve techīz ve tedfīn ve taʿziyesidin (14) ve pād-şāhāne āb u āş ṣadaḳātıdın

---

[2100] sévinçiġa: Sözcük İ'de sevyünçiġa şeklinde yazılmış.
[2101] Sözcük İ'de iki kere yazılmış
[2102] durur: T ve B'de yok.
[2103] ẕī-ḳaʿdedin: T ẕī'l-ḳaʿdedin
[2104] pīş: üç metinde de sözcük *pīş* şeklinde; ancak anlam bakımından *bīş* (*Far. Çok, fazla*) daha akla yatkın görünüyor.
[2105] taptı: T tapdı
[2106] étdi: B étti
[2107] soŋra: T ve B soŋ

ve kelāmullāh ḫatemātıdın ferāġ tapġandın (15) soŋra[2108] dīvān-ḫāne-i ʿālīġa çıḳıp erkān-ı devlet ve aʿyān-ı ḥażretġa bār-ı ʿamm bérdi (16) ve pertev-i iltifātın umūr-ı memleket ve mehāmm-ı ḥükūmet iştiġāliġa **[B376]** salıp ümerā-yı ʿiẓām (17) ve ḥükkām-ı ẕü'l-iḫtirāmġa burunġı merātib ve menāṣıbın muḳarrer tutup belkim[2109] irtiḳā'-ı medāric ve izdiyād-ı **[İ165b]** (1) vaẓāyif bile mümtāz ve melbūsāt-ı zer-kār ve inʿāmāt-ı bisyār bile ser-efrāz ḳıldı. (2) Fuḳarā ve mesākīnniŋ mefāriḳ-i aḥvāliġa sāye-i hümāy-ı re'fetin salıp aʿlā-yı aʿlām-ı ʿadl (3) ve icrā-yı aḥkām-ı şerʿ bile merāsim-i ẓulm ve ḳavānīn-i bidʿatnı ber-ṭaraf ḳıldı. **Şiʿr**

(4) ʿAyn-ı ʿināyetdin olup nūr-pāş
Mülk-i cihān içre néçük kim ḳuyaş

Şefaḳatini ilge (5) ḳılıp kām-baḫş
Ḫāṣṣa ki faḳr ehliġa inʿām-baḫş

Ẓulm ü bidaʿ resmin étip (6) münzevī
Şerʿ bile ʿadlni eylep ḳavī

Oġrı ḳolın ḳaṭʿ étip él malıdın
Rāh-rev īmen (7) bolup iḳbālidin

Ve Yomut evbaşı kim şerāret-i cibillī ve żalālet-i fıṭrī ḥareketidin (8) emīr-i kebīr ʿAvaż Biy İnaḳ'nıŋ eşnā-yı intiḳālide memālik eṭrāfıġa dest-i teṭāvül uzatıp baʿżı (9) fuḳarā ve reʿāyānıŋ emvālin sirḳat ve taʿaddī resmi bile alıp érdi. Ol ḥażret alardın tenbīh-i (10) belīġ bile istirdād ve muṭālebe ḳılıp alarnı ʿuḳūbet zindānıġa maḥbūs ḳıldı ve istiʿlā-yı (11) aʿlām-ı şevket ve istiksār[2110]-ı aʿdā-yı devlet üçün öz ḥażretiġa maḫṣūṣ bir[2111] tuġ-ı ḫūrşīd- (12) fürūġ yasattı[2112] kim anıŋ māhçe-i diraḫşendesiġa

[2108] soŋra: T ve B soŋ
[2109] belkim: B belki
[2110] Bu sözcük sözlüklerde *iştiksār* olarak geçmektedir.
[2111] bir: B zerrīn

miŋ miṣḳāl altūn ṣarf (13) bolup cevāhir-i girān-māye bile ziynet ve pīrāye taptı[2113]. **Şiʿr**[2114]

[B377] Bolup çūbı iḳbāl şimşādıdın
(14) Ẓafer bağınıŋ serv-i āzādıdın

Velīkin bolup sīm ü zer içre ġarḳ
Ṣanem ḳaddı yaŋlıġ (15) ḳadem tā-be-farḳ

Bolup meh-çesi mihr-i raḫşān kibi
Démey mihr āyīne-i cān kibi

Bolup (16) cilve-ger anda gül-gūn-yalav
Anıŋ dék ki yeldin[2115] yalınlıġ alav

Anı tefe'ülen livā-yı ẓaferġa (17) mevsūm ḳıldı kim anıŋ tā'rīḫi hem andın **[T84a]** müstenbaṭ bolur. Yana nuḳre-i ḫāmdın **[İ166a]** (1) Tört baydaḳ-ı sīmīn yasatıp tört tüfe[2116] Üzbekī'ge maḫṣūṣ ḳıldı[2117]. (2) **Yemreli ṭā'ifesiniŋ**[2118] **sebeb-i muḫālefeti ve mūcib-i muʿānedeti Ḫān-ı cennet-mekān-** (3) **nıŋ alar te'dībi üçün nehżat livāsın ḥareketġa kirgüzüp ol** (4) **tīre- rūzgārlar muḥāṣara tengnāyıġa tutulmaġı ve alar ḥażret-i aʿlā**[2119] **ḫaḳanī-** (5) **nīŋ dāmen-i ḥimāyetiġa çeng-i istīmān urup varṭa-i helāketdin ḳutulmaġı** (6) ṣaḥīfe meydānınıŋ tāzendesi cerīde ʿünvānınıŋ ṭırāzendesi aʿni ḳalem şeh-süvārı (7) bu nemīḳa-ı bedīʿa tesḫīriġa andaġ ḥareket ḳılur kim Ḫorāsān Terākimesi'din Yemreli (8) cemāʿası kim öz şerāretleriniŋ kesāfetidin bāvücūd-ı ḳıllet-i ʿaded Teke ṭavāyifiġa (9) kim ḳadīmü'l-eyyāmdın hem-sāye ve maḫẕūmları

[2112] yasattı: T yasatdı
[2113] taptı: T tapdı
[2114] Şiʿr: B Naẓm
[2115] yeldin: B yéldin
[2116] tüfe: T ve B tüpe
[2117] maḫṣūṣ ḳıldı: B taḫṣīṣ tuttı
[2118] ṭā'ifesiniŋ: T ve B ṭāyifesiniŋ
[2119] aʿlā: B aʿlī

érdi, muḫālefet āġāz ḳılıp müddet-i (10) medīd merāsim-i ḳıtāl ve levāzım-ı cidāl aralarıda ḳāyim bolup āḫirü'l-emr muḫālefet şeāmetidin (11) maġlūb ve maḳhūr boldılar. Menāzil ve mesākinlerin **[B378]** Teke cemāʿasınıŋ dest-i taṣarrufıġa salıp (12) müddet-i medīd ve ʿahd-i baʿīd ser-geştelik bevādīsiġa[2120] ḳadem-i tereddüd urup ve āvārelıġ (13) ṣaḥārāsıġa merkeb-i müsāferet sürüp şerāret-ẕāt ve reẕālet-ṣıfāt (14) cihetidin hīç mevżiʿde maḳām belki ārām tuta almay. ʿĀḳıbet emīr-i kebīr ʿAvaż Biy İnaḳ merḥūmnıŋ (15) eyyām-ı ferḫunde-fercām ve āvān-ı ḫuceste-encāmınıŋ avāḫiride Ḫˇārezm-i İrem Bezm[2121] diyārıġa (16) raḫt-ı iḳāmet çékip Ḫˇāce-éli tevābiʿatıdın Keneges mülkide Amān-Ḳulı Arıġı'nıŋ ḳıraġıda (17) mütemekkin bolup érdiler. Emīr-i meẕkūrnıŋ[2122] eşnā-yı vefātıda kim henūz ḥażret-i pād-şāh **[İ166b]** (1) pād-şāh[2123]-ı ġufrān-penāh, şehen-şāh-ı raḥmet-cāy-gāh İltüzer Muḥammed Bahādır Ḫān memleket umūrınıŋ (2) intiẓāmıġa pertev-i iltifātın[2124] salmay durur[2125] érdi. Ṭāyife-i meẕkūre yaʿnī Yemreli'niŋ erāẕil[2126] (3) ve evbāşı Ḫˇāce-éli uruġıdın Allah Naẓar Bahādır'nıŋ ser-dārlıġı bile Irdar yolıġa barıp Buḫārā- (4) nıŋ Urus'dın kéle turġan kārvānın kim fi'l-ḥaḳīḳat[2127] genc-i revān ve ḫazīne-i (5) bīkerān durur[2128] érdi, ḳuṭṭaʿü'ṭ-ṭārīḳlıḳ[2129] ṭarīḳası bile ġāret ve tārāc ḳılıp (6) baʿżı tüccārnı ḳatlġa yetkürüp dururlar[2130] ve bacaḳīni kim Fireng ṭıllāsıdın durur, beġāyet (7) ḫāliṣ ü kāmilü'l-ʿayār durur[2131], cām ve siper bile taḳsīm ḳılıp emtiʿa-ı laṭīfe ve aḳmişe-i nefīseġa kim (8) ecnās-ı Firengī ve dībā-yı Ḫıtāyī

[2120] bevādīsiġa: B bevārīsiġa
[2121] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫˇārezm
[2122] meẕkūrnıŋ: B meẕbūrnıŋ
[2123] Pād-şāh sözcüğü İ'de iki kere yazılmış.
[2124] iltifātın: B ʿāṭıfetin
[2125] durur: B dur
[2126] İ ve T'de erāzil
[2127] fi'l-ḥaḳīḳat: B fi'l-ḥaḳīḳa
[2128] durur: T ve B'de yok.
[2129] Ḳuṭṭaʿü'ṭ-ṭārīḳlıḳ: T ve B Ḳuṭṭaʿü'ṭ-ṭārīḳlıġ
[2130] yetkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[2131] durur: B dur

durur[2132] érdi, hīç kim iltifāt ḳılmadı ve Allah Naẓar (9) Bahādır'ġa ser-dārlıġ cihetidin kim ikki[2133] ḥışṣe bacaḳī bérilip durur[2134] érdi, andın Bacaḳī laḳabı bile (10) şöhret tutdı. Bu cihetdin Buḫārā vālisi Emīr[2135] Ḥaydar Pād-şāh öz aḳrabāsıdın (11) ʿAbdu'l-lah Bék ve Mīrkān sādātıdın Pād-şāh ʿAzīz Ṣadr'nı kim ʿAvaż İnaḳ fevtiniŋ taʿziyeti (12) ve ol ḥażret emāretiniŋ tehniyeti üçün fātiḥā-ḫᵛānlıġġā yiberip alar bile iḫlāṣ-nāme irsāl (13) ḳılıp iltimās ḳılıp durur[2136] kim Buḫārā[2137] **[B379]** tüccārınıŋ emvālin Yemreli reh-zenleridin (14) istirdād ḳılıp ṣāḥibleriġa tapşursalar dostlıġ ve ittiḥāddın yıraḳ bolmaġay ol ḥażret (15) anıŋ bu iltimāsın mebẕūl tutup Yemreli'ġa kişi yiberip emvāl-i meẕkūrnı ṭaleb ḳıldı. (16) Alar zerniŋ[2138] muḥabbetidin ḳadem-fersā-yı vādī-yi żalālet ve ʿadāvet bolup bérmekdin (17) ibā ve imtināʿ[2139] körgüzüp barġan kimseni[2140] bīneyl-i murād ḳaytarıp dururlar[2141]. **Ḳıṭʿa**

[İ167a] (1) Zer ki ser-māye-i cāh u şeref-i dünyādur
Nücebā ḫaylıġadur mūcib-i esbāb-ı ḥużūr
[T84b] Līkin (2) Ol sifle-i dūnlarġa müyesser bolsa
Bīgümān bardur alar[2142] sebeb-i kibr ü ġurūr

(3) Bu ḥādiṣe-i muvaḥḥişe tünd-bādıdın ol ḥażretniŋ nāyire-i ġażabı kim aʿdā-yı (4) devletniŋ ḫırmen-i aʿmārıġa berḳ-i belā durur[2143] érdi, iltihāb ve işti'āl tapıp (5) sipāh iḥżārı üçün memālik-i maḥrūsa eṭrāfıġa Behrām-ṣavlet tovaçılar yiberdi. (6) Āṣaf-ı zamān, ṣāḥib-dīvān, vezīr-i aʿẓam, düstūr-ı mükerrem, niẓāmü'l-mülk ve'd-dīn

[2132] durur: T ve B'de yok.
[2133] ikki: T ve B şeddesiz
[2134] durur: T ve B'de yok.
[2135] emīr: B mīr
[2136] ḳılıp durur: T étdi; B étti
[2137] Buḫārā: B Buḫārī
[2138] zerniŋ: T ve B zer
[2139] imtināʿ: B istibʿād
[2140] kimseni: T ve B kişini
[2141] ḳaytarıp dururlar: T ve B ḳaytardılar
[2142] alar: T ve B alarġa
[2143] durur: T ve B'de yok.

Muḥammed[2144] Yūsuf Mehter'ni (7) memleket ḥırāsetiġa taʿyīn ḳılıp sene miŋ ikki[2145] yüz on toḳḳuzda[2146] Muḥarremü'l-ḥarām- (8) nıŋ yigirme[2147] altısıda yekşenbih küni kevkebe-i Keyānī ve debdebe-i Sāsānī bile müstaḳarr-ı (9) celāletdin nehżat ḳılıp Aḳ-Ḳum ḥudūdıda Āmūya sāḥilin mażreb-i ḫıyām-ı meymenet- (10) encām ve muʿasker-i ʿasākir-i nuṣret-fercām ḳıldı. Ol mevżiʿde tört kün sipāh-ı (11) nuṣret-penāh[2148] ictimāʿı üçün mekş ü tevaḳḳuf vāḳiʿ bolup durur[2149] ve cumʿa küni ġurre-i şehr-i Ṣefer'de (12) ol menzildin rükūb ḳılıp leşker-i cerrār ve sipāh-ı ḫūnḫˇār bile deryā-yı zeḫḫār ve felek-i devvār (13) dék **[B380]** ol tīre-rūzgārlar cānibiġa ḥareket körgüzdi. **Meşnevī**

Bolup rākib (14) kümeyt-i bād-pāġa
Ḳuyaş andaḳ ki şeb-dīz semāġa

Bolup ẕātı sipāh içre nümāyān
(15) Nücūm içre néçük kim māh-ı tābān

Başı üzre livā-yı nuṣret-efza
Bolup kün rā'yeti (16) yaŋlıġ felek-sā

Saʿādet birle ḳaṭʿ eylep merāḥil
Anıŋ dék kim ḳamer menzil-be-menzil

Yörürde (17) mevkibiniŋ tīre-gerdī
Ḳılıp künni felek dék lāciverdī

Ḳılıp çün menzilide ḫayme ber-pā
[İ167b] (1) Bolup şehri hemol menzilde peydā

[2144] Muḥammed: B'de yok.
[2145] ikki: T ve B iki şeddesiz
[2146] toḳḳuzda: T ve B toḳuzda şeddesiz
[2147] yigirme: T ve B yegirme
[2148] sipāh-ı nuṣretpenāh: T ve B sipāh
[2149] bolup durur: boldı

Ve[2150] bu[2151] ṭarīḳada tīġ-ı ʿazīmet bile ḳaṭʿ-ı mesāfet étip[2152] Sevgenli- (2) niŋ[2153] ḳıraġın mevkib-i meymūn ve ʿasker-i hümāyūnnıŋ bahār-vürūd-ı meymenet-ḥuṣūl ve nesīm-nüzūl-ı (3) meserret-vuṣūlı bile gülistān-ı ḫuld-ı berīn ve reşk-i nigār-ḫāne[2154]-i çīn ḳıldı. Çün mütemerridler bu vāḳıʿa-ı (4) hāyile ve bu[2155] ḥādiṯe-i ġāyileni özleriniŋ şe'nide müşāhede ḳılurlar érdiler[2156]. Ġaflet mestligidin (5) hüşyār, żalālet uyḳusıdın bīḍār bolup Géldi[2157] Ḫān başlıġ ol élniŋ (6) ekābir ve eşrāfı tażarruʿ dāmeniġa dest-i istīmān urup der-bār-ı felek-miḳdārġa kişi yiberdiler kim: (7) "Ol ḥażret **[B381]** mülāzımlarınıŋ evāmir ve nevāḥīsiġa muṭīʿ ve fermān-berdār durur[2158]-miz. Emvāl-i meẕkūrnı cemʿ (8) ḳılıp bendelik mevkifiġa barur-miz." Mevkib-i vālā bu cihetdin ol mevżiʿde bir néççe[2159] kün mütevaḳḳıf (9) bolup eyyām-ı tevaḳḳufda emīr-zāde-i ʿiẓām ve bék-zāde-i ẕü'l-iḥtirāmlar dururlar[2160] kim bu seferde muṣāḥib-i ḥażret (10) durur[2161] érdiler. Pād-şāhāne ṣadāḳ toyı bérip ḥażret-i ḫān-ı maġfūrġa her ḳaysı öz ḥāliġa köre şāyeste ḫiẕmetler (11) ve pesendīde żiyāfetler ḳıldı. Zerrīn rikāb muraṣṣaʿ licām cenībet tartıp ḫatāyī-nejād perī-çehr ḳullarnı (12) cilav-dārlıġġa taʿyīn étip ol ḥażretniŋ ʿināyet-i ḫüsrev-āne ve merāḥim-i bīkerānesidin berūmend bolup dururlar[2162]. (13) Ḫuṣūṣen ol cümledin ḥażret-i sulṭān-ı ṣāḥib-ḳırān, gītī-sitān ve aʿlā[2163] ḫaḳan-ı gerdūn-mekān, el-muḫtaṣṣu be-ʿināyet-(14) i'l-meliki'l-mennān, muʿizzü'd-devlete ve'd-dīn Ebū'l-Ġāzī Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫān ḫalledallāhü mülkehü sūrī-i pād-şāhāne (15) ve ceşnī-i ḫüsrev-āne tertīb

[2150] ve: B'de yok.
[2151] bu: T'de yok.
[2152] étip: T ve B ḳılıp
[2153] Sevgenli'niŋ: T ve B Sevgenli:
[2154] nigār-ḫāne: B niġār-istān
[2155] bu: B'de yok.
[2156] ḳılurlar érdiler: T ve B ḳıldılar
[2157] Géldi: B Geldi
[2158] durur: T ve B'de yok.
[2159] néççe: B şeddesiz
[2160] dururlar: T ve B'de yok.
[2161] durur: T ve B'de yok.
[2162] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2163] aʿlā: B aʿlī

bérip durur[2164] kim anıŋ vaṣfın tafṣīlen ẕikr ḳılmaḳdın til (16) ḳalemi lāl ve ḳalem tili güng-maḳāl durur[2165] kim eger yüz miŋ kātib-i ʿUṭārid-raḳam ḳarnlar (17) anıŋ şerhiġa ḳalem sürse müteʿaẕẕir durur[2166] kim temhīd-i iftitāhīdin **[T85a]** öte alġay fi'l-cümle anıŋ ẕikrin **[İ168a]** (1) ḳalem-i muʿciz-beyān ʿacz yüzidin icmālen bir néççe[2167] ebyāt terennümi bile raṭbü'l-lisān ḳılur. **Naẓm**

(2) Bolup ceşni müretteb ḫüsrev-āne
Ki andaḳ körmeyin çeşm-i zamāne

Müheyyā anda ḫˇān imkāndın (3) artuḳ
Né kim imkāndın artuḳ andın artuḳ

[B382] Tabaḳlar eyleben ṣaḥrā yüzin teng
(4) Tola türlüg ṭaʿam reng-be-reng

Muzaʿfer ḳurṣ ile ḥelvā-yı ḳandın
Alar ẕevḳi bile cān (5) kāmı şīrīn

ʿAdeddin köp fevākih birle niʿmet
Bérip barça meẕāḳ cānda leẕẕet

Besī (6) kāsāt-ı zerrīn birle çīnī
Ki bilmey ʿaḳl alarnıŋ ḳıymetini

Bolup leb-rīz (7) ḥayvān şerbetidin
Ne şerbet kim eleẕẕ cān şerbetidin

Alardın nūş étip erkān-ı (8) devlet
Muḳarrebler bile aʿyān-ı ḥażret

[2164] bérip durur: T ve B bérdi
[2165] durur: B dur
[2166] durur: B dur
[2167] néççe: T ve B şeddesiz

Alıp behre ʿasākir ehli yana
Tapıp leẕẕet (9) alardın cāvidāne

Henūz ol yerde eyler yaġ ile nūş
Tükelgen āş u (10) şehd āṣārıdın cūş

Çün żiyāfet emridin ferāġatlik[2168] ḥāṣıl bolup durur[2169], aḳası- (11) nıŋ mülāzemetiġa bād-pāy-ı bādiye-peymā tarttı kim vehm yek-rānı dék sürʿat-perdāz köŋül tevseni dék (12) berḳ-tāz durur[2170] érdi. **Şiʿr**

Ḳayu bāre kim tevsen-i tīz-tek
Cesāmetde manend-i raḫş-ı felek

(13) **[B383]** Édi cev-zehr dümm-i gül-gūn-ṭarāz
Felek-seyr ü ḫārā-süm ü berḳ-tāz

Köz açġunça eylep felekde (14) ḫırām
Ḳoyup közni yumġunça yer üzre kām

Yaraġı bile naʿlīdin tā-be-farḳ
Bolup mihr yaŋlıġ (15) ṭıllā içre ġarḳ

Ve Muḥammed ʿAlī atlıġ bir ġulām-ı Ḫorāsāniyü'l-aṣl sīmīn-ber ü perī-peyker cilavdārlıġġa (16) taʿyīn ḳıldı kim **Naẓm**

Ṭurfa ḳul kim ḥüsn bāzārı ara
Bolġudékdür Yūsuf anıŋ (17) bendesi

Şemʿ-i ruḫsārını açsa nāgehān
Āf-tāb u ay bolur şermendesi

[2168] ferāġatlik: T ve B ferāġ
[2169] bolup durur: T ve B boldı
[2170] durur: T ve B'de yok.

Cilve ḳılsa **[İ168b]** (1) ḳāmet-i zībā bile

Serv ile şimşād olur efgendesi

Yüz tirigni her nigāhı öltürüp

(2) Miŋ ölügni tirgüzür her ḫandesi

Sünbül-i ter zülfiġa teşbīh olup

Māh-ı nevdür ḳaşı- (3) nıŋ mānendesi

Ḫān-ı maġfūr dağı bular izāleside[2171] ol ḥażretġa özgeçe iltifāt ve ʿināyet (4) **[B384]** taḳdīmġa yetkürüp durur[2172]. Sūr u sürūr ferāġıdın soŋra[2173] Ḥażret-i Ḫān-ı maġfūr **"من زار المقابر كتب له تعالى بكل قدم عبادة السنة"** (5) işāreti bile ḥażret-i Şem'ūn ʿaleyhi's-selāmnıŋ maḳbere-i müteberrikesi- (6) niŋ dāʿiye-i ziyāreti üçün kim Ḫˇāce-éli'niŋ[2174] nevāḥīside Mizdehḳan ḳırınıŋ (7) üstide vāḳiʿ durur[2175]. Baʿżı ḳışaṣda ol ḥażretni ḥavāriyyūndın tutup dururlar (8) ve baʿżı tevārīḫde Şemsūn-ı ʿĀbid bitip dururlar[2176]. İḫlāṣ yüzidin irādet ḳademin saʿādet rikābıġa (9) ḳoyup semend-i bādiye-peymāġa rükūb ḳıldı ve aʿdā-yı devletniŋ ḫāṭır-ı ḫabāṣet- (10) te'ṣīr ve żamīr-i żalālet-taḫmīriġa ruʿb-efgenlik teḳāżāsı bile Ḫˇāce-éli ḥiṣārınıŋ (11) dervāzesi pīş-gāhıdın Yamġurlı nehriniŋ kenārı bile ötüp ḥażret-i Şemʿūn-ı nebīniŋ (12) merḳad-ı şerīfi ziyāretiġa müşerref bolup żamīr-i saʿādet-naẓīri te'yīdāt-ı ruḥānī bile fuyūżāt-ı (13) ġaybī ve fütūḥāt-ı lā-raybīdin müfīż ve behre-mend boldı. Ol eṣnāda Ḫˇāce-éli ṭarafıdın (14) ḥażret-i ḳuṭbu'l-evliyā ve faḫrü'l-etḳıyā, seyyidü'l-ʿārifīn, mürşidü's-sālikīn şemsü'l-millete ve'd-dīn (15) **Seyyid Tursun Ḫˇāce Īşān meddallāhü ẓılāle irşādihi ʿalā rü'ūsu'ṭ-ṭālibīn**niŋ ferzend-i (16) ercmendi Muḥammed Şerīf Ḫˇāce **[T85b]** me'kūlāt ve meşrūbāt ve pīş-keş ve tansūḳāt bile kélip Ḫˇāce-éli- (17) niŋ

[2171] izāleside: B muḳābeleside

[2172] yetkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi

[2173] soŋra: T ve B soŋ

[2174] Ḫˇāce-éli'niŋ: T ve B Ḫˇāce-éli

[2175] durur: B dur

[2176] dururlar: B durlar

ʿarīża-dāşt-ı iḫlāṣ ve iʿtiḳādların iẓhār ve iʿlām ḳıldı. Ol ḥażret Ḫˇāce-i **[İ169a]** (1) müşārün-ileyhġa[2177] ol āsitāne-i müteberrike nüẕūrātınıŋ tevliyyetin şefaḳat ḳılıp merāḥim-i ḫüsrev-āne (2) ve ʿavāṭıf-ı bīkerāne bile ser-efrāzlıġ yetkürdi[2178] ve ṭarīḳa-ı şikār-endāzlıġ bile muʿasker-i hümāyūnġa (3) muʿāvedet körgüzüp kiryās-ı gerdūn-esāsġa nüzūl ḳıldı. Ol ḥālġa muḳārin (4) bir kéçe Yomut eşrārıdın Muḥammed Niyāz Körçe Serdār ve Aḳ-Muḥammed Ṣūfī **[B385]** Aḳsaḳ (5) kim her biri yeke-tāz-ı meydān-ı şemātet ve gerden-efrāz-ı girībān-ı veḳāḥat érdi, mevkib-i (6) vālādın cüdā bolup Yemreli arasıġa barıp aġvā-yı ḳabāḥat-intimā ve iġrā-yı (7) şerāret-iltivā bile ol gürūh-ı żalālet-pijūhnı kim żarūretdin dāmen-i iṭāʿatġa (8) dest-i temessük urup érdiler, alarġa imdād ve iʿānet vaʿdesi ḳılıp yaŋıdın (9) rā'yet-efrāz-ı muḫālefet ḳıldı. Ḥażret-i ḫān-ı maġfūr ṭalīʿa-ı ṣubḥdın (10) soŋ Kāt ḥākimi Teŋri-berdi Bék'ni ol tīre-rūzgārlarnıŋ tehdīd ve taḥẕīri üçün sefāret (11) resmi bile yiberdi. Alar ol ikiġa ġāvī-i şūr-baḫtnıŋ vesvese ve siʿāyeti bile kim (12) **"خناس الذی یوسوس فی صدور الناس"**[2179] alarnıŋ şe'nide nāzil durur[2180] (13) Bék-i meẕkūrnı tutup ḳalʿa yasamaḳġa ve ḫandeḳ ḳazmaḳġa iştiġāl (14) körgüzdiler. Ol ḥażretniŋ nāyire-i ḳahrı bu ḫādişe ḫaberniŋ tünd-bādıdın cihān-sūz ve iltihāb- (15) efrūz bolup ol mütemerridlerniŋ te'dīb ve gūşmāli üçün soŋġı kün rükūb ḳıldı (16) ve Emīr Vālī Atalıḳ'nı Ḳaŋlı Ḳıpçaḳ sipāhı bile muḳaddemetü'l-ceyş ḳılıp Nāymān (17) İşim Bahādır'nı baʿżı şüceʿā-yı nām-dār bile ilgeri yiberip çapavulġa me'mūr **[İ169b]** (1) ḳıldı. Me'mūrlar Yemreli'niŋ[2181] eṭrāf ve cevānibin[2182] tāḫt u tāz ḳılıp mütemerridlerniŋ (2) köŋülleriġa **"وقذف فی قلوبهم الرعب"**[2183] müfādı bile ruʿb salıp tefāvüt-i (3) fāḥiş yetkürüp dururlar[2184]. Ol vaḳtde[2185] ḫān-ı maġfūr kevkebe-i

[2177] ileyhġa: T ve B ileyhge
[2178] yetkürdi: B yétkürdi
[2179] Kur'ān, CXIV, 4-5.
[2180] durur: B dur
[2181] Yemreli'niŋ: T ve B Yemreli
[2182] eṭrāf ve cevānibin: T ve B eṭrāfın
[2183] Kur'ān, LIX, 2.
[2184] yetkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[2185] vaḳtda: T ve B çaġda

tamām ve debdebe-i mā-lā-kelām bile kélip ḳalʿa- (4) nıŋ eṭrāfın ḳapap ṣufūf-ı nuṣret-vuḳūfnı ārāste ḳıldı. **Meşnevī**

Bolup ṣaff- (5) be-ṣaff ceyş-i nuṣret-penāh
Ḳılıp düşmen eṭrāfını cilve-gāh

[B386] Çékip gürdler intiẓār-ı neberd
Ḳılıp (6) yeller[2186] atını meydān-neverd

Sürüp leşker ehli ʿalālā salıp
Taḥaṣṣun éli içre ġavġa salıp

Tüfeŋ aġzını (7) ḳalʿa sarı açıp
Dehān-ı ejdehā yaŋlıġ otlar saçıp

Cezāyir bile zenbürek tartıp ün
(8) Cihānġa tolup andın ot u tütün

Tüşüp zelzele ḳalʿa erkānıġa
Velī ot ḥiṣār ehliniŋ (9) cānibiġa

Ol eşnāda Manḳıt'nıŋ[2187] ekābiridin emāret-penāh Baba Atalıḳ ve faḳīrniŋ aḳası (10) ṣadāḳat-āgāh Muḥammed Niyāz Mīrāb ve Ḫān-ḳāh'nıŋ ḥākimi ḫiẕmet-dest-gāh Allah Naẓar Bay Ḫān-ḳāhī'ġa (11) mevkif-i celāldin fermān-ı lāzımü'l-iẕʿān ʿizz-i ışdār tapıp durur[2188] kim Ḫān-ḳāhī[2189] sipāhı başlıġ ḳara çerig (12) ehliġa ser-kūb kötersünler. Me'mūr-ı mezbūrlar fermān mūcibi bile ḳalʿanıŋ ġarbī cenūbı ṭarafıda (13) ḳalʿaġa müşerref yer muḳarrer ḳılıp kār-güzār u ḥaşarīlerniŋ üstige[2190] Behrām-ṣavlet (14) muḥaṣṣıllar **[T86a]** żırgām-ṣaṭvet mü'ekkiller taʿyīn ḳılıp cehd-i mevfūr

[2186] yeller: B yéller
[2187] Manḳıt'nıŋ: T ve B Manḳıt
[2188] tapıp durur: T tapdı; B taptı
[2189] Ḫānḳāhī: T ve B Ḫānḳāh
[2190] üstige: T ve B üstiġa

ve saʿy-ı meşkūr taḳdīmġa yetkürüp[2191] (15) meẕkūr bolġān yerde tofraḳ ve ḫāşāk bile az fırṣatda ser-kūbı ber-pā ḳıldılar (16) kim üstiġa çıḳġan kişige ḳalʿa ehli ayaḳ astıda müşāhede (17) ḳılıldı. **Naẓm**

Bolup ser-kūbı andaḳ rifʿat-aʿlā
Ki hem-serlik ḳılıp gerdūnġa **[İ170a]** (1) daʿvā

[B387] Körünüp çün neẓāre eylep anı
ʿAdūlarġa belā-yı asmānī

Bolup aʿdā üzre ser-kūb-ı (2) ẕillet
Velī aḥbābġa miʿrāc-ı nuṣret

Ḳādir-endāzlar kim ḳaraŋġu kéçede mūr-ı siyāh- (3) nıŋ közin nişāne ḳılıp ḫaṭāsız urar érdiler, işāret-i aʿlā bile ser-kūb (4) uçıġa ʿurūc ḳılıp tüfeŋ-i raʿd-āvāz ve şemḫāl-i düşmen-güdāz[2192] gülūlesidin muʿanidler- (5) niŋ farḳ-ı ḥayāṭıġa **"وجعلناهارجوماللشياطين"**[2193] feḥvāsı bile berḳ-rīzlik (6) ve ṣāʿiḳa-bāzlıḳ ḳıldılar. **Naẓm**[2194]

Bolup her oḳ ki multuḳdın ḥavāle
Çıḳarıp (7) baġī élidin kökge nāle

Yaġıp berk-i beliyyāt āsmāndın
ʿİnād ehli yetip cānıġa (8) andın

Yetip baʿżıġa andın zaḫm-kārī
Bolup baʿżı ʿadem sarı (9) firārī

[2191] yekürüp: B yétkürüp
[2192] düşmen-güdāz: B düşmen-güdāzlar
[2193] Kur'ān, LXVII, 5.
[2194] Naẓm: T ve B Şiʿr

el-ġaraż muʿānidler özlerin béş ṭarafdın nevāyir-i veġā ve ṣavāʿiḳ-i (10) belā ortasıda mübtelā körüp Géldi[2195] Ḫān Kör kim ol cemāʿa-ı müfsideniŋ[2196] (11) uluġı durur[2197] érdi, baʿżı ekābir bile necāt meṣāliḥide müttefiḳ bolup Teŋri- (12) Berdi[2198] Bék'ni kim tutup saḳlap durur[2199] érdiler, tuḥafāt-ı ḫuşūʿ ve tansūḳāt-ı ḫużūʿ bile (13) ol ḥażretniŋ mülāzemetiġa yiberip amān tilediler. Ḥażret-i ḫān-ı maġfūr (14) kim ol cemāʿa-ı müfsideniŋ bī- **[B388]** edeblikleridin beġāyet ḫışm-nāk bolup durur[2200] (15) érdiler, alarnıŋ sīne-i iltimāsıġa dest-i redd urup tünd-bād-ı (16) ḳahrı bile ol şūr-baḫtlarnıŋ zevraḳ-ı aʿmārın ġarḳ-ı girdāb-ı belā ḳılmaḳ (17) üçün deryā-yı leşker-i nuṣret-eşerni mütelāṭım ve müterākim ḳıldı ve ṣānī'l-ḥāl **[İ170b]** (1) Géldi[2201] Ḫān ʿaḳl reh-nümālıġı bile Yemreli béklerіdin Seyyid Naẓar Bék'ni (2) yiberip ḥażret-i ḫaḳan-ı aʿẓam ve sulṭānü'l-ekrem[2202], melāẕ-ı ehli'l-īmān, bāʿiṣü'l-emn (3) ve'l-emān ebū'l-muẓaffer ve'l-feṭḥ Muḥammed Rahīm Bahadur Ḫān'nıŋ ʿurve-i ḥimāyetiġa dest-i istīmān (4) urup ʿubūdiyyet tofraḳıġa cevāhir-i ʿacz ve le'ālī-i inkisārnı niṣār ḳıldılar. Ol ḥażret ʿayn-ı ʿināyet (5) ve maḥż-ı mürüvvetdin alarnıŋ cerāyim-i ḳadīme ve evāṣim-ı cedīdesin aḳasıdın şefāʿat (6) ḳılıp mücib-i işāret bile ḳalʿa pīş-gāhıġa tüşüp Géldi[2203] Ḫān başlıġ Yemreli (7) ekābiri ol ḥażretniŋ pāy-büslıġıġa[2204] müşerref bolup Muḥammed Niyāz Körçe bile Aḳ-Muḥammed (8) Ṣūfī'ni kim muḥarrik-i silsile-i fesād durur érdiler, maġlūl ve müselsel ḳılıp ol cenāb mülāzımlarıġa (9) tapşurup dururlar[2205]. Ol ḥażret alarnı armaġan-ı vāfir ve tansuḳāt-

[2195] Géldi: B Geldi
[2196] müfsideniŋ: T müfside
[2197] durur: T ve B'de yok.
[2198] Berdi: T Bérdi
[2199] durur: T ve B'de yok.
[2200] durur: T ve B'de yok.
[2201] Géldi: B Geldi
[2202] sulṭāni'l-ekrem: T ve B sulṭān-ı ekrem
[2203] Géldi: B Geldi
[2204] pāy-büslıġıġa: T ve B pāy-büslıḳıġa
[2205] tapşurup dururlar: T ve B tapşurdılar

ı mütekāşir bile (10) aḳasınıŋ rikāb-būslıġıġa yétkürüp[2206] yaŋıdın köhne günāhların tilep (11) ḥażret-i ḫān-ı maġfūr daġı ol ḥażretniŋ reʿāya-ı ḫāṭırın pās tutup **"احسن العفو عند القدرة"** (12) muḳteżāsı bile günāhlarıdın ötüp alarnı ḥażret-i aʿlā[2207] ḫaḳanīġa nökerlik iḫtiṣāṣı[2208] bile ser-efrāz (13) ḳıldı. Andın soŋra[2209] ḥażret-i aʿlā[2210] ḫaḳanī aḳasınıŋ işāreti bile ol élni köçürüp (14) Yomut'nıŋ[2211] arasıda Aḳ-Sarāy ve Muz-Kömgen ḥudūdıda alarġa süknā ve me'vā (15) taʿyīn étdi[2212] ve ḫān-ı **[T86b]** maġfūr bir néççe[2213] kün deryā ḳıraġıda şikār ḳılıp şehr-i Ṣeferniŋ yegirme (16) ikkiside[2214] cumʿa küni feṯḥ ü fīrūz-mendlik bile dārü'l-emmāre[2215]-i Ḫˇārezm-i İrem Bezm'ġa[2216] nüzūl (17) ḳıldı. Bir néççe[2217] kündin soŋra[2218] ümerā-yı ʿiẓāmnıŋ şefāʿati bile ol ikki[2219] **[B389]** müdbir-i Ḥaḳḳ-nāşinās **[İ171a]** (1) yaʿnī Muḥammed Niyāz Körçe, Aḳ-Muḥammed Ṣūfī'niŋ günāhlarıġa perde-i aġmāż çékip ḳayd u ḥabsdın (2) ḫalāṣ ḳıldı ve Buḫārā emvālin Yemreli'din istirdād ḳılıp ʿAbdu'l-lah Bék ve Pād-şāh (3) ʿAzīz Ṣadr'ge tapşurdı[2220]. Ḫudāy Berdi[2221] İnaḳ'nı alarġa ḳoşup élçi ḳılıp yüberdi[2222]. Buḫārā vālisi (4) Emīr[2223] Ḥaydar minnet ḳolmaḳ muḳābeleside bīmaʿnā sözler aytıp Mīrzā ʿAbdu'l-ḫālıḳ Tübet'ni (5) kim Buḫārā efażılıdın durur[2224], risālet resmi bile yiberdi. Ḫān-ı maġfūr bu cihetdin (6) beġāyet rencīde-

[2206] yétkürüp: T yetkürüp
[2207] aʿlā: B aʿlī
[2208] iḫtiṣāṣı: T iḫtiṣāsı
[2209] soŋra: T ve B soŋ
[2210] aʿlā: B aʿlī
[2211] Yomut'nıŋ: T ve B Yomut
[2212] étdi: B ḳıldı
[2213] néççe: T ve B şeddesiz
[2214] ikkiside: T ve B şeddesiz
[2215] emmāre: T ve B şeddesiz
[2216] Ḫˇārezm-i İrem Bezm'ġa: Ḫıvaḳ'ġa
[2217] néççe: T ve B şeddesiz
[2218] soŋra: T ve B soŋ
[2219] ikki: T ve B şeddesiz
[2220] tapşurdı: T ve B tapşurup
[2221] Berdi: T Bérdi
[2222] İ'de sözcük üstünde ötre var.
[2223] Emīr: B Mīr
[2224] durur: B dur

ḫāṭır bolup mīrzāġa ḫoş cevāb aytmay, vaḥşet-āmīz sözler (7) bile ḳaytardı. Alarnıŋ arasıda evvelġı küdüret bu érdi. **Ṣādırātı** (8) **kim Yemreli fetḥidin soŋ müstaḳarr-ı celāletde ḫān-ı cennet-mekāndın** (9) **vuḳūʿġa yetti, alarnıŋ ẕikri**[2225] ol cümledin biri bu kim merāsim-i ẓulm ve ḳavānīn-i (10) bidaʿ kim milel-i müteferriḳa ve meẕāhib-i muḫtelifede eṣnāf-ı ümem allıda ʿaḳlen ve şerʿān, ḥükmen[2226] ve ḥaḳīḳaten (11) meẕmūm ve meyşūm durur[2227]. Ebu'l-ġāzī Ḫān İbn ʿArab Muḥammed Ḫān'nıŋ eyyāmıdın belki[2228] Çingiz Ḫān- (12) nıŋ istilāsıdın beri Ḫˇārezm-i İrem Bezm[2229] diyārıda be-ṭarīḳa-ı istimrār şāyiʿ ve cārī (13) bolup selāṭīn-i bed-kīş ve ümerā-yı ẓulm-endīşniŋ veẕāyif ve mersūmātı fuḳarā ve reʿāyā[2230] (14) emvālidin muḳarrer durur[2231] érdi ve her kim öz aldıġa taḥakkümāt ve tasalluṭāt resmi bile (15) fuḳarāġa salġut salıp ve bīgār ḳıldurur érdi. Ḥażret-i Ḫān-ı maġfūr **"والشفقت** (16) **على خلق الله"** delāleti bile ẓaleme teṭāvülin fuḳarādın kūtāh ḳılıp istiʿlā-yı livā-yı ʿadālet (17) ve istirfāʿ-ı ra'yet-i siyāset bile ẓulm-i ṣarīḥa ve bidʿat-ı ḳabīḥa āṯārın ʿarṣa-ı rūzgārdın maʿdūm ve mektūm **[İ171b]** (1) ḳıldı. **Beyt**

[B390] Çū ol ḳıldı ʿālem ara ʿadl ü dād
Reʿāyāġa ẓulm eyledi ḫayr-bād

Yana biri (2) **ol durur kim** destār u ʿimāme kim tāc-ı Muḥammedī ve sünnet-i Aḥmedī durur[2232], ol sünnet iḥyāsıġa (3) saʿy u küşiş[2233] ḳılıp şeyḫ ü şāb[2234] ḫāṣṣ u ʿāmmġa fermān-ı vācibi'l-iẕʿānı[2235] nāfiẕ bolup durur[2236] kim: (4) "Destār ve

[2225] ẕikri: B ẕikride
[2226] ḥükmen: B ḥilmen
[2227] durur: B dur
[2228] belki: T belkim
[2229] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫˇārezm
[2230] reʿāyā: T reʿā
[2231] durur: T ve B'de yok.
[2232] durur: B dur
[2233] saʿy u küşiş: T ve B küşiş
[2234] şāb: B şāb ve
[2235] vācibü'l-iẕʿānı: B vācibü'l-iẕʿān

ʿimāme keysünler!” Lā-cerem üç künniŋ[2237] müddetide Ḫˇārezm-i İrem Bezm[2238] memālikide (5) kişi ḳalmadı kim tāc-ı Muḥammedī bile ser-efrāz bolmamış bolġay ve[2239] **yana biri** (6) **Bék Fulad**[2240] **Atalıḳ’nıŋ ḳatli durur**[2241]. Ol Uyġur’nıŋ[2242] ḳabāyilidin Ḳotur ṭabaḳasınıŋ (7) ekābiridin Veys Bay’nıŋ oġlı durur[2243] ve Muḥammed Emīn ʿİnaḳ’nıŋ terbiyet ve taḳviyeti bile medāric-i (8) aḳṣā ve merātib-i aʿlāġa irtifāʿ tapıp sipeh-dār ve cümle’l-mülk[2244] bolup durur[2245] érdi. Emīr ʿAvaż ʿİnaḳ[2246] (9) daġı atasınıŋ[2247] düstūrıda anı uluġlap ḳadīmü’l-ḫiẕmetlıġ ḥuḳūḳın riʿāyet ḳılıp güstāḫ-āne (10) işlerin naẓar-ı iʿtibārġa ilmes durur[2248] érdi. Ol daġı devlet delāleti bile (11) öz ḥaddıdın tecāvüz ḳılmay anıŋ ḫiẕmetide aʿdā-yı devletġa ḳılıçlar urup (12) cānlar çékti. Çün mülk iḫtiyārınıŋ zimāmı ḥażret-i ḫān-ı ġufrān-nişānnıŋ (13) ḳabża-ı iḳtidārıġa kirip ümerā-yı ẓulm-endīşni ḥayf ve bīdād umūrıdın memnūʿ ḳıldı. (14) Aŋa bu iş beġāyet şāḳḳ u girān kéldi ve cehālet ġalebesidin efʿāl (15) ve ḫıṣāli taġayyür tapıp güstāḫlıḳ ve bīedeblikleri **[T87a]** mużāʿaf bolup belkim[2249] ḫān-ı maġfūr[2250] ʿadl (16) ve siyāsetin “كان كان لم يكن” sanap mesālik-i ẓulm ve ṭarāyiḳ-i tetāvüldin ḍālālet ḳademin (17) çékmedi. **Beyt**

Ol ki ẕātıda anıŋ ẓulm ü sitem ḳılsa ḥulūl
Mümkin érmes ki **[İ172a]** (1) aŋa ʿadl işi tüşgey maḳbūl

[2236] bolup durur: T ve B boldı
[2237] künniŋ: T ve B kün
[2238] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫˇārezm
[2239] ve: T ve B’de yok.
[2240] Fulad: T ve B Pulad
[2241] durur: B dur
[2242] Uyġur’nıŋ: T ve B Uyġur
[2243] durur: B dur
[2244] cümle’l-mülk: B cümletü’l-mülk. Üç metinde de “sipāh ve cümle’(tü)l-mülk” şeklinde; ancak “و” harfinin yalışlıkla yazıldığı kabul edilirse; “sipāh-ı cümle’(tü)l-mülk” şeklinde ortaya çıkan sözdizimi daha doğru gözükmektedir.
[2245] durur: T ve B’de yok.
[2246] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[2247] atasınıŋ: T ve B atası
[2248] durur: T ve B’de yok.
[2249] belkim: B belki
[2250] maġfūr: B maġfūrnıŋ

[B391] Bu cihetdin ol ḥażret andın āzürde-ḫāṭır bolup aŋa (2) ẓulm ü bīdād ḳılmaḳdın mümānaʿat körgüzüp durur[2251]. Ol memnūʿ bolmay cehālet (3) ve ḍalāleti ʿisyān ve ʿadāvetġa müncerr ve mübeddel bolup ḫafiyyeten ḫān-ı maġfūrnıŋ şekve (4) ve şikāyetin vird-i zebān ḳıldı. Bara bara ol cāyġa[2252] yetti kim fitne ve fesād turġuzmaḳ (5) maḳāmıda bolup durur[2253]. Bu müddeʿā temhīdi bile kiçik oġlı Muḥammed Oraż Bék'din özge[2254] (6) barça oġlanların esbāb-ı fesād ve eşāşe-i ʿinād tehiyyesi üçün Uyġur'ġa yiberdi ve[2255] Seyyid Murād (7) İnaḳ Uyġur kim Aynaḳ cemāʿasınıŋ ekābiridin durur[2256], anıŋ bu rāz-ı ser-bestesi- (8) din āgāhlıġ[2257] tapıp ḫān-ı maġfūrnıŋ ḥużūrıda anıŋ ḫayāl-i fāsid ve endīşe-i bīhūdesin (9) delāyil-i ḳāṭıʿa ve berāhīn-i sāṭıʿa bile rūşen ve müberhen ḳıldı. Lā-cerem ol ḥażretniŋ deryā-yı (10) ḫışmı bu ḫaber tünd-bādıdın mütemevvic ve mütelāṭım bolup anıŋ keştī-i ḥayātınıŋ taġrīḳın vechet-i (11) himmet ḳıldı. **Naẓm**

Kim ki maḥẕūmıġa ḫilāf ḳılur
Ḳulluḳ emride iḫtilāf ḳılur

(12) İstep ihlāk nefs-i meẕmūmın
Düşmen eyler özige maḫẕūmın

Sene-i meẕkūrede cümādī'- (13) l-āḫirniŋ altılançısıda[2258] bāmdād namazınıŋ edāsıdın soŋra[2259] atalıḳ müşārün-ilehy (14) körünüş-i ʿālīġa kélip atdın tüşerde işāret-i vālā bile altun-cilavlardın Muḥammed Emīn (15) Bülbül ve Ḳandım Serdār

[2251] körgüzüp durur: T ve B körgüzdi
[2252] cānibġa: T ve B yerge
[2253] bolup durur: T ve B boldı
[2254] özge: T ve B başḳa
[2255] ve: T ve B'de yok.
[2256] durur: B dur
[2257] āgāhlıġ: B āgāhlıḳ
[2258] altılançısıda: T ve B altısıda
[2259] soŋra: T ve B soŋ

ikki[2260] pehlūsıdın ḫancer-i āb-dār bile şikāf açıp ṭāyīr-i rūḥın ḳafes-i (16) ḳālibidin ḳutḳarıp dururlar[2261]. Ol ḥażret anıŋ **[B392]** evlādın tutdurmaḳġa Seyyid Murād İnaḳ'nı (17) Uyġur'ġa buyurup durur[2262]. Yolda ol süstlıḳ ḳılıp henūz Uyġur'ġa dāḫil bolmay durur[2263]. **[İ172b]** (1) érdiler[2264]. Atalıḳ maḳtūlnıŋ cilav-dārı anıŋ evlādıġa ḫaber yetkürüp durur.[2265] Alar ve Tācī (2) Atalıḳ İbn Veys Bay'nıŋ oġlanları Raḥmet-Ḳulı Bék başlıḳ[2266] ve Şīr Nāyib (3) ve İş Muḥammed Dārūġa ve Cihān-gīr Bék veled-i ʿAbbās-Ḳulı Atalıḳ ve ġayrihüm evlādı (4) ve mülāzımları bile ḳırḳ éllig kişi bolup Uyġur'dın çıḳtılar ve deryā-yı Āmūya'dın[2267] ʿubūr étip[2268] (5) Buḫārā'ġa Emīr[2269] Ḥaydar Pād-şāh'nıŋ ḥużūrıġa[2270] barıp dururlar[2271]. Ve[2272] maʿlūm bolsun kim atalıḳ (6) müşārün-ileyhniŋ evlādınıŋ esāmīsi bular dururlar[2273]. Andaḳ durur[2274] kim Muḥammed Niyāz (7) Bék ve Muḥammed-Ḳulı Bék ve Ata Niyāz Bék ve Yaḫşı Murād Bék ve Muḥammed Murād Bék ve Ādem Bék ve Muḥammed Oraż (8) Bék. Bu Muḥammed Oraż Bék tutulup müddet-i medīd ḥabsde yatıp baʿżı eşrāfnıŋ vesīle-i (9) şefāʿati bile maḫlaṣ taptı ve özgeleriniŋ ḥālātları[2275] öz mevridide ẕikr bolġusı durur[2276] (10) İnşā'allāhü teʿālā. **Yomut ve Yemreli eşrārınıŋ muḫālefet emride müttefiḳ bolup** (11) **ḍalālet vādīsiġa yol başḳarmaġı ve ḫān-ı maġfiret-penāhnıŋ alar-** (12) **nıŋ**[2277] **teʾdīb ve güşmāli**[2278] **üçün sipāh-ı nuṣret-penāh**[2279] **tartıp memleketdin**

[2260] ikki: T ve B şeddesiz
[2261] ḳutḳarıp dururlar: T ve B ḳutḳardılar
[2262] buyurup durur: T ve B buyurdı
[2263] durur: B dur
[2264] érdiler: T ve B érdi
[2265] yetkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[2266] başlıḳ: T ve B başlıġ
[2267] deryā-yı Āmūya'dın: T ve B Āmūya'dın
[2268] étip: T ve B ḳılıp
[2269] Emīr: T ve B Mīr
[2270] ḥużūrıġa: T ve B aldıġa
[2271] barıp dururlar: T ve B bardılar
[2272] ve: T ve B'de yok.
[2273] dururlar: T durur; B dur
[2274] durur: T ve B'de yok.
[2275] ḥālātları: T ve B ḥālātı
[2276] bolġusıdurur: T ve B ḳılılur
[2277] alarnıŋ: T ve B alar

çıḳarmaġı (13) maʿānī-i bediʿa kişveriniŋ şāḥib-ḳırānı, mażāmīn-i refīʿa meydānınıŋ şūḫ-cevelānı, ḫāme-i siḥr-ṭırāz (14) bu nevʿ muʿcize-perdāzlıġ āġāz ḳılur kim Terākime ṭabaḳātıdın fırḳa-ı Yomutiyye kim şerāret-ẕāt (15) ve reẕālet-ṣıfātda[2280] ebnā-yı cinsidin mümtāz ve müstesnā [T87b] ve tehevvür ve taṣallübde eṣnāf-ı (16) benī Ādem arasıda mümā-ileyh ve engüşt-nümā durur[2281], üç ṭabaḳaġa münşaʿib[2282] bolur, ikki[2283] (17) ṭabaḳa Çoni-şerefġa mevsūm durur[2284]. [B393] Alarnı ḳara şāl kiymek cihetidin Ḳara-çoḳa dérler. Ol cemāʿa [İ173a] (1) Ḳızılbaş'ġa iṭāʿat ḳılıp Ḫorāsān ḥudūdıda Balḳan taġıda ve Gürgen (2) eṭrāfıda mütemekkin dururlar[2285] ve bir ṭabaḳa Bayrām-şāhlu ismi bile meşhūr durur[2286]. Bular (3) dağı burunlar Balḳan ve Gürgen ve Atrek ḥudūdıda mütevaṭṭın durur[2287] érdiler. (4) Şīr Ġāzī Ḫān'nıŋ[2288] zamānıda Şāh Timur Ḫān ve Şīrdalı Biy'niŋ ṭuġyānı (5) cihetidin emīr İş Muḥammed Biy-i şehīd bu cemāʿanı Ḫˇārezm-i İrem Bezm'ġa[2289] kéltürüp (6) durur[2290] érdi ve Nādir Şāh kélgende yana ḳadīmī vaṭanlarıġa bardılar. (7) Andın soŋra[2291] kerrāten merrāt kélip yana iḫrāc ḳılıldı. Muḥammed Emīn İnaḳ hem (8) yurtdın āvvāre[2292] ḳılıp Baba[2293] Bék'niŋ vāḳıʿasıda yana kéltürüp (9) Aḳ-Sarāy ve Muz-Kömgen ḥudūdıda kim dārü's-salṭana-ı Ḫıvaḳ'ġa taḫmīnen üç (10) fersaḫlıġ[2294]

[2278] te'dīb ve gūşmāli: T ve B te'dībi
[2279] sipāh-ı nuṣret-penāh: T ve B sipāh
[2280] reẕālet-ṣıfātda: B reẕālet-ṣıfāt
[2281] durur: B dur
[2282] İ'de "ع" harfi eksik yazılmış.
[2283] ikki: T ve B şeddesiz
[2284] durur: B dur
[2285] dururlar: B durlar
[2286] durur: B dur
[2287] durur: T ve B'de yok.
[2288] Ḫān'nıŋ: T ve B Ḫān
[2289] Ḫˇārezm-i İrem Bezm'ġa: Ḫˇārezm'ġa
[2290] durur: T ve B'de yok.
[2291] soŋra: T ve B soŋ
[2292] āvvāre: T ve B şeddesiz
[2293] Baba: T yana
[2294] fersaḫlıġ: T ve B fersaḫlıḳ

yol durur[2295]. Süknā taʿyīn ḳılıp durur[2296] érdi. Bu ṭabaḳa tört (11) uruḳġa[2297] münḳasım bolġusı durur[2298]. Andaḳ durur[2299] kim Salaḳ (12) ve Orus-Ḳoşçı ve Öküz ve Uşaḳ. Bu cemāʿa ʿaded ve ḥisābda[2300] yetti[2301] sekkiz[2302] miŋ öylükdin (13) ziyāde durur[2303] ve[2304] Orus-Ḳoşçı cemāʿasıdın Muḥammed Niyāz Körçe'niŋ oġlı Ḳılıç Kem atası ḳayd- (14) dın çıḳıp ḫalāṣ bolġandın[2305] soŋra[2306] Yomut ve Yemreli arasıda yörüp bir néçe erāẕil[2307] (15) ve evbāşnı öziġa yār ḳılıp meẕkūr bolġan cümādi'l-āḫir ayınıŋ evāyilide ẓāhiren (16) Ḳızılbaş ġazātı üçün atlanıp Ḫorāsān ḥudūdıda Teke cemāʿası kim ḥażret-i (17) ḫān-ı maġfūrnıŋ él ve ḫarāc-güẕārı durur[2308] érdi. Ol cemāʿanıŋ Aḫal diyārıda **[İ173b]** (1) olturġanların çapıp köp bīgünāhnı şahādet[2309] derecesiġa yetkürüp[2310] eṭfāl[2311] ü ʿıyālin esīr, (2) māl[2312] ü mevāşīsin olca ḳılıp muʿāvedet körgüzüp durur[2313]. Aḫal Türkmen luġatıda (3) zeykeş ve sulıḳ[2314] yerlerni ayturlar[2315]. Ol diyār Nesāy ve Bāverd tevābiʿi durur[2316]. Anıŋ [2317](4) ekṣer mevżiʿi çeşme-sārlıġ ve şāli-kārlıġ bolur dép dururlar[2318]. Ġālibā bu cihetdin anı[2319]

[2295] durur: B dur
[2296] durur: B dur
[2297] uruḳġa: B uruġġa
[2298] bolġusı durur: T ve B bolur
[2299] durur: T ve B'de yok.
[2300] ʿaded ve ḥisābda: T ve B ʿadedde
[2301] yetti: T ve B şeddesiz
[2302] sekkiz: T sekiz; B şeddesiz
[2303] durur: B dur
[2304] ve: T ve B'de yok.
[2305] çıḳıp ḫalaṣ bolġandın: T ve B çıḳġandın
[2306] soŋra: T ve B soŋ
[2307] İ ve T'de erāzil
[2308] durur: T ve B'de yok.
[2309] şehādet: T ve B şehīd
[2310] derecesiġa yetkürüp: T ve B'de yok.
[2311] eṭfāl: B ve eṭfāl
[2312] māl: B ve māl
[2313] körgüzüp durur: T ve B körgüzdi
[2314] sulıḳ: T ve B sulıġ
[2315] ayturlar: T ve B dérler
[2316] durur: T ve B dur
[2317] Anıŋ: T ve B'de yok.
[2318] dép dururlar: T ve B'de yok.
[2319] anı: B'de yok.

Aḫal dérler. (5) Ḫān-ı maġfūr bu sāniḥanıŋ[2320] istimāʿıdın ḳahr-nāk ve[2321] ġażab-nāk **[B394]** bolup emāret-penāh (6) Ḳılıç İnaḳ ve iyālet-dest-gāh Sulṭān Mīrāb'nı bir bölek efvāc-ı ḳāhire bile (7) alarnıŋ[2322] yolıġa taʿyīn ḳılıp durur érdi[2323] kim ol cemāʿa-ı müfsideni tutup (8) Teke'niŋ emvāl ve üserāsın alardın istirdād ḳılıp kéltürgeyler. Me'mūrlar (9) ḳadem-i istiʿcāl[2324] bile ʿāzim bolup dururlar[2325]. Ammā alar yetüşmesdin burunraḳ (10) Ḳılıç Kem ekşer aʿvānı bile ötüp durur[2326] érdi. Me'mūrlar anıŋ izidin (11) müsāraʿat körgüzüp baʿżını tutup emvāl ve esīrlerin alıp ḫān-ı maġfūrnıŋ (12) mülāzemetiġa kéltürüp dururlar[2327]. Ol ḥażret Yomut'nıŋ[2328] ekābiriġa (13) kişi yiberip durur[2329] kim Ḳılıç Kem'ni aʿvānı bile tutup maġlūl ve muḳayyed ḳılıp yibersünler. (14) Alar ʿinād ve küfrān, fesād ve ṭuġyān yüzidin fermān-ı ḳażā cereyāndın boyun tolġap (15) barġan muḥaṣṣıllarġa cevāb-ı şāfī aytmay bīneyl-i murād ḳaytardılar. Bu vāḳıʿa mirvaḥa- (16) cünbānlıġıdın ol ḥażretniŋ nāyire-i ḳahrı işti'āl tapıp memālik eṭrāfıġa (17) leşker iḥżārı üçün Behrām-kīn tovaçılar ve Mirrīḫ-āyīn yasaḳçılar yiberdi. **[İ174a]** (1) ve aḳası merciʿü'l-ʿulemā **[T88a]** ve mürebbīü'l-fuḳarā cemālü'd-devlet ve'd-dīn Ḳutluḳ Murād Bék'ni kim elān ʿinaḳlıġ[2330] (2) manṣıbıġa manṣūb durur[2331], şehrde niyābetġa taʿyīn ḳılıp vezīr-i ṣāyib-tedbīr, (3) Āṣaf-naẓīr, niẓāmü'l-mülk ve'l millet Muḥammed Yūsuf Mehter'ni ol ʿālī-cenābnıŋ mülāzemetide (4) ḳoyup dururlar[2332] ve meẕkūr māhnıŋ[2333] yegirmeside dū-şenbih küni dārü'l-emāre-i Ḫıvaḳ- (5) dın

[2320] sāniḥanıŋ: T ve B sāniḥa
[2321] ḳahr-nāk ve: T ve B'de yok.
[2322] alarnıŋ: T ve B alar
[2323] ḳılıp durur érdi: T ve B ḳıldı
[2324] ḳadem-i istiʿcāl: B istiʿcāl
[2325] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2326] durur: T ve B'de yok.
[2327] kéltürüp dururlar: T ve B kéltürdiler
[2328] Yomut'nıŋ: T ve B Yomut
[2329] yiberip durur: T ve B yiberdi
[2330] ʿinaḳlıġ: T ʿinaḳlıḳ; B inaḳlıḳ
[2331] durur: B dur
[2332] ḳoyup dururlar: T ve B ḳoydı
[2333] meẕkūr māhnıŋ: T ve B māh-ı meẕkūrnıŋ

çıḳıp Küyük-Tam ḳaryeside kim mevżiʿ-i nüzhet-nişān durur[2334]. Öz ḥavlısın mażreb-i (6) ḫıyām-ı iḳbāl ve maḳarr-ı bār-gāh-ı iclāl ḳıldı tā kim ʿasākir-i manṣūre ve efvāc-ı ḳāhire (7) ol menzilde rāyāt-ı nuṣret-āyātnıŋ[2335] sāyesiġa[2336] müctemiʿ bolġay. Taŋlası se-şenbih (8) küni debdebe-i tamām ve kevkebe-i ẓafer-fercām bile raʾyet-efrāz-ı nehżat bolup Üzbek-Yāf (9) ḳaryesiniŋ ayaḳıda[2337] zeykeş ve kölniŋ[2338] ḳıraġın leşker-gāh (10) ḳıldı. Ol eşnāda ḫaber kéltürüp dururlar[2339] kim Ḳılıç Kem baʿżı evbāş (11) ve eşrār bile yol tüşüp Şeyḫ Ḳalʿası'nıŋ yaḳınıdın **[B395]** çerigniŋ[2340] sāḳasıġa (12) tégip bir kimseni[2341] zaḫm-dār ḳılıp ḳaçıp durur[2342] ve baʿżı ümerāġa emr bolup durur[2343] kim ʿasākir-i nuṣret- (13) meāṣir bile téprep ol ḥarāmīlerġa tenbīh-i belīġ bérgeyler. Meʾmūrlar atlanıp muʿānidler (14) cānibiġa yörüş ḳılıp alarnıŋ ḳarasın körüp ḳaṣd ḳıldılar kim süyūf-ı (15) āb-dār bile cezā-yı girdārın kenārıda[2344] ḳoyġaylar. Ol vaḳtde[2345] Ḳaḳa Serdār kim ḫānevāde-i (16) ʿāliyeniŋ dost-dār ve ḫiẕmet-güẕārı durur[2346] érdi. Baʿżı ṣanādīd-i Yomutiyye (17) ve meşāhir-i Yemreliyye bile araġa tüşüp Ḳılıç Kem başlıġ şerīrlerni muḳayyed ve maġlūl kéltürürge **[İ174b]** (1) mutaṣaddī ve müteʿahhid bolup ümerānı ḫān-ı maġfūrnıŋ işāret-i lāzımü'l-beşāreti[2347] bile (2) muʿasker-i hümāyūnġa ḳaytarıp durur[2348]. Çün çehār-şenbih küni aynıŋ yegirme üçide (3) Ḫuten türktāzı maşrıḳ bār-gāhıdın çıḳıp felekniŋ[2349] meydānın cevelān-gāh (4) ḳıldı. Ol ḥażret semend-i berḳ-

[2334] durur: B dur
[2335] nuṣret-āyātnıŋ: T ve B nuṣret-āyāt
[2336] sāyesiġa: T ve B ẓıllıġa
[2337] ayaḳıda: B ayaġıda
[2338] kölniŋ: T ve B köl
[2339] kéltürüp dururlar: T ve B kéltürdiler
[2340] çerigniŋ: T ve B çerig
[2341] kimseni: T ve B kişini
[2342] durur: B dur
[2343] bolup durur: T ve B boldı
[2344] kenārıda: B kenārlarıda
[2345] vaḳtda: T ve B çaġda
[2346] durur: T ve B'de yok.
[2347] işāret-i lāzımü'l-beşāreti: T ve B işāreti
[2348] ḳaytarıp durur: T ve B ḳaytardı
[2349] felekniŋ: T ve B felek

mānendge rükūb ḳılıp ʿarż-ı leşker ḳılmaḳ bahānesi bile Yomut- (5) nıŋ[2350] cānibiġa[2351] tépredi tā kim ol cemāʿa batraḳ[2352] işlerin fayṣalġa yetkürgey[2353]. Şeyḫ Ḳalʿası'- (6) nıŋ[2354] ḳuṭb cānibidağı Ḳum'ġa barġanda Yomut ve Yemreli'niŋ vaẓīʿ ve şerīfi kélip ol ḥażretniŋ[2355] (7) semendiniŋ[2356] tuynaḳıġa[2357] yüz zār-ı taẓarruʿ ve zārīlıḳ[2358] bile cebhe-sāylıḳ ḳılıp iltimās ḳıldılar[2359] (8) kim "Bizġa[2360] kişi ḳoşuŋ kim Ḳılıç Kem başlıġ bed-ḫˇāhlarımızını tutup béreli (9) ve ḳudretimiz yete almasa[2361] köçüp kételi." Ḳoŋrat'nıŋ[2362] maʿārifidin Nādir Muḥammed Kütvāl'ni alarġa[2363] (10) ḳoşup Senger semtiġa[2364] ʿaṭf-ı ʿinān ḳıldı ve[2365] soŋġı kün çāşt-gāhġaça Yomut'ġa köz tutup (11) mīʿād vaḳtide kélmediler ve[2366] bu cihetdin ol ḥażret rükūb körgüzüp[2367] muʿānidler üstige[2368] (12) ʿāzim bolup durur[2369]. Yolda Yomut ṭarafıdın Meŋli Murād Serdār istiḳbāl étip[2370] me'mūrlar ḥarāmīlerni (13) tutup mülāzemetġa kéle dururlar[2371] dép istimhāl körgüzüp dururlar[2372]. Ol ḥażretniŋ **[B396]** ḫod āyine-i (14) żamīri mevrid-i ilhāmāt-ı ġaybī ve maẓhar-ı esrār-ı lā-raybī durur[2373] érdi.

[2350] Yomut'nıŋ: T ve B Yomut
[2351] cānibiġa: T ve B ṭarafıġa
[2352] ol cemāʿa batraḳ: B batraḳ ol cemāʿa
[2353] yetkürgey: B yétkürgey
[2354] ḳalʿası'nıŋ: T ḳalʿası
[2355] ḥażretniŋ: B ḥażret
[2356] semendiniŋ: T semendi; B atınıŋ
[2357] tuynaḳıġa: T ve B tuyaġıġa
[2358] zār-ı taẓarruʿ ve zārīlıḳ: T ve B zār
[2359] ḳıldılar: T étdiler; B éttiler
[2360] Bizġa: T ve B Bizge
[2361] yete almasa: T ve B yetmese
[2362] Ḳoŋrat'nıŋ: T ve B Ḳoŋrat
[2363] alarġa: T alar
[2364] semtiġa (سمتیغه): B şemtiġa (شمتیغه)
[2365] ve: T ve B'de yok.
[2366] ve: T ve B'de yok.
[2367] körgüzüp:T ve B ḳılıp
[2368] üstige: B üstiġa
[2369] bolup durur: T ve B boldı
[2370] étip: T ve B ḳılıp
[2371] dururlar: B durlar
[2372] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdi
[2373] durur: T ve B'de yok.

Yomut[2374] ṭāyifesiniŋ[2375] né fikrde (15) érkenin teferrüs ḳılıp Meŋli Murād[2376] Serdār'nı[2377] teşeddüd bile aldıdın ḳavlap[2378] ʿaḳabıdın[2379] elviye-i (16) ẓafer-taʿbiyeni cilveġa kirgüzüp dururlar[2380]. **Meşnevī**

Livā-yı ẓafer cilve eylep ʿayān
(17) Duraḫşān[2381] bolup meh-çesi mihr-sān

Anıŋ astıda mīr[2382]-i vālā-güher
İnaḳ-ı felek-cāy-gāh **[İ175a]** (1) İltüzer

Besī kevkebe birle eylep ḫırām
ʿİnānıda nuṣret bolup tīz-gām

Bend-i Rāmīn (2) ḥudūdıda ḥażret-i ḳuṭb-ı ʿālem[2383] lālā-yı aʿẓam Şeyḫ Raẓiye'd-dīn ʿAlī Lala ḳaddesallāhu (3) sırrahunıŋ **[T88b]** civār-ı müteberrikeleriġa ḳarīb Yanı-Yāf'nıŋ kün-çıḳarıdaġı zeykeşġa[2384] (4) yétgende[2385] Yomut ve Yemreli ve Maşrıḳ muʿānidleri yasav yasap zeykeşde muḳābil[2386] (5) bolup ḳaṣd ḳıldılar kim sedd-i rāh bolġaylar. Zehī nādānlar bilmesler kim (6) ḫas u ḫāşākġa né vücūd bolġay kim deryā-yı zeḫḫār cereyānıġa bend yétküre[2387] (7) alġay ve şuʿle-i cihān-sūz muḳābeleside tura alġay. Bahādırlarnıŋ evvelġı (8) ḥamlesiniŋ ṣadmesi bile oḳ muʿānidlerniŋ defter cemʿiyetiniŋ şīrāze-i (9) ṣebātı buzulup ve üzülüp hezīmet

[2374] Yomut: T ve B Yomut'nıŋ
[2375] ṭāyifesiniŋ: T ve B'de yok.
[2376] Murād: T ve B Murād'nı
[2377] Serdār'nı: T ve B'de yok.
[2378] ḳavlap: T ve B ḳavup
[2379] ʿaḳabidin: T ve B izidin
[2380] kirgüzüp dururlar: T ve B kirgüzdi
[2381] Duraḫşān: İ'de sözcük üstünde ötre var.
[2382] mīr: T mihr
[2383] ḳuṭb-ı ʿālem: B ḳuṭbü'l- ʿālem
[2384] zeykeşġa: T ve B zeykeşge
[2385] yétgende: T ve B yetgende
[2386] muḳābil: B muḳābele
[2387] yétküre: T yetküre

hevāsıda müteferriḳ bolup dururlar[2388] ve Yanı- (10) Yāf'nıŋ[2389] köprükide yana silsile-i cemʿiyetleriġa inʿiḳād bérip sipāh-ı nuṣret-penāhnıŋ (11) ʿubūrıġa mümānaʿat körgüzüp dururlar[2390]. İşāret-i vālā mūcibi bile Emīr Vālī Atalıḳ (12) cemʿī efvāc-ı ḳāhire bile nümāyān uruşup köprükge mutaṣarrıf boldılar. Ol ḥāletde (13) **[B397]** Ḫāl Niyāz Yeser kim Öküz ekābiridin durur[2391], Öküz'niŋ üç tört eşrārın (14) ʿıyāl ü eṭfāli bile kéltürüp durur[2392]. Bu cihetdin fermān-ı vācibü'l-iẕʿān (15) imtiṯāli bile emīr-i rūşen-żamīr Şāh Niyāz Atalıḳ sipāhnıŋ[2393] aldıġa (16) çıḳıp bahādırlarnı muḥārebedin memnūʿ ḳıldı. Ol çaġda Ḳuvanç Ṣūfī başlıġ terākime-i (17) müfsideniŋ buzulup Aḳ-Köl ṭarafıġa köçgen ḫaberi kéldi. Yomut'nıŋ ḳalġan **[İ175b]** (1) leşkeri[2394] kim muḳābelede yanı silsile-i cemʿiyyetiġa intiẓām bérip érdiler. (2) Benātü'n-naʿş yanlıġ tuşluḳ-tuşıġa bütrep taŋnıŋ[2395] yulduzı (3) yosunlıḳ[2396] nāpedīd bolup dururlar[2397]. **Şiʿr**

Belī leşker-i encüm olġay nihān
(4) Ḳuyaş ḳılġaç altun direfşin ʿayān

Süŋek[2398] ḫaylıġa yoḳ durur[2399] (5) cüz gürīz
Yetüşgende ṣarṣar yéli tünd ü tīz

Ḫān-ı maġfūr irāde ḳıldı kim (6) ṭāyife-i müfsideni ḳatl u tārāc ḳılıp oġlan uşaġın[2400] esr ḳaydıġa tartġay[2401] (7) Şāh Niyāz Atalıḳ başlıḳ[2402] aʿyān-ı ḥażret ve erkān-ı devlet

[2388] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2389] Yāf'nıŋ: T ve B Yāf
[2390] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdiler
[2391] durur: B dur
[2392] kéltürüp durur: T ve B kéltürdi
[2393] sipāhnıŋ: T ve B sipāh
[2394] leşkeri: T ve B çerigi
[2395] taŋnıŋ: T ve B taŋ
[2396] yosunlıḳ: T ve B yosunlıġ
[2397] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2398] süŋek (سنكك): T süŋek (سنكاك)
[2399] durur: T ve B turur
[2400] uşaġın: T ve B uşaḳın

ʿarżġa yetkürüp dururlar[2403] (8) kim “Bu cemāʿa egerçe güstāḫlıġ[2404] iẓhār ḳıldılar. Velīkin ḥālā yamanlıġ maḳāmıda (9) bolmay bīżarar ve bilāzaḥmet mülāzımlarnıŋ ṣadme-i siyāset ve ḳahrıdın (10) ḳorḳup köçüp bara dururlar[2405]. Ve yana ābā-yı kirām ve ecdād-ı ʿiẓāmıŋızнıŋ bayrı (11) nökeri dururlar[2406]. Bu ḫānevāde-i vācibi’l-iḥtirām ḳulluḳıdın[2407] ümmīd münḳaṭıʿ ḳıla almayın (12) her yerde hem bolsa şerāret-pīşelerin tutup bérürler. Émdi münāsib-i devlet (13) ve lāyıḳ-ı mürüvvet ol durur[2408] kim dāḫil ve mezāḥim bolmay devlet bile mürācaʿat (14) körgüzüp Senger’ge tüşseŋiz tā kim alarnıŋ encām-ı kārı ne yerge (15) yétgey[2409]?” Ol ḥażret egerçe **[B398]** alarnıŋ ġalīẓet-i fesād ve ġarīzet-i[2410] ʿināḍın bilür érdi. (16) Ammā ümerā-yı ʿiẓāmnıŋ teveccüh-i ḫāṭırın merʿī tutup ʿinān-ı ʿāṭıfetin Senger semtiġa mutaṣarrıf (17) ḳıldı. Yolda Nādir Muḥammed Kütval, Yomut’nıŋ[2411] arasıdın kélip Terākimeniŋ eşrār **[İ176a]** (1) ve evbaşın tutarġa küçi yetmey taḥḳīḳ köçgen ḫaberin yetkürdi[2412]. Ol ḥażret kiryās-ı devlet (2) esās-ı gerdūn-mümāssġa nüzūl ḳılġandın soŋ baʿżı mütecennide[2413] (3) işāret-i vālā bile Terākime yurtlaḳıġa kéçe barıp alarnıŋ ḳalın māl ü mevāşī (4) ve ġalebe öylerin talap ve olcalap kéltürdiler ve ḫaber yetkürdiler[2414] kim Aḳ- (5) Sarāy ḥudūdıda baʿżı Terākime ictimāʿ ḳılıp dururlar[2415] kim sipāh-ı nuṣret-intibāhġa[2416] (6) dest-bürdi yetkürgeyler[2417]. Ol ḥażret bu cihetdin

---

[2401] tartġay: T ve B çékgey
[2402] başlıḳ: T ve B başlıġ
[2403] yetkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[2404] güstāḫlıġ: B güstāḫlıḳ
[2405] dururlar: B durlar
[2406] dururlar: B durlar
[2407] ḳulluḳıdın: T ve B ḳulluġıdın
[2408] durur: B dur
[2409] yétgey: T ve B yetgey
[2410] ġarīzet-i: B’de ʿazīzet-i
[2411] Yomut’nıŋ: T ve B Yomut
[2412] yetkürdi: B yétkürdi
[2413] mütecennide: T mütecennide ve
[2414] yetkürdiler: B yétkürdiler
[2415] dururlar: B durlar
[2416] Nuṣret-intibāhġa: B ẓafer-intibāhġa
[2417] yetkürgeyler: B yétkürgeyler

seḥer hengāmıda Ḳandım (7) Serdār'nı gürūh-ı **[T89a]** enbūh bile ol cemāʿanıŋ defʿi üçün yiberdi ve[2418] ṭalīʿa-ı ṣubḥdın (8) soŋ ra'yet-i mihr-işrāḳnı kevkebe-i nuṣret-ittisāḳ bile Ġāzī-ābād cānibi (9) cilveġa kirgüzüp Aḳ-Sarāy üstiġa yörüş ḳıldı. Yolda Yomut (10) ḳāżīsi Molla Nūrī Ḳāżī, Ḳaḳa Serdār bile kélip ʿarżġa yetkürdi[2419] kim: (11) "Çün yamanlarġa küçümiz yetmey, köçtük. Émdi īmān bér kim oġlan uşa- (12) ḳımız at ayaḳı astıda ḳalmasun." Ol ḥażret alarnıŋ iltimāsların (13) mebẕūl ḳıldı. Ol şarṭ bile kim "Aḳ-Sarāy ve Muz-Kömgen[2420] (14) eger tüşgeçe tevaḳḳuf ḳılsaŋız veyā sipāh ehliġa kim ol (15) mevżiʿde[2421] mütereddid ve mütefaḥḥış dururlar[2422]. Müteʿarrıż bolsaŋız günāh öz boynıŋızda durur[2423]." Ol (16) eşnāda Ḳandım Serdār ictimāʿ ḳılġan Terākime'ni uruşup müteferriḳ (17) ḳılıp bir kişini Yemreli eşrārıdın öltürüp ġanāyim-i mevfūr bile mülāzemetġa **[İ176b]** (1) yetti ve Ḳaḳa Serdār ḫān-ı maġfūrnıŋ ḥażretidin muraḫḫaṣ bolġandın soŋ (2) Uşaḳ çerigi bile **[B399]** köçdin ḳalġan eşyā ve emvālin yıġnap yörügende (3) sipāh-ı nuṣret-penāhnıŋ baʿżıġa uçrap şerāret-i cibillī ḥareketidin kim (4) ol ṭāyife-i bed-sirişṭniŋ fıṭratıġa muḫammer durur[2424]. Ḫān-ı maġfūr ḥużūrıda ḳılġan şerāyiṭni (5) pās tutmay alar bile muḥārebe ḳılıp bir kişige zaḫm urdılar. Ol ḥażretġa (6) bu ḫaber yetip Emīr Vālī Atalıḳ ve ʿAbdu'l-lah Serdār'nı cemʿī keşīr bile alar güşmāliġa emr ḳıldı. (7) Me'mūrlar alarnıŋ ser-vaḳtıġa yetip uruşup şikest bérdiler. Ol ḥarbde (8) ʿAbdu'l-lah Serdār yaḫşıġına mübārezet körgüzüp Ḳaḳa Serdār'ġa nīze (9) urup yıḳıp atın aldı. Bahādırlar daġı nümāyān işler körgüzüp ḳalın (10) māl-ı ġanīmet bile kéldiler. Andın soŋ cemīʿ ʿasākir-i manṣūre ve efvāc-ı (11) ḳāhire gürūh gürūh ol mevāżıʿġa çapavul urup Terākime'ni ḳavup çıḳarıp nehb ü ġāretġa (12) meşġūl boldılar.

[2418] yiberdi ve: B yiperip
[2419] yetkürdi: B yétkürdi
[2420] Muz-Kömgen: B Muz-Kömgen ḥudūdıda
[2421] mevżiʿde: B mevāżiʿde
[2422] dururlar: B durlar
[2423] durur: B dur
[2424] durur: B dur

"وعدكم الله مغانم كثيرة تاخذونها"[2425] medlūlı bile sipāh (13) ehliġa ġanāyim-i vāfir tüşüp dünyādın müstaġnī bolup dururlar[2426]. **Meşnevī**

(14) Botraban yaġı ḥavf-ı cānıdın
Ayrılıp mülk ü ḫānmānıdın

Leşker-i ḳāhire (15) tapıp nuṣret
Yaġı emvālini ḳılıp ġāret

Aḫẕ eylep ġanīmet-i kāmil
(16) Boldı esr ü ferāġ-ı dil ḥāṣıl

Ol ḥażret Aḳ-Sarāy bile Muz-Kömgen (17) ayaġınıŋ aralıġıda tevaḳḳuf ḳılıp ḳalġan leşkerni[2427] daġı nehb ü ġāretġa emr **[İ177a]** (1) ḳıldı. Ol fırṣatda bir Üzbek yigit kim köp yıldın beri Yomut- (2) nıŋ[2428] arasıda mutavaṭṭın bolup durur[2429] érdi, ḳaçıp kélip Terākime'niŋ Aḳ-Köl'din kim (3) Devdān'nıŋ[2430] ayaġı aŋa ḳoya durur[2431], ruʿb u hirās daġdaġası bile oltura **[B400]** almay köçüp (4) Ḳuba-taġ semtiġa barġanları[2432] ḫaberin kéltürüp dururlar[2433]. Ol ḥażret baʿżı (5) yigitni istiḫbār üçün Aḳ-Köl'ġa yiberip Senger'ge[2434] muʿāvedet körgüzdi. (6) Soŋġı kün kim aynıŋ yegirme béşlençisi[2435] şenbihi durur[2436] érdi, yana ra'yet- (7) efrāz-ı nehżat bolup Aḳ-Sarāy tellıniŋ farḳ-ı iftiḫārın maḳdem-i hümāyūn ve kevkebe-i rūz- (8) efzūnı bile felek uçıdın ötkerdi. Burunraḳ kim ebṭāl-ı rūzgār ḫulāṣaları- (9) dın ve şüceʿā-yı nām-dār

[2425] Kur'an, XLVIII, 20.
[2426] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2427] leşkerni: T ve B çerigni
[2428] Yomut'nıŋ: T ve B Yomut
[2429] durur: T ve B'de yok.
[2430] Devdān'nıŋ: T ve B Devdān
[2431] ḳoya durur: T ve B ḳoyar
[2432] barġanları: T ve B barġan
[2433] kéltürüp dururlar: T ve B kéltürdi
[2434] Senger'ge: T ve B Senger'ġa
[2435] béşlençisi: T béşlençi; B béşinçi
[2436] durur: T ve B'de yok.

güzīdeleridin Ḳoŋrat Yūsuf Niyāz Bék ve Ḳıyat Muḥammed Cān (10) Bék veled-i Ḳutlı[2437] Muḥammed İnaḳ, Ḳıpçaḳ Baba Dārūġa ve Ḳandım Serdār'nı (11) bir bölek leşker-i nuṣret-eşer[2438] bile Aḳ-Köl ṣavbıġa **[T89b]** nām-zed ḳılıp érdi kim (12) eger Terākime'niŋ[2439] eşrārıdın ol nevāḥīde kişi bolsa, gūşmāl-ı belīġ ve tenbīh-i ʿaẕīm (13) bérgeyler. Alar mevżiʿ-i meẕkūrġa barıp Yomut ve Yemreli sipāhıġa mülāḳī bolup ḳatıġ (14) muḥārebe vāḳiʿ bolup durur[2440]. Bu ḫaber ol ḥażretniŋ semʿ-i şerīfiġa yetip birāder ʿinisi (15) ḥażret-i sulṭān-ı ʿālī-cāh ve ḫaḳan-ı refīʿ-cāy-gāh ḳıdvetü's-selāṭīn, ʿumdetü'l-ḫavāḳīn, muʿizzü'd-devlete (16) ve's-salṭanata ve'l-ḫilāfete[2441] ebū'l-muẓaffer ve'l-feṭḥ **Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫān**'ġa emāret-penāh-ı rifʿat-dest-gāh (17) Emīr Ḳılıç İnaḳ'nı maṣḥūb ḳılıp fevci-i keşīr bile imdād üçün yiberip dururlar[2442]. **[İ177b]** (1) Ol ḥażret yetmesdin burun alar muʿānidlerni maġlūb ve menkūb ḳılıp olca-ı (2) firāvān ve ġanīmet-i bīpāyān bile yolda rikāb-būslıḳġa müşerref boldılar. (3) Ol ḥażret alarġa aḳasınıŋ[2443] cānibidin nevāzişāt ve istimālet körgüzüp mevkib-i (4) vālāġa ʿinān-ı ʿāṭıfetin maʿṭūf ḳılıp aḳasınıŋ mülāzemetiġa yetti ve Ḫān-ı (5) maġfūr ḫūrşīd-i cemşīdī maġrib ḫalvet-ḫānesiġa meyl körgüzgendin (6) soŋra[2444] leşker-gāh-ı ḳıyāmet-işṭibāhġa ʿaṭf-ı ʿinān ḳılıp bār-gāh-ı ʿālem-penāhġa (7) nüzūl-ı meserret-vuṣūlı bile ser-bülendlik yétkürüp durur[2445] ve yetti[2446] küngaça (8) rükūb ḳılmay ol mevżiʿde mütevaḳḳıf bolup ʿayş u ʿişretġa **[B401]** işṭiġāl (9) körgüzüp dururlar[2447]. Ol müddetde[2448] bir aygaça Béş-ḳalʿa bilādınıŋ fuḳarā ve reʿāyāsı (10) muʿānidlerniŋ emvāl ü mezrūʿatın taṣarrufıġa

[2437] Ḳutlı: T Ḳutluġ; B Ḳutluḳ
[2438] leşker-i nuṣret-eşer: T ve B çerig
[2439] Terākime'niŋ: T ve B Terākime
[2440] bolup durur: T ve B boldı
[2441] ḫilāfete: T ḫilāfe
[2442] yiberip dururlar: T ve B yiberdi
[2443] aḳasınıŋ: T ve B aḳa
[2444] soŋra: T ve B soŋ
[2445] yétkürüp durur: T ve B yétkürdi
[2446] yetti: T ve B şeddesiz
[2447] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdi
[2448] müddetde: B müddetdin

kéyürüp[2449] ḫān-ı maġfūrnıŋ (11) duʿā-yı devletin raṭbü'l-lisān ve vird-i zebān ḳılıp dururlar[2450] ve Allāhü aʿlem bi'ṣ-ṣevāb (12) **Ḫān-ı cennet-mekānnıŋ muʿānidler istīṣāli üçün elviye-i ẓafer-taʿbiyeni ḥareketġa** (13) **kirgüzmegi**[2451] **muḥārebāt-ı ʿaẓīm ve muḳātelāt-ı sehīm bile cemāʿa-ı müfsideni**[2452] **maḳhūr ve müste'ṣal** (14) **ḳılıp mürācaʿat körgüzmegi** eyyām-ı tevaḳḳufda müteʿāḳib ḫaberler yetüşüp durur[2453] kim (15) Terākime-i bāġīyye Kuba-Taġı'nıŋ cenūbī dāmeneside müctemiʿ bolup Atalıḳ-arnası'nıŋ kenārıda (16) ve ol ṭaraflarda otunçı ve ékinçilerġa dāḫil ve müzāḥim bolup baʿżı bīçārelerni öltürür (17) érmiş durur[2454]. Ḫān-ı maġfūr bu cihetdin ʿasākir-i manṣūre yaraġ ve zevādesin müheyyā ve āmāde **[İ178a]** (1) ḳılġandın soŋra[2455] şehr-i Recebü'l-müreccеb ayınıŋ[2456] béşlençi[2457] küni kim dū-şenbih érdi (2) ol senger'din debdebe-i tamām ve kevkebe-i mā-lā-kelām bile téprep Kāt'da Teŋri-bérdi (3) Bék'niŋ devlet-ḫānesin nüzūl-ı meserret-vuṣūlı bile reşk-i nigār-ḫāne-i çīn (4) ve ġayret-i bostān-sarāy-ı ḫuld-ı berīn ḳıldı ve bék-i mezbūr şāyeste żiyāfetler (5) ve pesendīde ḫiẓmetler taḳdīmġa yetkürüp[2458] mevrid-i inʿāmāt-ı ḫüsrev-āne ve meşmūl-ı (6) nevāzişāt-ı bīkerāne boldı. **Ḳıṭʿa**

Zehī devlet ki iḳbāl-resādın
(7) Şehiġa[2459] ḫiẓmeti maḳbūl tüşgey

Şehiniŋ iltifāt u şefaḳatidin
Başı gerdūn-ı (8) vālāġa yetüşgey

[2449] kéyürüp: T ve B keyürüp
[2450] ḳılıp dururlar: T ve B ḳıldılar
[2451] kirgüzmegi: B kirgüzmegi ve alarnı
[2452] cemāʿa-ı müfsideni: B'de yok.
[2453] yetüşüp durur: T ve B yetti
[2454] durur: T ve B'de yok.
[2455] soŋra: T ve B soŋ
[2456] recebü'l-müreccеb ayınıŋ: T ve B recebü'l-müreccebniŋ
[2457] béşlençi: B béşinçi
[2458] yetkürüp: B yétkürüp
[2459] şehiġā: İ'de şeheniġa

Kāt'dın rükūb ḳılġan vaḳtde[2460] Pāyende Arıġı'nıŋ saḳasıda (9) Aḳ-Ḳum'nıŋ[2461] ḥudūdıda **[B402]** olturġan Ḫıtāy'nıŋ çapılġan ḫaberi kéldi. **Bu ḥādiṣe tavżīḥi (10) ol durur**[2462] **kim** Ḳılıç Kem Yomut ve Yemreli eşrārıdın ikki[2463] yüz çaġlıġ kişi bile atlanıp (11) yarım kéçede meẕkūr bolġan élniŋ üstiġa şebīḫūn éltip kürenin ḳapap her ṭarafdın buza (12) kiriştiler. İttifāḳ Ḫıtāy yigitleri ekşer ékin[2464] üstide durur[2465] érdiler. Kürende on béş (13) işġa yarar érkekdin başḳa kişi yoḳ durur[2466] érdi. Bu rüst-ā-ḫīz ġavġasıdın ol bīçāreler (14) bīdār bolup eṭfāl ü żuʿafā bile ḳollarıġa sıruḳ alıp étekleriġa taş ve kések salıp mütemerridlerġa (15) mümānaʿat körgüzüp **[T90a]** küren eṭrāfınıŋ żabṭıġa ḳıyām körgüzüp dururlar[2467] ve müdāfaʿa emride (16) dest ü pā urup saʿy-ı mevfūr ve kūşiş-i nāmaḳdūr taḳdīmġa yetkürüp dururlar[2468]. (17) Seḥer henggāmıda mütemerridler taġallüb ve tasalluṭ bile kürenġa kirip érkeklerin on tört **[İ178b]** (1) yaşar oġlanlarıġaça şahādet derecesiġa[2469] yetkürüp[2470] ḫaylī żuʿafā ve ḳız ve eṭfālni esīr ḳılıp (2) muʿāvedet körgüzüp durur[2471]. Ḥālā ol mevżiʿ Şehīdler Ḥaẓīresi'ġa meşhūr durur[2472]. (3) Ḫān-ı maġfūr bu ḫaber-i vaḥşet-eşer istimāʿıdın bīmuḥābā ol fuḳarā ḥāliġa riḳḳat peydā ḳılıp (4) Teŋri teʿālānıŋ dergāhıda niyāz-mendlıḳ[2473] bile vaʿde ḳıldı kim " Tā ol (5) bīçārelerniŋ dādın mütemerridlerdin almaġunça ferāġat meyli ḳılmaġay-men." Ol (6) kün Gürlen tevābiʿatıdın Ḫıżır-éli'niŋ ayaḳıġa tüşüp dururlar[2474]. Ol mevżiʿde Yaŋı-ḳalʿa Ḫıtāyı'- (7) dın kişi kéldi

[2460] vaḳtda: T ve B çaġda
[2461] Ḳum'nıŋ: T ve B Ḳum
[2462] durur: T ve B'de yok.
[2463] ikki: T ve B şeddesiz
[2464] ékin: İ'de "ى"nin noktaları eksik
[2465] durur: T ve B'de yok.
[2466] durur: T ve B'de yok.
[2467] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdiler
[2468] yetkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[2469] şahādet derecesiġa: T ve B şehādetġa
[2470] yetkürüp: B yétkürüp
[2471] körgüzüp durur: T ve B körgüzdi
[2472] durur: B dur
[2473] niyāz-mendlıḳ: T ve B niyāz-mendlıġ
[2474] tüşüp dururlar: T ve B tüşüldi

kim Yomut çapḳunçısı her kün ikki[2475] üç mertebe çapavul ura durur[2476]. (8) Bu cihetdin Emīr Ḳılıç ʿİnaḳ ve Emīr Ḳara Bahādır Mīrāb ve Mūsā Nāyib'ni[2477] altı yüz kimse[2478] bile (9) Yaŋı-Ḳalʿa'ġa yiberildi. Alar ol kéçe Yaŋı-ḳalʿa'da bolup uluġ çāşṭġaça çapḳunçı (10) kélmedi. Alar Ḫıtāy ve **[B403]** Ḳulan'nıŋ çerigin alıp Ḳuba-taġ'ġa barıp aʿdā-yı devlet- (11) din eşeri tapa almay mürācaʿat ḳıldılar. Anıŋ üçün kim mütemerridler ḫān-ı maġfūr alar ḳaṣdıġa (12) yörüş ḳılıp Ḫıżır-éli'ġa tüşgen ḫaberini[2479] éşitip ve yana Ḳılıç Kem'niŋ uluġ[2480] günāhınıŋ (13) şeāmetidin ḳorḳup buzulup Aman-Ḳulı Arıġı'ġa köçüp durur[2481] érdi. **Maʿlūm bolsun kim** ol (14) arıġnı Yomut ḳaḥṭıdın burun Muḥammed Emīn ʿİnaḳ'nıŋ[2482] evāyil-i ḥālide Keneges Ḳara Ḳalpaḳı'nıŋ ḥākimi (15) Aman-Ḳulı Biy, Sevgenli saḳasıġa ḳarīb-i Āmūya'dın yardurup[2483] Keneges yerige éltip érdi. (16) Ol kéçe Yomut'nıŋ[2484] ekābiridin ʿAvaż Bék ve Berdi Bék Salaḳ[2485] ve Naẓar Bék Uşaḳ kim ḫān-ı (17) maġfūrnıŋ bayrı nöker ve nemek-perverdeleridin durur[2486], Yomut cānibidin kélip ʿarżġa **[İ179a]** (1) yétkürdiler[2487] kim "Yaḫşılarımız yamanlardın cüdā bolup bu dergāh mülāzımlarınıŋ (2) mihr-bānlıġıdın ümmīd-vār bolup muntaẓır-ı ʿināyet dururlar[2488] kim kélip bendelikġa[2489] (3) müşerref bolġaylar." Ol ḥażret ġāyet-i ḫışmdın cevāb bérmey, ruḫṣat-ı inṣırāf hem (4) ẓuhūrġa yetmedi. Ḫān-ı maġfūr ol mevżiʿde ikki[2490] kün

[2475] ikki: T ve B şeddesiz
[2476] durur: B dur
[2477] Nāyib'ni: B Nāyib
[2478] kimse: T ve B kişi
[2479] ḫaberini: T ve B ḫaberin
[2480] uluġ: B ḳalġan uluġ
[2481] durur: T ve B'de yok.
[2482] ʿİnaḳ'nıŋ: T ve B İnaḳ'nıŋ
[2483] yardurup: B bardurup
[2484] Yomut'nıŋ: T ve B Yomut
[2485] Salaḳ: B'de Salaf (سلف)
[2486] durur: B dur
[2487] yétkürdiler: T yetkürdiler
[2488] dururlar: B durlar
[2489] bendelikġa: T ve B bendelikge
[2490] ikki: T ve B şeddesiz

mütevaḳḳıf bolup yörüş yaraġınıŋ (5) tehiyyesin kemālġa yetkürüp dururlar[2491] ve[2492] aynıŋ[2493] toḳuzıda cumʿa küni köçülüp durur[2494] (6) ve[2495] yolda Ḳoş-köprük Ḳoŋratı'nıŋ ekābiridin Baba Kütval İbn Bay Naẓar Biy ve ʿAbdu'l-lah (7) Serdār ve Ḳandım Serdār'nı bir pāre ʿasker[2496] bile ḳaravul yosunlıḳda[2497] (8) ilgeriraḳda[2498] yiberip dururlar[2499]. Alar Ḳuba-taġ'nıŋ[2500] dāmeneside bir gürūh Yomut eşrārıġa (9) uçrap azraḳ uruş ve savaş[2501] bile şikest bérip Ḳırımsa[2502] cemāʿasıdın (10) Adına-Ḳulı Kör'ni kim yekke-tāz-ı meydān-ı veḳāḥat durur[2503] érdi, öltürüp başın alıp (11) ʿasākir-i ẓafer-meāṣir Géldi Ḫān ḳumıġa tüşgende kélip suyurġalāt-ı ḫüsrev-āne bile (12) ser-bülend ve[2504] ser-efrāz bolup dururlar[2505]. Soŋġı kün ol yerdin nehżat ḳılıp (13) Ḳuba- [B404] taġ'nıŋ şimāliye étegin mażreb-i ḫıyām-ı nuṣret-tezyīn ve maḳarr-ı bār-gāh-ı ẓafer-temkīn ḳıldı. (14) Ol kéçe Emīr Ḳılıç İnaḳ ve Muḥammed Penāh Bék veled-i ʿĀdil Bék'ni tört yüz nefer şücāʿ ve mübāriz (15) yigit bile kim her biri dil-āverlıġda yüz Rüstem'ġa berāberlıġ ḳılur érdiler, (16) Buldımsāz'nıŋ[2506] üstidin Ḳazaḳ yolıġa [T90b] buyurup dururlar[2507] tā kim aʿdā-yı (17) devlet sayaḳlarıdın bir ḫaber tuta alġaylar. Alar Ḳazaḳ'nıŋ[2508] yolıġa yétgende[2509] [İ179b] (1) Yomut'nıŋ[2510]

[2491] yetkürüp dururlar: T yetkürdi; B yétkürüp
[2492] ve: B'de yok.
[2493] aynıŋ: T ay
[2494] köçülüp durur: T ve B köçüldi
[2495] ve: T ve B'de yok.
[2496] ʿasker: T ve B çerig
[2497] yosunlıḳda: T ve B yosunluḳ
[2498] ilgeriraḳda: T ve B ilgeri
[2499] yiberip dururlar: T ve B yiberdi
[2500] Ḳuba-taġ'nıŋ: T ve B Ḳuba-taġ
[2501] ve savaş: T ve B'de yok.
[2502] Ḳırımsa (قيريمسه): T ve B Ḳırımsa (قريمسه)
[2503] durur: T ve B'de yok.
[2504] ser-bülend ve: T ve B'de yok.
[2505] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2506] Buldımsāz'nıŋ: T ve B Buldımsāz
[2507] buyurup dururlar: T ve B buyurdı
[2508] Ḳazaḳ'nıŋ: T ve B Ḳazaḳ
[2509] yétgende: T yétgen ("ى"nin noktaları eksik)
[2510] Yomut'nıŋ: T ve B Yomut

eşrārıdın Çamça Baba Serdār kim baʿżı ḥarāmīler bile ḳaraḳçılıḳ (2) ve oġurlıḳ[2511] üçün vilāyetler[2512] ortasıġa[2513] barıp Çuḳur-ḳum'dın kişi öltürüp (3) mürācaʿat körgüzüp durur[2514] érkenler[2515] alarġa uçraşıp muḳātele ve[2516] muḥārebe vuḳūʿ tapmay oḳ (4) tāb kéltüre almay firār iḫtiyār étip[2517] müteferriḳ ve perākende[2518] bolup dururlar[2519]. (5) Mübārizlerdin Muḥammed Niyāz Bék ibn Ḫudāy-berdi[2520] İnaḳ ve ʿAbdu'l-lah Bék veled-i Ḳara (6) Bahādır Mīrāb ikelesi Baba Serdār'nı teʿāḳub ḳılıp urup atdın (7) yıḳıp dururlar[2521]. Ol ḥarām-zāde çüst ü çālāk[2522] turup Ḳıyat Orus-Ḳoşçı (8) Bahādır'nıŋ atıġa zaḫm urup öltürüp durur[2523] ve[2524] ol eşnāda bahādırlar anı ve Dudar Ḳul (9) dégen Yomut'nı çapḳulap öltürüp dururlar[2525] ve[2526] özgesi tün deycūrınıŋ (10) ḥicābı bile dil-āverler intiḳāmıdın maḫlaṣ tapıp **"وجعلنا اليل لباسًا"**[2527] medlūlı bile (11) libās-ı necātġa mülebbes bolup dururlar[2528]. Emīr Ḳılıç ʿİnaḳ[2529] feṭḥ ü fīrūz-mendlik (12) bile mürācaʿat körgüzüp ṣubḥ vaḳti[2530] mülāzemetġa yetüşüp[2531] āf-tāb-ı ʿināyet pertev-endāzlıġı (13) bile müfteḫir ve ercmend boldı. Çāşt-gāh Yomut eşrāfıdın Muḥammed Niyāz Atalıḳ (14) ve Artuḳ Baḫşı ve Ḫāl Niyāz Yeser başlıġ köp kişi kélip ʿAvaż Bék'niŋ kéltürgen (15) ʿarżın

---

[2511] ve oġurlıḳ: T ve B'de yok.
[2512] vilāyetler: T ve B vilāyet
[2513] ortasıġa: T ve B arasıġa
[2514] mürācaʿat körgüzüp durur: T ve B ḳaytġan
[2515] érkenler: T ve B érken
[2516] muḳātele ve: T ve B'de yok.
[2517] étip: T ve B ḳılıp
[2518] ve perākende: T ve B'de yok.
[2519] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2520] Ḫudāy-berdi: T Ḫudāy-bérdi
[2521] yıḳıp dururlar: T yıḳdılar; B yıḳtılar
[2522] çüst ü çalaḳ: T ve B çüst
[2523] öltürüp durur: T ve B öltürdi
[2524] ve: T ve B'de yok.
[2525] öltürüp dururlar: T ve B öltürdiler
[2526] ve: T ve B'de yok.
[2527] Kur'an, LXXVIII, 10.
[2528] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2529] ʿİnaḳ: T ve B İnaḳ
[2530] vaḳti: T ve B çaġı
[2531] yetüşüp: T ve B yetip

baʿżı muḳarribler vāsıṭası bile dergāh-ı devlet-penāhda imżaġa yetkürüp dururlar[2532] (16) ve[2533] ol ḥāletde Ḥasan Murād Bék veled-i Murād Bék kim Muḥammed Rıżā Ḳoş-bégi'niŋ (17) aḳası durur[2534] ve Teŋri Yār Bék'niŋ oġlı Ḫudāy Bergen Bék ve Céren Ḳalmaḳ baʿżı **[İ180a]** (1) mütecennide bile Aral yolıġa **[B405]** çıḳıp Yomut'nıŋ[2535] evbāşıdın Ata Niyāz Üçekçi'ni (2) ḳatlġa yétkürüp[2536] başın kéltürüp dururlar[2537] ve[2538] ol[2539] erkān-ı devlet (3) ve aʿyān-ı ḥażretniŋ meşveret ve kéŋeşi[2540] bile Ḫān-ı maġfūr Yomut ekābiriġa (4) mihr-bānlıġ yüzidin cevāb bérdi. Alar Amān-Ḳulı Arıġı'ġa barıp yaḫşıları yamanlarıdın (5) ayrılıp Ḳazaḳ bile Aḳ-Sarāy'ġa kéldiler. Yamanlar dağı köçüp Bala-Yatan'ġa (6) barıp dururlar[2541] ve ḫān-ı maġfūr ikki[2542] kün tevaḳḳuf ḳılıp leşker[2543] éli Ḳuba-taġ dāmenleridin (7) mütemerridlerniŋ kömgen ve yaşurġan aġır mālların tapıp alıp dururlar[2544] ve[2545] ay- (8) nıŋ on üçide se-şenbih küni ra'yet-i nuṣret-āyātnı cilveġa kirgüzüp muʿānidler (9) ḳaṣdıġa Amān-Ḳulı Arıġı sarıġa[2546] ḥareket ḳıldı ve ol arıġnı ʿubūr ḳılıp peşīnde (10) Bala-Yatan mevżiʿin muʿasker-i asākir-i manṣūre ḳıldı. Muʿānidler ṣubḥ vaḳti[2547] ol yerdin (11) köçüp Aybügür ve Ereŋ semtiġa firārī bolup durur[2548] érdi. Bu mevżiʿdin ḥażret-i aʿlā[2549] ḫakanī (12) ve ẓıll-ı sübhānī, Dārā-yı zamān, Skender-i devrān, pād-şāh-ı ṣāḥib-ḳırān, el-mü'eyyedü be-te'yīdi'l-meliki'l-mennān (13) muʿizzü'd-devlete ve'l-

[2532] yetkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[2533] ve: T ve B'de yok.
[2534] durur: B dur
[2535] Yomut'nıŋ: T ve B Yomut
[2536] yétkürüp: T ve B yetkürüp
[2537] kéltürüp dururlar: T ve B kéltürdiler
[2538] ve: T ve B'de yok.
[2539] ol: T ve B ol kün
[2540] meşveret ve kéŋeşi: T ve B meşvereti
[2541] barıp dururlar: T ve B bardılar
[2542] ikki: T ve B şeddesiz
[2543] leşker: T ve B çerig
[2544] alıp dururlar: T ve B aldılar
[2545] ve: T ve B'de yok.
[2546] sarıġa: T ve B sarı
[2547] vaḳti: T ve B çaġı
[2548] durur: T ve B'de yok.
[2549] aʿlā: B aʿlī

millete ve’d-dīn ebū’l-ġāżī Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫān’ġa[2550] iki miŋ güzīde yigitni (14) mülāzım-ı rikāb-ı hümāyūn ḳılıp muʿānidleriniŋ kéynidin[2551] yiberip durur[2552]. Ol ḥażret (15) istiʿcāl bile ilġap Şarḳıravuḳ keliġaça barıp kişi tapmay mürācaʿat (16) körgüzüp durur[2553]. Ḫān-ı maġfūr çehār-şenbih küni Bala-Yatan’da uġraḳnı ḳoyup Manḳıt Emīr ʿAvaż (17) İnaḳ veled-i ʿİnāyetu’l-lah ʿİnaḳ’nı kim mizācıġa bir nīme żaʿf ü bīmārlıḳ[2554] ṭārī bolup érdi **[İ180b]** (1) uġraḳnıŋ[2555] muḥāfaẓatıġa ḳara çerig bile taʿyīn ḳılıp Yomut’nıŋ[2556] izidin ra’yet-efrāz-ı nehżat (2) **[T91a]** bolup dururlar[2557] ve[2558] muḳaddeme-i sipāh köhne Ürgenç’de kim Ḫˇārezm-i İrem Bezm[2559] ḳadīm durur. (3) Muʿānidler kéynidin yetüşüp[2560] ġanāyim-i firāvān ve üsār-ı bīpāyān alıp dururlar[2561]. Köhne Ürgenç’din (4) iki yol ayrıla durur[2562]. Biri Manḳışlaḳ ve Ḳazaḳ yolu[2563] durur[2564] kim ḳıbleġa māyil ġarb (5) sarı barıp **[B406]** yana şimālġa meyl ḳılur ve biri Ḳum-Çuŋul yolı durur[2565] kim ḳuṭb sarı (6) barur. Bu ikki[2566] yoldın yana şuʿbeler ayrılıp birbiriġa ḳoşulur. Körüp dururlar[2567] kim Yomut (7) bu ikki[2568] yolġa ayrılıp barıp durur[2569]. Ol ḥażret sipāhnı tört ḳısmġa münḳasım ḳılıp (8) bir ḳısmnı Nāymān İşim Bahādır Gürlenī ve Ḳıpçaḳ Ḥasan Murād Atalıḳ ve Baba Dārūġa-ı Hezāresbīġa (9) başlatıp Manḳışlaḳ yolıġa

---

[2550] Ḫān’ġa: T Ḫān
[2551] kéynidin: T ve B ʿaḳabidin
[2552] yiberip durur: T ve B yiberdi
[2553] körgüzüp durur: T ve B körgüzdi
[2554] bīmārlıḳ: T ve B bīmārlıġ
[2555] uġraḳnıŋ: T ve B uġraḳ
[2556] Yomut’nıŋ: T ve B Yomut
[2557] bolup dururlar: T ve B boldı
[2558] ve: T ve B’de yok.
[2559] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫˇārezm
[2560] yetüşüp: T ve B yetip
[2561] alıp dururlar: T ve B aldılar
[2562] durur: B dur
[2563] yolu: T ve B yolı
[2564] durur: B dur
[2565] durur: B dur
[2566] ikki: T ve B iki şeddesiz
[2567] körüp dururlar: T ve B kördiler
[2568] ikki: T ve B iki şeddesiz
[2569] durur: B dur

yiberdi ve bir ḳısmnı Uşun ʻAbdü'ş-şükr Atalıḳ ve Ḳutluġ Muḥammed (10) Bék ibn Ḥasan Murād Atalıḳ'ġa tapşurup Ḳum-Çuŋul yolıġa buyurup durur[2570] ve ikki[2571] ḳısmnı (11) öz mülāzemetide saḳlap maḳābir-i müteberrikeniŋ ziyāretidin soŋra[2572] Töre Baḫt Ḫanım'nıŋ günbedi- (12) niŋ üstige[2573] çıḳıp eṭrāf ve cevānibni temāşā ḳılıp olturdı. İşim Bahādır ve Ḥasan Murād (13) Atalıḳ ve Baba Dārūġa bir fersaḫlıġ[2574] mesāfet ḳaṭʻıdın soŋra[2575] Yomut izidin yetip ẓafer tapıp (14) çerig élige köp māl ü mevāşī ġanīmet tüşüp alarnıŋ bīżābṭlıġıdın māl tüşürgen (15) çerig éli Manḳıt Ḫudāy Naẓar Atalıḳ ve Alacalıġ Ḳoŋrat İl-Amān başlıġ māl ü mevāşī (16) sürüp emākin ve mesākinleriġa mürācaʻat körgüzdiler[2576] ve ser-gerdelerniŋ yanlarıda[2577] az kimse[2578] ḳalıp durur[2579]. (17) **Meşnevī**

Besā leşker-i ġālib aʻdāsıġa
Bolup müştaġil olca yaġmasıġa

Basılmışdur aʻdāy-ı maġlūbıdın
[İ181a] (1) Körüp şūmlıġ ġāret-āşūbıdın

Sipāhı ki manẓūr émes māl aŋa
Hemīşe (2) mülāzım durur[2580] iḳbāl aŋa

[B407] Érür ʻār māl üzre ḳılmaḳ telāş
Kerekdür[2581] kişi bérse (3) ʻār üzre baş

[2570] buyurup durur: T ve B buyurdı
[2571] ikki: T ve B iki şeddesiz
[2572] soŋra: T ve B soŋ
[2573] üstige: T ve B üstiġa
[2574] fersaḫlıġ: T fersaḫlıḳ
[2575] soŋra: T ve B soŋ
[2576] mürācaʻat körgüzdiler: T ḳaytdılar; B ḳayttılar
[2577] yanlarıda: T ve B yanıda
[2578] kimse: T ve B kişi
[2579] ḳalıp durur: T ve B ḳaldı
[2580] durur: T ve B dur
[2581] kerek: T ve B kérek

Ġanīm olmasa defʿ bi’l-küll eger

Ġanīmet-ṭaleblik żarardur żarar

(4) Çü düşmānġa[2582] bérdiŋ şikest-i tamām

سن (?) ü olca ḳılmaḳ talaş ve’s-selām[2583]

(5) Éşitdim selāṭīn-i düşmen-şikār

Demī kim ḳızıḳ bolġusı kār-zār

(6) Ġanāyim sarı kim ḳılur érse yéġ[2584]

Béripdür aŋa gūşmāl-i belīġ

Ve éşitdim (7) kim ser-gerde-i mezkūrlar[2585] dağı ḳaşlarıda ḳalġan sipāh bile ġanāyim (8) temennāsınıŋ bīḫodlıġıdın aʿdā sarı cilav-rīzlik bile yek-rānlarıġa mihmīz bérip (9) baʿżı muʿānidlerni münhezim ḳılıp olca almaḳ ve māl talamaḳġa iştiġāl körgüzdiler. (10) Ol eşnāda köç[2586] arasıda[2587] dağı muʿānidler ḫaber tapıp hey’et-i ictimāʿ bile alarġa ḥamle (11) ḳıldılar. Alar bir sāʿat müdāfaʿa emriġa[2588] iḳdām körgüzüp azlıḳ cihetidin özlerin (12) izraḳ[2589] tartdılar[2590]. Bu cihetdin Yomut sipāhı ḳuvvet tapıp ġalebe ḳılıp sipāh-ı nuṣret-penāh (13) tura[2591] almay rū-gerdān boldılar. Bu şikestde yeti[2592] kişi şahādet tapıp Ḫudāy Bergen (14) Bék bin Teŋri Yār[2593] Bék esīr bolup[2594] ḳolġa tüşti[2595]. **Ḥikmet** Béş emr durur[2596] kim (15) bu

[2582] düşmānġa: T ve B düşmenġa
[2583] İ’de ve selām yazılmış: T ve B ve’s-selām
[2584] yéġ: İ’de “ي” harfinini bir noktası eksik.
[2585] mezkūrlar: İ’de “meskūrlar” yazılmış.
[2586] köç (كوچ): B köç (كوج)
[2587] arasıda: T ve B arası
[2588] emriġa: T ve B ṭarīḳiġa
[2589] izraḳ: T ve B kiyinrek
[2590] tartdılar: B tarttılar
[2591] tura: T ve B toḫtay
[2592] yeti: T yeti sekiz; B yeti sékiz
[2593] Yār: T’de yok.
[2594] bolup: T ve B boldı
[2595] ḳolġa tüşti: T ve B’de yok.

bāʿiş-i şikest ve esbāb-ı hezīmet durur[2597]. Evvel ol kim ser-gerdeler çerig (16) żabṭıdın bīpervālıḳ[2598] ḳılıp naẓm u nesaḳ ser-riştesin ḳolıdın bérmek, (17) **ikilençi**[2599] uruş **[B408]** ḳızġanda süstlıḳ ḳılmaḳ, **üçlençi**[2600] düşmen sipāhı **[İ181b]** (1) bi'l-küll müste'ṣal bolmay çerig ehli ġanāyimġa talaşmaḳ, **törtlençi**[2601] kār-zār (2) henġāmıda bīṣebātlıḳ[2602] ḳılmaḳ ḫ̆āh ḫavf yüzidin ve[2603] ḫ̆āh tedbīr cihetidin, **béşlençi**[2604] (3) ruʿb u hirās istīlāsı ve münhezimler ḫacāletdin ḫān-ı maġfūrnıŋ **[T91b]** mülāzemetiġa bara almay (4) uġraḳġa barıp ol ḥażret muʿānidlerni müste'ṣal ḳılıp **ḳ**aytarda[2605] istiḳbāl (5) ḳılıp mülāzemetiġa[2606] yettiler. Ammā ʿAbdü'ş-şükr Atalıḳ ve Kutulmuş[2607] Bék, Ḳum-Çuŋul (6) yolıda aʿdā-yı devletniŋ izidin[2608] yetip azlıḳ cihetidin uruşa almay müdārā ḳılıp turup (7) Tenek Bahādır'nı[2609] ḫān-ı maġfūrnıŋ ḥażretiġa barıp[2610] kömek tilediler[2611]. Ol ḥażret alarnıŋ kömekleri[2612] üçün (8) ḥażret-i cenāb-ı ḫilāfet-meāb, salṭanat-intisāb, aʿlā ḫaḳan-ı gerdūn-tevān muʿizzü'd-devlete (9) ve's-salṭanata ve'd-dīn ebū'l-feṭḥ **Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫān** ve emāret-penāh Ḳılıç İnaḳ'nı (10) tört yüz atlıġ sipāh-ı kīne-güẕār ve düşmen-şikār[2613] bile nām-zed ḳıldı. İzidin özi (11) dağı rikāb-ı ʿazīmetġa ḳadem-i

---

[2596] durur: B dur
[2597] durur: B dur
[2598] bīpervālıḳ: T ve B bīpervālıġ
[2599] ikilençi: B ikinçi
[2600] üçlençi: B üçlençi
[2601] törtlençi: B törtünçi
[2602] bīṣebātlıḳ: B bīṣebātlıġ
[2603] ve: B'de yok.
[2604] béşlençi: B béşinçi
[2605] ḳaytarda: T ve B ḳayturda
[2606] mülāzemetiġa: T ve B mülāzemetġa
[2607] Kutulmuş: T Kutluġ Muḥammed; B Kutluḳ Muḥammed; Ayrıca İ'de "ش" harfinin bir noktası eksik.
[2608] izidin: T ve B ʿaḳabidin
[2609] Bahādur'nı: T'de "ب" harfinin noktası eksik.
[2610] barıp: T ve B'de yok.
[2611] tilediler: T ve B tiley yiberdiler.
[2612] kömekleri: T ve B imdādı
[2613] ve düşmen-şikār: T ve B'de yok.

irādetni[2614] ḳoyup yolda baʿżı ümerā-yı nām-dār ve şüceʿā-yı ḫaşm- (12) şikārnı[2615] yolnıŋ eṭrāfıġa gürūh gürūh ayurup[2616] yiberip dururlar[2617] tā kim müteferriḳ (13) bolġan Yomut ve Yemreli'ler[2618] eşrārıdın[2619] tapıp cezāġa yétkürgeyler[2620]. Ammā ḥażret-i (14) aʿlā ḫaḳanī Ḳılıç İnaḳ bile ḫurşīd-i cihān-gerd ve ḳamer-i gītī-neverd yaŋlıġ sürʿat-i tamām bilen[2621] (15) menzil-be-menzil ḳatʿ-ı mesāfet ḳılıp Ḳum-Çuŋul'da alarnıŋ dīde-i intiẓārın şaʿşaʿa-ı dīdārı (16) bile yarutdı[2622] ve tesviye-i ṣufūfdın soŋra[2623] Ḳılıç İnaḳ'nı ḳalb-gāhda livā-yı ẓafer-intimāynı[2624] (17) muḥāfaẓatıġa taʿyīn ḳıldı ve öz nefs-i nefīsi bile muʿānidler gūşmālin iltizām ḳılıp esbāb-ı ḥarb **[İ182a]** (1) ve ālāt-ı żarb bile mükemmel ve müsellaḥ boldı. **Naẓm**

Tevekküldin égni zırh-pūş olup
(2) Rıżā ḫodı üzre ser-āġūş olup

[B409] Çékip çarḳab tört yanıġa çüst
(3) Kemer-bend-i himmet ḳuşap bélge rüst

Mübārek ḳolıġa sinānı tutup
(4) Dégil ejdehāy dāmeni tutup

Yana élgige tīg-ı bürrān alıp
Ki her żarbıda yüz tümen (5) cān alıp

[2614] ḳadem-i irādetni: T ve B ḳadem-i irādetin
[2615] ḫ-şikārnı: T düşmenni; B düşmen-şikārnı
[2616] ayurup: T ve B ayırıp
[2617] yiberip dururlar: T ve B yiberdi
[2618] Yemreli'ler: T Yemreli'niŋ; B Yemreli
[2619] eşrārıdın: T ve B eşrārın
[2620] yétkürgeyler: T yetkürgeyler
[2621] bilen: T ve B bile
[2622] yarutdı: B yaruttı
[2623] soŋra: T ve B soŋ
[2624] ẓafer-intimāynı: T ve B ẓaferi-ntimā

Ve[2625] ḳadem-i irādetin cür'et rikābıġa ḳoyup öz ḥażretiġa taʿalluḳ mülāzım[2626] nökerleri bile celādet (6) meydānı sarı tekāver-i kūh-peyker-i ṣarṣar-ḫırāmıġa mihmiz bérip aʿdā-yı fesād-engīzġa Rüstem-āne (7) ḥamle-i ṣalābet-āmīzi yétkürüp durur[2627] kim İsfendiyār-ı rūyine-tenniŋ[2628] rūḥıdın ṣadā-yı (8) taḥsīn ve zemzeme-i āferīn neẕẕāre ehliniŋ sāmiʿa-ı hūşıġa yetip durur[2629]. **Şiʿr**

(9) Ḳılıp ḥamle andaḳ ki şīr-i jiyān
Bolup mużṭarib ṣavletidin cihān

Tüşüp (10) zelzele yetti eflākġa
Démey yetti[2630] eflāk kim ḫākġa

Muḥammed Niyāz Bék ve ʿAbdu'l-lah Serdār (11) kim sefer ve ḥażarda sāye-dār ol ḥażretniŋ mülāzemetidin laḥẓa-i müfāraḳat ḳıla (12) almas[2631] durur[2632] érdiler. Mürāfaḳat ṭarīḳıġa aḳdām yétkürüp[2633] ḥamle ḳılmaḳda[2634] muvāfaḳat (13) ve muvāneset[2635] körgüzüp dururlar[2636]. Aʿdā-yı gürīz-pā-yı bādiye-peymāy kim bu sāniḥa-ı düşmen-güdāznı (14) öz başlarıġa ḳażā-yı nāgehānī ve belā-yı āsmānī yaŋlıġ[2637] müteveccih körüp dururlar[2638]. (15) Muḳāvemet ser-riştesin éligleridin bérip öz baḫt-ı ser-geşteler[2639] dék (16) rūy- **[B410]** gerdān bolup zimām-ı iḫtiyārın firār cānibiġa munṣarif ḳıldılar. (17) Ḥattā ʿıyāl ü eṭfāl köç malları kim Ḳum-

[2625] ve: B'de yok.
[2626] mülāzım: B mülāzım ve
[2627] yétkürüp durur: T ve B yétkürdi
[2628] rūyine-ten: T ve B rūyīne-ten
[2629] yetip durur: T ve B yetti
[2630] yetti: T ve B şeddesiz
[2631] ḳıla almas: B ḳılmas
[2632] durur: T ve B'de yok.
[2633] yétkürüp: T yetkürüp
[2634] ḳılmaḳda: T ḳılmaḳ
[2635] ve muvāneset: T ve B'de yok.
[2636] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdiler
[2637] yaŋlıġ: T ve B dék
[2638] körüp dururlar: T ve B kördiler
[2639] ser-geşteler: T ve B ber-geşteler

Çuŋul'nıŋ şimālıda ḳadem-fersā-yı **[İ182b]** (1) ʿazīmet durur[2640] érken ġāyet-i ıżṭırārdın alarġa baḳa bara almayın ḳuṭb ṭarafıġa (2) münhezim bolup dururlar[2641] ve sipāh-ı nuṣret-penāh alarnıŋ[2642] kéynidin[2643] ḳalmay (3) ser-germ-i muḥārebe ve muḳātele[2644] bolup köç başḳa yolda[2645] érkenidin ġāfil ḳalıp dururlar[2646]. (4) Ammā baʿżı çerig[2647] kim kéyindin kélür érdiler, köç kétgen yolġa (5) barıp ġanāyim-i bisyār ve üsār-ı bīşümār alıp ḫān-ı maġfūrnıŋ mülāzemetiġa yettiler (6) ve sipāh-ı nuṣret-dest-gāh[2648] u[2649] ẓafer-iktināh[2650] ʿaṣr bile şām ortalıġıda[2651] yana muʿanidlerġa (7) ḳol salıp toḫtatup[2652] yaḫşı uruş tüşti ve Aḳ Muḥammed Ṣūfī Aḳsaḳ kim Muḥammed Niyāz Körçe'niŋ (8) **[T92a]** benī aʿmāmıdın durur[2653] érdi ve muḥarrik-i silsile-i fesād ve ḳadem-fersā-yı bādiye-i ʿinād (9) durur[2654] érdi ve[2655] cehālet yüzidin cür'et yek-rānın meydān-ı veḳāḥatġa sürüp (10) bahādırlar ve mübārizlerġa[2656] sedd-i rāh bolup dururlar[2657] ve[2658] 'Abdu'l-lah Serdār aŋa ḥamle yetkürüp[2659] (11) nīzeniŋ[2660] żarbı bile yıḳıp atın aldı. Muʿānidler bu vāḳıʿalarnı[2661] müşāhede ḳılıp anıŋ (12) necātı üçün ḳayta at salıp dururlar[2662] ve[2663] ol eşnāda

[2640] durur: T ve B'de yok.
[2641] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2642] alarnıŋ: T ve B alar
[2643] kéynidin: T ve B ʿaḳabidin
[2644] ve muḳātele: T ve B'de yok.
[2645] yolda: B yol
[2646] ḳalıp dururlar: T ve B ḳaldılar
[2647] çerig: T ve B çerig éli
[2648] nuṣret-dest-gāh: T ve B nuṣret-penāh
[2649] İ'de yok.
[2650] ẓafer-iktināh: T ve B'de yok
[2651] ortalıġıda: T ve B aralıġıda
[2652] toḫtatup: T ve B toḫtatıp
[2653] durur: T ve B'de yok.
[2654] durur: T ve B'de yok.
[2655] ve: T ve B'de yok.
[2656] bahādırlar ve mübārizlerġa: T ve B bahādırlarġa
[2657] bolup dururlar: T ve B boldı
[2658] ve: T ve B'de yok.
[2659] yetkürüp: B yékürüp
[2660] nīzeniŋ: T ve B nīze
[2661] vāḳıʿalarnı: T ve B vāḳıʿanı
[2662] salıp dururlar: T ve B saldılar

ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī teşrīf-i (13) ḥużūr-ı arzānī ḳılıp ṣadme-i ḫamlesidin alarġa hezīmet bérdi ve Aḳ-Muḥammed'niŋ üstiġa (14) barıp anıŋ sevdāyī başın késtürüp aḳasınıŋ süm[2664]-i semendiġa tuḥfe (15) yiberdi ve yana münhezimlerni ḫuftenġaça teʿāḳub ḳılıp[2665] köp kişini öltürüp ve baʿżını (16) esr ḳaydıġa çékip ve bisyār-ı ʿıyāl ve eṭfālin alıp ve on miŋ ḳoy olca (17) ḳılıp mürācaʿat körgüzdi ve Ḳum-Çuŋul şimālıda mevkib-i keyhān-pūy tüşüp **[İ183a]** (1) érdi. Ol yerde mülāzemetġa yetip olca ve esīrlerni pīş-keş ḳıldı (2) ve emīr-zāde-i maġfiret-penāh, şahādet-dest-gāh **Ḥasan Murād Bék** (3) **merḥūmı kim** ve[2666] ḥażret[2667]-i ḫān-ı maġfūrnıŋ **[B411]** inisi ve ḥażret-i aʿlā ḫaḳanīniŋ (4) aḳası durur[2668]. Ol dağı öz mülāzım ve[2669] nökerleri bile aʿdā-yı gürīz-pā-yı ḍalālet- (5) peymāynı teʿāḳub ḳılıp ḳalın olca ve esīr bile mülāzemetġa yetti. Ümerā-yı ʿiẓām (6) ve şüceʿā-yı ẓafer-fercām hem eṭrāfda ehl-i ʿinād ve erbāb-ı fesāddın köp kişini (7) maḳtūl[2670] ḳılıp ġanāyim-i keşīre bile sipāh-ı nuṣret-penāhġa mülḥaḳ boldılar ve aḳam Muḥammed Niyāz (8) Mīrāb-ı maġfiret-meābdın éşitdim kim naḳl ḳıldı kim "Ol kün (9) men[2671] dağı baʿżı mülāzımlarım bile ümerā düstūrıda be-mūcib-i fermān bir ṭarafġa me'mūr bolup érdim. (10) Müteferriḳ bolġan Yomut ve Yemreli'din béş altı kişini ḳatlġa yetkürdük[2672] ve yeti (11) neferni tirig kéltürdük. Ol kéçe Ḫıtāy şühedāsınıŋ ḳanı üçün (12) fermān-ı lāzımü'l-iẕʿān barça bendīler ḳatliġa nüfūẕ tapıp alardın müteneffisi ḥayāt ḳaydıda ḳalmadı (13) ve murdār cesetleridin ol mevżiʿ gūristān nümū-dārın körgüzdi." Andın seḥer (14) köçüp yana muʿānidlerniŋ ʿaḳabıdın ilġap Yūsuf Bék günbediniŋ[2673] tuşıdın (15) ötgende af-tāb ṭulūʿ ḳılıp iki yolġa ayrılġan yaġınıŋ kélip ḳoşulġan (16)

[2663] ve: T ve B'de yok.
[2664] süm: T ve B sümm (Şeddeli)
[2665] ḳılıp: İ'de yok.
[2666] ve: T ve B'de yok.
[2667] ḥażret: B'de yok.
[2668] durur: B dur
[2669] ve: T'de yok.
[2670] maḳtūl: B maḳtūl ve me'sūr
[2671] men: T mén
[2672] yetkürdük: B yétkürdük
[2673] günbediniŋ: İ'de "günbeẕiniŋ" yazılmış

eşeri peydā boldı. Ol yerdin Emīr Vālī Atalıḳ ve Muḥammed Penāh Bék ve Muḥammed Murād Bék'ni (17) bir bölek çerig bile alarnıŋ kinidin ilgeri yiberdi kim mevkib-i hümāyūn yetüşgünçe **[İ183b]** (1) aʿdā-yı devletni kétgeli ḳoymaġaylar. Me'mūrlar Ereŋ'de Terākime-i müfsideniŋ (2) izidin yetüşüp[2674] süren salıp kéterge ḳoymay Şākir Dīvāne-i Cebbār-güy'nı iḫbār ve istimdād (3) üçün ḫān-ı maġfūrnıŋ mülāzemetiġa yiberip dururlar[2675]. Ol Aybügür ḳırınıŋ tumşuġıda (4) mülāzemetġa yetip vāḳıʿanı ʿarż ḳıldı. Ol ḥażret imdād üçün ḥażret-i aʿlā ḫaḳanīġa (5) Emīr Ḳılıç İnaḳ'nı gürūh-ı enbūh bile mülāzım-ı rikāb ḳılıp Ereŋ semtiġa yiberdi. (6) Ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī işāret-i mülhem-i ġaybī bile yoldın çıḳıp **[B412]** yaġınıŋ arḳasıdın (7) barıp köçiġa ḳaṣd ḳıldı. Muʿānidler bu vāḳıʿalarnı[2676] müşāhede ḳılıp Velī Atalıḳ- (8) nıŋ teḳābülidin rūy-gerdān bolup ol ḥażretniŋ[2677] mülāzımlarıġa ḥamle yetkürdi[2678]. (9) Alar ol ḥażretniŋ işāreti mūcibi[2679] bile şebāt maḳāmıda kūh-ı girān-seng (10) yaŋlıġ ārām ve ḳarār[2680] tutup temkīn ḳademin tépretmediler. **Ḳıṭʿa**

Her ḫayl kim şebāt (11) maḳāmıda ḳoydı kām
Düşmen hücūm u ḥīlesidin[2681] yoḳ aŋa żarar
Īmen durur şikest ü (12) hezīmet belāsıdın
Dāyim aŋa mülāzım olup nuṣret ü ẓafer
[T92b] Körgil ki taġ (13) bu ṣıfat-ı ercmend ile
Āsīb-i seyl-i ḥādişedin kéldi bīḫaṭar

Muʿānidler alar- (14) nıŋ temkīn ü şebātın müşāhede ḳılıp seyr bilgende **ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī** sipāh-ı nuṣret- (15) penāh bile Rüstem-āne ḥamle ḳılıp aralaşıp ḳatl u küşiş

[2674] yetüşüp: T ve B yetip
[2675] yiberip dururlar: T ve B yiberdiler
[2676] vāḳıʿalarnı: T ve B vāḳıʿanı
[2677] ḥażretniŋ: T ve B ḥażret
[2678] yetkürdi: B yétkürdi
[2679] işāreti mūcibi: T ve B mūcib işāreti
[2680] ve ḳarār: T ve B'de yok.
[2681] ḥīlesidin: B ḥamlesidin

esr ü ġāretġa celādet ḳolın açdı[2682] (16) ve mübārezet ḳılıçınıŋ demidin ol beyābān-ı hevl-nākda aʿdā-yı devlet ḳanın (17) saçtı[2683]. **Meşnevī**

Ḳılıç saçılıp andaḳ ḳızıl ḳan
Ki ol ṣaḥrā bolup ṣaḥn-ı gülistān

[İ184a] (1) Velī ecsād-ı aʿdā birle ṣaḥrā
Nümāyān eyleben kūhı felek-sā

[B413] Késilgen bīʿaded her sarı (2) başlar
Uşol kūh üzredür andaḳ ki taşlar

Ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī ol muḥārebede (3) mübārezet ḳılıçın andaḳ işletti[2684] kim Rüstem ve İsfendyār'ġa ḥayret barmaġın tişletti[2685] (4) ve celādet sinānı bile ol nevʿ ḫūn-rīzlik ḳıldı kim Nerīmān-ı Pīl-ten neş'e-i (5) ġurūrıdın ayıldı ve şecāʿat ḫadengidin anıŋ dék ciger-dūzlıḳ ẓuhūrġa yetkürdi[2686] kim laʿl-i cübbe-i (6) bülend kemān özin ḫacālet oḳıġa hedef kördi ve dil-āverlıḳ ṭeberin ol yaŋlıġ cilveġa (7) kirgüzdi kim Ebū Müslim Mervezī teberdārlıḳ mübāhatıdın köŋül üzdi. **Naẓm**

(8) Şecāʿat körüp zūr-ı bāzūsını
Kélip iḫtiyār étti[2687] pā-būsını

Tehevvür körüp cür'etin āşikār
(9) Mülāzımlıġın eyledi iḫtiyār

Ẓafer kördi cehd içre ʿazmin dürüst
Özini ʿinānıġa yetkürdi[2688] (10) çüst

[2682] açdı: B açtı
[2683] saçtı: T saçdı
[2684] işletti: B işletdi
[2685] tişletti: T tişletdi
[2686] yetkürdi: B yétkürdi
[2687] étti: T étdi

Körüp nuṣret anıŋ ser-efşānlıġın

Ḳabūl eyledi bende-fermānlıġın

(11) Çū semmāk kördi anı nīze-ver

Sinānını taşlap dédi el-ḥaẕer

Körüp ḥamlesini esed (12) tünd ü tīz

Felek ḳullesi üzre ḳıldı gürīz

[B414] Felek tīgı zaḫmıdın eylep ḥaẕer

(13) Başı üzre çékti ḳuyaşdın siper

Körüp ṣavletini cihān titredi

Démey kim (14) cihān āsmān titredi

Bolup żarbetidin ḳılıç tīz-dem

‘Adū cānıġa saldı endūh u[2689] (15) ġam

Belī ol ki şeh éligdin taptı[2690] kām

Cemād érse hem ol çéker intiḳām

Sinān (16) élgidin kām-rānlıġ tapıp

‘Adū şe’nide cān-sitānlıġ tapıp

(17) Belī ol ki şehdür aŋa dest-gīr

Bolur ger yaġaç érse hem ol dilīr

Uçup oḳ anıŋ zūr-ı [İ184b] (1) bāzūsıdın

Helāk étti[2691] aʿdānı utrusıdın

[2688] yetkürdi: B yétkürdi
[2689] İ’de yok.
[2690] taptı: T tapdı
[2691] étti: T étdi

Belī ol ki şeh bérse ḳuvvet aŋa

(2) Bolur ḥāṣıl uçmaḳġa ḳudret aŋa

Bolup pençesidin teber-i ser-efrāz

ʿAdū üzre boldı helāket- (3) ṭırāz

Belī ol ki şeh ḳıldı anı bülend

Bolur ḫaşm başı üze ercmend

[B415] Ol ḥażret (4) ser-germ-i muḥārebe ve müstaġrıḳ-ı muḳātele bolup ḥamelāt-ı şīr-şükūh bile aʿdā-yı (5) ḍalālet-pijūhnı kim fevc-i aġnām ve ḫayl-ı enʿām yaŋlıġ perīşān ve müteferriḳ ḳılıp ʿayn-ı (6) ḫūn-rīzlikde érdi. Ol hengāmda bir ecel yetgen Türkmen cehālet-i maḥżdın muḳābil bolup ol (7) ḥażret anı sinān-ı cān-sitān bile cezāġa yetkürgen[2692] çaġda Yomut eşrārıdın (8) yana[2693] bir şerīr-i ḍalālet-taḫmīr kim tehevvür ve taṣallübde ebnā-yı cinsidin mümtāz érdi. Ġāyet-i veḳāḥatdın (9) **ol ḥażretniŋ** mübārek ḳafāsıdın cür'et tevsenin ilgeri sürüp ġāfillıġ (10) bile ẕāt-ı saʿādet-simāt [u] ḫuceste-ṣıfātıġa kim **"الحديد فيه باس شديد و منافع للناس"**[2694][2695] (11) feḥvāsı bile düşmen-güdāz ü dost-nevāz durur[2696]. Ḳaṣd ḳıldı kim (12) zaḥmet yetkürgey[2697] andın bīḫaber kim ol ḥażretniŋ żamīr-i beyżā-taḫmīri mevrid-i esrār-ı (13) ġaybī ve menşe-i envār-ı lā-raybī durur[2698]. Anıŋ ḳaṣdıdın āgāh bolup aŋa müteveccih[2699] boldı ve sinān-ı (14) cān-sitānın anıŋ sīne-i pür-kīnesiġa **[T93a]** ḥavāle ḳılıp oŋ émçekidin zaḫm urup (15) nīze tīġı şānesiniŋ astıdın çıḳtı. Ol saḫt-ı cān at bādı bile ilgeri (16) kélip bāvücūd-ı zaḫm-ı çüst ḳılıp ḥażret-i aʿlā ḫaḳanīnīŋ mübārek dobulġasıġa (17) ḳılıç urup ḳılıcı sındı. **Rubāʿī**

[2692] yetkürgen: B yétkürgen
[2693] yana: T yene
[2694] İ ve T'de شديد sözcüğü yok.
[2695] Kur'an, LVII, 25.
[2696] durur: B dur
[2697] yetkürgey: B yétkürgey
[2698] durur: B dur
[2699] müteveccih: T'de yok.

Her baş ki ʿazīz eylese Teŋri anı

[İ185a] (1) Rūzī ḳılur aŋa efser-i sulṭānī

Āsīb-i ḥavādiṯdin anı saḳlar emān

Ḥāfıẓ boluban (2) ḥimāyet-i yezdānī

Ol fırṣatda ḥażret-i aʿlā[2700] ḫaḳanī nīzeġa tābiş bérip çékdi[2701] (3) kim dü-bāre **[B416]** cezāsın bérgey ol ḥarām-zāde atdın ser-nigūn yerge tüşüp (4) nīze uşaldı ve ölüm heybetidin yerdin ḳoyup Baltaş Durmen'niŋ ḳılıçıġa kim ol ḥāletde (5) ḥāżır bolup durur[2702] érdi, yapuştı. Ol ḥażret nīzeniŋ[2703] sınuḳı bile anı yana[2704] urup (6) yıḳtı[2705]. Ol cānnıŋ[2706] hevlidin[2707] serāsime-vār turup ol ḥażret yek-rānınıŋ cilavıdın (7) tuttı[2708]. Ol ḥażret anıŋ başıġa ḳılıç urup ḳalem ḳıldı. Bu aralıġda[2709] Emīr Vālī Atalıḳ (8) kim bebr-i derrende ve şīr-i ġurrende dék ḥamelāt-ı müteʿāḳib bile berḳ-i şaʿşaʿa tīġıdın Terākime- (9) niŋ ḫırmen-i vücūdın köydürür érdi. Atı sürünüp yerge tüşti. Ol eṯnāda rifʿat-penāh (10) ve devlet-dest-gāh Muḥammed Rıżā Bék kim ḥālā ḳoş-bégilik manṣıbı bile ser-efrāz durur. (11) Tīg-zenlik ve dil-āver-efgenlikge[2710] meşġūl durur[2711] érdi. Anıŋ ser-vaḳtıġa ḥāżır (12) bolup dest-gīrlik ḳılıp atlanturup durur[2712] ve Emīr Ḳılıç İnaḳ ve ʿAbdu'l-lah Bék (13) ibn-i Ḳara Bahādır Mīrāb ve ʿAbdu'l-lah Serdār yaḫşı mübārezet körgüzüp köp kişini ḳatlġa (14) yétkürüp dururlar[2713] ve mübārizleriŋ[2714] naʿrasıdın ḳıyāmet küni āşikār bolup **"ان"-** (15)

[2700] aʿlā: B aʿlī

[2701] çékdi: b çékti

[2702] durur: T ve B'de yok.

[2703] nīzeniŋ: T ve B nīze

[2704] yana: T yene

[2705] yıḳtı: T yıḳdı

[2706] cānnıŋ: T ve B cān

[2707] hevlidin: İ'de ḥavlidin

[2708] tuttı: T tutdı

[2709] aralıġda: T aralıḳda

[2710] dil-āver-efgenlikge: T dil-āver-efgenlikġa

[2711] durur: T ve B'de yok.

[2712] atlanturup durur: T ve B atlanturdı

[2713] yétkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler

[2714] mübārizleriŋ: T ve B mübārizler

"زلزلة الساعة شئ عظيم"[2715] müfādı bile rezm-gāhġa zelzele tüşüp durur[2716] ve süyūf-ı āb-dārnıŋ (16) şaʿāşaʿıdın mütemerridlerniŋ ḫırmen-i aʿmārıġa berḳ-i belā yetüşti. **Rubāʿī**

Ṭuġyān ḳılıban her sarı (17) ṭufān-ı ecel
Yétkürdi[2717] binā-yı ʿömr aʿdāġa ḫalel
Cānsız tenelerdin ʿarṣa-ı ceng ü **[İ185b]** (1) cedel
Ḳıldı ḳara yer üzre ʿayān yüz miŋ til

Ol eşnāda ḥażret-i aʿlā[2718] ḫaḳanīniŋ (2) livā-yı ẓafer-perçemiġa "ونصرك الله نصرًا عزيزًا"[2719][2720] **[B417]** muḳteżāsı bile nuṣret yéli[2721] ése kirişdi ve Terākime-i (3) gümrāh cān ḫavfı ve necāt ricāsıdın ve "يقول الانسان يومئذ اين المفر"[2722] müfādı (4) bile firār iḫtiyār ḳıldılar. Ol ḥażret dil-āverler bile kim hümāyūn rikābıda[2723] (5) ḥāżır durur[2724] érdiler. Teʿāḳub ḳılıp köçge dāḫil bolġanda Terākime ġayret yüzidin (6) müttefiḳ bolup hey'et-i ictimāʿ bile fedāyī-vār ḥamle étip[2725] sipāh-ı nuṣret-penāhġa maḫlūṭ (7) bolup dururlar[2726] ve mübārizler dağı celādet tīġın niyām-ı intiḳāmdın çékip aʿdā-yı devletniŋ (8) ẕevāt-ı rezālet-ṣıfātıġa ibḳā ḳılmay Ḫūn-rīzlikge ḳıyām körgüzüp dururlar[2727]. **Meşnevī**

(9) Ḳatışıp ikki ḫayl u cür'et-āşār

[2715] İ ve T yanlışlıkla "لشئ"
[2716] tüşüp durur: T tüşdi; B tüşti
[2717] yétkürdi: B yetkürdi
[2718] aʿlā: B aʿlī
[2719] İ ve T "ينصركم"
[2720] Kur'an, XLVIII, 3.
[2721] yéli: T yeli
[2722] Kur'an, LXXV, 10.
[2723] hümāyun rikābıda: T ve B rikāb-ı hümāyunıda
[2724] durur: T ve B'de yok.
[2725] étip: T ve B ḳılıp
[2726] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2727] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdiler

Anıŋ dék kim iki deryā-yı ẕeḫḫār[2728]

Bedevler tuynaġınıŋ (10) tīre-gerdi
Ḳuyaş ruḫsārın eylep lāciverdī

Mübārizler ḳılıp her yan tek ü pūy
(11) Uruş hengāmıda tartıp heyā-hūy

Dil-āverler çékip tīg-ı celādet
Ḳılıp birbiriniŋ ḳatlin (12) irādet

Bolup şimşīrler ol nevʿ ḫūn-rīz
Ki ol ḳır üzre ḳan seyli aḳıp tīz

Tüfeŋ āvāzı (13) raʿd āvāzıdın tünd
Felek üzre mülk ʿaḳlın ḳılıp künd

[B418] Ol uruşda Yūsuf Niyāz Bék'ge (14) Nevrūz Kelle Yemreli muḳābil bolup zaḫm urup durur[2729] ve[2730] Muḥammed Niyāz Bék barıp anı zaḫm-dār ḳıldı[2731] (15) ve Muḥammed Niyāz **[T93b]** Körçe kim Muḥammed Murād Bék'niŋ ḳaṣdıġa cāzim durur érdiler[2732]. Devlet Ḳara Köz anıŋ (16) bināgūşıdın nīze urup yıḳdı[2733] ve Şāh Niyāz Bék kim Terākime ṭavāyifidin Maşrıḳ uruġınıŋ ekābiridin (17) durur[2734] érdi. Koŋrat Niyāz Bék Kelle Késer aŋa muḳābil bolup ḳatlġa yétkürdi[2735]. Bu yosunda **[İ186a]** (1) özge dil-āverler dağı muḥārebāt-ı bisyār ve muḳātelāt-ı bīşümār taḳdīmġa yetkürüp[2736] tīġ-ı āb-dār suyıdın (2) muʿānidler leb-teşnelerin sīr-āb-ı ecel ḳıldılar ve

[2728] ẕeḫḫār: B zeḫḫār
[2729] urup durur: T ve B urdı
[2730] ve: T ve B'de yok.
[2731] ḳıldı: B étti
[2732] durur érdiler: T ve B érdi
[2733] yıḳdı: B yıḳtı
[2734] durur: T ve B'de yok.
[2735] yétkürdi: T yetkürdi
[2736] yetkürüp: B yétkürüp

ġāzīlerdin Satıp Aldı Bék bin Muḥammed Naẓar (3) Nāyib ve ʿAvaż Cān ve yana[2737] ikki[2738] kişi şahādet derecesiġa yetüşdiler[2739]. Ol eşnāda ḫān-ı maġfūr (4) ʿasākir-i manṣūre bile yetüşüp ṣaff-ārālıġ[2740] ḳıldı. İkki[2741] sipāh ayrılışıp ḥażret-i aʿlā[2742] ḫaḳanī (5) mübārizler bile aḳasınıŋ mülāzemetiġa kélip nevāzişāt-ı kāmil ve istimālāt-ı (6) şāmilġa[2743] iḫtiṣāṣ taptı[2744]. Terākime dağı köçniŋ[2745] ṭarafıġa çıḳıp Muḥammed Niyāz Körçe ve Geldi Ḫān (7) Yemreli ve Ḳılıç Kém'niŋ ihtimāmı bile yasal tesviyesiġa iştiġāl körgüzüp dururlar[2746]. (8) **Naẓm**

Yasavlar bolup her ṭaraf taʿbiye
Tapıp dil-keş-i evżāʿ ile tesviye

Yasavlar (9) ara cilve eylep livā
Yalavlar livā üzre tartıp hevā

Ve[2747] ikki[2748] ṭarafdın mübārizler meydānġa (10) süren salıp siliḥ-şūrlıḳ ve meydāndārlıḳ ḳaʿidesin ẓuhūrġa yétkürüp[2749] azraḳ (11) muḥārebe ve muḳātele[2750] vuḳūʿġā[2751] yétip durur[2752]. Yomut cemāʿasınıŋ maḫṣūṣ bir **[B419]** düstūrı bu durur[2753] kim her (12) ḳaçan düşmenniŋ[2754] ġalebesidin aldarap mużṭarr bolsa

---

[2737] yana: T yene
[2738] ikki: T ve B şeddesiz
[2739] derecesiġa yetüşdiler: T tapdı; B taptı
[2740] ṣaff-ārālıġ: T ṣaff-ārālıḳ
[2741] ikki: T ve B şeddesiz
[2742] aʿlā: B aʿlī
[2743] şāmilġa: T kāmilġa
[2744] taptı: T tapdı
[2745] köçniŋ: T ve B köç
[2746] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdiler
[2747] ve: T ve B'de yok.
[2748] ikki: T ve B şeddesiz
[2749] yétkürüp: T yetkürüp
[2750] ve muḳātele: T ve B'de yok.
[2751] vuḳūʿġā: T ve B vuḳū
[2752] yétip durur: T tapdı; B taptı
[2753] durur: B dur
[2754] düşmenniŋ: T ve B düşmen

mecmūʿı bir bolup yasal ve ṭuġı bile ḥamle ḳılıp (13) toḳuşur ve eger ẓafer tapmasa batraḳ sırr bilip münhezim bolup dururlar[2755]. Alarnıŋ bu ḥamlesidin (14) ḳatıġraḳ ḥamle hīç ṭāyifedin tapılmaġusı durur[2756] ve bu ḥamlege hīç sipāh ṭāḳat kéltüre (15) almaġusı durur[2757]. Ol eşnāda Yomut sipāhı ol düstūrda ṭuġ ve yasavı bile ʿasākir-i manṣūreġa (16) köterile at salıp dururlar ve[2758] ceng-i maġlūbe vuḳūʿġā[2759] yetip durur[2760] ve ġāzīler daġı işāret-i (17) vālā mūcibi bile müdāfaʿaġa iştiġāl körgüzüp ḳatl ü küşiş emride daḳīḳa-ı nāmerʿī ḳoymadı. İkki[2761] [İ186b] (1) leşker[2762] birbirlerige[2763] ol nevʿ maḫlūṭ bolup dururlar kim nīze ve ḳılıç işletmekdin (2) iş ötüp talaşmaḳ ve yaḳalaşmaḳġa ʿāyid bolup durur[2764]. Andaḳ durur[2765] kim emāret-penāh Emīr Sulṭān (3) Mīrāb bir Yomut'nı at üstidin talaş bile āġūşıġa alıp yıḳtı[2766]. Ol muḥārebede Emīr Vālī (4) Atalıḳ ve Yūsuf Niyāz Bék ve Bék Turdı Tecen ve Muḥammed ʿAlī Biy yaḫşı mübārezet körgüzüp köp kişini ḳatlġa (5) yétkürüp[2767] zaḫm-dār bolup dururlar[2768]. ʿAbdü'ş-şükr Atalıḳ ve Nayman Ḳāżī Ḳurbān-Ḳulı ve Uyġur Tācī (6) Dārūġa şahādet cāmıdın raḥmet şarabıġa ser-şār bolup dururlar[2769]. Ammā aʿdā-yı devletdin köp (7) kişi helāketġa[2770] yetüşüp[2771] ʿāḳıbetü'l-emr[2772] hezīmet tapıp fırār iḫtiyār ḳıldılar. Ve[2773] ol uruşda Terākime (8) on miŋ kişidin köp

[2755] bolup dururlar: T ve B bolurlar
[2756] tapılmaġusı durur: T ve B tapılmas
[2757] almaġusı durur: T ve B almas
[2758] dururlar ve: T ve B'de yok.
[2759] vuḳūʿġā: T ve B vuḳūʿ
[2760] yetip durur: T tapdı; B taptı
[2761] İkki: T ve B şeddesiz
[2762] leşker: T ve B çerig
[2763] birbirlerige: T ve B birbirleriġa
[2764] bolup durur: T ve B boldı
[2765] durur: T ve B'de yok.
[2766] yıḳtı: T yıḳdı
[2767] yétkürüp: T yetkürüp
[2768] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2769] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2770] helāketġa: T ve B ḳatlġa
[2771] yetüşüp: T ve B yetip
[2772] ʿāḳıbetü'l-emr: T ve B āḫir
[2773] ve: T ve B'de yok.

durur[2774] érdi ve ʿasākir-i manṣūreniŋ ʿadedi miŋge yetmes (9) durur[2775] érdi. Anıŋ üçün kim ekşer leşkeriyye olca ve ġanāyim alıp mürācaʿat körgüzüp durur[2776] érdiler[2777]. Ve İşim (10) Bahādır'ġa tapşurulġan[2778] çerig ḫod-şikest ḫacāletidin kéle almay, uġraḳġa ḳoşulup durur érdi[2779]. (11) Andaḳ durur[2780] kim sābıḳān ẕikr taptı[2781] ve yana ekşer leşker[2782] ehli ḫān-ı maġfūrġa mürāfaḳat ḳıla almay. ʿAḳabdın (12) kélür érdi. Te'yīd-i Yezdānī ve iḳbāl-i cāvidānīdin mundaḳ[2783] leşker-i ḳalīl bile anıŋ dék sipāh-ı (13) keşīrġa[2784] ġālib bolup durur[2785] ve[2786] ol **[B420]** avānda Ḫıtāy'nıŋ[2787] üserāsıdın birev bir ḳul bile ḳaçıp kélip (14) ḫaber yetkürüp durur[2788] kim Terākime basılıp barġandın **[T94a]** soŋra[2789] ʿıyāl ü eṭfālin alıp taşarrufıdağı (15) māl ü mevāşīsiġā ḳaramay[2790] köterile ḳaçıp dururlar[2791]. Andaḳ durur[2792] kim ekşer yaş ferzendleri (16) ayaḳ astıda ḳalıp[2793] pāy-māl bolup durur ve[2794] fevt bolup dururlar[2795]. Ve Ḫudāy Bergen Bék-i mezbūr ol aralıġda (17) ḳaçıp kélür érken bir ḳaçġunçı Yomut uçrap şahādetġa yetkürüp durur[2796]. Ḫān-ı maġfūr istep durur[2797]

[2774] durur: T ve B'de yok.
[2775] durur: T ve B'de yok.
[2776] mürācaʿat körgüzüp durur: T ve B ḳaytıp
[2777] érdiler: T ve B érdi
[2778] tapşurulġan: T ve B tafvīż ḳılılġan
[2779] T'de bundan sonra gelmesi gereken "Anıŋ üçün kim ekşer leşkeriyye olca ve ġanāyim alıp ḳaytıp durur" cümlesi sayfanın yanına yazılmış.
[2780] durur: T ve B'de yok.
[2781] taptı: T tapdı
[2782] leşker: T ve B çerig
[2783] mundaḳ: B mundaġ
[2784] keşīrġa: T ve B keşīrge
[2785] bolup durur: T ve B boldı
[2786] ve: T ve B'de yok.
[2787] Ḫıtay'nıŋ: T ve B Ḫıtay
[2788] yetkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[2789] soŋra: T ve B soŋ
[2790] ḳaramay: T ve B baḳmay
[2791] ḳaçıp dururlar: T ḳaçdılar; B ḳaçtılar
[2792] durur: T ve B'de yok.
[2793] ḳalıp: T ve B'de yok.
[2794] durur ve: T ve B'de yok.
[2795] bolup dururlar: T ve B boldı
[2796] yetkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[2797] isteyip durur: T ve B istedi

kim **[İ187a]** (1) teʿāḳubdın barıp[2798] barçasın tīġdın ötkergey. Şāh Niyāz Atalıḳ ve Caʿfer Ḫˇāce Naḳīb başlıġ (2) erkān-ı devlet ve aʿyān-ı ḥażret ʿarż ḳılıpdurlar[2799] kim "Yomut ḫalḳı[2800] bayrı (3) nökeriŋiz durur[2801] ve[2802] egerçe bu kün ʿişyān ve serkeşlik āġāz ḳılıp durur[2803] cezāsın taptı. (4) Ammā bu dergāh-ı ʿālem-penāhdın özge melāẕ u merciʿi yoḳ durur[2804]. Bir néççe[2805] kün ġurbet ve kürbet ṣuʿūbetin (5) çékip[2806] yana[2807] ʿacz ü inkisār bile bu āsitān-ı melāyik-i pās-bāngа[2808] müteveccih bolġusı dururlar[2809] (6) ve eger murād ve[2810] maḳṣūd Ḫıtāy maẓlūmlarınıŋ intiḳāmı bolsa birige[2811] on ḳışāṣ alındı." (7) Ol ḥażret ümerānıŋ teveccüh-i ḫāṭırın pās tutup kéç peşīnde ol yerdin ʿaṭf-ı (8) ʿinān ḳılıp dururlar[2812] ve arada[2813] ḳonup aynıŋ[2814] on yetilençi kéçesi kim şenbih aḳşamı[2815] (9) durur[2816] érdi Köhne Ürgenç-i nezāket-sencge[2817] nüzūl-ı iclāl buyurup dururlar ve[2818] andın köçüp aġruḳ (10) ḳoyulġan menzilġa tüşüp dururlar ve[2819] ol menzilde üç kün tevaḳḳuf körgüzüp[2820] ʿasākir-i nuṣret- (11) meāṣirġa cemʿ bolġan ġanāyimni taḳsīm ḳıldı ve aynıŋ yegirme biride

[2798] teʿāḳubdın barıp: T ve B teʿāḳub ḳılıp
[2799] ḳılıp durlar: T ve B ḳıldılar
[2800] ḫalḳı: T ve B'de yok.
[2801] durur: B dur
[2802] ve: T ve B'de yok.
[2803] ḳılıp durur: T ve B ḳıldı
[2804] durur: B tur
[2805] néççe: T ve B şeddesiz
[2806] çékip: T ve B tartıp
[2807] yana: T ve B yene
[2808] āsitān-ı melāyik-i pās-bāngа: T ve B āsitāngа
[2809] dururlar: B dur
[2810] Murād ve: T ve B'de yok.
[2811] birige: B biriġa
[2812] ḳılıp dururlar: T ve B ḳıldı
[2813] arada: T ve B ara
[2814] aynıŋ: T ay
[2815] aḳşamı: T ve B tüni
[2816] durur: T ve B'de yok.
[2817] Ürgenç-i nezāket-sencge: T ve B Ürgenç'ge
[2818] nüzūl-ı iclāl buyurup dururlar ve: T ve B nüzūl ḳıldı
[2819] tüşüp dururlar ve: T ve B tüşüldi
[2820] körgüzüp: T ve B ḳıldı

çehār-şenbih küni (12) andın ḥareket ḳılıp dururlar ve[2821] köç-ber-köç ḳılıp[2822] aynıŋ yegirme yettiside dū-şenbih küni (13) devlet ve nuṣret bile dārü'l-emmāre-i Ḫˇārezm-i İrem Bezm'ġa[2823] nüzūl-ı iclāl körgüzüp dururlar[2824]. (14) Faḳīr-i ḥaḳīr[2825] ol mevridde bu rubāʿini naẓm silkige çékip durur[2826] érdüm[2827]. **Rubāʿī**

Ey Türkmen (15) étme fikr-i nāfermānlıġ
Tā körmege-sen[2828] celāl ü ser-gerdānlıġ
[B421] Yaʿnī ki muṭīʿ-i ḥükm-i şerʿ ol ki bu kün
(16) Devrān ara İltüzer'gedür sulṭānlıġ

Ammā muʿānidler bir menzil kéyin baḳmay ḳaçıp durur[2829] érdi. (17) Ol ḥażret alarnıŋ kéyindin[2830] ḳavmay ve mallarıġa dāḫil bolmay mürācaʿat ḳılġan ḫaberini[2831] **[İ187b]** (1) éşitip ḳaytıp bir néççe[2832] kün ol menzilde tavaṭṭun iḫtiyār ḳıldılar ve yol- (2) nıŋ[2833] ser-encāmın tutup bolġandın[2834] soŋra[2835] köçüp Gürgen nevāḥīsiġa bardılar ve Ḳılıç Kem (3) kim mundaḳ[2836] fitne ve fesādġa bāʿiṣ bolup durur[2837] érdi. Ḳızılbaş ḳulluḳıġa (4) barıp Ṭahrān'da ḳut bolmış durur[2838] ve yaḫşılıḳ[2839] daʿvāsı bile yolda ayrılıp ḳaytġan (5) Yomut ḫafiyyeten Ereŋ'de tavaṭṭun ḳılġan

---

[2821] dururlar ve: T ve B'de yok.
[2822] ḳılıp: T ve B yörüp
[2823] Ḫˇārezm-i İrem Bezm'ġa: T ve B Ḫıvaḳ'ġa
[2824] nüzūl-ı iclāl körgüzüp dururlar: T ve B nüzūl ḳıldı
[2825] Faḳīr-i ḥaḳīr: T ve B Faḳīr
[2826] durur: T ve B'de yok.
[2827] érdüm: T ve B érdim
[2828] sen: T sén
[2829] durur: T ve B'de yok.
[2830] kéyindin: T ve B ʿaḳabidin
[2831] ḫaberini: T ve B ḫaberin
[2832] néççe: T ve B şeddesiz
[2833] yolnıŋ: T ve B yol
[2834] tutup bolġandın: T ve B tutġandın
[2835] soŋra: T ve B soŋ
[2836] mundaḳ: T ve B mundaġ
[2837] durur: T ve B'de yok.
[2838] bolmış durur: T ve B boldı
[2839] Yaḫşılıḳ: T ve B Yaḫşılıġ

Terākime'ġa[2840] reft āmed ḳıldı. Ḥażret-i ḫān-ı maġfūr (6) bu cihetdin alarnı dağı yurtdın āvvāre ḳıldı. **Körünüş-ḫāne-i ʿālī bināsınıŋ itmāmġa** (7) **yetmegi ve Ḫān-ı cennet-mekānnıŋ anı toylap genc-rīzlik étmegi** Yemreli fetḥidin soŋra[2841] (8) ḫān-ı maġfūr ve ḫaḳan-ı mebrūr müessis-i esās-ı salṭanat, bānī-i mebānī-i mekremet ebū'l-feth[2842] (9) **İltüzer Muḥammed Bahādır Ḫān teġammedallāhu biġufrānihi** rāy-ı iḫtirāʿ-ārā-yı müşkil-güşāyīniŋ iḳtižāsı bile (10) öz devlet-ḫānesiniŋ muḳābilide kim ṭaraf-ı şimālīsi durur[2843]. Bir dīvān-ḫāne-i refīʿ-esās-ı gerdūn- (11) mümāss bināsıġa iḳdām körgüzüp anıŋ taʿmīr ve itmāmınıŋ ʿuhdesin düstūr-ı aʿẓam ve ṣāḥib-i (12) mükerrem vezīr-i Āṣaf-siyer Muḥammed Yūsuf Mehter'niŋ ʿālem-ārāy re'yiġa[2844] müfevveż ḳılıp durur[2845] érdiler[2846] ve li-hāẕā (13) Mehter-i mūmā-ileyh memālik eṭrāfıdın çābük-dest bennālar ve ṣāḥib-vuḳūf mühendisler cemʿ étip[2847] (14) ol binā-yı gerdūn-sāy taʿmīride cehd-i mevfūr ve saʿy-ı nāmaḳdūr taḳdīmġa yetkürdi[2848].

Meşnevī

[B422] Vezīr-i (15) felek-ḳadr ü rifʿat-penāh

[T94b] Saʿādet-meāb u kerem-dest-ġāh

Ḳılıp cehd fermān-revālıġ (16) bile

Saçıp zer ḫazīne-güşālıġ bile

Étip cemʿ esbāb-ı miʿmārlıġ

Müheyyā bolup barça der-kārlıġ

(17) Mühendisler eylep besī ihtimām

[2840] Terākime'ġa: T Terākime

[2841] soŋra: T ve B soŋ

[2842] Ebū'l-Fetḥ: B Ebū'l-Ġāzī

[2843] durur: B dur

[2844] ʿālem-āray re'yiġa: T ve B rāy-ı ʿālem-ārāyıġa

[2845] durur: T ve B'de yok.

[2846] érdiler: T ve B érdi

[2847] étip: T ve B ḳılıp

[2848] yetkürdi: B yétkürdi

‘İmāret işiġa bérip intiẓām

Şürūʿ éttiler öyle [İ188a] (1) bünyādıġa
Ki çarḫ-ı efserīn[2849] dédi üstādıġa

Salıp ṭarḥ-ı maṭbūʿ vażʿ-ı (2) laṭīf
Saʿādet öy[2850] dék müfīż ü şerīf

Kélip çarḫ kāşānesi dék refīʿ
(3) Kerem ehliniŋ köŋli yaŋlıġ vesīʿ

Hümāyūn esāsı murabbaʿ tüşüp
Ḫuceste bināsı (4) mużallaʿ tüşüp

Şimālī bolup ṭarḥ-ı eyvān aŋa
Ki boldı ser-efgende keyvān aŋa

(5) Uluġ manẓar eyvānıġa ḳarşu tüşüp
Velī vażʿda rūy-be-rū tüşüp

[B423] Tüşüp şarḳ u ġarbıda (6) ʿālī binā
Binālarġa öyler müşerref yana

Bināsı bolup[2851] taş u ācer bile
Ser-ā-ser muraṣṣaʿ bolup (7) zer bile

Barı saḳf vü dīvārı zer-kār olup
Hemān naḳş-ı Mānī nümū-dār olup

Sütūnı (8) ṣanemler ḳaddı dék resā

[2849] çarḫ-ı efserīn: T ve B çarḫ-ı āferīn
[2850] öy: B öyi
[2851] bolup: T ve B bütüp

Velī ferḳadanġa bolup farḳ-sā

Kélip şemsesidin ḳuyaş-ı (9) münfaʿil
Muḳarneslerdin felek mużmaḥill

Bolup ṭarḥ-ı kāşī ḥavāşīside
Tüşüp (10) naḳş-ı islīmī kāşīside

Bolup ṣaḥnıge ferş-yeşm ü ruḫām
Körüp ḥayf ʿaḳl (11) anda ḳoymaḳnı kām

Ve[2852] bu yosunda pür-fen miʿmārlar ve māhir naḳḳaşlar ol binā-yı refīʿ-bünyādınıŋ (12) taʿmīr ve tenḳīşiġa üç ayġaça[2853] kār-sāzlıġ körgüzüp Şaʿbānü'l-muʿaẓẓamnıŋ[2854] evāyilide itmāmġa yetkürüp dururlar[2855]. (13) Ḫān-ı maġfūr anıŋ itmāmı üçün māh-ı meẕkūrnıŋ[2856] on toḳuzlançı küni kim penc-şenbih küni durur[2857] (14) érdi. Toy-ı ʿālī ve ḳuraltay-ı ʿaẓīm tertīb bérip dururlar[2858] kim taʿrīfdin müstaġnī ve tavṣīfdin (15) müstesnā durur[2859]. **Ḳıṭʿa**

Anıŋ dék tüzdi ceşn-i[2860] ḫüsrev-āne
Ki vaṣfı ġāyetini ʿaḳl bilmes
(16) **[B424]** Eger taʿrīfide bolsa ḳalem-zen
Öter ʿömr ü méŋidin bir yazılmas

Ol (17) sürūr-ı pür-sürūrda ekl ü şürb ferāġıdın soŋra[2861] ʿālī-şān emīrler ve gerdūn-mekān emīr-zādeler **[İ188b]** (1) başlıġ Ḫʷārezm-i İrem Bezm[2862] dārü'l-mülkiniŋ

[2852] ve: T ve B'de yok.
[2853] ġaça: T ve B'de yok.
[2854] şaʿbānü'l-muʿazzamnıŋ: şaʿbānü'l-muʿazzam
[2855] yetkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[2856] mezkūrnıŋ: T ve B mezbūrnıŋ
[2857] küni durur: T ve B'de yok.
[2858] bérip dururlar: T ve B bérdi
[2859] durur: B dur
[2860] ceşn-i: B ceşnī-i

ekābir ve eʿāẓımı ve Béş-ḳalʿa memālikiniŋ ahālī ve mekārimiġa[2863] (2) Ḫayāṭ-ḫāne-i inʿāmıdın ḫilaʿ-ı girān-māye ve teşrīfāt-ı ṭıllā-pirāye bile ser-efrāzlıġ yetkürüp durur[2864] (3) ve Mehter-i müşārün-ileyhge dest-i iḥsānīdin ḫūrşīd pençesi dék zer-efşānlıġ ḳılıp bennā ve üstād (4) ve naḳḳaşlarġa kim ol ʿimāretde kār-sāzlıġ körgüzüp durur[2865] érdiler. Maʿa- (5) etbāʿihim[2866] baḫşiş-i bilāġāyet ve rīziş-i bīnihāyetdin behre-mend ḳıldılar[2867]. (6) **Ḫān-ı firdevs-mekānnıŋ cülūs-ı meymenet me'nūsı bile salṭanat taḫtın bülend-pāye** (7) **ḳılmaġı**[2868] **ve tārek-i mübārekī bile ḫilāfet tācın saʿādet-pirāye étmegi**[2869] ḥikāyet dīvānınıŋ (8) ṣāḥib-nigīni, rivāyet eyvānınıŋ mesned-nişīni aʿni ḫāme-i saʿādet-me'nūs varaḳ dīvān-ḫāneside (9) söz evrengige mundaḳ[2870] cülūs ḳılur kim çün ḥażret-i ḫān-ı maġfiret-penāh[2871] ve ḫaḳan-ı raḥmet- (10) cāy-gāh şehīd-i saʿīd **İltüzer Muḥammed Bahādır Ḫān-ı merḥūm**nıŋ mertebe-i himmeti andın ʿālī durur[2872] érdi kim medāric-i (11) emāret ve merātib-i inaḳiyyetġa rıżā-mend bolup başḳa bir öyniŋ taʿẓīm-i ḫilāfetīġa baş (12) indürgey. **Naẓm**

Himmet ḳuşıdur bülend-pervāz
Ḳaṣr-ı felek üzre āşiyān- (13) sāz

Vīrāneni ḳılmas āşiyāne
Ol nevʿ ki çuġz cāvidāne

[B425] Her ḳuş ki bu ḳuşġa (14) boldı hem-bāl

[2861] soŋra: T ve B soŋ
[2862] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫıvaḳ
[2863] mekārimiġa: T ve B ekārimiġa
[2864] yetkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[2865] durur: T ve B'de yok.
[2866] maʿa-etbāʿihim: B etbāʿihim
[2867] ḳıldılar: T ve B ḳıldı
[2868] ḳılmaġı: T'de "ڭ" harfinin noktası eksik.
[2869] étmegi: B ḳılmaġı
[2870] mundaḳ: T ve B mundaġ
[2871] maġfiret-penāh: B ġufrān-penāh
[2872] durur: T ve B'de yok.

Cevelān-gehidür **[T95a]** hevā-yı iḳbāl

Yoḳdur aŋa meyl-i pestlik hīç
(15) Öz cinsiġa zīr-destlik hīç

Lā-cerem salṭanat hevāsı żamīr-i aḳdes ve ḫāṭır-ı eşrefide (16) taşmīm tapıp toy-ı meẕkūrnıŋ üçünçi[2873] küni kim yek-şenbih küni durur[2874] érdi. Aynıŋ yegirme ikiside (17) Ebū'l-ġāzī Ḫān Çengizī'niŋ ḳāmet-i ḳābiliyyetin ḫilʿat-ı salṭanatdın ʿüryān ve farḳ-ı devletin **[İ189a]** (1) efser-i ḫilāfetdin ṣāḥib-ḥirmān ḳılıp Ḳaraḳalpaḳ arasıda aḳrabāsı ḳaşıġa yiberdi. (2) Soŋġı kün çāşt-gāhda Fāżıl Biy başlıġ aḳa inileriniŋ saʿyı bile ve erkān-ı devlet- (3) niŋ ittifāḳı bile şehr-yārlıġ otaġasın kūşe-i külāhıġa urup ve cihān-dārlıġ ḫātemin (4) keff-i hümāyūnġa[2875] kivürüp mesned-ārāy-ı salṭanat ve evreng-pirāy-ı ḫilāfet boldı. Ol kün tā'rīḫ-i (5) Hicrī miŋ iki yüz on toḳuzda muvāfıḳ Sıçġan yılı Şaʿbānü'l-muʿaẓẓamnıŋ (6) yegirme üçide **tā'rīḫ-i Celālī** yeti yüz yegirme altıda Āẕer-māh-ı Celālīniŋ on biride **tā'rīḫ-i Rūmī** iki (7) miŋ yüz on altıda teşrīn-i ṣānīniŋ on törtide **tā'rīḫ-i Ḳıptıyye** miŋ béş yüz yegirme birde hātur-ı (8) Ḳıbṭīniŋ on yetiside tā'rīḫ-i ḳadīm-i **Yezd[2876]-cürdiyye**niŋ miŋ yüz yetmiş törtde Ḫur-dād-ı māh-ı (9) ḳadīmniŋ on toḳuzıda dū-şenbih küni āf-tāb-ı ʿālem-tāb ḳavs burcıda érdi. **Şiʿr**

(10) Devlet eylep kéldi her yandın mübārek-bādlıġ
Ḳoydı ʿālem ehliġa yüz inbisāṭ u şādlıġ

(11) **[B426]** Salṭanat maʿmūresi vīrān bolup érdi besī
Muḳaddemidin yetti ol maʿmūreġa ābādlıġ

Devr-i gerdūn- (12) dın esīr-i ġam bolup érdi ulus
Taptılar bu müjde tevfīḳi bile āzādlıġ

[2873] üçünçi: T ve B üçlençi
[2874] küni durur: T ve B'de yok.
[2875] hümāyūnġa: T ve B hümāyunıġa
[2876] İ'de "د" harfi yazılmamış.

Bu vāḳıʿa-ı behcet-eşer (13) tehniyetide Ḫˇārezm-i İrem Bezm[2877] fużalāsı ḳaṣāyid ü tevārīḫ bitip ʿarżġa yetkürdiler[2878]. Ol cümledin ḥażret-i (14) üstād-ı fażāyil-meāb siyādet-intisāb ʿumdetü'l-İslām şemsü'l-millete ve'd-dīn (15) Seyyid Muẓaffer Ḫˇāce-i kirāmī sellemehullāh bu tā'rīḫni tapıp durur[2879]. **Tā'rīḫ**[2880]

Bi-ḥamdi'l-lah ol şāh-ı kişver-penāh
(16) Ata mesnedin eylep ārām-gāh

Bir az fırṣat anda[2881] ḥükümrān
Soŋunça yetip fażl u luṭf-ı ilāh

(17) Başıġa ḳoyup tāc-ı Key-ḫusrev
Mübārek ḳudūmın ḳılıp zīb-gāh

Cenābıda erkān-ı **[İ189b]** (1) devlet heme
Tün ü kün érdiler aŋa ḫayr-ḫˇāh

Ziyād érkeniġa[2882] barı şāhdın
(2) Tevekkül tehevvür kerem bar güvāh

ʿAdālet ṭarīḳın şiʿār eylegeç
Ḳalem-zenler aḥvāli boldı (3) tebāh

[B427] Ṣalāḥ ehlini ser-firāz eyleben
Resālar tapıp devride ʿizz ü cāh

Ḳayan (4) barsa tuġı livā-yı ẓafer
Muẓaffer bolup aŋa ḫayl u sipāh

[2877] Ḫˇārezm
[2878] yetkürdiler: B yétkürdiler
[2879] durur: B dur
[2880] Tā'rīḫ: B Tā'rīḫ-i cülūs
[2881] anda: T ve B anda bolup
[2882] érkeniġa: T ve B érkenige

Çü Ḫᵛārzem-şeh taḫtıda olturup

(5) Memālik élin tüzdi bīiştibāh

Kirāmī suāl étti tā’rīḫini

Dédim kim Emīr İltüzer (6) Pād-şāh

Faḳīr hem ol ḥażretniŋ tehniyet cülūsıda temeddüḥ yüzidin bir tā’rīḫ ve bir (7) ḳaṣīde aytıp érdim. Ol tā’rīḫ bu durur[2883]. **Tā’rīḫ**

چون نشست آن شاه بر اورنک جاه

یافت از وی زیب تاج مکرمت (8)

پیش او رقم بآداب نیاز

تا جلوسش‌را بکویم (9) **تهنیت**

بر سرم انداخته از روی مهر

آفتاب آسا شعاع عاطفت

گفت تأریخ جلوسم‌را (10) **بکوی**

گفتمش بادت مبارک سلطنت

[B428] ve ol ḳaṣīdeniŋ maṭlaʿı bu durur[2884]: (11) **Maṭlaʿ**

Bize ey şāhid-i devlet maŋa vaṣlıŋ şeb-istānın

Çerāġ-ı meclis-efrūz ét (12) cemāliŋ māh-ı tābānın

Pād-şāh-ı maġfiret-penāhnıŋ evvelgi mertebe Aral ṣavbıġa (13) **ḥareket ḳılmaġı ve te’yīd-i ilāhī bile Ḫᵛāce-éli ḳurġanınıŋ açılmaġı ve ṣūfīler te’dībi** (14) **üçün [T95b] Ḳoŋrat ḳurġanınıŋ üstiġa barmaġı, bevāriḳ-i muḥārebe ve tengnā-yı muḥāṣara bile alar-** (15) **nıŋ dimāġıdın dūd çıḳarmaġı ve ḥażret-i aʿlā ḫaḳanīniŋ dil-āverlıḳ iẓhārı ve mübārizlıḳ** (16) **nümū-dārı** güẕāriş kişveriniŋ senceri ve[2885] nigāriş ʿāleminiŋ Skenderi, ḳalem-i bedīʿa- (17) nigār bu nevʿ ḥikāyet-güzārlıġ ḳılur kim hemol yıl

[2883] durur: B dur

[2884] durur: B dur

[2885] ve: B’de yok.

ḫān-ı maġfūrnıŋ cülūs-ı meymenet- **[İ190a]** (1) me'nūsıdın soŋ Aral diyārıda Ḫ̌āce Murād Biy bile inisi Töre Murād Ṣūfī'niŋ (2) arasıġa baʿżı umūr-ı nāmarżiyye ve mehāmm-ı nāmerʿiyye mūcibidin vaḥşet tüşüp iş nizāʿġa müncerr (3) boldı. Andaḳ kim Töre Murād Ṣūfī, Ḳoŋrat'dın müteʿarrıżāne çıḳıp Manḳıt arasıġa bardı. (4) Ve on béş kündin soŋ bir kéçe yaşurun Ḳoŋrat'ġa kirip İş-Ḳulı ḳabīlesidin (5) İş Muḥammed Aḫund başlıġ Ḳoŋrat'nıŋ baʿżı ahālīsiniŋ muʿāvenet ve müẓāhiraṭı (6) bile ḳalʿaġa mutaṣarrıf boldı ve aḳasın ḥavlısıda ḳapap muḥāṣaraġa meşġūl (7) boldı. Bu sāniḥa-ı behcet-efzā ḥażret-i pād-şāh-ı maġfūr ve şehen-şāh-ı mebrūrnıŋ semʿ-i (8) şerīfiġa yetti. Ol ḥażret burundın ḫod Aral tesḫīriniŋ irādesin pīş-nihād-ı ḫāṭır (9) ḳılıp yörüş esbābınıŋ tehiyye ve istiʿdādıġa meşġūl érdi. Bu ḫaber ol (10) irāde terġībiniŋ **[B429]** silsilesiġa taḥrīk bérip leşker iḥżārı üçün memālik-i (11) maḥrūsaġa çāpār yiberdi ve Ḳutluġ[2886] Murād Bék'ni şehrde niyābetġa taʿyīn ḳılıp (12) Şevvālü'l-mükerremniŋ yegirme törtide cumʿa küni namāzdın soŋ himmet ḳademin saʿādet rikābıġa (13) ḳoyup dārü's-salṭana-ı Ḫıvaḳ'dın çıḳtı. Kéçe Kāt'da ḳonup şenbih küni Āmūya'dın ʿubūr ḳılıp öz[2887] ḥavlısıġa (14) tüşti. Soŋġı kün ḥażret-i ḳuṭbu'ṣ-ṣāliḥīn ve faḫrü't-tābiʿin, sulṭānü'l-ʿārifīn, (15) bürhānü'l-vāṣılīn, Üveys-el-Ḳaranī rażiyallāhü ʿanhnıŋ menzil-gāhınıŋ ziyāretiġa müşerref bolup (16) ervāḫ-ı ṭayyibedin imdād ve istiʿānet tapıp mürācaʿat körgüzdi. Dū-şenbih küni (17) aynıŋ yegirme yetiside Āmūya'dın kéçip Bürge mevżiʿiġa vārid boldı. Bu mevżiʿde ʿasākir-i **[İ190b]** (1) manṣūre ve efvācı-ı ḳāhire eṭrāf-ı memālikdin gürūh gürūh ve fevc fevc kélip livā-yı ẓafer (2) ẓıllıġa müctemiʿ bolup dururlar[2888]. **Ferd**

Bolup cemʿ ol nevʿ ḫayl u sipāh
Ki yetmey kenārıġa (3) peyk-i nigāh

[2886] Ḳutluġ: B Ḳutluḳ
[2887] öz: B'de yok; İ'de "ز"nin noktası eksik.
[2888] bolup dururlar: T ve B boldılar

Keşret-i sipāh ve ʿiddet-i ḫayme ve ḫar-gāh ol meşābede durur[2889] érdi kim ḳoşı- (4) dın çıḳġan kişi üç kün[2890] tört kün tereddüt-i bisyār ve tecessüs-i bī̇şümār bile ḳaytıp (5) ḳoşın[2891] tapa almas durur[2892] érdi. Ġurre-i Ẕü'l-ḳaʿde'de durur[2893] penc-şenbih küni durur (6) érdi kim[2894] ol mevżiʿdin ḥareket ḳılıp Ḳuba-taġ'nıŋ şarḳī dāmenesin nüzūl-ı (7) meserret-vuṣūlı bile behişt-nişān ḳılıp dururlar[2895]. Ol menzilde Yemreli cemāʿasıdın (8) kim Yomut'dın ayrılıp Aybügür'de ḳalıp durur[2896] érdiler[2897]. Élçi kélip bendelik (9) mevḳifide ol cemāʿanıŋ ḳulluḳ ʿarża-dāştın[2898] dergāh-ı ʿālem-penāh[2899] mülāzımlarıġa (10) yétkürüp dururlar[2900] ve[2901] aynıŋ törtlençiside[2902] yek-şenbih küni ol yerdin[2903] (11) ra'yet-efrāz-ı nehżat bolup **[B430]** Kök'niŋ saḳasıġa tüşüldi. Bu yerde Çavdur'dın (12) élçi kélip éllik ve iṭāʿat iẓhārın ʿarżġa yetkürüp dururlar[2904]. Ol ḥażret élçilerġa libās-ı kemḫā[2905] (13) ḫilʿat-ı girān-bahā bile ser-efrāzlıġ baġışlap[2906] Yemreli ve Çavdur'nıŋ cerāyim-i ḳadīme (14) ve aşāyim-i cedīdesin muʿāf tutup[2907] nişān-ı ʿālī-şān merḥamet ḳıldı kim "Merāḥim-i ḫüsrev-āne mażmunıġa (15) ıṭṭılāʿ tapġaç köçüp civār-ı emniyet-āşārımızġa müteveccih bolup Yemreli, Muz-Kömgen nāḥiyetide Çavdur (16) Atalıḳ- **[T96a]** arnası'nıŋ kenārıda

---

[2889] durur: T ve B'de yok.
[2890] kün: T kün ve
[2891] ḳoşın: B ḳaşın
[2892] durur: T ve B'de yok.
[2893] durur: T ve B'de yok.
[2894] durur érdi kim: T ve B'de yok.
[2895] ḳılıp dururlar: T ve B ḳıldı
[2896] durur: T ve B'de yok.
[2897] érdiler: T ve B érdi
[2898] ʿarża-dāştın: T ve B ʿarīża-dāştın
[2899] dergāh-ı ʿālem-penāh: T ve B dergāh
[2900] yétkürüp dururlar: T yetkürdi; B yétkürdi
[2901] ve: B'de yok.
[2902] törtlençiside: T ve B törtide
[2903] yerdin: T'de yok.
[2904] yetkürüp dururlar: T yetkürdi; B yétkürdi
[2905] Sözcük İ'de كيمخا şeklinde yazılmış.
[2906] bağışlap: T bağışladı ve
[2907] tutup: B tüşüp

mütevaṭṭın bolsunlar!” Alarġa ruḫṣat-ı inṣırāf bérilgendin soŋra[2908] (17) aynıŋ altılançısıda[2909] se-şenbih küni debdebe-i tamām ve kevkebe-i ẓafer-fercām bile nehżat livāsın **[İ191a]** (1) cilveġa kirgüzüp dururlar[2910] ve Levdan’nıŋ[2911] ḳıraġıda ḳonup çehār-şenbih (2) küni Ḫˇāce-éli nāḥiyetiġa vārid bolup dururlar[2912]. Şüceʿā-yı nām-dār ve ebṭāl-ı kīne-güẕārnı (3) fevc fevc leşker-i nuṣret-eşer bile çapavulġa buyurup dururlar[2913]. Alar ḳalʿa eṭrāfıdın ġanāyim-i (4) mevfūr ve üsār-ı nāmaḳdūr dest-gīr étip[2914] şeref-endūz-ı taḳbīl-i rikāb boldılar. Ḫān-ı maġfūr (5) ġāyet-i līnet-i nefs ve mülāyemet-i ṭabʿ iḳtiżāsıdın üserānı muṭlaḳü’l-ʿinān ḳıldı (6) ve ḳurġan teḳābülide ordu-yı keyhān-pūyġa ḳarar-gāh muḳarrer ḳılıp kiryās-ı devlet- (7) esās mencuḳın ẕirve-i ʿayyūḳġa yetkürüp durur[2915]. Ḫıyām-ı nuṣret-encām ve sürādiḳāt-ı ẓafer- (8) fercām īżāʿı bile Ḫˇāce-éliniŋ[2916] eṭrāfın şehr-istān-ı çīn belkim[2917] gülistān-ı ḫuld-ı berīn (9) ḳıldı. **Meşnevī**

Tolup ehl-i mevkibġa[2918] deşt-i basīṭ
Bolup ḳalʿa dürıġa leşker-i muḥīṭ

(10) Tutup ḳalʿa eṭrāfın andaḳ sipāh
Ki tapmay güzār étgeli yol nigāh

[B431] Telāṭum urup (11) baḥr-i zeḫḫār dék
Démey baḥr ṭūfān-ı ḫūn-ḫˇār dék

Ḳalıp ḳalʿa ṭūfānda keştī-miṣāl

[2908] soŋra: T ve B soŋ
[2909] altılançısıda: T ve B altısıda
[2910] kirgüzüp dururlar: T kirgüzüp durur; B kirgüzdi
[2911] Levdān’nıŋ: T ve B Levdān
[2912] bolup dururlar: T ve B boldı
[2913] dururlar: T ve B’de yok.
[2914] étip: T ve B ḳılıp
[2915] yetkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[2916] Ḫˇāce-éliniŋ: T ve B Ḫˇāce-éli
[2917] belkim: T ve B belki
[2918] mevkibġa: T mevkibge

(12) Tapıp laṭme-i ḫavfdın iḫtilāl

Necātı bu keştīge imkān émes
Ki Nūḥ-ı iṭāʿat nigah-bān (13) émes

Çū Nūḥ-ı iṭāʿat bolur nāḫudā
Necāt u felāḥ olġay imkān aŋa

Çū ṭūfān kirer mevc ü (14) ṭuġyān ara
Érür[2919] Nūḥ'sız kéme ṭūfan ara

Ḥişār içre bu baḥr-ı ṭūfān-ḳıyās
Salıp ḫalḳ (15) köŋliġa ruʿb u hirās

Ulus vehmidin eyleben ıżṭırāb
Yaḳīn yeti barça bolurġa (16) ḫarāb

Kéçe ḳalʿa eṭrāfınıŋ muḥāfaẓatıġa Muḥammed Biy ve Allah Naẓar Bay Ḫān-ḳāhī'ni taʿyīn ḳılıp ṭalīʿa-ı (17) ṣubḥdın soŋra[2920] debdebe-i tamām ve kevkebe-i ḳıyāmet-izdiḥām bile rükūb étip[2921] ḳurġan dervāzesiniŋ **[İ191b]** (1) pīş-gāhıda livā-yı ẓafer-peykerni cilvege[2922] kirgüzüp ḳurġan cevānibide ṣufūf-ı nuṣret- (2) vuḳūfnı ārāste ḳılıp aʿlemü'l-ʿulemā, faḫrü'l-fużalā[2923], cāmiʿü'l-fażāyil, ḥāvīyü'l-mesāyil, faḫrü'l-millete ve'd-dīn (3) Damolla Muḥammed Vefā Ḳāżī-ʿasker bile faḳīrü'l-ḥaḳīr rāḳım-ı ḥurūfnıŋ aḳası emāret-meāb, ṣadāḳat- (4) intisāb Muḥammed Niyāz Mīrāb'nı Ḫˇāce-éli'niŋ[2924] **[B432]** ekābiriġa iṭāʿat ve fermān-berdārlıġ (5) daʿveti üçün risālet resmi bile yiberip dururlar[2925]. Me'mūrlar fermān-ı lāzımü'l-iẕʿān[2926] (6) mūcibi bile

[2919] érür: T ve B barur
[2920] soŋra: T ve B soŋ
[2921] étip: T ve B ḳılıp
[2922] cilvege: T ve B cilveġa
[2923] mefḫārü'l-fużalā: T faḫrü'l-fużalā
[2924] Ḫˇāce-éli'niŋ: B Ḫˇāce-éli
[2925] yiberip dururlar: T yiberip dururlar ve; B yiberdi

ḳalʿaġa[2927] barıp ḳuṭbu'l-ʿālem, ġavṯu'l-aʿẓam, sālik-i mesālik-i ṭarīḳat, mürşid-i menāhic-i (7) ḥaḳīḳat şerefü'l-millete ve'd-dīn Seyyid Tursun[2928] Ḫᵛāce Îşān meddallāhü ẓılāle irşādihi ʿalā (8) mefārikü's-sālikīnniŋ ḫān-ḳāhıġa nüzūl ḳılıp[2929] dest-būslıḳġa[2930] müşerref boldılar[2931] (9) ve Ḫᵛāce-éli'niŋ ekābir ve aṣāġırı Dosım Biy ve Öte-Ḳulı Atalıḳ ve Ḥasan ʿAlī Ḫᵛāce ve Ḥasan Murād (10) Sarı[2932] başlıḳlar[2933] ol mevżiʿ-i muḳaddeseġa[2934] cemʿ bolup dururlar[2935]. Meẕkūr me'mūrlar[2936] teblīġ-i risāletdin (11) soŋra[2937] ḥażret-i ḫᵛāceniŋ fāyiżü's-sürūr, ḥużūr-ı vāfiri'n-nūrıda[2938] Dosım Biy ve atalıḳlarġa ʿināḍ (12) ve ser-keşlik fażīḥetidin tehdīd-i tamām ve taḫvīf-i mā-lā-kelām bile mümānaʿat körgüzüp iṭāʿat (13) ve inḳıyād-ı ṣırāṭ-ı müstaḳīmīġa daʿvet ve delālet ḳıldılar ve Ḥażret-i Ḫᵛāce dağı alarġa muvāfaḳat körgüzüp (14) ol élniŋ vażīʿ ve şerīfiġa kim ḥāżır durur[2939] érdiler. Temerrüd-kīşlik ve fesād-endīşlik şeāmeti- (15) din tevbīḫ ve ser-zeniş ḳılıp **"وان طائفتان من المؤمنين اقتلوا فاصلحوا بينهما"**[2940][2941] medlūlı (16) bile ṣulḥġa delālet ḳıldı. **"اطيعوا الله واطيعوا الرسول و اولى الامر منكم"**[2942][2943] **[T96b]** müfādı bile ḫudā ve resūl- (17) nıŋ[2944] iṭāʿatıdın soŋra[2945] ulü'l-emrġa ṭāʿatdārlıġ ve fermān-berdārlıġ umūrınıŋ fevāyid-i dünyevī ve netāyic-i **[İ192a]** (1) uḫrevīsin be-naḥvī taḳrīr ḳıldı kim fuḳarā

[2926] fermān-ı lāzımü'l-iẕʿān: T fermān-ı vācibü'l-iẕʿān; B'de yok.
[2927] ḳalʿaġa: T bile meẕkūre-i ḳalʿaġa
[2928] Tursun: T resūl
[2929] ḳılıp: T buyurup
[2930] dest-būslıḳġa: T dest-būslıḳ şerefiġa
[2931] boldılar: T bolup dururlar
[2932] Sarı: B Sarıġ
[2933] başlıḳlar: T ve B başlıġlar
[2934] muḳaddeseġa: B muḳaddesġa
[2935] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2936] meẕkūr me'mūrlar: T ve me'mūr-ı meẕkūrlar; B me'mūr-ı meẕkūrlar
[2937] soŋra: B soŋ
[2938] fāyiżü's-sürūr-ı ḥużūr-ı vāfirü'n-nūrıda; T ve B ḥużūr-ı fāyiżü's-sürūrıda
[2939] durur: T ve B'de yok.
[2940] İ ve T "ختلطو"
[2941] Kur'an, XLIX, 9.
[2942] İ ve T اولو
[2943] Kur'an, IV, 59.
[2944] resūlnıŋ: T ve B resūlnıŋ
[2945] soŋra: T ve B soŋ

izdiḥām ḳılıp Dosım Biy (2) başlıġ ʿināḍ ehlin tutup bérür maḳāmıda bolup dururlar[2946]. Muʿānidler kim (3) żalālet ṭarīḳıda ṣābit-ḳadem[2947] ve rāsiḫ-dem[2948] bolup ḳalʿa-dārlıġ ve kīne-güzārlıġ ḫayālide (4) érdiler çün bu vāḳıʿa-ı mübrem ve sāniḥa-ı muḥkemni müşāhede ḳıldılar. Nāʿilāc ḫavf-ı cāndın (5) ṭaleb-i amān bolup aḳamġa iltimās ḳıldılar[2949] kim: "Ḥażret-i **[B433]** ḳāżī aramızda tevaḳḳuf ḳılıp (6) siz ḥażret-i ḫilāfet-meābġa ʿarżımızını yetkürseŋiz[2950] kim ol ḥażret uluġ inisi emīr-zāde-i aʿẓam mefḫar-ı (7) benī Ādem Ḥasan Murād Bék bile emīr-i rūşen-żamīr, ṣāyib-tedbīr Şāh Niyāz Atalıḳ'nı bu muḥaḳḳar bendeler- (8) niŋ ser-vaḳtıġa bende-nevāzlıġ yüzidin yiberse tā kim alarnıŋ sāye-i ḥimāyetiġa kirip ḫāk-būslıġġā[2951] (9) müşerref bolsaḳ." Aḳam ḳalʿadın çıḳıp ḫān-ı maġfūrnıŋ ḥażretiġa alarnıŋ (10) ʿarżın yétkürüp durur[2952] érse ḫān-ı maġfūr şefaḳat ve mekremet[2953] yüzidin alarnıŋ (11) iltimāsın mebẕūl tutup emīr-zāde-i mūmā-ileyh bile atalıḳ-ı meẕkūrnı yiberdi. Alar (12) ḳalʿa ehliġa ʿināyet-i ḫaḳanī ve merāḥim-i ḫüsrevānī müjdesin yetkürüp[2954] Dosım Biy başlıġ (13) tamāmet ekābirleriŋ cilavıda ġāyet-i inkisār ve nihāyet-i şerm-sārlıġ bile çıḳıp ḫān-ı maġfūr (14) atınıŋ ayaḳıġa tofraḳ dék tüşüp dururlar[2955]. Alar bāvücūdī kim uluġ günāh irtikābı- (15) dın lāzımü'l-ḳatl ve müstevcib-i ḳahr u saḫaṭ durur[2956] érdiler. Ol ḥażret **"العفوعندالاقتدار من علوالاقدار** (16) feḥvāsı bile alarnıŋ cerāyim-i bīpāyānıġa perde-i aġmāż çékip ḥażret-i ḫᵛāce-i (17) müşārün-ileyhġa[2957] bağışladı. Ol kéçe fermān mücibi bile aḳam Muḥammed Niyāz Mīrāb-ı maġfiret-meāb ve Ḳanlı **[İ192b]** (1) ekābiridin Muḥammed Biy ve Sart eşrāfıdın Allah Naẕar Bay Ḫān-

[2946] bolup dururlar: T ve B boldılar
[2947] ṣābit-ḳadem: B ṣābit
[2948] ve rāsiḫ-dem: T ve B'de yok.
[2949] ḳıldılar: T étdiler; B éttiler
[2950] yetkürseŋiz: B yétkürseŋiz
[2951] ḫāk-būslıġġā: B ḫāk-būslıḳġā
[2952] yétkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[2953] ve mekremet: T ve B'de yok.
[2954] yetkürüp: B yéṭkürüp
[2955] tüşüp dururlar: T ve B tüştiler
[2956] durur: T ve B'de yok.
[2957] müşārün-ileyhġa: T ve B müşārün-ileyhge

ḳāhī özleriġa taʿalluḳ sipāh (2) bile ḳalʿaġa kirip durup ve ebvābda özleri mütemekkin bolup burūc u bārūlarda[2958] żābiṭ kişiler taʿyīn (3) ḳılıp muḥāfaẓat umūrıġa ḳıyām körgüzüp dururlar[2959]. Taŋlası aynıŋ toḳḳuzlançısıda[2960] (4) cumʿa küni ḫān-ı maġfūr Ḫᵛāce-éli'niŋ[2961] ekābiriġa ʿavāṭıf-ı pād-şāhī ve merāḥim-i nāmütenāhī şāmil (5) ḳılıp teşrīfāt-ı girān-māye bile ser-efrāzlıġ yetkürüp durur[2962]. Alar dağı Süleymān (6) ḥażretiġa melaḫnıŋ[2963] ayaḳın ḳarınçḳa pīş-keş kéltürgen dék ol ḥażretniŋ (7) dergāh-ı felek-iştibāhıġa bar ve yoḳın niṣār ḳıldılar. Ḫān-ı maġfūr ol kün şikār **[B434]** ṭarīḳası bile (8) Ḫᵛāce-éli'niŋ[2964] nevāḥīsin seyr ḳıldı. Értaŋ yana ḳışlap Mizdehḳan'da Şemʿūn-ı nebī (9) ʿaleyhi's-selāmnıŋ ziyāretiġa müşerref bolup ḥażret-i ḳuṭbu'l-aḳṭāb, siyādet-meāb Seyyid Tursun (10) Ḫᵛāce Īşān'ġa kim ol cenābnıŋ mütevellīsi durur[2965] érdi. Neẕr bahānesi bile (11) genc-rīzlik ḳıldı. Ol kün ḳara çeriġni ḳalʿa taḫrībiġa buyurup durur[2966] érdi. Üç (12) kün müddetide kār-güẕārlarnıŋ żarb-ı baltu ve ḳuvvet-i bāzūsıdın anıŋ dék ḳalʿa-ı siphr-bünyān (13) kim burūc[2967] bārūsı rifʿatda ẕirve-i şüreyyāġa hem-serlik ḳılur érdi, vīrān boldı (14) kim **"عاليها سافلها"**[2968] andın ḫaber bérür. Ol avānda Ḳoŋrat cānibidin ḫaber kéldi (15) kim ekābir-i Ḳoŋratiyye tevassuṭı bile ṣūfīler ikelesi müṣālaḥa ḳılıp Töre Murād Ṣūfī ḥükümet (16) manṣıbıda olturup aḳasın maʿzūl ḳılġan érmiş. Ḫān-ı maġfūr[2969] żamīr-i (17) saʿādet-taḫmīride alar güştābi- **[T97a]** niŋ ʿazīmeti muṣammem bolup Ḫᵛāce-éli çerigin san körüp **[İ193a]** (1) aḳam Muḥammed Niyāz Mīrāb'ġa mülāzım-ı rikāb ḳıldı ve aynıŋ on törtide çehār-şenbih (2) küni Ḳoŋrat tesḫīriniŋ irādesi bile Ḫᵛāce-

[2958] bārūlarda: B bārūlarġa
[2959] körgüzüp dururlar: T ve B körgüzdiler
[2960] toḳḳuzlançısıda: T ve B toḳḳuzıda
[2961] Ḫᵛāce-éli'niŋ: T ve B Ḫᵛāce-éli
[2962] yetkürüp durur: T yetkürdi; yétkürdi
[2963] melaḫnıŋ: T ve B melaḫ
[2964] Ḫᵛāce-éli'niŋ: T ve B Ḫᵛāce-éli
[2965] durur: T ve B'de yok.
[2966] durur: T ve B'de yok.
[2967] burūc: B burūc u
[2968] Kur'an, XI, 82; XV, 74.
[2969] maġfūr: B maġfūrnıŋ

éli'din rükūb ḳıldı ve muznıŋ[2970] (3) üstidin deryānı kéçip cumʿa küni Ḳarabaylı nehriniŋ saḳasın nüzūl-ı meymenet-vüṣūlı (4) bile mefḫar-ı menāzil ḳıldı. Bu mevżiʿde Yemreli ve Çavdur'nıŋ[2971] ekābiri leşkeri[2972] bile (5) ḫāk-būslıġġa[2973] müşerref bolup fermān-ı lāzımü'l-ʿiẕʿān imtiṯāli bile Aybügür- (6) din turup köçlerin memālik-i maḥrūsa sarı uzatġanların ʿarżġa yetkürüp dururlar[2974]. (7) Aynıŋ on sekkizide[2975] yek-şenbih küni ol yerdin ra'yet-efrāz-ı nehżat bolup (8) Ḳoŋrat'nıŋ bir fersaḫlıġ[2976] yoḳarısıġa tüşüldi. Taŋlası se-şenbih küni (9) ḳalʿanıŋ[2977] üstige[2978] atlanıp şarḳī cānibidin barıp **[B435]** ṣufūf-ı nūṣret-vuḳūfnı[2979] (10) ārāste ḳıldı. Töre Murād Ṣūfī daġı muʿānidlerniŋ[2980] ʿaskeri[2981] bile çıḳıp ḳalʿasınıŋ astıda (11) deryānıŋ ġarbī kenārıda yasav yasadı ve mübārizler ikki[2982] ṭarafdın maʿreke-i meydāngа (12) süren salıp sitīz ü āvīz ṭarīḳası bile ḫūn-rīzlikge meşġūl boldılar.

Meṯnevī

Ḳılıp yeller iẓhār-ı (13) cānbāzlıġ
Ḳılıç birle eylep ser-endāzlıġ

Aḳıp ḳan muz üstide deryā-miṯāl
(14) Isıġ ḳandın ol muz tapıp iḫtilāl

Çū te'ṯīri ol nevʿ suġa yetip
Ki Āmū'nı hem-reng-i (15) sürḫ-āb étip

[2970] muznıŋ: T ve B muz
[2971] Çavdur'nıŋ: T ve B Çavdur
[2972] leşkeri: T ve B çerigi
[2973] ḫāk-būslıġġa: B ḫāk-būslıḳġa
[2974] yetkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[2975] sekkizide: T sekizide; B sékizide şeddesiz
[2976] fersaḫlıġ: T ve B fersaḫlıḳ
[2977] ḳalʿanıŋ: T ve B ḳalʿa
[2978] üstige: T ve B üstiġa
[2979] nūṣret-vuḳūfnı: T nūṣretni
[2980] muʿānidlerniŋ: T ve B muʿānidler
[2981] ʿaskeri: T ve B çerigi
[2982] ikki: T ve B şeddesiz

Késilgen baş ol muzda her yan tüşüp

Baş ve muz arasıda (16) oḳ ḳan tüşüp

Çapıp atlar ol nevʿ muz üzre tīz

Ki muz żarb-ı sümdin bolup şūʿle-ḫīz

(17) Çū atlar ki muz üzre cevelān ḳılıp

Taʿaccüb ki muz birle ot saçılıp

Bu muz üzre her sarı cānsız cesed

[İ193b] (1) Küteller ḳılıp fāş bīḥadd u ʿadd

Ve[2983] bu muḥārebe ve muḳātelede[2984] Töre Murād Ṣūfī'niŋ (2) özi cehālet yüzidin mübārezet ve mübāderet[2985] ḳademin ḍalālet **[B436]** meydānıġa ḳoyup ḫūn- (3) rīzlik ve ser-efşānlıġda cehd-i mevfūr ve saʿy-ı nāmaḳdūr taḳdīmġa yetkürüp durur[2986]. Ammā (4) ḫān-ı maġfūrnıŋ iḳbāl-i ẓafer-meāli ḥażret-i pād-şāh-ı şecāʿat-penāh ve şehen-şāh-ı mübārezet-dest-gāh (5) el-muḫtaṣṣu be-ʿināyeti'l-meliki'l-mennān ebū'l-muẓaffer ve'l-manṣūr ebū'l-feṯḥ[2987] **Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫān** lā-zālet ʿan (6) mefāriḳi'l-aʿdā[2988] şaʿāşaʿü'ṣ-ṣamsāmeniŋ tīġ-ı şecāʿat ve sinān-ı celādetiniŋ düşmen-güzār ve muḫālif- (7) nevāzlıġıdın ḳavī bolup Ṣūfī-i bīpīr-i ḍalālet-tedbīr tāb-ı muḳāvemet kéltüre almayın ṭarīḳa-ı (8) gürīzni cümle-i muġtenemātdın sanap öz baḫt-ı bergeştesi dék nuṣret-penāh sipāhdın[2989] (9) rūy-gerdān bolup durur[2990]. Mübārizler ḳalʿaġaça teʿāḳub ḳılıp fesede-i bisyār ve muʿānidīn-i bīşümārnı (10) ecel şāh-rāhıdın cehennemġa[2991] yiberip durur[2992] ve[2993] ol uruşda şemḫalçı ser-

[2983] ve: T ve B'de yok.
[2984] muḥārebe ve muḳātelede: T ve B muḥārebede
[2985] ve mübāderet: T ve B'de yok.
[2986] yetkürüp durur: T yetkürdi; B yétḳürdi
[2987] ebu'l-feṯḥ: T ve B'de yok.
[2988] mefāriḳi'l-aʿdā: T el- mefāriḳi'l-aʿdā
[2989] nuṣret-penāh sipāhdın: T ve B sipāh-ı nuṣret-penāhdın
[2990] bolup durur: T ve B boldı
[2991] cehennemġa: T ve B cehennemge

kārlarıdın (11) İş Niyāz Yüzbaşı, Ḳalman Bahādır'nı kim Aral diyārıda şecā'at ve mübārezetde bīnaẓīr érdi (12) esīr ḳılıp ḫān-ı maġfūrnıŋ ḥużūr-ı vāfirü's-sürūrıġa[2994] kéltürüp dururlar[2995] ve[2996] bu ṭarīḳada dil-āverler (13) bīnihāyet baş ve esīr kéltürüp merāḥim-i ḫüsrev-āneġa maḫṣūṣ boldılar. Ammā ʿasākir-i manṣūredin (14) Pīrim Yār Ḫʷāce-éli ve Raḥmetu'l-lah Çitker[2997] Ürgencī şahādet tapıp üç tört kişi zaḫm-dār boldı. (15) Bu vāḳıʿadın soŋra[2998] aynıŋ yegirme ikkiside penc-şenbih küni ḳurġanġa yaḳın deryā sāḥilin (16) mażreb-i ḫıyām-ı devlet-encām ve maḳarr-ı kevkebe-i nuṣret-intiẓām ḳılıp on béş küngaça cemāʿa-ı bāġīyyeni (17) tengnā-yı muḥāṣaraġa tutup top-ı ḳalʿa-kūb ve şemḫāl-i belā-timṣāl ve tüfeŋ-i raʿd-āhengniŋ gulūle- **[İ194a]** (1) endāz ve tīr-efşānlıġı bile ḳalʿa ehli- **[T97b]** niŋ nihādıdın dūd çıḳardı ve gāhā ḳalʿa astıda (2) ḳatıġ muḥārebe ve ʿaẓīm muḳātele salıp muʿānidlerni pey-der-pey maġlūb ve maḳhūr ḳıldılar. (3) Eyyām-ı muḥāṣarada şenbih küni **[B437]** aynıŋ yegirme törti durur[2999] érdi, ḫān-ı maġfūr ḳalʿanıŋ (4) ḳıblesiġa[3000] ötüp yügürtmeklik[3001] irādesi bile ḳalʿa-gīrlikniŋ[3002] esbābın (5) müheyyā ve āmāde ḳılıp Sart'nıŋ[3003] ʿaskerin[3004] rikāb-ı hümāyūn mülāzemetide saḳlap Özbek'niŋ[3005] (6) sipāhıġa ḳurġannıŋ tört cānibin taḳsīm ḳılıp bulcar taʿyīn ḳıldı[3006]. (7) Andaḳ kim şarkī bulcarnı Koŋrat-Ḳıyat ʿaskeriġa[3007] muḳarrer ḳılıp Emīr Ḳılıç İnaḳ (8) ve Sulṭān Mīrāb ve Ḳara Bahādır Mīrāb ve Pehlivan-Ḳulı Ḳoş-bégi'niŋ ʿuhdeside ḳıldı

[2992] yiberip durur: T ve B yiberdi
[2993] ve: T ve B'de yok.
[2994] ḥużūr-ı vāfirü's-sürūrıġa: T ve B ḥużūrıġa
[2995] kéltürüp dururlar: T ve B kéltürdi
[2996] ve: T ve B'de yok.
[2997] Çitker (چیتکار): T ve B Çitker (چیتکر)
[2998] soŋra: T ve B soŋ
[2999] durur: T ve B'de yok.
[3000] ḳıblesiġa: T ve B cenūbıġa
[3001] yügürtmeklik: T yügürtmek; B bögürtmek
[3002] ḳalʿa-gīrlikniŋ: T ve B ḳalʿa-gīrlik
[3003] Sart'nıŋ: T ve B Sart
[3004] ʿaskerin: T ve B çerigin
[3005] Özbek'niŋ: T ve B Özbek
[3006] ḳıldı: T ve B étti
[3007] ʿaskeriġa: T ve B çerigige

(9) ve kün-toġar bile ḳıbleniŋ[3008] aralıġın Uyġur ve Nayman sipāhıġa bérip Kerīm-berdi (10) Atalıḳ ve Oraż ʿAlī İnaḳ'nıŋ ʿuhdeside ḳıldı ve ḳıble bile kün-batar mā-beynin (11) Nöküz Manḳıt leşkeriġa tefvīż étip[3009] Baba Atalıḳ ve ʿAvaż İnaḳ ve aḳam Muḥammed Niyāz Mīrāb ve Bék (12) Balta Mīrāb ve Allah Naẕar Biy'niŋ ʿuhdeside ḳıldı ve ġarbī ṭarafın On Tört Uruḳ[3010] (13) ʿaskeriġa maḫṣūṣ tutup Emīr Vālī Atalıḳ ve Yaḫşılıḳ[3011] Pervāneçi ve Muḥammed Biy ve Ḥasan Murād Atalıḳ'nıŋ (14) ʿuhdeside ḳıldı. Ümerā-yı meẕkürın yügürtmek[3012] umūrıda cehd ü ihtimām körgüzüp (15) tört ṭarafdın bahādırlar ʿarrāde ve tura yüzleriġa tutup yügürüp dururlar[3013]. (16) Ol çaġda kim[3014] Töre Murād Ṣūfī[3015] tört cānibdin deryā-yı belā ve ṭūfān-ı veġānı[3016] bu nevʿ (17) mütelāṭım ve müterākim körüp zevraḳ cemʿiyyeti girdāb-ı ıżṭırābġa tüşüp yaḳīn érdi kim **[İ194b]** (1) ġarḳ-ı deryā-yı teferruḳa bolġay, baʿżı eşrāfnıŋ ṣavāb-dīdi bile aḳasıġa ʿözrler (2) aytıp emāret ve iyālet ser-riştesin anıŋ ḳabża-ı iḫtiyārıġa salıp (3) özi turup muʿānidlerni gürūh gürūh bulcarlarġa taʿyīn ḳıldı. Nöküz Manḳıt (4) dil-āverleri kim arabalarnı ḫandeḳġa taşlap ḳurġanġa şatu ḳoyup (5) durur[3017] érdiler. Töre Murād Ṣūfī ol yerġa[3018] ḥāżır bolup müdāfaʿaġa meşġūl bolup dururlar[3019]. (6) ʿAsākir-i manṣūre çün körüp durur[3020] kim bulcarlarda muʿānidler müdāfaʿa maḳāmıda (7) ṯābit-ḳadem ve rāsiḫ-dem[3021] dururlar[3022]. **[B438]** Fermān-ı vācibü'l-iẕʿān mūcibi[3023] bile mürācaʿat ḳıldılar[3024] (8)

[3008] ḳıbleniŋ: T ve B ḳıble
[3009] étip: T ve B ḳılıp
[3010] Uruḳ: T ve B Uruġ
[3011] Yaḫşılıḳ: T Yaḫşılıġ
[3012] yügürtmek: B bögürtmek
[3013] yügürüp dururlar: T yügürdiler; B bögürdiler
[3014] kim: T ve B'de yok.
[3015] Töre Murād Ṣūfī: T ve B Töre Murād Ṣūfī kim
[3016] veġānı: T vefānı
[3017] durur: T ve B'de yok.
[3018] yerġa: T ve B yerge
[3019] bolup dururlar: T ve B boldı
[3020] körüp durur: T ve B kördi
[3021] ve rāsiḫ-dem: T ve B'de yok.
[3022] dururlar: B durlar
[3023] fermān-ı vācibü'l-iẕʿān mūcibi: T ve B fermān mūcibi

ve aynıŋ yegirme altılançısıda[3025] dū-şenbih küni durur érdi kim[3026] Emīr Kerīm-Bérdi[3027] (9) Atalıḳ ve Emīr Ḳılıç İnaḳ'nı ikki[3028] miŋ müntaḫab leşker[3029] bile Şor Köl ve Māhīpaz ḥudūdı- (10) nıŋ çapavulıġa emr ḳıldı. Me'mūrlar ol nāḥiyetġa barıp Ḳoŋrat ve Ḳaraḳalpaḳ'nıŋ (11) māl ü mevāşīlerin olcalap Aymirzā ve Manatay'nıŋ ḳabāyilin çapıp ġanāyim-i bisyār ve üserā-yı (12) bīşümār bile béş künde[3030] kélip şeref-endūz-ı taḳbīl-i bisāṭ bolup dururlar[3031] ve ay- (13) nıŋ selḫide cumʿa küni durur[3032] kim Nevrūz-ı Ḫ̔ārezmşāhī'niŋ soŋġı küni ve Ḥamel'niŋ (14) ikilençisi[3033] durur[3034] érdi, ḳatıġ muḥārebe vāḳiʿ bolup durur[3035]. **Bu vāḳıʿanıŋ[3036] tavżīḥi ol durur[3037] kim** (15) Şor Köl'niŋ[3038] çapavulıġa barġan leşker[3039] kélmesdin burun ḫān-ı maġfūr cumʿa küni (16) azraḳça sipāh bile ḳurġan üstige ḥareket ḳıldı ve deryādın ʿubūr körgüzürde[3040] (17) Ḳoŋrat'nıŋ baʿżı yigitleri çıḳıp sipāhī-gerlik resmi bile meydān-dārlıḳ **[İ195a]** (1) luʿbın āşikāre ḳıldılar. Mübārizler kim aç arslan yaŋlıġ[3041] muʿānidlerniŋ[3042] (2) ḳanıġa teşne-leb durur[3043] érdiler. Hücūm-āver bolup cılav-rīzlik bile ḥamle étip[3044] (3) aʿdā-yı devletni tilkü yaŋlıġ bengāhıġa ḳapadılar. Ol eşnāda ḫān-ı maġfūr livā-yı (4) ẓaferni ḥareketġa kirgüzüp ḳurġannıŋ ġarbī semtide

---

[3024] mürācaʿat ḳıldılar: T ḳaytdılar; B ḳayttılar
[3025] altılançısıda: T ve B altısıda
[3026] durur érdi kim: T ve B'de yok.
[3027] Kerīm-Bérdi: B Kerīm-Berdi
[3028] ikki: T ve B şeddesiz
[3029] leşker: T ve B çerig
[3030] künde: B kün müddetide
[3031] bolup dururlar: T ve B boldılar
[3032] durur: T ve B'de yok.
[3033] ikilençisi: B ikinçisi
[3034] durur: T ve B'de yok.
[3035] bolup durur: T ve B boldı
[3036] vāḳıʿānıŋ: T ve B vāḳıʿā
[3037] durur: T ve B'de yok.
[3038] Şor Köl'niŋ: T ve B Şor Köl
[3039] leşker: T ve B çerig
[3040] körgüzürde: T ve B kéçerde
[3041] yaŋlıġ: T ve B dék
[3042] muʿānidlerniŋ: T ve B muʿānidler
[3043] durur: T ve B'de yok.
[3044] étip: T ve B ḳılıp

ārām ve ḳarār[3045] tutdılar[3046] (5) ve Töre Murād Ṣūfī'niŋ ribāṭı kim ol ṭarafda vāḳiʿ durur[3047] érdi. Ḳurġan- (6) dın baʿżı muʿānidler **[T98a]** çıḳıp ribāṭ-ı mezbūrġa kirdi. Ḥażret-i aʿlā ḫaḳan-ı gerdūn-tevān, (7) ṣāḥib-ḳırān, tehevvür-nişān, el-mü'eyyedü bete'yīdü's-sübḥān, muʿizzü'd-devlete ve'd-dīn ebū'l-ġāżī **Muḥammed Raḥīm Bahādır** (8) **Ḫān** meddallāhü ẓılāle şecāʿatihi ʿalā mefāriki'l-ʿasākir kim ṣufūf allıda Emīr Vālī Atalıḳ (9) başlıġ baʿżı dil-āverler bile süren salıp aʿdā-yı devletniŋ ḳudūm-ı nuḥūset lüzūmıġa (10) munṭaẓır durur[3048] **[B439]** érdiler. Ribāṭġa kirgenlerni körüp ribātnıŋ[3049] üstige[3050] (11) at salıp dururlar[3051]. Muʿānidler alarnı özleriniŋ başıġa ḥādiṯāt-ı semāvī dék (12) müteveccih körüp ribāṭnı taşlap ḳurġanġa kirdiler. Ol ḥażret ribāṭġa mutaṣarrıf (13) bolup ḳahr otıġa[3052] köydürüp durur[3053]. Ol çaġda Ḳoŋrat çerigi atlıġ ve yayaḳ çıḳıp (14) ʿasākir-i manṣūre sāḳasıġa hücūm-āver bolup dururlar[3054]. Ḫān-ı maġfūr ḳaytıp (15) alar sarı tépredi. Muʿānidler sipāh-ı nuṣret-penāhnı buzuldı. Gümān ḳılıp (16) her ne bar kişi tuşluḳ-tuşıdın ḳalʿadın atlıġ ve yayaḳ çıḳıp izdiḥām-ı tamām (17) ve ġulġule-i mā-lā-kelām bile ʿasākir-i manṣūreġa ġalebe ḳıldılar. Andaḳ kim defʿa defʿa nīze **[İ195b]** (1) salım yerġa[3055] kélip ḥamle yetkürüp dururlar[3056]. Ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī bu ḥādiṯeni müşāhede (2) ḳılıp ol dil-āverler bile kim mülāzım-ı rikāb-ı hümāyūn durur[3057] érdiler[3058]. Berḳ-i lāmiʿ dék (3) muʿānidler üstige sürüp tīġ-ı bīdirīg lemeʿātı bile ḫırmen-i cemʿiyyetiġa ot saldı. **Naẓm**

[3045] ve ḳarār: T ve B'de yok.
[3046] tutdılar: T tutdı; B tuttı
[3047] durur: T ve B'de yok.
[3048] durur: T ve B'de yok.
[3049] ribātnıŋ: T ve B ribāt
[3050] üstige: T ve B üstiġa
[3051] salıp dururlar: T ve B saldılar
[3052] otıġa: B otı bile
[3053] köydürüp durur: T ve B köydürdi
[3054] bolup dururlar: T ve B boldılar
[3055] yerġa: T ve B yerge
[3056] yetkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[3057] durur: T ve B'de yok.
[3058] érdiler: T ve B érdi

(4) Ḳayan ḳoysa yüz şāh-ı ferḫāş-cū

Ḳaçıp bītevaḳḳuf sipāh-ı ʿadū

ʿAdū köpi- (5) din bolmay endīşe-nāk

Küşişġa élig açtı[3059] bīvehm ü bāk

Ḳılıp ḥamle (6) aʿdāġa bérmey amān

Ṣaff-ı mūrġa miṣl şīr-i jiyān

Birevġa[3060] ḳılıp tīġı ḳaṭʿ-ı ḥayāt

(7) Birevġa[3061] açıp rümḥi rāh-ı memāt

[B440] Açıp dem-be-dem kim oḳı bāl u per

Ḳılıp iki üç- (8) din ḫaṭāsız güẕer

Bu yaŋlıġ ḳılıp ḫūn-feşānlıġ ʿayān

Hemol ʿarṣanı tutdı[3062] deryā-yı ḳan

(9) Bérip ḳahr otıġa fürūzendelıġ[3063]

ʿAdū ḫaylıġa saldı sūzendelıġ[3064]

Ol ot örtep (10) aʿdānı ḫāşāk dék

Savurdı külin ṣadmeti ḫāk dék

El-ġaraż aʿdā-yı devlet- (11) bergeşte öz iḳbāli dék rūy-gerdān ve öz idbārı yaŋlıġ hem-ʿinān-ı ḫiẕlān bolup arslan (12) ṣavletidin tilkü ḫaylı girīzān bolġan dék ḳaçıp ḳurġannı özleriġa penāh-ı ʿāfiyet (13) ve menzil-i necāt ḳıldılar ve dil-āverler dağı

[3059] açtı: T açdı
[3060] birevġa: T ve B birevge
[3061] birevġa: T ve B birevge
[3062] tutdı: B tuttı
[3063] firūzendelıġ: B firūzendelıḳ
[3064] sūzendelıġ: B sūzendelıḳ

ḫandeḳ kenārıġaça teʿāḳub ḳılıp mübārezet (14) ḳılıçı bile cemāʿa-ı bāġīyyedin köp kimseni[3065] maḳtūl ve mecrūḥ ḳıldılar. Sipāh-ı nuṣret-penāhġa (15) bu muḥārebede ġanāyim-i bisyār müyesser bolup üsār[3066]-ı bīşümār ḳaydġa çékildi ve ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī- (16) nīŋ bāzū-yı celādet ve nīrū-yı şecāʿatidin anıŋ dék sipāh-ı bīkerān (17) ve leşker-i bīpāyannı[3067] kim ʿiddetde mūr u melaḫdın ziyāde durur[3068] érdi. Şikest-i kāmil **[İ196a]** (1) tapıp ḫān-ı maġfūrġa nuṣret yār ve ẓafer mededkār bolup durur[3069]. Bu nevʿ vāḳıʿa-ı bedīʿa ol (2) ḥażretdin özge hīç dilīridin éşitilmey durur[3070]. **Nükte:** İskender-i Ẕü'l-ḳarneyn- (3) din su'al ḳıldılar kim "Dilīrlik nişānı né durur?[3071]" dép durur[3072]. "Nişānı (4) andaḳ durur[3073] kim sormas kim sipāh-ı düşmen néççe[3074] durur?[3075]. Belkim tefaḥḥuṣ ḳılur kim ḳayda (5) durur?[3076] Her āyine bu ṣıfatġa muttaṣıf[3077] bolġanlar hemīşe manṣūr durur[3078] ve düşmeni maḳhūr." (6) **Meṣnevī**[3079]

[B441] Her şeh ki érür mübārezet-kīş
Hem-vāre ẓafer mülāzımıdur

Alġaç (7) ḳolıġa sinān-ı ḫūn-rīz
İḳbāl ile fetḥ lāzımıdur

Çün ṭabiʿāt-ı hevā iʿtidālġa (8) meyl körgüzüp nesīm-i bahār ihtizāzġa kirdi. Şiddet-i bürūdet bi'l-küll münḳaṭıʿ bolup (9) muz bünyādıġa süstlıḳ yetti. Eger muz tüşse

[3065] kimseni: T ve B kimseni
[3066] üsār: B üserā
[3067] bīpāyannı: T ve B bīpāyan
[3068] durur: T ve B'de yok.
[3069] bolup durur: T ve B boldı
[3070] durur: T ve B dur
[3071] durur: B durur
[3072] dép durur: T ve B dédi
[3073] nişānı andaḳ durur: T ol durur; B ol dur
[3074] néççe: T ve B şeddesiz
[3075] durur: B dur
[3076] durur: B dur
[3077] muttaṣıf: T ve B munaṣṣaf
[3078] durur: B dur
[3079] Meṣnevī: B Ḳıṭʿa

leşkeriyyeniŋ mürūr u mürācaʿatı ḫālī̇ (10) ez-işkāl érmes durur[3080] érdi ve yana āzūḳadın sipāh tenḳī̇şlıḳ tartġusı durur[3081] (11) érdi. [T98b] Bu cihetdin Ẕü'l-ḥicce'niŋ altısıda mürācaʿat cānibi ʿaṭf-ı ʿinān ḳılıp Ḳara- (12) baylı'nıŋ[3082] ḳıraġıġa tüşüp dururlar[3083]. Ve[3084] ol rūdnıŋ muzıġa fütūr ve süstlıḳ (13) yetip atnı kötermes durur[3085] érdi. Bu cihetdin aḳam Muḥammed Niyāz Mī̇rāb'nı cisr baġlaturġa (14) emr ḳılıp Ḫān-ḳāh tevābiʿatınıŋ ḳara çerigin ḥaşr u kār-güzārlıġ üçün aŋa tefvī̇ż ḳıldı. (15) Ol eşnāda Aral sipāhı mevākib-i hümāyunnıŋ ʿaḳabıġa téggen ḫaberin yetkürüp dururlar[3086]. (16) Ḫān-ı maġfūr rikāb-ı ẓafer-intisābdaġı ḥāżır çerig bile barıp ḳırḳ éllig müfsideni (17) helāketġa yetkürüp durur[3087]. Ḳalġanın münhezim ḳılıp mürācaʿat ḳıldı[3088]. Cumʿa küni ve şenbih küni [İ196b] (1) efvāc-ı ḳāhire cisrdin ʿubūr ḳılıp aynıŋ toḳḳuzıda yek-şenbih küni Kök-Üzek (2) nehriniŋ Taş-güzer'iġa nüzūl-ı iclāl körgüzüp durur[3089]. Ol menzilde ikki[3090] (3) kün mütevaḳḳıf bolup iş körgüzgen ve atı ölgen ve arabası uşalġan ve eşḳāl (4) ü aḥmāli telef bolġan kişilerġa ḫazī̇ne-i iḥsānī̇din zer-efşānlıġ[3091] "وينقلب الى اهله مسرورا"[3092] (5) müfādı bile mesrūr ve ḫoş-ḥāl ḳılıp evṭān ve mesākiniġa muraḫḫaṣ [B442] ḳıldı ve ay- (6) nıŋ on ikkiside[3093] çehār-şenbih küni Sallı saḳasınıŋ berāberiġa tüşülüp durur[3094]. Ol (7) yerdin aḳam Muḥammed Niyāz Mī̇rāb'nı Ḫ̌āce-éli'ġa[3095] nām-zed ḳıldı kim ol élni

[3080] durur: T ve B'de yok.
[3081] tartġusı durur: T ve B tartar
[3082] baylı'nıŋ: T ve B baylı
[3083] tüşüp dururlar: T ve B tüşüldi
[3084] ve: T ve B'de yok.
[3085] durur: T ve B'de yok.
[3086] yetkürüp dururlar: T yetkürdiler; B yétkürdiler
[3087] helāketġa yetkürüp durur: ḳatlġa yetkürüp; B ḳatlġa yétkürüp
[3088] mürācaʿat ḳıldı: T ḳaytdı; B ḳayttı
[3089] nüzūl-ı iclāl körgüzüp durur: T ve B nüzūl ḳıldı
[3090] ikki: T ve B şeddesiz
[3091] zerr-efşānlıġ: T ve B zerr-efşānlıġ ḳılıp
[3092] Kur'an, LXXXIV, 9.
[3093] ikkiside: T ve B şeddesiz
[3094] tüşülüp durur: T ve B tüşüldi
[3095] Ḫ̌āce-éli'ġa: T ve B Ḫ̌āce-éli'ge

köçürgey (8) ol fermān-ı lāzımü'l-iẕʿān[3096] imtiṣāli bile Ḫᵛāce-éli'ni köçürüp deryā ḳıraġıġa tüşürdi (9) ve kémeler bile kim burunraḳ emr-i ʿālī bile ol furżaġa cemʿ bolup durur[3097] érdi. Deryādın[3098] (10) kéçip eṣḳāl ü aḥmāllerin kémelerġa[3099] salıp özlerin araba ve mevāşīleri bile deryā māverāsın (11) yaḳalap köçürüp durur[3100]. Ḫān-ı maġfūr menzil-i meẕkūrda ol él köçgünçe tevaḳḳuf ḳılıp toy bérip (12) at yaruşturdı ve küştīgīrlik[3101] ḳıldurdı. Atı ötgen kişilerge[3102] ve ḥarīfīn (13) yıḳgan pehlevānlarġa inʿāmāt-ı vāfir ve iḥsānāt-ı mütekāṣir bile ber-ḫūdārlıġ yetkürdi[3103]. (14) Ḫᵛāce[3104] köçülgendin soŋra[3105] ol mevżiʿdin nehżat ḳılıp köç-be-köç ḳaṭʿ-ı mesāfet étip[3106] penc-şenbih küni (15) aynıŋ yegirme yettiside öz ḥavlısıge[3107] nüzūl ḳıldı. Anda temāmāt-ı eşrāf ve ekābirġa (16) pençe-i iḥsāndın genc-rīzlik körgüzüp şenbih küni aynıŋ selḫide dārü's-salṭana-ı (17) Ḫıvaḳ'ġa vārid bolup durur[3108] ve Ḫᵛāce-éli'ge Aḳ-ṣarāy nāḥiyetide me'vā ve süknā[3109] muḳarrer ḳıldı. **Pād-şāh-ı [İ197a]** (1) **maġfiret-penāhnıŋ ikinçi[3110] kerret Aral ḳaṣdıġa livā-efrāz bolup ol diyārnı musaḫḫar** (2) **étgeni ve ṣūfī-i fesād-kīş-i ʿināḍ-endīşler ḳılāde-i iṭāʿat boyunlarıġa** (3) **salıp Ḫᵛāce Murād Biy'niŋ devlet reh-nümālıġı bile bendelik mevḳifiġa yetgeni[3111]** (4) ḫāme-i siḥr-ṭırāz mundaḳ[3112] muʿcize-perdāzlıġ körgüzür kim ḥażret-i ḫān-ı maġfūr ve ḥaḳan-ı mebrūr (5) İltüzer Muḥammed Bahādır Ḫān teġammedallāhu biġufrānihi

---

[3096] lāzımü'l-iẕʿān: T vācibü'l- iẕʿān
[3097] durur: T ve B'de yok.
[3098] deryādın: T ve B deryānı
[3099] kémelerġa: T ve B kémelerge
[3100] köçürüp durur: T ve B köçürdi
[3101] küştīgīrlik: B küştīgīrlıḳ
[3102] kişilerge: T kişilerġa
[3103] yetkürdi: B yétkürdi ve
[3104] Ḫᵛāce: B Ḫᵛāce-éli
[3105] soŋra: T ve B soŋ
[3106] étip: B ḳılıp
[3107] ḥavlısıge: T ve B ḥavlısıġa
[3108] bolup durur: T ve B boldı
[3109] me'vā ve süknā: T ve B süknā ve me'vā
[3110] ikinçi: T ikilençi
[3111] yetgeni: B yétgeni
[3112] mundaḳ: T mundaġ

iki ay sipāh-ı nuṣret- **[B443]** penāhnıŋ at (6) ve ulaġınıŋ āsāyiş ve sémürmegi üçün belde-i maḥfūẓa-ı Ḫıvaḳ'da müstaḳırr celāletde (7) ārām-güzīn-i mesned-i ḫilāfet bolup sene-i hicriyye miŋ ikki[3113] yüz yegirme[3114] birde[3115] (8) muvāḳıf Sıġır yılıda[3116] Rebīʿü'l-evvel'niŋ on biride şenbih küni kim āf-tāb-ı (9) ʿālem-tāb-ı cemşīdī mesned-nişīn-i bār-gāh-ı cevzā érdi. Çāşt-gāhda Ḳoŋrat (10) tesḫīriniŋ irādesi bile saʿādet yek-rānıġa rükūb ḳılıp sekiz kün leşker-i (11) ẓafer-eşer ictimāʿı üçün[3117] Āmuya ḳıraġıda Aḳ-ḳum mevżiʿin mażreb-i ḫıyām ve maḳarr-ı bār-gāh étip[3118] **[T99a]**[3119] (12) ol mevżiʿ-i nüzhet mevḳiʿde mütevaḳḳıf bolup dururlar[3120]. Yek-şenbih küni aynıŋ on (13) toḳḳuzıda[3121] Merv vālisi Emīr Nāṣıre'd-dīn Dīn Nāṣır Töre'din kim Şāh Murād Velīniʿamī'niŋ (14) ikkinçi[3122] oġlı Mīr Ḥaydar'nıŋ inisi durur[3123], resūl kélip iṭāʿat ʿarīża- (15) dāştın ʿarżġa yetkürüp dururlar[3124]. Bu maḳāl-ı ferḫunde-meāl taṣrīḥi ol durur[3125] kim (16) burunġı yıl cümādi'l-āḫirde Buhārā ḥākimi Mīr Ḥaydar baʿżı nemmām-ı fitne-endīşniŋ (17) aġrāż ve ifsādı bile inisidin Nāṣır Töre'ni Merv ḥükūmetidin ʿazl ḳılıp ikki[3126] **[İ197b]** (1) ser-gerdesin yiberip durur[3127] érdi. Dīn Nāṣır Töre aḳasınıŋ meknūn ḫāṭırı- (2) dın āgāhlıḳ tapıp ser-gerdelerni ḥīle bile fi'l-ḥāl[3128] tutup ḳatlġa yetkürüp[3129] érdiler[3130]. (3) Çün ḫān-ı

[3113] ikki: T ve B şeddesiz
[3114] yegirme: B yegirmede
[3115] birde: B'de yok.
[3116] yılıda: T ve B yılı
[3117] sekiz kün leşker-i ẓafer-eşer ictimāʿı üçün: T ve B'de yok.
[3118] étip: T ve B ḳılıp sekiz kün ʿasāḳir-i ẓafer-eşer ictimāʿı üçün
[3119] **[T99a]** "ʿasāḳir-i ẓafer-eşer ictimāʿı üçün…"
[3120] bolup dururlar: T ve B boldı
[3121] toḳḳuzıda: T ve B şeddesiz
[3122] ikkinçi: T ikilençi; B şeddesiz
[3123] durur: B dur
[3124] yetkürüp dururlar: T yetkürdi; B yétkürdi
[3125] durur: T ve B'de yok.
[3126] ikki: T ve B şeddesiz
[3127] durur: T ve B'de yok.
[3128] fi'l-ḥāl: T ve B'de yok.
[3129] yetkürüp: B yétkürüp
[3130] érdiler: T ve B érdi

maġfūrnıŋ ṣīt-i ṣalābet ve āvāze-i mehābetin éşitdi[3131]. Ġāybāne iḫlāṣ- (4) kīş ve ṣadāḳat-endīşlik yüzidin ve yana aḳası Emīr[3132] Ḥaydar'nıŋ vehm-i (5) tasalluṭıdın ol ḥażretniŋ sāye-i ḥimāyetiġa tevessül körgüzüp Merv'de ḫān-ı maġfūrnıŋ (6) ism-i sāmī ve elḳāb-ı girāmīsiġa ḫuṭbe oḳup ve sikke soḳup ʿarīża-ı iḫlāṣ ve ṣadāḳatın (7) élçi bile der-bār-ı felek-miḳdārġa irsāl ḳılıp durur[3133] érdi. Élçiġa[3134] körünüş (8) bérilgendin soŋra[3135] şehrge ḳaytarıp ol mevżiʿdin téprep aynıŋ yegirme ikkiside[3136] (9) çehār-şenbih küni Çumanay deryāçesiniŋ ḳıraġıġa tüşüp durur[3137]. Ol kéçe ḫān-ı (10) **[B444]** maġfūr erkān-ı devlet ve aʿyān-ı ḥażret bile Çumanay'dın ötüp bār-gāh-ı felek-iştibāhnı (11) ber-pāy ḳıldı. İkki[3138] kün ordu-yı keyhān-pūy ve leşker-i nuṣret-eşer ʿubūr ḳıldılar. (12) Aynıŋ yegirme béşide şenbih küni Ḳaŋlı çepiniŋ tuşıda deryā kenārın (13) mażreb-i ḫıyām-ı iḳbāl ve maḳarr-ı kevkebe-i iclāl ḳıldı ve ḫān-ı maġfūrnıŋ özi ol kün (14) yüz éllig[3139] kişi bile kim her biri miŋ kişidin müntaḫab ḳılılġan érdi (15) Ḳoŋrat ḳurġanınıŋ üstige[3140] çapavul resmi bile barıp muʿānidlerdin köp kimseniŋ[3141] (16) bünyād-ı ḥayātın seylāb-ı[3142] ḳatl u nehb bile ḫārāb ve māl ü cihātın telāṭum-ı tāḫt u tārāc (17) bile ġarḳ-ı girdāb ḳılıp künc-i kiryās-ı gerdūn-mümāssnı maḳdem-i hümāyūn bile **[İ198a]** (1) devlet-esās ḳıldı. Yek-şenbih küni ol mevżiʿdin köçüp Manḳıt ḳalʿasınıŋ (2) muḳābeleside Āmūya kenārın muʿasker-i hümāyūn ḳılıp bār-gāh-ı ḫurşīd-ḳıbābnıŋ (3) mencūḳın zirve-i ʿayyūḳdın ötkerdi. Ol

[3131] éşitdi: B éşitti
[3132] emīr: B mīr
[3133] durur: T ve B'de yok.
[3134] élçiġa: T ve B élçige
[3135] soŋra: T ve B soŋ
[3136] ikkiside: T ve B şeddesiz
[3137] tüşüp durur: T ve B tüşüldi
[3138] ikki: T ve B şeddesiz
[3139] éllig: T ve B'de şeddesiz.
[3140] üstige: T ve B üstiġa
[3141] kimseniŋ: T ve B kişiniŋ
[3142] seylāb-ı: B'de yok.

kün ḳurġan üstiġa barıp aʿdā-yı fesād- (4) endīş bile muḥārebe-i ʿaẓīm ve muḳātele-i sehīm vāḳiʿ bolmış durur[3143]. **Meşnevī**

İki leşker (5) ol nevʿ eylep neberd
Ki ḥayret ḳılıp çarḫ-ı bīhūde-gerd

Bahādırlar eylep anıŋ dék ḳırān
(6) Ki ḳoy birle mīş içre aç arslan

Bidevler[3144] tuyaḳıdın ot saçılıp
Kevākib-i (7) sipihr üzre[3145] rūşen ḳılıp

Ḳılıp ḳatl ara yeller üstādlıġ
Ecelge (8) bérip meşk-i cellādlıġ[3146]

[B445] Ḳılıçlar ki her yan bolup ḫūn-feşān
Bolup (9) fehm tuḫm-ı eceldin nişān

Ḥażret-i sulṭān-ı ṣāḥib-ḳırān, gītī-sitān, ḳāmiʿ-i bünyād-ı (10) baġy u ṭuġyān, nāṣır-ı bilād-ı ehl-i īmān, el-müstanṣır mine'n-naṣīr, el-melikü'l-müsteʿān aʿlā ḫaḳan (11) muʿizzü'd-devlete ve's-salṭanata Ebū'l-ġāzī Muhammed Rahīm Bahādır Ḫān edāmallāhü teʿālā zīnetü's-serīr (12) ve aḳam ṣebātü'l-mülk baʿde'l-vücūdehu ve Emīr Vālī Atalıḳ ve baʿżı şüceʿā-yı kīne-güẕār bile (13) celādet tīġın niyām-ı intiḳāmdın çékip Rüstem-āne ḥamleler bile ümerā-yı bāġīyye ve süfehā-yı ṭāġīyyeni (14) aʿvān ve enṣārı bile maḳhūr **[T100b]** ve müste'ṣal ḳılıp ḳalʿasıġa kirgünçe tīġ-ı bīdirīg (15) bile[3147] köp kişige ecelniŋ[3148] şerbetin içürüp dururlar[3149]. **Ḳıṭʿa**

[3143] bolmış durur: T ve B boldı
[3144] bidevler: B bedevler
[3145] üzre: T içre
[3146] cellādlıġ: B'de "د"harfi yerine "و" yazılmış.
[3147] bile: T ve B demidin
[3148] ecelniŋ: T ve B ecel
[3149] içürüp dururlar: T ve B içürdiler

Zehī şehen-şeh ṣāḥib- (16) tehevvür ṣaff-der[3150]
Ki ḥamlesidin anıŋ yav ṣufūfı vīrāndur

Şuʿāʿ tīġı eger bolsa mihr dék ṭāliʿ
(17) ʿAdū sipāhı ḳara şām dék gürīzāndur

Ve[3151] ol uruşda şemḫalçı ser-kārlarıdın **[İ198b]** (1) İş Niyāz Yüzbaşı ve[3152] Ḳalman Bahādır'nı kim Ḳoŋrat leşkeride[3153] ebnā-yı cinsidin (2) mümtāz ve ser-efrāz durur[3154] érdi, esīr ḳılıp ḫān-ı maġfūrnıŋ ḥużūrıġa kéltürdi (3) ve işāret-i vālā bile boynıġa urup dururlar[3155] ve Şeyḫ Bahādır, Ata Niyāz Bék bin Bék Pulad (4) Atalıḳ'nı kim Buḫārā'da Töre[3156] Ṣūfī'ġa kömek kélip durur[3157] érdi zaḫm-dār (5) ḳıldı. Bu ṭarīḳada mubārizler ve bahādırlar[3158] ḳatl u küşişġa[3159] saʿy-ı mevfūr ve kūşiş[3160]-i nāmaḳdūr (6) taḳdīmġa yetkürüp[3161] aʿdā-yı devletdin köp kişi maḳtūl ve me'sūr bolup durur[3162]. Taŋlası (7) **[B446]** dū-şenbih küni kim aynıŋ yegirme yetilençisi[3163] durur[3164] érdi. Yana ḳatıġ uruş vāḳiʿ (8) bolup ḥażret-i aʿlā ḫaḳanīnīŋ bāzū-yı celādet ve nīrū-yı şecāʿatidin cemāʿa-ı müfsīde (9) hezīmet tapıp sipāh-ı nuṣret-penāh manṣūr ve muẓaffer bolup durur[3165]. Bu vāḳıʿanı inşā'allāh (10) ol ḥażretniŋ öz teẕkire-i hümāyūnıġa dāḫil ḳılıp tafṣīlen aytur-miz. Se-şenbih küni (11) ḫān-ı maġfūr yana atlanıp ḳalʿa astıdaġı ékinlerni kim melaḫdın amān ḳalıp (12)

[3150] tehevvür ṣaf-der: T ve B tehevvür ü ṣaf-der
[3151] ve: T ve B'de yok.
[3152] ve: T ve B'de yok.
[3153] leşkeride: T ve B çerigide
[3154] ve ser-efrāz durur: T ve B'de yok.
[3155] urup dururlar: T ve B urdılar
[3156] Töre: T Töre Murād
[3157] durur: T ve B'de yok.
[3158] ve bahādırlar: T ve B'de yok.
[3159] küşişġa: T ve B küşişge
[3160] kūşiş: T ve B cehd
[3161] yetkürüp: B yéṭkürüp
[3162] bolup durur: T ve B boldı
[3163] yetilençisi: T ve B yetisi
[3164] durur: T ve B'de yok.
[3165] bolup durur: T ve B boldı

durur érdi pāy-māl ve metlūf ḳıldurup durur. **İttifāḳāt-ı ḥasenedin durur[3166] kim** (13) ḫān-ı maġfūr bu seferġa rükūb ḳılġan künidin beri **"وانزل الله جنوداً"**[3167] maṣdūḳası bile ʿumūmen (14) cemīʿ memālik-i Aral'da ḫuṣūṣen Ḳoŋrat nāḥiyetide melaḫ sipāhı yer ve havādın kerrāten merrāt (15) mürūr ḳılıp ḳamış ve zirāʿatidin eṣer ḳoymadı. Ḥattā yaġaç ve öy ve māl ü mevāşīleriġa (16) yapuşup yemekġa[3168] meşġūl bolup durur[3169].

Nazm

Tutup bir yüzin ceyş-i nuṣret-şiʿār
(17) Néçük kim sipāh-ı melaḫ bīşümār

Sipāh-ı melaḫ hem cihānnı tutup
Ki şeh leşkeri dék ʿadeddin **[İ199a]** (1) ötüp

Bu yaŋlıġ iki leşker-i bīḥesāb
Aʿdā-yı diyārnı eylep ḫarāb

Ne ābādlıġ (2) ḳoydı emlākda
Ne çūb u giyeh ʿarṣa-ı ḫāḳda

Ol kün Töre Murād Ṣūfī perīşān ve (3) mużṭaribü'l-ḥāl bolup aḳası Ḫāce **[B447]** Murād Biy'ni kim köp müddetdin[3170] beri ḥükūmet (4) manṣıbıdın ḫalʿ[3171] étip[3172] durur[3173] érdi. Baʿżı ekābir-i Ḳoŋratiyye'niŋ ṣavāb-dīdi bile (5) öz manṣıbıda olturġuzup cān vehmidin özini[3174] maʿzūl ḳıldı. Çehār-şenbih küni (6) kim sulṭān-ı

[3166] durur: B dur
[3167] Kur'an, IX, 26.
[3168] yemekġa: T ve B yemekge
[3169] bolup durur: T ve B boldı
[3170] müddetdin: T müddet
[3171] ḫalʿ: T طلع
[3172] étip: T ve B ḳılıp
[3173] durur: T ve B'de yok.
[3174] özini: T ve B özin

zerīn-ḳabā-yı āf-tāb[3175] felek ḥişārınıŋ teşḫīri üçün köp (7) ḳıldı. Ḥażret-i ḫaḳan-ı saʿīd ve ḳaan-ı şehīd kevkebe-i vālā ve debdebe-i lā-yuḥṣā bile ḳurġannıŋ[3176] (8) cevānibin iḥāṭa étip[3177] ṣufūf-ı nuṣret-vuḳūfnı[3178] tesviyesidin soŋra[3179] ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī (9) baʿżı dil-āverler bile kim mülāzım-rikāb-ı ʿālī durur[3180] érdi[3181], müstaʿidd-i ḥarb ve peygār munṭaẓır-ı rezm (10) ve kār-zār bolup maʿreke-i meydānnıŋ bir kenārıda ārām-güzīn bolup dururlar[3182]. (11) Ḳalʿa ehli kim ol ḥażretniŋ ḥamle-i ṣalābet-engīz ve dest-bürd-i mehābet-āmīzin[3183] (12) kerrāten baʿde'l-uḫrā ve merrāten baʿde'l-ūlā körüp maġlūb ve menkūb bolup érdiler. Çün (13) bu vāḳıʿanı müşāhede ḳıldılar ruʿb u hirās istīlā tapıp Ḫˇāce Murād Biy ve Töre Murād (14) Ṣūfī'niŋ üstige[3184] hücūm ḳılıp alarnı ḫˇāh-nā-ḫˇāh müṣālaḥat ve muṭāvaʿat emriġa (15) delālet ḳıldılar. Ṣūfīler cān vehmidin mülāyemet bile ḳalʿa ehliniŋ şūrişiġa teskīn bérip (16) Töre Murād[3185] Ṣūfī aḳasınıŋ **[T101a]** işāreti bile bir pāre ṣanādīd-i Ḳoŋratiyye'niŋ muṣāḥabetide (17) ḳurġandın çıḳıp İskender Ḫˇāce Bék Ābādī kim meydān-dārlıġ[3186] resmi bile rezmġa barıp **[İ199b]** (1) érdi kim[3187] Töre Murād[3188] Sūfī aŋa iltimās ḳıldı kim: "Ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī ilgeri ḳadem-rence (2) ḳılsalar tā kim ol ḥażretniŋ dāmen-i ḥimāyetiġa dest-i istīmān urup saḫt-ı pād-şāhīdin (3) īmen ve muṭma'in bolġay-miz." Ḫˇāce-i meẕkūr **īcāben li'l-mültemese** istidʿāsın ḳabūl ḳılıp anıŋ (4) müddeʿāsın ḥażret-i aʿlā ḫaḳanīġa ʿarż ḳıldı. Ol ḥażret ḥasbe'l-ḥükm-i **[B448]** hümāyūn Emīr Vālī Atalıḳ (5) ve Emīr Ḳılıç İnaḳ bile barıp

[3175] āf-tāb: B ḫurşīd
[3176] ḳurġannıŋ: T ve B ḳurġan
[3177] étip: T ve B ḳılıp
[3178] nuṣret-vuḳūfnı: T ve B nuṣret-vuḳūf
[3179] soŋra: T ve B soŋ
[3180] durur: T ve B'de yok.
[3181] érdi: B érdiler
[3182] bolup dururlar: T ve B boldı
[3183] mehābet-āmīzin: B mehābet-āmīzdin
[3184] üstige: T ve B üstiġa
[3185] Murād: T ve B'de yok.
[3186] meydān-dārlıġ: T meydān-dārlıḳ
[3187] kim: T ve B'de yok.
[3188] Töre Murād: T ve B'de yok.

meydānda muṣāfaḥa-ı mübārekī bile Töre Murād Ṣūfī'niŋ (6) tārek-i iftiḫārın evc-i şüreyyāġa yetkürüp durur.[3189] **Ḳıṭʿa**

Ey ki düşmenġa böyle luṭfıŋdın
Yetedür kökge (7) efser-i rifʿat
Dostlarġa yetüşse elṭāfıŋ
Bar mu ol nevʿ bir uluġ devlet

Töre Murād (8) Ṣūfī ol ḥażretniŋ rikāb-ı hümāyūnıġa ruḫṣār-ı inkisārın sürtüp ʿarżġa yetkürüp durur[3190] kim: "Aḳaŋız (9) ḥażretidin bizlerniŋ günāhımızını tilep mirāt-ı ḫāṭırımızdın ḫavāṭır küdüretin refʿ ḳılsaŋız (10) tā kim aḳam yā özüm sāye-i ḫimāyetiŋizġa kirip mülāzemet-i pād-şāhīġa müşerref bolsaḳ." Bu muḳaddemāt (11) bile ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī ṣarf-ı ʿinān ḳılıp aḳasıdın alarnıŋ cerāyim-i ḳadīme ve cedīdesin (12) tilep Nādir Muḥammed Kütval bile ʿināyet-nāme irsāl ḳıldı çün kün kéç bolup durur[3191] érdi (13) Ḫān-ı maġfūr mürācaʿat ḳılıp bār-gāh-ı ʿālem-penāhġa nüzūl-ı iclāl körgüzüp durur[3192] (14) ve Rebīʿü'ṣ-ṣānī ayınıŋ[3193] ġurreside cumʿa küni ḥażret-i aʿlā ḫaḳanī bile Emīr Şāh Niyāz Atalıḳ ḳurġanġa kirip (15) ṣūfīler pesendīde żiyāfetler ve şāyeste ḫiẕmetler taḳdīmġa yetkürüp[3194] rūḥ-ı revān ve cevher-i cānın (16) ol ḥażretniŋ maḳdem-i hümāyūnıġa saçıġ kéltürüp dururlar.[3195] Şenbih küni żiyāfet edāsıdın (17) soŋra[3196] Ḫᵛāce Murād Biy ol ḥażretniŋ mülāzemetide ḳurġandın çıḳıp vārid-i der-bār-ı felek-medār bolup bisāṭ- **[İ200a]** (1) būslıḳ şerefiġa iḥtiṣāṣ taptı.[3197] Ḥażret-i ḫān-ı maġfūr kerem-i cibillī muḳteżāsı bile anıŋ şe'nide (2)

[3189] yetkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[3190] yetkürüp durur: T yetkürdi; B yétkürdi
[3191] durur: T ve B'de yok.
[3192] nüzūl-ı iclāl körgüzüp durur: T nüzūl étdi; B nüzūl étti
[3193] Rebīʿü'ṣ-ṣānī ayınıŋ: T ve B Rebīʿü'ṣ-ṣānī'niŋ
[3194] yetkürüp: B yétkürüp
[3195] kéltürüp dururlar: T ve B kéltürdiler
[3196] soŋra: T ve B soŋ
[3197] taptı: T tapdı

‘ināyet-i **[B449]** kāmil ve nevāzişāt-ı şāmil taḳdīmġa yetkürüp[3198] kemer-i ṭıllā ve ḫilā‘-ı girān bile ser-efrāzlıġ[3199] (3) bağışladı. Ve taŋlası kim yek-şenbih küni durur[3200] érdi, Aral hükūmetiġa naṣb ḳılıp (4) öz ḳurġanıġa yiberip durur[3201] ve dū-şenbih küni Emīr Şāh Niyāz Atalıḳ, Ḫˇāce Murād Biy’niŋ uluġ (5) oġlı Cān Murād Bék ve Töre Murād[3202] Ṣūfī’niŋ veled-i erşedi Dōst Muḥammed Bék başlıġ Ḳoŋrat-(6) nıŋ yaḫşı yigitlerin nöker ḳılıp dergāh-ı ‘alem-penāhġa kéltürüp durur.[3203] Ḫān-ı maġfūr (7) ol diyārnıŋ enẓām ve insāḳıdın ferāġ tapġandın soŋra[3204] aynıŋ yetiside (8) penc-şenbih küni ve[3205] feṭḥ ü fīrūzmendlik bile müraca‘āt cānibi kūs-ı raḥīl urup (9) ḫurşīd-i cihān-gerd yaŋlıġ köç-be-köç ḳat‘-ı menāzil ḳılıp aynıŋ on üçide çehār-(10) şenbih[3206] küni Gürlen ḥudūdıġa vārid bolup ḫażret-i şeyḫü’l-meşāyiḫ Ġāyib Ata (11) ‘aleyhi’r-rahmeniniŋ civār-ı feyż-āşārıda deryā ḳıraġıġa[3207] tüşdi.[3208] Ve ol kéçe deryādın ‘ubūr étip[3209] (12) öz ḥavlısıġa nüzūl-ı meserret-vusūlı bile ser-bülendlıġ yétkürdi[3210] ve ṣubḥ (13) çaġı a‘yān-ı ḥażret ve erkān-ı devlet kéme bile deryādın öttiler.[3211] Ol kün ḫān-ı (14) maġfūr uluġ toy bérip cemī‘ ümerāġa ser ü pāy-ı şāhāne ve in‘ām-ı bīkerāne bile (15) berūmendlıġ[3212] bağışlap şenbih küni kéç deryādın ötüp tüşdi[3213] ve aynıŋ (16) on yettiside[3214] yekşenbih küni dārü’s-salṭāna-ı Ḫˇārezm-i İrem Bezmni[3215] ḳudūm-ı **[T101b]** meymenet-lüzūmı (17) bile[3216] reşk-i

---

[3198] yetkürüp: B yétkürüp
[3199] ser-efrāzlıġ: T ser-efrāzlıḳ
[3200] durur : T ve B’de yok
[3201] yiberip durur: T ve B yiberdi
[3202] Murād: T’de yok.
[3203] kéltürüp durur: T ve B kéltürdi
[3204] soŋra: T ve B soŋ
[3205] ve: B’de yok
[3206] çehārşenbe: B çār-şenbih
[3207] ḳıraġıġa: B ḳıraġıda
[3208] tüşdi: T ve B tüşdi
[3209] étip: T ve B ḳılıp
[3210] yétkürdi: T yetkürdi
[3211] öttiler: T ötdiler
[3212] berū : Satır sonuna geldiği için üstü çizilip bir sonraki satırda yeniden yazılmış.
[3213] tüşdi: T ve B tüşti
[3214] yettiside: T ve B şeddesiz
[3215] Ḫˇārezm-i İrem Bezm: T ve B Ḫıvak’nı

nigār-ḫāne-i çīn ḳıldı. Faḳīr kim ḥażret-i a‘lā ḫāḳānīniŋ bayrı ġulamlarıdın **[İ200b]** (1) ve[3217] mülāzımlarıdın durur[3218] érdim. […]

[3216] ḳudūm-ı meymenet-lüzūmı bile: T ve B ḳudūm-ı şerīfi bile
[3217] bayrı ġūlamlarıdın ve: T ve B’de yok.
[3218] durur: T ve B’de yok.

4. ÇEVİRİLER VE VEZİNLER

4.1. ARAPÇA VE FARSÇA ÇEVİRİLER

102a/14: دهشةً على دهشةً "Dehşet üstüne dehşet…"

103a/3: وشاورهم فى الامور "İş hakkında onlara danış."; *Kur'ân, Âl-i İmrân sûresi, 159.*

105a/7: الضرورات تبيج المحزورات "Zaruretler, yasak ve haram sayılan şeyleri mubah kılar."

105a/16: فرّارٌ مما لايطاق من سننالمرسلين "Peygamberlerin sünnetleri içinde, gücünün yetmediklerinden kaçma"

105b/9: فمن اضطر فى مخمصة "Kim, açlık halinde dara düşerse…"; *Kur'ân, Mâide sûresi,* 3.

107a/4: اوفوا بعهدكم "Sözünüzü yerine getirin."; *Kur'ân, Bakara sûresi,* 40.

107a/5: آولئكهم المكذبون "İşte onlar, yalancıların kendileridir."; *Kur'ân, Nahl sûresi,* 105.

107b/5: ومن يتوكل على الله فهوحسبه "Halbuki kim Allah'a güvenirse O, ona yeter."; *Kur'ân, Et-Talâk sûresi, 3.*

107b/10: منالاتفاقات "Tesadüfü olaylardan…"

108a/3: منتنتايجالرؤيا "Bir rüyanın sonuçları…"

108a/13: منآثارالخوارق "Keramet alametlerinden…"

111b/11: قل جاء الحق وزهق الباطل ان الباطل كان زهوقا "De ki: Hak geldi; bâtıl yıkılıp gitti. Zâten bâtıl yıkılmaya mahkumdûr."; *Kur'ân, İsrâ sûresi,* 81.

114a/6; 171a/15-16: والشفقت على خلق الله "Allah'ın yarattıklarına şefkat…"

114a/8: يؤثرون على انفسهم "[…onları] kendilerine tercih ederler."; *Kur'ân, Haşr sûresi,* 9.

115b/11: لايظهرمن الشريرالاشر

116a/1: وشاورهم فى الامر "İş hakkında onlara danış."; *Kur'ân, Âl-i İmrân sûresi, 159.*

116a/14: ارم ذات العماد التى لم يخلق مثلها فى البلاد "Direkleri (yüksek binaları) olan, ülkelerde benzeri yaratılmamış İrem şehri…" ; *Kur'ân, Fecr sûresi, 7-8.*

116a/14: جنات عدن خالدين فيها ابدا "…içinde devamlı olarak kalacakları Adn cennetleri…"; *Kur'ân, Beyyine sûresi, 8.*

117b/11: علاج الواقعة قبل وقوعها "Olayların çaresi, [olay] meydana gelmeden önce [bulunmalıdır]."

117b/15: فاعتبروا يااولوالابصار "Ey akıl sahipleri! İbret alın."; *Kur'ân, Haşr sûresi, 2.*

121a/1: انا لله وانا اليه راجعون "Biz Allah'ın kullarıyız ve biz O'na döneceğiz…"; *Kur'ân, Bakara sûresi, 156.*

122b/2; 136a/16: صلة رحم **"**Yakınları ziyaret ederek özlem giderme."

124a/5: يتبعهم الغاوون "… Onlara da sapıklar uyarlar."; *Kur'ân, Şuarâ sûresi, 224.*

124a/11: وان اسأتم فلها "… kötülük ederseniz yine kendinize etmiş olursunuz."; *Kur'ân, İsrâ sûresi, 7.*

124a/11: الشرير لا يتخلص بابتلاء ريب المنون "Kötü kişi, başa kakan kimselerin şüpheleriyle imtihan olmaktan kurtulamaz."; **"Kurān, LII, 30."**

125b/13; 138b/4-5: ان الانسان ليطغى ان راه استغنى "İnsan kendini kendine yeterli görerek azar."; *Kur'ân, Alak sûresi, 6-7.*

127a/5: وينصرک الله نصرا عزيزا "Ve sana şanlı bir zaferle yardım eder."; *Kur'ân, Fetih sûresi, 3.*

127a/6: الحق يعلو اولا يعلى "Hak üstündür; O'na üstünlük sağlanmaz."

128b/16; 136b/4-5: كل نفس ذائقة الموت "Her canlı ölümü tadacaktır."; *Kur'ân, Âl-i İmrân sûresi, 185.*

132b/17: ولهم جزاء بما كانوا يعملون "Yaptıklarına karşılık olarak…"; *Kur'ân, Secde sûresi, 17; Ahkaf sûresi, 14; Vâkıa sûresi, 24.*

133a/2: مع اتباعهم "Kendisine tâbî olanlarla birlikte…"

134b/11: وشاورهم فى الامر "İş hakkında onlara danış."; *Kur'ân, Âl-i İmrân sûresi, 159.*

134b/13: والشفقت على خلق الله "Allah'ın yarattıklarına şefkat…"

134b/15: قم الليل الا قليلا نصفه او انقص منه قليلا "Birazı hariç, geceleri kalk namaz kıl. (Gecenin) yarısını (kıl). Yahut bunu biraz azalt."; *Kur'ân, Müzzemmil sûresi, 2-3.*

136a/16: ذوالقربى "Akraba"

136b/5-6: ارجعى الى ربک راضية مرضية "Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabbine dön."; *Kur'ân, Fecr sûresi, 28.*

138b/7: وجوده كالعدم "Onun varlığı yokluğa benzer."

139a/13: كلته سارت سوددايى "Rezil Sart'ın gafleti"

139a/13-16 ***(Farsça Tarih)***

هست نامش بنكين مهتر عبد الرحمن (Onun adı Bengin Mehter Abdu'r-raḥman'dır.)

در دهٔ دويم ماه رمضان كشته قتيل (Ramazan ayının 12'sinde öldürüldü.)

رفت ازين غمكده با سه ولد عاليشان (Bu kederli dünyadan üç şerefli çocuğuyla gitti.)

زانجهت پر خرد واقعهٔ قتلش را (Bu yüzden akıl, onun katlediliş olayına,)

كفت تاريخ دهٔ دويم ماه رمضان (Ramazan ayının 12. günü, dedi.)

143a/2-4 ***(Farsça Tarih)***

امير نيک سير يخشيليق بى پر دل (Güzel ahlaklı emir; yürekli Yahşılık Biy:)

نظیر بود برسرم عدیل بر حاتم (Cesurlukta Rüstem, cömertlikte Hatem gibidir.)

بسعی بندۀ جاهش جقان بجام قضا (Makamının bendesi Çakan'ın gayreti sonucunda kaza kadehinden,)

چشید شهد شهادت زدست اهل ستم (Zalimler eliyle şahâdet şarabını içti)

ازینجهت خرد نکته سنج تاریخش (Bu yüzden bu nüktedan akıl onun tarihini,)

جقان کورنمک کشت کفته کرد رقم (Nankör Çakan onu öldürttü, diye yazdı.)

148a/12: لحتذروامن البلاء "Beladan sakınınız."

150a/8: سکان در سال سک مرده‌است "Köpekler İt yılında öldü."

151a/16: دهشةً علی دهشة "Dehşet üstüne dehşet."

152a/8: الولد سر ابوه "Çocuk babasının sırrıdır."

152b/17: فی مقعد صدق عند ملیک مقتدر "Yüce Allah'ın huzurunda, Hak meclisindedirler."; *Kur'ân, Kamer sûresi, 55.*

153a/3-13 (Farsça Tarih):

امیر کشور دینُ دول عوض بی ایناق (O din ve devlet yurdunun emiridir.)

شده مسخر اقبال او بلاد مراد (Arzu memleketleri onun bahtının fetihleridir.)

بذات او شده عالی سریر دارایی (Onun kendisi tahtı Dârâ gibi yükseltiyor.)

بسر نهاده ز اقبال بخت تاج قباد (Baht ona doğru gelince, Kubad tacı başına koydu.)

ملازمان رکابش بلطف او در عیش (Etrafındakiler, onun lütfuyla rahat ettiler.)

معاندان جنابش ز قهر او بر باد (Düşmanları, onun kahrıyla perişan oldular.)

اکر بمعرکۀ رزم میشدی خونریز (Eğer Cenk meydanına kan dökerek gitseydi,)

بر آمدی بفلک از دلاوران فریاد (O yiğitlerin feryatları göğe çıkardı.)

و کر بانجمن بزم میفشاندی زر (Ve eğer o hoşluk meclisinde altın saçsaydı,)

ز شرم او بعرق ابر غرقه می افتاد (Bulut kendi mahçubiyet teriyle boğulurdu.)

ازین جهان شده دلتنک بر سریر بقا (Gönlünü daraltan bu dünyadan ebediyet tahtına çıktı,)

قدم نهاد بمقصد رسید کشت آزاد ([ebediyet tahtına] ayak basarak muradına erdi ve [dünya derdinden] kurtuldu.)

متاع وصل آلهی لم یزلی بخرید (Ebedî olan Allah'a kavuşma metasını aldı,)

بقیةتش کهر روح وجان داد (Karşılığında ruh ve can cevherini verdi.)

زمانش شده عالم باهل عالم تنک (Onun ölümü dünyada kalanlara sıkıntı verdi,)

چو شام فرقت دلبر بعاشق نا شاد (Çünkü sevgilinin ayrılık gecesi aşığa kederdir.)

هر آن دلی که شنید از وفات او خبری (Kim onun ölüm haberini işittiyse,)

ز دود آه بروی سپهر داغ نهاد (Ahını göğün üstüne [acısının] alameti [olarak] koydu.)

اکرچه قصر وجودش خرحب شد بادا (Onun vücut sarayı harap olduysa da,)

بماندکان خود اقبال دولتش آباد (Bahtı geride kalanlara bayındırlık oldu.)

چو کردم از دل مونس سوال تاریخش (Mûnis, gönülden Onun ölüm tarihini sordum:)

بکفت رحمت بیحد بروح پاکش باد (Bana dedi ki, Allah'ın sonsuz rahmeti onun tertemiz ruhu üzerine olsun.)

158a/1: طلب العلم فریضة İlim [öğrenmeyi] istemek farzdır.

161b/1-2: فمن نکث فانما ینکث علی نفسه "Kim ahdini bozarsa, ancak kendi aleyhine bozmuş olur."; *Kur'ân, Fetih sûresi, 10.*

162b/1: وللجبال اوتادًا "Dağları [da] birer kazık [yapmadık mı?]"; *Kur'ân, Nebe' sûresi, 7.*

162b/12: فاتبعه شهاب ثاقب "… onu da delip geçen bir parlak ışık takip eder."; *Kur'ân, Sâffât sûresi, 10.*

162b/16: یوم یأتی السماء بدخان مبین "Şimdi sen göğün, insanları bürüyecek açık bir duman çıkaracağı günü gözetle."; *Kur'ân, Duhân sûresi, 10.*

162b/17: **يغشى الناس هذا عذاب اليم** "Bu elem verici bir azaptır."; *Kur'ân, Duhân sûresi, 11.*

165a/4: **هذا من الآثار دولة العظمى** "Bu, muazzam devletin eserlerindendir."

168b/4: **من زار المقابر كتب الله تعالى بكل قدم عبادة السنة** "Kim [onların] kabirlerini ziyaret ederse, yüce Allah [ona] her bir adımı karşılığında sünnet [sevabı] yazar.

169a/12: **خناس الذى يوسوس فى صدور الناس** "İnsanların kalbine vesvese sokan insan [şeytanı]…"**;** *Kur'ân, Nâs sûresi, 3-5.*

169b/2: **وقذف فى قلوبهم الرعب** "O, yüreklerine korku düşürdü."**;** *Kur'ân, Haşr sûresi, 2.*

170a/5: **وجعلناها رجوما للشياطين** "Bunları şeytanlara ateş taneleri yaptık."**;** *Kur'ân, Mülk sûresi, 5.*

170b/11: **احسن العفو عند القدرة** "En güzel af (bağışlama), güçlüyken yapılandır."

171b/16: **كان كان لم يكن** "Olmamış gibiydi."

176b/12: **كان كان لم يكن** "Allah size, elde edeceğiniz birçok ganimet vaat etmiştir."; *Kur'ân, Fetih sûresi, 20.*

179b/10: **وجعلنا الليل لباسًا** "Geceyi bir örtü yaptık."; *Kur'ân, Nebe' sûresi, 10.*

184b/10: **الحديد فيه باس [شديد] و منافع للناج** " … demir [de] büyük bir kuvvet ve insanlar için büyük faydalar vardır."; *Kur'ân, Hadîd sûresi, 10.*

185a/14-15: **ان زلزلة الساعة شئ عظيم** "Kıyamet vaktinin depermi müthiş bir şeydir."; *Kur'ân, Hac sûresi, 1.*

185b/2: **وينصرك الله نصرًا عزيزًا** "Ve sana şanlı bir zaferle yardım eder."**;** *Kur'ân, Fetih sûresi, 3.*

185b/3: **يقول الانسان يومئذ اين المفر** "O gün insan, "Kaçacak yer neresi!" diyecektir.; *Kur'ân, Kıyâme sûresi, 10.*

189b/7-10 (Farsça Tarih):

چون نشست آن شاه بر اورنک جاه (O şah tahta oturduğunda,)

یافت از وی زیب تاج مکرمت (8) (Büyüklük tacı onun üstünde güzelleşti.)

پیش او رقم بآداب نیاز (Saygı ile onun huzuruna gittim,)

تا جلوسش‌را بکویم (9) **تهنیت** (Tahta oturuşunu tebrik etmek için.)

بر سرم انداخته از روی مهر (Başıma attı güneş [gibi aydınlık] yüzünden)

آفتاب آسا شعاع عاطفت (Güneş misali muhabbetinin ışığını)

گفت تأریخ جلوسم‌را (10) **بکوی** (Benim tahta oturma tarihimi sordu;)

گفتمش بادت مبارک سلطنت (Dedim: "Bu saltanat senin için mübarek olsun!")

191b/15: **وان طائفتان من المؤمنین اقتلوا فاصلحوا بینهما** "Eğer müminlerden iki grup birbirleriyle vuruşursa aralarını düzeltin."; *Kur'ân, Hucurât sûresi, 9.*

191b/16: **اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم** "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e sizden olan ülülemre (idarecilere) de itaat edin."; *Kur'ân, Nisâ sûresi, 59.*

192a/15-16: **العفو عند الاقتدار من علو الاقدار** "İktidar (güç) anında affetmek en yüce güçtür."

192b/14: **عالیها سافلها** "… [oranın] altını üstüne [getirdik]."**;** *Kur'ân, Hûd sûresi, 82;Hicr sûresi, 74.*

196b/4: **وینقلب الی اهله مسرورا** "Ve sevinçli olarak ailesine dönecektir."**;** *Kur'ân, İnşikak sûresi, 9.*

198b/13: **وانزل الله جنوداً** "… ve Allah ordular indirdi." *Kur'ân, Tevbe sûresi, 26. (Not:* Ayetin aslı "ثم **انزل الله** سکینته علی رسوله وعلی المؤمنین وانزل **جنوداً** لم تروها وعذب الذین کفروا"; Sonra Allah, Resûl'ü ile müminler üzerine sekînetini (sükûnet ve huzur duygusu) indirdi, sizin görmediğiniz ordular (melekler) indirdi de kâfirlere azap etti."

4.2. VEZİNLER

Firdevsü'l-İḳbāl'in 100b-200a varakları arasında 45 nazm, 31 mesnevî, 27 kıta, 16 beyt, 15 şiir, 8 rubâî, 6 tarih, 5 ferd, 1 gazel ve 1 de terkîb-i bend olmak üzere toplam 155 nazım parçası geçmektedir. Şiirlerde aruzun hafif, hezec, muzârî, müctes, mütekârib, remel, ve seriʿ bahirleri kullanılmıştır. Bu bahirlerin metnin nazım parçalarında kullanılan kalıpları şunlardır:

a) Hafif

(fā(fe)ʿilâtün mefâʿilün feʿilün)

Fitneler ḳāyim oldı devrāndın
Asru aşup ḳopdı her yandın
Körgüzüp inḳılāb çarḫ-ı nigūn
Dostlarnı ʿadūġa ḳıldı zebūn
(102a/16-17)

b) Hezec

(mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün)

Anıŋ her hücresi cennet öyidür
Démey cennet öyi raḥmet öyidür
Muṣaffā arıġ élniŋ sīnesi dék
Şerefdin tola ḥaḳ gencīnesi dék
(135a/14-16)

(mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün)

Zehī ferzend-i maḳbūl u saʿādet-mend ü ferruḫ-zād
Ki ʿĪsā dék hümāyūn-çehre-i meymūn-ḳadem toġġay
Cemālidin eb ü cedd közlerin ḳılmaḳ üçün rūşen
Ḳuyaş dék ʿālem-ārā vü ḳamer dék muḥterem toġġay

(101b/5-6)

(mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fa'ûlün)

Yüzüŋde meveddet eşeri aẓherdür

Köŋlüŋde ʿadāvet şereri mużmerdür

Meşġūl durur ẓāhiriŋ ṣulḥġa līk

Ceng işide bāṭınıŋ fesād-āverdür

(116b/11-12)

(Mef'ûlü mefâ'ilün fe'ilün)

Himmet ḳuşıdur bülend-pervāz

Ḳaṣr-ı felek üzre āşiyān-sāz

Vīrāneni ḳılmas āşiyāne

Ol nevʿ ki çuġẕ cāvidāne

c) Muzârî

(mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün)

Her ḫayl kim şebāt maḳāmıda ḳoydı kām

Düşmen hücūm u ḥīlesidin yoḳ aŋa żarar

Īmen durur şikest ü hezīmet belāsıdın

Dāyim aŋa mülāzım olup nuṣret ü ẓafer

(183b/10-12)

ç) Müctes

(mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün)

Şeḳāvet ehlini ḳılmas hüner saʿādet-mend

Ḥuliyy ü zīver ile dīvler perī bolmas

Körüŋ ki ʿilm-i kemālāt ile laʿīn şeyṭān

Nifāḳ u şeyṭanet ü laʿndin berī bolmas

(133a/6-8)

d) Mütekârib

(feʿûlün feʿûlün feʿûlün feʿûl)

Alar kim kélip érdi eṭrāfdın

Yana kétti eṭrāfġa ser-be-ser

ʿAyān boldı bu nükte mażmūnı kim

Cigerni ciger bil digerni digger

(102b/16-17)

e) Remel

(fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün)

İḥtirāz ét mekr ü telbīs ehlidin zinhār kim

Ādemī tezvīr ara şeytandın artuḳdur besī

(141a/3-4)

(feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün)

Ṣulḥ ile bütgü dék işni rezmġā ḳılmaḳ bedel

Ehl-i ʿaḳl allıda ʿayn-ı cāhiliyyetdin érür

ʿuḳde-i kim ḥall bolur tedbīr tırnaġı bile

Tīg ile açmaḳlıġ anı sū’-i niyyetdin érür

(116a/4-6)

f) Seriʿ

(müfteʿilün müfteʿilün fâʿilün)

Ne ḫoş ḫūceste-ṣıfat érdi kim kerem çaġı

Özin esīr ḳılur ḫalḳnıŋ güşādı üçün

Ana mürüvvet ana şefaḳat vü ana himmet

Ki özni bende ḳılur ḫalḳınıŋ murādı üçün

(114b/2-4)

5.DİZİN

A

āb < *Far.* Su

ā. 137b/1, 164b/9, 165a/14

ābād < *Far.* Bayındır, māmur

ā. 108a/17, 105b/6

ā. ḳıl- 135a/8

ā. ol- 113b/16

ā. (ḳıl-dı ā.) 157a/17

ā. eyle-ŋ! 155b/7

ābādān < *Far.* Bayındır, mamur

ā. bol- 113b/14

ābādlıġ < *Far.+T.* Bayındırlık, mamurluk

ā. 189a/11, 199a/1

ābā′ < *Ar.* Babalar

ā. 175b/10

āb-dār < *Far.* Sulu, parlak, sağlam

ā. bile (ḫancer-i ā.) 172a/15

ā. bile (süyūf-ı ā.) 120b/15, 174a/15

ā. bile (tīġ-ı ā.) 127b/11, 186a/1

ā.+nıŋ (süyūf-ı ā.) 185a/15

āb-efşānlıġ < *Far.+T.* Su saçma, su dağıtma

ā.+ı bile 116a/6

‘abīr < *Ar.* Kimi baharatlardan oluşan bir ilaç, güzel koku

ʿa.+idin 158a/12

ʿaceb < *Ar.* Acaba, hayret, gariplik

ʿa. (né ʿa.)116b/3

ācer < *Ar.* Tuğla, kiremit

ā. bile (taş ve ā.) 188a/6

ʿacīb < *Ar.* Acayip, tuhaf

ʿa. (kār-zār-ı ʿa.) 120b/10, 148b/6

ʿāciz < *Ar.* Çaresiz

ʿā. 145b/7, 148b/10

ʿā. ér- 106b/12, 145b/7, 148b/10

ʿā. bol- 124b/17, 142b/13

ʿā. ḳıl- 132a/6

ʿācizlıḳ < *Ar.+T.* Çaresizlik

ʿā. bile 154a/12

ʿā. (ét-ip ʿā.) 154a/10

ʿacz < *Ar.* Acizlik, beceriksizlik, çaresizlik

ʿa. 101b/9, 121b/15, 144b/12, 168a/1, 187a/5

ʿa. (cevāhir-i ʿa.) 170b/4

ʿa. (ġāyet-i ʿa.) 124b/4

aç- Açmak

a.-dı 183b/15

a.-tı 195b/5, 150b/1, 116a/1

a.-tılar 127a/11

a.-sa 168a/17, 130b/17

a.-ıp 150b/11, 150a/15, 118b/8, 163a/11, 161b/14, 195b/7, 195b/7, 169b/7, 126b/8, 172a/15, 150a/15, 163a/5, 135b/8, 134b/12, 158a/12

a.-gunça 168a/13

aç Aç, karnı tok olmayan

a. 195a/1, 198a/6

a.+larıġa 139b/6

açıl- Açılmak

a.-ıp 154b/7

a.-maġı 189b/13

açmaḳlıġ Açmaklık

a. 116a/6

açuḳ Açık

a. 139b/3, 162b/6

a‘dā < *Ar. a‘dā‘* Düşmanlar

a. 100b/16, 105a/8, 101a/16, 101b/8, 102a/6, 104a/14, 106b/3, 107a/13, 107a/17, 108b/14, 108b/15, 108b/16, 109a/16, 111a/5, 111b/8, 113a/6, 113b/3, 120b/15, 123a/13, 126a/11, 127a/4, 136a/4, 145a/6, 149b/13, 159a/12, 161b/6,165b/11, 167a/3, 170a/1, 171b/11, 178b/10, 179a/16, 180b/17, 181b/6, 182a/6, 182a/13, 183a/4, 183b/1, 183b/16, 184b/4, 185b/7, 186b/6, 195a/3, 195b/10, 198b/6, 168b/9, 195a/9, 198a/3, 199a/1

a. birle (ecsād-ı a.) 184a/1

a. üçün 150a/14

a. sarı 181a/8

a.+nı 144a/12, 163a/5, 184b/1, 195b/10

a.+ġa 195b/6, 185a/17

a.+sıġa 143a/17, 180b/17

a.+ların 155a/13

‘adālet < *Ar.* Hakka uyma, haktanırlık, adalet

‘a. 151a/4, 189b/2

‘a. (istilā-yı livā-yı ‘a.) 171a/16

ʿa. sarı (erbāb-ı ʿa.) 113a/17

ʿa.+in 134a/17

ʿadālet-şiʿār < *Ar.* Adaletli

ʿa. (şehen-şāh-ı ʿa.) 164b/13

adaş- Yolunu şaşırmak, kaybolmak

a. +ıp 110a/17

ʿadāvet < *Ar.* Düşmanlık

ʿa. 116b/12, 124a/6, 133a/10, 141b/4, 150b/3

ʿa. (āṣār-ı ʿa.) 107b/3

ʿa. sarı (ehl-i ʿa.) 150b/11

ʿa. bol- 166b/16

ʿa.+ġa 172a/3

ʿa.+i 124b/1

ʿa.+in (nihāl-i ʿa.) 121b/5

ʿa.+in 132b/11

ʿadd < *Ar.* Sayma, değerlendirme

ʿa. (bīḥadd u ʿa.) 193b/1

ʿaded < *Ar.* Sayı

ʿa. 173a/12

ʿa. (ḳıllet-i ʿa.) 166a/8

ʿa.+i 186b/8

ʿa.+din 198b/17, 168a/5

aʿdel-i ḫavāḳīni'l-ʿArab ve'l-ʿAcem < *Ar.* Acem (İranlılar) ve Arap hakanlarının en adili

a. 155b/17

aʿdel-i mülūki'l-ʿArab ve'l-ʿAcem < *Ar.* Acem (İranlılar) ve Arap ülkelerininmeliklerinin en adili

a. 158b/5

ādem < *Ar.* İlk insan, Adem Peygamber; insan, adam

ā.+ni 105b/10

ʿadem < *Ar.* Yokluk

ʿa. 119a/15, 135b/10

ʿa. (āvāre-i ṣaḥrā-yı ʿa.) 153b/4

ʿa. sarı 130a/2, 170a/8

ādemī < *Ar.+Far.* İnsanlık, insanlar

a. 141a/3

ādemī-zād < *Ar.+Far.* İnsanoğlu, beşer

ā.+ġa 105b/5

ʿadl < *Ar.* Adalet

ʿa. 157a/7, 171b/15, 172a/1

ʿa. (aʿlā-yı aʿlām-ı ʿa.) 165b/2

ʿa. (bānī-i ʿa.) 157a/10

ʿa. (ḳıl-dı ʿa. ü dād) 171b/1

ʿa.+ni 165b/6

ʿa.+i 157a/17

ʿa.+in 138a/1

ʿa.+ġa (dād ü ʿa.) 152a/14

ʿadl-intibāh < *Ar.* Adaleti uyanık tutan

ʿa. 152a/2

ʿadū < *Ar.* Düşman

ʿa. 111a/8, 111b/3, 119a/16, 124a/1, 150a/16, 150b/2, 184a/14, 184a/16, 184b/2, 195b/4, 195b/9, 198a/17

ʿa. (sipāh-ı ʿa.) 120a/11, 195b/4

ʿa. ér- 109a/17

ʻa.+ġa 102a/17

ʻa.+sı 154b/14

ʻa.+sını 121b/1

ʻa.+sıġa 108b/2, 159a/2

ʻa.+lar 124a/1

ʻa.+larġa 170a/1

āfāḳ < *Ar.* Ufuklar

ā.+ġa (aḳṭār ve ā.) 161b/6

āfāt < *Ar.* Afetler

ā. 157a/5

āferīn < *Far.* Bravo, çok yaşa

ā (ġırīv-i ā). 148b/7

ā. (zemzeme-i ā.) 182a/8,

āfet < *Ar.* Afet, felaket

ā. 153b/5

ʿafīr < *Ar.* Kızgın kumda kurutulan et

ā. 130a/2

ʿāfīr < *Ar.* → **ʿafīr**

ā. 130a/2

āf-tāb < *Far.* Güneş

a. 122a/9, 137a/8, 137a/13, 137b/11, 146a/16, 146b/17, 151a/11, 151b/4, 156b/7, 157b/3, 160a/17, 163b/12, 168a/17, 179b/12, 183a/15, 199a/6

ā.-ı ʿālem-tāb 116a/10, 128a/11, 157b/13, 164b/9, 189a/9, 197a/8

a.+ı 155b/13

ʻāfiyet < *Ar.* Sağlık

ʻā. 195b/12

ʻafv < *Ar.* Af

‘a. 113b/6, 118a/5, 132b/7

āgāh < *Far.* Bilgili, haberdar

ā. 137a/4, 155a/3, 184b/13

ā. bol- 144a/2, 143a/12, 162b/9

ā. ḳıl- 132b/15

ā.+ı 154b/10

āgāhlıġ < *Far.+T.* Haberdar olma, bilgili olma → **āgāhlıḳ**

ā. tap- 124a/9, 139a/4, 162a/15, 172a/8

āgāhlıḳ < *Far.+T.* Haberdar/bilgili olma → **āgāhlıġ**

ā. tap- 197b/2

āġāz < *Far.* Başlangıç, başlama

ā. 102b/1

ā. ét- 120a/1, 139a/2, 139b/15, 141a/4

ā. ḳıl-dı 118a/8, 125b/13, 131b/2, 133b/7, 166a/9, 172b/14

ā. ḳıl-ıp durur 187a/3

ā. ḳıl-ur

aġır Ağır, değerli

a. 119a/10, 131b/14, 145a/1, 145b/2, 148a/4, 180a/7

aġmāż < *Ar.* Göz kırpmalar, göz yummalar

a. ḳıl- 139a/1

a. çék- 171a/1, 192a/16

aġnām < *Ar.* Koyunlar

a. (fevc-i a.) 184b/5

aġrāż < *Ar.* Amaçlar, garazlar, maksatlar

a. 197a/17

aġruḳ Ağırlık, yük eşyası

a. 187a/9

aġṣān < *Ar.* Dallar, budaklar

a. 138b/9

aġuş < *Far.* Kucak

a.+ın 162b/8

a.+**ıġa** 186b/3, 142b/6

aġvā < *Ar.* En sapkın

a. 169a/6

aġ(ı)z Ağız

a.+ını 150a/15, 169b/6

a.+ıdın 130a/1

āh Ah, eyvah

ā. 154a/8, 154b/15

ā.+ı 153b/6, 154b/9

ā.+ı dék 163a/4

ahālī < *Ar.* Halk, ahali

a. 104b/9, 188b/1, 149b/11

a.+si 149b/8

a.+ siniŋ 190a/5

aḥbāb < *Ar.* Dostlar, sevdikler

a. 154b/17

a.+ġa 163a/5, 170a/2

a.+**ları** 155a/13

a.+lar 125b/6

aḫbār < *Ar.* Haberler

a. 106b/4

a.+ı 134a/12

ʿahd < *Ar.* And, yemin; zaman, devir

ʿa. 150b/8

ʿa. (naḳż-ı ʿa.) 161b/1

ʿa. ét- (naḳż-ı ʿa.) 117b/8

ʿahd-i baʿīd < *Ar.* Uzun sure

ʿa. 156a/17, 166a/12

ʿahd-i müʿekked < *Ar.* Sağlam söz, güçlü anlaşma

ʿa. 116b/10

āheng < *Far.* Uyum

ā. ḳıl- 139b/13

ā.+ iġa 113b/15

ā.+ lik 153b/11

aḥfād < *Ar.* Torunlar

a.+ıdın 163b/3

āḫir < *Ar.* Son

ā. 136b/7, 139b/9, 154a/11

ā.+ide 131a/13, 152b/16

āḫir-kār < *Ar.+Far.* Sonunda, nihayet

ā. 115b/8, 154a/14

āḫirü'l-emr < *Ar.* En nihayet, sonunda

ā. 148b/14, 166a/10

aḥkām < *Ar.* Hükümler, emirler, yasalar

a.-ı şerʿ *İslam hukukunda itikat ve ibadete ait hükümler* 165b/3

aḫlāḳ < *Ar.* Ahlak, huy

a. 156a/3

aḥmāl < *Ar.* Yükler, eşya

a.+i 196b/4

a.+ lerin 196b/10

Aḥmedī < *Ar.* Hz. Muhammed'e tabi olan

A. dur- (sünnet-i A.) 171b/2

A.+ġa (millet-i A.) 151a/2

āḫiret < *Ar.* Ahiret

a. 135b/9

aḥsen < *Ar.* En güzel

a. 137a/16

aḥşam Akşam → **akşam**

a.+ı bile 122b/11

a.+ıdın 123b/12

aḥvāl < *Ar.* Haller, durumlar

a. dur- (münḳalibü'l a.) 136a/7

a.+in (meāli-i a.) 126a/1

a.+i (meāl-i a.) 189b/2

a.+i (meāl-i a.) 115a/1, 128a/7

a.+iġa (mefāriḳ-i a.) 165b/2

a.+imdin (meāl-i a.) 135b/11

a.+idin 107b/16, 146b/6

a.+idin (meāl-i a.) 164a/15

aḫz < *Ar.* Alma, Kabul etme

a. eyle- 158a/4, 176b/15

aḥzān < *Ar.* Hüzünler

a.+ı (külbe-i a.) 114a/12

aḳ- Ak-

a.-ıp 154b/11, 185b/12, 193a/13

a.+ ġanı 154b/3

aḳa Ağabey

a. 108b/17, 118b/6, 123b/13, 131a/16, 136a/16, 142a/15, 143a/16, 189a/2

a.+m 183a/7, 192a/9, 192a/17, 193a/1, 194a/11, 196a/13, 196b/7, 198a/12, 199b/10

a.+mġa 192a/5

a.+ŋız 199b/8

a.+sı 131a/2, 148b/15, 169b/9, 174a/1, 191b/3, 197b/4, 199a/3

a.+sı dur- 179b/17, 183a/4

a.+sınıŋ 168a/10, 170b/10, 170b/13, 177b/3, 177b/4, 182b/14, 186a/5, 197b/1, 199a/16

a.+sın 190a/6, 192b/16

a.+sıġa 194b/1

a.+sıdın 170b/5, 199b/11

‘aḳab < *Ar.* Arka, art

‘a.+dın 186b/1

‘a.+ımdın 122b/5

‘a.+ıġa 196a/15

‘a.+ıdın 144a/2, 145b/4, 174b/15, 183a/14

aḳāṣī < *Ar.* Çok uzaklar

a. 156b/8

‘aḳd < *Ar.* Akit, bağlama, sözleşme

‘a. 160b/8

‘a.+in 138a/7, 138b/2

aḳdām < *Ar.* Ayaklar

a. yéṭkür- 182a/12

aḳdes < *Ar.* En kutsal

a. (żamīr-i a.) 188b/15

ʻāḳıbet < *Ar.* Son, sonunda

ʻā. 166a/14

ʻāḳıbetü'l-emr < *Ar.* Son, sonunda

ʻā. 110b/6, 124b/17, 133a/16, 186b/7

ʻāḳil < *Ar.* Aklı başında, aklını kullanabilen

ʻā. 142a/6

ʻā. é-se 153b/8

ʻaḳl < *Ar.* Akıl

ʻa. 106b/8, 132b/14, 134a/16, 168a/6, 170b/1, 188a/10, 188a/15

ʻa. (envār-ı ʻa.) 157b/17

ʻa. (zīver-i ʻa.) 152a/7

ʻa. all+ıda (ehl-i ʻa.) 116a/5

ʻa.+ın 185b/13

ʻaḳlen < *Ar.* Akılca, akıl yolu ile

ʻa. 171a/10

aḳmişe < *Ar.* Kumaşlar

a. 166b/7

aḳrabā < *Ar.* Akraba

a.+sı 102b/4

a.+sı ḳaş+ıġa 189a/1

a.+sıdın 166b/10, 142a/13

aḳṣā < *Ar.* En uzak, son, son derece

a. (medāric-i a.) 171b/8

a.+ġa (mertebe-i a.) 138a/15

ʻaks < Ar. Yansıma, çarpma, vurma

‘a.+i 101a/2

aḳşam Akşam → **aḫşam**

a.+ı durur ér- 187a/8

aḳtār < *Ar.* Taraflar, yanlar

a. 105a/17, 161b/6

a.+ġa 113a/16

aḳvām < *Ar.* Kavimler, milletler

a.+ıġa 108a/3

āl-i Berāmike < *Ar.* Bermekī oğulları → **Berāmike**

ā. 139b/2

al- Al-

a.-dı 107a/10, 117b/6, 154a/13, 164b/17, 176b/9, 182b/11

a.-dılar 128b/9, 140a/11

a.-ġay 107b/14, 144a/15, 144b/8, 160b/1, 167b/17, 175a/7

a.-ġaylar 179a/17

a.-sa 158a/9

a.-ıp 101a/9, 101b/9, 101b/10, 102a/4, 105a/2, 106b/16, 107a/14, 109a/2, 109a/4, 109b/7, 109b/8, 109b/11, 110a/1, 110a/7, 110a/16, 111b/5, 111b/16, 112a/11, 112b/11, 113a/4, 114a/17, 115a/15, 117a/5, 117a/14, 118a/3, 119a/4, 119b/7, 126a/12, 127a/1, 128a/15, 128b/5, 128b/6, 129b/5, 130a/9, 132b/1, 132b/4, 137b/7, 138b/11, 139b/14, 140a/13, 142b/6, 143a/7, 144a/17, 146a/8, 151a/3, 161a/5, 168a/8, 173b/11, 178a/14, 178b/10, 179a/10, 182a/4, 182a/5, 182b/5, 182b/16, 186b/3, 186b/9, 186b/14

a.-ıp ér- 100b/2, 165b/9

a.-ıp dur- 147a/14, 180a/7, 180b/3

a.-ġaç 196a/6

a.-ġan 104b/3

a.-ġanı 118a/6, 139b/16, 147b/2

a.-ġanda 131a/1

a.-ġandın 109a/6

a.-mas turur ér- 120b/4

a.-maġunça 178b/5

a.-maḳ 108b/1, 181a/9

alaḫan ve alaman Düzensiz ve başıboş

e. bol- *A vere gezmek* 128a/12

almaḳlıḳ Almaklık, alma

a.+ġa 158a/14

a'lā < *Ar.* En yüce, en yüksek

a. 155b/16, 157a/7158b/4, 164b/14, 165b/2, 166a/4, 167b/13, 181b/8, 198a/10

a. (cenāb-ı a.) 160a/10

a. (derece-i a.) 138a/15

a. (ḥażret-i a.) 158b/7, 158b/11, 170b/13, 170b/12, 180a/11, 181b/14, 182b/12, 183a/3, 183b/4, 183b/6, 183b/14, 184a/2, 184b/16, 185a/2, 186a/4, 185b/1, 189b/15, 195a/6, 195b/1, 195b/15, 199a/8, 198b/8, 199b/1, 199b/4, 199b/11, 199b/14, 200a/17

a. bile (işāret-i a.) 170a/3

a.+ġa (merātib-i a.) 171b/8

'alā < *Ar.* Üst, üstünde, üzeri

a. 102a/14, 156a/2, 191b/7, 195a/8

'alā haẕā'l-ḳıyās < *Ar.* Bu karşılaştırma üzerine, buna benzer, bunun gibi

a. 105a/1, 138b/16, 160b/15

'alā iḫtilāfü'r-rivāyeteyn < *Ar.* Birbiriyle çelişen rivayetlere göre, farklı rivayetlere gore

a. 126a/16

'alā mefāriḳü'l-enām < *Ar.* Yaratılmışların başları üzerine

a. 157a/13

‘alā rü‘ūsu’ṭ-ṭālibīn < *Ar.* Öğrencilerin başları üzerine

a. 168b/15

‘alālā < *Far.* Gürültü, patırtı

‘a. sal- *Gürültü çıkarmak* 169b/6, 151a/4

a‘lām < *Ar.* Bayraklar, sancaklar

a. 165b/2, 165b/11

a.+ınıŋ 134b/8

alar Onlar

a. 102b/8, 102b/16, 104a/5, 104a/14, 109a/4, 109a/6, 109a/16, 109a/17, 109b/16, 111a/12, 115b/2, 112a/7, 116a/1, 116a/8, 118a/2119a/7, 119b/12, 122a/11, 123a/1, 123a/3, 124b/15, 125a/13, 125b/10, 126b/5, 127b/4, 128a/2, 128a/4, 128b/8, 128b/10, 129a/4, 129b/10, 130b/1, 130b/4, 132a/10, 132b/5, 133b/8, 133b/16, 136a/15, 138a/2, 140a/11, 140b/12, 144a/2, 147b/14, 147b/16, 148a/5, 149a/2, 149a/8, 149a/13, 150a/5, 153a/16, 153b/2, 166a/3, 166a/4, 166b/12, 166b/16, 167a/2, 168a/4, 169a/11, 172b/1, 172b/11, 173b/9, 173b/14, 176b/5, 176b/6, 177a/13, 177b/1, 178b/9, 178b/10, 178b/11, 179a/8, 179a/17, 180a/4, 181a/11, 183b/9, 183b/13, 191a/3, 192a/11, 192a/14, 192b/5, 192b/17, 195a/15

a.+nıŋ 102b/8, 106b/10, 107a/15, 107b/1, 109a/14, 121a/15, 121b/14, 122a/9, 124a/1, 124b/12, 125b/17, 127a/3, 128a/7, 132b/7, 133b/1, 133b/7, 134b/12, 135b/7, 136a/13, 138b/17, 140a/10, 140a/17, 140b/9, 141a/2, 141b/3, 141b/4, 142a/15, 156a/15, 162a/13, 163a/13, 164a/2, 164a/4, 164b/6, 168a/6, 169a/12, 170a/15, 170b/5, 171a/7, 171a/9, 173b/7, 174a/14, 175b/14, 175b/15, 176a/3, 176a/12, 176b/7, 180b/14, 181b/7, 181b/15, 182b/2, 183a/17, 186a/13, 187a/17, 189b/14, 192a/8, 192a/9, 192a/10, 192a/16, 199b/11

a.+nı 108a/2, 109b/17, 110b/12, 112b/16, 116b/16, 118a/17, 121a/16, 123a/11, 124a/10, 125b/15, 129a/8, 161a/17, 162a/15, 163a/16, 165b/10, 170b/9, 170b/12, 172b/17, 187b/6, 195a/11, 199a/14

a.+ġa 109a/5, 111a/13, 112a/14, 118a/8, 125b/16, 128a/3, 131a/8, 139b/15, 142a/10, 145a/6, 169a/8, 170b/14, 171a/3, 174b/9, 177b/3, 179b/3, 181a/10, 182b/1, 182b/13, 190b/16, 191b/13

a.+dın 137b/16, 150b/14, 165b/9, 168a/7, 168a/9, 173b/8, 183a/12

ālāt < *Ar.* Aletler, araçlar

ā. 158b/9, 182a/1

alav Alev

a. 165b/16

ald Ön, ön kısım

a.+ıġa 127b/12, 135b/7, 147a/2, 171a/14, 175a/15

a.+ıda 100b/15, 120b/13

a.+ıdın 174b/15

aldar- Aldan-

a.-ap 186a/12

aldur- Aldır-

a.-ur ér- 132b/16, 143b/17

ʻālem < *Ar.* Dünya, evren, ālem

ʻā. 116a/17, 116b/2, 120b/8, 124a/1, 135b/9, 155b/17, 175a/2, 177b/11, 189a/10

ʻā. (maḥẕūm-ı ʻā.) 137a/6

ʻā. (şeyḫü'ş-şüyūḫ-ı ʻā.) 120b/8

ʻā. ara 153b/14, 154b/9, 154b/11, 171b/1

ʻā. içre 103b/16

ʻā.+ni 154b/16

ʻā.+ġa (eṭrāf-ı ʻā.) 113a/9, 159a/9

ʿā.+ġa (eṭrāf ve aḳtār-ı ʿa.) 105a/17

ʿā.+din 149b/14, 142b/14

ʿā.+iniŋ 189b/16

ʿā.-i fānī (ʿā.+din) *Öteki dünya, ahiret* 152b/17, 117a/13

ʿālem-ārā < *Far.* Alemi, dünyayı süsleyen → **ʿālem-ārāy**

ʿā. 101b/6

ʿālem-ārāy < *Far.* Alemi, dünyayı süsleyen → **ʿālem-ārā**

ʿā. 163b/13, 157b/11, 187b/12

ʿā.+larıdın (reʾy-i ʿā.) 134b/12

ʿālem-penāh < *Ar.+Far.* Alemin sığınacağı yer

ʿā. (bār-gāh-ı ʿā.) 199b/13

ʿā. (dergāh-ı ʿā.) 190b/9

ʿā.+ġa (dergāh-ı ʿā.) 142a/12, 177b/6, 200a/6

ʿā.+dın (dergāh-ı ʿā.) 187a/4

ʿā.+ınıŋ (dergāh-ı ʿā.) 157b/1

ʿā.+ıġa (dergāh-ı ʿā.) 146b/15, 151b/1, 160a/2, 161b/10

ʿālem-tāb < *Ar.+Far.* Dünyayı parlatan, aydınlatan

ʿā. ā.-ı ʿālem-tāb *Dünyayı aydınlatan güneş* 116a/10, 128a/11, 157b/13, 164b/9, 189a/9, 197a/9

aʿlemü'l-ʿulemā < *Ar.* Alimlerin alimi, bilginlerin bilgini

a. 191b/2

ʿaleyhi < *Ar.* "Onun üzerine olsun" anlamında

ʿa. (raḥmetu'l-lāh-i ʿa.) 136b/12

ʿaleyhi'r-raḥme < *Ar.* "Rahmet onun üzerine olsun" anlamında

ʿa. 129b/12

ʿa.+nıŋ 103a/2, 110a/14, 200a/11

ʿaleyhi's-selām < *Ar.* Hz. Muhammed'in ve diğer peygamberlerin adı anılırken "Ona selam olsun anlamında" kullanılan söz

ʿa.+nıŋ 168b/5, 192b/9

ʿaleyhümā er-raḥmete ve'l-ġufrān < *Ar.* "Allahʿın rahmet ve merhameti o ikisinin üzerine olsun" anlamında kullanılan söz

ʿa.+nıŋ 134a/5

alın- Alın-

a.-dı (on ḳışāş a.) 187a/6

ʿālī < *Ar.* Yüce, yüksek

ʿā. 105b/4, 118b/2, 159b/6, 188a/6

ʿā. (emr-i ʿā.) 157b/4, 162b/11

ʿā. bile (emr-i ʿā.) 196b/9

ʿā. (himmet-i ʿā.) 125a/6, 137b/10, 159a/8, 163b/9

ʿā. (körünüş-ḫāne-i ʿā.) 187b/6

ʿā. (merātib-i ʿā.) 136a/9

ʿā. (mevkib-i ʿā.) 162a/13

ʿā. (toy-ı ʿā.) 188a/14

ʿā. (ʿulemā-yı ʿā.) 137b/11

ʿā. (ümerā-yı ʿā.) 140b/10

ʿā. dur-ur ér- 188b/10

ʿā. dur-ur ér- (mülāzım-rikāb-ı ʿā.) 199a/9

ʿā. bol-up dur- (mülāzım-rikāb-ı ʿā.) 160a/6

ʿā.+ġa 104b/3, 132b/14, 165a/15, 172a/14

ʿā.+de 134b/10

ʿālī-cāh < *Ar.+Far.* Yüksek rütbeli

ʿā. (ḥażret-i sulṭān-ı ʿā.) 177a/15

ʿā. (ümerā-yı ʿā.) 140b/16, 151b/12

ʿālī̇-cenāb < *Ar.+Far.* Cömert, şerefli, haysiyetli kimse

ʿā. (emir -i ʿā.) 122a/15

ʿā. (emir-zāde-i ʿā.) 101a/17

ʿā.+nıŋ 174a/3

ʿālī̇-ḳadr < *Ar.* Çok saygıdeğer, çok takdir edilen

ʿā.(penāh-ı ʿā.) 165a/8

ʿālī̇-mekān < *Ar.* Derecesi yüksek olan

ʿā. (ḫaḳan-ı ʿā.) 157a/7

ʿalī̇lıġ < *Ar.+T.* Yücelik

ʿa. 150a/3

ʿālī̇-nijād < *Ar.+Far.* Yüksek tabiatlı

ʿā. (emī̇r-zāde-i ʿā.) 155b/16

ʿālī̇-şān < *Ar.* Şanlı, şerefli, şanı yüce

ʿā. 188a/17

ʿā. (emir-zāde-i ʿā.) 135a/17

ʿā. (ḳaan-ı ʿā.) 164a/16

ʿā. (nişān-ı ʿā.) 190b/14

ʿā. (selāṭī̇n-i ʿā.) 135a/1

ʿā. (tāc-baḫş-ı mülūk-ı ʿā.) 157a/10

ʿā. (ümerā-yı ʿā.) 146a/17

ʿā.+nıŋ (ümerā-yı ʿā.) 114b/17

ʿā.+nı (ümerā-yı ʿā.) 136a/11

ʿāliye < *Ar.* Bir şeyin en yukarısı, tepesi

ʿā.+niŋ (ḫānevāde-i ʿā.) 174a/16

all Ön, huzur

a.+ıġa 114b/10, 145a/12

a.+ıda 102b/7, 116a/5, 123b/16, 139b/3, 145a/8, 146b/8, 148a/5, 150b/9, 152a/5, 159a/1, 159b/10, 160a/17, 162b/1, 171a/10, 195a/8

a.+ıdın 150b/4

Allahü a'lem bi'ṣ-ṣevāb < *Ar.* Allah doğrusunu daha iyi bilir

A. 177b/11

altı Altı

a. 157a/5

a. (béş a. atlıġ) 102b/7

a. (béş a. kişi+ni) 183a/10

a.+sıda 196a/11

a.+lançısıda 172a/13, 190b/17, 194b/8

a. ötmiş édi yegirme dağı *Yirmi altı* 165a/9

altı yüz Altı yüz

a. 110a/16, 144b/14, 178b/8

altı miŋ Altı bin

a. (béş a.) 111a/8

altmış Altmış

a. 103a/16, 113b/11, 150a/4

altmış bir Altmış bir

a.+ge 136b/10

altun Altın

a. 106b/13, 156b/1, 162a/10, 165b/12, 175b/4

altun-cilav < *T.+Mog.* Altın yular; hanın emrindeki muhafızlar için kullanılan bir terim

a.+nı 110a/14

a.+da 110b/6

a.+lar 118a/1

a.+lardın 172a/14

āmāde < *Far.* Hazır, hazırlanmış

ā. ḳıl- (müheyyā ve ā.) 147a/3, 177b/17, 194a/5

āmāl < *Ar.* Emeller

ā. (nihāl-i ā.) 125b/9

a‘māl < *Ar. İşler*

a.+iniŋ 133a/1

a‘mām < *Ar.* Amcalar

a.+ıdın dur-ur ér- 182b/8

amān < *Ar.* Güvence, emniyet, korkusuzluk, bağış

a. bol-up (ṭaleb-i a.) 192a/5

a. bér- (bér-mey a.) 130a/2, 195b/6

a. çıḳar- (a. ç.-dılar) *Kurtarmak, korumak* 143a/1

a. ḳal- (a. k.-ıp dur-ur ér-) *Kurtulmak* 198b/11

a. tile- (a. t.-diler) 170a/13

a. tile- (a. t.-p) 107a/10

a‘mār < *Ar.* Ömürler

i.+ın (zevraḳ-ı a.) 170a/16

i.+ıġa (ḫirmen-i a.) 167a/4, 185a/16

‘amden < *Ar.* İsteyerek ve bilerek

‘a. 134b/16

āmed < *Ar.* Gelme, geliş

ā. ḳıl- (reft ü a.) 140a/14

ā. ḳıl-a alma- (reft ü a.) 105a/12

‘amel < *Ar.* İş, niyet, fiil

‘a. 137b/13, 139b/10

‘a.+ġa (cezā-yı ‘a.) 160b/9

‘a.+iġa 104b/17

āmīziş < *Far.* Geçiniş, uysallık

a.+idin özge 153b/9

‘āmm < *Ar.* Umumi, genel, herkese ait

‘a. 141b/1, 142b/3, 136a/17, 165a/15

‘ā.+ġa 171b/3

‘a.+ı 131a/1

ammā < *Ar.* Ama, fakat

a. 101b/14, 107a/14, 110b/10, 111a/7, 112b/14, 117a/16, 120b/2, 120b/16, 124a/17, 126b/14, 128b/13, 130a/3, 131b/17, 133a/4, 133a/14, 135a/2, 139a/13, 139b/9, 141a/12, 141b/5, 142a/5, 146b/10, 148a/9, 148a/16, 156a/16, 156b/11, 158b/7, 159a/15, 161b/4, 163b/17, 173b/9, 175b/16, 181b/5, 181b/13, 182b/4, 186b/6, 187a/4, 187a/16, 193b/3, 193b/13

‘āmme < *Ar.* Umuma, genele ait olan

‘ā.-i fuḳarā 139b/3, 105b/9

‘amm-zāde < *Ar.+Far.* Amcaoğlu

‘a.+si 115b/4

‘an < *Ar.* –dan, -den

‘a. 125a/7, 193b/5

ana Ona → **aŋa**

a. 114b/3 (3)

‘anā < *Ar.* zahmet meşakkat, güçlük

‘a.+da (maḥbesi-i ‘ā.) 125b/17

aŋa Ona → **ana**

a. 106a/4, 106a/13, 109a/10, 114a/10, 114b/8, 115a/13, 124b/2, 125a/12, 130b/14, 130b/15, 130b/17, 133b/3, 137a/4, 141b/17, 142a/1, 142a/2, 142a/11, 142a/13, 145b/17, 146a/9, 149a/11, 153b/1, 153b/8, 153b/11, 153b/12, 154a/3, 154a/5, 154a/8,

157a/3, 159a/1, 161b/3, 163b/6, 171b/14, 172a/1, 172a/1, 177a/3, 181a/1, 181a/2, 181a/6, 182b/10, 183b/11, 183b/12, 184a/17, 184b/1, 184b/2, 184b/13, 185a/1, 185b/17, 188a/4, 188a/4, 188b/14, 189b/1, 189b/4, 191a/13, 196a/14, 199b/1

ana Anne, ana

a.+dın (bir a.) 136b/16

a.+dın dur- (bir a.) 136b/16, 137a/1, 156a/5

a.+dın dur-ur ér- (bir a.) 136b/17

a.+sı 106a/4

ʿanā < *Ar. ʿanā* Sıkıntı, güçlük

ʿa. ét- (dest-gīr-i ʿa.) 115b/17

ʿanber-şemmāme < *Ar.* Anber kokulu

ʿa. (ḫāme-i ʿa.) 115a/3, 128a/9, 147b/6

ança O kadar, pek çok

a. 153b/9

anda Onda, orada, o zaman

a. 103b/9, 105a/3, 105a/5, 105a/13, 110a/8, 125a/4, 128b/13, 130a/2, 130a/8, 130a/11, 137b/6, 153b/7, 153b/10, 159b/13, 165b/16, 168a/2, 188a/11, 189a/16, 196b/15

a. dağı 142b/12

a. dur- 120a/17

andağ Öyle, onun gibi, o şekilde; böyle, bunun gibi, bu şekilde → **andaḳ**

a. 113b/10, 166a/7

andaḳ Öyle, onun gibi, o şekilde; böyle, bunun gibi, bu şekilde → **andağ**

a. 101a/3, 102a/2, 106b/9, 109a/1, 109a/8, 110b/5, 111a/9, 111b/6, 115b/10, 120a/11, 122a/6, 123a/12, 129a/6, 129b/13, 130b/11, 132a/4, 132a/14, 133a/12, 133b/12, 135a/4, 138b/11, 139a/13, 145a/5, 150a/10, 152a/1, 152a/5, 157b/14,

160a/6, 161a/14, 164a/11, 164a/13, 167a/14, 168a/2, 169b/17, 182a/9, 183b/17, 184a/2, 184a/3, 190a/3, 191a/10, 194a/7, 195a/17

a. dur- 108b/12, 121a/16, 124b/2, 136b/15, 139a/13, 139b/11, 155b/14 ,172b/6, 173a/11, 186b/2, 186b/11, 186b/15, 196a/4

ʻandelib < *Ar.* Bülbül

ʻa.-i ḫoş-elḥān (ʻa.+ı) *Güzel şarkılar söyleyen bülbül* 146a/2

ʻa.-i ḫoş-nevās (ʻa.+ı) *Güzel sesli bulbul* 121b/17

andın Ondan, o yüzden; oradan

a. 103a/15, 104a/4, 113a/2, 115b/14, 117a/10, 118b/3, 119a/10, 123b/3, 124a/11, 133a/10, 138b/7, 141a/17, 143a/17, 146a/13, 151b/17, 152a/2, 152a/3, 153b/8, 153b/13, 153b/15, 154b/3, 155a/8, 155b/2, 155b/3, 155b/12, 165b/17, 166b/9, 168a/3, 169b/8, 170a/8, 170a/8, 172a/1, 183a/13, 184b/12, 187a/9, 187a/12, 188b/10, 192b/14

a. soŋ 105a/9, 111b/6, 112a/13, 113a/2, 119a/5, 128b/11, 128b/16, 144b/1, 163b/8, 176b/10

a. soŋra 116b/13, 120a/5, 122b/6, 123b/10, 124b/3, 124b/13, 136a/1, 142b/7, 145a/17, 145b/7, 149a/10, 170b/13, 173a/7

ʻanh < *Ar.* Ondan

ʻa.+nıŋ 190a/15

anı Onu (Kişi zamiri)

a. 105a/4, 110a/12, 113a/11, 113a/11, 115b/6, 116a/6, 117a/5, 125b/16, 127b/11, 131a/3, 133a/17, 134b/1, 139a/5, 139a/9, 142b/6, 144a/13, 147a/13, 148a/14, 149b/17, 150a/2, 150a/4, 153b/4, 154b/4, 155a/7, 165b/16, 170a/1, 171b/9, 179b/8, 184a/11, 184b/3, 184b/7, 184b/17, 185a/1, 185a/5, 185b/14, 187b/7

anı Onu (İşaret zamiri)

a. 118b/17, 131b/9, 150a/10, 155b/2, 155b/7, 157b/7, 159b/4, 173b/4

anıŋ Onun

a. 101b/4, 102a/8, 102a/10, 105a/4, 106a/6, 106b/8, 106b/12, 108a/1, 109a/11, 110b/16, 112b/4, 112b/17, 113a/13, 114a/5, 114a/15, 114a/16, 114b/16, 115a/15, 115b/14, 115b/15, 116b/6, 117a/4, 117a/9, 117a/13, 118a/7, 124a/12, 125a/5, 126b/2, 126b/4, 129a/16, 129b/3, 130b/16, 131a/1, 131b/3, 131b/8, 132b/16, 133a/2, 133a/17, 133b/3, 133b/12, 134a/1, 135a/14, 135b/15, 136a/3, 138a/5, 138b/2, 138b/10, 139a/4, 139a/12, 139b/6, 139b/9, 139b/12, 139b/13, 140a/11, 142a/4, 142a/12, 142b/5, 143a/1, 143a/5, 143a/7, 143a/13, 144b/5, 145b/17, 146a/10, 146a/11, 146a/12, 146a/14, 146b/5, 146b/16, 147b/1, 147b/3, 147b/15, 150b/4, 151a/17, 151b/5, 151b/6, 152a/14, 152b/10, 153b/9, 154a/2, 154a/4, 155b/7, 155b/11, 159b/5, 160a/1, 160a/3, 160b/2, 161a/17, 161b/2, 163b/7, 164a/6, 164a/14, 165a/13, 165b/12, 165b/17, 166b/15, 167b/15, 167b/17, 167b/17, 168a/16, 171b/11, 171b/17, 172a/7, 172a/8, 172a/10, 172a/16, 172b/1, 173b/3, 173b/10, 174b/17, 182b/11, 182b/14, 184a/10, 184a/17, 184b/13, 184b/14, 185a/7, 185a/11, 185b/15, 187b/11, 188a/13, 194b/2, 198a/16, 199b/3 , 200a/1

anıŋ Onun

a. bile 103b/1, 120b/13, 122b/17, 147b/5, 147b/11, 200a/1

a. dağı 144a/17

a. dék 105b/5, 112a/17, 118b/1, 118b/2, 126b/10, 129b/15, 137b/5, 141a/13, 148b/12, 159b/12, 165b/16, 167a/16, 184a/5, 185b/9, 186b/12, 188a/15, 192b/12, 195b/16, 198a/5

a. sarı 146a/12

a. üçün 116a/2, 178b/11, 186b/9

a‘ni < *Ar.* Yani

a. 137a/12, 147b/6, 159b/1, 161a/8, 164a/10, 166a/6, 188b/8

aŋla- Anla-

a.-r 142a/1

a.-r ér- 130b/13, 142a/1

a.-p 117b/17

aŋlat- Anlat-

a.-may 109a/2

ʿār < *Ar.* Utanma; horlanma, azarlanma

ʿā. (ér-ür ʿā.) 181a/2

ʿā. (ér-ür ... ʿā.) 111b/3

ʿā. üzre 181a/3

ʿā.+ġa 126b/12

ara Ara, arasında; ara, aralık; iki durum arasındaki zaman mesafesi

a. (ʿadāvet a.) 150b/3

a. (ʿālem a.) 153b/14, 154b/9, 154b/11, 171b/1

a. (cān a.) 103b/12

a. (çāh a.) 133a/8

a. (devrān a.) 187a/16

a. (dūd a.) 163a/7

a. (él a.) 105a/13, 106a/11

a. (ḫalvet a.) 155b/8

a. (ḥarem-i vaḥdet a.) 155b/8

a. (ḥüsn bāzār+ı a.) 168a/16

a. (ʿilm a.) 158a/3

a. (ḳatl a.) 198a/7

a. (memālik a.) 155a/4

a. (merḳad a.) 154a/15

a. (meydān a.) 112b/4

a. (mülk a.) 130a/14,

a. (mülk+i a.) 105a/6

a. (mürüvvet a.) 146b/9

a. (nevāyib a.) 160b/9

a. (neyistān a.) 126b/11

a. (Özbek a.) 151b/17

a. (rezm a.) 111b/3, 129b/16

a. (tezvīr a.) 141a/3

a. (tofraḳ a.) 155a/3

a. (tūde-i ḫāk a.) 154b/2

a. (ṭūfān a.) 191a/14

a. (ṭuġyān a.) 191a/14

a. (tüş ile peşīn a.) 109b/8

a. (yasav+lar a.) 186a/9

a. (yol+lar a.) 158b/147

a. (żalālet a.) 160b/8

a. (a. yer+de) 128b/13

a.+ġa 174a/17

a.+da 121a/9, 187a/8

a.+da (bu a.) 102a/2

a.+dın (a. çıḳar-ıp dur-) 138b/13

a.+mızda 192a/5

a.+sıġa (Manḳıt a.) 190a/3

a.+sıġa (ol él+niŋ a.) 143a/6

a.+sıġa (şehīd+ler a.) 114b/6

a.+sıġa (Töre Murād Ṣūfī+niŋ a.) 190a/2

a.+sıġa (Yemreli a.) 169a/6

a.+sıda (alar+nıŋ a.) 171a/7

a.+sıda (baş ve muz a.) 147b/9, 193a/15

a.+sıda (eṣnāf-ı benī Ādeme a.) 172b/16

a.+sıda (Ḫıvenik+niŋ nehr+i bile Yaŋı-Arıḳ a.) 119a/13

a.+sıda (Ḳaraḳalpaḳ a.) 189a/1

a.+sıda (köç a.) 181a/10

a.+sıda (tüş bile peşīn a.) 109b/8

a.+sıda (ümerā-yı muḫālif a.) 121a/2

a.+sıda (Yomut ve Yemreli a.) 173a/14

a.+sıda (Yomut+nıŋ a.) 170b/14, 177a/2

a.+sıda (Yumrı bile Ḳıpçaḳ+nıŋ a.) 147b/9

a.+sıdın (izdiḥām a.) 142b/9

a.+sıdın (Yomut+nıŋ a.) 175b/17

a.+larıda 122b/17, 166a/10

a.+larıdın 133a/17

araba Araba

a. 196b/10

a.+nı 194b/4

a.+sı 196b/3

a.+lar bile 144b/9

ʻaraḳ-efşānlıġ < *Ar.+Far.* Ter saçma, çok çabalama

ʻa.+ı 152a/6

aralaş- Birbirinden ayrılmak, uzaklaşmak

a.-ıp 112b/8, 144a/2, 183b/15

aralıġ İki şey arasındaki uzaklık; İki durum arasındaki zaman mesafesi → **aralıḳ**

a.+da 185a/7, 186b/16

a.+ın 194a/9

a.+ıda 176b/17

aralıḳ İki şey arasındaki uzaklık; İki durum arasındaki zaman mesafesi → **aralıġ**

a.+da 132a/2

a.+dağı 145b/12

ārām < *Far.* Durma, eğlenme, dinlenme; yerleşme; karar kılma

ā. (ā. tap-) 126a/5

ā. (ā. tut-up dur-) 121a/13

ā. (ā. tut-a alma-) 166a/14

ā. (tut ā.) 136b/7

ā. (tut-sun ā.) 155a/10,

ā. (tut-salar ... ā.) 155a/15

ā. (tut-up ... ā.) 162b/4

ā. (ā. ve kārār tut-) 162b/2, 183b/10, 195a/4

ā. içre 162b/3

ārām-gāh < *Far.* Dinlenme yeri → **ārām-geh**

ā. (eyle-p ā.) 189a/16

ārām-geh < *Far.* Dinlenme yeri → **ārām-gāh**

ā.+i 154a/17

ārām-güzīn < *Far.* Dinlenen, oturan

ā. 156b/5, 197a/7

ā. bol-up dur- 199a/10

ā.-i evreng-i maġfiret 156b/5

ā.-i mesned-i ḫilāfet 197a/7

ārāste < *Far.* Bezenmiş, süslenmiş

ā. 134a/16, 152a/7

ā. ḳıl-dı 120a/9, 169b/4, 191b/2, 193a/10

arāżī < *Ar.* Yerler, topraklar

a. (beliyyāt-ı a.) 108a/15

‘arbede-sāzlıġ < *Ar.+Far.+T.* Kavgacılık

ʻa. ḳıl- 138b/15

arıġ Temiz

a. 135a/15

arıġ Su harkı, ark, su yolu → **arıḳ**

a.+nı 127a/2, 178b/14, 180a/9

arıḳ Su harkı, ark, su yolu → **arıġ**

a.+ın (Ḫıvenik a.) 149a/16

ʻārıż < *Ar.* Gelen, gelip çatan, musallat olan, sonradan ortaya çıkan

ʻā. 152b/7

ʻā. bol- 101b/15, 135b/2

ārī < *Far.* Evet, öyle anlamında bir ünlem

ā. 146b/6, 157a/2, 158a/16

ʻarīża-dāşt < *Ar.+Far.* Yüksek bir makama sunulan tezkire, dilekçe → **ʻarża-dāşt**

ʻa. 168b/17, 197a/14

ʻarīża < *Ar.* Küçükten büyüğe yazılan yazı

ʻa. 197b/6

arḳa Arka, sırt, önün zıddı; devam, sonra

a.+sıġa 127a/5

a.+sıdın 183b/6, 127a/3

armaġan Hediye, armağan

a. 161a/3, 170b/9

ʻarrāde < *Ar.* Tekerlekli mancınık, savaş arabası

ʻa. 194a/15

ʻarṣa < *Ar.* Yer, toprak, alan

ʻa. 136a/4, 138a/1, 159b/1, 171a/17, 185a/17, 199a/2

ʻa.+nı 195b/8

‘a.+sıda 120a/12, 161b/17

arslan Arslan

a. 195b/11, 198a/6

a. all+ıda 160a/17

a. yaŋlıġ 195a/1

‘arş < *Ar.* Dokuzuncu gök

‘a.+nıŋ 135a/10

art- Art-

a.-ıp 154a/9

a.-ıban 111a/8

artuḳ Çok, sayıca fazla, -dan çok

a. 114a/11, 144a/4, 168a/3, 168a/3

a.+dur 141a/4

a. dur-ur ér- 139b/5

a.+raḳ 137b/7

a.+raḳ bol 112a/14

‘arūs < *Ar. Gelin*

‘a.+ı 135b/17

‘arż < *Ar.* Bir büyüğe sunma, arz etme

‘a. 140b/1, 174b/4

‘a. ḳıl- 112a/9, 112a/10, 112a/11, 114b/8, 183b/4, 187a/2, 199b/4

‘a.+ın 179b/15

‘a.+ın yetkür-üp dur- 192a/10

‘a.+ġa yetkür- 176a/10, 189a/13

‘a.+ġa yetkür-üp dur- 175b/7, 190b/12, 193a/6, 197a/15, 199b/8

‘a.+ġa yétkür- 178b/17

‘a.+ımızını yetkür- 192a/6

ʻarża-dāşt < *Ar.+Far.* Yüksek bir makama sunulan tezkire, dilekçe → **ʻarīża-dāşt**

ʻa.+ın 190b/9

arzān < *Far. erzān* Ucuz → **erzānī**

a. bol- 114a/1

arzānī < *Far. erzānī* Ucuzluk; layık görülme, liyakat

a. tut- 105a/1, 126a/4, 133b/3, 138a/16

a. ḳıl- (teşrīf-i ḥużūr-ı a.) 182b/13

arzānlıġ < *Far.+T.* Ucuzluk

a. bol- 113b/10

Āṣaf < *Ar.* Süleyman Peygamberʻin veziri; vezir

Ā.-ı zamān 167a/6

Āṣaf-naẓīr < *Ar.* Hz. Süleyman'ın veziri Aṣaf'a benzeyen, Aṣaf gibi

Ā.-i niẓāmü'l-mülk ve'l millet 174a/3

Āṣaf-siyer < *Ar.* Hz. Süleyman'ın veziri Aṣaf gibi üstün özellikleri olan

ā. (vezīr-i ā.) 174a/3, 187b/12

aṣāġır < *Ar.* Şeref ve itibarca küçük olanlar

a.+ı 191b/9

ʻasākir < *Ar.* Erler, askerler

ʻa. 168a/8

ʻa.-i manṣūre *Tanrı'nın yardımıyla zafer kazanan ordu* 174a/6, 176b/10, 177b/17, 180a/10, 190a/17, 194b/6, 195a/14

ʻa.-i manṣūre bile 186a/4

ʻa.-i manṣūre+niŋ 186b/8

ʻa.-i manṣūre+ġa 186a/15, 195a/17

ʻa.-i manṣūre+din 193b/13

ʻa.-i nuṣret-fercām (ʻa. ḳıl-) *Daima galip gelen ordu* 167a/10

ʻa.-i nuṣret-meāşir *Alametleri zafer olan ordu* 130a/12

ʻa.-i nuṣret-meāṣir bile 174a/12

ʻa.-i nuṣret-meāṣir+ni 119b/1

ʻa.-i nuṣret-meāṣir+ġa 187a/10

ʻa.-i ẓafer-meāṣir *İşareti zafer olan ordu* 179a/11

ʻa.-i ẓafer-meāṣir bile 132b/4

aṣālet-penāh < *Ar.+Far.* Asaletin/asaletlilerin koruyucusu

a. 150b/17

āsāyim < *Ar. āṣām* Günahlar, suçlar → **āṣāyim**

ā. 190b/14

āsān < *Far.* Kolay

ā.+**dur** 104a/1

ā. é- 112b/2

ā. ér- 155a/8

āṣār < *Ar.* İzler, işaretler, alametler

ā. 106b/4, 106b/7, 107b/3, 116a/11, 155a/4, 147a/17, 155a/5, 153b/12, 156b/10, 157b/16

ā.+**ı** 101b/7

ā.+**ın** 157a/15, 171a/17

ā.+**ıġa** 149b/14

ā.+**ıdın** 168a/10

ā.+**larnıŋ** 161b/13

āṣārü'l-ḫavārıḳ < *Ar.* Harikaların alametleri

ā. (min ā.) 108a/13

āṣāyim < *Ar.* Suçlar, kabahatler → **āṣām**

ā. 190b/14

āsāyiş < *Far.* Rahat, huzur, güvenlik

ā. 197a/6

aṣḥāb < *Ar.* Dostlar, sahipler

a. 102a/11, 125a/15, 134a/13, 140a/2, 145a/13, 151b/14, 156a/11

a.-ı kirām (a.+dın) *Hz. Muhammed'in dostları* 114b/5

a.-ı siyer *Tarihçi* 118a/1

āsīb < *Far.* Bela, musibet, felaket

a. 183b/13, 185a/1

asıġ Fayda, yarar

a. (eyle-mes a.) 141b/17

a. eyle- 117b/1, 144a/15

a. kim (ne a.) 117a/16

āsitān < *Far.* Eşik

ā. 187a/5

ā.+ım 103b/15

āsitāne < *Far.* Eşik, payitaht

ā.-i müteberrike *Kutlu mezar* 169a/1

'asker < *Ar.* Asker, er

'a. 132a/13

'a. bile 122b/16, 179a/7

'a.+ni 102b/12

'a.+i 112b/7, 115b/16, 130b/7, 131a/5

'a.+i bile 119b/10, 193a/10

'a.+in 194a/5

'a.+iġa 194a/7, 194a/13

'a.-i hümāyūn ('a.+nıŋ) 167b/2

'a.-i nuṣret-āṣār ('a. bile) 123a/2

ʻa.-i ẓafer-perver (ʻa.+leriniŋ) 161b/12

ʻaskereyn < *Ar.* İki ordu

ʻa.+din 148b/6

ʻa.+ġa (beyne'l-ʻa.) 127a/2

āsmān < *Far.* Gökyüzü

ā. 134b/2, 184a/14

ā.+dın 170a/7

āsmān-fersālıġ < *Far.+T.* Çok yükseklik

ā.+ıdın 162b/16

āsmānī < *Far.* Gökyüzüyle ilgili; ilahî

ā. 170a/1

ʻaṣr < *Ar.* Yüzyıl; ikindi

ʻa. (namāz-ı ʻa.) 109b/11

ʻa. bile (ʻa. şām orta+lıġıda) 182b/6

ʻa.+ġaça 160b/10

asra- < *Moğ.* Kollamak, korumak, saklamak

a.-dı 104b/9

asru Çok, pek, pek çok

a. 102a/16, 158a/16

ast Alt, aşağı

a.+ıġa (ayaḳ a.) 150b/14

a.+ıda (anıŋ a.) 174b/17

a.+ıda (at ayaḳ+ı a.) 176a/12

a.+ıda (ayaḳ a.) 169b/16, 186b/16

a.+ıda (dervāze a.) 162b/14

a.+ıda (ḳalʻa a.) 194a/1

a.+ıda (ḳalʻa+sınıŋ a.) 193a/10

a.+ıda (tuġ a.) 162b/4

a.+ıdaġı (ḳal'a a.) 198b/11

a.+ıda-men! 109a/13

a.+ıda mu-sen? 109a/12

a.+ıdın (şāne+siniŋ a.) 184b/15

astīn < *Far.* Yen, giysi kolu

a.-i şecā'at (a.+din) *Cesaret yeni* 145a/3

āsūde < *Far.* Huzurlu, rahat

ā. bol- 133a/5

āsūde-dillik < *Far.+T.* Gönlü huzurlu olmak

ā. 140b/4

āsūde-ḥāl < *Far.+Ar.* Rahat durumda olan

ā. 113b/17, 152a/16

ā. bol- 113b/5

ā. bol-up dur- 108b/1

āsūde-ḫāṭır < *Far.+Ar.* Gönlü huzurlu, başı dinç

ā. bol-up (ne ā.) 148b/13

āş < *Far.* Yemek, aş

a. 137b/1, 165a/14, 168a/9

aş- Aşmak, geçmek

a.-ıp 130a/1

a.-up 102a/17

'aşā < *Ar.* Akşam yemeği; Akşamla yatsı arasındaki zaman aralığı

'a. 103a/11

'aşer < *Ar.* On

'a. (ḫams ve 'aşer) *On beş* 147b/8

'a. (iṯnā 'a.) *On iki* 146a/3

ʻāşıḳ < *Ar.* Aşık

ʻā.+lar 159b/7

āşikār < *Far.* Açık, apaçık, ortada

ā. 184a/8

ā. bol- 185a/14

ā. ḳıl- 129b/14

ā. ét- 162b/17

āşikāre < *Far.* Açık, apaçık, ortada → **ʻāşkārā**

ā. ḳıl- 195a/1

āşiyān < *Far.* Yuva, ev

ā.+ıdın 105a/3

āşiyāne < *Far.* Yuva, ev

ā. (ḳıl-mas ā.) 188b/13

āşiyān-sāz < *Far.* Yuva yapan

ā. 188b/12

ʻaşḳ < *Ar.* Aşk

ʻa. 163a/4

ʻa.+ı bile 155b/7

ʻāşkārā < *Far.* Açık, ortada, belli → **ʻāşikārā**

ʻā. 135a/16

āşūb < *Far.* Karıştıran, bulandıran; kargaşa

ā.-ı belā *Bela kargaşası* 154b/5

āşüfte-ḥāl < *Far.+Ar.* Hali perişan

ā. bol- (bol-up ... ā.) 148b/12

āşüfte-ḫāṭır < *Far.+Ar.* Zihni perişan

ā. dur-ur ér- 108a/6

ā. bol-up 160a/1

at Ad

a.+ı 116b/3, 150a/3

at At

a. 122b/3, 129b/16, 176a/12, 184b/15, 186b/3, 196b/12, 197a/5

a. sal-ıp dur- 182b/12, 186a/16, 195a/11

a.+nı 196a/13

a.+dın 185a/3

a.+dın (a. tüş-) 101a/8, 111b/4, 112a/10, 112a/11, 172a/14

a.+dın (a. yıḳ-) 179b/6

a.+dın (a. yıḳıl-) 127b/10, 141a/15, 144b/4

a.+ınıŋ 130b/12

a.+ı (a. sürün-) 185a/9

a.+ı (a. yıḳıl-) 144a/11, 144a/17

a.+ı (a. öl-) 196b/3

a.+ı (a. öt-) 196b/12

a.+ınıŋ 192a/14

a.+ını 169b/6

a.+ın 144b/5, 176b/9, 182b/11

a.+ıġa 179b/8

a.+lar 193a/16

a.+lar ki 193a/17

at- Atmak

a.-ıp 109a/2

atmaḳ Atma, fırlatma

a.+ġa 145a/8

ata Ata, baba, ced

a. 137b/11, 189a/16

a.+m 143a/6

a.+sı 103b/1, 112a/3, 122a/15, 124a/13, 125a/9, 132b/7, 136b/8, 142b/6, 146a/8, 147a/11, 152a/10, 164b/1, 173a/13

a.+sınıŋ 137a/15, 137a/16, 137b/2, 138a/4, 139a/11, 146a/9, 152a/10, 164b/2, 164b/3, 164b/12, 171b/9

a.+sın 103b/7, 143a/5

a.+sıġa 152a/9, 160a/8

a.+sıdın 136b/17

ata- Adlandırmak, ad vermek, adını anmak

a.-p 140a/16

ʻaṭā < *Ar. ʻaṭāʼ* Bağış, ihsan

a. 139a/17

aʻṭāf < *Ar.* Merhametler; meyiller, yönelmeler

a.+ı bile (şuʻāʻ-ı a.) 165a/1

atalıḳ Atalık ünvanı

a. 127a/5, 127b/13, 172a/13, 172b/1, 172b/5, 192a/11

a. dur- 103b/3

a. ḳıl- 138a/6

a.+larġa 191b/11

a.+lardın durur 109b/16

atalıḳlıġ Atalık ünvanı

a. 134a/1

ʻaṭāyā < *Ar.* Bağışlar, hediyeler

ʻa.+sıdın 108a/2

atdur- Attırmak, vurdurmak

a.-up 117a/13

‘atebe-būslıġ < *Ar.+Far.+T.* Eşik öpme →**‘atebe-būslıḳ**

‘a.+ıġa 123b/14

‘atebe-būslıḳ < *Ar.+Far.+T.* Eşik öpme →**‘atebe-būslıġ**

‘a.+ġa 161a/3

āteş < *Far.* Ateş, hararet

ā. 121b/7, 161a/11, 161b/1, 162b/15

āteş-bāz < *Far.* Ateşçi, ateşle oynayan

ā.+ı 161a/8

ateş-endāzlıḳ < *Far.+T.* Ateşçilik, (askerde) ateş atıcılığı

ā.+ġa 163b/5

āteş-endūz < *Far.* Ateş toplayan

ā. (şehr-i ā.) 101a/4

‘aṭf < *Ar.* Eğme, yöneltme, bağlama

‘a.-ı ‘inān ḳıl- *(Bir yere doğru) dizginleri çevirmek, yöneltmek* 174b/10, 177b/6, 187a/7, 196a/11

‘āṭıfet < *Ar.* Merhamet; meyletme, yönelme

‘ā.+in (‘inān-ı ‘ā.) *Merhamet dizgini* 103a/1, 175b/16, 177b/4

‘ā.+in (sāye-i re‘fet ve ‘ā.) 137b/17

‘ā.+in (zimām-ı ‘ā.) *Merhamet yuları* 164a/4

‘aṭiyye < *Ar.* İhsan, hediye

‘a. 146b/7

‘a. dur- 146b/6

atlan- Ata binmek, yola koyulmak

a.-dı 112a/7, 149b/1

a.-ıp 102b/5, 103a/14, 107b/11, 111a/2, 116b/13, 158a/14, 158a/14, 173a/16, 174a/13, 178a/10, 193a/9, 198b/11

a.-up 103a/15, 104a/2

atlanmak Ata binme, yola koyulma

a. iḳtiżā+sı (a. bile) 116a/1

a. re'y+in 116a/1

atlantur- Ata bindirmek, yola koyulmalarını sağlamak

a.-turdılar 119a/2

a.-turup durur 185a/12

atlıġ Adlı; şöhretli, ünlü

a. 117b/5, 140a/4, 142b/4, 142b/8, 159b/15, 162b/9, 168a/15

atlıġ Atlı, süvari

a. 102b/7, 143b/16, 149a/2, 181b/10, 195a/13, 195a/16

av Av

a. 158a/14

a.+ġa 158a/15

avāḫir < *Ar.* Sonlar; ayın son günleri → **evāḫir**

a.+ide 166a/15

a.+ide (cümādi'l-evvel+niŋ a.) 147a/12

a.+ide (Esed a.) 101a/16

a.+ide (Ḳavs a.) 135a/17

a.+ide (Seretān a.) 100b/17

a.+ide (Sünbüle a.) 107b/4

a'vām < *Ar.* Yıllar

a. 133b/5

'avām < *Ar.* Halk, cahil halk kesimi

'a. ('a. ve cühhāl) 130a/6, 140a/16, 163b/2

'a.+ı (Ḳaŋlı 'a.) 115a/7

'a.+ı (Gürlen 'a.) 131a/14

ʻa.+ı (Manḳıt ʻa.) 148a/14

ʻa.+ınıŋ (Ḳoŋrat ʻa. iḫtiyārın) 139b/14

ʻavāmü'n-nās < *Ar.* Halk, sıradan insanlar

ʻa. bile (baʻżı cühhāl ve ʻa.) 104a/16

aʻvān < *Ar.* Avane, yardım edenler, yardakçı takımı

a. 198a/14

avān < *Ar.* Zaman, vakit, devir

avān 166a/15

a.+da (ol a.) 111b/17, 115b/1, 121a/5, 129b/2, 133b/2, 149a/15, 152b/7, 186b/13, 192b/14

avān+ıdaġı 159a/15

a.+nıŋ (Şebāb a.) 158a/5

aʻvān < *Ar.* Yardımcılar

a.+ı bile 161a/17, 173b/10, 173b/13

āvāre < *Far.* Avare, işsiz güçlük, aylak → **āvvāre**

ā. 122a/4128a/13, 141a/9, 153b/4;

ā. bol-dılar 113a/9, 124b/1, 133b/10

āvārelıġ < *Far.+T.* Avarelik, işsiz güçsüzlük, aylaklık

ā. 166a/12

ʻavāṭıf < *Ar.* İyilikseverlikler, şefkatler

ʻa. 142a/8, 169a/2, 138a/15, 192b/4

āvāze < *Far.* Ses, ün, bağırtı

ā. 151a/16, 161b/6, 197b/3

āvāz < *Far.* Ses

ā 108a/14, 138a/10

a.+ı 185b/12

ā.+ıdın 185b/13

āvāzü'l-ḥaẕer < *Far.+Ar.* Korku çığlığı

ā. 120b/11

'avd < *Ar.* Dönüş, geri gelme

'a. ḳıl-ıp 152b/14

āvīz < *Far.* Savaş

ā. 193a/12

avlı Avlu

a. 109a/9

avuç Avuç, el içi

a. 111b/4, 112a/11

āvvāre < *Far.* Başıboş, derbedere, gurbette → **āvāre**

ā. bol- 125a/12

ā. ḳıl- 173a/8, 187b/6

ay (I) Ay, Dünya'nın uydusu

a. 168a/17

ay (II) Ay, otuz gün

a. 114a/17, 135b/3, 143a/8, 197a/5

a. dur-ur ér- (on bir a.) 155b/10

a.+nıŋ (a. on altılançı+sıda) 190b/17

a.+nıŋ (a. on ikki+side) 196b/5

a.+nıŋ (a. on sekkiz+ide) 193a/7

a.+nıŋ (a. on toḳḳuz+ıda) 197a/12

a.+nıŋ (a. on törт+ide) 193a/1

a.+nıŋ (a. on üç+ide) 180a/7, 200a/9

a.+nıŋ (a. on yetti+side) 180a/7 , 200a/15

a.+nıŋ (a. on yetilençi kéçe+si) 187a/8

a.+nıŋ (a. selḫ+ide) 194b/12, 196b/16

a.+nıŋ (a. toḳuz+ıda) 196b/1

a.+nıŋ (a. toḳḳuz+ıda) 179a/5

a.+nıŋ (a. toḳḳuzlançı+sıda) 192b/3

a.+nıŋ (a. törtlençi+side) 190b/10

a.+nıŋ (a. törtünçi kéçe+si) 162a/10

a.+nıŋ (a. yegirme altılançı+sıda) 194b/8

a.+nıŋ (a. yegirme béş+ide) 197b/12

a.+nıŋ (a. yegirme béşlençi+si) 177a/6

a.+nıŋ (a. yegirme bir+ide) 187a/11

a.+nıŋ (a. yegirme iki+side) 188b/16

a.+nıŋ (a. yegirme ikki+side) 193b/15, 197b/8

a.+nıŋ (a. yegirme sekkiz+ide) 148a/5

a.+nıŋ (a. yegirme üç+ide) 174b/2

a.+nıŋ (a. yegirme tört+i) 194a/3

a.+nıŋ (a. yegirme yeti+side) 190a/17

a.+nıŋ (a. yegirme yetilençi+si) 198b/7

a.+nıŋ (a. yegirme yetti+side) 187a/12, 196b/15

a.+nıŋ (a. yetti+side) 164a/7

a.+nıŋ (a. yédi+side) 200a/7

a.+dın soŋ (bir a.) 100b/11

a.+dın soŋ (iki a.) 113b/8

a.+dın soŋ (bir a.) 161a/2

a.+dın soŋra (bir a.) 132a/1

a.+ġaça (béş a.) 131a/10

a.+ġaça (bir a.) 177b/9

a.+ġaça (iki a.) 119b/12

a.+ġaça (ikki a.) 123a/3

a.+ġaça (tört a.) 152b/15

a.+ġaça (üç a.) 145a/13, 188a/12

a.+ınıŋ (a. béşlençi küni) 178a/1

a.+ınıŋ (a. evāyil+ide) 173a/15

a.+ınıŋ (a. ġurre+side) 199b/14

a.+ınıŋ (a. on sekkiz+ide) 156a/7

a.+ınıŋ (a. selḫ+i) 137a/14

ayaġ Kadeh, çanak, kase → **ayaḳ**

a. 156b/1

a. içre 153a/17

ayaġsız Ayaksız, ayağı olmayan

a. ér- 159a/3

ayaḳ(ġ) Ayak; kadeh → **ayaġ**

a. ast+ıġa 150b/14

a. ast+ıda 169b/16, 186b/16

a. ḳoy- 111a/11

a.+ı 144a/16

a.+ı (Aḳ-Yaḳış a.) 159b/14

a.+ı (Devdān'nıŋ a.) 177a/3

a.+ı (Palaḳ+nıŋ a.) 109a/10

a.+ı bile (ʿadem a.) 135b/10

a.+ı bile (ʿişret a.) 153a/17

a.+ı bile (öz a.) 150b/7

a.+ı ast+ıda (at a.) 176a/12

a.+ınıŋ (Muz Kömgen a.) 176b/17

a.+ınıŋ (Yaŋı-Yaf a.) 143b/17

a.+ın (melaḫ+nıŋ a.) 192b/6

a.+ıġa (at+ınıŋ a.) 192a/14

a.+ıġa (Ak-Yaḳış a.) 128a/14

a.+ıġa (Ḫızır-éli+niŋ a.) 178b/6

a.+ıda (Gürlen Nāymān+ınıŋ a.) 117a/6

a.+ıda (Ḳahramān a.) 109b/13

a.+ıda (Üzbek-Yāf ḳarye+siniŋ a.) 174a/9

a.+ıdaġı (Nöküz a.) 162a/5

ayaḳçı İçki hazırlayıp sunan

a. 137b/8

a.! 156b/1

ʻayān < *Ar.* Belli, açık, meydanda

ʻa. bol- 102b/17, 107a/4, 154a/17

ʻa. (bol-up ... ʻa.) 150a/16

ʻa.+dur 107b/8

ʻa. ḳıl- 109a/5

ʻa. (ḳıl-dı ... ʻa.) 185b/1

ʻa. (ḳıl-ıp ... ʻa.) 150a/13, 195b/8

ʻa. (ḳıl-ġaç ... ʻa.) 175b/4

ʻa. eyle- 120a/13

ʻa. (eyle-p ʻa.) 174b/16

aʻyān < *Ar.* İleri gelenler, eşraf

a. 116a/6, 118a/4, 134b/7, 137a/15, 141b/9, 157b/11, 165a/15, 168a/8, 175b/7, 180a/3, 187a/2, 197b/10, 200a/13

ayıl- Ayılmak, kendine gelmek

a.-dı (neşe-i ġurūr+ıdın a.) 184a/5

ayır- Ayırmak → **ayur-**

a.-ıp 160a/14

ʻāyid < *Ar. ʻāʻid* İlgili, ilişikli, dolayı; geri dönen, -e dönüşen

ʻā. bol-up dur- 186b/2

āyīn < *Far.* Alışkanlık, gelenek; ayin, tören, merasim

ā. (ā.-i şefḳat) 114a/4

ā.+leri 158b/8

āyine < *Ar. āʻine* Zamanlar

ā. 196a/5

āyīne < *Far.* Ayna

ā.+si (rāḥāt a.) 102b/1

ā.+sin (vedūd ā.) 133a/13

ā.-i cān (ā. kibi) *Can aynası* 165b/15

ā.-i żamāyir (ā.+ni) *İçyüzün aynası* 116a/3

ā.-i żamīr (ā.+i) 174b/13

aylan- Dönmek, dolaşmak, çevirmek

a.-ıp 112b/7, 118a/12

a.-a ḳapa-dı 142b/3

ʻayn < *Ar.* Göz; aslı, tıpkısı, kendisi

ʻa. 116a/5, 125b/16, 122a/10, 141a/7, 165b/4, 170b/4, 184b/5

ayrıl- Ayrılmak

a.-dı 107a/11

a.-maŋ! 102b/10

a.-ıp 135b/17, 176b/14, 180a/5, 180b/6, 180b/7, 187b/4, 190b/8

a.-ġan (iki yol+ġa a.) 183a/15

a.+ġanı (mülk+idin a.) 145b/15

a.-a dur- (iki yol a.) 180b/4

ayrılış- İkiye ayrılış, bölünme

a.-ıp 186a/4

ʿayş < *Ar.* Yaşama; yiyip içip eğlenme

ʿa. 177b/8

ʿa. (bāb-ı ʿa.) 118b/8

ʿa. (bezm-i ʿa.) 158a/6

ʿa. (esbāb-ı ʿa.) 118b/8

ayt- Söylemek, demek

a.-ur miz 198b/10

a.-ur 155b/6

a.-urlar 173b/3

a.-ıŋ! 154b/17

a.-ay 150b/1

a.-ıp 129a/12, 129a/16, 171a/4, 194b/2

a.-ıp ér- 189b/7

a.-ıp dur-ur ér- 165a/8

a.-ġan 107b/17

a.-ġanıġa 130b/16

a.-may 171a/6, 173b/15

aytıl- Söylenmek, denilmek

a.-ur 156a/6

ayur- Ayırmak → **ayır-**

a.-up 181b/12

ʿayyār < *Ar.* Düzenbaz, hileci

ʿa.+dın 109a/4

ʿayyārlıḳ < *Ar.+T.* Düzenbazlık

ʿa. 109a/3

ʿayyār-pīşe < *Ar.+Far.* Düzenbazlığı huy edinmiş

ʻa.+leridin ér- 108b/17

ʻayyūḳ < *Ar.* Gökyüzünün en yüksek noktası, Alpha Avriga yıldızı

ʻa.+ġa yetkür-üp dur- 191a/7

ʻa.+dın ötker- 198a/3

az Az, nadir

a. 196a/10

a. çaġ+da 113b/10

a. fırṣat (bir a.) 189a/16

a. fırṣat (a.+da) 108a/17, 169b/15

a. fırṣat (a.+dın soŋra) 120b/5

a. kimse 180b/16

a. kişi (a. bile) 112b/14

a. kör- 112b/16

a.+raḳ 179a/9, 186a/10

a.+raḳça 194b/16

az- Azmak, doğru yoldan çıkmak, sapmak

az-ar 154a/10

a.-dı 122a/13

aʻżā < *Ar.* Üyeler, organlar, üye

a.+sıġa 134b/1

ʻazā < *Ar. ʿazā'* Yas

ʻa. (ehl-i ʻa.) 154b/5

ʻa. (temhīd-i ḳavānīn-i ʻa.) 137b/3

ʻa. (ẓulmet-i şām-ı ʻa.) 154a/16

ʻa. (tut-mış ʻa.) 150a/13

āzād < *Far.* Özgür, serbest; kusursuz → **serv-i āzād**

ā.+ıdın (serv-i ā.) 165b/14

āzādlıġ <*Far.+T.* Özgürlük, serbestlik

ā. tap- 189a/12

a‘ẓam < *Ar.* En büyük

a. (emīr-zāde-i a.) 101b/1, 101b/15, 136a/1, 192a/6

a. (düstūr-ı a.) 187b/11

a. (ġavşu’l-a.) 108a/8, 120b/8, 137a/6, 191b/6

a. (ḫaḳan-ı a.) 170b/2

a. (lālā-yı a.) 175a/2

a. (neyyir-i a.) 165a/10

a. (vezīr-i a.) 167a/6

āzārī < *Far.* Azarlama, incitme

ā. 154a/4

azdur- Azdırmak, yoldan çıkarmak, saptırmak

a.-sa 141b/17

a.-up 149a/8

Āẕer-māh < *Far.* Azer ayı, Mart ayı

Ā.-ı Celālī *Celalî takviminin 22 Kasım-21 Aralık günleri arasına denk gelen 9. ay* 189a/6

aẓher < *Ar.* Apaçık, aşikar, meydanda

a.+dür 116b/12

‘aẓīm < *Ar.* Büyük, ulu

‘a. 101a/13, 118a/17, 145a/3, 148a/11, 194a/2, 198a/4

‘a. (çeşn-i ‘a.) 137b/4

‘a. (güşmāl-i ‘a.) 137b/16

‘a. (ḳurultay-ı ‘a.) 188a/14

‘a. (muḥārebāt-ı ‘a.) 177b/13

ʿa. (muḥārebe-i ʿa.) 130b/8

ʿa. (sūr-i ʿa.) 152b/10

ʿa. (tenbīh-i ʿa.) 161b/3, 177a/12

ʿa. durur ér- 105b/15

ʿa. bol- 102b/15

ʿa. bol-up dur- 174b/12, 173b/9

ʿa.+ġa (emr-i ʿa.) 157a/2

ʿa.+ler (destbürd-i ʿa.) 145b/11

ʿazīmet < *Ar.* Gitme, gidiş; hareket ediş, yola çıkış

ʿa. (ruḫṣat-ı ʿa.) 146a/15

ʿa. bile (tīġ-ı ʿa.) 167b/1

ʿa. durur ér-ken (ḳadem-fersa-yı ʿa.) 182b/1

ʿa. bol-up (raʾyet-efrāz-ı ʿa.) 161b/2

ʿa. ḳıl- 135b/10, 145b/16

ʿa. merkeb+in 161a/6

ʿa. rikāb+ıġa 107b/6

ʿa. yük+ün 101b/10

ʿa.+ni (ʿinān-ı ʿa.) 116b/14, 119b/3

ʿa.+ġa (rikāb-ı ʿa.) 106b/1, 181b/11

ʿa.+i 192b/17

ʿaẓīmī < *Ar.* Büyüklüğe ait, büyüklük

ʿa. 152b/12

ʿaẓīmüʾş-şān < *Ar.* Şanı yüce, şanlı

ʿa. bol-up dur- (pād-şāh-ı ʿa.) 147a/15

ʿazīz < *Ar.* Değerli, saygıdeğer, sayın

ʿa. 146b/9

ʿazīz eyle- 184b/17

ʿa.+ler 137a/8

ʿazīzī < *Ar.+Far.* Azizlik, büyüklük

ʿa. bile (zevāhir-i şefaḳat-i ʿa.) 121a/14

ʿAzīz-i Mıṣr < *Ar.* Hz. Yusufʿun lakabı

ʿA. 103b/13

ʿazl < *Ar.* İşinden çıkarma, yol verme

ʿa. ḳıl- 140a/5, 197a/17

azlıḳ Azlık, az olma durumu

a. (a. cihet+idin) 148a/12, 181a/11, 181b/6

ʿazm < *Ar.* Azim, niyet

ʿa. 103a/10, 161b/4

ʿa. ét-erde 103a/10

ʿa. ét-mek 135b/13

ʿa. eyle- 162a/9

ʿa. eyle-mek 158b/16

ʿa.+i 130b/15

ʿa.+in 117b/9, 184a/9

āzūḳa < *Far.* Azık, tedarik

a.+dın 196a/10

āzürde < *Far.* İncinmiş, kırılmış, gücenmiş

ā. 154a/6

āzürde-ḫāṭır < *Far.+Ar.* Kalbi kırık

ā. bol-up 115a/17, 172a/1

B

bāb < *Ar.* Kapı, geçit, bölüm; konu

b. 118b/8

b. (béşinçi b.) 156b/2

b. (bu b.) 157b/7

b. (feṯḥ-i b.) 110a/5

b.+nıŋ (üçlençi b.) 125b/2

b.+da (bu b.) 129a/12, 156a/13

b.+da (ol b.) 153a/1

bāb+ıda (muḥāfaẓat+ı b.) 103a/5

bāc < *Far.* Vergi

b. 107a/9, 109a/4, 138b/11

bacaḳī < *Far.* Para çeşidi

b. 166b/9

b.+ni 166b/6

bāc-bān < *Far.* Vergi tahsildarı

b.+larnıŋ 140a/12

bāc-gīr < *Far.* Vergi alınan yer

b. 141a/5, 157a/10

b.+ler 140a/10

bād < *Far.* Yel, rüzgar

b. 109a/4, 115a/5, 159a/13, 160b/1, 163b/17

b.+ı bile 184b/15

b.-ı şimāl *Kuzey rüzgarı* 109a/1

bād-burūt < *Far.* Kibirli, gururlu

b. 120a/13

bāde < *Far.* Şarap

b.-i ġaflet *Gaflet şarabı* 163a/9

b.-i lāle-reng *Kırmızı şarap* 150a/10

ba‘de < *Ar.* Sonra

b. 122a/11, 145b/10

ba‘de’l-vücūde < *Ar.* Vücuda geldikten sonra, varoluşundan itibaren → **şebātü’l-mülk**

b. 198a/12

bāde-peymālıḳ(ġ) < *Far.+T.* Sarhoşluk

b.+ı bile 141a/11

bādiye < *Ar.* Çöl

b. 182b/8

bādiye-peymā < *Ar.+ Far.* Çölde dolaşan → **bādiye-peymāy**

b. (bād-pāy- b.) 168a/11

b.+ġa (semend-i b.) 168b/9

bādiye-peymāy < *Ar.+ Far.* Çölde dolaşan → **bādiye-peymā**

b. 160b/2

b. kim (a‘dā-yı gürīz-pā-yı b.) 182a/13

bād-pā < *Far.* Süratli, hızlı → **bād-pāy**

b.+ġa (kümeyt-i b.) 167a/14

bād-pāy < *Far.* Süratli, hızlı → **bād-pā**

b. 168a/11

bāġ < *Far.* Bağ, büyük bahçe, bostan

b.+ınıŋ 165b/14

baġ(ı)r Bağır, göğüs

b.+ı 134b/5

b.+ıġa 153a/15

b.+lar 154b/13

bağışla- Bağışlamak, affetmek; ihsan etmek, lütfetmek

b.-dı 192a/17, 200a/3

b.-p 190b/13, 200a/15

bağī < *Ar.* Serkeşlik, azgınlık

b. 120a/12, 170a/6

bāġīyye < *Ar.* Asi, serkeş

b. (Terākime-i b.) 177b/15

b. (ümerā-yı b.) 198a/13

b.+niŋ (şüceʿā-yı b.) 120a/9

b.+ni (cemāʿa-ı b.) 193b/16

b.+din (cemāʿa-ı b.) 145b/5, 195b/14

bağla- Bağlamak

b.-dı (ictihād kemer+in b.) 117b/8

b.-dı (b. bél) 117b/9

b.-dılar (ictihād kemer+in b.) 125b/15

b.-p 101a/7, 101b/10

bağlat- Bağlatmak

b.-urġa 196a/13

bağlıġ Bağlı

b. (b. işler) 123b/17

bağy < *Ar.* Azgınlık, serkeşlik

b. (erbāb-ı b.) 144a/17

b. (ḳāmiʿ-i bünyād-ı b.) 198a/10

bahā < *Far.* Kıymet, bedel, değer

b. içre 114a/1

bahādır < *Far.* Cesur, yiğit

b. 101a/6, 108b/11, 101a/12, 143a/14

b.+lar 102a/4, 109b/10, 112b/8, 113a/8, 119a/14, 120b/15, 126b/12, 127a/7, 127a/17, 129b/15, 148a/10, 148a/11, 148a/12, 160b/5, 162b/9, 176b/9, 179b/8, 182b/10, 194a/15, 198a/5, 198b/5

b.+lar bile 112b/6, 148a/7

b.+larnıŋ 145b/6, 148b/4, 162b/15, 175a/7

b.+larnı 175a/16

b.+lardın 144b/1, 145a/11

b.+ları120b/7, 132a/16

bahāne < *Far.* Vesile, sebep; kusur, noksan

b. 141b/8

b. birle 122a/7, 140b/15

b. ét- 146a/15

b.+si bile 101b/13, 162a/15, 174b/4, 192b/10, 128a/5

b.+ler ḳıl-ıp 122a/12

bahār < *Far.* Bahar mevsimi

b. 150a/9, 152a/15, 156b/3

bahār-vuṣūl < *Far.+Ar.* Baharla gelen, bahar getiren

b.+ı bile (nüzūl-ı b.) 162a/8

bahār-vürūd < *Far.+Ar.* Baharın gelişi

b. 167b/2

bahāristān < *Far.* İlkbahar mevsimi; yeşil ve çiçekli yer

b.+nıŋ 115a/2

bāhir < *Ar.* Belli, besbelli, apaçık

b. 157b/17

bāhire < *Ar.* Belli, besbelli, apaçık

b.+si (vāḳı‘āt-ı b.) 159a/15

baḥr < *Ar.* Deniz

b. 134b/6, 154a/5, 191a/11, 191a/11, 191a/14

baḫş < *Far.* Bağış, ihsan; burç

b. ḳıldur-up dur- 137b/2

baḫşīş < *Far.* Bahşiş, bağış olarak verilen pay

b. 139b/1, 188b/5

baḫt < *Far.* Talih, kader, kısmet

b.+ıdın (öz b.) 150b/5

b.-ı bergeşte (b.+si) *Kötü talih, talihi ters* 193b/8

b.-ı bīdarlıg *Açık talihlilik* 123b/15

b.-ı sa‘ādet (b.+ġa) *Kutlu talih* 123b/9

b.-ı sergeşte (b.+ler) *Perişan talih* 182a/15

baḫt-yār < *Far.* Bahtlı, talihli, mesut, mutlu, kutlu

b. 159a/1

ba‘īd < *Ar.* Uzak, ırak

b. (‘ahd-i b.) 156a/17, 166a/12

bā‘iṣ < *Ar.* Sebep olan; gerektiren

b. 181a/15

b. bol- (mūcib ve b.) 133a/5

b. bol-up dur-ur ér- 187b/3

bā‘iṣü’l-emn ve’l-emān < *Ar.* Korkusuzluğun ve güvenliğin sebebi

b. 155b/17, 170b/2

bāk < *Far.* Korku, sakınma, kaygı

b. 195b/5

baḳ- Bakmak, beslemek; dikkate almak

b.-ıp 112a/13, 136a/1

b.-a al-mayın 182b/1

bāḳī < *Ar.* Kalıcı, daimi

b. bol-sa 114b/6

b. ḳal- 136a/6

b.+ġa (cihān-ı b.) 152b/17, 117a/13

b.-may 187a/16

bākire < *Ar.* Bakire

b. (b. kız ér-) 160b/16

bākūre < *Ar.* Evvel yetişen, turfanda

b. 157a/8

bāl < *Far.* Kan

b. (ur-up b.) 105a/4, 195b/7

bāl-efşān < *Ar.+Far.* Gönül saçan

b. 163b/12

bāliş < *Far.* Gelişme, yükselme

b. eyle- 152a/3

baltu Balta

b. (żarb-ı b.) 192b/12

bālzen < *Far.* Kanat vuran, uçan

b. ol-up 105a/5

bāmdād < *Far.* Sabah, sabahleyin

b. namazı (b.+nıŋ) *Sabah namazı* 172a/13

b. namazı (b.+n) 110b/4

bānī < *Ar.* Bina eden, yapan, kurucu

b. 157a/10, 164a/16, 187b/8

bar Var

b. 189b/2, 192b/7

b.+dur 151a/7, 162b/3, 167a/2

b.+dur ér- 136b/14

b. ér- 100b/2, 102b/7, 106a/3, 106a/5, 133a/10, 163b/4

b. dur- 144b/7

b. dur-ur ér- 107b/10, 114a/12, 122b/17, 140a/4

b. ve yoḳ (b.+ın) 195a/16

b. mu? 103b/16, 199b/7

bar- Varmak, gitmek, ulaşmak

b.-ur-miz 167b/8

b.-ur 180b/6

b.-dum 114b/12, 114b/10, 114b/6

b.-dı 101b/14, 102a/10, 103a/14, 107a/10, 107a/14, 116b/17, 117b/3, 118a/3, 112a/3, 133a/3, 142a/7, 153a/1, 190a/3

b.-dılar 104b/6, 107a/14, 134a/8, 173a/6,187b/2

b.-mış dur- 104b/7

b.-saŋ 107b/14

b.-sa 189b/4

b.-ıp 100b/3, 101b/10, 101b/13, 102b/2, 103a/4, 103b/7, 105a/2, 105a/5, 105a/9, 109a/16, 109b/15, 110a/11, 112a/10, 113b/13, 115a/11, 115b/2, 117a/7, 119b/8, 121b/10, 122a/7, 122b/17123b/6, 123b/7, 124b/7, 126a/12, 128b/9, 129b/4, 132a/11, 140a/12, 140a/13, 140b/15, 141b/3, 143a/6, 143a/17, 143b/3, 144b/3, 145a/12, 147a/2, 147a/9, 147a/7, 147b/4, 148a/6, 149a/4, 149a/10, 150b/12, 162a/17, 166b/3, 169a/6, 172b/5, 176a/3, 177a/13, 178b/10, 179b/2, 180a/4, 180a/6, 180a/15, 180b/5, 180b/7, 181b/4, 181b/7, 182b/5, 182b/14, 183b/7, 185b/14, 187a/1, 187b/4, 191b/6, 193a/9, 194b/10, 196a/16, 197b/15, 198a/3, 199a/17, 199b/5

b.-ıpdur ki 155a/7

b.-ġunça 112b/1

b.-ġaç 107b/14, 109b/6,

b.-ġanda 104a/13, 152a/11, 174b/6

b.-ġan 102b/10, 107b/4, 111a/14, 162a/16, 166b/17, 173b/15, 194b/15

b.-ġandın soŋ 116b/10

b.-ġandın soŋra 104a/15, 133a/14, 161a/15, 186b/14,

b.-ġanları 177a/4

b.-a dur- 175b/10

b.-a bar-a 111a/7, 172a/4

b.-maŋ 112a/14

b.-maġay 142b/14

b.-a al-may 172a/4, 181b/3

b.-a al-mayın 182b/1

barça Bütün, hep, hepsi

b. 110a/4, 111b/4, 112a/15, 113b/15, 115b/15, 118b/10, 119b/8, 120a/13, 121a/12, 123b/17, 126b/11, 139b/4, 162a/4, 168a/5, 172a/6, 183a/12, 187b/16, 191a/15

b.+sın 144b/8, 145a/8, 187a/1

bār < *Far.* Yük

b.+ın 153b/1

bāre < *Far.* At

b. kim (ḳayu b.) 168a/12

bār-gāh < *Far.* Çadır, yüksek divan

b. 107a/16, 156b/5, 174a/6, 177b/6, 179a/13, 197a/9, 197a/11, 197b/10, 198a/2, 199b/13

b.+ıdın 174b/3

bārhā < *Far.* Zaman zaman; sık sık; defalarca

b. 151b/17

bār-ı ʿamm < *Far.* Umûmi ağırlama

b.+ın 165a/15

barı Hep, bütün; tamamıyla

b. 100b/8, 111b/1, 126b/8, 150b/15, 161b/17, 161b/17, 188a/7, 189b/1

b.+ıda 120a/13

barış Varış, geliş

b. ḳeliş 105a/13

barmaḳ(ġ) Parmak

b.+ın (ḫayret p.) 184a/3

barmaḳ(ġ) Varma, gitme, ulaşma

b. 117a/2

b.+nı (hem b.) 110b/11

b.+nı (Ḫorāsān+ġa b.) 112a/9

b.+ı 189b/14

Bars Yılı Eski Türk takviminde on ikinci yılın adı

B. 108b/2, 141a/1

B. dur- 104a/17

bārū < *Far.* Kale duvarı, siper

b.+sı (burc u b.) 135a/8

b.+sı (burc b.)192b/13

b.+larda (burc u b.) 120b/2, 192b/2

bār-ver < *Far.* Yemişli, yemişi olan

b. (bol-mas ... b.) 138b/9

bas- Basmak, aniden yakalamak

b.-ıp 105b/12

baṣāyir < *Ar. baṣā'ir* İbretli görünüşler, deliller, ibretler

b.+iga 134a/14

basıl- Basılmak, aniden yakalanmak

b.-mış+dur 180b/17

b.-ıp 186b/14

bāsıṭ < *Ar.* Yayan, yayıcı

b.-ı bisāṭi'l-emn ve'l-emān *Eminlik ve Yardım örtüsünün yayıcısı* 157a/7

basīṭ < Ar. Sade, düz; yayılmış

b. 138a/1

b. (deşt-i b.) 191a/9

basḳu Baskın, baskı

b. 126b/15

baş Baş, kafa; lider, amir, komutan, baş kişi; akarsuyun kaynağı veya yanı

b. 150b/3, 181a/3, 184b/17, 193a/15, 193b/13

b.+ın 113a/12, 159a/12, 182b/14, 179a/10, 127b/12, 116b/9, 180a/2, 141b/7

b.+dın 112b/3

b.+ı 159b/15, 178a/7

b.+ı üze 152a/2, 184b/3

b.+ı üzre 144a/14, 160b/8, 167a/15, 184a/13

b.+ıġa 107a/9, 106a/16, 142b/16, 153b/5, 117b/16, 138b/5, 154b/14, 195a/11, 155a/11, 185a/7, 139b/3, 189a/17

b.+ıdın 108a/15, 113b/2

b.+ını 148a/2

b.+lar 184a/2, 150b/5

b.+larıġa 182a/14

b.+ların 150b/13, 144b/8

b.+larıdın 155a/17

b. çıḳar- 124a/4, 131a/12

b. indür- 188b/11

b. kés- 109a/8

b. ḳoş- 116b/9, 124b/2

başḳa Başka

b. (fevt bolġan+lardın b.) 136b/14

b. (iş+ġa yara-r érkek+din b.)178a/13

b. (köygen+leridin b.) 131b/7

b. (mun+dın b.)135a/12

b. (b. bir öy+niŋ) 188b/11

b. (b. yol+da) 182b/3

b. (b. żarār) 117b/10

b.+ġa 117b/10

başḳar- Başarmak; ucuna varmak

b.-ur 123b/9

başḳarmaḳ(ġ) Başarmak, tamamlamak

b.+ı (yol b.) *Yol almak* 172b/11

başla- Başlamak

b.-dı (bol-a b.) 157b/17

b.-dı (ḳıl-a b.) 115a/6, 138b/8, 159a/11

b.-dı (tap-a b.) 101b/8

b.-dılar (bol-a b.) 119b/5

b.-dılar (körgüz-e b.) 140b/1

b.-dılar (sat-a b.) 105b/2

b.-p 101a/5, 104a/9

başlat- Başlatmak, başlamasını sağlamak

b.-ıp 180b/9

başlıġ Amir, kumandan; riyaset, başlı, adlı → **başlıḳ**

b. 101a/11, 102b/13, 105a/7, 109b/9, 111a/7, 115a/7, 119a/15, 119b/9, 122a/5, 127a/11, 128a/15, 128b/5, 128b/7, 129b/9, 131a/13, 132b/12, 140b/10, 143b/4,

143b/8, 148a/4, 149b/17, 151b/9, 167b/5, 169b/11, 170b/6, 174a/17, 174b/8, 175a/16, 179b/14, 180b/15, 187a/1, 188b/1, 189a/2, 190a/5, 192a/2, 192a/12, 195a/9, 200a/5

başlıḳ Amir, kumandan; riyaset, başlı, adlı → **başlıġ**

b. 102b/7, 121a/12, 172b/2, 175b/7

b.+lar 191b/10

bat Çabuk, hemen, derhal

b.+raḳ 174b/5, 186a/13

bat- Batmak

b.-duŋ (gam+ġa b. kişi) 153b/3

baṭālet < *Ar.* İşsizlik, avarelik; tembellik

b. sarı (ehl-i b.) 113a/17

bāṭıl < *Ar.* Boş, beyhude, yalan; batıl

b. 113a/16

b.+ġa (emr-i b.) 117b/9

b.+ġa (ḫayl-ı b.) 111b/13

bāṭın < *Ar.* İç, iç yüz, gizli

b.+ıŋ 116b/13

batman Eski bir ağırlık ölçüsü birimi

b. (ḳırḳ b. buġday) 113b/11

b. (altmış b. buġday) 113b/11

b. ér-di (üç yarım b.) 113b/12

b.+ı (Ḫıvaḳ b.) 113b/12

baṭṭāl < *Ar.* Cesur, kahraman

b.+lar 119a/15

bāvücūd < *Far.+Ar.* Böylece, bununla beraber

b. 114a/16, 116b/8, 133a/10, 163b/15, 166a/8, 184b/16

bāvücūdī kim < *Far.+Ar.+T.* Böyle iken, bununla beraber

b. 134b/10, 192a/14

bay Ünvan adı

b. 113b/7

b.+lardın 103b/5

baydaḳ Bayrak

b. 166a/1

b.+ın 114b/16, 115a/16, 119b/2, 130a/4

b.+lar 126b/8

bayrı Emekdar, kadimi, eski hizmetçi, köhne

b. 157b/2, 175b/10, 178b/17, 187a/2, 200a/17

bāzār < *Far.* Pazar, çarşı, alışveriş

b. 121b/6

b.+ı ara 168a/16

b.+ıda 164a/1

ba'żı < *Ar.* Biraz, bir kısmı, kimi

b. 102a/4, 104a/9, 104a/16, 105b/10, 114b/17, 115a/12, 116a/8, 116b/7, 118a/4, 118b/12, 120a/9, 122a/2, 122a/17, 123a/9, 123a/14, 126a/11, 126b/1, 127b/5, 128a/11, 129a/5, 141a/12, 141b/14, 143b/3, 143b/5, 146a/14, 146b/5, 147a/15, 149b/4, 150b/11, 150b/12, 161b/4, 162a/15, 163a/17, 163b/5, 163b/11, 163b/17, 164a/17, 165b/8, 166b/6, 168b/7, 168b/8, 169a/17, 170a/8, 170a/11, 172b/8, 174a/10, 174a/12, 174a/16, 176a/2, 176a/5, 177a/4, 177b/16, 179b/1, 179b/15, 179b/17, 181a/9, 181b/11, 182b/4, 183a/9, 190a/2, 190a/5, 194b/1, 194b/17, 195a/6, 195a/9, 197a/16, 198a/12, 199a/4, 199a/9

b. (bahādırlardın b.) 144b/1

b. (ṣanādīd ve meşāhīr+idin b.) 161b/9

b. kim 132b/13

b. (b. dér+ler kim) 118b/13

b. (b. dép dur-urlar kim) 130b/12

b.+nı 150b/14, 173b/11, 182b/15

b.+ġa 170a/8, 176b/3

b.+dın 105b/6, 110a/5, 119b/10, 141a/15

b.+sı 113a/2

b.+lar 142b/17

b.+lar (b. dép dur-urlar kim) 126a/15

bāzū < *Far.* Kolun omuz ile dirsek arasındaki kısmı, pazı

b.+sını (zūr-ı b.) 184a/8

b.+sıdın (ḳuvvet-i b.) 192b/12

b.+sıdın (zūr-ı b.) 184b/1

b.-yı celādet *Kahramanlık kolu* 195b/16, 198b/8

b.-yı celādet (nīrū-yı b. bile) 163b/9

b.-yı celādet (b.+in) 145a/4

be-aḳṣā'l-ġāyet < *Far.+Ar.* En uç noktaya kadar, yapabildiği kadar

b. 152b/3

bebr < *Far.* Kaplan

b. 162a/1, 185a/8

bebr-ṣavlet < *Far.+Ar.* Kaplan gibi saldırgan

b. 162a/3

bed < *Far.* Kötü, çirkin

b. (fi'l-i b.) 115b/14

bedaḫşān < *Far.* Asya'da yakutu ile ünlü bir kent

b. 154a/6

bedāyi' < *Ar.* Yepyeni şeyler; güzellikler

b. 138a/10

bedel < *Ar.* Denk, karşılık

b. (ḳıl-maḳ b.) 116a/5

beder < *Far.* Dışarı

b. ol-dı 116b/2

be-destūr < *Far.* Adet olduğu üzere, adete gore

b. 138a/16

bedev < *Far.* Soylu ve cins at → **bidev**

b.+ler toynaġ+ı 185b/9

bed-ḫ̌āh < *Far.* Başkasının kötülüğü isteyen, kötü niyetli

b.+lar 113a/9

b.+ larımızı 174b/8

bed-ḫ̌āhlıġ < *Far.+T.* Başkasının kötülüğü isteme, kötü niyetlilik

b. ḳıl- 151b/9

bedī‘a < Ar. Görülmemiş şey, yepyeni şey

b. (ma‘ānī-i b.) 172b/13

b. (nemīḳa-ı b.) 166a/7

b. (vāḳı‘a-ı b.) 196a/1

bedī‘a-nigār < *Ar.+Far.* Güzellik resmi

b. (ḳalem-i b.) 189b/16

bed-kīş < *Far.* Acımasız, zalim

b. (selāṭīn-i b.) 171a/13

b.+ni (Nemrūd-ı b.) 159a/5

bed-mestlik < *Far.+T.* Kendini bilmeyecek derecede sarhoşluk

b. 125b/13

bedreḳa < *Far.* Kılavuz, rehber

b. 154a/3

bed-sigāl < *Far.* Kötü sözlü; kötü düşünceli

b.+i 131b/12

bed-sirişt < *Far.* Mayası bozuk, kötü tabiatlı

b.+niŋ (ṭāyife-i b.) 176b/4

bed-tedbīr < *Far.+Ar.* Kötü niyetli

b.+niŋ (emir-i b.) 115a/1, 115b/9

bed-ṭıynet < *Far.+Ar.* Karaktersiz, aşağılık

b. (ṭavāyif-i b.) 129a/5

beġāyet < *Far.+Ar.* Çok, son derece

b. 106a/3, 106a/8, 108b/11, 109a/1, 109a/9, 121b/2, 130b/10, 133a/3, 134a/15, 134b/16, 139a/17, 139b/7, 142a/4, 144a/12, 146b/14, 152a/9, 152b/3, 161b/1, 163b/4, 166b/6, 170a/14, 171a/6, 171b/14

behā < *Far.* Değer, kıymet, paha

b. bol-a al- 164a/2

behbūd < *Far.* Sağlık, sıhhat, günbegün iyileşme

b.+ı 120a/17

b.+ın 122a/14

behcet-efzā < *Ar.+Far.* Sevinç artıran, sevinç verici

b. (sāniḥa-ı b.) 190a/7

behcet-eṣer < *Ar.* Sevinç dolu, sevinç eseri

b. (vāḳıʿa-ı b.) 189a/12

behişt < *Far.* Cennet

b.+i dék (berāyā b.) 113b/17

behişt-nişān < *Far.+Ar.* Cennet alameti, cennete benzer

b. ḳıl-ıp durur+lar 190b/7

behr < *Ar.* Felaket, hayal kırıklığı

b. 157a/6

Behrām-gūr < *Far.* Eski İran hükümdarı

b. 158a/8

Behrām-kīn < *Far.* Mars gibi kinci

b. 173b/17

Behrām-ṣavlet < *Far.+Ar.* Mars gibi saldırgan

b. 162b/6, 167a/5, 169b/13

behre < *Far.* Pay, hisse

b. (al-ıp b.) 168a/8

b. al- 137b/8

b. tap- 112b/2

b. yetkür- 139b/6

behre-mend < *Far.* Hisseli, pay sahibi

b. 101b/2

b. bol- (müfīz ve b.) 168b/13

b. ḳıl- 127a/17, 136a/10, 188b/5

behre-ver < *Far.* Hisseli, pay sahibi

b. ḳıl-ıp 108a/2

behre-yāb < *Far.* Hissesini alan, payını alan

b. (ol-up ... b.) 110a/5

beḳā < *Ar.* Kalıcılık, devamlılık

b. 155a/9

be-ḳadr-i vusʿ < *Far.+Ar.* Gücü ölçüsünce, elinden geldiğince

b. 152a/17, 156a/15

beḳālıġ < *Ar.+T.* Kalıcı, devamlı

b. 135b/13

bel İki dağ arasındaki geçit

b. (b. ribāṭ+ıdur) 155b/2

belā < *Ar.* Bela, musibet

b. 113b/2, 170a/1, 170a/16, 182a/14

b. (āşūb-ı b.) 154b/5

b. (berḳ-i b.) 185a/16

b. (deryā-yı b.) 194a/16

b. (ṣavāʿiḳ-i b.) 170a/10

b. (zindān-ı b.) 125b/17

b. dur-ur ér- (berḳ-i b.) 167a/4

b. ḳıl- (ġarḳ-ı girdāb-ı b.) 170a/16

b.+sı (ḳaḥṭ b.) 113b/10

b.+sıġa (ḳaḥṭ b.) 133b/14

b.+sıdın (cūʿ b.) 105b/1

b.+sıdın (hezīmet b.) 183b/12

b.+lar 153b/1

belāġat < *Ar.* Düzgün konuşma; düzgün konuşma ve yazma ilmi

b. 137a/11

b.+nıŋ (aṣḥāb-ı b.) 156a/11

belāġat-nizām < *Ar.* Belagat kurallarına uygun söylenmiş

b.+ın (kelām-ı b.) 136a/2

belāġat-şiʿār < *Ar.* Güzel konuşan, belagatli

b.(şuʿarā-yı b.) 153a/1

belāġat-teʾşīr < *Ar.* Etkili konuşan

b. bile (naġam-ı ṣarīr-i b.) 122a/1

belā-timṯāl < *Ar.* Bela sembolü

b. (şemḫāl-i b.) 193b/17

belāyī < *Ar.belāʾī* Belayla ilgili

b. 153b/9

belde < *Ar.* Kent, belde

b. 103a/5, 116b/14, 121a/5, 121a/7, 197a/6

b.+si (Ḫān-ḳāh b.) 103a/1

b.+siniŋ (Hezāresb b.) 123b/11

b.+siġa (Hezāresb b.) 123b/6

belī < *Ar.* Evet

b. 150b/7, 160b/8, 175b/3, 184a/15, 184a/17, 184b/1, 184b/3

belīġ < *Ar.* Belagat sahibi, düzgün konuşan

b. (gūşmāl-i b.) 145b/11, 161b/3, 163b/11, 177a/12, 181a/6

b. (saʿy-ı b.) 125b/8

b. (tenbīh-i b.) 174a/13

b. bile (teʾdīb-i b.) 137b/16

b. bile (tenbīh-i b.) 165b/10

beliyyāt < *Ar.* Belalar, acılar

b. 108a/15

b. (berk-i b.) 170a/6

beliyye < *Ar.* Acı, sıkıntı, bela

b.+din 120b/14

b.+sidin (ḳaḥṭ u cūʿ b.) 107a/6

belki < *Far.* Belki → **belkim**

b. 105a/15, 106b/6, 113a/2, 129a/5, 131b/9, 144a/15, 153b/16, 157a/15, 159a/11, 166a/14, 171a/11

belkim < *Far.* Belki → **belki**

b. 105b/12, 112b/11, 119b/17, 139a/3, 146a/11, 146a/13, 148b/1, 159a/6, 165a/17, 171b/15, 191a/8, 196a/4

be-menzile-i kemāl-i ṣebāt ve ġāyet-i vaḳār < *Far.+Ar.* Aşırı dirayetlilik ve ağırbaşlılık derecesinde

b. 162b/1

be-mūcib-i fermān < *Far.+Ar.* Ferman (emir) gereğince

b. bile 183a/9

be-naḥvī < *Far.+Ar.* Bir şekilde

b. 192a/1

benātü'n-na'ş < *Ar.* Büyükayı takımyıldızının en sönük yıldızı, perişanlığı temsil eder

b. dék 163a/15

b. yaŋlıġ 175b/2

bend < *Far.* Bağ; su bendi, baraj

b. 109a/3, 109a/4, 175a/6

bend < *Far.* Tercī-i bend ve terkīb-i bend'deki aynı vezinli, gazel tarzındaki manzumeler

b. 153b/7, 153b/16, 154a/7, 154a/15, 154b/8, 154b/17, 155a/8, 155a/17

bende < *Far.* Kul, köle

b. ḳıl-ur 114b/3

b.+si 168a/17

b.+leriŋ 192a/7

bende-fermānlıġ < *Far.+T.* Emir kulluğu

b.+ın 184a/10

bendelıġ < *Far.+T.* Kulluk, kölelik → **bendelik**

b. 123b/17

bendelik < *Far.+T.* Kulluk, kölelik → **bendelıġ**

b. 161b/14, 167b/8, 197a/3, 190b/8

b. ḳıl- 151a/4

b.+ġa 179a/2

bende-nevāzlıġ < *Far.* Emrindeki insana iyi davranma

b. 192a/8

b.+dın 141a/7

bendī < *Far.* Tutsak, köle

b.+ler 183a/12

b.+lerni 116a/9, 144b/13

bengāh < *Far.* Otağ

b.+ıġa 195a/3

b.+ıdın 124a/4

benī < *Ar.* İnsanlar, insanoğlu

b. ādem (eṣnāf-ı b.) 172b/16

b. ādem (mefḫar-ı b.) 192a/7

b. ādem (ṭavāyif-i b.) 152a/17

b. a'mām (b.+ıdın) *Amcaoğlu* 123b/10, 182b/8

bennā < *Ar. bennā'* Bina eden, yapı ustası; inşaat kalfası

b. 188b/3

b.+lar 187b/13

bennālıġ < *Ar.+T.* Yapı ustalığı

b.+ı bile 135a/7

ber < *Far.* Meyva

b.+i (berg-i b.) 115b/15

berāber (I) < *Far.* Eşit, aynı düzeyde; birlikte

b. bol- 112a/14

b. tur-a al- 160b/1

berāber (II) < *Far.* Karşı, zıt, mukabil

b.+iġa 196b/6

berāberlıġ < *Far.+T.* Eşitlik

b. ḳıl-ur ér- 179a/15

berāhīn < *Ar.* Kanıtlar, deliller

b. 172a/9

ber-'alāniye < *Far.+Ar.* Açıkla, herkesin gözü önünde

b. 115a/16, 119b/2

Berāmike < *Ar.* Abbasiler döneminde vezirlik eden, cömertliğiyle ünlü bir ailenin Hālit, Yahyā, Fāzıl ve Cāfer adlı dört oğlunun soyadı

b. (āl-i b.) 139b/2

berangar Ordunun sağ kanadı

b.+ıġa 128b/14

berāyā < *Ar.* Varlıklar, vergi vermeyen ve kılıç ehli denen müslüman halk

b. 108a/15, 113b/17, 139b/3

ber-bād < *Far.* Perişan, harap

b. ḳıl- 114a/12

b. bér- 116b/9

berehmen < *Far.* Brahman; puta tapan

b. ḳıl-maŋ 155b/4

berg < *Far.* Yaprak

b. 115b/15

bergeşte < *Far.* Ters dönmüş, tersyüz olmuş

b.+si dék (baḫt-ı b.) 193b/8

berhem < *Far.* Karışık, dağınık, ters

b. 153b/5

b. bol-up 102b/1

ber-ḫūrdārlıġ < *Far.+T.* Mutlu olma

b. yetkür- 196b/13

beri Beri, -den itibaren

b. (istilāsı+dın b.) 171a/12

b. (kélgen+din b.) 135a/6

b. (kün+idin b.) 198b/13

b. (müddet+din b.) 122b/17, 199a/3

b. (yıl+dın b.) 149a/3, 177a/1

berī < *Ar.* Kurtulmuş; arınmış, temiz

b. bol- 133a/8

berḳ < *Ar.* Şimşek

b.+iġa 129b/15

b.-i belā 185a/16

b.-i belā durur ér- 167a/4

b.-i beliyyāt 170a/6

b.-i lāmīʿ (b. dék) 195b/2

b.-i şaʿşaʿa 185a/8

berḳ-ālud < *Ar.+Far.* Şimşeğe bulanmış, şimşek gibi parlak

b.+ı 153b/6

ber-ḳarār < *Far.* Kararlı, devamlı

b. (bol-up b.) 113a/16

berḳ-manend < *Ar.+Far.* Şimşek gibi, şimşeğe benzeyen

b.+ge (semend-i b.) 174b/4

berḳ-rīzlik < *Ar.+Far.+T.* Şimşek saçma

b. 170a/5

berḳ-tāz < *Ar.+Far.* Şimşek hızında, şimşek gibi koşan

b. 168a/13

b. dur-ur ér- 168a/12

b.+ı 161a/8

ber-pā < *Far.* Ayakta, yıkılmamış → **ber-pāy**

b. ḳıl- 114b/16, 115a/16, 130a/5, 119b/2, 167a/17, 169b/15

b. ḳıldur- 107a/16

ber-pāy < *Far.* Ayakta, yıkılmamış → **ber-pā**

b. ḳıl- 197b/11

ber-ṭaraf < *Far.* Bir yana atma; bir yana atılan

b. bol- 116a/16, 126a/6, 150b/13

b. ḳıl-dı 165b/3

berūmend < *Far.* Hisseli, nasipli, isteğine ulaşan

b. bol-up dur- 167b/12

b. ét- 147a/5

berūmendlıġ < *Far.+T.* Hisse, pay

b. bağışla- 200a/15

bes < *Far.* Yeterli, çok; çok kişi

b. 111a/13, 155a/5

besā < *Far.* Yeter, yetişir, tamam, kafi; çok

b. 113b/17, 144a/8, 144a/9, 144a/10, 180b/17

beṣāret < *Ar.* Gözaçıklığı, derin görüş

b. 130b/17

besī < *Far.* Çokluk, fazlalık; birçok

b. 109a/4, 128b/12, 128b/13, 141a/4, 160b/5, 160b/6, 168a/5, 175a/1, 187b/17, 189a/11

best < *Far.* Düğüm

b. 109a/4

beşāret < *Ar.* Müjde, muştu

b. 150b/1

b.+in 165a/4

b. bér- *Müjde vermek* 149a/10

beşāşet < *Ar.* Güleryüzlülük, güleryüz

b. körgüz- 107a/15, 141b/6

beteng < *Far.* Sıkıntı(lı), daralmış

b. 108b/15

b. kél- 133a/17, 142b/8, 147b/7

be-tevfīḳü'ş-sübhān < *Ar.* Allahʿın yardımıyla

b. 157a/12

be-te'yīdü'ş-sübhān < *Ar.* Allahʿın desteğiyle

b. 195a/7

be-te'yīdü'l-melikü'l-mennān < *Ar.* Çok ihsan eden Tanrıʿnın desteğiyle

b. 157a/12, 180a/12

betyāre < *Far.* Şeytan, ifrit, dev; düşman

b.+lerġa 105a/3

bevādī < *Ar.* Sahralar, çöller, kırlar

b. 122a/4, 141a/8

b.+siġa 166a/12

bevāriḳ < *Ar.* Şimşek, yıldırım parıltıları

b. 163a/2, 189b/14

bevvār < *Ar. bevār* Yok olma, mahvolma, çürüme

b.+ġa (vādī-yi b.) 120b/16

beyābān < *Far.* Kır, çöl

b. 183b/16

beyān < *Ar.* Anlatma, açık söyleme

b. 109a/15, 164a/14

beydā < *Ar.* Tehlikeli yer; sahra, çöl

b.+sınıŋ 147b/6

beyne'l-'askereyn < *Ar.* İki asker(i birlik)in arasında, iki ordu arasında

b.+ġa 127a/2

beyt < *Ar.* İki dizelik nazım birimi

b. 109a/17, 114a/15, 115b/7, 117b/16, 119a/15, 121b/1, 126a/5, 128b/12, 129a/16, 130b/17, 136b/2, 141a/2, 141a/2, 157a/2, 171b/1, 171b/17

b.+ni 129a/12, 129a/15

beytü'l-aḥzān <*Ar.* Yusufʿu kaybeden Yakubʿun çadırı; hüzünler evi; dünya

b. 103b/14

beyżā-nażīr < *Ar.* Beyazlık örneği, tertemiz, saf

b.+leriġa (ḫāṭır-ı b.) *Temiz düşünce* 140a/2

beyżā-taḫmīr < *Ar.* Saflıkla yoğrulmuş, temiz hamurlu

b.+i (żamīr-i b.) 184b/12

beẕle-güylıḳ < *Far.+T.* Şakacılık, şakacı olmak

b. bile 135a/3

beẕl < *Ar.* Bol bol verme, saçma

b. ét- 114a/9

b.+idin (keff-i b.) 154a/5

beẕl-endīşe < *Ar.+Far* Cömertlik düşünen,lütufkâr

b. 139a/17

bezm < *Far.* İçkili, eğlenceli meclis

b. 158a/10

b. içre 158a/7

b.ét- 103a/10

b.+de 139b/1

b.+i 133a/3, 152a/5, 158a/10

b. tüz- 143a/11

b.-i ʿayş (b. tüz-) *Eğlence meclisi* 158a/6

b.-i ʿişret *İçki meclisi* 114a/2

bék Büyük, amir (Ünvan)

b.+lerni 104a/13

b.+lerdin 103b/2

b.+leridin (Yemreli b.) 170b/1

b.-i meẕbūr 178a/4, 186b/16

b.-i meẕkūr 169a/13

béklik Béklik rütbesi

b. rütbe+si 159a/14, 164b/15

bék-zāde < *T+Far.* Bék oğlu

b. 167b/9

bél Bel

b.+ge 182a/3

b. (bağla-dı b.) 117b/9

bér- Vermek

b.-ür (ḫaber b.) 124a/11, 141a/2, 192b/14

b.-ürler 175b/12

b.-ür ér- (dād+ın b.) 123a/16, 158a/6

b.-di 101b/4, 104b/1

b.-di (bār-ı ʿa. b.) 165a/15

b.-di (ber-bād b.) 116b/9

b.-di (beşāret b.) 149a/10

b.-di (cevāb b.) 180a/4

b.-di (hezīmet b.) 182b/13

b.-di (inʿiḳād b.) 163a/14

b.-di (intiẓām b.) 164a/11

b.-di (rıżā b.) 117a/10

b.-di (rūy b.) 145a/3

b.-di (şikest b.) 112a/17

b.-di (tertīb b.) 103b/6, 118a/17, 137b/4, 152b/10,

b.-di (toy b.) 118b/3

b.-dim (tertīb b.) 153a/3

b.-diŋ (b. şikest-i tamām) 181a/4

b.-diŋ (b. ... zehr-i elem) 153b/1

b.-diler 113b/12, 139a/10

b.-diler (şikest b.) 176b/7

b.-gey men 114b/6

b.-gey 163b/11

b.-gey (gūşmāl-i belīġ b.) 185a/3

b.-geyler (tekmīl b.) 141b/10

b.-geyler (tenbīh-i ʿaẓīm b.) 177a/13

b.-geyler (tenbīh-i belīġ b.) 174a/13

b.! (aŋa b.) 114b/8

b.! (īmān b.) 176a/11

b.-iŋ (meded b.) 109a/11

b.-sün! 106b/10

b.-se (b. ... baş) 181a/2

b.-se (b. cān) 111b/2

b.-se (b. ḳut) 184b/1

b.-se (b. ser-encām) 162b/4

b.-seler (ruḫṣat b.) 147a/1

b.-eli 174b/8

b.-geli (cān b.) 106a/12

b.-ip 106a/12, 122b/11, 194a/9

b.-ip (cān b.) 106a/13

b.-ip (cān+nı b.) 154a/13

b.-ip (cezā+sın b.) 160b/6

b.-ip (b. ... fürūzendelıġ) 195b/9

b.-ip (inʿiḳād b.) 175a/10

b.-ip (b. intiẓām) 187b/17

b.-ip (b. ... leẕẕet) 168a/5

b.-ip (maḫlaṣ b.) 117a/16

b.-ip (b. meşk-i cellādlıġ) 198a/8

b.-ip (mihmīz b.) 181a/8, 182a/6

b.-ip (muḳāvemet ser-rişte+sin b.) 182a/15

b.-ip (b. revāc) 151a/2

b.-ip (rıżā b.) 115a/9

b.-ip (rüşvet b.) 146a/15

b.-ip (ṣadāḳ toy+ı b.) 167b/10

b.-ip (şikest b.) 129a/1, 148a/7, 179a/9

b.-ip (tābiş b.) 185a/2

b.-ip (taḥrīk b.) 162a/7, 190a/10

b.-ip (teskīn b.) 141b/5, 199a/5

b.-ip (toy b.) 118b/4, 196b/11

b.-ip (uluġ toy b.) 200a/14

b.-ip (b. yol) 150b/9

b.-ip ér- (intiẓām b.) 175b/1

b.-ipdür (b. ... şikest) 144a/9

b.-ipdür (b. ... gūşmāl-i belīġ) 181a/6

b.-ip dur- (cevāb b.) 133a/12

b.-ip dur- (dād+ın b.) 126b/13

b.-ip dur- (ḫaber b.) 110b/15

b.-ip dur- (tertīb b.) 167b/15, 188a/14

b.-ip dur-ur ér- (toy b.) 135b/1

b.-ür (tut-up b. maḳām+ıda) 192a/2

b.-güçi (ḫaber b.) 159b/8

b.-mes (kömek b.) 106b/16

b.-me! (tevekkül rişte+sin b.) 107b/6

b.-meyin (fırṣat b.) 145a/8

b.-meyin (b. vaḳt+ni) 142a/6

b.-mey (cevāb b.) 179a/3

b.-mey (b. amān) 130a/2, 195b/6

b.-mey (b. nişān) 152a/1

bérgür- Verdirmek

b.-medi 118b/1

béril- Verilmek

b.-ip dur-ur ér- 166b/9

b.-gen+din soŋra 190b/16, 197b/8

b.-medi 106b/16

bériş Verme işi

b. 134b/4

bérkit- Sağlamlaştırmak

b.-ip 141a/5

bérmek Vermek

b. 181a/16

b.+niŋ 133b/15

b.+din 106b/15, 166b/16

béş Beş

b. 105b/11, 131a/10, 135b/3, 165a/11, 170a/9, 181a/14, 194b/12

b. altı (b. atlıġ) 102b/7

b. altı (b. kişi+ni) 183a/10

b. altı (b. miŋ) 111a/8

béşinçi Beşinci

b. (b. bāb) 156b/2

béşlençi Beşinci

b. 181b/2

b. (b. kün+i) 178a/1

béş yüz Beş yüz

b. 100b/5, 131b/6, 190a/4

béş yüz yegirme bir Beş yüz yirmi bir

b.+de 189a/7

bıçaḳla- Bıçaklamak

b.-p 117b/14

bī'aded < *Far.+Ar.* Sayısız, hesapsız

b. 163a/7, 184a/1

bīedeblik < *Far.+Ar* Ebepsizlik, terbiyesizlik

b.+ leridin 170a/14

bī'at < *Ar.* Kabullenip itaat etme, boyun eğme, uyma

b.+ıġa 140b/5

bībāk < *Far.* Korkmayan, çekinmeyen, korkusuz

b. 150b/9

b.+ġa (ḫayl-ı b.) 150b/8

bībünyād < Far. Temelsiz, asılsız

b. dur-ur ér- 135a/7

b. ḳıl 159a/14

bīçāre < *Far.* Çaresiz, zavallı

b. 107a/6

b.+niŋ 106a/1, 157a/3

b.+ni 112b/16

b.+ler 107a/10, 178a/13

b.+leriŋ 178b/5

b.+leri 177b/16

biçin < *Soğd.* Maymun; On iki hayvanlı takvimin dokuzuncu yılı

b. 156a/7

bida‘ < *Ar.* Bidat; sonradan ortaya çıkan şeyler

b. (ẓulm ü b.) 165b/5

b. (ḳavānīn-i b.171a/10

bīdād < *Far.* Zulüm, işkence

b. 113a/1, 171b/13

b. ḳıl- (ẓulm ü b.) 172a/2

b.+ġa (ẓulm ü b.) 115a/8

bīdām < *Far.* Tuzaksız

b. (b. ü ḳayd) 121b/1

bīdār < *Far.* Uyanık

b. (b. bol-up) 163a/11, 167b/5, 178a/14

b. (bol-ur b.) 130a/16

b.+ıdın 123b/9

bīdārlıġ < *Far.+T.* Uyanıklık

b. (baḫt-ı b.) 123b/15

bid‘at < *Ar.* Bidat, sonradan meydana gelen şey

b. 171a/17

b.+nı (ḳavānīn-i b.) 165b/3

bidev < *Far.* Soylu ve cins at → **bedev**

b.+ler (b. tuyaḳ+ıdın) 198a/6

bīdevlet < *Far.+Ar.* Mutsuz, zavallı

b. 133b/10

b.+niŋ 138a/8

bīdireng < *Far.* Durmayan, eğlenmeyen, çabuk

b. 150a/11

bīdirīġ < *Far.* Esirgenmeyen; esirgemeyen, elinden geleni yapan; acımasız, merhametsiz

b. bile (tīġ-ı b.) 162a/2

b. (tīġ-ı b.) 195b/3

b. bile (tīġ-ı b.) 126a/1, 163b/11, 198a/14

bīedeblik < *Far.+Ar.+T.* Edepsizlik, terbiyesizlik

b. 138b/17

b.+leri 171b/15

b.+leridin 170a/14

bīgāne < *Far.* Kayıtsız, ilgisiz; yabancı

b.+lerġā 135b/17

bīgār < *Far.* Angarya, bedavadan çalışma

b. ḳıl-dur-ur ér- 171a/15

bīgümān < *Far.* Kuşkusuz

b. 167a/2

bīgünāh < *Far.* Günahsız, suçsuz, zavallı

b.+nı 173b/1

bīḫaber < *Far.+Ar.* Habersiz, bilgisiz, vurdumduymaz

b. 123a/11, 141a/17, 184b/12

b. dur-ur ér- 149b/14

bī ḥadd < *Far.+Ar.* Hadsiz, sınırsız

b. (b. u ʿadd) 193b/1

bi-ḥamdi'l-lah < *Ar.* Tanrı'ya şükürler olsun

b. 189a/15

bī ḫaṭar < *Far.+Ar.* Güvende olan, tehlikede bulunmayan

b. 183b/13

bī ḥayā < *Far.+Ar.* Hayasız, utanmaz

b.+dın 107a/4

bī ḥazm < *Far.+Ar.* Kararsız

b. (şāh-ı b.) 144a/9

bī ḥesāb < *Far.+Ar.* Hesapsız, sayısız

b. (leşker-i b.) 199a/1

bī ḫod < *Far.* Kendinden geçmiş, çılgın

b. 136b/8

bī ḫodlıġ < *Far.+T.* Kendinden geçmiş olma, çılgınlık

b.+ıdın 181a/8

bīhūde < *Far.* Boşuna, boş yere

b.+sin (endīşe-i b.) 172a/8

bīhūde-gerd < *Far.* Boşuna dolaşan, beyhude dolaşan

b. (çarḫ-ı b.) 198a/5

bī iḥtiyāṭ < *Far.+Ar.* İhtiyatsız, tedbirsiz

b. 144a/9

bī iştibāh < *Far.+Ar.* Kuşkusuz

b. 189b/5

bī iẕn < *Far.+Ar.* İzinsiz

b. ḳıl-ıp dur-ur ér- 141a/17

bīkār < *Far.* İşsiz; serseri; bekar; işlemez, işe yaramaz

b. 144a/16

b.+ġa 126b/11

bīkerān < *Far.* Sınırsız, sonsuz

b. (ḫazīne-i b.) 166b/5

b. (sipāh-ı b.) 195b/16

bīkerāne < *Far.* Sınırsızca, sonsuz kadar

b. bile (ʿavāṭıf-ı b.) 142a/8, 169a/2

b. bile (inʿām-ı b.) 200a/14

b. bol- (nevāzişāt-ı b) 178a/6

b.+si bile (ʿavāṭıf-ı b.) 138a/15

b.+sidin (merāḥim-i b.) 167b/12

bil- Bilmek; "bilmek" yardımcı fiili

b.-ür 122a/14

b.-ür ér- 175b/15

b.+diler 116a/2

b.! 102b/17

b.-ip 101b/4, 116b/1, 124a/16, 125a/6, 127b/11, 132b/9, 135b/14, 142a/6, 142b/2, 186a/13

b.-iben 114b/13

b.-gende (seyr b.) 183b/14

b.-mes 188a/15

b.-mes (ḳadr+in b.) 146b/7

b.-mesler 175a/5

b.-mey 119a/2, 158b/14,

b.-mey (b. ... ḳıymet+ini) 168a/6

bilād < *Ar.* Memleketler, şehirler, kasabalar

b. 105b/3, 113b/16, 157a/10, 164b/13, 198a/10

b.+ı (Béş-arıḳ b.) 130a/13

b.+ınıŋ (Béş-ḳal'a b.) 177b/9

bilāgāyet < *Ar.* Az, fazla olmayan

b. (baḫşiş-i b.) 188b/5

bilāzaḥmet < *Ar.* Zahmetsiz

b. 175b/9

bi'l-cümle < *Ar.* Hep, bütün, toptan

b. 111a/17

bile İle, birlikte → **birle, bilen**

b. 100b/3, 100b/5, 100b/6, 100b/9, 100b/12, 100b/13, 101a/9, 101a/12, 101b/2, 101b/9, 101b/10, 100b/11, 101b/13, 101b/14, 102a/2, 102a/5, 102a/9, 102a/13, 102a/14, 102b/5, 103a/3, 103a/3, 103a/7, 103a/8, 103a/8, 103a/13, 103a/15, 103b/1, 103b/1, 103b/10, 103a/14, 104a/9, 104a/11, 104a/16, 104b/4, 105a/7, 105a/9, 105a/16, 105b/9, 105b/11, 105b/14, 106b/3, 106b/13, 107a/7, 107b/12, 107a/6, 107a/10, 107a/13, 107b/2, 107b/13, 107b/14, 107b/16, 107b/17, 108a/10, 108a/14, 108b/5, 108b/7, 108b/9, 108b/9, 108b/13, 108b/15, 108b/15, 109a/7, 109a/8, 109b/2, 109b/3, 109b/4, 109b/6, 109b/8, 109b/10, 109b/12, 109b/17, 109b/17, 109b/17, 110a/1, 110a/2, 110a/3, 110a/6, 110a/7, 110a/9, 110a/13, 110a/14, 110a/15, 110b/2, 110b/4, 110b/7, 110b/8, 110b/17, 111a/5, 111b/7, 111b/10, 111b/15, 112a/2, 112a/4, 112a/6, 112a/8, 112a/17, 112b/2, 112b/6, 112b/12, 112b/15, 113a/4, 113a/5, 113a/6, 113a/7, 113a/14, 113a/13, 113b/3, 113b/4, 113b/6, 113b/8, 113b/11, 114a/3, 114a/3, 114a/6, 114a/8, 114a/15, 114a/17, 114b/13, 114b/16, 115a/12, 115a/5, 115a/15, 115b/2, 115b/3, 115b/5, 115b/11, 116a/1, 116a/5, 116a/6, 116a/7, 116a/13, 116a/15, 116b/1, 116b/3, 116b/4, 116b/6, 116b/7, 116b/10, 116b/10, 116b/13, 117a/3, 117a/8,

117b/3, 117b/5, 117b/6, 117b/7, 117b/8, 117b/9, 117b/11, 117b/12, 117b/13, 117b/15, 117b/17, 118a/2, 118a/2, 118a/4, 118a/7, 118a/9, 118a/10, 118a/11, 118a/13, 118b/4, 118b/14, 118b/16, 119a/1, 119a/7, 119a/9, 119a/11, 119a/13, 119b/1, 119b/7, 119b/8, 119b/10, 119b/11, 119b/12, 119b/15, 120a/1, 120a/7, 120a/9, 120b/7, 120b/10, 120b/13, 120b/14, 120b/14, 120b/15, 121a/1, 121a/4, 121a/6, 121a/9, 121a/10, 121a/10, 121a/14, 121a/15, 121a/16, 121b/4, 121b/9, 121b/10, 121b/12, 121b/13, 122a/1, 122a/3, 122a/5, 122b/2, 122b/4, 122b/6, 122b/9, 122b/9, 122b/11, 122b/13, 122b/16, 122b/17, 123a/2, 123a/3, 123a/4, 123a/9, 123a/11, 123a/14, 123b/3, 123b/5, 123b/8, 123b/13, 123b/15, 123b/17, 124a/2, 124a/5, 124a/9, 124a/10, 124a/15, 124a/17, 124b/3, 124b/5, 124b/9, 124b/12, 124b/14, 124b/16, 125a/2, 125a/13, 125a/13, 125a/17, 125b/14, 125b/16, 126a/1, 126a/3, 126a/5, 126a/8, 126a/11, 126a/13, 126b/1, 126b/2, 126b/5, 126b/5, 126b/17, 127a/4, 127a/5, 127a/7, 127a/12, 127a/13, 127a/15, 127a/17, 127b/3, 127b/5, 127b/6, 127b/7, 127b/11, 127b/13, 127b/15, 128a/2, 128a/5, 128a/6, 128a/12, 128a/14, 128a/16, 128b/4, 128b/5, 128b/7, 128b/8, 128b/12, 128b/17, 129a/2, 129a/3, 129a/10, 129b/2, 129b/3, 129b/7, 129b/9, 129b/12, 130a/4, 130a/6, 130a/7, 130a/9, 130a/17, 130b/6, 131a/4, 131a/10, 131a/16, 131b/3, 131b/15, 131b/15, 132a/4, 132a/9, 132a/11, 132a/14, 132b/1, 132b/3, 132b/4, 132b/4, 132b/9, 132b/11, 132b/14, 132b/14, 132b/15, 132b/17, 133a/2, 133a/15, 133b/6, 133b/15, 134a/4, 134a/7, 134a/7, 134a/16, 134a/17, 134b/9, 134b/12, 134b/13, 134b/15, 135a/3,135a/7, 135b/10, 136a/5, 136a/10, 137a/15, 136b/1, 136b/6, 137b/12, 137b/13, 137b/16, 137b/16, 138a/11, 138a/12, 138a/15, 138b/5, 138b/7, 138b/10, 138b/13, 139b/14, 140a/8, 140a/11, 140a/13, 140b/5, 140b/11, 140b/13, 140b/14, 140b/15, 140b/15, 141a/2, 141a/10, 141a/11, 141a/12, 141a/14, 141b/5, 141b/9, 141b/11, 141b/15, 141b/16, 142a/8, 142a/13, 142a/16, 142b/3, 142b/4, 142b/8, 142b/9, 142b/11, 142b/14, 142b/16, 143a/10, 143a/11, 143a/14, 143a/16, 143b/2, 143b/3, 143b/6, 143b/9, 143b/11, 143b/13, 143b/14, 143b/14, 143b/16, 144a/1,

144a/12, 144b/4, 144b/9, 144b/12, 144b/13, 144b/14, 144b/17, 145a/2, 145a/6, 145a/16, 145b/3, 145b/6, 145b/8, 145b/9, 145b/15, 146a/5, 146b/15, 145b/16, 146a/8, 146a/11, 146a/16, 146b/1, 146b/11, 146b/17, 147a/3, 147a/5, 147a/5, 147a/9, 147a/14, 147b/5, 147b/2, 147b/3, 147b/9, 147b/11, 147b/15, 148a/1, 148a/4, 148a/7, 148a/9, 148a/12, 148b/2, 148b/3, 149a/2, 149a/4, 149a/5, 149a/6, 149a/7, 149a/11, 149a/13, 149a/17, 149b/1, 149b/4, 149b/8, 149b/16, 150a/5, 150a/9, 150a/12, 150b/1, 150b/7, 151b/8, 151b/10, 151b/12, 150b/12, 150b/12, 151a/11, 151a/12, 151a/13, 151a/17, 151b/1, 151b/4, 151b/12, 152a/7, 152a/7, 152a/8, 152a/11, 152a/15, 153a/17, 153b/2, 154a/8, 154a/12, 154b/10, 155a/16, 155b/4, 155b/7, 155b/7, 156b/6, 156b/7, 156b/8, 156b/13, 156b/13, 156b/14, 157a/4, 157a/15, 157b/7, 157b/15, 158a/1, 158a/5, 158a/17, 158b/3, 158b/8, 158b/9, 159a/13, 159a/14, 159a/16, 159a/17, 159b/5, 159b/16, 160a/3, 160b/2, 160b/17, 161a/3, 161a/11, 161a/12, 161a/13, 161a/17, 161b/1, 161b/3, 161b/8, 161b/16, 162a/8, 162a/9, 162a/15, 162b/2, 162b/7, 162b/8, 162b/12, 162b/13, 162b/16, 163a/2, 163a/13, 163a/16, 163a/17, 163b/2, 163b/2, 163b/5, 163b/7, 163b/8, 163b/10, 163b/11, 164a/8, 164a/9, 164b/2, 164b/4, 164b/5, 165a/1, 165a/3, 165b/1, 165b/1, 165b/3, 165b/6, 165b/9, 165b/10, 165b/13, 166b/3, 166b/5, 166b/7, 166b/9, 166b/12, 167a/8, 167a/12, 167b/1, 167b/3, 168a/1, 168a/4, 168a/8, 168a/14, 168b/1, 168b/4, 168b/10, 168b/11, 168b/12, 168b/16, 169a/2, 169a/2, 169a/7, 169a/11, 169a/16, 169a/17, 169b/2, 169b/3, 169b/7, 169b/12, 169b/15, 170a/3, 170a/5, 170a/11, 170a/12, 170a/16, 170b/1, 170b/6, 170b/7, 170b/9, 170b/12, 170b/12, 170b/13, 170b/16, 170b/17, 171a/5, 171a/7, 171a/14, 171a/16, 171a/17, 171b/5, 171b/7, 171b/10, 172a/5, 172a/9, 172a/15, 172b/4, 172b/9, 172a/14, 173a/2, 173b/6, 173b/9, 173b/10, 173b/13, 174a/8, 174a/11, 174a/13, 174a/15, 174a/17, 174b/1, 174b/4, 174b/7, 174b/15, 175a/8, 175a/11, 175a/12, 175a/14, 175a/15, 175b/13, 176a/3, 176a/7, 176a/8, 176a/10, 176a/13, 176a/17, 176b/2, 176b/5, 176b/6, 176b/10, 176b/12, 176b/16, 177a/3, 177a/8, 177a/11, 177a/17, 177b/2, 177b/7, 177b/13, 178a/2, 178a/3,

178a/10, 178a/14, 178a/17, 178b/4, 178b/8, 179a/7,179a/11, 179a/15, 179b/1, 179b/10, 179b/10, 179b/12, 179b/13, 179b/15, 180a/1, 180a/3, 180a/5, 180a/15, 180b/1, 181a/7, 181a/8, 181a/10, 181b/10, 181b/14, 181b/16, 181b/17, 182a/1, 182a/5, 182b/6, 182b/11, 183a/4, 183a/5, 183a/7, 183a/9, 183a/17, 183b/5, 183b/6, 183b/9, 183b/15, 184a/4, 184b/4, 184b/7, 184b/10, 184b/11, 184b/15, 185a/5, 185a/8, 185a/10, 185a/15, 185b/2, 185b/4, 185b/4, 185b/6, 186a/4, 186a/5, 186a/7, 186a/12, 186a/15, 186a/17, 186b/3, 186b/12, 186b/13, 187a/5, 187a/13, 187b/4, 187b/9, 187b/16, 187b/16, 188a/6, 188a/7, 188b/2, 188b/6, 188b/7, 189a/2, 189a/3, 189a/12, 189b/13, 189b/14, 190a/1, 190a/6, 190b/4, 190b/7, 190b/13, 190b/17, 191a/3, 191a/8, 191a/17, 191b/3, 191b/5, 191b/6, 191b/12, 191b/16, 191b/16, 192a/7, 192a/11, 192a/13, 192a/16, 192a/17, 192b/2, 192b/5, 192b/7, 192b/10, 192b/15, 193a/2, 193a/4, 193a/4, 193a/5, 193a/10, 193a/12, 194a/1, 194a/4, 194a/9, 194a/10, 194b/1, 194b/7, 194b/9, 194b/12, 194b/16, 194b/17, 195a/2, 195a/9, 195a/17, 195b/2, 195b/3, 195b/14, 196a/16, 196b/5, 196b/8, 196b/9, 196b/9, 196b/10, 196b/13, 197a/3, 197a/10, 197a/17, 197b/2, 197b/7, 197b/10, 197b/14, 197b/15, 197b/16, 197b/17, 197b/17, 198a/4, 198a/12, 198a/13, 198a/14, 198b/3, 198a/15, 198b/13, 199a/4, 199a/7, 199a/9, 199a/15, 199a/16, 199a/17, 199b/5, 199b/5, 199b/11, 199b/12, 199b/14, 200/a1, 200a/2, 200a/8, 200a/12, 200a/13, 200a/14, 200a/17

bilen İle, birlikte → **birle, bile**

b. 181b/14

bi'l-ḫayr < *Ar.* Hayırla, uğurlu olarak

b. 161a/1

biliglik Bilgililik, bilgelik

b. 152a/5

bi'l-istiḥḳāḳ < *Ar.* Hakkıyla, liyakatli olarak

b. 164a/12

bi'l-istiḳlāl < *Ar.* İstiklal üzere, başlıbaşına

b. 121b/11

bi'l-küll < *Ar.* Büsbütün, bütün, tamamıyla

b. 139a/2, 181a/3, 181b/1, 196a/8

bīma'nā < *Far.+ Ar.* Manasız, anlamsız

b. 171a/4

bīmārlıḳ < *Far.+T.* Hastalık

b. 180a/17

bīmeşveret < *Far.+Ar.* Danışmaksızın

b. 138b/8

bīmuḥābā < *Far.* Çekinmeden, sakınmadan

b. 178b/3

bīmüdārā < *Far.* Açıkça, riyasız

b. 135a/16

bīmürüvvetlıġ < *Far.+Ar.+T.* Mürüvvetsiz, insaniyetsiz

b.+ıdın 108a/5

bin < *Ar.* Oğul, oğlu

b. 150b/16, 163b/3, 181a/14, 186a/2, 198b/3

binā < *Ar. binā'* Yapı, bina

b. 125b/14, 139a/3, 185a/17, 187b/14, 188a/6, 188a/11

b. ḳıl- 135a/12

b.+sı 188a/6, 163b/14, 159b/7, 146b/12, 188a/3

b.+sınıŋ 187b/6

b.+sıġa 135a/12, 187b/11

b.+larġa 188a/6

bināgūş < *Far.* Kulak memesi

b.+ıdın 185b/16

bīnaẓīr < *Far.+Ar.* Eşsiz, benzersiz

b. ér- 193b/11

b.+niŋ (emir-i b.) 121b/6

bīnevā < *Far.* Zavallı, fakir, muhtaç

b. 153b/10

bīneyl-i maḳṣad < *Far.+Ar.* Amacına ulaşmaksızın

b. 162a/16

bīneyl-i murād < *Far.+Ar.* Muradına ermeksizin

b. 173b/15, 166b/17

bīnihāyet < *Far.+Ar.* Nihayetsiz, sonsuz

b. 139a/17, 193b/13

b.+din 188b/5

bīniş < *Far.* Görme, görüş; basiret

b. 140a/2

bīpāyān < *Far.* Sonsuz, tükenmez

b. 180b/3

b. bile 177b/2

b.+nı 195b/17

b.+ıġa 192a/16

bīpervālıḳ < *Far.+T.* Çekinmemezlik

b. 181a/16

bīpīr < *Far.* Pirsiz, piri olmayan

b. 193b/7

bir Bir

b. 105a/2, 130a/17, 136b/16, 147b/15, 152a/12, 155b/1, 155b/3, 170b/17, 176b/5, 136b/16, 156b/17, 138b/15, 101b/7, 114b/5, 169a/4, 183a/17, 118a/4, 137a/1,

110b/14, 156a/5, 168a/15, 110a/8, 186b/13, 122b/16, 102b/7, 114a/13, 144b/8, 187b/1, 165b/11, 106a/17, 150a/6, 158a/17, 114a/5, 121a/6, 107a/11, 105a/6, 170b/15, 173b/6, 187a/16, 147a/6, 189b/6, 132a/17, 132a/1, 186b/3, 189b/6, 183a/9, 101b/14, 137b/9, 106b/9, 177a/11, 127b/12, 163b/16, 123a/15, 188a/16, 163b/17, 150a/2, 114a/16, 111a/17, 114a/17, 181a/11, 114a/17, 122b/3, 109a/8, 120b/4, 136b/17, 149b/2, 176a/17, 174a/12, 134a/1, 100b/11, 186a/12, 114a/13, 108a/10, 138b/3, 199a/16, 155b/10, 135b/6, 186a/11, 113b/11, 132b/12, 113b/11, 142b/4, 188b/11, 173a/14, 199a/10, 106a/4, 133b/5, 189a/16, 159a/13, 106a/12, 153a/2, 190a/4, 168a/1, 136b/9, 184b/6, 145a/14, 140b/4, 106a/3, 179a/8, 124a/10, 122a/17, 109b/13, 150b/1, 140a/4, 153b/11, 186b/17, 155a/7, 184b/8, 129a/8, 180b/8, 162b/9, 113a/5, 187b/10, 139b/6, 106a/3, 159b/16, 122a/7, 154b/12, 141a/14, 107b/12, 152b/9, 130b/12, 145b/1, 152b/9, 173a/2, 180a/17, 177a/1, 128b/13, 130b/2, 120a/6, 180b/13, 139b/4, 180b/9, 133a/5, 140b/3, 125b/17, 139a/11, 193a/8, 130b/14, 199b/7, 177b/9, 109a/13, 105b/17, 129a/2, 179a/17, 179a/7, 153b/3, 157b/12, 119a/9, 167b/8, 145a/17, 112a/11, 150b/8, 133a/10, 111b/4, 161a/2, 187a/4, 130b/14, 159b/13, 198b/16, 108a/4, 122b/17, 146a/9, 101a/6, 109b/11, 105b/11, 103a/9, 130a/7, 143a/10, 107a/9

b.+in 151a/5

b.+i 128a/4, 180b/5, 156b/6, 125b/1, 155a/11, 163b/17, 130b/10, 128a/5, 161b/16, 155a/11, 197b/14, 171b/1, 139a/12, 120a/14, 144b/2, 101a/12, 180b/4, 156b/5, 155b/13, 139a/13, 125b/2, 171b/5, 169a/5, 171a/9, 179a/15, 155a/12

b.+i 152b/13

b.+iniŋ 156a/5

b.+ini 131a/6

b.+iġa 114b/8

b.+ige 155a/2, 187a/6

b.+ide 120a/2, 187a/11, 189a/6, 197a/8

b.+idin 114b/4

b.+isi 127b/2

birāder < *Far.* Erkek kardeş

b. 177a/14

bir(i)biri Birbiri

b.+ġa 180b/6

b.+iniŋ 114b/13, 154b/10, 185b/11

b.+leriġa 186b/1

birev Birisi, her birisi

b. 107b/9, 106a/16, 108a/13, 113a/1, 131b/12, 153b/4, 186b/13

b.+ġa 114a/17, 195b/6, 195b/7

b.+ge 106a/12

b.+din 105b/14

bīreyb < *Far.+Ar.* Kuşkusuz

b. 159b/12

birle İle, birlikte → **bile, bilen**

b. 140b/2, 153b/5, 112b/5, 122a/7, 121b/1, 162a/4, 175a/1, 198a/6, 103b/15, 154b/11, 150b/8, 193a/13, 106a/15, 158a/4, 168a/5, 123b/16, 184a/1, 167a/16, 160a/17, 168a/6, 193a/17, 151a/6, 146a/14

biryān < *Far.* Bir tür kebap

b. bol- 101a/6

bisāṭ < *Ar.* Kilim, minder, döşeme, yaygı

b. 137b/17, 158a/6

b. bol-up dur- (şeref-endūz-ı taḳbīl-i b.) 194b/12

bisāṭ-būslıḳ < *Ar.+Far.+T.* Yaygı (kilim, halı vb.) öpme

b. 199b/17

bīşebātlıḳ < *Far.+Ar.+T.* Sebatsızlık, döneklik

b. ḳıl- 181b/2

bister < *Far.* Yatak, döşek

b. 101b/16, 141a/16, 152b/8, 163a/10

bisyār < *Far.* Çok

b. 119b/12, 124b/16, 125b/4, 127a/13, 136a/3, 146a/6, 153a/1, 186a/1, 190b/4, 182b/5, 182b/16, 193b/9, 194b/11, 195b/15

b. bile 165b/1

b. (bol-dı b.) 154a/10

b. (ḳıl-dı b.) 155a/4

bīş < *Far.* Çok, fazla

b. 165a/10

bīşe < *Far.* Orman, meşelik, sazlık, koru

b. 105b/3

b.+ġa 105b/16

b.+si 162a/1

b.+si içre 100b/8

b.+sidin 105a/5

b.+lerde 160a/15

bīşümār < *Far.* Hadsiz, sayısız, pek çok

b. 119b/13, 146a/6, 153a/2, 182b/5, 186a/1, 195b/15, 198b/17

b. bile 127a/14, 190b/4, 194b/12

b. ḳıl- 124b/17

b.+nı 136a/4, 193b/9

bişür- Pişirmek

b.-ür 106a/6

b.-ür ér- 106a/7

b.-üp 105b/16

bītaġyīr < *Far.+T.* Değiştirmeksizin, bozmaksızın

b. 148b/1

be-ṭarīḳa-ı istimrār < *Far.+Ar.* Süreklilik yoluyla, istikrarla

b. 171a/12

bītedbīr < *Far.+Ar.* Tedbirsiz

b.+niŋ (emir-i b.) 117b/12

bītevaḳḳuf < *Far.+Ar.* Durmaksızın, durmadan

b. 195b/4

biti- Yazmak

b.-p 189a/13

b.-p durur+lar 168b/8

bīvāsıṭa < *Far.+Ar.* Aracısız, doğrudan

b. 118b/2

bīvefā < *Far.+Ar.* Vefasız, hayırsız

b.+dın 107a/3

b.+lıġdadur 107a/1

bīvehm < *Far.+Ar.* Kuruntusuz, kaygısız

b. 195b/5

biy Ünvan adı

b. 130b/3

b.+ġa 148b/15, 143b/6

bīżābṭlıġ < *Far.+Ar.+T.* Düzensizlik, zaptedilmezlik

b.+ıdın 180b/14

bīżarar < *Far.+Ar.* Zarar-ziyansız, eksiksiz

b. 175b/9

biz Kişi zamiri

b. 189b/11

b.+niŋ 157b/6

b.+ġa 174b/8

b.+leriŋ 199b/9

b.+leri 105b/16

b.+lerġa 144b/7

boġ(u)z Boğaz

b.+ıġa 123a/15

bol- Olmak

b.-ur 172b/16, 144b/11, 143a/16, 165b/17, 173b/4, 131a/1, 163b/17, 133a/8, 184a/17, 158a/7, 162a/10, 184b/2, 184b/3, 152b/11, 130a/16, 191a/13, 143b/1, 168a/17, 144a/15, 116a/5

bol-ur ér-di 152a/10, 158a/10

b.-urġa 191a/15

b.+dı 105a/15, 116a/15, 157a/1, 125a/17, 105b/10, 162b/14, 192b/13, 190a/3, 116a/16, 154b/7, 109b/10, 160b/14, 134a/6, 150b/15, 100b/11, 106a/6, 103a/4, 105b/17, 113b/15, 125b/4, 184b/2, 188a/4, 154b/7, 158b/14, 183a/16, 102b/17, 154b/12, 106a/11, 182a/1, 189a/4, 125a/12, 124b/2, 113b/2, 113b/2, 161a/2, 147b/12, 100b/10, 117a/3, 128b/12, 113b/10, 131b/9, 190a/17, 105b/4, 130b/10, 188b/14, 108a/12, 126b/4, 106a/4, 176b/16, 106a/14, 184b/13, 133b/17, 130b/8, 154a/16, 178a/6, 101b/17, 104a/4, 154a/10, 190a/6, 154a/8, 116a/16, 190a/7, 107a/16, 163b/9, 133a/6, 154a/17, 118b/16, 107a/8, 111a/8, 125a/4, 154b/5, 168b/13, 116a/17, 179b/13, 154b/4, 154b/2, 193b/14, 144a/11, 154b/3, 189b/2, 154b/1

b.+duŋ 153b/2

b.+dılar 191a/4, 160b/2, 191b/8, 177b/2, 193a/12, 101b/10, 105a/17, 113a/9, 111b/11, 101a/16, 102b/9, 113b/4, 183a/7, 166a/11, 113b/5, 127a/12, 161a/4, 193b/13, 102b/13, 130b/17, 175a/12, 181a/13, 176b/12

b.-mış durur 187b/4, 198a/4

b.-ġa-sén 144b/13

b.-ġay 146b/12, 136b/2, 159a/1, 171b/5, 159a/4, 194b/1, 160a/16, 174a/7, 148b/2, 175a/6, 105a/12, 105a/6

b.-ġay-miz 199b/3

b.-ġaylar 142b/12, 179a/3, 175a/5

b.+ġıl 107b/16

b.-sun 131a/5, 108b/10, 151b/15, 125a/16, 154a/14, 157b/11, 140a/3, 151a/7, 129a/14, 178b/13, 156b/11, 172b/5, 118b/12, 134a/14, 112a/15, 115b/13

b.-uŋ 110a/11

b.-sunlar 190b/16

b.-sa 152b/13, 157a/3, 143a/6, 187a/6, 112a/14, 112a/14, 114b/6, 175b/12, 188a/16, 119b/6, 114a/5, 198a/16, 177a/12, 167a/2, 186a/12, 115b/14

b.-saḳ 192a/9, 199b/10

b.-saŋız 176a/15

bol-up 100b/13, 100b/16, 101a/2, 101a/3, 101a/5, 101a/6, 101b/1, 101b/7, 101b/8, 101b/16, 102a/3, 102a/7, 102b/1, 102b/8, 102b/15, 104a/6, 104a/11, 104a/16, 104b/8, 105a/3, 105a/5, 105b/3, 105b/4, 106a/5, 106a/11, 106b/12, 107a/14, 108a/10, 108a/12, 108b/5, 109a/17, 109b/6, 109b/14, 110a/8, 110a/17, 110b/2, 110b/3, 110b/5, 110b/13, 110b/16, 111a/4, 111a/12, 111b/12, 112a/5, 112a/15, 112a/16, 112b/11, 113a/2, 113a/16, 113b/1, 113b/2, 113b/10, 113b/14, 113b/17, 114a/1, 114a/9, 115a/13, 115a/14, 115a/15, 115a/17, 115b/6, 115b/9, 115b/16, 115b/17, 116a/3, 117a/10, 117b/6, 118b/9, 118b/10, 119a/9, 119a/14, 119b/1, 119b/16, 120a/4, 120a/15, 120b/6, 121a/3, 121a/10, 121b/3, 121b/9, 121b/16, 122a/12, 122b/14, 123b/13, 123b/17, 124a/1, 124a/4, 124a/7, 124b/1, 124b/16, 124b/17, 125a/9, 125a/13, 125b/11, 125b/14, 126a/5, 126a/17, 126b/8, 126b/11, 126b/14, 126b/15, 127b/2, 127b/10, 128a/13, 128b/12, 129b/14, 129b/16, 130a/2, 130a/8, 130a/12,

130a/13, 131b/3, 131b/10, 132a/14, 132a/15, 132b/2, 132b/3, 133a/15, 133b/3, 133b/14, 134a/3, 135a/10, 135a/11, 135a/16, 135b/2, 137b/15, 138b/6, 139a/9, 140a/8, 140a/17, 141b/8, 142b/13, 143a/12, 143b/1, 144a/1, 144a/6, 145a/3, 145a/9, 145b/7, 146a/14, 146b/14, 147b/14, 148b/11, 148b/13, 148b/15, 149b/14, 150a/13, 150a/15, 150a/16, 150a/17, 150b/4, 150b/13, 152a/3, 152a/16, 152b/7, 156b/7, 157a/1, 158a/1, 158a/7, 158b/13, 159b/10, 159b/11, 159b/13, 160a/2, 160a/13, 160a/15, 161b/1, 161b/2, 161b/6, 162a/12, 162a/17, 162b/9, 163a/1, 163a/6, 163a/10, 163a/11, 164b/17, 165a/6, 165b/7, 165b/13, 165b/13, 165b/14, 165b/15, 166a/10, 166b/16, 167a/13, 167a/14, 167a/15, 167b/1, 167b/5, 167b/9, 168a/2, 168a/6, 168a/14, 168b/12, 169a/6, 169a/15, 169b/4, 169b/17, 170a/1, 170a/6, 170a/8, 170a/11, 170b/7, 171a/6, 171a/13, 171b/15, 172a/1, 172a/3, 172a/10, 172b/4, 172b/10, 173b/5, 174a/8, 174b/1, 174b/17, 175a/1, 175a/5, 177a/7, 177a/13, 177b/8, 177b/15, 177b/16, 178a/14, 178b/9, 179a/1, 179a/2, 179a/4, 180b/17, 181a/14, 182a/9, 182a/16, 182b/3, 183b/8, 183b/17, 184a/14, 184b/2, 184b/4, 184b/6, 184b/13, 185a/12, 185a/14, 185b/6, 185b/12, 185b/14, 185b/17, 186a/8, 186a/12, 187b/16, 188a/4, 188a/6, 188a/8, 188a/9, 188a/10, 188b/11, 189b/4, 189b/15, 190b/2, 190b/11, 190b/15, 191a/9, 192a/3, 192a/5, 192b/2, 192b/9, 192b/17, 193a/5, 193a/7, 193a/16, 193b/7, 194b/5, 195a/2, 195a/13, 195b/11, 195b/15, 196a/8, 196b/3, 197a/1, 197a/7, 198a/8, 198b/8, 199a/3, 199a/10, 199b/17, 200a/10

b.-up ér- 100b/14, 138a/4, 138a/15, 160b/11, 180a/17, 189a/11, 189a/12

b.-up érdim 183a/9

b.-up érdiler- 160b/2, 163a/16, 166a/17, 199a/12

b.-uptur 153a/14

b.-up durur 103b/11, 104a/12, 104b/17, 105b/5, 108a/1, 108a/15, 126a/13, 132b/3, 133b/2, 135b/3, 136b/6, 136b/13, 144b/1, 146a/7, 146a/17, 147a/16, 148a/8, 148b/16, 149a/4, 152b/10, 155b/12, 156a/10, 156b/1, 157b/14, 167a/11, 168a/10,

171b/3, 172a/5, 173b/9, 174a/12, 174b/12, 177a/14, 186b/2, 186b/13, 186b/16, 193b/9, 194b/14, 196a/1, 196b/17, 198b/6, 198b/9, 198b/16

b.-up dururlar 104a/7, 104b/10, 108b/1, 110a/8, 114b/5, 114b/12, 116b/6, 119b/4, 120b/2, 122b/6, 123a/15, 123b/8, 123b/14, 124b/6, 125b/3, 126a/14, 126b/7, 127a/9, 127a/15, 127b/15, 129b/13, 133b/15, 139b/11, 140a/15, 142a/5, 144b/2, 145b/17, 149a/8, 167b/12, 175a/9, 175b/3, 176b/12, 179a/12, 179b/4, 179b/11, 180b/2, 182b/2, 182b/10, 185b/7, 186a/13, 186b/1, 186b/5, 186b/6, 186b/16, 190b/2, 191a/2, 191b/10, 192a/2, 194b/5, 194b/12, 195a/14, 197a/12, 199a/10

b.-up durur ér-di 103b/3, 103b/11, 148a/16, 155b/14, 160a/15, 161a/14, 164a/14, 171b/8, 177a/2, 180a/11, 185a/5, 187b/13, 199b/9, 199b/12

b.-up durur ér-diler 160a/6, 170a/14

b.-ay 156b/1

b.-uban 185a/1, 158a/15, 136b/7, 106a/15, 154b/13

b.-ġunça 144a/2

b.-ġan 169b/15, 156b/15, 183a/10, 117a/15, 187a/11, 178a/11, 195b/12, 133b/10, 196b/4, 181b/13, 161a/4, 163b/2, 128a/10, 173a/15

b.-ġanda 185b/5, 136b/9

b.-ġandın 160b/12, 173a/14, 187b/2, 164b/3, 176b/1, 135b/4

b.-ġanınıŋ 137a/11

b.-ġanın 103b/9, 127b/6

b.-ġanımdın 117a/8

b.-ġanı 128a/3, 118a/8, 145b/17

b.-ġanlar 196a/5

b.-ġanlardın 136b/14

b.-ġudék 168a/16

b.-ġusı 181a/5, 172b/9, 173a/11, 157b/8, 187a/5, 131a/6

b.-ġusı dur- 125a/14

b.-a al- 104a/15, 107b/14, 108b/2, 144b/8, 164a/2

b.-a başla- 119b/5, 157b/17

b.-mas 160b/1, 138b/9, 136b/3, 133a/9, 152b/2, 133a/8, 107a/4, 146a/13, 107a/4, 133a/7

b.-mas ér- 152a/14

b.-mas durur ér-152b/2

b.-masdın 143a/8

b.-madı 102a/3, 126b/14, 139a/1, 125b/5

b.-madılar 154b/10

b.-mamış 171b/5

b.-maġay 151b/5, 166b/14

b.-maŋ 155b/4

b.-maŋız 155b/5, 155b/6

b.-masam 103a/10

b.-masam ér- 103a/9

b.-masa 148a/16, 159a/3

b.-mayın 108b/1

b.-may 139a/2, 187a/17, 175b/9, 181b/1, 142a/11, 175b/13, 172a/2, 195b/5, 122b/3, 124a/17, 133a/5

b.-maydur 102b/8

b.-may durur 172a/17

b.-may durur ér-129b/13

b.-maġan 155a/6

b.-maġudék 116a/4

bolġuluḳ Olmaklık

b. 148b/1

bolmaḳ Olmak

b. 150b/9, 107a/3

b.+nı 112a/8

bostān < *Far.* Bahçe, sebze bahçesi

b. 150a/12, 116a/15

b.+ı 152a/16, 158b/2, 157a/8

b.+ınıŋ 146a/1

b.+ın 138a/12

b.+ıġa 156b/9, 135b/9

b.+ıda 159b/9

bostān-sarāy < *Far.* İç bahçe

b. 178a/4

botra- Perişan olmak, dağılmak

b.-ban 176b/14

boy(u)n Boyun

b. 173b/14, 129a/6, 122b/15

b.+ıġa 109a/3, 198b/3

b.+ıŋızda 176a/15

b.+larıġa 197a/2

bölek Hisse, pay; bölüm, kısım

b. 147b/15, 173b/6, 102b/7, 183a/17, 109b/13, 122b/16, 177a/11, 121a/6

b.+in 130b/2

böri Kurt

b.+si 109b/15

börk Başlık, börk

b.+in 109a/2

böyle Böyle

b. 103b/17, 199b/6

bu (I) İşaret zamiri

b. 103b/14, 106a/13, 114a/7, 114b/1, 114b/16, 150b/1, 150b/8, 153b/7, 153b/16, 154a/7, 154a/15, 154b/8, 154b/17, 155a/8, 155a/17, 158b/8, 171a/7, 171a/9, 186a/11, 189b/7, 189b/10

b.+lar 172b/6, 137a/1, 168b/3, 111b/8, 173a/2;

b.+larnıŋ 137a/2

bu (II) İşaret sıfatı

b. 132a/16, 125a/14, 129a/12, 178b/8, 162a/16, 193a/4, 165a/8, 129a/12, 102b/4, 174b/11, 148b/8, 178b/3, 132b/10, 165a/11, 161b/11, 162a/16, 175a/14, 129a/7, 179a/1, 132a/7, 103a/1, 103b/11, 106a/17, 102b/9, 129a/15, 180a/11, 193b/15, 160b/10, 123a/17, 145a/13, 165a/11, 103b/12, 161b/8, 117a/1, 102b/3, 192a/4, 160b/9, 133b/15, 129b/1, 195b/8, 178a/13, 161a/11, 117a/9, 102b/17, 145b/12, 103b/11, 161b/15, 165a/5, 192a/7, 134a/7, 132b/2, 116b/1, 106a/17, 161b/13, 132a/13, 117b/17, 125a/16, 132a/12, 120a/17, 161a/8, 178a/9, 117a/8, 125a/17, 145b/13, 173b/4, 154b/5, 125b/3, 167b/4, 131a/2, 107b/13, 190a/9, 146b/7, 173a/5, 171a/5, 167b/3, 193b/1, 173a/10, 146a/1, 173a/12, 149a/14, 101b/1, 119a/9, 101a/17, 198b/9, 167b/1, 154b/15, 198b/13, 140b/4, 122a/8, 194a/16, 140b/3, 176b/14, 130b/16, 185a/7, 120a/4, 112a/13, 112a/14, 199a/1, 190a/7, 119a/12, 140a/11, 167b/8, 112b/4, 167b/9, 154a/5, 140b/2, 112a/16, 175b/11, 190a/17, 138a/7, 173b/5, 101b/15, 114a/6, 131a/17, 118b/17, 190b/11, 156a/2, 156a/4, 166b/15, 156a/13, 102a/1, 182b/11, 163a/10, 156b/9, 156b/6, 163a/10, 156a/17, 177a/14, 175b/8, 121b/7, 167a/3, 147b/6, 139a/6, 171b/14, 139a/4, 198b/5, 188b/13, 131a/7, 139a/17, 146a/1, 131a/10, 109b/7, 183b/7, 108b/6, 196a/11, 155b/4, 183b/13, 145a/9, 138b/17, 193a/17, 105a/14, 140b/9, 110a/16, 187a/5, 187a/4, 110b/2, 172a/10, 119b/10, 169a/14, 199b/10, 150b/1, 187a/3, 143a/8, 142b/17, 125b/15, 100b/12, 110b/16, 143a/1, 150b/10, 188a/11, 108a/16, 150b/9, 150b/1, 189a/15, 196a/1,

189a/12, 193b/12, 187b/6, 125b/4, 176a/6, 125b/5, 130a/13, 109b/11, 149b/8, 172a/7, 143b/17, 187a/15, 124a/8, 187a/14, 148a/13, 150a/9, 110a/5, 189a/12, 130a/11, 172a/5, 164a/11, 151a/8, 126a/15, 153a/14, 103a/16, 144b/3, 112a/1, 109a/15, 141a/16, 111b/6, 196a/5, 172b/8, 111b/10, 141a/7, 189b/17, 101a/9, 148b/5, 153b/14, 130b/15, 140b/15, 172b/14, 112a/3, 141a/2, 119a/16, 185b/17, 119b/2, 151b/4, 142a/13, 125b/6, 186a/14, 142a/14, 164a/1, 130b/6, 194b/14, 126a/16, 108a/12, 105a/5, 119b/4, 199a/13, 111b/4, 176b/6, 111a/14, 186a/13, 100b/16, 131b/2, 181a/15, 196a/13, 115a/17, 136a/8, 115a/11, 195b/1, 102a/11, 181a/13, 145b/3, 135b/17, 135b/17, 136a/2, 181a/12, 115b/5, 145a/14, 136b/3, 136b/16, 173b/15, 114b/12, 102a/4, 114b/11, 125b/2, 105b/13, 157b/7, 104a/1, 157b/7, 115a/2, 144b/9, 115a/2, 158b/10, 106b/16, 132a/2, 121a/2, 147b/13, 191a/14, 146b/13, 148a/17, 159b/1, 180b/6, 144b/11, 125a/7, 180b/7, 106b/16, 148b/17, 177b/17, 102a/15, 166a/7, 125b/10, 191a/12, 158b/13, 135b/10, 102a/14, 197a/15, 107a/1, 102a/15, 123b/7, 115b/15, 182a/13, 136a/11, 137a/12, 172a/1, 157a/1, 128a/7, 166b/10, 128a/8, 195b/15, 156b/13, 156b/10, 102a/2

bu‘d < *Ar.* Boyut, uzaklık, menzil, aralık

b. 118b/9

buġday Buğday

b. 132b/16, 106a/17, 113b/11

b.+ın 143b/17

buġż < *Ar.* Hınç, kinlenme

b. 133a/14

Buḫārī < *Far.* Buharalı

b.+lerdin 132a/17

bulaḳ Çeşme, pınar

b. 101a/6

bulcar < *Moğ.* Askerin ya da ordunun toplanacağı yer, mevki

b. 194a/6

b.+nı 194a/7

b.+larġa 194b/3

b.+larda 194b/6

burc < *Ar.* Kale; kale kulesi; yıldız kümesi, burç

b. 120b/2, 135a/8

b.+ı 159b/10, 116b/2

b.+ınıŋ 155b/13

b.+ıġa 146b/17

b.+ıda 164b/10

b.+ıda ér- 122a/9, 189a/9

b.+ıda durur ér- 116a/10, 128a/11, 146a/16, 157b/14

bürhānü'l-ḥaḳiḳa < *Ar.* Hakikatlerin kanıtı; seçkin kişilerin adına getirilen üstünlük sıfatı

b. 137a/7

bürhānü'l-vāṣılīn < Ar. Hakikate ulaşanların kanıtı; seçkin kişilerin adına getirilen üstünlük sıfatı

b. 190a/15

bürhānü's-sālikīn < *Ar.* Saliklerin delili; seçkin kişilerin adına getirilen üstünlük sıfatı

b. 136b/12

burūc < *Ar.* Kale burçları; burçlar, yıldız burçları

b. 192b/13, 116a/11, 192b/2

burun Önde, önceki, ilk, önce

b. 110a/6, 143a/8, 156b/11, 156b/16, 177b/1, 178b/14, 194b/15

b.+dın 190a/8

b.+raḳ 104a/6, 108b/4, 122b/10, 160a/15, 173b/9, 177a/8, 196b/9

b.+lar 173a/3

burunġı Önceki

b. 104b/15, 126a/4, 137a/14, 137b/13, 147b/12, 162a/13, 165a/17, 197a/16, 101a/9

būse < *Far.* Öpücük

b. ḳıl- 142b/6

būte < *Far.* Dalları ve yaprakları yere yakın bitkiler

b. 111a/12

buyur- Buyurmak, emretmek

b.-dı 148a/4

b.-ġay 149b/6

b.-up 139a/5

b.-up ér- 117a/16

b.-up durur 124b/15, 131b/5, 132b/17, 143a/5, 164a/8, 172a/17, 180b/10, 192b/11

b.-up dururlar 130a/10, 131b/4, 179a/16, 187a/9, 191a/3

buz- Bozmak, yıkmaki harap etmek

b.-ar miz 124a/8

b.-dı 117b/8

b.-up 100b/11, 102b/12, 119b/1, 115b/12, 100b/14

b.-a kiriş- 178a/11

buzmaḳ Bozmak, yıkmaki harap etmek

b. 121a/2

buzuġ Kargaşa, bozgun

b.+ıdın 157b/12

buzuḳ Bozuk, yıkık

b. 155b/1

buzul- Yıkılmak, bozulmak, bozguna uğramak

b.-ur 102b/9

b.-dı 195a/15

b.-up 175a/17, 178b/13, 139b/12, 102b/13175a/9

b.-up durur 130a/12, 131b/1

bülbül < *Ar.* Bülbül

b. 150a/17

bülend < *Far.* Yüksek, yüce, uzun

b. 108a/14, 184b/3, 184a/6

b. bol- 116a/3

bülend-āvāze < *Far.* Yüksek sesli, yüksek sesle

b. 121b/17

bülend-pāye < *Far.* Makamı yüksek, yüksek rütbeli; değerli

b. ḳılmag+ı- 188b/6

bülend-pervāz < *Far.* Yükseklerde uçan, onurlu

b. 188b/12

bülūġ < *Ar.* Ergenlik

b. 157b/16

bünyād < *Far.* Temel; asıl, esas; bina, yapı

b. 159b/6, 163a/15, 197b/16

b.+ınıŋ 188a/11

b.+ıġa 196a/9, 188a/1

bürdbārd < *Far.* Dayanıklı, sabırlı

b.+ın 138b/17

bürrān < *Far.* Kesici, keskin

b. 182a/4

bürrende < *Far.* Kesici, keskin

b. 162a/1

bürūdet < *Ar.* Soğuk, soğukluk

b. 196a/8

büt- Bitmek, sona ermek; yetişmek

b.+ti 102b/2

b.-güdék 116a/4

bütgü Bitiş, son

b. dék 116a/4

bütkermek Bitirmek, tamamlamak

b. 101b/13

bütre- Parçalanmak, dağılmak, saçılmak

b.-p 175b/2

büzürg-vār < *Far.* Büyük, ulu, saygıdeğer (kimse)

b. 137a/16

b.+ı 141b/1, 156a/8, 126b/17, 165a/12

b.+ınıŋ 161a/2

C

cāh < *Ar.* İtibar, makam, mevki

c. 189b/3, 167a/1, 155b/3

cāhid < *Ar.* Cehdeden, elinden geldiği kadar çalışan

c. 163b/9

cāhiliyyet < *Ar.* Cahillik, bilgisizlik

c.+din 116a/5

caldu < *Moğ.* İyi bir iş veya kahramanlık için verilen ödül

c. *üçün* 101b/2

c.+lar 101b/4

cām < *Far.* Sırça, cam; bardak, şarap kadehi

c. 166b/7, 155a/13, 136b/7, 158a/7, 114a/3, 137b/8

c.+ını 154a/12

c.+ıdın 128b/15, 186b/6, 143a/11, 136b/5

cām-ı ḥayāt < *Far.+Ar.* Hayat kadehi, hayat

c.+ım 135b/12

cāmi'ü'l-feżāyil < *Ar.* Faziletleri toplayan, kişiye verilen ünvan

c. 191b/2

cān < *Far.* Can, ruh; hayat, yaşayış; gönül

c. 103b/12, 106a/11, 106a/13, 114a/5, 111b/2, 114a/10, 139b/5, 142b/6, 143a/12, 154b/10, 155b/7, 162b/13, 165b/15, 168a/4, 168a/7, 182a/5, 184b/15, 185b/3, 192a/4, 199a/5, 199a/15

c.+dur 103b/12

c.+nıŋ 185a/6

c.+nı 154a/13

c.+ġa 105a/14, 162b/11

c.+da 168a/5

c.+dın 113a/2, 112b/2, 146b/9,

c.+ımnı 111b/5, 112a/12, 103b/12

c.+ımız 112a/15

c.+ıŋız 112a/14

c.+ını 155b/5

c.+ın 132b/9

c.+ın (cevher-i c.) 199b/15

c.+ı 158b/16

c.+ıġa 170a/6, 184a/14, 114b/14

c.+ıdın 176b/14

c.+lar 171b/12

c.+ların 114b/13

c.+ları 150b/13

cān-bāzlıġ < *Far.+T.* Canbazlık → **cān-bāzlıḳ**

c. 113b/8, 193a/13

cān-bāzlıḳ < *Far.+T.* Canbazlık → **cān-bāzlıġ**

c. 114a/7

cān-feşānlıġ < *Far.+T.* Bir dava uğruna canını verme

c. 112b/4

cān-gāh < *Far.* Can azaltıcı; can evi

c.+ı 154b/16

cān-gezā(y) < *Far. cān-gezā* Can ısırıcı; öldürücü

c. 126b/10, 162b/14

c.+nı 117b/2

cānib < *Ar.* Taraf, yan, cihet

c.+din 194a/16

c.+in 129b/1, 194a/6

c.+i 106b/2, 117a/3, 160a/5, 174b/6, 176a/8, 196a/11, 200a/8

c.+iġa 105a/17, 105b/15, 107a/8, 145b/17, 164a/3, 167a/13, 169b/9, 174a/14, 174b/5, 182a/16

c.+idaġı 174b/6

c.+idin 163b/6, 177b/3, 178b/17,192b/14, 193a/9

cānsız < *Far.+T.* Cansız

c. 185a/17, 193a/17

cān-sipārlıġ < *Far.+T.* Canını feda etme

c. 104a/11

cān-sitān < *Far.* Can alan

c. bile 111b/10, 120b/13, 127b/7, 160b/3, 184b/7

c.+ın 184b/14

cān-sitānlıġ < *Far.* Can alıcılık

c. 184a/16

cān-sūz < *Far.* Can yakan

c. 101a/4

cānver < *Far. cānāver* Canavar

c.+ler 105b/5

cārī < *Ar.* Geçerli, yürürlükte

c. bol- 152b/2, 171a/12

c.+leri 106b/4

cāvidāne < *Far.* Sonsuz, ebedi → **cāvidānī**

c. 168a/9, 188b/13

cāvidānī < *Far.* Sonsuz, ebedi → **cāvidāne**

c.+din 186b/12

cāy < *Far.* Yer, makam

c.+ġa 172a/4

cāy-gāh < *Far.* Yer, makam

c. 157b/9, 174b/17, 177a/15, 188b/10

cāyī < *Far.* Yerle ilgili, yere ait

c. 153b/14

cāyiz < *Ar. cā'iz* Uygun

c. tut- 157b/5, 135b/16

cāzibe < *Ar.* Çekicilik

c. 158a/1

cāzim < *Ar.* Kararlı, kesin

c. durur 185b/15

cebbār-ṣıfātlıġ < *Ar.+T.* Cebbar sıfatına (kudret ve kuvvet) sahip olma

c. 117b/6

cebhe < *Ar.* Alın

c. 157b/17

cebhe-sāylıḳ < *Ar.+Far.+T.* Alın süren, birinin karşısında alnını yere koyan

c. 151b/3, 174b/7

cebīn < *Ar.* Alın

c.+i üze 154a/5

c.+idin 101b/7

cedd < *Ar.* Ata, dede

c. 101b/6, 125a/7

cedel < *Ar.* Sert münakaşa, kavga

c. 185b/1

Cedī < *Ar.* Oğlak (burcu)

c.+niŋ 128a/11

c.+de 151b/2, 141a/1

cedīde < *Ar.* Yeni, kullanılmamış

c.+sin 170b/5, 199b/11, 190b/14

cefā < *Ar.* Eziyet, incitme

c. 106b/17, 108a/5, 153b/5

c.+lar 113a/1

cefāyī < *Ar.* Cefalı

c. 153b/8

cehālet < *Ar.* Cahillik, bilmezlik

c. 129a/4, 141a/9, 171b/14, 172a/2, 182b/9, 184b/6, 193b/2

c.+ler 146a/13, 118a/2

cehd < *Ar.* Çalışma, çabalama

c. 134b/8, 150b/8, 152b/3, 184a/9, 187b/15, 194a/14

c. ḳıl- 136a/17

c.-i mā-lā-kelām 118a/2

c.-i mevfūr *Çok çalışma* 116a/8, 121a/7, 125b/8, 169b/14, 187b/14, 193b/3

cehennem < *Ar.* Ahirette günahkar kulların gideceğine inanılan azap yeri, tamu

c.+ġa 193b/10

celā < *Ar. celāʾ* Memleketten ayrılma, gurbete düşme

c. 107a/7, 105a/16, 113b/3, 113b/12

celādet < *Ar.* Kahramanlık, yiğitlik

c. 102a/5, 127a/10, 128b/17, 144a/16, 152a/4, 163b/9, 182a/5, 183b/15, 184a/4, 185b/7, 185b/11, 195b/16, 198a/13, 198b/8

c. sarı 150b/11

c.+de 134b/3

c.+in 145a/4

c.+iniŋ 193b/6

celādet-niẓām < *Ar.* Yiğitlerden tertip olunmuş

c.+nıŋ 151a/13

celāl < *Ar.* Büyüklük, ululuk

c. 101b/7, 187a/15

c.+din 169b/11

celālet < *Ar.* Büyüklük, ululuk

c. 151a/8, 126b/12

c.+de 171a/8, 197a/6

c.+din 167a/9

c.+ni 155a/12

c.+iŋdin 103a/10

celālet-vifāk < *Ar.* Büyüklüğe muvafık; ulu, yüce

c. (emir-i kebīr-i c.) 155b/14

celālī < *Ar.* Sultan Melekşah tarafından hazırlanan ve hicrī 471 tarihinde başlayan Güneş takvimi

c. 189a/6

c.+niŋ 189a/6

celālü'd-devleti ve'd-dīni < *Ar.* Devlet ve dinin büyüğü

c. 157b/9, 164a/12

celālü'l-milleti ve'd-dīni ve'd-devleti < *Ar.* Millet, din ve devletin büyüğü

c. 156a/3

celd < *Ar.* Kıvrak, çevik, çabuk

c. 109a/1

celīl < *Ar.* Büyük, ulu

c.+i 157b/10

celīs < *Ar.* Dost, arkadaş

c. bol- 125a/13

c.+i durur ér- 129a/15

cellādlıġ < *Ar.+T.* Celladlık

c. 198a/8

cem‘ < *Ar.* Toplama, yığma

c. 150b/4, 155a/12, 156b/2, 187b/16

c. bol- 187a/11, 190b/2, 191b/10

c. bolup durur ér- 196b/9

c. ḳıl- 106a/1, 110a/10, 149a/1, 149b/6, 159b/14, 163a/17, 167b/7

c. ét- 157a/6, 187b/13

cemā‘a < *Ar. cemā‘at* İnsan topluluğu, cemaat

c. 123b/5, 174b/5, 175b/8, 122b/12, 173a/12, 139a/17, 172b/17, 123a/10, 150a/8, 195b/14, 145b/5, 177b/13, 198b/8, 193b/16, 170a/10, 173b/7, 170a/14

c.+nıŋ 176a/7, 159b/17, 161a/16, 190b/9, 173a/17

c.+nı 173a/5

c.+sı 163a/14, 166a/8, 173a/16

c.+sınıŋ 101b/9, 111b/9, 146b/4, 166a/11, 172a/7, 186a/11

c.+sın 143b/6, 122b/10

c.+sıġa 109b/2, 152b/3

c.+sıdın 173a/13, 190b/7, 179a/9, 125a/2

cemād < *Ar.* Cansız varlıklar; ruhani hayattan uzak olan

c. 184a/15

cemāl < *Ar.* Yüz güzelliği

c. 160b/16

c.+iŋ 189b/12

c.+iŋdin 103a/9

c.+idin 101b/6

cemālü'd-devle(t) ve'd-dīn < *Ar.* Devlet büyüklerinin adına getirilen yüceltme sıfatı (Devlet ve dinin cemali)

c. 136b/15, 151b/15, 174a/1

cemālü'l-mülk ve'l-millete ve'd-dīn < *Ar.* Devlet büyüklerinin adına getirilen yüceltme sıfatı (Ülke, millet ve dinin cemali)

c. 137a/9

cem-cāh < *Ar.+Far.* Yücelikte Cem gibi olan

c.+ġa 150b/16

cemī' < *Ar.* Cümle, hep, bütün

c. 105a/10, 110b/5, 113b/4, 125a/3,130a/2, 176b/10, 198b/14, 200a/14

cem'ī < *Ar.* Toplulukla ilgili, bütüne ait

c. 161a/16, 175a/12, 176b/6

cemīl < *Ar.* Güzel

c. 157b/10

cem'iyyet < *Ar.* Topluluk

c.+i 157a/4, 194a/17

c.+iniŋ 175a/8

c.+in 114a/12, 121a/2, 159a/14, 159a/17, 160b/8

c.+iġa 118a/12, 119b/15, 163a/13, 175b/1, 195b/3

c.+leriġa 175a/10

cemşīd < *Far.* Cemşīd; parlaklık; güneşin balık burcunda olması

c. 164b/15

cemşīd-cāh < *Far.* Yücelikte Cemşīd gibi olan

c. 157b/8

cemşīdī < *Far.* Balık burcuna ait

c. 177b/5, 197a/9

cemşīd-vār < *Far.* Cemşid gibi

c. 158a/9

cenāb < *Ar.* Şeref, onur ve büyüklük terimi olarak kullanılır.

c. 143a/7, 155b/9, 156b/3, 160a/10, 170b/8, 181b/8

c.+nıŋ 192b/10

cenāb < *Ar.* Hazret; dergah, eşik, kat, huzur

c. 165a/7

c.+ıŋġa 123b/15

c.+ıġa 151b/3

c.+ıda 189a/17

cenāḥ-ı isti'cāl < *Ar.* İvedilik (acelecilik) kanadı

c. bile 164b/1

cenāze < *Ar.* cenaze

c. oḳu- 106a/2

cenbi < *Ar.* Yan, taraf

c.+ide 160a/16

ceng < *Far.* Savaş, vuruşma

c. 116b/13, 185a/17, 186a/16

cengel-miṣāl < *Far.+Ar.* orman misali

c. 120a/12

cenībet < Ar. Yedek binek hayvanı

c. 167b/11

cennet < *Ar.* Cennet

c. 135a/15, 135a/14, 158b/2

c.+ġa 158a/10

cennet-mekān < *Ar.* Yeri cennet olan

c. 116a/12, 147b/4, 149b/7

c.+nıŋ 158b/11, 159a/16, 164a/8, 166a/2, 177b/12, 187b/7

c.+dın 171a/8

cennet-miṣāl < *Ar.* Cennet misali, cennete benzeyen

c. 113b/17

cenūb < *Ar.* Güney

c.+ı 169b/12

c.+ıdın 144a/1

cenūbī < *Ar.* Güneyde bulunan

c. 102b/6, 177b/15

cerāḥat < *Ar.* İrin, yara

c. 163b/6

c.+ın 163b/7

cerāyim < *Ar.* Suçlar, kabahatler, cinayetler

c. 141b/13, 151b/2, 170b/5, 190b/13, 192a/16, 199b/11

c.+in 132b/7

cereyān < *Ar.* Akım, gidiş, hareket

c.+dın 173b/14

c.+ı 163b/5

c.+ıġa 175a/6

cerīde < *Ar.* Gazete, dergi, mecmua, tutanak

c. 166a/6

cerrār < *Ar.* Sayısız, çok; tam donanımlı ordu

c. 102b/14, 118a/7, 123a/2, 128b/4, 132a/9, 144b/17, 167a/12

cesāmet < *Ar.* Büyüklük, irilik

c.+de 168a/12

cesed < *Ar.* Ceset

c. 193a/17

c.+in 107a/14

c.+leridin 183a/13

ceşn < *Far.* Bayram; ziyafet, şölen; düğün

c. 188a/15

ç.+i 137b/4, 167b/15, 168a/2

ceşnī < *Far.* Düğünle ilgili

c. 137b/4, 167b/15

cevāb < *Ar.* Yanıt

c. 133a/12, 171a/6, 173b/15, 179a/3, 180a/4

c.+ıda 129a/16

c.+lar 146b/17

cevād < *Ar.* Cömert, eli açık

c. 139a/17

cevāhir < *Ar.* Cevherler, kıymetli taşlar

c. 121a/14, 139b/3, 157b/6, 165b/13, 170b/4

c.+in 135b/8

c.+iġa 101b/9

cevānib < *Ar.* Taraflar, yanlar

c.+dağı 137b/13

c.+din 120a/6

c.+niŋ 101b/10

c.+ni 180b/12

c.+ġa 144a/6

c.+in 199a/8, 169b/1

c.+ide 191b/1

cevelān < *Ar.* Dolanma, dolaşma

c. 193a/17, 159b/2

c.+ı 172b/13

cevelān-gāh < *Ar.+Far.* Dolaşılan yer; koşu, savaş yeri → **cevelān-geh**

c. 174b/3

cevelān-geh < *Ar.+Far.* Dolaşılan yer; koşu, savaş yeri → **cevelān-gāh**

c.+i 188b/14

cevher < *Ar.* Maya, öz; elmas, değerli taş

c. 103b/12, 111b/5, 154a/13, 199b/15

cevher-efşānlıġ < *Ar.+Far.+T.* Mücevher saçma

c. ḳıl- 137a/12

cevşen < *Far.* Zırh

c.+iġa 107b/9

Cevzā < *Ar.* İkizler burcu

c. 121a/9, 146a/16

c. ér- 197a/9

c.+da durur ér- 142b/17

cev-zehr < *Far.* Yılanın kuyruk ve başı (*Ast.* Ayın, yörüngesinde izlediği hareket noktaları)

c. 168a/13

ceyb < *Ar.* Cep

c.+iġa 111b/5

ceyş < *Ar.* Asker, ordu

c. 198b/16, 169b/5

cezā < *Ar. cezāʿ* Ceza, karşılık

c.-i girdār 160b/9, 174a/15

c.+ga yétkür- 181b/13, 184b/7

c.+sıġa 133a/1, 134a/4, 139b/10, 139b/15

c.+sın bér- 160b/6, 185a/3

c.+sın tap-187a/3

cezāyir < *Ar.* < *Far.cezā'ir* Fitilli tüfek

c. bile 169b/7

cezm < *Ar.* Kesin karar, niyet

c. eyle- 158b/16

cibillī < *Ar.* Yaratılıştan gelen, doğal

c. 121a/14, 129a/4, 137b/14, 165b/7, 176b/3, 200a/1

cidāl < *Ar.* Karşılıklı kavga, savaş

c. 166a/10

ciger < *Far.* Ciğer, bağır

c. 102b/17, 125b/4

c.+ni 102b/17

ciger-dūzlıḳ < *Far.+T.* Ciğeri delip geçme

c. 184a/5

ciger-ḫūn < *Far.* Ciğeri kanlı, çok acıklı

c. 134b/5

cihān < *Far.* Dünya, alem

c. 116a/11, 126a/5, 134b/2, 151a/4, 154a/1, 154b/5, 154b/17, 155a/17, 157a/10, 157a/17, 158a/12, 164a/1, 165a/6, 165b/4 182a/9, 184a/13, 184a/14

c. içre 117b/2, 159b/12

c. érdi 164b/10

c.+nı 129b/16, 155a/3, 157a/17, 198b/17

c.+da dur 148a/17

c.+dın 135a/12

c.+ġa 113b/2, 138a/1, 169b/8

cihān-ı bāḳī < *Far+Ar.* Öteki dünya, ölüm sonrası dünya

c.+ġa 152b/17, 117a/13

cihān-dār < *Far.* Cihanı, dünyayı tutan hükümdar, padişah

c. 154b/17

cihān-dārlıġ < *Far.+T.* Cihanı, dünyayı tutma

c. 137b/10, 157a/8, 189a/3

cihān-gerd < *Far.* Cihanı, dünyayı dolaşan

c. (ḫurşīd-i c.) 181b/14, 200a/9

cihān-sūz < *Far.* Cihanı, dünyayı yakan (Güneş)

c. 163a/4, 169a/14, 175a/7

cihāt < *Ar.* Mallar

c.+ınıŋ 143a/5

c.+ın 117a/14, 137b/15, 159a/13, 197b/16,

c.+ıġa 127a/16

cihet < *Ar.* Yan, taraf, yön; Sebep, vesile, bahane

c.+din 125b/10, 112a/3, 171a/5, 159b/14, 145b/13, 129a/7, 116b/1, 161b/8, 120a/17, 131a/2, 105a/14, 174b/11, 175a/14, 119a/8, 161b/15, 157b/7, 140b/9, 167b/8, 115b/15, 133b/15, 172a/1, 140a/11, 130b/1, 125a/17, 132a/7, 181a/12, 166b/10, 119b/2, 156a/17, 130a/13, 146b/13, 132b/2, 157a/4, 196a/11, 173b/4, 121a/2, 176a/6, 106b/16, 100b/12, 196a/13, 100b/1, 123a/17, 102a/11, 115a/11, 178b/8, 177b/17, 102a/1, 187b/6, 132a/13

c.+idin 166b/9, 106b/5, 123a/8, 158b/14, 181b/2, 173a/5, 142a/4, 148a/12, 110b/13, 159a/15, 181a/11, 172b/17, 147b/11, 122b/17, 146a/5, 181b/6, 166a/14, 122b/17, 111a/15, 161a/16

cilā-endūd < *Far.* Cila sıvanmış, cilalı

c. 159b/7

cilā-peẕīr < *Ar.+Far.* Parlatılabilir

c. 116a/3

cilav < *Moğ.* Yular

c.+ıdın 185a/6

c.+ıda 192a/13

cilav-dār < *Moğ.+Far.* Seyis, atı yularından çekerek götüren yardımcı kişi

c. 172b/1

cilav-dārlıġ < *Moğ.+Far.+T.* Seyislik

c.+ġa 168a/15, 167b/12

cilve < *Ar.* İşvelenme; görünme

c. ḳıl- 168a/17

c. eyle- 174b/16, 186a/9

c.+ġa 119a/14, 158b/13, 163b/10, 174b/16, 176a/9, 180a/8, 184a/6, 191a/1

c.+ge 191b/1

cilve-gāh < *Ar.+Far.* Cilve yeri; görünüş yeri

c. 169b/5

c.+ıda 159b/1

cilve-ger < *Ar.+Far.* Cilve eden, cilve yapan; görünen

c. 164b/11, 165b/16

cins < *Ar.* nevi, çeşit, türlü; soy

c.+iġa 188b/15

c.+idin 184b/8, 198b/1, 172b/15

cirm < *Ar.* Cisim, oylum, hacim

c. 165a/4

cism < *Ar.* Beden, gövde, madde

c. 103b/12

c. dék 150b/13

c.+ini 150b/12

c.+iġa 154b/2

cisr < *Ar.* Köprü

c. 196a/13

c.+din 196b/1

civār < *Ar.* Çevre, yöre; yakın yer

c. 113b/12, 134a/6, 136b/13, 175a/3, 190b/15, 200a/11

c.+ın 110a/15

c.+ıġa 136b/6, 153a/1, 164a/6

c.+ıda 120b/9, 129b/12

c.+ıġaça 112b/13

cū‘ < *Ar.* Açlık

c. 105a/17, 107a/6

cūd < *Ar.* Cömertlik

c.+ıdın 154a/6

cum‘a < *Ar.* Cuma, perşembeden sonar gelen gün

c. 108a/14, 135b/5, 148a/3, 164a/7, 167a/11, 170b/16, 179a/5, 190a/12, 192b/4, 193a/3, 194b/13, 194b/15, 196a/17, 199b/14

c.+da 105b/7

cūş < *Far.* Coşma, kaynama

c. 168a/10

cuvāzçı < *Far.+T.* Yayık işçisi, yağ çıkarma tezgahında çalışan kimse

c. 150a/2

cüy-bār < *Far.* Çay, dere, akarsu

c. 138a/11

cübā-ḫāne < *Far. cebe-ḫāne* Cebhane

c. 163a/1

cübbe < *Ar.* Cübbe

c. 184a/5

cüdā < *Far.* Ayrı düşmüş, ayrılmış

c. 103a/9, 103a/10

c. ol- 157a/4

c. bol- 103a/9, 169a/6, 179a/1

cühhāl < *Ar.* Bilgisizler

c. 104a/16, 140a/16

c.+ni 163b/2

c.+iniŋ 130a/6

cülūs < *Ar.* Oturma, tahta çıkma

c. 189b/17, 188b/6

c. ḳıl- 136b/10, 137a/16, 147a/10, 155b/9, 157a/14, 188b/9

c.+ıda 189b/6

cümādi'l-āḫir < *Ar.* Arabi ayların altıncısı

c. 173a/15

c.+niŋ 172a/12

c.+de 197a/16

cümādi'ṣ-ṣānī < *Ar.* Arabi ayların ikincisi

c.+niŋ 161b/15

c.+de 161a/9

cümādi'l-evvel < *Ar.* Arabi ayların birincisi

c.+niŋ 147a/12, 108b/3

cümle < *Ar.* Bütün, hep

c.+din 102a/3, 104b/13, 125b/11, 135a/13, 139b/4, 144b/1, 153a/2, 160b/14, 167b/13, 171a/9, 189a/13, 193b/8

cümle'l-mülk < *Ar.* Bütün ülke

c. bolup dur- 171b/8

cünūd < *Ar.* Askerler, ordular

c. 124b/14, 127a/3, 129b/9, 131b/3, 143b/9

cür'et < *Ar.* Cesaret

c. 140b/8, 157a/3, 182a/5, 182b/9, 184b/9

c. birle 160a/17

c. kıl- 149b/16

c. körgüz- 125b/1

c.+in 184a/8

cür'et-āṣār < *Ar.* Yiğitlik gösterenler

c. 185b/9

cüst ü cū < *Far.* Arayıp sorma, soruşturma → **cüst ü cūy**

c. 160b/11

cüst ü cūy < *Far.* Arayıp sorma, soruşturma → **cüst ü cū**

c. 156a/15

cüyūş < *Ar.* Askerler, ordular

c. 126b/1, 143b/9

cüz < *Far.* Parça, kısım; hariç, dışında, başka

c. 155b/7, 175b/5

Ç

çābük < *Far.* Çabuk, seri, hafif

ç. 109a/1

çābük-dest < *Far.* Eli çabuk

ç. 187b/13

çābük-ḫırām < *Far.* Çabuk yürüyen

ç. 145b/13

çābüklik < *Far.+T.* Çabukluk

ç.+din 127b/9

çābük-raḳam < *Far.+Ar.* Çabuk yazan

ç. 159b/1, 125a/17

çaġ Çağ, zaman, devir

ç.+da 102b/11, 109a/2, 111a/15, 113a/1, 113b/10, 126b/16, 129a/2, 130b/16, 132b/16, 144a/3, 158a/7, 162b/5, 162b/15, 164a/17, 175a/16, 184b/7, 194a/16, 195a/13

ç.+ı 103a/11, 110a/16, 114a/14, 114b/2, 151a/2, 155b/6, 159a/3, 162b/3, 200a/13

ç.+ıda 149b/10

ç.+larda 101a/10

çaġlıġ Gibi, kadar → **çaġlıḳ**

ç. 107b/10, 178a/10, 111a/7, 158a/4

çaġlıḳ Gibi, kadar → **çaġlıġ**

ç. 105b/14

çāh < *Far.* Kuyu, çukur

ç. 133a/8

ç.+ı 131b/11

ç.+ġa 131b/12

çāk < *Far.* Yarık, yırtık

ç. durur ér- 162b/6

ç. ḳıl- 162b/11

çāker < *Far.* Kul, köle

ç.+i 117a/12

çaḳır- Çağırmak, bağırmak → **çaḳur-**

ç.-ıp 118b/13

çaḳur- Çağırmak, bağırmak → **çaḳır-**

ç.-up 120a/3, 135b/7, 147b/14

çālāk < *Far.* Çevik, çabuk

ç. 109a/1, 162a/2, 179b/7,

çap- Hücum etmek, yağmalamak

ç.-ıp 110a/1, 173b/1, 193a/16, 194b/11

çāpār < *Far.* Postacı

ç. 190a/11

çapavul < *Moğ.* Yağma, çapul

ç. 111a/1, 120b/3, 121a/8, 131b/2, 143b/15, 159a/13, 159a/17, 160b/12, 176b/11, 178b/7, 197b/15

ç.+ġa 123a/9, 160a/14, 169a/17, 191a/3

ç.+ıġa 110b/16, 194b/10, 194b/15

ç.+lar 110b/9

çapavulçı < *Moğ.+T.* Yağmacı, çapulcu

ç.+lar 144b/2

çapıl- Hücuma uğramak, yağmalanmak

ç.-ġan 178a/9

çapḳula- Savaşmak, dövüşmek

ç.-p 129b/6, 179b/9

çapḳulat- Savaştırmak, dövüştürmek

ç.-ıp 144b/16

çapḳunçı Akıncı, yağmacı

ç. 178b/9

ç.+sı 178b/7

çaptur- Koşturmak, akın ettirmek

ç.-up 126a/15

çāre < *Far.* Yol; yardım, care

ç. tap- 154a/10

çarḫ < *Far.* Çark, tekerlek; dönen, devreden; felek, gök

ç. 102a/17, 113b/1, 133a/9, 151a/6, 155a/16, 159b/11, 165a/9, 188a/1, 188a/2, 198a/5

çārḳab < *Far.+Ar.* Başörtüsü, serpuş; krallara özgü bir tür elbise

ç. 182a/1

çarla- Çağırmak, bağırmak

ç.-dı 118b/4

çār-pā < *Far.* Dört ayaklı hayvanlar; davar

ç.+ların 101a/13

çāşt < *Far.* Kuşluk vakti

ç.+ġaça 178b/9

çāşt-gāh < *Far.* Kuşluk vakti

ç. 150a/4, 160a/13, 164b/11, 179b/13

ç.+da 109b/7, 110b/12, 130b/16, 130b/14, 139a/8, 189a/2, 197a/9

ç.+dın 126b/12

ç.+ġaça 174b/10

çehār-şenbih < *Far.* Dördüncü gün, Çarşamba

ç. 118b/5, 120a/2, 147b/17, 149b/6, 149b/10, 174b/2, 180a/16, 187a/11, 191a/1, 193a/1, 196b/6, 197b/9, 199a/5, 200a/9, 200a/10

ç. ér- 161a/1

çehre < *Far.* Yüz, surat

ç. 101b/4

çemen < *Far.* Çemen

ç.+i 154a/14

ç.+iniŋ 121b/17

çemen-güster < *Far.* Çemen yayan

ç. 162a/8

çemen-perdāz < *Far.* Çemen düzenleyen, bahçıvan

ç. 156b/9

çemen-ṭarāz < *Far.+Ar.* Bahçıvan

ç.+ı 115a/2

çeng < *Far.* El, pence

ç. 107b/5, 111b/8, 166a/5

ç. dék 161b/7

çengelistan < *Far.* Sık orman

ç. 105b/3

çep < *Far.* Sol, sol taraf

ç.+iniŋ 197b/12

çerāġ < *Far.* Fitil, mum

ç.+ı 162b/4, 189b/11

çerāġan < *Far.* Işıkla donatma

ç.+dur 103b/16

çerig Asker, ordu

ç. 109b/16, 112a/2, 112a/4, 112a/17, 115b/2, 119a/6, 119a/10, 126a/14, 128a/15, 130a/16, 141a/14, 143b/8, 147b/15, 148a/4, 180b/1, 180b/14, 180b/15, 181a/15, 181b/1, 182b/4, 183a/17, 186b/10, 196a/16

ç.+niŋ 107b/9, 110b/1, 145b/1, 174a/11

ç.+ni 110a/15, 192b/11

ç.+din 107b/7

ç.+i 100b/3, 100b/11, 100b/13, 102b/9, 102b/13, 111a/1, 111a/7, 111a/14, 119a/1, 124a/2, 169b/11, 176b/2, 195a/13

ç.+iniŋ 123b/4, 127a/1, 149a/12

ç.+in 102a/4, 110a/1, 110a/7, 132b/1, 178b/10, 192b/17, 196a/14

ç.+ini 149b/6

ç.+ige 139b/16

ç.+idin 110b/14, 130b/9

çerigsiz Askersiz, ordusuz

ç. 136b/3

çeşm < *Far.* Göz

ç. 168a/2

çeşme < *Far.* Pınar, su kaynağı

ç. 154a/11, 155a/4

çeşme-sārlıġ < *Far+T.* Çeşmesi bol olma

ç. 173b/4

çék- Çekmek

ç.-er 184a/15

ç.-er ér- 158a/8

ç.-di 125b/1, 185a/2

ç.-ti 102a/1, 111a/4, 147a/13, 154b/6, 171b/12, 184a/13

ç.-tiler 144a/14, 150a/5, 160b/5, 153a/2

ç.-sem 109a/15

ç.-se 153b/2

ç.-seler 162a/1, 155a/15

ç.-ip 140a/8, 120a/15, 182a/1, 192a/16, 166a/16, 150b/10, 185b/11, 102a/5, 198a/13, 162b/10, 163a/3, 101b/13, 138a/2, 185b/7, 182b/16, 187a/5, 169b/5, 145b/10, 187a/14, 171a/1, 150a/10, 145a/4, 125b/5, 126b/10, 136a/5

ç.-medi 171b/17

ç.-mey 124a/1

çékdür- Çektirmek

ç.-üp 147a/10

çékil- Çekilmek, çekme işine maruz kalmak

ç. 195b/15

çékmek Çekmek

ç.+din 142b/13

çıḳ- Çıkmak

ç.-dılar 101a/9

ç.-ıp 109b/2, 193a/10, 192a/9, 174a/5, 143b/16, 194b/17, 119a/12, 195a/13, 144a/2, 146a/16, 123a/12, 100b/11, 183b/6, 175a/16, 199b/17, 195a/16, 148b/3, 158b/10, 174b/3, 180a/1, 109a/10, 180b/12, 186a/6, 124b/5, 199a/17, 102b/12, 130a/11, 165a/15, 192a/13, 120b/7, 143a/16, 123a/9, 104b/5, 104a/8, 128a/5, 150a/1, 173a/14, 132b/3, 113a/3, 110a/16, 195a/6, 142b/9, 109a/7, 190a/3

ç.-ġalı 148b/13

ç.-ar (ç. henġāmıda) 127b/7

ç.-ġan 169b/16, 190b/4

ç.-ġusı 123b/10

ç.-a al- 100b/17, 132a/16

ç.-ma! 115b/8

çıḳar- Çıkarmak

ç.-ur-sen 107b/15

ç.-dı 141a/5, 194a/1, 126a/3

ç.-dılar 143a/1, 145b/5

ç.-tı 142b/13, 127a/5, 149b/15, 129b/17, 190a/13, 184b/15

ç.-tılar 172b/4, 148a/13, 131a/17

ç.-sa 144b/8

ç.-ıp 128b/17, 123b/5, 123a/12, 145a/4, 126b/12, 144b/16, 176b/11, 146b/13, 170a/6, 129a/8

ç.-up 159a/13, 138b/13

ç.-ġa (ç. ḳoymadı) 107b/11, 132a/7

ç.-ġalı 131a/12

ç.-a almadılar 124a/4

ç.-masun 120a/17

çıḳarma çıkarma, çıkarmak

ç.+ġı 189b/15, 172b/12

çıḳmaḳçı (Bir yerden) çıkmak isteyen, çıkmaya niyetlenen

ç. 100b/14

çiçek Çiçek

ç.+ler 150a/12

çīn < *Far.* Kıvrım, büklüm; Çin ülkesi

ç. 154a/5, 191a/8

ç. (reşk-i nigār-ḫāne-i ç.) 167b/3, 178a/3

Çingizī Cengiz sülalesine mensup

Ç.+niŋ 188b/17

Çingiziyye Cengiz sülalesine mensup

ç. 156a/12, 156b/15

çīnī < *Far.* Çini, sırlı kap

ç. 168a/6

çū < *Far.* Çünkü; için

ç. 119a/15, 158a/3, 159a/4, 171b/1, 184a/11, 191a/13, 191a/13, 193a/14, 193a/17

çūb < *Far.* Ağaç, değnek, odun, sopa

ç. 199a/2

ç.+ı 165b/13

çuġz < *Far. çuġd* Baykuş

ç. 105a/5, 188b/13

çü < *Far.* Gibi; için; çünkü

ç. 109a/3, 123b/14, 142a/7, 165a/10, 181a/4, 181a/4, 189b/4

çün < *Far.* Gibi; için; çünkü

ç. 112b/5, 194b/6, 196a/7, 148a/10, 116b/2, 176a/11, 167b/3, 188b/9, 199b/12, 174b/2, 192a/4, 107b/10, 114b/10, 140b/3, 157a/17, 107b/3, 157a/6, 114b/8, 114b/4, 137a/12, 164a/12, 170a/1, 168a/10, 197b/3, 103a/1, 167a/17, 199a/12, 171b/12, 105b/17, 141a/6, 101a/3

çüst < *Far.* Çevik, kıvrak; düz, muntazam

ç. 144a/6, 184b/16, 179b/7, 182a/1, 184a/10

D

dād < *Far.* Adalet, doğruluk; ölçü; pay

d. 112b/17, 171b/1, 152a/14

d.+ın 123a/16, 126b/13, 158a/6, 178b/5

d.+ıġa 115a/9

dād-ḫ̌āh < *Far.* Hak, adalet isteyen, şikayetçi

d. 154b/3

dād-ḫ̌āh < *Far.* Bir askeri rütbe

d.+nıŋ 104a/1

daġdaġa < *Ar.* Gürültü, patırtı

d. 141b/15, 149a/7

d.+sı 177a/3

daġı Dahi

d. 144a/1, 181a/10, 157b/13, 193a/10, 165a/9, 158b/6, 181b/11, 187b/6, 114a/14, 106a/14, 147a/5, 158b/10, 110b/8, 104a/3, 136b/17, 162a/5, 159b/4, 168b/3, 150a/5, 135a/5, 116a/11, 176b/9, 132b/10, 159b/2, 109b/17, 181a/7, 124a/11, 159a/6, 135a/12, 192b/5, 147b/12, 162a/5, 133a/1, 147a/8, 144b/4, 105a/14, 146b/5, 103a/10, 171b/9, 140a/9, 195b/13, 173a/3, 185b/7, 148b/11, 186a/6, 176b/17, 171b/10, 152a/8, 164b/7, 186a/16, 152b/4, 186a/1, 147a/11, 156a/6, 155b/8, 142b/12, 138b/15, 144a/17, 183a/9, 180a/5, 183a/4, 132a/6, 151a/3, 139a/7, 149a/14, 123a/15, 147a/7, 104b/16, 127b/3, 119b/7, 139a/11, 101b/3, 156a/14, 105b/2, 133a/9, 161a/12, 170b/11, 191b/13, 160b/2, 134a/2, 134a/10

daġlıġ < *Far.+T.* Yaralı

d. 154b/12, 150a/16

dāh < *Far.* Hizmetçi; korkak, aşağılık (kimse)

d. 107a/2

dāḫil < *Ar.* İç, içeri; mensup

d. bol- 107a/8

d. ḳıl-ıp 198b/10

d. ḳıl-ıp dur- 125b/16

d. bol-up 160a/13, 177b/16

d. bol-may 142a/11, 175b/13, 172a/17, 187a/17

d. bol-ġanda 185b/5

d. bol-a al- 104a/14

daḫl < *Ar.* Girme, karışma; eleştiri

d. 158b/12

dā'iye < *Ar.* İçten gelen duygu, istek

d. 168b/6

daḳīḳa < *Ar.* Dakika, an

d. 104a/3, 186a/17

ḍalālet < *Ar.* Doğru yoldan sapma

ḍ. 122a/4, 171b/16, 172b/11, 191b/13, 191b/16, 193b/2, 199a/15

d.+ġa 161a/15

ḍ.+i 172a/3

ḍalālet-peymāy < *Ar.+Far.* Yanlış yollarda gezen, doğruluktan sapmış

ḍ. 183a/4

ḍalālet-pijūh < *Ar.+Far.* Kötülük arayan, doğru yoldan sapmış

ḍ.+nı 184b/5

ḍalālet-taḫmīr < *Ar.* Mayasında kötülük olan, sapkın doğalı

ḍ. 184b/8

ḍalālet-tedbīr < *Ar.* Delalete düşmekten sakınan

ḍ. 193b/7

dām < *Far.* Tuzak, ağ

d. 140b/2, 161a/13

dāmān < *Far.* Etek, kenar

d.+ıġa 157a/4

dāmen < *Far.* Etek, kenar

d. 166a/5, 169a/7, 182a/4, 199b/2

d.+iġa 167b/6

d.+leridin 180a/6

dāmene < *Far.* Dağ eteği, çevresi

d.+sin 190b/6

d.+side 126b/6, 177b/15, 179a/8

dāmengīr < *Far.* Etek tutan; hasım, davacı, şikayetçi

d. 158a/1

dāne < *Far.* Tane, tohum

d. 140b/2

d.+si birle 121b/1

d.+sin 134b/14

dāniş < *Far.* Biliş, bilgi, ilim

d. 134b/10, 140a/1, 158a/4

dāniş-mend < *Far.* Bilgili

d. 133a/3, 134a/15, 157b/11

dārā < *Far.* Sahip; dokuzuncu Keyānī hükümdarı; hükümdar

d. 154b/16, 180a/12

dārü'l-emāre < *Ar. dārü'l-emmāre* hükümet dairesi; başkent → **dārü'l-emmāre**

d. 161a/1, 164b/12, 174a/4

dārü'l-emmāre < *Ar. dārü'l-emmāre* hükümet dairesi; başkent → **dārü'l-emāre**

d. 116b/5, 165a/1, 170b/16, 187a/13

d.+de 152a/13

dārü'l-ḫilāfe < *Ar.* Hilafet merkezi, başkent

d.+siġa 132b/8

dārü'l-mülk < *Ar.* Ülkenin merkezi, başkent

d.+niŋ 188b/1

dārü's-salṭana < *Ar.* Saltanat merkezi, başkent

d. 104b/1, 113a/7, 116a/15, 120a/7, 173a/9, 190a/13, 196b/16, 200a/16

d.+sı 120b/6

d.+nıŋ 104a/13, 105b/4, 118a/10, 135a/5

d.+sıġa 124a/9, 129b/8, 131b/16, 141b/9, 145b/2, 151b/13, 164a/7

d.+sıge 141b/9

d.+sıda 156a/12

d.+sıdın 157a/16

dāsitān < *Far.* Destan, hikaye

d. 146a/1, 164a/11

d.+ın 132a/5

d.+ı 147b/5

da'vā < *Ar.* Hak başvurusu, dava; mesele; iddia

d. 170a/1, 111b/2

d.+sı bile 187b/4

dāver < *Far.* Yargıç, hakim; adil padişah

d. 105a/13

dāverlıġ dīvān-ḫānesi < *Far.+T.+Ar.* Hükümet ve yönetim meclisi

d.+de 137b/9

da'vet < *Ar.* Çağırma, çağrı

d. ḳıl- 115a/14, 140b/5, 191b/13

d.+i üçün 191b/5

dāyim < *Ar. dāʿim* Daima, sürekli olarak

d. 183b/12

dāyire < *Ar. dāʿire* Daire, çember; sınır içi

d. 113a/15, 137a/8

d.+siġa 142a/11

de'b < *Ar.* Adet, usul, tarz, kaide

d. 158b/8

debdebe < *Far.* Haşmet, büyüklük; Gürültü, tantana

d. 138b/13, 154a/1, 167a/8, 169b/3, 174a/8, 178a/2, 190b/17, 191a/17, 199a/7

def' < *Ar.* Öteye itme, savma; ortadan kaldırma

d. 181a/3

d. bol- 113a/17

d. ḳıl-144a/13, 157a/16

d.+i 142b/4

d.+i üçün 109b/16, 176a/7

d.+ġa 148b/1

def'ā < *Ar.* Kere, kez, yol

d. 195a/17

defn < *Ar.* Gömme, gömülme

d. ḳıl- 106a/16

d. ét- 106a/2

defter < *Ar.* Defter

d. 175a/8, 156b/9

deġā < *Far.* Hile, hilekarlık

d. 161b/17

dehān < *Far.* Ağız

d. 169b/7

dehr < *Ar.* Dünya; zaman, devir

d. 116a/16, 137b/5, 151a/3, 155a/17, 155b/4, 157a/5, 159b/11

d. (āfāt-ı d.) 157a/5

d.+ni 129b/15

d.+din 113b/1

dehr-bend < *Ar.+Far.* Zaman bağı

d. 113a/15

deḥşet-āmiz < *Ar.+Far.* Dehşet karışmış, dehşetli

d.+din 163a/10

dehşet-engīz < *Ar.+Far.* Ürkütücü, korkunç

d.+din soŋra 148b/8

delālet < *Ar.* Gösterme, yol gösterme; iz

d. 141b/2

d.+i bile 171a/16, 171b/10

delāyil < *Ar. dela'il* Deliller, kanıtlar

d. 107b/2, 172a/9

dem < *Far.* Soluk, nefes; an, vakit, zaman

d. 103a/9, 135a/13, 150b/1, 153b/3

d. ur- 109a/2, 114a/7

d.+idin 145a/9, 183b/16

demār < *Far.* Yok etme, yok olma

d. 145b/5

dem-be-dem < *Far.* Her zaman, sürekli

d. 142a/3, 111a/8, 125b/9, 101b/8, 195b/7

demī < *Far.* Bir an

d. 181a/5

der-bār < *Far.* Ev kapısı; kapı yeri

d. 167b/6, 197b/7, 199b/17,

der-beder < *Far.* Kapı kapı gezen, serseri; perişan, dağınık

d. 106a/15

derd < *Far.* Dert, gam, keder; acı, ağrı, sızı

d.+i 152b/8

d.+iġa 154a/10

derecāt < *Ar.* Dereceler

d. 134a/4

derece < *Ar.* Basamak; rütbe; miktar

d. 138a/15

d.+siġa 173b/1, 123a/17, 129b/6, 115b/7, 186a/3, 136b/1, 148a/15, 143a/15, 178b/1, 104b/2, 148a/2

d.-be-derece *Derece derece, aşama aşama* 152b/8

derem < *Far.* Para, akçe

d. 106a/14

dergāh < *Far.* Dergah, tekke

d. 103a/10, 179a/1, 190b/9

dergāh-ı ʿālem-penāh < *Far.+Ar.* Alemin sığanağı (koruyucusu) olan dergah; huzur, yüce makam

d.+ġa 142a/12, 200a/6

d.+dın 187a/4

d.+ınıŋ 157b/1

d.+ıġa 146b/15, 151b/1, 160a/2, 161b/10, 111b/7, 121b/16; 110b/4

d.+ıda 178b/4

dergāh-ı devlet-penāh < *Far.+Ar.* Devletin sığanağı (koruyucusu) olan dergah; huzur, yüce makam

d.+da 179b/15

d.+ide 165a/2

dergāh-ı felek-iştibāh < *Far.+Ar.* Gökyüzüne benzeyen, gökyüzü gibi yüksek dergah; huzur, yüce makam

d.+ıġa 192b/7

derīçe < *Far.* Pencere; küçük kapı

d.+sidin 150a/1

der-i devlet < *Far.+Ar.* Devlet kapısı

d. 123b/16

der-iḥsān < *Far.+Ar.* İhsan kapısı

d. ér- 154a/4

der-kārlıġ < *Far.+T.* Aşikarlık, apaçık olma

d. 187b/16

derrende < *Far. derende* Yırtıcı, yırtan

d. 185a/8

dervāze < *Far.* Kapı, kale kapısı; şehir kapısı

d. 127b/7, 162b/5, 162b/11, 162b/12, 162b/13, 163a/1, 163b/7, 163b/14

d. ast+ıda 162b/14

d.+niŋ 120b/1, 150a/1

d.+ni 162b/9, 162b/15, 163a/6, 163a/11

d.+ġa 149b/17, 162b/7, 163b/2

d.+de 149b/13

d.+din 109b/3

d.+si 168b/11

d.+siniŋ 100b/15, 102b/6, 162a/17, 191a/17

d.+sin 161a/7, 161a/10

d.+siġa 116b/14

d.+sidin 113a/3

d.+lerde 120b/1

dervīşī < *Far.* Yoksulluk; dervişlik, derviş

d. 114a/11

d.+niŋ 114a/14

deryā < *Far.* Deniz

d. 197b/12, 196b/10, 196b/8, 170b/15, 147b/8, 193b/15, 194a/16, 167a/12, 185b/9, 170a/17, 175a/6, 172a/9, 195b/8, 194b/1, 200a/11

d.+nıŋ 143b/10, 193a/11, 149a/2

d.+nı 193a/3; **d.+ġa** 151b/11

d.+dın 124b/7, 148b/16, 124b/6, 196b/9, 103a/15, 118b/14, 194b/16, 200a/11, 200a/13, 200a/15

d.+sı 144b/11

d.+lar 154b/11

deryāçe < *Far.* Göl; küçük deniz

d.+siniŋ 197b/9

deryā-dil < *Far.* Kalbi deniz gibi büyük, himmeti büyük

d. 139b/14

deryā-miṣāl < *Far.+Ar.* Deniz misali, deniz gibi

d. 193a/13

dest < *Far.* El

d. 178a/16, 111b/13, 109a/5, 144a/15, 170b/3, 167b/6, 188b/3, 115a/10, 166a/11, 169a/8, 170a/15, 165b/8, 108b/5, 199b/2, 146b/16

destār < *Far.* Sarık, tülbend

d. 171b/4, 171b/2

dest-bürd < *Far.* Kuvvet, üstünlük, zafer

d. 108b/13, 199a/11, 145b/11

d.+i 176a/6

d.+iġa 127a/8

d.+idin 128a/4, 148b/4

d.+ler 101b/12, 101a/13, 102a/9, 132a/4

dest-būslıġ < *Far.+T.* El öpmek → **dest-būslıḳ**

d. 110a/8

d.+ı bile 116b/4

dest-būslıḳ < *Far.+T.* El öpmek → **dest-būslıġ**

d.+ġa 104a/7, 191b/8

dest-gīr < *Far.* Elinden tutan, yardımcı

d. 115b/17, 184a/17

d. bol- 108a/1

d. ḳıl- 100b/15, 104b/2, 109b/4, 139a/6, 150b/15, 160b/7

d. ét- 125b/17, 191a/4

dest-gīrlik < *Far.+T.* Elinden tutma, yardımcı olma

d. ḳıl- 114a/13, 185a/12

dest-reslik < *Far.+T.* Erişilebilirlik, güçlülük, kolaylık

d. ḳıl- 157a/4

dest-yārlıġ < *Far.+T.* Yardımcılık, arka, destek → **dest-yārlıḳ**

d.+ı bile 146a/8

dest-yārlıḳ < *Far.+T.* Yardımcılık, arka, destek → **dest-yārlıġ**

d.+ı bile 118b/16

deşt < *Far.* Bozkır, çöl

d. 101a/4, 101a/5, 191a/9

devā < *Ar.* İlaç, care

d. 106b/17

Devāzdeh Ruḫ < *Far.* Şeh-nāme anlatılan İranlı Güderz ile Turanlı Pīrân arasındaki büyük savaş

D. kār-zār+ınıŋ 132a/5

devḫā < *Ar.* Büyük, ulu ağaç

d. 125b/9

devlet < *Ar.* Devlet; zenginlik; kut; yüksek mevki

d. 100b/16, 101b/2, 101b/7, 101b/8, 103b/14, 103b/15, 104a/1, 104a/14, 107a/17, 116a/6, 119a/2, 122a/13, 123a/13, 123b/14, 124a/8, 125a/7, 125b/10, 125b/12, 131b/7, 134b/6, 135b/17, 136a/2, 136a/4, 136a/15, 137a/14, 138b/4, 139b/11, 141a/13, 142a/2, 145a/6, 149b/13, 151b/12, 153b/16, 154a/17, 159a/1, 159a/12, 161b/6, 164a/2, 165a/7, 165a/15, 165b/11, 171b/10, 175b/7, 175b/12, 175b/13, 176a/1, 178a/6, 179a/17, 180a/2, 183b/16, 187a/2, 187a/13, 189a/10, 189b/1, 189b/11, 197b/10, 107b/7, 143a/17, 152a/3, 168a/8, 197a/3, 199b/7, 200a/13

d. bile 111a/5

d.+niŋ 167a/4, 168b/9, 113b/3, 127a/4, 185b/7, 189a/2, 195a/9, 181b/6

d.+iŋ 123b/16

d.+in 177b/11, 188b/17

d.+ni 195a/3, 183b/1, 108b/14, 138b/8, 106b/3, 113a/6

d.+ġa 101b/12, 101a/16, 123b/9, 105a/8, 171b/11, 111b/8

d.+din 178b/10, 102a/6, 198b/6, 120b/15, 107a/13, 186b/6, 109a/17

d.+iniŋ 139a/3

d.+i 101b/9, 139b/12

d.+iġa 142b/2, 131b/8

d.+ide 152a/15

devlet-bergeşte < *Ar.+Far.* Bahtı ters dönmüş

d. 141b/14, 195b/10

d.+niŋ 126a/11

devlet-dest-gāh < *Ar.+Far.* Devletli

d. 185a/10

devlet-encām < *Ar.* sonu mutlu olan, kutlu

d. 193b/16

devlet-esās < *Ar.* Devletin temeli olan (hükümdar); ünvan sıfatı

d. 191a/6, 198a/1

devlet-ḫᵛāh < *Ar.+Far.* Mevki ve zenginlik düşükünü

d. 116b/16, 136a/11, 163b/11

d.+ı 125a/8, 154b/15

d.+ların 117b/6

devlet-ḫᵛāhlıḳ < *Ar.+Far.+T.* Mevki ve zenginlik düşükünlüğü

d. 104b/12

devlet-ḫāne < *Ar.+Far.* Ev, konak

d.+siniŋ 187b/10

d.+sin 178a/3

d.+siġa 146b/1, 147a/4

devlet-penāh < *Ar.+Far.* Devletin koruyucusu olan (hükümdar)

d. 157a/9

devlet-penāhī < *Ar.+Far.* Devletin koruyucusu olan (hükümdar)

d.+de 165a/2

devr < *Ar.* Dönme, bir şeyin etrafını dolaşma; zaman, çağ

d. 113a/1, 151a/7, 189a/11

d.+ide 150b/4, 189b/3

devrān < *Ar.* Dünya, felek, zaman, talih; devir

d. 108a/4, 134b/3, 152a/16, 153b/16, 180a/12, 187a/16

d.+nıŋ 157a/1

d.+dın 146a/6, 102a/16

devvār < *Ar.* Devreden, çok dönen

d. dék 167a/12

deycūr < *Ar.* Zifiri karanlık

d.+ınıŋ 179b/9

deyyārī < *Ar.* Fertle, bireyle ilgili

d. 102b/16

dé- Demek, söylemek

d.-rler 173b/4, 130b/11, 131a/7, 172b/17, 160b/14, 145a/10, 131a/6, 118b/13

d.-dim 189b/5

d.-di 102b/10, 130b/16, 111a/16, 112a/13, 111b/5, 112a/12, 109a/12, 108a/14, 109a/12, 130b/14, 112a/15, 112a/13, 188a/1, 108a/10, 184a/11

d.-gil 182a/4

d.-p 107a/9, 107b/13, 107b/17, 114b/1, 114b/8, 126a/16, 130b/12, 144b/7, 173b/4, 174b/13, 196a/3

d.-p dur- 108a/10

d.-ben 163a/4, 150b/10

d.-gen 112a/5, 112b/9, 106a/3, 179b/9

d.+genni 146b/14

d.-me! 107a/3

d.-mey 135a/15, 182a/10, 165b/15, 159a/6, 191a/11, 184a/13

dék Gibi, benzer, eş

d. 162b/6, 184a/5, 163a/15, 159b/12, 101a/4, 101b/4, 167a/13, 130b/17, 158b/1, 117a/7, 128a/1, 191a/11, 163a/16, 159b/11, 118b/2, 103b/17, 129b/15, 167a/16, 195b/11, 118b/1, 185b/9, 158b/2, 162b/11, 159b/7, 159b/7, 101a/3, 198a/5, 138b/3, 101b/6, 101b/6, 161b/12, 113b/17, 193b/8, 134b/4, 134b/5, 101a/2, 198a/16, 186b/12, 162b/2, 195b/16, 195a/11, 162b/5, 105b/5, 195b/10, 192b/6, 138a/2, 191a/11, 126b/10, 198a/17, 168a/16, 120a/15, 150b/13, 103b/16, 137b/5, 112a/17, 161b/7, 195b/2, 188a/8, 154a/10, 148b/12, 116a/4, 192b/12, 188a/15, 163a/4, 103a/9, 185a/8, 135a/15, 116a/4, 154a/8, 154a/9, 192a/14, 188b/3, 163b/16, 116a/3, 135a/16, 101a/12, 120a/14, 188a/2, 135a/7, 101a/9, 135a/6, 168a/11, 141a/13, 120a/15, 198b/17, 195b/10, 150b/13, 167a/17, 188a/2, 120a/15, 168a/11, 195b/12, 165b/16, 101a/4, 182a/15

dībā < *Far.* Renkli ve desenli ipek, ipekli kumaş

d. 166b/8

dīdār < *Far.* Yüz, çehre; görünme, görünüş

d. 148b/16, 151a/11, 154a/13, 155a/7

d.+ı bile (şaʿşaʿa-ı d.) 181b/15

d.+ıġa 164b/2

dīde < *Far.* Göz; bakış

d. 151b/4, 157b/3, 161b/13, 165a/1, 181b/15

diger < *Far.* Diğer, öteki

d. 102b/17

d.+ni 102b/17

dīhīm < *Far.* Taç

d. 155a/11

dil < *Far.* Kalp, yürek; gönül

d. 101a/4, 157a/4, 176b/16

dil-āver < *Far.* Yiğit, cesur

d. 100b/9, 159a/3, 161b/17

d.+ler 128b/16, 145a/3, 162b/6, 179b/10, 186a/1, 185b/11, 193b/12, 195b/13

d.+lerniŋ 163b/17

d. bile 185b/4, 195a/9, 195b/2, 199a/9

d.+lerni 163b/5

d.+leri 120b/7, 194b/4

dil-āver-efgenlik < *Far.+T.* Yiğit yıkacak kadar güçlü olma

d.+ge 185a/11

dil-āver-figen < *Far.* Yiğit yıkan, güçlü kuvvetli

d. 159a/4

dil-āverlıġ < *Far.+T.* Yiğitlik → **dilāverlıḳ**

d.+da 179a/15

dil-āverlıḳ < *Far.+T.* Yiğitlik → **dilāverlıġ**

d. 184a/6, 189b/15

dil-cūylıġ < *Far.+T.* Çekicilik, caziplik

d. 146b/6

dil-dārlıġ < *Far.+T.* Aşığın gönlünü elinde tutma

d. 118a/3

dil-güşā < *Far.* Gönül açan, ferahlatan, iç açıcı

d.+yı 159b/8

dil-ḫırāş < *Far.* Yürek parçalayan

d. 120a/15

dilīr < *Far.* Yürekli, korkusuz, cesur, yiğit

d. 105a/5, 108b/13, 161b/17, 163b/4, 184a/17

d.+idin 196a/2

dilīr-āne < *Far.* Yiğitçesine, mertçesine

d. 101a/10, 148b/3

dilīrī < *Far.* Mertlik, yüreklilik, yiğitlik

d. 159a/2

dilīrlik < *Far.+T.* Mertlik, yüreklilik, yiğitlik

d. 196a/3

dil-keş < *Far.* Gönül çekici, cazibeli

d. 186a/8

dil-nüvāzlıḳ < *Far.+T.* Gönül okşayıcılık

d. ḳıl- 104a/10

dil-teng < *Far.* Yüreği dar, kederli, sıkıntılı

d. 160a/1

dimāġ < *Ar.* Beyin; akıl, şuur

d. aç- 158a/12

d.+ın 162a/9, 118a/13

d.+ıġa 138a/8, 134a/2

d.+ıdın 189b/15

dimen < *Ar.* Süprüntülükler

d. 105a/5

dīn < *Ar.* Din

d. 136a/9, 154a/3, 157a/11, 159a/12, 161b/6, 165a/8

d.+ide 106b/8

dināŕ < *Far.* Altın sikke, dinar

d. 106b/9

d.+ġa 113b/11

diraḫşende < *Far.* Işıldayan, parıldayan, ışıklı, nurlu

d.+siġa 165b/12

diraḫt < *Far.* Ağaç

d. 138b/9

dirāyet < *Ar.* Zeka, bilgi, kavrayış

d.+nıŋ 134a/14, 125a/15

d.+ide 102a/8

direfş < *Far.* Bayrak, sancak

d.+in 175b/4

direng < *Far.* Bekleme, gecikme

d. 108b/16

direv < *Far.* Hasat

d.+idin soŋ 106a/17

dirīġ < *Far.* Esirgeme; eyvah, vah vah, yazık

d. 154a/16, 154a/17, 154b/1, 154b/2, 154b/3, 154b/4, 154b/5, 154b/7

dirīne < *Far.* Eski, kadim

d. 138a/14

dīv < *Far.* Dev; şeytan; cin

d. dék 120a/14

d.+ler 133a/6

dīvān < *Ar.* Büyük meclis; şairin tüm şiirlerinin toplandığı eser

d. 167a/6

d.+ınıŋ 164a/10, 188b/7, 137a/11

d.+ıda 156b/7

dīvān-ḫāne < *Ar.+Far.* Salon, divan odası, hükümet meclisi

d. 164b/12**,** 165a/15, 187b/10

d.+side 137b/9, 164b/12, 188b/8

dīvār < *Far.* Duvar

d.+ı 188a/7

d.+ıdın 135a/16

dīv-heyʿet < *Far.+Ar.* Dev görünümlü

d. 162a/3

diyār < *Ar.* Memleket, ülke

d. 173b/3

d.+nıŋ 140b/5, 200a/7

d.+nı 199a/1, 197a/1

d.+ġa 162a/11, 121b/10, 141b/3

d.+da 105a/12, 121b/11

d.+ı 143a/17

d.+ıġa 140a/6, 166a/15, 161a/5, 121b/3, 123b/6, 161a/14

d.+ıda 171a/12, 173a/17, 193b/11, 155b/12, 105a/14, 156b/14, 190a/1

d.+ıdın 107a/6

dobulġa Başlık, miğfer

d.+sıġa 184b/16

dost < *Far.* Dost, arkadaş

d. 133a/11, 142a/1, 150a/14, 155b/6, 158b/13

d.+ı 114a/14

d.+ıġa 114a/13, 114b/1

d.+lar 155a/17, 111b/13, 162b/5

d.+larnı 102a/17

d.+largġa 199b/7

dost-dār < *Far.* Seven; dostu, sevgilisi olan

d. 136a/11, 174a/16

dostlıġ < *Far.+T.* Dostluk, arkadaşlık

d. 142a/1, 123b/15, 166b/14, 106b/6, 119b/14, 124a/13, 136b/1, 106b/14, 146b/12

d.+da 113b/7

d.+ların 136a/15

dost-nevāz < *Far.* Dost okşayan, dostunu seven

d. 184b/11

duʻā < *Ar.* Allahʻa yalvarma, niyaz

d. 177b/11

d. eyle- 151a/6

d.+sı bile 114a/3

dūd < *Far.* Duman

d. 163a/2, 163a/7, 189b/15, 194a/1

d.+ı 153b/6, 163a/6

dūdmān < *Far.* Aile, soy sop, kabile

d.+nıŋ (devlet-i d.) 125a/7

d.+ınıŋ 151b/16, 156a/12, 156b/15

duḫūl < *Ar.* İçeri grime, giriş

d.+leri bile 162b/8

dūlıḳ < *Far. (dūd)+T. (+lıḳ)* Dumanlık, baca (?)

d.+ġa 109a/7

dūn < *Ar.* Aşağı; aşağılık; adi

d.+larġa 167a/2

dūnlıġ < *Ar.+T.* Aşağı olma; aşağılıklık; adilik

d. eyle- 102b/1

dūr < *Far.* Uzak

d.+ıġa 191a/9

dur- Süreklilik bildiren yardımcı fiil

d.-ur 155b/10, 170a/11, 126a/10, 104b/8, 155b/14, 155b/13, 155b/12, 144b/7, 155b/14, 137b/16, 156a/14, 198a/4, 156b/1, 156a/10, 156a/7, 156b/6, 156a/3, 156b/5, 156a/5, 124b/10, 137a/2, 163a/16, 157b/14, 157b/14, 108b/12, 145a/14, 157b/16,

157b/13, 136b/4, 197b/7, 157b/8, 136b/6, 136b/4, 136a/17, 102a/8, 102a/11, 136a/5, 158b/1, 158b/2, 136a/7, 102a/10, 102a/9, 108b/11, 144b/10, 136a/8, 102a/7, 157b/7, 137a/4, 124b/15, 146a/17, 138b/12, 137a/14, 156b/17, 124b/13, 156b/11, 137b/2, 156b/14, 136b/17, 136b/16, 136b/13, 136b/12, 136b/11, 136b/9, 157b/3, 136b/13, 136b/15, 148a/16, 104b/7, 197b/9, 156b/9, 139b/2, 144b/1, 151a/10, 151a/15, 142a/16, 151b/2, 146b/7, 142b/7, 143a/1, 143a/5, 199b/6, 142b/17, 142b/15, 142a/14, 188b/16, 152a/9, 144b/2, 152a/10, 152a/11, 152a/14, 152a/7, 142a/5, 151b/11, 151b/13, 151b/17, 142a/5, 143a/8, 143a/11, 149b/16, 149b/15, 150a/2, 150a/2, 149b/2, 144a/4, 149b/14, 149b/8, 149b/5, 144a/12, 149b/9, 108b/14, 124a/12, 150a/6, 143b/4, 143b/5, 149b/2, 143a/14, 199b/8, 199b/12, 150a/10, 150a/8, 199b/13, 146b/6, 143b/10, 124b/2, 141b/5, 139b/4, 139b/4, 144b/5, 198b/6, 158b/3, 139b/5, 198b/7, 139b/9, 139b/11, 154b/17, 139b/8, 170a/14, 139a/17, 198b/4, 144b/7, 198b/2, 170a/12, 155a/17, 155b/3, 139a/8, 139a/8, 139a/13, 139a/12, 155a/8, 149a/12, 144b/4, 198b/9, 141a/15, 109a/14, 199a/9, 141a/6, 199a/4, 152b/10, 141a/16, 152b/2, 146b/5, 152b/4, 141a/17, 153b/7, 153b/8, 140a/4, 198b/12, 198b/12, 144b/4, 154b/8, 140a/7, 198b/12, 153b/16, 154a/7, 198b/16, 154a/15, 138b/13, 197a/14, 103b/3, 195b/17, 170b/8, 164b/1, 164b/1, 164b/8, 130a/10, 130a/11, 164a/13, 196a/1, 130a/12, 164a/14, 130a/11, 164b/9, 169a/12, 129a/16, 103b/8, 129a/15, 129a/14, 129a/12, 129b/3, 129b/4, 164b/15, 129b/13, 129b/13, 129b/5, 165a/8, 103b/3, 130a/13, 130b/15, 131a/2, 196a/5, 163b/15, 131a/3, 131a/6, 196a/10, 196a/10, 131a/9, 125b/3, 131a/7, 196a/5, 196a/4, 164a/7, 103b/2, 196a/2, 164a/8, 130a/17, 196a/3, 164a/2, 196a/4, 196a/3, 103b/1, 164a/1, 103b/10, 129a/9, 195a/2, 167b/17, 104a/12, 148b/3, 126b/7, 167b/16, 167b/15, 104a/9, 167b/7, 167b/10, 146b/15, 127a/2, 168a/10, 168a/12, 168b/4, 194b/14, 168b/7, 194b/13, 126a/2, 104a/17, 104a/15, 194b/14, 126a/15, 194b/14, 126a/13, 195a/5, 127a/13, 188b/2, 195b/2, 166b/2, 148b/6, 166b/5, 148b/7, 129a/5, 129a/8, 148b/8, 103b/11, 148b/1, 188b/4, 166b/6, 128a/11, 167a/4, 127b/12, 167a/11, 127b/4, 127b/3,

195a/10, 166b/13, 166b/7, 166b/8, 166b/9, 195a/13, 163a/14, 131a/15, 134b/4, 160a/6, 160a/8, 134b/1, 160a/11, 160a/2, 188b/10, 134b/17, 159b/9, 159b/10, 159b/14, 134b/11, 169b/11, 160a/11, 194b/6, 104b/4, 149a/4, 133b/8, 133b/6, 160a/16, 134a/11, 149a/5, 160a/13, 160a/15, 125a/11, 148a/17, 135a/2, 159a/3, 135b/5, 159a/4, 135b/3, 197a/15, 135b/8, 135b/9, 197b/1, 135b/14, 135b/11, 194b/5, 135b/10, 159a/9, 108b/11, 135a/7, 135a/9, 159b/5, 135a/3, 159b/6, 125b/16, 159a/15, 135b/1, 159a/13, 135a/14, 135a/13, 196b/17, 133b/2, 146b/2, 132a/5, 131b/17, 148b/17, 148b/16, 162b/6, 132a/8, 162a/14, 132a/17, 196a/17, 132a/11, 162b/2, 163a/3, 196a/13, 131b/1, 148b/15, 146b/2, 194b/8, 163a/12, 131b/5, 131b/5, 131b/7, 131b/6, 125b/2, 148b/16, 196b/2, 162a/11, 161a/16, 133a/10, 133a/8, 196b/11, 161b/4, 133a/11, 161a/14, 146b/11, 133a/16, 161a/11, 161a/14, 133a/12, 196b/9, 161b/5, 132b/14, 196b/6, 132b/10, 162a/6, 132b/3, 149a/2, 132b/17, 133a/4, 133a/4, 133a/3, 133a/2, 158b/8, 145a/11, 178a/10, 147b/17, 178a/12, 178a/13, 118a/16, 177b/17, 177a/14, 177b/7, 177b/14, 192a/10, 188a/15, 178b/13, 178b/17, 179a/5, 147b/16, 178b/7, 178b/2, 123b/12, 178b/2, 192a/15, 119a/3, 192b/10, 119b/11, 119b/10, 119b/11, 171a/14, 119b/16, 192b/11, 119b/14, 119b/8, 176a/15, 177a/3, 119a/7, 177a/6, 177a/2, 119a/8, 176b/4, 194a/3, 192b/5, 117a/17, 179a/10, 180b/16, 181a/2, 107a/5, 115b/2, 116a/4, 180b/10, 116a/10, 180b/7, 106b/15, 115b/1, 181a/14, 147b/9, 182a/7, 182a/8, 147b/9, 147b/10, 107a/5, 181a/15, 115a/13, 180b/5, 180b/4, 179b/3, 147b/14, 179b/8, 191b/14, 171a/11, 117a/11, 117a/10, 171b/7, 116b/16, 179b/17, 180a/16, 180b/2, 180b/4, 180a/14, 180a/11, 116b/12, 106b/11, 116b/8, 105b/15, 120a/3, 171b/3, 105a/13, 172b/9, 105a/14, 172b/6, 193b/9, 122b/6, 172b/1, 122b/5, 172b/16, 172b/17, 173a/10, 173a/10, 173a/11, 148a/10, 173a/6, 173a/2, 193b/3, 173a/3, 172a/17, 172a/17, 123a/7, 172a/2, 172a/5, 188a/13, 123a/8, 171b/8, 123a/15, 171b/10, 171b/6, 123a/3, 122b/12, 193b/10, 122b/9, 122b/13, 146a/16, 123a/1, 172a/7, 122b/17, 173a/11, 171b/2, 120b/10, 174b/14, 123b/7, 120b/4, 174b/12, 120b/12, 120b/15, 108b/7, 105b/8, 105b/10, 120a/17, 105b/14, 120a/5,

175b/13, 175b/4, 105b/12, 120a/16, 175a/13, 175a/14, 174b/2, 105b/7, 173b/7, 173b/10, 173b/13, 148a/10, 173b/3, 173a/13, 173a/17, 173b/2, 121a/16, 171b/2, 174a/12, 174a/12, 174a/16, 148a/9, 105b/5, 174a/2, 174a/5, 145b/2, 114b/13, 117a/9, 108a/9, 189b/10, 186a/11, 111b/3, 185b/17, 108a/6, 185b/14, 185b/15, 186a/11, 108a/10, 186b/2, 186b/2, 186b/8, 147a/16, 186a/16, 189b/7, 186a/14, 186a/15, 108a/6, 185b/5, 184b/13, 147a/8, 104b/15, 108b/6, 184b/11, 107b/13, 107b/13, 147b/5, 112a/17, 107b/17, 185a/12, 185a/15, 108a/4, 185a/11, 185a/10, 185a/5, 108a/1, 186b/9, 186b/9, 189a/15, 110a/11, 187a/14, 187a/9, 110a/17, 187a/3, 110b/2, 187a/4, 187a/16, 110a/5, 187b/10, 108b/5, 187b/12, 109b/16, 146a/7, 187b/3, 187b/4, 187a/3, 147a/14, 110b/14, 110b/13, 186b/13, 186b/11, 186b/10, 110b/16, 108a/14, 110b/15, 186b/14, 108a/14, 147a/15, 186b/17, 186b/17, 108a/15, 186b/16, 110b/9, 186b/15, 107b/10, 111b/8, 183a/4, 190b/8, 182b/9, 190b/5, 114b/1, 107b/1, 114b/1, 114b/1, 146a/12, 114b/8, 182b/8, 114b/9, 114a/3, 183b/11, 104b/17, 114a/12, 171a/5, 190b/5, 191a/7, 190b/3, 114b/4, 114b/11, 114a/14, 114a/15, 190b/5, 114a/13, 182a/12, 182b/1, 200b/1, 200a/3, 200a/4, 200a/6

d.-up 192b/2

d.-urlar 182b/3, 127b/15, 173b/4, 186b/16, 127a/15, 127b/2, 110b/7, 104a/7, 180b/6, 127b/8, 197a/12, 186b/15, 173b/12, 195b/1, 182b/10, 174a/4, 191a/1, 116b/6, 180a/7, 186b/6, 180a/6, 174a/10, 121a/13, 180b/2, 173b/9, 195a/11, 191a/2, 191a/3, 195a/14, 188a/12, 166b/6, 180b/3, 166b/17, 167b/12, 168b/7, 168b/8, 193b/12, 194b/12, 150a/7, 136a/12, 187a/13, 126a/14, 136a/9, 110a/8, 182a/13, 143b/15, 123a/9, 137a/4, 169b/3, 137a/1, 149b/12, 199b/16, 181b/12, 149b/17, 144a/3, 123a/5, 126a/15, 126a/16, 137a/9, 149a/8, 182a/14, 126b/13, 121a/4, 173a/2, 127a/9, 182b/2, 167b/9, 114b/5, 187a/5, 143a/16, 187a/9, 187a/10, 187a/12, 172a/16, 148a/11, 172b/5, 187a/8, 108b/1, 172b/6, 197a/15, 108a/11, 192b/3, 176b/13, 103a/15, 119a/15, 119a/12, 140b/8, 177a/4, 117a/14, 101a/11, 148a/3, 179a/12, 130b/12, 140b/17, 179a/16, 190b/10, 185b/7, 176a/15, 185a/14, 190b/7, 145b/7,

144b/3, 119b/4, 179a/8, 145b/11, 196a/15, 179a/2, 179a/5, 132a/2, 198b/3, 139b/11, 149a/12, 178b/6, 178a/16, 178a/15, 140a/13, 192a/2, 131b/4, 192a/14, 198a/15, 148a/2, 196a/12, 177a/17, 177b/11, 148a/1, 177b/9, 140a/15, 119b/13, 130a/14, 148a/8, 129a/11, 120b/6, 186a/13, 105b/10, 120b/2, 175a/11, 175a/9, 133b/15, 191b/10, 174b/16, 129a/7, 180a/2, 120b/16, 193a/6, 182b/12, 186b/1, 190b/2, 179b/15, 174b/13, 174b/13, 186a/16, 179b/11, 186a/7, 130a/10, 120a/1, 114b/12, 130a/7, 190b/12, 183b/3, 105b/16, 144b/2, 185b/8, 176a/5, 199a/10, 145b/5, 175b/3, 120a/11, 129b/6, 179b/9, 179b/7, 105b/13, 179b/4, 175b/11, 175b/10, 175b/7, 186b/5, 191b/5, 123b/14, 124b/6, 194b/7, 123b/5, 104b/10, 124a/7, 188a/14, 194b/5, 123b/4, 194a/15, 170b/9, 148a/15, 123b/8, 123b/2

dūr-bīn < *Far.* İlerisini, ileriyi, uzağı gören; dürbün

d. 130b/11

dūr-endīşlik < *Far.+T.* İlerisini düşünme; tedbirli olma

d. 161b/9

dūr-nişān < *Far.* Uzakta duran

d. 150a/16

dū-şenbih < *Far.* Pazartesi

d. 148a/5, 152b/16, 161b/15, 165a/12, 174a/4, 187a/12, 189a/9, 190a/16, 194b/8, 198b/7, 200a/4

d. ér- 178a/1

duyūnet < *Ar.* Borçlar; borç verme

d. 106b/13

dūzaḫ < *Far.* Cehennem, tamu

d. 163a/4, 163a/1

d.+dın 101a/1

dū-zebān < *Far.* İki dilli

d. 146a/2

dübāre < *Far.* İki kat etme, katmerleme

d. 185a/3

dümāġ < *Ar.* Beyin; akıl, şuur → **dimāġ**

d.+ıġa 115a/5

dümm < *Far.* Kuyruk

d. 168a/13

d.+leri 120a/15

dünyā < *Ar.* Dünya, yer yuvarlığı

d. 154a/14, 167a/1

d.+dın 113b/4, 176b/13

dünyevī < *Ar.* Dünyaya mensup, dünyaya ait

d. 191b/17

düraḫşān < *Far. diraḫşān* Parlak, parlayan Güneş

d. 174b/17

dürc < *Ar.* Kutu, hokka

d.+iniŋ 155b/14

dürer < *Ar.* Büyük inci taneleri

d.+i 134a/16

dürr < *Ar.* İnci

d. 135a/16, 155b/14, 165a/6

d.+ini 151a/1

dürüst < *Far.* Düzgün, doğru; sağlam; bütün, tam

d. 117b/9, 144a/6, 184a/9

düstūr < *Ar.* Kanun, kaide, kural

d. 149a/17, 167a/6, 187b/11

d.+da 186a/15

d.+ı 186a/11

d.+ıda 137b/11, 171b/9, 183a/9

düşmān < *Far.* Düşman → **düşmen**

d.+ġa 181a/4

düşmen < *Far.* Düşman → **düşmān**

d. 108b/15, 143b/8, 144a/8, 144a/10, 158b/14, 169b/5, 172a/12, 181a/17, 183b/11, 196a/4

d.+niŋ 186a/12

d.+ni 111a/17

d.+ġa 150a/13, 199b/6

d.+imniŋ 117a/7

d.+iŋni 108a/11

d.+i 196a/5

d.+iġa 107b/9

d.+ler 144a/7, 162b/6

düşmen-güdāz < *Far.* Düşman eriten, düşman tüketen

d. 170a/4, 184b/11, 193b/6

d.+nı 182a/13

düşmenlıġ < *Far.+T.* Düşmanlık

d. 142a/1

düşmen-şikār < *Far.* Düşman avlayan

d. 181a/5

d. bile 148b/3, 181b/10

d.+nı 143b/8

düşnām < *Far.* Sövme, sövüp sayma

d. bol- 152a/14

düvel < *Ar.* Devletler

d. 153a/3

E

e‘ādī < *Ar.* Düşmanlar

a. 149b/9

e‘ālī < *Ar.* Pek yüksek olanlar, şeref sahibi olan büyük kimseler

e. 137b/10, 156b/7

e‘āẓım < *Ar.* Pek büyük olanlar, büyük adamlar

e.+ı 188b/1

eb < *Ar.* Baba, ata

e. 101b/6

ebbā ‘an cedd < *Ar.* Babadan babaya, dededen dedeye, kuşaktan kuşağa

e. 125a/7

ebnā < *Ar.* Oğullar, insanlar

e.-yı cins+idin *Aynı cinsten olanlar* 172b/15, 184b/8, 198b/1

e.-yı zamān+dın *Zamanın/çağın insanları* 134b/10

ebr-i bahār < *Far.* Bahar bulutu

e. 153b/17

ebṣār < *Ar.* Gözler, görüşler

e.+ıġa 161b/13

ebṭāl < *Ar.* Yiğitler, kahramanlar, savaşçılar

e. 120b/12, 123a/14, 159a/9, 177a/8, 191a/2

ebu’l-feṯḥ < *Ar.* Ünvan sıfatı

e. 181b/9, 187b/8, 193b/5

ebū’l-muẓaffer ve’l-feṯḥ < *Ar.* Ünvan sıfatı

e. 170b/3, 177a/16

ebū’l-muẓaffer ve’l-manṣūr < *Ar.* Ünvan sıfatı

e. 147a/17, 155b/15, 157a/12, 158b/5, 193b/5

ebū'l-muẓaffer ve'l-manṣūr ve'l-feṯḥ < *Ar.* Ünvan sıfatı

e. 156a/1, 164b/14

ebū's-selāṭīn < *Ar.* Ünvan sıfatı

e. 164a/12

ebvāb < *Ar.* Kapılar

e. 154b/7

e.+ın 161b/14

e.+da 192b/2

ebyāt < *Ar.* Beyitler

e. 168a/1

ecdād < *Ar.* Dedeler, atalar

e. 175b/10

ecel < *Ar.* Hayatın sonu, hayatın son anları

e. 193b/10, 185a/17, 117b/1, 136b/8, 186a/2, 150b/7, 184b/6

e.+niŋ 198a/15, 136b/5

e.+ġa 162b/11; **e.+ge** 198a/7

e.+din 198a/9

ecnās < *Ar.* Cinsler, türler

e. 166b/8

ecsād < *Ar.* Vücutlar, tenler, gövdeler

e. 184a/1

ecsām < *Ar.* Vücutlar, gövdeler

e.+ını 150b/14

edā < *Ar. edā'* Yerine getirme

e. eyle- 151a/6

e.+sıdın soŋ 137b/3

e.+sıdın soŋra 104a/1, 108a/14, 141b/7, 172a/13, 199b/16

edāmallāhü teʿālā < *Ar.* "Yüce Allah devam ettirsin" anlamında dua

e. 198a/11

edeb < *Ar.* İyi terbiye, naziklik, zariflik

e. 136a/8, 151a/6, 152a/4

efʿāl < *Ar.* İşler, ameller

e. 134a/13, 139b/10, 171b/14

efażıl < *Ar.* Çok fazıl (mümtaz) olanlar, çok bilgililer

e.+ıdın 171a/5

efḍal < *Ar.* Çok faziletli; üstün

e. 155b/16

e.+ı 151b/16

efḍal-ı evlād-ı murtażavī < *Ar.* Hz. Aliʿye bağlı evlatların en faziletlisi

e. 158b/4

efḍal-ı selāṭini'l-ʿālem < *Ar.* Dünyadaki sultanların en faziletlisi

e. 158b/4

efḍalü'l-meşāyih-i ʿiẓām < *Ar.* Ulu şeyhlerin en faziletlisi

e. 137a/7

efḍalü'l-vāṣılīn < *Ar.* Hakikate ermişlerin en faziletlisi

e. 120b/8

efgār < *Far.* Yaralı

e. 155a/6

efgende < *Far.* Yıkılmış, yıkık, düşürülmüş

e.+si 168b/1

efgenlik < *Far.* Av düşürme, avcılık

e.+ge 158b/7

eflāk < *Ar.* Gökler, semalar

e. 182a/10

e.+ġa 182a/10

efrād < *Ar.* Tek olanlar; fertler

e.+a 141a/9

e.+ı bile 134a/4

Efrāsiyāb < *Far.* Büyük İskender'den önce yaşamış ve Keyhüsrev tarafından öldürülmüş kral, Alp Er Tunga

E.+dın 102a/2, 129b/13

efsāne- < *Far.* Efsane

e.+siġa 139b/1

efsāne-ḫᵛānlıġ < *Far.+T.* Efsane anlatma, efsane okuma

e. ḳıl- 146a/2

efser < *Far.* Taç

e. 189a/1, 199b/7

efserīn < *Far.+Ar.* Taçlar

e. 185a/1

efsūs < *Far.* "Yazık, eyvah!" anlamına gelen yazıklanma edatı

e. 154b/8

efvāc < *Ar.* Bölükler, takımlar, kısımlar

e. 173b/6, 196b/1, 174a/6, 176b/10, 175a/12, 190b/1

efzūn < *Far.* Fazla, çok, yukarı, aşkın

e. bol- 118b/9

efzūnlıġ < *Far.+T.* Fazlalık, aşırılık

e.+ıdın 126b/9

eger < *Far.* Eğer, şayet

e. 148a/15, 187a/6, 112a/14, 111a/17, 177a/12, 148b/16, 114a/5, 144b/8, 151b/3, 196a/9, 114a/7, 142a/12, 136a/5, 188a/16, 155a/10, 142a/10, 198a/16, 162a/1,

151a/5, 155a/9, 161b/11, 109a/14, 145b/11, 152b/13, 186a/13, 181a/3, 114a/9, 167b/16, 176a/14

egerçe < *Far.* Her ne kadar, olsa da, ise de

e. 141b/4, 187a/3, 159a/14, 175b/8, 175b/15, 146b/8, 163b/15

ehl < *Ar.* sahip, malik, becerikli

e. 191a/9, 194a/1, 108a/5, 113a/9, 114b/12, 108b/1, 127a/15, 113b/1, 113a/17, 150a/15, 198a/10, 121a/5, 101a/8, 154b/5, 153b/4, 158b/17, 116a/5, 135a/11, 165a/11, 106a/15, 163b/11, 133b/10, 155a/16, 108a/10, 120a/14, 115b/4, 114b/5, 150b/11, 140a/14, 183a/6, 130a/15

e.+i 100b/7, 109a/3, 110b/5, 113b/2, 121a/5, 122b/6, 123a/4, 126a/5, 130a/14, 131b/9, 146b/8, 153b/13, 154b/3, 158a/10, 160b/12, 162b/14, 168a/8, 169b/6, 169b/16, 170a/7, 181b/1, 186b/11, 199a/11

e.+i bile 149b/16

e.+iŋ 163a/4, 144b/7, 182a/8, 169b/8, 149b/15, 188a/3, 199a/15, 121b/14, 134b/9

e.+in 149a/17, 160a/14, 192a/2, 113b/1

e.+ini 133a/6, 160b/6, 189b/3

e.+iġa 160b/13, 176b/13, 169b/12, 148a/7, 192a/12, 146b/9, 162b/17, 176a/14, 189a/10, 122b/14, 165b/5, 138a/2

e.+ige 135b/8

e.+idin 141a/3, 111b/6, 129b/17

ehli'l-īmān < *Ar.* İman ehli, Müminler

e. 164b/13, 170b/2

ehli'l-islām < *Ar.* İslam ehli, Müslümanlar

e. 164b/13

ehliyyet < *Ar.* Yetki, liyakat, kabiliyet

e. 133a/12

e.! 133a/12

ehl ü ʿiyāl < *Ar.* Aile, çoluk çocuk

e.+im 107b/15

e.+i 108a/1

e.+i bile 105a/9, 109a/8

e.+in 112b/11

ehrimen < *Far.* Zerdüştlükte karanlık ve kötülük tanrısı; şeytan; dev

e. 105a/2

ejdehā < *Far.* Ejderha → **ejdehāy**

e. yaŋlıġ 169b/7

ejdehāy < *Far.* Ejderha → **ejdehā**

e. 182a/4

ekābir < *Ar.* Rütbece ve faziletçe büyük olanlar, soylular, seçkinler, devlet ricali

e. 141b/16, 188b/1, 199a/4, 170a/11, 167b/6, 191b/9, 161a/3, 192b/15

e.+ni 116b/7

e.+ġa 196b/15

e.+i 105a/7, 118a/7, 119a/16, 170b/7, 193a/4

e.+i bile 108b/5, 110a/7,121b/12, 130a/7

e.+iniŋ 126a/13

e.+in 143b/5, 122a/5

e.+iġa 173b/12, 192b/4, 180a/3, 191b/4

e.+idin 169b/9, 147a/6, 119b/17, 159b/17, 185b/16, 171b/7, 172a/7, 128b/5, 133b/6, 178b/16, 175a/13, 163a/8, 143b/2, 109a/9, 179a/6, 192b/1

e.+leriniŋ 192a/13

e.+leridin 108a/9

ekābir-zāde < *Ar.+Far.* Soylu (kişinin) oğlu

e.+lerdin 160a/6

ekfā < *Ar. ekfāʿ* Eşler, benzerler, denkler

e.+larlarıdın 142a/9

ekl ü şurb < *Ar.* Yeme içme

e. 118b/9, 188a/17

ekmel < *Ar.* Daha (en, pek) kamil, mükemmel ve kusursuz olan, en uygun, en eksiksiz

e.+i 151b/17

ekmelü'l-kāmilīn < *Ar.* Kamillerin en kamili, olgunların en olgunu

e. 120b/8

ekṣer < *Ar.* En çok, daha ziyade

e. 100b/10, 147a/15, 123a/7, 104a/13, 186b/9, 112b/2, 102b/3, 141b/9, 135a/4, 100b/12, 186b/11, 105b/2, 104b/9, 173b/10, 186b/15, 106a/9, 129b/9, 173b/4, 152a/17, 119a/8, 105b/7, 119a/5, 128b/7, 155b/12, 105a/15, 112a/6, 178a/12, 156a/16; **e.+i** 144b/2, 112b/11

e.+iniŋ 127a/11

elān < *Ar.* elʿān Şimdi, şimdiki halde; henüz, hala

e. 156b/6, 174a/1

elem < *Ar.* Ağrı, acı, sızı; keder, dert

e. 153b/1

eleẕẕ < *Ar.* Daha (en, pek) lezzetli

e. 168a/7

elf < *Ar.* Bin (sayı)

e. 147b/8, 146a/3

el-ġaraż < *Ar.* "Maksadım şu ki; şunu demek isterim ki" anlamında kullanılır.

e. 108b/2, 170a/9, 195b/10

el-ḥaẕer < *Ar.* "Sakın, sakınalım, sakınınız" anlamında kullanılır.

e. 184a/11, 129b/17

elḳāb < *Ar.* Ünvanlar, soyadları; resmi ünvanlar

e. 156b/13, 164a/9, 197b/6

el-ḳıṣṣa < *Ar.* Sözün kısası, sözden anlaşıldığına göre

e. 113b/3, 101b/7

el-melikü'l-müste'ān < *Ar.* Allah'ın sıfatlarından biri

e. 156a/1, 198a/10

el-muḫtaṣṣu be-'ināyeti'l-meliki'l- mennān < *Ar.* Mennān (İhsanı bol) Melik'in (Allah'ın) desteğiyle seçilmiş

e. 147a/16, 167b/14, 193b/5

el-muḫtaṣṣu be-'ināyeti'l-meliki'l-müste'ān < *Ar.* Müste'an (Yardımcı) Melik'in (Allah'ın) desteğiyle seçilmiş

e. 158b/5

el-muvaffaḳu be-tevfīḳü's-sübḥān < *Ar.+Far.* Allah'ın yardımıyla muvaffak olmuş; Allah'ın yardımına erişmiş

e. 157a/12, 195a/7

el-mü'eyyedü be-te'yīdi'l-meliki'l-mennān < *Ar.+Far.* Mennān (İhsanı bol) Melik'in (Allah'ın) desteğiyle kuvvetlendirilmiş

e. 157a/12

el-mü'eyyedü be-te'yīdü's-sübḥān < *Ar.* Allah'ın yardımıyla kuvvetlendirilmiş

e. 195a/7

el-müṣtanṣır mine'n-naṣīr < *Ar.* Yardımcıdan (Allah'tan) yardım dileyen

e. 155b/17, 198a/10

elṭāf < *Ar.* İyi muameleler, iyilikler, iyilikseverlikler

e. 164b/17

e.+ıŋ 199b/7

elviye < *Ar.* Bayraklar, sancaklar

e. 177b/12, 174b/15

emākin < *Ar.* Mahaller, mevkiler, mevziler, yerler

e. 180b/16

emān < *Ar.* Eminlik, korkusuzluk

e. 185a/1

emāret < *Ar.* emirlik, beylik

e. 136b/10, 137b/4, 137a/10, 164b/16, 152a/3, 165a/10, 101a/11, 155b/9, 164a/9, 194b/2, 188b/11

e.+iniŋ 166b/12

e.+ide 152a/11

emāret-meʿāb < *Ar.* Hükümdarların sığındığı yer

e. 191b/3

e.+ġa 143a/8

emāret-penāh < *Ar.+Far.* Hükümdarların sığındığı yer

e. 181b/9, 169b/9, 146b/3, 186b/2, 173b/5, 177a/16

emāret-şiʿār < *Ar.* Hükümdarlık alameti olan

e. 150b/17

emīr < *Ar.* Bey, emirlik lideri, komutan

e. 112a/5, 115a/1, 115b/9, 117a/4, 117b/12, 121b/6, 121b/10, 122a/15, 126a/17, 136b/15, 137a/9, 137a/13, 140b/9, 141a/8, 143a/1, 149a/15, 151b/15, 153a/3, 155b/14, 164a/12, 165a/12, 165b/8, 166a/14, 166a/17, 175a/15, 192a/7

e.+in 112a/5

e.+ler 188a/17

emīreyn < *Ar.* İki emir

e. 144a/3

emīrī < *Ar.* Emirlik

e.+i 143a/16, 152a/1

emir-zāde < *Ar.* Emir oğlu

e. 103a/13, 135a/17, 136a/1, 152b/5, 155b/16, 156a/3, 156a/4, 167b/9, 183a/2, 192a/6, 192a/11

e.+ler 188a/17

e.+lerniŋ 164b/4

emlāk < *Ar.* Ev, tarla, bağ, bahçe vb. Gibi sahip olunan mal ve mülk

e.+de 199a/2

emn < *Ar.* Eminlik, korkusuzluk

e. 105a/12

emniyet-āşār < *Ar.* Emniyet nişanı, güvenlik alametleri

e.+ımızġa 190b/15

emnü'l-belā < *Ar.* Belalardan emin olun, kaçının

e. 148a/12

emr < *Ar.* İş, buyurma, buyruk

e. 164b/5, 196b/9, 157b/4, 165a/11, 157a/2, 162b/11, 117b/9, 181a/14

e. bol- 174a/12

e. ḳıl- 160a/14, 176b/6, 176b/17, 194b/10, 196a/14

e.+ġa 163b/9

e.+ini 102b/15

e.+iġa 114b/14, 181a/11, 104a/11, 127a/11, 162b/4, 199a/14, 122b/8, 119b/15

e.+ide 186a/17, 178a/15, 172a/11, 104a/14, 172b/10, 106b/17

e.+idin 126b/11, 168a/10

emti'a < *Ar.* Satılacak mallar; kumaşlar

e. 166b/7

emvāl < *Ar.* Mallar, para ile alınan şeyler

e. 101a/13, 159a/13, 173b/8, 177b/10, 127a/16, 173b/11, 113b/3, 143a/5, 137b/15, 160b/4, 166b/15, 167b/7

e.+in 166b/13, 171a/2, 176b/2, 165b/9

e.+ini 176b/15

e.+ide 105a/11

e.+idin 171a/14

en‘ām < *Ar.* At, sığır vb. Hayvanlar

e. yaŋlıġ 184b/5

enāniyyet < *Ar.* Bencillik

e. 138b/6

enārallāhu burhānehu < *Ar.* Allah, onun kanıtlarını nurlandırsın

e. 159b/3

e.+nıŋ 116a/13

enbūh < *Far.* Yığın, topluluk

e. bile 176a/7, 183b/5

encām < *Far.* Son, bitiş

e. 175b/14

e. tap- 135b/12; 167a/10

e.+ıġaça 134b/15

encüm < *Ar.* Yıldızlar

e. 154b/9, 175b/3

e.+ġa 163a/7

encümen < *Far.* Meclis, topluluk

e.+iniŋ 122a/1

encümen-perdāz < *Far.* Meclisin söz söyleyeni, meclisin sözcüsü

e.+ı 115a/3

endek < *Far.* Az, biraz

e. 128b/14, 130a/9

endīşe < *Far.* Düşünce; tasa, kaygı

e. 138b/16, 172a/8

endīşe-nāk < *Far.* Kaygılı, endişeli

e. bol- 195b/5

endūh < *Far.* Üzüntü, gam, kaygı

e. 184a/14

e.+ını 154b/6

enfüs < *Ar.* Nefisler, ruhlar, canlar

e. 105a/11

engüşt-nümā < *Far.* Parmakla gösterilen

e. 172b/16

enīs < *Ar.* Yakın dost

e. 129a/15, 125a/13

enṣār < *Ar.* Yardımcılar

e.+ı bile 198a/14

enseb < *Ar.* En uygun, en münasib

e. kör- 117a/9, 119b/3, 110b/11

Enūşīrvān < *Far.* Eski İran şahlarından biri

E. 151a/5

E. kibi 152a/1

envā' < *Ar.* Türler, çeşitler

e. 153a/16, 137b/6

envār < *Ar.* Nurlar, ışıklar

e. 155a/4, 155a/1, 184b/13, 157b/17

e.+ınıŋ 151a/12

enẓām < *Ar.* Diziler

e. 200a/7

enẓār < *Ar.* Bakışlar, gözler

e.+ıġa 161b/12

er < *Far.* Eğer, ise de

e. 109a/5

erāẕil < *Ar.* Reziller, ayaktakımı

e. 156b/8, 166b/2, 173a/14

e.+idin 119b/17

erbāb < *Ar.* Sahipler, malikler

e. 146b/4, 112b/14, 134a/13, 137b/6, 102a/11, 156a/10, 125a/15, 118a/13, 140a/1, 183a/6, 151b/14, 145a/13, 144a/17, 113a/17

ercmend < *Far.* Saygıdeğer, saygın

e. 136a/2, 155b/13

e. bol- 179b/13, 184b/3

e. ḳıl- 113a/16, 137b/12

e. ile 183b/13

e.+i 168b/16

ercmendī < *Ar.+Far.* Saygıdeğer, saygın

e. bile 124b/12

erkān < *Ar.* Asıllar, esaslar; direkler, sütunlar; önderler, liderler

e. 124a/8, 134b/6, 136a/15, 147a/17, 157a/14, 165a/15, 168a/7, 175b/7, 180a/2, 187a/2, 189a/2, 189a/17, 137a/14, 197b/10, 200a/13

e.+ıġa 169b/8

erşed < *Ar.* Daha (en, pek) reşid, ergin olan

e. 139b/6, 149b/3

e.+i 146a/4, 200a/5

ervāḥ < *Ar.* Ruhlar, canlar

e. 190a/16

erzal < *Ar.* Reziller, alçaklar

e. 150b/9

e.+i 137b/14, 140a/17

es‘ad < *Ar.* Daha saadetli; en hayırlı, en mutlu

e. 137a/16

esāfil < *Ar.* Pek aşağı ve bayağı olanlar, halkın en aşağı tabakası

e. 137b/10, 156b/8

esāmī < *Ar.* Namlar, adlar

e.+si 172b/6

esāret < *Ar.* Esirlik, tutsaklık

e. ḳayd+ıġa 160b/5, 150a/5, 130b/9, 144a/13

esās < *Ar.* Asıl, temel, kök

e. 176a/2, 187b/8, 159a/14, 187b/10

e.+ı 146b/12, 159b/7, 188a/3

eṣāṣe < *Ar.* Eşya, mal

e. 172a/6

esb < *Far.* At; satrançta at

e. 128a/1

esbāb < *Ar.* Sebepler, vasıtalar, araç-gereçler

e. 159a/7, 181a/15, 172a/6, 155a/12, 187b/16, 167a/1, 181b/17, 118b/8, 158b/9

e.+ınıŋ 103a/12, 190a/9, 110a/12, 108a/12, 152b/6

e.+ın 194a/4, 113b/15, 147a/3

e.+ıġa 106b/11

esed < *Ar.* Arslan; Arslan burcu

e. 184a/11, 101a/16, 116a/10

e.+niŋ 157b/14

eşer < *Ar.* Nişan, iz, alamet, belirti

e. 113b/1, 159b/9, 153b/13, 117b/10, 198b/15

e.+i 116b/12, 154b/3, 178b/11, 183a/16, 160b/12, 126b/14

e.+in 158b/11, 135b/11

esfel < *Ar.* Sefil, bayağı; aşağı (taraf)

e.+ide 158b/1

esfelü's-sāfilīn < *Ar.* Cehennem

e.+iġa 119a/15

esīr < *Ar.* Tutsak

e. 189a/12, 193b/13

e. bile 183a/5

e. bol- 115b/6, 122b/14, 161a/4, 181a/14

e. bol-up dur- 144b/1, 145b/7

e. ḳıl- 110b/14, 112b/2, 112b/9, 114b/2, 173b/1, 178b/1, 193b/12, 198b/2

e. ét- 115b/17

e. éyle- 150b/15, 160b/7

e.+leriŋ 130b/10

e.+leri 183a/1, 160b/16

e.+in 173b/11

e.+leridin 160b/15

eşḳāl < *Ar.* Ağır yükler, ağır şeyler

e. 120b/4, 196b/3, 196b/10

eşnā < *Ar.* Ara, aralık, zaman, sıra

e.+da 196a/15, 185b/1, 169b/9, 168b/13, 162b/8, 102a/8, 181a/10, 123a/4, 176a/16, 121a/1, 182b/12, 123a/14, 110a/10, 186a/15, 119b/13, 130b/6, 185a/9,

179b/8, 195a/3, 100b/16, 144a/11, 149a/3, 148a/8, 186a/3, 174a/10, 110b/14, 127a/5, 166a/17, 165b/8, 101a/15

e.+sıda 122a/16

eṣnāf < *Ar.* Çeşitler, cinsler, zümreler, sınıflar

e. 171a/10, 172b/15

esr < *Ar.* Esirlik, kulluk

e. 150b/7, 126b/15, 182b/16, 175b/6, 150b/10, 176b/16, 183b/15

esrār < *Ar.* Gizlenilen ve bilinmeyen şeyler, aklın eremeyeceği işler

e. 124a/8, 155a/2, 174b/14, 184b/12

eş'ār < *Ar.* Şiirler, vezinli ve kafiyeli sözler

e. 149b/14

eşbāh < *Ar.* Benzeyenler, eşler

e. 142a/9

eşi'a < *Ar.* Aydınlıklar, ışıklar

e. 161b/11

eşk-feşān < *Far.* Ağlayan, gözyaşı döken

e. 154b/6

eşk < *Far.* Gözyaşı

e. 140b/1

e.+i bile 154b/10

eşrāf < *Ar.* Şeref ve itibar sahibi kimseler

e. 196b/15

e. bile 141b/9

e.+nıŋ 172b/8, 194b/1

e.+ı 167b/6

e.+ıdın 179b/13, 192b/1, 160a/7, 123b/7, 109b/16

eşrār < *Ar.* Kötülük edenler, fesat karıştıranlar

e. 122a/2, 175b/17

e. bile 174a/11

e.+ınıŋ 172b/10

e.+ın 175a/13, 157a/16

e.+ıġa 179a/8

e.+ıdın 177a/12, 176a/17, 179b/1, 169a/4, 178a/10, 181b/13, 184b/7

eşref < *Ar.* En şerefli, en onurlu

e. 108a/6

eşrefī < *Ar.* Mısır ve İstanbul'da bastırılan 3.5 gram ağırlığında bir altın sikke

e. 113b/6, 107a/9, 114a/17

eşrefü's-sādāt-ı kirām < *Ar.* Soylu seyyidlerin, ulların en şereflisi

e. 137a/7

eşyā < *Ar. eşyā'* Nesneler, mallar, mevcut olan şeyler

e. 120b/4, 176b/2

etbā' < *Ar.* Tabii olanlar; hizmetçiler, uşaklar

e. 161a/17, 134a/3

e.+ı bile 133b/15, 124a/10

eṭfāl < *Ar.* Çocuklar

e. 178a/14, 173b/1, 131b/5, 182a/17

e.+ni 178b/1

e.+i bile 175a/14, 107a/7

e.+in 105b/11, 160b/4, 113a/3, 186b/14, 182b/16, 161a/5

eṭıbbā < *Ar. eṭıbbā'* Hekimler, doktorlar

e. 152b/15, 154a/11

eṭrāf < *Ar.* Yanlar, kıyılar, uçlar

e. 169b/1, 105a/17, 180b/12, 137b/12, 120a/6, 110a/10, 190b/1, 137b/15, 159a/9, 113a/9

e.+nıŋ 102b/13

e.+ġa 102b/17, 101a/14

e.+da 183a/6

e.+dın 130a/8, 102b/16

e.+ınıŋ 133b/13, 191a/16, 143b/17, 178a/15

e.+ın 169b/4, 191a/8, 191a/10, 142b/3

e.+ını 169b/5

e.+ıġa 167a/5, 165b/8, 181b/12, 120b/3, 133b/11, 143b/15, 173b/16

e.+ıda 173a/2, 105b/8

e.+ıdın 187b/13, 191a/3

eṭvār < *Ar.* Hal ve hareketler

e.+ın 102b/11

evāḫir < *Ar.* Sonlar; ayın son günleri → **avāḫir**

e.+i 122a/17

e.+ide 108b/3, 121a/9, 126a/15, 138a/3, 149a/15,

evāmir < *Ar.* Emirler, buyruklar

e. 135b/15, 167b/7

evāsıṭ < *Ar.* Ortalar, ortada bulunanlar; orta günler

e.+ıda 126a/16, 159b/3, 131a/11, 101b/8, 102b/3

evāsim < *Ar. āṣām* Suçlar, günahlar

e. 151b/2, 170b/5

evāyil < *Ar. evā'il* İlk zamanlar, eski, geçmiş zamanlar

e. 178b/14

e.+ide 173a/15, 188a/12

evbāş < *Ar.* Ayak takımı, aşağılık kimseler

e. 174a/10, 159b/16, 140a/17

e.+nı 173a/15

e.+ı 165b/7, 166b/3, 137b/13

e.+ın 176a/1

e.+ıdın 180a/1

evc < *Ar.* Yüce, yüksek, bir şeyin doruğu

e. 138b/1, 199b/6, 137a/8

e.+i üze 165a/10

e.+idin 144a/10

evḳāt < *Ar.* Zamanlar, çağlar

e. 135a/4, 137a/16, 106a/9**,** 145a/17

evlā < *Ar. evlā´* Daha layık, daha uygun, daha iyi, daha üstün

e. 111b/3, 153b/8

enseb ve e. kör- 119b/3

e. ve enseb kör- 110b/11

e. ve enseb körün- 117a/9

evlād < *Ar.* Çocuk, çocuklar

e. 150a/7, 143a/7**,** 108a/7, 135b/6, 146a/17, 155b/13

e.+ı 136b/13, 138b/10, 139b/7, 155a/9, 172b/3

e.+ınıŋ 172b/6

e.+ın 172a/16, 105b/1

e.+ıġa 172b/1

e.+ıdın 108b/10, 133b/2, 134a/11

evliyā'ullāh < *Ar.* Allah yolunda giden veliler, evliyalar

e. 108b/1

evreng < *Far.* Süs, şeref; taht

e. 155a/12, 156b/6

e.+ige 188b/9

evreng-pirāy < *Far. evreng-pirā* Taht donatan, taht süsleyen

e. bol- 156b/7, 189a/4

evṣāf < *Ar.* Vasıflar, nitelikler

e. 156a/2, 134a/12, 157b/6

e. bile 156b/13

e.+ın 151a/5

evṭān < *Ar.* Vatanlar, memleketler

e. 196b/5

evvel < *Ar.* Önce, ilk, başlangıç olarak

e. 102a/3, 164b/5, 181a/15, 106b/8, 115b/13

e.+din 131b/10, 157b/1, 151a/14, 137b/7, 115b/9

e.+i 135b/5, 136b/4

e.+ide 104a/17

e.+raḳ 131b/11

evvelġı < *Ar.+T.* Önceki, ilk

e. 148b/8, 121a/11, 155b/11, 189b/12, 175a/7, 171a/7, 159a/16, 102b/3, 157b/8

e.+nıŋ 114b/10

e.+ġa 114b/10

e.+dın 113b/14

evżā' < *Ar.* Haller, durumlar, tavırlar

e. 186a/8

e.+ı 119b/5

ey Seslenme edatı

e. 136a/2, 138b/9, 151a/6, 153a/14, 107b/13, 187a/14, 189b/11, 199b/6

eyālet < *Ar.* Bir valinin idaresi altında bulunan memleket, vilayet

e.+in 142a/9, 142a/16, 126a/4, 124b/11

e.+iniŋ 125a/10

eyle- Eylemek

e.-r 172a/12, 168a/9, 115b/14

e.-gey 140b/2, 157a/2

e.-düm 125b/4, 125b/6

e.-di 154a/14, 113a/16, 119a/16, 119a/16, 184a/10, 184a/9, 171b/1, 152b/11, 159a/5, 102b/1

e.! 136b/2

e.-gil! 151a/6, 151a/6

e.-sün! 155a/11

e.-ŋ! 155b/7

e.-se 162a/9, 184b/17

e.-p 176b/15, 111a/9, 174b/16, 152a/6, 158a/3, 150b/11, 165b/6, 131b/9, 170a/1, 198a/5, 189a/10, 152a/3, 167a/16, 186a/9, 175a/1, 198a/5, 150b/15, 168a/13, 193a/13, 185b/10, 102b/1, 144b/12, 189a/16, 187b/17, 155b/3, 117b/10, 118a/17, 165a/6, 165a/5, 133a/13, 158b/17, 199a/1, 148b/12, 152a/4, 120a/11, 158a/4, 122a/14, 160b/7, 152a/6, 144a/7, 105a/4, 184a/12, 160b/5

e.-ben 184a/1, 120a/13, 189b/3, 160b/6, 108b/15, 191a/15, 168a/3, 160b/7, 120a/14, 160b/9

e.-geç 189b/2

e.-lerde 154a/12

e.-mes 117b/1, 141b/17

eyle Öyle → **öyle**

e. 101b/7, 102b/14

eylemek Etmek, yapmak, yerine getirmek

e. 117b/2, 144a/7, 153a/15, 158b/16, 158b/16, 144a/15, 117b/1

e.+din 111b/3

eymān < *Ar.* Yeminler

e. 151b/8

eyvān < *Far.* Büyük salon; kemerli yüksek bina, oturacak yüksek yer, köşk

e. 154b/1, 188a/4

e.+ınıŋ 164a/10, 137a/11, 188b/8

e.+ıġa 188a/5

e.+ıda 156b/6, 155a/12, 134b/4

eyvāy < *Ar.+Far.* Eyvah, vah vah

e. 155a/5

eyyām < *Ar.* Günler, gündüzler

e. 133b/5, 152a/11, 155b/10, 114a/3, 158a/1, 177b/14, 167b/9, 166a/15, 145a/14, 135b/12, 136b/14, 194a/3, 138b/3, 155b/10

e.+nıŋ 135a/6

e.+dın soŋ 118a/4, 134a/2

e.+da 128b/1, 123b/4

e.+ıdın 134b/15, 171a/11

eyyühe'n-nās < *Ar.* "Ey insanlar!" anlamında seslenme edatı

e. 108a/14

ezel < *Ar.* Başlangıcı olmayan, geçmiş zaman, öncesizlik

e.+din 135a/16

é- İmek, olmak → **ér-**

é.-di 109a/5, 114a/10, 114a/11, 114a/15, 134b/2, 134b/5, 151b/17, 152a/5, 168a/13, 154a/12, 164b/10, 116a/12, 164b/11, 109a/1, 114a/10, 154a/5, 108b/16, 116a/11, 116a/10, 114a/9, 154a/6, 165a/9, 154a/17, 109a/4

é.-se 153b/8, 159a/4, 162a/2, 153b/13

é.-mes 159a/6, 159a/6, 112b/3, 112b/5, 191a/13, 191a/12, 103b/13, 112b/3, 157a/2, 157a/4, 181a/1

égir- Döndürmek, eğirmek, çevirmek, sarmak

é.-ip 132a/1, 128b/2

ég(i)n Sırt

é.+i 182a/1

ékin Acaba (Şüphe edatı)

é. (ne bolġay é.) 105a/6

ékin Ekin, ekin tarlası

é. 178a/12

é.+lerni 198b/11

ékinçi Ekinci, çiftçi

é.+lerġa 177b/16

él İl, memleket; halk, topluluk

é. 105a/13, 106a/11, 116a/16, 131b/11, 133b/14, 153a/15, 153b/8, 154b/7, 161a/7, 165b/6, 196b/11

é.+niŋ 142a/16, 161a/3, 191b/14, 142b/12, 119b/10, 109b/3, 134a/11, 167b/5, 178a/11, 128a/17, 135a/15, 143a/6

é.+ni 134a/9, 131b/4, 153b/9, 150b/5, 130a/5, 196b/7, 170b/13, 138a/1, 128b/10

é.+ge 106a/13, 158b/17, 109b/14, 154b/5, 154a/17, 165b/4

é.+i 123b/15, 123b/16, 160b/2, 180a/6, 180b/15

é.+i birle 150b/8

é.+i içre 169b/6

é.+iniŋ 130a/6, 159b/16

é.+in 157a/17, 140b/6, 189b/5

é.+ini 113a/16

é.+ige 180b/14

é.+idin 170a/6

él Barış, sulh

é. 173a/17

él El

é.+idin 155a/13

élçi Elçi, aracı

é. bile 197b/7; **é.** 132b/6, 145b/7, 146b/11, 190b/8, 190b/12

é. ḳıl- 171a/3

é.+ġa 197b/7

é.+sin 146b/17

é.+lerin 107a/17

é.+lerġa 190b/12

élçi-ḫāne Elçilik, elçilik binası

é.+ġa 104a/9

él(i)g El

é. 106a/12

é. aç- 195b/5

é. ur- 110a/5

é.+din 107b/6, 184a/15

é.+i 154a/4

é.+idin 184a/16, 142a/6, 137b/8, 112b/17

é.+ige 182a/4

é.+leridin 182a/15

éllig Elli

é. 110b/7, 172b/4, 196a/16, 197b/14, 109b/17

éllig üç Elli üç

é. 155b/10

éllik Sulh, barış, rahat

é. 190b/12

élt- İletmek, ulaştırmak, göndermek

é.-düm 114b/9

é.-ti 161a/17

é.-gen dur- 114a/15

é.-ip 178a/11, 141b/13, 178b/15, 108a/6, 146b/5

émçek Göğüs

é.+idin 184b/14

émdi Şimdi

é. 117b/3, 104a/12, 176a/11, 135b/13, 151a/6, 164a/2, 175b/12, 147a/13

ér Erkek

é. 107a/3, 107a/8, 111b/1

ér- Olmak; imek fiili → **é-**

é.-ür 103b/11, 106b/17, 111b/2, 115b/15, 116a/5, 116a/6, 150b/4, 150b/9, 152b/12, 153b/12, 158b/16, 159a/2, 159a/2, 181a/2, 191a/14, 196a/6

é.-dim 150a/10, 189b/7, 149b/2, 183a/9, 157b/3, 200b/1

é.-düm 187a/14, 143a/1, 122b/5

é.-dük 105b/15

é.-di 136b/4, 110b/2, 150a/2, 152b/4, 154a/3, 182b/9, 137a/4, 156b/14, 180a/11, 146b/2, 160b/11, 134a/16, 149b/10, 144b/7, 186b/9, 114b/2, 109a/17, 163b/4, 196a/11, 125b/1, 130b/11, 159a/5, 164b/9, 135a/2, 171b/8, 158a/6, 161a/1, 130b/10, 109b/15, 166b/9, 158a/8, 196a/10, 109a/3, 102b/3, 164b/11, 108a/6, 123a/16, 134b/5, 147b/10, 186b/8, 164b/10, 109a/17, 188b/16, 141a/16, 133a/16, 134b/4, 190b/6, 123a/15, 177a/11, 163a/12, 185a/11, 154a/3, 158a/8, 149a/15, 154a/2, 106b/14, 169a/5, 109b/11, 136b/17, 117a/5, 149b/2, 126b/16, 121a/17, 182b/8, 149a/5, 154a/1, 198b/7, 154a/5, 196a/13, 157b/7, 130a/11, 190b/5, 111a/7, 118b/11, 119b/11, 108a/10, 106b/13, 121b/2, 154a/7, 119b/11, 139b/6, 131a/2, 122a/9, 134b/2, 109b/14, 197a/9, 106a/12, 195b/17, 157b/16, 192b/10, 152a/10, 142b/17, 171a/14, 119b/14, 106a/8, 161b/5, 144a/12, 134b/1, 139b/8, 102a/8, 149b/8, 154a/6, 164a/14,

100b/1, 135a/7, 134b/1, 150a/3, 154a/6, 197b/14, 131b/7, 134b/7, 111b/10, 157b/14, 127a/2, 125b/10, 186b/10, 173b/7, 108b/11, 171b/10, 118b/15, 154a/4, 133a/4, 194b/8, 104a/14, 106a/3, 123a/7, 103b/1, 102a/9, 134b/4, 134b/9, 118b/5, 153a/3, 122a/10, 156b/17, 136b/9, 133a/3, 120a/3, 159b/17, 103b/3, 137a/14, 115a/13, 164a/7, 130b/2, 175b/15, 192b/11, 134b/6, 108b/6, 164b/1, 173b/10, 123a/8, 152a/10, 103b/2, 103a/9, 185a/5, 108b/5, 134a/17, 130b/13, 106a/10, 160a/2, 139b/5, 111b/9, 125a/5, 152a/16, 165b/9, 100b/14, 110a/6, 146a/16, 158b/10, 118a/17, 158b/8, 122a/17, 133a/10, 108b/15, 143a/14, 158b/7, 156a/7, 196b/9, 162a/11, 150b/2, 117b/17, 125a/9, 102b/8, 136b/12, 166b/5, 148a/14, 105b/7, 117b/16, 177a/6, 197b/1, 120b/12, 108a/9, 150b/2, 127b/3, 152a/14, 104b/15, 151a/15, 179a/10, 133a/11, 198b/4, 149a/4, 144b/2, 122a/16, 158b/3, 153b/16, 161a/14, 110a/17, 158b/2, 121a/14, 148b/8, 117a/12, 103b/10, 109a/9, 152a/14, 129a/9, 133a/10, 190a/9, 160a/13, 134b/14, 140a/7, 159a/13, 174b/14, 135b/5, 173a/10, 161b/4, 104b/4, 101a/9, 112a/1, 113a/10, 151a/1, 113a/10, 190b/3, 173a/17, 166a/9, 128b/8, 161b/16, 108a/4, 194b/14, 122b/12, 198b/2, 102a/7, 136b/13, 187a/9, 184b/8, 103b/14, 177a/2, 186b/12, 184b/6, 152a/13, 193b/11, 187a/16, 155b/11, 143b/17, 185a/9, 117a/17, 128b/3, 155b/10, 108b/14, 126a/16, 148a/17, 104a/15, 139a/8, 199a/4, 132b/10, 178b/13, 185b/17, 102b/7, 111a/5, 151b/17, 188a/14, 109a/10, 135a/1, 105b/7, 115b/10, 119a/8, 138a/14, 163b/4, 148a/16, 144b/4, 144a/4, 128b/13, 167a/4, 163b/6, 125a/8, 149a/17, 117a/1, 160b/15, 115b/10, 145a/11, 198b/12, 113b/12, 140a/4, 116a/10, 174a/16, 134b/17, 189a/11, 138a/16, 127b/6, 194a/3, 143a/11, 138a/4, 120a/16, 152a/11, 162b/7, 160a/15, 135a/4, 195a/5, 173a/6, 114a/12, 129b/3, 199b/1, 124a/12, 158a/16, 160a/16, 151b/5, 104a/17, 170a/11, 132b/16, 148a/10, 136b/15, 107b/10, 183a/1, 103b/8, 135b/1, 160b/16, 140a/10, 187b/3, 135a/3, 135a/13, 109b/7, 126a/15, 199a/9, 189a/12, 115b/13, 144a/17, 159b/5, 158a/14, 142a/5, 168a/12, 152b/2, 171a/7, 166b/8, 106a/5, 116a/4, 166b/2, 180a/17, 194a/17, 132a/8, 106b/12, 117a/10, 114a/10, 130b/14, 162b/6, 165a/8,

158a/13, 153b/17, 152a/7, 100b/2, 114a/8, 122b/17, 192b/13, 158b/1, 178a/13, 114a/15, 178a/1, 102a/11, 102b/16, 144b/10, 189a/9, 149a/16, 134b/13, 160b/16, 139a/17, 139b/4, 115b/1, 129a/15, 114a/7, 141b/5, 171a/15, 109b/2, 158a/9, 113b/8, 178b/15, 199b/12, 161a/14, 147b/17, 152a/9, 188b/10, 128a/11, 158a/10, 129b/13, 143b/3, 134b/11, 197b/7, 200a/3

é.-diler 191b/14, 103b/6, 141a/17, 163a/10, 195a/10, 119a/3, 104a/6, 195a/2, 170a/3, 173a/3, 112b/15, 102a/4, 160a/6, 108b/17, 132b/14, 182a/12, 111a/1, 175b/1, 117a/16, 122a/4, 189b/1, 170a/12, 105b/13, 192a/4, 163a/16, 195b/2, 125b/16, 192a/15, 111a/5, 108b/7, 128b/2, 100b/2, 131a/11, 127a/13, 123b/12, 162a/14, 186b/9, 146b/5, 162a/15, 109b/13, 169a/8, 194b/5, 101a/16, 160b/2, 178a/12, 142b/5, 129a/6, 197b/2, 187b/12, 199a/12, 138b/12, 103a/17, 116b/16, 188b/4, 120b/4, 140a/9, 109a/8, 185b/15, 163a/14, 137b/16, 127b/1, 170a/15, 185b/5, 129a/4, 182b/4, 127b/4, 128a/13, 133b/6, 139b/2, 167b/10, 172b/1, 190b/8, 114b/7, 108b/17, 149a/12, 163b/13, 105b/8, 118b/13, 166a/17, 167b/4, 137a/9, 101a/14, 101a/12, 149b/14, 179a/15, 161a/16, 123b/11, 170b/8, 110b/13

é.-miş 192b/16, 177b/17

é.-se 184a/17, 153a/16, 181a/6, 192a/10, 106a/6, 184a/15

é.-ken 182b/1, 156a/14, 186b/17, 107b/13, 106a/7

é.+kenin 158b/14, 174b/15, 130b/13

é.+ikenġa 189b/1

é.+kenidin 182b/3

é.+kenler 179b/3, 106a/1, 105b/12

é.-mes 196a/10, 153b/6, 133a/4, 155a/8, 155a/8, 171b/17, 153b/5, 105b/7, 154b/13

é.-mestur 101a/12

éren Ermiş, olgunlaşmış olan; veli

é.+ler 107a/4

érkek Erkek, yetişkin adam

é.+din 178a/13

é.+lerin 178a/17

ér(i)t- Eritmek

é.-ip 101a/3

értaŋ Sabahleyin, erkenden

é. 109b/4**,** 192b/8

és- Esmek

é.-ip 101a/2

é.-e kiriş- 185b/2, 127a/6

éşek Eşek, merkep

é. 105b/9, 106a/14, 106a/9, 106a/10

éşik(g) Eşik, kapı önü, giriş, geçit

é.+din 165a/7

é.+i 154a/3

é.+in 116a/1, 134b/12, 135b/7

é.+ide 107b/12

éşit- İşitmek, duymak

é.-ür miz 147a/13

é.-dim 181a/6, 181a/5, 183a/8

é.-düm 105b/6, 142a/3

é.-di 197b/3

é.! 117b/4

é.! 104a/12

é.-ip 142a/14, 134a/7, 128b/8, 130a/4, 178b/12, 117b/2, 187b/1, 102b/4, 149b/15, 117a/2, 120a/4, 119a/12, 112a/2, 111a/1, 146b/10, 105b/13, 129b/1, 103b/9, 132a/12

é.-gendin soŋ 118b/17

éşitil- İşitilmek, duyulmak

é.-mey 196a/2

ét- Etmek, eylemek, yerine getirmek

é.-er 102b/1, 155a/1, 160b/9

é.-er ér- 101a/15

é.-di 153b/4, 139a/6, 141a/8, 151b/6, 165a/11, 170b/15

é.-ti 101b/15, 184b/1, 121b/10, 189b/5, 164a/5, 117b/16, 117b/9, 148a/1, 112a/3, 132b/13, 134a/11, 112b/1, 134a/1, 162b/11, 137b/13, 159a/5, 138a/2, 138a/1, 142a/10, 117b/8, 102b/2, 163a/6, 184a/8, 151a/14, 103a/8, 146a/15, 147a/5

é.-dük 106a/2

é.-diler 133b/14, 115b/17

é.-tiler 102a/2, 187b/17, 129a/2, 108a/11, 100b/16, 103a/6, 104b/14, 100b/15, 112b/9

é.-miş 155b/2

é.-gey 106b/7

é.-geyler 163a/12; **é.!** 142a/3, 189b/11, 141a/3

é.-sün! 155a/14

é.-sem 151a/5

é.-se 139b/12, 111b/2

é.–ip 138a/1, 197a/11, 116b/14, 134b/8, 133b/16, 142a/3, 196b/14, 131b/16, 151b/6, 158a/11, 104b/11, 162b/12, 131b/17, 103a/2, 103a/11, 162b/17, 158a/12, 107a/7, 191a/17, 179b/4, 115a/11, 162a/2, 151b/10, 163a/6, 151b/12, 115a/7, 120a/1, 199a/8, 193a/15, 140a/7, 102a/5, 167b/1, 139a/2, 187b/13, 167b/12, 146a/15, 123b/3, 194a/11, 142b/14, 185b/6, 113b/1, 105b/16, 113a/6, 140b/12, 199a/4, 149b/11, 155a/3, 103a/16, 154a/10, 145b/1, 157a/6, 125a/11, 126a/2, 123a/10, 191a/4, 125b/17, 126b/1, 150b/14, 187b/16, 174b/12, 168a/7, 123b/6, 119b/3, 154b/12,

141a/4, 172b/4, 195a/2, 113b/6, 112b/15, 139b/10, 145a/2, 165b/5, 165b/6, 126b/3, 104b/15, 104a/13, 200a/11

é.-erde 103a/10, 103a/10, 114a/9

é.-geli 154b/6, 191a/10

é.-gen 104b/12

é.-genge 111b/2

é.-gendin soŋ 128b/4

é.-din soŋra 145b/8

é.-geni 197a/2, 139b/15, 118a/11, 121b/16, 126a/7

é.-me! 187a/15

étek(g) Etek, yamaç

é.+in 101a/7, 179a/13; **é.+leriġa** 178a/14

étme- Etmek, eylemek, yapmak

é.+gi 187b/7, 188b/7

étmek Etmek, eylemek, yapmak

é. 135b/13, 111b/3, 144a/6, 134b/17

évrül- Dönmek, çevrilmek

é.-gendin 133b/5

évür- Döndürmek, çevirmek

é.-geni 106b/2, 139b/17

éz- Ezmek

é. 150b/12, 153b/1

F

faḫīm < *Ar.* Çok kuvvetli, itibâr ve nüfuz sahibi

f. 137b/4

fāḥiş < *Ar.* Mübalâgalı, taşkın, aşırı, büyük, iri, ahlaksız, çirkin, pek kötü

f. 169b/3

fāḥişe < *Ar.* Fahişe, hayat kadını

f. bile (żuʿafā-yı f.) 143a/11

faḫr < *Ar.* Övünme, böbürlenme, büyüklenme, şeref, onur, kıvanç; büyüklük

f. 151b/17

f. ḳıl- 151b/17

faḫrü'l-aṣfiyā < *Ar. faḫrü'l-aṣfiyā'* Saf ve doğru kimselerin en büyüğü

f. 134a/5

faḫrü'l-etḳıyā < *Ar. faḫrü'l-etḳıyā'* Takva sahibi kimselerin en büyüğü

f. 120b/8, 137a/5, 168b/14

faḫrü'l-fużalā < *Ar.* Erdem sahibi kimselerin en büyüğü

f. 191b/2

faḫrü'l-millete ve'd-dīn < *Ar.* Millet ve dinin övüncü

f. 191b/2

faḫrü't-tābiʿin < *Ar.* Tabiînʿin (Hz. Muhammed'i sağlığında görenler) övüncü

f. 190a/14

fāḳa < *Ar. Fakirlik, yoksulluk, ihtiyaç*

f. 114a/15

f.+nıŋ 114a/12

faḳīr < *Ar.* Zengin olmayan, yoksul; alçak gönüllülük ifadesi

f. 150a/9, 156a/15, 143a/1, 149b/1, 153a/2, 157b/1, 189b/6, 200a/17

f. + nıŋ 143a/4, 156a/8, 122a/15, 169b/9, 126b/17, 125a/9, 103b/1

f.+ġa 163b/4

faḳīr-i ḥaḳīr < *Ar.* Önemsiz zavallı (ben) anlamında alçakgönüllük ifadesi

f. 187a/14

faḳīrü'l-ḥaḳīr < *Ar.* Önemsiz zavallı (ben) anlamında alçakgönüllük ifadesi

f. 191b/3

faḳr < *Ar.* Fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık, züğürtlük

f. 165b/5, 114a/12

fānī < *Ar.* Ölümlü, geçici

f. + din 152b/17, 117a/13

fāriġ < *Ar.* Vazgeçmiş, çekilmiş, rahat, âsûde

f. 148b/11

fāriġ-bāl < *Ar.+Far.* Gönlü rahat, huzurlu → **fāriġü'l-bāl**

f. 113b/5

fāriġü'l-bāl < *Ar.+Far.* Gönlü rahat, huzurlu, kaygısız → **fāriġ-bāl**

f. 152a/16

farḳ < *Ar.* Ayrılık, başkalık; baştaki saç

f. 188b/17, 170a/5, 177a/7, 165b/15, 168a/14

farḳ-sā < *Ar.+Far.* Zirveye değen, zirveye dokunan, yüksek

f. 188a/8

faṣāḥat < *Ar.* Güzel ve açık konuşma, uzdillilik, iyi söz söyleme kabiliyeti

f. 122a/1

fāṣıla < *Ar.* Aralık, ara, ayıran şey, iki şeyin arasındaki bölme

f. 127a/2

fāsid < *Ar.* Kötü, fena, yanlış, bozuk, münafık, fesat çıkaran

f. 138a/8, 146a/14, 172a/8

fāsidī < *Ar.* Kötülüğe, fenalığa ait, bozuk olan

f. 138b/5

f.+din 124a/16

faṣl < *Ar.* Bölüm, bir kitabın başlıca bölüntülerinden herbiri

f. 157b/8, 157b/8

faṣl-ı bahār < *Ar.+Far.* Bahar mevsimi

f. 150a/11

fāş < *Far.* Meydana çıkma, duyulma, açığa vurma, dile verme

f. bol- 106a/11, 111b/12, 114a/9

f. ḳıl- 193b/1

f. ét- 117b/16

fātih < *Ar.* Fetheden, açan

f. 154a/4

fātiḥā-ḫᵛānlıġ < *Ar.+Far.*+T. Fatiha okuma

f.+ġa 166b/12

fayide < *Ar. fāide Fayda, menfaat, kâr, kazanç*

f. ḳıl- 142a/5

fāyiżi'l-envār < *Ar. fā'iżi'l-envār* Nurlar taşan, nur bolluğu, Parlak, aydınlık, ışıklı

f.+ınıŋ 151a/11

f.+ıda 134a/6

f.+larıda 136b/13

fāyiżi'n-neşāṭ < *Ar. fā'iżü'n-neşāṭ* Sevinç taşan, sevinç bolluğu, sevinçli

f.+ıdın (ribāṭ-ı f.) 162a/5

fāyiżü's-sürūr < *Ar. fā'iżü's-sürūr* Sevinç taşan, sevinç bolluğu, sevinçli

f. 191b/11

fayṣal < *Ar.* Kesin hüküm, karar, sonuç

f. + ġa yétkür- 174b/5

fażāyil < *Ar. fażā'il* Güzel vasıflar, erdemler

f. 158a/2, 158a/4, 152b/1

fażāyil-meāb < *Ar. fażā'il-meāb* Faziletlerin barındığı yer

f. 189a/14

fāżıl < *Ar.* Faziletli, fazilet sahibi, erdemli, faik, üstün

f. 133a/3

fażīḥet < *Ar.* edepsizlik, alçaklık, rezillik

f.+idin 191b/12

fażl < *Ar.* Fazla, ziyade, artık, baki, fazlalık, üstünlük, iyilik, erdem, lütuf

f. 152a/17, 189a/16

fedā < *Ar.* Gözden çıkarma, uğruna verme, kurban

f. bol- 112a/15

fedāyī-vār < *Ar. fedā'ivār* Canını vermeye hazır olanlar gibi, fedai gibi, kahramanca

f. 185b/6

fehm < *Ar.* Anlama, anlayış

f. (bol-up f.) 198a/9

feḥvā < *Ar.* Mânâ, anlam, mefhum, kavram

f.+sı bile 105a/16, 192a/16, 184b/11, 152a/8, 148a/12, 117b/11, 134b/13, 170a/5, 127a/5, 114a/8, 138b/7

felāḥ < *Ar.* Kurtuluş, selamet

f. 191a/13

felek < *Ar.* Gökyüzü, sema

f. 116a/10, 155a/5, 167a/12, 120a/11, 129b/17, 134b/5, 135a/8, 135a/9, 135a/12, 138b/14, 141b/7, 148b/7, 152a/1, 153a/14, 154b/12, 155a/14, 159b/12, 160b/9, 163a/2, 165a/3, 165a/5, 168a/12, 177a/8, 184a/12, 185b/13, 188a/9, 188b/12, 199a/6

f. dék 167a/17

f.+niŋ 174b/3

f.+de 168a/13

f.+din 159b/12, 135a/11

felek-cāy-gāh < *Ar.+Far.* rütbesi felek kadar yüksek olan, Yüksek rütbeli, yüksek makamlı

f. 150b/17, 174b/17

felek-iḳtidār < *Ar.* Gücü felek kadar yüksek, çok güçlü

f.+nı 138b/14

felek-iştibāh < *Ar.* Gökyüzüne benzeyen, yüksek makamlı, yüksek rütbeli

f.+nı 197b/10

f.+ıġa 192b/7

felek-ḳadr < *Ar.* Değeri gökyüzü kadar yüksek, yüce

f. 187b/15

felek-medār < *Ar.* Feleğin yörüngesi

f. bol-up (vārid-i der-bār-ı f.) 199b/17

felek-miḳdār < *Ar.* Değeri gökyüzü kadar yüksek, yüce

f.+ġa 197b/7, 167b/6

felek-sā < *Ar.+Far.* Gökyüzüne değen, yüksek, yüce

f.+sā 184a/1, 167a/16

felek-seyr < *Ar.* Oldukça hızlı, gökyüzü gibi hızlı hareket eden

f. 168a/13

felekü'l-burūc < *Ar.* Burçların göğü, burçların en yükseği

f.+dın 159b/5

fenā < *Ar.* Yok olma, yoklu, geçip gitme, kötü, iyi olmayan, uygunsuz

f. 135b/12, 155a/9

fenn < *Ar.* Nevi, çeşit, sınıf; hüner, marifet, ilim

f.+iġa 109a/3

f.+iŋ 154a/7

ferāġ < *Ar.* Vazgeçme, bırakıp terketme

f. 105a/12, 137a/17, 158a/13, 156b/1, 157a/4, 130a/15, 176b/16

f. tap- 118b/3, 131b/14, 135b/1, 165a/14

f.+ıdın soŋra 168b/4, 188a/17, 200a/7

ferāġat < *Ar.* Vazgeçme, el çekme,

f. 152a/15, 178b/5

f. bile 126a/5

ferāġatlik < *Ar.+T.* Vazgeçme, el çekme, bırakma, bitirme

f.+lik 168a/10

f. tap- 152b/14

feraḥ < *Ar.* Gönül açıklığı, sevinç, sevinme

f. 101b/1

ferāḫ < *Ar.* Bol, geniş

f. 136a/17

feraḫ-nāk < *Ar.+Far.* Sevinçli

f. bol- 108a/12

ferāmūş < *Far.* Unutma, hatırdan çıkma

f. ét- 158a/12

ferāset < *Ar.* Anlayışlılık, çabuk seziş

f. 134a/16

f.+niŋ 140a/2

fercām < *Far.* Son, akıbet, menfaat, fayda, sonu kötü

f.+ıdın 139a/4

ferd < *Ar.* Tek, yalnız olan şey; başka bir yere bağlanmamış tek beyit

f. 107a/10, 134b/2, 138b/8, 162a/9, 190b/2

ferḫāş-cū < *Far.* Savaş arayan, savaşçı

f. 195b/4

ferḫāş < *Far.* Kavga, savaş

f. 126b/15

ferḫunde < *Far.* Mübarek, mesut, meymenetli, kutlu, mutlu, uğurlu

f. 116b/2

ferḫunde-fercām < *Far.* Sonu iyi, kutlu sonu olan

f. 166a/15

ferḫunde-meāl < *Far.+Ar.* Sonucu iyi, kutlu sonucu olan

f. 197a/15

ferḫūnde-ṣıfāt < *Far.+Ar.* Vasıfları kutlu, güzel vasıflı

f.+ı 121a/14

ferḫunde-siyer < *Far.* Ahlaki vasıfları kutlu, güzel vasıflı

f. 156a/3

ferḫunde-zāt < *Far.* Kutlu kişi

f. 116b/4

ferīd < *Ar.* Tek, eşsiz, eşi olmayan, kıyas kabul etmez, ölçüsüz, üstün

f. 134b/3

ferīḳayn < *Ar.* İki askeri fırka, iki taraf

f. 119a/13, 102a/3, 145a/3, 126b/7

ferḳadang < *Ar.* Büyükayı yıldız kümesinde bulunan iki parlak yıldız

f.+ġa 188a/8

fermān < *Far.* Emir, padişah tarafından verilen yazılı emir

f. 169b/12, 192a/17, 183a/9, 164b/3, 57b/4, 191b/5, 175a/14, 194b/7, 183a/12, 171b/3, 193a/5, 169b/11, 163b/5, 123b/2, 129a/5, 131a/4, 196b/8, 156b/13, 173b/14, 150a/5

f.+ı bile 104b/4, 117b/13, 121b/9, 143b/3; 1

f.+ıġa 147a/11, 113b/5, 106b/3, 104b/11

fermān-berdār < *Far.* Fermana uyan, itaatli

f. 167b/7

fermān-berdārlıġ < *Far.+T.* Fermana uyma, itaatlilik → **fermān-berdārlıḳ**

f. 191b/17, 191b/4

fermān-berdārlıḳ < *Far.+T.* Fermana uyma, itaatlilik → **fermān-berdārlıġ**

f. 141a/10

fermān-dih < *Far.* Fermanı, emri yürüyen, hükmü geçen, komutan

f. 153b/16

fermān-fermā < *Far.* Emir veren, emir sahibi, komutan

f.+sı 146a/4

fermān-fermālıġ < *Far.+T.* Fermanı yürüme, hükmü geçme, komutanlık

f. 165a/2

f.+ın 140a/6

fermān-revālıġ < *Far.+T.* Emri her yerde geçen, padişah

f. bile 187b/15

ferrūḫ < *Far.* Uğurlu, kutlu

f. 164b/10

ferruḫ-zād < *Far.* Hayırlı, kutlu olan, mübarek

f. 101b/4

fersaḫ < *Ar.* Muhtelif mesafelere karşılık değerde bulunan bir uzunluk ölçüsü, üç millik bir mesafe

f.+ġaça 113a/5

fersaḫlıġ < *Ar. + T.* Fersah ölçüsünde olan

f. 173a/10, 193a/8, 180b/13

ferş-yeşm < *Ar.+Far.* Yeşil yaygı

f. 188a/10

fertūt < *Far.* Pek ihtiyar, pîr, kocamış, bunak

f. 107a/8

feryād < *Far.* Feryat, yaygara

f. 154b/4

ferzend < *Far.* Oğul, çocuk

f. 101b/7, 155b/12, 101b/4, 168b/15, 136a/2

f.+leri 186b/15

ferzīn < *Far.* Satranç oyununda vezir

f. 128a/1

fesād < *Ar.* Bozukluk

f. 113a/9, 113b/2, 129a/9, 130a/15, 139a/2, 139b/13, 141b/12, 145a/13, 149a/4, 160a/15, 163a/14, 172a/4, 172a/6, 173b/14, 175b/15, 182b/8

f. bol- 124b/2

f. dur-ur ér- (muḥarrik-i silsile-i f.) 170b/8

f.+nı 144a/17

f.+ġa 124a/7, 187b/3, 163b/11

f.+dın 183a/6, 159a/13, 133b/10

fesād-āmīz < *Ar. + Far.* Fesat karıştıran, oyunbozanlık eden

f. 102a/15

fesād-āver < *Ar.+Far.* Fesat getiren, fesat

f.+dür 116b/13

fesād-endīş < *Ar.+Far.* Fesat düşünen

f. bile 198a/3

fesād-endīşlik < *Ar.+Far.* Fesat düşünme

f. 191b/14

fesād-engīz < *Ar.+Far.* Fesat karıştıran, fesat sokan

f.+ġa 182a/6

fesād-kīş < *Ar.+Far.* Fesat karakterli

f. 197a/2

feṣāḥat < *Ar.* Güzel ve açık konuşma, uzdillilik, iyi söz söyleme kabiliyeti

f. 156a/10, 137a/11

fesāne-ṭırāzlıġ < *Far.+T.* Efsaneyle süsleme, hikaye anlatma

f. 138a/11

fesede < *Ar.* Kötü, fena, yanlış, bozuk, münafık, fesat çıkaran

f. 193b/9

feṭānet < *Ar.* Zihin açıklığı, kavrama

f. 134a/13, 125a/15

f.+niŋ 151b/14

feṭḥ < *Ar. Açma, açılma*

f. 109b/12, 110a/5, 111b/13, 113a/4, 125a/2, 131b/15, 150b/7, 160b/17, 170b/16, 179b/11, 196a/7, 200a/8

f. ol- 113a/17

f. ḳıl- 108a/17

f. ét- 128b/4

f.+idin soŋ 171a/8

f.+idin soŋra 187b/7

feṭḥ-nāme < *Ar.+ Far.* Bir fethe dair yazılan şiir veya risale

f. 110a/3

feṭḳ < *Ar.* Açma, yarma; *reṭḳ ü feṭḳ*: (işleri) yola koyma

f.+in 138b/1

fevākih < *Ar.* Meyvalar, yemişler

f. birle 168a/5

fevāt < *Ar.* Ölüm

f.+ġa 156b/17

fevāyid < *Ar. fevā'id* Menfaatler, faydalar, kârlar, kazançlar

f. 191b/17

fevc < *Ar.* Bölük, takım, cemaat

f. 177a/17, 184b/5

f. fevc 190b/1, 191a/3

fevt < *Ar.* Geçme, geçip gitme; ölme

f. bol- 107a/14, 114b/12, 133b/2, 136b/14, 186b/16

f. ḳıl- 146b/8

f.+iniŋ soŋ 166b/11

f.+idin soŋ 138a/3

feyż < *Ar.* Suyun taşıp akması, bolluk, çokluk, verimlilik, ilim, irfan

f. bol- 135a/16

f. eyle- 162a/9

f.+i 159b/8

f.+idin 104a/1

f.+ler 153b/17

feyżā-āṣār < *Ar.* Feyizli, bereketli

f. 110a/15

f.+ıda (civār-ı f.) 200a/11

feżā < *Ar. feza'* Ucu bucağı bulunmayan boşluk, dünyanın sonsuz olan genişliği

f. 126a/3, 159b/8

fırḳa < *Ar.* İnsanlık kalabalığı, grubu; siyaset partisi, tümen

f. 172b/14

fırṣat < *Ar. fursat* Uygun zaman, elverişli durum, faydalanma sırası, elden kaçırılmayacak faydalı vakit, hâl ve münasebet

f. 131b/13, 142a/7, 150a/12, 189a/16

f. bér- 145a/8

f.+da 185a/2, 169b/15, 108a/17, 177a/1

f.+dın soŋra 120b/5

f.+ını 142a/6

f.+ıda 155a/1

f.+ıŋızġa 155b/5

fıṭrat < *Ar.* Yaradılış, tabiat, mizaç, huy

f.+ıġa 176b/4

fıṭrī < *Ar.* Tabîî, yaradılıştan gelen

f. 165b/7, 161a/15

fī < *Ar.* Tarihlerin başına konan ve "içinde" anlamı veren edat

f. 146a/2, 147b/7

fiġān < *Far.* Iztırap ile bağırıp çağırma, inleme

f. bol- 154b/4

f. ḳıl- 114b/7

f. çék- 153b/2

figār < *Far.* Yara

f. 154a/8

fikr < *Ar.* Fikir, düşünce

f. 187a/15

f.+de 174b/14

fi'l < *Ar.* İş, kâr, amel

f. 115b/14, 139b/12

f.+i 117b/16

fi'l-cümle < *Ar.* Nihayette, sonunda

f. 167b/17

fi'l-ḥaḳīḳat < *Ar.* Hakikatte, hakikaten, gerçekten, doğrusu

f. 166b/4, 136a/9

fi'l-ḥāl < *Ar.* Bir anda, hemen, şimdi

f. 197b/2

firār < *Ar.* Kaçma, savunma, izinsiz veya nizamsız olarak ortadan kaybolma

f. 121b/3, 163a/11, 179b/4, 185b/4, 126b/11, 182a/16

f. bol- 160b/2

f. ét- 111b/3

f. ḳıl- 113a/4

f. eyle- 113a/16

firārī < *Ar.* Kaçak

f. bol- 111b/11, 125a/1, 132b/3, 170a/9, 180a/11, 143b/1

f. bol-up dur- 127a/9

firāvān < *Far.* Çok, bol, fazla, aşırı

f. 154a/5, 177b/2, 180b/3

f. bol- 114a/1

firdevs < *Ar.* Cennet, uçmak,bostan, bahçe

f. 103b/14, 110a/9

firdevs-mekān < *Ar.* Cennetlik, merhûm

f. 156b/12

f.+nıŋ 188b/6

firdevs- nesīmī < *Ar.* Cennet rüzgarı

f. 159b/8

firdevs-nişān < *Ar.* Nişanı cennet olan, cennet gibi

f. ḳıl- 113a/7

firdevs-tezyīn < *Ar.* Cennet süsü

f. ḳıl- 151a/11

fireng ṭıllası < *Fr.* Bir çeşit Avrupa altını

f.+dın 166b/6

firengī < *Fr.* Frenkle ilgili, Avrupalı

f. 166b/8

firībe < *Far.* Aldatıcı, hilekar

f. 153b/9

firīfte < *Far.* Kanmış, aldanmış

f. bol- 140a/17

firḳat < *Ar.* Dostlardan ve saire ayrılık, ayrılış

f.+ıdın 154b/9

fīrūzmendlik < *Ar. + Far.+T. Zafer kazanma, talih açıklığı*

f. bile 131b/15, 160b/17, 170b/16, 179b/11, 200a/8

fiten < *Ar.* Fitneler, ayartmalar, azdırmalar, ara bozmalar

f. 157a/15, 116b/2

fitne < *Ar.* Fesat, ara bozma, karışıklık,

f. 172a/4, 116a/2, 116a/16, 102a/15, 187b/3

f.+ni 115b/11

f.+ler 130a/16, 102a/16

fitne-endīş < *Ar.+Far.* Fesat düşünen, fitneci

f.+niŋ 197a/16

fitne-engīzlıġ < *Ar.+Far.* Fesat çıkarma

f.+dın 133a/4

fuḥş < *Ar.* Haddini aşma, kötülük, edebe aykırılık

f. 152a/14

fuḳarā < *Ar. fuḳarāʿ* Fakirler, yoksullar

f. 105a/10, 105a/15, 108b/1, 113b/4, 113b/5, 115a/7, 134b/13, 137b/1, 137b/17, 139b/3, 152a/16, 154b/15, 155a/3, 165b/2, 165b/9, 171a/13, 177b/9, 178b/3, 192a/1

f.+ġa 171a/15

f.+dın171a/16

furḳān < *Ar.* İyi ile kötü ve doğru ile yanlış arasındaki farkı gösteren her şey; Kurân-ı Kerîm

f. 137b/1

furża < *Ar.* Kıyı, kenar

f.+ġa 196b/9

fuyūżāt < *Ar.* Feyzler, ilim irfanlar

f. 168b/12

fużalā < *Ar.* Fâzıllar, faziletliler, erdemli kimseler

f. 133a/3, 135a/14, 153a/1, 154a/3

f.+ nıŋ 134b/6

f.+sı 189a/13

fünūn < *Ar.* Fenler, ilimler

f. 132a/4

fürūġ < *Far. Nur, ziya, ışık, parlaklık, parıldayış*

f. 165b/12

fürūzendelıġ < *Far.+T.* Yanıcılık, parlayıcılık

f. 195b/9

füsūs < *Far.* Yazık, eyvah

f. 110b/15

fütūḥāt < *Ar.* Zaferler, fetihler

f. + ı 156a/14, 168b/13

f.+larınıŋ 156b/4, 156b/10

fütūr < *Ar.* Zayıflık, bezginlik, usanma, usanç, bıkma, keder, ümitsizlik

f. 196a/12

füyūżāt < *Ar.* Feyzler, bereketler, çoğalmalar

f. 162a/8

füzūn < *Far.* Çok, fazla

f. ḳıl- 163a/7

G

ġabrā < *Ar.* Yeryüzü, yer, dünya

ġ. 165a/4

ġaferallāhü ẕünūbehu ve setere ʿuyūbehu < *Ar.* "Allah onun günahlarını bağışlasın ve ayıplarını örtsün!"

ġ. 122a/15

ġāfil < *Ar.* Gaflette bulunan, ihmal eden, ilerisini düşünmeyen, ihtiyatsız

ġ.all+ıda 150b/9

ġ. ḳal- 182b/3

ġ.+raḳ 150b/5

ġāfillıġ < *Ar.+T.* Gafil olma

ġ. bile 184b/9

ġaflet < *Ar.* Gafillik, boş bulunma, dalgınlık, ihtiyatsızlık

ġ. 143a/9, 143a/16, 163a/9, 167b/4

ġ.+niŋ 143a/11

gāhā < *Far.* Zaman zaman, ara sıra

g. 129a/6, 194a/1, 158a/13, 158a/5

gāh ġāh < *Far.* Zaman zaman, ara sıra

g. 158a/14

gāhī < *Far.* Zaman zaman, ara sıra

g. 135a/2, 140a/8, 140a/7

ġalebāt < *Ar.* Galebeler, üstünlükler

ġ.+ıdın 157a/1

ġalebe < *Ar.* Galip gelme, yenme, üstünlük; çokluk, kalabalık

ġ. 126b/14, 176a/4

ġ. bile 148a/9

ġ.-i ḫavāṭır bile *Düşünce kalabalığıyla, şaşkınlıkla* 121a/4

ġ.-i tamām bile *Büyük bir kalabalıkla* 118a/10, 120a/6, 123a/9, 126b/5

ġ. ḳıl- 102a/3, 120b/5, 181a/12, 195a/17

ġ.+sidin 152b/7, 105b/9, 186a/12, 171b/14

ġālib < *Ar.* Galip, yenen, üstün gelen

ġ. 180b/17, 128b/13

ġ. bol-up dur- 186b/13

ġ. (ve muẓaffer) bol- 102a/7

ġālibā < *Ar.* Görünüşe göre, belki

ġ. 173b/4

ġāliye-sāy < *Far.* Itır, güzel koku

ġ.+ı 159b/8

ġalīẓet < *Ar.* Kaba, nezaket dışı; kalın, sık

ġ. 175b/15

ġallā < *Ar. ġalā'* Pahalılık

(ḳaḥṭ u) ġ. (Kıtlık ve pahalılık) 105a/15

ġalle < *Ar.* Zahire, mahsül, ekin; irat, gelir

ġ. 133b/13

ġ.+siġā 124b/15

gām < *Far.* Adım; ayak

g. (ur-ġalı g.) *Ayak vurmak* 111a/12

ġam < *Ar. ġamm* Keder, tasa, kaygı, dert

ġ. 102b/2, 153a/15, 184a/15, 189a/12

ġ.+ġa bat- 153b/3

ġ.+ıdın 109b/1

ġam-fersā < *Ar.+Far.* Üzüntüyü dağıtan

ġ. ḳıl- 142a/7

ġamīn < *Far.* Kaygılı, tasalı

ġ.+i 158a/12

ġanāyim < *Ar. ġanā'im* Ganimetler

ġ. 186b/9, 181a/7, 195b/15, 176b/13, 176a/17, 182b/5, 113a/6, 191a/3, 183a/7, 180b/3, 110a/2, 194b/11, 110a/3

ġ. sarı 181a/6; **ġ.+ni** 187a/11

ġ.+ni (māl-ı ġ.) 160b/13

ġ.+ġa 181b/1

ġanīm < *Ar.* Ganimet

ġ. ol- 181a/3

ġanīmet < *Ar.* Savaşta düşmandan elde edilen mal

ġ. 160b/5, 180b/14, 142a/6, 177b/2, 176b/15

ġ. bile 176b/10

ġanīmet-ṭaleblik < *Ar.+T.* Ganimet isteme

ġ. 181a/3

ġarābet-hengāme < *Ar.+Far.* Garip sesli

ġ. 138a/10

ġaraż < *Ar.* Hedef, amaç

ġ. 140b/2, 159b/12

ġarb < *Ar.* Güneşin battığı taraf, batı

ġ. 126b/8, 109a/3

ġ. sarı 180b/4

ġ.+ıda 188a/5

ġarbī < *Ar.* Batıya ait, batıyla ilgili

ġ. 128b/2, 169b/12, 195a/4, 193a/11, 194a/12

ġāret < *Ar.* Çapul, yağma

ġ. 127a/16, 127a/11, 181a/1

ġ. bile 161b/3

ġ. ḳıl- 101a/14, 109a/8, 121b/7, 137b/16

ġ. (ġ. ve tārāc) ḳıl- 160b/4, 166b/5

ġ. ḳıldur- 121a/9

ġ.+ġa 176b/17, 176b/11, 148a/7, 183b/15

ġ.+idin 161b/5, 109a/17

ġāret-āşub < *Ar.+Far.* Yağma çıkaran, yağmacı

ġ.+ıdın 176b/15

ġāret-ger < *Ar.* Çapulcu, yağmacı

ġ.+iġā 107a/11

ġarīb < *Ar.* Kimsesiz, zavallı; tuhaf, şaşılacak

ġ. 148b/6, 120b/10, 132a/2

ġarīzet < *Ar.* Huy, tabiat; içgüdü

ġ. 175b/15

ġarḳ < *Ar.* Suya batma, batırma

ġ. 170a/16, 158a/10, 194b/1, 197b/17

ġ.-ı ṭılā (Altına yaldıza batma, altın yaldıza boğulma) 126b/9

ġ. bol- 157a/1, 165b/14, 168a/15

ġarḳa < *Ar.* Suya batmış

ġ. ḳıl- 154b/11

ġarra < *Ar. ġarrā'* Ak, parlak, güzel, gösterişli

ġ. 134b/8

ġ.+nıŋ 136a/10

ġavāyet < *Ar.* Azgınlık, doğru yoldan sapma, kötü yola sapma

ġ. 122a/4

ġavġa < *Far.* Kavga, savaş

ġ. 169b/6;

ġ.+sıdın 178a/13

ġāvī < *Ar.* Azgın, yoldan çıkmış

ġ. 169a/11

ġavṣu'l-a'ẓam < *Ar.* Gerçeğe ulaşan kişi, tarikat kurucusu

ġ. 108a/8, 120b/8, 137a/6, 191b/6

ġāybāne < *Ar.+Far.* Gizli şekilde, gizlice

ġ. 141a/6, 197b/3

ġaybī < *Ar.* Göze görünmeyen şeylere ait, görünmezlik dünyasına mensup

ġ. 183b/6, 168b/13, 174b/14, 184b/13

ġāyet < *Ar.* Nihayet, uç, son; çok fazla, son derece

g. 163b/14, 163a/16, 192a/13, 182b/1, 179a/3, 104a/11, 160b/16, 138a/16, 184b/8, 162b/2, 124b/8, 191a/5, 124a/17, 127b/8, 114b/12, 152b/8, 124b/4

ġ.+de 134b/1, 105b/8

ġ.+ini 188a/15

ġāyile < *Ar. ġā'ile* Dert, sıkıntı, keder; felaket, musibet

ġ.+ni 167b/4

ġayr < *Ar.* Ayrı, başka, özge; Arapça sıfatların başına gelerek "-sız, -siz" anlamını veren edat.

ġ. 115a/6, 134b/11, 136a/13, 141b/17

ġayre < *Ar.* Diğerleri, vesaire

ġ. 122a/11

ġayret < *Ar.* Çalışma, çabalama; kıskanma, çekememe

ġ. 101a/6, 103b/14, 156b/4, 178a/4, 185b/5

ġ. ḳıl-109b/10

ġayrihüm < *Ar.* Ve diğerleri

ġ. 120a/11, 107a/13, 163a/9, 131a/16, 122a/6, 124a/6, 172b/3, 160a/12

ġ. bile 130a/17

ġ.+ġa 130b/3, 124b/9

ġayrihümā < *Ar.* Ve diğerleri

ġ. 163b/1

ġ.+nıŋ 141a/1

ġażab < *Ar.* Dalgınlık, kızgınlık, öfke

ġ. 129b/15

ġ. ét- 115a/11

ġ.+nıŋ 161a/7

ġ.+ı 167a/3, 163b/8, 131b/3, 121b/7, 126a/17, 162b/15, 116a/7

ġ.+ınıŋ 144b/11

ġażab-nāḳ < *Ar.+Far.* Gazaba gelmiş, öfkeli

ġ. 160a/17

ġ. bol- 115b/17, 173b/5, 160a/17

ġażanfer-fer < *Ar.+Far.* Arslan kuvvetli

ġ. 162a/3

ġazāt < *Ar.* Gazalar, savaşlar

ġ.+ı üçün 173a/16

ġazel < *Ar.* Divan şiirinde kullanılan en az beş, en çok on beş beyitlik nazım şekli

ġ. 103b/11

ġāzī < *Ar.* Din savaşı yapan, gaza eden

ġ.+ler 186a/16

ġ.+lerdin 186a/2

gedā < *Far.* Dilenci, yoksul

g.+larġa 114a/10

gedāyī < *Far.* Dilencilik

g. 153b/10

genc < *Far.* Hazine → **gencīne**

g.-i revān *Karun'un kaybolan hazinesi* 166b/4

gencīne < *Far.* Hazine → **genc**

g.+si dék 135a/16

genc-rīzlik < *Far.+T.* Hazine saçmak, cömertçe (para) saçmak

g. ḳıl- 192b/11

g. ét- 187b/7

g. körgüz- 196b/16

ger < *Far.* Eğer sözcüğünün kısaltılmış biçimi

g. 150b/7, 103b/12, 184a/17, 136b/6

gerçi < *Far.* Her ne kadar, ise de

g. 155a/4

garden-efrāz < *Far.* Boyun kaldıran, başı yukarıda, kibirli

g. 169a/5

gerd < *Far.* Toz, toprak

g. 116a/3

g.+i 129b/16

gerden-keşlik < *Far.+T.* İnatçılık, kibirlilik

g. ḳıl- 102a/13

gerdiş < *Far.* Dönüş, dolaşma

g. 150b/6

gerdūn < *Far.* Dönücü, dönen; gökyüzü, cennet

g. 120b/11, 178a/7

g.+dın 189a/11

g.+ġa 151a/7, 163a/3, 130a/1, 169b/17

gerdūn-esās < *Far.* Temeli felek kadar yüksek olan

g.+ġa 169a/3

gerdūn-mekān < *Far.+Ar.* Mekanı felek gibi yüksek olan

g. 188a/17, 167b/13

gerdūn-mümāss < *Far.+Ar.* Feleğe erişen, feleğe değen

g.(refī‘-esās-ı g.) 187b/10

g.+ġa 176a/2

g.+nı 197b/17

gerdūn-sāy < *Far.* Gökyüzüne dokunan, gökyüzü kadar yüksek

g. 187b/14

gerdūn-tevān < *Far.* Felek gibi güçlü, muktedir

g. 157a/7, 181b/8, 195a/6, 155b/16

g.+nıŋ 146a/17

g.+ġa 118a/16

g.+dın 135a/1

germ < *Far.* Sıcak

g. 129b/14

gevher < *Far.* Cevher, elmas, değerli taş

g. 163b/17, 164a/8

gevher-bār < *Far.* Cevher yağdıran

g. ḳıl- 136a/2

ġırīv < *Far.* Bağırma, bağırış

ġ. 148b/7

ġ. ḳop- 111b/6

ġıyāsü’l-mülk ve’d-dīn < *Ar.* Ülkenin ve dinin (gelişmesine) yardım eden

ġ. 155b/15

girāmī < *Far.* Aziz, muhterem, saygın

g. 150a/7

g.+siġa 197b/6

girān < *Far.* Ağır; sert, katı

g. 171b/14

girān-bahā < *Far.* Pahası ağır, değerli

g. bile (ḫilʿā-ı ġ.) 200a/2

g. bile (ḫilʿat-ı ġ.) 190b/13

girān-māye < *Far.* Pahası ağır, değerli (şey)

g. (ḫilʿat-ı g.) 107a/4

g. bile (cevāhir-i g.) 165b/13

g. bile (ḫilaʿ-ı g.) 188b/2

g. bile (teşrīfāt-ı g.) 192b/5

g.+si bile (cevāhir-i g.) 157b/6

girān-seng < *Far.* Tartısı ağır, vakarlı; kanaatli, sabırlı

g. yaŋlıġ (kūh-ı g.) 183b/9

girdāb < *Far.* Suların döndüğü veçukurlaştığı yer, anafor

g. 194a/17, 170a/16, 156b/17

g. ḳıl- (ġarḳ-ı g.) 197b/17

girdār < *Far.* iş, meşguliyet

g.+ın (cezā-yı g.) 174a/15

girībān < *Far.* Elbise yakası

g. 159a/12, 169a/5

giriftār < *Far.* Tutulmuş, yakalanmış; düşkün, tutkun

g. ḳıl-133a/1

g. bol- 133b/14, 134a/3, 139b/10, 148b/15

g. ét- 160b/9

gīrūdār < *Far.* Cenk, savaş, kavga

g. 120b/10

giryān < *Far.* Ağlayan, ağlayıcı

g. 101a/6

gīt̄ī < *Far.* Dünya

g.+ni 101a/1

gīt̄ī-neverd < *Far.* Dünyayı gezen, gezgin

g. 181b/14

gīt̄ī-sitān < *Far.* Cihanı zapteden

g. 167b/13, 198a/9

Gīv < *Far.* Farsların masal kahramanlarından biri. Gyudersʿin oğlu, Rüstemʿin üvey oğlu

g. dék 120a/15

giyeh < *Far.* Nebat, bitki, taze ot

g. 199a/2

g.+din (zehr-i g.) 115b/15

ġonce < *Far.* Konca, tomurcuk, açılmamış (gül) çiçeği → **ġonçe**

ġ.+si 150a/13

ġonçe < *Far.* Konca, tomurcuk, açılmamış (gül) çiçeği → **ġonce**

ġ.-i nesteren *Yaban gülü goncası* 150a/15

ġubār < *Ar.* Toz

ġ. 115b/11, 127a/7

ġ.+ı 116a/3, 161b/13

ġ.+ın 133a/14

ġ.+ıġa 109a/1

ġ.+ige 111a/13

ġudüv < *Ar.* Sabahleyin, sabahları

ġ. 115b/11, 127a/7

ġufrān-nişān < *Ar.+Far.* Merhamet gösteren

ġ.+nıŋ 171b/12

ġufrān-penāh < *Ar.+Far.* Merhamet isteyenlerin sığınağı

ġ. 157b/9, 166b/1

ġulām < *Ar.* Tüyü bıyığı çıkmamış delikanlı

ġ. 168a/15

ġ.+larıdın 200a/17

ġulġule < *Ar.* Gürültü, şamata, patırdı

ġ. 163a/10, 148b/7, 195a/17

ġ.+din 111a/10

ġ.+sin 149b/15

ġ.+sidin 143a/12

gulūle-endāz < *Far.* Top atan, gülle atan, topçu

g.+ı 193b/17

ġulüvv < *Ar.* Haddini aşma, ileri gitme, taşkınlık

ġ.+sıdın 142b/12

gung-maḳāl < *Far.* Dilsiz

g. 152b/11, 167b/16

ġurbet < *Ar.* Yabancı memleket; gariplik, yabancılık

ġ. 107a/7, 128a/13, 187a/4, 124a/15

gūristān < *Far.* Kabristan, mezarlık

g. 183a/13

ġurrān < *Far.* Homurdayan, gürleyen, korkunç haykıran

ġ. 100b/8, 162a/1

ġurre < *Ar.* Aklık, parlaklık; Arabî ayının ilk günü ve gecesi

ġurre-i şehr-i Ṣefer+de 167a/11

ġurre-i Ẕü'l-ḥicce+de 152b/17, 165a/12

ġurre-i Ẕü'l-ḳa'de+de 190b/5

ġ.+side 199b/14

ġurrende < *Far. ġurrān* Kükreyen, vahşi

(şīr-i) ġ. dék 185a/8

ġurūr < *Ar.* Aldanma; böbürlenme, kibir

ġ. 167a/2

ġ.+ıdın 138b/4, 138a/8, 184a/5

gūş < *Far.* Kulak

g. ét- (Dinlemek) 158a/11

gūşmāl < *Far.* Kulak bükme, cezalandırma

g. 148b/11

g. bile 137b/16

g.+i üçün 115b/17, 140b/9, 143b/9, 169a/15, 172b/12

g.+in 181b/17

g.+iġa 176b/6

gūşmāl-ı belīġ < *Far.+Ar.* Güzel sözle yola getirme, sözle azarlama

g. 163b/11

g. bér- 177a/12, 181a/6

g. yétkür- 145b/11, 161b/3

gūşt < *Far.* Et

g.+i 105b/9

g.+ini 105b/17

g.+lerin 106a/1

gūş-tābī < *Far.* Kulak bükme, azarlama

g.+niŋ 192b/17

gūş-zed < *Far.* Kulağa gelen, işitilen

g. ḳıl- 165a/5

gūyiyā < *Far.* Sanki, adeta, sanırsın

g. 135b/12, 150b/2

gül < *Far.* Çiçek; gül

g. 102b/2, 163a/5, 163a/5, 150a/11

g. dék 154a/8

g.+i 150a/14

g.+in 150b/1

gül-deste < *Far.* Çiçek demeti, gül destesi

g.+si 159b/9

gül-efşānlıġ < *Far.+T.* Gül saçma, gül saçan olma

g.+ı bile 156b/4

gül-gūn < *Far.* Gül renkli, pembe

g. 165b/16

gül-gūn-ṭarāz < *Far.* Gül renkli nakış

g. (dümm-i g.) 168a/13

gülistān < *Far.* Gül bahçesi

g. 154a/1, 156b/4, 157a/8, 183b/17

g.+ı dék 158b/1

g.+ıda 159b/10

g.+lar 150a/12

g.-ı ḫuld-ı berīn *Cennet Bahçesi* 167b/3, 191a/8

gül-şen < *Far.* Gül bahçesi

g. 121b/6, 154a/14

g. ḳıl- 157b/4

g. ét- 151a/14

gülūle < *Far.* Gülle; mermi; top mermisi

g.+sidin 170a/4

gül-zār < *Far.* Gül bahçesi, güllük

g. 116a/14, 157a/6

g.+ı 159b/8

gümān < *Far.* Zan, kuşku

g. 117b/1

g. ḳıl- 141a/13, 145b/3, 195a/15

g. eyle- 122a/14

gümrāh < *Far.* Yoldan çıkmış, sapkın → **gümreh**

g. 185b/3

gümrāhlıḳ < *Far.+T.* Yoldan çıkma, sapkınlık

g. 123b/10

gümreh < *Far.* Yoldan çıkmış, sapkın → **gümrāh**

g.+ge 122a/14

günāh < *Far.* Hata; suç; kabahat

g. 192a/14, 176a/15

g.+ımıznı (g. tile-) 199b/9

g.+ınıŋ 178b/12

g.+ın 118a/5, 113b/6

g.+ların (g. tile-) 170b/10

g.+larıġa 171a/1

g.+larıdın 170b/12

g. tile- 170b/10, 199b/9

günbed < *Far.* Kümbet, mozele, anıt mezar

g.+iniŋ 180b/11, 183a/14

güncāyiş < *Far.* Sığma, sığışma

g. ḳıl- 109a/15, 145b/12

gürd < *Far.* Yiğit, pehlivan

g.+ler 169b/5, 126b/10

gürg-aşt̄ī < *Far.* Mecburiyetten yapılan barış

g. ḳıl- 116b/11, 140b/14

gürīz < *Far.* Kaçma, kaçış

g. 184a/12, 175b/5

gürīzān < *Far.* Kaçan

g. 195b/12

g.+dur 198a/17

g.+ni 193b/8

gürīz-pāy < *Far.* Far. Kaçan, kaçak

g. 182a/13, 183a/4

gürūh < *Far.* Güruh, takım, grup

g. 179a/8

g.+ı 160b/10, 127a/13

g.-ı enbūh (g. bile) 176a/7, 183b/5

g.-ı keşīr 130a/3

g.-ı żalālet-pijūh (g.+nı) 169a/7

gürūh gürūh < *Far.* Güruh güruh, takım takım

g. 160a/14, 176b/11, 181b/12, 190b/1, 194b/3

gürūh-ā-gürūh < *Far.* Güruh güruh, takım takım

g. 100b/7, 108b/16

güstāḫ < *Far.* Cesur, yürekli, gözüpek; Küstah, saygısız

g.+larġa 152a/5

güstāḫ-āne < *Far.* Cesurca; küstahça

g. 171b/9

güstāḫlıġ < *Far.+T.* Cesurluk; küstahlık → **güstāḫlıḳ**

g. 175b/8

g.+ların 138b/17

güstāḫlıḳ < *Far.+T.* Cesurluk, gözüpeklik; Küstahlık, saygısızlık → **güstāḫlıġ**

g. 171b/15

güşāde-rūy < *Far.* Açık yüzlü; güleryüzlü

g. 152a/9

güşād < *Far.* Açma; fethetme; ferah, mutlu, şen

g.+ı üçün 114b/2

güşāyiş < *Far.* Açılış; açış, açma; fetih; işlerin yolunda gitmesi

g. 123b/17

güvāh < *Far.* Tanık, şahit

g. 189b/2

güzār < *Far.* geçiş, geçme

g. ét- 191a/10

güzārende < *Far.* Ödeyen; yapan, yerine getiren; yorumlayan

g.+si 128a/9

güẕāriş < *Far.* yorum, tabir

g. 128a/8, 189b/16, 161a/7

güẕer < *Far.* Geçme, geçiş

g. (ḳıl-ıp ... g.) 195b/8

güzīde < *Far.* Seçmiş; seçilmiş, seçkin

g. 180a/13, 109b/17, 149a/11, 161b/16

g.+leridin 177a/9

H

ḫ̆āb < *Far.* Uyku

ḫ. (bister-i ḫ.) 163a/10

ḫabāṣet-taḫmīr < *Ar.* Kötülükle mayalanmış

ḫ.+ide (ż.-i ḫ.) 151a/17

ḫ.+leride (żamīri-i ḫ.) 121a/3, 141b/4

ḫabāṣet-teʿṣīr < *Ar.* kötülük işlemiş

ḫāṭır-ı ḫ. *Kötülük işlemiş düşünce* 168b/9

ḫaber < *Ar.* Haber

ḫ. 101a/17, 102a/15, 109b/5, 114b/17, 118a/13, 126a/16, 130a/11, 134a/7, 141a/7, 148b/17, 151a/16, 172a/10, 177a/14, 178b/3, 190a/9, 192b/14

ḫ.+niŋ 110b/16, 162a/16, 169a/14

ḫ.+ni 120a/4

ḫ.+i 109b/5, 155a/8, 175a/17, 178a/9

ḫ.+iniŋ 121b/7

ḫ.+in 111a/1, 122b/7, 130a/4, 176a/1, 177a/4, 196a/15

ḫ.+ini 146b/10, 178b/12, 187a/17

ḫ. ayt- 150b/1

ḫ. bér- 110b/15, 124a/11, 141a/2, 159b/8, 192b/14

ḫ. kéltür- 101b/2, 174a/10

ḫ. tap- 111a/14, 125b/15, 143a/9, 145b/3, 181a/10

ḫ. tut-a al-179a/17

ḫ. yet- 143a/4, 176b/6

ḫ. yetkür- 172b/1, 176a/4, 186b/14

ḫ.+ler 177b/14

ḫ.+lerni 129b/1

ḫaber-dār < *Ar.+Far.* Haberli

ḫ. 155a/3

ḫ. bol- 107b/16, 144a/1, 158b/13, 160a/15

ḫ. ḳıl- 162a/13

ḫaber-dārlıġ < *Ar.+Far.+T.* Haberli olma → **ḫaber-dārlıḳ**

ḫ. 144a/5

ḫaber-dārlıḳ < *Ar.+Far.+T.* Haberli olma → **ḫaber-dārlıġ**

ḫ. 107b/17

ḫaber-gīrlik < *Ar.+Far.+T.* Dikkatlilik, farkındalık; bilgi toplama

ḫ. ḳıl- 101a/15

ḫaberleş- < *Ar.+T.* Karşılıklı haber alıp vermek

ḫ.-ip 109b/3, 100b/11, 121a/1

ḫ.-üp 149a/7

ḫabersiz < *Ar.+T.* Haberi olmayan

ḫ. 150b/6

ḫabīṯ < *Ar.* Kötü, fena

ḫ.+din 106b/6

ḥabs < *Ar.* Hapsetme, bırakmama; hapis; hapishane

ḥ.+de 172b/8

ḥ.+dın 144b/15, 145a/16, 171a/1

ḫacālet < *Ar.* Utanma, utanç

ḫ. 184a/6

ḫ.+din 181b/3

ḫ.+idin 151b/2, 186b/10

ḥacc < *Ar.* Hacca gitme, hacc görevini yapma

ḫ. 146a/15

ḫ̌āce < *Far.* Hoca, muallim

ḫ. 100b/6, 103a/7, 108a/8, 108b/8, 108b/10, 109b/6, 109b/9, 109b/11, 109b/15, 109b/17, 110a/2, 110a/11, 110a/11, 112b/14, 123b/12, 124b/13, 125b/11, 128b/10, 129b/12, 134a/5, 134a/5, 137a/3, 137a/5, 137a/6, 137a/8, 139a/12, 139b/13, 140a/4, 140a/7, 141a/4, 141b/1, 141b/10, 142b/10, 145a/10, 147b/14, 148b/15, 148b/17, 149a/11, 150a/8, 159b/16, 160a/4, 160a/5, 160a/7, 161a/10, 163a/8, 168b/15, 168b/16, 168b/17, 187a/1, 189a/15, 190a/1, 191b/7, 191b/9, 191b/13, 192a/16, 192b/10, 196b/14, 197a/3, 199a/3, 199a/13, 199a/17, 199b/3, 199b/17

ḫ.+niŋ (ḥażret-i ḫ.) 191b/11

ḫ.+leri 109b/9

ḫ.+leriniŋ 108a/8

ḥācet < *Ar.* ihtiyaç, gerek

ḥ. 106b/11, 114a/5

ḥ. ḳıl- 114a/5

ḥ.+din 120b/3

ḥ.+i 114a/5

ḥācet-revālıġ < *Ar.+Far.+T.* İhtiyaçları yerine getiren

ḥ. 114a/6

ḥacle-nişīn < *Ar.+Far.* Gerdek odasında oturanlar

ḥ.+leriġa 148b/7

ḥadd < *Ar.* Sınır

ḥ. 124b/5

ḥ+ı 149b/2

ḥ.+ın 105a/11, 124a/16

ḥ.+ıġa 128a/4, 139b/2, 157b/16

ḥ.+ıda 143b/15, 147b/8, 164b/7

ḫ.+ıdın 171b/11

ḫ.+larıdın 139b/10

ḫadem < *Ar.* Hizmetçiler

ḫ. ü ḫaşem (ḫ.+i bile) 116b/13

ḫadeng < *Far.* Ok

ḫ.+idin 184a/5

ḫādiṣat < *Ar.* Olaylar

ḫ. 157a/3, 195a/11, 108a/15

ḫādiṣe < *Ar.* Vaka, olay

ḫ. 102a/15, 106a/17, 117b/17, 119b/4, 121b/7, 154b/16, 167a/3, 169a/14, 167b/4, 178a/9

ḫ.+niŋ 122b/7

ḫ.+ni 102b/4, 103a/1, 118b/17, 195b/1

ḫ.+de 144b/4

ḫ.+din 125b/15, 144b/3, 162a/16

ḫ.+din (asīb-i seyl-i ḫ.) 183b/13

ḫafāça < *Ar.* Arap yağmacısı, haydut

ḫ. 105a/13

ḫafaẓallāhu ʿani'l-ḫarḳ ve'l-ġarḳ < *Ar.* Allah onu yanmaktan ve boğulmaktan ve korusun!

ḫ. 116a/15

ḫāfıẓ < *Ar.* Koruyan; ezberleyen; Kurʿanʿı ezberleyen

ḫ. 185a/1

ḫafiyyeten < *Ar.* Gizlice

ḫ. 172a/3, 187b/5

hafta < *Far. hefte* Yedi günlük zaman birimi, hafta

h.+dın soŋra 139a/11

ẖ̌āh ... **ẖ̌āh** < *Far.* İster ... ister

ẖ. 107a/8 (4 kez), 158b/8, 181b/2

ẖ̌āhiş < *Far.* İstek, dilek, rica

ẖ. 123b/17

ẖ̌āh-nā-ẖ̌āh < *Far.* İster istemez

ẖ. 161a/17, 199a/14

ḥaḳ < *Ar.* ḥaḳḳ Doğruluk, gerçek, doğru; Hak, Tanrı

ḥ. 113a/16, 131b/9, 135a/16, 144b/12, 155a/2, 155b/6, 159a/5

ḥ. sarı 111b/12

ḥ.+nıŋ 156a/10

Ḥaḳ'nıŋ civārıġa intiḳāl ḳıl- (Ḥ.-dı) *Ölmek, Hakk'ın rahmetine kavuşmak* 164a/6

Ḥaḳ'nıŋ raḥmet+iġa vāṣıl bol- (Ḥ.-up dur-ur) *Ölmek, Hakk'ın rahmetine kavuşmak* 156a/10

ḥāk < *Ar.* Toprak

ḥ. dék 195b/10

ḥ. ara 154b/2

ẖ.+ġa 182a/10

ẖ.+da 199a/2

ẖ.+i 103b/15

ẖ.+iġa 165a/7

ẖ.-i pāy *Ayak toprağı* 164a/2

ẖaḳan Hakan, imparator

ẖ. 154a/2, 155b/16, 157a/7, 158b/4, 164a/16, 164b/14, 167b/13, 170b/2, 177a/15, 181b/8, 187b/8, 188b/9, 195a/6, 197a/4, 198a/10, 199a/7

ẖ.+nıŋ 158b/7, 158b/11

ẖaḳanī Hakanlık; hakanla ilgili

ḫ. 170b/13, 180a/11, 181b/14, 182b/12, 183b/6, 183b/14, 184a/2, 185a/2, 186a/4, 192a/12, 195b/1, 199a/8, 199b/1, 199b/11

ḫ. bile 199b/14

ḫ.+niŋ 166a/4, 183a/3, 184b/16, 185b/1, 189b/15, 195b/15, 198b/8, 200a/17

ḫ.+ġa 170b/12, 183b/4, 199b/4

ḫ.+de 160a/10

ḥaḳāret < *Ar.* Küçük düşürme, hakaret

ḥ. 138b/16

ḥ. bile 117a/8

ḫāk-būs < *Far.* yer open, ayaklara kapanıp yer open

ḫ. 157b/1

ḫāk-būslıġ < *Far.+T.* Yer öpme, yer öpen olma

ḫ.+ġa 193a/5, 192a/8

ḫākī < *Ar.* Toprak rengi

ḫ. 111b/5

ḥaḳīḳat < *Ar.* Gerçek

ḥ. 191b/7

ḥaḳīḳaten < *Ar.* Gerçekten

ḥ. 171a/10

ḥākim < *Ar.* Hükmeden, egemen

ḥ. 127b/13, 130a/11, 157a/11

ḥ.+i 103b/9, 109b/14, 117a/2, 117a/4, 119b/13, 122b/14, 140a/6, 147b/10, 169a/10, 169b/10, 178b/14, 197a/16

ḥākim bi'l-istiḳlāl < *Ar.* Kararlarında özgür olan hakim, bağımsız hakim

ḥ. ét- 140a/6

ḥaḳīr < *Ar.* Değersiz, küçük, önemsiz; ben, bendeniz

ḫ. (faḳīr-i ḥ.) 187a/14

ḫākister < *Far.* Kül, ateş külü

ḫ. ḳıl- (ḫ. ḳıl-dı) 163a/2

ḥaḳḳında < *Ar.+T.* İlişkin

ḥ. 136a/15

ḥaḳḳ-nāşinās < *Ar.+Far.* Doğruyu ayırdedemeyen, hakbilmez, hak tanımaz

ḥ. 170b/17

ḥāl < *Ar.* Durum

ḥ.+ġa 169a/3

ḥ.+de 142b/15

ḥ.+i 105a/6

ḥ.+iġa 101b/3, 106a/13, 150a/15, 167b/10, 178b/3

ḥ.+ide (evāyil-i ḥ.) 178b/14

ḥ.+idin 155a/3, 164b/1

ḫal‘ < *Ar.* Tahttan indirme

ḫ. ḳıl- 113b/9

ḫ. ét-199a/4

ḥālā < *Ar.* Şimdi, henüz

ḥ. 101a/10, 103b/2, 109b/16, 112a/17, 114b/1, 118a/15, 145a/10, 156b/5, 160a/8, 160a/10, 164b/13, 175b/8, 178b/2, 185a/10

ḫalāṣ < *Ar.* Kurtulma, kurtuluş

ḫ. bol- 142b/12, 173a/14

ḫ. ḳıl- 126a/2, 171a/2

ḫalāṣlıḳ < *Ar.+T.* Kurtulma, kurtuluş

ḫ. tap- 105b/1

ḥālāt < *Ar.* Haller, durumlar

ḥ. 156a/14, 156a/15, 156b/10

ḫ.+ı 140a/1

ḫ.+ı (vaḳāyiʿ-i ḫ.) 145b/17

ḫ.+ıdın 134b/9, 141a/2

ḫ.+ıġa (vāḳıʿa-ı ḫ.) 156b/16

ḫ.+ları 172b/9

ḫalāyıḳ < *Ar.* Yaratılmışlar, varlıklar, bütün insanlar

ḫ. 137b/6, 137b/7

ḫ.+nı 140b/2

ḫ.+ġa (ʿamme-i ḫ.) 105b/9

ḫalel < *Ar.* Bozukluk, bozulma, zarar

ḫ. (yétkür-di ... ḫ.) 185a/17

ḫālet < *Ar.* Durum, hal

ḫ.+de 175a/12, 179b/16, 185a/4

ḫ.+idin 144a/5

ḫ.+idin (nāṣiye-i ḫ.) 157b/17

ḫālıḳu'l-berāyā < *Ar.* Varlıkların yaratıcısı

ḫ. 146b/7

ḫālī < *Ar.* Boş, tenha, sahipsiz

ḫ. ér- 133a/4

ḫ. tap- 102a/12

ḫālī ez-işkāl < *Ar.* Güçlükten uzak, zahmetsiz

ḫ. 196a/9

ḫālifü'l-ḳavl < *Ar.* Sözünde duran

ḫ. 107a/3

ḫāliṣ < *Ar.* Saf

ḫ. 162a/6, 166b/7

ḫāliyā < *Ar.* Şimdi, şu anda

ḫ. 150b/4

ḫalḳ < *Ar.* Halk, insanlar, toplum

ḫ. 105b/1, 113b/2, 142b/16, 155a/1, 191a/14

ḫ.+nıŋ 102b/11, 105b/11, 114b/2, 114b/3

ḫ.+nı 153b/10, 154b/16

ḫ.+ı 102b/13, 104b/10, 109b/13, 128b/2, 129a/3, 139a/9, 187a/2

ḫ.+ını 131b/1

ḫ.+ıġa 123b/4

ḫ.+ıdın 103b/10, 104a/15

ḥall < *Ar.* Çözme, sonuca bağlama

ḥ. bol- 116a/5

ḥ. ü ʿaḳd+in 138a/7, 138b/2

ḫalledallāhü mülkehu < *Ar.* Allah (onun) hükümdarlığını ebedi kılsın!

ḫ. 158b/6,167b/14

ḫallede āṣāru şevketihi < *Ar.* (Allah onun) ihtişamını ebedi kılsın!

ḫ.+niŋ 147a/17

ḫalvet < *Ar.* Tek başına kalma; dar bir mekana çekilerek ibade dalmak

ḫ. ara 155b/8

ḫalvet-ḫāne < *Ar.+Far.* Başbaşa kalınacak yer; tek başına ibadet edilecek yer

ḫ.+siġā 177b/5

maġrib ḫalvetḫānesiġa meyl körgüz- *(Güneşin) batmak üzere olması*

ḫam < *Far.* Eğri, eğik

ḫ. ḳıl- 153b/2

ḫām < *Far.* Ham, çiğ; boşuna, boş

ḫ. 139a/4

ḫ.+dın 165b/17

ḫāme < *Far.* Kalem, kamış kalem

ḫ. sür- 156b/2

ḫāme < *Far.* Kalem

ḫ.-i dū-zebān 146a/2

ḫ.-i ġarābet-hengāme 138a/10

ḫ.-i saʿādet-meʿnūs 188b/8

ḫ.-i siḥr-ṭırāz 172b/13, 197a/4

ḫ.-i vāḳıʿa-nigār 161a/8

ḫ.-i ʿanber-şemāme 115a/3, 128a/9, 147b/6

Ḥamel < *Ar.* Koç burcu

Ḥ. 149a/15

Ḥ.+niŋ 194b/13

Ḥ.+de 132b/10

ḥamelāt < *Ar.* Saldırılar, hamleler

ḥ. 184b/4, 185a/8, 102a/5, 128b/17, 123a/16

ḥ.+ınıŋ (tünd-bād-ı ḥ.) 163b/16

ḥāmī < *Ar.* Himaye eden, koruyan

ḥ. 157a/11

ḥamīd < *Ar.* Övülecek, övgüye layık

Furḳān-ı ḥ. (F.+ni) *Övgüye layık (yüce) Kur'ān* 137b/1

ḥamīde < *Ar.* Övülmüş, beğenilmiş

evṣāf-ı ḥ. 134a/12, 156a/3, 157b/6

ḫıṣāl-ı ḥ. 139b/9

ḫamīr < *Ar.* Hamur; isyan, asilik

ḫ.-i māye-ʿināد *Mayasında asilik olan hamur, asilik kaynağı* 129a/9

ḫāmis < *Ar.* Beşinci

ḫ.+i (bend-i ḫ.) 154a/15

ḥaml < *Ar.* Taşıma; yük

ḥ. 153b/1

ḥamle < *Ar.* Saldırı, hamle

ḥ. 182a/7, 199a/11

ḥ. ḳıl- 102b/8, 111a/17, 111b/8, 112b/7, 158b/13, 181a/10, 182a/12, 183b/15, 183b/8, 186a/12, 195b/5, 182a/9

ḥ. ét- 185b/6, 195a/2

ḥ. tapıl- 186a/14

ḥ. yetkür- 182b/10, 195b/1

ḥ.+ge 186a/14

ḥ.+de 144b/8

ḥ.+siniŋ 175a/8

ḥ.+sini 184a/11

ḥ.+sidin 108b/16, 182b/13, 186a/13, 198a/16

ḥ.+ler bile 198a/13

ḫams < *Ar.* Beş

ḫ. 147b/8

ḫān Han, hakan, hükümdar

ḫ. 102b/4, 112a/9, 112a/15, 117b/13, 149b/6, 158b/11, 159a/7, 159a/16, 159b/3, 161a/6, 164a/8, 166a/2, 167b/10, 168b/3, 168b/4, 169a/9, 169b/3, 170a/13, 170b/11, 170b/15, 171a/5, 171a/8, 171a/15, 171b/12, 171b/15, 172a/3, 172a/8, 172b/11, 173a/17, 173b/5, 173b/11, 174b/1, 175b/5, 176b/1, 176b/4, 177b/4, 177b/10, 177b/12, 177b/17, 178b/3, 178b/11, 178b/16, 179a/4, 180a/3, 180a/6, 180a/16, 181b/3, 181b/7, 182b/5, 183a/3, 183b/3, 186a/3, 186b/11, 186b/17, 187b/5, 187b/7, 187b/8, 188a/13, 188b/6, 188b/9, 188b/10, 189b/17, 191a/4, 192a/9, 192a/10, 192a/13, 192b/4, 192b/7, 192b/16, 193b/4, 193b/12, 194a/3, 194b/15, 195a/3, 195a/14, 196a/1, 196a/16, 196b/11, 197a/4, 197b/3, 197b/5, 197b/9, 197b/13, 198b/2, 198b/11, 198b/13, 199b/13, 200a/1, 200a/6, 200a/13

ḫ. köter- *Hanlık makamına yükseltmek, han olarak atamak* 128b/1, 119b/9

ḫ.+ġa 100b/3

ḫ.+larnıŋ 125b/2

ḫ̌ān < *Far.* Sofra

ḫ. 139b/3

ḫancer < *Ar.* Hançer

ḫ. bile 150b/12

ḫ.-i ābdār *Çeliğine su verilmiş keskin hançer* 172a/15

ḫande < *Far.* gülme, gülüş

ḫ.+si 168b/2

ḫandeḳ < *Ar.* Hendek

ḫ. 195b/13, 169a/13

ḫ.+ġa 194b/4

ḫ.+dın 100b/17

ḫ.+ı 135a/9

ḫande-zen < *Far.* Gülen

ḫ. bol- 150a/16

ḫāne < *Far.* Saray; ev

ḫ. 164b/9

ḫānedān < *Far.* Sülale; hükümdar sülalesi

ḫ. 125a/7

ḫ.+dın 135b/17

ḫ.+ınıŋ 151b/16

ḫānevāde < *Far.* Aile, soy

ḫ. 174a/15, 175b/11

ḫān-ḳāh < *Ar.* Tekke

ḫ.+ıġa 191b/8, 140a/14

Ḫān-kāhī < *Ar.* Ḫān-kāh bölgesinden olan, Ḫān-kāhlı

ḫ. 169b/11

ḫānlıḳ Hanın yönetimindeki ülke; hanlık makamı, hanlık rütbesi

ḫ. 104b/12

ḫ.+ġa 132a/10

ḫānmān < *Far.* Ev bark, ocak

ḫ.+ıdın 176b/14

ḫār < *Far.* Diken

ḫ.+ı bile 154a/8

ḫ. u ḫas (Çer çöp) 102b/2, 111a/12, 138b/9

ḫ̌ār < *Far.* Düşkün, fakir, zavallı, çaresiz

ḫ. 146a/14, 155a/13, 159a/1

ḫ. u zār eyle- 160b/6

ḫarāb < *Ar.* Yıkık, harap

ḫ. 197b/16

ḫ. bol- 105b/3, 155b/12, 191a/16

ḫ. ét- 138a/2

ḫ. eyle- 199a/1

ḫarāb-ābād < *Ar.+Far.* Viranelik, yıkıntı yeri, harabe

ḫ. 135a/6

ḫarāc < *Ar.* Haraç vergisi, gayrimüslimlerden alınan vergi

ḫ. 161a/4, 138b/11

ḫ.+ıġa 164a/1

ḫarācāt < *Ar.* Haraçlar

ḫ. 104a/11

ḫ.+ı **bile** 140b/15

ḫarāc-güẕār < *Ar.+Far.* Haraç ödeyen

ḫ.+ı 173a/17

ḥarām < *Ar.* Yasaklanmış, haram

ḥ. (**ṭaʿām-ı ḥ.**) 106a/14

ḥarāmī < *Ar.* Eşkiya, yol kesen

ḥ. 150a/3

ḥ.+**si** 118b/12

ḥ.+**ler bile** 179b/1

ḥ.+**lerni** 174b/12

ḥ.+**lerġa** 174a/13

ḥ.+**leri bile** 159b/16

ḥ.+**leriniŋ** 147b/7

ḥarāmīlıḳ < *Ar.+T.* Haramilik, eşkiyalık

ḥ. **ḳıl-** 100b/14

ḥarām-nemeklik < *Ar.+Far.+T.* Nankörlük

ḥ. 132b/14

ḥarām-zāde < *Ar.+Far.* Piç; hilekar, düzenbaz

ḥ. 179b/7, 185a/3, 142a/17, 159b/16

ḥ.+**niŋ** 162b/10

ḥ.+**din** 160b/11

ḥ.+**leri** 115a/7

ḥarāret < *Ar.* Sıcaklık; ateş; susuzluk

ḥ.+**din** 101a/1, 101a/6

ḥ.+**i** 163a/5

ḥarāret-endūz < *Ar.+Far.* Ateş toplayan

ḫ. 163a/5

ḫārā-süm < *Far.* Mermer toynaklı

ḫ. 168a/13

ḥarb < *Ar.* Harp, savaş

ḥ. 102b/8, 109b/10, 158b/9, 181b/17, 199a/9

ḥ.+ġa 101a/8

ḥ.+ide 114b/4

ḥ.+de 176b/7

ḥ.+lerde 132a/3

ḥarbe < *Ar.* Süngü; bir tür kısa mızrak

ḥ. 144a/15, 149b/16

ḥ.+si 144a/16

ḥarbī < *Ar.* Savaşla ilgili, savaş

ḥ. 145a/3

ḥarçeng < *Far.* yengeç

ḥ. 101a/6

ḫāre < *Far.* Granit, sert taş

ḫ.+ni 101a/3

ḥareket < *Ar.* Kıpırdama; hareket

ḥ. ḳıl- 102a/1, 110b/11, 112a/4, 120a/7, 127a/4, 128b/4, 130b/6, 132b/5, 164a/3, 166a/7, 180a/9, 189b/13, 190b/6, 194b/16

ḥ. ḳıl-ıp dur- 187a/12

ḥ. ét- 103a/6

ḥ. kirgüz- 160a/5

ḥ. körgüz- 167a/13

ḥ.+ġa kirgüz- 166a/3, 177b/12, 195a/4

ḥ.+idin 115b/11, 124a/6, 129a/4, 137b/15, 161a/15, 165b/7, 176b/3

ḥarem < *Ar.* Kutsal alan; Kabe ve yöresi; eş, nikahlı kadın

ḥ.+i 118b/15

ḥ.-i vaḥdet 155b/8

ḫar-gāh < *Far.* Otağ, büyük çadır

ḫ. 190b/3

ḫ.+ı 154b/12

ḫāric < *Ar.* Dış, dışarısı, dışına

ḫ. 153b/11

ḫ. ḳıl- 133a/17

ḥarīfīn < *Ar.* Meslektaşlar; rakipler, düşmanlar

ḥ. 196b/12

ḥarīṣ < *Ar.* Hırslı

ḥ. 134b/17, 139b/7

ḫāristān < *Far.* Dikenlik

ḫ.+ın 162a/8

ḫas < *Far.* Çerçöp

ḫ. (ḫār u ḫ.) 111a/12, 102b/2, 138b/9

ḫ. u ḫaşaḳ+ġa 175a/6

ḥaṣānet < *Ar.* sağlamlık

ḥ. 163b/15

ḥ.+de 163b/14

ḫasāret < *Ar.* Zarar, hasar

ḫ. 124a/4

ḥasbe'l-ḥükm-i hümāyun < *Ar.* Padişahın hükmü gereği

ḥ. 199b/4

ḥased < *Ar.* Kıskançlık

ḥ. 147b/13

ḥasene < *Ar.* Güzel

h.+din (İttifāḳāt-ı ḥ.) 198b/12

ḥāṣıl < *Ar.* Meydana gelen

ḥ. bol- 168a/10, 176b/16, 184b/2

ḥ. ḳıl- 106b/13, 117b/12, 137a/17, 155a/10, 161a/5

ḥ. ét- 146a/15

ḫaṣlet < *Ar.* huy, mizaç

ḥ.+i 115b/14, 139b/12

ḫaṣm < *Ar.* Düşman, hasım

ḫ. 112b/4, 123b/16, 155a/14, 150a/17, 184b/3

ḫ.+ġa 111b/13

ḫ.+lar 150a/14

ḫaṣm-şikār < *Ar.+Far.* Düşman avlayan

ḫ.+nı 181b/11

ḫaṣmiyyet < *Ar.* Düşmanlık

ḫ. 133a/14

ḥasret < *Ar.* Özlem

ḥ. 106a/15

ḥ. ur- **(nāḫun-ı ḥ.)** 161b/7

ḥ. çék- 158a/8

ḫāṣṣ < *Ar.* özel, has

ḫ. u ʿāmm 106a/13, 142b/2

ḫ. u ʿāmm+ġa 171b/3

ḫāṣṣa < *Ar.* Özellik; padişah ve saraylara mahsus hizmetler

ḫ. 165b/5

ḫaṣṣiyet < *Ar.* Özellik

ḫ.+in 115b/15

ḫāşāḳ < *Far.* Çerçöp, kuru ve dikenli ot

ḫ. dék 195b/10

ḫ. bile 169b/15

ḫ.+ġa 175a/6

ḥaşarī < *Ar.* Militan, donanımlı asker

ḥ.+leriŋ 169b/13

ḥaşem < *Ar.* Maiyet; aile; hizmetçi

ḥ. 165a/9

ḥ.+i bile (ḫadem ü ḥ.) 116b/13

ḥ.+in 109a/14, 109a/8

ḥaşmet < *Ar.* Görkem, ihtişam

ḥ.ile (debdebe-i ḥ.) 154a/1

ḥ.-i tamām 138b/13

ḥaşr < *Ar.* Toplama, bir araya getirme

ḥ. (u kār-güzārlıġ) üçün 196a/14

ḫaṭā < *Ar. ḫaṭāʾ* Hata, yanlış, yanılgı

ḫ. 148a/10

ḫaṭar < *Ar.* Tehlike

ḫ. 105a/14

ḫatāsız < *Ar.+T.* Yanlışsız, kusursuz

ḫ. 170a/3, 195b/8

ḫatāyī-nejād < *Ar.+Far.* Hıtay ülkesinde doğan, Hıtay ülkesi soyundan olan

ḫ. 167b/11

ḥātem < *Ar.* Cömertliğiyle tanına Arap zengini

ḥ. dék 134b/5

ḥ.+din 114a/11

ḫātem < *Ar.* Mühür

ḫ.+in 189a/3, 164a/9, 164b/16

ḫatemallāhü bi'l-ḫayr ve'l ẓafer < *Ar.* Allah sonlarını hayra ve zafere erdirsin

ḫ.+niŋ 161a/1

ḫatemāt < *Ar.* Hatimler, hatim indirmeler

ḫ.+ıdın 165a/14

ḫātem-āyīn < *Ar.+Far.* Hatemʿin özelliklerini taşıyan, cömert

ḫ. 151a/3

ḫāṭır < *Ar.* Zihin, akıl; gönül; düşünce, tasarı

ḫ. 168b/9

ḫ. (iṭmināN-ı ḫ.) 116b/6, 125b/7

ḫ. bile (cemʿiyyet-i ḫ.) 157a/4

ḫ.+nı (küşe-i ḫ.) 157b/4

ḫ.+ımızdın (merrāt-ı ḫ.) 199b/9

ḫ.+ı üçün (iṭmināN-ı ḫ.) 121a/15

ḫ.+ı üçün (riʿāye-i ḫ.) 124b/12

ḫ.+ın 157a/6

ḫ.+ın (reʿāya-ı ḫ.) 170b/11

ḫ.+ın (teveccüh-i ḫ.) 175b/16, 187a/7

ḫ.+ını (teveccüh-i ḫ.) 164b/6

ḫ.+ıġa kéltür- 138b/16

ḫ.+ıda 140b/4

ḫ.+ıdın 162a/14, 197b/1

ḫ.-ı beyżā 140a/2

ḫ.-ı eşref+ide 188b/15

ḫ.+ların 134b/14

ḫ.+larıda (gül-şen-i ḫ.) 121b/6

ḫātır-cem‘ < *Ar.* İkna olmuş, hoşnut

ḫ. bol- 112a/16

ḫātır-cem‘lik < *Ar.+T.* İkna olma, hoşnutluk

ḫ. 140b/5

ḫātır-ı eşref < *Ar.* En şerefli düşünce, en soylu fikir

ḫ.+ide 188b/15

ḫaṭıyyāt < *Ar. ḫaṭī‘āt* Yanlışlar, hatalar; suçlar, günahlar

ḫ.+ıdın 141b/12

ḫaṭıyye < *Ar. ḫaṭī‘a* Yanlış, hata; suç, günah

ḫ.+lerdin 139a/2

ḫaṭīr < *Ar.* Saygın, itibarlı; yüce; önemli

ḫ.+din (emr-i) (Önemli iş) 164b/5

ḫ.+iġa (şuġl-ı) 156b/15

ḫatm < *Ar.* Sona erdirme, bitirme; Kur‘ân‘ı başından sonuna kadar okuma

ḫ. ḳıldur- 137b/1

ḫaṭṭ < *Ar.* Hat, çizgi, yazı

ḫ.-ı buṭlān (ḫ. ur-) *İptal çizgisi* 139b/1

ḫ.+ıdın 115b/8

ḫattā < *Ar.* Hatta, bile

ḫ. 198b/15, 182a/17

ḫatun Hatun, hanım, kadın, eş

ḫ. 106a/5, 107a/8

ḫ.+nıŋ 106a/5

ḫ.+nı 106a/7

hātur-ı Ḳıbṭī < *Ar.* Eski Mısır takvimine ait aylarından biri

ḥ.+niŋ 189a/7

ḥavā < *Ar.* Hava, gökyüzü, yüksek yer

ḥ.+dın 198b/14

ḥavādiṯ < *Ar.* Haberler; olaylar

ḥ. 108a/4, 135a/6, 146a/6, 157a/1, 157a/15, 158a/12

ḥ.+din (āsīb-i ḥ.) 185a/1

ḥavāle < *Ar.* gönderme

ḥ. bol- 170a/6

ḥ. ḳıl- 142b/15, 184b/14

ḥ. yasat- 131a/12

ḫavānıḳ < *Ar.* Tekkeler, hankahlar

ḫ. 134b/9

ḥavāriyyūn < *Ar.* Havariler

ḥ.+dın 168b/7

ḥavāşī < *Ar.* Kenar notları; maiyette bulunanlar

ḥ.+side 188a/9

ḫavāṭır < *Ar.* Hatıralar; gönüller; kalbe gelen hitap, telkin

ḫ. 151b/15, 199b/9

ḫ. bile (ġalebe-i ḫ.) 121a/4

ḫavf < *Ar.* Korku

ḫ. 111a/10, 151a/17, 151a/17, 176b/14, 181b/2, 192a/4

ḫ.+dın (laṭme-i ḫ.) 191a/12

ḫ.+ı 185b/3

ḫavf-nāk < *Ar.+Far.* Korkulu, korkunç

ḫ. bol- 109a/17

ḥāvīyü'l-mesāyil < *Ar.* Meseleleri bilen, sorunlara haiz

ḫ. 191b/2

ḫavlı < *Yun.* Yöre, etraf; avlu

ḫ.+ıdın 142b/8

ḫ.+sınıŋ 142b/3

ḫ.+sın 174a/5

ḫ.+sıġa 190a/13, 200a/12

ḫ.+sıge 196b/15

ḫ.+sıda 118a/15, 132b/16, 190a/6

ḫavrā < *Ar.* Ahu gözlü kız

ḫ. 154a/15

ḫayā < *Ar. ḥayā'* Utanma; edep, terbiye

ḫ. 107a/3

ḫ.+da 152a/6

ḫayāl < *Ar.* Akılda canlanan, hayal

ḫ. 109a/1, 130b/17

ḫ. içre (gül-zār-ı ḫ.) 157a/6

ḫ.+ide ér- 192a/3

ḫ.-i fāsid 146a/14, 172a/8

ḫ.-i ḫām 139a/4

ḫayāt < *Ar.* Yaşam, hayat

ḫ. 114b/10, 134b/15, 153b/13, 183a/12, 195b/6

ḫ. içre 153b/3

ḫ.+nıŋ 136b/10

ḫ.+ım (cām-ı ḫ.) 135b/12

ḫ.+ım (encām-ı ḫ.) 135b/12

ḫ.+ınıŋ (keşt-i ḫ.) 172a/10

ḫ.+ınıŋ (mi'mār-ı ḫ.) 139a/3

ḥ.+ın 142b/2

ḥ.+ın (bünyād-ı ḥ.) 197b/16

ḥ.+ın (metāʿ-ı ḥ.) 121b/7

ḥ.+ın (rişte-i ḥ.) 142a/12

ḥ.+ını (rişte-i ḥ.) 127b/11

ḥ.+ı (āf-tāb-ı ḥ.) 137a/13

ḥ.+ı (zevraḳ-ı ḥ.) 156b/17

ḥ.+ı üçün 114b/13

ḥ.+ıġa (farḳ-ı ḥ.) 170a/5

ḥ.+ıda (eyyām-ı ḥ.) 136b/14

ḥ.+ların (rişte-i ḥ.) 126a/1

ḫayāṭ-ḫāne-i inʿām < *Ar. +Far.* Nimetler dolabı

ḫ.+ıdın 188b/2

ḥayf < *Ar.* Zulüm, işkence, haksızlık

ḥ. 171b/13, 188a/10

ḫāyif < *Ar. ḫāʾif* Korkak

ḫ. 148b/10

hāyile < *Ar. hāʾile* korkunç, trajik

h. (vāḳıʿa-ı h.) 167b/4

h.+ni (manṣūbe-i h.) 111b/11

h.+din (vāḳıʿa-ı h.) 115a/17, 131a/17

ḫayl < *Ar.* Süvari grubu; topluluk, grup

ḫ. 108b/15, 111b/13, 126b/15, 150a/13, 150b/4, 150b/8, 183b/10, 184b/5, 185b/9, 189b/4, 190b/2

ḫ.+ġa 144a/8

ḫ.+ı 146b/7, 195b/12

ḫ.+ıġa 155a/7, 175b/4, 195b/9

ḫ.+ıġadur 167a/1

ḫ.+ıdın 100b/13

ḫaylī < *Far.* Çok; oldukça, epeyce

ḫ. 110a/17, 158b/14, 178b/1

ḫayme < *Ar.* Çadır

ḫ. 167a/17, 190b/3

ḫayr < *Ar.* İyilik; iyi

ḫ. 116a/11

ḫayrāt < *Ar.* İyilikler; hayırlı işler

ḫ. 139b/7

ḫ.+ġa (ʿimāret ve ḫ.) 135a/4

ḫ.+larıdın durur 139b/9

ḫayr-bād < *Ar.+Far.* "Hayırlı olsun!"

ḫ. 171b/1

ḥayret < *Ar.* Şaşma, şakınlık

ḥ. 184a/3

ḥ. ḳıl- 198a/5

ḥayret-efzā < *Ar.+Far.* Hayret uyandıran

ḥ. 128a/8

ḫayr-ḫˇāh < *Ar.+Far.* İyiliksever

ḫ. ér- 189b/1

ḥayvān < *Far.* Canlı; canlılar; canlılık

ḥ. 168a/7

ḥ. (çeşme-i ḥ.) *Hayat suyu, ölümsüzlük suyu* 154a/11

ḥayyiz < *Ar.* Alan, meydan; uzam

ḥ.+iġa 161b/5

ḫazān < *Far.* Güz, sonbahar

ḫ.+ıdın 153b/13

ḥażar < *Ar.* Barış dönemi

ḥ.+dā (sefer ve ḥ.) 182a/11

ḫazef < *Ar.* Seramik, toprak çanak çömlek

ḫ. 164a/1

ḥaẕer < *Ar.* Kaçınmak, sakınmak; korku

ḥ. eyle- 184a/12

ḥāẕıḳ < *Ar.* Usta, maharetli

ḥ.+nıŋ (eṭıbbā-yı ḥ.) 152b/15

ḥāżır < *Ar.* Mevcut olan; hazırda bulunan; hazır

ḥ. 196a/16

ḥ. ér- 118a/1

ḥ. durur ér- 185b/5, 191b/14

ḥ. bol- 108a/10, 144a/7, 163b/2, 185a/5, 185a/11, 194b/5

ḫazīn < *Ar.* Hüzünlü, kederli

ḫ.+ler 135a/6

ḫazīne < *Ar.* Hazine

ḫ. 166b/4, 196b/4

ḫ.+ġa 136a/6

ḫ.+siġa 106b/16

ḫazīne-güşā < *Ar.+Far.* Hazine açan

ḫ.+sı 137a/12

ḫazīne-güşālıġ < *Ar.+T.* Hazine açma

ḫ. bile 187b/16

ḥaẓīre < *Ar.* Etrafı çevrili mekan veya mezarlık

ḥ.+siġa 178b/2

ḥazm < *Ar.* Kararlılık; direnme

ḥ. 129b/1, 148a/8

ḥazm-kār < *Ar.+Far.* Kararlı, sebatlı

ḥ. (bol-up ḥāżır u ḥazm-kār) 144a/7

ḥażret < *Ar.* Huzur; sayın, saygılı, yüce, ulu

ḥ. 108a/8, 114b/16, 116a/12, 118a/16, 120b/7, 129b/11, 139b/8, 147a/16, 149b/7, 150a/7, 151a/9, 151a/10, 151b/5, 151b/10, 151b/11, 156b/3, 156b/12, 157a/6, 157b/8, 157b/12, 158a/17, 158b/4, 158b/7, 158b/10, 158b/11, 158b/13, 159a/7, 159b/3, 159b/13, 160a/3, 160a/13, 160b/13, 160b/16, 161a/9161a/17, 161b/15, 162a/16, 163b/5, 163b/7, 164a/3, 164a/7, 164a/15, 164b/1, 164b/5, 164b/13, 164b/15, 165b/9, 166a/4, 166a/17, 166b/12, 166b/14, 167b/7, 167b/10, 167b/13, 168a/8, 168b/4, 168b/4, 168b/11, 168b/14, 168b/17, 169a/9, 170a/13, 170b/2, 170b/4, 170b/9, 170b/11, 170b/12, 170b/13, 171a/15, 171b/12, 172a/1, 172a/16, 173a/16, 173b/12, 174b/4, 174b/11, 175a/2, 175b/7, 175b/15, 176a/1, 176a/6, 176a/12, 176b/16, 177a/4, 177a/15, 177b/1, 177b/3, 179a/3, 180a/11, 180a/14, 180b/7, 181b/4, 181b/7, 181b/8, 181b/13, 182b/12, 183a/3, 183a/3, 183b/4, 183b/4, 183b/6, 183b/14, 184a/2, 184b/3, 184b/7, 184b/16, 185a/2, 185a/5, 185a/6, 185a/7, 185b/1, 185b/4, 186a/4, 187a/2, 187a/7, 187a/17, 187b/5, 188b/9, 189a/13, 189b/15, 190a/7, 190a/8, 190a/14, 190b/12, 191b/11, 191b/13, 192a/5, 192a/6, 192a/6, 192a/15, 192a/16, 192b/9, 193b/4, 195a/6, 195a/12, 195b/1, 195b/15, 197a/4, 198a/9, 198b/8, 199a/7, 199a/8, 199b/1, 199b/4, 199b/4, 199b/11, 199b/14, 200/a/1, 200a/10, 200a/13, 200a/17

ḥ. bile 161a/12

ḥ. bile (aʿyān-ı ḥ.) 197b/10, 200a/13

ḥ. durur ér- (muṣāḥib-i ḥ.) 167b/9

ḥ.+niŋ 132b/12, 142b/11, 151a/16, 151b/1, 151b/3, 151b/7, 156a/2, 156b/13, 156b/17, 157b/1, 158b/12, 159a/14, 160a/2, 161b/5, 161b/9, 162a/5, 162b/7, 163b/12, 167a/3, 167b/12, 169a/14, 170a/13, 170b/7, 170b/11, 172a/9, 173b/16,

174b/6, 174b/13, 177a/14, 182a/11, 183b/8, 183b/9, 184b/9, 184b/12, 189b/6, 192b/6, 197b/5, 198b/10, 199a/11, 199b/2, 199b/8, 199b/16, 199b/17

ḥ.+niŋ (aʿyān-ı ḥ.) 118a/4, 137a/15, 180a/3

ḥ.+ni 168b/7

ḥ.+ġa 164b/3, 168b/3, 165a/15, 176b/5

ḥ.+din 196a/2

ḥ.+iġa 165b/11, 181b/7, 182a/5, 192a/9, 192b/6

ḥ.+ide 155a/2

ḥ.+idin 146b/7, 176b/1, 199b/9

ḥ.+ler 156b/10

ḥażretī < *Ar.* Saygın, yüce

ḥ.+niŋ 134b/7

hecr < *Ar.* Ayrılık

h. 163a/4

h. dék (tennūr-ı h.) 101a/4

h.+ide 154b/14

hedāyā < *Ar.* Hediyeler, armağanlar

h. 146b/11

hedef < *Ar.* Amaç; nişan tahtası

h. kör- 184a/6

hediyye < *Ar.* Hediye, armağan

h. 146b/7

helāk < *Ar.* Ölme; öldürme; yok olma; yok etme

h. ér- 109b/17

h. ḳıl- 150a/4

h. ét- 159a/5, 184b/1

helāket < *Ar.* yokluk, ölüm

h. 138a/9, 114b/14

h.+in 131b/11

h.+ġa yetkür- 196a/17, 121b/11

h.+ġa yetüş- 186b/7

h.+din (varṭa-ı h.) 127a/14, 142b/17, 150a/6, 166a/5

helāket-ṭırāz < *Ar.+Far. helāket-tırāz* Ölüm getiren, yokluğa yol açan

h. 184b/2

ḥelāl < *Ar.* Dince yasaklanmış olmayan

ḥ. ol- 106a/13

ḥ. bol- 105b/10,

ḥelvā < *Ar.* Helva

ḥ.-yı ḳand (ḥ.+dın) *Şeker helvası* 168a/4

hem < *Far.* De, dahi, üstelik; birbiri; -deş, -daş

h. 100b/2, 105b/10, 105b/12, 107b/1, 110b/11, 114a/5, 120a/5, 133a/10, 134b/2, 135b/10, 149b/1, 150b/2, 152b/13, 154a/12, 154b/14, 154b/13, 165b/17, 173a/7, 175b/12, 179a/3, 183a/6, 184a/15, 184a/17, 189b/6, 198b/17

hem-āġūş < *Far.* Kucak kucağa, sarmaş dolaş

h. bol- 163a/6

hemān < *Far.* Hemen, şimdi

h. 109b/6, 107b/15, 188a/7

hemāna < *Far.* Adeta, sanki

h. 135b/10, 144b/9

hem-‘aṣr < *Far.+Ar.* Çağdaş

h. dur- 137a/9

hem-bāl < *Far.* Kanat arkadaşı, kanatdaş

h. bol- 188b/14

hem-dāstānlıġ < *Far.+T.* Hemfikirlik, aynı düşüncede olma

h. ḳıl-ıp dur- 124a/12

hem-dest < *Far.* İşbirliği yapan, suç ortağı

h. ét- 132b/13

heme < *Far.* Hepsi, tümü, bütünü; herkes

h. 189b/1

hem-ʻinān < *Far.+Ar.* Arkadaş, akran

h. 195b/11

hemīşe < *Far.* Sürekli, daima, her zaman, hep

h. 134b/9, 139b/2, 144a/6, 152a/13, 181a/1, 196a/5

hemol < *Far.+T.* Şu bile, şu da, aynı

h. 105a/6, 108a/13, 118a/14, 124a/12, 130a/3, 138a/2, 147a/16, 147b/16, 155b/8, 161a/9167b/1, 189b/17, 195b/8

hem-pīşe < *Far.* Meslektaş

h.+leridin 109a/6

hem-rāh < *Far.* Yoldaş, yol arkadaşı

h. ol- 155a/15

h.+ı 154b/13

hem-rāhlıġ < *Far.+T.* Yoldaşlık, yol arkadaşlığı

h. ḳıl- 141b/15

h. ét- 103a/16

h.+ıġa 108b/9

hem-reng < *Far.* Rengi bir, aynı renkli

h. 193a/14

hem-sāye < *Far.* Komşu

h. 106a/4, 166a/9

hem-sāyelıġ < *Far.+T.* Komşuluk

h.+ı bile 160a/1

hem-ser < *Far.* Benzerlik, denklik

h.+i bol- 133a/9, 135a/10

hem-serlıḳ < *Far.+T.* Benzerlik, denklik → **hem-serlik**

h. ḳıl- 135a/9

hem-serlik < *Far.+T.* Benzerlik, denklik → **hem-serlıḳ**

h. ḳıl- 169b/17, 192b/13

hem-vāre < *Far.* Sürekli, daima

h. 139b/3, 152a/10, 196a/6

hengām < *Far.* Zaman, çağ → **henggām**

h.+da 184b/6

h.+ıda 117b/13, 121b/6, 127b/7, 137b/14, 139a/5, 158b/10, 176a/6, 181b/2, 185b/11

hengāme < *Far.* Zaman; gürültü, patırtı, kargaşa; kavga, savaş

h. 129b/14, 138a/10

henggām < *Far.* Zaman, çağ → **hengām**

h.+ıda 178a/17

henūz < *Far.* Yeni; ancak; şimdiye kadar, daha

h. 102b/8, 108a/3, 111b/8, 116a/2, 118b/1, 122b/4, 149b/7, 156b/14, 162b/5, 166a/17, 168a/9, 172a/17

her < *Far.* Her, her bir

h. 100b/7, 101a/12, 101b/3, 102a/15, 102a/17, 102b/15, 106a/4, 107a/6, 110a/4, 110a/6, 111a/9, 111a/12, 111a/13, 112b/4, 113b/7, 113b/13, 114b/6, 117b/2, 118b/8, 119b/5, 119b/11, 120a/14, 121a/8, 121a/12, 122a/6, 122a/10, 126b/15, 127b/16, 127b/17, 129b/10, 130a/15, 131b/11, 134b/1, 135a/14, 135b/8, 136a/14, 137b/6, 138b/8, 139b/5, 141b/17, 143a/6, 143b/1, 146b/3, 148a/17, 149a/1, 149a/9, 149a/16, 150a/16, 150b/7, 150b/10, 150b/13, 153a/15, 153b/7, 154a/6, 154a/8, 154b/7, 155a/2,

155a/11, 155a/11, 155a/12, 155a/15, 155a/15, 155b/13, 156a/5, 156b/2, 158a/3, 159a/12, 159b/9, 159b/9, 160b/6, 160b/11, 160b/13, 161b/16, 162a/9, 163a/9, 163b/17, 167b/10, 168b/1, 168b/2, 169a/5, 170a/6, 171a/14, 175b/12, 178a/11, 178b/7, 179a/15, 182a/4, 183b/10, 184a/1, 184b/17, 185a/16, 185b/10, 186a/8, 186a/11, 188b/13, 189a/10, 193a/15, 193a/17, 195a/16, 196a/5, 196a/6, 197b/14, 198a/8

hergiz < *Far.* Asla, hiç, hiçbir zaman

h. 103a/10, 106b/17, 118b/1

herze-serālıḳ < *Far.+T.* Boş ve anlamsız konuşma

h. bile 155b/6

ḥesāb < *Ar.* Hesap; düşünce, plan

ḥ.+ġa 138b/14

hevā < *Ar.* Hava

h. 101a/1, 101a/5, 158a/1, 158a/17, 159b/8, 163b/13, 186a/9, 188b/14, 196a/7

h.+ġa 163a/6

h.+sı 188b/15

h.+sı bile 158a/5

h.+sıda 175a/9

hevā-ḫ̌āh < *Ar.+Far.* Arzulu, istekli; taraftar; sempatizan

h. 116b/16

h. dur- 108b/4

h. bol- (h. ve yek-cihet) 115b/9

h.+ı ér- 117b/17

hevl < *Ar.* korku

h.+idin 143a/12, 185a/6

hevl-nāk < *Ar.+Far.* Korkunç, korku dolu

h.+da 183b/16

heyā-hūy < *Far.+Ar.* Hayhuy, gürültü, şamata

h. tart- 185b/11

heybet < *Ar.* Korku, azamet

h. 134b/1

h.+idin 134b/2, 185a/4

heycā < *Ar. heycā'* Çarpışma, çatışma, savaş

h. 100b/9, 162a/1

hey'et < *Ar.* Görünüm; kılık; durum; kurul; topluluk

h.-i ictimā' bile *Topluca, hep beraber* 123b/1, 181a/10, 185b/6

heyhāt < *Ar.* Yazık, eyvahlar olsun!

h. 165a/6, 165a/7

hezīmet < *Ar.* Bozgun

h. 145a/6, 175a/9, 183b/12

h. dur- (esbāb-ı) 181a/15

h. bér- 182b/13

h. tap- 101a/8, 111b/11, 112b/5, 115b/16, 126a/8, 127a/8, 130b/8, 146a/7, 186b/7, 198b/9

hezīmetī < *Ar.* Bozguna uğramış olanlar

h.+ler 127a/10

h.+ler bile 127b/5

h.+lerni 127a/17

hezl < *Ar.* Şaka, latife

h.+ġā 135a/2

ḫıdīv < *Ar.* Mısır hükümdarı, hidiv; emir; padişah

ḫ. 163b/5

ḫıfẓ < *Ar.* Ezberleme; koruma, saklama

ḫ.+ıġa 159a/5

ḥıḳd < *Ar.* Kin gütme

ḥ. 147b/13

ḫırām < *Far.* Salınma, salınarak yürüme

ḫ. ḳıl- 155a/9

ḫ. eyle- 168a/14, 175a/1

ḥırāset < *Ar.* Koruma, kollama, bekçilik

ḥ. 162b/14

ḥ.+iġa 167a/7, 123b/11

ḫıred-peyvend < *Far.* Akla bağlı olan, akıllı

ḫ.+lerniŋ (aʿyān-ı ḫ.) 157b/11

ḫırmen < *Far.* Harman

ḫ. 114a/12, 159a/13, 159a/17, 167a/4, 185a/9, 185a/16, 195b/3

ḫ.+in 132b/16, 163a/2

ḫıṣāl < *Ar.* Huylar, hasletler

ḫ. 139b/9

ḫ.+i 171b/15

ḫışm < *Far.* Öfke, kızgınlık, hışım

ḫ.+dın 179a/3

ḫ.+ı (deryāy-yı ḫ.) 172a/10

ḫışm-nāk < *Far.* Öfkeli, kızgın, hışımlı

ḫ. 170a/14

ḫıtāyī < *Far.* Türkistan işi, Çin işi

ḫ. (dībā-yı ḫ.) 166b/8

ḥīṭe < *Ar.* Koruma; korunmuş yer; çevre

ḥ. 133b/1

Ḫıvaḳ taşı Hiva'da kullanılan bir ağırlık birimi

ḫ. bile 113b/11

Ḫıvaḳ batmanı Hiva'da kullanılan bir ağırlık birimi

ḫ. bile 113b/12

ḫıyām < *Ar.* Çadırlar

ḫ. 119a/10, 123a/3, 145a/15, 167a/9, 174a/6, 179a/13, 191a/7, 193b/16, 197a/11, 197b/13

ḥicāb < *Ar.* Utanma, ar

ḥ.+ı bile 179b/10

hicret < *Ar.* Göç

h. bile 150b/1

h. ḳıl- 104a/6

hicrī < *Ar.* Hicreti kendine başlangıç olarak Kabul eden takvim

h. (tā'rīḫ-i h.) 189a/5

hicriyye < *Ar.* Hicri takvim

h. (sene-i h.) 115a/4, 122a/8, 135a/4, 135a/17, 140a/9, 141a/17, 147a/8, 156a/6, 156b/17, 159b/2, 164b/7, 197a/7

h. (sene-i nāḳıṣā-ı h.) *Artık hicrī yıl* 132b/10

h.+niŋ 126a/10

hīç < *Far.* Asla; yok; anlamsız, boş; önemsiz

h. 112b/10, 126b/14, 141b/17, 166a/14, 166b/8, 186a/14, 188b/15, 188b/14, 196a/2

hidāyet < *Ar.* Doğru yolu gösterme, kılavuzluk

h. bile 157a/15

h. ḳıl- 122a/13

h.+i 141b/17

h.+i bile 132b/14

hidāyet-hādī < *Ar.* Doğru yolu gösteren

ḥ.+lerin 122a/3

ḥiddet < *Ar.* Öfke, kızgınlık

ḥ.+idin 163a/1

ḥikāyet < *Ar.* Hikaye

ḥ. 188b/7

ḥ. ḳıl- 114a/11

ḥ.+in 139b/2

ḥ.+ġa (rivāyet-i muḫtelifü'l-ḥ.) 125a/17

ḥikāyet-güzārlıġ < *Ar.+Far.+T.* Hikaye yorumlama

ḥ. ḳıl- 189b/17

ḥ. körgüz- 161a/9

ḥikmet < *Ar.* Bilgelik, hakimlik; Ahlaka ve gerçek dünyaya ait bilgece söz

ḥ. 181a/14

ḫila' < *Ar.* Kaftanlar, hil'atlar

ḫ. 188b/2

ḫ. 200a/2

ḫilāf < *Ar.* Zıt; karşıt; muhalefet

ḫ. (ehl-i ḫ.) 113b/1, 135a/11

ḫ. ḳıl- 172a/11

ḫilāfet < *Ar.* Vekillik; halifelik

ḫ. 128a/12, 135b/15, 156b/6, 157a/14, 188b/7

ḫ. (nev-bāve-i bostān-ı ḫ.) 157a/8

ḫ. bol- (ārām-güzīn-i mesned-i ḫ.) 197a/7

ḫ. bol- (evreng-pirāy-ı ḫ.) 189a/4

ḫ.+din (efser-i ḫ.) 189a/1

ḫilāfetī < *Ar.* Hilafete ait, hilafetle ilgili

ḫ.+ġa (taʿẓīm-i ḫ.) 188b/11

ḫilāfet-intisāb < *Ar.* Hilafete mensup

ḫ.+larnıŋ 156b/3

ḫilāfet-meāb < *Ar.* Hilafetin barındığı yer; padişah

ḫ. (cenāb-ı ḫ.) 181b/8

ḫ.+ġa (ḥażret-i ḫ.) 192a/6

ḫilʿat < *Ar.* Kaftan, hilʿat

ḫ. 188b/17

ḫ.-ı girān-bahā 190b/13

ḫ.-ı girān-māye 107a/4

ḫ.+ı bile 113a/12

ḥīle < *Ar.* Düzen, oyun

ḥ. 140a/13, 149a/6

ḥ. bile 197b/2

ḥ.+sidin 183b/11

ḫilḳat < *Ar.* Yaratılış; huy, tabiat

ḫ.+da 115b/13

ḥilm < *Ar.* Yumuşak huyluluk, yumuşaklık

ḥ. 152a/6, 154a/5

ḥ. (kemāl-i ḥ.) 138b/17

ḥimāyet < *Ar.* Koruma, esirgeme, himaye

ḥ. 142b/11, 185a/2

ḥ. ḳıl- 104b/9

ḥ. kögüz- 142b/17

ḫ.+iŋizġa kir- 199b/10

ḥ.+iġa (sāye-i ḥ.) 192a/8, 197b/5

ḥ.+iġa (dāmen-i ḥ.) 166a/5, 199b/2

ḥ.+iġa (ʿurve-i ḥ.) 170b/3

himmet < *Ar.* Çaba, emek, gayret

h. 114b/3, 125a/6, 137b/10, 139a/3, 159a/8, 163b/9, 188b/12, 190a/12

h. (ʿulüvv-i h.) 146b/2

h. é- 114a/10

h. ḳıl- (vechet-i h.) 172a/11

h. ḳuşa- (kemer-bend-i h.) 182a/3

h.+i 151a/1, 188b/10

h.+leriġa (kemer-i h.) 101a/7

ḥīn < *Ar.* Zaman, vakit

ḥ.+de 101a/17, 131b/1

hirās < *Far.* Korku, korkma

h. 111a/11, 121a/3, 132b/2, 161b/8, 177a/3, 181b/3, 191a/15, 199a/13

hirāsān < *Far.* Korkan, korkak

h. bol- 121b/3, 148b/10

hirāset < *Ar.* Koruma, kollama

h. 104a/14

ḥ.+ide 121a/7

ḥisāb < *Ar.* Sayma, hesap

ḥ.+da 173a/12

ḥiṣār < *Ar.* Kuşatma, sarma; hisar, çevresi yüksek surlarla çevrili kale

ḥ. 169b/8

ḥ. içre 191a/14

ḥ.+ġa tut- 145a/13

ḥ.+ınıŋ 135a/8, 148b/7, 161a/7, 161a/10, 168b/10, 199a/6

ḥ.+ın 139b/16

ḥ.+ıġa 123b/2, 109b/13, 110a/1

ḫ.+ıdın 157a/16

ḥiṣārī < *Ar.* Hisarla ilgili, hisar

ḫ. 159b/6

ḥisbe < *Ar.* Sevap

ḫ.+ġa (fehv-i ḫ.) 166b/9

ḥiṣṣe < *Ar.* Pay

ḫ. 166b/9

ḫ.+si 160b/15

ḥiyel < *Ar.* Hileler, oyunlar

ḫ. içre 109a/4

hizebr < *Far.* Arslan, kükreyen arslan

h. 162a/1

ḫizlān < *Ar.* Kimsesizlik, yalnızlık, düşkünlük

ḫ. bol- (hem-ʿinān-ı ḫ.) 195b/11

ḫizmet < *Ar. ḫidmet* Hizmet; emir; kulluk; görev

ḫ. 140b/15

ḫ.+i 178a/7

ḫ.+iġa 113b/7, 106b/9

ḫ.+ide 171b/11, 146b/5

ḫ.+ler 167b/10, 178a/5, 103a/12, 199b/15, 104a/3

ḫ.+ler ḳıl- 103a/15

ḫizmet-dest-gāh < *Ar. ḫidmet-dest-gāh* Hizmet makamı, çok hizmet eden

ḫ. 169b/10

ḫizmet-güzār < *Ar.+Far.* Hizmeti yerine getiren, hizmetçi

ḫ.+ı 174a/16

ḫizmet-kār < *Ar.+Far.* Hizmet eden kimse, hizmetçi

ḫ.+ı 142b/4

ḫiẕmet-kārlıġ < *Ar.+Far.+T.* Hizmetçilik

ḫ. 104a/11

ḫiẕmet-penāh < *Ar.* Hizmette kusur etmeyen

ḫ. 163b/11

ḫizmet-şināslıḳ < *Ar.+Far.* Hizmetten anlayan, hizmetin değerini bilen

ḫ.+da 135a/1

ḫod < *Far.* Kendi, bizzat

ḫ. 115b/9, 151a/14, 157b/1, 174b/13, 190a/8

ḫ.+ı 182a/1

ḫod < *Far.* Miğfer

ḫ.+ı üzre 182a/2

ḫod-şikest < *Far.* kabullenilmiş yenilgi, mağlubiyet

ḫ. 186b/10

ḫod-şināslıḳ < *Far.+T.* Kendini bilme

ḫ. 138b/6

Ḫorāsāniyü'l-aṣl < *Ar.* Aslı Horasan olan

Ḫ. 168a/15

ḫoş < *Far.* İyi, güzel; hoş

ḫ. 103b/13, 114b/2, 171a/6

ḫ. tut- 135a/3

ḫoşā < *Far.* Ne güzel, ne hoş, ne iyi

ḫ. 121b/1

ḫoş-elḥān < *Far.+Ar.* Güzel sesli, sesi güzel

ḫ.+ı (ʿandelib-i ḫ.) 146a/2

ḫoş-güvār < *Far.* Lezzetli, tatlı

ḫ.+ın (şarāb-ı ḫ.) 141a/11, 128b/16

ḫ.+ıdın (şarāb-ı ḫ.) 101b/1

ḫoş-ḥāl < *Far.+Ar.* Mutlu, sevinçli, neşeli

ḫ. ḳıl- 196b/5

ḫoş-ḫırām < *Far.* Güzel yürüyüşlü, güzel gidişli

ḫ. (ḳalem-i ḫ.) 164a/11

ḫoş-ḫūy < *Far.* Hoş mizaçlı

ḫ. 152a/9

ḫoş-nevā < *Far.* Güzel sesli

ḫ.+sı (andelib-i ḫ.) 121b/17

ḫoş-ṭāb‘ < *Far.+Ar.* İyi huylu

ḫ. 106a/8, 133a/9

ḫūb < *Far.* Güzel, hoş, iyi

ḫ. (menāzil-i ḫ.) 124b/10

ḫ. (menzil-i ḫ.) 116b/8, 146b/2

ḫ. (zamān-ı ḫ.) 116a/10

ḫubṣ < *Ar.* Pislik, kötülük

ḫ. 106b/4

ḫuceste < *Far.* Uğurlu, kutlu

ḫ. 188a/3

ḫuceste-encām < *Far.+Ar.* Sonu mutlu

ḫ.+ınıŋ (āvān-ı ḫ.) 166a/15

ḫūceste-sa‘ādet < *Far.+Ar.* Kutlu saadet

ḫ.+in (vilādet-i ḫ.) 101b/4

ḫūceste-ṣıfat < *Far.+Ar.* Kutlu vasıfları olan

ḫ. 114b/2

ḫ.+ıġa 184b/10

ḫudā < *Far.* Tanrı, Allah

ḫ. 111b/7, 141b/17, 191b/16

ḫudemā < *Ar.* Hizmetliler

ḫ. 158b/9

ḫ.+sı 154a/1

ḥudūd < *Ar.* Sınırlar

ḥ.+ınıŋ 158b/1, 194b/9

ḥ.+ıġa 164a/5, 200a/10

ḥ.+ıda 101b/17, 102a/3, 112a/1, 112a/16, 120a/8, 120a/12, 129a/3, 167a/9, 170b/14, 173a/1, 173a/3, 173a/9, 173a/16, 175a/2, 176a/5, 178a/9

ḥ.+ıdın 122a/12

ḥudūṯ < *Ar.* Sonradan meydana gelme, sonradan olma, meydana gelme

ḥ.+ıdın 119b/4

ḫuften < *Far.* Yatma, uyuma; gece namazı, yatmadan once kılınan namaz

ḫ. 110a/16

ḫ+ġaça 182b/15

ḫūḳ < *Peh.* Domuz

ḫ. dék 120a/15

ḥuḳūḳ < *Ar.* Haklar; gerçekler; yasalar;

ḥ.+ın 124a/13, 136a/16, 139a/1, 171b/9

ḫulāṣa < *Ar.* Özet; öz

ḫ.+larıdın 177a/8

ḫuld-ı berīn < *Ar.+Far.* Cennet

ḫ. (gülistān-ı) 167b/3

ḫ. ḳıl- (ġayret-i bostān-sarāy-ı ḫ.) 178a/4

ḫ. ḳıl- (gülistān-ı ḫ.) 191a/8

ḥulel < *Ar.* Giysiler, takım elbiseler

ḥ.+i 134a/17

ḥuliyy < *Ar.* Ziynet eşyası, takı

ḥ. 133a/6, 152a/7

ḫulḳ < *Ar.* Huy, mizaç

ḫ.+ını 152a/6

ḥulūl < *Ar.* Başlama; geçme; grime

ḥ. ḳıl- 171b/17

ḫulūṣ < *Ar.* Saflık, temizlik; içtenlik

ḫ.-ı niyyet (İyi niyet) 107b/16

ḫumār < *Ar.* Mahmurluk, içkiden sonre çöken ağırlık ve baş ağrısı

ḫ.+ın 133a/13

ḫumsī < *Ar.* Beşte bir

ḫ. 110a/3

ḫumūl < *Ar.* Şöhretini yitirme; kapalılık, karanlık; meçhullük

ḫ. (kūşe-i ḫ.) 142a/17

ḫūn-dārlıġ < *Far.+T.* Canilik

ḫ. 133a/11

ḫūn-efşān < *Far.* Kan fışkıran, kan fışkırtan; kan dökücü

ḫ. é-mes 112b/5

ḫūn-feşān < *Far.* Kan fışkıran, kan fışkırtan; kan dökücü

ḫ. (tīġ-ı ḫ.) 160b/2

ḫ. bol- 198a/8

ḫūn-feşānlıġ < *Far.+T.* Kan dökücülük

ḫ. ḳıl- 195b/8

ḫūn-ḫˇār < *Far.* Kan içici, kan dökücü, zalim

ḫ. bile (leşker-i ḫ.) 144b/17

ḫ. bile (sipāh-ı ḫ.) 128b/7, 167a/12

ḫ. dék (ṭūfān-ı ḫ.) 191a/11

ḫūn-rīz < *Far.* Kan dökücü, kan döken

ḫ. (sinān-ı ḫ.) 196a/7

ḫ. bol- 129b/16, 185b/12

ḫūn-rīzlik < *Far.+T.* Kan dökücülük

ḫ. 193b/2

ḫ. ḳıl- 145a/5, 184a/4

ḫ.+ge 185b/8, 193a/12

ḫ.+de ér- (ʿayn-ı ḫ.) 184b/6

ḫūrd < *Far.* Yiyecek, erzak, tedarik

ḫ. 101b/3

Ḫur-dād < *Far.* Celalî takviminin 22 Mayıs-21 Haziran günleri arasına denk gelen 3. ay; Zerdüştlerin kutsal ayı

Ḫ. 189a/8

ḥurḳat < *Ar.* Yanma, yanık

ḥ. bile (bevāriḳ-i ḫ.) 163a/2

ḥurḳat-engīz < *Ar.+Far.* Sıcaklık artıran

ḥ. 101a/2

ḫurrem < *Far.* Sevinçli,mutlu

ḫ. 158b/2

ḫ. bol- 152a/16, 165a/6

ḫ. ḳıl- 138a/13, 153a/17

ḫursend < *Far.* Kanaat eden, kısmetine razı olan, tokgözlü; mutlu

ḫ. 147a/5

ḫūrşīd < *Far.* Güneş

ḫ. 161b/12, 177b/5, 188b/3, 181b/14, 200/9

ḫ. (ḫavāṭır-ı ḫ.) 151b/15

ḫ. yaŋlıġ (cemşīd-i ḫ.) 164b/15

ḫūrşīd-fürūġ < *Far.* Parlaklığı güneş gibi olan, güneş parlaklığında

ḫ. (tūġ-ı ḫ.) 165b/11

ḫūrşīd-ḳıbāb < *Far.* Kubbeleri güneş olan, güneş kubbeli

ḫ. (bār-gāh-ı ḫ.) 198a/2

ḫūrşīd-külāh < *Far.* Külahı (tacı) güneş (gibi parlak) olan

ḫ. 157b/9

ḫūrşīd-vār < *Far.* Güneş gibi

ḫ. 158a/9

ḫurūb < *Ar.* Savaşlar, kavgalar

ḫ.+da 100b/10, 128b/13, 148b/5

ḫurūc < *Ar.* Çıkma, çıkış

ḫ. ḳıl- 118a/6, 147a/12

ḫurūf < *Ar.* Harfler

ḫ.+nıŋ 191b/3

ḫurūş < *Ar.* Coşma, çağıltı, gürültü, şamata

ḫ. ḳıl- 100b/8

ḫ. eyle- 120a/14

ḫurūşende < *Far.* Coşan; kükreyen

ḫ. 162a/1

ḫuṣemā < *Ar. ḫuṣemāʿ* Düşmanlar

ḫ. 161b/6

ḫuṣūl < *Ar.* üreme, türeme, çıkma

ḫ. 107b/3, 113a/1, 167b/2

ḫ. tap- 106b/1

ḫuṣūṣen < *Ar.* Özel olarak, ayrıca

ḫ. 105a/17, 132a/3, 137b/6, 139b/6, 150a/17, 157a/3, 158a/4, 167b/13, 198b/14

hūş < *Far.* Akıl, şuur, fikir

h. 134a/16

h.+ıġa (sāmiʿā-ı h.) 182a/8

ḫuşk-bend < *Far.* Yarayı iyileştirme

ḫ. ḳıldur- 163b/8

ḫuşk-ṣaḥrā < *Far.+Ar. ḫuşk-ṣaḥrāʾ* Kurak sahra, kuru çöl

ḫ. 153b/17

ḫuşū‘ < *Ar.* Tanrıʿya karşı korku ve saygı duyma; alçakgönüllülük

ḫ. 110b/4, 170a/12

ḥūt < *Ar.* Balık burcu

ḥ. 164b/9, 131a/11

ḥ.+nıŋ 131a/13, 152b/16

ḥ.+da 147b/16

ḫuṭbe < *Ar.* Hatip konuşması; Cuma namazında yapılan konuşma

ḫ. oku-p 197b/6

ḫūy < *Far.* Tabiat, mizaç, ahlak

ḫ. tut! 144b/12

ḫużū‘ < *Ar.* Alçakgönüllülük

ḫ. 110b/4

ḫ. bile (tensūḳāt-ı ḫ.) 170a/12

ḥużūr < *Ar.* Hazır bulunma; gönül rahatlığı

ḥ. 151a/13, 167a/1, 182b/13, 191b/11

ḥ.+ı bile 149a/17

ḥ.+ınıŋ (āf-tāb-ı ḥ.) 151b/4

ḥ.+ıġa 142a/15, 163a/16 172b/5, 198b/2

ḥ.+ıġa (āf-tāb-ı ḫ.) 163b/12

ḥ.+ıda 151b/7, 172a/8, 176b/4

ḥużūr-ı vāfirü's-sürūr < *Ar.* Sevinç dolu kat; mutluluk veren huzur, kat

ḥ.+ıġa 193b/12

hüccet < *Ar.* Senet, belge, kanıt

h. 132b/15

hücec < *Ar.* Senetler, belgeler, kanıtlar

h. 107b/2

ḥücre < *Ar.* Göz, odacık

ḥ.+dür 155b/1

ḥ.+ni 155b/1

h.+si 135a/14

hücūm < *Ar.* Saldırma

h. 183b/11,

h. ḳıl-112b/16, 118a/1, 123a/14, 142b/3, 142b/16, 144a/13, 148a/11, 148a/14, 149b/17, 199a/14

h. eyle- 111a/9, 120a/11, 150b/11

hücum-āver < *Ar.+Far.* Saldıran, hücum eden

h. bol- 195a/2, 195a/14

ḥükemā < *Ar. ḥükemā'* Hakimler, alimler, bilginler

ḥ. 152b/14

ḥükkām < *Ar.* Hakimler

ḥ. 165a/17

ḥükmen < *Ar.* Hüküm vererek

ḥ. 124a/9, 171a/10, 187a/15

ḥükūmet < *Ar.* Hüküm sürme, hakimiyet; padişahlık; devlet

ḥ. 115a/2, 117b/5, 137a/10, 137b/9, 138b/1, 138b/10, 142b/1, 147b/11, 164b/16, 165a/16, 192b/15, 199a/3

147b/11

ḥ.+i (eyyām-ı ḥ.) 155b/10

ḥ.+i (müddet-i ḥ.) 136b/11

ḥ.+iniŋ 121b/8

ḥ.+in 133b/4, 143b/6

ḥ.+iġa 133b/1, 200a/3

ḥ.+ide 113b/7

ḥ.+ide (devrān-ı ḥ.) 152a/17

ḥ.+idin 197a/17, 140a/5

ḥ. sür- 121b/12

ḥükūmet-dişār < *Ar.* Hükmü çok, güçlü devlet

ḥ. 150b/17

ḥükümrān < *Ar.* Hüküm süren, hakim

ḥ. 189a/16

ḥükümrānlıġ < *Ar.+T.* Hümüm sürme, hakimiyet

ḥ. 138b/8

hümāy < *Far.* devlet kuşu; mutluluk

h. 165b/2

h. eyle- 105a/4

hümāyūn < *Far.* Mübarek, kutlu; padişahlığa ait

h. 177a/7, 183a/17, 185b/4, 188a/3, 194a/5, 199b/4

h. bile (muḳaddem-i h.) 197b/17

h. durur ér- (mülāzım-ı rikāb-ı h.) 195b/2

h. ḳıl- (muʿasker-i h.) 198a/2

h. ḳıl- (mülāzım-ı rikāb-ı h.) 180a/14

h.+nıŋ (ʿasker-i h.) 167b/2

h.+nıŋ (mevākib-i h.) 196a/15

h.+nı (muʿasker-i h.) 151a/11

h.+ġa (muʿasker-i h.) 151b/10, 169a/2, 174b/2,

h.+ġa (keff-i h.) 189a/4,

h.+ı (vilādet-i h.) 157b/12

h.+ı bile (elḳāb-ı h.) 156b/13

h.+ı bile (gevher-i vücūd-ı h.) 164a/8

h.+ıġa (maḳdem-i h.) 199b/16

h.+ıġa (rikāb-ı h.) 199b/8

h.+ıġa (teẕkire-i h.) 198b/10

hümāyūn-çehre < *Far.* Mübarek yüzlü

h. 101b/5

hüner < *Far.* Marifet, bilme; ustalık

h. 133a/6, 152b/1

ḥüsn < *Ar.* Güzel, iyi; güzellik

ḥ. 168a/16

ḫüsrev-āne < *Far.* Padişaha yakışır şekilde

ḫ. 124b/9, 167b/12, 167b/15, 168a/2, 178a/5, 188a/15

ḫ. (merāḥim-i ḫ.) 138a/15, 142a/8169a/1, 190b/14

ḫ. bile (merāḥim-i ḫ.) 147a/3

ḫ. bile (suyurġalat-ı ḫ.) 179a/11

ḫ.+ġa (merāḥim-i ḫ.) 193b/13

ḫüsrevānī < *Ar.* Padişaha layık; çok iyi

ḫ. (merāḥim- ḫ.) 192a/12

hüşyār < *Far.* Aklı başında, akıllı, uslu

h. 167b/5

hüşyārlıġ < *Far.+T.* Aklı başındalık, akıllılık, usluluk

h. 144a/5

hüveydā < *Far.* Apaçık, besbelli

h. bol- 134a/14

h.bol-a başla- 157b/17

ḥüzn < *Ar.* Gam, keder, üzüntü

ḥ. 153a/16

I

ʿıhn < *Ar.* Boyalı kumaş

ʿı.-ı menfūş *Didilmiş kumaş* 163a/6

ışdār < *Ar.* Çıkarma, yaptırma

ı. tap- (ʿizz-i ı.) 169b/11

ısıġ Isı, sıcaklık, sıcaklık

ı. 193a/14

ı.+dın 101a/3

ışrār < *Ar.* Ayak direme

ı. ḳıl- 121a/11, 161a/15, 145b/9

ı. ét- 142a/3

ıṭlāḳ < *Ar.* Salıverme, bırakma

ı. tap- 147a/14

ıṭṭılāʿ < *Ar.* Öğrenme, tanıma, bilme

ı. tap- 144b/3, 162a/16, 190b/15

ʿıyāl < *Ar.* Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler; kadın, eş

ʿı. 107a/7, 175a/14, 182a/17, 182b/16, 186b/14

ʿı.+in 173b/1

ʿı.+lerin 143a/7

ıżlāl < *Ar.* Dalalete düşürme, doğru yoldan çıkarma

ı. 141a/12

ıżṭırāb < *Ar.* Acı, elem, azap, sıkıntı

ı. eyle- 191a/15

ı.+ġa tüş- (girdāb-ı ı.) 194a/17

ı.+ın (rişte-i ı.) 163a/13

ıżṭırār < *Ar.* Mecburiyet, çaresizlik, ihtiyaç

ı. eyle- 117b/1

ı.+ġa (ḥadd-ı ı.) 124b/5

ı.+dın (ġāyet-i ı) 182b/1

ı.+dın (kemāl-i ʿacz ü ı.) 121b/15

İ

i‘ānet < *Ar.* Yardım

i. 169a/8

ibā < *Ar. ibā‘* Çekinme, razı olmama

i. körgüz- (i. ve imtinā‘) 141b/15, 166b/17

‘ibāret < *Ar.* Oluşan, meydana gelen

‘i. 129a/14

ibḳā < *Ar. ibḳā‘* Baki, daim, devamlı, sürekli kılma; olduğu gibi bırakma

i. ḳıl- 185b/8

iblis < *Ar.* Şeytan

i.+din 109a/2

ibn < *Ar.* Oğul

i. 103b/3, 103b/4, 103b/4, 103b/7, 104b/2, 104b/7, 105a/8, 111a/6, 111b/15, 112b/14, 113a/11, 113b/9, 115b/6, 118a/5, 119a/17, 120b/16, 120b/17, 121b/9, 122b/16, 124a/14, 125a/6, 125b/11, 130b/10, 140a/3, 140a/3, 143a/15, 147b/15, 148a/6, 148b/5, 148b/5, 149a/3, 149a/11, 156a/8, 156a/8, 156a/8, 156a/9, 156a/9, 156a/9, 156a/9, 156a/13, 171a/11, 172b/2, 179a/6, 179b/5, 180b/10, 185a/13

iclāl < *Ar.* Büyültme, saygı gösterme; büyüklük, kudret ve kuvvet

i. 152a/3

i. ḳıl- (maḳarr-ı bār-gāh-ı i.) 174a/6

i. ḳıl- (maḳarr-ı kevkebe-i i.) 197b/13

i. ḳıl- (nüzūl-ı i.) 126b/3

i. ét- (nüzūl-ı i.) 131b/16

i. buyur- (nüzūl-ı i.) 164a/8, 187a/9

i. körgüz- (nüzūl-ı i.) 117a/14, 122b/1, 123b/2, 148a/1, 151b/13, 187a/13, 196b/2, 199b/13

i.+ġa 125b/11

icmā‘ < *Ar.* Bir araya getirme, toplama; toplanma; görüş birliği

i. 164b/4

icmāl < *Ar.* Özetleme; özet

i. 145b/13, 149b/8

icmālen < *Ar.* Kısaca, özetleyerek

i. 168a/1

icrā < *Ar. icrā‘* Yürütme, uygulama

i. 165b/3

ictihād < *Ar.* Gücü kuvveti yettiği kadar çalışma; görüş

i. 117b/8, 125b/15

i. (kemāl-i i.) 163a/16

i. körgüz- 104a/14

i.+ı bile 128a/16

i.+ın 134b/7

ictimā‘ < *Ar.* Toplanma, biraraya gelme

i. bile (hey’et-i i.) 123b/1, 181a/10, 185b/6

i. ḳıl- 176a/5, 176a/16

i.+ı üçün 167a/11, 197a/11

iç İç

i.+ide 113a/10, 129b/10

i.+idin 149a/2, 108b/9

iç- İçmek

i.-er 153a/17

i.-ti 154a/13

i.! 136b/7

i.-sün! 155a/13

i.-se 153b/3

i.-ip 114a/3, 118b/9, 137b/8

içkeri İçeri, iç

i. 142b/7, 148b/13

içre İçeri, iç

i. 101a/6, 103b/13, 103b/16, 109a/4, 114a/1, 114b/12, 117b/2, 120a/12, 125b/6, 126b/9, 135a/11, 135a/11, 148b/12, 148b/12, 150b/2, 150b/4, 150b/9, 153a/17, 153b/3, 153b/14, 154a/11, 154a/16, 154b/8, 154b/9, 157a/6, 158a/7, 158a/15, 159b/11, 159b/12, 162a/1, 162a/2, 162b/3, 165a/10, 165b/4, 165b/14, 167a/14, 167a/15, 168a/15, 169b/6, 184a/9, 191a/14, 198a/6

içren İçeri, iç

i. 100b/8

içür içirmek

i.-gey 141a/11

i.-üp 198a/15

ʿīd < *Ar.* Bayram

ʿī.+i 123a/8

ʿī.+iniŋ 120a/2

ʿİd-i Ṣıyām < *Ar.* Ramazan bayramı

ʿĪ.+dın soŋra 148b/2

iʿdām < *Ar.* Öldürme, idam etme

i. (vāḳıʿā-ı i.) 128a/7

idbār < *Ar.* Talihsizlik; düşkünlük; işlerin ters gitmesi

i. 131b/9

i. (ġubār-ı i.) 127a/7

i.+ı yaŋlıġ 195b/11

i.+ıdın 123b/10

ʻiddet < *Ar.* Sayı, nitelik

ʻi. 190b/3

ʻi.+de 195b/17

idrāk < *Ar.* Kavrama, akıl erdirme

i.+i 158a/4

ifāde < *Ar.* Anlatım, anlatış, söylem

i. eyle- 152a/6

ifrāṭ < *Ar.* Aşırıya kaçma

i.+ıdın 106b/14

ifsād < *Ar.* Bozma; fesat sokma

i.+ı bile 197a/17

iftiẖār < *Ar.* övünme, kıvanç duyma; kıvanç

i.+ın (farḳ-ı i.) 177a/7

i.+ın (tārek-i i.) 199b/6

i.+ın (ẕirve-i i.) 159b/5

iftirā < *Ar. iftirāʻ* Asılsız suç yükleme, iftira

i. (ʻayn-ı i.) 125b/16

iftitāḥī < *Ar.* Açılışla, başlamayla ilgili

i.+din (temhīd-i i.) 167b/17

iġrā < *Ar. iġrāʻ* İstek uyandırma; hırslandırma

i. 169a/6

iġvā < *Ar. iġvāʻ* Azdırma, yoldan çıkarma

i. 122a/5

i.+sı bile 132b/11, 141a/12

ihānet < *Ar.* Hainlik

i. yétḳür- 138b/16

iḥāṭa < *Ar.* Çevreleme, sarma, kuşatma; kavrama

i. ét- 199a/8

iḫbār < *Ar.* Bildirme, haber verme

i. 183b/2

i. ḳıl- 164b/1

ihlāk < *Ar.* Helak ettirme, yok etme

i. 172a/12

iḫlāṣ < *Ar.* Temiz sevgi; içten gelen dostluk

i. 168b/8

i. (ʿarīża-ı i.) 197b/6,

i. (ʿarīża-dāşt-ı i.) 168b/17

i. (nemek-perverde-i i.) 157b/2

iḫlās-kīş < *Ar.+Far.* İhlaslı, temiz yürekli

i. 197b/3

iḫlāṣ-nāme < *Ar.* Dostluk mektubu

i. 166b/12

i.+si 147b/1

iḫrāc < *Ar.* Çıkarmak

i. ḳılıl- 173a/7

iḥsān < *Ar.* Bağış; iyilik

i. (rāsim-i i.) 157a/11

i.+ınıŋ 139b/1, 157b/2

i.+dın (pençe-i i.) 196b/16

i.+ları 139b/3

iḥsānāt < *Ar.* Bağışlar, iyilikler

i. 101b/2, 127b/15, 147a/5, 196b/13

iḥsānī < *Ar.* Bağışa, iyiliğe ait

i.+din (dest-i i.) 188b/3

i.+din (ḫazīne-i i.) 196b/4

iḥsās < *Ar.* Hisse verme

i. ḳıl- 135b/11

iḫtilāf < *Ar.* Uyuşmazlık, görüş ayrılığı

i. 125a/16

i. (eṣer-i i.) 113b/1

i. ḳıl- 126a/6, 172a/11

i.+ı 125b/5

i.+ıda 125b/3

i.+ıdın 145b/15

iḫtilāl < *Ar.* Bozukluk, bozulma; siyasal ve toplumsal yapıda değişiklik

i. 105a/6, 131b/8,

i. (mūcib-i i.) 142b/2

i. tap- 191a/12, 193a/14

ihtimām < *Ar.* Özen gösterme, dikkatle çalışma

i. 104a/14, 128a/16

i. (ġāyet-i i.) 163a/16

i. eyle- 187b/17

i. körgüz- 194a/14

i. tap- 156b/16

i.+ı bile 118a/9, 126a/13, 164b/4, 186a/7

iḫtirā'-ārā < Ar.

i. 187b/9

iḥtirām < *Ar.* Saygı gösterme, hürmet

i. ḳıl- 146a/11

iḫtirāz < *Ar.* Kaçınma, çekinme; korkma

i. ḳıl- 132b/15

i. ét- 141a/3

iḫtiṣār < *Ar.* Kısaltma; özetleme

i. 159a/15

iḫtiṣāṣ < *Ar.* Uzmanlaşma, uzmanlık

i. tap- 161a/3, 164b/15, 186a/6, 200a/1

i.+ı bile 170b/12

iḫtiyār < *Ar.* Seçme; seçilme; seçme hakkı

i. ḳıl- 105a/16, 113b/13, 114b/14, 118b/17, 121b/3, 142a/17, 146a/12, 158a/2, 159a/6, 185b/4, 186b/7

i. ḳıl- (tavaṭṭun-ı) 187b/1

i. ét- 107a/7, 163a/12, 179b/4, 184a/8

i. éyle- 144a/7, 184a/9

i. ḳal- 105a/11, 115a/8

i. ḳoy- 140b/7

i.+ınıŋ 171b/12

i.+ın 117b/5, 139b/14,

i.+ın (zimām-ı i.) 128a/17, 182a/16

i.+ıġa (ḳabża-ı i.) 194b/2

iḫtiyāṭ < *Ar.* Geleceği düşünerek davranma; tedbirli davranma; yedek

i. 129b/1, 148a/8, 148a/9

i. (leşker-i i.) 144a/10

i. ḳıl- 105b/17

i. eyle- 144a/7

iḫtiyāṭ-āşinā < *Ar.* İhtiyatlı davranmayı bilen

i. (leşker-i i.) 144a/10

ihtizāz < *Ar.* Titreme; sallanma; sarsıntı

i. 125b/9

i.+ġa 196a/8

iḫvān < *Ar.* Can dostlar; tarikat yoldaşları; kardeşler

i. 157b/11

i.+ıdın 129a/1

iḥyā < *Ar. iḥyā'* Diriltme, canlandırma; iyilik etme

i.+sıġa 171b/2

iḥżār < *Ar.* Hazırlama

i.+ı üçün 167a/5, 173b/17, 190a/10

ikāmet < *Ar.* Oturma

i. çék- (raḫt-ı i.) *Taşınıp (bir yere) yerleşmek* 101b/17, 140a/7, 166a/16

iḳbāl < *Ar.* Dönme, yönelme; talih, baht, iyi gelecek; mevkice yükselme, iyi günler görme

i. 107b/8, 123b/14, 125b/10, 136b/7, 143a/17, 152a/3, 153b/16, 155a/13, 165a/7, 165b/13, 181a/2, 186b/12, 193b/4

i. (hevā-yı i.) 188b/14

i. (mażreb-i ḫıyām-ı i.) 174a/6, 197b/13

i. (muʿāvenet-i i.) 157a/15

i. ile 123b/9, 196a/7

i. bile 151b/12

i. birle (meşʿal-i i.) 103b/15

i. ér- 103b/14

i.+i (şemʿ-i i.) 131b/8

i.+iġa (tārek-i i.) 127a/7

i.+i dék 162b/5, 195b/11

i.+idin 165b/7

i.+lerin (devḥā-ı i.) 125b/9

iḳbāl-resā < *Ar.+Far.* İkbale ulaşan

i.+dın 178a/6

iḳdām < *Ar.* Sebatla çalışma, girişim

i. körgüz- 115a/12, 121b/13, 129a/5, 135b/16, 159a/9, 181a/11, 187b/11

ike Büyük, sahip

i.+siġa 108a/16

ikele Her iki, her ikisi

i.+si 179b/6, 192b/15

ikev Her iki, her ikisi

i.+i 136b/16, 156a/4

i.+in 149a/7

iki İki → **ikki**

i. 100b/10, 110b/14, 112a/5, 112b/16, 113a/8, 113b/8, 113b/10, 115a/1, 117b/12, 119b/12, 125a/17, 125b/5, 126b/7, 126b/9, 128b/12, 129b/11, 129b/15, 130a/16, 130b/12, 131a/10, 139a/12, 142b/8, 144b/15, 146a/9, 150b/8, 152b/4, 159a/15, 180b/4, 183a/15, 185b/9, 197a/5, 198a/4, 199a/1

i.+ġa 169a/11

i. üç 121a/8

i. üç+din 195b/7

iki miŋ İki bin → **ikki miŋ**

i. 115b/1, 180a/13

iki miŋ yüz on altı İki bin yüz on altı

i.+da 189a/6

iki yüz İki yüz → **ikki yüz**

i. 130b/9, 160b/15

i. ér- 150b/2

iki yüz iki İki yüz iki

i.+de 134a/3

iki yüz on İki yüz on

i.+da 141a/17

iki yüz on altı İki yüz on altı → **ikki yüz on altı**

i.+da 106a/9

iki yüz on sekkiz İki yüz on sekiz → **ikki yüz on sekkiz**

i.+de 159b/2

iki yüz on ṭoḳuz İki yüz on dokuz

i.+da 189a/5

iki yüz seksen altı İki yüz seksen altı

i.+da 122a/8

ikilençi İkinci → **ikkilençi, ikinçi, ikkinçi**

i. 126a/7, 181a/17

i.+si dur- 194b/14

ikinçi İkinci → **ikkinçi, ikilençi, ikkilençi**

i. 121b/12, 114b/11,197a/1

i.+niŋ 114b/9

ikki İki → **iki**

i. 108b/9, 116b/4, 119a/16, 123a/3, 126b/7, 126b/8, 126b/15, 131a/6, 131a/10, 131b/4, 136b/3, 143a/8, 149a/13, 157b/8, 160a/12, 166b/9, 170b/17, 172a/15, 172b/16, 179a/4, 180a/6, 180b/6, 180b/7, 180b/10, 185b/9, 186a/3, 186a/4, 186a/9, 186a/17, 193a/11, 196b/2, 197a/17, 197b/11

i. üç 112b/13, 178b/7

ikki miŋ İki yüz→ **iki miŋ**

i. 132a/9, 194b/9

ikki yüz İki yüz → **iki yüz**

i. 129b/1, 143a/10, 145b/6, 178a/10

i.+de (miŋ dağı i.) 135a/5

ikki yüz on altı İki yüz on altı → **iki yüz on altı**

i.+da (miŋ dağı i.) 149a/14, 159b/4, 161a/12

ikki yüz on béş İki yüz on beş

i.+de (miŋ dağı i.) 156a/6

ikki yüz on sekkiz İki yüz on sekiz → **iki yüz on sekkiz**

i.+de 147a/12

i.+de (miŋ dağı i.) 152b/4, 164b/7

ikki yüz on tört İki yüz on dört

i.+de (miŋ dağı i.) 147a/8

ikki yüz on üç İki yüz on üç

i.+de 146a/15

ikki yüz sekkiz İki yüz sekiz

i.+de 140b/11

ikki yüz yeti İki yüz yedi

i.+de (miŋ dağı) 140a/9

ikkilençi İkinci → **ikilençi, ikinçi**

i. 120a/2

ikkinçi İkinci → **ikinçi, ikilençi, ikkilençi**

i. 161a/5, 197a/14

iklīl < *Ar.* Taç

i.+i 152a/4

iḳlīm < *Ar.* Ülke, yer, diyar

i. 155a/10

i.+ide 152a/1

ikrām < *Ar.* Saygı gösterme; ağırlama; armağan verme

i. 103a/8

iḳtidār < *Ar.* Gücü yetme, güç, kudret; devletin toplumsal işlevleri

i.+ıġa (ḳabża-ı i.) 113a/14, 117b/6, 138b/11, 171b/13

iktifā < *Ar. iktifāʿ* Yeterli bulma, yetinme

i. ḳıl- 159a/16

iktisāb < *Ar.* Kazanma, elde etme

i.+ıġa 152a/17

iḳtiżā < *Ar. iḳtiżāʾ* Gerekme; gerektirme; gereklilik

i.148a/16

i.+sı bile 116a/1, 187b/9

i.+sıdın 164a/4, 191a/5

il- Dikkate almak, göz önünde bulundurmak

i.-mes dur- 171b/10

ilā yevmi'l-ḳıyām < *Ar.* Kıyamet gününe kadar

i. 156a/2

ilāh < *Ar.* Mitolojik tanrı; Tanrı

i. (fażl u lüṭf-i. i.) yet- 189a/16

i. (ẓıll-ı i.) 152a/2

ilāhī < *Ar.* Tanrısal; ilahi

i. (teʿyīdāt-ı i.) 106b/2

i. bile (ḳudret-i i.) 107b/17

i. bile (teʿyīd-i i.) 189b/13

iʿlām < *Ar.* Bildirme; bildirilme

i. ḳıl- (iẓhār ve i.) 168b/17

ile İle, birlikte

i. 109a/2, 110a/4, 116a/4, 116a/6, 120a/15, 123b/9, 126b/15, 133a/6, 133a/7, 134b/6, 138a/1, 142a/7, 153b/4, 154a/1, 154a/1, 154b/1, 168a/4, 168a/9, 168b/1, 169a/11, 183b/13, 186a/8, 196a/7

iley Ön, yan; kat, huzur

i.+ige 117a/2

i.+idin 109b/1

ileyh < *Ar.* Ona (Erkek olan tek kişiye)

i.+i dur-ur ér- (merciʿ-i i.) 146b/5

ilġa- Akın etmek, düşman memleketini sarmak, hücum etmek

i.-p 180a/15, 183a/14

ilgeri İleri

i. 142b/14, 143b/11, 148a/14, 169a/17, 183a/17, 184b/9, 184b/15, 199b/1

i.+de 161a/14

i.+raḳ 112a/10

i.+raḳda 179a/8

i.+rek 111a/11

ilhāmāt < *Ar.* İlhamlar, gönüle düşen düşünceler, esinler

i. (mevrid-i i.) 174b/14

illā < *Ar.* ...den başka; aksi halde; mutlaka

i. 125a/4, 152a/10

ʿilm < *Ar.* İlim

ʿi. 133a/7, 135a/16, 152a/17

ʿi. ara 158a/3

iltifāt < *Ar.* Yüzünü çevirip bakma; dikkat; hatır sorma, gönül alma

i. 168b/3, 178a/7

i. ḳıl- 166b/8

i.+ı 145b/17

i.+ınıŋ (miʿmār-ı i.) 135a/7

i.+ın (pertev-i i.) 165a/16, 166b/2

i.+ıdın (şuʿāʿ-ı āf-tāb-ı i.) 157b/3

iltihāb < *Ar.* Alevlenme, tutuşma

i. tap- 162b/15

i. tap- (i. ve iştiʿāl) 167a/4

iltihāb-āmūd < *Ar.+Far.* Ateşi yükselmiş, hararetlenmiş

i. 163b/15

iltihāb-efrūz < *Ar.+Far.* Alevlenmiş, tutuşmuş

i. bol- 169a/14

iltimās < *Ar.* Kayırma

i. ḳıl- 117a/7, 132b/6, 146b/15, 147a/1, 166b/13, 174b/7, 192a/5, 199b/1

i. ḳörgüz- 151b/2

i.+ın 147a/2, 151b/5, 166b/15, 192a/11

i.+ıġa (sīne-i i.) 146b/16, 170a/15

i.+ların 176a/12

iltizām < *Ar.* Gerekli görme; gerektirme

i. ḳıl- 181b/17

iltiẕāẕ < *Ar.* Lezzet alma

i. 118b/9

ʿimād < *Ar.* Direk

ʿi. 136a/9

ʿimādü'l-millete ve'd-dīn < *Ar.* Millet ve dinin direği

ʿi. 120b/8

ʿimāme < *Ar.* Sarık

ʿi. 171b/2, 171b/4

īmān < *Ar.* İnanma, inanç, iman

ī. ér- (bedreḳa-ı leşker-i i.) 154a/3

ī. bér! 176a/11

‘imāret < *Ar.* Umran, bayındırlık; yoksullara yiyecek dağıtmak üzere kurulmuş hayır evi

‘i. 135a/4, 155b/12, 187b/17

‘i. ḳıl- 134a/6

‘i. ḳıldur- 159b/4

‘i.+ġa 113b/14

‘i.+de 188b/4

‘i.+i 139b/9

‘i.+ler 135a/12

‘i.+leri 105b/4

imdād < *Ar.* Yardım

i. 106b/8, 118a/3, 147a/9, 151a/9, 169a/8, 190a/16

i. üçün 128a/3, 177a/17, 183b/4

i.+ı bile 109b/3

i.+ı üçün127a/3

i.+ıġa 131a/9, 131a/9

īmen < *Ar.* Emin, güvenilir; emin olma

ī. 199b/3

ī. dur- 183b/11

ī. bol- 165b/6

imkān < *Ar.* Olabilecek durumda bulunma; olabilirlik

i. é- 112b/3, 157a/2, 191a/12

i. ér- 155a/7

i. ol- 191a/13

i.+dın 168a/2, 168a/3

imtidād < *Ar.* Uzama, uzanma

i. 140a/1, 152b/16, 160b/10, 164a/13

i.+ıdın 135b/3, 148b/10

imtinā‘ < *Ar.* Çekinme, geri durma

i. 164b/6

i. ḳıl- 142a/2, 166b/17

i. körgüz- 141b/15

imtiṣāl < *Ar.* Gerekeni yapma; emre boyun eğme

i.+i bile 175a/15, 193a/5, 196b/8

imża < *Ar. imżaʿ* İmza

i.+ġa yetkür-üp dur- 179b/15

‘inād < *Ar.* İnatçı, ayak direten, isyancı

‘i. 122b/2, 138b/6, 141b/11, 148a/7, 149a/4, 159a/12, 160b/6, 173b/14, 170a/7, 191b/11, 192a/2

‘i. (ehl-i ‘i.) 130a/15, 183a/6,

‘i. (eṣāṣe-i ‘i.) 172a/6

‘i. dur- (ḳadem-fersā-yı bādiye-i ‘i.) 182b/8

‘i. dur-ur ér- (muḥarrik-i zencīr-i ‘i.) 163a/14

‘i.+nı (ehl-i ‘i.) 101a/8

‘i.+nı (aṣḥāb-ı ‘i.) 145a/13

‘i.+ın (ġarīzet-i ‘i.) 175b/15

‘i.+ın (meş‘al-i ‘i.) 159a/17

‘inād-endīş < *Ar.* isyanı düşünen, asi

‘i.+ler 197a/2

inaḳ İnaklık rütbesi; inaklık rütbesine sahip kişi → **‘inaḳ**

i. 104b/14, 121a/1, 121a/17, 124a/10, 125a/5, 174b/17

i. bile 121a/1

i. ḳıl- 117b/5

i.+nıŋ 103b/8, 107b/2, 114a/3, 124b/5, 147b/12

i.+nı 119a/2

i.+ġa 106b/14, 111a/14

ʿinaḳ İnaklık rütbesi; inaklık rütbesine sahip kişi → **inaḳ**

ʿi. 102b/9, 103a/1, 107b/13, 113a/11, 117b/9, 119a/4, 119a/5, 120a/17, 121a/6, 122a/9

ʿi.+nıŋ 104b/6, 117b/13, 120b/7

ʿi.+ġa 100b/6, 102a/10, 103b/10, 119a/4

inaḳiyyet İnaklık makamı

i.+ġa 188b/11

ʿinaḳlıġ İnaklık rütbesi → **inaḳlıḳ, ʿinaḳlıḳ**

ʿi. 174a/1

inaḳlıḳ İnaklık rütbesi → **ʿinaḳlıġ, ʿinaḳlıḳ**

i. 104b/16

ʿinaḳlıḳ İnaklık rütbesi → **inaḳlıḳ, ʿinaḳlıġ**

ʿi. 133b/3

inʿām < *Ar.* Nimet verme; iyilik etme; bağış, bahşiş

i. 200a/14

i. (tap-ıp i.) 137b/6

i. +ıdın (ḫayāṭ-ḫāne-i i.) 188b/2

i.+ınıŋ 139b/2

i.+ları (cevāhir-i i.) 139b/3

inʿāmāt < *Ar.* Nimetler; iyilik etmeler; bahşişler

i. 127b/14, 101b/2, 178a/5, 147a/4, 165b/1, 196b/13

inʿām-baḫş < *Ar.* Nimet bağışlayan; bahşiş veren

i. 165b/5

‘inān < *Ar.* Dizgin; yürütme; umudunu kaybetme

‘i. 103a/1, 116b/14, 119b/3, 175b/16, 177b/4

‘i. ḳıl- (‘aṭf-ı ‘i.) 174b/10, 177b/6, 187a/8, 196a/11

‘i. ḳıl- (ṣarf-ı ‘i.) 199b/11

‘i.+ı 113a/1

‘i.+ıġa 184a/9

‘i.+ıda 175a/1

‘ināyet < *Ar.* İyilik, lütuf, kerem; taraftarlık; hediye

‘i. 123b/8, 124b/9, 167b/12, 168b/3,192a/12, 200a/2

‘i. (āf-tāb-ı ‘i.) 179b/12

‘i. (‘ayn-ı ‘i.) 122a/10, 141a/7, 170b/4

‘i. (ihtizāz-ı nesīm-i ‘i.) 125b/9

‘i. dur- (muntaẓır-ı ‘i.) 179a/2

‘i. körgüz- 132b/8

‘i.+din (‘ayn-ı ‘i.) 165b/4

‘i.+idin (nesīm-i bahār-ı ‘i.) 157b/4

‘ināyet-nāme < *Ar.* Lütuf mektubu

‘i. 199b/12

inbisāṭ < *Ar.* Açılma, yayılma, genişleme

i. 158a/16, 189a/10

i. (sāġar-ı i.) 118b/10

indür- İndirmek

i.-gey 188b/12

inficārü’d-dem < *Ar.* Kanın fışkırması, kan akması

i. 127b/10

inhidām < *Ar.* Yıkılma

i. bol- (bād-ı i.) 163b/17

i.+ıġa 125b/14, 139a/3

inḥirāf < *Ar.* Sapma, doğru yoldan çıkma

i. 135b/16

inḥiṭāṭ < *Ar.* Düşme, çöküş

i. (tap-ıpdur ... i.) 144a/10

inhiżām < *Ar.* bozguna uğrama, bozgun

i. 111b/14

ini Küçük erkek kardeş

i. ér- (aḳa i.) 108b/17

i.+si 100b/6, 103a/7, 104b/14, 115b/6, 119b/17, 129a/10, 140a/4, 147a/12, 149a/1, 149a/6, 177a/14, 183a/3, 190a/1, 192a/6

i.+si bile- 129b/3

i.+si dur- 102a/10, 108b/11, 197a/14

i.+sidin 197a/17

i.+leri bile (aḳa) 131a/16

i.+leri bile (aḳa ve) 123b/13, 143a/16

i.+leriniŋ (aḳa) 118b/6, 189a/2

i.+lerin (aḳa ve) 142a/15

i.+leriŋdin (aḳa) 136a/16

in‘idām < *Ar.* Yok oluş, yok olma

i. 125a/5

i.+ıġa 139a/3

in‘iḳād < *Ar.* Toplanma; bağlanma; düzenlenme

i. bér- 163a/14, 175a/10

inḳılāb < *Ar.* Değişme, değişim; devrim

i. 102a/17, 146a/6, 157a/1

i.+ı (zamān-ı i.) 151a/7

i.+ıdın (zamān-ı i.) 145b/14

inḳıyād < *Ar.* Bağlanma, boyun eğme

i. 121a/5, 141a/11, 191b/13

i. körgüz- 149b/10

inḳıżā < *Ar. inḳıżāʿ* Geçip gitme, sona erme

i. 150b/3

i. tap-ġān 165a/12

i.+sıdın soŋ 138b/3

i.+sıdın soŋra 119a/16

inkisār < *Ar.* Kırılma; gücenme, darılma

i. 151a/17

i. bile (ʿacz ü i.) 144b/12, 187a/5

i. (ġāyet-i i.) 192a/13

i.+nı (leʿālī-i i.) 170b/4

i.+ın (ruḫsār-ı i.) 199b/8

i.+dın (kemāl-i i.) 124b/4

ins < *Ar.* İnsan, insanlar

i. 154b/10

insāḳ < *Ar.* Düzgün söyleme; düzeltme

i.+ıdın 200a/7

inṣırāf < *Ar.* Vazgeçme; geri çekilme, dönüp gitme

i. (ruḫṣat-ı i.) 161a/5, 179a/3, 190b/16

inşā < *Ar. inşāʾ* Bina etme; yazma, kaleme alma; düz yazı

i. 128a/8

inşāʾallāh < *Ar.* Allah dilerse

i. 107b/17, 125a/14, 137a/2, 156b/6, 198b/9

inşā'allāhü teʿālā < *Ar.* Yüce Allah izin verirse

i. 124b/3, 156a/5, 172b/10

inşā-bendlik < *Ar. inşā'+Far.+T.* Bent yazma, şiir yazma

i. ḳıl- 147b/6

intiʿāş < *Ar.* Hastalıktan kurtulma; doğrulma, ayağa kalkma

i. körgüz- 150b/3

intibāh < *Ar.* Uyanıklık, uyanış

i. (ʿadl-i i.) 152a/2

intiḳāl < *Ar.* Göçme, taşınma; yer değiştirme; ölme

i. 135b/11

i. ḳıl- 117a/13, 131b/13, 164a/6, 164a/15

i. ḳıl-ur ér- 125b/1

i. ét- 139b/11

i.+ide (eşnā-yı i.) 165b/8

intiḳām < *Ar.* Öc alma

i. çék- 184a/15

i.+dın 123a/12

i.+dın (niyām-ı) 102a/5, 126b/12, 128b/17, 145a/4, 185b/7, 198a/13

i.+ı üçün 163b/10

i.+ı bol- 187a/6

i.+ıdın 179b/10

i.+ıdın (dām-ı i.) 161a/13

intişār < *Ar.* Yayılma

i. tap- 102a/15

intiẓām < *Ar.* Düzen

i. (bér-) 187b/17

i. bér- 164a/11, 175b/1

i.+ıġa 159a/11, 166b/2

i.+ınıŋ 138a/7

intiẓār < *Ar.* Bekleme, bekleyiş

i. 169b/5

i.+ın (dīde-i i.) 181b/15

i.+ın (ʿuyūn-ı i.) 151a/12

irāde < *Ar.* İrade, isteme, dileme

i. 108a/4, 190a/10

i. ḳıl- 175b/5

i.+si bile 117a/3, 127a/12, 158b/8, 193a/2, 194a/4, 197a/10

i.+sin 146a/15, 190a/8

irādet < *Ar.* Dileme, isteme; irade

i. 107b/6, 168b/8, 162a/6

i. (ḳıl-) 185b/12

i.+ni ḳoy- 181b/11

i.+in (ḳadem-i i.) 182a/5

İrem < *Ar.* İrem bahçesi

İ. 158b/1, 159b/8

irsāl < *Ar.* Gönderme, yollama

i. ḳıl- 166b/12, 199b/12

i. ḳıl-ıp dur- 197b/7

irşād < *Ar.* Doğru yolu gösterme; mürşidin Tanrı yolunu göstermesi

i.+ıġa 108a/9

irtifāʿ < *Ar.* Yükseklik; yükselme; ilerleme

i. 136a/12, 125b/8

i. tap-ıp 164b/16, 171b/8

i. tap-ıp dur- 160a/10

i.+ıġa 134b/8

irtifā‘at < *Ar.* Yükseklikler, yükselmeler; ilerlemeler

i.+ı 116a/11

irtiḥāl < *Ar.* Göçme, göç etme; ölme

i. (ḳıl-) 105a/3

irtiḥāl-eşer < *Ar.* Ölüm işareti, ölüm alameti

i. 164a/15

irtikāb < *Ar.* Kötü bir iş yapma; suç işleme

i.+ıdın 192a/14

irtiḳā‘ < *Ar.* Yükselme; mevki bakımından yükselme

i. 125b/8, 136a/12, 165a/17

‘Īsā < *Ar.* İsa peygamber

‘Ī. dék 101b/5

īşār < *Ar.* Saçma, dağıtma; ikram, bahşiş

ī. 113a/6, 114a/10

ī. ḳıl- 103b/12

İsfendiyār < *Far.* Dünya pehlivanı olarak ünlenen ünlü İran pehlivanı

İ. 182a/7

İ. dék (Rüstem ve İ.) 101a/12

İ.+ġa (Rüstem ve İ.) 184a/3

İskender-i zü’l-ḳarneyn < *Yun.+Far.+Ar.* İki boynuzlu İskender; Büyük İskender

İ.+din 196a/2

İslām < *Ar.* Müslümanlık, İslam

İ. (ehl-i İ.) 114b/5

İ.+nı (mülk-i İ.) 154a/2

islīmī < *Far.* Bir tür nakkaşlık

i. (nakş-ı i.) 188a/10

ism < *Ar.* Ad

i. 101b/4, 197b/6

i.+i bile 116b/1, 173a/2

işnā < *Ar.* İki

i. ʿaşer ve mieteyn ve elf *Bin iki yüz on iki* 146a/3

iste- İstemek

i.-di 131b/7, 144a/12

i.-seŋ 136a/5

i.-seler 155a/14

i.-p 172a/12, 186b/17

i.-ben 131b/11

i.-me! 106b/17

i.-megen 153b/10

isti'ānet < *Ar.* Yardım isteme

i. tap- (imdād ve i.) 190a/16

istib'ād < *Ar.* Uzak görme, ihtimal vermeme

i.körgüz- (imtinā' ve i.) 164b/6

isti'cāl < *Ar.* Hızlandırma, acele ettirme; aceleci davranış

i. bile 122b/6, 143b/13, 164b/2, 173b/9, 180a/15

isticāşe < *Ar.* Takviye birlik isteme, takviye asker talep etme

i. 145b/15

i. körgüz- (istimdād ve i.) 132a/8

istid'ā < *Ar. istid'ā'* Yalvararak isteme; dilekçe

i. 162a/12

i. ḳıl-133b/9, 161b/10

i. ḳıl-ġan+ı 114b/15

i.+sı bile 119b/7

i.+sın 199b/3

isti‘dād < *Ar.* Yetenek

i.+ıġa (tehiyye ve i.) 190a/9

istifāde < *Ar.* Yararlanma, kazanma

i. 158a/3

i.+ġa 158a/2

istiḫbār < *Ar.* Haber ve bilgi alma

i. üçün 177a/5

istihkām < *Ar.* Sağlamlık, kuvvetlik

i. 116b/6, 125b/7, 163b/15

i. tap- 140b/4

istiḥṣāl < *Ar.* Üretme, üretim; elde etme, ele geçirme

i.+i üçün143a/5, 164a/17

i.+ide 136a/3

istiḥżār < *Ar.* Hazırlama; huzura çağırma

i. ḳıl-ġan- 162a/12

i.+ı üçün 122a/9

istiḳāmet < *Ar.* Doğruluk; yolunda gidiş

i.+idin 149a/8

istiḳbāl < *Ar.* Gelecek; karşılama

i. ḳıl- 103b/10, 104a/7, 130b/7, 181b/4

i. ét- 140b/12, 174b/12,

i.+ġa yiber- 141a/14

i.+iġa yiber- 116b/7, 146a/17

istiḳlāl < *Ar.* Bağımsızlık

i.+i 115a/2

istikmāl < *Ar.* Tamamlama, bitirme; tamamlanma, bitirilme

i. 164a/17

i.+iġa 139b/7

istiksār < *Ar.* Kırma, parçalama; aşağılama, alçaltma

i. 165b/11

istikşāf < *Ar.* Aslını anlamaya çalışma, keşif yapma

i. ḳıl- 126a/1

istīlā < *Ar. istīlā'* Zorla ele geçirme; yayılma

i. tap- 105a/10, 105b/8, 121a/4, 140b/6, 199a/13

isti'lā < *Ar. isti'lā'* Yükselme, yücelme

i. 171a/16, 165b/10

i. tap- 114a/4, 151a/17

i.+sı 181b/3

i.+sıdın (iştidād ve i.) 124a/16

i.+sıdın beri 71a/12

istimā' < *Ar.* Dinleme, işitme

i.+ıdın 110b/16, 130a/12, 148b/17, 162a/17, 151a/16, 173b/5, 178b/3

istimālāt < *Ar.* Teselli etmeler; cesaretlendirmeler

i. 186a/5

istimālet < *Ar.* Teselli etme; cesaretlendirme; kayırma

i. 131a/8,

i. körgüz- 177b/3

istīmān < *Ar.* Aman dileme; sığınma

i. ur- (çeng-i i.) 166a/5

i. ur- (dest-i i.) 167b/6, 170b/3, 199b/2

istimdād < *Ar.* Yardım isteme

i. 132a/7, 145b/15

i. üçün (iḫbār ve i.) 183b/2

i. ḳıl- 103a/4

istimhāl < *Ar.* Süre isteme

i. körgüz-üp dur- 174b/13

istimrār < *Ar.* Süreklilik

i. 140a/1, 171a/12

istirāḥat < *Ar.* Dinlenme

i.+da (bister-i ḫˇāb ve i.) 163a/10

istirdād < *Ar.* Geri isteme; geri alma

i. 165b/10

i. ḳıl- 137b/16, 166b/14, 171a/2, 173b/8

istirfāʿ < *Ar.* Kaldırılmasını isteme

i. 171a/17

istīṣāl < *Ar.* Kökünden sökme, yok etme

i. tap- 102a/7

i.+i (vāḳıʿā-ı iʿdām ve i.) 128a/7

i.+i üçün 120a/7, 123a/1, 126b/2, 133b/7, 177b/12

i.+in (inʿidām ve i.) 125a/5

i.+ide 136a/4

istişhād < *Ar.* Tanık getirme, şahit getirme; şahit olma

i.+ı bile 107b/2

ʿiṣyān < *Ar.* Ayaklanma, başkaldırı

ʿi. 120a/1, 140b/8, 172a/3, 142b/13, 187a/3

iş İş, çalışma

i. 127b/6, 142a/6, 148a/17, 148b/1, 149b/15, 159a/2, 162b/3, 171b/14, 186b/2, 190a/2

i. dur- 133a/11

i. körgüz-gen 196b/3

i.+ni 116a/4, 141a/16, 142a/5

i.+ġa yara- 178a/13

i.+ge 106b/12, 136a/13

i.+de 125b/6

i.+i 116a/17, 115b/8, 172a/1, 109a/14

i.+idür 110a/4, 107a/3

i.+in ḳıl-ıp dur- 117a/17

i.+iġa 187b/17

i.+ge 138b/10

i.+ide 116b/13, 156a/17

i.+idin 152b/13

i.+ler 123b/17

i.+ler ḳıl- 109b/11

i.+ler körgüz- 176b/9

i.+leri 154b/4

i.+lerin 171b/10, 174b/5

i.+leriniŋ 140b/16

īşān < *Far.* Onlar; şeyhler, ulema

ī. (ḥażret-i ī.) 108a/8, 129b/11

işāret < *Ar.* Gösterme; alamet, iz

i. 162b/7, 170a/3, 172a/14, 174b/1, 175a/11, 176a/3, 183b/6, 186a/16, 198b/3

i. (mūcib-i i.) 170b/6

i. ḳıl- 114b/9, 114b/10

i.+i 183b/9

i.+i bile 102a/9, 168b/5, 170b/13, 199a/16

i.+i ḳılıl- 115b/10

işġāl < *Ar.* Meşgul etme, işte alıkoyma; ele geçirme

i.+iġa 137a/10

işkāl < *Ar.* Müşküllük, güçlük

i. ér mes dur-ur ér- 196a/10

işlet- İşlemesini sağlamak, çalıştırmak, kullanmak

i.-ti 184a/3

işletmek İşlemesini sağlamak, çalıştırmak, kullanmak

i.+din 186b/1

ʻişret < *Ar.* İçki alemi; sefa sürme, eğlenme

ʻi. 113b/15, 153a/17, 158a/6

ʻi. tüz- (bezm-i) 114a/2

ʻi.+ġa (ʻayş u i.) 177b/8

ʻişret-perest < *Ar.+Far.* Eğlence düşkünü

ʻi. 158a/7

iştiʻ**āl** < *Ar.* Alevlenme, yalazlanma, parlama

i. tap- 163b/9, 173b/16

i. tap- (iltihāb ve i.) 167a/4

iştidād < *Ar.* Şiddetlenme, ağırlaşma

i. 124a/15, 164a/13

i. tap- 135b/2, 152b/8

i.+ı 152b/16

iştiġāl < *Ar.* İlgilenme, uğraşma, meşgul olma

i. dur-ur ér- 158b/3

i. körgüz- 103a/12, 112b/11, 130b/5, 152b/6, 158a/2, 169a/13, 181a/9

i. körgüz-ür ér- 105b/13, 158b/7

i. körgüz-üp 186a/17

i. körgüz-üp dur- 123b/4, 131b/17, 140b/17, 144a/3, 149b/12, 177b/8, 186a/7

i.+ide 157b/5

i.+iġa 165a/16

iştihār < *Ar.* Meşhur olma, ünlenme, ün

i. tap-ıp dur- 120b/10

iştikār < *Ar.* Yağmurun şiddetlenmesi

i. 125b/9

iştiyāḳ < *Ar.* Şevke gelmei şevklenme

i.+ın (ḳulūb-ı i.) 151a/14

it İt, köpek

i. 105b/9

İt Yılı On iki hayvanlı eski Türk takviminde on birinci yılın adı

İ. 128a/11, 134a/3, 149a/14

iṭā'at < *Ar.* Boyun eğme, dinleme

i. 102a/13, 121b/16, 122b/15, 123b/13, 141a/10, 142a/11, 161a/4, 190b/12, 191b/4, 191b/12, 197a/2, 197a/14

i. (Nūḥ-ı i.) 191a/12

i. (ribḳa-ı i.) 123a/4

i. bol- (Nūḥ-ı i.) 191a/13

i. ḳıl- 173a/1

i.+ġa (dāmen-i i.) 169a/7

i.+ı (vāḳı'ā-ı i.) 121b/15

i.+ıġa kir- 133b/1

i.+ıdın 141a/4

i.+ıdın soŋra 191b/17

iṭā'at-nāme < *Ar.+Far.* İtaat mektubu

i.+ler 141a/6

i‘tibār < *Ar.* Saygı gösterme; önemseme; onur, şeref, saygınlık

i. 158b/17

i. ḳıl- (manẓūr-ı naẓar-ı i.) 115a/6, 138b/7

i.+ġa (naẓar-ı i.) 171b/10

i‘tidāl < *Ar.* Ölçülü olma; yumuşaklık

i.+ġa 196a/7

i.+de ér- (ġāyet-i i.) 160b/16

i‘tiḳād < *Ar.* İnanç, inanış

i. körgüz-e başla- 140a/17

i.+ı bile 117b/8

i.+ların (ʿarīża-dāşt-ı iḫlāṣ ve i.) 168b/17

i‘timād < *Ar.* Güven

i. ḳılma- 136a/6

i‘tiṣām < *Ar.* günahtan sakınma; temiz olma

i. ur- (çeng-i i.) 111b/8

i.+ın (çeng-i i.) 107b/5

i‘tiẕār < *Ar.* Özür dileme

i. 151b/1

itmām < *Ar.* Tamamlama, bitirme

i.+ġa yet- 187b/6

i.+ġa yetkür- 157b/5, 188a/12

i.+ġa yetkür! 157b/5

i.+ġa yetkür-üp dur- 188a/12

i.+ı üçün 188a/13

i.+ınıŋ 187b/11

iṭminān < *Ar.* Emin olma, güvenme

i. 116b/6, 121a/15, 125b/7

ittifāḳ < *Ar.* Birlik olma, sözleşme; görüş birliğiyle

i. 158b/3, 143b/16, 162a/13, 178a/12

i. bile 105b/11, 119b/8, 122b/9

i.+ı bile 117b/12, 126a/11, 164b/5, 189a/3

i.+ıdın 137a/15

ittifāḳāt < *Ar.* Sözleşmeler, uzlaşmalar; tesadüfler

i.-ı ḥasene 198b/12

ittiḥād < *Ar.* Birlik, birleşme; birlik sözleşmesi

i. 106b/14, 121b/5

i.+dın 166b/14

ʿiyādet < *Ar.* Hasta ziyaretinde bulunma

i.+i bile 163b/8

ʿiyāl < *Ar.* Eş, hanım; bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kişiler

ʿi. ü eṭfāl 113a/3

ʿi.+im (ehl ü i.) 107b/15

ʿi.+in (ehl ü i.) 112b/11

ʿi.+i (ehl ü i.) 108a/1

ʿi.+ bile (ehl ü i.) 105a/9, 109a/8

iyālet < *Ar.* Valilik etme, idare, yönetim

i. 122b/17, 137a/15, 164a/9, 164b/16, 194b/2

i.+i 102a/8

i.+iġa 105a/1, 134a/11

iyālet-dest-gāh < *Ar.+Far.* İdarenin aracı

i. 146b/4, 173b/6

iz İz

i. kés- 110b/17

i.+idin 108a/3, 110b/10, 110b/11, 112b/13, 113a/8, 117a/5, 118b/2, 127a/14, 133a/2, 139a/11, 148a/10, 173b/10, 180b/1, 180b/13, 181b/10, 181b/6, 183b/2

i.+raḳ 181a/12

ʾīżā‘ < *Ar.* İnsanları birbirine düşürme; bela kesilmek; hayvanı hızlı sürmek

i.+ı bile 191a/8

izāle < *Ar.* Giderme; yok etme

i.+side 168b/3

‘iẓām < *Ar.* Büyükler, yüceler, ulular

‘i. (efḍalü’l-meşāyih-i ‘i.) 137a/8

‘i. (emīr-zāde-i ‘i.) 167b/9

‘i. (‘ulemā-yı ‘i.) 135b/6

‘i. (ümerā-yı ‘i.) 101b/3, 104a/9, 119a/12, 119b/2, 120a/4, 123a/11, 124a/3, 127a/15, 135b/6, 145b/5, 164a/14, 165a/16, 183a/5, 118b/4, 144b/17

‘i. bile (ümerā-yı ‘i.) 127b/13, 134b/9, 145b/9, 145b/8

‘i.+nıŋ (ümerā-yı ‘i.) 170b/17, 175b/16, 140b/13, 151a/9, 151a/12

‘i.+nı 118b/6, 119a/6, 120b/1, 148a/4, 152a/13

‘i.+nı (‘ulemā-yı ‘i.) 136a/8

‘i.+ġa (ümerā-yı ‘i.) 123a/5

‘i.+dın (ümerā-yı ‘i.) 103a/17

‘i.+ġa (ümerā-yı ‘i.) 123a/5

‘i.+ıŋızınıŋ (ecdād-ı ‘i.) 175b/10

i‘zāz < *Ar.* Ağırlama

i. 103a/8

izdiḥām < *Ar.* Aşırı kalabalık

i. 120a/6, 130b/6, 142b/9, 195a/16

i. ḳıl- 192a/1

izdiyād < *Ar.* Artış, artma, çoğalma

i. 165a/17

iẓhār < *Ar.* Gösterme, ortaya çıkarma

i. 168b/17, 114a/5, 153a/15, 165a/6, 193a/12

i. ḳıl- 175b/8

i.+ı 189b/15

i.+ın 190b/12

iżlāl < *Ar.* Yoldan çıkarma, delalete düşürme

i.+i 122a/3

iẕn < *Ar.* İzin

i.+i bile 119b/14

‘izz < *Ar.* Değer; yücelik

‘i. 107b/8, 113b/2, 169b/11, 189b/3

‘i.+idin 103b/17

‘izzet < *Ar.* Değer; yücelik

‘i. 146a/11, 147a/5, 147a/7, 155a/13

‘i.+ġa (feżā-yı ‘i.) 126a/3

J-K

jiyān < *Far.* Kükreyen; kızgın, öfkeli; yırtıcı

j. (şīr-i j.) *Kükreyen arslan* 182a/9, 195b/6

ḳaan Kağan

ḳ. 164a/16, 199a/7

ḳabā < *Ar. ḳabā'* Giysi

ḳ. 150a/13, 199a/6

ḳabāḥat < *Ar.* Çirkin davranış, suç

ḳ.+ġa (meydān-ı ḳ.) 102a/12

ḳabāḥat-intimā < *Ar.* Kabahate eğilimli

ḳ. 169a/6

ḳabāyil < *Ar. ḳabā'il* Kabileler

ḳ.+in 194b/11

ḳ.+idin 171b/6

ḳābıżü'l-ervāḥ < *Ar.* Ruhları teslim alan; Azrail

ḳ.+ġa tapşur-up dur- 114b/11, 136b/11

ḳabīḥa < *Ar.* Çirkin, yakışıksız

ḳ. (bidʿat-ı ḳ.) 171a/17

ḳabīle < *Ar.* Boy, kabile

ḳ. (ḳabīle ḳ.) 105a/16

ḳ.+sidin 190a/4

ḳābiliyyet < *Ar. Yetenek,* beceri

ḳ.+in 188b/17

ḳabr < *Ar.* Kabir, mezar

ḳ.+ġaça 154b/1

ḳ.+im 112a/13

ḳabūl < *Ar.* Alma; kabul etme, razı olma

ḳ. ḳıl- 133b/10, 141b/14, 161a/4, 164b/7, 199b/3

ḳ. ét- 151b/10

ḳ. éyle-184a/10

ḳ. ḳılma- 112a/9

ḳ. tüşme- 112a/11

ḳaburġa Göğüs kafesini meydana getiren yassı ve uzun kemikleri her biri

ḳ.+ları 141a/16

ḳabża < *Ar.* Tutacak, tutamak yeri, sap

ḳ. 102a/8, 113a/13, 117b/6, 117a/14, 128a/17, 132b/4, 138b/11, 139b/14, 163b/16, 171b/13, 194b/2

ḳabżiyyet < *Ar.* El koyma; zapt etme

ḳ. 148b/12

ḳaç- Kaçmak

ḳ.-ıp 102b/4, 104b/3, 104b/5, 104b/7, 104b/9, 105b/15, 105b/16107a/6, 108b/16, 111a/16, 111b/3, 112a/3, 117b/3, 118a/2, 119a/5, 123b/8, 129b/8, 130a/7, 131a/16, 133a/2, 134a/7, 139a/8, 143a/16, 143b/7, 144b/3, 145a/17, 145b/6, 149b/4, 150a/6, 177a/2, 186b/13, 186b/17, 195b/4, 195b/12

ḳ.ıp dur- 174a/12, 186b/15

ḳ.ıp dur-ur ér- 150a/1, 187a/16

ḳ.-tı 143a/13, 145b/3

ḳ.+tılar 123a/10

ḳaçan Nasıl, ne zaman

ḳ. 130b/15, 149a/9, 155a/15, 160a/16, 186a/12

ḳaçġunçı Kaçak, firari

ḳ. 186b/17

ḳaçmaḳ Kaçmak

ḳ. 153b/8

ḳ.+ġa 105b/1, 112b/11, 148b/13

ḳadd < *Ar.* Boy

ḳ.+ı dék 188a/8

ḳ.+ı yaŋlıġ 165b/14

ḳ.+ın 153b/2

ḳaddesallāhu ervāḥehu < *Ar.* Allah ruhlarını mukaddes ve mübarek eylesin

ḳ.+nıŋ 139b/8

ḳaddesallāhu esrārehüm < *Ar.* Allah onların sırlarını mukaddes ve mübarek eylesin

ḳ. 137a/9

ḳaddesallāhu sırrahu < *Ar.* Allah sırrını (mezarını) mübarek etsin!

ḳ.+nıŋ 175a/2

ḳadeḥ < *Ar.* Bardak, küçük bardak, içki bardağı

ḳ. 158a/8

ḳadem < *Ar.* Ayak, adım, yarım arşın uzunluğunda bir ölçü

ḳ. 165b/15, 142a/3, 141b/6, 166a/12, 181b/11, 182a/5, 122a/12, 173b/9

ḳ. ḳoy-up dur- 142b/14, 140b/8

ḳ.+in ḳoy- 106b/1, 107b/6, 138b/6, 145b/14, 168b/8, 190a/12, 193b/2

ḳ.+in ur-142a/11

ḳ.+in ur-up dur-135b/9

ḳ.+in çékme- 171b/16

ḳ.+in tépretme- 183b/10

ḳadem-ber-ḳadem < *Ar.+Far.* Adım adım; izinde

ḳ. durur ér- 152a/9

ḳadem-fersā < *Ar.+Far.* Adım tüketen, önden giden, öncü

ḳ. 166b/16, 182a/17, 182b/8

ḳadem-gāh < *Ar.+Far.* Konak

ḳ.+ıġa 103a/2

ḳadem-rence < *Ar.+Far.* Gitme, zahmet edip gitme

ḳ. ḳıl- 199b/1

ḳader < *Ar.* İlahi takdir; talih

ḳ. (ḳażā ve ḳ.) 117a/17

ḳāḍi'l-ḥācāt < *Ar.* Dilekleri Kabul eden Tanrı

ḳ.+ġa (derġāh-ı ḳ.) 110b/4

ḳadīm < *Ar.* Eski → **ḳadīme**

ḳ. 189a/8

ḳ. dur- 180b/2

ḳ.+niŋ (māh-ı ḳ.) 189a/9

ḳadīme < *Ar.* Eski → **ḳadīm**

ḳ. (ʿadāvet-i ḳ.) 124a/6

ḳ. (cerāyīm-i ḳ.) 151b/2, 170b/5, 190b/13, 199b/11

ḳadīmī < *Ar.* Eski

ḳ. 157b/1, 173a/6

ḳ. dur- (devlet-ḫ̌āh-ı ḳ.) 136a/12

ḳ.+si dur-ur ér- (hevā-ḫ̌āh-ı ḳ.) 116b/16

ḳadīmü'l-eyyām < *Ar.* Eski günler

ḳ.+dın 125a/7, 166a/9

ḳadīmü'l-ḫizmet < *Ar.* Hizmette eski olan, eski hizmetçi

ḳ. 138a/14

ḳadīmü'l-ḫiẓmetlıġ < *Ar.+T.* Hizmette eski olma → **ḳadīmü'l-ḫiẓmetlıḳ**

ḳ. 171b/9

ḳadīmü'l-ḫiẓmetlıḳ < *Ar.+T.* Hizmette eski olma → **ḳadīmü'l-ḫiẓmetlıġ**

ḳ. 139a/1

ḳādir-endāz < *Ar.+Far.* İyi ok atan, iyi okçu

ḳ.+lar 170a/2

ḳadr < *Ar.* Değer, itibar, onur, şeref, haysiyet, meziyet, rütbe, derece

ḳ. 106b/5, 146a/10

ḳ. (pāye-i ḳ.) 138a/17

ḳ. bile 155a/16

ḳ.+in 146b/7

ḳ.+iġa 137b/6

ḳ.+iġa köre 136a/14

ḳadr-dānlıḳ < *Ar.+Far.+T.* Kadir bilen

ḳ. 135a/1

ḳadr-şinaslıḳ < *Ar.+Far.+T.* Kadirbilici

ḳ.+da 152a/8

Ḳāf < *Ar.* Kaf Dağı

Ḳ. (kūh-i Ḳ.) 135a/10

ḳafā < *Ar.* Kafa, baş

ḳ.+sıdın 184b/9

ḳafes < *Far.* Kafes, hapishane

ḳ. 172a/15

kāffe < *Ar.* Hep, bütün, cümle

k. 118a/8, 119b/4, 139b/3

kāfī < *Ar.* Elveren, yetişen, yeter, yetecek

k. bile (hedāyā-yı k.) 146b/11

kāfir < *Ar.* Tanrıtanımaz; küfreden

k. 125b/141

kāhillıġ < *Ar.+T.* Tembellik

ḳ.+ıdın 143a/9

ḳāhir < *Ar.* Kahredici, ezici, yenen

ḳ. (bol-a alma-yın ... ḳ.) 108b/2

ḳāhire < *Ar.* Kahredici, ezici, yenen

ḳ. (efvāc-ı ḳ.) 174a/6, 176b/11, 190b/1, 196b/1

ḳ. (leşker-i ḳ.) 176b/14

ḳ. bile (efvāc-ı ḳ.) 173b/6, 175a/12

ḳahr < *Ar.* Zorlama, zorla bir iş gördürme, üstün gelerek mahvetme, helak etme

ḳ. 115a/11, 131b/4, 139a/9, 155a/1, 162b/15, 195a/13, 195b/9

ḳ. (āteş-i ḳ.) 162b/15

ḳ. (müstevcib-i ḳ.) 192a/15

ḳ. bile 127a/15

ḳ. bile (āteş-i ḳ.) 161a/11

ḳ.+ġa 134a/17

ḳ.+ıŋ 153b/4

ḳ.+ıŋdın 153a/16

ḳ.+ı (nāyire-i ḳ.) 169a/14, 173b/16

ḳ.+ı bile (tünd-bād-ı ḳ.) 170a/16

ḳ.+ınıŋ 144b/10

ḳ.+ıdın 144b/12, 175b/9

ḳahr-nāk < *Ar.+Far.* Kahırlı, kahredici

ḳ. 173b/5

ḳaḥṭ < *Ar.* Kıtlık, kuraklık, kuraklıktan dolayı mahsulün yetişememesi

ḳ. 105a/15, 105b/8, 107a/6, 113b/10, 133b/14

ḳ. bol- 106a/11

ḳ.+ıda 139b/4

ḳ.+ıdın burun 178b/14

ḳā‘ide < *Ar.* Esas, temel, usul, nizam, yol, kural, taban, ayaklık

ḳ.+si bile 140a/8

ḳ.+sin 186a/10

ḳal- Kalmak

ḳ.-dı 100b/14, 105b/6

ḳ.-dı mu 153b/15

ḳ.-ġay (bāḳī ḳ.) 136a/6

ḳ.-ıp 156a/13, 186b/16, 191a/11

ḳ.-ıp ér- 113a/10

ḳ.-ıp dur- 155b/13, 180b/16, 182b/3

ḳ.-ıp dur-ur ér- 104b/4, 110b/2, 115a/13, 119a/3, 123b/12, 152a/11, 161b/5, 190b/8, 198b/11

ḳ.-ġan 100b/14, 106a/1, 119b/10, 120b/3, 123a/11, 126b/4, 175a/17, 176b/2, 176b/17, 181a/7

ḳ.+ġanın 196a/17

ḳ.-ġusı dur- 148b/17

ḳ.-madı 102b/16, 104a/4, 171b/5, 183a/12

ḳ.-madı (iḫtiyār ḳ.) 105a/11, 115a/8

ḳ.-maŋ! 112a/14

ḳ.-masun! 156a/11, 176a/12

ḳ.+may 111a/12, 137b/8, 137b/9, 182b/2

ḳal‘a < *Ar.* Kale, hisar

ḳ. 105a/12, 124b/8, 127a/15, 128b/3, 162a/17, 162b/17, 163a/17, k.)163b/6, 163b/14, 163b/15, 169a/13, 169b/8, 169b/16, 170b/6, 191a/3, 191a/9, 191a/10, 191a/11, 191a/16, 192a/12, 192b/11, 192b/12, 198b/11, 199a/11, 199a/15

ḳ.+ġaça 193b/9

ḳ. sarı 169b/7

ḳ. astı+da 194a/1

ḳ. sal-134a/9

ḳ.+nıŋ 143b/6, 162a/14, 162b/8, 163a/8, 169b/3, 169b/12, 194a/3

ḳ.+nıŋ all+ıġa 145a/12

ḳ.+nıŋ üst+ige 193a/9

ḳ.+nı 119a/1, 128b/5, 161b/14

ḳ.+ġa 105a/12, 118b/14, 118b/16, 127a/13, 142a/16, 144b/13, 145a/9, 149b/9, 169b/13, 190a/6, 191b/6, 192b/2

ḳ.+da 118b/15

ḳ.+dın 127b/6, 129b/7, 131a/12, 143a/13, 144b/8, 192a/9, 195a/16

ḳ.+sı 119a/13

ḳ.+sınıŋ 174a/11, 174b/5, 193a/10, 198a/1

ḳ.+sını 131b/4

ḳ.+sın 128b/10, 141a/5

ḳ.+sıġa 102a/13, 127a/12, 131b/1, 141a/14, 143a/10, 198a/14

ḳ.+sıda 143b/13

ḳ.+sıdın 132a/6

ḳal'a-dārlıġ < *Ar.+Far.+T.* Kale komutanı

ḳ. 192a/3

ḳ.+ġa 120b/2

ḳal'a-gīrlik < *Ar.+Far.+T.* Kale almak

ḳ.+niŋ 194a/4

ḳal'a-güşāylıġ < *Ar.+Far.+T.* Kale açma, kale zaptetme

ḳ. 163b/10

ḳal'a-kūb < *Ar.+Far.* Kale döven

ḳ. (top-ı ḳ.) 193b/17

ḳalb < *Ar.* Yürek, yürek hastalığı, gönül

ḳ.+idin (ḳafes-i ḳ.) 172a/16

ḳalb-gāh < *Ar.+Far.* Canevi; ordunun sağ ve sol kanatlarının arası, merkez

ḳ.+da 181b/16, 120a/11

ḳalem < *Ar.* Kalem

ḳ. 122a/1, 126a/9, 125a/17, 137a/12, 151a/6, 152b/11, 152b/13, 159b/1, 164a/11, 166a/6, 167b/16, 168a/1, 185a/7, 189b/16

ḳ. ḳıl- 185a/7

ḳ. sür- 167b/17

ḳ.+niŋ 145b/13

ḳ.+im (sür-düm ḳ.) 154b/6

ḳ.+i (til ḳ.) 152b/11, 167b/16

ḳalem-revī < *Ar.+Far.* Bir hükümdarın veya hükümetin hükmünü yürüttüğü yer, ülke; egemenlik

ḳ.+n 147a/11

ḳ.+ġa 161b/2

ḳalem-zen < *Ar.+Far.* Kalem vurucu, yazıcı, katip

ḳ. 188a/16

ḳ.+ler 189b/2

ḳalın Kalabalık, sayısız, çok

ḳ. 160a/15, 176a/3, 176b/9, 183a/5

ḳālib < *Ar.* Vücut, beden

ḳ.+idin (ḳafes-i ḳ.) 172a/16

ḳalīl < *Ar.* Az

ḳ. bile (leşker-i ḳ.) 186b/12

ḳ. bile (şirzime-i ḳ.) 108b/7

ḳalīlī < *Ar.* Az

ḳ. bile (şirzime-i ḳ.) 100b/13

kām < *Far.* Meram, arzu, emel, istek

k. (al-ıp k.) 137b/7

k. (koy-dı k.) 183b/11, 188a/11

k. ḳoy- 168a/14

k. sür- 155a/11

k. (tap-tı k.) 184a/15

k. tap- 123b/9, 126a/5

k.+ı 114a/15, 168a/5

k.+ın 155a/10

k.+ın (sür-üp k.) 114a/2

kām-baḫş < *Far.* Herkesin isteğini yerine getiren

k. (ḳıl-) 165b/5

ḳamer < *Ar.* Ay

ḳ. 167a/16, 164b/11, 181b/14

ḳ. dék 101b/6

ḳamer-tenvīr < *Ar.* Ay gibi aydınlık

ḳ. (żamīr-i ḳ.) 140a/2

ḳāmet < *Ar.* Boy, boy bos

ḳ. 168b/1, 188b/17

ḳamış Kamış

ḳ. 198b/15

ḳāmi‘ < *Ar.* Yok eden, ezen

ḳ. 198a/9, 198a/9

kāmil < *Ar.* Kemale ermiş, olgun

k. (beşāret-i k.) 130b/17

k. (ġanīmet-i k.) 176b/15

k. (‘ināyet-i k.) 200a/2

k. (nevāzişāt-ı k.) 186a/5

k. (şikest-i k.) 195b/17

k. (ér-ür k.) 106b/17

kāmilü’l-‘ayār < *Ar.* Tam ayarlı, mükemmel, dört dörtlük

k. dur- (ḫāliṣ ü k.) 166b/7

kāmilü’s-sürūr < *Ar.* Sevinci tam, çok sevinçli

k.+ınıŋ (sehāb-ı ḥużūr-ı k.) 151a/13

kām-kār < *Far.* İsteğine ulaşmış, mutlu

k. (ḥażret-i pādişāh-ı k.) 164b/13

k.+nıŋ 163b/5

kām-rān < *Far.* Kam sürücü, arzusuna, isteğine kavuşmuş, mutlu

k. ér- (ma‘īşet-dost ve k.) 134a/15

kām-rānlıġ < *Far.+T.* Kam sürme, sevinçli olma

k. tap- 184a/16

kām-revā < *Far.* Muradına eren

k. (ol-ur k.) 142a/6

kām-revālıḳ < *Far.+T.* Muradın yerine gelmesi, murada erme

k. tap- (‘izzet ü k.) 155a/13

kām-yāb < *Far.* Muradına eren, talihli

k. 101b/2

k. ét- 138a/1

ḳan Kan

ḳ. 125b/4, 130a/1, 134b/6, 183b/17, 185b/12, 193a/13, 193a/16

ḳ. (é-di ḳ.) 134b/5

ḳ. (deryā-yı ḳ.) 195b/8

ḳ. bol- 154b/3

ḳ. (tök-se ḳ.) 111b/2

ḳ. tök- 115b/8

ḳ. yıġla- 154b/15

ḳ.+nı (tök-üp ḳ.) 129b/17

ḳ.+dın 193a/14

ḳ.+dın (ḥelvā-yı ḳ.) 168a/4

ḳ.+ı 154b/13

ḳ.+ı bile 112b/4

ḳ.+ı üçün 115b/7, 138a/4, 183a/11

ḳ.+ını 155a/14

ḳ.+ın saç- 127a/10, 183b/16

ḳ.+ıġa 195a/2

ḳ.+ıdın 150a/14

ḳ.+lar (tökül-di ... ḳ.) 128b/13

ḳ.+lar tökül- 133a/5

ḳ.+ları 150b/12

kān < *Far.* Maden, cevher

k. 134b/6

ḳanat Kanat

ḳ.+ı tap- 148b/14

ḳanı Hani, nerede

ḳ. 155a/1, 155a/2, 155a/3, 155a/4, 155a/5, 155a/6, 155a/7

kānūn < *Ar.* Ocak, ateş ocağı

k. 148b/17

ḳānūn < *Ar.* Yasa; kanun (Müzik çalgısı)

k. 161b/7

ḳ.+ıġa 139b/13

ḳapa- Örtmek, sarmak, çevirmek, abluka altına almak

ḳ.-dı 142b/3

ḳ.+dılar 195a/3

ḳ.-p 124b/16, 129b/11, 131a/12, 131b/1, 157a/5, 169b/4, 178a/11, 190a/6

kapal- Kapanmak, gizlenmek, saklanmak

k.-dılar 148b/4

ḳ.-ıp 142b/4

ḳapal Muhasara, kuşatma

ḳ. 148b/10

ḳ. (ér-ür ... ḳ.) 150b/4

ḳapu Kapı

ḳ.+mġa yüz ḳoy- 103b/15

kār < *Far.* İş, çalışma

k.+ı (encām-ı k.) 175b/14

ḳā'r < *Ar.* Derinlik, dip

k. 135a/9

ḳara Kara, siyah; halk, ahali; gölge

ḳ. 136b/8, 153b/2, 154b/6, 172b/17, 198a/17

ḳ. (ḳıl-dı ... ḳ.) 129b/16

ḳ. (ḳıl-dı ḳ.) 185b/1

ḳ. (eyle-mekdin yüz+iŋni ḳ.) 111b/4

ḳ. (eyle-ben ... ḳ.) 160b/9

ḳ.+sın 174a/14

ḳ. şāl *Kara şal* 172b/17

ḳara- Bakmak, gözetmek

ḳ.-may 186b/15

ḳarābet < *Ar.* Yakınlık, hısımlık

ḳ. 163b/4, 122b/17

ḳara çerig Seyyare askeri, başı bozuk, sipah

ḳ. 169b/11, 196a/14

ḳ. bile 180b/1

ḳ.+ni 192b/11

ḳaraḳçılıḳ Haramilik, hırsızlık, yağmacılık

ḳ. 179b/1

ḳ. üçün 150b/5

ḳaralıġ Karalık, kara tenlilik

ḳ. (yüz ḳ.) 163a/7

ḳaraŋġu Karanlık

ḳ. 162b/17, 170a/2

ḳarār < *Ar.* Durma; rahat, huzur; sonuca bağlama; devamlılık

ḳ. 116a/17, 121a/13, 154a/12

ḳ. eyle- 117b/2

ḳ. tut- 104b/15

ḳ. tut- (ārām ve ḳ.) 183b/10, 195a/4

ḳ. tut-up dur- 162b/2

ḳ.+larıġa (bünyān-ı ḳ.) 163a/15

ḳarar-gāh < *Ar.+Far.* Ordu kurmay merkezi

ḳ. 191a/6

ḳaravul < *Moğ.* Karakol, ileri asker kolu

ḳ. 144a/5, 179a/7

ḳ.+ıġa 119a/11

kārdan < *Far.* İşbilir, işten anlar

k. 134a/15

ḳardaş Kardeş → **ḳarıntaş**

ḳ.+ı 146a/5

kār-ger < *Far.* İşçi, çalışan; etkili

k. bile (cerāḥat-ı k.) 163b/7

kār-güzār < *Far.* İşbilir, becerikli

k. 169b/13

k.+larınıŋ 192b/12

kār-güzārlıġ < *Far.+T.* İşbilirlik

k. 196a/14

ḳarı- Yaşlanmak

ḳ.-may 153b/1

ḳarınçḳa Karınca

ḳ. 192b/6

ḳarıntaş Kardeş → **ḳardaş**

ḳ.+larıdın 133b/4

ḳarīb < *Ar.* Yakın

ḳ. 137a/13, 175a/3, 178b/15

ḳ. ér- 162b/7

ḳarn < *Ar.* Yaşıt; eş, benzer

ḳ.+lar 167b/16

kār-sāzlıġ < *Far.+T.* Beceriklilik, işte ustalık

k. körgüz- 188a/12

k. körgüz-üp dur- 188b/4

ḳarşu Karşı, öte taraf

ḳ. 188a/5

kārvān < *Far.* Kervan

k. yaŋlıġ 155b/2

k.+ın 166b/4

ḳarye < *Ar.* köy

ḳ.+siniŋ 174a/9, 103b/9

ḳ.+side 174a/5, 105b/11

ḳ.+sidin 106a/2

kār-zār < *Far.* Savaş

k. 1120b/10, 148b/6 181a/5, 181b/1

ḳ. (hengāme-i k.) 129b/14

k. bol- (münṭażır-ı rezm ve k.) 199a/10

k. eyle- 119a/15

k.+ġa (meydān-ı k.) 145a/5

k.+da (maʿreke-i k.) 126b/13

k.+ınıŋ 132a/5

k.+ıdın 108b/16, 111b/3, 126a/8

ḳaṣabaça < *Ar.* Küçük kasaba, köy

ḳ.+sıġa 122b/13

ḳaṣabāt < *Ar.* Kasabalar

ḳ. 101a/14

ḳaṣabü's-sabaḳat < *Ar.* Benzerlerine üstün gelenin kazandığı ödül

ḳ. 114a/14

kāsāt < *Ar.* Çanaklar

k. 168a/6

ḳaṣāyid < *Ar. ḳaṣā'id* Kasideler

ḳ. 189a/13

ḳaṣd < *Ar.* Kasıt, niyet; bilerek zarar verme

ḳ. 108a/4

ḳ. ḳıl- 163a/11, 174a/14, 175a/5, 183b/7, 184b/11

ḳ.+ı 117b/10

ḳ.ḳıl-ıp dur-ur ér- 129b/3

ḳ.+ını 158b/16

ḳ.+ıġa 112a/4, 117b/7, 117b/9, 118a/7, 128a/1, 130a/9, 132b/5, 145b/10, 147b/3, 160b/11, 161a/10, 178b/11, 180a/9, 197a/1, 185b/15

ḳ.+ıda 132b/13, 131b/12

ḳ.+ıdın 184b/13

ḳāṣid < *Ar.* Postacı, haberci, ulak

ḳ.+ni 114a/16

ḳaṣīde < *Ar.* En az on beş beyitlik, aa, ba, ca,.. şeklinde uyaklı övgü şiiri

ḳ. ayt-ıp ér- 189b/7

ḳ.+niŋ 189b/10

ḳaṣr < *Ar.* Köşk, kasır

ḳ. 154b/1, 188b/12

ḳ.+ı dur- 159b/10

ḳ.+ını 155b/7

ḳaş (I) Kaş

ḳ.+ınıŋ 168b/2

ḳaş (II) Ön; karşı, karşı taraf

ḳ.+ımdın 102b/10

ḳ.+ıġa 112a/3, 114b/9, 132a/12, 144b/3146a/10, 149a/10, 189a/1

ḳ.+ıda 111a/4, 144a/4

ḳ.+larıda 181a/7

kāş < *Far.* Keşke

k. 103a/8

kāşāne < *Far.* Ev; köşk

k.+si dék 188a/2

k.+siġa 156b/8

kāşī < *Far.* Çini, fayans

k. (ṭarḥ-ı k.) 188a/9

k.+side 188a/10

kaṭʿ < *Ar.* Kesme; bitirme; geride bırakma

ḳ. 122b/6, 128b/8, 160a/12, 143b/13, 167b/1, 181b/15, 196b/14, 195b/6, 200a/9

ḳ. ét- 165b/6

ḳ. eyle- 167a/16

ḳ. ḳıl-ma! 136a/16

ḳ.+ıdın 180b/13

ḳāṭıʿa < *Ar.* Kesen, kesici; kesin

ḳ. (delāyil-i ḳ.) 107b/2, 172a/9

ḳ. (şehādet-i) 132b/15

ḳatıġ Katı, sert; güçlü; çok; zor, güç

ḳ. 119a/14, 123a/12, 129b/12, 131b/4, 132a/3, 133b/12, 145a/13, 177a/13, 194b/14, 194a/2, 198b/7

ḳ.+raḳ 186a/14

ḳatış- Karışmak, birlikte olmak

ḳ.-ıp 185b/9

kātib < *Ar.* Yazan, yazıcı, katip

k.-i ʿUṭārid-raḳam *Utarid gibi usta yazıcı* 167b/16

ḳatīl < *Ar.* Maktül, öldürülen, öldürülmüş

ḳ. 111b/3

ḳātil < *Ar.* Öldüren, katil

ḳ. 107a/1

ḳ.+lerin 121b/11

ḳatl < *Ar.* Öldürme; öldürülme

ḳ. 102a/4, 126b/13, 126b/16, 144a/2, 145b/7, 148a/7, 160b/2, 160b/6, 175b/6, 183b/15, 186a/17, 197b/16, 198b/5, 198a/7

ḳ. bol-ġan 117a/15

ḳ. ol- 111b/2

ḳ. ét- 111b/2, 112b/9, 162a/2

ḳ. ḳıl- 112b/9

ḳ.+ġa iştigāl körgüz-üp dur- 149b/12

ḳ.+ġa yet- 111b/1, 122b/14, 125a/14, 130b/9

ḳ.+ġa yétkür- 102a/6, 117b/15, 180a/2, 185b/17, 186b/4

ḳ.+ġa yétkür-ür ér- 112b/15

ḳ.+ġa yétkür-üp dur- 132a/17, 185a/13

ḳ.+ġa yetkür-124a/10, 129a/2, 183a/10

ḳ.+ġa yetkür-ür ér- 144a/17

ḳ.+ġa yetkür-üp ér- 197b/2

ḳ.+ġa yetkür-üp dur- 147a/15, 149b/17, 166b/6

ḳ.+ġa yetüş-üp dur- 150a/6

ḳ.+i dur- 171b/6

ḳ.+iniŋ 121b/8

ḳ.+in 185b/11, 129b/3

ḳ.+in (ruḫṣat-ı ḳ.) 117b/12

ḳ.+iġa 183a/12, 132b/17

ḳatl-i ʿamm < *Ar.* Toplu kıyım

ḳ. 131b/5, 131b/13,

ḳ. ḳıl- 144b/8

ḳ. ét- 112b/1, 113a/6

ḳ.+da 131b/6

ḳatla Defa, kere, kez

ḳ. 100b/10, 121a/8, 133b/12, 148b/3

ḳatlan- Katlanmak, dayanmak, tahammül etmek

ḳ.-ıp 126b/11

ḳatnat- Gidip gelmesini sağlama, götürüp getirme

ḳ.-ıp 121a/10

ḳaṭre < *Ar.* Damla

ḳ. 107a/2

ḳ.+ġa 160a/16

ḳav- İzlemek, sürmek, kovmak, def etmek

ḳ. 133b/1

ḳ.-up 112b/12, 113a/8, 123a/11, 123b/5127b/1, 176b/11

ḳ.-may 187a/17

ḳavā'id < *Ar.* Kurallar

ḳ. 104a/8

ḳ.+iniŋ 159a/10

ḳ.+in 148a/8

ḳavānīn < *Ar.* Yasalar; kanunlar (çalgı)

ḳ. 113b/15, 114a/4, 137b/3, 165b/3, 171a/9

ḳavī < *Ar.* Güçlü; sağlam

ḳ. 132a/14

ḳ.+dür 107b/7

ḳ. bol- 193b/7

ḳ. eyle- 165b/6

ḳavl < *Ar.* Söz; sözleşme, antlaşma

ḳ. 107a/3, 144b/11

ḳavla- İzlemek, sürmek, kovmak, def etmek

ḳ.-p 174b/15

ḳavs < *Ar.* Yay burcu

ḳ. 135a/17, 189a/9

ḳ.+da 118a/14, 152b/4

ḳayan Nereye

ḳ. 162a/9, 189b/3, 195b/4

ḳayd < *Ar.* Pranga; bukağı; bağ, zincir

ḳ. 171a/1, 121b/1, 161a/13

ḳ.+ġa 150b/7

ḳ.+ġa çékil- 195b/15

ḳ+dın 173a/13

ḳ.+ıġa 156a/14

ḳ.+ıġa çék- (esr ḳ.) 182b/16

ḳ.+ıġa çék- (esāret ḳ.) 144a/14, 150a/5, 160b/5

ḳ.+ıġa çék- (Bālā Ḥiṣār ḳ.) 147a/13

ḳ.+ıġa muḳayyed bol- 130b/9

ḳ.+ıġa tart- (esr ḳ.) 175b/6

ḳ.+ıda 183a/12

ḳayda Nerede

ḳ. 157a/3

ḳ. dur- 196a/4

ḳayġu Üzüntü, tasa

ḳ. bile (ḳara ḳ.) 153b/2

ḳayın Hısım, akraba, birinin yerine geçen

ḳ. aḳalıḳ *Dünürlük* 163b/4

ḳāyim < *Ar. ḳā'im* Ayakta duran, dikilen; yerine geçen; dayanan; devam eden

ḳ. (ér-di) 126b/16

ḳ. bol- 126b/14, 166a/10

ḳ. ol- 102a/16

ḳāyim-maḳām < *Ar. ḳā'im-maḳām* Kaymakam; vekil

ḳ. dur- 160a/8

ḳ. bol-up dur- 105b/5

ḳayser < *Ar.* Roma ve Bizans imparatorlarına verilen ad

ḳ. 154a/2

ḳaysı Hangi

ḳ. 122a/7, 127b/16, 130b/13, 167b/10, 163a/9

ḳ.+nıŋ 136a/14

ḳayt- Dönmek, geri dönmek

ḳ.-tı 111b/17, 145a/12

ḳ.-tılar 113a/8

ḳ.-ıp 101b/13, 108a/2, 111a/3, 122a/7, 144b/15, 145b/5, 187b/1, 190b/4, 195a/14

ḳ.-ġan 187b/4

ḳ.-may 112b/8

ḳayta Nerede

ḳ. 182b/12

ḳaytar- Geri dönmek, geri çevirmek, döndürmek

ḳ.-da 181b/4

ḳ.-dı 118a/17, 122b/4, 141a/14, 146b/17, 163b/8, 171a/7

ḳ.-dılar 173b/15

ḳ.-ıp 110a/12, 110b/8, 140b/16, 146b/16, 197b/8

ḳ.-ıp dur- 166b/17, 174b/2

ḳaytarmaḳ Geri dönmek, geri çevirmek, döndürmek

ḳ. 110b/7

ḳ.+nı 114a/16

ḳaytart- Geri döndürtmek, geri çevirtmek

ḳ.-ıp 102b/10

ḳaytmaḳ Dönmek, geri dönmek

ḳ.+nı 119b/2

ḳayu Hangi, hangisi, ne, kim

ḳ. 168a/12, 150b/15

ḳaz- Kazmak

ḳ.-dı 131b/11

ḳ.-dur-ur ér- 149a/16

ḳażā < *Ar. ḳażā'* İlahi takdir, Tanrı'nın ezelden takdir ettiği şeylerin meydana gelmesi

ḳ. 117a/17, 128b/15, 148a/17, 148a/17, 182a/14

ḳ. (fermān-ı ḳ.) 163b/5, 173b/14

ḳ. (tīr-i ḳ.)163b/6

ḳ. yet- 117a/17

ḳ. yet- (tīr-i ḳ.) 123a/16

ḳ. yetüş- 144a/14

ḳāżī < *Ar.* Yapan, yerine getiren; yargıç, kadı

ḳ. (ḥażret-i ḳ.) 192a/5

ḳ.+si 176a/10

ḳazmaḳ Kazmak

ḳ.+ġa 169a/13

ḳazu Kazı

ḳ. 149a/17, 149b/4

ḳ. üst-ige 149b/1

ḳ.+nıŋ 149b/2

kebāb < *Ar.* Ateşte pişirilmiş et, kebap

k. 105b/16,

k. ḳıl- 105b/17

kebīr < *Ar.* Büyük; çok büyük

k. (emīr-i k.) 115a/1, 136b/15, 137a/9, 140b/9, 149a/15, 151b/15, 155b/14, 164a/12, 165a/13, 165b/8, 166a/14

kebūd < *Far.* Mavi

k. (sipihr-i k.) 163a/2

kec-nihād < *Far.* Karaktersiz; mayası bozuk

k. 107a/1

ked-ḫüdā < *Far.* Kahya, kedhüda

k.+sı 117a/12

kefālet < *Ar.* Kefillik

k.+in 141b/14

kefen < *Ar.* Kefen, ölü sarılan bez

k.+dür 112a/13

keff < *Ar.* Aya, avuç içi, avuç

k. 154a/5

keffe < *Ar.* Kefe, terazi kefesi

k. 101b/9, 164b/17, 189a/4

keḳavlehü teʿālā < *Ar.* Yüce Allah'ın buyurduğu gibi

k. 111b/11

kel Çıplak, verimsiz, kurumuş yer

k.+iġaça (Şarḳıravuḳ k.) 180a/15

kelām < Ar. Söz

k. 155b/6, 136a/2

k. bile 118a/2

kelāmullāh < *Ar.* Allah'ın kelamı, Kur'an

k. 165a/14

kelime-i şehādet < *Ar.* Söylenmesi ve Kabul edilmesi Müslümanlığın şartlarından olan cümle

k.+ni 142b/14

kelle < *Far.* Kelle, baş

k.+si (éşek k.) 106a/14

kem < *Far.* Eksik, az; kötü

k. 165a/10

k. ér-mes 101a/12

k. bolma- 125b/5

k.-kem *Azar azar, yavaşça* 148a/12

kemāl < *Ar.* Olgunluk; mükemmellik

k. 104a/11, 106b/8, 121b/15, 124b/4, 138a/7, 138a/16, 138b/17, 160b/16, 163a/16, 164a/3, 164b/10

k.-i şebāt (be-menzile-i ḳ.) 162b/1

k.+ġa yetkür-üp dur- 179a/5

k.+ġa yetkür-ür ér- 134b/7

kemālāt < *Ar.* Olgunluklar, mükemmellikler

k. 133a/7

kemān < *Far.* Yay

k. 184a/6

k. (tart-ıp k.) 117a/17

kemā-yenbaġī < *Ar.* Gerektiği gibi

k. 104a/14, 134b/8, 136a/11

kemend < *Far.* Ucu ilmekli uzun ip

k. (at-ıp ... k.) 109a/3

k.+i 101a/7

k.+in 150a/14

kemer < *Far.* Bele takılan kuşak, kayış

k. 200a/2

k.+in 117b/8, 125b/15, 139a/3

kemer-bend < *Far.* Kemer bağı

k. 182a/3

kemḫā < *Far.* İpek kumaş

k. (libās-ı k.) 190b/12

kemīn < *Ar.* pusu

k. (eyle-p k.) 144a/8, 158b/17

k.+din 144a/8

kemīne < *Far.* Zavallı; ben, bendeniz

k.+niŋ 151b/4

kemīn-gāh < *Far.* Pusu yeri

k. 144a/10

kenār < *Far.* Sahil, kıyı; kenar; son; sarma

k. (ferāġ-ı k.) 130a/15

k.+ı bile 168b/11

k.+ın 197b/12, 198a/2

k.+ıġa 101b/17, 109a/10, 110b/3, 190b/2

k.+ıda 102b/5, 117a/3, 120b/6, 128b/2, 134a/9, 145a/2, 147b/8, 162b/1, 174a/15, 177b/15, 190b/16, 193a/11, 199a/10

k.+ıġaça 195b/13

kent < *Soğd.* Kent, şehir → **kint**

k.+lerde 109a/15

kerāhiyyet < *Ar.* İğrenme, tiksinme, hoşlanmama

k. (ḫār u ḫas-ı k.) 102b/2

kerek Gerek, lazım

k. dur- 135b/13

k.+dür 144a/5, 181a/2

kerem < *Ar.* Cömertlik, bağış

k. 108b/2, 114b/2, 121a/14, 121b/1, 136a/8, 136a/14, 139a/14, 146b/8, 146b/9, 188a/3, 189b/2, 200a/1

k. (ġāyet-i k.) 124b/8

k. (ḳıl-sa k.) 110a/3

k.+i 153b/17

k.+i (lütf u k.) 157a/17

kerem-dest-ġāh < *Ar.+Far.* Cömertlik yeri, çok cömert

k. 187b/1

kerīm < *Ar.* Cömert, kerem sahibi

k. 139a/17

kerret < *Ar.* Kez, defa

k. 197a/1

kerraten < *Ar.* Defalarca

k. baʿde uḫrā *Defalarca, üst üste* 122a/11, 145b/10, 199a/12

k. merrāt *Defalarca, üst üste* 173a/7, 198b/14

kerrāten baʿde uḫrā ve merreten baʿde ūlā < *Ar.* Birçok defa, defalarca, tekrar tekrar

m. 122a/11, 145b/10

kesāfet < *Ar.* Bulanıklık; açık ve berrak olmayış; kir, pislik

k. 144b/9

k. (ḳudūm-ı k.) 107a/15

k.+idin 166a/8

keşāfet-vuḳūf < *Far.+Ar.* Berbat duruşlu, iğrenç

k.+nı (ṣufūf-ı k.) 120a/8

kesb < *Ar.* Çalışarak kazanma; elde etme

k. 158a/3

kesel < *Ar.* Gevşeklik, tembellik, uyuşukluk

k. 101b/15, 135b/2

k.+i 152b/9

kesel-mend < *Ar.+Far.* Hastalık sahibi, hasta

k. 100b/16

keşīr < *Ar.* Çok, bol → **keşīre**

k. (gürūh-ı k.) 130a/3

k. bile 176b/6

k. bile (fevci-i k.) 177a/17

k.+ ni 161a/16

k.+ġa (sipāh-ı k.) 186b/13

keşīre < *Ar.* Çok, bol → **keşīr**

k. bile (ġanāyim-i k.) 110a/2, 183a/7

k. bile (maġānim-i k.) 127a/17

keşīrü'l-bedāyi' < *Ar.* Oldukça yeni, oldukça sıradışı, çok mükemmel

k.+leride (vaḳāyi'-i k.) 125a/16

k.+ni (vaḳāyi'-i k.) 145b/12

kesr < *Ar.* Kırma; bozma

k. 161b/1

keşret < *Ar.* Çokluk; bolluk; kalabalık

k. 190b/3

keşt < *Far.* Satrançta Şah'ı keş etme

k. 128a/1

keştī < *Far.* Gemi

k. 172a/10

k.+ge 191a/12

keştī-miṣāl < *Far.* Gemi misali, gemiye benzer

k. 191a/11

kevākib < *Ar.* Yıldızlar

k. 116a/11, 163a/3, 198a/6

k.+din 165a/6

kevkebe < *Far.* Gösteriş, tantana

k. 126b/2, 167a/8, 169b/3, 174a/8, 176a/8, 177a/7, 178a/2, 190b/17, 191a/17, 193b/16, 197b/13, 199a/7

k. birle 175a/1

key- Giymek

k.-di 154b/6

k.-sün! 155a/11

k.-sünler! 171b/4

Keyānī < *Far.* Keyānī sülalesinden olan

k. (kevkebe-i K.) 167a/8

keyhān-pūy < *Far.* Dünyayı dolaşan

k. (**mevkib-i k.)** 182b/17

k. (ordu-yı k.) 197b/11

k.+ġa (ordu-yı k.) 191a/6

Key-ḫusrev < *Far.* Keykāvus'un torunu, Siyāvuş'un oğlu olan meşhur hükümdar

K. (tāc-ı K.) 189a/17

keyvān < *Far.* Satürn, Zuhal

k. 188a/4

k.+dur (rifʿat-baḫş-ı k.) 103b/15

kéç Geç, gecikmiş

k. 187a/7, 200a/15

k. bol-up dur- 199b/12

kéç- Geçmek; vazgeçmek; ölmek

k.-ip 196b/10, 190a/17, 193a/3

k.-meyin 112b/3

kéçe Gece

k. 103a/15, 103b/6, 103b/11, 108a/4, 109a/8, 109b/1, 109b/12, 109b/17, 110b/15, 143a/10, 144b/15, 153b/5, 169a/4, 176a/3, 178b/9, 178b/16, 179a/14, 183a/11, 190a/4, 190a/13, 191a/16, 192a/17, 197b/9, 200a/11

ḳ+ġaça 145a/12

k.+niŋ 118b/11

k.+ni 118b/13

k.+de 123b/17, 143a/10, 170a/2, 178a/11

k.+si 102a/12, 102b/3, 104b/3, 108b/8, 120a/2, 120a/3, 156a/7, 162a/11, 164a/5, 187a/8

k.+si dur-ur ér- 147b/17

k.+side 147b/16

k.+ler 108b/13, 109a/7, 146b/5

kéçüy Geçit

k.+in 145a/15

k.+ide 145a/2

kél- gelmek

k.-ür 123b/15, 150b/7

k.-ür ér- 182b/4, 186b/12, 186b/17

k.-di 122b/5, 131a/5, 147b/1, 149b/4, 178b/7, 183b/13, 189a/10

k.-di (k. ... ʿazīz) 146b/9

k.-di (ʿāciz k.) 148b/10

k.-di (ẖaber k.) 192b/14

k.-di (ẖaber+i k.) 175a/17, 178a/9

k.-di (şāḳḳ u girān k.) 171b/14

k.-diler 102b/4, 110a/7, 119a/5, 120a/5, 129b/8, 145a/17, 176b/10, 180a/5

k.! 151a/6

k.-ip 100b/6, 101a/10, 101b/9, 103b/9, 104a/10, 104b/3, 104b/4, 108a/17, 109a/6, 109b/12, 111a/14, 112a/2, 115a/15, 115a/16, 118a/8, 118b/11, 118b/14, 119a/11, 121a/5, 121a/12, 123b/8, 123b/13, 125a/14, 126a/7, 127b/16, 128a/3, 128a/14, 129a/3, 129b/5, 132a/11, 133a/17, 133b/11, 137b/6, 142a/15, 143a/10, 144b/14, 145a/1, 147b/1, 148b/2, 149a/2, 149a/6, 150b/6, 150b/15, 151a/3, 154b/3, 161a/3, 161a/17, 162a/3, 165a/7, 168b/16, 169b/3, 172a/14, 173a/7, 174b/6, 175b/17, 176a/10, 177a/2, 178b/17, 179a/2, 179a/11, 179b/14, 183a/15, 184a/8, 184b/16, 186a/5, 186b/13, 188a/2, 188a/8, 190b/1, 190b/8, 190b/12, 194b/12, 195b/1, 197a/14

k.-ip (beteng k.) 142b/8, 147b/7

k.-ip ér- 102b/6

k.-ip dur-ur ér- 127b/4, 149a/5, 198b/4

k.-iben 154b/2

k.-gende 112a/7, 173a/6

k.-ürde 130b/14

k.-gen 108b/8, 109b/5, 146b/10

k.-gendin 132a/15

k.-gendin beri 135a/6

k.-gendin soŋ 100b/2

k.-gendin soŋra 116b/9, 119a/4, 129a/8, 143b/7

k.-ür 133b/13, 140b/14

k.-güsi dur- 137a/2

k.-e tur- 174b/13

k.-e tur-ġan 166b/4

k.-e al- 186b/1

k.-medi 148a/10, 178b/10

k.-mediler 101b/13, 122a/8, 174b/11

k.-meyin 106a/16

k.-mesdin burun 194b/15

k.-mesdin burun ér- 110a/6

kéliş Geliş

k. (barış) 105a/13

kélmek(g) Gelmek

k.+i 155a/7

kéltür- Getirmek

k.-ür ér- 101a/14

k.-dük 183a/11

k.-di 100b/4, 104a/2, 106b/13, 113a/11, 118a/5, 198b/2

k.+diler 160b/8, 176a/4

k.-gey 133b/9

k.+geyler 173b/8

k.-seŋ 149a/9

k.-üp 104b/12, 113b/10, 119b/8, 122b/10, 122b/11, 122b/16, 131a/15, 132b/8, 133b/3, 139a/9, 143a/7, 146b/1, 173a/8, 193b/13, 200a/6

k.-üp dur- 110b/14, 122b/9, 122b/13, 127b/12, 173b/12, 174a/10, 175a/14, 177a/4, 180a/2, 193b/12, 199b/16

k.-üp dur-ur ér- 173a/5

k.-gen 179b/14

k.-gen dék192b/6

k.+ni (ḫaber k.) 101b/2

k.-ürge 174a/17

k.-e alma- 125a/12, 127a/8, 130b/8, 132b/5, 133b/8, 179b/4, 186a/14, 193b/7

k.-medi (ḫātır+ıġa k.) 138b/16

kéme Gemi

k. 148b/16, 149a/1, 191a/14

k. bile 103a/15, 108b/9, 109b/1, 200a/13

k.+ge 149a/1

k.+ler bile 149a/2, 196b/9

k.+lerġa 196b/10

kéŋeş İştişare, karşılıklı fikir alış verişi

k. ḳıl- 110b/6

k.+i bile 180a/3

kérek Gerek, lazım

k.+dür 135b/13, 135b/13

kéreklik Gerekli, lazım

k. durur 135b/10

kés- Kesmek

k.-ip 109a/8, 148a/2, 150b/13

kések Katı toprak parçası

k. (taş ve k.) 142b/12

k. bile (taş ve k.) 163b/2

k. sal- (taş ve k.) 178a/14

késil- Kesilmek

k.-gen 184a/1, 193a/15

késmek Kesmek

k.+ge (iz) 110b/17

késtür- Kestirmek

k.-üp 182b/14

két- Gitmek

k.-ti 102b/17, 130a/3

k.-tiler 100b/13

k.-eli 174b/9

k.-geli 183b/1

k.-erge 148b/14, 183b/2

k.-gen 182b/4

k.+gendin soŋra 108b/12, 151b/11

k.-geni 121b/17, 126a/9, 128a/5

k.-ip dur- 110b/16

k.-megey 136a/1

k.-mesün! 155a/16

kétür- Getirmek

k.! 156b/1, 150a/10

kéy- Giymek

k.-ip 150a/13

k.-e alma- 143a/13

kéy(i)n Sonra; arka

k. baḳ- (k.-may) *Arkaya bakmak* 187a/16

k. tart- (k.-ıp) *Geri çekilmek* 148a/12

k.+idin 180a/14, 180b/3, 182b/2, 182b/4, 187a/17

k.-rek 145a/7

kéyür- Giydirmek, sokmak

k.-di 128a/17, 147a/11

k.-gey 141a/10

k.-üp 104b/11, 177b/10

k.-medi 138b/14

ḳıble < *Ar.* Kâbe'nin bulunduğu taraf; Güney

ḳ. 109b/3, 162a/17

ḳ. bile 194a/10

ḳ.+niŋ 194a/9

ḳ.+ġa 180b/4

ḳ.+siġa 194a/4

ḳ.+side 119a/13

Ḳıbṭî < *Ar.* Kıptî, eski Mısırlı; Ḳıptîlerle ilgili

Ḳ.+niŋ (hātur-ı Ḳ.) *Eski Mısır takvimine ait aylarından biri* 189a/8

ḳıçḳur- Bağırmak, çağırmak, seslenmek

ḳ.-dı 109a/11

ḳıdvetü'l-etḳıyā < *Ar.* Takva sahiplerinin önde geleni

ḳ. 108a/7

ḳıdvetü'l-evliyā < *Ar.* Velilerin önde geleni

ḳ. 129b/11

ḳıdvetü'l-ḫavāḳīn < *Ar.+T.* Hakanların önderi

ḳ. 157b/9

ḳıdvetü'l-kāmilīn < *Ar.* Kâmil insanların önde geleni

ḳ. 137a/5

ḳıdvetü's-selāṭīn < *Ar.* Sultanların önderi

ḳ. 177a/15

ḳıl- Kılmak, yapmak

ḳ.-ur-men (iḥsās ḳ.) 135b/11

ḳ.-ur-men (müşāhede ḳ.) 102b/11

ḳ.-ur-sen (ḳ. ... maḳām) 136b/8

ḳ.-ur (āġāz ḳ.) 172b/14

ḳ.-ur (bende ḳ.) 114b/3

ḳ.-ur (bendelik ḳ.) 147b/6

ḳ.-ur (cevāhir-efşānlıġ ḳ.) 137a/12

ḳ.-ur (cevelān ḳ.) 159b/2

ḳ.-ur (cülūs ḳ.) 188b/9

ḳ.-ur (efsāne-ḫᵛānlıġ ḳ.) 146a/2

ḳ.-ur (esīr ḳ.) 114b/2

ḳ.-ur (fesāne-ṭırazlıġ ḳ.) 138a/11

ḳ.-ur (ḥareket ḳ.) 166a/7

ḳ.-ur (hem-serlik ḳ.) 192b/13

ḳ.-ur (ḥikāyet-güzārlıġ ḳ.) 188b/9

ḳ.-ur (ḫilāf ḳ.) 172a/11

ḳ.-ur (iḫtilāf ḳ.) 172a/11

ḳ.-ur (iḫtiyār ḳ.) 114b/14

ḳ.-ur (ḳ. imtinā‘) 142a/2

ḳ.-ur (ḳ. ... intiḳāl) 131b/13

ḳ.-ur (ḳ. maḥrūm) 113a/2

ḳ.-ur (meyl ḳ.) 180b/5

ḳ.-ur (müşk-efşānlıḳ ḳ.) 128a/9

ḳ.-ur (nākām ḳ.) 153b/11

ḳ.-ur (nevā-sāzlıġ ḳ.) 122a/2

ḳ.-ur (nīşār ḳ.) 114b/13

ḳ.-ur (raṭbü'l-lisān ḳ.) 168a/1

ḳ.-ur (ḳ. refʿ) 133a/13

ḳ.-ur (rūzī ḳ.) 185a/1

ḳ.-ur (ḳ. ... ser-efgendelıġ) 123b/16

ḳ.-ur (sūd ḳ.) 142a/1

ḳ.-ur (şerr-i ẓāhir ḳ.) 131b/13

ḳ.-ur (şūḫ-cevelānlıḳ ḳ.) 126a/10

ḳ.-ur (taḥrīr ḳ.) 115a/3

ḳ.-ur (tefaḥḥuṣ ḳ.) 196a/4

ḳ.-ur (ḳ. ... vedāʿ) 143a/17

ḳ.-ur (ḳ. yārlıġ) 123b/14

ḳ.-ur (ẕikr ḳ.) 124b/3

ḳ.-ur-miz (ḫaber-dārlıḳ ḳ.) 107b/17

ḳ.-urlar (ḥiḳāyet ḳ.) 114a/11

ḳ.-urlar (iḫtilāf ḳ.) 125a/17

ḳ.-urlar (muʿaṭṭar ḳ.) 118a/13

ḳ.-urlar (rivāyet ḳ.) 144b/5

ḳ.-urlar (taḳrīr ḳ.) 106b/4

ḳ.-ur ér- (ḳ. ... bend) 109a/3

ḳ.-ur ér- (berāberlıġ ḳ.) 179a/15

ḳ.-ur ér- (cān-bāzlıḳ ḳ.) 114a/7

ḳ.-ur ér- (defʿ-i żarār ḳ.) 142b/5

ḳ.-ur ér- (intiḳāl ḳ.) 125b/1

ḳ.-ur ér- (ḳatl ü küşiş ḳ.) 102a/4

ḳ.-ur (kebāb ḳ.) 105b/17

ḳ.-ur ér- (medār ḳ.) 149b/10

ḳ.-ur ér- (muḳātele ve muḥārebe ḳ.) 131a/11

ḳ.-ur ér- (naḳl ḳ.) 122a/16

ḳ.-ur ér- (nāle ve fiġān ḳ.) 114b/7

ḳ.-ur ér- (ʿöẕrin ḳ.) 114a/8

ḳ.-ur ér- (mükemmel ve müsellaḥ ḳ.) 158b/10

ḳ.-ur ér- (raġbet ḳ.) 135a/4

ḳ.-ur ér- (rāh-zenlik ḳ.) 159b/17

ḳ.-ur ér- (ṣayd ḳ.) 134b/14

ḳ.-ur ér- (ser-efrāz ḳ.) 149a/17

ḳ.-ur ér- (ser-keşte-i bevādī̱-i ḍalālet ve āvāre-i ṣaḥārī̱-i ġavāyet ḳ.) 122a/4

ḳ.-ur ér- (ser-sebz ve reyyān ḳ.) 125b/10

ḳ.-ur ér- (sevdā-gerlik ḳ.) 140a/10

ḳ.-ur ér- (tārāc ve ġāret ḳ.) 109a/8

ḳ.-ur ér- (taḥrī̱ṣ ḳ.) 101a/9

ḳ.-ur ér- (tefaḥḥuṣ ḳ.) 134b/9

ḳ.-ur ér- (terġī̱b ve taḥrī̱ṣ ḳ.) 163b/6

ḳ.-ur ér- (ḳ. yıġ) 181a/6

ḳ.-ur ér- (zinde-gānlıġ ḳ.) 125a/9, 140a/8

ḳ.-urlar é- (ḳ. ... telāş) 114a/9

ḳ.-urlar é- (ḳ. ... ī̱ṣār-ı cān) 114a/10

ḳ.-urlar ér- (müşāhede ḳ.) 167b/4

ḳ.-dum (ʿarż ḳ.) 114b/8

ḳ.-dum (mektūb ve merkūm ḳ.) 156a/16

ḳ.-dıŋ (ḳ. ... ḫām) 153b/2

ḳ.-dıŋ (ḳ. ḫurrem) 153a/16

ḳ.-dı (ḳ. ābād) 157a/17

ḳ.-dı (ḳ. ... ʿadl ü dād) 171b/1

ḳ.-dı (ʿafv ḳ.) 132b/7

ḳ.-dı (aġāz ḳ.) 131b/2

ḳ.-dı (ārāste ḳ.) 169b/4, 193a/10

ḳ.-dı (ʿarż ḳ.) 183b/4, 199b/4

ḳ.-dı (atalıḳ ḳ.) 138a/6

ḳ.-dı (ʿaṭf-ı ʿinān ḳ.) 174b/10

ḳ.-dı (āvvāre ḳ.) 187b/6

ḳ.-dı (ḳ. ... ʿayān) 185b/1

ḳ.-dı (behre-mend ḳ.) 127a/17

ḳ.-dı (behremend-i devlet ve kām-yāb-ı şervet ḳ.) 101b/3

ḳ.-dı (ber-pā(y) ḳ.) 169b/15, 197b/11

ḳ.-dı (ber-ṭaraf ḳ.) 165b/3

ḳ.-dı (binā ḳ.) 135a/12

ḳ.-dı (ḳ. bisyār) 155a/4

ḳ.-dı (buzmaḳ vaʿdesin ḳ.) 121a/2

ḳ.-dı (ḳ. ... bülend) 184b/3

ḳ.-dı (cemʿ ḳ.) 159b/14

ḳ.-dı (cevelān-gāh ḳ.) 174b/4

ḳ.-dı (cülūs ḳ.) 136b/10, 137a/16, 155b/9

ḳ.-dı (daʿvet ḳ.) 115a/14

ḳ.-dı (daʿvet ve delālet ḳ.) 191b/13

ḳ.-dı (defʿ ḳ.) 157a/17

ḳ.-dı (devlet-esās ḳ.) 198a/1

ḳ.-dı (dost ve yek-cihet ḳ.) 133a/12

ḳ.-dı (emr ḳ.) 160a/14, 176b/6, 177a/1, 194b/10

ḳ.-dı (esīr ḳ.) 112b/2

ḳ.-dı (iḫtiyār ḳ.) 121b/3

ḳ.-dı (firdevs-nişān ḳ.) 113a/7

ḳ.-dı (firdevs-i rıżvān ḳ.) 110a/9

ḳ.-dı (genc-rīzlik ḳ.) 192b/11

ḳ.-dı (gevher-bār ḳ.) 136a/2

ḳ.-dı (sezā-vār ve giriftār ḳ.) 133a/1

ḳ.-dı (gülistān-ı ḫuld-ı berīn ḳ.) 191a/8

ḳ.-dı (gülistān-ı ḫuld-ı berīn ve reşk-i nigārḫāne-i çīn ḳ.) 167b/3

ḳ.-dı (gürg-aştī ḳ.) 116b/11

ḳ.-dı (ḳ. gürīz) 184a/12

ḳ.-dı (gūş-zed ḳ.) 165a/5

ḳ.-dı (ḫākister ḳ.) 163a/2

ḳ.-dı (ḫalāṣ ḳ.) 171a/2

ḳ.-dı (ḥamle ḳ.) 112b/7

ḳ.-dı (ḥareket ḳ.) 112a/4, 128b/5, 130b/7, 132b/5, 180a/9, 194b/16

ḳ.-dı (ḥāṣıl ḳ.) 117b/13, 155a/10, 161a/5

ḳ.-dı (ḳ. helāk) 150a/4

ḳ.-dı (ḳ. ... ḫırām) 155a/9

ḳ.-dı (ḫūn-rīzlik ḳ.) 184a/4

ḳ.-dı (ışrār ḳ.) 121a/11

ḳ.-dı (iḫtiyār ḳ.) 118b/17, 142a/17

ḳ.-dı (iktifā ḳ.) 159a/16

ḳ.-dı (iltimās ḳ.) 117a/7, 147a/1, 199b/1

ḳ.-dı (imdād vaʿdesi ḳ.) 118a/3

ḳ.-dı (inaḳ ḳ.) 117b/5

ḳ.-dı (intiḳāl ḳ.) 117a/13, 164a/6

ḳ.-dı (irāde ḳ.) 175b/5

ḳ.-dı (irsāl ḳ.) 199b/12

ḳ.-dı (işāret ḳ.) 114b/9, 114b/10

ḳ.-dı (iẓhār ve iʿlām ḳ.) 168b/17

ḳ.-dı (ḳabūl ḳ.) 141b/14, 164b/7

ḳ.-dı (ḳalem ḳ.) 185a/7

ḳ.-dı (ḳ. .. ḳara) 129b/16

ḳ.-dı (ḳaṣd ḳ.) 183b/7, 184b/11

ḳ.-dı (köp ḳ.) 199a/7

ḳ.-dı (kūşiş ḳ.) 106b/6

ḳ.-dı (kūtāh ḳ.) 115a/11

ḳ.-dı (leşker-gāh ḳ.) 145a/1, 174a/10

ḳ.-dı (maʿdūm ve mektūm ḳ.) 171b/1

ḳ.-dı (maḥbūs ḳ.) 125b/17, 147a/10, 165b/10

ḳ.-dı (maḫṣūṣ ḳ.) 166a/1

ḳ.-dı (maʿmūr ve ābād ḳ.) 135a/8

ḳ.-dı (maʿzūl ḳ.) 199a/5

ḳ.-dı (mebẕūl ḳ.) 176a/13

ḳ.-dı (mefḫar-ı menāzil ḳ.) 193a/4

ḳ.-dı (memdūd ḳ.) 137b/17

ḳ.-dı (memnūʿ ḳ.) 142b/13, 171b/13, 175a/16

ḳ.-dı (meʾmūr ḳ.) 169b/1

ḳ.-dı (merḥamet ḳ.) 190b/14

ḳ.-dı (meʾsūr ve maḳtūl ḳ.) 149b/8

ḳ.-dı (mevsūm ḳ.) 165b/17

ḳ.-dı (mażreb-i ḫıyām-ı iḳbāl ve maḳarr-ı bār-gāh-ı iclāl ḳ.) 174a/6

ḳ.-dı (mażreb-i ḫıyām-ı iḳbāl ve maḳarr-ı kevkebe-i iclāl ḳ.) 197b/13

ḳ.-dı (mażreb-i ḫıyām-ı meymenet-encām ve muʿasker-i ʿasākir-i nuṣret-fercām ḳ.) 167a/10

ḳ.-dı (mażreb-i ḫıyām-ı nuṣret-tezyīn ve maḳarr-ı bār-gāh-ı ẓafer-temkīn ḳ.) 179a/13

ḳ.-dı (muʿasker-i ʿasākir-i manṣūre) 180a/10

ḳ.-dı (muʿaṭṭar ḳ.) 162a/9

ḳ.-dı (muʿāvedet ḳ.) 100b/12

ḳ.-dı (muḥārebāt ḳ.) 132a/15

ḳ.-dı (muḥārebāt-ı bisyār ve muḳātelāt-ı bīşümār ḳ.) 124b/17

ḳ.-dı (muḥāṣara ḳ.) 124b/4, 131a/13, 144b/15

ḳ.-dı (muḳaffel ḳ.) 162b/10

ḳ.-dı (muḳarrer ḳ.) 146b/3, 196b/17

ḳ.-dı (muraḫḫas ḳ.) 196b/5

ḳ.-dı (musaḫḫar ḳ.) 109b/7, 130a/6, 147a/9

ḳ.-dı (mutaṣarrıf ḳ.) 175b/17

ḳ.-dı (muṭlaḳü'l-ʿinān ḳ.) 116a/9, 191a/5

ḳ.-dı (müfevvez ḳ.) 126a/4

ḳ.-dı (müfteḫir ḳ.) 113a/15

ḳ.-dı (müfteḫir ve ser-bülend ḳ.) 121a/16

ḳ.-dı (müheyyā ve āmāde ḳ.) 147a/3

ḳ.-dı (mülāzım-ı rikāb ḳ.) 193a/1

ḳ.-dı (münhedim ve bībünyād ḳ.) 159a/14

ḳ.-dı (mürācaʿat ḳ.) 160b/17, 161a/11, 162a/16, 196a/17

ḳ.-dı (müteḥaṣṣın ḳ.) 115a/17

ḳ.-dı (mütelāṭım ve müterākim ḳ.) 170a/17

ḳ.-dı (naḳl ḳ.) 183a/8

ḳ.-dı (nām-zed ḳ.) 116a/8, 121a/5, 124a/3, 126b/5, 129b/2, 131a/9, 181b/10, 196b/7

ḳ.-dı (nehżet ḳ.) 103a/11, 116b/15, 132b/2

ḳ.-dı (nüzūl ḳ.) 100b/1, 1401b/3, 169a/3, 196b/15

ḳ.-dı (pād-şāh ḳ.) 113b/10

ḳ.-dı (pertev-efgen ḳ.) 137b/11

ḳ.-dı (pīş-keş ḳ.) 183a/1

ḳ.-dı (rā'yet-efrāz-ı muḫālefet ḳ.) 169a/9

ḳ.-dı (reft āmed ḳ.) 187b/5

ḳ.-dı (reşk-i nigārḫāne-i çīn ḳ.) 200a/17

ḳ.-dı (reşk-i nigārḫāne-i çīn ve ġayret-i bostān-sarāy-ı ḫuld-ı berīn ḳ.) 178a/4

ḳ.-dı (rükūb ḳ.) 152a/12, 168b/9, 169a/15, 193a/2

ḳ.-dı (rūşen ḳ.) 151a/12

ḳ.-dı (rūşen ve müberhen ḳ.) 172a/9

ḳ.-dı (rūşen ve münevver ḳ.) 165a/2

ḳ.-dı (ṣaff-ārālıġ ḳ.) 186a/4

ḳ.-dı (sehīm ve şerīk ḳ.) 138b/3

ḳ.-dı (ser-bülend ḳ.) 124b/12

ḳ.-dı (ser-efrāz ḳ.) 113b/8, 132b/9, 165b/1, 170b/13

ḳ.-dı (seyr ḳ.) 192b/8

ḳ.-dı (sipārīş ḳ.) 142a/10

ḳ.-dı (ṣulḥ ḳ.) 145b/8

ḳ.-dı (sütūh ḳ.) 100b/7

ḳ.-dı (şāyeste ḫizmetler ve pesendīde żiyāfetler ḳ.) 167b/11

ḳ.-dı (tafvīż ḳ.) 143b/7

ḳ.-dı (taḳrīr ḳ.) 192a/1

ḳ.-dı (taḳsīm ḳ.) 187a/11

ḳ.-dı (ṭalep ḳ.) 166b/15

ḳ.-dı (ta'yīn ḳ.) 110a/14, 168a/16, 181b/17, 194a/6, 194b/3

ḳ.-dı (temhīd-i żiyāfet ḳ.) 137b/5

ḳ.-dı (tereddüd ve tecessüs ḳ.) 106a/4

ḳ.-dı (teslīm ḳ.) 142b/6

ḳ.-dı (tevaḳḳuf ḳ.) 143b/12

ḳ.-dı (tevfīz ḳ.) 113a/14, 196a/14

ḳ.-dı (ḳ. ... tīre) 155a/3

ḳ.-dı (ʿuhdeside ḳ.) 194a/8, 194a/10, 194a/12, 194a/14

ḳ.-dı (üstüvār ḳ.) 139a/4

ḳ.-dı (vaʿde ḳ.) 178b/4

ḳ.-dı (vechet-i himmet ḳ.) 172a/11

ḳ.-dı (vedāʿ ḳ.) 147a/7

ḳ.-dı (vird-i zebān ḳ.) 172a/4

ḳ.-dı (ḳ. yoḳ) 130a/2

ḳ.-dı (yörüş ḳ.) 109b/9, 130a/9, 176a/9

ḳ.-dı (zaḫm-dār ḳ.) 120b/14, 185b/14, 198b/5

ḳ.-dı (ḳ. ... żarar) 117b/10

ḳ.-dı (ḳ. zebūn) 102a/17

ḳ.-dı (ḳ. ... ẕelīl) 153b/14

ḳ.-dı ér- (tefaḥḥus ḳ.) 106a/6

ḳ.+duḳ (iḥtiyāṭ ḳ.) 105b/17

ḳ.-dılar (āgāh ḳ.) 132b/15

ḳ.-dılar (āġāz ḳ.) 133b/7

ḳ.-dılar (ʿarż ḳ.) 112a/9, 112a/10

ḳ.-dılar (āşikāre ḳ.) 195a/1

ḳ.-dılar (behremend ḳ.) 188b/5

ḳ.-dılar (berḳ-rīzlik ve ṣāʿiḳa-bāzlıḳ ḳ.) 170a/6

ḳ.-dılar (ber-pā ḳ.) 119b/2

ḳ.-dılar (cemʿ ḳ.) 110a/10

ḳ.-dılar (cüst ü cū ve tereddüd ḳ.) 160b/11

ḳ.-dılar (daʿvet ve delālet ḳ.) 191b/13

ḳ.-dılar (delālet ḳ.) 199a/15

ḳ.-dılar (dest-gīr ḳ.) 109b/4

ḳ.-dılar (esīr ḳ.) 112b/9

ḳ.-dılar (ḳ. esr ü fetḥ) 150b/7

ḳ.-dılar (firār ḳ.) 113a/4

ḳ.-dılar (iḫtiyār ḳ.) 185b/4, 186b/7, 187b/1

ḳ.-dılar (ġalebe ḳ.) 195a/17

ḳ.-dılar (ġāret ḳ.) 121b/7

ḳ.-dılar (gürg-aştī ḳ.) 140b/14

ḳ.-dılar (ḥamle ḳ.) 102b/8, 111b/9, 158b/13, 181a/11

ḳ.-dılar (ḥareket ḳ.) 110b/11

ḳ.-dılar (ḥavāle ḳ.) 142b/15

ḳ.-dılar (iltimās ḳ.) 132b/6, 192a/5

ḳ.-dılar (iḫbār ḳ.) 164b/1

ḳ.-dılar (iltimās ḳ.) 174b/7

ḳ.-dılar (istidʿā ḳ.) 161b/10, 133b/9

ḳ.-dılar (iẓhār ḳ.) 175b/8

ḳ.-dılar (ḳaṣd ḳ.) 163a/11, 174a/14, 175a/5

ḳ.-dılar (ḳıyāmet-eṣer ḳ.) 145b/1

ḳ.-dılar (maġlūb ve maḳhūr ḳ.) 194a/2

ḳ.-dılar (maḳhūr ve menkūb ḳ.) 101a/13

ḳ.-dılar (maḳtūl ve mecrūḥ ḳ.) 195b/14

ḳ.-dılar (maḳtūl ve me’sūr ḳ.) 112b/14

ḳ.-dılar (maʿrūż-ı rāy-ı ʿālem-ārāy ḳ.) 163b/14

ḳ.-dılar (menkūb ve müste’ṣal ḳ.) 108a/16

ḳ.-dılar (me’sūr ve maḳtūl ḳ.) 150a/1

ḳ.-dılar (mevsūm ḳ.) 101b/5, 116b/1

ḳ.-dılar (muʿasker ḳ.) 119a/7, 130b/1

ḳ.-dılar (muḥārebāt ve muḳātelāt ḳ.) 102a/2, 123a/4

ḳ.-dılar (muḫayyem-i ḫıyām-ı meymenet-encām ḳ.) 119a/10, 145a/15

ḳ.-dılar (muḳarrer ḳ.) 113b/7

ḳ.-dılar (muḳātele ve muḥārebe ḳ.) 123a/13

ḳ.-dılar (munṣarif ḳ.) 182a/16

ḳ.-dılar (müfevvez ḳ.) 133b/4

ḳ.-dılar (münḥarif ḳ.) 122a/6

ḳ.-dılar (mürācaʿat ḳ.) 109a/14, 110a/2, 120b/5, 178b/11, 194b/7

ḳ.-dılar (müşāhede ḳ.) 103a/1, 192a/4, 199a/13

ḳ.-dılar (nafaḳa ḳ.) 105b/2

ḳ.-dılar (nām-zed ḳ.) 105a/1

ḳ.-dılar (niṣār ḳ.) 170b/4, 192b/7

ḳ.-dılar (nüzūl ḳ.) 103a/2, 103a/17, 170b/14

ḳ.-dılar (pād-şāh ḳ.) 122b/10

ḳ.-dılar (penāh-ı ʿāfiyet ve menzil-i necāṭ ḳ.) 195b/13

ḳ.-dılar (rest-ḫīz ḳ.) 150b/10

ḳ.-dılar (rūşen ve pedīdār ḳ.) 163a/1

ḳ.-dılar (ser-efşānlıġ ve ḫūn-rīzlik ḳ.) 145a/5

ḳ.-dılar (sīrāb-ı ecel ḳ.) 186a/2

ḳ.-dılar (su’āl ḳ.) 196a/3

ḳ.-dılar (tecdīd-i ṭahāret ḳ.) 110b/4

ḳ.-dılar (teklīf ḳ.) 164b/5

ḳ.-dılar (tevaḳḳuf ḳ.) 102b/6

ḳ.-dılar (ʿubūr ḳ.) 197b/11

ḳ.-dılar (yörüş ḳ.) 110a/16, 145b/4

ḳ.-dılar (ẓāhir ḳ.) 107b/3

ḳ.-dılar (zār u tazarrūʿ ḳ.) 110b/5

ḳ.-dılar (zinde-ġānlıġ ḳ.) 124a/5

ḳ.-ġāy-miz (münhezim ḳ.) 111a/17

ḳ.-ġa-siz (ḳ.... nişīmen) 155b/8

ḳ.-ġāy (defʿ ḳ.) 144a/13

ḳ.-ġāy (dest-restlik ḳ.) 157a/4

ḳ.-ġāy (ḫaber-dār ḳ.) 162a/13

ḳ.-ġāy (ḳ. ... ḫ̆ār) 146a/13

ḳ.-ġāy (muḥāṣara ḳ.) 119a/1

ḳ.-ġāy (ḳ. ... ṣayd) 121b/1

ḳ.-ġāy (ṭaleb ḳ.) 146a/9

ḳ.-ġāy (tevbe ḳ.) 124a/16

ḳ.-ġaylar (ḫiẕmet ḳ.) 140b/15

ḳ.-ġāylar (memlū ḳ.)162b/8

ḳ.! (kūşiş ḳ) 136a/11

ḳ.! (munḳatıʿ ḳ.) 142a/13

ḳ.! (muraṣṣaʿ ḳ.) 157b/7

ḳ.-ġıl (cehd ḳ.) 136a/17

ḳ.-ġıl (mezīd ve mużāʿaf ḳ.) 136a/15

ḳ.-ġıl (muʿāvedet ḳ.) 108a/11

ḳ.-ġıl (riʿāyet ḳ.) 136a/16

ḳ.-sun (ḳ.maʿāş) 151a/8

ḳ.-sam (cebhe-sāylıḳ ḳ.) 151b/3

ḳ.-sam (īṣār ḳ.) 103b/13

ḳ.-sam (ṭaleb ḳ.) 147a/2

ḳ.-saŋ (nażar ḳ.) 153b/12

ḳ.-sa (ʿayān ḳ.) 109a/5

ḳ.-sa (cilve ḳ.) 168a/17

ḳ.-saŋız (refʿ ḳ.) 199b/9

ḳ.-saŋız (tevaḳḳuf ḳ.) 176a/14

ḳ.-sa (ḳ. dostlıġ) 142a/1

ḳ.-sa (iẓhār-ı ḥācet ḳ.) 114a/5

ḳ.-sa (ḥareket ḳ.) 164a/3

ḳ.-sa (ḳ. kerem) 110a/3

ḳ.-sa (pertev-efgenlıġ ḳ.) 161b/12

ḳ.-sa (rükūb ḳ.) 158b/9

ḳ.-sa (sitem ḳ.) 171b/17

ḳ.-sa (ḳ. ... vedāʿ) 142a/2

ḳ.-salar (ḳadem-rence ḳ.) 199b/2

ḳ.-salar (münevver ḳ.) 151b/5

ḳ.-adur-men (tertīb ḳ.) 106b/10

ḳ.-ġalı (muʿāvedet ḳ.) 107b/11

ḳ.-alı (ḥamle ḳ.) 111a/17

ḳ.-ıp (ʿāciz ḳ.) 132a/6

ḳ.-ıp (ʿafv ḳ.) 118a/5

ḳ.-ıp (āgāz ḳ.) 118a/8, 125b/13, 166a/9

ḳ.-ıp (āheng ḳ.) 139b/13

ḳ.-ıp (aġmāz ḳ.) 139a/1

ḳ.-ıp (ārāste ḳ.) 120a/10, 191b/2

ḳ.-ıp (ʿarbede-sāzlıḳ ḳ.) 138b/15

ḳ.-ıp (ḥużūr-ı arżānī ḳ.) 182b/13

ḳ.-ıp (ʿaṭf-ı ʿinān ḳ.) 177b/6, 196a/11

ḳ.-ıp (ḳ. ... ʿayān) 150a/12

ḳ.-ıp (ḳ. ʿarż-ı ridā ve sübhā) 140b/1

ḳ.-ıp (ʿavd ḳ.) 152b/14

ḳ.-ıp (āvvāre ḳ.) 173a/8

ḳ.-ıp (ḳ. ... ʿayān) 195b/8

ḳ.-ıp (ʿazl ḳ.) 140a/5, 197a/17

ḳ.-ıp (behre-mend ḳ.) 136a/10

ḳ.-ıp (behre-ver ḳ.) 108a/2

ḳ.-ıp (ḳ. bendelik) 151a/4

ḳ.-ıp (ber-pā ḳ.) 115a/16, 130a/5

ḳ.-ıp (bīpervālıḳ ḳ.) 181a/16

ḳ.-ıp (būse ḳ.) 142b/6

ḳ.-ıp (cebhe-sāylıḳ ḳ.) 174b/7

ḳ.-ıp (ḳ. cehd) 187b/15

ḳ.-ıp (cehd ü kūşiş ḳ.) 152b/3

ḳ.-ıp (cemʿ ḳ.) 106a/2, 149a/1, 149b/6, 155a/12, 156b/2, 163a/17, 167b/8

ḳ.-ıp (cevelān ḳ.) 193a/17

ḳ.-ıp (ḳ. ... cilve-gāh) 169b/5

ḳ.-ıp (cülūs ḳ.) 147a/10, 157a/14

ḳ.-ıp (cür'et ḳ.) 149b/16

ḳ.-ıp (cüst ü cūy ve tereddüd ḳ.) 156a/15

ḳ.-ıp (çāk ḳ.) 162b/11

ḳ.-ıp (dāḫil ḳ.) 125b/16, 198b/10

ḳ.-ıp (ḳ. ... daʿvā) 169b/17

ḳ.-ıp (daʿvet ḳ.) 140b/6

ḳ.-ıp (dest-gīr) 100b/15, 104b/2, 139a/6, 150b/14

ḳ.-ıp (ḳ. dest-gīr) 160b/7

ḳ.-ıp (dest-gīrlik ḳ.) 185a/12

ḳ.-ıp (dil-nüvāzlıḳ ḳ.) 104a/10

ḳ.-ıp (dūr-endīşlik ḳ.) 161b/9

ḳ.-ıp (élçi ḳ.) 171a/3

ḳ.-ıp (emr ḳ.) 196a/14

ḳ.-ıp (ercmend ḳ.) 137b/12

ḳ.-ıp (esīr ḳ.) 110b/14, 178b/1, 193b/12, 198b/2

ḳ.-ıp (ḳ. ... faḫr) 151b/17

ḳ.-ıp (ḳ. fāş) 193b/1

ḳ.-ıp (feṯḥ ḳ.) 108a/17, 125a/1

ḳ.-ıp (firdevs-tezyīn ḳ.) 151a/11

ḳ.-ıp (füzūn ḳ.) 163a/7

ḳ.-ıp (ġalebe ḳ.) 102a/3, 120b/5, 181a/12

ḳ.-ıp (ġāret ḳ.) 101a/14

ḳ.-ıp (ḳ. ġāret) 176b/15

ḳ.-ıp (ġāret ve tārāc ḳ.) 160b/4, 166b/5

ḳ.-ıp (ġarḳ-ı girdāb ḳ.) 197b/17

ḳ.-ıp (ġarḳa ḳ.) 154b/11

ḳ.-ıp (ġayret ḳ.) 109b/10

ḳ.-ıp (gerden-keşlik ḳ.) 102a/13

ḳ.-ıp (ḳ. gül) 163a/5

ḳ.-ıp (gül-şen ḳ.) 157b/4

ḳ.-ıp (gümān ḳ.) 141a/13, 145b/3, 195a/15

ḳ.-ıp (ḳ. ... güẕer) 195b/7

ḳ.-ıp (ḫaber-gīrlik ḳ.) 101a/15

ḳ.-ıp (ḫalʿ ḳ.) 113b/9

ḳ.-ıp (ḳ. ḥaml) 153b/1

ḳ.-ıp (ḥamle ḳ.) 182a/9, 183b/15, 186a/12, 195b/5

ḳ.-ıp (ḳ. ḥamle) 195b/5

ḳ.-ıp (ḥarāmīlıḳ ḳ.) 100b/14

ḳ.-ıp (ḥareket ḳ.) 102a/1, 120a/8, 127a/4, 190b/6

ḳ.-ıp (ḫāric ḳ.) 133a/17

ḳ.-ıp (ḥāṣıl ḳ.) 106b/13

ḳ.-ıp (ḥavāle ḳ.) 184b/14

ḳ.-ıp (ḳ. ... ḫavf-ı ṭāk) 111a/10

ḳ.-ıp (ḥayret ḳ.) 198a/5

ḳ.-ıp (hicret ḳ.) 104a/6

ḳ.-ıp (ḥimāyet ḳ.) 104b/9

ḳ.-ıp (ḫurrem ḳ.) 138a/13

ḳ.-ıp (ḫurūc ḳ.) 118a/6, 147a/13

ḳ.-ıp (hücūm) 112b/16, 118a/1, 123a/14, 142b/3, 142b/16, 144a/13, 148a/11, 148a/14, 149b/17, 199a/14

ḳ.-ıp (ḫiẕmetler ḳ.) 103a/15

ḳ.-ıp (ıṣrār ḳ.) 145b/9, 161a/15

ḳ.-ıp (iḥtirāz ḳ.) 132b/15

ḳ.-ıp (iḫtiyār ḳ.) 105a/16, 158a/2

ḳ.-ıp (iltimās ḳ.) 146b/15, 166b/13

ḳ.-ıp (iltizām ḳ.) 181b/17

ḳ.-ıp (imdād va'desi ḳ.) 106b/8

ḳ.-ıp (imdād ve iʿānet va'desi ḳ.) 169a/8

ḳ.-ıp (ḳ. ... irādet) 185b/11

ḳ.-ıp (irsāl ḳ.) 166b/13

ḳ.-ıp (ḳ. irtiḥāl) 105a/3

ḳ.-ıp (istiḳbāl ḳ.) 103b/10, 104a/7, 130b/7

ḳ.-ıp (istikşāf ḳ.) 126a/1

ḳ.-ıp (istimālet vaʿdesi ḳ.) 131a/8

ḳ.-ıp (istirdād ḳ.) 137b/17, 166b/14, 171a/2, 173b/8

ḳ.-ıp (istirdād ve müṭālebe ḳ.) 165b/10

ḳ.-ıp (iṭāʿat ḳ.) 173a/1

ḳ.-ıp (izdiḥām ḳ.) 192a/1

ḳ.-ıp (ḳ. ... iẓhār-ı cān-bāzlıġ) 193a/12

ḳ.-ıp (ḳabūl ḳ.) 133b/10, 161a//4, 199b/3

ḳ.-ıp (ḳ. kām-baḫş) 165b/5

ḳ.-ıp (ḳ. ... ḳaṭʿ-ı ḥayāt) 195b/6

ḳ.-ıp (ḳaṭʿ-ı menāzil ḳ.) 200a/9

ḳ.-ıp (ḳaṭʿ-ı menāzil ve ṭayy-ı merāḥil ḳ.) 143b/13

ḳ.-ıp (ḳaṭʿ-ı mesāfet ḳ.) 128b/8, 181b/15

ḳ.-ıp (ḳatl-i ʿamm ḳ.) 144b/8

ḳ.-ıp (ḳatl u küşiş ḳ.) 126b/13

ḳ.-ıp (ḳatl u tārāc ḳ.) 175b/6

ḳ.-ıp (ḳ. ḳatl u tārāc) 160b/6

ḳ.-ıp (kéŋeş ḳ.) 110b/6

ḳ.-ıp (kerem ve tevāżuʿ ḳ.) 136a/14

ḳ.-ıp (ḳ. ... kesb-i fażāyil) 158a/3

ḳ.-ıp (köç-ber-köç ḳ.) 187a/12

ḳ.-ıp (ḳ. künd) 185b/13

ḳ.-ıp (kūşiş ḳ.) 134a/1, 138a/17

ḳ.-ıp (kūtāh ḳ.) 171/16

ḳ.-ıp (ḳ. ... lāciverdî) 167a/17

ḳ.-ıp (leşker-gāh ḳ.) 148a/5

ḳ.-ıp (maġlūb ve menkūb ḳ.) 177b/1

ḳ.-ıp (maġlūl ve muḳayyed ḳ.) 173b/13

ḳ.-ıp (maġlūl ve müselsel ḳ.) 170b/8

ḳ.-ıp (maḳhūr ve müste'ṣal ḳ.) 106b/3, 110a/2, 160b/4, 177b/14, 198a/14

ḳ.-ıp (maḳhūr ve menkūb ḳ.) 117b/7

ḳ.-ıp (maḳtūl ḳ.) 183a/7

ḳ.-ıp (maḳtūl ve me'sūr ḳ.) 113a/8

ḳ.-ıp (maṣaff ḳ.) 148b/4

ḳ.-ıp (maṣḥūb ḳ.) 119a/6, 123a/2, 147b/16, 177a/17

ḳ.-ıp (maʿṭūf ḳ.) 177b/4

ḳ.-ıp (maʿzūl ḳ.) 138b/13

ḳ.-ıp (ḳ. ... meftūn) 153b/9

ḳ.-ıp (mesdūd ḳ.) 133b/13

ḳ.-ıp (mesrūr ve ḫoş-ḥāl ḳ.) 196b/5

ḳ.-ıp (me'sūr ve maġlūl ḳ.) 116b/17, 124a/9

ḳ.-ıp (me'sūr ve maḳhūr ḳ.) 125a/2

ḳ.-ıp (me'sūr ve maḳtūl ḳ.) 127b/1

ḳ.-ıp (meşġūl ḳ.) 163b/1

ḳ.-ıp (me'vid ḳ.) 110a/15

ḳ.-ıp (ḳ. ... meydān-neverd) 169b/5

ḳ.-ıp (mihmāndārlıḳ ḳ.) 103b/6, 146a/9

ḳ.-ıp (maḳarr-ı kevkebe-i nuṣret-intiẓām ḳ.) 193b/16

ḳ.-ıp (muʿasker ḳ.) 119b/12, 123a/6, 128b/11, 129b/10, 130b/5

ḳ.-ıp (muʿasker-i hümāyūn ḳ.) 198a/2

ḳ.-ıp (muʿazzez ve mükerrem ḳ.) 147/4

ḳ.-ıp (muḫālefet ḳ.) 109b/13

ḳ.-ıp (muḥārebe ḳ.) 120b/13, 133a/16, 176b/5

ḳ.-ıp (muḥāṣara ḳ.) 130a/6, 131b/5, 145a/12

ḳ.-ıp (muḫayyem-i ḫıyām-ı meymenet-encām ḳ.) 123a/3

ḳ.-ıp (muḥkem ve üstüvār ḳ.) 151b/8

ḳ.-ıp (muḳaddemetü'l-ceyş ḳ.) 169a/16

ḳ.-ıp (muḳarrer ḳ.) 169b/13, 191a/6, 194a/7

ḳ.-ıp (muḥārebāt ve muḳātelāt) 100b/10

ḳ.-ıp (munça işler ḳ.) 109b/12

ḳ.-ıp (musaḫḫar ḳ.) 101a/16, 107b/15, 112a/2, 127a/15

ḳ.-ıp (muṣālaḥa ḳ.) 121b/16, 161a/13

ḳ.-ıp (muṭālebe ḳ.) 113b/6, 139a/11

ḳ.-ıp (muṭīʿ ve maḥkūm ḳ.) 140b/7

ḳ.-ıp (muvāfaḳat ḳ.) 105b/15

ḳ.-ıp (müdārā ḳ.) 105a/8, 181b/6

ḳ.-ıp (müheyyā ḳ.) 113b/15, 118b/8

ḳ.-ıp (müheyyā ve āmāde ḳ.) 194a/5

ḳ.-ıp (mülāzım-ı rikāb ḳ.) 183b/5

ḳ.-ıp (mülāzım-ı rikāb-ı hümāyūn ḳ.) 180a/14

ḳ.-ıp (mümtāz ve ser-efrāz ḳ.) 142a/9

ḳ.-ıp (münhezim ḳ.) 147a/15, 181a/9, 196a/17

ḳ.-ıp (münḳasım ḳ.) 180b/7

ḳ.-ıp (münḳaṭıʿ ḳ.) 127b/12, 163a/13

ḳ.-ıp (mürācaʿat ḳ.) 113a/7, 113b/13, 199b/13

ḳ.-ıp (müṣādere ḳ.) 143a/6

ḳ.-ıp (müṣālaḥa ḳ.) 192b/15

ḳ.-ıp (müstaẓhir ḳ.) 143b/6

ḳ.-ıp (müste'ṣal ḳ.) 181b/4

ḳ.-ıp (müşāhede ḳ.) 111b/11, 158b/12, 182b/11, 183b/7, 183b/14, 195b/2

ḳ.-ıp (müşāyaʿat ḳ.) 147a/6

ḳ.-ıp (mütābaʿat ḳ.) 119a/8

ḳ.-ıp (müteferriḳ ḳ.) 176a/17

ḳ.-ıp (mütemekkin ḳ.) 122b/12

ḳ.-ıp (müttefiḳ ḳ.) 109a/7, 149b/11

ḳ.-ıp (nāliş ḳ.) 111b/7

ḳ.-ıp (naṣb ḳ.) 200a/3

ḳ.-ıp (nam-zed ḳ.) 121b/9, 177a/11

ḳ.-ıp (nehżat ḳ.) 123b/1, 124b/4, 126a/12, 158b/6, 167a/9, 179a/12, 196b/14

ḳ.-ıp (neẓāre ḳ.) 118b/1

ḳ.-ıp (ḳ. ... nişāne) 101a/1

ḳ.-ıp (nişāne ḳ.) 170a/3

ḳ.-ıp (nişīmen ḳ.) 105a/4

ḳ.-ıp (nizāʿ ḳ.) 146a/5

ḳ.-ıp (nöker ḳ.) 200a/6

ḳ.-ıp (nūş ḳ.) 136b/5

ḳ.-ıp (nüzūl ḳ.) 141b/11, 161a/2, 191b/8

ḳ.-ıp (nüzūl-ı iclāl ḳ.) 126b/3

ḳ.-ıp (olca ḳ.) 173b/2, 182b/17

ḳ.-ıp (ʿöẕr ve bahāneler ḳ.) 122a/12

ḳ.-ıp (pendler ḳ.) 122b/2

ḳ.-ıp (perīşān ḳ.) 160b/8

ḳ.-ıp (perīşān ve müteferriḳ ḳ.) 184b/5

ḳ.-ıp (peydā ḳ.) 178b/3

ḳ.-ıp (pīş-destlik ḳ.) 117b/12

ḳ.-ıp (pīş-nihād-ı ḫāṭır ḳ.) 132b/12, 190a/9

ḳ.-ıp (pīş-nihād-ı ḫāṭır-eşref ḳ.) 161b/4

ḳ.-ıp (pürsiş ḳ.) 146b/6

ḳ.-ıp (redd-i meẓālim ḳ.) 140a/15

ḳ.-ıp (reft ü āmed ḳ.) 140a/14

ḳ.-ıp (rıḥlet ḳ.) 152b/17

ḳ.-ıp (riʿāye ḳ.) 124a/13, 171b/9

ḳ.-ıp (rükūb ḳ.) 104a/4, 160a/4, 161a/10, 162a/6, 167a/12, 174b/4, 197a/10

ḳ.-ıp (rūşen ḳ.) 198a/7

ḳ.-ıp (ṣāḥib-ḥirmān ḳ.) 189a/1

ḳ.-ıp (ṣarf-ı ʿinān ḳ.) 199b/11

ḳ.-ıp (saʿy u kūşiş ḳ.) 125a/10, 171b/3

ḳ.-ıp (selḫ ḳ.) 105b/12, 106a/7

ḳ.-ıp (senbūse ḳ.) 106a/10

ḳ.-ıp (ser-efrāz ḳ.) 113a/13, 121a/16

ḳ.-ıp (ḳıl-ıp ... ser-endāzlıġ) 162a/4

ḳ.-ıp (ser-keşlik ḳ.) 109b/9

ḳ.-ıp (ser-sebz ḳ.) 121b/6

ḳ.-ıp (seyr ḳ.) 101a/14

ḳ.-ıp (şehīd ḳ.) 133b/7

ḳ.-ıp (şikār ḳ.) 170b/15

ḳ.-ıp (sipāriş ḳ.) 103a/5

ḳ.-ıp (sipehsālar ḳ.) 112a/6

ḳ.-ıp (ṣulḥ ḳ.) 116a/9

ḳ.-ıp (ṣuʿūd ḳ.) 163a/2

ḳ.-ıp (süstlıḳ ḳ.) 172a/17

ḳ.-ıp (şāmil ḳ.) 192b/5

ḳ.-ıp (şefāʿat ḳ.) 170b/6

ḳ.-ıp (şefeḳat ḳ.) 169a/1

ḳ.-ıp (taḫt u tāz ḳ.) 169b/1

ḳ.-ıp (taṭbīk ve taṣḥīḥ ḳ.) 156a/16

ḳ.-ıp (taḳsīm ḳ.) 124b/16, 160b/13, 166b/7, 189a/6

ḳ.-ıp (taʿyīn ḳ.) 103a/8, 113a/5, 120b/2, 128b/10, 132a/10, 167a/7, 169b/13, 174a/2, 180b/1, 190a/11, 191a/16, 192b/3

ḳ.-ıp (teʿāḳub ḳ.) 112b/1, 112b/6, 113a/6, 115b/16, 123a/11, 127a/9, 127a/17, 179b/6, 183a/5, 185b/5, 193b/9, 195b/13

ḳ.-ıp (ḳ. ... teʾdīb) 152a/5

ḳ.-ıp (teferrüs ḳ.) 102b/9, 164a/15, 174b/15

ḳ.-ıp (tefvīż ḳ.) 111b17, 130b/3, 140a/6, 149b/5

ḳ.-ıp (ḳ. ... tek ü pūy) 185b/10

ḳ.-ıp (teḳāżā-yı muṣālaḥa ḳ.) 151b/1

ḳ.-ıp (temāşā ḳ.) 180b/12

ḳ.-ıp (temekkün ḳ.) 137a/10

ḳ.-ıp (tereddüt ḳ.) 120a/13

ḳ.-ıp (terġīb ve taḥrīs ḳ.) 141b/12

ḳ.-ıp (ḳ. terk-i cihān) 154b/17

ḳ.-ıp (tesḫīr ḳ.) 154a/2

ḳ.-ıp (tevaḳḳuf ḳ.) 110a/10, 119a/1, 143b/15, 176b/17, 180a/6, 192a/5, 196b/11

ḳ.-ıp **(tevbīḫ ve ser-zenīş ḳ.)** 191b/15

ḳ.-ıp (tevekkül ḳ.) 111a/17

ḳ.-ıp (ṭulūʿ ḳ.) 183a/15

ḳ.-ıp (ʿubūr ḳ.) 117b/3, 124b/6, 127a/2, 180a/9, 190a/13, 196a/1

ḳ.-ıp (ʿurūc ḳ.) 164b/15, 170a/4

ḳ.-ıp (ḳ. ... üstādlıġ) 198a/7

ḳ.-ıp (yaġma ve tārāc ḳ.) 120b/5

ḳ.-ıp (yār ḳ.) 173a/15

ḳ.-ıp (yörüş ḳ.) 126b/6, 174a/14, 178b/12

ḳ.-ıp (ẓāhir ḳ.) 126b/10

ḳ.-ıp (zaḫm-ı çüst ḳ.) 184b/16

ḳ.-ıp (zaḫm-dār ḳ.) 174a/12

ḳ.-ıp (zer-efşānlıġ ḳ.) 188b/3

ḳ.-ıp (ḳ. zīb-i tāc) 151a/2

ḳ.-ıp (ḳ. zīb-gāh) 189a/17

ḳ.-ıp (zīr ü zeber ḳ.) 102a/6

ḳ.-ıp (ẓuhūr ḳ.) 159b/16

ḳ.-ıp (zūr ḳ.) 145a/7

ḳ.-ıp ér- (cān-bāzlıġ ḳ.) 113b/8

ḳ.-ıp ér- (miʿād ḳ.) 118b/13

ḳ.-ıp ér- (munżamm) 134a/17

ḳ.-ıp ér- (leşker-gāh ḳ.) 130b/2

ḳ.-ıp+dur (ḳ. ... ʿāşikār) 129b/14

ḳ.-ıp+durlar (ʿarż ḳ.) 187a/2

ḳ.-ıp dur- (āġāz ḳ.) 187a/3

ḳ.-ıp dur- (ʿaṭf-ı ʿinān ḳ.) 187a/8

ḳ.-ıp dur- (behişt-nişān ḳ.) 190b/7

ḳ.-ıp dur- (ḥareket ḳ.) 187a/12

ḳ.-ıp dur- (ḫalāṣ ḳ.) 126a/2

ḳ.-ıp dur- (ictimāʿ ḳ.) 176a/5

ḳ.-ıp dur- (leşker-gāh ḳ.) 132a/11

ḳ.-ıp dur- (menʿ ḳ.) 148a/9

ḳ.-ıp dur- (raṭbü’l-lisān ve vird-i zebān ḳ.) 177b/11

ḳ.-ıp dur- (taḳsīm ḳ.) 130a/17

ḳ.-ıp dur-ur men (müyesser ḳ.) 136a/5

ḳ.-ıp dur-ur ér- (bu işni ... ḳ.) 141a/17

ḳ.-ıp dur-ur ér- (ġāret ḳ.) 137b/16

ḳ.-ıp dur-ur ér- (hem-dāstānlıġ ḳ.) 124a/12

ḳ.-ıp dur-ur ér- (irsāl ḳ.) 197b/7

ḳ.-ıp dur- ur ér- (ḳaṣd ḳ.) 129b/3

ḳ.-ıp dur-ur ér- (kūtāh ḳ.) 108b/6

ḳ.-ıp dur-ur ér- (müfevviż ḳ.) 187b/12

ḳ.-ıp dur-ur ér- (öz işin ḳ.) 117a/17

ḳ.-ıp dur-ur ér- (serāsime ve mużṭaribü'l-ḥāl ḳ.) 108b/14

ḳ.-ıp dur-ur ér- (taʿyīn ḳ.) 173a/10, 173b/7

ḳ.-ıban (ṭūfān-ı ecel) 185a/16

ḳ.-ġaç (ḳ. ... ʿayān) 175b/4

ḳ.-ġanda (şehīd ḳ.) 103b/7

ḳ.-ġanda (ʿarż ḳ.) 112a/11

ḳ.-ġanda (şürūʿ ḳ.) 156b/16

ḳ.-urġa (tenāvül ḳ.) 105b/12

ḳ.-urġa (defn ḳ.) 106a/16

ḳ.-urda (ḫurūş ḳ.) 100b/8

ḳ.-urda (pedrūd ḳ.)144b/6

ḳ.-ġan 132b/17, 109a/14, 176b/4

ḳ.-ġan (ber-bād ḳ.) 114a/12

ḳ.-ġan (ictimāʿ ḳ.) 176a/16

ḳ.-ġan (ʿimāret ḳ.) 134a/6

ḳ.-ġan (muṣālaḥa ḳ.) 157b/15

ḳ.-ġan (mürācaʿat ḳ.) 187a/17

ḳ.-ġan (pādişāhlıḳ ḳ.) 156a/12

ḳ.-ġan (rükūb ḳ.) 178a/8, 198b/13

ḳ.-ġan (taḫallüf ḳ.) 142a/4

ḳ.-ġan (tavaṭṭun ḳ.) 187b/5

ḳ.-ġan ér- (maʿzūl ḳ.) 192b/16

ḳ-ġandın soŋ 176a/2, 178a/1, 137a/17, 138a/13

ḳ-ġandın soŋra 160a/12, 146b/17

ḳ.+ġanı (ʿazīmet ḳ.) 145b/16

ḳ.+ġanı (ber-pā ḳ.) 114b/16

ḳ.+ġanı (istidʿā ḳ.) 114b/15

ḳ.+ġanı üçün (muṭlaḳü'l-ʿinān ḳ.) 146b/13

ḳ.+ġanınıŋ (müṣālaḥa ḳ.) 147b/5

ḳ.+ġanlar (iḫtiyār ḳ.) 113b/13

ḳ.+ġanlarnıŋ (bed-ḫ̌āhlıġ ḳ.) 151b/9

ḳ.+ġanlarġa (istidʿā ve istiḥżār ḳ.) 162a/12

ḳ.+urdın 141b/15

ḳ.+ġu+sı dur- 136a/17

ḳ.-a başla- 115a/6, 138b/8, 159a/11, 175b/11

ḳ.-mas (ḳ. āşiyāne) 188b/13

ḳ.-mas (fevt ḳ.) 146b/8

ḳ.-mas (güncāyiş ḳ.) 109a/15

ḳ.-mas (ḳ. ... saʿādet-mend) 133a/6

ḳ.-mas (ḳ. ... tereddüd-kār) 144a/15

ḳ.-mas (ḳ. te'sīr) 148b/1

ḳ.-madı (fāyide ḳ.) 142a/5

ḳ.-madı (ḳ. iḫtiyār) 159a/6

ḳ.-madı (iltifāt ḳ.) 166b/8

ḳ.-madı (ʿizzet ü iḥtirām ḳ.) 146a/11

ḳ.-madı (terk ḳ.) 134b/16

ḳ.-maġay-men (ferāġat meyli ḳ.) 178b/5

ḳ.-maġay (güncāyiş ḳ.) 145b/13

ḳ.-ma! (ḳ. ... iḫtiyār) 146a/12

ḳ.-ma! (ḳaṭʿ ḳ.) 136a/16

ḳ.-maġıl (iʿtimād ḳ.) 136a/6

ḳ.-maŋ (berehmen ḳ.) 155b/4

ḳ.-maŋ (külḫen ḳ.) 155b/5

ḳ.-maŋ (meʾmen ḳ.) 155b/2

ḳ.-maŋ (müzeyyen ḳ.) 155b/7

ḳ.-maŋ (nişīmen ḳ.) 155b/1

ḳ.-maŋ (ölgen ḳ.) 155b/6

ḳ.-maŋ (rūşen ḳ.) 155b/3

ḳ.-maŋ (tecāvüz ḳ.) 135b/15

ḳ.-maŋ (ḳ. zār mecbūr) 125b/6

ḳ.-masa (cān-feşānlıġ ḳ.) 112b/4

ḳ.-may (ibḳā ḳ.) 185b/8

ḳ.-may (ḳabūl ḳ.) 112a/9

ḳ.-may (ḳatl ḳ.) 112b/9

ḳ.-may (manẓūr-ı naẓar-ı iʿtibār ḳ.) 115a/6, 138b/7

ḳ.-may (meded ḳ.) 108b/1

ḳ.-may (rükūb ḳ.) 177b/8

ḳ.-may (tecāvüz ḳ.) 171b/11

ḳ.-may dur-ur ér- (irāde-i mürācaʿat ve ḳaṣd-ı muʿāvedet ḳ.) 108a/4

ḳ.-may dur-ur ér- (mükedder ḳ.) 116a/4

ḳ.-mayın (müżāyaḳa ḳ.) 114a/6

ḳ.-a alma- 105a/12, 108b/15, 112b/10, 138b/4, 145a/6, 186b/11 105b/2

ḳ.-a alma-s dur- 182a/11

ḳ.-a bilmediler 101a/10

ḳılā‘ < *Ar.* Kaleler

ḳ. 105b/2

ḳılāde < *Ar.* Gerdanlık, kolye

ḳ. 197a/2

ḳ.+siġa (iṭā‘at ḳ.) 161a/4, 123b/13

ḳ.+sidin (iṭā‘at ḳ.) 102a/13, 122b/15

ḳıldur- Yaptırmak, ettirmek

ḳ.-ur ér- 171a/15

ḳ.-dı 121a/9, 133b/12, 134a/10, 144b/16, 163b/3, 196b/12

ḳ.-up 107a/17, 137b/2, 163b/8

ḳ.-up dur- 137b/2, 159b/4, 198b/12

ḳılıç Kılıç

ḳ. 142b/16, 145a/9, 183b/17, 184a/14

ḳ. birle 193a/13

ḳ.+ı 184b/17

ḳ.+ı bile 195b/14

ḳ.+ınıŋ 183b/16

ḳ.+ın 102a/5, 144a/16, 128b/17, 184a/3, 126b/12, 145a/4

ḳ.+ıġa 185a/4

ḳ.-lar 198a/8

ḳ.-lar çék 136a/4

ḳ.-lar ur- 171b/11

ḳ. çék- 142b/13

ḳ. işlet- 186b/1

ḳ. soḳ- 162b/10

ḳ. ur- 184b/17, 185a/7

ḳılıl- Yapılmak, edilmek

ḳ.-dı (iḫrāc ḳ.) 173a/7

ḳ.-dı (müşāhede ḳ.) 169b/17

ḳ.-sa (ẕikr ḳ.) 145b/12

ḳ.-ġan ér- (müntaḫāb ḳ.) 197b/14

ḳ.-ıp ér- (yuḳarıraḳ işāreti ḳ.) 115b/10

ḳıllet < *Ar.* Azlık

ḳ. 166a/8

ḳılmaḳ Kılmak, yapmak

ḳ. (bedel ḳ.) 116a/4

ḳ. (bīşebātlıḳ ḳ.) 181b/2

ḳ. (ġam-fersā) 142a/7

ḳ. (hidāyet ḳ.) 122a/13

ḳ. (istimdād ḳ.) 103a/4

ḳ. (leşker ḳ.) 174b/4

ḳ. (mürāca'at ḳ.) 108a/12

ḳ. (müzd-verlıḳ ḳ.) 114a/17

ḳ. (olca ḳ.) 181a/4

ḳ. (süstlıḳ ḳ.) 181a/17

ḳ. (telāş ḳ.) 181a/2

ḳ. üçün (delālet) 141b/2

ḳ. üçün (ġarḳ-ı girdāb-ı belā ḳ.) 170a/16

ḳ. üçün (rūşen ḳ.) 101b/6

ḳ. üçün (sünnet ḳ.) 152b/6

ḳ.-nıŋ (şefā'at ḳ.) 141b/14

ḳ.+nı (mürāca'at) 119a/2

ḳ.+da 182a/12

ḳ.+dın (muḳābelet ve muḳāvemet ḳ.) 148b/10

ḳ.+dın (ẕikr ḳ.) 167b/15

ḳ.+dın (ẓulm ü bīdād ḳ.) 172a/2

ḳ.+ı (bülend-pāye ḳ.) 188b/7

ḳ.+ı (ḥareket ḳ.) 189b/13

ḳ.+ı (me'mūr ḳ.) 164a/9

ḳılmaḳlıḳ Kılmak eylemi

ḳ. (ʿazīmet ḳ.) 135b/10

Ḳıptıyye < *Ar.* Kıptiliğe ait, Kıptilikle ilgili

Ḳ. (tā'rīḫ-i Ḳ.) 189a/7

ḳır Kır; ormansız ağaçsız açık alanlar

ḳ. 128a/13, 185b/12, 117b/3

ḳıraġ Yan, kenar

ḳ.+ınıŋ 168b/6, 183b/3, 144a/1

ḳ.+ın 167b/2, 174a/9

ḳ.+ıġa 143b/10, 196a/12, 196b/8, 197b/9, 200a/11

ḳ.+ıda 197a/11, 128b/3, 191a/1, 170b/15, 166a/16, 127b/9

ḳ.+ıdın 147b/8

ḳıraġa Özbekçede, keskin ve uzak görüşlü kişiler için kullanılan bir sözcük

ḳ. 130b/11

ḳıran < *Ar.* Yakınlık; iki şeyin birleşmesi

ḳ. (eyle-) 198a/5

ḳırānāt < *Ar.* Yakınlıklar, birleşmeler, biraraya gelmeler

ḳ.+ı 116a/11

ḳırıl- Kırılmak; yok olmak, mahvolmak, telef olmak

ḳ.-ġanı 147b/3

ḳırḳ Kırk (Sayı)

ḳ. 101a/12, 105b/6, 108b/9, 108b/13, 108b/15, 109a/6, 113b/11, 155b/9, 158b/3, 164a/6

ḳ. éllig 172b/4, 196a/16

ḳırḳ miŋ Kırk bin (Sayı)

ḳ. 106b/9, 112a/4

ḳıṣāṣ < *Ar.* Öldüreni öldürme, yaralayanı yaralama cezası

ḳ. al- 187a/6

ḳıṣaṣ < *Ar.* Fıkralar, rivayetler, hikayeler

ḳ.+da 168b/7

ḳısm < *Ar.* Kısım, bölüm, takım

ḳ.+nı 180b/9, 180b/10, 180b/8

ḳ.+ġa 180b/7

ḳ.+ıda 125b/2

ḳ.+ın 130a/17

ḳışla- Kışı bir yerde geçirmek; seferdeki ordunun kışı geçirmek üzere yakın bir yerdeki yerleşim civarına yerleşmesi

ḳ.-p 192b/8

ḳıṭ'a < *Ar.* En az iki beyitten oluşan, gazel tarzında kafiyelenen, ancak ilk beytinin mısraları birbiriyle kafiyeli olmayan nazım şekli

ḳ. 101b/5, 105a/2, 105a/12, 106b/6, 114b/2, 115b/13, 116a/4, 116b/1, 122a/13, 133a/6, 133a/12, 137b/17, 140b/1, 141b/17, 142a/5, 144a/14, 144b/11, 146a/12, 146b/8, 152b/11, 157a/4, 158a/3, 166b/17, 178a/6, 183b/10, 188a/15, 198a/15, 199b/6

ḳıtāl < *Ar.* Vuruşma, birbirini öldürme, savaş

ḳ. (merāsim-i ḳ.) 166a/10

ḳ.+ıdın 134b/5

ḳıvām < *Ar.* Duruş, durma; direk

ḳ.-ı dīn *Dinin direği* 136a/9

ḳıyām < *Ar.* Kalkma, ayağa kalkma, ayakta durma; bir işe kalkışma; ayaklanma

ḳ. 159a/8

ḳ. körgüz- 103b/11, 104a/10, 106b/5, 106b/8, 113b/16, 114b/15, 119b/15, 121b/5, 122b/8, 132a/2, 136a/8, 136a/13, 146a/11, 146b/3, 178a/15, 185b/8, 192b/3

ḳıyāmet < *Ar.* Dünyanın sonu

ḳ. kün+i 155a/6, 185a/14

ḳ. kün+in 129b/14, 162b/17

ḳ. (ṣaḥrā-yı ḳ.) 154b/5

ḳ.+ġa (dīdār-ı) 148b/16

ḳıyāmet-eşer < *Ar.* Kıyamet gibi, muazzam

ḳ. (leşker-i ḳ.) 121b/14

ḳ. bile (leşker-i ḳ.) 134a/8, 147b/2

ḳ. ḳıl- (muʿasker-i leşker-i ḳ.) 145b/1

ḳıyāmet-iştibāh < *Ar.* Kıyamete benzeyen, gösterişli

ḳ.+ġa 177b/6

ḳıyāmet-izdiḥām < *Ar.* Kıyamet gibi kalabalık, muhteşem

ḳ. bile (kevkebe-i ḳ.) 191a/17

ḳıymet < *Ar.* Değer; bedel; şeref, onur, itibar

ḳ. üçün 106a/12

ḳ.+ini (bil-) 168a/6

ḳız Kız, kız çocuk

ḳ. 178b/1

ḳ. ér- 160b/16

ḳ.+ın 160b/7

ḳız- Çok yüksek bir sıcaklık derecesine ulaşmak; ateşlenmek, hararetlenmek; şiddetlenmek (mec.)

ḳ.-ġanda 181a/17

ḳ.-ġan 101a/3

ḳızıḳ Hararetli

ḳ. 181a/5

ḳızıl Çok kırmızı olan, parlak kırmızı

ḳ. 153b/3, 183b/17

ki < *Far.* Bağlama edatı

k. 101a/3, 101b/4, 103b/11, 103b/13, 105a/14, 106a/12, 106b/7, 107a/10, 109a/1, 111a/9, 111b/1, 112b/17, 114a/10, 114b/3, 114b/13, 115b/13, 115b/15, 117b/16, 117b/16, 120a/11, 121b/1, 123b/8, 126b/10, 126b/15, 129b/16, 129b/17, 129b/17, 130a/2, 130b/17, 131b/8, 133a/7, 133a/8, 133a/8, 136b/8, 137b/5, 139b/12, 142a/6, 144a/7, 144a/7, 144b/12, 146a/12, 148a/17, 148a/17, 148b/12, 148b/12, 150a/11, 150b/1, 150b/1, 150b/1, 150b/6, 150b/8, 151a/6, 153b/5, 153b/6, 153b/8, 153b/11, 153b/14, 154b/13, 154b/17, 155a/4, 155a/5, 155a/5, 155a/6, 155a/7, 155b/8, 157a/4, 158a/8, 158b/16, 158b/16, 159a/1, 159a/2, 159a/4, 159a/5, 160b/8, 162b/3, 163a/6, 165b/5, 165b/16, 167a/1, 167a/14, 168a/2, 168a/6, 169b/17, 170a/6, 171b/17, 171b/17, 172a/11, 178a/6, 181a/1, 182a/4, 182a/9, 183b/12, 183b/17, 184a/2, 184a/15, 184a/17, 184b/1, 184b/3, 184b/17, 185b/12, 187a/15, 187a/15, 188a/1, 188a/4, 188a/15, 188b/13, 188b/13, 190b/2, 191a/10, 191a/12, 193a/14, 193a/16, 193a/17, 193a/17, 196a/6, 198a/5, 198a/6, 198a/8, 198a/16, 198b/17

kibi Gibi

k. (āyine-i cān k.) 165b/15

k. (Enūşīrvān k.) 152a/2

k. (hecr otı k.) 163a/4

k. (mihr k.) 155a/4

k. (mihr-i raḫşān k.) 165b/15

k. (Skender k.) 151a/3

kibr < *Ar.* Büyüklük, ululuk; büyüklük taslama, yüksekten bakma

k. 138b/5

k. (sebeb-i ḳ.) 167a/2

k. (tapıp ḳ.) 120a/13

kiçik Küçük

k. 114a/1, 149a/1, 152b/4, 172a/5

k.+ler all+ıda 152a/5

kiçiklik Küçüklük

k. 152a/6

k.+de 136b/14

kifāyet < *Ar.* Yetişme, elverme; yeterlik

k.+iġa (keff-i k.) 164b/17

kilk < *Far.* Kamış kalem

k. 125b/5, 165a/11

k.+iniŋ 164a/14

kim Kimse, kim

k. (ʿuḳde-i k.) 116a/5

k.+ni 153a/17

k. (k. ki) 153b/8, 172a/11

k. (her k.) 101b/3, 102b/15, 113b/13, 121a/12, 134b/1, 171a/14

k. (hīç k.) 166b/8

k.+de (her k.) 143a/6, 114b/6

kim < *Far.* Bağlama edatı

k. 101a/12, 101b/7, 104a/10, 107b/13, 109b/2, 111a/1, 117a/8, 120a/13, 120a/16, 120b/12, 121a/16, 122a/6, 129a/9, 130a/10, 130b/12, 130b/15, 134b/1, 135a/12, 144b/10, 146a/7, 149a/8, 153b/7, 153b/9, 154a/8, 154b/8, 156b/11, 157a/3, 160a/10,

161a/9, 164a/17, 166a/7, 166a/8, 169a/5, 170a/10, 171a/5, 171a/10, 173b/13, 178b/16, 179a/15, 180b/5, 183a/8, 183a/8, 185a/10, 187a/8, 190b/14, 195a/1, 199a/6, 135a/17, 109b/15, 121b/2, 125a/16, 106b/15, 105b/10, 118b/17, 101a/10, 127a/13, 153b/7, 162b/7, 140b/14, 163a/12, 110b/15, 159a/12, 129a/14, 188b/9, 111a/16, 147a/1, 127a/2, 146b/11, 180b/6, 148b/6, 165b/7, 160a/11, 135b/5, 192b/15, 120a/16, 125b/1, 147a/13, 184b/5, 162a/11, 120b/9, 105a/13, 124b/17, 147a/1, 101a/8, 120a/17, 116a/2, 140b/3, 195a/8, 192b/14, 129a/6, 104a/5, 186b/1, 114a/4, 121a/17, 179a/16, 199a/3, 131b/12, 186b/9, 188a/13, 168a/12, 175b/8, 185b/15, 146a/2, 178a/10, 136b/4, 106b/15, 166a/9, 154a/7, 147b/6, 153b/13, 122b/10, 154a/7, 109a/9, 140a/16, 171a/8, 107b/14, 137a/12, 171b/5, 160b/16, 129a/15, 153b/16, 157b/11, 154a/6, 137a/14, 141b/10, 145a/5, 159a/3, 127a/17, 160b/14, 174a/5, 193b/11, 113b/10, 129a/4, 195a/5, 133b/9, 164b/8, 160a/7, 133b/13, 170a/14, 176b/3, 175a/13, 194a/16, 130b/15, 160b/11, 173b/7, 130b/16, 108b/10, 194a/17, 179a/10, 115b/13, 164a/12, 178b/4, 105b/6, 168a/7, 140a/3, 153a/3, 120b/11, 164a/13, 105b/8, 110a/11, 117b/17, 154a/16, 160a/14, 120b/4, 121a/14, 117a/12, 107b/8, 113a/1, 190b/3, 157b/5, 169a/11, 133b/5, 119b/5, 149a/3, 127b/3, 107a/2, 125b/2, 184b/12, 197b/14, 131a/7, 152b/10, 136b/15, 194b/6, 156b/5, 109a/8, 124b/2, 178a/1, 141a/15, 135a/13, 184b/11, 171a/9, 104b/3, 123a/13, 199a/11, 165b/17, 167a/15, 184b/10, 194b/8, 126a/16, 186b/2, 122a/10, 194b/4, 174a/1, 179a/1, 146b/15, 162a/13, 157b/1, 140a/9, 128b/13, 110a/11, 167b/16, 133b/14, 141a/2, 137a/3, 170a/2, 117b/16, 177b/14, 163b/4, 160a/8, 161a/1, 141a/3, 190b/8, 114a/3, 131b/11, 194b/13, 167a/16, 157b/7, 153b/2, 122a/2, 113b/7, 168a/11, 107a/6, 131b/6, 165b/4, 194b/14, 126a/10, 118b/13, 153b/3, 148b/15, 194a/7, 146b/4, 163a/14, 188b/16, 165b/12, 160b/10, 184b/8, 199a/9, 101a/12, 147b/9, 140a/10, 167b/15, 160a/13, 111b/9, 175b/1, 141a/8, 199b/10, 100b/1, 185b/4, 168b/6, 153a/14, 190b/6, 102a/2, 107b/12, 104a/17, 115a/3, 183b/10, 122a/2, 145a/11, 183a/17, 131b/7, 161b/16, 108b/12, 186b/11, 153a/16, 104b/15, 134a/14, 172b/5,

122a/10, 198b/17, 163b/12, 122b/16, 149b/9, 184a/4, 142b/13, 174b/8, 114b/1, 135b/9, 184a/5, 108a/13, 166b/11, 106a/8, 187b/3, 123b/11, 136a/6, 136a/7, 198b/12, 115b/10, 139a/1, 112a/12, 166b/9, 108a/11, 134b/10, 189b/5, 106a/6, 119b/13, 156a/6, 144a/12, 129b/3, 142b/11, 182b/7, 173a/16, 108a/15, 164a/1, 166b/13, 182a/11, 176a/5, 174b/8, 136a/6, 158b/1, 109b/16, 192a/14, 185a/8, 172a/4, 160b/1, 197a/8, 124a/11, 163b/9, 123a/7, 108a/14, 155a/17, 117a/1, 158a/17, 198b/4, 186b/14, 181a/7, 198b/11, 108a/14, 114b/2, 123b/12, 196a/4, 174a/14, 128a/12, 130b/14, 166b/6, 180a/17, 198b/1, 142b/5, 118b/11, 108a/8, 109a/12, 177a/1, 128a/10, 161a/16, 117a/7, 177a/8, 199b/2, 184a/3, 133a/10, 117a/16, 181a/6, 115b/9, 135a/8, 139a/8, 161b/10, 145b/12, 178b/11, 197a/13, 114a/13, 106b/9, 196a/4, 135b/8, 196a/4, 128a/9, 125a/7, 122a/13, 179b/16, 175a/5, 174a/15, 175b/14, 164a/2, 108a/10, 144b/7, 136a/9, 111b/14, 117a/10, 103b/3, 195b/17, 111a/17, 149b/5, 166b/7, 106a/5, 119a/3, 103b/2, 182a/10, 170a/12, 187a/2, 108b/17, 135a/5, 147b/17, 135a/4, 192a/8, 135b/14, 133a/4, 199b/8, 186b/15, 120a/1, 180b/2, 130b/11, 106b/4, 150a/10, 114b/7, 179b/1, 196b/9, 138a/14, 108b/4, 197a/4, 110b/5, 185a/4, 168a/16, 102b/14, 112a/13, 192a/1, 155b/11, 198b/7, 114b/8, 135b/11, 192a/5, 114b/8, 192a/6, 143b/12, 175a/6, 155b/13, 155b/14, 180b/4, 102b/11, 171b/3, 130b/11, 192a/2, 182a/13, 175b/5, 159b/12, 174b/5, 167b/9, 167a/3, 113a/9, 125a/4, 163b/14, 117a/11, 116b/16, 181b/12, 196b/7, 124a/15, 178b/13, 143a/14, 114b/4, 138a/11, 136a/3, 132a/15, 173a/11, 136a/2, 131a/5, 170b/8, 149b/15, 177a/2, 119a/8, 118a/15, 163b/17, 182b/4, 129b/13, 191b/14, 159b/14, 168a/3, 120a/2, 176a/4, 111b/5, 101a/16, 124a/7, 168a/16, 150b/3, 163a/9, 185b/9, 114b/6, 169b/16, 156a/2, 159b/4, 123a/7, 143b/2, 135b/16, 184a/7, 186b/17, 182a/17, 102b/16, 146a/13, 115b/1, 163b/17, 138b/12, 100b/10, 112a/16, 177a/6, 181a/14, 116b/3, 112a/15, 138b/11, 185a/3, 102b/17, 143a/16, 114a/10, 196a/3, 131b/13, 192b/10, 122a/17, 103b/16, 139b/4, 175b/13, 136a/16, 174a/10, 178b/7, 195b/2, 162a/14, 146b/12, 132b/13, 124b/6, 102b/10, 177a/11, 142a/7, 190a/3, 195a/17, 181a/15, 106b/12, 151b/15,

102a/10, 105b/17, 142a/10, 175a/5, 156a/11, 164b/12, 188a/14, 110a/5, 139a/13, 131a/11, 189b/17, 133a/12, 199b/1, 125b/16, 103b/13, 176a/11, 103b/14, 187b/10, 166a/17, 199a/17, 146b/1, 136a/15, 139a/13, 163a/11, 119b/10, 124a/11, 171b/2, 122b/5, 188b/4, 102a/7, 154b/15, 136b/2, 122a/16, 139b/11, 149a/11, 115a/12, 107b/17, 182a/7, 154b/15, 157b/14, 192b/13, 118b/12, 167b/17, 136b/3, 171b/2, 172b/14, 137b/14, 105b/14, 144b/7, 118a/17, 174a/6, 179a/2, 161a/11, 142a/3, 172b/14, 181a/5, 104a/1, 183a/3, 169a/7, 176a/13, 130b/2, 135a/10, 134a/10, 154b/17, 142a/1, 176a/14, 167b/6, 105b/15, 142a/2, 144b/6, 148a/13, 100b/17, 100b/17, 102a/8, 185b/16, 161a/12, 151a/14, 112a/13, 199b/1, 103b/11, 151b/2, 159b/2, 103b/10, 188b/10, 195b/7, 174a/12, 136a/11, 109a/11, 161a/14, 173a/9, 172a/7, 197a/15, 132a/5, 151b/3, 108a/6, 133a/11, 109a/12, 133a/12, 184a/13, 106b/10, 169b/11, 166b/4, 186a/11, 149b/2, 106b/9, 103b/7, 106a/2, 138a/3, 176a/10, 148a/10, 162a/5, 129b/1, 155a/8, 172b/6, 200a/3, 200a/17

kimse Kimse, kişi

k. 105b/15, 155a/8, 178b/8, 180b/16

k. (bir k.) 137b/9, 150a/6

k. (her k.) 112b/4

k. bile 129a/10, 143a/10, 143b/14, 144b/14, 145a/16, 145b/6

k.+niŋ 197b/15

k.+ni 112b/13, 115b/17, 150a/4, 166b/17, 195b/14

k.+ni (bir k.) 174a/12

k.+ġa 154a/4

k.+ge (bir k.) 114a/5

k.+lerni 105b/12

kin Arka, geri, art

k.+idin 183a/17

kīn < *Far.* Giz düşmanlık, garaz

k. (ehl-i k.) 150a/15, 158b/17

k. (tīġ-ı k.) 144a/8

kīne < *Far.* Gönülde gizlenen düşmanlık

k. 147b/13

ḳīne-güẕār < *Far.* Kin yürüten, kinci

ḳ. (sipāh-ı k.) 181b/10

ḳ. (şüceʿā-yı k.) 145a/7

ḳ. bile (leşker-i cerrār-ı k.) 128b/4

ḳ. bile (şüceʿā-yı k.) 198a/12

k.+nı (ebṭāl-ı k.) 191a/2

kīne-güzārlıġ < *Far.+T.* Kincilik

k. 192a/3

kint < *Soğd.* Kent, şehir → **kent**

k.+ler 105b/3

kir- Girmek

k.-er 191a/13

k.-di 106a/5, 111b/6, 115a/16, 118b/11, 124b/8, 133b/11, 143a/10, 145a/10, 149a/14, 155a/3, 195a/6, 196a/85

k.+diler 105b/17, 140a/16, 149a/2, 195a/12

k.-se 107b/9

k.-ip 109b/4, 109b/13, 110a/1, 113a/3, 113a/4, 113a/10, 113b/5, 114b/16, 118a/10, 119b/2, 121a/11, 126a/14, 128a/17, 132b/3, 133b/1, 133b/16, 147b/3, 147b/17, 148a/7, 150b/6, 151b/6, 159b/17, 171b/13, 178a/17, 190a/4, 192a/8, 199b/10, 199b/14

k.-ip ér- 127b/6

k.-ip dur- 120a/5, 129b/5, 130a/13, 139a/8, 148b/3, 192b/2

k.-ip dur-ur ér- 127a/13

k.-gende 149b/9

k.-günçe 198a/14

k.-gen 102a/12, 113a/3, 130a/4

k.+genlerni 195a/10

k.-e al-may 127a/12

k.-memiş dur-ur ér- 156a/14

kīr < *Far.* Erkeklik organı

k.+imġa 129a/13, 129a/17

kirām < *Ar.* Soyu temizler, ulular, şerefliler

k. (ābā-yı k.)175b/10

k. (eşrefü's-sādāt-ı k.) 137a/7

k. (rü'esā-yı k.) 101b/3

k. (ümenā-yı k.) 164a/14

k. (ümerā-yı k.) 135b/16

k.+ġa (meşāyīẖ-i k.) 134b/16

k.+dın (meşāyiẖ-i) 137a/4

k.+dın (aṣḥāb-ı k.) 114b/5

kirāmī < *Ar.* Çok şerefli, çok soylu

k. 189b/5

k. (Ḫˇāce-i k.) 189a/15

kird-gār < *Far.* Allah

k. bile (lütf-i k.) 144b/13

kirgüz- Girdirmek, sokmak

k.-di 160a/5, 102a/13, 184a/7

k.-diler 120a/3

k.-üp 158b/13, 163b/10, 165a/3, 166a/3, 176a/9, 180a/8, 191b/1, 195a/4

k.-üp dur- 130a/11, 131a/15, 142a/16, 142b/7, 174b/16, 191a/1

k.-meyin 141a/14

kirgüzmek(g) Girdirmek, sokmak

k.+i 177b/13

kiriş- Girişmek, başlamak

k.-di (es-e k.) 185b/2

k.-ti (es-e k.) 127a/6

k.-tiler (buz-a k.) 178a/12

kiriş Ok atılan yayın iki ucunu birleştiren esnek bağ, yay

k.-i (yay+ınıŋ k.) 144a/13

kirmek Girmek

k.+din 148a/9

kiryās < *Ar.* Sarayın iç avlusu, saray, eşik

k. 169a/3, 176a/1, 191a/6, 197b/17

kişi Kişi, kimse

k. 100b/4, 100b/5, 103a/16, 103b/1, 105b/7, 105b/7, 105b/14, 106a/8, 106a/16, 106b/7, 106b/9, 107a/9, 107b/8, 107b/10, 108b/11, 108b/13, 109a/9, 109a/17, 110a/11, 110a/17, 110b/7, 110b/14, 111a/4, 111a/7, 112a/8, 112b/14, 113b/7, 114a/13, 114b/5, 115a/13, 117a/16, 118b/12, 118b/14, 118b/15, 119b/6, 120a/16, 120a/17, 120a/17, 121b/2, 122a/13, 122b/5, 122b/6, 122b/8, 122b/15, 129b/2, 130b/9, 130b/9, 130b/15, 131b/11, 132a/7, 132b/17, 133a/3, 133b/9, 137b/8, 138b/8, 142a/2, 143b/11, 144a/14, 147b/14, 148a/10, 148b/15, 153b/3, 157a/2, 158b/16, 159a/3, 160a/2, 160a/6, 162a/12, 162a/16, 164b/1, 166b/15, 167b/6, 171b/5, 172b/4, 173b/13, 174b/8, 177a/12, 178a/10, 178a/13, 178b/7, 179b/2, 179b/14, 180a/15, 181a/2, 181a/13, 186a/3, 186b/7, 190b/4, 193b/14, 195a/16, 197b/14, 198b/6

k. ér-di 109a/9, 111a/7

k. ér- (şerīr ve müfettin k.) 121b/2

k. ér- (ẓarīf ve ḫoş-ṭabʿ k.) 106a/8

k. dur-ur ér- (altı yüz k.) 110a/17

k. dur-ur ér- (fāżıl ve dāniş-mend k.) 133a/3

k. dur-ur ér- (şücāʿ ve bahādır k.) 108b/11

k. bol- 119b/6, 172b/4, 177a/12

k+dür 107a/3

k.+ni 102a/6, 105b/17, 109a/6, 113a/8, 119a/15, 120b/15, 125a/2, 127a/1, 127b/1, 128b/6, 130b/11, 130b/12, 132a/17, 132b/12 , 133b/11, 141b/17, 176a/17, 182b/15, 183a/6, 183a/10, 185a/13, 186b/4

k.+ge 106a/14, 136b/3, 160b/13, 162b/13, 169b/16, 176b/5, 198a/15

k.+gedür 107a/1

k.+de 158b/17

k.+din 131b/6, 139b/11, 144a/4, 186b/8, 197b/14

k.+sin 107b/5

k.+siġa 147b/15

k.+leriġa 149b/4

k.+leridin 146b/14

k.+leridin dur-ur ér- 157b/2

k.+ler 192b/2

k.+lerġā 160b/17, 196b/4

k.+lerge 196b/12

k.+lerdin 132b/13

kişver < *Far.* İklim, memleket, vilayet, ülke

k. (emir-i) 153a/3

k.+iniŋ 172b/13, 189b/16

k.+ige 151a/4

kişver-penāh < *Far.* Ülkenin koruyucusu

k. (şāh-ı) 189a/15

kişver-siṭān < *Far.* Ülke alan, ülke ele geçiren

k. 116a/12

kitāb < *Ar.* Kitap

k. 157a/1

k.+ıŋnı 157b/5

kitābet < *Ar.* Yazı yazma, kaleme alma

k. 156a/14

kitāb-ḫ̌ānlıġ < *Ar.+Far.+T.* Kitap okuma

k. 152b/1

kitmek Gitmek

k. 135b/13, 102b/15

k.+ni 151b/10

kivür- Girdirmek, sokmak

k.-üp 189a/4

k.-geni 106b/4

kiyāset < *Ar.* Uyanıklık, anlayışlılık

k. 134a/16

k. bile (ḥuliyy-i k.) 152a/7

k. (erbāb-ı dāniş ve k.) 140a/2

k.+niŋ (aṣḥāb-ı k.)151b/14

kiymek Giymek

k. 172b/17

kiẕb < *Ar.* Yalan söyleme, yalan

k. 110b/15

ḳol Kol, el

ḳ. 159a/3

ḳ. (ḳ. sal-ıp) 182b/7

ḳ.+ġa (ḳ. tüş-ti) 181a/14

ḳ.+ıŋġa (ḳ. tüş-se) 107b/16

ḳ.+ı 144a/16

ḳ.+ınıŋ 127b/8

ḳ.+ın 165b/6

ḳ.+ın (ḳ. aç-dı) 183b/15

ḳ.+ıġa 158a/8, 182a/3,

ḳ.+ıġa (k. al-ġaç) 196a/7

ḳ.+ıġa (k. kir-gen) 113a/3

ḳ.+ıġa (k. al-ıp) 144a/17

ḳ.+ıda 145b/6

ḳ.+ıdın 136b/7, 142a/7, 154a/4, 181a/16

ḳ.+larını (aç-ıp ḳ.) 150b/11

ḳ.+larıġa 178a/14

ḳ.+larıdın 140a/12

ḳolmaḳ İstemek, dilemek, rica etmek

ḳ. (minnet ḳ.) 171a/4

ḳon- Yerleşmek

ḳ.-up 187a/8, 190a/13, 191a/1

ḳop- Kopmak; aniden belirmek

ḳ.-dı 102a/17

ḳ.-tı (ġırīv ḳ.) 111b/6

ḳorḳ- Korkmak

ḳ-up 178b/13, 175b/10

ḳorḳut- Korkutmak

ḳ.-ma! 129a/12, 129a/16

ḳoş Askeri birlik, askeri kol, karargah

ḳ.+ın 190b/5

ḳ.+ıġa 151b/6

ḳ.+ıdın 190b/3

ḳoş- (I) Koşmak, akın akın gitmek

ḳ.-up (baş k.) 116b/9, 124b/2

ḳ.-up (k. baş+lar) 150b/5

ḳoş- (II) Bağlamak; koymak; katmak; birleştirmek; yanına yardımcı ya da arkadaş olarak vermek

ḳ.-tı 109b/17

ḳ.-up 131b/14, 142a/14, 147a/6, 149a/2, 149a/12, 171a/3, 174b/10, 108b/9

ḳoş-bégi Vezir makamında bir ünvan

ḳ. 127b/13, 132a/13, 145b/1

ḳ. dur-ur ér-diler 115b/1

ḳ. ét-tiler 104b/14

k.+niŋ 145b/4

ḳ.+niŋ (atalıḳ ve ḳ.) 127a/5

ḳ.+ge 144b/6, 132a/13, 126b/5

ḳoş-bégilik Ünvan adı

ḳ. manṣıb+ı bile 121b/10, 185a/10

ḳoşul- Birleşmek, katılmak

ḳ.-dı 115b/12, 111a/15

ḳ.-dılar 100b/6

ḳ.-uŋ! 174b/8

ḳ.-up 126b/5, 100b/3

ḳ.-up dur- 119b/16, 144b/5

ḳ.-up dur-ur ér- 186b/10

ḳ.-ġan 183a/15

ḳ.-ġandın soŋra 108a/3

ḳ.-ġanı 118a/8, 128a/4

ḳ.-ur kör- 180b/6

ḳoşun Halk, asker, ordu

ḳ. 111a/14

ḳ. bile 145a/2

ḳoy Koyun

ḳ. 113b/11, 182b/16,

ḳ. birle 198a/6

ḳoy- Koymak, içine yerleştirmek; bırakmak

ḳ.-ar (ḳ. ... ḳadem) 142a/3

ḳ.-ar (ḳ. yüz) 123b/15

ḳ.-dı 132a/6, 183b/11, 199a/2

ḳ.-dı (enāniyyet ḳadem+in ḳ.) 138b/6

ḳ.-dı (irādet ḳadem+in ḳ.) 107b/6

ḳ.-dı (sür'at ve şitāb ḳadem+in ḳ.) 145b/14

ḳ.-dı (ḳ. yüz) 116a/16, 189a/10

ḳ.-dı (yüz ḳ.) 107b/11

ḳ.-ġaylar 174a/15

ḳ.-sa (ḳ. yüz) 195b/4

ḳ.-up 103a/14, 112a/13, 143b/14, 146b/5, 168a/14, 180a/16, 185a/4, 189a/17, 194b/4 165a/7

ḳ.-up (ḥākim ḳ.) 127b/14

ḳ.-up (ḳadem+in ḳ.) 106b/2 168b/9, 190a/13, 193b/2

ḳ.-up (ḳadem+i irādetni ḳ.) 181b/11

ḳ.-up (ḳadem+i irādetin ḳ.) 182a/5

ḳ.-up (ḳ. rūy) 165a/7

ḳ.-up (yüz ḳ.) 103b/15

ḳ.-up dur- 174a/4

ḳ.-up dur- (ḳadem ḳ.) 142b/15

ḳ.-up dur- (ḳadem+in ḳ.) 140b/8

ḳ.+ġanı 128a/1

ḳ.-a dur-ur (ayaġ+ı aŋa ḳ.) 177a/3

ḳ.-madı 198b/15, 186a/17, 122a/13, 132a/7

ḳ.-madılar (iḫtiyār ḳ.) 140b/7

ḳ.-maġaylar 183b/1

ḳ.-maġıl (köŋül) 136a/7

ḳ.-may 131a/13, 183b/2

ḳ.-a al-mayın (ḳ. ilgerirek ayaḳ) 111a/11

ḳoymaḳ Koymak, içine yerleştirmek

ḳ.+nı 188a/11

ḳoyul- Koyma eylemi yapılmak; konmak; konulmak; başlamak, girişmek

ḳ.-up 149b/17

ḳ.-ġan 140a/12, 187a/10

ḳoyun Koyun, göğüs

ḳ. 111a/13

ḳozġa Sallamak, oynatmak

ḳ.-p (k. ḳoyun) 111a/13

ḳ.-ban 154b/5

ḳozġal- Hareketlenmek, kımıldamak

ḳ.-ur 130a/15

ḳ.-dı 102a/16, 145a/7

ḳ.-ıp 109a/3

ḳ.-ġanı (anıŋ ḳasd+ıġa) 118a/7, 147b/3

köç (I) Göç

k. 182a/17 , 182b/3, 182b/4

k. (k. ara+sıda) 181a/10

k.+niŋ 186a/6

k.+ge 185b/5

k.+din 176b/2

k.+iġa 183b/7

k.+lerin 193a/6

köç (II) Bir günlük yürüyüşten sonra varılan nokta, konaklama yeri

k. be-köç *menzil menzil* 196b/14, 200a/9

k. ber-köç ḳıl- *Menzil (konaklama yeri) menzil gitmek* 187a/12

köç- Göçmek

k.-tük 176a/11

k.-üp 100b/15, 101b/15, 101b/17, 105a/9, 109a/16, 119a/10, 123b/3, 123b/6, 131a/11, 132a/1, 147b/8, 160a/15, 160b/2, 175b/10, 177a/3, 180a/5, 180a/11, 183a/14, 187a/9, 187b/2, 190b/15, 198a/1

k.-üp (k. kit-eli) 174b/9

k.-üp dur- 145b/2

k.-üp dur-ur ér- 178b/13

k.-günçe 196b/11

k.-gen (k. ḫaber+i) 175a/17, 176a/1

köçül- Göç edilmek

k.-üp dur- 179a/5

k.-gendin soŋra 196b/14

köçür Göç ettirmek

k.-gey 196b/7

k.-üp 151b/10, 161a/17, 196b/8

k.-üp (Ḳoŋrat+ġa k.)143b/5

k.-üp (ol él+ni k.) 128b/10, 134a/9, 170b/13

k.-üp dur-196b/11

köger- Gök rengini almak; ağaçların yapraklanması; yeşillenmek

k.-di 105b/5

köhne < *Far.* Eski, eskimiş

k. 170b/10, 180b/2, 187a/9, 180b/3

köhne-gürg < *Far.* Yaşlı kurt

k. 163a/12

kök Gökyüzü, gök

k. 126b/9, 150a/13, 111b/6

k.+ni 154b/8

k.+ge 170a/6, 199b/6

kök(ü)s Göğüs, sine

k.+ini 150b/12

k.+ige 154b/14

köl Göl

k.+niŋ 174a/9

k.+din 113a/11

kölet Gölet, küçük göl

k. 105b/3

köm- Gömmek

k.-gen 180a/7

kömdür- Gömdürmek

k.-üp 127a/2

kömek Yardım

k. üçün 129a/11

k. bér- 106b/15

k. kél-ip dur- 198b/4

k. tile- 181b/7

k. yiber- 132a/10, 132a/13

k.+leri üçün 181b/7

kömür Kömür

k. dek 101a/4

köŋ(ü)l Gönül

k. 148b/12, 155b/3, 158b/15, 168a/11, 184a/7

k.+ni 144b/12, 156b/2

k.+üŋ 110a/4

k.+üŋde 116b/12

k.+i yaŋlıġ 188a/3

k.+i 155a/2, 158a/11

k.+i dék 135a/6, 159b/7

k.+lerni 136b/2

k.+leriġa 169b/2

k.+ini (köter-ip k.) 154a/13

k.+iġa 191a/15

k.+ige 158a/16

k.+ide 147b/13

k.+idin 150a/16

k.+lıġ 119b/6

k. (k. ḳoy-maġıl) 136a/7

k. (ey k.)138b/9

k.+ler 136b/2, 154b/8, 154b/11

köp Çok

k. 100b/6, 101b/16, 102a/6, 102a/9, 112b/13, 113a/8, 114b/5, 115b/16, 119a/9, 119a/15, 120b/15, 125a/2, 125a/16, 127b/1, 128a/15, 128b/12, 132a/17, 133a/5, 133b/10, 149a/3, 153b/5, 160a/6, 162b/13, 168a/5, 173b/1, 177a/1, 179b/14, 180b/14, 182b/15, 183a/6, 185a/13, 186b/4, 186b/6, 195b/14, 197b/15, 198a/15, 198b/6, 199a/3

k+dür 144a/7, 158b/16

k. dur- 109a/14, 159a/15

k. dur-ur ér- 131b/6, 136b/13, 186b/8

k. ér-mes dur- 105b/7

k. ḳıl- 199a/6

k.+idin 195b/4

köpel- Çoğalmak

k.-ip 111a/7

köprük Köprü

k. üst+iġa 163b/7

k.+niŋ all+ıda 162b/1

k.+ge 175a/12

k.+iniŋ 120b/13, 102b/6

k.+ige 112b/7

k.+ide 175a/10

kör- Görmek

k.-diŋ 153a/17

k.-di 184a/9, 106a/5, 184a/6, 184a/11

k.-dük 105b/15

k.! 153b/14, 153b/11

k.-diler 140b/3

k.-geyler 155a/6

k.-gil! 183b/12

k.-üŋ! 133a/7

k.-se 134b/1

k.-üp 111b/6, 127b/6, 127b/11, 130b/12, 164b/7, 170a/10, 174a/14, 184a/10, 184a/11, 184a/13, 188a/10, 194a/17, 195a/10, 195a/12, 199a/12

k.-üp (az k.) 112b/16

k.-üp (enseb ve evlā k.) 119b/3

k.-üp (evlā ve enseb k.) 110b/11

k.-üp (k. gūşmāl) 148b/11

k.-üp (k. şūmlıġ) 181a/1

k.-üp (münāsib k.) 112a/9

k.-üp (münāsib-i devlet k.) 119a/2

k.-üp (san k.) 192b/17

k.-üp (şecāʿat k.) 184a/8

k.-üp (tehevvür k.) 184a/8

k.-üpdür 154b/15

k.-üp dur- 148a/10, 149b/15, 180b/6, 194b/6

k.-üp dur- (ʿizzet ve mihr-bānlıḳ k.) 147a/8

k.-üp dur- (müteveccih k.) 182a/14

k.-üp dur- (tüş k.) 108a/6

k.-geç 105b/16

k.-geni 139b/17

k.-mege-sen 187a/15

k-mey 159b/12

k.-mey (maṣlaḥat k.) 112a/9, 117a/2

k.-mey (münāsib k.) 114a/17

k.-mey (müstaḥsen k.) 116a/2

k.-meyin 153b/15, 154b/2, 168a/2

k.-megen 137b/9

köre Göre

k. (ḥāl+iġa k.) 101b/4, 167b/10

k. (ḳadr+iġa k.) 136a/4

k. (ḳadr u mertebe+siġa k.) 106b/5, 146a/10

körgüz- Göstermek

k.-ür 146a/13

k.-ür (ḥikāyet-güzārlıġ k.) 161a/9

k.-ür (muʿcize-perdāzlıġ k.) 197a/4

k.-ür ér- (iştiġāl k.) 105b/13, 158b/7

k.-ür ér- (k. inbisāt) 158a/16

k.-ür ér- (meşġūllıḳ k.) 158a/14

k.-ür ér- (mübālaġa k.) 134b/6

k.-ür ér- (mübārezet k.) 148a/14

k.-ür ér- (taḥakkümāt k.) 109b/14

k.-düm (mümānaʿat) 122b/3

k.-düm (nüzūl-ı iclāl k.) 103a/6, 122b/17

k.-di 101b/12, 183a/1

k.-di (dil-cūylıġ k.) 146b/6

k.-di (iḳdām k.) 115a/12

k.-di (iştiġāl k.) 103a/12,152b/6, 158a/3

k.-di (ḥareket k.) 167a/13

k.-di (ḳıyām k.) 146a/11

k.-di (muʿāvedet k.) 177a/5, 132b/9

k.-di (mübāderet k.) 118b/7

k.-di (mübālaġalar k.) 103a/6

k.-di (mümānaʿat k.) 106b/15

k.-di (mürācaʿat k.) 128b/6, 182b/17, 190a/16

k.-di (taḫẕīr) 141b/12

k.-diler (iştiġāl k.) 112b/11, 130b/6, 169a/14, 181a/9

k.-diler (ḳıyām k.) 104a/10, 113b/16

k.-diler (meşġūllıḳ k.) 110a/13

k.-diler (muḳātele k.) 115b/3

k.-diler (müfāḫelet k.) 138b/10

k.-diler (mürācaʿat k.) 180b/16

k.-diler (mütābaʿat k.) 105a/8

k.-seler (k. bend ü best) 109a/4

k.-üp (beşāşet k.) 107a/16

k.-üp (cehd ü ihtimām k.) 194a/14

k.-üp (cilve+ġa k.) 118a/14

k.-üp (cür'et k.) 125b/1

k.-üp (dest-bürd+ler k.) 101a/13

k.-üp (dil-dārlıġ k.) 118a/3

k.-üp (genc-rīzlik k.) 196b/16

k.-üp (ḥimāyet k.) 142b/17

k.-üp (ibā ve imtināʿ k.) 141b/16, 166b/17

k.-üp (iḥtimām ve ictihād k.) 104a/14

k.-üp (iḳdām k.) 121b/13, 129a/5, 135b/16, 181a/11, 187b/11

k.-üp (imtināʿ ve istibʿād k.) 164b/6

k.-üp (ʿināyet k.) 132b/8

k.-üp (inḳıyād k.) 149b/10

k.-üp (k. āşār-ı ḫayr) 116a/11

k.-üp (k. inḳılāb) 101a/17

k.-üp (k. intiʿāş) 150b/3

k.-üp (işti̇ġāl k.) 186a/17

k.-üp (k. şeyd) 140b/2

k.-üp (kār-zārlıġ k.) 188a/12

k.-üp (ḳaṭʿ-ı mesāfet k.) 122b/7

k.-üp (ḳıyām k.) 103b/11, 114b/15, 119b/15, 121b/5, 136a/8, 146b/3

k.-üp (meserret ve beşāşet k.) 141b/6

k.-üp (meyl k.) 196a/8

k.-üp (muʿāvedet k.) 169a/3

k.-üp (muḫālefet k.) 118a/7, 119b/6

k.-üp (muvāfaḳat k.) 101b/3, 139b/15, 141a/6, 191b/13, 116b/11

k.-üp (mübāderet k.) 136a/12

k.-üp (mübālaġa k.) 124a/2

k.-üp (mübārezet k.) 132a/17, 176b/8, 185a/13, 186b/4

k.-üp (mümānaʿat k.) 178a/15, 191b/12

k.-üp (münāzaʿat k.) 147b/11

k.-üp (mürācaʿat k.) 127b/14, 131b/16, 164b/2, 175b/14, 179b/12

k.-üp (müsāferet k.) 105a/17

k.-üp (müsāraʿat k.) 173b/11

k.-üp (neşāt u ṭarab k.) 114a/2

k.-üp (nevāzişāt ve istimālet k.) 177b/3

k.-üp (nümāyān iş+ler k.) 176b/9

k.-üp (raġbet k.) 152b/1

k.-üp (raġbet ve meyl k.) 135a/3

k.-üp (rükūb k.) 174b/11

k.-üp (tevaḳḳuf k.) 187a/10

k.-üp (tevessül k.) 197b/5

k.-üp (yaḫşılıġ k.) 142a/11

k.-üp (zer-pāşlıġ k.) 114a/8

k.-üp dur (hem-serlıḳ k.) 135a/9

k.-üp dur- (iḳdām k.) 159a/9

k.-üp dur- (iltimās k.) 151b/2

k.-üp dur- (istimhāl k.) 174b/13

k.-üp dur- (iştiġāl k.) 123b/4, 131b/17, 140b/17, 144a/3, 149b/12, 177b/9, 186a/7

k.-üp dur- (ḳıyām k.) 132a/2, 178a/15, 185b/8, 192b/3

k.-üp dur- (muʿāvedet k.) 121a/4, 173b2, 178b/2

k.-üp dur- (muḥārebe k.) 148a/11

k.-üp dur- (muvāfaḳat ve muvāneset k.) 182a/13

k.-üp dur- (mümānaʿat k.) 172a/2, 175a11

k.-üp dur- (mürācaʿat k.) 110b/9, 127b/2, 149b/5, 151b/11, 180a/16

k.-üp dur- (mütābaʿat k.) 130a/14

k.-üp dur- (nümūd k.) 163a/3

k.-üp dur- (nüzūl-ı iclāl k.) 117a/14, 148a/1, 151b/13, 187a/13, 196b/2, 199b/13

k.-üp dur- (teḫallüf k.) 129a/7

k.-üp dur-ur ér (istimdād ve isticāşe k.) 132a/8

k.-üp dur-ur ér-diler (kār-sāzlıġ k.) 188b/4

k.-üp dur-ur ér-diler (mürācaʿat k.) 186b/9

k.-üp dur-ur ér-kenler (mürācaʿat k.) 179b/3

k.-üp tur- (nüzūl k.) 108b/3

k.-ürde (ʿubūr k.) 194b/16

k.-gen 196b/3

k.-gendin soŋra 122b/8, 177b/5

k.-medi (ḳıyām k.) 106b/5, 106b/8

k.-me! 136a/13

k.-e başladılar (iʿtiḳād k.) 140b/1

körgüzmek(g) Göstermek

k.+i 177b/14

körün- Görünmek

k.-ür 130b/15

k.-ür (evlā ve enseb k.) 117a/9

k.-ür (muḥāl k.) 111a/16

k.-üp 170a/1, 111a/13

k.-mey 144a/6

körünüş Manzara, görünüş; huzura kabul etme; Kabul salonu

k. 117b/13, 139a/5

k. (k.-i ʿālī) 134b/10, 172a/14

k. béril- 197b/7

k.+iġa 154b/2

körünüş-ḫāne Kabul salonu

k. (k.-i ʿālī) 187b/6

k. +ġa 118a/1

köter- Kaldırmak, yükseltmek; götürmek, taşımak

k.-düm (su k.) 114b/6

k.-di (ḫān k.) 128b/1

k.-diler (ḫān k.) 119b/9

k.-diler (püşteler k.) 123a/13

k.-geni (müẓāheret rāyet+in k.) 121b/13

k.-e al-mas 138b/8

köteril- Kaldırılmak, yükseltilmek; götürülmek, taşınmak

k.-ür 133a/13

k.-sünler! 169b/12

k.-e 186a/16, 186b/15

k.-ip (k. köŋl+ini) 154a/13

k.-mes dur-ur ér- 196a/13

köydür- Yakmak, yaktırmak

k.-ür ér- 185a/9

k.-gey 131b/11

k.-üp (dehr+ni k.) 129b/15

k.-üp (ḳahr ot+ıġa k.) 131b/5, 162b/15

k.-üp dur- (ḳahr ot+ıġa k.) 195a/13

k.-geni 161a/7

k.-genleridin başḳa (ot+ġa k.) 131b/7

köz Göz

k. (k. aç-ġunça) 168a/13

k. (k. tut-up) 174b/10

k. (tut-ma k.!) 106b/17

k.+ni 150a/15, 155b/3, 168a/14

k.+in 170a/3

k.+iġa 147a/10

k.+ler 154b/10

k.+lerin 101b/6

k.+leridin 154b/3

k.+leriġa 111a/12

közgü Ayna

k. ér- 153b/12

ḳubbetü'l-islām < *Ar.* İslâm'ın kubbesi

ḳ. 156b/14

ḳuçaḳ Kucak

ḳ.+ıġa 154a/15

küçe < *Far.* Küçük dar sokak

k.+ġa 149b/15

k.+ge 142b/13

k.+de 129b/6

k.+lerni 149b/11

k.+lerġa 162b/14

k.+leride 148a/14

ḳuddise sırrahü'l-'azīz < *Ar.* Allah aziz sırrını mübarek etsin!

ḳ. 120b/9

ḳudret < *Ar.* Kuvvet, güç; Allah'ın ezeli gücü

ḳ. 105b/1, 184b/2

ḳ.-i ilāhī bile 107b/17

ḳ.+imiz 174b/9

ḳ.+i 144b/7, 107a/9

ḳudūm < Ar. Ayak basma

ḳ. 116a/15, 107a/15, 195a/9, 200a/16

ḳ.+ı 103b/13

ḳ.+ın 189a/17

ḳ.+ıdın (feyż-i ḳ.) 162a/10

küdüret < *Ar.* Bulanıklık; gam, tasa, kaygı

k.+in 199b/9

ḳufl < *Ar.* Kilit, sürgü

ḳ. 154a/4

kūh < *Far.* Dağ

k. 162b/3, 154a/12, 183b/9, 184a/2

k.+ı 184a/1

k.-ı ḳāf *Kaf Dağı* 135a/10

kūh-peyker < *Far.* Dağ gibi heybetli, iriyarı

k. (tekāver-i k.) 182a/6

ḳul Kul, köle

ḳ. 168a/16, 179b/8

ḳ. bile 186b/13

ḳ.+larnı 167b/11

ḳulaḳ Kulak

ḳ.+ıġā yet- 120b/11

ḳulle < *Ar.* Dağ tepesi, doruk; kule

ḳ.+si üzre (felek k.) 184a/12

ḳ.+sidin (felek k.) 135a/9

ḳulluḳ Kulluk

ḳ. 172a/11, 190b/9

ḳ.+ıġa 187b/3

ḳ.+ıdın 175b/11

ḳulūb < *Ar.* Kalpler, gönüller

ḳ. 151a/13

ḳulzüm < *Ar.* Deniz

ḳ.+üde 100b/9

ḳum Kum

ḳ.+ıġa (Géldi Ḫān ḳ.) 179a/11

ḳuraltay < *Moğ.* Toplantı, meclis

ḳ. 118b/2, 188a/14

Ḳurān-ı Mecīd < *Ar.* Yüce Kuran

Ḳ. 137b/1

ḳurb < *Ar.* Yakınlık, yakın bulunma

ḳ. 118b/9

ḳurbān < *Ar.* Allah'ın rızasını kazanmaya vesile olan şey; kurban

ḳ. 120a/2

ḳ. ʿīd+i 123a/8

ḳurbet < *Ar.* Yakınlık

ḳ. (bālefşān-ı hevā-yı ḳ.) 163b/13

ḳurġan Orman, kurgan

ḳ. 198a/3, 128b/2, 194b/16, 191a/17, 191a/6, 195a/5, 191b/1

ḳ.+nıŋ 195a/4, 199a/7, 194a/6

ḳ.+nı 109b/10, 130a/9, 195b/12

ḳ.+ġa 109b/4, 193b/15, 195a/12, 127a/8, 194b/4, 199b/14, 200a/4

ḳ.+dın 123b/5, 199a/17, 199b/17

ḳ.+ların 109b/8

ḳ.+ınıŋ 102b/6, 189b/14, 123b/17, 189b/13, 148a/5, 197b/15, 110a/13

ḳ.+ının 100b/2, 101a/16, 149a/9, 123a/5, 126a/7, 135a/5, 129b/11, 110a/9

ḳ.+ıġa 103a/11, 133a/15, 119b/6, 115a/17, 127b/5, 132b/3, 126a/14, 118b/11, 118a/10, 120a/3

ḳ.+ıda 108a/9

kūr-nemek < *Far.* Tuz koru; nankör

k. 142a/17

ḳurṣ < *Ar.* Yuvarlak ve yassı nesne; çörek

ḳ. ile 168a/4

kurul- Kurulmak

k.-dı 126b/7

ḳurut- Kurutmak

ḳ.-ur 153b/13

kūs < *Far.* Kös, büyük davul, savaş davulu

k. 165a/2, 200a/8

k.+in ur- 138b/14, 140b/8

ḳuş Kuş

ḳ. 188b/13

ḳ.+ġa 188b/13

ḳ.+ıdur (himmet ḳ.) 188b/12

ḳ.+lar 101a/5

ḳ. salmak *Avcı kuş yardımıyla kuş avlamak* 158a/14, 134b/17

ḳuşa- Kuşatmak, çevirmek

ḳ.-ap (kemer-bend-i himmet ḳ.) 182a/3

kūşe < *Far.* Köşe, bucak

k. 142a/17, 157b/4, 189a/3

kūşiş < *Far.* Çaba, gayret; çalışma, çabalama

k. 106b/6, 126b/3, 134a/1, 134b/8, 136a/11, 138a/17, 164b/4, 178a/16, 198b/5

k. ḳıl- 125a/10, 152b/3

ḳut Hükümdarın Tanrı'dan aldığı yetki, kut

ḳ. 154a/16

ḳ. bol-mış dur- 187b/4

kūtāh < *Far.* Kısa, boysuz

k. ḳıl- 115a/11

k. ḳıl-ıp 171a/16

k. ḳıl-ıp dur- 108b/6

ḳuṭb < *Ar.* Kutup, kuzey

ḳ. 174b/6, 182b/1

ḳ. sarı 180b/5

ḳuṭb < *Ar.* Bir tarikatın en yücesi; bir kavmin lideri

ḳ. 175a/2

ḳutbu'd-devlete ve'd-dīn 136a/1

ḳuṭbu'l-aḳṭāb 192b/9

ḳuṭbu'l-'ālem 191b/6, 108a/7

ḳuṭbu'l-aṣfiyā 137a/6

ḳuṭbu'l-evliyā 120b/7, 134a/4, 168b/1

ḳutbu'l-millet ve'd-dīn 137a/5

ḳuṭbu'ṣ-ṣāliḥīn 190a/14

ḳutelā < *Ar. ḳutelā'* Öldürülmüş kimseler

ḳ.+sıdın 127b/2

ḳutḳar- Kurtarmak, serbest bırakmak

ḳ.-ıp 127a/13, 127b/9

ḳ.-ıp dur- 172a/16

ḳuṭṭa'ü't-ṭārīḳlıḳ < *Ar.+T.* Yol kesme, haydutluk

ḳ. 166b/5

ḳutul- Kurtulmak

ḳ.-dı 145b/6

ḳ.-up 142b/9

ḳ.-up dur- 104b/8, 130a/7, 144b/4, 150a/7

ḳ.+ġanı 145b/16

ḳutulmaḳ(ġ) Kurtulmak

ḳ. 117b/1

ḳ.+ı 166a/5

ḳuvvet < *Ar.* Güç, kudret

ḳ. 127b/9, 134b/10, 192b/12

ḳ. (bér-se ḳ.) 184b/1

ḳ. tap- 100b/16, 111b/4, 181a/12

ḳ.+i yétme- 105b/1

ḳuyaş Güneş

ḳ. 101a/1, 151a/7, 154a/16, 167a/14, 175b/4, 185b/10, 165b/4, 188a/8

ḳ. dék 101b/6, 154a/9

ḳ.+dın 184a/13

ḳ.+ı 116b/2

kūy < *Far.* Köy; mahalle

k.-be-kūy 118b/1

ḳuyūd < *Ar.* Kayıtlar, bağlar

ḳ.+ıġa 150b/15

kūze < *Far.* Su testis

k. 114b/5

küberā < *Ar. küberāʿ* Büyükler, ulular

k. 138b/14

k. bile 121a/16

kübrā < *Ar.* Daha (en, pek, çok) büyük olan

k. (ḥādiṣe-i k.) 106a/17

k.+nı (saʿādet-i k.) 141a/13

küç Güç, kuvvet

k.+ümiz yetme- 176a/11

k.+i yetme- 176a/1

küdüret < *Ar.* Bulanıklık; gam, tasa, kaygı

k. 122a/16, 161b/13, 171a/7

küfrān < *Ar.* İyilik bilmeme, nankörlük

k. 173b/14

küh-sār < *Far.* Dağlık, dağ tepesi

k. 101a/2

kül Kül

k.+i 154b/9

k.+in 195b/10

külāh < Külah, ucu sivri veya yüksek başlık

k. 108b/1

k.+ıġa (küşe-i k.) 189a/3

külbe < *Far.* Kulübe

k.+m içre 103b/13

k.+si ḍek (miskinler k.) 135a/7

k.-i aḥżān *Hüzünler kulübesi* 114a/12

külfet < *Ar.* Zahmet, sıkıntı, zorluk

k. 124a/15, 155a/5

k.(sebeb-i k.) 141a/13

külḫen < *Far.* Hamamların altına yerleştirilen büyük ocak

k. ḳılma- 155b/5

kümeyt < *Ar.* Doru at

k.-i bād-pā *Rüzgar gibi hızlı at* 167a/14

kün Güneş, gün

k. 101a/6, 101b/8, 101b/16, 102a/7, 104b/1, 106a/3, 106b/9, 107b/8, 108b/14, 109a/5, 110a/8, 110a/10, 113a/8, 114a/2, 114a/13, 116a/10, 116b/17, 118a/17, 118b/5, 119a/9, 119a/16, 121a/8, 122a/17, 123a/8, 124a/10, 125b/4, 125b/8, 129b/10, 130a/5, 130a/7, 130b/14, 131b/4, 135b/2, 137a/14, 139b/5, 140b/6, 143b/16, 145b/1, 146a/9, 146b/3, 148a/2, 148a/15, 149a/16, 149b/1, 149b/6, 150b/3, 150b/8, 152b/8, 154a/9, 157b/16, 158a/17, 158b/4, 158b/10, 159b/13, 160a/12, 162a/13, 165a/12,

167a/10, 167a/15, 167b/8, 169a/15, 170b/15, 174b/10, 177a/6, 178b/6, 178b/7, 179a/4, 179a/12, 180a/6, 183a/8, 187a/3, 187a/4, 187a/10, 187a/15, 187b/1, 189a/2, 189a/4, 189b/1, 190a/14, 190b/4, 190b/4, 192b/7, 192b/11, 192b/12, 196b/3, 197a/10, 197b/11, 197b/13, 198a/3, 199a/2, 199b/12, 200a/13

k. soŋ (üç k.) 128b/9

k.+ġaça 126b/3, 155b/11, 177b/7, 193b/16

k.+niŋ iç+ide 129b/10

k.+niŋ müddet+ide 171b/4

k.+ni 167a/17

k.+de 103a/15, 109b/11, 118b/13, 144b/17, 194b/12

k.+din 155b/11

k.+din soŋ 190a/4, 136b/3

k.+din soŋra 105a/6, 116b/4, 120a/6, 127b/13, 129a/8, 132a/17, 144b/15, 152b/8, 152b/9, 170b/17

k.+din (kün k.) 101b/8, 102a/7, 107b/8, 125b/8, 135b/2, 140b/6, 157b/16

k.+din ér- 115b/13

k.+i 108b/3, 123a/7, 135b/5, 139a/7, 148a/3, 148a/6, 149b/1, 149b/6, 149b/10, 152b/16, 155a/6, 155b/11, 160a/4, 161a/1, 161b/16, 164a/7, 165a/12, 167a/8, 167a/11, 170b/16, 174a/4, 174a/8, 174b/2, 178a/1, 179a/5, 180a/8, 180a/16, 185a/14, 187a/11, 187a/12, 188a/13, 188b/16, 189a/9, 190a/12, 190a/13, 190a/16, 190b/10, 190b/17, 191a/2, 192b/4, 193a/2, 193a/3, 193a/7, 193a/8, 193b/15, 194a/3, 194b/8, 194b/13, 194b/13, 194b/15, 196a/17, 196a/17, 196b/1, 196b/6, 196b/14, 196b/16, 197a/8, 197a/12, 197b/9, 197b/12, 198a/1, 198b/7, 198b/10, 199a/5, 199b/14, 199b/16, 200a/3, 200a/4, 200a/8, 200a/10, 200a/15, 200a/16

k.+i ér- 118b/5

k.+i dur- 164b/8, 194b/13

k.+i dur-ur ér- 136b/4, 188a/13, 188b/16, 190b/5, 194b/8

k.+in 162b/17, 129b/14

k.+idin beri 198b/13

kün-batar Gün batısı, batı

k. 194a/10

künc < *Far.* Köşe, bucak

k. 142a/17, 197b/17

kün-çıḳar Gün doğusu, doğu

k.+ıdaġı 175a/3

künd < *Far.* Cesur; ağır, yavaş; kör; anlayışsız

k. 185b/13

künd-āver < *Far.* Yiğit, kahraman

k.+ler 162b/6

kündüz Gündüz

k. (kéçe ve k.) 103b/6

k.+geçe (iki k.) 113a/8

k. érmes- 153b/6

k.+ler 108b/13

küngür < *Far. küngüre* Kubbenin tepesi, en yüksek yeri

k.+i 135a/10

k.+ide 163a/17

künlik Üzerinde belirtilen sayıda gün geçmiş bulunan

k. (bir k. yol+dın) 130b/12

k. (iki k. yol+dın) 130b/12

kün-toġar Gün batısı, batı

k. bile 194a/9

kürbet < *Ar.* Gam, tasa, kaygı

k. 187a/4

k. (ser-geşte-i k. ér-) 128a/13

küre < *Ar.* Yuvarlak, küre

k.+sin (yer k.) 154b/11

küren < *Moğ.* Daire şeklinde kamp

k. 147b/9, 178a/15, 148a/13

k. içre 148b/12

k.+ġa 178a/17, 148a/7

k.+de 148b/10, 178a/12

k.+din 148a/13, 148b/3

k.+ge 148b/4

k.+i 148a/16

k.+in 178a/11

k.+ide 161a/12

küşiş < *Far.* Öldürme

k. (ḳatl u k.) 183b/15, 186a/17

k. ḳıl-ur ér- (ḳatl u k.) 102a/4

k. ḳıl-ıp (ḳatl u k.) 126b/13

k. ḳıl-ıp (saʿy u k.) 171b/3

k. ét- (kūşiş u k.) 171b/3

k.+ġa 195b/5

k.+ġa (ḳatl u k.) 144a/3, 198b/5

küşte < *Far.* Öldürülmüş

k.+sidin 123a/13

küştī̄-gī̄rlik < *Far.* Güreş tutma, pehlivanlık

k. ḳıldur- 196b/12

kütel < *Moğ.* At binme; yedek at

k.+ler 193b/1

L

lā-büddī < *Ar.* Kaçınılmaz, gerekli

l. 125a/6

lā-cerem < *Ar.* Kuşkusuz, besbelli, elbette

l. 106a/10, 171b/4, 172a/9, 188b/15

lāciverdī < *Far.* Lacivert renkte

l. (ḳıl-ıp l.) 167a/17

l. (eyle-p l.) 185b/10

lāf < *Far.* Lakırdı, söz

l.+ın 150a/3

laḫlaḫa < *Far.* Anber, misk, kafur gibi kokuların karışımından meydana gelen koku

l. (şemārīḫ-i l.-i naḳl) 118a/13

laḥẓa < *Ar.* Çok kısa an

l. 156b/1, 182a/11

la'īn < *Ar.* Kovulmuş, lanetlenmiş, istenmeyen

l. 133a/7

laḳab < *Ar.* Takma ad, lakap

l.+ı bile 166b/9

l.+ıġa 106a/10, 120a/1, 120b/9, 130a/10, 131a/7

lāl < *Ar.* Dilsiz

l. 167b/16, 152b/11

la'l < *Ar.* Kırmızı, al

l. 184a/5

lala < *Far.* Lala, eğitmen

l. 175a/2

lāle < *Far.* Lale

l.+ler 150a/16, 154b/12

lāle-reng < *Far.* Lale renkli

l. (bāde-i l.) 150a/10

lāmi‘ < *Ar.* Parlak, parlayan

berk-i l. *Parlak şimşek* 195b/2

la‘n < *Ar.* Lanet

l.+din 133a/8

lā-raybī < *Ar.* Şüphesizlik

l. dur- (menşe-i envār-ı l.) 184b/13

l. dur-ur ér- (mażhar-ı esrār-ı l.) 174b/14

l.+din (fütūḥāt-ı l.) 168b/13

laṭīf < *Ar.* Hoş, güzel; nazik

l. (vażı‘-ı l.) 188a/2

laṭīfe < *Far.* Şaka

l. (emti‘a-ı l.) 166b/7

laṭīfe-güylik < *Far.+T.* Şakacı olma

l.+din 152b/1

laṭme < *Ar.* Tokat

l. 191a/12

lāyıḳ < *Ar.* Yakışan, yaraşır

l. 137b/1, 137b/6, 175b/13

l. (merātib-i l.) 137b/12

l. dur- 164a/1

lāyiḥ < *Ar.* Parlayan; ortada, açık, aşikar

l. 125a/15, 140a/3

lā-yuḥṣā < *Ar.* Sayısız, sayılmaz

l. bile (debdebe-i l.) 199a/7

lā-zālet ʿan mefāriḳi'l-aʿdā < *Ar.* Düşmanın başı üstünden eksik olmasın

l. 193b/5

lāzım < *Ar.* Lazım, gerekli

l. 125a/6,

l. (tuttılar l.) 102b/15

l.+ıdur 196a/7

lāzımü'l-beşāret < *Ar.* Müjde için gerekli olan

l.+i bile (işāret-i l.) 162b/7, 174b/1

lāzımü'l-iẕʿān < *Ar.* İtaat gerektiren

l. (fermān-ı l.) 169b/11, 183a/12, 191b/5, 193a/5, 196b/8

l.+ı bile (fermān-ı l.) 123b/2, 131a/4, 150a/5

lāzımü'l-ḳatl < *Ar.* Katli lazım (olan)

l. 192a/15

leʿālī < *Ar.* İnciler

l. 170b/4

leb-rīz < *Far.* Taşıcı, ağzına kadar dolmuş

l. 168a/6

leb-teşne < *Far.* Susamış

l.+lerin 186a/2

legedkūb < *Far.* Tekme atan, tekmeleyen

l.+ıdın 135a/6

lemʿa < *Ar.* Parıltı, parlayış

l. 126a/3

lemʿāt < *Ar.* Parıltılar, parlayışlar

l. 156b/7

l.+ı bile 151a/12, 195b/3

leng < *Far.* Topal, aksak

l. 144a/16

lerze < *Far.* Titreme, titreyiş

l. 134b/2

leşker < *Far.* Asker

l. 110a/10, 110b/8, 115a/15, 128b/12, 145b/10, 144a/4, 160a/3, 160a/14, 169b/6, 173b/17, 190a/10, 198a/4, 180a/6, 186b/1, 186b/11, 194b/15, 194b/9

l. ḳıl-dı 174b/4

l. ḳıl-ıp ér- 130b/2

l. ḳıl-ıp dur- 132a/11

l. ét- 131b/17

l. ḳıl-maḳ 145a/1

l.+niŋ 110a/16

l.+ni 176b/17

l.+ġa 136a/7

l.+ge 111a/15

l.+ge (saḳa-ı l.) 111a/2, 145b/4

l.+dın 132a/15

l.+i 100b/12, 102b/11, 111a/8, 130b/7, 175b/1, 102a/5, 102b/14, 121b/14, 123a/2, 128b/4, 134a/8, 144a/10, 144b/17, 145a/17, 147b/2, 154a/3, 155a/15, 160b/2, 167a/12, 170a/17, 175b/3, 176b/14, 177a/11, 180b/17, 186b/12, 191a/3, 191a/9, 195b/17, 197a/10, 199a/1, 197b/11

l.+i dék 198b/17

l.+i bile 120b/10, 121a/10, 193a/4

l.+in 129b/5, 109b/7, 119a/16, 130a/8

l.+iġa 112a/8, 194a/11, 124b/16

l.+ide 198b/1

l.+idin (l. özge) 102b/16

leşker-gāh < *Far.* Ordu yeri, oredugah

l. 177b/6

l. ḳıl- 148a/5, 174a/9

l.+ġa 145a/12

leşkeriyye < *Far.* Orduya ait, orduyla ilgili

l. 110b/5, 123a/7, 160b/13, 186b/9

l.+niŋ 196a/9

leṭāyif < *Ar. letā'if* Latifeler, güldürecek güzel sözler ve hikayeler

l.+iniŋ 128a/8

letāyifü'l-ḥiyel < *Ar.* Harp oyunları ve hileleri

l.+ġa 122a/12

levāzım < *Ar.* Gerekli olan şeyler

l. 166a/10

levh < *Ar.* Yassı, düz, üzerine resim, yazı gibi şeyler yazılabilen nesne

l.+leriŋ 140b/3

levḥa < *Ar.* Levha

l. 162b/10

l.+ları 162b/5

l.+ların 162b/12

leẕẕet < *Ar.* Çeşni, tat, lezzet

l. (bér-ip l.) 168a/5

l. (tap-ıp l.) 168a/8

libās < *Ar.* Elbise

l. 179b/11, 190b/12

l.+ım 112a/13

l.+ı dur- 107a/5

l.+ın 143a/12

l.+ıġa 140a/15

licām < *Ar.* Hayvanın ağzına vurulan gem

l. 167b/11

li-hāẕā < *Ar.* Bunun için, bundan dolayı

l. 187b/12

līk < *Far.* Lakin, fakat, ancak

l. 111a/10, 116b/13, 155a/5, 153b/13

līkin < Far. Lakin, fakat, ancak

l. 167a/1

līnet < *Ar.* Yumuşaklık, mülayimlik

l. 164a/3, 191a/5

livā < *Ar. livā'* Bayrak

l. 165b/16, 167a/15, 171a/16, 174b/16, 181b/16, 185b/2, 186a/9, 189b/4, 190b/1, 191b/1, 195a/3

l. üzre 186a/9

l.+sın 166a/3, 190b/17

livā-efrāz < *Far.* Bayrak yükselten

l. bol- 197a/1

loḳma < *Ar.* Lokma

l. 114a/16

lu'b < *Ar.* Oyun, eğlence

l. ile 109a/2

l.+ın 195a/1

luġat < *Ar.* Söz, sözcük; sözlük

l.+ıda 173b/2

luṭf < *Ar.* İyilik, iyi davranış; güzellik; incelik

l. 144b/13, 157a/17, 189a/16

l. (pertev-i l.) 158a/9

l.+ıŋ ile 153b/4

l.+ıŋdın 199b/6

l.+ı bile 116a/15

l.+ın 134a/17

l.+ıġa 195a/9

l.+ıdın 141b/6, 107a/15

Lü < *Çin.* Ejderha

L. yıl+ı *Ejderha yılı* 122a/8

M

mā vü men < *Far.* (<Peh.) Biz ve ben

m.+din 144b/11

ma‘ā-ehl < *Ar.* Sahip; becerili; yerleşik; aile; halkla birlikte

m. 124a/6

ma‘a-etbā‘ihim < *Ar.* Etrafıyla birlikte

m. 188b/4

ma‘a’l-etbā‘ ve efrādihi < *Ar.* (Kendisine) tâbî ve ait olanlarla birlikte

m. 141a/9

ma‘ā’l-mużāfāt < *Ar.* Etrafıyla birlikte

m. 126a/4

ma‘ānī < *Ar.* Anlamlar

m. 121b/17, 164a/10, 172b/13

ma‘ārif < *Ar.* Marifetler, bilimler; bilgi, kültür

m. 105a/15

m.+i 161a/3

m.+i bile 141b/16

m.+idin 174b/9

ma‘āş < Ar. Yaşayış, dirlik

m. 114b/12

m. (ḳıl-sun m.) 151a/8

ma‘āẕīr < *Ar.* Özürler, mazeretler

m. 141b/8

mā-beyn < *Ar.* Padişah ile devletin diğer ileri gelenlerinin görüşme odası; bölüm, oda, iki şeyin arası

m.+nin 194a/10

madde < *Ar.* Madde; maya, cevher, öz

m. 129a/9, 163a/14

ma‘delet < *Ar.* Adalet, adillik, insaflılık

m.+i bile 156b/7

māderi < *Far.* Ana, anne

m.+idin 101b/7

ma‘dūm < *Ar.* Yok olan, mevcut olmayan

m. 171a/17

maġānim < *Ar.* Ganimetler

m. 127a/17

maġfiret < *Ar.* Tanrı’nın günahları bağışlaması

m. dur- (ārām-güzīn-i evreng-i m.) 156b/6

maġfiret-meāb < *Ar.+Far. maġfiret-me’āb* Marifet sığınağı

m. 122a/15, 155b/9, 192a/17

m.+dın 183a/8

maġfiret-nişān < *Ar.+Far.* Marifet nişanı, marifet gösteren

m. 155b/15, 159b/3, 151a/9

m.+nıŋ 161a/6

maġfiret-penāh < *Ar.+Far.* Mağfirete sığınan, mağfirete sığınanları kollayan

m. 183a/2, 188b/9, 156b/12

m.+nıŋ 189b/12, 197a/1, 172b/11

maġfūr < *Ar.* Tanrı tarafından günahları bağışlanmış

m. (ḫān-ı m.) 168b/3, 169b/3, 170b/15, 171a/5, 171b/15, 173b/5, 175b/5, 176b/4, 177b/5, 177b/17, 178b/3, 178b/11, 179a/4, 180a/3, 180a/6, 180a/16, 186a/3, 186b/17, 187b/5, 187b/8, 188a/13, 191a/4, 192a/10, 192a/13, 192b/4, 192b/7, 192b/16, 194a/3,

194b/15, 195a/3, 195a/14, 196a/16, 196b/11, 197b/10, 198b/11, 198b/13, 199b/13, 200a/6, 200a/14

m. (ḥażret-i ḫān-ı m.) 159a/7, 168b/4, 169a/9, 170a/13, 170b/11, 171a/15, 197a/4, 200a/1

m. (ḥażret-i pādişāh-ı m.) 190a/7, 157b/12, 161a/9

m. (ḥażret-i sulṭān-ı m.) 190a/7, 164a/16

m.+nıŋ (emīr-i m.) 137a/13

m.+nıŋ (ḫān-ı m.) 172a/3, 172a/8, 173a/17, 173b/11, 174b/1, 176b/1, 177b/10, 178b/17, 181b/3, 181b/7, 182b/5, 183a/3, 183b/3, 189b/17, 192a/9, 193b/4, 193b/12, 197b/3, 197b/5, 197b/13, 198b/2

m.+ġa (ḫān-ı m.) 167b/10, 186b/11, 196a/1

maġlūb < *Ar.* Yenik, yenilmiş

m. 177b/1, 194a/2, 199a/12, 166a/11

m. ol- 159a/2

m.+ıdın (a'dā-yı m.) 180b/17

maġlūbe < *Ar.* Yenik, yenilmiş

m.(ceng-i m.) 186a/16

maġlūl < *Ar.* Susuz kalmış; zincire vurulmuş

m. 170b/8, 173b/13

m. kéltür- (muḳayyed ve m.) 174a/17

m. bol-up dur- (me'sūr ve m.) 144b/2

m. ḳıl- (me'sūr ve m.) 116b/16, 124a/9

maġrib < *Ar.* Batı; akşam

m. 137a/13, 154a/16, 177b/5

maġrūr < *Ar.* Gururlu

m. 155b/5

māh < *Far.* Ay

m. 188a/13

m.+nıŋ 148a/3, 174a/4

m.+dın 154b/11

m.+ı 154b/9

m.-ı Celālī *Celālī Ayı; Celalî Takvimi* 189a/6

m.-ı ḳadīm *Eski İran Takvimi* 189a/8

m.-ı nev *Yeni ay* 168b/2

m.-ı tabān *Parlak ay* 167a/15, 189b/12

maḥallāt < *Ar.* Mahalleler

m.+ınıŋ 120b/3

maḥalle < *Ar.* Mahalle

m. 117a/10

m. maḥalle 105a/16

m.+niŋ 117a/12

m.+siġa (Ḳarġalar m.) 117a/6

maḥāsin < *Ar.* Güzellikler

m.-i ṣıfāt 152a/7

maḥbes < *Ar.* Cezaevi, hapishane

m. 125b/17

maḥbūs < *Ar.* Hapsolunmuş, bir yere kapatılmış

m. ét- 100b/15, 139a/6, 148a/1

m. ḳıl- 124a/10, 125b/17, 147a/10, 165b/10

māhçe < *Far.* Küçük ay; Minare, kubbe ve bayrak direklerinin üstündeki küçük ay

m.-i diraḫşende *Işıklı ay* 165b/12

maḫfī < *Ar.* Gizli, saklı

m. 156a/11

maḥfūẓa < *Ar.* Korunmuş, gözetilmiş

m. 197a/6

māhī < *Far.* Balık

m. 154b/11

māḥī < *Ar.* Mahveden, yok edici

m. 158a/17, 157a/11

māhir < *Ar.* Maharetli, hünerli

m. 188a/11

maḥkūm < *Ar.* Hüküm giymiş, hükümlü; zorunda olan

m. ḳıl- (muṭīʿ ve m.) 140b/7

maḫlaṣ < *Ar.* Şairlerin şiirlerinde kullandıkları ikinci ad; Kurtulma yeri

m. bér- 117a/16

m. tap-tı 172b/9

m. tap-ıp 145a/16, 179b/10

m. tap-ıp dur-ur ér- 161a/14

maḫlūṭ < *Ar.* Karışık, karışım

m. bol-up dur- 186b/1, 185b/6

maḫmaṣa < *Ar.* Açlık, zayıf düşme

m. 106a/13, 105b/9

maḥmūd < *Ar.* Övülmüş

m. é-di 116a/12,

maḫrec < *Ar.* Çıkış yolu; çıkış kapısı

m. ét- 162b/11

maḥrem-başılıġ < *Ar.+T.* Ünvana adı

m. 160a/10

maḥrūm < *Ar.* Bahtsız, nasipsiz, istediğini elde edemeyen

m. 114a/16

m. bol- 147b/12

m. (ḳıl-ur m.) 113a/2

maḥrūsa < *Ar.* Korunan, gözetilen; korunan büyük şehir

m. (memālik-i m.) 167a/5, 193a/6

m.+ġa (memālik-i m.) 190a/11

maḫṣūṣ < *Ar.* Özel, hususi

m. 165b/11, 186a/11

m. bol- 193b/13

m. ḳıl- 166a/1

m. tut- 194a/13

m.+ı dur- 129a/5

m.+ıdın dur- (müstaḥdiṯāt-ı m.) 162a/6

ma'hūd < *Ar.* Sözleşilen, ahit yapılan; sözü geçen, anılan

m. bile (düstūr-ı m.) 149b/1

m. bile (ṭarīḳa-ı m.) 158a/17

maḫūf < *Ar.* Korkunç, tehlikeli

m. dur- 105a/14

maḥv < *Ar.* Yok etme; yok olma, ortadan kalkma; ortadan kaldırma

m. ét- 150b/14

maḥż < *Ar.* Saf, halis; sırf, sadece

m. 125b/16, 170b/5, 122a/10

m.+dın (cehālet-i m.) 184b/6

maḫzen < *Ar.* Bodrum; havasız, karanlık yer

m.-i esrār *Sırlar mahzeni* 155a/2

maḫẕūl-vār < *Ar.+Far.* Kederli, perişan şekilde

m. 163a/11

maḥẕūm < *Ar.* Oğul; çocuk; efendi

m. +ın 172a/12

m.+ıġa 172a/11

m.+ları 166a/9

m.-ı ʿālem 137a/6, 142b/9

maḫẕūm-zāde < *Ar.+Far.* Efendi oğlu

m.+leriġa 138b/15

maḥzūn < *Ar.* Hüzünlü, tasalı, kaygılı

m. 110b/3, 134b/14

maḥẓūẓ < *Ar.* Haz almış, memnun

m. 136a/10

maʿīşet < *Ar.* Yaşama, yaşayış; geçinme, dirlik

m. 158a/12

m.+ġa 113b/16

m. (esbāb-ı m.) 155a/12

maʿīşet-dost < *Ar.+Far.* Yaşama dost; yaşamdan zevk alan

m. 134a/15

maḳābir < *Ar.* Kabirler, mezarlar

m. 180b/11

maḳāl < Ar. Söz

m. 161a/11, 197a/15

m. dur- (gung-i m.) 167b/16

m. bol- (gung-i m.) 152b/11

maḳālāt < *Ar.* Sözler

m.+ı 140a/1

maḳām < *Ar.* Durma yeri, yer; manevi yer; görev yeri

m. 116b/8, 136b/8, 146b/2, 166a/14

m. (ey-lesün m.) 155a/12

m.+ıda 183b/9, 183b/11, 194b/6

m.+ıda bol-may (yamanlıġ m.) 175b/8

m.+ıda bol-up dur- 172a/5, 192a/2

m.+ıġa 106b/14, 121a/5, 142a/15

maḳarr < *Ar.* Karar edilen, durulan yer; karargah

m. 174a/6, 179a/13, 197a/11, 193b/16, 197b/13

maḳbere < *Ar.* Mezar, mezarlık

m. 168b/5

m.+de 134a/6

maḳbūl < *Ar.* Kabul olunmuş, alınan; beğenilen, hoş karşılanan, geçer

m. 147b/12

m. (ferzend-i m.) 101b/5

m. (m. tüş-gey) 178a/7

m. (tüş-gey m.) 172a/1

maḳdem < *Ar.* Önce; önde giden; öncü

m. 177a/7, 197b/17, 199b/16

maḳdūr < *Ar.* Güç, kuvvet; kader

m. 160a/16

maḳhūr < *Ar.* Kahrolmuş; yenilmiş; ilahi gazaba uğramış

m. 101a/13, 106b/3, 110a/1, 117b/7, 160b/4, 177b/13, 196a/5, 198a/14

m. bol- (maġlūb ve m.) 166a/11

m. ḳıl- (maġlūb ve m.) 194a/2

m. ḳıl- (me'sūr ve m.) 125a/2

m. ét- (menkūb ve m.) 108a/11

maḳhūr-āne < *Ar.* Kahrolmuşcasına

m. bol- (menkūb ve m.) 121b/16

maḳhūrlıḳ < *Ar.+T.* Kahroluş

m. (yet-ip m.) 111b/13

maḳṣad < *Ar.* Amaç

m. 156a/2

maḳṣad (bi̇̄neyl-i m.) 162a/16

maḳṣūd < *Ar.* İstek, amaç

m. 156b/2, 156b/9, 187a/6

maḳsūm < *Ar.* Bölünmüş, ayrılmış

m. bol- 160b/14

maḳtūl < *Ar.* Katledilmiş, öldürülmüş

m. 101a/15, 112b/13, 113a/8, 195b/14, 198b/6

m. (emir-i m.) 121b/10

m. ḳıl- 183a/7

m. ḳıl- (me'sūr ve m.) 127b/1, 149b/8, 150a/1

m. bol-ġan-ımdın 117a/8

m.+nıŋ 172b/1

maḳżi'l-merām < *Ar.* Erişilmek istenen

m. 138a/17

māl < *Ar.* Mal; varlık, servet, zenginlik

m. 105a/14, 117a/14, 135b/11, 160b/13, 160b/13, 173b/2, 176a/3, 176b/10, 180b/14 180b/15, 181a/1, 186b/15, 194b/11, 197b/16, 198b/15

m. üzre 181a/2

m. tala- 181a/9

m. tüşür-gen 180b/14

m.+ı 143a/6

m.+ıdın 165b/6, 107a/11

m.+ları 182a/17

m.+ların 180a/7, 140a/12

m.+ın 160b/7, 140a/10

m.+larıġa 187a/17

mā-lā-kelām < *Ar.* Söz götürmez, diyecek yok

m. bile (debdebe-i- m.) 138b/13, 169b/3

m. bile (ġulġule-i m.) 195a/17

m. bile (ḫuşū‘-ı m.) 110b/4

m. bile (ikrām-ı m.) 103a/8

m. bile (i‘tiẕār-ı m.) 151b/1

m. bile (izdiḥām-ı m.) 120a/7

m. bile (kevkebe-i m.) 178a/2

m. bile (merḥamet-i m.) 136b/1

m. bile (ṣu‘ūbet-i m.) 123b/5, 142b/9

m. bile (sür‘at-i m.) 122b/4

m. bile (‘usret-i m.) 124a/5

m. bile (taḫvīf-i m.) 191b/12

m. bile (tekrīm-i m.) 146b/1

ma‘lūm < *Ar.* Bilinen, belli

m. (m. ve hüveydā bol-) 134a/14

m. (m. ve rūşen bol-) 129a/14

m. bol- 105b/17, 106a/6, 108b/10, 115b/12, 118b/12, 131a/5, 156b/11, 172b/5, 178b/13

ma‘mūr < *Ar.* Bayındır, şanlıklı

m. 113b/14, 135a/8

ma‘mūre < *Ar.* Mamur olan yer; şehir, kasaba

m.+ġa 189a/11

m.+si 189a/11

Ma‘n-ı Zāyide < *Ar. Ma‘n-ı Zā’ide* Cömertliğiyle ünlü tarihi kişilik

M. 139b/1

maŋa Bana

m. 103b/12, 103b/12, 103b/13, 103b/14, 103b/15, 103b/16, 103b/17, 104a/1, 135b/14, 189b/11

ma‘nā < *Ar.* Anlam, içyüz

m.+ġa 103b/11

mānende < *Far.* Benzer, benzeyen

m.+si 168b/3

manend < *Far.* Benzer, eş

m. 168a/12

Mānī < *Far.* Ünlü bir çinli nakkaş

M. (naḳş-ı M.) 188a/7

maŋlay Alın

m.+ıdın 142b/5, 142b/6

manṣıb < *Ar.* Devlet hizmet, memuriyet; makam

m. 113b/8, 124b/12, 147b/11, 185a/10

m.+ı bile 103b/1, 121b/10, 185a/10

m.+ın 164a/9, 164b/5, 126a/4, 132b/7, 133b/3, 134a/1, 138a/5, 138a/16

m.+ıġa 104b/16, 128a/6, 138a/4, 155b/9, 160a/11, 174a/2

m.+ıda 104b/15, 192b/16, 199a/5, 101a/11

m.+ıdın 199a/4

manṣıb-ārā < *Ar.+Far.* Makam süsleyen, hoşsohbet

m.+sı 164a/10

manṣūb < *Ar.* Nasbolunmuş, konmuş; memuriyete konulmuş, atanmış

m. dur- 160a/11, 174a/2

manṣūbe < *Ar.* Satranç oyununda “nerd”in ayrıldığı oyunların yedincisi; oyun, tedbir

m. 102a/14, 111b/10, 117b/2

manṣur < *Ar.* Tanrı'nın yardımıyla üstün gelmiş, muzaffer

m. 1198b/9

m. dur- 196a/5

m. bol- (muẓaffer ve m.) 100b/10, 127b/2

manṣūre < *Ar.* Tanrı'nın yardımıyla üstün gelmiş, muzaffer

m. (ʿasākir-i m.) 174a/6, 176b/10, 177b/17, 180a/10, 190b/1, 194b/6, 195a/14

m. bile (ʿasākir-i m.) 186a/4

m.+niŋ (ʿasākir-i m.) 186b/8

m.+ġa (ʿasākir-i m.) 195a/17, 186a/15

m.+din 193b/13

manṣurlıḳ < *Ar.+T.* Üstün gelme, muzaffer olma

m. 111b/12

manẓar < *Ar.* Görünüm, manzara

m. 188a/5

manżūr < *Ar.* Görülen, bakılan

m. 138b/7, 115a/6

m. é-mes 181a/1

maraż < *Ar.* Hastalık

m. 152b/15, 135b/3

m.+ġa (bister-i m.) 152b/8

m.+da (bister-i m.) 101b/16

m.+ı (imtidād-ı m.) 164a/13

maʿraż < *Ar.* Birşeyin göründüğü, çıktığı yer

m. (der-maraż-ı zevāl) 136a/6

maʿreke < *Ar.* Savaş meydanı

m. 126b/13, 193a/11, 199a/10

m.+siniŋ 161a/8

m.+side 139b/1

ma‘reke-sāz < *Ar.+Far.* Savaş meydanı hazırlayan

m.+ı 147b/6

ma‘rifet < *Ar.* Bilgi, biliş, bilme; beceri, ustalık

m. 137a/8

ma‘rūf < *Ar.* Herkesçe bilinen, tanınmış; meşhur, ünlü

m. bol-sun! 151b/15

ma‘rūż < *Ar.* Sunulmuş, arzedilmiş

m. 163b/13

maṣāff < *Ar.* Savaş

m. ḳıl- 148b/4

maṣdūḳa < *Ar.* Doğrulanmış, gerçek

m.+sı bile 198b/13

masḫara < *Ar.* Soytarı, mascara

m. 150a/2

maṣḥūb < *Ar.* Sahiplenilmiş, birlikte götürülmüş

m. ḳıl- 119a/6, 123a/2, 141b/16, 147b/15, 177a/17

m. ét- 126b/1

maṣlaḥat < *Ar.* Durum; iş; barış, huzur; uygun

m.+ı üçün 120a/16

m. bil- 116a/2, 119a/2

m. tile- 134b/13

m. körme- 112a/8, 117a/2

maṣrūf < *Ar.* Harcanmış; çevrilmiş

m. tut- 159a/8, 137b/10

maşrıḳ < *Ar.* Güneşin doğduğu taraf; doğu

m. 174b/3, 175a/4, 185b/16, 161b/11

ma‘şūḳ < *Ar.* Sevilen, sevgili

m.+lar 159b/7

maṭbaḫ-ḫāne < *Ar.* Mutfak

m.+sidin 139b/6

maṭbū‘ < *Ar.* Basılmış, tabedilmiş; güzel, hoş

m. 188a/1

mātem < *Ar.* Yas

m. (raḫne-i m.) 154b/8

m. (taḳdīm-i merāsim-i m.) 137b/3

m.+i içre 154b/8

m.+ide 155a/6

maṭla‘ < *Ar.* Kaside ya da gazelin uyaklı olan ilk beyti; doğacak yer

m. 155a/1, 189b/11

m.+ı 189b/10

maṭlab < *Ar.* Meram, maksat, istek

m. 107b/3

m.+ıġa 155a/14

mātlıġ < *Far.+T.* Satrançta yenilme, mat olma

m. 128a/4

maṭlūb < *Ar.* Taleb edilen, istenilen

m.+ım 103b/11

ma‘ṭūf < *Ar.* Yönelik, çevrili; yöneltilmiş

m. ét- 103a/2, 116b/14, 119b/3, 164a/4

m. ḳıl- 177b/4

māverā < *Ar.* Ötesinde, gerisinde, ardında

m.+sın 196b/10

mā-yeḥtāc < *Ar.* Gerekli şeyler

m.+ıġa 104a/12

māye-ʿinād < *Far.+Ar.* Mayasında inat bulunan, yaratılıştan inatçı

m. dur- (ḫamīr-i m.) 129a/9

māyil < *Ar.* māʿil Eğik, eğimli; istekli, eğilimli

m. 180b/4

mażāmīn < *Ar.* Mazmunlar, sembolik sözler, anlamlı sözler

m. 121b/17, 172b/13, 164a/10

maẓanne < *Ar.* İşaret, alamet, belirti, zan

m. tart- *Belirtileri değerlendirmek* 106a/6

maẓhar < *Ar.* Bir şeyin göründüğü, çıktığı yer; nail olma, şereflenme

m. 106b/7, 174b/14

mażīḳ < *Ar.* Sıkıntılı, dar yer

m.+ını 155a/17

maẓlūm < *Ar.* Zulme, haksızlığa uğramış

m.+lar 115a/9

m.+dın 115a/10

m.+larnı 116b/17

m.+larınıŋ 187a/6

mażmūn < *Ar.* Sembolik kavram, nükteli, sanatlı ince söz

m.+ı 102b/17

m.+ın 162b/17

m.+ıġa 190b/14

mażreb < *Ar.* Çakma yeri, çadırın kurulduğu yer

m. 167a/9, 174a/5, 179a/13, 193b/16, 197a/11, 197b/13

maʿzūl < *Ar.* Azledilmiş, görevden alınmış

m. ét- 104b/11

m. ḳıl- 138b/12, 199a/5

m. ḳıl-ġan ér-miş 192b/16

ma‘ẕūr < *Ar.* Özürlü, özürü olan

m. tut! 114b/1

m. (tut-uŋ m!) 125b/6

meāl < *Ar. me’āl* Meydana gelen şey, sonuç; anlam, kavram

m. 164a/15

m. (m.-i aḥvāl) 115a/1, 126a/1, 128a/7

mebānī < *Ar.* Binalar

m. (bānī-i m.-i mekremet) 164a/16, 187b/8

meblaġ < *Ar.* Para, tutar

m. 146b/3

mebrūr < *Ar.* Hayırlı, makbul

m. (ḫaḳan-ı m.) 164a/16, 187b/8, 197a/4

m. (şehen-şāh-ı m.) 161a/10

m.+nıŋ (şehen-şāh-ı m.) 190a/7

mebẕūl < *Ar.* Bol, çok

m. tut- 117a/9, 132b/7, 147a/2, 151b/5, 164a/4, 166b/15, 192a/11

m. ḳıl- 176a/13

mecā‘et < *Ar.* Acıkma, açlık

m. 106a/15

mecāl < *Ar.* Güç, kuvvet

m. (ḳal-may m.) 111a/12

mecālis < *Ar.* Meclisler, toplantılar

m. 152b/1

m.+iniŋ 138a/9

mecbūr < *Ar.* Zorunlu

m. (ḳıl-maŋ m) 125b/6

mecīd < *Ar.* Ulu, şanlı, şerefli; Tanrı'nın adlarından biri

m. (ḳurān-ı m.) 137b/1

meclis < *Ar.* Oturulacak, toplanılacak yer

m. 135b/8

meclis-efrūz < *Ar.+Far.* Meclise renk katan, meclisi aydınlatan, meclisi şenlendiren

m. ét! (çerāġ-ı m.) 189b/11

mecmū' < *Ar.* Cem olunmuş, toplanmış, tüm

m.+ı 107b/10, 164a/2, 110a/16, 186a/12

m.+ın 120b/4

mecrā < *Ar.* Mecra

m. 150b/15

mecrūḥ < *Ar.* Yaralı

m. 114b/7

m. ḳıl- (maḳtūl ve m.) 114b/7, 195b/14

medāric < *Ar.* Meslekler, tarikatlar, yollar

m. 188b/10, 171b/7

m. (irtiḳā'-ı m.) 165a/17 125b/8

medāris < *Ar.* Medreseler

m. 134b/8

medd < *Ar.* Uzatma, çekme, yayma

m. 130b/17

meddallāhü ẓılāle irşādihi 'alā mefāriḳü'ş-sālikīn < *Ar.* Allah (onun) irşadının gölgesini tüm saliklerin başına yaysın.

m.+niŋ 191b/7

meddallāhü ẓılāle irşādihi ʿalā rüʿūsi'ṭ-ṭālibīn < *Ar.* Allah (onun) irşadının gölgesini tüm taliplerin (öğrencilerin) reisleri üzerine yaysın.

m.+niŋ 168b/15

meddallāhü ẓılāle maʿdeletihi ʿalā mefāriḳi'l-enām < *Ar.* Allah (onun) adaletinin gölgesini tüm insanlığın başına yaysın.

m. 157a/13

meddallāhü ẓılāle şecāʿatihi ʿalā mefāriḳi'l-ʿasākir < *Ar.* Allah (onun) yiğitliğinin gölgesini tüm askerlerin başına yaysın.

m. 195a/8

meded < *Ar.* Yardım, imdat

m. 129a/11, 132a/10

m. üçün 106b/10

m. ḳılma-y 108b/1

m. al-ıp 146a/8

m. bér-iŋ 109a/11

m.+i bile 149a/13

m.+i üçün 126b/4

meded-kār < *Ar.+Far.* Yardım eden, imdada koşan

m. 196a/1

medfūn < *Ar.* Defnolunmuş, gömülmüş

m. bol- 134a/6

m. bol-up dur- 136b/13

medẖal < *Ar.* Girilecek kapı; giriş

m. 162b/11

medīd < *Ar.* Çekilmiş, uzatılmış, uzun, çok uzun süren

müddet-i medīd *Pek çok zaman* 121b/11, 123a/6, 133a/15, 156a/17, 166a/10, 166a/12, 172b/8

medlūl < *Ar.* Delil getirilen şey; delalet olunan, gösterilen şey

m.+ı bile 161b/1, 176b/12, 179b/10, 191b/15

medrese < *Ar.* Medrese, dinbilimleri okutulan okul

m. 135a/13

medrese-nişīnlik < *Ar.+Far.+T.* Medreseslilik, medrese öğrenciliği

m. 158a/2

mefārik̟ < *Ar.* Başın üst kısımları

m. 165b/2

m.+iġa 137b/17

mef̱har < *Ar.* Övünme

m. 192a/6, 193a/4

mefḳūd < *Ar.* Kayıp, yok olmayan, bilinmeyen

m. (olmas-sun m.) 105a/14

m. bol- 106a/4

meflūke < *Ar.* Yoksun, miskin

m.+lerin (eṣḳāl-i m.) 120b/4

meftūḥ < *Ar.* Fethedilmiş, açılmış, açık; ele geçirilmiş

m. bol-up dur- 148a/16

meftūn < *Ar.* Sihirlenmiş; gönül vermiş, tutkun

m. (ḳıl-ıp ... m.) 153b/10

meger < *Far.* Meğer, oysaki, halbuki

m. 100b/10, 124b/6, 128b/13,150a/13

meh < *Far.* Ay

m. 133a/8, 133a/9

mehābet < *Ar.* Azamet, ululuk, korkunçluk

m.+i (āvāze-i m.) 161b/6

m.+in (āvāze-i m.) 197b/3

mehābet-āmīz < *Ar.+Far.* Heybetle karışık, heybetli, azametli

m.+in 199a/11

meḥāfil < *Ar.* Mahfiller, çevreler, loca

m.+de 152b/1

m.+iniŋ 138a/10

mehamm < *Ar.* Önemli şeyler; düşündürücü şeyler; yapılması gerekli şeyler

m. 113a/13, 135b/14, 136a/13, 165a/16, 190a/2

m.+da 142a/13

m.+ınıŋ 138b/1

m.+ıġa 131b/17, 159a/10, 164a/11

m.+ıdın 131b/14

meh-çe < *Far.* Bayrak direği, minaret ve kubbe üstüne konulan küçük hilal

m.+si 165b/15, 174b/17

m.+si (eşiʿa-ı m) 161b/11

mehter < *Ar.* Bir rütbe türü

m. 187b/13, 188b/3

meh-veş < *Far.* Ay gibi; yüzü ay gibi güzel kız

m. 137b/8

mekān < *Ar.* Yer, mahal; ev, oturulan yer

m. 103b/8, 147a/16, 154b/2, 151a/4, 157a/7, 166a/2, 167b/13

mekārim < *Ar.* Keremler, cömertlikler; iyi ahlaklar

m.+iġa 188b/1

mekkāre < *Ar.* Hilekar, düzenbaz

m.+si 153b/7

meknūn < *Ar.* Dizilmiş; saklı, gizli

m. 162a/14, 197b/1

mekr < *Ar.* Hile, düzen

m. 109a/2, 139b/13, 140b/4, 141a/3

mekremet < *Ar.* Kerem, izzet, şeref, onur; cömertlik, ağırlama

m. 136a/8, 192a/10

m. (bānī-i mebānī-i m.) 164a/16, 187b/8,

m. (pertev-i şümūʿ-ı m.) 126a/2

m.+i bile 156b/8

m.+idin (iştikār-ı seḥāb-ı m.) 125b/10

mekṯ < *Ar.* Bekleme, bir yerde durma, eğlenme

m. 119a/9, 167a/11

mekşūf < *Ar.* Keşfolunmuş, meydana çıkarılmış; açık, besbelli

m. 157b/11

m. bol-sun! 151b/14

mektūb < *Ar.* Mektup; yazılmış

m. (m. ve merkūm ḳıl-) 156a/16

mektūm < *Ar.* Gizlenmiş, gizli, saklı

m. ḳıl- 171a/17

me'kūlāt < *Ar.* Yiyecekler

m. 168b/16

m.+larıda 115a/8

melaŋ < *Far.* Çekirge

m. 111a/9, 120a/14, 198b/14, 198b/17

m. (sipāh-ı m.) 198b/17

m.+nıŋ 192b/6

m.+dın 195b/17, 198b/11

melāyik < *Ar. melā'ik* Melekler

m. 187a/5

melāẕ < *Ar.* Sığınacak yer

m. 187a/4

melāẕ-ı ehli'l-īmān < *Ar.* Müminlerin sığınacağı yer

m. 170b/2

melbūsāt < *Ar.* Libaslar, giyilecek şeyler, elbiseler

m. 165b/1

melek-ḳuvvet < *Ar.* Melek gibi kuvvetli

m. 162a/3

mele'ü'l-a'lā < *Ar.* Büyük ve ileri gelen meleklerin toplandığı yer; yüce topluluk

m.+nıŋ 165a/4

melūl < *Ar.* Usanmış, bıkmış

m. 108a/6

memālik < *Ar.* Memleketler, ülkeler

m. 105a/10, 113b/4, 125a/3, 130a/13, 155a/4, 157a/16, 165b/8, 167a/5, 173b/16, 187b/13, 189b/5, 190a/10, 193a/6, 198b/14

m. (eṭrāf-ı m.) 137b/15

m.+din 143b/7

m.+din (eṭrāf-ı m.) 110a/10, 190b/1

m.+iniŋ 104a/12, 105a/1, 121b/5, 127b/17, 146a/3, 188b/1

m.+in 106b/3

m.+ide 171b/4

m.+ige 107a/8

m.-i ʿuḳbā (m.+da) *Öteki dünya, cennet* 156b/5

memāt < *Ar.* Ölüm

m. (irtiḥāl-eşer-i m.) 164a/15

m. (rāh-ı m.) 195b/7

m. içre 153b/14

m.+ġa (maġrib-i m.) 137a/13

memdūd < *Ar.* Meddolunmuş, uzatılmış, uzamış

m. ḳıl- 137b/17

me'men < *Ar.* Emin, güvenilir, sağlam yer

m. 135a/13

m. ḳıl-maŋ! 155b/2

memleket < *Ar.* Ülke, memleket toprağı

m. 137b/10, 138a/7, 138b/1, 164b/17, 166b/1, 167a/7

m. (umūr-ı m.) 135b/14, 165a/16

m.+ni 107b/15, 111b/16, 113a/13, 136a/3

m.+ge 143b/1

m.+de (ʿarṣa-ı m.) 136a/4

m.+din 105a/2, 172b/12

memleket-dārlıġ < *Ar.+Far.+T.* Memleket sahipliği, hükümdarlık

m. 159a/10, 138a/13

memlū < *Ar.* Doldurulmuş, dolu

m. ḳıl- 162b/8

memnūʿ < *Ar.* Yasak edilmiş, yasak

m. bolma- 172a/2

m. ḳıl- 142b/13, 171b/13, 175a/16,

me'mūr < *Ar.* Emir almış olan kimse; devlet hizmetinde görevli kimse

m. 169b/12

m. bol- 183a/9

m. bol-up ér- 160b/11

m. ḳıl- 164a/9, 169a/17

m.+lar 169b/1, 173b/8, 173b/10, 174a/13, 174b/12, 176b/7, 183b/1, 191b/5, 191b/10, 194b/10

men Ben

m. 102b/11, 106b/10, 109a/13, 114b/5, 114b/6, 122b/4, 122b/6, 125b/3, 136a/5, 178b/5, 183a/9

m. dék 103b/16

men+din 112a/14, 114b/8,

m.+i 125b/6, 129a/12, 129a/16

m.+iŋ 107b/15, 102b/10, 135b/10

men < *Far (<Peh.)* Ben

m.+din (mā vü m.) 144b/11

menʿ < *Ar.* Yasak etme

m. ḳıl-ıp dur- 148a/9

menāhic < *Ar.* Geniş, açık, boş yollar

m. (mürşid-i m.-i ḥaḳīḳat) 191b/6

menāl < *Ar.* Nail olunan, sahip olunan, ele geçirilen şey

m. 160b/14

menāṣıb < *Ar.* Payeler, makamlar, rütbeler

m. 137b/12, 121a/16

m. (erbāb-ı m.) 137b/7

m.+ın 165a/17

m.+ıġa (irtifāʿ-ı m.) 136a/12

menāzil < *Ar.* Menziller, duraklar, konak yerleri

m. 118b/6, 124b/10, 143b/13, 162a/9, 166a/11

m. ḳıl- (ḳatʿ-ı m.) 200a/9

m. ḳıl- (mafḫar-ı m.) 193a/4

m.+i 100b/1

m.+ide 164b/9

m.+iġa 100b/13, 141b/3

mencūḳ < *Far.* Bayrak direklerinin başına dikilen küçük ay

m.+ın 191a/7, 198a/3

m.+din 112a/14, 114b/8

menfa‘at < *Ar.* Fayda, çıkar, yarar

m.+din 142a/3

m.+i 120a/17

menī‘a < *Ar.* Sarp, erişilmez, zaptı zor (yer)

m. (meżāmin-i m.) 164a/10

menkūb < *Ar.* Nekbete düşmüş, talihsiz; gözden ve mevkiden düşmüş

m. 108a/11, 108a/16, 121b/16,

m. ol- 159a/1

m. bol-up ér- 199a/12

m. ḳıl- 101a/13, 117b/7, 177b/1

menḳūl < *Ar.* Nakledilmiş, bir yerden bir yere taşınmış, taşınan

m. dur- 114a/3, 114b/4, 141a/15

m.+dur 106a/2, 130b/11

menḳūş < *Ar.* Nakşolunmuş, işlenmiş, resim yapılmış

ʿıhn-ı menḳūş *Didilmiş kumaş* 163a/6

men menlik “Hep ben” anlamında kibirlenme ifadesi

m. 144b/6

mensūḫlıḳ < *Ar.+T.* Hükümsüz bırakma, hükmü kaldırma

m. 139b/2

menşe < *Ar. menşe’* Bir şeyin çıktığı yer, kök

m. 184b/13

menşūr < *Ar.* Dağıtılmış, yayılmış; vezirlik, müşirlik vb. görevlere atama fermanı

m.+ın (eyālet m.) 164b/16

menzil < *Ar.* Konak yeri; konak

m. 103b/8, 187a/16, 116b/8, 195b/13, 196b/11, 146b/1

m. ét- (ét-miş m.) 155b/2

m. tut- 103b/12, 105b/11

m. tut-up ér- 104a/6

menzil-be-menzil <*Ar.+Far.* Konak konak, yer yer

m. 167a/16, 181b/15

m.+ġa (m. tüş-üp dur-) 187a/10

m.+de 174a/7, 190b/7, 167b/1, 187a/10, 196b/2, 187b/1

m.+din 167a/12

m.+iġa 103a/16, 118b/6, 122b/17, 147b/17

m.+iġa (m. tüşür-) 103b/10

m.+ide 167a/17, 163a/9

m.+idin 104a/1, 105a/3

menzilet < *Ar.* Derece, rütbe

m.+in (pāye-i ḳadr ve m.) 138a/17

menzil-gāh < *Ar.+Far.* Konak yeri, konak; mekan

m.+ınıŋ 190a/15

merāḥil < *Ar.* Konaklar, mesafeler, duraklar

m. 162a/8, 167a/16

m. ḳıl- (tayy-ı m.) 143b/13

merāḥim < *Ar.* Merhametler, acımalar

m. 190b/14, 124b/9, 138a/15, 142a/8, 147a/3, 167b/12, 169a/1, 192b/4, 192a/12, 193b/13

merāṣī < *Ar.* Mersiyeler, ağıtlar

m. 153a/2

merāsim < *Ar.* Resmi törenler

m. 137b/3, 165b/3, 164a/16, 166a/10, 171a/9

m.+i bile 104a/11

m.+iniŋ 159a/11

m.+idin soŋra 137b/9

merātib < *Ar.* Rütbeler, dereceler

m. 121a/16, 132b/14, 136a/9, 137b/12, 165a/17, 171b/8, 188b/11

m. (İrtiḳā'-ı m.) 136a/12

m. tap- (tap-ıp ... m.) 137b/7

m.+iġa 160a/10

m.+ide (irtifā'-ı m.) 125b/8

merci' < *Ar.* Dönülecek yer; başvurulacak yer, kimse; otorite

m. 146b/5

m.+i 187a/4, 154a/3

m.+i ér- 154a/3

merci'ü'l-'ulemā < *Ar.* Bilginleri başvurduğu kişi

m. 174a/1

merd-ānelıġ < *Far.+T.* Mertlik

m. 123a/16

merdlik < *Far.+T.* Mertlik, yiğitlik

m. 106b/7, 111b/2

meremmet < *Ar.* Tamir, onarma

m.+i 139b/8

mergen Okçu, nişancı

m. 149a/1

m. bile 108b/15, 110a/14

m.+ni 110b/7

m.+ler 110b/10

m.+lerġa 110b/8, 110b/12, 145a/8

merġūb < *Ar.* Rağbet edilmiş, beğenilmiş

m. dur-ur ér- (maḳām-ı m.) 146b/2

m.+ġa (maḳām-ı m.) 116b/8

m.+ġa (mesākin-i m.) 124b/10

merḥāle < *Ar.* Menzil, konak

m.+si sarı 155a/9

merḥamet < *Ar.* Şefkat gösterme, acıma

m. 136b/1

m. (kemāl-i m.) 138a/16

m. bile (lemʿa-ı şümūs-ı m.) 126a/3

m. ḳıl- 190b/14

m.+din (kemāl-i m.) 138a/7

merhem < *Ar.* Merhem

m. 163b/8

merḥūm < *Ar.* Allah'ın rahmetine kavuşmuş; ölmüş

m.+nıŋ 166a/14, 188b/10

m.+ı 183a/3, 165a/13, 114b/17

merʿī < *Ar.* Riayet edilen, saygı duyulan; gözetilen, yürürlükte olan

m. tut- 129b/1, 139a/1, 175b/16

merḳad < *Ar.* Mezar, kabir

m. 168b/12

m. ara 154a/15

merkeb < *Ar.* Binilecek şey; vapur, gemi, kayık gibi şeyler; eşek

m. 166a/13

m.+in 161a/6

merkez < *Ar.* Bir şeyin orta yeri, merkez; tarz, şekil, yol

m. 137a/8

m.+ide 113a/16

merḳūm < *Ar.* Yazılmış, adı geçmiş

m. bol-up dur- 125b/3

m. ḳıl- 156a/16

merrāt < *Ar.* Defalar, kereler

m. (kerrāten m.) 173a/7, 198b/14

merşiye < *Ar.* Manzum ağıt

m. 153a/14, 153a/2

mersūmāt < *Ar.* Maaşlar, ulufeler

m.+ı 171a/13

mertebe < *Ar.* Derece, basamak; rütbe, paye → **mertebet**

m. 121b/12, 126a/7, 127b/16, 129b/11, 138a/15, 139b/6, 152a/12, 178b/7, 188b/10, 189b/12

m.+de 154a/5

m.+sin 104b/17

m.+siġa 136a/14

m.+siġa (ḳadr u m.) 106b/5

m.+siġa köre 146a/10

m.+sidin 136b/1, 147b/12

mertebet < *Ar.* Derece, basamak; rütbe, paye → **mertebe**

m. 137b/11

mesā < *Ar. mesā'* Akşam

m. 154a/17

meşābe < *Ar.* Derece, rütbe

m. 114a/4

m.+de dur- 190b/3

mesāfet < *Ar.* Ara, uzaklık

m. 180b/13

m. (ḳaṭʿ-ı m.) 122b/6

m. ét- (ḳaṭʿ-ı m.) 167b/1, 196b/14

m. ḳıl- (ḳaṭʿ-ı m.) 128b/8, 160a/12, 181b/15

meṣāff < *Ar.* Sıra sıra dizilme yeri; harp safları dizilme yerleri

m.+ıda 132a/4

mesākin < *Ar.* Meskenler, oturulacak yerler

m. 121a/12, 124b/10

m.+iġa 196b/5

m.+lerin 166a/11

m.+leriġa 113b/13, 118b/6, 180b/16

mesākīn < *Ar.* Miskinler; çok fakir olanlar

m.+niŋ 165b/2

m. ér- (muʿīn-i m.) 151a/1

m.+ġa 134b/13

m.+ge 137b/1

meṣāliḥ < *Ar.* İşler

m.+ide 170a/11

m.+in 116a/2

mesālik < *Ar.* Tutulan yollar

m. 171b/16, 191b/6, 122a/3

m.+idin 135b/16

mesāyil < *Ar. mesā'il* Meseleler, sorunlar

m. 158a/4

mescid < *Ar.* Namaz kılınan küçük yer

m.+iġā 117a/11

m.+ide 117a/11

Mescid-i Cāmiʿ < *Ar.* Cuma namazı kılınan büyük cami

M.+ide 108a/13

M.+niŋ 139b/8

mesdūd < *Ar.* Seddolunmuş, kapanmış, tıkalı

m. 163b/15

m. bol- 148b/16

m. ḳıl- 133b/13

m. ḳıldur- 163b/2

m. ét- 149b/11

meşelen < *Ar.* Misal olarak, söz gelişi

m. 114a/5

meserret < *Ar.* Sevinç, şenlik

m. 141b/6

meserret-iḳtirān < *Ar.* Sevinç yaklaştırıcı, sevinç getirici, sevindirici

m. (dāsitān-ı) 164a/11

meserret-vuṣūl < *Ar.* Sevinç ulaştıran, sevinç getirici, sevindirici

m.+ı bile (nüzūl-ı m.) 110a/9, 113a/7, 151a/11, 159b/5, 177b/7, 178a/3, 190b/7, 200a/12

m. (nesīm-nüzūl-ı m.) 167b/3

mesġabe < *Ar.* Açlık

m. 105b/9

mesīḥā < *Ar.* Hz. İsa'nın adlarından biri

m. dék 154a/10

mesken < *Ar.* Oturulacak yer

m. 135a/14

m. ḳılma-ŋ! 155b/1

m.+i 154a/17

meslek < *Ar.* Yol, gidiş; geçim için tutulan yol

m.+idin 122a/13

meslūk < *Ar.* İzlenilen yol

m. tut- 148a/9

mesmū‘ < *Ar.* İşitilmiş, duyulmuş, haber alınmış

m. 147b/12

mesned < *Ar.* İsnad edilen, dayanılan şey; rütbe, derece, paye, makam

m. 197a/7, 125b/11, 136b/7

m.+i üzre 155a/9

m.+in 189a/16

m.+iġa 137a/15, 136b/10

m.+ige 137a/10

m.+ide 104b/12

mesned-ārā < *Ar.+Far.* Bulunduğu mevkiyi süsleyen

m. 156b/6, 189a/4

m.+sı 137a/11

mesned-nişīn < *Ar.+Far.* Bir mesned ya da makamda bulunan

m. 156b/5, 197a/9,

m.+i 188b/8

mesned-pirā < *Ar.+Far.* Makam süsleyen

m.+sı 164a/10

meşnevī < *Ar.* Mesnevî

m. 101a/1, 102a/16, 106a/11, 109a/1, 110a/3, 111a/8, 114b/12, 126b/7, 129b/14, 135a/14, 137b/4, 144a/4, 148b/11, 150a/10, 157a/9, 158b/15, 159b/10, 161b/17, 164b/9, 167a/13, 169b/4, 174b/16, 176b/13, 180b/17, 183b/17, 185b/8, 187b/14, 191a/9, 193a/12, 196a/6, 198a/4

mesrūr < *Ar.* Memnun, sevinmiş, meramına ermiş

m. 196b/5

mest < *Ar.* Göz ucu ile bakış; kısa an

m. (laḥẓa-i m.) 156b/1

m. bol- (bol-ur ... m.) 158a/7

mest < *Far.* Sarhoş

m. 118b/10

mest-bāzlıġ < *Far.+T.* Sarhoşluk

m. 138b/15

mestlig < *Far.+T.* Sarhoşluk

m.+idin 167b/4

mes‘ūd < *Ar.* Mutlu, bahtiyar

m. é- 116a/11

me’sūr < *Ar.* Esir edilmiş, tutsak

m. 116b/16, 124a/9, 125a/2, 127b/1, 144b/2, 149b/8, 149b/17

m. bol-up dur- 198b/6

m. ḳıl- 112b/14, 113a/8

m. ét-ér ér- 101a/15

meşāhīr < *Ar.* Ünlü kimseler

m. 105a/15, 174a/17

m.+idin 121b/4, 161b/9

meşaḳḳat < *Ar.* Zahmet

m. 101a/9, 120b/14, 123b/5, 127a/13, 142b/9, 136a/3, 144b/4

m. bile 127b/6

meş‘al < *Ar.* Aydınlatıcı alet, lamba; meşale

m. 159a/17, 103b/15

meşāyiḫ < *Ar.* Şeyhler

m. 137a/4, 134b/16

meşġale < *Ar.* İş, iş güç, uğranılan iş

m. 163a/10

meşġūl < *Ar.* Bir işle uğraşan; işgal edilmiş, tutulmuş

m. ér- 123a/14, 190a/9

m. dur- 116b/12

m. dur-ur ér- 108a/10, 123a/7, 152a/14, 185a/11

m. bol- 104a/11, 107a/16, 108a/12, 113b/14, 126b/4, 155b/6, 160b/3, 176b/12, 190a/6, 193a/12

m. bol-up dur- 120b/2, 148a/8, 152b/10, 194b/5, 198b/16

m. ḳıl- 163b/1

meşġūllıḳ < *Ar.+T.* Bir işle uğraşma

m. körgüz- 110a/12, 158a/14

meşhūr < *Ar.* Şöhretli, şöhret kazanmış, ün salmış

m. dur- 112a/17, 117a/11, 120a/1, 130a/10, 131a/7, 173a/2, 178b/2

meşiyyet < *Ar.* İrade

m. 148a/16

meşk < *Ar.* Yazı örneği; alışmak için yapılan çalışma, alıştırma

m. 198a/8

meşkūr < *Ar.* Şükre, teşekküre değer, beğenilmiş, övünülmüş

m. (sa‘y-ı m.) 116a/8, 121a/7, 169b/14

meşmūl < *Ar.* Kaplanmış, etrafı çevrilmiş

m. 178a/5

meşrūbāt < *Ar.* İçilecek şeyler

m. 168b/16

meş‘ūf < *Ar.* Memnun, sevinçli; tutkun

m. ér- 134b/17

meşveret < *Ar.* Danışma

m. 134b/12, 180a/3

metā‘ < *Ar.* Satılacak mal, eşya; sermaye, elde bulunan varlık

m. 121b/7, 154a/13

m.+ınıŋ 140a/11

m.+ın 101b/9

metānet < *Ar.* Metanet, sağlamlık, sağlamlık; dayanıklılık

m. (ġāyet-i m.) 163b/14

metlūf < *Ar.* Telef olmuş

m. ḳıl-dur-up dur- 198b/12

metrūke < *Ar.* Terk edilmiş, bırakılmış, kullanılmaktan vazgeçilmiş

m. (eşyā-yı m.) 120b/4

me‘vā < *Ar.* Yurt, mesken, yer, makam, sığınacak yer

m. 196b/17, 170b/14

mevākib < *Ar.* Alaylar, güruhlar, cemaatler, kalabalıklar

m. 196a/15

mevālī < *Ar.* Mevleviyet payesine ulaşmış olan sarıklı alimler; köleler

m. 104b/9

m.+in 149b/11

mevāni‘ < *Ar.* Maniler, engeller

m. 161b/4

me‘vā < *Ar.* Yurt, mesken, sığınılacak yer

m.+sı dur- 107a/5

m.+sıdın 105a/4

mevāṣıḳ < *Ar.* Yeminler, sözleşmeler

m. 161a/13

mevāşī < *Ar.* Davar (Koyun, keçi) ve mal (öküz, inek) gibi hayvanlar

m. 160b/4, 160b/7, 176a/3, 180b/14, 180b/15

m.+si bile 113b/3

m.+sin 173b/2

m.+siġa 186b/15

m.+leri bile 196b/10

m.+lerin 194b/11

m.+leriġa 198b/15

mevāṭın < *Ar.* Yurtlar, bayındır yerler

m. 113b/13

m.+larıġa 102b/12

m.+larıda 121a/13

mevāżı‘ < *Ar.* Mevziler, yerler

m.+ġa 176b/11

mevc < *Ar.* Dalga

m. 191a/13

mevcūd < *Ar.* Var olan, bulunan; hazır bulunan

m. 146a/13

meveddet < *Ar.* Sevme, sevgi

m. 116b/12

mevfūr < *Ar.* Çoğaltılmış, çok, bol

m. (cehd-i m.) 116a/8, 121a/7, 125b/8, 169b/14, 187b/14, 193b/3

m. (cünūd-ı m.) 143b/9

m. (ġanāyim-i m.) 113a/6, 191a/4

m. bile (ġanāyim-i m.) 176a/17

m. (saʿy-ı m.) 178a/16, 198b/5

mevhibet < *Ar.* Bahşiş, bağış, ihsan

m.+idin 146b/6

mevʿid < *Ar.* Buluşma, randevu yeri

m. ḳıl- 110a/15

mevḳiʿ < *Ar.* Yer; durum; makam

m.+de 197a/12

mevkib < *Ar.* Atlı ya da yaya olarak maiyette yürüyen alay, kafile

m. 162a/7, 162a/12, 162a/13, 164a/3, 167b/2, 167b/8, 169a/5, 177b/3, 183a/17, 182b/17

m.+ġa (ehl-i m.) 191a/9

m.+iŋ 167a/17

mevkif < *Ar.* Durak, duracak yer, istasyon

m. 169b/11

m.+iġa 197a/3, 167b/8

m.+ide 190b/9

mevrid < *Ar.* Varılacak yer; kony

m. 125b/4, 125b/3, 174b/14, 178a/5, 184b/12

m.+de 187a/14

m.+ide 124b/3, 125a/14, 137a/2, 157b/15, 156a/5, 172b/9

mevsūm < *Ar.* Adlandırılmış; ad verilmiş; işaretlenmiş, damgalanmış

m. dur- 108a/14, 172b/17

m. ḳıl- 101b/4, 116b/1, 165b/17

mevżiʿ < *Ar.* Yer

m. 118a/15, 120b/9, 147b/9, 174a/5, 177a/13, 178b/2, 183a/13, 197a/12

m.+ni 128b/11, 145a/10

m.+de 101b/15, 117a/8, 118b/3, 119a/9, 145b/1, 166a/14, 167a/10, 167b/8, 176a/15, 177b/8, 178b/6, 179a/4, 190a/17, 191b/10, 193a/4

m.+din 127a/4, 180a/11, 190b/6, 196b/14, 197b/8, 198a/1

m.+i 173b/4,

m.+in 119a/10, 129b/10, 180a/10, 197a/11

m.+ide 107a/16, 132a/1, 143b/10, 159b/15

m.+iġa 190a/17, 115b/2

mey < *Far.* Şarap

m. 133a/12, 153b/3, 154a/14

m.+ġa 158a/10

m.+idin 136b/8

meyāmin < *Ar.* Uğurlar, mutluluklar, bereketler

m.+i bile 161a/13

meydān < *Ar.* Geniş, açık, düz yer, alan

m. 102a/12, 145a/5, 159b/1, 169a/5, 179a/10, 182b/9

m. ara 112b/4

m.+nıŋ (maʿreke-i m.) 199a/10

m.+ġa 186a/9

m.+ġa (maʿreke-i m.) 193a/11

m.+da 199b/5

m.+ı sarı 120a/12

m.+ı sarı 182a/6

m.+ınıŋ 147b/5, 161a/7, 166a/6, 172b/13

m.+ın 174b/3

m.+ıġa 140b/8, 145b/13, 193b/2

m.+ıda 101a/12, 126a/9, 134b/4

m.+ıdın 114a/14

meydān-dārlıġ < *Ar.+Far.+T.* Savaş meydanında saldırma → **meydān-dārlıḳ**

m. 199a/17

meydān-dārlıḳ < *Ar.+Far.+T.* Savaş meydanında saldırma → **meydān-dārlıġ**

m. 186a/10, 194b/17

meydān-neverd < *Ar.+Far.* Meydanda dolaşan

m. ḳıl- (ḳıl-p .. m.) 169b/6

meyl < *Ar.* Eğim; eğilim, istek, meyil

m. 135a/3, 146a/12, 154a/14, 177b/5, 188b/14, 196a/8

m. ḳıl- 180b/5

m.+i 178b/5

meymene < *Ar.* Ordunun sağ kanadı

m. 120a/8

meymenet < *Ar.* Bereket, saadet, mutluluk, uğurluluk

m. (cülūs-ı m.) 188b/6, 189b/17

m. (ḳudūm-ı m.) 116a/15

m. (nüzūl-ı m.) 193a/3

meymenet-encām < *Ar.+Far.* Sonu uğurlu olan, uğurlu, bereketli

m. (mażreb-i ḫıyām-ı m.) 167a/9

m. ḳıl- (muḫayyem-i ḫıyām-ı m.) 119a/10, 123a/3, 145a/15

m.+da (eyyām-ı m.) 114a/4

meymenet-ḥuṣūl < *Ar.* Uğur gerçekleştiren, uğurlu

m. (bahār-vürūd-ı m.) 167b/2

meymenet-me'nūs < *Ar.* Uğura alışmış, uğurlu

m.+ıdın (cülūs-ı m.) 189b/17

meymenet-vüsūl < *Ar.* Uğur getiren

m. (nüzūl-ı m.) 193a/4

meymūn < *Ar.* Uğurlu, bereketli, kutlu

m. 116b/1

m. (mevkib-i m.) 167b/2

m.+ı bile (evsāf-ı m.) 156b/14

m.+ı bile (naḳş-ı elḳāb-ı m.) 164a/9

meymūn-ḳadem < *Ar.* Ayağı uğurlu

m. 101b/4

meysere < *Ar.* Ordunun sol kanadı

m. 120a/9, 127a/1

meyşūm < *Ar.* Uğursuz

m. dur- 171a/11

me'yūs < *Ar.* Umutsuzluğa düşmüş, umutsuz

m. bol- 106a/5

meẕāhib < *Ar.* Mezhepler, tutulan yollar

m. 171a/10

mezāḥim < *Ar.* Eziyetler, sıkıntılar

m. bol-a alma-s dur- 104a/15

m. bolma-y 175b/13, 142a/11

meẕāḳ < *Ar.* Zevk alma, tat alma; zevk, lezzet

m. 168a/5

meẓālim < *Ar.* Zulümler, haksızlıklar

m. ḳıl- (red-i m.) 140a/15

mezāri' < *Ar.* Ziraat olunmuş, çiftle sürülmüş tarlalar

m. 120a/12

mezbūr < *Ar.* Adı geçen, yukarıda söylenmiş olan

m. (bék-i m.) 178a/4, 186b/16

m.+ġa (ribāṭ-ı m.) 195a/6

m.+lar (me’mūr-ı m.) 169b/12

meẕellet < *Ar.* Hakirlik, horluk, alçaklık, itibarsızlık

m.+din (ẓulmāt-ı m.) 126a/3

meẕemmet < *Ar.* Kınama, yerme

m.+ide 139a/12

mezīd < *Ar.* Artma, arttırma, çoğaltma

m. 136a/15, 135b/3

m.+lerin 165a/1

meẕkūr < *Ar.* Zikrolunmuş, adı geçmiş, anılmış → **meẕkūre**

m. 137a/13, 148a/3, 174a/4, 191b/10

m. (ḫˇāce-i m.) 199b/3

m. (sarāy-ı m.) 107b/12

m. (ṣūfī-i m.) 120b/14

m. (ümerā-yı m.) 143b/13

m. bile (sipāh-ı m.) 122b/13

m. bile (Yoliş-i m.) 142b/8

m. bol- 128a/9, 169b/15, 173a/15, 178a/11

m. bol-up dur- 161a/14

m.+nıŋ (bay-ı m.) 113b/7

m.+nıŋ (bék-i m.) 163b/10

m.+nıŋ (emīr-i m.) 166a/17

m.+nıŋ (ḥażret-i pādişāh-ı maġfūr-ı m.) 157b/12

m.+nıŋ (māh-ı m.) 188a/13

m.+nıŋ (Muḥarrem-i m.) 160a/4

m.+nıŋ (toy-ı m.) 188b/16

m.+nıŋ (zer-i m.) 106b/11

m.+nı (atalıḳ-ı m.) 192a/11

m.+nı (bék-i m.) 169a/13

m.+nı (emvāl-i m.) 166b/15, 167b/7

m.+nı (ümerā-yı m.) 131b/14

m.+ġa (ism-i m.) 101b/4

m.+ġa (mevżiʿ-i m.) 177a/13

m.+da (menzil-i m.) 196b/11

m.+da (sefer-i m.) 129a/6

m.+ın (ümerā-yı m.) 194a/14

m.+lar (ser-gerde-i m.) 181a/7

meẕkūre < *Ar.* Zikrolunmuş, adı geçmiş, anılmış → **meẕkūr**

m. (ṭāyife-i m.) 166b/2

m.+niŋ (belde-i m.) 121a/7

m.+niŋ (ḳalʿa-ı m.) 162a/17

m.+niŋ (sene-i m.) 123a/7

m.+niŋ (vāḳıʿat-ı m.) 151a/15

m.+ni (belde-i m.) 103a/5

m.+ġa (ḳalʿa-ı m.) 124b/8

m.+de (sene-i m.) 161b/15, 172a/12

m.+de (vāḳıʿa-ı m.) 124a/12

meẕkūreyn < *Ar.* Adı anılan iki kişi

m.+niŋ (emīreyn-i m.) 144a/3

meẕmūm < *Ar.* Kötülenmiş, ayıplanmış, kınanmış

m. 171a/11

m.+ın (nefs-i m.) 172a/12

mezraʿa < *Ar.* Tarla, tarım arazisi

m.+lar 105b/3

mezrūʿāt < *Ar.* Ekinler

m. 115a/8

m.+ın 177b/10

mén Ben

m.+i 122b/4

méŋi Ölümsüzlük

m.+din 188a/16

Mıṣr < *Ar.* Mısır ülkesi

m. (ʿazīz-i M.) 103b/13

mıżrāb < *Ar.* Mızrap

m.+ınıŋ 161b/8

mīʿād < *Ar.* Buluşma yeri; vaad edilen, belirtilen zaman

m. 174b/11

m. ḳıl-ıp ér- 118b/13

midādu żılāle devletihi < *Ar.* Allah onun devletinin gölgesini genişletsin.

m. 156a/1

midḥat < *Ar.* Methetme, övme

m.+ıda 139a/13

miʾeteyn < *Ar.* (Sayı) İki yüz

m. 147b/8, 146a/3

miftāḥ < *Ar.* Anahtar

m.+ın 138b/11

mihmān < *Far.* Misafir, konuk

m. 103b/17, 118b/8, 146b/6, 146b/9

m. bol- 103b/8

m.+dın 146b/9

m.+ım 103b/13, 103b/17

mihmān-dārlıġ(ḳ) < *Far.* Konuk ağırlama; konuk ağırlama görevi

m. 141b/7

m.+dur 103b/13, 103b/12

m. ḳıl- 103b/6, 146a/9

m.+ġa 118b/7

m.+da 104a/3

m.+dın 151b/7

mihmiz < *Ar.* Mahmuz

m. bér- 182a/6, 181a/8

miḥnet < *Ar.* Sıkıntı, acı, eziyet

m. 124a/15

m.+in 107a/7

miḥnet-zede < *Ar.+Far.* Sıkıntı, eziyet çekmiş, felakete uğramış

m.+ler 155a/7

mihr < *Far.* Güneş

m. 103a/9, 154b/9, 165b/15

m. dék 198a/16

m. kibi 155a/4

m. yaŋlıġ 168a/14

mihr-bānlıġ(ḳ) < *Far.+T.* Şefkatli, merhametli olma

m. 138b/4, 147a/7, 180a/4

m.+ıdın 179a/2

mihr-işrāk < *Far.+Ar.* Doğan güneş

m.+nı (ra'yet-i m.) 176a/8

mihr-sān < *Far.* Güneş gibi, güneşe benzeyen

m. 174b/17

mikdār < *Ar.* Miktar; değer, kıymet

m. 140b/10

m.+larnıŋ 164a/1

miḳrāż < *Ar.* Makas

m. 163a/13

mīl < *Ar.* Mil, şiş

m. 147a/10

milel < *Ar.* Uluslar, milletler; din mensupları

m. 171a/10

millet < *Ar.* Din; din mensupları; ulus

m. 157a/11, 159a/12, 161b/6, 174a/3

millet-i Aḥmedī < *Ar.* Ahmedʿin (Hz. Muhammed) inancına tabi olanlar, müslümanlar

m.+ġa 151a/2

millet-i beyżā < *Ar.* İslamlar, Müslümanların hepsi

m. 134b/8, 136a/10

miʿmār < *Ar.* Mimar

m. 139a/3, 135a/7

miʿmārī < *Ar.+Far.* Mimarlık

m. dur- 159b/6

m.+lar 188a/11

miʿmārlıġ < *Ar.+T.* Mimarlık

m. (esbāb-ı m.) 187b/16

miŋ Bin (sayı)

m. 111a/14, 113b/6, 143b/11, 150b/2, 162a/1, 165b/12, 168b/2, 197b/14

m. dağı iki yüz on sekkiz (m.+de) 159b/2

m. dağı ikki yüz (m.+de) 135a/5

m. dağı ikki yüz on altı (m.+da) 149a/14, 159b/4, 161a/12

m. dağı ikki yüz on béş (m.+de) 156a/6

m. dağı ikki yüz on sekiz (m.+de) 147a/11

m. dağı ikki yüz on sekkiz (m.+de) 152b/4, 164b/7

m. dağı ikki yüz on tört (m.+de) 147a/8

m. dağı ikki yüz yetti (m.+de) 140a/9

m. dağı yüz seksen béş (m.+de dur-) 157b/13

m. dağı yüz toḳsan altı (m.+da) 132b/10

m. ve iki yüz érdi on altı hem 150b/2

m.+ge 186b/8

m.+din 152b/13

m.+idin 151a/5

miŋ- Binmek

m.-en 130b/14

miŋ béş yüz yegirme bir Bin beş yüz yirmi bir

m.+de 189a/7

mindür- Bindirmek

m.-üp 122b/4

miŋ iki yüz iki Bin iki yüz iki

m.+da 134a/3

miŋ iki yüz on Bin iki yüz on

m.+da 141a/17

miŋ iki yüz on altı Bin iki yüz on altı

m.+da 106a/9

miŋ iki yüz on toḳuz Bin iki yüz on altı

m.+da 189a/5

miŋ iki yüz seksen altı Bin iki yüz seksen altı

m.+da 122a/8

miŋ ikki yüz on üç Bin iki yüz on üç

m.+de 146a/15

miŋ ikki yüz on toḳuz Bin iki yüz on dokuz

m.+da 167a/7

miŋ ikki yüz sekkiz Bin iki yüz sekiz

m.+de 140b/11

miŋ ikki yüz toḳuz Bin iki yüz dokuz

m.+da 140b/17

miŋ ikki yüz tört Bin iki yüz dört

m.+de 135b/4

miŋ ikki yüz üç Bin iki yüz üç

m.+de 135a/17

miŋ ikki yüz yegirme bir Bin iki yüz yirmi bir

m. dur-ur ér- 156b/17

m.+de 197a/7

miŋ ikki yüz yegirme tört Bin iki yüz yirmi dört

m.+de 147a/13

miŋ yüz seksen tort Bin yüz seksen dört

m.+de 104a/17

miŋ yüz seksen béş Bin yüz seksen beş

m.+de 115a/4

miŋ yüz toḳsan iki Bin yüz doksan iki

m.+de 126a/10

miŋ yüz toḳsan üç Bin yüz seksen beş

m.+de 128a/10

miŋ yüz yetmiş tört Bin yüz yetmiş dört

m.+de 189a/8

m.-üp dur- 124b/13

minnet < *Ar.* İyiliğe karşı duyulan borçluluk duygusu; iyilik edene teşekkür etme; teşekkür

m. ḳolmaḳ 171a/4

mīr < *Far.* Emir, bey; lider

m. 154b/17, 158b/3, 174b/17

mīrāb < *Far.* Devletin su işlerini yürüten görevli

m. 121a/17

mīrāblıġ(ḳ) < *Far.+T.* Mirablık görevi

m. 103a/17, 124b/11

mi'rāc < *Ar.* Yükselme, göğe ağma

m. 170a/2

mīrāṯ < *Ar.* Ölen akrabaların bıraktığı mal ve para

m.+dın 164b/14, 118a/16

mirāt < *Ar. mir'āt* Ayna

m. 199b/9

Mirrīḫ-āyīn < *Ar.+Far.* Mars gezegeni gibi savaşçı

m. 173b/17

mirrīḫ-ṣalābet < *Ar.* Merih (Mars) gibi sağlam

m. 162b/6

mirvaḥa-cünbānlıġ < *Ar.+Far.+T.* Yelpaza sallama

m.+ıdın 173b/15

mīrzā < *Far.* Beyoğlu, beyzade

m.+ġa 171a/6

mīṯāḳ < *Ar.* Antlaşma, sözleşme

m.+ıdın 161b/1

miṯḳāl < *Ar.* Yirmi dört kırat ağırlığında bir tartı birimi

m. 165b/12

miskīn < *Ar.* Zavallı, aciz

m.+ler külbesi 135a/7

miṣl < *Ar.* Gibi, benzer

m. 195b/6

mīş < *Far.* Koyun

m. içre 198a/6

miz Biz

m. 110a/11, 111a/17, 111b/1, 124a/8, 130b/15, 142b/14, 144b/9, 147a/13, 148b/16, 149a/10, 198b/10, 167b/8, 167b/7 , 199b/3

mizāc < *Ar.* Karakter, huy

m. 135b/2, 152b/7

m.+ıġa 180a/17

mizāḥ < *Ar.* Şakalı söz, mizah

m. 135a/2, 158b/12

Mīzān < *Ar.* Terazi; terazi burcu

M. 101b/8, 122a/17, 126a/16, 146b/17

M.+nıŋ 108b/3

M.+da 129b/4, 130a/3

mīz-bānī < *Far.* Konuk ağırlayıcılık, ev sahipliği

m. 103b/16

mīz-bānlıġ < *Far.+T.* Konuk ağırlayıcılık, ev sahipliği

m. 104a/10

mu‘āḍadat < *Ar.* Yardım

m. 115a/15

mu‘āf < *Ar.* Affedilmiş; ayrı tutulmuş

m. tut- 190b/14

mu‘ālece < *Ar.* İlaçlı tedavi

m. 152b/15

mu‘allā-mekān < *Ar.* Mekanı yüce olan

m. (ḥażret-i sulṭān-ı ṣāḥib-ḳırān-ı m.) 147a/16

mu‘ānedet < *Ar.* İnatçılık, ayak direme

m. 114b/16, 115a/12, 140b/7

m.+ġa 145b/9

m.+i (mūcib-i m.) 166a/2

m.+iniŋ (istimrār-ı m.) 140a/1

mu‘ānid < *Ar.* İnatçı, inatlaşan

m.+ler 101a/7, 101a/8, 101a/9, 102a/3, 102a/7, 105a/9, 105b/7, 111b/11, 112b/16, 115b/17, 119b/12, 120a/5, 120b/2, 120b/10, 121a/1, 123a/8, 123a/14, 124a/4, 124b/4, 126b/6, 127a/2, 127b/2, 143a/12, 143b/9, 144a/13, 145a/7, 148a/10, 170a/4, 170a/9, 174a/13, 174b/11, 177b/12, 180a/8, 180a/10, 180b/3, 181a/10, 181b/17, 182b/11, 183b/7, 183b/13, 186a/2, 187a/16, 192a/2, 194b/6, 195a/6, 195a/11, 195a/15, 195b/3

m.+ler bile 100b/11, 102a/2, 123a/3, 128a/12, 129b/12, 131a/10, 143a/14

m.+leriŋ 118a/12, 119b/5, 123a/11, 127a/11, 149b/12, 175a/8, 177b/10, 180a/14, 183a/14, 193a/10, 195a/1

m.+leri 112b/6, 120a/3, 149b/8, 149b/17, 177b/1, 181a/9, 181b/4, 194a/2, 194b/3

m.+leriġa 115b/6, 119b/16, 132a/4, 182b/6

m.+lerdin 119a/14, 197b/15

m.+leri 175a/4, 159a/17

mu‘ānidīn < *Ar.* İnatçılar, ayak direyenler

m. 159a/12, 193b/9

mu‘āṣır < *Ar.* Çağdaş

m. dur-ur ér- 137a/4

mu‘asker < *Ar.* Karargah; kurmay karargahı

m. 104b/3, 145a/17, 151a/10, 151b/10, 167a/10, 169a/2, 174b/2, 180a/10, 198a/2

m. ḳıl- 119a/7, 119b/12, 123a/6, 128b/11, 129b/10, 130b/1, 130b/5

m. ḳıl- 123b/3

m.+din 151b/6

mu‘aṭṭar < *Ar.* Hoş kokulu, ıtırlı, parfümlü

m. ḳıl- 118a/13, 162a/9

mu‘āvedet < *Ar.* Geri dönüş

m. 106b/2, 164a/4

m. ḳıl- 100b/12, 107b/11, 108a/10, 117a/5

m. ḳıl- (ḳaṣd- ı m.) 108a/4

m. ét- 151b/12

m. körgüz- 132b/9, 169a/3, 177a/5

m. körgüz-üp dur- 121a/4, 173b/2, 178b/2

mu‘āvenet < *Ar.* Yardım, yardım etme

m. 146a/8, 149a/13, 157a/14, 190a/5

m. üçün 142a/13

m.+i bile 147a/9

m.+i üçün 151a/9

mu‘āżadat < *Ar.* Yardım, destek

m. 157a/15

m.+ı bile 114b/16

mu‘azzez < *Ar.* Aziz, değerli

m. 147a/4

mū-be-mū < *Far.* İnceden inceye, kılı kırk yararak

m. 154a/12

mūcib < *Ar.* Gereken; gerektiren

m. 133a/5, 137a/15, 141a/13, 142b/2, 164b/3, 166a/2, 167a/1, 170b/6

m.+i bile 115b/11, 134b/15, 151a/17, 162b/12, 169b/12, 175a/11, 183b/9, 186a/17, 191b/6, 192a/17, 194b/7

m.+idin 190a/2

mu‘ciz-beyān < *Ar.* Olağanüstü ifadesi olan

m. (ḳalem-i m.) 168a/1

mu‘cize-perdāzlıġ < *Ar.+Far.+T.* Mucize düzenleyen, olağanüstü sözler söyleyen

m. 172b/14, 197a/4

muġannī < *Ar.* Şarkıcı, şarkı söyleyen

m. 158a/11

muġtenem < *Ar.* Ganimet alınmış, ganimet bilinmiş

m. 106a/15, 132b/9, 114b/13

m.+dın (cümle-i m.) 193b/8

muḥabbet < *Ar.* Sevgi

m.+idin 142b/1, 166b/16

muḥābeset < *Ar.* Kapatma, hapsetme

m.+ige 146a/11

muhāceret < *Ar.* Göç

m. 101b/10

muḥāfaẓat < *Ar.* Saklama, koruma

m. 104a/14, 146a/11, 192b/3

m.+ġa 113a/5

m.+ı 103a/5

m.+ıġa 104a/13, 109b/5, 110a/13, 115b/2, 121a/5, 129b/2, 180b/1, 181b/17, 191a/16

muḥaḳḳar < *Ar.* Küçük düşürülmüş, hakir görülen

m. 192a/7

muḥāl < *Ar.* Olanaksız

m. 131b/9

m. körün- 111a/16

muḫālefet < *Ar.* Aykırılık, karşıtlık; düşmanlık; iktidarın karşısında durma

m. 114b/14, 115a/11, 115a/16, 115b/8, 115b/10, 119b/15, 121a/3, 121b/12, 122b/8, 125a/4, 130a/4, 139b/14, 140b/7, 145b/8, 166a/9, 166a/10, 172b/10

m. ḳıl- 109b/13

m. ḳıl- (rā'yet-efrāz-ı m.) 169a/9

m. körgüz- 118a/7, 119b/6

m.+de 104a/16, 119b/1

m.+i (evvel-i m.) 115b/13

m.+i (sebeb-i m.) 166a/2

m.+iniŋ (imtidād-ı m.) 140a/1

m.+iġa 121a/11

m.+ler 119b/7

muḫālif < *Ar.* Aykırı, zıt; aykırı düşünen

m. (ümerā-yı m.) 120a/6, 121a/2, 121a/11

m. ér- 117a/1

m.+niŋ (ümerā-yı m.) 125b/7

m.+ni (leşker-i m.) 102a/5

m.+ler 119b/15, 120b/17

m.+lerniŋ 121b/15

muḫālif-nevāzlıġ < *Ar. +Far.+T.* Muhalif okşayan

m.+ıdın 193b/6

Muḥammedī < *Ar.* Hz. Muhammet'le ilgili; Müslüman

M. (tāc-ı M.) 171b/2

M. bile (tāc-ı M.) 171b/5

muḫammer < *Ar.* Mayalı, mayalanmış

m. dur- 176b/4

muḥārebāt < *Ar.* Muharebeler, savaşlar

m. 100b/9, 102a/2, 119b/12, 123a/3, 124b/16, 128a/2, 145a/13, 146a/5, 148b/6, 177b/13, 186a/1

m. ḳıl- 132a/14

muḥārebe < *Ar.* Savaş

m. 115b/3, 128b/12, 130b/8, 148b/8, 177a/14, 179b/3, 186a/11, 193b/1, 194a/2, 194b/14, 198a/4

m. (bevāriḳ-i m.) 189b/14

m. (ser-germ-i m.) 182b/3, 184b/4

m. ḳıl- 120b/13, 123a/13, 133a/15, 176b/5

m. ḳıl-ur ér- 131a/11

m. körgüz-üp dur- 148a/11

m.+de 184a/2, 186b/3, 195b/15

m.+din 175a/16

Muḥarrem < *Ar.* Yasaklanmış; Hicri kameri takvimin birinci ayı

M. 160a/4

M.+niŋ 104a/17

Muḥarremü'l-ḥarām < *Ar.* Muharrem ayı

M. 159b/2

M.+nıŋ 128a/10, 167a/7

muḥarrik < *Ar.* Yakan, yakıcı

m. 115b/10, 124b/2, 163a/14, 170b/8, 182b/8

m. bol- 124a/7

muḥāṣara < *Ar.* Sarma, çevirme, kuşatma

m. 166a/4

m. (ḳayd-ı m.) 161a/13

m. bile 130a/9

m. bile (teŋnā-yı m.) 189b/14

m. ḳıl- 101a/10, 119a/1, 124b/4, 130a/5, 131a/13, 131b/4, 133b/12, 144b/14, 145a/12

m.+ġa 190a/6, 193b/17

m.+da (eyyām-ı m.) 194a/3

m.+ġa (teŋnā-yı m.) 148b/15

m.+sı üçün 124b/15

m.+sıġa 118a/10, 119a/7, 120a/7, 123a/6, 123b/3, 126b/3, 149b/5, 129b/9, 130b/5, 132a/2

m.+sıdın 151a/15

muḥaṣṣıl < *Ar.* Oluşturan, elde eden; vergi tahsildarı

m.+lar 169b/14

m.+larġa 173b/15

muḫāṭara < *Ar.* Tehlike, korku

m.+ġa (varta-ı m.) 148b/15

muḫayyem < *Ar.* Kurulu çadır; ordugah

m. 119a/10, 123a/3, 145a/15

muḥibb < *Ar.* seven

m. 136a/14, 142a/1

m.+lerġa 150a/17

muḥibb-āne < *Ar.+Far.* Dostça

m. 122b/2, 141b/11

mūḥiş < *Ar.* Korku salan, korkutan

m. 120a/4

muḥīṭ < *Ar.* Saran, kuşatan

m. (leşker-i m.) 191a/9

muḥkem < *Ar.* Sağlam, dayanıklı, kuvvetli

m. 146b/12, 154b/7, 151b/8

m.+ni (sāniha-ı m.) 192a/4

muḫliṣ < *Ar.* Saf, halis; içten, samimi

m. 134b/17, 152b/3

muḥtāc < *Ar.* İhtiyaç sahibi; yoksul

m. 114a/10

muḥtācī < *Ar.* İhtiyaç duyan, yoksulluk çeken

m. 114a/5

muḥtāclıġ < *Ar.+T.* İhtiyaç duyma; yoksulluk

m. 114a/13

muḫtaṣar < *Ar.* Kısaltılmış, özlü; Özet

m. 156a/2, 156b/10, 156b/13

m.+ġa 109a/15, 145b/12

muḫtaṣṣ < *Ar.* Özgü

m. (el-muḫtaṣṣ be-ʿināyeti'l-meliki'l-mennān) 147a/16, 167b/13

muḥtecib < *Ar.* Örtülü, saklanan

m. 156a/11

muḫtelifāt < *Ar.* Çeşitler, türler

m. (resm-i m.) 116a/17

muḫtelife < *Ar.* Türlü, çeşitli

m. (meẕāhib-i m.) 171a/10

muḫtelifü'l-ḥikāyet < *Ar.* Çeşitli hikayeler

m.+ġa 125a/17

muḥterem < *Ar.* Saygın, saygı duyulan

m. 101b/6

mu'īn < *Ar.* Yardımcı, yardım eden

m. 151a/1

mu'izz < *Ar.* Ağırlayıcı; Tanrı

mu'izziü'd-devlete ve'd-dīn *Dinin ve devletin ağırlayıcısı* 157a/12, 167b/14, 195a/7

mu'izzü'd-devlete ve'l-millete ve'd-dīn *Dinin, milletin ve devletin ağırlayıcısı* 180a/13

mu'izzü'd-devlete ve's-salṭanata *Saltanatın ve devletin ağırlayıcısı* 198a/11

mu'izzü'd-devlete ve's-salṭanata ve'd-dīn *Dinin, saltanatın ve devletin ağırlayıcısı* 181b/8

mu'izzü'd-devlete ve's-salṭanata ve'l-ḫilāfete *Hilafetin, saltanatın ve devletin ağırlayıcısı* 177a/15

muḳābele < *Ar.* Karşılık, karşılık verme

m.+de 175b/1

m.+side 171a/4, 175a/7, 198a/2

muḳābelet < *Ar.* Karşılık, karşılık verme

m. ḳıl-a al- 145a/6

m. ḳıl 148b/9

muḳābil < *Ar.* Karşıda bulunan, karşı; karşılık; karşılığında

m. 107a/17

m. bol 111a/4, 112a/8, 126b/8, 175a/4, 184b/6, 185b/14, 185b/17

m. bol-a al- 107b/14, 144b/7

m.+ide 187b/10

muḳaddem < *Ar.* Önce; önde giden; öncü

m.+idin 189a/11

muḳaddemāt < *Ar.* Öncüler; girişi bilgileri

m. bile 199b/10

muḳaddeme < *Ar.* Başlangıç; giriş, önsöz

m. 180b/2

muḳaddemetü'l-ceyş < *Ar.* Ordunun ileri kolu, öncü asker

m. ḳıl- 169a/16

muḳaddese < *Ar.* Kutsal

m.+ġā (mevżiʿ-i m.) 191b/10

muḳaddime < *Ar.* Giriş, önsöz; önde giden, öncü

m.+si 110b/17

muḳaffel < *Ar.* Kilitli, kilitlenmiş

m. ḳıl- 162b/10

muḳārin < *Ar.* Yakın, birbirine yaklaşmış

m. 169a/3

muḳarnes < *Ar.* Basamaklı çatma usülüyle yapılmış tavan; kubbe biçimli

m.+lerdin 188a/9

muḳarreb < *Ar.* Yakın, yakınlaştırılmış

m.+ler 168a/8

muḳarrer < *Ar.* Kararlaştırılmış

m. ér- 123b/11

m. dur-ur ér- 171a/14

m. bol- 103a/4

m. bol-up dur- 104b/17, 133b/2

m. ḳıl- 113b/7, 146b/3, 169b/13, 191a/6, 194a/7, 196b/17

m. tut- 165a/17

muḳarrib < *Ar.* Yaklaştıran, yakınlaştıran

m.+ler 179b/15

muḳarrir < *Ar.* Kararlaştıran

m. dur-ur ér- 138b/12,

muḳātelāt < *Ar.* Karşılıklı öldürmeler

m. 119b/12, 124b/16, 145a/14, 146a/6, 177b/13, 186a/1

m. ḳıl- 100b/10, 102a/2, 123a/4

muḳātele < *Ar.* Birbirini öldürme, vuruşma

m. 118a/11, 123a/13, 128b/12, 131a/11, 148b/8, 179b/3, 186a/11, 198a/4

m. bol- 182b/3

m. bol- (müstaġraḳ-ı m) 184b/4

m. körgüz- 115b/3

m. sal- 194a/2

m.+de 193b/1

muḳāvemet < *Ar.* Direnç

m. 145a/6, 148b/9, 182a/15

m. (tāb-ı m.) 125a/12, 127a/8, 130b/8, 132b/5, 133b/8, 193b/7

muḳayyed < *Ar.* Bağlı, kayıtlı

m. 174a/17

m. bol- 130b/9

m. ḳıl- 173b/13

muḳteżā < *Ar.* Gereken, gerek

m. bol- 163b/9

m.+sı bile 102a/14, 103a/3, 105a/7, 105b/9, 114a/6, 122b/2, 125b/13, 127a/6, 132b/17, 134b/11, 136b/6, 138b/5, 170b/12, 185b/2, 200a/1

multuḳ Bir tür tüfek

m. 142b/5

m.+dın 170a/6

mūm < *Far.* Mum

m.+ı 101a/3

mūmā-ileyh < *Ar.* Anılan, adı geçen

m. 172b/16

m. (mehter-i m.) 172b/16, 187b/13

m. (emīr-zāde-i m.) 192a/11

munça Bunca, bu kadar

m. 109b/11, 153a/15, 154a/12

munda Bunda, burada

m. 155a/7, 146b/16, 146b/12

mundaġ Böyle, bunun gibi → **mundaḳ**

m. 138a/11, 161b/1

mundaḳ Böyle, bunun gibi → **mundaġ**

m. 106b/4, 115a/3, 115a/9, 118a/13, 122a/2, 126a/9, 128a/9, 135b/8, 140a/17, 144b/10, 146a/2, 146b/7, 153a/3, 159b/2, 186b/12, 187b/3, 188b/9, 197a/4

m. (bā-vücūd-i m.) 114a/16, 116b/8

mundın Bundan

m. 111a/16

m. başḳa 135a/12

m. burunraḳ 108b/4

m. özge 152a/13

m. soŋ 112b/10, 125a/3, 159a/7

m. soŋra 101b/10, 119b/16, 124a/3, 131a/10

munıŋ Bunun

m. dék 138b/3

munṣarif < *Ar.* Vazgeçen, geri dönen

m. ḳıl- 182a/16

muntaṣıf < *Ar.* Yarı, yarılanmış, orta

m.+ıda 128a/10

munṭaẓır < *Ar.* Bekleyen

m. 179a/2, 199a/9

m. dur-ur ér- 195a/10

munżamm < *Ar.* ek, eklenmiş

m. dur- 146a/12

m. ḳıl-ıp ér- 134a/17

mūr < *Far.* Karınca

m. 111a/9, 170a/2, 195b/17

murabba‘ < *Ar.* Kare; dörtlü; dört köşeli

m. 188a/3

murād < *Ar.* İstek, arzu; amaç

m. 156b/10, 187a/6

m. (bīneyl-i m.) 166b/17, 173b/15

m.+ı bile 117b/8

m.+ı üçün 114b/3

muraḫḫaṣ < *Ar.* İzinli; delege

m. bol- 176b/1

m. ḳıl- 196b/5

muraṣṣa‘ < *Ar.* Değerli taşlarla süslü

m. 167b/11

m. bol- 188a/6

m. ḳıl- 157b/7

murdār < *Far.* kirli, pis

m. 183a/13

mūrġ < *Far.* Kuş

m.+a (ṣaff-ı m.) 195b/6

murtażavī < *Ar.* Hz. Ali ile ilgili

m. (efḍal-ı evlād-ı m.) 108a/7

muṣadaḳat < *Ar.* Karşılıklı dostluk

m. 122a/5, 128a/6, 141b/2

muṣāfaḥa < *Ar.* Tokalaşma

m. 199b/5

muṣaffā < *Ar.* Arıtılmış, süzülmüş, tasfiye edilmiş

m. 135a/15, 159b/7

muṣāḥabet < *Ar.* Konuşma

m.+ide 124a/14, 133b/17, 141b/13, 199a/16

musaḫḫar < *Ar.* Fethedilmiş, ele geçirilmiş

m. bol- 124a/1

m. ḳıl- 101a/16, 109b/7, 112a/2, 127a/15, 130a/6, 147a/9

m. ét- 126a/7, 197a/1

muṣāḥib < *Ar.* Sohbet eden, sohbet arkadaşı

m. 147a/4, 167b/9

m. ér- 130b/14, 147a/4

m. bol-up dur- 149a/4

muṣālaḥa < *Ar.* Barış, barış görüşmesi

m. 128a/5

m. ḳıl- 121b/16, 157b/15, 161a/13

m. ḳıl- (teḳāżā-yı m.) 151b/1

m.+ġa 118a/11

muṣammem < *Ar.* Kesin karar verilmiş, kararlaştırılmış

m. bol- 192b/17

muṣībet < *Ar.* Felaket

m.+i 157a/3

muṣībet-dārlıġ < *Ar.+Far.+T.* Felaket sahipliği, felekate uğrama

m. 137b/3

mu'tād < *Ar.* Alışılmış, adet haline gelmiş

m. ol- 113b/16

muṭālebe < *Ar.* Talep, istek

m. ḳıl- 113b/6, 139a/11, 165b/10

muṭarraḥ < *Ar.* Çıkarılmış, tarh edilmiş

m.bol-up dur-ur ér- 156b/14

mutaṣaddī < *Ar.* Girişimci; saldıran, saldırgan

m. 149a/8, 174b/1,

m. bol- 106b/12, 137a/10, 156b/15, 164b/17

mutaṣaddīlıġ < *Ar.+T.* Girişimcilik; saldırganlık

m. eyle- 157a/2

mutaṣarrıf < *Ar.* Kullanma yetkisine sahip; sancak beyi, sancak yöneticisi

m. bol- 118b/16, 124b/15, 143b/1, 175a/12, 190a/6, 195a/12

m. bol-up dur- 126a/14

m. ḳıl- 175b/16

muṭāva'at < *Ar.* Boyun eğme

m. 199a/14

mutavaṭṭın < *Ar.* Yurt tutmuş, vatan edinmiş, yerleşmiş

m. ér- 128b/2

m. bol-up dur- 177a/2

mu‘tekid < *Ar.* İnanan, inançlı

m. 134b/17

m. dur-ur ér- 152b/3

mu‘temed < *Ar.* Güvenilir

m. 146b/14, 149b/4, 160b/17

mu‘temedün-‘aleyh < *Ar.* Güvenilir kimse

m. dur-ur ér- 119b/14

muṭī‘ < *Ar.* İtaatli, boyun eğen

m. 140b/7, 167b/7, 187a/15

m. (bol-mak m.) 150b/9

m. (eyle ... m.) 136b/2

muṭlakü’l-‘inān < *Ar.* Başıboş, salıverilmiş

m. ḳıl- 116a/9, 146b/13, 191a/5

muṭma’in < *Ar.* içi rahat, emin

m. ol- 199b/3

muṭrib < *Ar.* Çalgıcı; şarkıcı

m. 122a/1

muṭṭali‘ < *Ar.* haberdar, bilgilenmiş

m. bol- 146a/14

muttaṣıf < *Ar.* Vasıflanmış, özellik kazanmış

m. bol- 196a/5

muttaṣıl < *Ar.* Sürekli, aralıksız

m. 155b/12

muvāfaḳat < *Ar.* Uyma, uygunluk; uzlaşı, kabullenme

m. 102a/14, 115b/8, 121b/4, 128a/6, 135b/17, 182a/12

m. ḳıl- 114b/13,

m. ḳıl- 105b/15,

m. körgüz- 101b/3, 116b/11, 139b/15, 141a/6, 191b/13

m.+ı bile 121b/13

m.+ı üçün 116b/7

m.+ıġa 114b/15, 115a/14

muvāfıḳ < *Ar.* Uygun

m. 130b/16, 157b/13, 164b/8, 189a/5, 197a/8

muvaḥḥişe < *Ar.* Korkutan, ürküten

m. (ḥādiṯe-i m.) 167a/3

m.+ni (ḥādiṯe-i m.) 117b/17

muvāneset < *Ar.* Alışma, alışkanlık

m. (vidād-ı m.) 121b/4

m. körgüz-üp dur- 182a/13

muvāsā < *Ar.* Yardım, iyilik, ihsan

m. 141a/13

muz Buz

m. 193a/14, 193a/16, 196a/9

m. ara+sıda 193a/15

m. birle 193a/17

m. üst+i bile 118b/14

m. üst+ide 193a/13,

m. üzre 193a/16, 193a/17

m.+nıŋ üst+idin 193a/2

m.+da 193a/15

m.+ıġa 196a/12

mużā‘af < *Ar.* İki kat, katlanmış

m. bol- 124b/1, 171b/15

m. bol-up dur- 135b/3

m. ḳıl- 136a/15

mużāfāt < *Ar.* Ekler; merkeze bağlı yerler

m. 113b/16, 115a/16, 119a/1

m.+ı 119a/8,

m.+ı bile 132b/4

m.+ın 123a/10

m.+ıdın 101a/14, 162a/4

muza‘fer < *Ar.* Çol pahalı ve güzel kokulu bir bitki

m. 168a/4

muẓaffer < *Ar.* Zafer kazanmış

m. 100b/10, 102a/7, 127b/1

m. bol- 189b/4

m. bol-up dur- 198b/9

mużalla‘ < *Ar.* Çokgen

m. 188a/4

muẓlim < *Ar.* Karanlık

m. 103b/16

mużmaḥill < *Ar.* Dağılmış, çökmüş, yok olmuş

m. 188a/9

mużmer < *Ar.* Saklı, gizli

m.+dür 116b/12

mużṭarib < *Ar.* Izdıraplı, sıkıntılı, acı çeken

m. (bol-up m.) 182a/9

mużṭaribü‘l-ḥāl < *Ar.* Oldukça perişan, perperişan

m. bol- 199a/3

m. ḳıl-ıp dur- 108b/14

mużṭarr < *Ar.* Mecbur olmuş; yoksul, çaresiz

m. 134b/3, 151a/15, 158b/14

m. (é-di m.) 134b/2

m. dur- 159a/4

m. bol- 186a/12

mü'ālefet < *Ar.* Birbirine alışma, birbirine sevgi gösterme

m.+i üçün 125b/7

mübaderet < *Ar.* Girişme, girişim

m. 159a/11, 193b/2

m. körgüz- 118b/7, 136a/12

mübāhāt < *Ar.* Övünme

m. (eyle-p iẓhār-ı m.) 165a/6

m.+ıdın 184a/7

mübāḥeṣe < *Ar.* Görüşme, tartışma

m.+ġa 107b/1

mübālaġa < *Ar.* Abartı, abartma

m. 164b/6

m. körgüz- 124a/2, 164b/6

m. körgüz-ür ér- 134b/6

m.+lar bile 103b/10

m.+lar körgüz- 103a/6

mübārek < *Ar.* Kutlu, kutsal

m. 101b/4, 110a/4, 116b/1, 182a/3, 184b/9, 184b/16, 189a/17

m. é- 164b/10

m.+niŋ (ramażānü'l-m.) 147b/16

mübārek-bādlıġ < *Ar.+Far.+T.* Kutlama, tebrik

m. 189a/10

m.+ı üçün 116b/5

mübārekī < *Ar.+Far.* Kutluluk, mübareklik

m. bile (muṣāfaḥa-ı m.) 199b/5

m. bile (tārik-i m.) 188b/7

m.+iġa (tārek-i m.) 164b/16

mübārezet < *Ar.* Savaşım, savaş, kavga

m. 123a/12, 126b/13, 144a/16, 145a/4, 183b/16, 184a/3, 193b/2, 195b/13

m. bile (fünūn-ı m.) 132a/4

m. körgüz- 132a/16, 176b/8, 185a/13, 186b/4

m. körgüz-ür ér- 148a/14

m.+de 193b/11

mübārezet-kīş < *Far.+Ar.* Savaşçı

m. 196a/6

mübārezet-dest-gāh < *Ar.+Far.* Savaşçı

m. (şehen-şāh-ı m.) 193b/4

mübāriz < *Ar.* Savaşçı

m. 161b/16, 179a/14

m.+ler 123a/12, 162b/10, 185b/7, 185b/10, 186a/9, 193a/11, 193b/9, 195a/1, 198b/5

m.+ler bile 186a/5,

m.+lerniŋ 161a/13, 185a/14

m.+lerġa 182b/10

m.+lerdin 179b/5

mübārizlıḳ < *Ar.+T.* Savaşçılık

m. 189b/15

mübeddel < *Ar.* Değiştirilmiş, değişmiş

m. bol- 172a/3

müberhen < *Ar.* Kanıtlanmış; açık, aşikar

m. bol- 140a/3

m. ḳıl- 172a/9

müberrāt < *Ar.* Yol, çeşme gibi hayır işleri

m. 139b/7

mübīn < *Ar.* İyi ile kötüyü ayıran; açık, aşikar

m. dur- (ʿimād-ı şerʿ-i m.) 136a/9

mübrem < *Ar.* Zorunlu, kaçınılmaz

m. (vāḳıʿa-ı m.) 192a/4

mübtelā < *Ar. mübtelā'* Tutkun, tutulmuş, yakalanmış

m. 170a/10

müceddeden < *Ar.* Yeniden

m. 135a/8

mücellā < *Ar.* Cilalı, parlak, parlatılmış

m. 159b/7

m. (eyle-p m.) 133a/13

mücmelen < *Ar.* Kısaca, derli toplu olarak, özetle

m. 125b/3

müctemiʿ < *Ar.* Toplanan, toplu, derli toplu

m. bol- 160b/12, 174a/7, 177b/15

m. bol-up dur- 190b/2

müctenib < *Ar.* Kaçınan, uzak duran, çekinen

m.+i 154a/7

müdāfaʿa < *Ar.* savunma; uzaklaştırma; koruma

m. üçün 178a/15, 181a/11, 194b/6

m. üçün 112a/7

m.+ġa 119a/12, 119b/10, 120a/17, 123a/14, 128a/2, 163b/1, 186a/17, 194b/5

m.+sıġa 130b/4, 130b/1

müdāḫalet < *Ar.* Müdahele, karışma

m. ḳıl-a başla- 115a/6, 159a/11

m. körgüz- 138b/10

müdām < *Ar.* Sürekli, devamlı

m. 144a/7

müdārā < *Ar.* Dostça geçim, yüze gülme

m. ḳıl- 105a/8

m. ḳıl-ur ér- 149b/10

m. ḳıl-ıp tur- 181b/6

müdāvā < *Ar.* Tedavi etme

m.+sıdın 152b/15

müdbir < *Ar.* Talihsiz, zavallı

m. 170b/17

müdde'ā < *Ar.* Sav, tez

m. 172a/5

m.+nı (ḥuṣūl-ı m.) 113a/1

m.+sı 106b/1

m.+sı bile 114a/3

m.+sın 199b/4

müddet < *Ar.* Süre

m. 136b/11, 155b/9, 164a/6

m. (m.-i medīd) 166a/9, 123a/6, 156a/17, 172b/8, 121b/11, 166a/12, 133a/15

m.+de 145a/14, 177b/9

m.+din beri 122b/17, 199a/3

m.+din soŋ 101b/14, 129a/2

m.+din soŋra 107a/11, 125b/17

m.+ide 171b/4, 192b/12

müʿeddā < *Ar.* Ödenmiş, yerine getirilmiş; kavram, mefhum, anlam

m.+sı bile 124a/17, 133a/2, 158a/1

mü'ekked < *Ar.* Pekiştirilmiş, sağlamlaştırılmış

m. (ahd-ı m.) 116b/10

m. (mevāṣıḳ-ı m.) 161a/13

m. (peymān-ı m.) 151b/8

mü'ekkiller < *Ar.* Vekil bırakan, müvekkil

m.+ler 169b/14

mü'eṣṣir < *Ar.* Etkili,etkileyici

m. bol- 112a/15

müessis < *Ar.mü'essis* Kurucu, kuran

m. 187b/8

müfād < *Ar.* Kavram, mana

m.+ı bile 162b/16, 169b/2, 185a/15, 185b/3, 191b/16, 196b/5

müfāḫaret < *Ar.* Karşılıklı övünme

m. 141b/6

müfāraḳat < *Ar.* Ayrılma, uzaklaşma, terketme

m. ḳıl-a al-mas- dur-ur ér- (laḥẓa-ı m.) 182a/11

müfettin < *Ar.* Fitneci

m. 119b/6, 121b/2

müfevveż < *Ar.* Sipariş edilmiş, bırakılmış

m. ḳıl- 126a/4, 133b/4

m. ḳıl-ıp dur-ur ér- 187b/12

müfīż < *Ar.* Bereketlendiren, feyiz veren

m. 168b/13, 188a/2

müfsid < *Ar.* Bozguncu, fesat sokan

m.(masḫara-ı m.) 150a/2

müfsīde < *Ar.* Bozguncu, fesat sokan

m. (cemāʿa-ı m.) 198b/8

m.+niŋ (cemāʿa-ı m.) 170a/10, 170a/14

m.+niŋ (terākime-i m.) 175a/17, 183b/1

m.+ni 196a/16

m.+ni (cemāʿa-ı m.) 173b/7, 177b/13

m.+ni (ṭāyife-i m.) 175b/6

m.+lerni 112b/15

müfsidlik < *Ar.+T.* Bozgunculuk, fesatlık

m. bile 142b/14

müfteḫir < *Ar.* Kıvanç duyan, iftihar eden

m. 121a/16, 179b/13, 149a/17

m. ḳıl- 113a/14

mühendis < *Ar.* Mühendis

m.+ler 187b/13, 187b/17

müheyyā < *Ar.* Hazır, hazırlanmış

m. 147a/3, 168a/2, 177b/17, 194a/5

m. bol- 187b/16

m. ḳıl- 113b/15, 118b/8

mühimmāt < *Ar.* Savaş malzemesi; gerekli şeyler

m. 122a/17, 162a/15, 164a/17

m. üçün 143b/3

m.+ın 138a/13

m.+ıġa 137b/10

mühlik < *Ar.* Yok edici, öldürücü

m. (zaḫm-ı m.) 163b/6

müjde < *Far.* Muştu, sevinç haberi

m. 101b/1, 189a/12

m. dur- 108a/14

m.+din 108b/6, 165a/5

m.+sin 192a/12

müjde-ġān < *Far.* Müjdeye karşılık verilen bahşiş

m.+ı 137b/4

mükedder < *Ar.* Kederli, üzgün

m. ḳıl-may dur-ur ér- 116a/4

mükedder-ḫāṭır < *Ar.* Üzgün, kederli

m. bol- 115a/13

mükemmel < *Ar.* Olgunlaşmış, kemale ermiş; çok iyi

m. 182a/1, 158b/9

mükerrem < *Ar.* Saygıdeğer, saygı gösterilen

m. (düstūr-ı m.) 167a/6

m. (ṣāḥib-i m.) 187b/12

m. ḳıl- 147a/4

mükerrer < *Ar.* Tekrar edilmiş, yinelenmiş

m.+de (iġvā-yı m.) 122a/5

mükerreren < *Ar.* Tekrar tekrar

m. 128a/2, 133a/15, 137b/1, 146a/7

mül < *Far.* Şarap, kırmızı şarap

m. (fırṣat-ı şarāb-ı m.) 150a/12

mülāḳī < *Ar.* Görüşen, buluşan

m. bol- 130b/17, 128b/12, 177a/13

mülaḳḳab < *Ar.* Lakaplandırılmış, lakaplı

m. bol- 106a/11

mülāyemet < *Ar.* Uygunluk; yumuşaklık, iyi huyluluk

m. 164a/3, 191a/5

m. bile 199a/15

mülāzemet < *Ar.* Sıkı bağlılık; bir işle uğraşma; hizmette bulunma

m. 104a/11, 199b/10

m.+ġā kél-e dur- 174b/13

m.+ġā taʿyīn ḳıl- 103a/7

m.+ġā yet- 103b/9, 105a/9, 176a/17, 183a/1, 183a/5, 183b/4

m.+ġā yet-üş- 125a/3, 179b/12

m.+de ér- 103a/17

m.+iġa 119b/4, 122a/7, 124a/3, 127b/14, 133b/17, 140b/15, 141b/13, 159a/10, 159b/13, 161a/2, 168a/11, 170a/13, 173b/12, 181b/3, 183b/3, 186a/5

m.+iġa yet- 140b/13, 177b/4, 181b/5, 182b/5

m.+iġa yetüş- 104b/6

m.+ide 121a/12, 125a/9, 129a/10, 141b/9, 174a/3, 180b/11, 194a/5, 199b/17

m.+ide bol-ur ér- 152a/10

m.+idin 129a/7, 142a/4, 182a/11

mülāzım < *Ar.* Bağlı; hizmette bulunan

m. 149b/1, 160a/6, 180a/14, 183b/5, 130b/14, 182a/5, 183a/4, 193a/1, 195b/2, 199a/9

m. ér- 103b/6

m. dur-ur 181a/2

m. dur-ur ér- 102a/11

m. bol- 183b/12,

m.+ıdur 196a/6

m.+larnıŋ 175b/9

m.+ların 147a/4, 158b/9

m.+larım bile 183a/9

m.+ları 158b/11, 161b/14

m.+ları bile 172b/4

m.+larınıŋ 167b/7, 179a/1

m.+larıġa 147b/1, 147b/12, 158b/12, 170b/8, 183b/8, 190b/9

m.+larıdın 200b/1

mülāzımlıġ < *Ar.+T.* Mülazımlık, hizmette bulunma

m.+ın 184a/9

mülebbes < *Ar.* Giyimli, giyinmiş

m.bol-up dur- 140a/15, 179b/11

mülḥaḳ < *Ar.* Katılmış

m. bol- 183a/7

mülhem < *Ar.* İlham edilmiş, esinlendirilmiş

m. 183b/6

mülk < *Ar.* Ülke

m. 105a/3, 105a/6, 108a/17, 113b/17, 131b/16, 135b/17, 136b/3, 138a/12, 143a/17, 146a/5, 152a/16, 154a/2, 157a/10, 157a/11, 159a/12, 162a/6, 165b/4, 171b/12, 176b/14, 185b/13

m. (aʿdā-yı m.) 161b/6

m. ara 130a/14

m.+niŋ 131a/10

m.+ni 108a/11, 108a/15

m.+din 126a/5, 130a/15

m.+i ara 105a/6

m.+in 146a/9, 151a/3

m.+ige 113b/13

m.+ide 166a/16

m.+idin 145b/15

mülkiyye < *Ar.* Genele ait, halka ait

m. (umūr-ı m.) *Halka ait işler* 115a/6, 134b/11, 136a/12

m.+de (ġayr-ı m.) *Özele ait işler* 134b/11, 136a/13

m.+ġa (ġayr-ı m.) 115a/6

mülk-sitānlıġ < *Ar.+Far.+T.* Ülke alma, fatihlik

m. 159a/11

mültehib < *Ar.* Alevli

m. bol- 126a/17

m. bol- 121b/8, 131b/3, 147b/14

mültemes < *Ar.* İstek, hacet

m.+in 132b/7, 117a/9, 164a/4

mülūk < *Ar.* Melikler, hükümdarlar

m. 157a/10

mümāna'at < *Ar.* Engel olma, önleme

m. körgüz- 106b/15, 115a/10, 122b/3, 178a/15, 191b/12

m. körgüz-üp dur- 172a/2, 175a/11

m.+ıdın 161b/4

mümkin < *Ar.* Mümkün, olası

m. (ne m.) 108b/1, 159a/4, 160b/1

m. ér- 171b/17

m. ol- 155a/6

mümtāz < *Ar.* Seçkin, üstün

m. 103b/1, 135a/2, 142a/9, 198b/2, 165b/1, 172b/15

m. ér- 184b/8

m. dur-ur ér- 134b/11

m. ét- 121b/10

mümteni‘ < *Ar.* İmkansız

m. bol- 122b/3

münāfaḳat < *Ar.* Münafıklık, iki yüzlülük

m. 116b/11, 124a/16

münāsib < *Ar.* Uygun

m. 119a/2, 164a/2, 175b/12

m. kör- 112a/9, 114a/17

münāza‘at < *Ar.* Çekişmeler, ağız kavgaları, ağız dalaşları

m. körgüz- 147b/11

münāẓara < *Ar.* Kurallara uygun olarak karşılıklı konuşma; tartışma

m. 107a/17

müncerr < *Ar.* Sonuçlanan; sürüklenen

m. 172a/3

m. bol. 190a/2

münevver < *Ar.* Aydın; ışıklandırılmış, aydınlatılmış

m. ḳıl- 151b/5, 165a/2

münfa‘il < *Ar.* Kırılmış, gücenmiş

m. 188a/9

münḫarıṭ < *Ar.* İpe dizilmiş

m.bol-a başla- 119b/5

münḥarif < *Ar.* Sapmış, sapan

m. ḳıl- 122a/6

m. bol-138b/6

münhedim < *Ar.* Yıkılan, yıkılmış, harap

m. 159a/14

m. bol- 105b/4, 116a/17

münhezim < *Ar.* Bozguna uğrayan, bozgun yiyen

m. bol- 100b/10, 145a/9

m. bol-up dur- 182b/2, 186a/13

m. ḳıl- 111a/17, 147a/15, 181a/9, 196a/17

m.+ler 181b/3

m.+lerni 182b/15

münḳalibü'l-aḥvāl < *Ar.* Durumlara göre değişen

m. dur- 136a/7

münḳasım < *Ar.* bölünen, bölünmüş

m. 173a/11

m. ḳıl- 173a/11, 180b/7

münḳatı' < *Ar.* Kesik; sona eren, ardı arkası kesilen; ayrı, kopuk

m. bol- 196a/8

m. ḳıl- 127b/12, 163a/13

m. ḳıl! 142a/13

m. ḳıl-a alma- 175b/11

m. ét- 126a/1

münḳażī < *Ar.* Geçip gitmiş, sona ermiş

m. bol-ġandın soŋra 135b/4

m. bol-masdın burun 143a/8

münşa'ib < *Ar.* Dallanan, çatallanan, şubelere ayrılan

m. 172b/16

müntaḫab < *Ar.* Seçilmiş, seçkin

m. 194b/9

m. ḳıl-ılġan ér- 197b/14

münteşir < *Ar.* Yayımlanmış; yaygın, dağılmış; etraftan duyulmuş

m. bol- 104b/10, 105a/17, 161b/6

münzevī < *Ar.* Kendi köşesine çekilmiş, inziva hayatı yaşayan

m. (ét-ip m.) 165b/6

mürāca'at < *Ar.* Geri dönüş, geriye dönme

m. 119b/3, 123b/1, 164a/3, 196a/11, 200a/8

m. (irāde-i m.) 108a/4

m. ḳıl- 108a/12, 109a/14, 110a/2, 113a/6, 113b/13, 119a/2, 120b/5, 160b/17, 161a/11, 162a/16, 178b/11, 187a/17, 196a/17, 194b/7, 199b/13

m. ét- 129a/2, 145b/8

m. körgüz- 127b/14, 128b/6, 131b/16, 164b/2, 175b/13, 177b/14, 179b/12, 180b/16, 182b/17, 190a/16

m. körgüz-üp dur- 110b/9, 127b/2, 149b/5, 151b/10, 180a/15

m. körgüz-üp dur-ur ér- 179b/3, 186b/9

m.+ı 196a/9

mürāfaḳat < *Ar.* Arkadaşlık, beraberlik

m. 182a/12

m. ḳıl-a al- 186b/11

m. ḳoy- 122a/13

mürāselāt < *Ar.* Yazışmalar; mektuplaşmalar

m. 121a/9, 161b/10

mürebbī < *Ar.* Terbiye eden, eğiten; besleyen

m. 157a/2, 157a/3**m.+sidin** 157a/5

mürebbīü'l-fuḳarā < *Ar.* Fakirleri besleyen

m. 174a/1

müretteb < *Ar.* Düzgün, tertipli; düzenlenmiş

m. ét- 103a/11

m. eyle- 152b/11

m. (bol-up ... m.) 168a/2

mürevvic < *Ar.* Revaç veren; sürümlendiren; bir düşünceyi yayan

m. 157a/11

mürġ-zār < *Far.* Kuşu bol olan yer, kuş cenneti

m.+ı dur-ur ér- 158b/1

mürşid < *Ar.* Doğru yolu gösteren

m. 191b/6

mürşidü's-sālikīn < *Ar.* Saliklerin mürşidi, tarikat ehlinin yol göstericisi

m. 140a/14, 142b/10, 168b/14

mürtefi' < *Ar.* Yüksek; yükselen

m. bol- 113b/10

m. bol-up dur- 108a/15

m. ol- 113b/1

mürtekib < *Ar.* Yapan, yerine getiren; suç işleyen

m.+i (é-di m.) 154a/7

mürūr < *Ar.* Geçme, geçip gitme; sona erme, bitme

m. 196a/9

m. ḳıl- 198b/15

mürüvvet < *Ar.* İnsanlık; cömertlik, iyilikseverlik

m. 114a/14, 114b/3, 136a/8

m. (ḳavānīn-i m.) 114a/4

m. (lāyıḳ-ı m.) 175b/13

m. (maʿāş-ı ehl-i m.) 114b/12

m. ara 146b/9

m. é- 114a/11

m. bol- (rüsūm-ı m.) 114a/9

m. ét- 125a/11,

m.+din 114a/16, 124b/8, 151b/5

m.+din (maḫż-ı m.) 170b/5

müṣādere < *Ar.* Bir kimsenin malına el konması

m. 139a/11

m. ḳıl- 143a/6

müsāferet < *Ar.* Yolculuk; misafirlik

m. 113b/12

m. (külfet-i m.) 124a/15

m. (merkeb-i m.) 166a/13

m. körgüz- 105a/17

m.+niŋ 107a/7

müsāhelet < *Ar.* Kolaylık gösterme

m.+i bol- 148a/16

müsaḫḫar < *Ar.* Fethedilmiş, ele geçirilmiş

m. ḳıl- 107b/15

müṣālaḥa < *Ar.* Barış, uzlaşı → **müṣālaḥat**

m. 121a/10, 141b/5, 141b/10

m. ḳıl-147b/5, 192b/15

müṣālaḥat < *Ar.* Barış, uzlaşı → **müṣālaḥa**

m. 199a/14

müsāra'at < *Ar.* Hızlı davranma; girişimde bulunma

m. körgüz- 173b/11

müsāvāt < *Ar.* Eşitlik

m. (dem-i m.) 135a/13

müsellaḥ < *Ar.* Silahlı

m. bol- 182a/1

m. ḳıl-ur ér- 158b/9

müsellem < *Ar.* Teslim edilmiş

m. bol- 136b/3

m. tut- 138a/6, 142a/16

müselsel < *Ar.* Zincirleme

m. ḳıl- 170b/8

müstaġnī < *Ar.* İhtiyacı olmayan; gerek görmeyen

m. 188a/14

m. (ér-ür ... m.) 152b/12

m. bol- 113b/4

m. bol-up dur- 176b/13, 188a/14

müstaġrıḳ < *Ar.* Dalmış, batmış

m. 163b/13, 184b/4

müstaḥdeṯāt < *Ar.* Yeni bulunmuş, yeni ortaya atılmış

m. 162a/6

müstaḥsen < *Ar.* Güzel görülmüş, beğenilmiş

m. kör- 116a/2

müsta'idd < *Ar.* Yetenekli

m. 199a/9

m. (bol-up m.) 126b/11

müstaḳarr < *Ar.* Yerleşim yeri, durma yeri; karargah

m. 167a/8, 171a/8

müstaḳırr < *Ar.* Yerleşik, yerleşmiş; durmuş, karar bulmuş

m. 197a/6

müstaḳīmī < *Ar.* Doğruluğa ait

m.+ġa (inḳıyād-ı ṣırāṭ-ı m.) 191b/13

m.+idin (ṣırāṭ-ı m.) 122a/6

müstaẓhir < *Ar.* Dayanan

m. 124a/3

m. bol- 108b/6, 115a/15, 132a/14,

m. ḳıl- 143b/6

müstenbaṭ < *Ar.* Anlaşılan, akıl yürüterek anlaşılan

m. 165b/17

müste'ṣal < *Ar.* Kökünden sökülmüş, kökünden koparılmış

m. bol- 181b/1

m. ḳıl- 110a/2, 106b/3, 108a/16, 160b/4, 177b/13, 181b/4, 198a/14

müstesnā < *Ar.* Ayrı tutulmuş, sıra dışı; üstün özellikleri olan

m. 172b/15

m. dur- 188a/15

müstevcib < *Ar.* Layık, yaraşır; gereken

m. 192a/15

müstevlī < *Ar.* İstilacı, istila eden

m. bol- 101a/16, 124a/4, 132b/2, 154a/8

m. ol- 107b/9

müşāhede < *Ar.* Gözlem, görme

m. ḳıl- 102b/11, 103a/1, 111b/11, 158b/12, 182b/11, 183b/7, 183b/14, 192a/4, 195b/1, 199a/13

m. ḳıl-urlar ér- 167b/4,

m. ét- 102a/5

m. ḳıl-ıl- 169b/16

müşāhede-gāh < *Ar.+Far.* Gözlem yeri

m. 131a/1

müşārün-ilehy < *Ar.* Anılan, adı geçen

m. 121a/6, 172a/13

m.+niŋ 172b/6

m.+ġa 169a/1, 192a/17

m.+ge 188b/3

müşāveret < *Ar.* Danışma

m. (taḳdīm-i m.) 148b/14

m.+din soŋra (taḳdīm-i m.) 103a/3

m.+idin 136a/13

müşāyā'at < *Ar.* Dostluk; birbirine uyma

m. ḳıl- 147a/6

müşerref < *Ar.* Şerefli, şereflendirilmş

m. 169b/13, 188a/6

m. bol- 133b/17, 161a/2, 164b/2, 168b/12, 170b/7, 177b/2, 179a/3, 190a/15, 191b/8, 192a/9, 192b/9, 193a/5, 199b/10

m. bol-up ér- 138a/4

m. bol-up dur- 104a/7, 110a/8, 119b/4, 123b/14, 124b/5

müşeyyed < *Ar.* Sağlam yapı

m. (eymān-ı m.) 151b/8

m. ('uhūd-ı m.) 161a/13

m. bile (peymān-ı m.) 116b/10

m. bol- 135a/10, 146b/12

müşfik-āne < *Ar.+Far.* Şefkatle, müşfikçe

m. 122b/2, 141b/11

müşk-efşānlıḳ < *Far.+T.* Misk saçıcılık

m. ḳıl- 128a/9

müşkil < *Ar.* Güç, zor; güçlük

m.+ler 104a/1

müşkil-güşāyī < *Ar.+Far.* Sorunları çözme, sıkıntıları giderme

m.+niŋ 187b/9

müşkīn-raḳam < *Far.+Ar.* Misk kokulu yazı

m. (ḳalem-i m.) 137a/12

müştaġil < *Ar.* Bir işle uğraşan

m. (bol-up m.) 180b/17

m. (bol-uban m.) 158a/15

müşta'il < *Ar.* Alev alan, tutuşan, parlayan

m. dur-ur ér- 141b/4

m. bol- 126a/17

mütāba'at < *Ar.* İzinden gitme, tabi olma, uyma

m. 141b/2, 142a/10, 142a/14

m. ḳıl-ıp dur-ur ér- 119a/8

m. körgüz- 105a/8

m. körgüz-üp dur- 130a/14

m.+ġa 141b/12

m.+ıġa 159b/17

müte'addide < *Ar.* Çok, birçok, türlü türlü

m. 145a/14

müte'ahhid < *Ar.* Tahaddüt eden, üstüne alan

m. bol- 164b/17, 174b/1

m. bol-up dur- 149a/8

müte'āḳib < *Ar.* İzleyen, ardı sıra gelen

m. 148a/7, 177b/14

m. (ḥamelāt-ı m.) 123a/16

m. bile (ḥamelāt-ı m.) 102a/5, 128b/17, 185a/8

müte'ālī < *Ar.* Yüce, yüksek

m. 134a/4

m. (fermān-ı m.) 157b/4

müte‘allik̟ < *Ar.* İlgili, ilişkin; bağlı

m. 159b/13

müte‘arrıż < *Ar.* Saldıran; başkasının hakkına tecavüz eden

m. bol- 139a/1, 176a/15

müte‘arrıżāne < *Ar.* Saldırganca

m. 190a/3

müte‘aẕẕir < *Ar.* Özürlü; imkansız derecesinde güç

m. dur- 167b/17

mütebaḥḥirīn < *Ar.* Derin bilgi sahipleri

m. dur- (‘ulemā-yı m.) 137a/3

müteberrike < *Ar.* Kutlu sayılan, uğurlu

m. (āsitāne-i m.) 169a/1

m.+niŋ (maḳbere-i m.) 180b/11

m.+siniŋ (maḳbere-i m.) 168b/4

m.+leriġā (civār-ı m.) 175a/3

mütecellī < *Ar.* Görünen, ortada

m. ér- 121a/14

mütecennide < *Ar.* Savaşan, savaşçı, asker

m. 176a/2

m. bile 180a/1

m.+ni 123a/9

müte’eṣṣir < *Ar.* Üzgün; etkilenmiş

m. bol- 110b/5, 158b/14, 162a/17

mütefaḥḥıṣ < *Ar.* Araştıran

m. dur- 176a/15

müteferriḳ < *Ar.* Dağınık

m. 179b/4

m. bol- 110b/2, 112b/11, 113a/2, 127a/12, 181b/12, 183a/10, 162b/14

m. bol-up ér- 163a/16

m. bol-up dur- 175a/9,

m. ḳıl- 176a/16, 184b/5,

müteferriḳa < *Ar.* Dağınık

m. (milel-i m.) 171a/10

müteḥarrik < *Ar.* Hararetli, hareket eden, kıpırdayan

m. bol- 137b/15

müteḥaṣṣın < *Ar.* Sığınan

m. bol- 133a/15

m. bol-up dur 132b/3

m. ḳıl- 115a/17

müteḥayyir < *Ar.* Hayret eden, şaşıran

m.bol-up tur-up dur-up ér- 110b/13

mütehevvir < *Ar.* Öfkeli, kızgın

m. 163b/4

müteḳabbil < *Ar.* Kabullenen, üstüne alan

m. bol- 115a/14

müteḳābil < *Ar.* Karşılayan, karşısında olan

m. bol- 102b/8

müteḳallid < *Ar.* Boynuna asan; kuşanan; üstlenen

m. bol- 123b/13, 161a/4

mütekāṯir < *Ar.* Çoğalan, çok

m. (menāl-i m.) 160b/14

m. (vech-i m.)146b/3

m. bile (iḥsānāt-ı m.) 101b/2, 127b/15, 147a/5, 196b/13

m. bile (tekrīm-i m.) 116b/7

m. bile (tensūḳāt-ı m.) 170b/9

m.+ġa (bahāne-i m.) 141b/8

mütekeffil < *Ar.* Kefil olan

m. bol-up dur 104a/12

mütekessir < *Ar.* Kırılan

m. bol- 145b/7

mütelāṭım < *Ar.* Çalkantılı, çalkanan

m. 170a/17, 194a/17

m. bol- 172a/10

mütemādī < *Ar.* Sürekli, kesintisiz

m. (eyyām-ı m.) 145a/14, 158a/1

mütemekkin < *Ar.* Yerleşik, outran

m. ér- 129a/4

m. dur- 173a/2, 101a/11

m. dur-ur ér- 161a/16, 105b/8

m. bol- 192b/2, 109b/14, 140a/8

m. bol-up ér- 166a/17

m. ḳıl-ıp dur-ur ér- 122b/11

m. ḳıldur- 134a/9

mütemerrid < *Ar.* Dikbaşlı, diklenen

m.+ler 118a/9, 167b/3, 178a/17, 178b/11

m.+lerniŋ 169a/15, 169b/1, 180a/7, 185a/16

m.+lerni 160b/2

m.+lerġa 178a/14

m.+lerdin 178b/5, 120b/11

mütemessik < *Ar.* Sımsıkı kavrayan

m. bol- 122a/12, 141b/8

mütemevvic < *Ar.* Dalgalı, kararsız

m. 172a/10

mütenebbih < *Ar.* Uyanık

m. bol- 124a/17, 139a/2

müteneffis < *Ar.* Soluk alan, soluyan

m.+i 183a/12

mütenevvi'a < *Ar.* Çeşitli, türlü

m. (muḳātelāt-ı m.) 145a/14

müterākim < *Ar.* Biriken, yığılan, birikmiş, yığılmış

m. 194a/17

m. ḳıl- 170a/17

müteraḳḳī < *Ar.* Gelişme gösteren, ilerleyen

m. bol- 101b/8, 125b/11

m. bol-up ér- 138a/15

müterеddid < *Ar.* Gidip gelen, kararsızlık geçiren

m. 176a/15

müterennim < *Ar.* Terennüm eden, güzel sesle yavaş yavaş şarkı söyleyen

m. bol- 149b/14

m. bol-up dur- 103b/11

mütevaḳḳıf < *Ar.* Duran; bekleyen; bir yerde kalan

m. bol- 110a/8, 112a/5, 130a/8, 159b/13, 167b/8, 177b/8, 179a/4, 196b/3

m. bol-up dur- 197a/12

mütevālī < *Ar.* Peşpeşe, sürekli; birbirini izleyen

m. (evḳāt-ı m.) 145a/17

m. bile (veẓāyif-i m.) 136a/10

mütevārī < *Ar.* Birinin ardına gizlenmiş; saklı

m. bol- 104b/8

m. bol-up dur-ur ér- 160a/15

mütevaṭṭın < *Ar.* Yurt tutmuş, vatan edinmiş

m. dur-ur ér- 173a/3

m. bol- 190b/16

müteveccih < *Ar.* Dönük, yönelik

m. bol- 104a/4, 109b/6, 110a/11, 110b/5, 117a/3, 120b/6, 145b/17, 184b/13, 190b/15

m. bol-up dur- 116b/6, 126a/13, 146a/7, 146a/17, 187a/5

m. kör- 195a/12

m. kör-üp dur- 182a/14

mütevehhim < *Ar.* Kuruntulu, vehimli

m. bol- 100b/13, 104a/6, 139a/9

mütevellī < *Ar.* Vakıf yöneticisi; birinin yerine geçen

m.+si dur-ur ér- 192b/10

mütezelzil < *Ar.* Sallanan, sarsılan, titreyen

m. bol- 115b/16, 120a/4, 130a/12

müttefiḳ < *Ar.* Bağlanan, birleşen, anlaşan; fikir birliği olan

m. 104b/12

m. bol- 104a/16, 108b/5, 117b/5, 119b/1, 170a/11, 172b/10, 185b/6

m. ḳıl- 109a/7, 149b/11

müttefiḳü'l-kelime < *Ar.* Söz birliği eden

m. bol- 112a/15

müvesvis < *Ar.* Kuruntulu

m.+lerniŋ 141b/15

müveşşaḥ < *Ar.* Süslü

m. 156b/13

müyesser < *Ar.* Kolay olan, kolayca yapılan

m. 123b/17, 167a/2, 195b/15

m. ḳıl-ıp dur- 136a/5

müẓāheret < *Ar.* Destek

m. 121b/13

m.+i bile 115a/15

müzāḥim < *Ar.* Zahmete sokan, sıkıntıya düşüren, zahmet veren

m. bol- 177b/16

müẓāhiraṭ < *Ar.* Destek verenler

m.+ı bile 190a/5

müżāyaḳa < *Ar.* Sıkıntı, sıkışıklık, parasızlık

m. ḳıl- 114a/6

müzdverlik̟ < *Far.+T.* Ücretli işçilik

m. ḳıl- 114a/17

müẕebẕeb < *Ar.* Karışık, Karmakarışık

m. bol- 130a/13

müẕehheb < *Ar.* Yaldızlı

m. (eyvān-ı m.) 154b/1

müzevvir < *Ar.* Arabozucu

m. ḳıl- 141b/14

müzevvir-pīşe < *Ar.+Far.* Arabozuculuğu huy edinmiş

m. 141a/12

müzeyyen < *Ar.* Süslü, süslenmiş

m. 157b/7

m. ḳıl- 155b/7

N

nāb < *Far.* Saf, arı, berrak

n. (yāḳut-ı n.) 162a/10

n.+ı dur- (dürr-i n.) 155b/14

nābūd < *Far.* Yok, yok olmuş

n. ét- 133b/14

nācivān-merd < *Far.* Mert olmayan

n.(sifle-i n.) 106b/15

nāçār < *Far.* Çaresiz

n. 154a/11

nādān < *Far.* Bilgisiz, cahil

n.+lar 175a/5

nādim < *Ar.* Pişmanlık duyan, pişman

n. 142a/5

n. bol- 146b/14

nādire < *Ar.* Az bulunur, ender bulunur

n. 160a/14

n. (ṣadāret-i n.) 159a/15

nafaḳa < *Ar.* Geçim parası

n. ḳıl- 105b/2

nāfercām < *Far.* Sonu olmayan, yararsız

n. (ét-sün ... n.) 155a/14

nāfermānlıġ < *Far.+T.* İtaatsizlik, asilik

n. (fikr-i n.) 187a/15

nāfiẕ < *Ar.* Nüfuz eden, işleyen, etkileyici

n. bol-up dur- 171b/3

nāgāh < *Far.* Birdenbire, ansızın

n. 108a/6, 117a/17, 123a/15, 163b/6

naġam < *Ar.* Güzel ezgiler

n. 122a/1

nāgehān < *Far.* Birdenbire, ansızın

n. 168a/17

nāgehānī < *Far.* Birdenbire, ansızın

n. (ḳażā-yı n.) 182a/14

nāḥaḳḳ < *Far.+Ar.* Haksız

n. 133a/5

naḥbetī < *Ar.* Ağıtla ilgili

n.+siġā 101b/10

nāḥiyet < *Ar.* Yan, kenar; çevre, civar; küçük yer, bölge

n. 133b/13, 116a/13

n.+niŋ 140a/16, 140a/5

n.+ni 123b/6

n.+ġa 194b/10, 160a/13, 126a/14

n.+iġa 146a/7, 191a/2

n.+ide 190b/15, 196b/17, 198b/14

naḥr < *Ar.* Boğazlama, kesme

n. (ferḫāş-ı n.) 126b/15

Naḫşeb < *Far.* Türkistan'da bir şehir adı

meh-i naḫşeb *Mukanna adlı birinin Nahşeb (Nesef) şehrinde Siyam Dağı'nın eteğinde çizdiği kuyu içinden doğan ay şekli* 133a/8

nāḫudā < *Far.* Allah'a inanmayan

n. 191a/13

nāḫun < *Far.* Tırnak

n. 161b/7

naḫvet < *Ar.* Böbürlenme, şişinme, gurur

n. 120a/13, 138b/5

n. (bād-ı n.) 115a/5

nā'ilāc < *Far.+Ar.* Çaresiz

n. 133b/16, 192a/4

nākām < *Far.* Muradına erememiş, mutsuz

n. ḳıl- 153b/11

nāḳıṣā < *Ar.* Eksik, artıklı

sene-i nāḳıṣā *Artık yıl* 132b/10

naḳḳaş < *Ar.* Nakışçı, ressam, süsleme ustası

n.+lar 188a/11

n.+largā 188b/4

naḳl < *Ar.* Anlatma; iletme

n. (şemārīḫ-i laḫlaḫa-i n.) 118a/13

n. dur- 105b/14, 119b/10, 131b/6

n. ḳıl- 183a/8

n. ḳıl-ur ér- 122a/16

naḳş < *Ar.* resim, desen

n. 155b/7, 164a/9, 188a/10, 188a/7

n. tut- 140b/3

naḳż < *Ar.* Bozma; iptal etme, yok sayma

n.-ı 'ahd *Antlaşmayı bozma* 117b/8, 161b/1

n.-ı vużū *Abdest bozma* 109a/10

naʿl < *Ar.* Nal

n.+idin 168a/14

nālān < *Ar.* İnleyen

n. bol- 150a/17

nāle < *Far.* İnilti, inleme

n. 114b/7, 154b/4, 170a/6

n.+ler birle 154b/11

nāliş < *Far.* İnilti, inleme

n. ḳıl- 111b/7

nām < *Far.* Ad; ün, san

n.+ını 150b/14

nāmāʿdūd < *Far.+Ar.* Sayısız, çok

n.bile (cünūd-ı n.) 124b/14, 127a/4, 129b/9, 131b/3

n.+ın (kevākib-i n.) 163a/3

nāmaḳdūr < *Far.+Ar.* Sayısız, çok

n. bile (cüyūş-ı n.) 143b/9

n. (kūşiş-i n.) 178a/16, 198b/5

n. (saʿy-ı n.) 187b/14, 193b/3

n. (üsār-ı n.) 113a/6, 191a/4

nāmarżiyye < *Far.+Ar.* İstenildiği gibi olmayan

n. (umūr-ı n.) 190a/2

namāz < *Far.* Namaz

n. (n.-ı cumʿa) 105b/7, 108a/14

n. (n.-ı ʿaṣr) 109b/11

n.+dın soŋ 190a/12

n.+ınıŋ 172a/13

n.+ın 117a/11, 110b/4

n.+ın oḳu-p 103a/6

nām-dār < *Far.* Namlı, ünlü

n. 145a/11

n. (fużalā-yı n.) 153a/1

n. (şücāʿ-ı n.) 161b/16

n. (şüceʿā-yı n.) 120b/12, 143b/8, 177a/9, 181b/11, 191a/2

n. bile (şüceʿā-yı n.) 169a/17

n. (ümerā-yı n.) 138b/14, 148b/3

n.+nıŋ (ümerā-yı n.) 147b/2

n.+nı (şüceʿā-yı n.) 140b/10, 159a/9

nāmerd < *Far.* Namert, soysuz, alçak; korkak

n.+lerniŋ 107a/5

nāmerdlik <*Far.+T.* Namertlik, soysuzluk, alçaklık; korkaklık

n. 146a/12

nāmerʿī < *Far.+Ar.* Yalnız, refakatsiz olarak

n. (daḳīḳa-ı n.) 104a/3, 186a/17

n. bile (sebeb-i n.) 115a/12

n. (mehāmm-ı n.) 190a/2

nāmeymūn < *Far.+Ar.* Uğursuz

n. (meymene-i n.) 120a/8

nāmeysūr < *Far.+Ar.* Kolaylanmamış, kolaylaştırılmamı

n.+nı 120a/9

nāmūs < *Ar.* Kanun; ar, haya, iffet

n. üst+ide 111b/1

nāmüsāʿid <*Far.+Ar.* Uygun olmayan, uygunsuz

n.+idin 146a/14

nāmüsā'idlıġ < *Far.+Ar.+T.* Uygun olmayan olmama, uygunsuzluk

n.+ıdın 125a/8

nāmütenāhī < *Far.+Ar.* Sonsuz, bitmez tükenmez

n. 192b/4

n. bile (tevfīḳāt-ı n.) 106b/2

nāmüveccih < *Far.* Uygunsuz

n. 122a/11

nām-zed < *Far.* Aday

n. ḳıl- 105a/1, 116a/8, 121a/6, 121b/9, 124a/3, 126b/5, 129b/2, 131a/9, 177a/11, 181b/10, 196b/7

n. ét- 141a/8

nān < *Far.* Ekmek

n. 106a/12, 139b/4

n. (muḥtāc-ı n.) 114a/10

n. birle (ḥasret-i n.) 106a/15

n. üze 106a/11

nāpāḳ < *Far.* Temiz olmayan pis

n. 150a/3

nāpedīd < *Far.* Yok, görünmez, mevcut olmayan

n. bol-up dur- 175b/3

na'ra < *Ar.* Nara, haykırma

n. 120a/15, 126b/10

n.+sıdın 185a/14

naṣāyiḥ < *Ar.* Öğütler, nasihatler

n. 135b/7

nāsāz < *Far.* Uyumsuz, uygunsuz

n. 102b/1

naṣb < *Ar.* Dikme, saplama

n. ḳıl- 200a/3

nāṣır-ı bilād-ı ehl-i īmān < *Ar.* İman sahibi insanların (müslümanların) yaşadığı memleketlerin yardımcısı

n. 198a/10

nāṣır-ı bilād-ı ehli'l-islām < *Ar.* Müslüman memleketlerin yardımcısı

n. 164b/13

naṣīb < *Ar.* Pay; elde edilebilen; Tanrı'nın kula kısmet ettiği

n.+i bol- 157a/3

naṣīḥat < *Ar.* Öğüt

n. 122b/2

n.+lar bile 141b/11

nāṣıye < *Ar.* Alın

n. 157b/16

nāşayeste < *Far.* Uygunsuz, yakışıksız

n. (umūr-ı n.) 117b/11, 129a/5

n.+sidin (umūr-ı n.) 122b/3

n.+lerdin (umūr-ı n.) 115a/10

nāyib < *Ar. nā'ib* Vekil

n. 121a/17

nāyire < *Ar. nā'ire* Ateş; sıcaklık

n. 163b/8, 167a/3, 169a/14, 173b/16

nāz < *Far.* Cilve; övünme; nimet, bolluk; güzellik

n. 113b/2, 113b/17, 137b/5, 137b/7

naẓar < *Ar.* Bakış, bakma; ilgi gösterme

n. (manẓūr-ı n.-ı i'tibar) 115a/6, 138b/7

n. (ey-lep n.) 155b/3

n. ḳıl- 153b/12, 171b/10

naẓāyir < *Ar. naẓā'ir* Benzerler, örnek, karşılık

n.+iġa 151b/15

nāẓır < *Ar.* Bakan, gören

n. 164b/11

nāzil < *Ar.* İnen

n. dur- 169a/12

nāziş < *Far.* Naz, cilve; övünme

n. éyle- 152a/4

naẓm < *Ar.* Düzenleme, dizme; ölçülü uyaklı söz

n. 100b/7, 102b/14, 103a/8, 106b/16, 107b/6, 108b/1, 108b/14, 111b/1, 111b/12, 112b/17, 113a/15, 113b/16, 114a/8, 116a/10, 117a/17, 117b/8, 118b/7, 123b/8, 123b/14, 125b/3, 126b/15, 130a/14, 134b/4, 135a/9, 135b/12, 139b/11, 142a/2, 143a/16, 151b/17, 157a/17, 160a/16, 163a/3, 165a/5, 168a/1, 168a/16, 169b/17, 170a/6, 172a/11, 181a/16, 182a/1, 184a/7, 186a/8, 188b/12, 195b/3, 198b/16

n.+ı (ṭabʿ-ı n.) 133a/10

n. silkige çék- 150a/9, 153a/2, 187a/14

ne Ne

n. (n. ābādlıġ koy-) 199a/1

n. (n. asıġ kim) 117a/16

n. (n. āsūde-ḫāṭır bol-) 148b/13

n. (n. bar kişi) 195b/16

n. (n. bī̈bāḳ) 150b/9

n. (n. bol-ġay é-gen) 105a/6

n. (n. çūb u giyeh) 199a/2

n. (n. dest ü pā) 144a/15

n. (n. esbāb-ı ʿayş) 118b/8

n. (n. ḥarbe) 144a/15

n. (n. ḫoş ḫūceste-ṣıfat ér-) 114b/2

n. (n. ḫoş sāʿat ki) 103b/13

n. (n. iḳbāl ér-) 103b/14

n. (n. iş dur-ur ér-) 133a/11

n. (n. ḳaçmaḳ+ġa) 148b/13

n. (n. ḳudret+i bar dur-) 144b/7

n. (n. mümkin) 108b/1, 159a/4, 160b/1

n. (n. pīş ü n. kem) 165a/10

n. (n. şerbet kim) 168a/7

n. (n. uç-up kit-erge) 148b/14

n. (n. yara kim) 107b/14, 148b/13

n. (n. yer-ge yét-) 175b/14

nebāyir < *Ar. nebā'ir* Torunlar

n.+idin 128b/15

neberd < *Far.* Savaş

n. (intiẓār-ı n.) 169b/5

n. eyle- 108b/15

n. (eyle-p n.) 198a/5

neberd-āzmā(y) < *Far.* Deneyimli savaşçı

n. 161b/17

nebī < *Ar.* peygamber

n. (Şemʿūn-ı n.) 192b/8

n.+niŋ (Şemʿūn-ı n.) 168b/11

nebīre < *Ar.* Kız torun, torun

n. 116b/4

necābet-āgāh < *Ar.+Far.* Soyu temiz bilgin

n. 137a/4

necāt < *Ar.* Kurtuluş, kurtulma

n. 148b/16, 170a/11, 185b/3, 191a/13

n. ḳıl- (menzil-i n.) 195b/13

n. tap- 111a/16, 144b/12

n. tap-ıp dur- 120b/14

n.+ġa (libās-ı n.) 179b/11

n.+ı 191a/12

n.+ı üçün 182b/12

n.+ı tap 148b/13

nef' < *Ar.* Çıkar, yarar, menfaat

n. tap- 152b/15

n. yetkür- 154a/11

nefeḥāt < *Ar.* Üfürmeler, esintiler

n. 162a/8

nefer < *Ar.* Asker, er

n. 179a/14

n.+ni 150a/4, 183a/11

nefes < *Ar.* Soluk; an, zaman

n. 153a/15

nefīs < *Ar.* Çok güzel

n.+i bile (öz nefs-i n.) 103a/3, 124b/3, 132b/1, 181b/17

nefīse < *Ar.* Çok güzel

n.+ġa (aḳmişe-i n.) 166b/7

nefret < *Ar.* Tiksinme, iğrenme; korkup kaçma

n. (zāviye-i n.) 107a/5

nefs < *Ar.* Ruh, can; şahıs; asıl, öz

n. 103a/3, 124b/3, 132b/1, 144b/10, 172a/12, 181b/17

n. (kemāl-i lı̄net-i n.) 164a/3

n. (lı̄net-i n.) 191a/5

n.+in 114a/7

nehb < *Ar.* Talan, yağma

n. (n. ü ġāret) 127a/10, 127a/16, 161b/3, 176b/11, 176b/17

n. bile 197b/16

neheng < *Far.* Timsah

n. 100b/9

nehmet < *Ar.* Yüce himmet

n.+din 125a/6

n.+i 163b/9

n.+in 137b/10, 159a/8

nehr < *Ar.* Irmak, nehir

n.+i bile 119a/13

n.+iniŋ 128b/3, 145a/2, 159b/15, 162b/1, 168b/11, 193a/3, 196b/2

nehżat < *Ar.* Hareket, yola çıkma

n. 160a/5, 166a/3, 190b/17

n. bol- (ra'yet-efrāz-ı n.) 174a/8, 177a/7, 190b/11, 193a/7

n. bol-up dur- (ra'yet-efrāz-ı n.) 180b/1

n. ḳıl- 103a/11, 116b/15, 123b/1, 124b/4, 126a/12, 132b/2, 167a/9, 179a/12, 196b/14

n. ét- 102a/1, 145a/2, 158b/6

nekbet < *Ar.* Talihsizlik; düşkünlük; felaket

n. (mūcib-i n.) 141a/13

nemāyī < *Ar. nemā'ī* Büyümeyle, gelişmeyle ilgili

n. 153b/13

nemek-perverde < *Far.* Vefalı, sadık, haktanır

n. 157b/2, 138a/14

n.+leridin dur- 178b/17

nemīḳa < *Ar.* Mektup

n. 166a/7

nemīme-āṣār < *Ar.* Dedikoduculuk izi taşıyan, dedikoducu

n. 122a/2

nemmām < *Ar.* Laf taşıyıcı, koğucu

n. 197a/16

Nemrūd < *Ar.* İbrahim Peygamber'i ateşe attıran hükümdar

N. 159a/5

nergis < *Far.* Nergis

n. 150a/15

Nerīmān-ı Pīlten < *Far.* Fil yapılı Neriman; Şahnâme'de Rüstem'in dedesi

n. 184a/4

nesaḳ < *Ar.* Tarz, yöntem; şekil, biçim

n. 181a/16

neṣāyiḥ < *Ar.* Nasihatler, öğütler

n. 141a/10

nesāyim < *Ar. nesā'im* Meltemler, esintiler

n. 156b/3

nesīm < *Ar.* Hafif rüzgarı

n. 125b/9, 162a/8, 167b/2,

nesīm-i bahār < *Ar.* Bahar rüzgarı

n. 196a/8

n. (n-ı ʿināyet+idin) 157b/4

nesīmī < *Ar.* Meltem ile ilgili, esinti ile ilgili

n. (firdevs-i n.) 159b/8

nesīm-nüzūl < *Ar.* Rüzgarın inişi

n. 162a/8

nesīm-vurūd < *Ar.* Rüzgarla gelen, esinti getiren

n.+ı bile (füyūżāt-ı b.) 162a/8

nesteren < *Far.* Yaban gülü

n. (ġonce-i n.) 150a/15

neşāṭ < *Ar.* Sevinç

n. 114a/2, 155a/16, 158a/5, 158a/16

n. (ḳavānīn-i n.) 113b/15

n. (mest-i şerāb-ı n.) 118b/10

neş'e < *Ar.* Sevinç, keyif

n. 101b/1, 184a/4

n.+dür 133a/12

neşter < *Far.* Cerrah bıçağı

n. 153a/15

neşv < *Ar.* Gelişme, büyüme

n. 153b/13

neşyān < *Ar.* Sarhoş; bilgiye susamış

n. 115b/14

netāyic < *Ar. netā'ic* Sonuçlar

n. 191b/17

neūzüb'illāh min ẕālik < *Ar.* Bundan Tanrı'ya sığınırız; bundan Tanrı korusun

n. 106a/16

nev < *Far.* yeni, taze

n.+dür (māh-ı n.) 168b/2

nev‘ < *Ar.* Tür, çeşit

n. 102b/14, 105a/5, 106a/11, 114a/10, 129b/17, 137a/12, 138b/17, 144b/11, 146b/7, 147b/6, 148b/12, 153a/14, 158a/8, 160a/17, 161a/8, 172b/14, 184a/4, 185b/12, 186b/1, 188b/13, 189b/17, 190b/2, 193a/14, 193a/16, 194a/16, 196a/1, 198a/5, 199b/7

n. dur-ur ér- (bu n.) 148a/17

n. tap-ıp dur-ur ér- (bu n.) 143a/1

nevāḥī < *Ar.* Bölgeler, nahiyeler

n.+de 177a/12

n.+din 141a/5

n.+sin 122b/11, 192b/8

n.+siġa 126a/14, 167b/7, 187b/2

n.+side 168b/6

n.+sidin 135b/15

nevāl < *Ar.* Talih, kısmet; bağış

n.+idin 134b/5

nevā-sazlıġ < *Far.+T.* Çalgıcılık, hanendecilik

n. ḳıl- 122a/2

nevāyī < *Far. nevā’ī* Sesle ilgili, makamla ilgili

n. 153b/11

nevāyib < *Ar. nevā’ib* Felaketler, belalar

n. ara 160b/9

nevāyir < *Ar. nevā’ir* Ateşler, alevler

n. 170a/9

nevāziş < *Far.* Okşama; gönül alma

n. 137b/8

n.+ġa kirgüz- 165a/3

nevāzişāt < *Far.* Okşamalar; gönül almalar

n. 177b/3, 178a/6, 186a/5, 200a/2

nev-bāve < *Far.* Turfanda yemiş; yeni yeşillik

n. 157a/8

nevbet < *Ar.* Nöbet, sıra

n.+im 135b/10

n.+in 165a/2

nevbet-zen < *Far.* Nöbetin geldiğini bildiren, nöbet saatini çalan

n.+i 165a/3

nevvāb < *Ar.* naip, vekil

n.+nı 137b/13

nevverallāhu merḳadehu < *Ar.* Allah (onun) mezarını nurlandırsın!

n. 108a/8, 112b/13, 164a/13

n.+nıŋ 164a/13

ney-istān < *Far.* Sazlık, kamışlık

n. (ḳıl-ıp n.) 126b/10

n. ara 126b/11

n. bol- 105b/3

ney-şeker < *Far.* Şeker kamışı

n. 115b/14

neyyir < *Ar.* Nurlu, ışıklı, aydınlık, parlak; güneş

n. 165a/10

nez‘ < *Ar.* Sökme, koparma; kaldırma, yok etme

n.+de 106a/16

nezāhet-te'vem < *Ar.* Nezaket benzeri

n. 158b/2

nezāket-senc < *Far.* Nezaket tartan, incelik bilen

n.+ge (Köhne Ürgenç-i n.) 187a/9

neẓāre < *Ar.* Bakma, seyretme

n. 170a/1

n. ḳıl- 118b/1

neẕr < *Ar.* Adama, adak adama

n. 192b/10

neẓẓāre < *Ar.* İzleyici, seyirci

n. 182a/8

né Ne

n. (n.-ʿaceb) 116b/3, 131b/8

n. (n. basḳu) 126b/15

n. (n. dé-me) 107a/3

n. (n. dost pend+i) 142a/1

n. (n. dur-ur?) 196a/3

n. (n. dūzaḫ+dın) 101a/1

n. (n. fikr+de ér-) 174b/14

n. (n.-ġam) 129a/13, 129a/17

n. (n. kim) 154a/6, 168a/3

n. (n. merdlik) 106b/7

n. (n. muḥibb söz+i) 142a/1

n. (n. nevʿ) 160a/17

n. (n. sūd) 142a/7

n. (n. sūd dur-ur kim) 133a/4

n. (n.-taŋ) 107b/9

n. (n. vücūd bol-) 175a/6

n. (n. ẓafer) 126b/15

n.+dür 153a/15

néççe Nice, nasıl, ne kadar

n. (n. dur-ur?) 196a/4

n. (n. ebyāt terennüm+i bile) 168a/1

n. (n. ehl-i taṣavvuf bile) 108a/10

n. (n. evḳāt-ı mütevālī) 145a/17

n. (n. eyyām-ı mütemādī) 145a/14

n. (n. eyyām ve āʿvām) 133b/5

n. (n. ḳatla) 133b/12

n. (n. kişi+ni) 132b/12

n. (n. kün) 119a/9, 130a/7, 159b/13, 167b/8, 170b/15, 187a/4, 187b/1

n. (n. kün+din soŋ) 132a/17

n. (n. kün+din soŋra) 105a/6, 120a/6, 170b/17

n. (n. müddet+din beri) 122b/17

n. (n. müddet+din soŋra) 107a/11, 125b/17

n. (n. sāde levh+leriŋ) 140b/3

n. (n. Yomut bile) 107b/12

néçe Nice, nasıl, ne kadar

n. (n. ehrimen) 105a/2

n. (n. erāzil ve evbāş+nı) 173a/14

n. (n. evbāş+lar) 150b/4

n. (n. eyyām inḳıżāsā+sıdın soŋ) 138b/3

n. (n. eyyām+dın soŋ) 118a/4, 134a/1

n. (n. ḫayl-ı bī̈bāk+ġa) 150b/8

n. (n. ki) 133a/8

n. (n. kim) 122a/10, 160b/11

n. (n. kün) 124a/10, 125b/4

n. (n. kün+din soŋra) 129a/8, 152b/9

n. (n. müddet+din soŋ) 129a/2, 101b/14

n. (n. tab‘-ı naẓm+ı) 133a/10

n. (n. tereddüd ve tecessüs ḳıl-) 106a/4

n. (n. ẓāhirī) 158a/10

n.+ge (n. yet-) 149b/2

néçük Nasıl

n. (n. kim) 107a/2, 167a/15, 165b/4, 198b/17

n. bol- 105a/12, 160b/1

nége Niçin, niye

n. (n. şād) 103b/17

néme Şey, bir şey; hiçbir şey

n. (n. taḫfīf tap-) 106a/17

nétaŋ Nasıl

n. 107b/9

névçün Niçin

n. (n. ol-masun) 105a/13

nıṣf < *Ar.* yarım

n. 118b/11

nıṣfet < *Ar.* Yarımlık; insaf

n. (şār-istān-ı n.) 138a/12

ni‘am < *Ar.* Nimetler

n. (iltiẕāẕ-ı n.) 118b/9

n.+dın 137b/8

nifāḳ < *Ar.* Bozgunculuk

n. 133a/7, 153b/15

n.+nıŋ 147b/13

nigāh < *Far.* Bakış, bakma

n. (tap-may... n.) 191a/10

n. (peyk-i n.)130b/17

n. (peyk-i n.) 190b/3

n.+ı 168b/1

nigah-bān < *Far.* Koruyucu, gözcü, bekçi

n. é- 191a/12

nigārende < *Far.* Resimleyen, çizen, ressam

n.+si 128a/8

nigār-ḫāne < *Far.* Resim/heykel atölyesi, puthane, güzeli çok olan yer

n. 167b/3, 178a/3, 200a/17

nigār-istan < *Far.* Resim ve heykel atölyesi, puthane; güzeli çok olan yer

n.+nıŋ 115a/3

nigāriş < *Far.* Resim yapma, desen çizme

n. 128a/7, 161a/8, 189b/16

nigeh-bān < *Far.* Koruyucu, gözcü, bekçi

n.+larıġa 162b/13

nigerān < *Far.* Bakan; kaygılı

n. 110b/13

nigūn < *Far.* Başaşağı gelmiş, ters

n. (çarḫ-ı n.) 102a/17

nihād < *Far.* Yaratılış, karakter

n.+ıdın 194a/1

nihāl < *Far.* Beden

n. 121b/5, 125b/9

nihān < *Far.* Gizli, saklı; görünmeyen

n. 154b/9

n. (ol-ġay n.) 175b/3

n. bol- 154a/16

nihāyet < *Ar.* Son; uç; son derece; sonunda

n. 124b/8, 163b/14, 192a/13

n.+din 118b/9, 126b/9

n.+iġa yet- 135a/9

nīk < *Far.* İyi, güzel

n. (emir-i n.) 143a/1

niḳābet-dest-gāh < *Ar.+Far.* Liderlik makamı

n. 160a/7

nīk-seyr < *Far.+Ar.* iyi hareket eden

n. (felek-i n.) 116a/11

nīme < *Far.* Yarı, yarım

n. 135b/6, 152b/9, 180a/17

ni‘met < *Ar.* Bağış, bolluk, iyilik

n. 114a/1, 137b/5, 168a/5

n. bol- (kāfir-i n.) 125b/14

n.+din 137b/7

nīrān < *Ar.* Işıklar, aydınlıklar

n. (n.-ı ġazab+ı mültehib ol-) 126a/17, 131b/3

nīrū < *Far.* Güç, kuvvet

n. 163b/9, 195b/16, 198b/8

nişār < *Ar.* Saçma, dağıtma, serpme

n. ḳıl- 114b/13, 170b/4, 192b/7

nisbet < *Ar.* Oran; ilgili; ölçü

n.+i 163b/4

nisyān < *Ar.* unutma; unutulma

n.+da ḳoy- (ṭāḳ-ı n.) 132a/6

nişān < *Far.* İşaret; iz, belirti

n. 190b/14

n. (bér-mey n.) 152a/1, 150a/16

n. (bol-up n.) 198a/9

n.+ı (n. né dur-) 196a/3

n.+ı (n. andaḳ dur-) 196a/3

n.+ın 106b/6

nişāne < *Far.* Nişan, hedef; belirti, işaret, gösterge

n. 163a/2, 163a/4

n. ḳıl- 170a/3

n. (ḳıl-ıp git-di ... n.) 101a/1

n. ét- 162b/12

nişīmen < *Far.* Oturacak yer

n. ḳıl- (ḳıl-ġa-siz tā ki n.) 155b/8

n. ḳıl- 105a/4, 155b/1

nīş < *Far.* İğne; diken

n.+ni 159a/5

niyābet < *Ar.* Vekillik, naiplik

n. bile 137b/13

n.+ġa ta‘yīn ḳıl- 174a/2, 190a/11

niyām < *Far.* Kın

n. (n.+ı intiḳām+dın) 102a/5, 126b/12, 128b/17, 145a/4, 185b/7, 198a/13

n. (rāh-ı n.) 155a/15

niyāz-mendlıġ < *Far.+T.* Muhtaçlık → **niyāz-mendlıḳ**

n. bile 111b/7

niyāz-mendlıḳ < *Far.+T.* Muhtaçlık → **niyāz-mendlıġ**

n. bile 178b/4

niyyet < *Ar.* Niyet

n. (ḫulūṣ-ı n.) 107b/16

n.+ni 108a/1

n.+din ér- (sū’-i n.) 116a/6

n.+in 160b/8

nizā‘ < *Ar.* Kavga, çekişme

n. 122b/17

n. ḳıl- 146a/5

n.+ġā 190a/2

niẓāmü’l-mülk ve’d-dīn < *Ar.* Mülkün ve dinin düzeni

n. 167a/6

niẓāmü’l-mülk ve’l-millet < *Ar.* Mülkün ve milletin düzeni

n. 174a/3

nizār < *Far.* Zayıf, çelimsiz

n. (bol-dı n.) 154a/8

nīze < *Far.* Süngü; mızrak

n. 150b/10, 176b/8, 184b/15, 185a/4, 185b/16, 186b/1

n.+niŋ 185a/5, 182b/11

n.+ġa 185a/2

n. salım yer+ġa *Bir mızrak atımlık uzaklık* 195a/17

nīze-ver < *Far.* Mızraklı; mızrakçı

n. 184a/11

noḳsān < *Ar.* Eksiklik; kusur

n. yet- 164a/1

n.+dur 106b/8

nöker Hizmetçi, uşak

n. 178b/17, 200a/6

n.+i dur- 175b/11

n.+iŋiz dur- 187a/3

n.+leri bile 182a/5, 183a/4

n.+lerin 159b/13

nökerlik Hizmetçilik, uşaklık

n. 129a/3, 170b/12

nuḥūset < *Ar.* Uğursuzluk

n. (ḳudūm-ı n.) 195a/9

nuḳre < *Ar.* Gümüş

n.-i ḫām *İşlenmemiş gümüş külçesi* 165b/17

nūrānī < *Ar.* Nurlu, ışıklı

n. dék 161b/12

nūr-pāş < *Ar.+Far.* Işık saçan

n. (ol-up n.) 165b/4

nuṣret < *Ar.* Yardım; zafer

n. 175a/1, 183b/12, 184a/10, 185b/2, 196a/1

n. (miʿrāc-ı n.) 170a/2

n. (rāyāt-ı n.) 127a/6, 180a/8

n. bile 187a/13

n. bile (fetḥ ü n.) 109b/12, 113a/4, 125a/2

n. ile 110a/4

n. (tap-ıp n.) 176b/15

n.+ġa (fetḥ ü n.) 111b/13

nuṣret-āṣār < *Ar.* Zafer izleri taşıyan; sürekli galip gelen

n. (ʿasker-i n) 123a/2

nuṣret-āyāt < *Ar.* Zafer işaretlerine (alametlerine) sahip (olan); sürekli galip gelen

n.+nıŋ (rāyāt-ı n.) 174a/7

n.+nı (rāyet-ı n.) 180a/8

n.+ıġa (rāyāt-ı n.) 127a/6

n.+leriniŋ 161b/11

nuṣret-āyet < *Ar.* Zafer işaretine sahip (olan); sürekli galip gelen

n. (rāyet-i n.) 160b/12

n.+leriniŋ (rāyet-i n.) 161b/11

nuṣret-āyīn < *Ar.* Zaferi alışkanlık edinmiş; sürekli zafer yaşayan

n.+ġa (rā'yet-i n.) 162a/7

nuṣret-dest-gāh < *Ar.+Far.* Zafer zengini, galip

n. 182b/6

nuṣret-efza < *Ar.+Far.* Zafer çoğaltan; sürekli galip

n. (livā-yı n.) 167a/15

nuṣret-encām < *Ar.+Far.* Sonu galip (olan)

n. 191a/7

nuṣret-eṣer < *Ar.+Far.* Zafer izi taşıyan; sürekli galip gelen

n. (leşker-i n.) 160b/2, 197b/11

n. bile (leşker-i n.) 177a/11, 191a/3,

n.+ni (deryā-yı leşker-i n.) 170a/17

nuṣret-fercām < *Ar.+Far.* Sonu galip (olan)

n.ḳıl- (muʿasker-i ʿasākir-i n.) 167a/10

nuṣret-intibāh < *Ar.* Zafere uyanmış, daima galip

n.+ġa (sipāh-ı n.) 176a/5

nuṣret-intimā < *Ar.* Zafere mensup, daima galip

n. ald+ıġā (ümerāyı-ı n.) 127b/12

nuṣret-intiẓām < *Ar.* Zefer düzenli, zafere göre tertip edilmiş; daima galip

n. ḳıl- (maḳarr-ı kevkebe-i n.) 193b/16

nuṣret-ittisāḳ < *Ar.* Zafere göre düzenlenmiş; galip

n. bile (kevkebe-i n.) 176a/8

nuṣret-kūş < *Ar.+Far.* Zafer için çabalayan

n. (cüyūş-ı n.) 126b/1

nuṣret-meāṣir < *Ar.+Far.* Alametleri zafer olan

n. (ʿasākir-i n.) 130a/12,

n. bile (ʿasākir-i n.) 174a/12

n.+ġā (ʿasākir-i n.) 187a/10

nuṣret-penāh < *Ar.+Far.* Zafer sığınağı; galip

n. (sipāh-ı n.) 102a/6, 123a/17, 127a/9, 140b/11, 143b/12, 149a/9, 167a/11, 172b/12, 181a/12, 182b/2, 193b/8, 198b/9

n. (ceyş-i n.) 169b/5

n. bile (sipāh-ı n.) 121a/6, 151b/12, 183b/15

n.+nıŋ (sipāh-ı n.) 128b/14, 151a/14, 163b/16, 175a/10, 176b/3, 197a/5

n.+nı (sipāh-ı n.) 124a/8, 127a/16, 140b/16, 145b/3, 195a/15

n.+ġa (sipāh-ı n.) 148b/9, 183a/7, 185b/6, 195b/14

n.+dın 127b/4, 139b/17

nuṣret-şiʿār < *Ar.* Daima zafer kazanmış, üstün gelmiş

n.(ceyş-i n.) 198b/16

nuṣret-tezyīn < *Ar.* Zaferle süslenmiş

n. (mażreb-i ḫıyām-ı n.) 179a/13

nuṣret-vuḳūf < *Ar.* Zafere vakıf; hep galip gelen

n.+nı (ṣufūf-ı n.) 169b/4, 191b/1, 193a/9, 199a/8

nūş < *Far.* İçki; içme

n. ḳıl- 136b/5

n. ét- 168a/7

n. eyle- 168a/9

nuṭḳ < *Ar.* Konuşma; söylev

n. 159b/1

nücebā < *Ar.* Soylular, asiller

n. 167a/1

nücūm < *Ar.* Yıldızlar

n. 120a/12

n. içre 120a/12, 167a/15

nüdemā < *Ar.* Nedimler, sohbet arkadaşları

n. 118b/4, 135b/6

n.+ġa 146a/14

nüfūẕ < *Ar.* İşleme, içine geçme; etki gücü; sözü dinlenir olma

n. tap- 157b/5, 183a/12

nükte < *Ar.* İnce anlam; ince anlamlı, zarif ve esprili söz

n. 102b/17, 196a/2

nümāyān < *Far.* Görünen, ortada, açık

n. 175a/12, 184a/1

n. (bol-up ... n.) 167a/14

n. eyle- 176b/9

nümūd < *Far.* Gösteren, görünen

n.körgüz-üp dur- 163a/3

nümū-dār < *Far.* Gösteren, görünen; örnek

n. ol- 188a/7

n.+ı 189b/16

n.+ın körgüz- 183a/13

nüzhet < *Ar.* Sevinç, ferahlık

n. (mevżiʿ-i n.) 197a/12

nüzhet-nişān < *Ar.+Far.* Sevinç işareti, sevinç alameti

n. dur- (mevżiʿ-i n.) 174a/5

nüzūl < *Ar.* İnme; konaklama

n. 110a/9, 113a/7, 117a/14, 122b/1, 123b/2, 126b/3, 131b/16, 148a/1, 151a/11, 151b/13, 159b/5, 164a/8, 177b/7, 178a/3, 187a/9, 187a/13, 190b/6, 193a/3, 196b/2, 199b/13, 200a/12

n. ḳıl- 100b/1, 103a/2, 103a/16, 141b/3, 141b/11, 161a/2, 169a/3, 170b/16, 176a/2, 191b/8, 196b/15

n. ét- 101b/15, 151b/6

n. körgüz-üp tur- 108b/3

nüẕūrāt < *Ar.* Adaklar

n.+ınıŋ 169a/1

O

oġlan Çocuk, evlat; erkek evlat

o. 175b/6, 176a/11

o.+ları 117a/4, 138a/4, 142b/4, 172b/2

o.+ġaça 178b/1

o.+ların 139a/6, 142b/13, 172a/6

o.+larıġa 142b/17

oġ(u)l Oğul, erkek evlat

o. 160b/7

o.+ı 102b/4, 104b/11, 106a/3, 111b/17, 112a/1, 112b/8, 118a/2, 118a/14, 118a/15, 133b/6, 136b/14, 140a/4, 142b/5, 142b/8, 143a/13, 147b/10, 149a/6, 149b/3, 155a/10, 160a/8, 160a/9, 160a/10, 172a/5, 173a/13, 179b/17, 197a/14, 200a/5

o.+ı dur- 171b/7

o.+um 135b/14

o.+ın 106a/7

oġrı Hırsız

o. 165b/6

o.+lar 155b/2

oġurla- Çalmak, hırsızlık etmek, gizlemek

o.-p 105b/2, 139b/16, 105b/11

oġurlıḳ Hırsızlık

o. üçün 179b/2

oḳ Ok, kurşun, mermi

o. 123a/15, 130a/1, 142b/7, 170a/6, 179b/3, 184a/17

o. bile 115b/5

o.+ı 120b/17, 128b/15, 142b/5, 195b/7

o.+ıġa 162b/12, 184a/6

oḳ Kuvvetlendirme edatı

o. 175a/8, 193a/16

oḳçı Okçu, atıcı, nişancı

o. dur-ur ér- 144a/12

oḳu- Okumak; çağırmak; anmak

o.-p (bāmdād namāz+ın o.) 110b/4

o.-p (cenāze o.) 106a/2

o.-p (ḫuṭbe o.) 197b/6

o.-p (peşīn namāz+ın o.) 103a/6

o.-p (ḫuṭbe o.) 197b/6, 110b/4

ol O (İşaret sıfatı)

o. 100b/1, 100b/7, 101a/10, 102a/3, 102a/8, 102b/11, 102b/14, 103a/17, 103b/11, 103b/12, 104a/2, 104b/1, 104b/4, 104b/13, 105a/12, 105b/8, 105b/13, 106a/1, 106a/5, 106a/7, 106a/9, 106a/11, 106a/12, 106a/14, 106b/8, 106b/12, 106b/14, 106b/15, 106b/16, 106b/17, 107a/10, 108a/1, 108a/9, 109b/3, 109b/12, 109b/14, 109b/17, 110a/10, 110b/14, 111a/15, 111b/16, 111b/17, 112b/16, 113b/12, 114a/3, 114a/4, 114a/5, 114a/10, 114a/11, 114a/16, 115a/1, 115a/8, 115b/1, 115b/3, 115b/9, 115b/13, 115b/13, 116a/10, 116b/8, 116b/14, 116b/17, 117a/4, 117a/10, 117a/12, 117b/2, 117b/10, 117b/10, 117b/12, 117b/16, 117b/17, 118a/15, 118b/3, 118b/5, 118b/13, 118b/16, 119a/8, 119b/13, 120a/13, 120b/9, 120b/14, 121a/1, 121a/5, 121a/5, 121b/6, 121b/8, 121b/10, 121b/11, 122a/14, 122a/16, 122b/6, 122b/7, 122b/12, 122b/14, 123a/4, 123a/8, 123a/10, 123a/14, 123b/4, 123b/5, 123b/6, 123b/8, 124a/5, 124b/6, 125b/11, 126a/14, 126b/11, 126b/16, 127a/2, 127a/5, 127a/15, 127b/3, 128a/17, 128b/1, 128b/5, 128b/9, 128b/10, 128b/11, 128b/13, 129a/2, 129a/4, 129b/2, 129b/17, 130a/1, 130a/5, 130a/9, 130a/15, 130b/1, 130b/10, 131a/3, 131b/1, 131b/4, 131b/6, 131b/10, 131b/12, 131b/13, 132a/3, 132b/12,

132b/13, 132b/15, 132b/16, 133b/2, 133b/10, 133b/13, 133b/14, 134a/9, 134a/11, 134b/1, 135a/13, 135b/1, 135b/3, 135b/8, 138a/8, 138a/8, 138b/12, 139a/2, 139a/12, 139b/4, 140a/5, 140a/16, 140b/5, 140b/14, 141a/5, 141a/8, 141a/12, 141a/15, 141b/3, 141b/5, 141b/14, 142a/6, 142a/16, 142a/17, 142b/11, 142b/11, 142b/15, 142b/15, 143a/4, 143a/6, 143a/10, 143b/1, 143b/6, 143b/16, 144a/3, 144a/11, 144b/1, 144b/4, 144b/9, 145a/10, 145a/10, 145a/15, 145b/1, 145b/11, 146a/12, 147a/2, 147b/9, 147b/10, 148a/8, 148a/9, 148a/15, 148b/1, 148b/12, 148b/12, 149a/3, 149a/7, 149a/13, 149a/15, 149b/1, 149b/1, 149b/2, 149b/6, 149b/7, 149b/12, 150a/2, 150a/8, 151a/10, 151a/16, 151b/1, 151b/3, 151b/5, 151b/7, 151b/10, 151b/11, 152a/2, 152b/7, 152b/12, 153a/1, 153a/2, 153a/17, 153b/6, 154a/16, 154b/17, 155a/4, 155b/1, 155b/3, 156a/2, 156b/5, 156b/10, 156b/13, 156b/17, 157a/3, 157a/4, 157b/1, 158a/8, 158a/17, 158b/4, 158b/6, 158b/10, 158b/12, 158b/13, 158b/17, 159a/14, 159b/6, 159b/13, 159b/14, 159b/14, 159b/17, 160a/2, 160a/3, 160a/5, 160a/13, 160a/13, 160b/11, 160b/13, 160b/14, 160b/16, 161a/2, 161a/7, 161a/12, 161a/16, 161a/17, 161b/4, 161b/5, 161b/9, 161b/15, 162a/5, 162a/11, 162a/14, 162a/16, 162b/5, 162b/7, 162b/8, 162b/8, 162b/10, 162b/15, 162b/16, 162b/16, 163a/3, 163a/7, 163a/8, 163a/14, 163b/7, 163b/9, 163b/12, 164a/3, 164a/5, 164a/7, 164a/17, 164b/1, 164b/3, 164b/5, 164b/5, 164b/12, 164b/15, 165b/9, 166a/3, 166b/12, 166b/14, 167a/2, 167a/3, 167a/10, 167a/12, 167a/13, 167b/5, 167b/7, 167b/8, 167b/12, 167b/13, 168a/9, 168b/3, 168b/7, 168b/13, 168b/17, 169a/1, 169a/3, 169a/7, 169a/10, 169a/11, 169a/14, 169a/15, 169b/3, 169b/9, 170a/10, 170a/13, 170a/14, 170a/16, 170b/4, 170b/7, 170b/8, 170b/9, 170b/11, 170b/13, 170b/17, 171a/9, 171b/17, 172a/1, 172a/4, 172a/9, 172a/16, 172b/17, 173a/17, 173b/3, 173b/7, 173b/12, 173b/16, 174a/3, 174a/7, 174a/10, 174a/13, 174a/15, 174b/4, 174b/5, 174b/6, 174b/11, 174b/13, 175a/12, 175a/16, 175b/15, 176a/1, 176a/6, 176a/7, 176a/12, 176a/13, 176a/14, 176a/15, 176b/4, 176b/5, 176b/7, 176b/11, 176b/16, 177a/1, 177a/4, 177a/12, 177a/14, 177b/1, 177b/3, 177b/8, 177b/9, 177b/16, 178a/2, 178a/13,

178b/2, 178b/3, 178b/4, 178b/5, 178b/6, 178b/9, 178b/13, 178b/16, 179a/3, 179a/4, 179a/12, 179a/14, 179b/7, 179b/8, 179b/16, 180a/2, 180a/9, 180a/10, 180a/14, 180b/7, 181a/10, 181b/4, 181b/7, 182a/11, 182b/12, 183a/1, 183a/8, 183a/11, 183a/13, 183a/16, 183b/4, 183b/8, 183b/9, 183b/16, 183b/17, 184a/2, 184a/4, 184a/6, 184a/17, 184b/3, 184b/6, 184b/6, 184b/9, 184b/12, 184b/15, 185a/2, 185a/3, 185a/4, 185a/5, 185a/6, 185a/7, 185a/9, 185b/1, 185b/4, 185b/12, 185b/12, 185b/13, 186a/3, 186a/15, 186a/15, 186b/1, 186b/3, 186b/7, 186b/13, 186b/16, 187a/7, 187a/7, 187a/10, 187a/14, 187a/17, 187b/1, 187b/14, 188a/11, 188a/16, 188b/4, 188b/13, 189a/4, 189a/11, 189a/13, 189a/15, 189b/6, 189b/7, 189b/10, 190a/8, 190a/9, 190b/2, 190b/3, 190b/6, 190b/7, 190b/9, 190b/10, 190b/12, 191b/10, 191b/14, 192a/6, 192a/15, 192a/17, 192b/6, 192b/7, 192b/10, 192b/11, 192b/14, 193a/7, 193a/14, 193a/14, 193a/15, 193a/16, 193b/10, 194a/16, 194b/5, 194b/10, 195a/3, 195a/5, 195a/12, 195a/13, 195b/2, 195b/9, 196a/1, 196a/12, 196a/15, 196b/2, 196b/6, 196b/7, 196b/9, 196b/11, 196b/14, 197a/1, 197a/12, 197b/5, 197b/8, 197b/9, 197b/13, 198a/1, 198a/3, 198a/5, 198a/17, 198b/10, 199a/2, 199a/11, 199b/2, 199b/4, 199b/7, 199b/8, 199b/16, 199b/17, 200a/7, 200a/11, 200a/13

ol O (Kişi zamiri)

o. 110b/15, 112a/12, 114a/10, 114a/11, 114b/8, 114b/9, 118b/1, 121b/1, 122b/3, 124a/11, 124a/17, 127b/5, 127b/8, 130b/10, 130b/12, 130b/14, 130b/16, 131b/7, 133a/12, 136b/8, 136b/17, 138b/3, 142a/1, 143b/2, 144a/12, 150b/3, 152a/2, 152a/8, 152b/2, 154a/6, 155a/9, 155a/10, 157a/6, 160b/8, 171b/1, 171b/2, 171b/6, 172a/2, 172a/17, 181a/15, 183a/4, 183b/3, 184a/15, 184a/17, 184b/1, 184b/3, 185a/6, 187a/15, 196b/8

o.+dur 111b/1

o. dağı 134a/2, 134a/10, 162a/5, 171b/10

o. é- 154a/6

o. dur- 149b/9, 161a/11, 164a/2, 171b/2, 175b/13, 178a/10, 194b/14, 197a/15

o. dur-ur ér- 148b/8

ol- Olmak

o.-ar 1433b/1

o.-ur (ḫˇār u menkūb o.) 159a/1

o.-ur (maġlūb o.) 159a/2

o.-ur (şimşād o.) 168b/1

o.-ur (vāḳiʿ o.) 110a/5

o.-ur (o. kām-revā) 142a/6

o.-ur (o. tīre) 155b/3

o.-ġay (mümkin o.) 155a/6

o.-ġay (o. imkān) 191a/13

o.-ġay (o. nihān) 175b/3

o.-dı (be-der o.) 116b/2

o.-dı (ḥelāl o.) 106a/14

o.-dı (İltüzer o.) 116b/3

o.-dı (ḳan tökmek o.) 115b/8

o.-dı (ḳāyim o.) 102a/16

o.-dı (mürtefiʿ o.) 113b/1

o.-dı (faṣl-ı bahār o.) 150a/11

o.-dı (o. ... māḥī-i zengār) 158a/16

o.-mış (o. rehā) 144a/11

o.-sun (o. hem-rāh) 155a/15

o.-sun (o. rām 155a/16

o.-sa (İltüzer o.) 116b/3

o.-sa (ḳatl o.) 111b/2

o.-sa (müstevlī o.) 107b/9

o.-sa (o. cüdā) 157a/5

o.-sa (o. ... iḫtilāl) 105a/6

o.-up (ābād o.) 113b/16

o.-up (çālāk o.) 162a/2

o.-up (feṯḥ o.) 113a/17

o.-up (hüşyār o.) 158a/11

o.-up (muʿtād o.) 113b/17

o.-up (mülāzım o.) 183b/12

o.-up (müstevlī o.) 154a/8

o.-up (nümū-dār o.) 188a/7

o.-up (ser-āgūş o.) 182a/1

o.-up (ser-şār o.) 158a/11

o.-up (şād o.) 150a/11

o.-up (ṭarab-nāk o.) 162a/3

o.-up (teşbīh o.) 168b/2

o.-up (zer-kār o.) 188a/7

o.-up (zırh-pūş o.) 182a/1

o.-up (o. bāl-zen) 105a/5

o.-up (o. behre-yāb) 110a/4

o.-up (o. nūr-pāş) 165b/4

o.-up (o. ser-be-ser) 106a/15

o.-ġan (maṭlaʿ-ı envār o.) 155a/2

o.-mas (ẕerreʿ-i şebāt o.) 107a/2

o.-mas (ḳaṭre-i uyat o.) 107a/2

o.-masun (o. mefūd) 105a/13

o.-masa (ġanīm o.) 181a/3

o.-masa (mürebbī o.) 157a/2

o.-may (o. nége şād) 103b/17

olca < *Moğ.* Ganimet

o. 160b/7, 177b/1, 180b/17, 183a/5, 186b/9

o. ḳıl- 173b/2, 181a/4, 182b/16, 182b/17, 183a/1

o. al- 181a/9

olcala- < *Moğ.+T.* Ganimet almak, yağmalamak

o.-p 176a/4, 194b/11

olmaḳ Olmak

o. (ḳatīl o.) 111b/3

oltur- Oturmak

o.-urlar ér- 128b/3

o.-dı 180b/12

o.-mış dur-ur ér- 107b/13

o.-up 120b/1, 134b/10, 137b/10, 149b/13, 189b/4, 192b/16

o.-up ér- 109b/13

o.-up dur- 105b/16, 147b/9

o.-ġan 109a/15, 110b/9, 159b/15, 178a/9

o.-ġanların 173b/1

o.-a al- 148b/11, 177a/3

olturġuz- Oturtmak

o.-dılar 104b/12

o.-up 199a/5, 107a/17

on On

o. 126b/3, 149a/1, 155b/11, 187a/6

o.+ıda 123a/7

on altı On altı

o. 150b/2

on béş On beş

o. 105b/6, 136b/17, 178a/12, 190a/4, 193b/16

on bir On bir

o. 136b/9, 150a/6, 155b/10

o.+ide 120a/2, 189a/6, 197a/8

on iki (ikki) On iki

o. 155b/10

o.+side 139a/7, 149a/15, 196b/6

on iki miŋ On iki bin

o. 128b/7

on miŋ On bin

o. 119a/6, 182b/16, 186b/8

on sekkiz On sekiz

o.+ide 156a/7, 193a/7

on toḳuz On dokuz

o.+ıda 189a/9, 197a/12

on toḳuzlançı On dokuzuncu

o. 188a/13

on tört On dört

o. 178a/17

o.+ide 189a/7, 193a/1

on üç On üç

o.+ide 180a/8, 200a/9

on yeti On yedi

o.+side 189a/8

on yetilençi On yedinci

o. 187a/8

on yetti On yedi

o.+side 200a/16

oŋ Sağ, sağ taraf

o. 141a/15, 184b/14

ordu Ordu

o. 191a/6, 197b/11

or(u)n Yer, makam

o.+ıġa 105b/4

o.+ıda 105a/4, 154b/4

orta Orta

o.+ġa (o. al-) 102a/4

o.+dın 133a/13

o.+sıġa 179b/2

o.+sıda (belā o.) 170a/10

ortalıġ Ortalık, orta yer

o.+ıda 182b/6

ot Ateş

o. 131b/10, 153b/6, 154b/9, 162b/16, 163a/1, 163a/3, 163b/15, 169b/8, 193a/17, 195b/9, 198a/6

o.+ġa 141b/5, 101a/4, 131b/7

o.+ı 141b/4, 144b/10, 147b/13

o.+ı kibi 163a/4

o.+ınıŋ 153b/6

o.+ın 127a/16

o.+ıġa 131b/5, 155b/5, 161a/7, 162b/15, 195a/13, 195b/9

o.+ıdın 163a/4

o. sal- 195b/3

o. tüş- 148b/17, 163a/15

o. yak- 105b/16

o.+lar saç- 169b/7

otaġa Taç; Savaşta başa konulan tüy

o. 112b/3

o.+sın 189a/3

otlaġ Otlak

o. 161a/16

otunçı Oduncu

o. 177b/16

ot(t)uz Otuz

o. 112b/12, 150a/4

o. çaġlıġ 111a/7

otuz ikki Otuz iki

o.+side 136b/9

otuz miŋ Otuz bin

o. 112a/6

otuz yeti Otuz yedi

o. 160b/16

Ö

öçür Zaman, an

ö.+de (ol ö.) 103a/17, 108a/9, 109b/12, 113b/12, 114a/10, 122b/14124a/5, 131a/3, 145a/15, 147b/10, 159b/14

öçür- Söndürmek

ö.-geni 159a/17

öçürmek Söndürmek

ö.+dür 131b/9

ögret- Öğretmek

ö.-ip 163a/7

öl- Ölmek

ö.-er-miz 111b/1

ö.-geli 154b/15

ö.-gen 131b/6, 196b/3

ö.-gen ḳıl- 155b/6

öltür- Öldürmek

ö.-ür ér-miş dur- 177b/16

ö.-di 109a/13, 115b/5, 117b/14

ö.-diler 106a/8, 111b/10, 138a/5, 142b/16

ö.-sünler 146b/11

ö.-üp 105b/17, 108b/5, 111b/16, 113a/12, 117a/15, 123b/13, 150a/4, 168b/1, 176a/17, 179a/10, 179b/2, 182b/15

ö.-üp dur- 105b/13, 119a/12, 123a/1, 129b/4, 131a/3, 150a/2, 179b/8, 179b/9

ö.-üp dur-ur ér- 131a/2

ö.-e öltür-e 112b/6

ö.-meyin 124a/13

öltürt- Öldürtmek

ö.-di 139a/5

ölüg Ölü

ö.+ni (ö. tirgüz-) 168b/2

ölüm Ölüm

ö. 185a/4

‘ömr < *Ar.* Ömür, yaşam süresi

‘ö. 109a/4, 139b/12, 154a/12, 155b/5, 188a/16

‘ö. (binā-yı ‘ö.) 185a/17

‘ö.+ni 136a/17

‘ö.+din 112b/2

‘ö.+i 136b/10, 139b/12

‘ö.+i (müddet-i ‘ö.) 155b/9, 164a/6

‘ö.+ler 136a/3

‘ö.+leride 139b/9

örte- Yakmak

ö.-di 154b/16

ö.-p 195b/9, 161a/11

ö.-erge 101a/5

örter- yaktırmak

ö.-gen 101a/4

öt- Geçmek; ölmek

ö.-er 188a/16

ö.-tiler 200a/13

ö.-üŋ! 155b/2

ö.-üp 101a/7, 102b/12, 103a/15, 104b/6, 105a/11, 118b/14, 123b/5, 124b/7, 127a/1, 127a/4, 135a/10, 143b/14, 155a/16, 168b/11, 170b/12, 186b/2, 194a/4, 197b/10, 199a/1, 200a/15

ö.-üp ér- 118b/11

ö.-üp dur-ur ér- 164b/1, 173b/10

ö.-günçe 127b/1

ö.-gende 183a/15

ö.-gen 196b/12

öte Öte, öte taraf

ö. 167b/17

öte- Ödemek, yerine getirmek

ö.-p (peşīn namāzın ö.) *Öğle namazını kılmak* 117a/11

ötker- Geçirmek, geçirtmek, aşırmak

ö.-gey 187a/1

ö.-di 138b/1, 159b/6, 177a/8, 198a/3

ö.-diler 141b/7, 145a/9

ö. miş é- 165a/9

ö.-ip dur-ur ér- 142a/5

ö.-mes 131b/13

ö.-mey 112b/2

ö.-meyin 150b/8

öy Ev

ö. 198b/15

ö. dék 188a/2

ö.+niŋ 188b/11

ö.+ġa 142b/7, 137b/5

ö.+ge 135b/13

ö.+din 116b/2

ö.+i 135a/155

ö.+idür 135a/14, 135a/15

ö.+i dék 138a/2, 159b/11

ö.+iġa 104b/8, 142b/10

ö.+ige 106a/5

ö.+ler 188a/6

ö.+leri 159b/11

ö.+in 176a/4

ö.+leriġa 123a/8

öyle Öyle → **eyle**

ö. 114a/9, 129b/16, 135a/10, 154a/7, 187b/17

öylük Evlik

ö. 105b/6

ö.+din 105b/6, 173a/12

öz Kendi

ö. 100b/13, 101b/3, 102b/12, 102b/13, 102b/15, 103a/3, 104b/17, 107b/14, 108a/3, 108b/4, 109a/6, 111b/16, 113a/16, 113b/13, 114a/2, 114a/7, 114b/15, 115a/14, 115b/12, 117a/8, 117a/17, 117b/8, 118a/14, 118b/6, 121a/12, 123a/8, 124a/16, 124b/2, 124b/3, 125a/14, 129a/10, 131b/8, 132b/1, 132b/9, 136a/15, 137a/2, 137b/6, 138b/15, 139b/10, 140b/16, 141b/12, 142b/2, 142b/9, 146a/5, 147a/4, 150b/5, 150b/7, 156a/5, 159a/10, 159b/16, 161a/5, 161a/14, 163a/9, 163a/16, 165b/11, 166a/8, 166b/10, 167b/10, 171a/14, 171b/11, 172b/9, 174a/5, 176a/15, 180b/11, 181b/17, 182a/5, 182a/14, 182a/15, 183a/4, 187b/10, 188b/15, 190a/13, 193b/8, 195b/11, 195b/11, 196b/15, 198b/10, 199a/5, 200a/4, 200a/12

ö.+geçe 102b/11, 168b/3

ö.+ni 101a/5, 114b/3

ö.+üm 199b/10

ö.+ümġa 136a/4

ö.+üŋ yaŋlıġ 153b/2

ö.+i 107b/1, 110a/15, 110b/8, 111b/2, 112a/4, 113a/5, 118b/17, 120b/1, 131b/11, 131b/15, 134a/6, 136b/16, 142a/4, 142a/16, 143b/12, 144b/13, 152a/13, 155a/5, 163b/1, 193b/2, 194b/3, 197b/13

ö.+i bile 151b/9

ö.+i dağı 146b/5, 147a/5, 181b/10

ö.+iniŋ 111b/17, 117a/12, 149b/14

ö.+in 114b/2, 117a/12, 120b/14, 184a/6

ö.+ini 127b/9, 142a/7, 144a/15, 184a/9, 199a/5

ö.+üŋizni 155b/4

ö.+iġa 104b/12, 117b/10, 131b/13, 132b/13, 140b/2, 141a/13, 149b/11, 159b/13, 173a/15

ö.+ige 172a/12

ö.+leri 110b/11, 110b/13, 114b/14, 151b/3, 192b/2

ö.+leriniŋ 120a/17, 140b/5, 141b/8, 167b/4, 195a/11

ö.+lerin 120a/14, 127a/13, 129b/7, 140a/15, 142b/11, 145a/8, 148a/12, 170a/9, 181a/11, 196b/10

ö.+leriġā 109a/7, 192b/1, 195b/12

ö.+leridin 142b/4

özge Başka, diğer

ö. 102b/16, 103b/1, 105a/10, 118b/15, 120b/1, 121a/11, 127b/6, 138b/16, 148b/16, 152a/13, 152b/2, 153b/9, 153b/11, 155a/2, 158b/8, 172a/5, 186a/1, 187a/4, 196a/2

ö. dur- 149b/16

ö.+si 179b/9, 145b/6

ö.+siġa 131b/5

ö.+leriniŋ 172b/9

ʻözr < *Ar.* Özür

ʻö. 122a/11

ʻö.+in ḳıl-ur ér- 114a/8

ʻö.+ler ayt- 194b/1

P

pā < *Far.* Ayak

p. ur- (dest ü p.) 178a/16

p. ur-a al- (dest ü p.) 144a/15

pā-būs < *Far.* Ayak öpme

p.+ını (iḫtiyār ét-ti p.) 184a/8

pād-şāh < *Far.* Padişah, hükümdar

p. 146a/4, 147a/15, 155b/15, 189b/12, 196b/17

p. (ḥażret-i p.) 114b/17

p. (ḥażret-i p.-ı cemşīd-cāh) 157b/8

p. (ḥażret-i p.-ı ġufrān-penāh) 166b/1

p. (ḥażret-i p.-ı kām-kār) 164b/13

p. (ḥażret-i p.-ı maġfiret-nişān) 151a/9

p. (ḥażret-i p.-ı maġfiret-penāh) 156b/12

p. (ḥażret-i p.-ı maġfūr) 161a/9, 190a/7

p. (ḥażret-i p.-ı maġfūr-ı meẕkūr+nıŋ) 157b/12

p. (ḥażret-i p.-ı ṣāḥib-ḳırān) 116a/12, 180a/12

p. (ḥażret-i p.-ı şecāʿat-penāh) 193b/4

p. ér- 112a/1

p. ḳıl- 113b/10, 122b/10

p.+ı 147a/1

pād-şāhāne < *Far.* Padişahça, padişaha yakaşır şekilde

p. 103b/11, 165a/14, 167b/10, 167b/14

p. bile (ʿināyet-i p.) 123b/8

p. bile (merāḥim-i p.) 124b/9

pād-şāhī < *Far.* Padişaha ait, padişahla ilgili

p. (ʿavāṭıf-ı p.) 192b/4

p.+ġa (mülāzemet-i p.) 199b/10

p.+idin (saḫṭ-ı p.) 199b/2

pād-şahlıġ < *Far.+T.* Padişahlık → **pād-şahlıḳ**

p. 136b/2

pād-şāhlıḳ < *Far.+T.* Padişahlık → **pād-şahlıġ**

p. ḳıl- 156a/12

p.+ġā 137a/17

pāk < *Far.* Arı, temiz, saf

p. eyle- 144b/12

p.+iġa (rūḥ-ı p.) 137b/2

pākīze-ṣūret < *Far.+Ar.* Temiz yüzlü

p. 106a/3

pāre < Far. Adet, sayı; pParça

p. 140b/4, 141a/14, 179a/7, 199a/16

p.+leri 154b/13

pās < *Far.* Bekleme; saygı, hürmet

p. tut- 108a/1, 170b/11, 176b/5, 187a/7

pās-bān < *Far.* gece bekçisi

p.+ġa 187a/5

pāy < *Far.* Ayak

p. 200a/14

p.+iġa (ḫāk-i p.) 164a/2

pāy-būslıġ < *Far.+T.* Ayak öpmek; ayak öpen olma

p.+ıġa 170b/7

pāye < *Far.* Derece, rütbe

p. 135a/10, 138a/17

p.+leri (öt-üp ... p.) 155a/16

pāy-i taḫt < *Far.* Başkent

p. ét- 112a/3

pāy-māl < *Far.* Çiğneme, ezme, ayaklar altına alma

p. 133b/14, 198b/12

p. bol-up dur- 186b/16

pedīdār < *Far.* Ortada, açık, aşikar

p.+dur 151a/7

p. ḳıl- 163a/1

pedrūd < *Far.* Veda, vedalaşma

p. ḳıl- 144b/6

pehlevān < *Far.* Pehlivan, güreşçi

p. kişi ér- 109a/9

p.+larġa 196b/13

pehlū < *Far.* Yan, böğür

p.+sıdın 172a/15

peleng < *Far.* Pars, panter; Kaplan

p. 100b/9, 105a/5

penāh < *Far.* Sığınma; sığınma yeri, sığınak

p. 165a/8, 195b/12

p. bile (sipāh-ı p.) 113a/5

penc-şenbih < *Far.* Perşembe

p. 139a/7, 160a/4, 164a/5, 164b/8, 188a/13, 190b/5, 193b/15, 196b/14, 200a/8

pençe < *Far.* Pençe; güçlü el

p. 196b/16

p.+si dék (ḫurşīd p.) 188b/3

p.+sin 127a/10

p.+sidin 184b/2

pend < *Far.* Öğüt

p. 141a/9, 141b/11

p.+i 142a/1

p.+ler ḳıl- 122b/2

per < *Far.* Kanat

p. 195b/7

p.+in 101a/5

perākende < *Far.* Dağınık, darmadağınık

p. 110b/1

p. bol-up dur- 179b/4

perçem < *Far.* Perçem, kakül

p.+iġa 185b/2

perde < *Far.* Perde; örtü; engel

p.-i aġmāż çék- *Müsamaha perdesi çekmek; örtmek* 171a/1, 192a/16

perhīz-kār < *Far.* Dindar, sofu, dince yasaklanan şeylerden uzak duran

p. 160b/17

perī < *Far.* Peri

p. bol- 133a/7

perī-çehr < *Far.* Peri yüzlü, güzel yüzlü

p. 167b/11

perī-peyker < *Far.* Peri vücutlu, endamı güzel

p. 168a/15

perīşān < *Far.* Dağınık, dağılmış; karışık; üzgün, kederli

p. 163a/15, 184b/5, 199a/2

p. bol- 160b/7

perīşān-aḥvāl < *Far.+Ar.* Durumları kötü olan, perişan halli

p. bol- 125a/8

perīşān-ḫātır < *Far.+Ar.* Gönlü perişan, dalgın, düşünceli

p. bol- 110b/16

per-kāh < *Far.* Saman çöpü

p.+ı 160b/1

pertev-efgen < *Far.* Işık düşüren, ışık saçan

p. ḳıl- 137b/11

pertev-efgenlıġ < *Far.+T.* Işık düşürme, ışık saçma

p. ḳıl- 161b/12

p.+ı bile 151b/4

pertevendāz < *Far.* Işık veren, ışık saçan

p. 156b/8

pertev-endāzlıġ < *Far.+T.* Işık verme, ışık saçma

p.+ı bile 179b/12

pertev < *Far.* Işık, parlaklık

p. 126a/2, 158a/9, 166b/2, 164b/17, 165a/16

p.+i 154a/9

pervāneçi < *Far.+T.* Hükümdarın çıkardığı ferman ve yarlıklarla ilgilenen kişilere verilen ünvan

p. 103a/1

p. bile 101b/14

p. dék 117a/7

p.+nıŋ 117b/14, 117b/16, 118a/2, 144b/3

p.+ġa 117a/1

p.+dın 101b/12

pervāneçılıḳ < *Far.+T.* Pervaneçilik görevi → **pervāneçi**

p. 128a/6

perverd-gār < *Far.* Rızık veren Tanrı

p.+ım 112a/12

perverd-gārā < *Far.* "Ey rızık veren Tanrım!"

p. 111b/5

perveriş < *Far.* Besleme, velinimetlik

p.+i bile 132b/14

pervīn < *Far.* Ülker yıldızı, Süreyya

p. dék 163a/16

pesendīde < *Far.* Beğenilmiş, makbul

p. 103a/12, 167b/11, 178a/5, 199b/15

p.+mizniŋ (vāḳıʿāt-ı p.) 157b/6

p.+si dur- (aḫlāk-ı p.) 156a/3

p.+siniŋ (efʿāl-i p.) 134a/13

p.+leri (efʿāl-i p.) 139b/10

pest < *Far.* Aşağı, alçak

p. (bol-up .. p.) 159b/10

pestlik < *Far.+T.* Alçaklık, aşağlıklık

p. (meyl-i p.) 188b/14

peşīmān < *Far.* Pişman

p. bol- 132a/15, 142a/5, 146b/14

peşīmānlıġ < *Far.+T.* Pişmanlık

p. ile 142a/7

peşīn < *Far. pīşīn* Öğle, öğle namazı

p. ara+sıda 109b/8

p.+de 180a/9, 187a/7

p. namāz+ın oḳu- *Öğle namazını kılmak* 103a/6

p. namāz+ın öte- *Öğle namazını kılmak* 117a/11

peşşe < *Far.* Sivrisinek

p. 159a/4

peydā < *Far.* Açık, ortada, belli; hazır

p. 157b/17

p. bol- 101a/6, 183a/16

p. ḳıl- 178b/3

p. (bol-up p.) 101b/7

p. (bol-up ... p.) 167b/1

pey-der-pey < *Far.* Peşpeşe, ard arda

p. 194a/2

peyember < *Far.* Hberci, peygamber

p. 152a/6, 159a/5

peyġām < *Far.* Haber, mesaj

p. 161b/10

peygār < *Far.* Savaş, kavga

p. 199a/9

peyk < *Far.* Ulak

p. 109a/1, 190b/3

peykān < *Far.* Temren, başak, okun ucundaki sivri demir

p.+ıdın 150a/14

peymān < *Far.* Antlaşma, yemin

p. 116b/10, 151b/8

p.+ın (buz-dı p.) 117b/8

peyvest < *Far.* Ulaşma, katılma; ilişik, bağlı

p. 154a/15

peyveste < *Far.* Bitişik; ulaşmış; daima, sürekli

p. 104a/11, 112b/17, 155b/5, 158a/11

pīl-ten < *Far.* Fil yapılı, iri yapılı

p. (Rüstem-i p.) *Fil yapılı Rüstem* 159a/4

p. (Nerīmān-ı p.) *Fil yapılı Neriman* 184a/4

p.+ler 128a/4

pinhānī < *Far.* Gizli, saklı; gizlice

p. 120a/16, 142a/10, 149a/6, 161b/10

pīrāste < *Far.* Donatılmış, düzenlenmiş, süslenmiş

p. ér- 134a/17

p. dur-ur ér- 152a/7

pīrāye < *Far.* Süs

p. tap- 165b/13

pīş < *Far.* Ön, önce

p. 165a/10

pīş-destlik < *Far.+T.* Öne geçme, öncülük etme

p. ḳıl- 117b/11

pīş-gāh < *Far.* Ön, avlu

p.+ıġa 170b/6, 107b/12, 163b/7

p.+ıda 191b/1

p.+ıdın 168b/11

pīş-keş < *Far.* Peşkeş, hediye

p. 168b/16, 192b/6

p. ḳıl- 183a/1

p.+ler bile 140b/13

pīş-nihād-ı ḫāṭır < *Far.+Ar.* Bir şey hakkında karar (vermek)

p. ḳıl- 132b/12, 190a/8

pīş-nihād-ı ḫāṭır-eşref < *Far.+Ar.* Bir şey hakkında en onurlu olan kararı (vermek)

p. ḳıl-ıp dur- 161b/3

pīşvāz < *Far.* Karşılama, karşılamaya çıkma

p. 104a/8, 130a/11

piyāde < *Far.* Yaya

p. 129b/7

p. bol- 144a/11

p.+si bile 143b/16

pū(y) < *Far.* Koşma, koşu

p. (tek ü pū) *Koşuşturma* 160b/5, 185b/10, 118b/1

puf Puf sesi (yansıma ses)

p. eyle- *Üflemek, söndürmek* 131b/9

pufla- Puflamak, puf sesi çıkarmak

p.+ġanġa 131b/10

pul < *Far.* Para

p. bütker- *Para tamamlamak, para kazanmak* 101b/13

pūlād-pūş < *Far.* Zirh giyen, zırhlı

p.+ġanġa 131b/10

pür-kīne < *Far.* Kin dolu

p.+sin (sine-i p.) 162b/11

p.+siġa (sine-i p.) 184b/14

pür-fen < *Far.+Ar.* Hilekar; yetenekli

p. 188a/11

pür-ġam < *Far.+Ar.* Gam dolu, çok üzgün

p. 125b/4

pürsiş < *Far.* Soru; soru sorma; sorgulama

p. (temhīd-i ḳavāʿid-i p.) 104a/8

p. ḳıl- 146b/6

pür-sürūr < *Far.+Ar.* Sevinç dolu

p.+da (sürūr-ı p.) 188a/17

püşte < *Far.* Yığın, tepe

p.+ler 123a/13

püşt < *Far.* Arka, sırt

p. 107b/7

R

rabbānī < *Ar.* Tanrısal; tüm varlığı ile Tanrı'ya bağlanan

r. (te'yīdāt-ı r.) 136a/5

r. (meşiyyet-i taḳdīr-i r.) 148a/16

rābi' < *Ar.* Dördüncü

r.+si (bend-i r.) 154a/7

ra'd < *Ar.* Gök gürültüs

r. 185b/13

r. yaŋlıġ 100b/8

ra'd-āheng < *Ar.+Far.* Gökgürültüsü ahengli

r.+niŋ (tüfeng-i r.) 193b/17

ra'd-āvāz < *Ar.+Far.* Gökgürültüsüne benzer sesi olan

r. 170a/4

rāfi' < *Ar.* Kaldıran, yükselten

r.-i rayāti'l-'adl ve'l iḥsān *Adalet ve ihsan bayraklarını yükselten* 157a/7

raġbet < *Ar.* İstekle karşılama; istek

r. 135a/2

r. ḳıl-ur ér- 135a/4

r. körgüz- 152a/17

r. (eyle-p ... r.) 158a/3

rāġıb < *Ar.* Rağbet eden

r. 139b/7

raġm < *Ar.* Aksini yapma, inadına, zıddına davranma

r.+ıġa 107a/15, 153a/16

rāh < *Far.* Yol

r. 141b/17, 195b/7, 156b/1, 155a/15, 148b/13

r. bol- (sedd-i r.) 175a/5

r. bol-up dur- (sedd-i r.) 182b/10

rāḥat < *Ar.* Rahat, dertsizlik

r. 102b/1

r. (ḳānūn-ı r.) 161b/7

r.+ı tap- 153b/3

rāhī < *Far.* Yol ile ilgili; yollanan, yola koyulan

r. bol- 101b/10, 102b/13

r. bol-up dur- 127a/15

rahīl < *Ar.* Göç

kûs-i r. *Göç davulu* 200a/8

raḥm < *Ar.* Acıma , merhamet

r. (ṣıla-i r.) *Yakınlarını ziyaret ederek özlem giderme* 122b/2, 136a/17

r.+nı (ṣıla-i r.) 136a/16

raḥmet < *Ar.* Merhamet

r. 135a/15, 186b/6

r. (ḫaḳan-ı r.) 188b/9

r. (mesned-nişīn-i bār-gāh-ı r.) 156b/5

r. (şarāb-ı r.) 154a/13

raḥmet-cāy-gāh < *Ar.+Far.* Rahmet makamı

r. 157b/9

r. (şehen-şāh-ı r.) 166b/1

r.+i 157b/9

raḥmetullāhi ʿaleyhi ve'l ġufrān < *Ar.* Tanrı'nın rahmeti ve bağışlayıcılığı onun üzerine olsun

r.+nıŋ 136b/12

raḫne < *Far.* Gedik, yarık

r. 154b/7

rāh-rev < *Far.* Yolda giden, yolcu

r. 165b/6

raḫşān < *Far.* Parlak

r. kibi (mihr-i r.) 165b/15

raḫş < *Far.* Parlaklık; İran mitolojisinde Rüstem'in atı

r.(raḫş-ı felek) 168a/12

raḫt < *Far.* Giysi, elbise; ev eşyası; at koşum takımı; yolculuk eşyası

r.-ı iḳāmet çék- *Durmak, mola vermek* 101b/17, 166a/16, 140a/7

rāh-zen < *Far.* Yol kesen, eşkiya

r. 105a/13

rāh-zenlik < *Far.+T.* Yol kesme, eşkiyalık

r.ḳıl-ur ér- 159b/17

ra'iyyet < *Ar.* Halk, bir hükümdara bağlı halk

r. 105b/6

ra'iyyetlıġ < *Ar.+T.* Tabi olma, hüküm altında bulunma

r. 136b/1

raḳabe < *Ar.* Boyun

r.+leriġa 123a/5

raḳam < *Ar.* Yazı yazma, yazı

r. 156a/14

r. (ét-di r.) 165a/11

r. (ét-sem r.) 151a/5

raḳam-zede < *Ar.+Far.* Yazılı, yazılmış

r.+si bol-up dur-ur ér- 164a/14

rāḳım < *Ar.* Yazan, çizen

r.-ı ḥurūf *Eserin yazarı* 191b/3

rākib < *Ar.* Binici, binen, binmiş

r. (bol-up r.) 167a/13

rām < *Far.* Boyun eğen, itaatkar

r. bol- 136b/2

r. (ol-sun r.) 155a/16

ramaḳ < *Ar.* Bir nefeslik son güç

r.+ı 114b/6

ramażān < *Ar.* Kamer takviminin dokuzuncu ayı, oruç ayı

r.+nıŋ 139a/7

ramażānü'l-mübārek < *Ar.* Mübarek Ramazan ayı

r.+niŋ 147b/16

ra'nā < *Ar.* Güzel, hoş

r.+larıġa 155b/4

rāsiḫ-dem < *Ar.+Far.* Sözünün eri

r. ér- (ṯābit-ḳadem ve r.) 125a/5

r. dur- (ṯābit-ḳadem ve r.) 194b/7

r. bol- (ṯābit-ḳadem ve r.) 192a/3

rāsim < *Ar.* Resmeden, çizen

r. 157a/10, 164a/16

rāst < *Far.* Doğru, düz; uygun

r. ḳıl- 138a/13

r. yörü- 113a/15

r.+dın (rāh-ı r.) 141b/17

raṭbü'l-lisān < *Ar.* Yumuşak sözlü

r. 177b/11

r. ḳıl- 168a/1

rāvī < *Ar.* Rivayet eden, anlatan

r.+i (aḫbār-ı r.) 106b/4

ravżā < Ar. Ağacı, çimeni bol olan yer

r.+da 155a/10

rāy < *Ar.* Düşünce, fikir

r. 138b/2, 163b/13, 187b/9

r.+leriġa 157b/11

rāyāt < *Ar.* Sancaklar, bayraklar

r.-ı nuṣret-āyet 160b/12, 174a/7

r.-ı nuṣret-āyāt 174a/7, 127a/6

rayātü'l-'adl < *Ar.* Adalet bayrakları

r. (rāfi'-ı r.) 157a/7

rā'yet < *Ar.* Bayrak, sancak

r.+i 171a/17

r.+i yaŋlıġ 167a/15, 176a/8

r.+in 121b/13, 163b/10, 160a/5

ra'yet-efrāz < *Ar.+Far.* Bayrak kaldıran, bayrak yükselten

r.-ı 'azīmet bol- *Hareket bayrağını kaldırmak, hareket etmek, yola çıkmak* 161b/2

r.-ı nehżat bol- *Hareket bayrağını kaldırmak, hareket etmek, yola çıkmak* 174a/8, 177a/6, 190b/11, 193a/7

r.-ı muḫālefet ḳıl- *Muhalefet bayrağını kaldırmak, muhalefete başlamak* 169a/9

r.-ı nehżat bol-up dur- 180b/1

rāyiḥa < *Ar.* Koku

r. 118a/13

rāz < *Far.* Sır, giz

r. 172a/7

rażiyallāhü anh < *Ar.* Allah ondan razı olsun!

r. 190a/15

reʿāyā < *Ar.* Bir hükümdarın idaresi altındaki halk, halk

r. 105a/15, 113b/4, 137b/17, 152a/16, 170b/11, 171a/13

r.+nıŋ 105a/10, 165b/9

r.+nı 136b/1

r.+ġa 115a/7, 171b/1

r.+sı 177b/9

rebīʿ < *Ar.* Bahar, ilkbahar

r. 156b/4

rebīʿü'l-evvel < *Ar.* İlkbahar; hicri kamerî takvimin üçüncü ayı

r.+niŋ 197a/8

rebīʿü'ş-şānī < *Ar.* Sonbahar; hicri kamerî takvimin dördüncü ayı

r. 199b/14, 156a/7

receb < *Ar.* Hicri kamerî takvimin yedinci ayı

r. 137a/14

recebü'l-müreccceb < *Ar.* Kutlu Recep ayı

r. 147b/7, 178a/1

r.+niŋ 135b/4

redd < *Ar.* Geri çevirme, geri döndürme

r. 140a/15

r. ur- (dest-i r.) 146b/16, 170a/15,

refʿ < *Ar.* Kaldırma, yükseltme; iptal etme, hükümsüz kılma

r. 157a/16

r. ḳıl- 199b/9

r. bol- 113b/2, 157a/16, 199b/9

r. (ḳıl-ur r.) 133a/13

refāhiyyet < *Ar.* Bolluk içinde yaşama, rahatlık

r. 126a/6

r. (gül-i r.) 102b/2

r. (rübāb-ır.) 161b/7

r. bile (tereşşuḥāt-ı siḥāb-ı r.) 152a/15

r. sarı 116a/17

refeʿallāhu aʿlāme devletihi ve evsaʿa eyyāme salṭanatihi < *Ar.* Allah onun devletinin bayraklarını yükseltsin ve saltanat günlerini genişletsin. (Allah devletinin gücünü daha da arttırsın ve hükümdarlığını uzatsın.)

r. 156b/9

reʿfet < *Ar.* Merhamet etme, acıma

r. (cūy-bār-ı r.) 138a/12

r. (sāye-i r.) 137b/17

r.+i (sāye-i r.) 151a/1

r.+in (sāye-i hümāy-ı r.) 165b/2

refīʿ < *Ar.* Yüksek, yüce

r. 152a/3, 159b/6, 159b/12, 188a/2

r. (bol-up ... r.) 135a/11

refīʿ-bünyād < *Ar.+Far.* Yüksek temelli

r. (ʿālī ḥişārī+dur r.) 159b/6

r. (binā-yı r.) 188a/11

refīʿ-cāy-gāh < *Ar.+Far.* Yüce makam

r. (ḫaḳan-ı r.) 177a/15

refīʿ-esās < *Ar.+Far.* Yüksek temelli

r. (dīvān-ḫāne-i r.) 187b/10

refīʿa < *Ar.* Yüksek, yüce

r. (maʿānī-i r.) 164a/10

r. (mażāmīn-i r.) 172b/13

reft < *Far.* Gitme, gidiş

r. āmed ḳıl- *Gidiş geliş yapmak* 187b/5

r. ü amed ḳıl- 140a/14

r. ü amed ḳıl-a al- 105a/12

rehā < *Far.* Kurtuluş, kurtulma

r. (ol-mış r.) 144a/11

reh-dār < *Far.* yol kesen; vergi toplayıcısı

r.+larnı 141a/5

reh-nümālıġ < *Far.+T.* Rehberlik, yol göstericilik

r.+ı bile123a/4, 141a/10, 170b/1, 197a/3

reh-zen < *Far.* Yol kesen, eşkiya

r.+leridin 166b/13

rekāket-āṣār < *Ar.* Halsizlik işaretleri (taşıyan)

r.+ıġa (eşʿār-ı r.) 149b/14

remed-dīde < *Ar.+Far.* Ağrıyan göz

r. (dīde-i r.) 151b/4

renc < *Ar.* Çaba, zahmet, sıkıntı

r. 113a/1, 152b/14, 154a/8

r. (şiddet-i r.) 164a/15

r.+i 135b/2 152b/7

r.+idin ér- 158a/12

rencīde-ḫāṭır < *Far.+Ar.* Hatırı kırılmış, incinmiş, gücenmiş

r. bol- 161b/1, 171a/6

renciş < *Far.* Kırma, üzme, incitme; kırılma, üzülme

r. çék- 101b/13

reng < *Far.* Renk

r.+de ér- 130b/13

r.+i 154a/9

reng-be-reng < *Far.* Renk renk, rengarenk

r. 168a/4

resā < *Far.* Ulaşan, olgun

r. 188a/8

r.+lar tap- 189b/3

resāyil < *Ar. resā'il* Kitapçıklar; mektuplar

r. 124a/7

resm < *Ar.* Resim; yazma, çizme; işaret, iz; yöntem, tarz

r. (r.-i muḫtelifāt) 116a/17

r.+i bile 106b/13, 117b/6, 124b/5, 138b/10, 146a/11, 146b/15, 165b/9, 169a/11, 171a/5, 171a/14, 191b/5, 194b/17, 197b/15

r.+idür 112b/17

r.+in 102b/1

r.+in ét- 165b/5

r.+ini ur- 153b/5

rest-ḫīz < *Far.* Mahşer; gürültü, patırtı, kargaşa

r. sal- 139b/16

r. (ḳıl-dılar r.) 150b/10

resūl < *Ar.* Elçi, peygamber

r. 124a/7, 151b/2 197a/14

r.+nıŋ 191b/16

reşeḫāt < *Ar.* Sızıntılar, damlalar

r. 156b/8

r.+ı bile 151a/13

reşk < *Far.* Kıskançlık, kıskanma

r. 116a/14, 156b/4, 167b/3, 178a/3, 200a/17

retḳ < *Ar.* Onarım, yama

r. ü fetk (r.+in) *İyi yönetim* 138b/1

revāc < *Ar.* Yaygınlık; değer

r. (bér-ip ... r.) 151a/2

r.+ıġa 152b/2

revān < *Far.* Giden; ruh; akıcı

r. (genc-i r.) *Akıcı, sınırsız hazine* 166b/4

r. (rūḥ-ı r.) *Yaşayan, canlı* 199b/15

r. bol-dı (taḫt-ı r.) *Tahtaravan* 154b/1

revāyiḥ < *Ar.* Kokular

r. 156b/3

revġan-ger < *Far.* Yağlamacı

r.+i 150a/4

re'y < *Ar.* Görüş; oy; fikir

r. 134b/12, 146a/14

r.+iniŋ 116a/6

r.+in 116a/2

r.+iġa 187b/12

reyāḥīn < *Ar.* Fesleğenler, reyhanlar

r. bile 150a/12

reyyān < *Ar.* Suya kanmış

r. ḳıl-ur ér- 125b/10

reẕālet-ṣıfāt < *Ar.* Kötü vasıflı, rezil özellikleri olan

r. 166a/13

r.+da 172b/15

r.+ıġa (ẕevāt-ı r.) 185b/8

rezm < *Far.* Savaş

r. (munṭaẓır-ı r.) 199a/9

r. ara 111b/3, 129b/16

r.+ġa 116a/4, 199a/17

rezm-gāh < *Far.* Savaş meydanı

r.+ġa 185a/15

rıfḳ < *Ar.* Yumuşak davranma, yumuşaklık

r. 135b/16, 141a/11

rıḥlet < *Ar.* Göçme, göç; ölüm, ölme

r. 135b/11

r. ḳıl- 152b/17

rıżā < *Ar. rıżā'* Razılık, hoşnutluk

r. 142a/15, 182a/1

r. bér- 115a/9, 117a/10

rıżā-mend < *Ar.+Far.* Razı olan, razı

r. bol- 188b/11

rıżā-mendlıġ < *Ar.+Far.+T.* Razı olma, razılık

r.+ı 164b/3

Rıżavī < *Ar.* İmam Rızâ'ya tabi olanlar

R. (eşref-i seyyid-i sādāt-ı R.) 108a/7

rızḳ < *Ar.* Rızık, Tanrı'nın verdiği nimet

r.+nı 136a/17

rıżvān < *Ar.* Cennet

r.+dur (ġayret-i firdevs-i r.) 103b/14

r. dur- (ġayret-i r.) 156b/4

r. ḳıl- (firdevs-i r.) 110a/9

ri‘āye < *Ar. ri‘āyet* Uyma; saygı gösterme, saygı → **ri‘āyet**

r. 124b/12

r. ḳıl- 124a/13

ri‘āyet < *Ar.* Uyma; saygı gösterme, saygı → **ri‘āye**

r. ḳıl- 136a/16, 171b/9

r.+ler ét- 155a/2

ribāṭ < *Ar.* Bağ; sağlam ve korunaklı bina; konaklama yeri, han

r. 159b/6, 162a/5, 195a/6

r.+nıŋ 195a/10

r.+nı 195a/12

r.+ġa 195a/10, 195a/12

r.+ı 159b/4, 195a/5

r.+ıdur (bel r.) 159b/12

r.+ını 155b/2

ribḳa < *Ar.* Kement

r.-ı iṭā‘at *İtaat kemeri* 123a/4

ricā < *Ar.* Yalvarma; ümit etme

r.+sıdın 185b/3

ridā < *Ar. ridā’* Hırka; derviş postu

r. (ḳıl-ıp ‘arż-ı r.) 140b/1

rif‘at < *Ar.* Yükseliş; yükseklik

r. (efser-i r.) 199b/7

r. (iclāl-i r.) 152a/3

r. içre 135a/11, 159b/11

r. (tap-tı r.) 165a/10

r.+da 192b/13

rif‘at-a‘lā < *Ar.* Çok yüksek

r. (bol-up ... r.) 169b/17

rif‘at-baḫş < *Ar.+Far.* Yükseklik bahşeden

r. (r.-ı keyvān+dur) 103b/15

rif‘at-dest-gāh < *Ar.+Far.* Yüksek makamlı

r. 177a/16

rif‘at-penāh < *Ar.+Far.* Yüksek (yüce) sığınak

r. 185a/9, 187b/15

rikāb < *Ar.* Üzengi

r. 106b/1, 167b/11, 181b/11, 194a/5, 196a/16, 199b/8

r. (mülāzım-ı r.-ı ‘ālī) 160a/6, 199a/9

r. (mülāzım-ı r.-ı hümāyun) 180a/14, 195b/2

r. dur-ur ér- (mülāzım-ı r.) 149b/1

r. ḳıl- (mülāzım-ı r.) 183b/5, 193a/1

r. bol- (şeref-endūz-ı taḳbīl-i r.) 191a/4

r.+ıŋdın 103a/10

r.+ıġa ḳoy- (‘azīmet r.) 107b/6

r.+ıġa ḳoy- (cür’et r.)182a/5

r.+ıġa ḳoy- (sa‘ādet r.) 168b/8, 190a/12

r.+ıda 185b/4

rikāb-būslıġ < *Ar.+Far.+T.* Üzengi öpme; hükümdarın huzurunda bulunma

r.+ġa 177b/2

r.+ıġa 124b/5

r.+ıġa yétkür- 170b/10

riḳḳat < *Ar.* Acıma, merhamet

r. 178b/3

risālet < *Ar.* Peygamberlik; elçilik

r. 107a/13, 124a/14, 146b/15, 171a/5, 191b/5

r.+din soŋra (teblīġ-i r.) 191b/10

rişte < *Far.* İplik

r. 126a/1, 127b/11, 142a/12, 163a/13

r.+sin 107b/6, 102a/14

rivāyet < *Ar.* Söylenti; Bir haber, söz ya da olayın hikayesi

r. 125a/17, 188b/8

r. dur- 105b/10, 110a/5

r. ḳıl- 144b/5

r. eyle- 125b/5

r. bile (rāyiḥa-i r.) 118a/13

riyāset < *Ar.* Reislik, başkanlık, baş olma

r. 113a/14, 142b/1

riyā < *Ar. riyā'* İkiyüzlülük

r.+yı (eşk-i r.) 140b/1

rīziş < *Far.* Dökülüş, akış; feyiz, bolluk

r. 188b/5

ru'b < *Ar.* Korku

r. sal- 169b/2

r.+dın 111a/12

r. u hirās 121a/3, 132b/2, 161b/8, 177a/3, 181b/3, 199a/13

r. u hirās (sal-ıp ... r.) 191a/15

rūbāh-firīb < *Far.* Tilgi gibi kurnaz

r. dur-ur ér- (köhne-gürg-i r.) 163a/12

r.+larġa 105a/5

rubā‘ī < *Ar.* Dörtlü; Rubâî

r. 116b/11, 118a/17, 136b/6, 148a/17, 150a/2, 184b/17, 185a/16, 187a/14

r.+ni 187a/14

ru‘b-efgenlik < *Ar.+Far.+T.* Korku düşürme

r. 168b/10

rūd < *Far.* Irmak, nehir

r.+nıŋ 196a/12

rū-gerdān < *Far.* Yüz çeviren

r.bol- 181a/13

ruḫ < *Far.* Satrançta kale

r. 128a/1

rūḥ < *Far.* Can

r. 137b/2, 199b/15

r.+ı 154a/14

r.+ın (ṭāyīr-i r.) 172a/15

r.+ıdın 182a/7

ruḫām < *Ar.* Mermer

r. 188a/10

ruḥānī < *Ar.* Ruhla ilgili, ilahi

r. bile (te’yīdāt-ı r.) 168b/12

ruḫsār < *Far.* Yanak; yüz

r. 199b/8

r.+ın eyle- 185b/10

r.+ını (şemʿ-i r.) 168a/17

ruḫṣat < *Ar.* İzin

r. 117b/12, 146a/15, 161a/5, 190b/16

r. bér- 147a/1

r.+ı bile 120b/7, 179a/3

Rūm < *Ar.* Romalı; Anadolulu; Arap toprağı dışından olan; Rum

R. ile (R. ile Çīn+ni) 154a/1

Rūmī < *Ar.* Roma'ya ait; Rūmī takvim

R. 189a/6

rust-ā-ḫīz < *Far.* Yerden bitip kalkma; kıyamet → **rust-e-ḫīz**

r. 178a/13

rust-e-ḫīz < *Far.* Yerden bitip kalkma; kıyamet→ **rust-ā-ḫīz**

r. sal-ıp dur- 148b/7 158a/15

r.+ler 102a/16

rūş < *Far.* Aydınlık, parlak

r. bol- (ma'lūm ve r.) 129a/14

rūşen < *Far.* Parlak, aydınlık; açık, aşikar, belli

r. 140a/2, 157b/3, 163a/1, 165a/2, 172a/9

r. bol- 131b/8, 133a/8

r. ḳıl- 151a/12, 155b/3, 198a/7

r. (ḳıl-maḳ üçün r.) 101b/6

r.+raḳ bol- 131b/10

rūşenlıġ < *Far.+T.* Parlaklık, aydınlık; açıklık, aşikarlık

r. yétkür- 161b/13

rūşen-żamīr < *Far.+Ar.* Gönlü aydın

r. (emir-i r.) 141a/8, 175a/15, 192a/7

r.+ni(emir-i r.) 117a/4

ru'ūnet < *Ar.* Bönlük, sünepelik, salaklık

r. 159b/9

rūy < *Far.* Yüz

r. bér- 145a/3

r. (ḳoy-up r.) 165a/8

rūy-be-rū < *Far.* Yüz yüze, karşılıklı

r. 188a/5

rūy-gerdān < *Far.* Yüz çevirmek, dönmek

r. 195b/11

r. bol- 118a/8, 119b/16, 182a/16, 183b/8

r. bol-up dur- 193b/9

rūy-siyāh < *Far.* Yüzü kara

r. 107a/1

rūyine-ten < *Far. rūyīn-ten* Tunç vücutlu; çok güçlü

r.+niŋ 182a/7

rūz-efzūn < *Far.* Günden güne artan; uzun ömürlü

r.+ı bile (kevkebe-i r.) 177a/7

rūzgār < *Far.* Yel, rüzgar; zaman, çağ, devir

r. 125a/8

r. (ebṭāl-ı r.) 159a/9, 177a/8

r. (mübāriz-i r.) ér- 161b/16

r.+dın (ʿarṣa-ı r.) 171a/17

r.+dın dur-ur ér- (ebṭāl-ı r.) 120b/12

r.+ın 160b/9

r.+lar 166a/4, 167a/13

r.+larnıŋ 161b/11

rūzī < *Far.* Rızık; azık; nasip, kısmet

r. ḳıl- 185a/1

rübāb < *Ar.* Saz

r. 161b/7

rü'esā < *Ar.* Başkanlar, resiler

r.-yı kirām *Kerem sahibi yüce reisler* 101b/3

rükūb < *Ar.* Binme

r. (ḫaber-i r.) 151a/16

r. ḳıl- 104a/4, 152a/12, 158b/9, 160a/3, 161a/10, 162a/6, 167a/12, 168b/9, 169a/15, 174b/4, 177b/8, 178a/8, 193a/2, 197a/10 198b/13

r. ét- 151b/6, 191a/17

r. körgüz- 174b/11

r. buyur-up dur- 130a/10, 131b/4

rümḥ < *Ar.* Mızrak, süngü

r.+i 195b/7

rüst < *Far.* Katı, sıkıca

r. 117b/9, 182a/3

Rüstem < *Far.* İran mitolojisindeki savaşçı

R. 101a/12, 102a/2, 129b/13, 159a/4, 184a/3

R. dék 134b/4

R.+ġa 179a/15

Rüstem-āne < *Far.* Rüstem gibi, yiğitçe

r. 182a/6, 183b/15, 198a/13

rüstem-āyīn < *Far.* Rüstem'in özelliklerini taşıyan, Rüstem gibi güçlü

r. 151a/2

rüsūḫ < *Ar.* Sağlamlık

r. tap- 147b/13

rüsūm < *Ar.* Yasalar; merasimler; kurallar

r. 114a/9, 126b/16, 130a/15, 132a/4

r.+ıġa 159a/9

rüsül < *Ar.* Elçiler

r. 121a/9

rüşd < *Ar.* Doğru düşünme; erginleşme

r. (āṣār-ı r.) 157b/16

rüşvet < *Ar.* Rüşvet

r. bér- 146a/15

rütbe < *Ar.* Derece

r. 125b/10

r.+sidin 164b/15

rütbet < *Ar.* Derece

r.+idin 152a/4

rü'üs < *Ar.* Başlar; liderler; ilmiye sınıfının derecelerinden biri

r. 168b/15

S

sa‘ādet < *Ar.* Mutluluk

s. 113a/15, 123a/4, 141a/13, 142a/2, 155b/14, 157a/15, 159b/10, 168b/8, 188a/2, 190a/12, 197a/10

s. (dīhīm-i s.) 155a/11

s. (ḳadem-i s.) 141b/6

s. (żamīr-i s.) 165a/1

s. bile 123b/15

s. birle 167a/16

s.+ġa (baḫt-ı s.) 123b/9

s.+de (kemāl-i s.)164b/10

s.+i bile 116a/13

s.+in 101b/4

s.+idin (cebhe-i s.) 157b/17

sa‘ādet-āṣār < *Ar.* Mutluluk işaretleri taşıyan

s. 164b/2

sa‘ādet-meāb < *Ar.+Far.* Mutluluk sahibi

s. 187b/15

sa‘ādet-mend < *Ar.+Far.* Mutlu

s. 101b/4

s. (ḳıl-mas ... s.) 133a/6

sa‘ādet-me’nūs < *Ar.* Mutluluğa alışık

s. (ḫāme-i s.) 188b/8

sa‘ādet-naẓīr < *Ar.* Mutlulukla éş olan, mutlu

s.+i (żamīr-i s.) 168b/12

sa‘ādet-peyvend < *Ar.+Far.* Mutluluğa ulaşmış, mutlu

s. (evlād-ı s.) 155b/13

sa‘ādet-pirāye < *Ar.+Far.* Mutlulukla süslenmiş

s. ét- 188b/7

sa‘ādet-mezīd < *Ar.+Far.* Mutluluğu artmış, çok mutlu

s.+lerin (żamīr-i s.) 165a/1

sa‘ādet-simāt < *Ar.* Alametleri mutluluk olan

s. (ẕāt-ı s.) 184b/10

sa‘ādet-taḫmīr < *Ar.* İçyüzü mutlulukla mayalanmış

s. (żamīr-i s.) 192b/17

sā‘at < *Ar.* Saat, vakit

s. 103b/13, 181a/11

s.+da(es‘ad-ı s.) 137a/16

ṣabāḥ < *Ar.* Sabah

ṣ. 154a/3

sābıḳ < *Ar.* Geçen, geçmiş, eski

s. 138a/16

s. (menāṣıb-ı s.) 137b/12

sābıḳan < *Ar.* Daha önceden, bundan once

s. 157b/14, 164a/14, 186b/11

sābıḳa < *Ar.* Geçen, geçmiş, eski; Geçmişte işlenen suç

s.+sın (cerāyim-i s.) 141b/13

sābi‘ < *Ar.* Yedinci

s.+si (bend-i s.) 154b/17

ṯābit < *Ar.* Kanıtlanmış; hareketsiz

ṯ. 102b/14

ṯābit-ḳadem < *Ar.* Yere sağlam basan; sözünde duran

ṯ. (125a/5, 192a/3, 194b/7

ş. tur- 142a/12

ṣabr < *Ar.* Sabır, bekleme

ṣ.+da 154a/12

saç- Saçmak, dağıtmak

s.-ar 140b/1

s.-tı 130a/1, 183b/17

s.-ıp 127a/10, 134b/14, 154b/13, 165a/6, 169b/7, 187b/16

s.-ıp dur- 135b/8

saçıġ Hediye

s. 199b/16

saçıl- Saçılmak

s.-ıp 154b/13, 183b/17, 193a/17, 198a/6

saçuḳ Saçılmış

s. dur-ur ér- 139b/4

ṣadā < *Ar.* Ses

ṣ. 138a/10, 165a/3, 182a/7

ṣadāḳ < *Ar.* Nikah akçesi

ṣ. 167b/10

ṣadaḳāt < *Ar.* Sadakalar

ṣ.+ıdın 165a/14

ṣadāḳat < *Ar.* Doğruluk, dürüstlük; bağlılık

ṣ. 132b/6, 169b/10, 191b/3

ṣ.+ın 197b/6

ṣadāḳat-āgāh < *Ar.+Far* Sadakatten anlayan, sadık

ṣ. 169b/10

ṣadāḳat-endīş < *Ar.+Far.* Sadakati düşünen, sadık

ṣ.+leridin (ḫāk-būs-ı ṣ.) 157b/2

ṣadāḳat-endīşlik < *Ar.+Far.+T.* Sadakati düşünme, sadıklık

ṣ. 197b/4

ṣadāḳat-intisāb < *Ar.* Sadakate bağlanmış, sadık

ṣ. 191b/3

ṣadamāt < *Ar.* Darbeler, vuruşlar

ṣ.+ıdın163b/16

ṣadāret < *Ar.* Sadrazamlık; başta bulunma

ṣ. 159a/15

sādāt < *Ar.* Seyyidler; Haz. Muhammed'in torunu Hz. Hasan'ın soyundan gelenler

s. 108a/7

s.+ıdın 166b/11

s.-ı kirām (eşrefü's-s.) *Kerem sahibi seyyidler* 137a/7

s.-ı Rıżāvī (eşref-i seyyid-i s.) *İmam Rızâ'ya tabi olan seyyidler* 137a/7

s.-ı ẕü'l-iḥtirām *Saygıdeğer seyyidler* 134b/16

sāde-levh < *Far.+Ar.* Saf, kolay inanır, bön

s.+lerniŋ 140b/3

ṣaded < *Ar.* Asıl konu; civar

ṣ.+ide bol- 102b/9

ṣ.+ide bol-up dur- 133b/15

ṣādıḳ < *Ar.* Dürüst, doğru; bağlı, yürekten bağlı

ṣ. (ḥükemā-yı ṣ.) 152b/14

ṣādıḳü'l-va'd < *Ar.* Sözünde duran

ṣ. bol- 107a/3

sādır < *Ar.* Çıkan

s. bol- 102a/3

s. bol-may dur- 129b/13

ṣādırāt < *Ar.* Hükümdar buyrukları

ṣ.+ı 171a/7

sādis < *Ar.* Altıncı

s.+i (bend-i s.) 154b/8

ṣadme < *Ar.* Çarpma, vurma → **ṣadmet**

ṣ. 175b/9, 182b/13

ṣ.+si bile 175a/8

ṣadmet < *Ar.* Çarpma, vurma → **ṣadme**

ṣ.+i 160b/1, 195b/10

ṣafā < Ar. *ṣafā'* Saflık; dertsizlik, gönül rahatlığı, eğlence

ṣ. 107b/16

ṣafā-āmūd < *Ar.+Far. ṣafā'-āmūd* Eğlenceli

ṣ. 159b/7

ṣafāyī < *Ar.+Far. ṣafā'ī* Eğlenceye, huzura dair

ṣ.(āṣār-ı ṣ.) 153b/12

ṣaff < *Ar.* Sıra, dizi

ṣ. 120b/6, 126b/8, 195b/6

ṣ. çék- 111a/4

ṣaff-ārālıġ < *Ar.+Far.+T.* Asker saflarını süsleme

ṣ. ḳıl- 186a/4

ṣaff-ārāy < *Ar.+Far.* Asker saflarını süsleyen

ṣ. 161b/17

ṣaff-be-ṣaff < *Ar.* Saf saf, sıra sıra

ṣ. (bol-up ṣ.) 169b/4

ṣaff-der < *Ar.+Far.* Düşman saflarını yaran yiğit

ṣ. 161b/17, 198a/16

ṣāfī < *Ar.* Temiz, saf

ṣ. bol- 125a/4

ṣafīr < *Ar.* Islık

ṣ.(hengāme-i āvāz-ı ṣ.) 138a/10

ṣafrā < *Ar.* öd, safra

ṣ. 152b/7

sāġar < *Far.* Kadeh, içki kadehi

s. 118b/10

ṣaḥābe < *Ar.* Sahipler; Hz. Muhammed'i gören müminler

ṣ.+ni 114b/7

ṣ+lerniŋ 114b/4

ṣaḥārā < *Ar.* Kırlar, sahralar; çöller

ṣ.+sıġa 166a/13

ṣaḥārī < *Ar.* Kırlar, sahralar; çöller

ṣ. (āvāre-i ṣ.) 141a/9

ṣ. (āvāre-i ṣaḥārī-i ġavāyet) 122a/4

saḫaṭ < *Ar.* Öfke, kızgınlık, dargınlık

s. dur-ur ér- 192a/15

s.+ıdın 139a/9

saḫāvet < *Ar.* Cömertlik, elaçıklığı

s. 134b/3

ṣaḥāyif < *Ar. ṣaḥā'if* Sayfalar

ṣ.+iniŋ 128a/8

ṣāḥib < *Ar.* sahip; efendi; koruyan

ṣ.-i mükerrem 187b/11

ṣ.-i şebāt 162b/3

ṣ.-i tehevvür 198a/15

ṣ.+leriġa 166b/14

ṣāḥib-aʿẓām < *Ar.* Azamet sahibi, büyük

ṣ. 139a/14

ṣāḥib-cūd < *Ar.* Cömertlik sahibi, cömert

ṣ. (sulṭān-ı ṣ.) 146a/5

ṣāḥib-dil < *Ar.+Far.* Yürekli, gönül adamı

ṣ.+lerdin 108a/13

ṣāḥib-ferāġ < *Ar.* Feragat sahibi, ayrılmış

ṣ. 158a/13

ṣāḥib-ḥirmān < *Ar.* Yoksun, mahrum

ṣ. ḳıl- 189a/1

ṣāḥib-dīvān < *Ar.* Divan sahibi

ṣ. 167a/6

ṣāḥib-iḥtişām < Ar. İhtişam sahibi, görkemli

ṣ.+ın (evlād-ı ṣ.) 135b/7

ṣāḥib-ḳırān < *Ar.+Far.* Muzaffer hükümdar

ṣ. 118a/16, 195a/7

ṣ. (ḥaẓret-i ṣ.) 157a/6

ṣ. (ḥaẓret-i pād-şāh-ı ṣ.) 116a/12

ṣ. (ḥaẓret-i sulṭān-ı ṣ.) 158b/4, 167b/13, 198a/9

ṣ. (ḥaẓret-i sulṭān-ı ṣ.-ı muʿallā-mekān) 147a/16

ṣ. (pād-şāh-ı ṣ.) 180a/12

ṣ.+ı 172b/13

ṣāḥibü'l-ḳalem ve'l-ḥüsām < *Ar.* Kalem ve kılıç sahibi, yazıp çizen ve savaşan

ṣ. 164b/13

ṣāḥib-menzilet < *Ar.* Rütbe sahibi, saygıdeğer

ṣ.+ni (ümerā-yı ṣ.) 137b/12

ṣāḥib-nigīn < *Ar.+Far.* Mühür sahibi, usta

ṣ.+i 188b/8

ṣāḥib-serīrī < *Ar.+Far.* Taht sahibi

ṣ. 152a/1

ṣāḥib-tedbīr < *Ar.* Tedbir sahibi

ṣ.+i 141a/8

ṣāḥib-tehevvür < *Ar.* Öfkeli

ṣ.+i 198a/15

ṣāḥib-vuḳūf < *Ar.* Bilgi sahibi, deneyimli

ṣ. 187b/13

ṣ. dur-ur ér- 133a/9

ṣaḥīfe < *Ar.* Sayfa

ṣ. 126a/9, 147b/5, 166a/6

sāḥil < *Ar.* Kıyı, kenar

s.+in 167a/9, 193b/15

ṣaḥn < *Ar.* Avlu; meydan

ṣ. 183b/17

ṣ.+ıge 188a/10

ṣ.+ıdın 159b/8

ṣaḥrā < *Ar. ṣaḥrā'* Kır, ova; çöl

ṣ. 158a/13, 168a/3, 183b/17, 184a/1

ṣ.+ġa 158a/15

ṣ.-yı ʿadem (āvāre-i ṣ.) 153b/4

ṣ.-yı ḳıyāmet 154b/5

ṣaḥrā-nişīn < *Ar.+Far.* Göçebe, kırda çölde yaşayan

ṣ.+lerin (mużāfāt-ı ṣ.) 115a/16

saḫt < *Far.* Katı, sert; acımasız

s. 184b/15, 199b/2

s.+ıdın 150b/6

sā‘ī < *Ar.* Çalışan, çabalayan

s. ér- 115b/10

sa‘īd < *Ar.* Mutlu; kutlu

s. (ḫażret-i ḫaḳan-ı s.) 199a/7

s. (şehīd-i s.) 188b/10

sā‘id < *Ar.* Kol, dirsek

ṣ.+iġa 127b/8

ṣā‘iḳa-bāzlıḳ < *Ar.+Far.+T.* Yıldırımla oynamak

ṣ. ḳıl- 170a/6

ṣā‘iḳa-girdār < *Ar.+Far.* Yıldırım gibi (davranan)

ṣ. 155a/1

saḳa Nehir ağzı

s.+sınıŋ 196b/6

s.+sın 145a/17, 193a/3

s.+sıġa 178b/15, 190b/11

s.+sıda 178a/8

sāḳa < *Ar.* Artçı askeri güçler

s. 111a/2**,** 145b/4

s.+sıġa 174a/11, 195a/14

saḳal Sakal

s. 131b/11

s.+ıdın 117b/14

saḳf < *Ar.* Tavan

s. 188a/7

s.+ıdın 159b/11

sāḳī < *Ar.* İçki dağıtan, içki sunan

s.-i iḳbāl 136b/6, 155a/12

sākin < *Ar.* Yerleşik, outran

s.+leriġa 165a/4

sākīyā < *Ar.+Far.* Ey saki!

s. 150a/10

saḳla- Saklamak, gizlemek

s.-r 185a/1

s.-dı 117a/4

s.-p 180b/11, 194a/5

s.-p dur-ur ér- 170a/12

saḳyallāhu serāhu < *Ar.* Allah onun sarayını suya kandırsın.

s.+nıŋ 156b/12

sal- Salmak, atmak, bırakmak

s.-ur (bu zer+ni ... s.) 106b/16

s.-dı (ot s.) 195b/3

s.-dı (salıġ s.) 107a/9

s.-dı (s. endūh [u] ġam) 184a/14

s.-dı (s. sūzendelıġ) 195b/9

s.-dılar (süren s.) 129b/16

s.-dılar (uruş s.) 111a/3, 127a/3, 148a/6

s.-sa (s. şūriş) 130a/15

s.-ıp 106b/13, 107b/1, 111b/5

s.-ıp (ʿalālā s.) 151a/4, 169b/6

s.-ıp (eşḳāl ü aḥmāl+lerin s.) 196b/10

s.-ıp (ġavġa s.) 169b/6

s.-ıp (ḥall ü ʿaḳd+in s.) 138b/2

s.-ıp (ḳalʿa s.) 128b/3, 134a/9

s.-ıp (ḳılāde-i iṭāʿat boyunlarıġa s.) 197a/3

s.-ıp (ḳol s.) 182b/7

s.-ıp (menāzil ve mesākin+lerin s.) 166a/11

s.-ıp (mergen s.) 149a/1

s.-ıp (muḳātele s.) 194a/2

s.-ıp (pertev-i iltifāt+ın ... s.) 165a/16

s.-ıp (ruʿb s.) 169b/2

s.-ıp (ribḳa-ı iṭāʿat raḳabe+leriġa s.) 123a/5

s.-ıp (rüst-e-ḫīz s.) 148b/7, 158a/15

s.-ıp (s. pertev-i luṭf) 158a/9

s.-ıp (s. ... ruʿb u hirās) 191a/14

s.-ıp (s. ... vażıʿ-ı laṭīf) 188a/1

s.-ıp (s. ẕü'l-celāl) 111a/11

s.-ıp (salġut s.) 171a/15

s.-ıp (sāye-i hümāy-ı re'fet+in s.) 165b/2

s.-ıp (süren s.) 183b/2, 186a/10, 193a/12, 195a/9

s.-ıp (ser-riştes+sin s.) 194b/2

s.-ıp (taş ve kések s.) 178a/14

s.-ıp (tīz s.) 158a/16

s.-ıp (uruş s.) 119a/11

s.-ıp dur- (at s.) 182b/12, 186a/16, 195a/11

s.-ıp dur- (uruş s.) 145b/5

s.-ġanı (rest-ḫīz s.) 139b/17

s.-may dur-ur ér- 166b/2

ṣalā < *Ar. ṣalā'* Cuma ya da cenaze namazına çağırı duası; davet, çağırma

ṣ. (ur-ar ér-di.... ṣ.) 158a/10

ṣalābet < *Ar.* Katılık, sağlamlık

ṣ.(sīt-i ṣ.) 197b/3, 161b/5

ṣalābet-āmīz < *Ar.+Far.* Sertlikle karışmış,sert

ṣ.+i (ḥamle-i ṣ.) 182a/7

ṣalābet-engīz < *Ar.+Far.* Sertlik koparan, sert

ṣ. (ḥamle-i ṣ.) 199a/11

ṣalāḥ < *Ar.* İyileşme, düzelme; barış

ṣ. 189b/3

salġut Vergi toplayan; vergi

s. sal- *Vergi yüklemek* 171a/15

salıġ Vergi

s. sal- *Vergi yüklemek* 107a/9

salım Atım, uzaklık

s. yer+ġa .... *atımlık yer* 195b/1

ṣāliḥīn < *Ar.* Salih kişiler

ṣ. 190a/14

sālik < *Ar.* Tasavvuf yolunda ilerleyen, tarikat mensubu

s. 191b/6

ṣālīṣ < *Ar.* Üçüncü

ṣ.+i 153b/16

salmaḳ Bırakmak

s. (ḳuş s.) *Avcı kuş yardımıyla kuş avlamak* 134b/17, 158a/14

salṭanat < *Ar.* Sultanlık; hükümdarlık

s. 121a/15, 124b/13, 132b/8, 147a/10, 156b/7, 156b/15, 157a/9, 164b/17, 188b/6, 188b/15, 189a/11

s. (bākūre-i gülistān-ı s.) 157a/8

s. (mesned-ārāy-ı s.) 189a/4

s. (müessis-i esās-ı s.) 187b/8

s. (rāsim-i merāsim-i s.) 164a/16

s. (umūr-ı s.) 113a/13

s. üze (der-mesned-i s.) 136b/7

s.+da (mehamm-ı s.) 135b/15

s.+dın (ḫilʿat-ı s.) 188b/17

salṭanata < *Ar.* Sultanlık; hükümdarlık

s. 177a/16, 181b/9, 198a/11

s. (şidd-i erkān-ı s.) 157a/14

salṭanat-intisāb < *Ar.* Saltanata mensub

s. 181b/8

salṭanat-meāb < *Ar.* Saltanatın sığınağı

s. 156b/3

ṣamed < *Ar.* Muhtaç olmayan, Tanrı

ṣ.+idin (mey-i vaṣl-ı ṣ.) 154a/15

sāmī < *Ar.* Yüce, yüksek

s. (ism-i s.) 197b/6

sāmiʿa < *Ar.* İşitme duyusu, işitme kuvveti

s. 118a/13, 182a/8

ṣamīme < *Ar.* Samimi, içten gelen, asıl

ṣ.(şerāret-i ṣ.) 124a/6

ṣamīmī < *Ar.* İçten, candan

ṣ. (devlet-ḫˇāh-ı ṣ.) 116b/16

ṣ. (dost-dār-ı ṣ.) 136a/11

ṣamīmi'l-inḳıyād < *Ar.* Bağlılıkta samimi olan

ṣ.(devlet-ḫᵛāh-ı ṣ.) 163b/11

ṣāmin < *Ar.* Sekizinci

ṣ.+i (bend-i ṣ.) 155a/8

ṣamsāme < *Ar.* Arap tarihinde Amr'ın kılıcı

ṣ.+niŋ (ṣa'āṣa'ü'ṣ-ṣ.) 193b/6

san Yoklama, hesap

s. kör- *Askeri yollamak, askeri kontrol etmek* 192b/17

san- Sanmak, zannetmek

s.-ap 120a/14, 171b/16, 193b/8

saŋa Sana

s. 107b/14, 108a/11, 110a/4, 110a/4, 111b/5, 112a/12, 112a/15, 123b/17, 123b/17, 136b/2, 144b/9

ṣanādīd < *Ar.* Liderler; ileri gelenler

ṣ. 161b/9, 174a/16, 199a/16

ṣan'at < *Ar.* Sanat; hüner

ṣ.+ıda 153a/14

sanç- Saplamak, vurmak, kesmek → **sançmaḳ**

s.-ıp 111b/10, 164b/16

sançmaḳ Saplamak, vurmak, kesmek → **sanç-**

s. 112b/3

ṣanem < *Ar.* Put; dilber, güzel, sevgili

ṣ. 165b/14

ṣ.+ler 188a/8

ṣ.+lerġa 155b/4

ṣānī < *Ar.* İkinci

ṣ.+niŋ (teşrīn-i ṣ.) *Kasım ayı* 189a/7

ṣ.+si (bend-i ṣ.) 153b/7

sāniḥa < *Ar.* Akla gelen, düşünceye doğan

s. 182a/13, 190a/7, 192a/4

s.+nıŋ 173b/5

ṣānī'l-ḥāl < *Ar.* İkinci olarak; bundan sonar

ṣ. 170a/17

Ṣānihāullāhu 'ani'l āfāt ve'r-rezm < *Ar.* Allah onu afetler ve savaştan korusun.

Ṣ. 116a/14

Ṣānihāullāhu te'ālā 'ani'l āfāt ve'l-beliyyāt < *Ar.* Yüce Allah onu afetler ve savaştan korusun.

Ṣ.+ı 152b/5

sarāy < *Far.* Saray; büyük konak; hükümet konağı

s. 107b/12

ṣarf < *Ar.* Harcama, gider

ṣ. bol- 165b/12

ṣ.-ı 'inān ḳıl- *Dizginlerin yönünü çevirmek* 199b/11

sarġar- Sararmak

s.-ıp 154a/9

sarı Taraf, yön, -e doğru

s. 101a/3, 103a/2, 107a/10, 109a/3, 111a/13, 111b/12, 113a/17, 116a/17, 124a/1, 130a/2, 146a/12, 150b/10, 150b/11, 154a/8, 154a/14, 154b/7, 155a/9, 155a/15, 158a/3, 169b/7, 170a/8, 180b/5, 181a/6, 181a/8, 182a/6, 184a/1, 185a/16, 193a/6, 193a/17, 195a/15

s.+ġa 180a/9

s.+ıdın 156b/2

ṣarīḥa < *Ar.* Açık, besbelli

ṣ. (ẓulm-i ṣ.) 171a/17

ṣarīr < *Ar.* Cızırtı

ṣ. 122a/1

ṣ. bile 138a/11

ṣarṣar < *Ar.* Fırtına

ṣ. 159a/17, 175b/5, 182a/6

ṣ. (bād-ı ṣ.) 160b/1

ṣ.+ıdın 144b/11

ṣarṣar-ḫırām < *Ar.+Far.* Gidişi fırtına gibi

ṣ.+ıġa (tekāver-i kūh peyker-i ṣ.) 159a/17

Sāsānī < *Far.* Sasani hanedanına mensup

S. bile (debdebe-i S.) 167a/8

sat- Satmak

s.-ar ér- 106a/10

s.-ıp 105b/2, 114a/7

s.-a başla- 105b/2

sāṭı'a < *Ar.* Yükselen, ortaya çıkan

s. (berāhin-i s.) 172a/9

s. (hücec-i s.) 107b/2

s. (hüccet-i s.) 132b/15

ṣavāb < *Ar.* Dürüstlük, doğruluk

ṣ. 134b/10

ṣavāb-dīd < *Ar.+Far.* Uygun görme, onay

ṣ.+i bile 194b/1, 199a/4

ṣavā'iḳ < *Ar.* Yıldırımlar

ṣ. 170a/9

savaş Savaş

s. 120a/16

s. (rüsūm-ı s.) 126b/16

s. bile 179a/9

ṣavb < *Ar.* Taraf, yön

ṣ.+ıġa 107b/11, 109b/6, 116b/14, 126a/13, 145b/16, 146a/16, 177a/11, 189b/12

ṣavlet < *Ar.* Saldırı, akın

ṣ.+i 134b/1

ṣ.+ini 184a/13

ṣ.+idin 134b/2, 182a/9, 195b/12

savur- Savurmak

s.-dı 195b/10

s.-ġan+ı 159a/17

sa'y < *Ar.* Çalışma, gayret

s. 137a/15

s. (s. u kūşiş) 164b/4

s. (s. u kūşiş ḳıl-) 125a/10, 171b/3

s.+ı bile 110b/16, 130a/6, 147a/14, 147b/2, 189a/2

s.-i belīġ *Var gücüyle çalışma* 125b/8

s.-i meşkūr *Takdire değer çalışma* 116a/8, 121a/7, 169b/14

s.-i mevfūr *Çok çalışma* 178a/16, 198b/5

s.-i nāmaḳdūr *Gücü aşan olağanüstü çalışma* 187b/14, 193b/3

s.-i tamām *Çok çalışma* 118a/2

sayaḳ Tek başına dolaşan serseri

s.+larıdın 179a/17

ṣayd < *Ar.* Av; avlanma

ṣ. 121b/1

ṣ. ḳıl-ur ér- 134b/14

ṣ. (eyle-gey ṣ.) 140b/2

ṣ.+nıŋ 158a/13

ṣ.+ġa 150b/7

ṣayd-efgenlik < *Ar.+Far.+T.* Av kovalama, avcılık

ṣ.+ge 158b/6

ṣayd-gāh < *Ar.+Far.* Avlak, avlanma yeri

ṣ. içre 158a/15

sāye < *Far.* Gölge; himaye, koruma

s. 101a/2, 137b/17, 151a/1, 154a/9, 165b/2, 197b/5, 192a/8, 199b/10

s.+siġa 174a/7

s.+leri 155a/17

sāye-dār < *Far.* Gölgeli, gölge salan; koruyan, himaye eden

s. 182a/11

ṣāyib-tedbīr < *Ar. ṣā'ib-tedbīr* Tedbiri elden bırakmayan, düşünceli

ṣ. 192a/7

ṣ. (emir-i ṣ.) 126a/17

ṣ. (vezīr-i ṣ.) 174a/2

sāyir < *Ar. sā'ir* Diğer, başka; dolaşan, hareket eden

s.+leriġa 165a/4

sāz < *Far.* Hazırlama, düzenleme

s. (eyle-düm s.) 125b/6

sāzendelıḳ < *Far.+T.* Yapıcı, yapan

s. ḳıl- 149b/13

şebāt < *Ar.* Kalıcılık, yerinde durma

ş. 116a/17, 183b/9, 183b/10

ş. (kemāl-i ş.) 162b/2

ş. (ṣāḥib-i ş.) 162b/3

ş. ol- (zerre-i ş.) 107a/2

ş.+ı (şirāze-i ş.) 175a/9

ş.+ın 183b/14

ş.+ıdın 162b/5

şebātü'l-mülk < *Ar.* Tahtın daimi sahibi

ş. ba'de'l-vücūdehu *Dünyaya geldikten sonra tahtın daimi sahibi olan* 198a/12

sebeb < *Ar.* Neden, sebep; araç, vasıta; bahane

s. 115a/12, 121b/15, 141a/13, 142b/2, 148b/1, 166a/2, 167a/2

s.+din 147b/13

sebīl < *Ar.* Yol; su dağıtım yeri

s. 155a/14

şebt < *Ar.* Kaydetme

ş. tap- *Kayda geçirmek* 125b/2

sebük < *Far.* Hafif

s. kél- *Hafif gelmek* 101b/9

sebük-ḫīz < *Far.* Kıvrak, hareketli

s. (bol-mas s.) 160b/1

sebük-tāz < *Far.* Çabuk koşma, hızlı hareket etme

s. (kilk-i s.) 125b/5

sebük-tāzlıġ < *Far.* Çabuk koşma, hızlı hareket ediş

s. (tap-ıp ... s.) 162a/4

sebze < *Far.* Sebze; yeşillik

s.+si 150a/13

s.+lerni 153b/12

sebze-zārī < *Far.* Yemyeşil

s. dur-ur ér- 158b/2

sedād < *Ar.* Doğruluk, dürüstlük

s. 157b/16

ṣedā < *Ar.* Ses

ṣ.+ġa 111b/6

sedd < *Ar.* Tıkama, kapama, set, engel

s. 175a/5, 182b/10

sefāret < *Ar.* Elçilik

s. 124a/14, 169a/10

sefer < *Ar.* Yolculuk; savaşa girme; savaş

s. 103a/12, 129a/6147a/3, 158b/8, 159a/6, 182a/11

s.+dür (zād-ı s.) 158b/15

s.+ġa 198b/13

s.+de 103a/16, 119b/10, 160a/5, 167b/9

ṣefer < *Ar.* Arap takvimin ikinci ayı

ṣ. (şehr-i ṣ.) 161a/1

ṣ.+niŋ (şehr-i ṣ.) 170b/15

s.+de (ġurre-i şehr-i ṣ.) 167a/1

seffāk < *Ar.* Kan dökücü

s. (ḥarāmī-i s) 150a/3

s.+ġa (erzāl-i s.) 150b/9

seḥāb < *Ar.* Bulut

s. 125b/9, 151a/13

s. (reşeḫāt-ı s.) 156b/8

seḫā < *Ar.* Cömertlik, elaçıklığı

s.+da 151a/3

seḥā-pīşe < *Ar.+Far.* Cömertlik edet edinmiş, cömert

s. 139a/17

seḥer < *Ar.* Tan ağarmasından önceki zaman

s. 176a/6, 178a/17, 183a/13

seḥer-hīzlik < *Ar.+Far.+T.* Erkenci olma, sabahları erken kalkma

s. 152a/8

s.+ni 134b/16

sehīm < *Ar.* Pay sahibi, hissedar; eşit

s. 138b/2, 198a/4

sehīm < *Peh. sehm* Korku, dehşet

s. bile (muḳātelāt-ı s.) 177b/13

sehīmīn < *Peh.+Far.* Korkunç, dehşet verici

s.+in (sihām-ı s.) 162b/13

sehm < *Ar.* Pay, hisse

s. 160b/15

sehm-nāk < *Far.* Korkunç

s. (vāḳı'ā-ı s.) 163a/15

sekene < *Ar.* Oturanlar, sakinler

s.+siniŋ 137b/15

sekiz Sekiz → **sekkiz**

s. 155a/10, 155b/12, 197a/10

sekkiz Sekiz → **sekiz**

s. 136b/14, 155a/10

sekkiz miŋ Sekiz bin

s. (yetti s.) 173a/12

selām < *Ar.* Barış; selam

s.+ın 104a/8

selāmet < *Ar.* Esenlik; eminlik; kurtulma

s. 151a/7

selāṭīn < *Ar.* Sultanlar

s. 135a/1, 155b/17, 171a/13, 181a/5

selāṭini'l-'ālem < *Ar.* Dünya sultan

s.(efḍāl-ı s.) 158b/4

selḫ < *Ar.* Yüzme, deri yüzme

s. ḳıl- 105b/12, 106a/7

selḫ < *Ar.* Arap aylarının son günü

s.+i dur-ur ér- 137a/14

s.+ide 194b/13, 196b/16

selīmü'l-i'tiḳād < *Ar.* Sağlam inançlı

s. (ḫiẕmet- penāh-ı s.) 163b/12

sellemehullāh < *Ar.* Allah selamete erdirsin!

s. 189a/15

s.+nıŋ 142b/10

sem' < *Ar.* İşitme; dinleme; kulak

s.-i şerīf (s.-i şerīf+iġa yet-) *Soylu kulak* 141a/7, 177a/14, 190a/7

semā < *Ar. semā'* Gökyüzü

s.+ġa 167a/14

semāḥat < *Ar.* Cömertlik; iyilikseverlik

s.+da 134b/3

semāvī < *Ar.* Gökyüzüyle ilgili; ilahi, tanrısal

s. (ḥādisāt-ı s.) 108a/15

s. dék (ḥādisāt-ı s.) 195a/11

semend < *Far.* Çevik ve gösterişli at

s. 168b/9, 174b/4

s.+iniŋ 174b/7

s.+iġa (süm-i s.) 182b/14

semere < *Ar.* meyva; mahsul, ürün; sonuç

s.+sin 137b/2

semmāk < *Ar.* Balıkçı

s. 184a/11

semt< *Ar.* yön, taraf

s.+ide 195a/4

s.+iġa 161a/6, 162a/7, 174b/10, 175b/16, 177a/4, 180a/11, 183b/5

semūm < *Ar.* Sam yeli

s.+ı 101a/3

sen Sen

s. 107b/15, 109a/12, 136b/1, 136b/8, 187a/15

s.+de 136a/6

s.+i 133a/11, 146a/13

senā-ḫ̌ān < *Ar.+Far.* Birini öven, metheden

s. bol- 150a/17

senbūse < *Far.* Bir tür hamur işi yiyecek

s. ḳıl- 106a/10

sencer İstihkam, siper → **seŋer**

s.+i 189b/16

sene < *Ar.* Yıl

s. 104a/17, 106a/8, 111b/14, 115a/4, 122a/8, 123a/7, 126a/10, 128a/10, 132b/10, 134a/3, 135a/4, 135a/17, 135b/4, 139a/6, 140a/9, 140b/11, 140b/17, 141a/17, 146a/3, 146a/15, 147a/8, 147a/11, 147a/13, 147b/8, 149a/14, 152b/4, 156a/6, 156b/17, 157b/13, 159b/2, 161a/11, 161b/15, 164b/7, 167a/7, 172a/12, 197a/7

senger Siper, hendek→ **sencer**

s. ét- 100b/16

s. égir- 132a/1

s.+ni 100b/11

s.+ġa 101a/14

s.+din 178a/2

seng < *Far.* Taş

s. 162a/10

sengīn < *Far.* Taştan, taştan yapılmış; ağır

s. 162b/3, 106b/10

seng-sār < *Far.* Taşlık; taşa tutma, taşlama

s. 106a/7

ser < *Far.* Baş

s. ü pāy *Baştan ayağı, tam* 200a/14

sera-ā-ser < *Far.* Baştan başa, büsbütün

s. 113b/2, 188a/6

s. (vilādet-i s.) 116a/13

serāb-istān < *Ar.+Far.* Serap görünen yer; bu dünya

s.+ı 159b/9

ser-āġūş < *Far. ser-āġūç* Sorguç

s. ol- 182a/1

serā-perde < *Far.* Saray perdesi; otağ

s. 107a/16

serāsime < *Far.* Sersem, afallamış

s. 108b/14, 163a/11

s. dur-ur ér- 108b/14, 163a/11

serāsime-vār < *Far.* Afallayarak, telaşla

s. tur- 143a/12, 185a/6

ser-be-ser < *Far.* Baştan başa, tüm, bütün

s. 102b/17, 103b/16, 106a/15, 118b/10, 150a/13

ser-beste < *Far.* Başı bağlı; gizli, örtülü

s.+sidin (rāz-ı s.) 172a/7

ser-bülend < *Far.* Başı yüksek, yüce

s. 179a/12

s. ḳıl- 121a/16, 124b/12

s. ét- 137b/13

ser-bülendlıġ < *Far.+T.* Başı yüksekte olma, yücelik

s. yétkür- 200a/12

ser-bülendlik < *Far.+T.* Başı yüksekte olma, yücelik

s. yétkür-üp dur- 177b/7

ser-dārlıġ < *Far.+T.* Komutanlık

s. 166b/9

s.+ı bile 166b/3

ser-defter < *Far.+Ar.* Defterin başında yazılı olan; önde bulunan, ileri geçen

s. 102a/11, 113a/9

ser-efgende < *Far.* Başı önde, başı eğik

s. (bol-dı s.) 188a/4

ser-efgendelıġ <*Far.+T.* Baş eğikliği, baş eğme

s. 123b/16

ser-efrāz < *Far.* Başı yüce, başı yukarıda, onurlu

s. (teber-i s.) 184b/2

s. dur-ur 185a/10

s. dur-ur ér- 103b/1, 135a/2, 198b/2

s. bol-up dur- 123b/8, 127b/15, 179a/12

s. bol-mamış bol- 171b/5

s. ḳıl- 113a/13, 113b/8, 121a/15, 132b/9, 142a/9, 165b/1, 170b/12

s. ḳıl-ur ér- 149a/17

s. (ét-ip s.) 113b/1

s.+ı 157a/9

ser-efrāzlıġ < *Far.* Başı yüce olma, onurlu olma → **serefrāzlıḳ**

s. bağışla- 190b/13, 200a/2

s. yetkür- 169a/2

s. yetkür-üp dur- 188b/2, 192b/5

ser-efrāzlıḳ <*Far.+T.* Başı yüce olma, onurlu olma → **serefrāzlıġ**

s. yétkür- 124b/9

ser-efşānlıġ < *Far.+T.* Baş kesme

s. 145a/5

s.+da 193b/3

s.+ın 184a/10

ser-encām < *Far.* Son; başa gelen olay

s. é- 159a/6

s. bér- 162b/4

s.+ın tut- 187b/2

s.+ıġa 152b/9

ser-endāzlıġ < *Far.+T.* Yüreklilik, fedailik

s. (ḳıl-ıp ... s.) 162a/4

s. (eyle-p s.) 193a/13

Seretān < *Ar.* Yengeç; yengeç burcu

S. avāḫir+ide 100b/17

ser-firāz < *Far.* Başı yüce, onurlu

s. eyle- 189b/3

ser-gerdān < *Far.* Avare, aylak; perişan

s. bol- 110a/17

ser-gerdānlıġ < *Far.+T.* Avarelik, aylaklık; perişanlık

s. 187a/15

s.+da 110b/1

ser-gerde < *Far.* Elebaşı; lider, komutan

s. 181a/7

s.+sin 197b/1

s.+ler 181a/15

s.+lerniŋ 180b/16

s.+lerni 197b/2

s. dur-ur ér- 119b/11

ser-germ < *Far.* Kafası kızmış, kızgın; neşeli, sarhoş

s. 182b/3, 184b/4

ser-geşte < *Far.* Şaşkın, avare, perişan

s. 118a/17, 128a/13, 141a/8

s. dék (ẕerre-i s.) 103a/9

s.+ler dék 182a/15

ser-ḥadd < *Ar.+Far.* Sınır, serhat

s.+ıġa 138a/9, 140b/12

ser-ḥalḳa < *Far.+Ar.* Kabile reisi; grup başı

s. 102a/11

serīr < *Ar.* Taht

s.+ide 115a/2, 151a/4, 151a/8, 153b/17

seriyye < *Ar.* Süvari müfrezesi

s.+leriġa 101a/15

ser-geşte < *Far.* Başı dönen, şaşkın, avare; perişan

s. 122a/3

ser-geştelik < *Far.+T.* Şaşkınlık, avarelik; perişanlık

s. 166a/12

ser-kār < *Far.* İşin başındaki kişi, şef, lider

s.+larıdın 193b/10, 198a/17

ser-keş < *Far.* İtaatsiz, dikbaşlı

s. (ḫaṣm-ı s.) 123b/16

s.+leriniŋ 152a/12

ser-keşlik < *Far.+T* İtaatsizlik, dikbaşlılık

s. 141a/4, 187a/3, 191b/12

s. ḳıl- 109b/9

ser-kūb < *Far.* Düşman kalesi karşısına kurulan kule

s. 169b/12, 170a/1, 170a/3

s.+ı 169b/15, 169b/17

ser-māye < *Far.* Anamal, anapara

s. 142a/7, 167a/1

sermed < *Far.* Ebedi, kalıcı

s.+ġa (devlet-i s.) 131b/7

ser-mest < *Far.* Sarhoş

s. 143a/16

s. dur-ur ér- 143a/11

s. (bols-sun ... s.) 154a/15

ser-nigūn < *Far.* Başaşağı, tepe takla

s. 185a/3

ser-rişte < *Far.* İpucu

s.+sin 181a/16, 182a/15, 194b/2

ser-sebz < *Far.* Yemyeşil

s. 125b/10, 138a/12, 152a/16, 158b/2

s. ḳıl- 121b/6

ser-şār < *Far.* Ağzına kadar dolu, taşkın

s. 101b/1

s. ol- 158a/10

s. bol-up dur- 186b/6

ser-tā-ser < *Far.* Baştan başa, bütün, hep

s. 154a/2

serv < *Far.* Selvi ağacı

s. ile 168b/1

s.+i dur- 159b/9

ser-vaḳt < *Far.+Ar.* Görüşme odası; tam zamanı

s.+ıġa 176b/7, 185a/11, 192a/8

server < *Far.* Önder, lider, baş

s. 165a/8

s.+i ér- 111b/10

şervet < *Ar.* Zenginlik, varlık

ş. 125b/12

ş. ḳıl- (kām-yāb-ı ş.) 101b/3

serv-i āzād < *Far.* Çok uzayan bir servi türü

s.+ıdın 165b/14

serv-ḳadd < *Far.+Ar.* Servi boylu, uzun boylu

s.+larġa 153b/1

ser-zeniş < *Far.* Başa kakma, kınama, sitem etme

s. 107b/13

s. ḳıl- 191b/15

se-şenbih < *Far.* üçüncü gün, Salı

s. 149a/15, 149b/1, 150b/6, 162a/11, 174a/7, 180a/8, 190b/17, 193a/8, 198b/10

şevāb < *Ar.* Sevap; hayırlı davranış, hayırlı iş

ş. 137b/2

sevdā < *Ar. sevdā'* Kapkara; aşk; aşırı istek

s. 124a/16, 134a/2, 138a/8

s.-yı fāsīd *Kötü tutku, kötü hayallere kapılmış* 138a/8

s.-yı fāsīdī *Kötü tutku, kötü hayallere kapılmış* 138b/5

s.-yı fāsīdī (s.+din) 124a/16

s.-yı şeḳāvet *Kötü tutku, kötü hayallere kapılmış* 124a/16

sevdā-gerlik < *Ar.+Far.+T.* Tüccarlık

s.ḳıl-ur ér- 140a/10

sevdāyī < *Ar.+Far.* Bozuk, saplantılı

s. 182b/14

Ṣevr < *Ar.* Boğa; boğa burcu

Ṣ. 102a/12

Ṣ.+niŋ 102b/3, 135b/5

seyl < *Ar.* Sel

s. 183b/13

s. dék 150b/13

s.+i 185b/12

seylāb < *Far.* Sel suyu

s. 197b/16

s.+ıdın 114a/12

seyr < *Ar.* Yürüme, hareket, seyir

s. 183b/14

s. ḳıl- 101a/14, 192b/8

s. (hevā-yı s.) 158a/17

s.+de (eṣnā-yı s.) 101a/15

s.+iniŋ 121b/6

s.+idin 154a/14

seyyār < *Ar.* Gezici, dolaşan, hareketli

s. 102b/15

seyyid < *Ar.* Seyyid; Hz. Hasan'ın soyundan gelen

s. 108a/7

seyyidü'l-'ārifīn < *Ar.* Ariflerin önde geleni

s. 142b/10, 168b/14

sezā-vār < *Far.* Uygun, yaraşır

s. 133a/1

sémürmek(g) Semirmek, yağlanmak

s.+i üçün 197a/6

sévinç Sevinç

s.+iġa 165a/5

Sıçġan yılı Sıçan yılı → **Sıçḳan yılı**

S. 189a/5

Sıçḳan yılı Sıçan yılı → **Sıçġan yılı**

S.+da 139a/6

ṣıfat < *Ar.* Nitelik, durum, özellik; yüz, surat, kılık

ṣ. 120a/13, 130a/1, 154b/15, 183b/13

ṣ.+ġa 196a/5

ṣıfāt < *Ar.* Sıfatlar, özellikler

ṣ. bile (maḥāsin-i ṣ.) 152a/7

ṣ.+ı (teẕkere-i ṣ.) 151b/14

ṣ.+ı bile 120a/9

Sığır yılı Sığır yılı

S. 132b/10, 140a/9

S.+da 197a/8

ṣıḥḥat < *Ar.* Sağlık

ṣ. tap-tı 101b/16

ṣıla < *Ar.* Memleketine gitme, yakınlarına kavuşma

ṣ.-ı raḥm (ṣ+nı) *Yakınlarını ziyaretine giderek özlem giderme* 136a/16

sın- Kırılmak

s.-dı 184b/17

sınuḳ Kırık

s.+ı bile 185a/5

sıpḳar- Süzerek içmek

s.-ay 150a/11

ṣırāṭ < *Ar.* Yol

ṣ.-ı müstaḳīmī (ṣ.+din) *Doğru yol* 122a/6

ṣ.-ı müstaḳīmī (ṣ.+ġa) 191b/13

ṣırāṭü'l-mustaḳīm < *Ar.* Doğru yol

ṣ. 149a/8

ṣ.+iġa 141a/10

sırr < *Ar.* Sır, giz

s. 186a/13

s.+dın 132b/15

sırrahü'l-'azīz < *Ar.*Yüce sır (mezar)

s. 120b/9

sıruḳ Sırık

s. 178a/14

Ṣıyām < *Ar.* Oruç, Ramazan

Ṣ.+dın soŋra ('Īd-i Ṣ.) *Ramazan bayramı* 148b/2

si'āyet < *Ar.* Dedikodu, çekiştirme, kötüleme

s. 122a/2, 141a/2

s.+i bile 115a/5, 169a/11

sifle < *Ar.* Aşağılık, adi, alçak

s. 106b/15, 146b/7, 167a/2

s.+dür 107a/1

s.+din 106b/17

siḥāb < *Ar.* Bulut

s. 152a/15

sihām < *Ar.* Oklar

s. 162b/13

siḥr-ṭırāz < *Ar.+Far. siḥr-ṭırāz* Sihr donatan, sihirle süsleyen

s. (ḫāme-i s.) 172b/13, 197a/4

sikke < *Ar.* Madeni para

s. sok- (s.-up) *Madeni para basmak* 197b/6

siliḥ-şūrlıġ < *Ar.+Far.+T.* Silahşörlük, silahlı askerlik → **siliḥ-şūrlıḳ**

s. içre 162a/2

siliḥ-şūrlıḳ < *Ar.+Far.+T.* Silahşörlük, silahlı askerlik → **siliḥ-şūrlıġ**

s. 186a/10

silk < *Ar.* İplik; dizi

s. 163a/13

s.+ige 119b/5, 121b/12, 141b/2, 156a/14, 160b/5

s.+ige çék- 109a/15, 125b/1, 153a/2

s.+ige çék-ip dur-ur ér- 150a/9, 187a/14

silsile < *Ar.* Zincir

s. 124a/6, 124b/2, 163a/13, 170b/8, 175a/10, 175b/1, 182b/8

s.+siġa 190a/10

sīm < *Ar.* Gümüş

s.+din 114a/7

s. ü zerr (s. içre) 165b/14

simā < *Far.* Yüz

s.+ġa 163a/7

sīmīn < *Far.* Gümüşten yapılmış

s. (beydaḳ-ı s.) 166a/1

sīmīn-ber < *Far.* Gümüş göğüsli

s. 168a/15

sīmurġ < *Far.* Anka kuşu, masal kuşu

s. (bāl) 105a/4

sinān < *Ar.* Mızrak; süngü

s. 111a/9, 126b/9, 129b/17, 184a/15, 193b/6

s.+nı 158b/12

s.+ı 182a/3

s.+ı bile 184a/4

s.+ını 184a/11

s.-ı cān-sitān (s. bile) *Can alıcı mızrak* 111b/10, 120b/13, 127b/7, 160b/2, 184b/7

s.-ı cān-sitān+ın 184b/13

s.-ı ḫūn-rīz *Kan dökücü mızrak* 196a/7

sīne < *Far.* Göğüs, sine

s. 146b/16, 162b/10, 170a/15, 184b/14

s.+si 155a/6

s.+si dėk 135a/15

s.+sige (kānūn-ı s.) 148b/17

s.+side 147b/13

s.+leriġa 161b/7

sipāh < *Far.* Asker; ordu

s. 100b/7, 102a/6, 111b/6, 111b/16, 113a/5, 118a/6, 120a/6, 120a/11, 121a/6, 122b/13, 123a/17, 124a/3, 124a/7, 127a/9, 127a/16, 127b/4, 128a/2, 128b/7, 128b/14, 131a/10, 131b/15, 132a/9, 133b/8, 133b/12, 139b/17, 140b/11, 140b/16, 143b/12,

144b/17, 145b/3, 148b/9, 149a/9, 149b/5, 151a/14, 151b/12, 163b/16, 167a/5, 167a/10, 167a/12, 172b/12, 175a/10, 176a/5, 176a/14, 176b/3, 176b/12, 181a/12, 181b/10, 182b/2, 182b/6, 183a/7, 183b/14, 185b/6, 186a/4, 186a/14, 186b/12, 189b/4, 190b/2, 191a/10, 195a/15, 195b/14, 195b/4, 195b/16, 196a/4, 196a/10, 197a/5, 198b/9, 198b/17, 198a/17

s. (keşret-i s.) 190b/3

s. (muḳaddeme-i s.) 180b/2

s. bile 107b/13, 123a/11, 181a/7, 192b/1, 194b/16

s. içre 167a/14

s.+nıŋ 110b/17

s.+nıŋ ald+ıġa 175a/15

s.+nı 112a/6, 148a/9, 180b/7

s.+dın 193b/8

s+ı 100b/13, 100b/17, 101a/8, 110b/15, 131a/17, 136a/7, 145b/3, 169b/11, 181a/1, 181a/12, 181a/17, 186a/15, 196a/15, 198a/17, 198b/14

s+ı bile 100b/9, 109b/6, 112b/5, 112b/10, 115b/3, 119b/1, 119b/12, 122b/9, 130a/4, 133a/15, 140b/10, 148b/2, 169a/16

s.+ınıŋ 144a/2, 147a/8

s.+ın 101b/10, 115b/12, 119b/7, 122b/12

s.+ıŋ 124a/1

s.+ıġa 129a/1, 177a/13, 194a/6, 194a/9

sipeh-dār < *Far.* Komutan, başkomutan

s.+larnı 126b/1

sipāhī < *Far.* Tımarlı sipahi askeri

s. 106b/10, 111a/13, 131b/16

s.+din (meysere-i s.) 127a/1

sipāhī-gerlik < *Far.+T.* Sipahilik görevi

s. 194b/17

sipāhīlıġ < *Far.+T.* Sipahilik

s. 159a/8

sipāriş < *Far.* Ismarlama

s. ḳıl- 103a/5, 142a/10

sipeh < *Far.* Asker, ordu

s. 144a/5

sipeh-büd < *Far.* Ordu komutanı, başkomutan

s.+ġa 144a/5

sipeh-dār < *Far.* Ordu komutanı, başkomutan

s. 171b/8

s.+lardın 148b/11

sipeh-dārlıġ < *Far.+T.* Ordu komutanlığı, başkomutanlık

s. 159a/8

sipeh-sālar < *Far.* Ordu komutanı, başkomutan

s. ḳıl- 112a/5

siper < *Far.* Siper, korunak

s. bile 166b/7

s. (çék-ti ... s.) 184a/13

sipihr < *Far.* Gökyüzü

s. 112b/17, 118a/17, 163a/2

s.+ide 151a/7

s. üzre 111a/10, 198a/7

siphr-bünyān < *Far.* Temelleri gökyüzüne ulaşan, gökyüzü kadar yüksek

s. 192b/12

sīr-āb < *Far.* Suya kanmış

s. 186a/2

sirişt < *Far.* Yaratılış, huy; doğal, tab

s. 115b/15

s.+i 115b/14

sirḳat < *Ar.* Hırsızlık

s. 147b/7, 165b/9

sitem < *Far.* Zulüm, eziyet

s. 153b/15

s. ḳıl- 171b/17

s. (eyle-mek iẓhār-ı s.) 153a/15

ṣīt < *Ar.* Ün, şöhret

ṣ.-i ṣalābet *Dayanıklılık ünü* 161b/5, 197b/3

sitīz < *Far.* Kavga, çekişme

s. 193a/12

siyādet-intisāb < *Ar.* Hükümranlığa intisab etmiş, yüce

s. 189a/14

siyādet-dest-gāh < *Ar.+Far.* Hükümranlığı elinde bulunduran

s. 137a/4

siyādet-meāb < *Ar.* Hükümranlığın sığınağı

s. 192b/9

siyādet-penāh < *Ar.* Hükümranlığın sığınağı

s. 160a/7

siyāh < *Far.* Siyah, kara

s.+nıŋ (mūr-ı s.) 170a/2

siyāset < *Ar.* Politika; ceza, idam cezası

s. 117a/8, 142a/12

s. (ṣadme-i s.) 175b/9

s. bile (istirfā‘-ı ra’yet-i s.) 171a/17

s.+ġa 134a/17

s.+in 171b/16

s.+ini (tīġ-ı s.) 138a/2

s.+idin (tīġ-ı s.) 121b/3

siyāset-gāh < *Ar.+Far.* İdam cezası uygulanan alan

s.+da 150a/6

siyeh < *Far.* Kara, siyah

s. (seng-i s.) 162a/10

siyeh-mest < *Far.* Körkütük sarhoş

s. 163a/9

siyer < *Ar.* Üstün ahlak vasıfları; Hz. Muhammed’in hayatını anlatan kitap

s. (aṣḥāb-ı s.) *Tarihçi* 118a/12

siz Siz

s. 155b/8, 155b/8, 192a/6

s.+ge 106b/15

s.+leriŋ 112a/13

Skender < *Yun.* Büyük İskender

S. 180a/12

S. kibi 151a/3

S.+i 189b/16,

ṣoḥbet < *Ar.* konuşma, sohbet

ṣ. ér- (müstaġrıḳ-ı żiyā-yı ṣ.) 163b/13

ṣ.+ini 146a/12

ṣ.+ide 152a/14

soḳ- (I) Sokmak

s.-up 162b/10

soḳ- (II) Dövmek, vurmak, basmak

s.-up (sikke s.) 197b/6

sol Sol

s. 127b/8

soŋ Son, sonra

s. 128b/9

s. (... +dın s.) 100b/2, 100b/11, 101a/9, 101b/14, 105a/9, 106a/17, 109a/6, 111b/7, 112a/13, 112b/10, 113a/2, 113b/9, 116b/10, 117b/4, 118a/4, 118b/3, 118b/17, 119a/5, 124b/2, 125a/3, 128b/4, 128b/11, 128b/16, 129a/2, 132a/17, 134a/2, 136b/3, 137a/17, 137b/4, 138a/3, 138a/13, 138b/3, 143a/4, 144b/1, 159a/7, 160b/13, 161a/2, 163b/8, 169a/10, 171a/8, 176a/2, 176a/8, 176b/1, 176b/10, 190a/1, 190a/4, 190a/12

s.+unça 189a/16

soŋġı Sonraki

s. 116b/17, 130b/16, 148a/2, 169a/15, 174b/10, 177a/6, 179a/12, 189a/2, 190a/14, 194b/13

soŋra Sonra

s. 103b/3, 106b/8, 164b/6

s. (...+dın s.) 101b/10, 103a/3, 104a/1, 104a/8, 104a/15, 105a/6, 107a/11, 108a/3, 108a/14, 108a/17, 108b/12, 110b/10, 116b/4, 116b/9, 116b/13, 119a/4, 119a/16, 119b/16, 120a/5, 120a/6, 120b/5, 122b/6, 122b/8, 123b/7, 123b/10, 124a/3, 124b/3, 124b/13, 125b/17, 127b/13, 129a/8, 129a/9, 131a/10, 131b/14, 132a/1, 133a/14, 133b/5, 135b/2, 135b/4, 136a/1, 136b/17, 137b/9, 139a/11, 141b/8, 142a/4, 142b/1, 142b/7, 143a/8, 143b/7, yet-144b/15, 145a/9, 145a/17, 145b/7, 145b/8, 146a/6, 146b/17, 147a/11, 148b/2, 148b/9, 148b/15, 149a/10, 151a/8, 151b/7, 151b/11, 152b/9, 152b/14, 156a/13, 157b/12, 157b/16, 160a/3, 160a/12, 161a/15, 161b/5, 164b/3, 165a/12, 165a/15, 168b/4, 170b/13, 170b/17, 172a/13, 173a/7, 173a/14,

177b/6, 178a/1, 180b/11, 180b/13, 181b/16, 186b/14, 187b/2, 187b/7, 188a/17, 190b/16, 191a/17, 191b/11, 191b/17, 193b/15, 196b/14, 197b/8, 199a/8, 199b/17, 200a/2

sor- Sormak

s.-dı 130b/15

s.-dılar 133a/10

s.-mas 196a/4

soy- (Hayvan) soymak, kesmek

s.-up 106a/9

s.-ġan 106a/10

söz Söz, laf

s. 112a/14, 152b/2, 188b/9

s. (aç-ıp s.) 135b/8

s.+niŋ 144b/9

s.+ni 150b/10

s.+din 111b/4, 112a/16

s.+i 107b/17, 142a/1, 147b/11

s.+ide 107a/2

s.+ler 171a/4, 171a/6

su Su

s. 101a/5, 113a/10, 114b/6, 140b/2

s.+nı 114b/8

s.+ġa 101a/5, 193a/14

s.+yı 154a/11

s.+yı bile 141b/5

s.+yıdın 186a/1

sū < *Peh.* Tarz, yöntem; yön, taraf

s. 160b/6

s. birle 140b/2

sū' < *Ar.* Kötü; kötülük

s.-i niyyet (s.+din) *Kötü niyet* 116a/6

suāl < *Ar. su'āl* Soru

s. ḳıl- 196a/3

s. ét- 189b/5

ṣubḥ < *Ar.* Sabah

ṣ. 110a/17, 150b/1, 154a/17, 179b/12, 180a/10, 200a/12

ṣ. (vaḳt-i ṣ.) 150b/6

ṣ.+dın (ṭāliʿā-ı ṣ.) 176a/7

ṣ.+dın soŋ (ṭāliʿā-ı ṣ.) 169a/9

ṣ.+dın soŋra (ṭāliʿā-ı ṣ.) 191a/17

ṣ.+ı 149a/15, 149b/10

sūd < *Far.* Yarar, fayda

s. 122a/14

s. (né s.) 142a/7

s. dur-ur (né s.) 133a/4

s. ḳıl- 142a/1

ṣūfī < *Ar.* Sofu; mutasavvıf; sûfîlik ünvanına sahip olan

ṣ. 150a/3

ṣ. 140b/1, 148b/11, 197a/2

ṣ. ata- *Sûfî olarak adlandırmak* 140a/16

ṣ.+ler 143a/9, 189b/13, 192b/15, 199a/15, 199b/15

ṣ.+lerġa 141a/6, 149a/4

ṣufūf < *Ar.* Saflar, sıralar

ṣ. all+ıda 195a/8

ṣ.+dın soŋra (tesviye-i ṣ.) 181b/16

ṣ.-ı 198a/16

ṣ.-ı nūṣret-vuḳūf (ṣ.+nı) 169b/4, 191b/1, 193a/9, 199a/8

ṣ.-ı keşāfet-vuḳūf (ṣ.+nı) 120a/8

sūg < *Far.* Matem, yas

s.+i 154b/6

s.+ide 150a/17, 154b/14

sūg-vārlıġ < *Far.+T.* Kederlilik, üzüntülü olma

s. 137b/3

sūhān < *Far.* Törpü

s. 163a/12

ṣulḥ < *Ar.* Barış, rahatlık, huzur

ṣ. 101b/9, 116a/2, 116a/4, 124b/5, 128b/5, 132b/2, 132b/6, 151b/8

ṣ. bile 129a/2

ṣ. ḳıl- 116a/9, 145b/8

ṣ. ét- 133b/16

ṣ.+nıŋ 128a/4

ṣ.+ġa 116b/12, 191b/16

sulıḳ Sulu, sulak

s. 173b/3

sulṭān < *Ar.* Sultan, hükümdar

s. 199a/6

s. 146a/4, 147b/4, 150b/16, 156b/12

s. (ḥażret-i s.-ı...) 118a/16, 147a/16, 158b/4, 164a/16, 167b/13, 177a/15, 198a/9

sulṭānü'l-'ārifīn 136b/12, 190a/14

sulṭānü'l-ekrem 170b/2

sulṭānü'ṭ-ṭāriḳa 137a/6

sulṭānī < *Ar.* Sultana ait, sultanla ilgili

s. (efser-i s.) 185a/1

sulṭānlıġ < *Ar.+T.* Sultanlık

s. 187a/16

sūr < *Far.* Düğün

s. 118a/17, 168b/4

ṣūret < *Ar.* Şekil, biçim; yüz, surat; redim

ṣ.+iġa kir- 140a/16

ṣūret-ārālıġ < *Ar.+Far.+T.* Ressamlık

ṣ. ét- 102b/2

sūrī < *Far.* Düğünle ilgili

s. 137b/4, 152b/10, 167b/14

ṣu'ūbet < *Ar.* Güçlük

ṣ. 123b/5, 127a/13, 136a/3, 142b/9

ṣ.+in çék- 187a/4

ṣu'ūd < *Ar.* Yükseliş, yükselme

ṣ. ḳıl- 163a/2

ṣ. ét- 163a/6

suyurġalāt < *Moğ.+Ar.* İhsanlar, hediyeler

s. 179a/11

s. bile 113b/8

sūzendelıġ < *Far.+T.* Yanıcılık, yakıcılık

s. 195b/9

sübḥa < *Ar.* Tesbih

s. 140b/1

sübḥānī < *Ar.* Tanrısal

s. (ẓıll-ı s.) 180a/12

ṣübūt < *Ar.* Sabitleşme, kesinleşme; gerçekleşme

ṣ. (tap-ıp ... ṣ.) 120a/13

süfehā < *Ar.* Sefihler, reziller

s. 198a/13

sühūlet < *Ar.* Kolaylık

s. birle 158a/4

sükkān < *Ar.* Oturanlar, yerleşik olanlar, sakinler

s.+ınıŋ 165a/1

süknā < *Ar.* Konut, yerleşim

s. 170b/14, 173a/10, 196b/17

süksük Süksük ağacı

s. 105b/4

Süleymān < *Ar.* Süleyman peygamber

S. 105a/2, 192b/5

S. ér- 153b/17

S.+dur (taḫt-ı S.) 103b/17

S.+ġa 160a/16

Süleymānī < *Ar.* Süleyman'la ilgili

S. yaŋlıġ (sürme-i S.) 161b/13

süm < *Far.* Toynak

s. 182b/14

s.+din (żarb-ı s.) 193a/16

sümür- İçine çekmek, bir dikişte içmek

s.-di 128b/16

s.-gen 107a/1

sümüvv < *Ar.* Yücelik

s. 146b/2

sünbül < *Far.* Sümbül

s. 150a/14

s.-i ter *Taze/yeni açmış sümbül* 168b/2

sünbüle < *Ar.* Başak; Başak burcu

s. 107b/4, 122a/9, 126a/15

s.+de 134a/3

süŋek Kemik

s. 175b/4

s.+lerin 106a/1

sünnet < *Ar.* Hz. Muhammed'in söz ve davranışları; çocuk sünneti

s. 171b/2

s. ḳılmaḳ üçün 152b/6

sür- Sürmek, sevk etmek, devam ettirmek

s.-er ér- 158a/8

s.-düm (s. ḳalem+im) 154b/6

s.+di 121b/12

s.-sünler (s. kām) 155a/11

s.-se 167b/17

s.-ey 156b/2

s.-üp 102a/12, 129b/15, 145a/5, 163b/2, 166a/13, 169b/6, 180b/16, 182b/9, 184b/9, 195b/3

s.-üp (s. kām+ın) 114a/2

s.-geni 161a/6

sürādiḳāt < *Ar.* Otağlar

s. 191a/7

sür'at < *Ar.* Hız

s. 122b/4, 145b/14, 181b/14

sür‘at-perdāz < *Ar.+Far.* Hız yapan, hızlı

s. 168a/11

süren Akın, hamle, saldırı

s. sal- 129b/16, 183b/2, 186a/10, 193a/12, 195a/9

ṣüreyyā < *Ar.* Süreyya, Ülker yıldızı

ṣ. 159b/10

ṣ. (evc-i ṣ.) 138b/1

ṣ.+ġa (ẕirve-i ṣ.) 192b/13, 199b/6

sürḫ-āb < *Far.* Kırmızı su; şarap

s. ét- (hem-reng-i s.) 193a/15

sürme < *Far.* Sürme; göz ilacı

s. 161b/13

sürt- Sürtmek, ovmak, dokundurmak

s.-üp 199b/8

sürtül- Sürtülmek, aşınmak

s.-üp 154a/11

sürūr < *Ar.* Sevinç

s. 158a/8, 165a/8, 165a/11, 168b/4, 188a/17

s. bol- 101b/1

s. (kilk-i s.) 165a/11

sürün- Sürçmek, tökezlemek

s.-üp 109a/10, 185a/9

süst < *Far.* Gevşek, zayıf

s. bol- 127b/10

süstlıḳ < *Far.+T.* Gevşeklik, zayıflık

s. ḳıl- 172a/17, 181a/17

s. yet- 196a/9, 196a/12

süst-rāy < *Far.+Ar.* Kıt akıllı; tedbirsiz, gevşek fikirli

s.+larnıŋ 140b/4

sütūde-ṣıfāt < *Far.+Ar.* Beğenilen özellikleri olan, iyi vasıflı

s.+ınıŋ 116b/5

sütūh < *Far.* Bitkin, yorgun; kederli, sıkıntılı

s. (é-di ... s.)108b/16

s. (ḳıl-dı s.) 100b/7

sütūn < *Far.* Sütun, direk, kolon

s.+ı 188a/7

süyūf < *Ar.* Kılıçlar

s.-ı āb-dār (s. bile) *Çeliğine su verilmiş kılıç* 120b/15, 174a/14

s.-ı āb-dār (s.+nıŋ) 185a/15

Ş

şa‘āşa < *Ar.* Parlaklık, gösteriş → **şa‘şa‘a**

ş.+ıdın 185a/16

şāb < *Ar.* Genç, delikanlı

ş. 171b/3

ş.+ı bile 142b/3

şa‘bān < *Ar.* Arap takviminin ikinci ayı

şa‘bānü’l-mu‘aẓẓam (ş.+da) *Ulu Şaban (ayı)* 152b/10

şa‘bānü’l-mu‘aẓẓam (ş.+nıŋ) 118b/5, 136b/4, 188a/12, 189a/5

şād < *Far.* Sevinçli, memnun

ş. 157a/17

ş. ol- 150a/11

ş. bol- 153b/2

ş. (ol-may ... ş.) 103b/17

şādlıġ < *Far.+T.* Memnunluk, sevinçli olma

ş. 189a/10

şād-yāne < *Far. şād-āne* Sevinçli, neşeli

ş. urdur- (ṭabl-ı ş.) 109b/5

şāfī < *Ar.* Şifa veren; yeterli,

ş. (cevāb-ı ş.) 173b/15

şāh < *Far.* Şah; İran hükümdarı

ş. 144a/9, 150b/16, 157a/9, 157a/11, 189a/15, 195b/4

ş.+ġa 150b/15

ş.+dın 189b/1

ş.+ıġa (Şaṭranç ş.) 127b/17

ş.+larġa 144a/9

şahādet < *Ar.* Tanıklık; şehitlik

ş. 104b/2, 115b/7, 123a/17, 128b/15, 129b/6, 132b/15, 143a/14, 148a/2, 148a/15, 173b/1, 178b/1, 186a/3, 186b/6

ş. tap- 120b/17, 145a/11, 181a/13, 193b/14

ş.+ni (kelime-i ş.) 142b/14

ş.+ġa yet-144b/1

ş.+ġa yetkür- 112b/16

ş.+ġa yétkür- 116b/17

ş.+ġa yetkür-üp dur- 143b/4, 186b/17

ş.+i (sebeb-i ş.) 121b/15,

ş.+i (vāḳıʿa-ı ş.) 115a/1,

şahādet-dest-gāh < *Ar.+Far.* Şehitlik makamı

ş. 183a/2

şāhāne < *Far.* Şahlara yaraşır; mükemmel, çok güzel, eksiksiz

ş. 118b/2, 118b/7

ş. (ser ü pāy-ı ş.) 200a/14

ş. (żiyāfet-i ş.) 103a/11, 147a/3

şāh-bāz < *Far.* İri, beyaz doğan

ş.+ını 158a/15

şāhen-şeh < *Far.* Şahlar şahı, imperator, şehinşah

ş. 153b/15

şāhid < *Ar.* Tanık, şahit

ş. 189b/11, 162b/8

şāhlıḳ < *Far.+T.* Şahlık

ş. 153b/10

şāh-rāh < *Far.* Anayol; doğru yol

ş.+ıdın 193b/10

şaḫṣ < *Ar.* Kişi, şahıs

ş.+ıdın 155a/5

şā'ir < *Ar.* Şair, ozan

ş. (sürūr-ı ş.) 165a/8

şāḳḳ < *Ar.* Yarılma;; çatlama; yarık, çatlak

ş. 171b/14

şāl < *Far.* Şal

ş. 172b/17

şāli-kārlıġ < *Far.+T.* Çeltik işçiliği; çeltikçilik

ş. bol- 173b/4

şām < *Far.* Akşam

ş. 154a/3, 154a/16, 182b/6

ş. dék 198a/17

şāmil < *Ar.* Kapsayan, içine alan

ş. ḳıl- 192b/4

ş.+ġa (istimālāt-ı ş.) 186a/6

ş. (nevāzişāt-ı ş) 200a/2

şāmyāne < *Far.* Gölgelik, korunak

ş. 120b/1

şāne < *Far.* Omuz

ş.+siniŋ 184b/15

şarāb < *Ar.* İçilecek şey; şarap

ş.+ın 136b/5

ş.+ıġa 186b/6

ş.+ıdın 125b/13

ş.-ı ḫoş-güvār (ş.+dın) 101b/1

ş.-ı ḫoş-güvār (ş.+ın)128b/16, 141a/11

ş.-ı neşāṭ (mest-i ş.) 118b/10

ş.-ı raḥmet 154a/13

ş.-ı şefḳat (ş. ile) 138a/1

şār-istān < *Far.* Şehir, belde

ş. 138a/12

şarḳ < *Ar.* Doğu

ş. 126b/8, 188a/5

ş. sarı 109a/3

şarḳī < *Ar.* Doğu ile ilgili

ş. 128b/3, 126b/6, 190b/6, 193a/9, 194a/7

ş.+side 132a/1

şarṭ < *Ar.* Koşul

ş. bile 140b/14, 176a/13

ş.+ı birle 151a/6

şa‘şa‘a < *Ar.* Parlaklık, gösteriş → **şa‘āşa**

ş. 181b/15, 185a/8

şaṭranç < *Far.* Satranç

ş. 127b/17

şatu < *Moğ.* Merdiven, basamak

ş. 194b/4

şāyed < *Far.* Belki, şayet

ş. 124a/15

şāyeste < *Far.* Layık, yaraşır

ş. 104a/3, 141b/7, 167b/10, 178a/4, 199b/15

şāyi‘ < *Ar.* Yaygın, duyulmuş

ş. 171a/12

ş. bol- 105a/15

şeāmet < *Ar. şe'āmet* Uğursuzluk

ş.+idin ş. 132b/14, 160a/1, 166a/10, 178b/13, 191b/14

ş.+idin 138a/9

şebā-ḫūn < *Far. şeb-ḫūn* Gece baskını

ş.+ıdın 108b/15

şebāb < *Ar.* Gençlik

ş. 158a/4

şeb-dīz < *Far.* Gece rengi; karayağız at

ş. 167a/14

şeb-ḫūn < *Far.* Gece baskını

ş. 108b/13

şebīḫūn < *Far.* Gece baskını

ş. 178a/11

şeb-istān < *Far.* Yatak odası

ş.+ın 189b/11

ş.+ıġa 135b/9

ş.+lar (muẓlim-i ş.) 103b/16

şeb-revlik < *Far.+T.* Hırsızlık

ş. 109a/5, 109a/7

şecā'at < *Ar.* Yüreklilik, cesaret

ş. 101a/12, 127a/10, 132a/4, 134b/3, 151a/2, 164a/1, 184a/5, 184a/8, 193b/6, 193b/11

ş.+de 109b/15

ş.+din (astīn-i ş.) 145a/3

ş.+i 148b/8

ş.+idin (nīrū-yı ş.) 195b/16, 198b/8

şecā‘at-meāl < *Ar.* Kahraman, yiğit

ş. 123a/14

şecā‘at-penāh < *Ar.+Far.* Yiğitlik sığınağı

ş. 193b/4

şefā‘at < *Ar.* Bağışlama aracılığı, şefaat

ş.+i bile 113b/6, 118a/4, 142b/11, 170b/17, 172b/9

ş. ḳıl- 141b/13, 170b/5

şefaḳat < *Ar.* Şefkat

ş. 114b/3, 121a/14, 125a/11, 134b/14, 136a/17, 138b/3, 145b/17, 192a/10

ş. (āyīn-i ş.) 114a/4

ş. ile (şarāb-ı ş.) 138a/1

ş. ḳıl- 169a/1

ş. ét- 134a/1

ş.+din (ġāyet-i ş.) 138a/17

ş.+din (sümüvv-i ş.) 146b/2

ş.+din ér- (maḫż-ı ş.) 122a/10

ş.+ini 165b/4

ş.+idin 178a/7

şeh < *Far.* Şah

ş. 184a/15, 184b/1, 184b/3, 196a/6, 198b/17

ş.+dür 184a/17

ş.+iniŋ 178a/7

ş.+iġa 178a/7

şehd < *Ar.* Bal

ş. 153a/17, 168a/10

şehīd < *Ar.* Şehit

ş. 173a/5, 188b/10

ş. (ḳaan-ı ş.) 199a/7

ş. bol-136b/9

ş. bol-up dur- 114b/5

ş. ḳıl- 103b/7, 133b/7

ş. ḳıldur- 144b/16

ş.+ler 114b/6

şehen-şāh < *Far.* Şahlar şahı, büyük padişah

ş. 161a/9, 164b/13, 166b/1, 190a/7, 193b/4, 198a/15

ş.+dın 150b/16

şehr < *Ar.* Ay; hilal, yeni ay

ş. 101a/4, 161a/1, 165a/9, 167a/11, 170b/15, 178a/1

şehr < *Far.* Kent, şehir

ş. içre 150b/9

ş.+niŋ 105b/8

ş.+ge 113a/4, 149b/5, 197b/8

ş.+de 105b/6, 116b/8, 174a/2, 190a/11

ş.+din 120a/16, 120b/7

ş.+i 167b/1

ş.+iġa 104a/4

ş.+idin 107b/11

şehr-istān < *Far.* Büyük şehir

ş. 191a/8

şehr-yārlıġ < *Far.+T.* Hükümdarlık

ş. 157a/9, 189a/3

şeh-suvār < *Far.* Usta binici

ş.-ı ʿarṣa-ı nuṭḳ 159b/1

ş.+ı 166a/6

şeh-zāde < *Far.* Padişah çocuğu

ş. 147a/1

ş.+ni 146b/11, 146b/13, 146b/15, 147a/3

şek < *Ar.* Kuşku

ş. 136b/8, 159b/12

şeḳāvet < *Ar.* Eşkiyalık, haydutluk

ş. 117b/10, 133a/6

ş. (erbāb-ı ş.) 102a/11

ş. (sevdā-yı ş.) 139a/4

ş.+idin 128a/12

şeker-istān < *Far.* Şeker kamışı tarlası

ş.+ınıŋ 146a/1

şekker-beyān < *Far.+Ar.* Şeker beyanlı, şeker sözlü

ş.+ı (ṭūṭi-i ş.) 146a/1

şekve < *Ar.* Şikayet, sızlanma

ş. 172a/3

şell < *Ar.* Çolaklık

ş. 144a/16

şem‘ < *Ar.* Mum

ş. 103b/15, 131b/8, 131b/10, 168a/17

ş. dur- 155b/3

ş.+ġa 155b/3

şemārīḫ < *Ar.* Salkımlar

ş. 118a/13

şemātet < *Ar.* Başkalarının kö durumda olmasına sevinme

ş. 108a/5

ş. (ser-ḥalḳa-ı aṣḥāb-ı ş.) 102a/11

ş. (yeke-tāz-ı meydān-ı ş.) 169a/5

ş.+idin 133a/17

şemḫāl < *Far.* Eski bir tür çakmaklı tüfek

ş. 162b/12, 170a/4, 193b/17

şemḫalçı < *Far.+T.* Şemhalcı, tüfek atıcısı

ş. 193b/10, 198a/17

şemme < *Ar.* Az, biraz; koklama

ş.-i āgāhlıġ tap- *Kokusun almak, sezmek* 162a/15

şems < *Ar.* Güneş

ş. 164b/11

ş.+ge 164b/11

şemse < *Ar.* Güneş desenli motif

ş.+sidin 188a/8

şemsü'l-millete ve'd-dīn < *Ar.* Milletin ve dinin güneşi

ş. 168b/14, 189a/14

şe'n < *Ar.* İş, eylem; olay

ş.+i 159b/11

ş.+ide 169a/12, 200a/1

ş.+ide 153b/8, 167b/4, 184a/16

şenbih < *Far.* Gün; cumartesi

ş. 187a/8, 190a/13, 194a/3, 196a/17, 196b/16, 197a/8, 197b/12, 199b/16, 200a/15

ş.+i durur ér- 177a/6

şenī' < *Ar.* Çirkin, kötü

ş. 150b/10

şepper < *Far. Şepere* Yarasa?

ş. 160a/17

şer‘ < *Ar.* Şeriat

ş. (ḥākim-i ş.) 157a/11

ş. (muṭī‘-i ḥükm-i ş.) 187a/15

ş. bile 165b/6

ş. bile (icrā-yı aḥkām-ı ş.) 165b/3

ş.-i mübīn (imād-ı ş.) *İyi ile kötüyü ayıran şeriat* 136a/9

şer‘ān < *Ar.* Şer’î olarak, şeriat kurallarına gore

ş. 171a/10

şerār-ālūd < *Ar.+Far.* Kıvılcım bulaşmış, kıvılcımlı

ş. (dūd-ı ş.) 163a/2

şerāre < *Ar.* Kıvılcım

ş. 163a/7

şerāret < *Ar.* Kötülük

ş. 124a/6, 128a/12, 129a/4, 133a/4, 137b/14, 141b/4, 161a/15, 165b/7, 176b/3

ş. (tünd-bād-ı ş.) 115b/11

ş.+din 124a/17

ş.+i 147b/13

ş.+leriniŋ 166a/8

şerāret-endīşe < *Ar.+Far.* Kötü düşünceli

ş.+leriŋ 141a/12

şerāret-eşer < *Ar.+Far.* Kötülük gösteren, kötülük alametlerine sahip

ş. bile (izlālet-i ş.) 122a/5

şerāret-iltivā < *Ar. şerāret-iltivā’* Kötülüğe dolanmış, kötü

ş. bile (iġrā-yı ş.) 169a/7

şerāret-naẓīr < *Ar.+Far.* Kötülüğe denk, kötülükle eşit

ş.+leriġa (żamīr-i ḫabāset-taḫmīr-i ş.) 121a/3

şerāret-pīşe < *Ar.+Far.* Kötülüğü huy edinmiş

ş. 175b/12

şerāret-ẕāt < *Ar.* Özünde kötülük olan

ş. 166a/13, 172b/14

şerāyiṭ < *Ar. şerā'iṭ* Koşullar, şartlar

ş.+ni 176b/4

şerbet < *Ar.* Şerbet, tatlı şurup

ş. 168a/7

ş.+idin (cān ş.) 168a/7

ş.+idin (ḥayvān ş.) 168a/7

ş.+in (ecel+niŋ ş.) 198a/15

şeref < *Ar.* Ululuk; üstünlük

ş. 113b/1, 116b/3, 152a/1, 152a/6, 155b/13, 161a/3, 164a/15, 164b/10, 167a/1

ş. (bol-dı ... ş.-i ʿizz ü nāz) 113b/2

ş.+din 135a/15

ş.+din (burc-ı ş.) 116b/2

ş.+iġa 200a/1

şeref-endūz < *Ar.+Far.* Şeref kazanan

ş. 191a/4, 194b/12

şerefü'l-millete ve'd-dīn < *Ar.* Millet ve dinin onuru

ş. 191b/7

şerer < *Ar.* Kıvılcımlar

ş. (ʿömr-i ş.) 155b/5

ş.+i 116b/12

şerer-efşānlıġ < *Ar.+Far.+T.* Kıvılcımlar saçma

ş. ét- 154b/12

şerḥ < *Ar.* Açıklama

ş. ét- 154b/6

ş.+iġa 167b/17

şerī‘at < *Ar.* Şeriat; Tanrı kuralları

ş. 151a/1

ş.+nıŋ 152b/2

ş.-ı ġarrā *İslam dini* 136a/10, 134b/7

şerīf < *Ar.* şerefli, soylu

ş. 113b/15, 188a/2

ş.+niŋ (belde-i ş.) 116b/14

ş.+i 174b/6

ş.+i (merḳad-ı ş.) 168b/12

ş.+iġa 191b/14

ş.+iġa (mizāc-ı ş.) 135b/2, 152b/7,

ş.+iġa yet- (semʿ-i ş.) 141a/7, 177a/14, 190a/8

şerīk < *Ar.* Ortak

ş. ḳıl- (sehīm ve ş.) 138b/3

şerīr < *Ar.* Şirret, kötü insane

ş. 119b/5, 121b/2**,** 184b/8

ş.+lerni 174a/17

şermende < *Ar.* Utangaç, utanan

ş.+si 168a/17

şerm-sārlıġ < *Far.+T.* Utangaçlık

ş. 192a/13

şerr < *Ar.* Kötülük

ş. 131b/12**,** 131b/13

ş. (maẓhar-ı āṣār-ı ş.) 106b/7

şest < *Far.* Okçu yüksüğü; parmak

ş.+idin 117b/1

şeş-per < *Far.* Altı kanat; altı dilimli topuz

ş. bile 150b/12

şevk < *Ar.* Güçlü arzu; neşe, sevinç

ş. bol- (dāmen-gīr-i ş.) 158a/1

şevket < *Ar.* Görkem, ululuk

ş. 107b/8, 138b/4

ş. (istiʿlā-yı aʿlām-ı ş.) 165b/11

ş. (mesned-i ş.) 125b/11

ş.+idin 152a/3

şevketiyye < *Ar.* Görkem ve ululukla ilgili

ş.+niŋ (āṣār-ı ş.) 147a/17

Şevvālü'l-mükerrem < *Ar.* Arap takviminin onuncu ayı, Şevval ayı

Ş.+niŋ 190a/12

şeyd < *Ar.* Hile, aldatma

ş. (körgüz-üp ş.) 140b/2

şeyyedallāhü teʿālā erkāne devletihi < *Ar.* Yüce Allah onun devletinin direklerini yükseltsin

ş. 147a/17

şeyḫ < Ar. Yaşlı, ihtiyar

ş. ü şāb *Yaşlısı genci* 142b/3

ş. ü şāb (ş.+ı bile) 171b/3

şeyḫü'l-meşāyiḫ 200a/10

şeyḫü'ş-şüyūḫ-ı ʿālem 120b/8

şeyḫü'l-islām < *Ar.* Din işlerinden sorumlu kişi

ş. bile 125a/1

şeyṭān < *Ar.* İblis, şeytan

ş. 133a/7

ş.+nıŋ 132b/11

ş.+dın 141a/3

şeytānet < *Ar.* Şeytanlık, iblislik

ş. 122a/3, 133a/7

şıḥne < *Ar.* Kolluk görevlisi

ş. dur- 105a/13

şi‘ār < *Ar.* Slogan; adet

ş. eyle- 189b/2

şeyyedallāhü te‘ālā erkāne devletihi < *Ar.* Allah onun devletinin temellerini ayakta tutsun

ş. 147a/17

şeyyede erkāne salṭanatihi ilā yevmi’l-ḳıyām < *Ar.* (Allah) onun saltanatı kıyamete kadar ayakta tutsun

ş. 157a/14

şiddet < *Ar.* Sertlik, şiddet

ş. 164a/14, 196a/8

ş.+ġa 163a/5

ş.+i 157a/3

ş.+idin 114b/7, 114a/13, 127b/10

şīfte < *Far.* Tutulmuş, tutkun, aşık

ş. bol- 155b/4

şikāf < *Far.* Yarma; aralık; yarık

ş. (ş. aç-) 172a/15

ş.+ı dék 162b/11

ş.+ıdın 162b/10

şikār < *Far.* Av, avlanma

ş. 158a/17, 158b/8, 158b/10, 192b/7

ş. bile (mīr-i ş.) 158b/3

ş. ḳıl- 170b/15

ş. ét- 134b/17

ş.+ġa 158a/13, 158b/6

şikār-endāzlıġ < *Far.+T.* Av atıcılığı, avlanma → **şikār-endāzlıḳ**

ş. bile 169a/2

şikār-endāzlıḳ < *Far.+T.* Av atıcılığı, avlanma → **şikār-endāzlıġ**

ş.+ġa 158b/3

şikāyet < *Ar.* Sızlanma, şikayet

ş.+in 172a/4

şikest < *Far.* Kırık; kırılma; yenilme, yenilgi

ş. 111b/14, 126b/14, 139b/17, 146a/7, 181a/4, 183b/11, 195b/17

ş. (bā'iṯ-i ş.) 181a/15

ş. ber- 112a/17

ş. bér- 129a/1, 148a/7, 148b/4, 176b/7, 179a/9

ş. tap- 100b/10, 113a/10, 123a/17, 127b/5, 141a/16

ş. yet- 128b/14

ş. (bér-ipdür ... ş.) 144a/9

ş. (tap-ıp ... ş.) 159b/11

ş. (yet-ti ş.) 113a/17

ş.+de 181a/13

şikeste-ḫāṭır < *Far.+Ar.* Hatırı kırılmış, gönlü kırık

ş. bol- 110b/3

şimāl < *Ar.* Kuzey

ş. 124b/7

ş. (bād-ı ş.) 109a/1

ş.+ġa 180b/5

ş.+ıġa 127a/1

ş.+ıda 182b/17, 182a/17

şimālī < *Ar.* Kuzey ile ilgili, kuzeydeki

ş. 188a/4

ş.+si dur- (ṭaraf-ı ş.) 187b/10

şimāliyye < *Ar.* Kuzey ile ilgili, kuzeydeki

ş. 163a/11, 179a/13

şimşād < *Far.* Şimşir ağacı

ş. 168b/1

ş.+ıdın 165b/13

şimşīr < *Far.* Kılıç

ş.+ler 185b/12

şīr < *Far.* Arslan

ş. 126b/11, 184b/4

ş.-i ġurrende *Kükreyen arslan* 185a/8

ş.-i jiyān *Kükreyen arslan* 182a/9

şi'r < *Ar.* Şiir

ş. 101a/4, 102b/16, 112b/2, 116a/16, 120a/11, 131b/7, 156b/1, 158a/14, 160b/5, 162b/2, 165b/3, 168a/12, 175b/3, 182a/8, 189a/9

şīrāze < *Far.* Kitap cildini tutan ibrişim bez; bağ; örgü

ş. 175a/8

şīrīn < *Far.* Tatlı, sevimli

ş. 168a/5

şi'r-şināslıḳ < *Ar.+Far.+T.* Şiirden anlama

ş. 152b/1

şīr-şükūh < *Far.* Aslan görkemli

ş. bile 184b/4

şirẕime < *Ar.* Küçük grup, küçük topluluk

ş. 100b/13, 108b/7

şitāb < *Far.* Acele; hız

ş. 145b/14

ş. bile 146a/16

şöhret < *Ar.* Ün

ş. tut- 166b/10

şu‘ā‘ < *Ar.* Işın, ışık

ş. 157b/3, 160a/17, 165a/1, 198a/16

şu‘arā < *Ar. şu‘arā’* Şairler

ş. 153a/1

ş.+lardın 133a/3

şu‘be < *Ar.* Kısım, bölüm; dal

ş.+ler ayrıl- 180b/6

şuġl < *Ar.* İş, uğraşı

ş. 156b/15

ş.+ġa 138b/12

şūḫ < *Far.* Oynak, neşeli

ş.+lar 158a/7

şūḫ-cevelān < *Far.+Ar.* Serbestçe dolaşan

ş.+ı 172b/13

şūḫ-cevelānlıḳ < *Far.+Ar.+T.* Serbestçe dolaşma

ş. kıl- 126a/10

şū‘le-ḫīz < *Ar.+Far.* Işık saçan, parıltılı

ş. (bol-up ş.) 193a/16

şu‘le < *Ar.* Alev, şule

ş.+si 153b/6, 163a/5

ş.+sidin 131b/10

ş.-i cihān-sūz 175a/7

ş.-i ġażab (ş.+ı) 116a/7

şūmlıġ < *Far.+T.* Uğursuzluk

ş. (kör-üp ş.) 181a/1

ş.+ıdın dur-ur ér- 144b/9

şūrbā < *Far.* Çorba

ş. 106a/6

şūr-baḫt < *Far.* Talihsiz, bahtı kara

ş. 141a/12, 141b/14

ş.+nıŋ 149a/13

ş.+nıŋ (ġāvī̄-i ş.) 169a/11

ş.+lar 121b/8

ş.+larnıŋ 170a/16

ş.+largа 124a/12

şūriş < *Far.* Kargaşa, karmaşa

ş. 127b/17

ş. (sal-sa ş.) 130a/15

ş.+i 154b/5

ş.+iġa 199a/15

ş.+ler 154b/10

şücā‘ < *Ar.* Cesur, yiğit

ş. 108b/11, 112b/12, 159a/3, 161b/16, 179a/14

şücā‘at < *Ar.* Cesurluk, yiğitlik

ş. 119a/14

şüce‘ā < *Ar. şüce‘ā’* Cesurlar, yiğitler

ş. 120a/9, 120b/12, 140b/10, 143b/8, 145a/7, 148b/3, 151a/13, 159a/9, 169a/17, 177a/9, 181b/11, 183a/6, 191a/2, 198a/12

şühedā < *Ar. şühedā'* Şehitler

ş.+sınıŋ 183a/11

şühūr < *Ar.* Aylar

ş. 146a/2, 147b/7

şükr < *Ar.* Minnet ifadesi, teşekkür

ş. eyle- 154a/12

ş.+in 146b/8

şükūh < *Far.* Görkem, ululuk

ş. 152a/2

şümāre < *Far.* Sayı

ş. 163a/8

şümū' < *Ar.* Mumlar

ş. 126a/2

şümūs < *Ar.* Güneşler

ş. 126a/3

şürb < *Ar.* İçme, içilme

ş. (ekl ü ş.) *Yeme içme* 118b/9, 188a/17

ş.-i mül (fırṣat-ı ş.) 150a/12

şürū' < *Ar.* Başlama, başlangıç

ş. ḳıl- 156b/16

ş. ét- 187b/17

T

tā < *Far.* -e kadar, değin

t. 108b/1, 114a/1, 136a/17, 136b/2, 141a/8, 143b/12, 146a/7, 146a/13, 150b/1, 151a/6, 154b/11, 158b/14, 162a/13, 178b/4, 187a/15

t. kim 100b/17, 101a/16, 123a/7, 131a/11, 135b/16, 139a/1, 140a/9, 140a/16, 142b/5, 142b/11, 146b/12, 147a/1, 149b/5, 158a/17, 174a/6, 174b/5, 175b/14, 179a/16, 181b/12, 192a/8, 199b/2, 199b/10

t. ki 144b/12, 155b/8

ta‘accüb < *Ar.* Şaşakalma

t. ki *Hayret ki* 193a/17

ta‘addī < *Ar.* Saldırma, haksızlık, zulüm

t. 138a/2, 165b/9

t. bile 140a/13

t.+si 123b/4

t.+si bile 107a/6

t.+sin (dest-i t.) 108b/5, 115a/10

t.+sidin 104a/5, 105b/14, 147b/7

ta‘addiyāt < *Ar.* Saldırmalar, haksızlıklar, zulümler

t. 115a/7

ta‘alluḳ < *Ar.* Ait olma, aitlik

t. 182a/5, 192b/1

ta‘allül < *Ar.* Bahane bulma, bahane arama

t. 141b/8

ṭa‘ām < *Ar.* Yemek, aş

ṭ. 106a/14, 168a/4

ṭ.+ı 114a/16

ta‘arruż < *Ar.* İlişme, sataşma, takılma, düşmana saldırma

t. 129a/12

t. bile 140a/11

ṭā‘at-dārlıġ < *Far.+Ar.+T.* Dinine bağlılık, dindarlık

ṭ. 141a/11, 191b/17

ṭab‘ < *Ar.* Tabiat, huy, yaradılış

ṭ. (mülāyemet-i ṭ.) 164a/3, 191a/5

ṭ.-ı nazm (ṭ.+ı) *Şiir yeteneği* 133a/10

tabaḳ < *Ar.* Tabak (kap), ince kat

t.+lar 168a/3

ṭabaḳa < *Ar.* Kat, katman, sınıf

ṭ. 131a/7, 172b/17, 173a/2, 173a/10

ṭ.+ġa 172b/16

ṭ.+sınıŋ 171b/6

ṭabaḳāt < *Ar.* Katlar, katmanlar, sınıflar

ṭ.+ıdın 131a/7

tābān < *Far.* Işıklı, parlak

t. (māh-ı t.) 167a/15

t.+ın (māh-ı t.) 189b/12

tā-be < *Far.* “-e kadar anlamına gelen söz başı edatı”

t.-farḳ *Baştaki saça kadar* 165b/15, 168a/14

tāb < *Far.* Güç, kuvvet, tâkat

t.+ıdın 101a/6

t. kéltür-e al- 179b/4

t.-ı muḳāvemet (t. kéltür-e alma-) 125a/12, 127a/8, 130b/8, 132b/5, 133b/8, 193b/7

ṭabī‘at < *Ar.* Tabiat, yaradılış, huy, âdet, mizaç

ṭ. (ḫubş-ı ṭ.) 106b/5

ṭ. (t.-ı hevā) 196a/7

ṭ.+ı 135a/2

tābi‘lıġ < *Ar.+T.* Boyun eğme, bağlılık

t. ét-ip dur-ur ér- 104b/15

tābiş < *Far.* Parlayış, parıldayış

t. bér- *Parlatmak; bükmek* 185a/2

ta‘biye < *Ar.* Askerî konuşlandırma

t. 186a/8

ṭabl < *Ar.* Davul

ṭ.-ı şād-yāne (ṭ. urdur-) *Sevinç davulu* 109b/5

tāc < *Ar.* Taç

t. (zīb-i t.) 151a/2

t.+ı bile 121a/15, 132b/9

t.+ınıŋ 157a/9

t.+ın 188b/7

t.-ı Key-ḫusrev 189a/17

t.-ı Muḥammedī 171b/2, 171b/5

tāc-baḫş < *Far.* Tac veren, hükümdar yapan

t. 157a/10

ta‘cīl < *Ar.* Acele ettirme, çabuklaştırma

t. bile 145b/3

t.-i tamām *Çok acele* 122b/4, 128b/8

tafṣīl < *Ar.* Ayrıntılı açıklama

t.+i dur- 149b/9

tafṣīlen < *Ar.* Uzun uzadıya, ayrıntılı olarak

t. 109a/14, 145b/12, 167b/15, 198b/10

taġ Dağ

t. 101a/6, 183b/12

t. dék 162b/2

t.+dın 162b/3

t.+ı (İlbürz t.) 162b/5

t.+ıda (Balḳan t.) 173a/1

taġallüb < *Ar.* Zorbalık, zorla hüküm sürme

t. (t. ve tasalluṭ) 138b/10, 178a/17

taġannī < *Ar.* Bir müzik parçasını makamla okuma

t.+siġa 158a/11

ṭaġa Dayı

ṭ.+sı ér- 106b/13

taġayyür < *Ar.* Değişim

t. tap- 171b/15

ṭāġī < *Ar.* İsyankar, asi → **ṭāġīyye**

ṭ.+lerni 131a/12

ṭāġīyye < *Ar.* İsyankar, asi → **ṭāġī**

ṭ. (ümerā-yı ṭ.) 120a/9

ṭ.+ni (süfehā-yı ṭ.) 198a/13

taġrīḳ < *Ar.* Suda boğma

t.+ın 172a/10

taġyīr < *Ar.* Başkalaştırma, değiştirme, bozma

t. tap- 139b/10

taḥakkümāt < *Ar.* Hakimiyetler, zorbalıklar

t. 171a/14

t. ét- 115a/7

t. körgüz- 109b/14, 171a/14

taḫallüf < *Ar.* Geride kalma, arkada bırakılma

t. ḳıl- 142a/4

taḥammül < *Ar.* Yüklenme, dayanma, katlanma

t. ḳıl-a al- 138b/4

ṭahāret < *Ar.* Temizlik

ṭ. ḳıl- (tecdīd-i ṭ.) 110b/3

taḥaṣṣun < *Ar.* Kale ya da hisara kapanma, istihkama çekilme

t. 169b/6

t. (eyle-p t.) 148b/12

taḥassür < *Ar.* Hasret çekme

t. bile 103a/8

taḫfīf < *Ar.* Hafifletilme, yükünü azaltma

t. tap- 106a/17, 135b/6, 152b/9

taḥḳīḳ < *Ar.* Doğru olup olamdığını araştırma

t. 122a/14, 148a/17, 176a/1

t.+iġa117b/11

taḥḳīr < *Ar.* Hakaret etme, hor görme, küçük görme

t. 106b/6

taḥkiye < *Ar.* Hikaye etme, anlatma

t.+si dur- 156b/11

taḫmīnen < *Ar.* Tahmin yoluyla, aşağı yukarı

t. 173a/9

taḫrīb < *Ar.* Harabetme, yıkıp bozma

t.+iġa 192b/11

taḥrīk < *Ar.* Kımıldatma, kımıldatılma, oynatma

t. bér- 162a/7, 190a/10

taḥrīr < *Ar.* Yazma, yazılma

t. ḳıl- 115a/3

t. silk+ige çék- *Yazı ipine dizmek, yazmak* 125b/1

taḥrīṣ < *Ar.* Hırslandırma

t. 111a/15

t. ḳıl-ur ér- 101a/8, 163b/6

t. ḳıl-ıp- 141b/12

t.+i bile 109b/10, 111b/15, 160a/3

taḥṣīl < *Ar.* Hasıl etme, ele geçme; ilim öğrenme

t. 140b/16

t.+i üçün 122a/17

t.+ide 158a/2

t.+idin 106b/11

taḥsīn < *Ar.* Güzel bulup takdir etme, güzelleştirme

t. (ġulġule-i t.) 148b/7

t. (ṣadā-yı t.) 182a/8

taḫṣīṣ < *Ar.* Bir şeyi birine veya bir yere mahsul kılma, ayırma

t. tap-ıp dur- 118a/16

tāḫt < *Far.* Hükümdarların oturdukları büyük koltuk, hükümdarlık makamı

t. 108b/1, 153b/16

t.+nı 105a/2

t.+ın (salṭanat t.) 188b/6

t.+ıġa (ḫilāfet t.) 157a/14

t.+ıġa (salṭanat t.) 124b/13, 147a/10

t.+ıda 189b/4

t.-ı devlet *Devlet tahtı, hükümdarlık* 154a/17

t.-ı fermān *Ferman tahtı, hükümdarlık* 104b/10

t.-ı fermān (t.+ıġa) 106b/3, 113b/5, 147a/11

t.-ı revān (t. bol-) *Tahterevan* 154b/1

t.-ı Süleymān (t.+dur) 103b/17

tāḫt < *Far.* Saldırı, talan

t. u tārāc (telāṭum-ı t. bile) *Saldırıp yağmalamak* 197b/16

t. u tāz ḳıl- *Saldırıp yağmalamak* 169b/1

t. u tāz ét- *Saldırmak, yağmalamak* 123a/10, 123b/6

taḥte-ş-şerā < *Ar.* Toprak altı

t. 135a/9

taḫvīf < *Ar.* Korkutma, korkuya düşürme

t. 191b/12

taḥvīl < *Ar.* Değiştirme, çevirme, döndürme, borç senedi, aksiyon

t.ḳıl-ġandın soŋra 146b/17

taḥẕīr < *Ar.* Sakındırma, menetme

t. körgüz- 141b/12

t.+i üçün 169a/10

ṭā'ife < *Ar.* Bölük, takım, fırka, kavim

ṭ.+siniŋ 166a/2

ṭāḳ < *Ar.* Bina kemeri, kubbe, künbet

ṭ. (ḫavf-ı ṭ.) 111a/10

ṭ.-ı nisyān (t.+da ḳoy-) *Unutkanlık kemeri, unutma* 132a/5

ṭāḳat < *Ar.* Güç, kuvvet

ṭ. kéltür-e alma-ġusı dur- 186a/14

t.+ların 111a/10

taḳbīl < *Ar.* Öpme

t.-i rikāb bol- (şeref-endūz-ı t.) *Üzengi(sini) öpmek* 191a/4

t.-i bisāṭ bol- (şeref-endūz-ı t.) *Hükümdar(ın) halısını öpmek* 194b/12

taḳdīm < *Ar.* Öne geçirme, ileri sürme; sunma

t. 103a/3, 137b/3, 148b/14, 151b/7

t.+ġa yetkür- 104a/3, 116a/9, 121a/7, 125b/8, 169b/14, 178a/5, 186a/1, 187b/14, 198b/6, 199b/15, 200a/2

t.+ġa yetkür-üp dur- 168b/4, 178a/16, 193b/3

taḳdīr < *Ar.* Beğenme, değer verme, değer biçme

t. bile 110a/6, 119b/11, 148a/17

t. (ḳażā-yı t.) 148a/17

t. (meşiyyet-i t.-i rabbānī) 148a/16

taḳrīr < *Ar.* Yerleştirme, yerleştirilme, sağlamlaştırma, sağlamlaştırılma

t. ḳıl- 106b/4, 192a/1

taḳsīm < *Ar.* Bölme, parçalara ayırma

t. ḳıl- 124b/16, 160b/13, 166b/7, 187a/11, 194a/6

t. ḳıl-ıp dur- 130a/17

taḳṣīr < *Ar.* Kısaltma; kusur etme; kabahat, suç, günah

t. 157b/5

t.+iġa106b/6

taḳviyet < *Ar.* Kuvvetlendirme, kuvvetlendirilme

t.+i bile 143b/6, 171b/7

t.+in 107b/2

t.+iġa 125a/10, 138a/17

tala- Yağmalamak

t.-p (ḥaşem+in t.) 109a/14

t.-p (öy+ler in t.) 176a/4

talamaḳ Yağmalama

t.+ġa (māl t.) 181a/9

talaş Yağma, savaş

t. 106a/12

t. (ḳıl-maḳ t.) 181a/4

t. bile 186b/3

t.-urda 109a/10

talaşmaḳ Dalaşmak, savaşmak

t. 181b/1, 186b/2

ṭaleb < *Ar.* İsteme, istenme, dileme, istek

ṭ. (cāzibe-i hevā-yo ṭ.) 158a/1

ṭ. ḳıl- 146a/9, 147a/2, 166b/15

ṭ.+iġa117b/4

ṭ.-i amān bol- *Merhametine sığınmak* 192a/5

ṭāli‘ < *Ar.* Talih; doğan (güneş)

ṭ. 198a/16

ṭ.-i bīdār (t.+ıdın) *Açık talih* 123b/9

ṭalī‘a < *Ar.* Öncü; başlangıç

ṭ.-ı ṣubḥ (ṭ.+dın soŋ(ra)) *Sabah başlangıcı* 169a/9, 176a/7, 191a/16

ṭālib < *Ar.* İsteyen, istekli; öğrenci

ṭ.+ler 108a/9

ṭālibīn < *Ar.* Talip edenler; öğrenciler → **meddallāhü ẓılāle irşādihi ʿalā rü’ūsu’ṭ-ṭālibīn**

ṭ.+niŋ 168b/15

tam Dam, çatı

t.+nıŋ 142b/15

tamām < *Ar.* Tamam, tam, eksiksiz, uygun, münasip

t. 150b/8

t. (debdebe-i t.) 174a/8, 178a/2, 190b/17, 191a/17

t. (ġalebe-i t.) 120a/6

t. (ḫasārāt-ı t.) 124a/4

t. (ḥaşmet-i t.) 138b/13

t. (ḫużūʿ-ı t.) 110b/4

t. (inkisār-ı t.) 151b/1

t. (izdiḥām-ı t.) 195a/16

t. (iʿzāz-ı t.) 103a/8

t. (kevkebe-i t.) 169b/3

t. (meşaḳḳat-ı t.) 123b/5, 142b/9

t. (saʿy-ı t.) 118a/2

t. (şikest-i t.) 181a/4

t. (taʿcīl-i t.) 122b/4

t. (taʿẓīm-i t.) 146b/1

t. (tehdīd-i t.) 191b/12

t. bile (ġalebe-i t.) 118a/10, 123a/9, 126b/5

t. bile (iʿzāz-ı t.) 103a/8

t. bile (izdiḥām-ı t.) 130b/6

t. bile (ʿizzet-i t.) 147a/5

t. bile (kevkebe-i t.) 126b/2

t. bile (meşaḳḳat-ı t.) 101a/9, 120b/14, 144b/4

t. bile (taʿcīl-i t.) 128b/8

t. bilen (sürʿat-i t.) 181b/14

tamāmet < *Ar.* Hepsi, tümü, tamamı

t. 140b/6**,** 159a/7, 192a/13

taʿmīr < *Ar.* Onarma, düzeltme, bozuk şeyi düzeltme

t. 187b/11, 188a/12

t.+ide 187b/14

tamm < *Ar.* Tam, bütün, eksiksiz

t. 159a/6

t. é- 159a/6

t. tap- 126a/6

taŋ (I) Tan, şafak

t. 149a/13, 150a/3

t. bile 102b/4, 110a/1

t.+nıŋ 175b/2

t.+da 102b/14

taŋ (II) Acayip, tuhaf

t. (né-t.) 107b/9

t. é- 103b/13

ṭaʿn < *Ar.* Kınama, ayıplama

ṭ. 120b/14

ṭ. içre 125b/6

tanı- Tanımak, bilmek

t.-p 127b/11

taŋla Yarın, daha sonraki gün

t. 130b/16

taŋlası Yarın, yarınki gün

t. 174a/7, 192b/3, 193a/8, 198b/6, 200a/3

tansūḳāt < *Moğ.+Ar.* Nadir ve az bulunan şeyler

t. 140b/12, 170a/12, 170b/9

t. bile 161a/3, 168b/16

ṭanṭana < *Ar.* Tantana, gürültülü gösteriş

ṭ. bile (ṣadā-yı ṭ.) 165a/3

tanul- Tanınmak, bilinmek

t.-ġunça 158b/14

tap- Bulmak, kabul etmek, elde etmek

t.-ar 107b/8, 123b/9, 123b/17

t.-dı (nüfūẕ t.) 157b/5

t.-dı (vefāt t.) 137a/1

t.-dum (üç ṣaḥābe+ni t.) 114b/7

t.-tı (ārām t.) 126a/5

t.-tı (cezā+sın t.) 187a/3

t.-tı (hezīmet t.) 112b/5, 115b/16

t.-tı (iḫtiṣāṣ t.) 186a/6, 200a/1

t.-tı (imtidād t.) 160b/10

t.-tı (irtifāʿ t.) 164b/16

t.-tı (istīlā t.) 105b/8

t.-tı (istihkām t.) 140b/4

t.-tı (istīʿlā t.) 114a/4

t.-tı (kām t.) 126a/5

t.-tı (maḫlaṣ t.) 172b/9

t.-tı (ṣebt t.) 125b/2

t.-tı (sıḥḥat t.) 101b/16

t.-tı (şahādet t.) 120b/17, 145a/11

t.-tı (şikest t.) 123a/17

t.-tı (t. kām) 184a/15

t.-tı (t. ḳarār ü ṣebāt) 116a/17

t.-tı (t. rifʿat) 165a/10

t.-tı (tamm t.) 126a/6

t.-tı (teżāʿuf t.) 164a/13

t.-tı (vefāt t.) 106a/9

t.-tı (ẕikr t.) 139b/11, 186b/11

t.-tı (pīrāye t.) 165b/13

t.-tı (taḫfīf t.) 106a/17

t.+tılar (ḫalāṣlıḳ t.) 105b/1

t.+tılar (t. ... āzādlıḳ) 189a/12

t.+tılar (teraḳḳī ve istilā t.) 140b/6

t.-ġay (t. vebāl) 131b/12

t.-ġaylar (istīṣāl t.) 102a/7

t.-sa (raḥāt+ı t) 153b/3

t.-sa (t. iḳbāl-i tevekkül) 107b/8

t.-salar (yalġuz t.) 105b/12

t.-salar ér- (t. muḥtāc-ı nān) 114a/9

t.-ıp 181b/13

t.-ıp (āgāhlıġ t.) 124a/9, 139a/5, 172a/8, 197b/2

t.-ıp (aġır māl+ların t.) 180a/7

t.-ıp (cān-sitānlıġ t.) 184a/16

t.-ıp (ḫaber t.) 111a/14, 125b/15, 143a/9, 145b/3, 181a/10

t.-ıp (ḫālī t.) 102a/12

t.-ıp (hezīmet t.) 101a/8, 111b/11, 126a/9, 127a/8, 130b/8, 186b/7 198b/9

t.-ıp (ıṭlāḳ t.) 147a/14

t.-ıp (ıṭṭılāʿ t.) 144b/3, 162a/16

t.-ıp (iḫtiṣās t.) 164b/15

t.-ıp (iltihāb t.) 162b/15

t.-ıp (iltihāb ve işti'āl t.) 167a/4

t.-ıp (imdād ve isti'ānet t.) 190a/16

t.-ıp (imtidād t.) 152b/16

t.-ıp (intişār t.) 102a/15

t.-ıp (irtifāʿ t.) 171b/8

t.-ıp (istilā t.) 105a/10, 121a/4, 199a/13

t.-ıp (istiʿlā t.) 151a/17, 173b/16

t.-ıp (işti'āl t.) 163b/9

t.-ıp (iştidād t.) 135b/2, 152b/8

t.-ıp (ʿizzet ü kām-revālıḳ t.) 155a/13

t.-ıp (kām t.) 123b/9

t.-ıp (kām-rānlıġ t.) 184a/16

t.-ıp (ḳanat+ı t.) 148b/14

t.-ıp (ḳırḳ miŋ dinār zer t.) 106b/10

t.-ıp (ḳuvvet t.) 100b/16, 111b/4, 181a/12

t.-ıp (maḫlaṣ t.) 145a/16, 179b/10

t.-ıp (ne yārā t.) 148b/13

t.-ıp (necāt t.) 144b/12

t.-ıp (nüfūẕ t.) 183a/12

t.-ıp (rāh-ı necāt+ı t.) 148b/14

t.-ıp (resā+lar t.) 189b/3

t.-ıp (rüsūḫ t.) 147b/13

t.-ıp (şahādet t.) 181a/13, 193b/14

t.-ıp (şemme-i āgāhlıġ t.) 162a/15

t.-ıp (şeref-i iḫtisās t.) 161a/4

t.-ıp (şikest t.) 100b/10, 141a/16, 148b/4

t.-ıp (şikest-i kāmil t.) 196a/1

t.-ıp (şikest ve hezīmet t.) 146a/7

t.-ıp (t. encām) 135b/12

t.-ıp (t. iḳbāl ü devlet) 152a/2

t.-ıp (t. inʿām) 137b/6

t.-ıp (t. lezzet) 168a/8

t.-ıp (t. nuṣret) 176b/15

t.-ıp (t. zīb) 152a/4

t.-ıp (t. ... buʿd u ḳurb) 118b/9

t.-ıp (t. ... dest) 111b/13

t.-ıp (t. ... gāfilraḳ) 150b/5

t.-ıp (t. ... iḫtilāl) 191a/12, 193a/14

t.-ıp (t. ... merātib) 137b/7

t.-ıp (t. ... sebük-tāzlıġ) 162a/4

t.-ıp (t. ... ṣübūt) 120a/13

t.-ıp (t. ... şikest) 159b/10

t.-ıp (t. ... tesviye) 186a/8

t.-ıp (taġyīr t.) 139b/10

t.-ıp (taḫfīf t.) 135b/6, 152b/9

t.-ıp (taġayyür t.) 119b/5, 171b/15

t.-ıp (tasmīm t.) 188b/16

t.-ıp (tekrār t.) 107b/3

t.-ıp (teskīn t.) 116a/7

t.-ıp (vefāt t.) 165a/13

t.-ıp (vuḳūʿ t.) 108a/1, 132a/3

t.-ıp (yol t.) 115a/5

t.-ıp (ẓafer t.) 180b/13

t.-ıp+dur (t. ... inḥiṭāṭ) 144a/9

t.-ıp ér- (t. ... inḳıżā) 150b/2

t.-ıp dur- (bu tāʿrīḫ+ni t.) 189a/15

t.-ıp dur- (iki tārīḫ t.) 139a/12

t.-ıp dur- (irtifāʿ t.) 160a/11

t.-ıp dur- (iştihār t.) 120b/10

t.-ıp dur- (ʿizz-i ıṣdār t.) 169b/11

t.-ıp dur- (necāt t.) 120b/15

t.-ıp dur- (taḫṣīṣ t.) 118a/16

t.-ıp dur- (tāʿrīḫ+in ... t.) 150a/8

t.-ıp dur-ur ér- (anıŋ tā'rīḫ+in ... t.) 143a/1

t.-ıp dur-ur ér- (maḫlāṣ t.) 161a/14

t.-ıp dur-ur ér- (ẕikr t.) 157b/16

t.-ġaç 190b/15

t.-ġanda (şikest t.) 113a/10, 127b/5

t.-ġan (t. kişi+ge) 106a/14

t.-ġandın soŋ 165a/12, 118b/3

t.-ġandın soŋra (ferāġ t.) 131b/14, 135b/1, 165a/14, 200a/7

t.-ġandın soŋra (ferāġatlik t.) 152b/14

t.-ġandın soŋra (inḳıżā t.) 165a/12

t.-ġanım 114b/1

t.-ġanıŋ (vefāt t.) 134a/12

t.-ar (t. çaġ) 113a/1

t.-a al-may 154a/10, 178b/11

t.-a al-mas dur-ur ér- 190b/5

t.-a başla-dı 101b/8

t.-mas dék (teskīn t.) 116a/3

t.-masdın burun 156b/16

t.-masa (ẓafer t.) 186a/13

t.-madı (nefʿ t.) 152b/15

t.-may (ḥuṣūl t.) 106b/1

t.-may (kişi t.) 180a/15

t.-may (t. ... nigāh) 191a/10

t.-may (vuḳūʿ t.) 179b/3

t.-mayın 154b/4

tapıl- Bulunmak, olmak

t.-ur ér- (üç kişi tort kişi t.) 105b/7

t.-ıp érdi kim (tā'rīḫ mundaḳ t.) 153a/3

t.-ġanlarnı 156a/15

t.-madı 106a/4

t.-madı (ekşer vaḳāyi+niŋ tā'riḫ+i t.) 156a/17

t.-madı (eşer+i t.) 160b/12

t.-maġusı dur- 186a/14

t.-mayın 106a/16

tapmaḳ(ġ) Bulma, kabul etme, elde etme

t. (behre t.) 112b/2

t. (necāt t.) 111a/16

t.+(ġ)ı (t. ... bahar) 157a/6

t.+(ḳ)ı 155a/8

tapşur- Ulaştırmak, teslim etmek

t.-ur-miz 110a/11, 149a/10, 161b/14

t.-dım 112a/12

t.-dum 111b/5

t.-dı 171a/3

t.-salar 166b/14

t.-up 108a/16, 112a/6, 124b/11, 138a/7, 160b/17, 180b/10

t.-up dur- 108a/11, 114b/11, 123a/5, 136b/11, 170b/9

tapşurul- Başvurulan, teslim edilen

t.-ġan 186b/10

tār < *Far.* Saz

t.+ın 161b/8

tār ü mār < *Far.* Karmakarışık, dağınık, perişan

t. eyle- 160b/7

ṭarab < *Ar.* Sevinçlik, şenlik, sevinçten gelen çoşkunluk

ṭ. 114a/2, 154b/7, 155a/12

ṭ. (zamān-ı ṭ.) 150a/12

ṭarab-efzā < *Ar.+F.* Ferahlığı ve neşeyi artıran

ṭ.+sı (muṭrib-i ṭ.) 122a/1

ṭarab-nāk < *Ar.+F.* Sevinçli, coşkun

ṭ. ol- 162a/3

tārāc < *Far.* Yağma, çapul, talan, yağma etme, talanlama

t. 109a/8, 160b/6

t.bile (telāṭum-ı tāḫt u t.) 197b/16

t. ḳıl- 109b/11, 120b/5, 160b/4, 166b/5

t. ḳıl- (ḳatl u t.) 175b/6

t.+ġa 160b/2

ṭaraf < *Ar.* Yan, yön, taraf

ṭ. 158b/1, 158b/6, 187b/10

ṭ. (her ṭ.) 126b/15, 130a/15, 150b/13, 186a/8

ṭ.+da 126b/14, 195a/5

ṭ.+dın (béş t.) 170a/9

ṭ.+dın (bir t.) 123a/15, 138b/15

ṭ.+dın (bu t.) 115b/5

ṭ.+dın (her t.) 100b/7, 102a/15, 111a/9, 150a/16, 178a/11

ṭ.+dın (iki t.) 129b/15

ṭ.+dın (ikki t.) 186a/9, 193a/11

ṭ.+dın (tort t.) 194a/15

ṭ.+ġa dur- (bir ṭ.) 183a/9

ṭ.+ġa dur- (bu ṭ.) 130b/15

ṭ.+ını tut- (inaḳ+nıŋ t.) 107b/2

ṭ.+ın (ġarbī ṭ.) 194a/12

ṭ.+ın tut-up dur- (alar+nıŋ ṭ.) 107b/1

ṭ.+ıġa 119b/3, 123b/1, 137b/11, 164a/4, 182b/1, 186a/6

ṭ.+ıġa (Aḳ-Köl ṭ.) 175a/17

ṭ.+ıġa (Hezāresb t.) 103a/6

ṭ.+ıġa (Ḫıvaḳ t.) 109a/16

ṭ.+ıġa Manḳışlaḳ ṭ.) 101b/10

ṭ.+ıġa (Tuzlaḳ t.) 127a/12

ṭ.+ıġa (Vezīr+niŋ t.) 123a/9

ṭ.+ıda (ġarbī cenūb+ı ṭ.) 169b/12

ṭ.+ıda (her ṭ.) 127b/17

ṭ.+ıda (iki ṭ.) 131a/10

ṭ.+ıdın 120b/17, 124b/7

ṭ.+ıdın (Emīr Danyal t.) 104a/10

ṭ.+ıdın (Ḫˇāce-éli t.) 168b/13

ṭ.+dın (Yomut t.) 174b/12

ṭ.+larda (ol ṭ.) 177b/16

ṭ.-ı Mevr 160a/16

ṭarāiḳ < *Ar.* Tarikatler, meslekler

ṭ. 171b/16

tārek < *Ar.* Tepe, başın tepesi

t. 127a/7, 164b/16, 188b/7, 199b/6

ṭarḥ < *Ar.* Plan, tasarım, proje

ṭ. 188a/1, 188a/4, 188a/9

ṭ.+ıġa 121b/5

ṭārī < *Ar.* Aniden çıkan, birden bire görünen

ṭ. bol- 152b/7

ṭ. bol-up ér- 180a/17

ta'rīf < *Ar.* Etrafıyla anlatma, anlatılma; etrafıyla bildirme,

t.+din 152b/12, 188a/14

t.+i 150a/9

t.+ide 152b/11, 188a/16

tā'rīḫ < *Ar.* Tarih

t. 139a/12, 139a/13, 143a/1, 153a/2, 153a/3, 153a/3, 156a/13, 159b/4, 165a/8, 189a/15, 189b/6, 189b/7, 189b/7

t.+ni 165a/8, 189a/15

t.+de 108a/13

t.+i 156a/16, 165b/17

t.+ini 189b/5

t.+in 143a/1, 150a/8, 165a/11

t.-i Celālī 189a/6

t.-i Hicrī 189a/4

t.-i ḳadīm-i Yez(d)-i Cürdiyye 189a/8

t.-i Ḳıptıyye 189a/7

t.-i Rūmī 189a/6

ṭarīḳ < *Ar.* Yol

ṭ.+ı bile 145b/15

ṭ.+ın 189b/2

ṭ.+ıġa 115a/12, 135b/15, 182a/12

ṭ.+ıda 125a/5, 192a/3

ṭ.+ıdın 138b/6

ṭarīḳa < *Ar.* Yol

ṭ. 137a/7, 158a/17, 169a/2

ṭ.+da (bu ṭ.) 114b/11, 135b/10, 145a/13, 158b/10, 167b/1, 193b/12, 198b/5

ṭ.+sı bile 107a/13, 107b/13, 109a/7, 124a/15, 129a/3, 145a/6, 149a/4, 166b/5, 192b/7, 193a/12

ṭ.+sıda 133a/16

ṭ.-ı gürīz (ṭ.+ni) *Kaçış yolu* 193b/7

ṭarīḳat < *Ar.* Allah'a ulaşmak arzusuyla tutulan yol

ṭ. (sālik-i mesālik-i ṭ.) 191b/6

tarḳa- Dağılmak, perişan olmak

t.-dı 102b/14

t.-p 102b/14

t.-p dur-ur ér- 123a/8

tarḳat- Dağıttırmak

t.-ıp 137b/1

tart- Çekmek

t.-tı kim 168a/11

t.-dılar 181a/12

t.-ġay 175b/6

t.-ıp 101a/1, 106a/6, 111b/16, 117a/17, 120b/1, 144a/14, 148a/12, 167b/11, 169b/7, 172b/12, 185b/11, 186a/9

t.-ıban 111a/9, 113a/1

t.-ġusı dur-ur ér- 196a/10

tār ü mār < *Far.* Karmakarışık, dağınık, perişan

t. eyle- 119a/16

tasalluṭ < *Ar.* Musallat olma, sataşma, başına ekşime

t. (t. resm+i bile) 117b/6, 138b/10

t. bile (taġallüb ve t.) 178a/17

t.+ıdın (vehm-i t.) 197b/5

tasalluṭāt < *Ar.* Musallat olmalar, sataşmalar

t. (t. resm+i bile) 171a/14

taṣallüb < *Ar.* Katılaşma, sertleşme, sağlamlaşma

t.+de (tehevvür ve t.) 172b/15, 184b/8

taṣarruf < Ar. Sahip olma, idare ile kullanma, tutum, ekonomi

t.+ıġa 120a/5, 130a/13, 177b/10

t.+ıġa (dest-i t.) 166a/11

t.+ıġa (ḳabża-ı t.) 117a/14, 128a/17, 132b/4, 139b/14

t.+ıdaġı 186b/14

taṣavvuf < *Ar.* Sofulaşma, gönlünü Allah sevgisine bağlama

t. (ehl-i t.) 140a/14

t. bile (ehl-i t.) 108a/10

taṣḥīḥ < *Ar.* yanlışı doğrultma, düzeltme

t. ḳıl- 156a/16

t. (eyle-düm t.-i bisyār) 125b/4

tāsi‘ < *Ar.* Dokuzuncu

t.+i (bend-i t.) 155a/17

taṣmīm < *Ar.* Tasarlama, niyetlenme

t. tap- 188b/16

taṣnīf < *Ar.* Sınıflama, bölümleme, eser ve kitap haline getirme

t.+idin 156b/10

taṣrīḥ < *Ar.* Açıktan açığa bildirme, belirtme

t.+i 197a/15

taṣvīr < *Ar.* Resmini yapma, resim, figur, portre, yazıyla tarif etme

t.+i 140b/3

taş Taş

t. 142b/12, 154b/14, 163b/2, 178a/14, 188a/6

t.+nıŋ 142b/7

t.+ı 155a/5

t.+ın 153b/5

t.+lar 184a/2

taşḳarı Dışarı

t. 120b/3, 122a/12, 136a/13

t.+ıġa 129b/7

t. (çıḳ-ġalı t.) 148b/13

t. çıḳ-a al- 100b/17

t. (çıḳ-ma t.) 115b/8

taşla- Taşlamak; dışarı çıkarmak

t.-dılar 142b/11

t.-p 101a/5, 104b/8, 120a/4, 124b/17, 129b/7, 143a/13, 145b/2, 150b/14, 184a/11, 194b/4, 195a/12

taṭbīḳ < *Ar.* Uydurma, uygulama

t. 156a/16

ṭā'ūn < *Ar.* Veba

ṭ. 105a/15

tavassuṭ < *Ar.* Aracılık, ara bulma

t.+ı bile 192b/15

tavaṭṭun < *Ar.* Yerleşme, yurt tutma, yurtlanma

t. 187b/1

t. ḳıl- 187b/5

ṭavāyif < *Ar.ṭavā'if* Tayfalar, güruhlar, bölükler

ṭ. 129a/4, 152a/17, 159a/10

ṭ.+idin (Manḳıt+nıŋ t.) 151b/9

ṭ.+idin (Terākime t.) 129a/3, 185b/16

ṭ.+iġa (Teke t.) 110b/9, 166a/8

ṭ.+iġa (Yomutiyye t.) 110b/9

ta'vīḳ < *Ar.* Oyalandırma, geciktirme, geciktirilme

t. (te'ḫīr ve t.) 156a/17, 161b/4

ṭaviyyet < *Ar.* Gönülde gizli olan kasid, niyet

ṭ. bile (ṣafā-yı ṭ.) 107b/16

tavṣīf < *Ar.* Vasıflandırma, niteleme

t.+din 188a/14

t.+i bile 150a/9

tavuşḳan yılı Tavşan yılı

t. 115a/4, 132b/11, 141b/1, 157b/13

tavżīḥ < *Ar.* Açıklama, açık anlatma, aydınlatma

t.+i (t. ol dur-ur kim) 178a/9, 194b/14

tayaḳ Dayak, sopa, dövme

t. bile 142b/16

ṭāyife < *Ar. ṭā'ife* Topluluk, zümre

ṭ. 166b/2, 175b/6, 176b/4

ṭ. (ikki ṭ.) 131a/6

ṭ.+din (hīç ṭ.) 186a/14

ṭ.+siniŋ (Yomut ṭ.) 174b/14

ṭ.+sidin (Ḳaraca ṭ.) 162b/9

ta‘yīn < *Ar.* Ayırma, belli etme, bir memuriyete koyma

t. bol- 109b/6

t. ḳıl- 103a/7, 110a/13, 113a/5, 120b/2, 128b/10, 132a/10, 167a/7, 168a/16, 169b/14, 174a/2, 180b/1, 181b/17, 190a/11, 191a/16, 192b/2, 194a/6, 194b/3

t. ḳıl-ıp dur-ur ér- 173a/10, 173b/7

t. ét- 134a/11, 167b/12, 170b/15

t. ét-ip ér- 104a/13

ṭāyīr < *Ar.ṭā’ir* Uçan, uçucu; kuş

ṭ. (ṭ.-i rūḥ+ın) 172a/15

ṭayy < *Ar.* Dürüp bükme, sarma, atlama

ṭ.-ı merāḥil ḳıl- *Bir mekandan başka bir mekana geçmek* 143b/13

ṭayyibe < *Ar.* İyi, güzel, hoş; Hz. Muhammedin annesi Amineye verdiği ad

ṭ.+din (ervāḥ-ı ṭ.) 190a/16

tāz < *Far.* Koşma, koşuş

t. ḳıl- (tāḫt u t.) 169b/1

t. ét- (tāḫt u t.) 123a/10, 123b/6

tażarru‘ < *Ar.* Kendini alçaltarak yalvarma

t. 167b/6

t. (zār-ı t.) 174b/7

t. ḳıl- 110b/5

tażarru‘-senclik < *Ar.+Far.+T.* Kendi alçalışını tartma; kendini alçaltma değeri

t. bile 101b/9

tāze < *Far.* Taze, körpe, genç

t.(mā‘ānī-i t.) 121b/17

tāzende < *Far.* Koşucu

t.+si 166a/6

ta‘ẕīb < *Ar.* Eziyet etme, üzme

t. 107a/10

ta‘ẓīm < *Ar.* Büyüklenme, ululama, büyük sayma, saygı gösterme, ikram etme

t. 106b/5, 107a/16, 116b/7, 124a/2, 134a/1, 142a/15, 146b/1, 152a/8, 188b/11

t.+ide 134b/6

tāzī-nijād < *Far.* Arap soylu, Arap soyundan

t. at *Arap atı* 122b/3

ta‘ziye < *Ar.* Başsağlığı dileme → **ta‘ziyet**

t.+sidin 165a/13

ta‘ziyet < *Ar.* Başsağlığı dileme → **ta‘ziye**

t.+i 166b/11

te‘addī < *Ar.* Düşmanlık, ara açılma

t.+si 105a/11

te‘ākub < *Ar.* Birbiri arkasından gitme, takip

t. 182b/15

t. ḳıl- 112b/1, 112b/6, 113a/6, 115b/16, 123a/11, 127a/9, 127a/17, 179b/6, 183a/5, 185b/5, 193b/9, 195b/13

t. ét- 112b/15

t.+dın 187a/1

te‘ālā < *Ar.* “Yüksek olsun!” anlamında olan ve Allah adıyla birlikte kullanılan sıfat

t. (edāmallāhü t.) 198a/11

t. (inşā’allāhü t.) 124b/3, 156a/5, 172b/10

t. (keḳavlehü t.) 111b/11

t. (şeyyedallāhu t.) 147a/17

t. (Teŋri t.) 111a/16, 136b/6, 144b/10

t.+nıŋ (ḫudā-yı t.) 111b/7

t.+nıŋ (Teŋri t.) 178b/4

tebāh < *Far.* Batıl; bozuk, çürük

t. 189b/3

tebārek < *Ar.* "Mübarek etsin!"

t. 110a/3

ṭabāyi' < *Ar.* Huylar, tabiatlar

ṭ. 113b/16

tebcīl < *Ar.* Ululama, ağırlama

t. 134b/7

t.+ide 124a/2

t.+iġa 107a/16

teber < *Far.* Balta

t. 129b/17, 184b/2

ṭ.+in 184a/6

teber-dārlıḳ < *Far.+T.* Teberli, baltacılık, baltalı olan

t. 184a/7

teblīġ < *Ar.* Yetiştirme, götürme, taşıma

t. 191b/10

tebyīn < *Ar.* Meydana çıkarma, açıktan açığa anlatma

t.+i 161a/11

tecāvüz < *Ar.* Tecavüz, başkasının hakkına dokunma

t. ḳıl- 135b/15, 171b/11

t. ét- 139b/10

tecdīd < *Ar.* Yenileme

t.-i ṭahāret ḳıl- *Abdest tazelemek* 110b/3

tecdīden < *Ar.* Yenileyerek

t.+den 157b/3

tecemmül < *Ar.* Gösteriş; süs

t. (āṣār- t.) 107b/8

tecessüs < *Ar.* Yoklama, bir şeyin iç yüzünü araştırma

t. 190b/4

t. ḳıl- (tereddüd ve t.) 106a/4

techīz < *Ar.* Donatma, donatım

t. 165a/13

tedbīr < *Ar.* tedbir, önlem

t. 116a/5, 148b/1, 181b/2

t. bile 145b/16

t. (bol-ġay t.) 148b/2

t. ét- 145b/1

t.+de (ṣavāb-ı t.) 134b/10

t.+din 148b/14

t.+i bile 118a/11, 121a/9, 126b/17, 149a/6

tedfīn < *Ar.* Defnetme, gömme

t. 165a/13

t.+idin 137a/17

te'dīb < *Ar.* Edeplendirme, terbiye etme

t. 137b/16, 140b/9, 152a/12, 169a/15, 172b/12

t. (ḳıl-ıp ... t.) 152a/5

t.+i üçün 121b/14, 166a/3, 189b/13

te'ennī < *Ar.* Yavaş gitme, yavaşlık

t. bile (miḳrāż-ı t.) 163a/13

te'essüf < *Ar.* Eseflenme, kederlenme, acıma

t. 103a/8

tefaḥḥuṣ < *Ar.* İnceden inceye araştırma

t. ḳıl- 106a/6, 196a/4

t. ḳıl-ur ér- 134b/9

tefāḫür < *Ar.* Övünme, övünç

t. (eyle-p t.) 165a/5

tefaḳḳud < *Ar.* Arayıp sorma, arayıp sorulma

t.+dın soŋra 104a/8

tef-āmīz < *Far.* Sıcaklık karışmış

t. 101a/2

tefāvüt < *Ar.* İki şey arasındaki fark

t. 169b/2

teferruḳ < *Ar.* Ayrılma, dağılma

t.+a bol- 194b/1

teferrüc < *Ar.* Açılma, ferahlama, gezinti

t.+i 158a/13

teferrüs < *Ar.* Sezme, anlar gibi olma

t. ḳıl- 164a/15, 174b/15, 102b/9

tefeʿülen < *Ar.* İyiye yorarak

t. 165b/16

tefeyyüżāt < *Ar.* Feyiz bulmalar, yükselmeler

t. 152a/15

tefriḳa < *Ar.* Ayrılma, ayrılık, bozuşma

t. yet- 118a/12

t. yétkür- 119b/15

tefvīż < *Ar.* Sipariş etme, dağıtım

t. ḳıl- 111b/17, 113a/14, 130b/3, 140a/6, 143b/7, 149b/5, 196a/14

t. ét- 142a/10, 194a/11

teġammedallāhu biġufrānihi < *Ar.* Allah (onu) mağrifetiyle sarıp örtsün

t. 151b/16, 156a/10, 187b/9, 197a/5

t.+niŋ 157b/10

teġayyür < *Ar.* Değişme, başkalaşma

t. tap- 119b/5

teḫallüf < *Ar.* Uygunsuzluk, muhaliflik

t. körgüzüp dur- 129a/7

tehdīd < *Ar.* Birinin gözünü korkutma, gözü korkutulma, göz dağı

t. 169a/10, 191b/12

t.+i üçün 152a/12

tehettük < *Ar.* Rezillik, utanmazlık

t. 137b/15

tehevvür < *Ar.* Korkusuzluk, cesurluk

t. 145a/4, 172b/15, 184a/8, 184b/8, 189b/2

tehevvür-nişān < *Ar.+Far.* Cesaret nişanı, cesur

t. 195a/7

te'ḫīr < *Ar.* Sonraya bırakma, geciktirme

t. 156a/17, 161b/4

tehiyye < *Ar.* Hazırlık, hazırlama

t. 106b/10, 190a/9

t.+si üçün 172a/6

t.+sin 179a/5

t.+siġa 103a/12, 108a/12, 110a/12, 152b/6, 159a/7

tehniyet < *Ar.* Tebrik etme, "Hoş geldin!" deme

t. 189b/6

t.+i 166b/12

t.+ide 189a/13

tehniyet-gūy < *Ar.+Far.* Tebrike eden, “Hoş geldin!” diyen

t. 165a/7

tek < *Far.* Koşma, koşu

t. ü pū(y) (eyle-p t.) *Koşuşturma* 160b/5, 118b/1

t. ü pūy (ḳıl-ıp ... t.) 185b/10

teḳābül < *Ar.* Karşı karşıya olma, karşılık

t.+iġa 162a/17

t.+ide 191a/6

t.+idin 183b/8

tekāver < *Far.* Koşucu, seğirtici, yorga

t. 182a/6

teḳāżā < *Ar.* Rica, dilek; talep

t. 151b/1

t.+sı 158a/5, 168b/10

tekfīn < *Ar.* Kefene sarma, kefenleme

t. 137a/17, 165a/13

teklīf < *Ar.* Teklif, öneri

t. ḳıl- 164b/5

tekmīl < *Ar.* Kemale erdirme, bitirme, tamamlama

t. bér- 141b/10

t.+iġa 140b/17

tekrār < *Ar.* Tekrar

t. ét- 142b/14

t. tap- 107b/3

tekrīm < *Ar.* Saygı gösterme, ululama

t. 116b/7, 146b/1, 152a/8

t. bile (taʿẓīm ve t.) 142a/16

t.+iġa 106b/5

t.+ide (tebcīl ve t.) 134b/7

telāḳī < *Ar.* Birbirine karşı gelip buluşma, karşılaşma

t.-i ferīḳayn (t. vāḳıʿ bol-) *İki askeri gücün karşılaşması* 102a/3, 119a/13, 126b/6, 145a/3

telāş < *Ar.* Telaş, acele davranış

t. (bol-up ... t.) 126b/16

t. (ḳıl-maḳ t.)181a/2

t. (ḳıl-urlar é-di ... t.) 114a/9

telāṭum < *Ar.* Çalkantı, dalgalanma

t. 197b/16

t. ur- 191a/10

telbīs < *Ar.* Hilebazlık, düzenbazlık

t. 139b/13, 140a/13, 140b/13, 141a/3

t.+din 109a/2

telef < *Ar.* Yok etme, öldürme

t. bol- 196b/4

telḫ < *Far.* Acı

t. é- 114a/15

te'līf < *Ar.* Kitap yazma, eser yazma

t. 156a/17, 157a/4, 157b/5

t.+i 157a/1

t.+idin 156a/2, 156b/10

tell < *Ar.* Tepe

t.+iniŋ (Aḳ-Sarāy t.) 177a/7

temāmāt < *Ar.* Hepsi, tümü

t. 196b/15

temāşā < *Far.* Bakıp seyretme, gezme

t. 150a/15, 180b/12

t.+ġa 158a/15

t.+sı 158a/13

temāşā-bīn < *Far.* Seyirci, tanık

t.+lerdin 120b/11

temeddüḥ < *Ar.* Böbürlenme, kendini övme

t. 189b/6

temekkün < *Ar.* Mekanlanma, yer tutma, yerleşme

t. ḳıl- 162b/4

t. ḳıl- 137a/10

temennā < *Ar.* Dilek, istek, arzu

t.+sınıŋ 181a/8

temerrüd < *Ar.* Dikbaşlılık, inat, direnme

t. 102a/13, 118a/8, 119b/2, 120a/1, 139a/2, 142a/12

temerrüd-kīşlik < *Ar.+Far.+T.* Dikbaşlılık

t. 191b/14

temessük < *Ar.* Tutunma, sarılma

t. ur- (dest-i t.) 169a/8

temhīd < *Ar.* Düzenleme, yayma

t. 104a/8, 137b/3, 137b/5, 141b/12, 161a/15, 163a/14, 167b/17

t.+i bile 172a/5

t.+iġa 129a/5

temkīn < *Ar.* Ağırbaşlılık, ihtiyat, tedbir

t. 162b/4, 183b/10, 183b/14

t. (kūh-ı t.) 162b/3

t. (sūhān-ı t.) 163a/12

temṯīl < *Ar.* Örnek (söz, hikâye vb.)

t. 111b/14, 114b/4

ten < *Far.* Ten, beden

t.+ni (t. tofraḳ+ġa) 111b/6, 112a/12

t.+i 154a/8, 154a/15

t.+ige(y) 154a/9

tenāvül < *Ar.* Alıp yeme, alınıp yenilme

t. ḳıl- 105b/12

tenbīh < *Ar.* Uyarı, uyarma; cezalandırma

t.-i ʿazīm *İyice uyarma (ders verme)* 161b/3

t.-i ʿazīm (t. bér-) 177a/12

t.-i belīġ (t. bile) *Sıkı ceza* 165b/9

t.-i belīġ (t. bér-) 174a/13

tene < *Far.* Gövde, beden

t.+ lerdin 185a/17

tenezzül < *Ar.* İnme, düşme

t. 101b/8

teng < *Far.* Dar

t. (eyle-ben ... t.) 168a/3

teng-dest < *Far.* Yoksul, eli darda

t. 125a/8

tengnā(y) < *Far.* Dar yer, dar mekan

t. 124a/10, 126a/2

t.+ıġa (muḥāṣara t.) 166a/4

t.-yı muḥāṣara (t. bile) 189b/14

t.-yı muḥāṣara (t.+ġa) 193b/17, 148b/15

tenhā < *Far.* Yalnız, tek başına

t. 136b/16

tenḳīṣ < *Ar.* Azaltma, kısma, indirme

t. 153b/8

tenḳīṣlıḳ < *Ar.+T.* Azaltma, kısma, indirme

t. 196a/10

tenḳīş < *Ar.* Nakşetme, nakışlama, işleme

t.+iġa 188a/12

tennūr < *Ar.* Fırın, tandır

t. 101a/4

Teŋri Tanrı

T. 184b/17

T. (T. teʿālā) 111a/16, 144b/10

T. (T. teʿālā+nıŋ) 178b/4

T. (T. tebāreke) 110a/3

T.+ġa şükr eyle- 154a/12

T.+din 108b/2

T. raḥmet+iġa vāṣıl bol- *Ölmek* 101b/16

T. teʿālā raḥmet+i civār+ıġa vāṣıl bolup dur- *Ölmek* 136b/6

ter < *Far.* Yaş, ıslak, rütubetli, ıslak göz

t. (sünbül-i t.) 168b/2

terakḳī < *Ar.* Yukarı kalkma, ilerleme

t. 140b/6

terāne-sāz < *Far.* Öten, şakıyan, ötücü

t.+ı 138a/9

terbiyet < *Far.* Eğitim, görgü, tebiye

t. 171b/7

tercīḥ < *Ar.* Üstün tutma, daha çok beğenme

t. 107b/2

tereddüd < *Ar.* Tereddüt, kararsızlık

t. 106a/4, 190b/4

t. ḳıl- 120a/13, 156a/15, 160b/11

t. ur- (ḳadem-i t.) 166a/12

tereddüd-kār < *Ar.+Far* Tereddüt eden, karasız

t. (eylemek t.) 144a/15

terennüm < *Ar.* Yavaş ve güzel bir sesle şarkı söyleme

t.+i bile 168a/1

tereşşuḥāt < *Ar.* Sızıntı, yağmur

t.-ı siḥāb-ı refāhiyet (t. bile) 152a/15

terġīb < *Ar.* Arzu ettirme, isteklendirme

t. 111a/15, 111b/15, 141b/12, 160a/3, 163b/6

t.+iniŋ (irāde t.) 190a/10

terk < *Ar.* Terk, vazgeçme

t. bol- 157a/1

t. ḳıl- 134b/16

t. +in 134b/16

t.-i cihān (ḳıl-ıp t.) *Ölüm* 154b/17

terkīb-i bend < *Ar.+Far* terkīb-i bend (nazım şekli)

t. 153a/14

t. ṣanʿat+ıda 153a/14

tertīb < *Ar.* tertip etme, hazırlama, düzene koyma, tertip, sıra, düzen

t. 125a/10, 138a/17

t. ḳıl- (tertīb ḳ.) 106b/10

t. bér- 103b/6, 118a/17, 137b/4, 152b/10, 153a/2

t. bér-ip dur- 167b/15, 188a/14

tervīc < *Ar.* yaygınlaştırma, değer ve itibarını artırma

t.+iġa 136a/10

teṣḫīr < *Ar.* Zapt ve istila etme, ele geçirme, elde etme

t. ḳıl- 154a/2

t.+i üçün 108b/7, 199a/6

t.+iniŋ 190a/8, 193a/2, 197a/10

t.+iġa 166a/7

te'ṯīr < *Ar.* Tesir, etki

t. (ḳıl-mas t.) 148b/1

t.+i 140b/4, 193a/14

teskīn < *Ar.* Sakin kılma, yatıştırma, yatıştırılma

t. bér- 141b/5, 199a/15

t. tap- 116a/3, 116a/7

teslīm < *Ar.* Teslim; boyun eğme

t. 142a/15

t. ḳıl- (cān t.) *Ölmek* 142b/6

tesviye < *Ar.* Beraber etme, düz etme, düzleme

t. 181b/16, 186a/8

t.+siġa 186a/7

t.+sidin soŋra 199a/8

teşbīh < *Ar.* Teşbih, benzetme

t. ol- 168b/2

teşeddüd < *Ar.* Şiddetlenme, keskinleşme

t., 140a/12

t. bile 174b/15

teşne < *Far.* Susamış

t.-raḳ dur- 114b/9

teşne-leb < *Far.* Dudağı kurumuş, çok susamış, susuz, yanık

t. dur-ur ér- 195a/2

teşnelik < *Ar.+T.* Susamışlık

t.+niŋ 114b/7

teşrīf < *Ar.* Teşrif, şereflendirme

t. élt- 146b/5

t. kéltür- 104a/2

t.+i bile 113a/14

t.-i ḥużūr (t.+ ı bile) 149a/16

t.-i ḥużūr-ı arzānī ḳıl- 182b/12

teşrīfāt < *Ar.* Protokol kuralları

t. 188b/2, 192b/5

teşrīn < *Ar.* Eskiden yılın onuncu ve on birinci aylarına verilen ortak ad

t.-i ṣānī (t.+niŋ) *Kasim Ayı* 189a/7

teṭāvül < *Ar.* Uzanma; zulüm

t. uzat- (dest-i t.) 165b/8

t.+in 171a/16

t.+din (ṭarāyiḳ-i t.) 171b/16

tevābi‘at < *Ar.* Merkeze bağlı bölgeler, civar yerler

t.+dın 132a/13

t.+ınıŋ (Ḫān-ḳāh t.) 196a/14

t.+ınıŋ (Ḫıvaḳ t.) 149b/6

t.+ıdın (Gürlen t.) 178b/6

t.+ıdın (Ḫˇāce-éli t.) 166a/16

tevābi‘ < *Ar.* Maiyette bulunanlar, uşaklar

t.+i dur-173b/3

t.+i bile 109b/4, 148a/1

tevaḳḳuf < *Ar.* Durma, eğlenme, bekleme

t. 167a/11

t. ḳıl- 102b/6, 110a/10, 118b/17, 143b/12, 143b/15, 176a/14, 176b/17, 180a/6, 192a/5, 196b/11

t. ḳıl-a al- 112b/10

t. körgüz- 187a/10

t.+da (eyyām-ı t.) 167b/9, 177b/14

t.+ıda 141b/8

tevārīḫ < *Ar.* Tarihler

t. 153a/1

t. (aṣḥāb-ı siyer ve t.) 118a/12

t.+de (baʿżı t.) 168b/8

t. bit- 189a/13

tevāżu‘ < *Ar.* Alçakgönüllülük gösterme

t. 136a/14

t. ḳıl- 136a/8

t.+da 152a/5

tevbe < *Ar.* Tövbe

t. ḳıl- 124a/16

tevbīḫ < *Ar.* Tekdir, azarlama

t. 107b/13, 191b/15

teveccüh < *Ar.* Çevrilme, yönelme, bir yere doğru hareket etme

t. ét- 121b/16

t.-i ḫāṭır (t.+ını) *Zihinden gelen düşünce, fikir* 164b/6

t.-i ḫāṭır (t.+ın) 175b/16, 187a/7

t.+in 137b/11

tevekkül < *Ar.* İşi Allah'a bırakma, kadere razı olma

t. 106b/1, 107b/6, 107b/7, 107b/8, 107b/9, 111b/8, 159a/6, 189b/2

t. ḳıl- 111a/17

t.+din 182a/1

t.+din (t. ʿayān+dur) 107b/7

t.+din (t. ḳavī+dür) 107b/7

tevessül < *Ar.* Sarılma

t. körgüz- 197b/5

tevfīḳ < *Ar.* Uygunluk; Tanrı'nın yardımına nail olma

t. 157a/15

t.+i bile 189a/12

tevfīḳāt < *Ar.* Allah'ın yardımına kavuşmalar

t. 106b/2, 136a/5

tevḳīr < *Ar.* Güzel karşılama, ağırlama, ululama

t. 134b/6

t.+iġa 134a/1

tevliyyet < *Ar. tevliyet* Mütevellilik

t.+in 169a/1

tevsen < *Far.* Başı sert at

t. 168a/12

t.+i dék (köŋül t.) 168a/11

t.+in (cür'et t.) 184b/9

te'yīd < *Ar.* Kuvvetlendirme, sağlamlaştırma, doğrulama

t.+idin (ḥaḳ t.) 131b/9

t.+iġa (Teŋri teʿālā t.) 111a/16

t.-i Yezdānī *Tanrının doğruladığı (tecelliler)* 186b/12

t.-i ilāhī (t. bile) 189b/13

teʾyīdāt < *Ar.* Kuvvetlendirmeler, sağlamlaştırmalar

t.-ı ilāhī 106b/2

t.-ı rabbānī 136a/5

t. -ı ruḥānī (t. bile) 168b/12

teżāʿuf < *Ar.* Katlanmak, iki kat olma

t. tap- 164a/13

tezāyüd < *Ar.* Sıkışma, çoğalma, artma

t. 164a/13

teẕkār < *Ar.* Hatırlama, anma, anılma

t.+ı 156b/15, 134a/13

t.+ıdın 156b/2

teẕkire < *Ar.* Pusula, kısa not; açıklama

t. 151b/13, 156b/11, 198b/10

tezvīr < *Ar.* Yalan dolan, ara bozmak

t. 140b/3

t. ara 141a/3

t.+iġa 140a/17

tég Değmek, ulaşmak

t.-ip (ḳażā oḳ+ı t.) 128b/15

t.-ip (oḳ t.) 123a/15

t.-ip (ot t.) 131b/10

t.-ip (çeriginiŋ sāḳasıġa t.) 174a/12

t.-ip (multuḳ oḳı t.) 142b/6

t.-ip (tüfeŋ oḳı t.) 120b/17

t.-ip (yaġaç baş+ıġa t.) 142b/16

t.-gen (t. ḫaber+in) 196a/15

témür Demir

t. dék 101a/3

t. içre (kök t.) 126b/9

téngiz Deniz

t. 160a/16

tépre- Harekete geçmek, yola çıkma

t.-di 174b/5, 195a/15

t.-p 174a/13, 178a/2, 197b/8

tépret- Harekete geçirmek

t.-mediler 183b/10

téve Deve

t. miŋ- 130b/14

ṭıfl < *Ar.* Küçük çocuk

ṭ. 106a/3, 107a/9

ṭıllā < *Ar. ṭılā'* Altın

ṭ. (ġarḳ-ı ṭ.) 158a/10

ṭ. (kemer-i ṭ.) 200a/2

ṭ. içre 168a/15

ṭ.+sıdın (Freng ṭ.) 166b/6

ṭılāllıḳ < *Ar.+T.* Altından oluşan

ṭ. (iki yüz t.) 160b/15

ṭıllā-pirāye < *Ar.* Altınla kaplanmış, altın süslemeli; yaldızlı

ṭ. bile (teşrifāt-ı ṭ.) 188b/2

ṭırāzende < *Far.* Donatan, süsleyen

ṭ.+si 166a/6

tırnaḳ(ġ) Tırnak

t.+ı bile 116a/5

tīġ < *Far.* Kılıç

t. 129b/17, 150b/10, 158b/12, 159a/2, 162a/1

t. birle 162a/4

t. ile 116a/6

t. (tart-ıp t.) 144a/14

t.+dın 187a/1

t.+ı 112b/4, 184a/12, 184b/15, 195b/6, 198a/16

t.+ı bile (siyāset t.) 142a/13

t.+ı bile (temmerrüd t.) 102a/13

t.+ın 119a/14, 123a/12, 185b/7, 198a/13

t.+ıdın 127a/10, 185a/8

t.+ları 155a/14

t.-ı ab-dār *Çifte su verilmiş kılıç* 186a/1

t.-ı ab-dār (t. bile) 127b/11,

t.-ı ʿazīmet (t. bile) *Yola çıkış kılıcı* 167b/1

t.-ı bīdirīġ *Acımasız kılıç* 195b/3

t.-ı bīdirīġ (t. bile) 126a/1, 163b/11, 198a/14

t.-ı bürrān *Keskin kılıç* 182a/4

t.-ı celādet (çék-ip t.) *Yiğitlik kılıcı* 185b/11

t.-ı ḫūn-feşān *Kan dökücü kılıç* 160b/2

t.-ı kīn *İntikam kılıcı* 144a/8

t.-ı siyāset (t.+ini) *Ceza kılıcı* 138a/2

t.-ı siyāset (t.+idin) 121b/3

t.-ı şecā‘at *Cesaret kılıcı* 193b/6

tīg-zenlik < *Far.+T.* İyi kılıç kullanma

t. 185a/11

til Dil; lisan

t. 152b/11, 154a/12, 167b/15, 185b/1

t.+ni 155b/6

t.+i (ḳalem t.) 152b/11, 167b/16

tile- Dilemek, arzulamak

t.-r er- 134b/13

t.-di 109b/16, 151b/10

t.-diler 181b/7

t.-diler (amān t.) 170a/13

t.-gey-siz 155b/8

t.-seŋ 136b/2

t.-p 131a/3

t.-p (amān t.) *Sığınmak istemek, yardım istemek* 107a/10

t.-p (cerāyim-i ḳadīme ve cedīde+sin t.) *Eski ve yeni (yaptığı) suçlar için af dilemek* 199b/12

t.-p (günāh+ımızı t.) *Günah(ımız) için af dilemek* 199b/9

t.-p (günāh+ların t.) 170b/10

t.-me! 106b/6, 115b/15

tilkü Tilki

t. 160a/17, 195b/12

t. yaŋlıġ 195a/3,

tīr < *Far.* Ok

t. 129b/17

t.-i ḳażā (t. yet-) *(Ok gibi gelen) kaza ve kader* 123a/16, 163b/6

tīre < *Far.* Karanlık

t. 109a/5, 109a/5, 154b/12, 155a/4, 162a/10

t.+dür 153b/12

tīr-efşānlıġ < *Far.+T.* Ok atıcılığı

t.+ı 194a/1

tire-gerd < *Far.* Karanlıkta dolaşan

t.+i 167a/17, 185b/10

tīre-ḫāṭır < *Ar.+Far.* Gönlü kara

t.+ġa 158a/17

tīr-endāzlıġ < *Far.+T.* Okçuluk, ok atma

t. bile 144a/12

tire-rūzgār < *Far.* Talihsiz

t.+nıŋ 169a/10

t.+lar 166a/4 , 167a/13

t.+larnıŋ 161b/11

tirgüz- Diriltmek

t.-ür 168b/2

tire-köŋül < *Far.+T.* Gönlü kara

t. 155b/3

tirig Diri, canlı

t. 183a/11

t.+ni 168b/1

tīşe < *Far.* Balta

t. 154a/6

tişlet- Dişletmek

t.-ti 184a/3

titre- Titremek

t.-di 184a/13, 184a/14

tīz < *Far.* Tez, çabuk

t. 110a/11, 158a/15, 150b/11, 160b/1, 175b/5, 184a/12, 185b/12, 193a/16

t. bol- 144b/11

tīz-dem < *Far.* Ateşli, coşkun

t. (bol-up ... t.) 184a/14

tīz-gām < *Far.+Ar.* Çabuk yürüyen; hızlı at

t. 175a/1

tīz-naẓar < *Far.+Ar.* Keskin bakışlı

t. 130b/11

tīz-tek < *Far.* Hızlı koşan

t. (tevsen-i t.) 168a/12

tofraḳ Toprak

t. 111b/5, 112a/11, 112a/13, 154b/14, 155a/3, 162a/10, 169b/15

t. dék 192a/14

t. dék (ḳabża-ı t.) 163b/16

t.+nı 112a/12, 136b/8

t.+ġa 111b/6, 112a/12

t.+dın 114a/1

t.+ı 112a/13

t.+ıġa 170b/4

toġ- (I) Doğmak (Güneş)

t.-dı 116b/2

toġ- (I) Doğmak, dünyaya gelmek

t.-ġay 101b/5, 101b/6, 101b/7

toḫtat- Durdurmak

t.-up 182b/7

toḳḳuz Dokuz → **toḳuz**

t.+ıda 196b/1

toḳḳuzlançı Dokuzuncu

t.+sıda 192b/3

toḳuş Savaş, döğüş

t.+lar 132a/2

toḳuş- Savaşmak, döğüşmek

t.-ur 186a/13

toḳuz Dokuz → **toḳḳuz**

t.+ıda 179a/5

toḳuz yüz ḳırḳ altı Dokuz yüz kırk altı

t.+da 111b/14

tol- Dolmak

t.-dı 137b/5

t.-up 169b/8, 191a/9

t.-updur 135b/12

tola Dolu

t.-a 135a/16, 156b/1, 168a/4

tolġa- Dolamak

t.-r ér- (boyun t.) 129a/6

t.-p (boyun t.) 122b/15, 173b/14

ton Don, elbise

t. 130b/12

Toŋuz yılı On iki hayvanlı Türk takviminin on ikinci yılı

t. 164b/8, 135b/5

top Top

t.-ı ḳalʿa-kūb *Kale döven top* 193b/17

tovaçı Kumandanın emirlerini ulaştırmakla görevli subay

t.+lar 167a/5, 173b/17

toy Düğün

t. 118a/17, 118b/2, 152b/6, 152b/9, 152b/12, 152b/13, 188a/14, 188b/16, 200a/14

t. bér- 196b/11, 118b/3, 118b/4

t. bér-ip dur- 135b/1

t.+dın 135b/1

t.+ı 152b/12

t.+ı (ṣadāḳ t.) 167b/10

toy-ḫāne < *T.+Far.* Ziyafet salonu

t.+de 119a/3

toyla- Kutlamak

t.-p 187b/7

töhmet < *Ar.* Suç, kabahat

t.+din (maḥż-ı t.) 125b/16

tök- Dökmek

t.-üp 154a/13

t.-üp (t. ḳan+nı) 129b/17

tökmek Dökmek

t. (ḳan t.) 115b/8

t.-se (ḳan t.) 111b/2

tökül- Dökülmek

t.-di (t. ḳan+lar) 128b/12

t.-gen 168a/9

tökülmek Dökülme

t.+ge (ḳan+lar t.) 133a/5

töre Han soyundan olan; asilzade

t.+lerdin 128b/1

tört Dört

t. 105b/15, 106b/13, 140b/10, 152b/15, 166a/1, 166a/1, 167a/10, 173a/10, 180b/7

t. (t. cānib+in) 194a/6

t. (t. cānib+in) 194a/16

t. (t. ṭaraf+dın) 194a/15

t. (t. yan+ıġa) 182a/1

t. (üç kişi t. kişi) 105b/7

t. (üç kün t. kün) 190b/4

t. (üç t.) 175a/13, 193b/14

tört yüz Dört yüz

t. 110a/14, 161b/16, 179a/14, 181b/10

törtev Her dört, dördü

t.+i 142b/8

törtinçi Dördüncü

t. 161a/1

törtlençi Dördüncü

t. 108b/3, 181b/1

t.+side 190b/10

törtünçi Dördüncü

t. 162a/11

tūde < *Far.* Yığın, küme

t. 154b/2

ṭūfan < *Ar.* Nuh tufanı; tufan, kasırga

ṭ. 191a/13

ṭ. ara 191a/14

ṭ.+da (ḳalı-ıp ṭ.) 191a/11

ṭ.-ı ecel *Ölüm tufanı* 185a/17

ṭ.-ı ḫūn-ḫ̌ār *Kan dökücü tufan* 191a/11

ṭ.-ı türktāz *Yağma tufanı* 159a/13

ṭ.-ı veġā (ṭ.+nı) *Savaş tufanı* 194a/16

ṭūfān-ḫīz < *Ar.+Far.* Tufan kaldıran, kasırga getiren

ṭ. 144b/11

ṭūfān-ḳıyās < *Ar.* Tufana benzeyen, tufan kadar korkunç

ṭ. (baḥr-ı) 191a/14

ṭufūlliyet < *Ar.* Çocukluk; küçüklük

ṭ. 134b/14

tuġ Tuğ, sancak, bayrak → **ṭuġ**

t. 162b/4, 165b/11, 186a/15

t.+ı 189b/4

ṭ.+ı bile 186a/12

ṭuġyān < *Ar.* Taşkın, asi; taşkınlık, azgınlık

ṭ. 119b/2, 120a/1, 122b/2, 123b/15, 127b/17, 140b/8, 173b/14, 191a/14, 198a/10

ṭ. (māḥī-i ṭ.) 157a/11

ṭ. ḳıl- 185a/16

t.+dın (cefā-yı ehl-i ṭ.) 108a/5

t.+dın (ehl-i ṭ.) 115b/4

ṭ.+ı 173a/4

ṭ.+ıġa 115b/10

tuḥaf < *Ar.* Armağanlar, hediyeler

t. 146b/11

tuḥafāt < *Ar.* Armağanlar, hediyeler

t. 170a/12

tuḥfe < *Ar.* Armağan, hediye

t. 146b/8, 182b/14

tuḫm < *Far.* Tohum

t.-ı ecel *Ölüm tohumu* 198a/9

ṭulū‘ < *Ar.* Doğma, doğuş

ṭ. ḳıl- 183a/15

tumşu(ḳ)ġ Kuş gagası, burun

t.+ıda 183b/3

tur- Durmak, beklemek; olmak

t.-ar 160a/17

t.-ur (körgüz-üp t.) 108b/3

t.-ur (yoḳ t.) 146b/8, 151b/3

t.-ġıl! 108a/10

t.-sa 142a/12

t.-up 143a/12, 179b/7, 181b/6, 185a/6, 193a/6, 194b/3

t.-up dur- 120a/11, 120b/6

t.-up dur-ur ér- 110b/13

t.-ġan 111a/5, 166b/4

t.-a al- 160b/1, 175a/7

t.-a alma- 101b/14, 113a/3, 162b/14, 181a/13

tura Kalkan

t. 194a/15

ṭurfa < *Ar.* Yepyeni şey, görülmedik şey

ṭ. 153b/9, 154a/1, 168a/16

turġuzmaḳ Durdurma, kaldırma, yükseltme

t. 172a/4

t.-up 115b/12, 127b/17

turmaḳ Durma

t.+dın 119b/3

t.+nı 117a/2, 119a/1

Ṭūs < *Far.* Nevzer'in oğlu büyük İranlı kahraman

Ṭ. ile 120a/15

tuş Karşı, yan, taraf

t.+ıġa 124b/7

t.+ıda (Ḳanlı çep+iniŋ t.) 197b/12

t.+ıdın (Yūsuf Bék günbed+iniŋ t.) 183a/14

tuşluḳ-tuş Her yan, her taraf

t.+dın 111a/1, 195a/16

t.+ıġa 175b/2

t.+ıdın 195a/16

tut- Tutmak, yakalamak; kabullenmek; değer etmek

t.-dı (şöhret t.) 166b/10

t.-dı (t. deryā-yı ḳan) 195b/8

t.-dılar (ārām ve ḳarār t.) 195a/4

t.-tı 185a/7, 154a/11

t.-tı (ḳarār t.) 104b/15

t.-tı (naḳş t.)140b/3

t.-tılar (t. lāzım) 102b/15

t.-mış (t. ʿazā) 150a/13

t.! (ḫūy t.) 144b/12

t.! (maʿẕūr t.) 114b/1

t.! (t. ārām) 136b/7

t.-sun! (t. ... ārām) 155a/9

t.-uŋ! (t. ... maʿẕūr) 125b/6

t.-sa (t. mekān) 151a/4

t.-salar 155a/15

t.-up 100b/15, 113a/11, 117a/4, 117b/14, 123a/1, 123b/12, 133b/15, 138a/5, 143b/4, 144b/5, 145a/13, 146b/11, 147a/13, 148a/1, 154a/1, 169a/13, 170a/12, 173b/7, 173b/11, 173b/13, 174b/8, 174b/13, 182a/3, 182a/4, 192a/2, 197b/2, 198b/17

t.-up (ārām ve ḳarār t.) 183b/10

t.-up (cānib+iġa t.) 107a/8

t.-up (erzānī t.) 105a/1, 126a/4, 133b/3, 138a/16

t.-up (köz t.) 174b/10

t.-up (maḫṣūṣ t.) 194a/13

t.-up (maṣrūf t.) 137b/10, 159a/8

t.-up (mebẕūl t.) 132b/7, 147a/2, 151b/5, 164a/4, 166b/15, 192a/11

t.-up (menzil t.) 103b/12, 105b/11

t.-up (merʿī t.) 129b/1, 139a/1, 175b/16

t.-up (meslūk t.) 148a/9

t.-up (muʿāf t.) 190b/14

t.-up (muḳarrer t.) 165a/17

t.-up (müsellem t.) 138a/6, 142a/16

t.-up (öz+ümġa t.) 136a/4

t.-up (pās t.) 108a/1, 170b/11, 187a/7

t.-up (ser-encām+ın t.) 187b/2

t.-up (ṭaraf+ını t.) 107b/2

t.-up (tengnā-yı muḥāṣara+ġa t.) 193b/17

t.-up (yüz+leriġa t.) 194a/15

t.-up (t. ... ārām) 162b/3

t.-up (t. ... ceyş-i nuṣret-şi'ār) 198b/16

t.-up (t. ... ferāġ-ı kenār) 130a/15

t.-up (t. ... sipāh) 191a/10

t.-up ér- (menzil t.) 104a/6

t.-up dur- (ārām ve ḳarār t.) 162b/2

t.-up dur- (ḳarār ve ārām t.) 121a/13

t.-up dur- (ol ḥażret+ni ḥavāriyyūn+dın t.) 168b/7

t.-up dur- (ṭaraf+ın t.) 107b/1

t.-up dur-ur ér- (mebẕūl t.) 117a/10

t.-up dur-ur ér- (menzil ve mekān) 103b/8

t.-up bér- 175b/12

t.-uban 154b/1

t.-arġa 176a/1

t.-a dur-ur ér- 135a/3

t.-a al- 179a/17

t.-a alma- 166a/14

t.-ma! 106b/17

t.-maŋ! (cāyīz t.) 135b/16

t.-masun! 155a/14

t.-may (cāyiz t.) 157b/5

t.-may (pās t.) 176b/5

tutdurmaḳ Tutturmak, yakalatmak

t.+ġa 117a/16, 172a/16

ṭūṭi < *Far.* Papağan

ṭ.-i şekker-beyān *Şeker sözlü papağan* 146a/1

tūtiyā < *Far.* Göz ilacı

t. 161b/13

tutsaḳ Tutsak, esir

t. 146a/11

t.+dın 146b/13

t.+ıġa 145b/16

tutul- Tutulmak, yakalanmak, kapılmak

t.-up 172b/8

tutulmaḳ(ġ) Tutulma, yakalanma, kapılma

t.-ı 166a/4

tuyaḳ Tuyak, at tırnağı

t.+ıdın 198a/6

tuynaḳ(ġ) Toynak

t.+ınıŋ 185b/9

t.+ıġa 174b/7

tüccār < *Ar.* Tacirler, ticaret erbabı

t.+nı 166b/6

t.+ınıŋ 166b/13

tüfe Tepe → **tüpe**

t. 166a/1

tüfeŋ Tüfek

t. 120b/17, 130a/1, 169b/6, 170a/4, 185b/12, 193b/17

tüfeŋ-endāz < *T.+Far.* Tüfek atıcısı, silahşör

t. 163a/17

tüken- Tükenmek, bitmek

t.-ür 139b/12

t.-mes 152b/12

tümen On bin; hesapsız, çok

t. miŋ 111a/14, 162a/1

t. (yüz t.) 182a/4

tün Gece

t. 179b/9

t.+de 162b/17

t.+i dur-ur ér- 162a/11

t. (tire t.) *Karanlık gece* 109a/5, 109a/5, 179b/9

t. ü kün *Gece gündüz* 108b/14, 114a/2, 189b/1

t. kün eyle- *Gece(yi) gündüz yapmak* 118a/17

tünd < *Far.* Sert, haşin

t. 185b/13

t. ü tīz *Sert ve keskin* 175b/5, 184a/12

tünd-bād < *Far.* Kasırga, sert rüzgar

t. 115b/11, 159a/13, 159a/16, 163b/16, 170a/15

t.+ı 114a/12

t.+ıdın 121b/7, 126a/17, 131b/2, 144b/10, 167a/3, 169a/14, 172a/10

tünle- Gecelemek

t.-r 120a/11

tüpe Tepe

t. 140b/10

türktāz < *T.+Far.* Yağma, çapul

t. bile (ṭūfān-ı t.) 159a/14

t. bile (ṭünd-bād-ı t.) 159a/16

t.+ı (Ḫuten t.) 174b/3

türlüg Türlü, çeşitli

t. 125b/5, 168a/4

tüş Öğle zamanı

t. bile 109b/8

t.+ġaça 126b/12

t.+geçe 176a/14

tüş Düş, rüya

t. kör- 108a/6

tüş- Düşmek; binek hayvanından inmek; konaklamak

t.-er ér- (lerze t.) 134b/2

t.-di 200a/11, 200a/15

t.-di (Ḫ̆āce-köli+ge t.) 160a/4

t.-ti 131a/12

t.-ti (ḳatıġ uruş t.) 119a/14

t.-ti (kibr ü naḫvet sevdā-yı fāsidī̄ baş+ıġa t.) 138b/5

t.-ti (ḳol+ġa) 181a/14

t.-ti (öz ḥavli+siġa t.) 190a/14

t.-ti (t. żalālet ara) 160b/8

t.-ti (yaḫşı uruş t.) 182b/7

t.-ti (yer+ge t.) 185a/9

t.+tiler (Ürgenç+ge t.) 109b/12

t.-gey (maḳbūl t.) 178a/7

t.-gey (t. maḳbūl) 172a/1

t.-se (ḳol+ıŋġa t.) 107b/16

t.-se (muz t.) 196a/9

t.-seŋiz! (Senger+ge t.) 175b/14

t.-üp (ara+ġa t.) 174a/17

t.-üp (at+dın t.) 101a/8, 111b/4, 112a/10, 112a/11

t.-üp (bünyān-ı ḳarār+larıġa ot t.) 163a/15

t.-üp (deryā+ġa t.) 151b/11

t.-üp (deryā+nıŋ ḳıraġ+ıġa t.) 143b/10

t.-üp (ġanāyim-i vāfir t.) 176b/13

t.-üp (ġanīmet t.) 180b/14

t.-üp (girdāb-ı ıżṭırāb+a t.) 194a/17

t.-üp (Hezāresb yol+ıġa t.) 110b/17

t.-üp (Ḫıvenik+niŋ kenār+ıġa t.) 110b/3

t.-üp (ḳalʿa pīş-gāh+ıġa t.) 170b/6

t.-üp (kānūn-ı sīne+sige ot t.) 148b/17

t.-üp (Ḳara-baylı+nıŋ ḳıraġ+ıġa t.) 196a/12

t.-üp (ḳatıġ uruş t.) 123a/12

t.-üp (késilgen baş ... t.) 193a/15

t.-üp (Ḳum-Yasḳa yol+ıġa t.) 112b/15

t.-üp (mevkib-i keyhān-pūy t.) 182b/17

t.-üp (murabbāʿ t.) 188a/3

t.-üp (mużallāʿ t.) 188a/4

t.-üp (oḳ kan t.) 193a/16

t.-üp (öz+i evvelraḳ t.) 131b/12

t.-üp (rūy-be-rūy t.) 188a/5

t.-üp (Şāh Murād Velī-niʿamī+niŋ tutsaḳ+ıġa t.) 145b/16

t.-üp (uluġ manẓar eyvān+ıġa ḳarşu t.) 188a/5

t.-üp (üst+iġa t.) 109a/11

t.-üp (t. ġulġule+din) 111a/9

t.-üp (t. naḳş-ı islīmī) 188a/9

t.-üp (t. sāye-i re’fet+i) 151a/1

t.-üp (t. zelzele) 169b/8, 182a/9

t.-üp (vaḥşet t.) 190a/2

t.-üp (yer+ge t.) 185a/3

t.-üp (yol t.) 174a/11

t.-üp dur- 103a/15, 192a/14

t.-üp dur- (Çumanay deryāçe+siniŋ ḳıraġ+ıġa t.) 197b/9

t.-üp dur- (Ḫıżır-éli+niŋ ayaḳıġa t.) 178b/6

t.-üp dur- (menzil+ġa t.) 187a/10

t.-üp dur- (varṭa-i muḫāṭara+ġa t.) 148b/16

t.-üp dur- (zelzel t.) 185a/15

t.-üben (t. ... şūrişler) 154b/9

t.-geç 154a/10

t.-erde (at+dın t.) 172a/14

t.-gende (Géldi Ḫān ḳum+ıġa t.) 179a/11

t.-gen (dimāġ+ıġa t.) 134a/2

t.-gen (Ḫıżır-éli+ġa t.)178b/12

t.+geni (sevdā-yı fāsid t.) 138a/8

t.-medi (ḳabūl t.) 112a/11

t.-mey (maḳbūl ve mesmūʿ t.) 147b/12

tüşül- (Bir yere) İnmek, konaklamak

t.-di (Kök+niŋ saḳa+sıġa t.) 190b/11

t.-di (yuḳarı+sıġa t.) 193a/8

t.-üp dur- (Sallı saḳa+sınıŋ berāber+iġa t.) 196b/6

tüşür- (Bir yere) indirmek, konaklatmak

t.-di (deryā ḳıraġ+ıġa t.) 196b/8

t.-di (menzil+iġa t.) 103b/10

t.-üp (menāzil ve mesākin+leriġa t.) 118b/7

t.-üp dur- 146b/2

t.-üp dur- (maḳām-ı merġūb+ġa t.) 116b/8

t.-üp dur- (mesākin-i merġūb+ġa t.) 124b/10

t.-üp dur- (elçi-ḫāne+ġa t.) 104a/9

t.-gen (māl t.) 180b/14

tütün Duman

t. 154b/12, 169b/8

t. yaŋlıġ 101a/2

t.+iniŋ 162b/16

tüz Düz, doğru, düzenli

t. (él t.)116a/16

tüz- Düzene sokmak, düzenlemek

t.-di (memālik él+in t.) 189b/5

t.-di (t. çeşn-i ḫüsrev-āne) 188a/15

t.-üp (bezm t.) 143a/11

t.-üp (bezm-i ʿayş t.) 158a/6

t.-üp (bezm-i ʿişret t.) 114a/2

U

u Ve → **ü, ve, vu, vü**

u. 101b/5, 102b/2, 105a/4, 105a/12, 105a/15, 106a/13, 106b/5, 106b/8, 107a/6, 107a/7, 110b/5, 111a/9, 111a/12, 114a/2, 114b/3, 115a/11, 118b/9, 120a/14, 120b/2, 121a/3, 123a/10, 123b/6, 125a/10, 125b/4, 126b/3, 126b/8, 126b/13, 126b/16, 129a/13, 129b/1, 129b/17, 131b/5, 132b/2, 133a/7, 133a/14, 134a/16, 135a/8, 135b/16, 137b/1, 137b/5, 138b/9, 138b/11, 139a/9, 141a/11, 142b/2, 144a/3, 144a/6, 144b/11, 146a/10, 147b/13, 148a/7, 150b/16, 150b/17, 152a/7, 153b/16, 154a/3, 154a/17, 155a/3, 157a/17, 157b/17, 158b/12, 159a/1, 159a/2, 159a/3, 159a/4, 159a/13, 160b/2, 160b/6, 161b/8, 162a/3, 162a/10, 162b/3, 162b/15, 164b/4, 164b/10, 165a/14, 166b/7, 167a/1, 168a/9, 168a/17, 168b/4, 169b/1, 169b/8, 169b/13, 171a/1, 171b/2, 171b/3, 171b/14, 175a/6, 175b/6, 177a/3, 177b/8, 178a/7, 181a/16, 181b/3, 183b/11, 183b/15, 185b/9, 187a/4, 187b/15, 188a/5, 188a/6, 189a/10, 189a/16, 189b/4, 190b/2, 191a/13, 191a/15, 192a/15, 192b/2, 193b/1, 195b/7, 195b/17, 196a/9, 196a/14, 197b/16, 198a/10, 198b/5, 199a/2, 199a/13

ʻubbād < *Ar.* İbadet edenler

ʻu. 152b/3

ʻubūdiyyet < *Ar.* Kulluk

ʻu. 170b/4

ʻubūr < *Ar.* Karşıya geçme; suyun karşısına atlama

ʻu. ḳıl- 117b/3, 124b/6, 127a/2, 180a/9, 190a/13, 194b/16,196b/1, 197b/11

ʻu. ét- 172b/4, 200a/11

ʻu.+ıġa 175a/11

uʻcūbe-inşā < *Ar.* Acayip yazılmış

u. (nigāriş-i ʻu.) 128a/7

uç Uç

u.+ıġa 164b/16, 170a/4

u.+ıdın 177a/8

uç- Uçmak

u.-ar 162b/5

u.-up 184a/17, 148b/14

uçmaḳ Uçmak

u.+ġa 184b/2

uçra- Rastlamak, karşılaşmak, tesadüf etmek, uğramak

u.-ban 107a/11

u.-p 101a/15, 176b/3, 179a/9, 186b/17

uçraş- < Rastlaşmak, karşılaşmak

u.-ıp 179b/3

ʻudvān < *Ar.* Düşmanlık

ʻu. 123b/16

ʻu.+dur 106b/7

ʻudvān < *Ar.* Düşmanlık

ʻü. 133a/13

uġraḳ Varış noktası; nakliye

u. 143b/14

u.+nıŋ 180b/1

u.+nı 180a/16

u.+ġa 181b/4, 186b/10

ʻuhde < *Ar.* Sorumluluk; üstlenme, üzerine alma

ʻu.+sin 187b/11

ʻu.+side ḳıl- 194a/8, 194a/10, 194a/12, 194a/14

uḫrā < *Ar.* Diğer, başka → **kerrāten baʿde uḫrā ve merreten baʿde ūlā**

u. 145b/10, 122a/11

uḫrevī < *Ar.* Ahiretle ilgili, ahiret hayatına ait

u.+sin (netāyic-i u.) 192a/1

ʿuhūd < *Ar.* Ahitler, sözler, yeminler; işler, meseleler

ʿu.+ıġa (salṭanat ʿu.) *Saltanat işleri* 164b/17

ʿu.-ı müşeyyed *Sağlam sözler* 161a/13

Uḥud < *Ar.* Medine yakınlarındaki dağın adı

U.+nıŋ ḥarbi (U.+de) *Uhud Savaşı* 114b/4

ʿuḳbā < *Ar.* Ahiret

ʿu. sarı (gül-şen-i ʿu.) 154a/14

ʿu.+da (memālik-i ʿu.) *Öteki dünya, cennet* 156b/5

ʿuḳde < *Ar.* Düğüm; sorun, dert

ʿu. 116a/5

ʿuḳde-güşā < *Ar.+Far.* Düğüm çözen; sorunları halleden

ʿu.+yıġa 138b/2

ʿuḳūbet < *Ar.* Ceza

ʿu. 150b/15, 165b/10

ʿu. bile 107a/10

ʿuḳūd < *Ar.* Akitler, antlaşmalar

ʿu.+ın 151b/8

ūlā < *Ar.* İlk, birinci → **kerrāten baʿde uḫrā ve merreten baʿde ūlā; kerrāten baʿdeʿl-uḫrā ve merreten baʿdeʿl-ūlā**

ū. 122a/11, 145b/10, 199a/12

ulaḳ(ġ) Yedek at; yük hayvanları

u.+ınıŋ 197a/6

ʿulemā < *Ar. ʿulemā'* Bilginler, alimler

ʿu. 134b/6, 135b/6, 136a/8, 137a/3, 137b/11

ʿu. (meʾmen-i ʿu.) 135a/13

ʿu. (taʿẓīm-i ʿu.) 152a/8

uluġ Büyük, ulu; ulu kişi, önder

u. 103b/2, 105b/12, 109b/7, 109b/16, 111b/17, 112a/17, 113b/11, 114a/1, 118a/16, 118b/2, 118b/4, 135b/1, 135b/14, 143a/13, 144a/9, 146b/8, 178b/9, 178b/12, 188a/5, 192a/6, 192a/14, 199b/7, 200a/4, 200a/14

u.+ı dur-ur ér- 170a/11

u.+ların 104b/13

uluġla- ululamak, yüceltmek

u.-p 171b/9

uluġlıḳ Ululuk, büyüklük

u. 138b/14

ulus Halk, millet

u. 152a/2, 153b/6, 189a/12, 191a/15

u. all+ıda 146b/8, 159a/1

u.+ġa 151a/1

u.+ı (Manḳıt u.) 133a/17, 128b/1

u.+ınıŋ (Manḳıt u.) 147b/10

u.+ın 140b/5

ulüʾl-emr < *Ar.* Emir sahipleri, padişahlar

u.+ġa 191b/17

ʿulüvv < *Ar.* Yücelik, ululuk

ʿu. 146b/2

ʿulyā < *Ar.* Yüce, çok yüce; yukarı, üst

ʿu. (merātib-i ʿu.) *Yüksek mertebeler* 121a/16

ʿumdetüʿl-ḫavāḳīn < *Ar.+T.* Hakanların dayanağı

ʻu. 177a/15

ʻumdetüʻl-islām < *Ar.* İslam'ın dayanağı

ʻu. 189a/14

ʻummāl < *Ar.* Devlet görevlileri; valiler

ʻu. 137b/13

ʻumūmen < *Ar.* Genellikle, genelde

ʻu. 198b/13, 132a/3

umūr < *Ar.* İşler

u.+ınıŋ 138b/1, 166b/1, 191b/17

u.+ın 149b/4

u.+ıġa 104a/10, 134b/17, 136a/8, 141b/10, 159a/8, 164b/17, 192b/3

u.+ıda 104a/3, 114a/6, 194a/14

u.+ıdın 171b/13

u.-ı memleket *Memleket işleri* 135b/14, 165a/16

u.-ı mülkiyye *İçişleri* 115a/6, 134b/11, 136a/12

u.-ı nāmarżiyye *Hoş olmayan işler* 190a/2

u.-ı nāşāyeste *Uygunsuz işler* 115a/9, 117b/11, 129a/5

u.-ı nāşāyeste (u.+din) 122b/3

u.-ı salṭanat *Saltanat işleri* 113a/13

ʻunfuvān < *Ar.* İlk gençlik dönemi

ʻu.+nınıŋ 158a/5

ur- Vurmak; saldırmak; inşa etmek

u.-ar (u. ... dem) 109a/2

u.-ar ér- (mūr-ı siyāh+nıŋ közin ... u.) 135a/13, 170a/3

u.-ar ér- (dem-i müsāvāt u.) 135a/13, 170a/3

u.-ar ér- (u. ālīlıg lāf+ın) 150a/3

u.-ar ér- (u. ... ṣalā) 158a/9

u.-duŋ 153b/5

u.+dılar (zaḫm u.) 176b/5

u.-sa (iṭā‘at ḳadem+in u.) 142a/11

u.-sa (dem u.) 114a/7

u.-up 115b/5, 118a/1, 120b/14, 142b/16, 150a/2, 179b/6, 185a/5

u.-up (çapavul u.) 120b/3, 131b/2, 179b/11

u.-up (çapavul+lar u.) 110b/9

u.-up (çeng-i istīmān u.) 166a/5

u.-up (çeng-i i‘tiṣām u.) 111b/8

u.-up (çeng-i i‘tiṣām+ın ... u.) 107b/6,

u.-up (dest-i istīmān u.) 167b/6, 170b/4, 199b/2

u.-up (dest-i redd u.) 146b/16, 170a/15

u.-up (dest ü pā u.) 178a/16

u.-up (ḫaṭṭ-ı buṭlān u.) 139b/1

u.-up (ḳadem-i tereddüt u.) 166a/12

u.-up (ḳılıç u.) 184b/17, 185a/7

u.-up (ḳılıç+lar u.) 171b/11

u.-up (kūs-ı rāḥīl u.) 200a/8

u.-up (muḫālefet ve mu‘ānedet kūs+in u.) 140b/8

u.-up (nāḫun-ı ḥasret u.) 161b/7

u.-up (nehb ü ġāret ot+ın u.) 127a/16

u.-up (nīze u.) 176b/9, 185b/16

u.-up dur- (seng-sār u.) 106a/7

u.-up (şeb-ḫūn u.) 108b/13,

u.-up (şehr-yārlıġ otaġa+sın kūşe-i külāh+ıġa u.) 189a/3

u.-up (telāṭum u.) 191a/10

u.-up (uluġlıḳ kūs+in u.) 138b/14

u.-up (u. bāl) 105a/4

u.-up (u. ... ṭa‘n u zenaḫ) 120a/14

u.-up (u. ... taş) 154b/14

u.-up (zaḫm u.) 179b/8, 184b/14, 185b/14

u.-up (żarbet u.) 109a/13

u.-up ér- (dest-i temessük u.) 169a/8

u.+updur (u. ... tīġ-ı kīn) 144a/8

u.-up dur- 198b/3

u.-up dur- (vücūd ḳadem+in u.) 135b/9

u.-uban (u. ... yüz neşter-i ġam) 153a/15

u.-ġalı (u. gām) 111a/11

u.-a dur- 178b/7

u.-a al- 144a/15

u.-may (u. él’ig) 110a/5

urdur- Vurdurmak, çaldırmak

u.-up (ṭabl-ı şād-yāne u.) 109b/5

‘urūc < *Ar.* Yükselme, yükseliş

‘u. ḳıl- 164b/15, 170a/4

uruġ Soy; ulus, kavim, boy → **uruḳ**

u.+umġa 117a/8

u.+ıdın 108b/4, 112b/9, 148a/13, 160a/12, 166b/3

u.+ınıŋ (Maşrıḳ u.) 185b/16

u.+ını 151b/9

uruḳ Soy; ulus, kavim, boy → **uruġ**

u.+ġa 173a/11

u.+ı (Manḳıt u.) 147b/7

u.+ı ér- 109b/2

u.+ıdın (Manḳıt u.) 161a/15

uruş Savaş

u. 120a/16, 126b/14, 129b/12, 129b/13, 134b/4, 159a/3, 179a/9, 181a/17, 185b/11, 198b/7

u. sal- 111a/3, 119a/11, 127a/3, 148a/6

u. sal-ıp dur- 145b/5

u. tüş- 119a/14, 123a/12, 182b/7

u.+ġa 112a/14, 102b/10

u.+da 115b/4, 193b/10, 145a/10, 158b/15, 186b/7, 198a/17, 128b/13, 185b/13

u.+dın 162a/2

u.+lar 132a/3

u.+larda 132a/16

uruş- Savaşmak

u.-tılar 119a/9

u.-up 111a/5, 112a/17, 143a/14, 175a/12, 176a/16, 176b/7

u.-a al-ma- 181b/6

‘urve < *Ar.* Sap, kulp

‘u. 170b/3

‘urvetü’l-vuṣḳā < *Ar.* Sağlam kulp; Müslümanlık

‘u. 107b/5

‘u.+sıġa 111b/7

‘usret < *Ar.* Zorluk, güçlük, sıkıntı

‘u. 114a/16,

‘u.-i mā-lā-kelām *Sözle anlatılamayacak sıkıntı* 124a/4

uşaġ Ufak, küçük; çocuk

u.+ın (oġlan u.) 175b/6

uşaḳ Ufak, küçük; çocuk

u.+ımız (oġlan u.) *Çoluk çocuk, aile* 176a/11

uşal- Ufalmak, azalmak, kırılmak

u.-dı 185a/4

u.-ġan 196b/3

uşol İşte

u. 184a/2

ʻuşşāḳ < *Ar.* Aşıklar

ʻu. yanlıġ 101a/4

ʻUṭārid-raḳam < *Ar.* (Yazı ilminin piri) Utarid gibi yazan

kātib-i ʻU. (k.+lar) 167b/16

utru Karşı, karşı taraf

u. 160a/17

u.+sıda 108b/16

u.+sıdın 184b/1

uyat Utanma, utanç

u. 107a/2

uyḳu Uyku

u. 109a/17

u.+dın 130a/16

u.+sıdın 167b/5

u. élt- (u. élt-ip) *Uykusu gelmek* 108a/6

ʻuyūbe < *Ar.* Kusurlar, ayıplar

ʻu.(setr-i ʻu.) *Kusurları gizleme* 122a/16

ʻuyūn < *Ar.* Gözler

ʻu. 151a/12

uzat- Uzatmak; uğurlamak, yolcu etmek, göndermek

u.-dı 124a/15

u.-tılar 141b/10

u.-ıp 147a/5, 165b/8

u.-ıp ér- 162a/15

u.-up 103a/8, 110b/12

u.-ġandın soŋra 142a/4, 142b/1

u.-ġanların 193a/6

‘uzlet < *Ar.* Köşesine çekilme, yalnız kalma

‘u. (**künc-i ‘u.**) *Uzlet köşesi* 142a/17

‘uzlet-güzīn < *Ar.+Far.* Köşesine çekilen

‘u.+ler 140a/16

‘uzlet-güzīnlik < *Ar.+Far.+T.* Köşesine çekilme

‘u. 158a/1

‘uẓmā < *Ar.* En büyük

‘u. (devlet-i ‘u.) 141a/13

‘u. (vahiye-i ‘u.) 106a/17

Ü

ü Ve → **u, ve, vu, vü**

ü. 101a/13, 101b/5, 101b/6, 101b/7, 102a/4, 102a/6, 105a/9, 105a/12, 105a/14, 106b/7, 107b/8, 107b/15, 108a/1, 108b/14, 109a/1, 109a/2, 109a/4, 109a/4, 109a/8, 110b/15, 111b/14, 112b/11, 113a/1, 113a/3, 113b/2, 113b/16, 113b/17, 114a/2, 115b/14, 116a/17, 116b/3, 116b/13, 117a/14, 118b/1, 118b/2, 118b/9, 120a/13, 121b/1, 121b/15, 123b/14, 124b/4, 125a/2, 125a/13, 126b/15, 127a/11, 127a/16, 128a/1, 129a/15, 129b/17, 131b/15, 133a/6, 133a/7, 134b/8, 135b/17, 136a/6, 137b/7, 138a/7, 138b/1, 138b/2, 138b/5, 139a/17, 139a/17, 139b/12, 139b/13, 140a/12, 140a/14, 140b/2, 141a/3, 142b/3, 143a/7, 143a/17, 144a/16, 144b/12, 146a/11, 148a/12, 150a/2, 150b/7, 150b/10, 150b/17, 152a/3, 152a/6, 152a/14, 152a/17, 152b/3, 152b/14, 153b/13, 153b/15, 153b/15, 154a/2, 154b/4, 154b/9, 154b/9, 154b/10, 155a/13, 156a/15, 157a/10, 157a/11, 157a/11, 157a/11, 158a/4, 158a/8, 158a/17, 158b/8, 158b/12, 159a/1, 159a/12, 159a/12, 159b/12, 160b/5, 160b/6, 160b/7, 160b/11, 160b/15, 160b/17, 161b/3, 161b/6, 161b/6, 161b/17, 161b/17, 162a/9, 164a/15, 164b/4, 165a/10, 165b/5, 165b/14, 166b/7, 167a/2, 167a/11, 168a/13, 168a/13, 168a/15, 170b/16, 171b/1, 171b/3, 171b/17, 172a/2, 173b/1, 173b/2, 175a/14, 175b/5, 176a/3, 176b/11, 176b/14, 176b/16, 176b/17, 177b/10, 178a/14, 178a/16, 179b/7, 179b/11, 180a/17, 180b/14, 180b/15, 181a/4, 182a/17, 183b/11, 183b/12, 183b/14, 183b/15, 184a/12, 184b/11, 184b/16, 185a/17, 185b/10, 186a/17, 186b/14, 186b/15, 187a/5, 187a/15, 187b/15, 188a/2, 188a/10, 188a/16, 188a/17, 189a/13, 189b/1, 189b/3, 191a/13, 193a/12, 194a/14, 194b/11, 195b/5, 196b/4, 196b/10, 197b/16, 198b/15, 200a/8, 200a/14

üç Üç

ü. 103a/15, 114b/7, 118b/13, 128b/9, 136b/17, 140a/4, 145a/13, 148b/3, 155b/10, 171b/4, 172b/16, 173a/9, 178b/7, 187a/10, 188a/12, 192b/11

ü. (ikki ü.) 112b/13

ü. (ü. ḳatla) 148b/3

ü. (iki ü. ḳatla) 121a/8

ü. (ü. kişi tört kişi) 105b/7

ü. (ü. kün tört kün) 190b/4

ü+din (iki ü.) 195b/7

ü. tört 175a/13, 193b/14

ü. yarım *Üç buçuk* 113b/12, 147a/11

ü.+ide 161b/15

üç miŋ Üç bin

ü. 112a/2, 112a/8

üç yüz Üç yüz

ü. çaġlıġ 107b/10, 127a/1, 144a/4

üçlençi Üçüncü

ü. 112a/11, 125b/2, 127b/16, 181a/17

üçün İçin

ü. 101b/2, 101b/6, 106a/13, 106b/10, 108b/7, 109a/10, 109b/16, 112a/7, 114b/3, 114b/4, 114b/14, 115b/7,115b/17, 116a/2, 116b/5, 116b/7, 118a/15, 119b/15, 120a/7, 120a/16, 121a/15, 121b/14, 122a/9, 122a/17, 123a/1, 124b/12, 124b/15, 125b/7, 126b/2, 126b/4, 127a/3, 128a/3, 129a/11, 133b/8, 137b/4, 138a/4, 140b/9, 141b/2, 142a/13, 143a/5, 143b/3, 143b/9, 146b/14, 150a/14, 150a/15, 150b/5, 151a/9, 152a/12, 152b/6, 158a/13, 163b/10, 164a/17, 165b/11, 166a/3, 166b/12, 167a/5, 167a/11, 168b/6, 169a/10, 169a/15, 170a/17, 172a/6, 172b/12, 173a/16, 173b/17, 176a/7, 177a/5, 177a/17, 177b/12, 178b/11, 179b/2, 181b/7, 182b/12, 183a/11, 183b/3, 183b/4, 186b/9, 188a/13, 189b/14, 190a/10, 191b/5, 196a/14, 197a/6, 197a/11, 199a/6

üçünçi Üçüncü

ü. 114b/10, 125b/2, 142b/5, 188b/16

ü.+iniŋ 114b/11

ü.+ige 114b/9

ü.+isi 118b/5

ülfet < *Ar.* Kaynaşma, alışma; dostluk

ü.+iġa 155a/1

ümem < *Ar.* Ümmetler

ü. all+ıda (eṣnāf-ı ü.) 171a/10

ü.+din (ṭavāyif-i ü.) 159a/10

ümenā < *Ar. ümenā'* Güvenilir kişiler

ü. 164a/14

ümerā < *ümerā'* Emirler, beyler

ü. 101b/3, 103a/17, 104a/9, 104a/13, 104b/13, 112a/10, 114b/17, 116a/1, 118b/4, 118b/6, 119a/6, 119a/12, 119b/2, 120a/4, 120a/6, 120a/9, 120b/1, 121a/2, 121a/11, 123a/5, 123a/10, 124a/3, 125b/7, 127a/15, 127b/12, 127b/13, 128b/7, 131b/14, 134b/9, 135a/1, 135b/6, 136a/11, 137b/12, 138b/14, 140b/10, 140b/13, 140b/16, 143b/8, 143b/13, 144b/17, 145b/5, 145b/8, 145b/9, 146a/14, 146a/17, 147b/2, 148a/4, 148b/3, 151a/8, 151a/12, 151b/12, 152a/13, 154b/3, 155a/2, 164a/14, 165a/16, 170b/17, 171a/13, 171b/13, 175b/16, 181b/11, 183a/5, 183a/9, 194a/14, 198a/13

ü. (tekrīm-i ü.) 152a/8

ü. bile 110a/15, 110b/2, 112a/6, 112b/2, 116b/6, 119a/5, 126b/1, 126b/5

ü.+nıŋ 187a/7

ü.+nı 116a/8, 123a/1, 129b/9, 174b/1

ü.+ġa 112a/13, 174a/12, 200a/14

ü.+sı 112a/8

ü.+sın 119b/9

ü.+sıdın 132a/8

ümīd < *Far.* Ümit, umut → **ümmīd**

ü. 111a/17

ü. ét- 106b/7

ü.+ni (dīde-i ü.) 157b/3

ümmīd < *Far.* Ümit, umut → **ümīd**

ü. 165a/1, 175b/11

ümmīd-vār < *Far.* Umutlu

ü. bol- 179a/2

ün Ses, ün

ü. (çék-ti ü.) 154b/6

ü. (tart-ıp ü.) 169b/7

ünde- Çağırmak, seslenmek

ü.-p 147a/4, 159a/10

‘ünvān < *Ar.* Başlık; rütbe, san, lakap

‘ü.+ınıŋ 166a/6

‘üryān < *Ar.* Çıplak

‘ü. 188b/17

üsār < *Ar. üserā’* Esirler

ü. 180b/3, 182b/5, 191a/4, 195b/15

üserā < *Ar. üserā’* Esirler

ü. 194b/11

ü.+nı 191a/5

ü.+sın 173b/8

ü.+sıdın 186b/13

üst Üst

ü.+i bile 118b/14

ü.+iġa 102a/15, 102b/5, 102b/6, 102b/8, 108b/10, 109a/11, 109b/9, 121a/8, 126b/6, 128b/4, 128b/7, 128b/9, 128b/10, 130a/5, 130b/4, 130b/6, 131b/3, 131b/15, 133b/12, 143b/9, 144b/14, 147b/4, 148a/4, 148a/6, 151a/17, 163b/7, 169b/16, 176a/9, 178a/11, 182b/13, 189b/14, 198a/3

ü.+ige 120b/6, 123a/2, 125a/11, 130a/9, 132b/1, 140b/11, 145a/1, 148a/11, 149b/1, 149b/7, 149b/12, 151a/10, 161a/16, 169b/13, 174b/11, 180b/12, 193a/9, 194b/16, 195a/10, 195b/3, 197b/15, 199a/14

ü.+ide 109a/12, 112a/10, 120b/1, 138a/5, 168b/7, 193a/13

ü.+ide (nāmus ü.) 111b/1

ü.+ide dur-ur ér- 178a/12

ü.+idin 102b/12, 119a/11, 120a/5, 123a/11, 127b/7, 131a/17, 142b/15, 179a/16, 186b/3, 193a/3

üstād < *Far.* Usta, üstat

ü. 188b/3,189a/14

ü. (ü.-ı girāmī) 150a/7

ü.+ıġa 188a/1

üstādlıġ < *Far.+T.* Ustalık, üstatlık

ü. (ḳıl-ıp ... ü.) 198a/7

üstüvār < *Far.* sağlam, dayanıklı; güvenilir

ü. dur-ur ér- 133a/16

ü. ḳıl- 139a/3, 151b/8

üz- Kesmek, koparmak

ü.-di (köŋül ü.) 184a/7

ü.-di (rişte+sin ü.) 102a/14

ü.-di (tār+ın ... ü.) 161b/8

üze Üzerine, üzerinde; -a/-e

ü. (emāret evc+i ü.) 165a/10

ü. (baḥr cenn̄+i ü.) 154a/5

ü. (der-mesned-i salṭanat ü.) 136b/7

ü. (ḫaşm baş+ı ü.) 184b/3

ü. (nān ü.) 106a/11

ü. (taḫt u devlet ü.) 153b/16

ü. (ulus baş+ı ü.) 152a/2

ü. (yeti iḳlīm ü.) 155a/11

üzre Üzerinde

ü. (aʿdā ü.) 170a/1, 184b/2

ü. (ʿār ü.) 181a/3

ü. (baş+ı ü.) 160b/8, 167a/15, 184a/13

ü. (beḳā mesned+i ü.) 155a/9

ü. (felek ü.) 185b/13

ü. (felek ḳulle+si ü.) 184a/12

ü. (ḳara yer ü.) 185b/1

ü. (ḳaṣr-ı felek ü.) 188b/12

ü. (kevākib-i sipihr ü.) 198a/7

ü. (ḳır ü.) 185b/12

ü. (kişi baş+ı ü.) 144a/14

ü. (livā ü.) 186a/9

ü. (māl ü.) 181a/2

ü. (muz ü.) 193a/16, 193a/17, 193a/17

ü. (rıżā ḫod+ı ü.) 182a/2

ü. (sipihr ü.) 111a/10

ü. (yer ü.) 168a/14

ü.+dür (kūh ü.) 184a/2

üzül- Kırılmak

ü.-di (yay+ınıŋ kiriş+i ü.) 144a/13

ü.-üp 175a/9

V

vācibi'l-iḥtirām < *Ar.* Saygın, saygıdeğer

v. bile (ḫānevāde-i v.) 175b/11

v. bile (nüdemā-yı v.) 118b/4

vācibi'l-iẕ'ān < *Ar.* İtaat edilmesi gereken

v. (fermān-ı v.) 175a/14, 194b/7

v.+dın (fermān-ı v.) 129a/6

v.+ı 171b/3

v.+ı bile (fermān-ı v.) 156b/13

va'de < *Ar.* Bir iş önceden belirlenmiş zaman

v. 106b/8

v. ḳıl- 178b/4

v.+si bile 114a/17

v.+si ḳıl- 106b/8, 118a/3, 131a/8, 169a/8

v.+sin ḳıl- 121a/2

vādī < *Ar.* Vadi

v. 120b/16, 166b/16

v.+siġa 172b/11

vāfī < *Ar.* Sözünün eri; tam, yeter

v. (tuḥaf-ı v.) 146b/11

vāfir < *Ar.* Bol, çok

v. (armaġan-ı v.) 170b/9

v. (ġanāyim-i v.) 176b/13

v. (in'āmāt-ı v.) 101b/2, 127b/14, 147a/4, 196b/13

v. (ma'āẕīr-i v.) 141b/8

v. (māl-ı v.) 160b/14

v. (meblaġ-ı v.) 146b/3

v. (taʿẓīm-i v.) 116b/7

vāfirü'n-nūr < *Ar.* Nurlu, nurla dolu → **fāyiżü's-sürūr-ı ḥużūr-ı vāfirü'n-nūr**

v.+ıda 191b/11

vāfirü's-sürūr < *Ar.* Sevinç dolu, neşeli → **ḥużūr-ı vāfirü's-sürūr**

v.+ıġa 193b/12

vaḥdet < *Ar.* Birliki teklik

v. (merkez-i dāyire-i v.) 137a/8,

v. ara (ḥarem-i v.)155b/8

vāhibü'l-ʿaṭāyā < *Ar.* Bağışta bulunan Tanrı

v. 146b/6

vaḥīd < *Ar.* Tek, biricik

v. 134b/3

vāhiye < *Ar.* Zayıf, değersiz; felaket

v. 106a/17

vaḥşet < *Ar.* Vahşilik, yabanilik; acımasızlık

v. (gerd-i v.) 116a/3

v. (sisile-i v.) 163a/13

v. tüş- 190a/2

vaḥşet-āmīz < *Ar.+Far.* Korkunç, ürküntü veren

v. 146b/16, 171a/6

v. (muḥārebe-i v.) 148b/8

vaḥşet-āṣār < *Ar.* Vahşet izleri taşıyan, korkunç

v.+dın (esrār-ı v.) 124a/8

vaḥşet-engīz < *Ar.+Far.* Korkunç, ürküntü veren

v. (ġulġule-i v.) 163a/10

v. (manṣūbe-i v.) 102a/14

v.+din (vaḳayi‘-i v.) 110b/2

vaḫşet-eşer < *Ar.* Vahşet izi taşıyan, korkunç

v. (ḫaber-i v.) 130a/12, 141a/7, 178b/3

v.+niŋ (ḫaber-i v.) 148b/17

v.+ni (ḫaber-i v.) 134a/7

vaḥşī < *Ar.* Vahşi, yabani

v. 105b/5

vaḳāḥat-intimā < *Ar. vaḳāḥat-intimā’* Arsızlığa meyletmiş, utanmaz

v. bile (vesvese-i v.) 149a/7

vaḳar < *Ar.* Ağırbaşlılık

v. (kūh-ı v.) 154a/12

v. bile (ġāyet-i v.) 162b/2

v.+ıdın 162b/4

vaḳāyi‘ < *Ar.* Olaylar

v. 110a/5, 110b/2, 125a/16, 138a/9, 145b/12, 145b/17, 156b/10

v. dur- 125b/2

v.+niŋ 156a/16

v.+ni 132a/12, 150a/9

v.+idin 104a/12

vāḳı‘a < *Ar.* Vaka, olay

v. 102b/3, 109b/7, 109b/11, 115a/1, 115a/17, 119a/16, 121b/14, 122a/8, 124a/12, 125a/14, 126a/15, 128a/7, 131a/17, 131b/2, 132b/10, 139a/6, 144b/9, 146a/1, 149a/14, 151b/14, 156b/16, 159a/16, 159b/1, 160b/10, 161a/5, 163a/14, 167b/3, 173b/15, 189a/12, 192a/4, 196a/1

v.+nıŋ 194b/14

v.+nı 102b/9, 105b/13, 111b/6, 112a/1, 117a/1, 119a/12, 142a/14, 183b/4, 198b/9, 199a/13

v.+ġa 159a/15

v.+da 139a/12, 148a/13

v.+dın 111a/14, 128b/9, 136b/3, 143b/17, 145b/3, 158b/13, 165a/11

v.+dın soŋ 101a/9

v.+dın soŋra 108a/16, 123b/7, 143a/8, 145a/9, 151a/8, 193b/15

v.+sın 128b/8

v.+sıda 173a/8

v.+lar 142b/17

v.+lardın 108a/12

v.+larnı 102a/4, 182b/11, 183b/7

vāḳı'a-nigār < *Ar.+Far.* Olay nakşı, olay süsleme

v. (ḫāme-i v.) 161a/8

vāḳı'a-perdāz < *Ar.+Far.* Olay düzenleyen

v.+ı 138a/10

vāḳı'āt < *Ar.* Olaylar

v. 151a/15, 156a/12, 157b/6, 159a/15

v. (nesāyim-i bahār-ı v.) 156b/3

v.+da 152a/13

v.+ın 156a/15

v.+ıdın 117b/4

vāḳi' < *Ar.* Meydana gelen, olan

v. 105a/15

v. bol- 102a/3, 119a/9, 109b/10, 119a/13, 121a/3, 121a/10, 128a/3, 128b/12, 130b/8, 145a/3

v. bol-up dur- 126b/7, 129b/12, 156b/1, 157b/14, 167a/11, 177a/14, 194b/14, 198b/7

v. bol-uptur- 153a/14

v. ol- 110a/5

v. bol-muş dur- 198a/4

v. bol-maydur ér- 102b/8

v. dur- 147b/9, 168b/7

v. dur-ur ér- 195a/5

vaḳt < *Ar.* vakit, zaman

v. 150a/11, 150b/6

v. (mübārek é-di v.) 164b/10

v.+ni 142a/6

v.+de 141a/15, 149b/13, 169b/3, 174a/15, 178a/8

v.+i 114a/14, 150a/3, 159a/2, 179b/12, 180a/10

v.+in 135a/3

v.+ide 110a/17, 117a/15, 149a/13, 174b/11

v.+ide ér- 109b/11

vālā < *Far.* Yüce, ulu, yüksek

v. (işāret-i v.) 175a/11, 186a/17

v. (kevkebe-i v.) 199a/7

v. (mevkib-i v.) 164a/3, 167b/8

v. bile (işāret-i v.) 172a/14, 176a/3, 198b/3

v.+nı (mevkib-i v.) 162a/12

v.+ġa (gerdūn-ı v.) 178a/8

v.+ġa (mevkib-i v.) 177b/4

v.+dın (çarḫ-ı v.) 155a/16

v.+dın (mevkib-i v.) 169a/6

vālā-güher < *Far.* Değerli, kıymetli

v. 174b/17

vālā-maḳāmī < *Far.+Ar.* Makamı yüce olan, yüce makamlı

v. 150a/7

vāli < *Ar.* Vali, vilayet mülkî amiri

v.+si 121b/5, 141a/1, 166b/10, 171a/3, 197a/13

v.+si dur- 162a/14

vālid < *Ar.* Baba

v. 126b/17, 156a/8, 161a/2, 165a/12

varaḳ < *Ar.* Yaprak; kitap yaprağı; yazılı kağıt

v. 188b/8, 147b/6

v. (yeketāz-ı meydān-ı v.) 159b/1

varaḳ-pūy < *Ar.+Far.* Kitap sayfası öpen

v. 152b/13

vārid < *Ar.* Gelen; bir konuda söylenen; geçerli, söz konusu

v. 199b/17

v. bol- 162a/11, 190a/17, 200a/10

v. bol-up dur- 191a/2, 196b/17

varṭa < *Ar.* Uçurum; tehlike

v. 121b/11, 127a/13, 142b/17, 148b/15, 150a/6, 166a/5

v.+dın 142b/11

vaṣf < *Ar.* Nitelik, özellik; övme, övgü

v. 157b/10

v.+ı 188a/15

v.+ınıŋ 152b/12

v.+ın 167b/15

vāṣıl < *Ar.* Ulaşan, kavuşan, varan

v. bol- 101b/17

v. bol-up dur- 136b/6, 156a/10

vāsıṭa < *Ar.* Aracı; araç; vesile

v.+sı bile 139b/14, 179b/15

vaṣiyyet < *Ar.* Kişinin ölümden sonar yapılmasını istediği şey

v.+i bile (mūcībi v.) 137a/15

vaṣl < *Ar.* Bağlama, iliştirme; kavuşma

v. 154a/15

v.+ıŋ 189b/11

v.+ıġa 158a/7

v.+ıdın 103b/17

vaṭan < *Ar.* Yurt, vatan

v. 103b/17, 105a/3

v.+larıġa 173a/6

vā-veylā < *Ar.* Eyvah, yazık!

v. 154b/16, 154b/17

vaẓāyif < *Ar. vaẓāif* Görevler, vazifeler

v. bile (izdiyād-ı v.) 165b/1

vaż‘ < *Ar.* Koyma, konulma; atama; konum, mevki

v. 188a/1

v.+da 188a/5

vāżıḥ < *Ar.* Açık, ortada, aşikar

v. 140a/2, 125a/15

vażī‘ < *Ar.* Aşağı, alçak; mütevazi, basit, sıradan

v. 113b/15, 174b/6, 191b/14

vażīfe < *Ar.* Görev, vazife; ücret, maaş

v.+siġa 146b/3

ve Ve → **u, ü, vü**

v. 100b/1, 100b/2, 100b/2, 100b/3, 100b/3, 100b/4, 100b/4, 100b/5, 100b/5, 100b/5, 100b/6, 100b/9, 100b/9, 100b/10, 100b/10, 100b/12, 100b/13, 100b/14, 100b/15, 101a/10, 101a/11, 101a/12, 101a/13, 101a/13, 101a/13, 101a/14, 101a/14, 101a/15, 101a/15, 101b/1, 101b/1, 101b/2, 101b/2, 101b/3, 101b/4, 101b/8, 101b/13, 101b/15, 101b/16, 101b/17, 101b/17, 102a/1, 102a/2, 102a/2, 102a/4, 102a/6, 102a/7, 102a/8, 102a/8, 102a/10, 102a/11, 102a/11, 102a/13, 102a/14, 102a/15, 102a/16, 102b/3, 102b/3, 102b/4, 102b/4, 102b/5, 102b/9, 102b/9, 102b/9, 102b/11, 102b/13, 102b/13, 102b/13, 102b/15, 102b/16, 103a/1, 103a/4, 103a/6, 103a/8, 103a/8, 103a/12, 103a/13, 103a/13, 103a/13, 103b/1, 103b/2, 103b/2, 103b/2, 103b/3, 103b/3, 103b/3, 103b/3, 103b/4, 103b/4, 103b/5, 103b/5, 103b/6, 103b/6, 103b/7, 103b/8, 104a/5, 104a/5, 104a/8, 104a/9, 104a/10, 104a/11, 104a/13, 104a/14, 104a/14, 104a/15, 104a/15, 104a/16, 104a/16, 104b/1, 104b/1, 104b/1, 104b/3, 104b/5, 104b/5, 104b/6, 104b/6, 104b/7, 104b/9, 104b/9, 104b/9, 104b/10, 104b/10, 104b/10, 104b/10, 104b/12, 104b/12, 104b/14, 104b/16, 104b/16, 104b/17, 105a/1, 105a/8, 105a/10, 105a/10, 105a/10, 105a/11, 105a/11, 105a/15, 105a/15, 105a/15, 105a/16, 105a/17, 105b/1, 105b/1, 105b/2, 105b/2, 105b/2, 105b/3, 105b/3, 105b/3, 105b/3, 105b/4, 105b/5, 105b/5, 105b/5, 105b/6, 105b/7, 105b/8, 105b/9, 105b/9, 105b/10, 106a/1, 106a/4, 106a/8, 106a/8, 106a/17, 106b/2, 106b/3, 106b/4, 106b/5, 106b/6, 107a/5, 107a/7, 107a/9, 107a/10, 107a/12, 107a/12, 107a/13, 107a/13, 107a/16, 107a/16, 107a/16, 107b/1, 107b/1, 107b/2, 107b/2, 107b/3, 107b/9, 107b/13, 107b/15, 107b/16, 108a/4, 108a/5, 108a/5, 108a/5, 108a/6, 108a/7, 108a/10, 108a/11, 108a/15, 108a/16, 108b/1, 108b/4, 108b/8, 108b/8, 108b/11, 108b/12, 108b/14, 108b/17, 109a/8, 109a/14, 109b/2, 109b/6, 109b/7, 109b/8, 109b/10, 109b/12, 109b/13, 109b/15, 110a/1, 110a/2, 110a/2, 110a/4, 110a/7, 110a/11, 110a/13, 110a/14, 110b/2, 110b/3, 110b/4, 110b/4, 110b/7, 110b/9, 110b/10, 110b/11, 110b/13, 111a/1, 111a/2, 111a/3, 111a/6, 111a/6, 111a/6, 111a/15, 111b/5, 111b/6, 111b/9, 111b/15, 112a/1, 112a/3, 112a/4, 112a/5, 112a/8, 112a/13, 112a/14,

112b/1, 112b/1, 112b/6, 112b/8, 112b/9, 112b/12, 112b/14, 112b/14, 113a/6, 113a/8, 113a/8, 113a/9, 113a/9, 113a/12, 113a/13, 113a/14, 113b/3, 113b/4, 113b/4, 113b/5, 113b/5, 113b/8, 113b/8, 113b/10, 113b/11, 113b/12, 113b/13, 113b/14, 113b/14, 113b/15, 113b/15, 114a/4, 114a/7, 114a/12, 114a/14, 114b/5, 114b/6, 114b/7, 114b/7, 114b/10, 114b/11, 114b/16, 114b/17, 115a/1, 115a/2, 115a/5, 115a/6, 115a/7, 115a/7, 115a/7, 115a/8, 115a/8, 115a/11, 115a/12, 115a/12, 115a/14, 115a/15, 115a/16, 115b/1, 115b/2, 115b/3, 115b/3, 115b/9, 115b/10, 115b/10, 115b/16, 115b/17, 116a/8, 116a/8, 116a/10, 116a/15, 116a/16, 116b/1, 116b/6, 116b/7, 116b/8, 116b/10, 116b/10, 116b/15, 116b/15, 116b/16, 116b/16, 117a/1, 117a/1, 117a/8, 117a/9, 117a/10, 117a/12, 117a/14, 117a/15, 117a/15, 117a/17, 117b/6, 117b/7, 117b/13, 117b/13, 117b/14, 118a/2, 118a/4, 118a/7, 118a/8, 118a/9, 118a/11, 118a/12, 118a/13, 118a/13, 118a/14, 118a/17, 118a/17, 118b/4, 118b/6, 118b/7, 119a/1, 119a/3, 119a/3, 119a/3, 119a/5, 119a/5, 119a/6, 119a/10, 119a/14, 119a/17, 119a/17, 119a/17, 119b/1, 119b/1, 119b/2, 119b/2, 119b/3, 119b/5, 119b/6, 119b/6, 119b/7, 119b/7, 119b/8, 119b/10, 119b/11, 119b/12, 119b/13, 119b/14, 120a/1, 120a/1, 120a/6, 120a/6, 120a/9, 120a/9, 120a/10, 120a/10, 120a/10, 120a/10, 120a/11, 120a/16, 120a/17, 120b/2, 120b/3, 120b/4, 120b/5, 120b/5, 120b/6, 120b/7, 120b/8, 120b/10, 120b/12, 120b/14, 120b/15, 121a/1, 121a/7, 121a/9, 121a/9, 121a/11, 121a/13, 121a/13, 121a/13, 121a/14, 121a/16, 121a/16, 121a/17, 121a/17, 121a/17, 121b/2, 121b/2, 121b/4, 121b/4, 121b/4, 121b/5, 121b/8, 121b/10, 121b/13, 121b/14, 121b/15, 121b/16, 121b/16, 122a/3, 122a/4, 122a/5, 122a/6, 122a/6, 122a/10, 122a/11, 122a/11, 122a/11, 122a/16, 122b/2, 122b/2, 122b/4, 122b/6, 122b/6, 122b/7, 122b/9, 122b/10, 122b/13, 122b/17, 123a/2, 123a/4, 123a/5, 123a/10, 123a/13, 123a/15, 123b/2, 123b/4, 123b/5, 123b/7, 123b/11, 123b/12, 123b/13, 124a/2, 124a/3, 124a/4, 124a/4, 124a/4, 124a/5, 124a/6, 124a/6, 124a/7, 124a/7, 124a/8, 124a/9, 124a/11, 124a/13, 124a/14, 124a/15, 124a/16, 124b/4, 124b/8, 124b/8, 124b/9, 124b/9, 124b/9, 124b/10, 124b/11, 124b/12, 124b/13,

124b/14, 124b/16, 125a/2, 125a/5, 125a/5, 125a/6, 125a/8, 125a/8, 125a/10, 125a/11, 125a/13, 125a/14, 125a/15, 125a/15, 125a/16, 125b/7, 125b/8, 125b/8, 125b/9, 125b/9, 125b/10, 125b/10, 125b/11, 125b/12, 125b/12, 125b/12, 125b/12, 125b/16, 125b/17, 126a/2, 126a/3, 126a/4, 126a/6, 126a/8, 126a/11, 126a/12, 126a/13, 126a/14, 126a/15, 126a/17, 126b/1, 126b/3, 126b/16, 126b/17, 127a/3, 127a/5, 127a/5, 127a/7, 127a/9, 127a/13, 127a/13, 127a/15, 127a/16, 127a/17, 127b/1, 127b/2, 127b/2, 127b/3, 127b/9, 127b/10, 127b/11, 127b/13, 127b/14, 127b/15, 127b/16, 127b/17, 128a/3, 128a/4, 128a/5, 128a/6, 128a/7, 128a/7, 128a/7, 128a/8, 128a/12, 128a/12, 128a/13, 128a/15, 128a/16, 128a/16, 128a/16, 128a/17, 128b/1, 128b/2, 128b/5, 128b/6, 128b/12, 129a/3, 129a/4, 129a/9, 129a/9, 129a/11, 129a/14, 129a/16, 129a/17, 129a/17, 129b/4, 129b/4, 129b/5, 129b/7, 129b/11, 129b/13, 130a/5, 130a/6, 130a/6, 130a/9, 130a/10, 130a/14, 130a/17, 130a/17, 130a/17, 130a/17, 130b/2, 130b/3, 130b/3, 130b/3, 130b/3, 130b/4, 130b/5, 130b/7, 130b/7, 130b/9, 130b/11, 130b/12, 130b/12, 130b/13, 130b/14, 131a/4, 131a/7, 131a/9, 131a/11, 131a/12, 131a/14, 131a/14, 131a/15, 131a/15, 131a/16, 131a/16, 131a/16, 131b/1, 131b/4, 131b/16, 132a/2, 132a/2, 132a/3, 132a/4, 132a/6, 132a/8, 132a/8, 132a/9, 132a/10, 132a/10, 132a/11, 132a/14, 132a/14, 132a/16, 132b/2, 132b/4, 132b/4, 132b/5, 132b/7, 132b/9, 132b/11, 132b/15, 133a/1, 133a/1, 133a/2, 133a/3, 133a/3, 133a/4, 133a/5, 133a/9, 133a/10, 133a/11, 133a/11, 133b/1, 133b/2, 133b/5, 133b/5, 133b/14, 133b/16, 134a/1, 134a/2, 134a/2, 134a/4, 134a/5, 134a/7, 134a/10, 134a/12, 134a/13, 134a/13, 134a/14, 134a/15, 134a/15, 134a/15, 134a/16, 134a/17, 134b/1, 134b/3, 134b/3, 134b/6, 134b/6, 134b/7, 134b/7, 134b/8, 134b/9, 134b/9, 134b/10, 134b/11, 134b/13, 134b/16, 134b/17, 134b/17, 134b/17, 135a/1, 135a/1, 135a/2, 135a/2, 135a/3, 135a/3, 135a/4, 135a/4, 135a/7, 135a/8, 135a/9, 135a/12, 135a/14, 135b/2, 135b/3, 135b/6, 135b/6, 135b/6, 135b/7, 135b/11, 135b/14, 135b/15, 135b/15, 136a/1, 136a/3, 136a/3, 136a/5, 136a/7, 136a/8, 136a/8, 136a/8, 136a/9, 136a/9, 136a/10, 136a/10, 136a/11, 136a/11, 136a/12, 136a/13, 136a/14,

136a/14, 136a/14, 136a/15, 136a/15, 136a/16, 136a/16, 136a/17, 136a/17, 136b/1, 136b/8, 136b/9, 136b/10, 136b/11, 136b/12, 136b/12, 136b/13, 136b/14, 136b/15, 136b/16, 136b/16, 137a/1, 137a/1, 137a/1, 137a/3, 137a/3, 137a/3, 137a/4, 137a/5, 137a/6, 137a/6, 137a/7, 137a/7, 137a/7, 137a/8, 137a/8, 137a/15, 137a/15, 137a/16, 137a/16, 137a/17, 137b/1, 137b/1, 137b/2, 137b/3, 137b/3, 137b/3, 137b/4, 137b/9, 137b/10, 137b/10, 137b/11, 137b/12, 137b/12, 137b/13, 137b/13, 137b/13, 137b/14, 137b/15, 137b/16, 137b/16, 137b/17, 137b/17, 138a/8, 138a/10, 138a/12, 138a/13, 138a/14, 138a/14, 138a/15, 138a/15, 138a/16, 138a/17, 138a/17, 138b/3, 138b/4, 138b/4, 138b/6, 138b/7, 138b/10, 138b/10, 138b/12, 138b/13, 138b/13, 138b/14, 138b/15, 138b/15, 138b/16, 138b/16, 138b/17, 138b/17, 139a/2, 139a/4, 139a/6, 139a/10, 139a/10, 139a/11, 139a/13, 139a/17, 139b/3, 139b/7, 139b/7, 139b/8, 139b/10, 139b/13, 139b/15, 139b/15, 139b/16, 139b/17, 139b/17, 140a/1, 140a/1, 140a/2, 140a/2, 140a/2, 140a/2, 140a/3, 140a/4, 140a/4, 140a/7, 140a/12, 140a/13, 140a/15, 140a/15, 140a/16, 140a/17, 140a/17, 140b/1, 140b/4, 140b/5, 140b/6, 140b/6, 140b/7, 140b/7, 140b/8, 140b/9, 140b/10, 140b/10, 140b/11, 140b/12, 140b/13, 140b/15, 140b/16, 140b/17, 140b/17, 141a/1, 141a/1, 141a/2, 141a/5, 141a/6, 141a/7, 141a/9, 141a/9, 141a/10, 141a/10, 141a/11, 141a/12, 141a/12, 141a/13, 141a/13, 141a/15, 141a/17, 141a/17, 141b/1, 141b/2, 141b/4, 141b/6, 141b/7, 141b/7, 141b/8, 141b/8, 141b/9, 141b/11, 141b/12, 141b/12, 141b/12, 141b/15, 141b/15, 141b/15, 141b/16, 142a/3, 142a/5, 142a/8, 142a/8, 142a/9, 142a/9, 142a/9, 142a/10, 142a/11, 142a/12, 142a/13, 142a/15, 142a/15, 142a/16, 142a/16, 142a/17, 142b/1, 142b/2, 142b/3, 142b/4, 142b/7, 142b/8, 142b/8, 142b/9, 142b/10, 142b/11, 142b/12, 142b/12, 142b/13, 142b/14, 142b/14, 142b/16, 143a/5, 143a/8, 143a/9, 143a/13, 143a/15, 143a/15, 143a/15, 143a/15, 143a/16, 143b/4, 143b/5, 143b/8, 143b/9, 143b/11, 143b/11, 143b/11, 143b/13, 143b/14, 143b/16, 143b/17, 144a/1, 144a/16, 144a/17, 144b/2, 144b/2, 144b/2, 144b/3, 144b/5, 144b/5, 144b/9, 144b/11, 144b/16, 144b/16, 144b/17, 144b/17, 145a/1, 145a/3, 145a/4, 145a/4,

145a/5, 145a/6, 145a/7, 145a/10, 145a/11, 145a/13, 145a/14, 145a/16, 145a/16, 145b/4, 145b/6, 145b/7, 145b/7, 145b/8, 145b/9, 145b/9, 145b/10, 145b/11, 145b/14, 145b/15, 145b/15, 145b/16, 145b/17, 145b/17, 145b/17, 145b/17, 146a/1, 146a/3, 146a/3, 146a/3, 146a/6, 146a/6, 146a/7, 146a/8, 146a/10, 146a/11, 146a/11, 146a/14, 146a/14, 146a/15, 146a/17, 146b/1, 146b/2, 146b/2, 146b/2, 146b/3, 146b/4, 146b/4, 146b/4, 146b/4, 146b/7, 146b/11, 146b/12, 146b/12, 146b/14, 146b/17, 147a/3, 147a/3, 147a/3, 147a/3, 147a/4, 147a/4, 147a/5, 147a/5, 147a/5, 147a/7, 147a/7, 147a/9, 147a/9, 147a/9, 147a/10, 147a/13, 147a/14, 147a/15, 147a/15, 147a/15, 147a/16, 147a/17, 147b/2, 147b/3, 147b/7, 147b/8, 147b/8, 147b/8, 147b/11, 147b/12, 147b/13, 147b/14, 147b/15, 147b/15, 148a/2, 148a/4, 148a/8, 148a/12, 148a/16, 148b/3, 148b/3, 148b/5, 148b/5, 148b/6, 148b/7, 148b/8, 148b/9, 148b/10, 148b/10, 148b/14, 148b/16, 149a/3, 149a/4, 149a/5, 149a/6, 149a/6, 149a/7, 149a/8, 149a/11, 149a/13, 149a/13, 149a/15, 149a/16, 149a/17, 149b/8, 149b/11, 149b/17, 150a/1, 150a/1, 150a/6, 150a/9, 150b/2, 151a/9, 151a/13, 151a/15, 151a/15, 151a/16, 151b/1, 151b/2, 151b/2, 151b/7, 151b/8, 151b/8, 151b/12, 151b/12, 151b/14, 151b/16, 152a/7, 152a/8, 152a/8, 152a/8, 152a/9, 152a/10, 152a/11, 152a/12, 152a/13, 152a/14, 152a/15, 152a/16, 152a/16, 152a/16, 152b/1, 152b/1, 152b/1, 152b/1, 152b/1, 152b/2, 152b/3, 152b/3, 152b/4, 152b/5, 152b/7, 152b/10, 152b/11, 152b/15, 152b/15, 153a/1, 153a/2, 153a/2, 153a/14, 153b/7, 155b/10, 155b/10, 155b/11, 155b/12, 155b/13, 155b/14, 155b/15, 155b/16, 155b/16, 156a/3, 156a/3, 156a/4, 156a/4, 156a/11, 156a/11, 156a/13, 156a/14, 156a/14, 156a/15, 156a/15, 156a/16, 156a/16, 156a/17, 156a/17, 156b/3, 156b/3, 156b/4, 156b/5, 156b/6, 156b/7, 156b/8, 156b/8, 156b/8, 156b/10, 156b/10, 156b/11, 156b/12, 156b/13, 157a/1, 157a/3, 157a/4, 157a/8, 157a/8, 157a/9, 157a/14, 157a/15, 157a/15, 157a/15, 157a/15, 157a/16, 157b/2, 157b/4, 157b/4, 157b/6, 157b/6, 157b/7, 157b/10, 157b/11, 157b/13, 157b/15, 157b/16, 157b/17, 157b/17, 158a/2, 158a/5, 158a/13, 158a/13, 158a/14, 158b/2, 158b/2, 158b/3, 158b/9, 158b/9, 158b/9, 158b/14, 159a/3,

159a/7, 159a/8, 159a/9, 159a/10, 159a/11, 159a/12, 159a/12, 159a/13, 159a/14, 159a/15, 159a/17, 159b/6, 159b/7, 159b/8, 159b/14, 159b/15, 159b/16, 159b/16, 160a/1, 160a/3, 160a/7, 160a/9, 160a/9, 160a/11, 160a/11, 160a/12, 160b/2, 160b/4, 160b/4, 160b/4, 160b/4, 160b/5, 160b/10, 160b/11, 160b/12, 160b/14, 160b/15, 160b/16, 160b/17, 161a/3, 161a/3, 161a/4, 161a/5, 161a/7, 161a/9, 161a/13, 161a/13, 161a/17, 161b/1, 161b/3, 161b/4, 161b/6, 161b/6, 161b/7, 161b/9, 161b/10, 161b/12, 161b/16, 162a/6, 162a/7, 162a/8, 162a/10, 162a/12, 162a/14, 162b/2, 162b/2, 162b/6, 162b/6, 162b/11, 162b/11, 162b/12, 163a/1, 163a/1, 163a/1, 163a/2, 163a/3, 163a/8, 163a/8, 163a/8, 163a/9, 163a/9, 163a/10, 163a/10, 163a/11, 163a/12, 163a/12, 163a/13, 163a/14, 163a/14, 163a/14, 163a/16, 163a/16, 163a/17, 163b/1, 163b/1, 163b/1, 163b/2, 163b/2, 163b/3, 163b/4, 163b/4, 163b/4, 163b/6, 163b/6, 163b/9, 163b/11, 163b/13, 163b/14, 163b/15, 163b/15, 164a/3, 164a/9, 164a/13, 164a/14, 164a/15, 164a/15, 164a/16, 164a/17, 164b/3, 164b/4, 164b/4, 164b/5, 164b/6, 164b/7, 164b/13, 164b/16, 164b/17, 165a/1, 165a/1, 165a/2, 165a/2, 165a/4, 165a/8, 165a/13, 165a/13, 165a/13, 165a/14, 165a/14, 165a/15, 165a/16, 165a/16, 165a/17, 165a/17, 165a/17, 165b/1, 165b/1, 165b/2, 165b/3, 165b/3, 165b/7, 165b/7, 165b/9, 165b/9, 165b/10, 165b/10, 165b/11, 165b/13, 166a/2, 166a/4, 166a/9, 166a/10, 166a/11, 166a/11, 166a/12, 166a/12, 166a/13, 166a/15, 166b/3, 166b/4, 166b/6, 166b/7, 166b/8, 166b/8, 166b/11, 166b/12, 166b/14, 166b/16, 166b/17, 167a/4, 167a/8, 167a/10, 167a/11, 167a/12, 167a/12, 167b/1, 167b/2, 167b/2, 167b/3, 167b/4, 167b/6, 167b/7, 167b/7, 167b/9, 167b/11, 167b/12, 167b/13, 167b/15, 167b/16, 167b/16, 168a/15, 168b/3, 168b/8, 168b/9, 168b/10, 168b/13, 168b/13, 168b/14, 168b/16, 168b/16, 168b/16, 168b/17, 168b/17, 169a/2, 169a/2, 169a/4, 169a/5, 169a/6, 169a/8, 169a/10, 169a/11, 169a/13, 169a/14, 169a/15, 169a/16, 169b/1, 169b/3, 169b/9, 169b/10, 169b/14, 169b/15, 170a/4, 170a/6, 170a/9, 170a/12, 170a/17, 170a/17, 170b/2, 170b/4, 170b/5, 170b/5, 170b/8, 170b/9, 170b/14, 170b/14, 170b/15, 171a/2, 171a/2, 171a/9, 171a/10, 171a/10, 171a/10, 171a/11,

171a/12, 171a/13, 171a/13, 171a/13, 171a/14, 171a/14, 171a/15, 171a/17, 171a/17, 171a/17, 171b/2, 171b/4, 171b/5, 171b/7, 171b/7, 171b/8, 171b/8, 171b/13, 171b/14, 171b/15, 171b/15, 171b/16, 171b/16, 172a/3, 172a/3, 172a/3, 172a/4, 172a/4, 172a/6, 172a/6, 172a/8, 172a/9, 172a/9, 172a/10, 172a/15, 172b/1, 172b/2, 172b/3, 172b/3, 172b/3, 172b/4, 172b/4, 172b/5, 172b/7, 172b/7, 172b/7, 172b/7, 172b/7, 172b/7, 172b/9, 172b/10, 172b/11, 172b/12, 172b/15, 172b/15, 172b/15, 172b/15, 172b/16, 173a/1, 173a/2, 173a/3, 173a/3, 173a/4, 173a/6, 173a/9, 173a/12, 173a/12, 173a/12, 173a/12, 173a/13, 173a/14, 173a/15, 173a/17, 173b/3, 173b/3, 173b/4, 173b/5, 173b/6, 173b/8, 173b/11, 173b/13, 173b/14, 173b/14, 173b/17, 174a/1, 174a/1, 174a/4, 174a/6, 174a/6, 174a/8, 174a/9, 174a/11, 174a/12, 174a/16, 174a/17, 174a/17, 174b/1, 174b/6, 174b/6, 174b/7, 174b/9, 174b/10, 174b/11, 174b/14, 175a/4, 175a/4, 175a/7, 175a/9, 175a/9, 175b/7, 175b/9, 175b/9, 175b/10, 175b/10, 175b/13, 175b/13, 175b/15, 176a/1, 176a/4, 176a/4, 176a/4, 176a/7, 176a/13, 176a/15, 176b/1, 176b/2, 176b/6, 176b/10, 177a/7, 177a/9, 177a/9, 177a/10, 177a/12, 177a/13, 177a/15, 177b/1, 177b/2, 177b/3, 177b/4, 177b/7, 177b/9, 177b/11, 177b/11, 177b/13, 177b/13, 177b/16, 177b/16, 177b/16, 177b/17, 177b/17, 178a/2, 178a/4, 178a/4, 178a/5, 178a/5, 178a/10, 178a/14, 178a/15, 178a/16, 178a/17, 178b/1, 178b/1, 178b/8, 178b/8, 178b/10, 178b/12, 178b/16, 178b/16, 178b/17, 179a/5, 179a/6, 179a/6, 179a/7, 179a/9, 179a/12, 179a/13, 179a/14, 179a/14, 179b/2, 179b/3, 179b/4, 179b/5, 179b/8, 179b/8, 179b/9, 179b/13, 179b/14, 179b/14, 179b/16, 179b/17, 179b/17, 180a/2, 180a/3, 180a/3, 180a/6, 180a/7, 180a/7, 180a/9, 180a/11, 180a/12, 180b/2, 180b/3, 180b/4, 180b/5, 180b/8, 180b/8, 180b/9, 180b/9, 180b/10, 180b/12, 180b/12, 180b/13, 180b/15, 180b/16, 180b/16, 181a/6, 181a/9, 181a/15, 181b/2, 181b/3, 181b/5, 181b/9, 181b/10, 181b/11, 181b/13, 181b/14, 181b/16, 181b/17, 182a/1, 182a/1, 182a/5, 182a/8, 182a/10, 182a/11, 182a/13, 182a/14, 182b/2, 182b/3, 182b/5, 182b/6, 182b/7, 182b/8, 182b/8, 182b/9, 182b/10, 182b/10, 182b/12, 182b/13, 182b/15, 182b/15, 182b/16, 182b/16, 182b/16, 182b/17,

183a/1, 183a/2, 183a/3, 183a/3, 183a/4, 183a/5, 183a/6, 183a/6, 183a/7, 183a/10, 183a/10, 183a/13, 183a/16, 183a/16, 183b/2, 183b/10, 183b/16, 184a/3, 184a/4, 184a/5, 184a/6, 184b/4, 184b/5, 184b/5, 184b/8, 184b/13, 184b/13, 185a/4, 185a/8, 185a/10, 185a/11, 185a/12, 185a/12, 185a/13, 185a/14, 185a/15, 185b/2, 185b/3, 185b/3, 185b/7, 185b/14, 185b/15, 185b/16, 186a/1, 186a/2, 186a/3, 186a/3, 186a/5, 186a/6, 186a/7, 186a/9, 186a/10, 186a/11, 186a/12, 186a/13, 186a/14, 186a/15, 186a/16, 186a/16, 186b/1, 186b/2, 186b/4, 186b/4, 186b/4, 186b/5, 186b/5, 186b/7, 186b/8, 186b/9, 186b/9, 186b/11, 186b/12, 186b/13, 186b/16, 186b/16, 187a/1, 187a/2, 187a/3, 187a/3, 187a/4, 187a/6, 187a/6, 187a/8, 187a/9, 187a/10, 187a/11, 187a/12, 187a/13, 187a/17, 187b/1, 187b/2, 187b/3, 187b/4, 187b/7, 187b/8, 187b/11, 187b/11, 187b/12, 187b/13, 187b/14, 188a/11, 188a/11, 188a/12, 188a/14, 188a/14, 188a/17, 188b/1, 188b/1, 188b/1, 188b/2, 188b/3, 188b/3, 188b/4, 188b/5, 188b/7, 188b/9, 188b/11, 188b/15, 188b/17, 189a/2, 189a/3, 189a/4, 189b/6, 189b/10, 189b/13, 189b/13, 189b/14, 189b/15, 189b/15, 189b/16, 190a/2, 190a/4, 190a/5, 190a/6, 190a/7, 190a/9, 190a/11, 190a/14, 190a/16, 190b/1, 190b/1, 190b/3, 190b/3, 190b/4, 190b/10, 190b/12, 190b/13, 190b/14, 190b/17, 191a/1, 191a/2, 191a/4, 191a/5, 191a/6, 191a/7, 191a/16, 191a/17, 191b/4, 191b/9, 191b/9, 191b/9, 191b/9, 191b/9, 191b/11, 191b/12, 191b/12, 191b/13, 191b/13, 191b/13, 191b/14, 191b/14, 191b/15, 191b/16, 191b/17, 191b/17, 192a/3, 192a/3, 192a/4, 192a/10, 192a/12, 192a/13, 192a/15, 192a/15, 192a/17, 192b/1, 192b/2, 192b/4, 192b/7, 192b/12, 193a/1, 193a/2, 193a/4, 193a/11, 193b/1, 193b/1, 193b/2, 193b/3, 193b/3, 193b/4, 193b/6, 193b/6, 193b/9, 193b/10, 193b/11, 193b/12, 193b/13, 193b/14, 193b/16, 193b/17, 193b/17, 194a/1, 194a/1, 194a/2, 194a/2, 194a/5, 194a/8, 194a/8, 194a/8, 194a/9, 194a/9, 194a/10, 194a/10, 194a/11, 194a/11, 194a/11, 194a/12, 194a/12, 194a/13, 194a/13, 194a/13, 194a/15, 194a/16, 194a/17, 194b/2, 194b/7, 194b/8, 194b/9, 194b/9, 194b/10, 194b/11, 194b/11, 194b/12, 194b/13, 194b/16, 195a/4, 195a/5, 195a/13, 195a/16, 195a/17, 195b/11, 195b/13, 195b/13, 195b/14,

195b/15, 195b/16, 195b/17, 196a/1, 196a/5, 196a/10, 196a/12, 196a/12, 196a/17, 196b/3, 196b/3, 196b/3, 196b/5, 196b/5, 196b/5, 196b/9, 196b/10, 196b/12, 196b/12, 196b/13, 196b/15, 196b/17, 196b/17, 197a/2, 197a/4, 197a/6, 197a/6, 197a/11, 197a/17, 197b/3, 197b/4, 197b/4, 197b/6, 197b/6, 197b/6, 197b/10, 197b/11, 197b/13, 197b/13, 197b/16, 198a/4, 198a/10, 198a/12, 198a/12, 198a/12, 198a/13, 198a/14, 198a/14, 198a/17, 198b/1, 198b/2, 198b/3, 198b/3, 198b/5, 198b/5, 198b/6, 198b/8, 198b/9, 198b/12, 198b/14, 198b/15, 198b/15, 198b/15, 198b/15, 199a/7, 199a/7, 199a/9, 199a/10, 199a/11, 199a/12, 199a/12, 199a/13, 199a/14, 199b/3, 199b/5, 199b/11, 199b/14, 199b/15, 200a/2, 200a/2, 200a/3, 200a/4, 200a/5, 200a/7, 200a/8, 200a/11, 200a/12, 200a/13, 200a/14, 200a/15, 200/b/1

vebā < *Ar. verbā'* Veba

v. 105a/15

vebāl < *Ar.* Günah; ağırlık; sıkıntı

v. (tap-ġay v.) 131b/12

vech < *Ar.* Yüz; yüzey, satıh; Sebep, vesile; oran, pay

v. 146b/3

v. ér- (sehm ü ḥiṣṣe+si iki yüz ṭılālıḳ v.) 160b/15

v.+din 125b/5

vechet < *Ar.* Yüz; yön, taraf

v.-i himmet ḳıl- *Çabalamak* 172a/10

vedā' < *Ar.* Ayrılma, ayrılış

v. 105a/3

v. (ḳıl-ur v.) 143a/17

v. (ḳıl-sa ... v.) 142a/2

v. ḳıl- 147a/7

v. ét- 103a/8

vedi'at < *Ar.* Emanet

v.+ın 114b/11, 136b/11

vedūd < *Ar.* Sevgisi çok; Tanrı sıfatlarından biri

v. 133a/13

vefā < *Ar.* Sözde durma, vefa

v. 106b/17, 107a/4, 153b/5

v. (ehl-i v.) 153b/4

v.+sıġa 106b/8

vefāt < *Ar.* Ölüm

v. (şeref-i v.) 164a/15

v. tap- 106a/9, 134a/12, 137a/1, 165a/13

v.+ı 137b/14

v.+ı (vāḳıʿa-ı v.) 151b/14

v.+ınıŋ 155b/11

v.+ıda (eşnā-yı v.) 166a/17

v.+ıdın 137a/14

vefāyī < *Ar. vefā'ī* Samimiyet, içtenlik

v. 153b/7

veġā < *Ar.* Savaş

v. 100b/8

v. (nevāyir-i v.) 170a/9

v.+nı (ṭūfān-ı v.) 194a/16

veh < *Ar.* Vah, yazık!

v. 155a/4, 103b/13

vehm < *Ar.* Kuruntu, vehim, hayal

v. 197b/4

v.+idin 163a/15, 191a/15, 199a/5, 199a/15

v. yekrān+ı dék *Hayal gibi (hızlı) at* 168a/11

veḳāḥat < *Ar.* Edepsizlik, arsızlık

v. (yekrān-ı v.) 102a/12,

v. ér- (gerden-efrāz-ı girībān-ı v.) 169a/5

v. dur-ur ér- (yekketāz-ı meydān-ı v.) 179a/10

v.+ġa (meydān-ı v.) 182b/9

v.+dın (ġāyet-i v.) 184b/8

veled < *Ar.* Çocuk; oğul

v. 120b/13, 146a/4, 146a/4, 149b/3, 163a/9, 172b/3, 177a/10, 179a/14, 179b/5, 179b/16, 180a/17, 200a/5

veledān < *Ar.+Far.* Çocuklar

v. 103b/4

velī < *Far.* Ama, fakat

v. 126b/16, 135a/11, 150a/17, 154a/9, 158a/11, 159b/11, 164b/11, 169b/8, 170a/2, 184a/1, 188a/5, 188a/8,

velī-‘ahdlik < *Ar.+T.* Hükümdarlık sırası kendisinde olan, veliahdlik → **velīyyü’l-‘ahd**

v. 164b/5

velīkin < *Ar.* Ama, fakat

v. 162a/2, 126b/8, 165b/14, 146b/9, 175b/8

velīyyü’l-‘ahd < Ar. Hükümdarlık sırası kendisinde olan, veliahdlik → **velī-‘ahdlik**

v. 135b/14

ver < *Far.* Ve eğer

d. 136b/7

verā < *Ar. verā’* Geri, arka, öte

v. (v.-yı Āmūya+ġa) 164a/17

v. (v.-yı Āmūya+da) 161a/16

v. (v.-yı Āmūyadaġı) 159b/3

veṣāya < *Ar.* Vasiyetler; tavsiyeler

v. 135b/7

vesī' < *Ar.* Geniş

v. 159b/11, 188a/3, 135a/12

vesīle < *Ar.* Sebep, bahane

v. 172b/8

v.+si bile (muṣālaḥa v.) 128a/5

v.+si bile (ṣulḥ v.) 128b/5, 132b/2

ve's-selām < *Ar.* İşte o kadar, son söz budur

v. 181a/4

vesvese < *Ar.* Kuruntu

v. 149a/7, 169a/11

v.+ġa 134a/2

v.+si bile 141a/2, 141b/15

veyā < *Ar.* Veya

v. 111b/2, 126b/14, 176a/14

vezāret < *Ar.* Vezirlik, paşalık

v. 138a/16, 113a/12

vezāret-penāh < *Ar.+Far.* Vezirlik makamının sığınağı

v. 124a/14

veẓāyif < *Ar. veẓā'if* Görevler, vazifeler

v. 136a/9, 171a/13

vezīr < *Ar.* Vezir

v.+niŋ 147a/14

v.-i Āṣaf-siyer *Hz. Süleyman'ın veziri Asaf gibi üstün özellikleri olan* ***vezir*** 187b/14

v.-i aʿẓam Büyük vezir, sadrazam 167a/6

v.-i ṣāyib-tedbīr *Hatalardan uzak duran vezir* 174a/2

vezīrlik < *Ar.+T.* Vezirlik makamı

v. (v. mertebe+sin) 104b/17

vidād < *Ar.* Sevgi, dostluk

v. 121b/4

vifāk < *Ar.* Uygunluk; hemfikirlik; uzlaşma

v. 135b/16

vilādet < *Ar.* Doğum, doğma

v. 101b/4, 116a/13, 157b/12

v.+i (ḫaber-i v.) 101a/17, 114b/17

v.+iniŋ 116b/5

vilāyet < *Ar.* İl, bölge

v.+ler 179b/2

v.+leriġa 102b/14

vīrān < *Far.* Yıkık, harap

v. bol- 163a/1, 189a/11, 192b/13

v.+dur 198a/16

v.+ıdın (fenā v.) 135b/12

vīrāne < *Far.* Yıkıntı yeri, harabe

v.+ni 188b/13

v.+de 105b/11

vird < *Ar.* Dua

v.-i zebān (v. ḳıl-) *Dilden düşürmeme* 172a/4

v.-i zebān (v. ḳıl-ıp dur-) 177b/11

viṣāl < *Ar.* Kavuşma, ulaşma

v.+iŋdin 103a/9

vuḥūş < *Ar.* Vahşi hayvanlar

v.-ı deşt *Çöl hayvanları* 101a/5

vuḳū‘ < *Ar.* Oluşma, meydana gelme

v. tap- 107b/17, 132a/3, 179b/3

v.+ġa yet- 171a/9,

v.+ġa yet-ip dur- 186a/11, 186a/16

v.+ı (sebeb-i v.) 148b/1

v.+ıdın 146a/6, 151a/15

vuṣūl < *Ar.* Gelme, varma, ulaşma

v.+ınıŋ (avāze-i v.) 151a/16

v.+ıdın 162a/13, 162b/9

vużū < *Ar. vüżū’* Abdest

v. üçün (naḳż-ı v.) 109a/10

vü Ve → **u, ü, v**

v. 101b/6, 111a/13, 111b/2, 111b/2, 122b/4, 140b/2, 150a/3, 150a/11, 150b/10, 154b/4, 155a/3, 155b/2, 160b/7, 160b/7, 188a/7

vücūd < *Ar.* Varlık; beden

v. 116b/1, 135b/9, 164a/8, 175a/6

v.+ın (ḫirmen-i v.) 185a/9

v.+ı 116b/2

v.+ınıŋ (binā-yı v.) 125b/14

v.+ını 138a/2

v.+ıdın 151b/17

vüs‘at < *Ar.* Genişlik

v. içre 135a/11

vüs‘at-ābād < *Ar.+Far.* Ferah, geniş

v. (miʿmārī dur-ur v.) 159b/6

Y

yā < *Far.* Ya, ya da, veya

y. 109a/5, 109a/12, 146b/11, 158b/13, 199b/10, 139b/12, 199/b/10

yād-gār < *Far.* Yadigar, hatıra

y. ḳal-ıp dur- 155b/13

yaġ Yağ

y. ile 168a/9

yaġ- Yağmak

y.-dı 155a/5

y.-ıp 127a/7, 155b/12, 170a/6

yaġaç Ağaç, değnek, sopa, tahta

y. 142b/15, 142b/16, 147a/6, 198b/15

y. ér- 184a/17

y.+lar 101a/4

yaġdur- Yağdırmak

y.-up 153b/4, 162b/13

y.-uban 153b/17

yaġı Düşman

y. 122b/6, 176b/14, 176b/15

y.+nıŋ 183b/6, 183a/15

yaġıgerlik < *T.+Far.* Düşmanlık

y. āgāz ḳıl- *Düşmanlığa başlamak* 133b/7, 131b/2

yaġılıḳ Düşmanlık

y. 133a/16

yaġma Yağma, talan

y. 120b/5

y.+sıġa 180b/17

yaḫşı İyi, güzel

y. 103a/14, 103b/6, 153b/12, 182b/7, 185a/13, 186b/4, 200a/6

y.+dur 107b/7

y.-raḳ 113b/14

y.-ġına 132a/16, 143a/14, 176b/8

y.+larġa 153a/16

y.+larımız 179a/1

y.+ları 180a/4

yaḫşılıġ İyilik, güzellik, doğruluk → **yaḫşılıḳ**

y. 141a/1, 142a/11

y. é- 154a/6

y. (bol-mas ... y.) 146a/13

yaḫşılıḳ İyilik, güzellik, doğruluk → **yaḫşılıġ**

y. 116b/8, 187b/4

yāḫūd < *Far.* Yahut, veya

y. 143b/1

yaḳ- Yakmak

y.-ıp 105b/16, 154b/8

yaḳa Yaka

y.+sı dék 162b/6

y.+sıġa 112a/12

yaḳala- Bir şey boyunca gitmek

y.-p 196b/11

yaḳalaşmaḳ Birbirini yakalamak

y.+ġa 186b/2

yaḳıl- Yakılmak

y.-ıp 103b/16

yaḳın Yakın

y. 193b/15

y. dur-ur ér- 102a/7

y.+da 143b/3

y.+ıdın 174a/11

yaḳīn < *Ar.* Kesin ve sağlam bilgi

y. 191a/15

y. (şāh-ı mülk-i y.) 157a/11

yaḳın ér- 194a/17

y. dur-ur ki 133a/8

y. dur-ur kim 106b/15

yāḳūt < *Ar.* Yakut

y.-ı nāb *Kırmızı şarap* 162a/10

yalanġaç Çıplak

y. 143a/13

yalav Külahın etrafına sarılan kırmızı ipek parçası; bayrak, alem

y. 165b/16, 126b/8

y.+lar 186a/9

yalġuz Yalnız, tek

y. 136b/17, 105b/12

yalın Alev, kıvılcım

y. dék 101a/2

y. bol- 163a/6

yalınlıġ Oynar, alevli

y. 165b/16

yaman Yaman, kötü

y.+lar 180a/5

y.+largȧ 150b/3, 176a/11

y.+lardın 179a/1

y.+larıdın 180a/4

yamanlıġ Kötülük

y. 116b/9, 154a/7, 175b/8

y. birle 146a/13

yamġur Yağmur

y. yaġ- 155b/12

yan Yan, taraf

y. 117b/2, 143b/1, 150b/1, 185b/10, 193a/15, 198a/8

y.+da 126b/9

y.+dın 102a/17, 126b/7, 189a/10, 137b/6

y.+ınıŋ (oŋ y.) 141a/15

y.+ıġa 114b/11, 182a/2

y.+ıdaġı 110b/8, 144a/1

y.+larıda 180b/16

yana Yine

y. 102b/17, 105b/14, 108b/17, 112a/10, 115b/11, 116b/9, 120b/5, 123b/3, 125b/2, 126a/5, 126a/5, 126a/6, 126a/9, 130b/2, 131b/14, 140b/16, 145b/8, 150b/6, 152b/14, 153b/13, 155a/7, 157b/6, 161a/15, 165b/17, 168a/8, 171b/1, 171b/5, 173a/6, 173a/7, 173a/8, 175a/10, 175b/10, 177a/6, 178b/12, 180b/5, 180b/6, 182a/4, 182b/6, 182b/15, 183a/14, 184b/8, 185a/5, 186a/3, 186b/11, 187a/5, 188a/6, 192b/8, 196a/10, 197b/4, 198b/7, 198b/11

yaŋı yeni

y. dervāze (y.+niŋ) *Yeni kapı* 120b/1

yaŋı Yeniden, tekrar

y. 175b/1

yaŋıdın Yeniden, tekrar

y. 130a/16, 148a/11, 169a/8, 170b/10

ya‘nī < *Ar.* Uzun lafın kısası, kısaca

y. 115a/3, 122a/1, 128a/9, 137a/13, 138a/10, 141a/9, 146a/2, 166b/2, 171a/1, 187a/15

yaŋlıġ Gibi

y. 100b/8, 101a/2, 101a/4, 153b/2, 155b/2, 160b/9, 161b/13, 164b/15, 165b/14, 167a/16, 168a/14, 169b/7, 175b/2, 181b/14, 182a/14, 183b/10, 184a/6, 184b/5, 188a/3, 195a/1, 195b/8, 195b/11, 195a/3, 199a/1, 200a/9

yapuş- Yapışmak, sarılmak

y.-tı 185a/5

y.-up 109a/10, 198b/16

yār < *Far.* Sevgili; dost

y. 196a/1

y. (ér-di y.) 159a/5

y. ḳıl- 173a/15

yar- Yarmak, ayırmak

y.-ıp 150b/11

yārā < *Far.* Güç, kuvvet; mecal, fırsat

y. (ne y.) 107b/14, 148b/13

yaraġ Hazırlık; takat, güç, imkan; silah

y. 158b/15, 158b/15, 159a/3, 159a/5, 159a/7, 177b/17

y.+ı bile 168a/14

y.+ınıŋ 179a/4

y.+ın 144a/6, 147a/2

yaraġsız Silahsız

y. 158b/15, 158b/17, 159a/5, 159a/6

y. é- 159a/4

y. ér- (tīġ u y.) 159a/2,

yaraġsızlıḳ Silahsızlık, silahsız olma durumu

y. 158b/14

yarar Fayda, yarar, yararlı

y. 107b/4, 178a/13

yaraşa Yaraşır, uygun

y. 136a/14

yardur- Yardırmak, delip geçmesini sağlamak

y.-up 178b/15

yarım Yarı, yarım, buçuk

y. (y. kéçe+de) 123b/17, 178a/11

y. (y. köŋüllıġ) 119b/6

y. (üç y. batman) 113b/12

y. (üç y. yıl+dın) 147a/11

y.+ı 110b/1

yārlıġ Buyruk, ferman

y. (ḳıl-ur y.) 123b/14

y.+ı 121b/8

y.+ını 125a/10

yarmaḳ Madeni para

y.+ġa113b/11, 120b/4

yaru- Aydınlanmak, ışımak

y.-r 162b/4

yaruştur- Yarıştırmak

y.-dı (at y.) 196b/12

yarut- Aydınlatmak, ışıtmak

y.-dı 181b/16

yasa- Düzenlemek, hazırlamak, sevk etmek

y.-dı (ümerā y.) 104b/13

y.-dı (yasav y.) 193a/11

y.-p (ṣaff y.) 120b/6

y.-p (ṣufūf-ı keşāfet-vuḳūf+nı y.) 120a/8

y.-p (yasav y.) 175a/4

y.-p (y. ... yasal) 120a/12

yasaḳçı Yasakçı, hanın emirlerini halka ileten → **yasavul**

y.+lar 173b/17

yasal Saf, sıra, dizi → **yasav**

y. 120a/12, 186a/7, 186a/12

yasamaḳ Yapmak, inşa etmek

y.+ġa 169a/13

yasat- Yaptırmak

y.-tı (tūġ-ı ḫūrşīd-fürūġ y.) 165b/12

y.-ıp (beydaḳ-ı sīmīn y.) 166a/1

y.-up (ḥavāle y.) 131a/12

yasav Saf, sıra, dizi → **yasal**

y. 126b/7

y.+ı bile 186a/15

y.+ınıŋ all+ıda 145a/7

y.+ıġa 101a/7

y.+lar 186a/8

y.+lar ara 186a/8

y.+larda 126b/7

y. yasa- 175a/4, 193a/11

yaş Taze, genç

y. (y. ferzend+leri) 186b/15

yaş Yaş, ömür

y.+ıda (ḳırḳ y.) 155b/9

y.+ıda (on béş y.) 136b/17

y.+ıda dur-ur ér- (on bir y.) 136b/9

yaşar Yaşında

y. (on dört y. oġlan+larıġaça) 178b/1

yaşun- Gizlenmek

y.-up 113a/10

yaşur- Gizlemek

y.-ġan 180a/7

yaşurun Gizli, gizlice

y. 119b/14, 162a/12, 190a/4

yat- Yatmak

y.-ıp 101b/16, 172b/8

y.-ıp ér- 163a/10

y.-ıp dur-ur ér- 141a/16

y.-ġan 145a/8

yav Düşman; savaş, mücadele, akın

y. 144a/6, 198a/16

y. bol-up dur- 122b/6

y.+ġa 162a/1, 162a/4

y. börisi (y. ér-) *Savaş kurdu* 109b/15

yavuḳ Yakın

y. dur- 117a/8

yay Yay

y.+ınıŋ 144a/13

yay- Yaymak

y.-ıp 150a/14

yayaḳ Yaya

y. çıḳ- (atlıġ ve y.) 195a/13, 195a/16

yaz- Yazmak

y.-a al- 151a/5

yazıl- Yazılmak, yazıya geçirilmek

y.-mas 188a/16

yebān < *Far.* Yaban, ıssız yer, sahra

y. er- 153a/16

yegirme Yirmi

y. 129b/10

y. çaġlıḳ 105b/14

y. dağı (altı öt-miş é-di y.) 165a/9

y.+side 174a/4

yegirme altı Yirmi altı

y.+sıda 148a/3, 164b/8

yegirme altılançı Yirmi altıncı

y.+sıda 194b/8

yegirme béş Yirmi beş

y. 155b/11

y.+ide 197b/12

yegirme béşlençi Yirmi beşinci

y.+si 177a/6

yegirme bir Yirmi bir

y.+ide 187a/11

yegirme ik(k)i Yirmi iki

y.+side 170b/15, 188b/16, 193b/15, 197b/8

yegirme sekkiz Yirmi sekiz

y.+ide 148a/5, 160a/4

yegirme toḳḳuz Yirmi dokuz

y.+ıda 135b/5

yegirme tört Yirmi dört

y.+i dur-ur ér- 194a/3

y.+ide 190a/12

yegirme törtlençi Yirmi dördüncü

y. 147b/16

yegirme üç Yirmi üç

y.+ide 174b/2, 189a/6

yegirme üçünçi Yirmi üçüncü

y.+si 118b/5

yegirme yet(t)i Yirmi yedi

y.+side 187a/12, 190a/17, 196b/15

yegirme yetilençi Yirmi yedinci

y.+si dur-ur ér- 198b/7

yek-cihet < *Far.+Ar.* Hemfikir, aynı düşüncede olan

y. 117a/1

y. ḳıl- (dost ve y.) 133a/11

y. bol- 115b/9

yek-cihetlıḳ < *Far.+Ar.+T.* Hemfikir olma, aynı düşüncede olma → **yek-cihetlik**

y.+da 119b/14

yek-cihetlik < *Far.+Ar.+T.* Hemfikir olma, aynı düşüncede olma → **yek-cihetlıḳ**

y. 124a/13, 146b/12

yek(k)e-tāz < Far. Tek başına saldıran savaşçı

y.-ı meydān-ı şemātet *Gürültü meydanının savaşçısı* 169a/5

y.-ı meydān-ı varaḳ *Kağıt meydanının savaşçısı* 159b/1

y.-ı meydān-ı veḳāḥat (y. dur-ur ér-) *Edepsizlik meydanının savaşçısı* 179a/10

y.+ı 147b/6

yek-ḳalem < *Far.+Ar.* Bir çırpıda, bir kalemde

y. 124a/1

yek-rān < *Far.* İyi cins bir at; al at

y. 102a/12

y.+ı 126a/9, 145b/13, 102a/12

y.+ı dék 168a/11

y.+ınıŋ 185a/6

y.+ın 145a/5, 182b/9

y.+ıġa 162a/6, 197a/10

y.+larıġa 181a/8

yek-şenbih < *Far.* Pazar

y. 123a/7, 136b/4, 156a/7, 167a/8, 188b/16, 190b/10, 193a/7, 196b/1, 197a/12, 198a/1, 200a/3, 200a/16

y. ér- 155b/11

yel Yel, esinti, rüzgar

y.+din 165b/16

y.+ler 169b/6, 193a/12, 198a/7

yeldā < *Far.* Uzun

y. (bād-ı y.) 109a/4

yemek Yemek yemek

y.+ġa meşġūl bol-up dur- 198b/16

yene Yine

y. 106a/2, 131a/6

yer Yer, mekan

y. 101a/3, 111b/6, 131a/1, 169b/13, 198b/14,

y. üzre 168a/14,

y. üzre (ḳara y.) 185b/1

y. dur-ur ér- 105b/12, 149b/2

y.+ni 100b/7

y.+ġa 194b/5, 195b/1

y.+ge (ne y.) 175b/14

y.+ge tüş- 185a/3, 185a/9

y.+din 111b/4, 130a/1, 179a/12, 180a/10, 183a/16, 185a/4, 187a/7, 190b/10, 193a/7, 196b/7

y.+de 105b/10, 112b/10, 112b/13, 117b/17, 119b/5, 128b/13, 159a/12, 168a/9, 169b/15, 175b/12, 183a/1, 190b/11

y.+ige (Keneges y.) 178b/15

y.+ler (kölet y.) 105b/3

y.+lerni (sulıḳ y.) 173b/3

y. küresi+n *Yeryüzü* 154b/11

y. yüzi *Yeryüzü, dünya* 150a/12

y. yüzi (y.+ni) 118b/1

yereḳān < *Ar.* Sarılık hastalığı

y. 152b/7

ye's < *Ar.* Umutsuzluk, üzüntü

y.+i 107b/3

yet- Yetişmek, ulaşmak, varmak, yeterli olmak

y.-di 135a/9, 107b/4

y.-ti 103b/9, 104b/16, 105a/9, 113a/17, 117b/16, 120b/11, 122b/14, 125a/14, 137a/13, 141a/7, 144b/1, 171a/9, 172a/4, 176b/1, 177b/4, 183a/5, 189a/11, 190a/8, 196a/9

y.-tiler 182b/5, 181b/5

y.-sek 111b/1

y.-se 117a/17, 131b/8, 139b/12, 150b/7, 164a/1

y.-ip 100b/7, 106a/13, 111a/9, 111b/13, 111b/13, 112b/13, 117b/11, 123a/16, 124b/5, 128a/4, 128b/14, 130b/9, 134a/4, 140b/13, 145b/5, 153a/16, 160b/2, 162b/14, 163b/6, 170a/7, 170a/8, 176b/6, 176b/7, 177a/14, 180b/13, 181b/6, 183a/1, 183b/4, 189a/16, 193a/14, 196a/13

y.-ip ér- 106b/14, 111a/1, 111a/5

y.-ip dur- 135b/11, 182a/8, 186a/16

y.-egen+ni 130a/2

y.-kende 179a/17

y.-gen 128a/1

y.-gen (ecel y.) 184b/6

y.-gende 112b/16, 117a/6, 140b/12, 149b/2,164a/5

y.-gen+din soŋ (ḫaber y.) 143a/4

y.-gen+din soŋra (ḥadd+ıġa y.) 157b/16

y.-gen+i 118a/12, 128a/6, 139b/15, 197a/3

y.-e+dür 199b/6

y.-e al- 174b/9

y.mes dur-ur ér- 186b/8

y.-mes+din burun 177b/1

y.-medi 179a/4

y.-mey 176a/1, 176a/11, 190b/2

y.-mey dur-ur ér- 111b/8, 149b/7

y.-meyin 154a/4

y.-megüdék 130b/17

y.-megüçe 155a/15

y.-megen 105b/1, 153b/14

y.-megendin 107a/9

yetgenlıġ Ulaşma, erişme

y.+da (‘ömri altmış bir+ge y.) 136b/10

yet(t)i Yedi

y. 110a/9, 130a/5, 143b/14, 144b/17, 145a/16, 145b/10, 154b/15, 160b/16, 173a/12, 177b/7, 181a/13, 182a/10, 182a/10, 183a/10, 191a/15

y.+side 164a/7, 200a/7, 200a/16

y. eflāk *Yedi (katlı) gökyüzü* 182a/10

y. eflāk+ġa 182a/10

y. felek *Yedi (katlı) gökyüzü* 154b/12

y. gerdūn (y.+ġa) *Yedi (katlı) gökyüzü* 130a/1

y. iklim (y. üze) *Yedi kıta* 155a/10

yeti yüz yegirme altı Yedi yüz yirmi altı

y.+da 189a/6

yetti yüz Yedi yüz

y. 143b/14

yetkür- Yetiştirmek, ulaştırmak

y.-ür ér- 112b/15, 134b/7, 139b/6, 144a/17

y.-di 104b/2, 124a/10, 169a/2, 176a/1, 176a/10, 183b/8, 184a/5, 184a/9, 187b/14, 196b/13

y.-dük 122b/7, 183a/10

y.+diler 117b/15, 112b/17, 120b/11, 129a/2, 176a/4, 189a/13

y.-gey 184b/12, 174b/5

y.-geyler 176a/6

y! 157b/5

y.-seŋiz 192a/6

y.-üp 104a/3, 104a/9, 108b/13, 113a/1, 116a/9, 121b/11, 125b/8, 145a/8, 169b/14, 173b/1, 178a/5, 178b/1, 182b/10, 186a/1, 192a/12, 198b/6, 199b/6, 199b/15, 200a/2

y.-üp ér- 1297b/2

y.-üp dur- 129b/6, 143b/4, 145a/14, 145b/11, 147a/15, 148a/2, 149b/17, 166b/6, 168b/4, 169b/3, 172b/1, 175b/7, 178a/16, 179a/5, 179b/15, 186b/14, 186b/17, 188a/12, 188b/2, 190b/12, 191a/7, 192b/5, 193a/6, 193b/3, 195b/1, 196a/15, 196a/17, 197a/15, 199b/8

y.-üp dur-ur ér- 139b/2

y.-gen 184b/7

y.-megen+idin 154a/11

yetkürgüçi Ulaştırıcı, yetiştirici

y. (eŋer y.) 159b/9

yetmek(g) Yetişmek, ulaşmak

y.+i 187b/7

yetür- Yetiştirmek, ulaştırmak

y.-gey-sén 136b/1

yetüş- Ulaşmak, erişmek

y.-di 143a/15, 123a/17, 104b/6

y.-diler 110b/1, 112b/7, 119a/4, 186a/3

y.-ti 185a/16

y.-tiler 125a/3

y.-gey 178a/8

y.-se 144a/14, 199b/7

y.-üp 101a/17, 109b/5, 110b/8, 111a/2, 179b/12, 180b/3, 183b/2, 186a/4, 186b/7

y.-üp dur- 150a/6, 177b/14

y.-üp dur-ur ér- 132b/14

y.-geç 160b/1

y.-günçe 183a/17

y.-gende 107b/12, 175b/5

y.-gen+i 138a/9

y.-medi 115a/9

y.-mey 109a/1,

y.-mey dur-ur ér- 122b/5

y.-mesdin 173b/9

yevmü'l-ḳıyām < *Ar.* Kıyamet günü

y. 156a/2, 157a/14

yezd-cürdiyye < *Far.* Adını, son Sasani padişahı III. Yezdicerd'den alan eski İran takvimi

y.+niŋ 189a/8

yezdānī < *Far.* Tanrısal, ilahi

y. (ḥimāyet-i y.) 185a/2

y. (ḳażā-yı y.) 148a/17

y. (te'yīd-i y.) 186b/12

y. bile (tevfīḳāt-ı y.) 136a/5

yé- Yemek

y.-p 105b/16

y.-p dur- 105b/10

yéġ Daha fazla, daha çok

y. (ḳıl-ur érse y.) 181a/6

yél Yel, rüzgar, esinti

y.+ge 102b/2

y.+i 185b/2, 175b/5, 127a/6

yét- Yetişmek, ulaşmak, erişmek

y.-gey 131b/8, 175b/15

y.-ip dur 186a/11

y.-gende 175a/4

yétkür- < Yetiştirmek, ulaştırmak

y.-ür 158b/17

y.-di 103a/12, 116b/17, 149b/16, 185a/17, 185b/17, 200a/12

y.-diler 102a/6, 115b/7, 179a/1

y.-geyler 181b/13

y.-se 161b/14

y.-üp 121a/8, 123a/16, 124b/10, 170b/10, 180a/2, 182a/12, 186a/10, 186b/5

y.-üp dur- 119b/13, 127b/8, 132a/5, 132a/17, 143a/8, 148a/15, 148b/6, 177b/7, 182a/7, 185a/14, 190b/10, 192a/10

y.-üp dur-ur ér- 102a/9

y.-e al-ġay 175a/6

yétkürmek Yetiştirme, ulaştırma

y. üçün 119b/15

y.+ni 161b/3

y.+din özge 138b/16

yıġ Hazır, amade

y. (ḳıl-ur ér-se y.) 181a/6

yıġın Yığın, küme

y. 133b/9

y. bile 100b/6, 144a/1

y.+nı 100b/14

y.+ın 100b/4, 126a/12

yıġla- Ağlamak

y.-p (ḳan y.) 154b/15

yıġlaş- Ağlaşmak

y.-dılar 110b/6

yıġ(ı)nal- Yığılmak, kümeleşmek

y.-ġay 143b/12

y.-dı 119b/6

y.-ıp 123b/1

y.-ġan 107b/9, 110a/15, 113b/3

y.-ġan+dın soŋra 160a/3

yıġ(ı)na- Yığmak

y.-p 107b/5, 120a/6, 130a/8, 130a/16, 132a/13, 133b/11, 143b/8, 176b/2

yıḳ- Yıkmak

y.-dı 154b/16, 185b/16

y.-tı 185a/6, 186b/3

y.-ıp 176b/9, 182b/11

y.-ıp dur- 179b/7

y.-ġan 196b/13

y.-a al- 135a/11

yıḳıl- Yıkılmak

y.-dı 109a/11, 127b/10, 142b/16, 152b/9, 163b/7

y.-ıp 141a/15, 144a/11, 144a/17

y.-ıp dur-ur ér 144b/4

y.-ġan 114a/13

yıḳtur- Yıktırmak

y.-up 128b/10

yıl Yıl, sene

y. 118a/14, 135a/11, 140b/14, 147a/16, 147b/16, 150b/1, 151a/5, 152b/13, 155b/10, 155b/10, 157b/17, 161a/9, 189b/17, 197a/16,

y.+ġaça 145b/10

y. soŋra (üç y.) 136b/17

y. dur-ur ér- 136b/11, 164a/6

y.+nıŋ 138a/3

y.+dın (yıl y.) 157b/17

y.+dın soŋra 147a/11, 157b/12

y.+dın beri 149a/3, 177a/1

y.+ı (Bars y.) 108b/2, 141a/1

y.+ı (Biçin y.) 156a/7

y.+ı (İt y.)128a/10, 134a/3, 149a/14

y.+ı (Lü y.)122a/8

y.+ı (Sıçġan y.) 189a/5

y.+ı (Sıġır y.) 132b/10, 140a/9

y.+ı (Tavuşḳan y.) 115a/4, 132b/11, 141b/1, 157b/13

y.+ı (Toŋuz y.) 135b/5, 164b/8

y.+ı (Yılan y.) 146a/3

y.+ı dur-ur ér- (Bars y.) 104a/17

y.+ıda (Sıçġan y.) 139a/6

y.+ıda (Sıġır y.) 197a/8

y.+lar 136a/6

yılan Yılan

y. dék 120a/15

Yılan yılı On iki hayvanlı Türk takviminde altıncı yılın adı

Y. 146a/3

yılġun Ilgın ağacı

y. 105b/5

yıraḳ Uzak, ırak

y. (bar-ıp ... y.) 105a/2

y. bolma- 151b/5, 166b/14

y. (bolma-sam ... y.) 103a/10

y.+dın 158b/11

yiber- Göndermek → **yüber-**

y.-ür ér- 152a/13

y.-ür-miz 144b/9

y.-di 108a/3, 108b/10, 109b/17, 112a/7, 113a/12, 118b/14, 119b/10, 122a/11, 126b/2, 129b/9, 130b/1, 130b/4, 132a/10, 132a/12, 132a/13, 140b/11, 141b/3, 146a/10, 149b/7, 151b/2, 162a/12, 167a/5, 169a/11, 171a/5, 172a/6, 173b/17, 176a/7, 180b/9, 182b/15, 183a/17, 183b/5, 189a/1, 190a/11, 192a/11

y! 142a/12

y.-sünler! 146b/12, 146b/16, 173b/13

y.-se 192a/8

y.+diler 110a/3, 124a/10, 128b/11, 139a/11, 167b/6

y.-ip 100b/4, 109b/3, 110a/15, 115a/14, 116a/8, 116b/7, 118b/12, 121a/8, 122b/8, 122b/12, 122b/15, 126a/15, 128a/2, 131b/15, 132a/7, 132b/6, 133b/9, 133b/12, 134a/9, 141a/6, 141a/14, 142a/15, 143b/12, 144b/13, 145b/8, 146b/1, 147b/14, 161b/10, 166b/12, 166b/15, 169a/17, 170a/13, 170b/2, 177a/5, 200a/4

y.-ip ér- 117a/5, 128b/8

y.-ip dur- 110b/7, 114a/13, 114b/1, 115b/2, 119a/7, 119a/15, 120b/16, 123a/3, 124a/7, 125a/11, 129a/11, 129a/12, 129a/16, 131a/9, 133a/2, 133b/8, 142a/14, 143b/5, 143b/10, 143b/15, 146b/11, 146b/15, 147b/16, 148a/3, 148b/15, 149a/2, 149a/12, 151a/10, 164b/1, 173b/13, 177a/17, 179a/8, 180a/14, 181b/12, 183b/3, 191b/5, 193b/10,

y.-üp dur- 123a/9

y.-ip dur-ur ér- 108b/7, 120a/16, 160a/2, 197b/1

y.-gen+din soŋ 117b/4

y.-gen+din soŋra 110b/10

y.-gen+i 121b/14

y.-meyin 120a/17

yiberil- Gönderilmek

y.-di 178b/9

y.-mese 148b/16

yibermek Göndermek

y. 144a/5

yigirme altı Yirmi altı

y.+sıda 167a/8

yigirme toḳuz Yirmi dokuz

y. 136b/11

yigit Genç, delikanlı, yiğit

y. 102b/7, 162b/9, 177a/1

y. bile 101a/12, 109b/17, 112b/12, 149a/11, 161b/16, 179a/15

y. ér- 130b/11, 163b/4

y. dur-ur ér-143a/14

y.+ni 177a/5, 180a/13

y.+i bile 108b/9

y.+lerni 102b/10

y.+leri 178a/12, 194b/17

y.+lerin 200a/6

y.+leri bile 117b/17

y.+leridin 108b/13

yigitlik Yiğitlik

y. 158a/5

yoḳ Yokluk, var olmama

y. (y. aŋa żarar) 183b/11

y. (y. gümān) 117b/1

y. (y. ol iʿtibār) 158b/17

y. (y. sūd) 122a/14

y. (yoḳ y.) 119b/17

y. (şek y.) 136b/8

y.+dur 188b/14

y.+dur (āṣār-ı ṣafāyī y.) 153b/12

y.+dur (belāyī y.) 153b/9

y.+dur (cāyī y.) 153b/14

y.+dur (gedāyī y.) 153b/10

y.+dur (neşv ü nemāyī y.) 153b/13

y.+dur (nevāyī y.) 153b/11

y.+dur (vefāyī y.) 153b/7

y.+dur (tenḳīṣ-ı cefāyī y.) 153b/8

y. é- 114a/15

y. ér- 109a/17, 111a/4, 118b/15

y. dur- 175b/4, 187a/4

y. tur- 146b/8

y. tur- (yüz+üm y.) 151b/3

y. dur-ur ér- 103b/2, 119b/11, 144a/4, 178a/13

y. (ḳıl-dı y.) 130a/2

y.+ın (bar ve y.) 192b/7

yoḳarı Üst, üstte bulunan, yukarı

y. 109a/16

y.+sıġa 193a/8

y.+raḳ 115b/10

yol Yol

y. 104a/9, 105a/14, 112a/10, 123b/9, 147a/2, 172b/11, 180b/4, 191a/10

y.+ġaça 147a/6

y. dur- 173a/10

y. (bér-ip y.) 150b/9,

y. tap- 115a/5

y. (tap-ar ... y.) 123b/9

y. tüş- 174a/11

y.+nıŋ 181b/12, 187b/1

y.+ġa 158b/16, 180b/7, 182b/4, 183a/15

y.+da 103b/9, 104a/4, 107a/14, 110a/17, 117a/3, 117a/6, 119a/4, 122b/13, 128b/8, 141b/10, 158b/15, 172a/17, 174b/12, 175b/17, 176a/9, 177b/2, 179a/6, 181b/11, 182b/3, 187b/4

y.+dın 180b/6, 183b/6

y.+dın (bir künlik y.) 130b/12, 180b/6

y.+dın (iki künlik y.) 130b/12

y.+ı bile 117b/3, 128a/14, 134a/7, 148b/16

y.+ı dur- 180b/5

y.+u dur- 180b/4

y.+ıġa 110b/17, 112b/15, 138b/6, 141b/2, 166b/3, 173b/7, 179a/16, 179a/17, 180a/1, 180b/9, 180b/10

y.+ıda 116b/9, 142a/12, 181b/6

y.+ıdın 142a/2

y.+lar ara 158b/16

y.+ın 133b/13

yoluḳ- Karşılaşmak, rastlamak

y.-ur-miz 130b/15

y.-up 119a/11, 110b/12

yosun < *Moğ.* Tarz, kaide, usul

y.+da (bu y.) 185b/17, 188a/11

yosunlıḳ < *Moğ.+T.* Tarzlı, usullü, gibi

y. 175b/3

y.+da 179a/7

yör- Yürümek

y.-di 130a/5

y.-diler 102b/5

y.-ürde 167a/16

yörü- Yürümek

y.-di 112a/9

y.-diler 110b/17

y.-p 108b/14, 113a/15, 144a/1, 148a/14, 173a/14

y.-gende 176b/2

yörüş Yürüyüş

y. 110a/12, 179a/4, 190a/9

y. ḳıl- 109b/9, 110a/16, 126b/6, 130a/9, 145b/4, 174a/14, 176a/9, 178b/12

y. ét- 118a/11

yörüt- Yürütmek

y.-üp 140a/10

yulduz Yıldız

y.+ı yosunlıḳ 175b/2

yum(m)- Yummak

y.-ġunça 168a/14

yurt Yurt, ülke

y. 113b/14

y.+dın āv(v)āre ḳıl- *Yurttan uzaklaştırmak, göç ettirmek* 173a/8, 187b/6

y.+dın āvvāre bol- *Yurttan uzaklaşmak, göç etmek* 124b/1, 133b/10

y.+dın çıḳar- 107b/15, 129a/8

y.+ımnı 147a/2

y.+ınıŋ 140b/14

y.+ıŋa 107b/14

y.+ıġa 102b/15

yurtlaḳ Yurt yeri, kalınan yer

y.+ıġa 176a/3

Yūsuf < *Ar.* Yusuf peygamber

y. 168a/16

yüber- Göndermek → **yiber-**

y.-di 106b/9, 171a/3

yügür- Atın koşması; geçmek; acele etmek, hızlıca gitmek, koşmak

y.-diler 101a/7, 118a/17

y.-üp 109b/10, 122b/14, 148a/11, 149b/12, 162b/7

y.-üp dur- 194a/15

yügürtmek Koşturmak

y. 194a/14

yügürtmeklik Koşturma

y. 194a/4

yük Yük, ağırlık

y.+in 101b/10

y.+iġa 138b/4

y.+lerin 145b/2

yükün- Yere kapanmak, secde etmek

y. 112a/10

yümkin Mümkün

y. 145b/12, 163b/17

yümn < *Ar.* Uğur, bereket

y. bile (şeref ü y.) 116b/3

y.+idin 135b/17, 103b/14, 128a/6

yüz Yüz

y. 106a/13, 111a/4, 127a/1, 127b/6, 128b/6, 129a/10, 130b/9, 135a/11, 143b/14, 149a/1, 149a/2, 149a/11, 151a/5, 151a/5, 152b/13, 153a/15, 168b/1, 179a/15, 181b/10, 182a/4

yüz Yüz, surat

y. 174b/7

y.+üm (y. yoḳ turur) 151b/3

y.+iŋni 111b/4

y.+üŋde 116b/11

y.+i 155a/1, 153b/11

y.+i dék 159b/7

y.+in 168a/3, 198b/16

y.+iġa 116a/1, 154b/7, 161b/14

y.+ige 118b/8

y.+leriġa 135b/7, 134b/12, 194a/15

y.+ide 107a/2

y. (ḳoy-ar y.) 123b/15

y. (ḳoy-dı y.) 189a/10

y. (ḳoy-dı y.) 195b/4

y. évür- 106b/2, 139b/17

y. ḳoy- 103b/15, 107b/11

y. ḳaralıġ *Yüz karalığı, utanılacak durum* 163a/7,

yüz éllig Yüz elli

y. 197b/14

yüz miŋ Yüz bin

y. 106a/14, 139b/4, 167b/16, 185b/1

yüz toḳsan ikki < Yüz doksan iki

y.+de 126a/10

yüz-başılıġ Yüz-başılık rütbesi

y. 160a/11

yüzidin -den ötürü, -den dolayı

y. 110b/15, 116b/11, 129a/12, 132b/6, 140a/13, 140b/13, 142a/14, 144b/6, 151b/4, 158b/12, 168a/1, 168b/8, 173b/14, 180a/4, 181b/2, 182b/9, 185b/5, 189b/6, 192a/8, 192a/10, 193b/2, 197b/4

yüzlen- Yüz çevirmek, yüzünü dönmek

y.-üp 158a/16

yüzlik Yüzlü

y. 107b/7

Z

żābiṭ < *Ar.* Tutan, denetleyen; zabit

ż. 192b/2

żabṭ < *Ar.* Tutma, ele geçirme; kaydetme

ż.+ıġa (küren eṭrāf+ınıŋ z.) 178a/15

ż.+ıdın (çerig z.) 181a/16

ż.+ıdın (tā'rīḫ z.) 156a/13

zād < *Ar.* Azık

z. 158b/15

ża'f < *Ar.* Zayıflık, zaaf

ż. 135b/2, 154a/8, 180a/17

ż.+dın (ġāyet-i ż.) 152b/8

ż.+ı 152b/14,

ż.+ı (iştidād-ı ż.) 164a/13

ẓafer < *Ar.* Zafer, galibiyet

ẓ. 126b/15, 127a/6, 144a/10, 155a/15, 165b/14, 183b/12, 184a/9, 196a/1, 196a/6

ẓ. (livā-yı ẓafer) 174b/16, 189b/4, 190b/1

ẓ. (ṣubḥ-ı ẓ.) 150b/1

ẓ.+dür (nişān-ı ẓ.) 158b/15

ẓ. tap- 180b/13, 186a/13

ẓ.+ni (livā-yı ẓ.) 195a/4

ẓ.+ġa (livā-yı ẓ.) 165b/16

ẓafer-eşer < *Ar.* Eseri zafer olan

ẓ. (leşker-i ẓ.) 197a/11

ẓafer-fercām < *Ar.+Far.* Akibeti zafer olan, galip

ẓ. 183a/6

ẓ. (sürādiḳāt-ı ẓ.) 191a/7

ẓ. bile (kevkebe-i ẓ.) 174a/8, 190b/17

ẓafer-girdār < *Ar.+Far.* Zafer duruşlu, daima galip gelen

ẓ. 102a/10

ẓafer-iktināh < *Ar.* Zaferle tanışık, daima galip

ẓ. 182b/6

ẓafer-intimā(y) < *Ar. ẓafer-intimā'* Zafere bağlı, daima galip

ẓ.+nı (livā-yı ẓ.) 181b/16

ẓafer-intisāb < *Ar.* Zafere bağlanmış, daima galip

ẓ.+dağı (rikāb-ı ẓ.) 196a/16

ẓafer-intiẓām < Ar. Düzeni zafer olan, zafer tertipli, daima galip

ẓ. (sipāh-ı ẓ.) 124a/3

ẓafer-ḳarīn < *Ar.* Zafer elde eden, galip

ẓ. (mevkib-i ẓ.) 162a/7

ẓafer-meāl < *Ar.* Özü zafer olan

ẓ.+i (iḳbāl-i ẓ.) 193b/4

ẓafer-meāşir < *Ar.* İşareti zafer olan; daima galip

ẓ. (ʿasākir-i ẓ.) 179a/11

ẓ. bile (ʿasākir-i ẓ.) 132b/4

ẓ.+ni (ʿasākir-i ẓ.) 119b/1

ẓafer-perçem < *Ar.+Far.* Zafer perçemli, perçemi zafer olan

ẓ.+iġa (livā-yı ẓ.) 185b/2

ẓafer-perver < *Ar.+Far.* Zafer besleyen, sürekli zafer kazanan

ẓ.+leriniŋ (ʿasker-i ẓ.) 161b/12

ẓafer-peyker < *Ar.+Far.* Zafer yüzlü, daima galip

ẓ.+ni (livā-yı ẓ) 191b/1

ẓafer-ta‘biye < *Ar.* Zafer tertipli, zafere konuşlanmış, daima galip

ẓ.+ni (elviye-i ẓ.) 174b/16, 177b/12

ẓafer-temkīn < *Ar.* Zafer temkinli, zafer sağlayan

ẓ. ḳıl- (maḳarr-ı bār-gāh-ı ẓ.) 179a/13

zāġ < *Far.* Karga, kuzgun

z. 105a/4

zaġan < *Far.* Çaylak

z. 105a/4

zaḫ < *Far.* İniltili; çan sesi

z. 111a/10

ẓāhir < *Ar.* Ortaya çıkan, görünen; açık, ortada, aşikar

ẓ. 150a/3, 157b/17

ẓ. ḳıl- 107b/2, 126b/10

ẓ. bol- 126b/14, 126b/15

ẓ. (bol-mayın ... ẓ.) 108b/2

ẓ. ḳıl- (şerr-i ẓ.) 131b/12

ẓ.+iŋ 116b/12

ẓāhiren < *Ar.* Görünüşte, görünüşe bakılırsa

ẓ. 119b/15, 140a/15, 141b/5, 173a/15

ẓāhirī < *Ar.* Dış görünüşe ile ilgili, görünüşte

ẓ. 158a/10

zaḫm < *Far.* Yara

z. 162b/13, 163b/6, 164a/5, 184b/16

z. ur- 176b/5, 179b/8, 184b/14, 185b/14

z. yétkür-üp dur- 127b/8

z.+ınıŋ 150a/14

z.+ıdın 142b/7, 184a/12

zaḫm-dār < *Far.* Yaralı

z. bol-up dur- 123a/15, 186b/5, 193b/14

z. (bol-up z.) 130a/2

z. ḳıl- 120b/14, 174a/12, 185b/14, 198b/4

zaḫme < *Far.* Vuruş, darbe

z.+si bile 161b/8

zaḥmet < *Ar.* Sıkıntı, eziyet; zor

z. yetkür- 184b/12

z.+de (bister-i z.) 141a/16

zaḫm-kārī < *Far.* Ölümcül yara

z. 170a/8

ża'īfe < *Ar.* Zayıf ve aciz kadın

ż. 105b/11

ż.+niŋ 118b/16

ż.+din 106b/7

ż. (ḳadem-fersā-yı vādī-yi ż.) 166b/16

żalālet < *Ar.* Yoldan çıkma, sapkınlık

ż. 122a/5, 165b/7, 167b/5, 192a/3

ż. (ḳadem-fersā-yı vādī-yi ż.) 166b/16

ż. (ser-geşte-i bevādī-i ż.) 141a/9

ż. ara 160b/8

ż.+ġa 142a/3

żalālet-efzā < *Ar.+Far.* Sapkınlığı arttıran, yoldan çıkaran

ż. (dağdağa-ı ż.) 149a/7

żalālet-pijūh < *Ar.+Far.* Sapkınlık peşinde koşan

ż.+nı (gürūh-ıż.) 169a/7

żalālet-taḫmīr < *Ar.* Sapkınlıkla yoğrulmuş, mayasında sapkınlık bulunan

ż.+iġa (żamīr-i ż.) 168b/10

ẓaleme < *Ar.* Zalimler

ẓ. 171a/16

ẓ.+ni 108a/16

ẓ.+niŋ 115a/10

ẓālim < *Ar.* Zulmeden, zalim

ẓ.+din 155a/5

ẕālik < *Ar.* O, bu, şu → **neūzüb'illāh min ẕālik**

ẕ. (neūzüb'illāh min ẕālik) 106a/17

zamān < *Ar.* Zaman

z. 116a/10, 145b/14, 150a/11, 150b/6, 151a/7, 152a/15, 164b/10

z. (Āṣāf-ı z.) 167a/6

z. (Dārā-yı z.) 154b/16, 180a/12

z. (ferīd-i z.) 134b/3

z. (inḳılāb-ı z.) 146a/6, 157a/1

z. (bir z.) 133a/5

z.+dın 113a/1

z.+dın (ebnā-yı z.) 134b/11

z.+ıda 156a/6, 173a/4

zamāne < *Ar.+Far.* Şimdiki zaman, yaşanılan günler

z. 101b/7, 102b/1, 165a/6

z. (çeşm-i z.) 168a/2

zāmāne-sāzlıġ < *Ar.+Far.+T.* Zamane adamlığı, zamanın koşullarına uyma

z. 140a/8

żamāyir < *Ar. żamā'ir* Zamirler, iç yüzler

ż. 125a/15, 134a/14, 156a/11, 151b/14

ż.+ni (āyine-i ż.) 116a/3

ż.+leriġa 111a/11

żamīr < *Ar.* Zamir; içyüz; vicdan

ż. 188b/15

ż.-i beyżā-taḫmīr *İçyüzü temiz, vicdanı ak* 184b/12

ż.-i ḫabāset-taḫmīr *İçyüzü kirli, vicdanı kötülükle mayalanmış* 121a/3

ż.-i ḫabāset-taḫmīr (ż.+ide) 151a/17

ż.-i ḫabāset-taḫmīr (ż.+leride) 141b/4

ż.-i ḳamer-tenvīr *İçyüzü ay gibi aydınlık* 140a/2

ż.-i saʿādet-mezīd+lerin *İç yüzü çok mutlu* 165a/1

ż.-i saʿādet-taḫmīr *İçyüzü mutlulukla mayalanmış* 192b/16

ż.-i żalālet-taḫmīr (ż.+iġa) *İçyüzü sapkınlıkla mayalanmış* 168b/10

ẓ.+im 125b/4

ż.+i 106b/7, 150a/3

ż.+i (āyine-i ż.) 174b/14

ż.+ide 140b/3

zār < *Far.* Ağlayan, inleyen, perişan halli

z. 159a/4

z. (men z.) 125b/3

z. ét- 160b/9

z. eyle- (ḫˇār ü z.) 160b/6

z. u tazarruʿ ḳıl- 110b/5

z. (ḳıl-maŋ z.) 125b/6

ẓarāfet < *Ar.* İncelik

ẓ. 135a/3

żarar < *Ar.* Zarar, ziyan; bozulma, hasar

ż. 117b/10, 181a/3

ż.(yoḳ aŋa ż.) 183b/11

ż.+dur 181a/3

ż. ḳıl-ur ér- (def'-i ż.) 142b/4

ż. yétkür- 158b/17

ż.+ġa 142a/3

żarb < *Ar.* Dövme, vurma, vuruş

ż. 174b/7, 192b/12, 193a/16

ż. bile (ālāt-ı ż.) 158b/9

ż.+ı bile 182b/11

żarbet < *Ar.* Vuruş, vurma, çarpma

ż. ur- 109a/13

ż.+idin 184a/14

ż.+ıda 182a/4

ż.+ıdın 142b/12

ẓarīf < *Ar.* İnce, nazik

ẓ. 106a/8

zārīlıḳ < *Ar.+T.* İnleyiş, ağlama

z. 174b/7

żarūret < *Ar.* Güçlük, sıkıntı; zorunluluk

ż.+din 105a/7, 149b/9, 169a/7

żarūriyye < *Ar.* Zorunlu

ż. (mühimmāt-ı ż.) 122a/17

ẕāt < *Ar.* Asıl, öz; kendi; kişi

ẕ. 116b/5, 121a/13, 152a/6, 167a/14, 184b/10

ẕ.+ı 116b/3

ẕ.+ıġa 163b/17

ẕ.+ıda 146a/12, 171b/17

ẕ.+ıdın 152a/4

ẕātī < *Ar.* Kişisel, özel

ẕ. (şerāret-i ẕ.) 129a/4

zāviye < *Ar.* Köşe; küçük tekke

z. 107a/5

zebān < *Far.* Dil

z. ḳıl- (vird-i z.) 172a/4

z. ḳıl-ıp dur- (vird-i z.)177b/11

zebāne < *Far.* Ateş, ateş yalazı

z. 101a/1, 163a/1, 163a/4

zeber < *Far.* Üst

z. ḳıl- (zīr ü z.) *Alt üst etmek* 102a/6

zebūn < *Far.* Düşkün, perişan

z. bol- 102a/17,

z. ḳıl- (ḳıl-dı z.) 115b/14

zeḫḫār < *Ar.* Çalkantılı, coşkun

z. (deryā-yı z.) 167a/12, 175a/6, 185b/9

z. dék (baḥr-i z.) 191a/11

zehī < *Far.* Ne iyi, ne güzel

z. 1101b/4, 30b/17, 162b/2, 175a/5, 178a/6, 198a/15

zehr < *Far.* Zehir

z. 115b/15, 153b/1

z.+din 106b/17

z.-i giyeh 115b/15

zehr-pāş < *Far.* Zehir saçan

z. (bol-up ... z.) 120a/15

zekā < *Ar. zekā'* Zekilik

z. 157b/17

zekāt < *Ar.* Zekat

z. 161a/4, 140b/14

zekevāt < *Ar.* Zekatlar

z.+ın 140a/11

ẕelīl < *Ar.* Düşkün, horlanmış, aşağılanmış

ẕ. 153b/14

zelzele < *Ar.* Sarsıntı

z. 169b/8, 182a/10, 185a/15

ẕemīme < *Ar.* Kötü, çirkin, beğenilmeyen

ẕ. (fi'l-i z.) 117b/16

zemzeme < *Ar.* Ezgi, nağme

z. 182a/8

zenaḫ < *Far.* Çene; konuşma

z. 120a/14

zenbürek < *Far.* Mancınık oku

z. 162b/12, 169b/7

zencīr < *Far.* Zincir

z. 163a/14

zengār < *Far.* Bakır pası türünden göztaşı

z. (māḫī-i z.) 158a/17

zeng < *Far.* Pas; zenci

z.+din 153b/12

zengī < *Far.* Zenci

z. 102b/2

zer < *Far.* Altın; para

z. 106b/11, 106b/16, 136a/6, 140a/12, 167a/1, 187b/16

z. birle 188a/7

z. içre (sīm ü z.) 165b/14

z. tap- 106b/9

z.+niŋ 166b/16

z.+ni 106b/16

z.+lerni 106b/14

zer-efşānlıġ < *Far.+T.* Altın saçma

z. 196b/4

z. ḳıl- 188b/3

zerīn-ḳabā < *zerīn-ḳabā'* Altın giysi, parlak giysi

z. 199a/6

zer-kār < *Far.* Altın işlemeli, sırma ile işlenmiş

z. (melbūsāt-ı z.) 165b/1

z. ol- 188a/7

zer-pāşlıġ < *Far.+T.* Altın saçma

z. 114a/8

ẕerre < *Ar.* Parçacık; azıcık, birazcık

ẕ. 103a/9, 107a/2, 154a/9

ẕerre-nevāzlıḳ < *Ar.+Far.* Merhametlilik

ẕ. 151b/3

zerrīn < *Far.* Altından yapılmış

z. 167b/11

z. birle (kāsāt-ı z.) 168a/6

zevāde < *Ar.* Azıklar, azık stoğu

z.+sin 177b/17

zevāhir < *Ar.* Güzel çiçekler, süsler

z. 121a/14

zevāl < *Ar.* Yok olma, sona erme; ölme

z. (sebeb-i z.) 142b/2

z. dur- (der-maʿraż-ı z.) 136a/7

z. (yét-gey z.) 131b/8

z.+ġa yet- 139b/12

ẕevāt < *Ar.* Kişiler, kimseler

ẕ. 120a/9, 185b/8

zevīle < *Ar.* Aşağılık, düşkün

z. (ẕevāt-ı z.) 120a/9

ẕevḳ < *Ar.* Zevk, eğlence

ẕ. 158a/8

ẕ.+i bile 168a/4

zevraḳ < *Ar.* Kayık, sandal

z. 156b/17, 170a/16, 194a/17

zeykeş < *Far.* Nemli, sulak

z. 173b/3, 174a/9

z.+ġa 175a/3

z.+de 175a/4

żıddiyyet < *Ar.* Zıtlık, karşıtlık

ż. 107b/3

ẓılāl < *Ar.* Gölgeler

ẓ. 157a/13, 168b/15, 191b/7, 195a/8

ẓıll < *Ar.* Gölge

ẓ. 152a/2, 180a/12

ẓ.+ıġa 160b/12, 190b/2

żırgām-ṣaṭvet < *Ar.* Arslan gibi saldırgan

ż. 169b/14

zırh-pūş < *Far.* Zırh giymiş, zırhlı

z. ol- 182a/1

zīb < *Far.* Süs

z. (tap-ıp z.) 152a/4

zībā < *Far.* Güzel; süslü

z. bile (ḳāmet-i z.) 168b/1

ẕī-baṣāyir < Ar. *ẕī-baṣā'ir* Basiret sahibi, basiretli

ẕ.+iġa (żamāyir-i ẕ.) 134a/14, 151b/14, 156a/11

ẕ.+leriġa (żamāyir-i ẕ.+iġa) 125a/15

zīb < Far. Güzellik; süs

z. 151a/2

zīb-gāh < *Far.* Süs yeri

z. (ḳıl-ıp z.) 189a/17

ẕī-cūd < *Ar.* Cömertlik sahibi, cömert

ẕ.+ı 116b/1

ẕihn < *Ar.* Zihin

ẕ. 125b/1

ẕī-ḳa'de < *Ar.* Zilkade ayı, kameri takvimin 11. Ayı

ẕ.+din (şehr-i ẕ.) 165a/9

ẕikr < *Ar.* Anma, dile getirme

ẕ. bol-gusıdur- 125a/14, 157b/8, 172b/9

ẕ. ḳıl- 124b/3, 167b/15

ẕ. ḳılıl- 145b/12

ẕ. tap- 139b/11, 186b/11

ẕ. tap-ıp dur-ur ér- 157b/16

ẕ.+i 137a/2, 137a/11, 171a/9

ẕ.+in 167b/17

ẕ.+ini 155b/6

ẕ.+ide 125b/3

ẕikr-i cemīl < *Ar.* İyilikle anma

ẕ. 157b/10

ẕ.+i 156a/5

ẕillet < *Ar.* Düşkünlük, horluk, aşağılık

ẕ. (ser-kūb-ı ẕ.) 170a/2

zimām < *Ar.* Yular, dizgin

z. 128a/17, 164a/4, 182a/16

z.+ı 171b/12

zindān < *Far.* Hapishane, zindan

z.-ı belā *Felaket zindanı* 125b/17

z.+da (tengnā-yı z.) 124a/10

z.+dın (tengnā-yı z.) 126a/2

z.+ıġa 165b/10

zinde-gānlıġ < *Far.+T.* Canlılık, yaşayış

z. ḳıl- 124a/5

z. ḳıl-ur ér- 125a/9, 140a/8

ẕī-nefsī < *Far.+Ar.* Nefis sahibi, canlı

ẕ. 135b/8

zīnet-güster < *Ar.+Far.* Süs dağıtan

z. 164a/9

zīnetü's-serīr < *Ar.* Tahtın süsü

z. 198a/11

zinhār < *Far.* Aman, sakın, sakın ola ki; aman dileme

z. 115b/8, 141a/3, 155b/4

z.+ıġa kir- 133b/16

zīr < *Far.* Alt, aşağı

z. ü zeber ḳıl- *Alt üst etmek* 102a/6,

zīr-dest < *Far.* El altında bulunan; ezgin, düşkün

z. 144a/8

z. (é-di ... z.) 109a/4

zīr-destlik < *Far.+T.* El altında bulundurma; ezginlik, düşkünlük

z. 188b/15

zirā‘at < *Ar.* Tarım

z. 113b/14

z.+ın 133b/13

z.+ıdın 198b/15

ẕirve < *Ar.* Doruk

ẕ. 159b/5, 191a/7, 192b/13, 198a/3

ẕ.+siġa 135a/8

ẕ.+sidin 141b/7

zişt < *Far.* Çirkin, kötü

z. (ḫaṣlet-i z.) 115b/14

zīver < *Far.* Süs

z. ile (ḥuliyy ü z.) 133a/6

z.-i ʿaḳl *Akıl süsü* 152a/7

żiyā < *Ar. żiya'* Işık

ż. 163b/13

żiyā-baḫş < *Ar.+Far.* Işık saçan, ışık veren

ż. 164b/9

ziyād < *Ar.* Çok, fazla

z. 131b/10

z. ér- 189b/1

ziyāde < *Ar.* Çok, fazla

z. 136a/17

z. dur- 173a/13

z. dur-ur ér- 195b/17

żiyāfet < *Ar.* Konuk ağırlama; şölen; ziyafet

ż. 103a/11, 104a/3, 118b/7, 137b/9, 141b/7, 146b/2, 147a/3, 168a/10, 199b/16

ż. (taḳdīm-i ż.) 151b/7

ż. (temhīd-i ż.) 137b/5

ż.+ler 103b/6, 104a/1, 178a/4, 199b/15

ż.+ler ḳıl 167b/11

ż.+lerġa 103b/11

żiyāfet-ḫāne < *Ar.+Far.* Kabul makamı

ż.+siġa 104a/2

ziyān-būd < *Far.* Ziyanlık, günbegün kötüleşme

z. 122a/14

z.+ını 122a/14

ziyāret < *Ar.* Görmeye gitme, ziyaret

z.+i üçün (dāʿiye-i z.) 168b/6

z.+iġa (z. müşerref bol-) 168b/12, 190a/15, 192b/9

z.+idin soŋra 180b/11

ziynet < *Ar.* Süs

z. 165b/13

ziynet-efzā < *Ar.+Far.* Süsleyen

z. 116a/15

żu‘afā < *Ar.* Zayıflar, güçsüzler

ż. 143a/11, 160b/4, 161a/5, 178b/1

ż. bile 178a/14

ż.+nı 105b/13

ż.+dın 131b/5

ẓuhūr < *Ar.* Ortaya çıkma, meydana gelme

ẓ. ḳıl- 159b/16

ẓ.+ġa yet- 107b/4, 179a/4

ẓ.+ġa yetkür- 103a/12, 120b/10, 184a/5, 186a/10

ẓ.+ġa yetkür-üp dur- 119b/13, 145a/14, 148b/6

ẓulm < *Ar.* Zulüm, haksızlık, eziyet

ẓ. 105a/11, 115a/8, 138a/2, 153b/13, 153b/15, 165b/5, 171b/17, 171a/17, 172a/2

ẓ. (ḳāmi‘-i ẓ.) 157a/11

ẓ. (merāsim-i ẓ.) 165b/3, 171a/9

ẓ. (mesālik-i ẓ.) 171b/16

ẓ. bile 113b/3, 137b/16

ẓ. ét- 102b/1

ẓ. eyle- 171b/1

ẓ.+i 153b/14

ẓulmāt < *Ar.* Karanlık

ẓ. 116b/2, 126a/3

ẓ. içre 154a/11

ẓulm-endīş < *Ar.+Far.* Zulüm düşünen, zalim düşünceli

ẓ.+niŋ 171a/13

ẓ.+ni 171b/13

ẓulmet < *Ar.* Karanlık

ẓ. 154a/16

ẓulm-güster < *Ar.+Far.* Zulüm yayan

ẓ. 112b/17

zūr < *Far.* Kuvvet, güç

z. 184a/8, 184a/17

z. ḳıl- 145a/7

zübde < *Ar.* Bir şeyin en seçkin parçası; öz

ẕ.+si dur-ur ér- 149a/12

z.-i evlād-ı ʿAlī *Hz. Ali'nin çocuklarının en seçkini* 150a/7

zübdetü'l-etḳıyā < *Ar.* Takva sahiblerinin en seçkini

z. 129b/11

zübdetü'l-evliyā < *Ar.* Evliyaların en seçkini

z. 108a/7

zübdetü'l-vāṣılīn < *Ar.* Hakk'a erenlerin en seçkini

z. 137a/5

zübdetü's-sādāt < *Ar.* Seyyidlerin en seçkini

z. 134a/4

zübdetü's-selāṭīn < *Ar.* Sultanların en seçkini

z. 157b/9

zühhād < Ar. Zahidler, aşırı sofular

z. 152b/3

ẕü'l-celāl < *Ar.* Ululuk sahibi olan Allah

ẕ. 111a/11

zülf < *Far.* Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi; sevgilinin saçı

z.+iġa 168b/2

ẕü'l-ḥicce < *Ar.* Arabi ayların on ikincisi

ẕ. 102b/3, 123a/7

ẕ.+niŋ 120a/2, 196a/11

ẕ.+de 147a/16, 152b/17, 165a/12

ẕü’l-iḥtirām < *Ar.* İhtiram sahibi, saygın

ẕ. (nüdemā-yı ẕ.) 135b/6

ẕ. (sādāt-ı ẕ.) 134b/16

ẕ.+ġa (ḥükkām-ı ẕ.) 165a/17

ẕ.+lar (bék-zāde-i ẕ.) 167b/9

ẕü’l-ḳa‘de < *Ar.* Arabî ayların on birincisi

ẕ.+niŋ 164b/8, 149a/14

ẕ.+de dur- (ġurre-i ẕ.) 190b/5

ẕ.+din 150b/2

Ẕü’l-ḳarneyn < *Ar.* İki boynuzlu; İskender’in lakabı

Ẕ.+din (İskender-i Ẕ.) 196a/2

ẕü’l-ḳurbā < *Ar.* Akraba

ẕ. 136a/16

ẕü’l-mecd < *Ar.* Ululuk sahibi

ẕ. ü kerem 139a/14

ẕünūb < *Ar.* Günahlar

ẕ. (ġaferu’l-lāhü ẕunūbehu) 122a/16

6. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

6.1.KİŞİ ADLARI DİZİNİ

ʿAbbās-Ḳulı Atalıḳ

A. 172b/3

Abdāl Baba

A. 110a/14, 112b/12

Abdāl Ḫˇāce-i Mütevellī

A.+niŋ 108b/11

A.+ni 103a/7

ʿAbdu'l-lah Bék

ʿA. 166b/11, 171a/2

ʿAbdu'l-lah Bék ibn-i Ḳara Bahadır Mīrāb → ʿAbdu'l-lah Bék veledi-i Ḳara Bahādır Mīrāb

ʿA. 185a/13

ʿAbdu'l-lah Bék veledi-i Ḳara Bahādır Mīrāb → ʿAbdu'l-lah Bék ibn Ḳara Bahādır Mīrāb

ʿA. 179b/5

ʿAbdu'l-lah Ḫān

ʿA. 112a/3, 121a/11

ʿA.+nı 121a/15

ʿAbdü'l-cebbār Bay

ʿA. 138b/15

ʿA.+nı 139a/10

ʿAbdu'l-ġaffār Nāyib

ʿA. bile 103a/14

ʿAbdu’l-ḫālıḳ Tübet

ʿA.+ni 171a/4

ʿAbdu’l-lah Bék

ʿA. 171a/2, 166b/11

ʿAbdu’l-lah Bék ibn-i Ḳara Bahadur Mīrāb → ʿAbdu’l-lah Bék veledi-i Ḳara Bahādur Mīrāb

ʿA. 185a/12

ʿAbdu’l-lah Bék veledi-i Ḳara Bahādur Mīrāb → ʿAbduʿl-lah Bék ibn-i Ḳara Bahādur Mīrāb

ʿA. 179b/5

ʿAbdu’l-lah Ḫān

ʿA. 112a/3, 121a/11, 121a/15

ʿAbduʿl-lah Serdār

ʿA. 160a/12, 179a/6, 176b/8, 185a/13, 182b/10, 182a/10

ʿA.+nı 176b/6

ʿAbdu’l-lah Sulṭān

ʿA.+nı 119b/8

ʿAbdu’r-raḥīm Bay

ʿA. 139a/10, 139b/7

ʿAbdu’r-raḥīm Bay Ürgencī

ʿA. 116b/15

ʿAbduʿr-raḥīm Erbāb Ürgencī

ʿA. 102a/11

ʿAbduʿr-raḥīm Mehter Ürgencī

ʿA. 113a/9

ʿAbdu’r-raḥman Bay

ʿA. 138b/11

ʿA.+nıŋ 102b/3, 102b/3

ʿA.+nı 110a/13, 113a/14

ʿAbdu’r-raḥman Bay Ürgencī

ʿA. 102a/10, 103b/5, 116b/15

ʿAbdu’r-raḥman Bék

ʿA. 133a/2

ʿA.+niŋ 129a/10

ʿAbdu’r-raḥman Mehter

ʿA. 139a/2, 139b/5

ʿA.+ge 138a/6, 138a/13

ʿAbdu’r-raḥman Mehter İbn Pehlevān-Ḳulı Bay Toḳsavul

ʿA. 104b/7

ʿAbdu’r-raḥman Sulṭān

ʿA.+nı 128b/1

ʿAbdu’r-raḥim Bay Ürgencī

ʿA. 102a/10

ʿAbdu’r-raḥīm Erbāb

ʿA.+ġa 104b/17

ʿAbdu’r-raḥīm Erbāb Ürgencī

ʿA. 102a/11

ʿAbdü’l-ʿazīz Ḫān

ʿA. 112a/3

ʿA.+ġa 111b/17

ʿAbdü’l-cebbār Bay

ʿA. 138b/15

ʿA.+nı 139a/10

ʿAbdü’l-cebbār Bék

ʿA. 104b/1

ʿAbdü’l- ġaffār Nāyib

ʿA. bile 103a/14

ʿAbdü’l-ḳayyūm Şāʿir →ʿAbdüʿl-ḳayyūm Şāʿir Canik Şeyḫ

ʿA. 109a/13

ʿAbdü’l-ḳayyūm Şāʿir Canik Şeyḫ →ʿAbdüʿl-ḳayyūm Şāʿir

ʿA. 109a/12

ʿAbdü’l-kerīm Bék

ʿA. 103b/2

ʿAbdü’l-kerīm Bék İbn Seyyid Naẓar Bék İbn Dostān Ḳoş-bégi

ʿA.+ġa 120b/16

ʿAbdü’l-laṭif Dārūġa

ʿA. 126b/17, 127b/10

ʿAbdü’ş-şükr Atalıḳ

ʿA. 181b/5, 186b/5

Ādem Bék

A. 172b/7

Adına Ḳulı Kör

A.+ni 179a/10

Ādil Bék

Ā. 101b/16

Ā. (veled-i Ā.) 179a/14

A.+niŋ 118a/14

A.+ge 101b/15

ʿĀdil Sulṭān

ʿĀ.+nı 113b/9

Aḥmed Bék

A. 128a/16, 134a/6

Aḥmed Celāyir

A. 131a/14

Aḥmed Şāh Afġānī

A.+niŋ 146a/4

Aḳım Ḫān

A.+nı 122b/9, 124b/12

A.+dın 117b/12

Aḳım Ḫān İbn ʿĀdil Sulṭān

A.+nı 113b/9

Aḳ-Muḥammed

A.+niŋ üst+iġa 182b/13

Aḳ-Muḥammed Ṣūfī

A.+niŋ 171a/1

A.+ni 170b/7

Aḳ-Muḥammed Ṣūfī Aḳsaḳ

A. 182b/7, 169a/4

ʿAle'addīn-Ḫˇāce

ʿA. 136b/12

Alacalıġ Ḳoŋrat İl-Amān

A. 180b/15

ʿAlī Hz. Ali

ʿA. (zübde-i evlād-ı ʿA.) 162b/13

ʿAlī Bay Atalıḳ

ʿA. 175a/2

ʿAlī Lāla

ʿA. 175a/2

ʿAlī Seyyid Muẓaffer Ḫˇāce Mütevellī

ʿA. 150a/7

ʿĀlīm Bay ibn ʿAbdu’r-rahīm Mehter

ʿĀ.+niŋ 124a/14

Allah-berdi Bék İbn Murād Ḳoş Béki

A.+ni 104b/1

Allah-berdi Biy Ḳıpçaḳ

A. 145a/16

Allah-berdi Uydaçı

A. 103b/4

Allah-Ḳulı

A.+nı 104b/14

Allah-Ḳulı Ḳāżī

A. 131a/15

Allah Naẓar Bahādır

A.+nıŋ 166b/3

A.+ġa 166b/8

Allah Naẓar Bay Ḫānḳāhī

A. 192b/1

A.+ni 191a/16

A.+ġa 169b/10

ʿĀlim Bay İbn ʼAbdü’r-rahīm Mehter

ʿĀ.+niŋ muṣāḥabet+ide 124a/14

Allah Naẓar Biy

A.+niŋ 194a/12

Aman-Ḳulı Biy

A.+nıŋ 178b/15

Aŋġlaḳ

A.+dın 129a/14

A.+ıŋdın 129a/13

Artuḳ Baḫşī

A. 104b/9, 179b/14

ʿArżı Bék Dāruġa

ʿA. bile 133b/6

ʿAlī Bay Atalıḳ

ʿA bile 162b/13

ʿArab Ḫᵛāce

ʿA. 109b/9

ʿArżı Bék Dārūġa

Ā. bile 133b/6

Artuḳ Baḫşı

A. 104b/9

Artuḳ Yaḫşı

A. 179b/14

Āstāne

Ā. ḥudūd+ıda 129a/3

Ā.+din 101b/17

ʿĀşür Bék

Ā.+ni 121a/17

ʿĀşür Bék Nöküz

ʿĀ. 119a/17

ʿAşür Mīrāb Nöküz

Ā. 125b/12

ʿAşür Nāyib

Ā. 122a/6, 122b/7, 124b/9

Ā.+ni 124b/11

Atalıḳ → Ḳoçḳar Atalıḳ

A. 116b/10

Ata Niyāz Bék

A. 172b/7

Ata Niyāz Bék bin Bék Polad Atalıḳ

A.+nı 198b/3

Ata Niyāz Dīvān-bégi

A.+ni 138b/12

Ata Niyāz Erbāb

A.+nıŋ 146b/1

Ata Niyāz Üçekçi

A.+ni 180a/1

Atacan Ḫˇāce Şeyhü'l-islām

A. 124b/13

At-Ḳıran → At-ḳıran Bahādır

A.+nı 129a/13

At-Ḳıran Bahādır

A.+nı 129a/10

At-Ḳıran Salur

A. 101a/11

Avaniş Ḫan

A.+nı 111b/16

A.+nı ŋ 111b/17

ʿAvaż Bék

ʿA. 101b/1, 101b/15, 101b/16, 103a/13, 178b/16

ʿA.+niŋ 179b/14

ʿA.+ni 135b/14

ʿAvaż Bék İnaḳ

ʿA. 153b/15

ʿAvaż-Bérdi Atalıḳ

ʿA.+nı 143b/1

ʿAvaż-bérdi Biy

ʿA.+ni 122b/16, 143b/2

ʿAvaż Biy İnaḳ

ʿA. 136b/15, 137a/14, 140b/9, 149a/16, 150b/16, 151b/16, 153a/3, 164a/12, 165a/13, 166a/14

ʿA.+nıŋ 165b/8

ʿA.+nı 138b/7

ʿA.+ġa 136a/1

ʿAvaż Biy Mīrāb

ʿA. 122a/15

ʿAvaż Cān

ʿA. 186a/3

ʿAvaż İnaḳ

ʿA. 103b/4, 138a/5, 138a/11, 138b/17, 139a/4, 142a/8, 143b/7, 146a/17, 141b/1, 148a/3, 149b/4, 146b/16, 147a/2, 151a/8, 155b/9, 166b/11, 171b/8, 180a/16, 194a/11

ʿA+nıŋ 137a/10, 138a/6, 139a/2, 139a/9, 140b/15, 141a/4, 141a/7, 141b/13, 143b/3, 145b/17, 146b/14, 150a/5, 150a/9, 151b/13, 156a/6, 163b/3

ʿA+ġa 143a/4

ʿAvaż Mīrāb

ʿA.+nıŋ 125a/9

ʿA.+dın 103b/1

ʿAvaż Mīrāb İbn Şīr Muḥammed Mīrāb İbn İşim Biy Mīrāb İbn Ḥasan Ḳulı Atalıḳ İbn Oraż Muḥammed Bükāvül İbn Devlet Biy İbn Keray Biy İbn Muḥammed Cān Ṣūfī Biy Yüz

ʿA. 156a/8

ʿAydaḳ

ʿA. 143a/13

Aymirzā

A. 194b/11

ʿAzīz Ṣadr

ʿA.+nı 166b/11

ʿA.+ge 171a/3

Baba Atalıḳ

B. 169b/9, 194a/11

Baba Bék

B. 118a/8, 118b/11, 118b/13, 118b/15, 119a/10, 119b/7, 120a/10, 121a/10, 124a/7, 124b/1, 124b/6, 124b/17, 125a/16, 126a/6, 126a/10, 127a/1, 127a/7, 127a/11, 127b/3, 129a/9, 129b/4, 130b/2, 132a/7, 132a/10, 132b/4, 132b/11, 133a/3, 147b/15

B. bile 124b/16, 125a/13, 132a/11

B.+niŋ 123b/10, 130a/3, 127a/14, 121b/16, 127b/16, 121b/13, 130b/1, 130a/13, 173a/8

B.+ni 118a/2, 122b/8, 132a/6

B.+ge 118a/3, 118b/12, 119a/8, 119a/17, 132b/7

Baba Bék İbn Ḫ̆ācem-berdi Ḳoş-bégi

B. 149a/3

Baba Bék İbn Niyāz Pervāneçi

B. 103b/3

B.+niŋ 118a/5

Baba Bék Salur

B.+nıŋ cemāʿa+sın 122b/10

Baba Bék

B. 149a/10

Baba Bék Ṣūfī

B.+niŋ 149a/10

Baba Çal Atalıḳ

B. 131b/1

Baba Dārūġa

B. 180b/13

B. bile 129b/7

Baba Dārūġa-ı Hezāresbī

B.+ġa 180b/8

Baba Ḫᵛāce Reʿis

B.+din 110a/11

Baba Ḫan

B.+nıŋ 147a/1

B.+dın 147a/7

Baba Kütval İbn Bay Naẓar Biy

B. 179a/6

Baba Pervāneçi

B. 132b/16

B.+nıŋ 134a/2

B.+ġa 133a/11

Baba Serdār

B.+nı 179b/6

Bāġī Bék Destūrḫ̆ānçı

B. 115b/5, 132b/11, 133a/9

B.+nı 133a/1

Baḳır Cān

B. 137a/8

Bāḳī Ḫ̆āce

B. 129b/12

Balta Niyāz Aḳa

B. 146b/4

Baltaş Durmen

B.+niŋ 185a/4

Barmaḳ Biy

B. 100b/12

Başmaḳ Manḳıt Oraż ʿAli Nāyib'nin lakabı

B. laḳab+ıġa 130a/10

Bay Naẓar

B. 129a/16

Bay Naẓar Biy

B. 103b/3, 117b/13, 121b/10, 130b/3, 179a/6

B.+niŋ ʿaskeri 115b/16

B.+niŋ ittifāḳ+ı bile 117b/12

B.+ni 115b/1, 138a/3, 140a/6

Bay Naẓar Biy Ḳoş-bégi

B. 118b/2

Bay Naẓar Ḳoş-bégi

B. 119b/11

B.+ge 119a/6

B.+ni 121b/8

Bedel Dīvān-bégi

B. 128a/3, 132a/8, 132a/15, 132b/9

B. bile 132a/14

B.+niŋ 132b/5

Bék Balta Atalıḳ

B. 128a/16, 133b/5, 128a/16, 133b/5

Bék Balta Mīrāb

B. 194a/11

Bék Fulad Atalıḳ

B. 130b/2

B.+nıŋ 126a/8, 171b/6

Bék Fulad Bék

B.+niŋ 104a/2

Bék Fulad Bék İbn Veys Bay

B. 103b/7

Bék Muḥammed Dād-ḫˇāh

B. 103b/9

Bék Muḥammed İnaḳ

B.+nıŋ 124a/13

Bék Muḥammed Ḳarakçı

B. 159b/15, 160a/14

B.+nıŋ 160b/10

Bék Pulad Atalıḳ

B. 119a/1, 119a/3, 119a/5, 119b/13, 120a/10, 120a/16, 121a/1, 127a/3, 132a/3, 145b/9, 148a/4

B.+nıŋ 118a/11, 121a/9, 126b/16, 133b/16

B.+nı 126b/4, 198b/3

Bék Pulad Bék

B. 107b/1

Bék Pulat

B.+ŋdın 129a/17

Bék Turdı Tecen

B. 131a/16, 186b/4

Berdi Bék

B.+ni 170a/12

Berdi Bék Salaḳ

B. 178b/16

Berdiş Atalıḳ

B. 131a/15

Bölekey Ḫan

B.+nı 104b/11

Buraḳ Bahādır

B. 128a/15

But Bahādır

B. 128a/15

But Baraḳ

B.+ ŋdın 129a/13

Bürge

B. 190a/17

Caʿfer Ḫˇāce Naḳīb

C. 187a/1

Cān Fulad Biy

C. 122b/14

C.+niŋ 125a/11

Cān Muḥammed Biy

C. 128b/5

Cān Murād Atalıḳ

C.+nı 131a/2

Cān Murād Bék

C. 200a/5

Cān Murād İnaḳ

C. 115a/5, 115b/1, 115b/9, 117a/5, 117a/9, 117a/13, 117b/2, 120a/10, 121a/16,126a/11, 127b/15, 128a/11, 128b/3, 129b/2, 130a/3, 130a/7, 130b/6, 130b/8, 130b/15, 131a/1, 133a/14, 133b/15

C. bile 127b/3, 128b/11

C.+nıŋ 115b/13, 126a/6, 127a/7, 129a/1, 129a/15, 130b/4, 130b/8, 130b/13, 131b/15, 132a/12

C.+nı 117a/5, 117a/16, 117b/4, 124a/11, 131a/14, 133b/14

C.+ġa 125a/13, 129a/11, 130a/11, 130a/14, 132a/10, 132b/2, 133b/8

C.+dın 117a/7

Cān Pulad Biy

C. 125a/4, 125a/12, 127b/3

Canik Şeyḫ

C. 109a/12

C.+niŋ 105b/10

Celāyir İş Naẓar Bahādır

C. 111a/6

Céren Ḳalmaḳ

C. 179b/17

Cihān-gīr Bék veled-i ʿAbbās Ḳulı Atalıḳ

C. 172b/3

Cihāngīr Ḫan

C.+nı 113b/9

Cihāngīr Sulṭān

C.+nı 104b/11

Cīn Fulad Bék İbn Élçi Bék

C. 115b/6

Ciyen Ḳoş-bégi

C.+ni 103a/13

Cumaḳ Bék

C. 149a/6

Çaḳan

. 131a/3, 141a/1, 144b/3

Ç.+nıŋ 131a/2, 143a/9

Ç.+nı 141b/6

Ç.+ġa 142a/10, 142a/16

Çaḳan Atalıḳ

Ç.+nı 142a/8

Çaḳan Biy

Ç. 143a/10, 143b/7

Çamça Baba Serdār

Ç. 179b/1

Çingiz Ḫān

Ç.+nıŋ 171a/11

Çuḳur Ḳum

Ç.+dın 179b/2

Damolla Muḥammed Vefā Ḳāżī-ʿasker

D. bile 191b/3

Danyal Atalıḳ

D.+nıŋ 108a/5

Destūr-ḫ̌ānçı

D. 110b/14, 115b/5, 132b/12, 133a/9

D. bile 117b/14

D.+nı 110b/6, 110b/7, 110b/10, 133a/1

D.+nıŋ 110b/11, 110b/13

Devlet Ḳara Köz

D. 185b/15

Devlet Niyāz Atalıḳ

D.+nıŋ 138a/3

Devlet Yār

D. 149b/13, 150a/1

D.+nıŋ 147b/3

D.+nı 149a/11

Dīn Muḥammed Ḫan

D. 112a/1, 112a/7, 112a/11

D.+nıŋ 112a/4

Dīn Nāṣır Töre

D. 197b/1

Dosım Biy

D. 162a/14, 163a/8, 163a/12, 191b/9, 191b/11, 192a/1, 192a/12

D.+ġa 143b/6

Dosım İnaḳ

D.+nıŋ 118b/14

Dōst Muḥammed Bék

D. 200a/5

Dostān Ḳoş-bégi

D. 128b/14

Dönmes Serdār

D. 107a/12, 107b/12, 108a/2

Dönmes Ḳul

D. 179b/8

Ebū Müslim Mervezī

E. 184a/7

Ebū'l- ġāżī

E. 157a/10

Ebū'l-ġāżī Ḫān Çengizī

E.+niŋ 188b/17

Ebū'l-ġāżī Ḫān İbn ʿArab Ḫān

E.+dın 156a/12

Ebū'l-ġāżī Ḫan İbn ʿArab Muḥammed Ḫan

E.+nıŋ 171a/11

E.+dın 156a/13

Ebū'l-Ġāżī Muḥammed Raḥīm Bahadur Ḫān

E. 167b/14, 195a/7, 198a/11

E.+ġa 180a/13; 188b/17

Emīr ʿAvaż Biy İnaḳ

E. 164a/12

Emīr ʿAvaż İnaḳ

E. 146a/17, 171b/8

Emīr ʿAvaż Mīrāb

E. 126b/17

Emīr Ḥaydar

E. 171a/4

Emīr Ḥaydar Pādişāh

E. 166b/10

E.+nıŋ 172b/5

Emīr İnaḳ

E.+ġa 106b/15

Emīr İş Muḥammed Biy

E.173a/5

Ebū Müslim Mervezī

E. 184a/7

Emīr Kerīm-Bérdi Atalıḳ

E. 194b/8

Emīr Danyal

E. 104a/9, 106b/4, 107a/14, 118a/3, 132a/8

E.+dın 104a/7, 106b/1, 107b/3

E.+nıŋ 104a/8

Emīr Danyal Atalıḳ

E.+ġa 132a/7

E.+dın 103a/4

Emīr Ḥaydar

E. 171a/4

E.+nıŋ 197b/4

Emīr Ḥaydar Pād-şāh

E. 166b/10

E.+nıŋ 172b/5

Emīr İl Tüzer Pād-şāh

E. 189b/5

Emīr Ḳara Bahādır Mīrāb

E. 178b/8

Emīr Kerīm-Bérdi Atalıḳ

E. 194b/8

Emīr Ḳılıç İnaḳ

E. 178b/8, 179a/14, 179b/11, 185a/12, 194a/7

E. bile 199b/5

E.+nı 177a/17, 183b/5, 194b/9

Emīr Nāṣıre'd-dīn

E. 146a/9

Emīr Nāṣıre'd-dīn Dīn Nāṣır Töre

E.+din 197a/13

Emīr Nāṣıre'd-dīn Töre

E.+niŋ 146a/7

Emīr Sulṭān Mīrāb

E. 186b/2

Emīr Şāh Niyāz Atalıḳ

E. 199b/14, 200a/4

Emīr Vālī Atalıḳ

E. 175a/11, 176b/6, 183a/16, 185a/7, 186b/3, 194a/13, 195a/8, 198a/12, 199b/4

E.+nı 169a/16

Ér ʿAlī Ḫān

É. 100b/2, 100b/13, 102b/13

Élçi İnaḳ

E. 107a/13

Fāżıl Bék

F. 103a/13, 119a/1, 119a/5, 119b/9, 119b/11, 123a/5, 123a/6, 123a/10, 123a/14, 124a/8, 128b/6, 128b/11, 129a/8, 131a/11, 131b/17, 141b/3, 141b/10

F. bile 116a/7, 116b/10, 152a/11

F.+niŋ 131a/8, 141b/5, 119a/11, 118a/7, 124a/2, 129a/6, 141b/9, 131a/17

F.+ni 113a/5, 141b/1, 142a/4

F.+ge 123a/1, 131a/14, 141b/16

F.+din 118a/7

Fāżıl Biy

F. 128b/13, 130b/2, 135b/1, 164b/4, 189a/2

Feyżu'l-lah On-bégi

F. 148a/13

Fulad Ġāzī Sulṭān

F. +nı 132a/9, 132b/8

Ġāyib Ata

Ġ. 200a/10

Ġāyib Bahādır

Ġ. 100b/5

Ġāyib Ḫan

Ġ.+nıŋ 104b/11

Géldi Ḫān < Özel ad

G. 167b/5, 170b/1, 170b/6,

G. ḳum+ıġa 179a/11

Geldi Ḫān Kör

G. 170a/10

Géldi Ḫān Yemreli

G. 186a/6

Ḫ̆āce Bék Ābādī

Ḫ. 199a/17

Ḫ̆āce-Ḳulı İnaḳ

Ḫ. 125b/11, 149a/11

Ḫ.+nıŋ 104b/13

Ḫ̆āce Murād Bék

Ḫ.+ni 123b/12

Ḫ̆āce Murād Biy

Ḫ. 147b/14, 148b/17, 159b/16, 199a/13, 199b/17

Ḫ. bile 190a/1

Ḫ.+niŋ 197a/3, 200a/4

Ḫ.+ni 199a/3

Ḫ.+ġa 148b/15

Ḫ̆āce Murād Ṣūfī

Ḫ. 141b/1

Ḫ̆āce Naẓar Mīrāb

Ḫ.+nı 128b/10

Ḫ̆āce Re'is

Ḫ.+din 110a/11

Ḫ̆ācem-Berdi Ḳoş-bégi

Ḫ. 115a/12, 115a/14, 116a/9, 116b/3, 149a/3, 157b/14

Ḫ. bile 117b/5

Ḫ.+niŋ 115b/3

Ḫ.+ni 114b/15, 117b/15

Ḫ.+ġa 116a/8

Ḫ.+ge 115b/12

Ḥāfıẓ Ḳoŋrat

Ḥ. 112a/5, 112b/1

Ḫāl Niyāz On-bégi

Ḫ.+niŋ 104b/8

Ḫāl Niyāz Yeser

Ḫ. 175a/13, 179b/14

Ḫān Ḫıvaḳ Muḥammed Emīn

Ḫ. 150b/16

Ḫˇārzem-şeh

Ḫ. 189b/4

Ḥasan ʿAlī Ḫˇāce

Ḥ. 163a/8, 191b/9

Ḥ.+ni 163a/17

Ḥasan Ḳābil Ṣūfī

Ḥ.+niŋ 118a/9

Ḥasan-Ḳulı Atalıḳ

Ḥ. 156a/9

Ḥasan Murād Atalıḳ

Ḥ. 180b/12

Ḥ.+nıŋ 194a/13

Ḥ.+ġa 180b/10

Ḥasan Murād Bék

Ḥ. 155b/16, 182a/3, 183a/2

Ḥ. bile 192a/7

Ḥasan Murād Bék veled-i Murād Bék

Ḥ. 179b/16

Ḥasan Murād İnaḳ

Ḥ.+nıŋ 133b/1, 134a/10

Ḥasan Murād Pervāneçi

Ḫ. 118b/3, 118b/5, 123b/7

Ḥasan Murād Sarı

Ḫ. 163a/9, 163b/1, 191b/9

Ḫāṣṣa Bék İbn Élçi Bék

Ḫ.+ni 121b/9

Ḫāṣṣa Ḳoş-bégi

Ḫ. 103a/17, 126b/2, 129b/8, 130a/17, 132a/6, 133b/16, 140b/9, 143b/8, 143b/10, 144b/17, 145a/11, 145b/9

Ḫ. bile 126a/8

Ḫ.+niŋ aḳrabā+sıdın 142a/13

Ḫ.+niŋ 131a/9, 115b/5, 142a/13

Ḫ.+ge 126b/1, 138b/2

Ḫ.+din 139b/17

Ḫıtāy Ḳurbān Tay Biy

Ḫ. 100b/4

Ḫıvaḳ Muḥammed Emīn

Ḫ. 150b/17

Ḫudā-yār İbn Devlet-yār

Ḫ.+nı 147b/15

Ḫudāy-berdi Bay

Ḫ. 104a/16

Ḫudāy-berdi İnaḳ

Ḫ.+nıŋ 160a/9

Ḫ.+nı 171a/3

Ḫudāy-berdi Dārūġa İbn ʿAvaż ʿİnaḳ

Ḫ. 103b/4

Ḫudāy Bergen Bék → Ḫudāy Bergen Bék bin Teŋri Yār Bék

Ḫ. 179b/17, 186b/16

Ḫudāy Bergen Bék bin Teŋri Yār Bék → Ḫudāy Bergen Bék

Ḫ. 181a/13

Ḫudāy Ḳulı Īşān

Ḫ.+nıŋ 140a/14

Ḫudāy Naẓar Atalıḳ

Ḫ. 180b/15

Ḫudāy Naẓar Biy

Ḫ. 117b/5

İbrāhim Bék

İ.152b/5, 156a/4

İbrāhim İnaḳ

İ.+nıŋ 149b/3

ʿĪd Muḥammed Īşān

ʿİ. 137a/7

İltüzer → İltüzer Muḥammed Bahādır Ḫan

İ. 175a/1

İ. ol- 116b/1, 116b/3

İ. +gedür 187a/16

İltüzer Bék

İ.+ni 121a/17, 149b/7

İltüzer Biy İnaḳ

İ. 165a/9

İltüzer Mīrāb İbn Ḫ̈āce Ḳulı İnaḳ

İ. 125b/11

İltüzer Muḥammed Bahādır Ḫan → İltüzer

İ. 116a/12, 155b/15, 156b/12, 157b/10, 159b/3, 161a/10, 164a/17, 166b/1, 187b/9, 188b/10, 197a/5

İ.+nıŋ 114b/17, 147b/4

İ.+nı 151a/9

ʻİnāyetu'l-lah Bék

İ. 133b/2

ʻİnāyetu'l-lah Biy

İ.+ni 133b/3

ʻİnāyetu'l-lah (ʻ)İnaḳ

İ. 133b/2, 143b/11, 143b/14

İ.+nı 134a/8, 180a/17, 144b/15

İ.+nıŋ 139b/16, 144a/1

ʻİnnā-berdi Salur

İ. 101a/11

İmām-Ḳulı Biy

İ. 106b/14, 107b/1

İ. bile 104a/9

İsen Ḳābil İbn Cān Fulad Biy

İ. 130b/10

İsen Ḳābil Ṣūfī

İ. 120b/11

İ.+niŋ 119b/17

İskender

İ. 142b/8

İskender Atalıḳ

İ. 163a/8, 163b/1

İskender Biy

İ. 104b/9

İ. (veled-i İ.) 120b/13

İskender Ḫʷāce Bék Ābādī < Özel ad

İ. 199a/17

İsm-i Maḥmūd Ata

İ. 139b/8

İsmāʿil Ata

İ.+nıŋ üsti+din 102b/12

İsmāʿil Bék

İ. 152b/5, 156a/4

Īşān Maḫẕum Ḫācı

Ī. 120b/9

İş-Bol Atalık

İ. bile 121b/4

İş Ḳābil Bay → **İş Ḳābil Bay Ḫānḳāhī**

İ. bile 103a/7

İş Ḳābil Bay Ḫānḳāhī → İş Ḳābil Bay

İ. 103b/5

İş Ḳābil Biy

İ. 131a/1

İş Muḥammed Aḫund

İ. 190a/5

İş Muḥammed Bék

İ. 137a/1

İş Muḥammed Biy

İ. 136b/9, 156a/13, 173a/5

İş Muḥammed Dārūġa

İ. 172b/3

İş Naẓar Celāyir Gürlenī

İ. 111b/9

İş Naẓar Mīrāb

İ. 105a/7

İ.+ġa 124b/11

İş Niyāz

İ.+nı 109b/3

İş Niyāz Bay → İş Niyāz Bay Ḫānḳāhī

İ. 108b/8, 110a/7

İ.+nıŋ 103a/7

İş Niyāz Bay Ḫān-ḳāhī → İş Niyāz Bay

İ.+ni 113a/12

İ.+ġa 103a/5

İş Niyāz Gülbānbāġī

İ. 108b/17

İş Niyāz Mehter

İ. 116b/15

İş Niyāz Yüzbaşı

İ. 193b/11, 198b/1

İş Pulad Atalıḳ

İ. 104b/15

İş Pulad Bék

İ.+niŋ 115b/7

İ.+ni 115b/4

Īşān Maḫẕum Ḫācı

İ. 120b/9

İşim Bahādır

İ. 180b/12

İ.+ġa 186b/9

İşim Biy

İ. 156a/8

Kāfir Ṣūfī

Ḳ. 120a/1

Ḳāhir Ḳulı Uşaḳ

Ḳ.+nı 111b/9

Ḳaḳa Serdār

Ḳ. 174a/15, 176b/1

Ḳ. bile 176a/10

Ḳ. +ġa 176b/8

Ḳalender

Ḳ. 142b/8

Ḳalender Destūr-ḫ̌ānçı

Ḳ. bile 117b/14

Ḳalender Ḳoş-bégi

Ḳ. 100b/14, 120a/10

Ḳ.+niŋ 138a/4

Ḳalman Bahādır

Ḳ.+nı 193b/11, 198b/1

Ḳandım Serdār

Ḳ. 172a/15, 176a/16

Ḳ.+nı 176a/6, 177a/10, 179a/7

Ḳanlı Muḥammed Emīn Sarıġ

Ḳ. 111b/9

Ḳara Bahādır Bék

Ḳ. 101a/10

Ḳara Bahādır Mīrāb

Ḳ. 122a/10, 178b/8, 185a/13, 194a/8

Ḳ. (veled-i Ḳ.) 179b/5

Ḳara Bék Manḳıt

Ḳ. 145a/16

Ḳara Ḳalender

Ḳ.+ni 104b/14

Ḳataġan Yaḫşı Muḥammed

Ḳ. 111a/6

Ḳāżī *Ḳāżī Ṣafā*

Ḳ. 137a/2

Ḳāżī Ḫᵛāce Nażar

Ḳ. 110a/10, 137a/3

Ḳāżī Ḳurbān-Ḳulı

Ḳ. 186b/5

Ḳāżī Mīr ʿAvaż

Ḳ. 137a/3

Ḳāżī Muḥammed Niyāz Neşāṭī

Ḳ. 129a/14

Keday Bahādır

K. 133b/5, 134a/7

Keday Ḫᵛāce Īşān

K. 142b/10

Keke Bay

Ḳ. 112b/9

Keneges Amān Ḳulı Biy

K. 100b/4

Keray Biy

K. 156a/9

Kerīm-berdi Atalıḳ

K. 194a/9, 194b/8

Kerīm-berdi İnaḳ

K. 109b/17

K.+nı 109b/16

Ḳılıç İnaḳ

Ḳ. 148b/5, 173b/6

Ḳ. bile 181b/14

Ḳ.+nı 181b/9, 181b/16

Ḳılıç Kem

Ḳ. 173a/13, 173b/10, 174a/10, 174a/17, 174b/8, 178a/10, 187b/2

Ḳ.+ni 173b/13

Ḳ.+niŋ 178b/12, 186a/7

Ḳılıç Nāyib

Ḳ.+ni 108b/4

Ḳıpçaḳ Allaş Atalıḳ

Ḳ.+nı 124b/14

Ḳıpçaḳ Baba Dārūġa

Ḳ. 177a/10

Ḳıpçaḳ Ḥasan Murād Atalıḳ

Ḳ. 180b/8

Ḳıpçaḳ Raḥīm-bérdi Atalıḳ

Ḳ. 123a/15

Ḳıraġay Ḳalmaḳ

Ḳ.+nı 108b/8

Ḳıyat İş Ḳābil Yasavul

Ḳ.+nı 119a/11

Ḳıyat Muḥammed Cān Bék veled-i Ḳutlı Muḥammed İnaḳ

Ḳ. 177a/9

Ḳıyat Orus-Ḳoşçı Bahādır → Orus-Ḳoşçı

Ḳ.+nıŋ 179b/7

Ḳıyat Tācī Biy → Tācī Biy Ḳıyat

Ḳ. 104b/3

Ḳoçan Bék

Ḳ.+ni 129a/1

Ḳoçḳar Atalıḳ → Atalıḳ

Ḳ.+nı 116a/7

Ḳoçḳar Bék

Ḳ. 123b/11, 124a/5

Ḳ.+ge 104b/9

Ḳoŋrat Ḫˇāce Niyāz Ḳoş-köprükī

Ḳ. 145a/10

Ḳoŋrat Ḫˇācem-berdi Ḳoş-bégi

Ḳ. 104a/5

Ḳoŋrat Ḥasan Ḳābil Ṣūfī

Ḳ.+niŋ 118a/9

Ḳoŋrat İl Amān

Ḳ. 180b/15

Ḳoŋrat İltüzer

Ḳ. 107a/12, 118a/9

Ḳoŋrat İsen-Keldi Maḥrem

Ḳ. 100b/5

Ḳoŋrat İş Muḥammed Nāyib

Ḳ.+ni 129b/5

Ḳoŋrat Ḳara Nevrūz

Ḳ. bile 143b/2

Ḳoŋrat Muḥammed Naẓar Biy

Ḳ.+niŋ 100b/5

Ḳoŋrat Niyāz Béḳ Kelle Késer

Ḳ. 185b/17

Ḳoŋrat Yusuf Niyāz Béḳ

Ḳ. 177a/9

Ḳul Muḥammed Ḫ̆āce

Ḳ. 137a/8

Ḳul Murād İnaḳ

Ḳ. 140a/3

Ḳunduz Atalıḳ

Ḳ.+dın 118b/15

Ḳurbān Ḳulı Béḳ

Ḳ. 149b/8, 149b/9, 149b/16, 150b/8

Ḳ.+ge 149b/16

Ḳurbān Ḳulı Ḳāżī

Ḳ. 112b/12, 119a/17

Ḳurbān Ḳulı Ḳāżī Nāyman

Ḳ. 125b/12

Ḳurbān Tay Biy

Ḳ.+niŋ 117a/4

Ḳ.+din 117a/5

Ḳutlı Muḥammed İnaḳ

Ḳ. (veled-i Ḳ.) 177a/10

Ḳutluġ Muḥammed Bék ibn Ḥasan Murād Atalıḳ

Ḳ.+ġa 180b/9

Ḳutluġ Murād İnaḳ

Ḳ.+nıŋ 101a/17

Ḳutluġ Murād Bék → Ḳutluḳ Murād Bék

Ḳ.+ni 190a/11

Ḳutluḳ Muḥammed (ʿİ)İnaḳ

Ḳ. 104b/5, 130b/3, 148b/6

Ḳ.+nı 121a/6

Ḳutluḳ Murād Bék → Ḳutluġ Murād Bék

Ḳ.+ni 174a/1

Ḳutluḳ Murād Ḥācı

Ḳ. 109b/5, 110a/2

Ḳ.+nı 108b/6, 108b/9

Ḳ.+dın 109b/15

Ḳutluḳ Murād İnaḳ

Ḳ. 123b/7, 155b/15

Ḳ.+nıŋ 101a/17

Ḳutulmuş Bék

Ḳ. 181b/5

Ḳuvanç Ṣūfī

Ḳ. 175a/16

Küçük Béḳ < Özel ad

Ḳ.+ni 121a/17

Küçük Béḳ İbn Muḥammed İnaḳ

Ḳ. 105a/8, 119a/17

Küçük Erbāb

K. 146b/4

Küçük (ʿİ)İnaḳ

Ḳ. 120a/10, 122a/4, 122a/6, 122b/7, 124b/8, 130b/3, 131a/15

Ḳ. bile 125b/16

Ḳ.+nıŋ 121b/12, 122b/1, 125a/16, 160a/8

Ḳ.+nı 126a/2

Ḳ.+ġa 124a/7

Maḳṣūd Atalıḳ

M. 104b/16

Manḳıt Emīr ʿAvaż İnaḳ veled-i ʿİnāyetu'l-lah ʿİnaḳ

M.+nı 180a/16

Manḳıt Ḫudāy Naẓar Atalıḳ

M. 180b/15

Manḳıt Oraż ʿAli Nāyib

M. 130a/10

Manḳıt Yav Böri Nāyib → Yav Böri Nāyib

M. 109b/14

Masav Biy

M. dur-ur ér- 147b/10

M. +ni 148a/1, 148a/2

Meŋli Murād Serdār

M. 174b/12

M.+nı 174b/15

Meŋli-Keldi → Meŋli-Keldi Saḳav

M. 107a/14

Meŋli-Ke(é)ldi Saḳav → Meŋli-Keldi

M. 107a/11

M.+nıŋ 112b/8

M.+nı 101a/8

Metek Keneges

M. dur-ur ér- 144b/2

Mevlām-Bé(e)rdi Uydaçı

M. 104b/5, 163b/3

M.+nıŋ 160a/9

Mevlānā Pehlevān-Ḳulı Ravnaḳ

M. 129a/11

Mīr ʿAli Dīvān-bégi

M. 138b/12

M.+ge 139a/5

Mīr Ḥāmid

M. 147a/14

Mīr Ḥaydar

M. 197a/16

M.+nıŋ 197a/14

Mīrzā ʿAbdu'l-ḫālıḳ Tübet

M.+ni 171a/4

Mīrzā ʿAli Dād-ḫᵛāh

M.+nı 132a/9, 132a/11

Molla Balta

M. 146b/14

Molla Ér Naẓar Buḫārī

M.+din 106b/12

Molla İş Niyāz

M. 106a/8

Molla Nūrī Ḳāżī

M. 176a/10

Muḥammed ʿAlī

M. 168a/15

Muḥammed ʿAlī Biy

M. 186b/5

Muḥammed ʿAvaż

M. 112b/8

Muḥammed Balta

M. 146b/14

Muḥammed Bay

M. 103b/6

M.+nıŋ 103a/16

Muḥammedī Bay

M.+ġa 103b/8

Muḥammed Biy

M. 191a/16, 192b/1, 194a/13

Muḥammed Cān

M. 160a/9, 164a/5

M.+niŋ 148b/8

Muḥammed Cān Bék Bin Mevlām-Berdi Uydaçı

M. 163b/3

Muḥammed Cān Bék İbn Ḳutluḳ Muḥammed ʿİnaḳ

M. 148b/5

Muḥammed Cān Ṣūfī Biy Yüz

M. 156a/9

Muḥammed Emīn Aḳa

M. 104a/16, 146b/4

Muḥammed Emīn Bülbül

M. 172a/14

Muḥammed Emīn ʿİnaḳ

M. 100b/3, 100b/9, 100b/16, 101a/17, 101b/7, 101b/11, 102a/1, 102b/4, 103a/3, 103a/4, 103a/13, 104a/13,106b/11, 107b/10, 107b/16, 108a/1, 108a/3, 108a/17, 108b/2, 110a/6, 110a/8, 110a/12, 110b/2, 110b/10, 111a/3, 111b/4, 112b/5, 113a/4, 115a/9, 115a/17, 115b/17, 116b/6, 117b/10, 118a/4, 118a/14, 118b/16, 119b/9, 121a/5, 123a/1, 124a/1, 124b/3, 124b/8, 125b/7, 125b/15, 126b/4, 128a/2, 128b/6, 129a/7, 129a/17, 129b/8, 130a/16, 131a/7, 131b/13, 132a/12, 132b/1, 132b/3, 132b/6, 132b/16, 133b/7, 133b/11, 133b/17, 134a/8, 134a/14, 135b/1, 140a/5, 173a/7

M. bile 121a/10, 157b/15

M.+nıŋ 102a/9, 104b/3, 106b/1, 106b/5, 106b/9, 107a/15, 108b/8, 108b/12, 109b/4, 111a/4, 113b/4, 115a/1, 116a/7, 116b/4, 116b/16, 117b/6, 117b/7, 118b/4, 119b/14, 120a/7, 121a/12, 121a/13, 121b/2, 121b/7, 121b/13, 122a/7, 123b/2, 123b/13, 124a/9, 125b/14, 126a/17, 127b/14, 128a/1, 131b/3, 132b/11, 132b/13, 133a/15, 133b/1, 133b/17, 134a/11, 137a/13, 137b/14, 138a/14, 156a/13, 171b/7, 178b/14

M.+nı 115a/5, 118b/4, 118b/6, 125a/2, 132b/15

M.+ġa 107a/17, 110a/3, 117a/1, 119b/13, 120a/16, 122b/7, 125a/4, 132b/6

M.+dın 115a/13, 119b/15, 131a/3

Muḥammed Emīn Sarıġ

M. 111a/6, 111b/9, 122b/13

M.+nı 122b/12

Muḥammed Erbāb

M.+nı 146b/4

Muḥammed ʿİ(İ)naḳ

M. 101b/14, 117a/6, 117a/10, 117a/15, 119a/17

M. bile 110a/13

M.+nıŋ 117b/4

M.+ġa 117a/15

Muḥammed-Ḳulı Bék

M. 136b/16, 172b/7

Muḥammed Murād Bék

M. 1367a/1, 172b/7

M.+niŋ 185b/15

M.+ni 183a/16

Muḥammed Naẓar

M.+nıŋ 142b/5

Muḥammed Naẓar Bék

M. 156a/4

Muḥammed Naẓar Biy

M.+niŋ 100b/5, 117a/2, 121b/5

Muḥammed Naẓar Biy İbn Ḳul Murād İnaḳ İbn Bék Murād

M.+nıŋ 140a/3

Muḥammed Niyāz Atalıḳ

M. 179b/13

Muḥammed Niyāz Bék

M. 147b/3, 149b/2, 149b/17, 160a/10, 172b/6, 182a/10, 185b/14

M.+ni 136b/16

M.+niŋ 160b/14

Muḥammed Niyāz Bék İbn Ḫ̆āce Ḳulu İnaḳ

M. 149a/11

Muḥammed Niyāz Bék İbn Ḫudāy-berdi ʿİnaḳ

M. 148a/6, 148b/5, 179b/5

Muḥammed Niyāz İnaḳ

M. 129b/7, 130a/17

Muḥammed Niyāz Körçe

M. 171a/1, 185b/15, 186a/6

M. bile 170b/7

M.+niŋ 173a/13, 182b/7

Muḥammed Niyāz Körçe Serdār

M. 169a/4

Muḥammed Niyāz Mīrāb

M. 169b/10, 183a/7, 192a/17, 194a/11

M.+nı 191b/4, 196a/13, 196b/7

M.+ġa 193a/1

Muḥammed Niyāz Neşāṭī

M. 129a/15

Muḥammed Oraż Bék

M. 148a/6, 148b/5, 172b/7, 172b/8

M.+din 172a/5

Muḥammed Penāh Aḳa-yı Rafenikī

M.+ni 112b/8

Muḥammed Penāh Bék

M. 183a/16

M. üçün 118a/15

M.+ni 119a/3

Muḥammed Penāh Bék veled-i ʿĀdil Bék

M.+ni 179a/14

Muḥammed Raḥīm Bahādır Ḫan

M. 147a/17, 156a/1, 157a/13, 158b/6, 167b/14, 181b/9, 193b/5, 195a/7, 198a/11

M.+nıŋ 170b/3

M.+ġa 164b/14, 177a/16, 180a/13

Muḥammed Rıżā Bék

M. 137a/1, 185a/10

M.+niŋ aḳa+sı 179b/16

Muḥammed Rıżā Bék İbn ʿĀşūr Biy

M. 103b/3

Muḥammed Rıżā Ḳoş-bégi

M.+niŋ 179b/16

Muḥammed Saʿīd Atalıḳ

M. bile 149b/3

Muḥammed Saʿīd Bay → Muḥammed Saʿīd Bay Ürgencī

M. 102a/8, 102b/3, 104a/10, 106b/12

M. şefāʿat+i bile 113b/6

M.+nıŋ 109b/2, 112b/14

Muḥammed Saʿīd Bay Ürgencī → Muḥammed Saʿīd Bay

M. 104a/5

Muḥammed Şerīf Ḫˇāce

M.+niŋ 168b/16

Muḥammed Yūsuf Mehter

M.+niŋ 187b/12

M.+ni 167a/6, 174a/3

Muḥammed Zāhid Āḫund

M. 137a/3

Muḥammed Żiyā

M.+nıŋ 128a/16

Murād Ḳoş Béki

M.+ni 104b/2

Murtażā Ḫ̆āce

M. 100b/6

Mūsā Nāyib

M.+ni 178b/8

Nādir Muḥammed Kütval

N. 175b/17

N. bile 199b/12

N.+ni 174b/9

Nādir Şāh

N. 135a/5, 173a/6

Nādir Yasavulbaşı

N. 104a/8

Nāṣır Töre

N.+ni 197a/13

Nāymān < Yer adı

N.+da 119a/7

Nāymān Allah-berdi Bék

N. 102b/7

Nāymān Allah-berdi Uydaçı

N. 112b/12

Nāymān Bék Fulad Ṣūfī

N. 107a/13

Nāymān Dost Niyāz Bahādır İbn Nefes Dārġa

N. 113a/11

Nāymān Emīr ʿAvāż İnaḳ

N.+nıŋ 163b/3

Nāymān İşim Bahādır

N.+nı 169a/17

Nāymān İşim Bahādır Gürlenī

N. 180b/8

Nāymān Ḳāżī Ḳurbān Ḳulı

N. 186b/5

Nāymān Muḥammed ʿİnaḳ

N. 101b/12, 104a/4, 117a/1

Nāymān Raḥīm-berdi Bék

N. 103b/4

Naẓar Bay Ḥānḳāhī

N.+ġa 169b/10

Naẓar Bék Uşaḳ

N. 178b/16

Naẓar Muḥammed Ṣūfī

N. 106a/3

Nesāy

N. 112a/1, 173b/3

Nevrūz Kelle Yemreli

N. 185b/14

Niyāz Çék-çék

N. 110a/14, 117b/15

Niyāz Ḫʷāce

N.108b/8, 108b/10, 109b/1, 109b/6, 109b/15, 110a/2, 109b/11, 112b/14

N.+niŋ 109b/10

N.+ġa 109b/1

Niyāz Ḳılıç Bék

N. 107a/12

Niyāz Muḥammed Aḳa-yı Ḳahramānī

N. 116b/15

Niyāz Muḥammed Bay Ḳahramanī

N. 103b/5

Niyāz Muḥammed Bék

N. 118a/14, 119a/3, 136b /15

Niyāz Pervāneçi

N. 102a/1, 102b/4, 103a/11, 108b/6, 110a/7, 110b/10, 110b/16, 111a/3, 112b/6, 115a/8, 115a/11, 115a/13, 117a/4, 116b/9, 116b/10, 134a/2

N. bile 101b/11, 103a/13

N.+nıŋ 114b/14, 115a/4, 115b/4, 117b/3, 157b/15

N.+nı 117a/15

N.+ġa 115a/9, 115b/9, 116a/7

Niyāz Şeyḫ

N.+ġa 108a/13

Nöküz Cān Muḥammed Biy

N.+ni 129b/3

Nöküz Ḫudāy-berdi Nāyib

N. 131a/14

Nöküz İş Naẓar Mīrāb

N. 104b/6, 108b/4, 111a/15

Nūrman İbn Çaḳan

N.+ġa 143a/15

Oraż ʿAli Bék

O. 160a/8

Oraż ʿAli İnaḳ

O.+nıŋ 194a/10

Oraż ʿAli Supaḳ

O. 147b/11, 148a/1, 151b/9

O.+nıŋ 147b/1, 147b/17

Oraż Muḥammed Bükāvül

O. 156a/9

Orazaḳ

O. 162b/9

Orus-Ḳoşçı → Ḳıyat Orus-Ḳoşçı Bahādır

O. 173a/12, 173a/13

ʿOs̱mān Ġāze

ʿO. 103a/14

ʿÖmer Ḫ̆āce Naḳīb

ʿÖ. 139a/12

ʿÖmer Ġāzī Sulṭān İbn Sulṭān Ġāzī Sulṭān

ʿÖ.+nıŋ 111b/14

Öte-Ḳulı Atalıḳ

Ö. 143a/15, 144b/5, 162a/14, 163a/8, 163a/17, 191b/9

Pād-şāh ʿAzīz Ṣadr

P.+nı 166b/11

P.+ge 171a/2

Palaḳ

P. 108b/17, 109a/10, 109a/11

P. bile 109b/2

P. +nıŋ 109a/10

Pehlevān-Ḳulı Bay

P. 104b/7, 138b/13, 139a/8, 139a/10

Pehlevān Ḳulı Ḳoş-bégi

P.+niŋ 194a/8

Pīrim Oġlan

P. 112a/5

P.+nı 112b/1

Pīrim Yār

P. 141a/1, 143a/15

P.+nı 141a/14

Pīrim Yār Ḫˇāce-éli

P. 193b/14

Raḥīm-Be(é)rdi Atalıḳ

R. 119a/5, 143b/4

R.+niŋ 121b/15

Raḥmān-Ḳulı Atalıḳ

R. 143a/15

Raḥmet-Ḳulı Bék

R. 172b/2

Raḥmetu'l-lah Çitker Ürgencī

R. 193b/14

Saʿīd Bay < Özel ad

S. 102a/8

Salaḳ

S. 173a/11

Ṣāliḥ İnaḳ

S. 130a/17, 133b/2

Salur ʿĪd Maḥrem

S. 123b/12

Sarıtay

S. 129a/12

Sarıtay Biy

S. 128a/14

Satıp Aldı Bék bin Muḥammed Naẓar Nāyib

S. 186a/2

Seferdalı

S. 121b/4

Seyyid Ata

S. 103a/2, 108b/10

Seyyid Ḥasan Ḫˇāce

S. 134a/5

Seyyid Ḥüseyin Ḫˇāce

S. 134a/5

Seyyid Ḳulı Bay

S. 102a/11

S.+nı 105a/1, 109b/4

S.+dın 113b/5

Seyyid Muḥammed Bay İbn Dost Muḥammed Erbāb

S. 112b/14

Seyyid Muḥammed Penāh Ḫˇāce

S. 108a/8, 137a/5

Seyyid Murād İnaḳ (Uyġur)

S. 172a/6

S.+nı 172a/16

Seyyid Muẓaffer Ḫ̆āce

S. 160a/7, 189a/15

Seyyid Muẓaffer Ḫ̆āce Mütevellī

S. 150a/7

Seyyid Naẓar Bék Özel ad

S. 100b/6, 120b/16

S.+ni 170b/1

S.+ge 128b/15

Seyyid Naẓar Biy

S. 140a/3, 142a/8

S.+ni 133b/6, 141b/8, 142a/17

S.+ge 133b/4, 140a/6

S.+de 140b/7

Seyyid Tursun Ḫ̆āce Īşān

S. 168b/15, 191b/7

S.+ġa 192b/9

Ṣūfī → İsen Ḳābil Ṣūfī

Ṣ. 120b/14

Ṣūfī → Töre Murād Ṣūfī

Ṣ. 149a/11

Ṣ. (Ṣ.-i bī-pīr) 193b/7

Ṣ.+niŋ ḳaş+ıġa149a/10

Ṣ.+ġa 144b/5

Sulṭān Bék

S. 123b/11, 124a/5

Sulṭān Ġāzī Sulṭān

S. 111b/15

Sulṭān Ḫᵛāce

S. 137a/6

Sulṭān Mīrāb

S. 194a/8

S.+nı 173b/6

Suyun Biy

S. 147b/14

Şāh Fulad Bék

Ş. 103b/2

Şāh Fulad Pervāneçi

Ş.+nı 143b/11, 43b/13, 144b/14

Şāh Maḥmūd

Ş. 147a/14

Şāh Murād Bék

Ş. 140a/4

Ş.+ge 149a/1

Şāh Murād Biy

Ş. 146b/13

Şāh Murād Velī-niʿamī

Ş. 146a/10

Ş.+niŋ 145b/16, 197a/13

Ş.+ġa 146b/10

Ş.+din 146a/8

Şāh Niyāz Atalıḳ

Ş. 148a/3, 148a/8, 175a/15, 175b/7, 187a/1

Ş.+nıŋ 148a/15, 164b/4

Ş.+nı 141a/8, 192a/7

Şāh Niyāz Bék

Ş. 101a/10, 103b/2, 149b/15, 185b/16

Ş.+ge 138a/6, 149a/6

Şāh Niyāz Bék İbn İskender Biy

Ş. 111a/5

Şāh Niyāz Bék veled-i İskender Biy

Ş. 120b/12

Şāh Şücā‘ü’l-Mülk

Ş. 147a/12

Ş.+ni 147a/14

Şāh Timur Ḫān

Ş. 173a/4

Şāh Zamān → Zamān Şāh

Ş. 146b/10

Ş. bile 146a/5

Ş.+nıŋ 147a/9

Şākir Dīvāne-i Cebbār-güy

Ş.+nı 183b/2

Şalat

Ş.+ıŋdın 129a/17

Şeh-zāde Maḥmūd

Ş. 146a/5, 146a/14, 147a/7,

Ş.+nıŋ 145b/14, 146b/10

Şemsūn-ı ‘Ābid

Ş. 168b/8

Şeyḫ Bahādır

Ş. 198b/3

Şeyḫ Raẓiye'd-dīn ʿAlī Lala

Ş. 175a/2

Şīr ʿAlī Celāyir

Ş. 119a/17, 125b/12

Şīr Ġāzī Ḫan

Ş. +nıŋ 156b/16, 173a/4

Şīr Muḥammed Mīrāb

Ş. 156a/8

Şīrdalı Biy

Ş.+niŋ 173a/4

Şīr Nāyib

Ş. 172b/2

Şükr ʿAli Biy

Ş. 160a/1

Tācī Atalıḳ İbn Veys Bay

T.+nıŋ 172b/2

Tācī Bay Çolaḳ

T.+nı 122b/16

Tācī Biy → Ḳıyat Tācī Biy

T. 104b/6, 130a/6

T.+niŋ 115a/15, 118a/4

Tācī Biy Ḳıyat → Ḳıyat Tācī Biy

T. 117b/16

T.+nı 129b/1

Tāġī Sulṭān

T. 109a/9, 109a/11

T.+nı 109a/13

Ṭāhir Īşān

Ṭ. 137a/6

Taş-Pulad Şeyṭān

T. 104b/16

Tenek Bahādır

T.+nı 181b/7

Teŋri-bérdi Bék

T.+ni 169a/10, 170a/11

T.+niŋ devletẖāne+sin 178a/2

Teŋri-bérdi Bék Nāyman

T.149b/3

Teŋri-bérdi Biy

T.+niŋ 147b/10

T.+ni 134a/10

Teŋri Yār Bék

T. 181a/14

T.+niŋ oġ(u)l+ı 179b/16

T.+ni 142a/14

Tilev Ḳābil Ṣūfī

T. 121b/2

T. bile 119b/17

Timur Şah veled-i Aḥmed Şāh Afġānī

T.+niŋ 146a/4

Töre Baẖt Ḫanım

T.+nıŋ 180b/11

Töre Murād

T. 140a/4, 140a/7

Töre Murād Ṣūfī

T. 143a/9, 143b/1, 143b/16, 144b/13, 145a/9, 145b/6, 145b/7, 147b/4, 148b/2, 148b/9, 151a/14, 151b/7, 151b/11, 161a/12, 190a/3, 192b/15, 193a/10, 194a/16, 194b/5, 199a/2, 199a/16, 199b/1, 199b/7

T. bile 149a/5

T.+niŋ 139b/13, 139b/15, 147b/1, 149a/6, 159b/16, 190a/1, 193b/1, 195a/5, 199a/13, 199b/5, 200a/5

T.+ġa 141b/1, 145b/11, 147b/14

Töre Ṣūfī → Töre Murād Ṣūfī

T. 150b/3

T.+ġa 198b/4

Uşaḳ Naẓar Atalıḳ

U.+nı 147a/6

Uşun ʿAbdüʿş-şükr Atalıḳ

U. 180b/9

Uyġur ʿAbdü'l-laṭif Dārūġa

U. 126b/17

Uyġur İş Pulad Atalıḳ

U. 101b/12

Uyġur Tācī Dārūġa

U. 186b/6

Üveys-el-Ḳaranī

Ü. 190a/15

Velī Atalıḳ

V. 130a/17, 132a/16, 143b/11, 143b/14, 144a/1, 144a/16, 144b/6, 145a/15,

V.+nıŋ 183b/7

Veys Bay

V.+ nıŋ 171b/7

Veys-Ḳulı Dīvān

V. 131a/13

Yaḫşı Murād Bék

Y.172b/7

Yaḫşılıġ Biy

Y. 142b/3

Y. (veled-i Y.) 163a/9

Yaḫşılıḳ Biy

Y. 139b/15, 141a/15, 142a/10, 142a/14, 130a/6

Y.+ni 141a/9

Y.+niŋ 142b/1, 143a/6

Y.+ge 141b/11

Yaḫşılıḳ Biy İbn Bék Turdı Biy

Y.+ni 125a/6

Yaḫşılıḳ Pervāneçi

Y. 194a/13

Yār Muḥammed Bahādır

Y. 122b/15, 131a/16

Yār Muḥammed Biy İbn ʿAvaż-bérdi Biy

Y.+ni 122b/16

Yav Böri Nāyib → Manḳıt Yav Böri Nāyib

Y. bile 109b/17

Yoliş < Özel ad

Y. (Y.-i meẕkūr bile) 142b/8

Y. (Y. atlıġ bir ḫiẕmet-kārı bile) 142b/4

Yollı Bay Çavdur

Y. 140a/9

Yomut Naẓar Atalıḳ

Y. 104b/1

Yusuf Bék

Y. 160a/11, 183a/14

Yusuf Niyāz Bék

Y. 177a/9, 186b/4

Y. +ge 185b/13

Zamān Bék

Z. 129a/9, 129a/14

Zamān Şāh → Şāh Zamān

Z. 145b/15

6.2.YER ADLARI DİZİNİ

Aḫal

A. 173b/2, 173b/4, 173a/17

Aḳ-Köl

A. 175a/17, 177a/11

A.+ġa 177a/5

A.+din 177a/2

Aḳ-Ḳum

A. 167a/9, 197a/11, 143b/10

A.+nıŋ 178a/9

Aḳ-Sarāy

A. 176a/9, 176a/13, 177a/7, 173a/9, 170b/14, 176a/4

A. bile 176b/16

A.+ġa 180a/5

Aḳ-Tüpe

A.+de 145b/4

Aḳ-yāf

A.+köprik+iniŋ 120b/13

Aḳ-Yaḳış

A. ayaḳ+ı 159b/14

A. ayaḳ+ıġa 128a/14

Ala-Bülük

A. 131b/1, 160a/11

Alaca

A.+nı 130b/1

Aman-Ḳulı Arıġı

A.sarı+ġā 180a/9

A.+nıŋ 166a/16

A.+ġa 178b/13, 180a/4

Āmū → Āmūya

Ā.+nı 193a/14

Āmūya → Āmū

Ā. 198a/2, 197a/11, 167a/9

Ā.+nıŋ 124b/6

Ā.+ġa (verā-yı Ā.) 164a/17

Ā.+da (verā-yı Ā.) 161a/16

Ā.+daġı (verā-yı Ā.) 159b/4

Ā.+dın 117b/3, 190a/17, 190a/13

Ā.+dın (deryā-yı Ā.) 172b/4

Ā.+dın (ḳarīb-i Ā.) 178b/15

Anbar

A. 101b/1

ʿArab-ḫāne

ʿA. 111a/2

ʿA.+de 113a/10

Aral

A. 100b/11, 117a/2, 117a/3, 121b/3, 121b/5 121b/8, 128a/5, 130b/9, 133a/14, 140a/6, 140b/14, 144b/7, 145b/2, 148b/2, 149a/12, 150b/4, 180a/1, 189b/12, 190a/1, 190a/8, 193b/11, 196a/15, 197a/1, 200a/3

A.+ġa 104b/10, 100b/12, 132b/3, 121b/9, 151b/11

A.+da 198b/14, 143a/9, 140a/8

A.+dın 105a/10, 147b/1, 100b/5

Atalıḳ-arnası

A.+nıŋ 134a/9, 147b/8, 177b/15, 190b/16

Ata dervāzesi

A.+din 113a/3

Atrek

A. 173a/3

Aybügür

A.+de 190b/8

A.+din 193a/5

A. ḳırı+nıŋ 183b/3

A. semti+ġa 180a/11

Baġat

B.+nı 130b/2

B.+ġa 132a/11

Baġlan

B. yıġın+ın 100b/3

Baġlan Ḳıyat

B.+nı 130a/4

B.+dın 131a/11

Bālā Ḥiṣār

B. 147a/13

B.+da 147a/10

Bala-Yatan

B. 180a/10

B.+ġa 180a/5

B.+da 180a/16

Balḳan

B. taġı 173a/1

B. 173a/3

Balta Ḳarġa

B. 117a/11

B.+ġa 117a/11

Basu

B. hadd+ıda 100b/12

Başḳard

B. 122b/13, 122b/14

Bāverd

B. 173b/3

B.+de 112a/1

Bāzergān

B.+da 105b/15

Bék-ābād

B. çerig+in 110a/1

B. ḥākim+i 109b/14

B. ḫalḳ+ı 109b/12

Bend-i Rāmīn

B. ḥudūd+ıda 175a/1

Béş-arıġ

B. 112a/16

Béş-arıḳ

B. bilād+ı 130a/13

B.+nıŋ ekşer mużāfāt+ı 119a/8

B.+nıŋ sipāh+ın 119b/7

Béş-ḳal‘a

B. 100b/12, 177b/9, 188b/1, 140b/10

B. ḳaṣabāt ve mużāfāt+ıdın 101a/14

B.+ġa 128b/11

Béş-tam

B. 144a/1

Buḫārā

B. 112a/8, 127a/12, 107b/11, 145b/15, 107a/8, 105b/15, 166b/10, 197a/16, 166b/13, 171a/2, 104b/10, 171a/5, 132a/8, 105a/17, 166b/3, 171a/3

B.+nıŋ 104a/4

B.+ġa 101b/14, 152a/10, 172b/5, 133a/2, 121b/17, 133a/17, 103b/7, 117b/3, 105a/9, 124a/15, 108b/12, 132b/9, 126a/9, 107a/14, 125a/17, 124b/17, 134a/7, 103a/4, 146b/10, 104a/15, 125a/12, 102a/9, 118a/3

B.+da 198b/4, 104a/6, 146a/9, 115a/13, 104b/6

B.+dın 114b/15, 108a/17, 133b/9, 126a/11, 128a/13, 118a/5, 108a/2, 133b/11, 127b/4, 126a/7, 129b/4, 118b/13, 130b/13, 146a/16, 128a/3, 127b/16

Buldımsāz

B. 109b/2

B.+nıŋ 179a/16

Buryaçı

B. 109b/8, 109b/9

Çaġatay

Ç. 104a/15, 123b/2, 121a/5

Ç. ḳurġan+ın 101a/16, 100b/2

Ç.+ġa 117a/14;

Ç.+dın 117b/3

Çandur-Ḳıyatı

Ç.+nıŋ köprük+iniŋ 102b/5

Çārcūy

Ç.+ġa 126a/12, 129b/4

Çavdur

Ç. 100b/1, 137b/14, 101b/9, 190b/15, 129a/17, 100b/9, 140a/10

Ç.+nıŋ 101a/15, 193a/4, 190b/13

Ç.+ġa 101a/13

Ç+dın 190b/11

Çīn

Ç. 191a/8

Ç.+ni 154a/1

Çingiz-ḳırı

Ç.+nıŋ 126b/6

Çizmendī

Ç. 107a/16

Çumanay

Ç. 197b/9

Ç.+dın 197b/10

Deryā-yı Āmūya

D. 172b/4

Deşt-i Ḳıpçaḳ

D. 113b/9

Devdān

D.+nıŋ 177a/3

Durġadük

D. 119a/13, 119a/10

Dūrmen

D. 109b/8

Ereŋ

E. 180a/11, 183b/5

E.+de 183b/1, 187b/5

Élcik

É.+de 103a/16

Fitnek

F. 126a/13, 126a/13, 127b/5

F.+niŋ 124b/14, 124b/7, 126a/7, 126b/3

F.+ge 103a/14, 127b/13, 125a/13

F.+ni 124b/17, 124b/16, 125a/17, 127a/15

Ġāzī-ābād

Ġ. 176a/8

Gendümkān

G. ḥavlısıda 118a/15

Gülbānbāġ

G.+da 110b/8

G. Ḳarye+si 106a/2

G. Köl+i ġa 113a/10

Gürgen

G. 173a/1, 131a/4, 173a/3, 187b/2

G.+ge 113a/4

G.+de 108a/2

Gürlen

G. 100b/3, 105a/7, 118a/7, 119a/16, 119b/1, 122a/5, 122a/12, 123a/6, 123b/4, 130b/6, 130b/7, 131a/14, 132a/1, 132b/1, 132b/4, 162a/4, 178b/6, 200a/10

G.+niŋ 108b/5, 119b/6, 121b/12, 122b/5, 123a/2, 123b/3, 124b/11, 126a/4, 132a/1

G.+ni 124b/4

G.+ġa 101b/13, 104b/7, 119b/8, 122b/15, 122a/17, 122b/12, 131a/15, 132a/12

G.+ge 119b/1, 122a/7

G.+de 101b/14, 117a/2, 119b/9

G.+din 108b/6, 123a/8, 128a/5, 132b/3

G. Nāymān+ınıŋ 117a/6

Ḫ̆āce-éli

Ḫ. 191a/2, 143b/2, 127b/3, 162a/7, 125a/4, 166a/16, 189b/13, 161b/8, 125a/10, 161a/6, 192b/17, 168b/13, 168b/16, 166b/3, 108a/8, 168b/10

Ḫ.+niŋ 192b/4, 145a/1, 142b/2, 191a/8, 143a/10, 162b/8, 122b/14, 141a/1, 129b/2, 143b/9, 143b/5, 143b/15, 143b/16, 145b/10, 139b/16, 168b/6, 191b/9, 141b/16, 191b/4, 142a/9, 192b/8, 130a/7, 130a/5

Ḫ.+niŋ ḳurġan+ıda 108a/9

Ḫ.+ni 196b/8, 131a/1

Ḫ.+ġa 196b/7, 144b/16

Ḫ.+ge 196b/17, 144b/15, 143a/5

Ḫ+de 140a/12

Ḫ+din 193a/2

Ḫ̆āce-köli

Ḫ.+ge 160a/4

Ḫ.+din 160a/5

Ḫān-ḳāh

Ḫ. 105a/10, 116b/14, 110a/7, 109b/6, 102b/16, 103a/1, 196a/14, 104b/9

Ḫ.+nıŋ 108b/12, 169b/10

Ḫ.+ġa 110a/7, 108b/7, 109a/6

Ḫ̆ārezm

Ḫ. 105a/14, 106b/3, 107b/11, 113b/17, 145b/17, 153b/15, 112a/8, 112a/6

Ḫ.+ġa 111b/15, 105a/10

Ḫ.+ni 111b/16

Ḫ̆ārezm-i İrem Bezm

Ḫ. 129b/8, 189a/13, 146a/16, 116a/13, 104a/12, 155b/12, 166a/15, 131b/16, 124a/9, 171a/12, 104a/13, 180b/2, 151b/12, 107a/6, 132b/8, 188b/1, 126a/12, 141b/9, 132b/1, 156a/11, 120b/5, 171b/4, 139b/8, 127b/16, 156b/14, 113b/4, 135a/5, 157a/16, 164a/7, 125a/3, 145b/2, 139b/5, 105b/4, 200a/16

Ḫ+de 124b/10, 164b/12

Ḫ+din 107b/4, 104b/5, 140a/11, 104a/6

Ḫ+ġa 187a/13, 143a/7, 170b/16, 140a/7, 112a/6, 173a/5, 116b/17, 104b/4

Ḫ+ni 108a/17, 112a/2, 104b/10

Ḫ+niŋ 119b/9, 132b/1

Hezāresb

H. 102b/15, 103a/6, 104b/5, 104b/10, 105a/9, 110a/7, 110b/17, 115a/7, 118b/11, 118b/12, 122b/9, 129b/10, 123b/6, 121a/10, 119b/7, 126a/14, 124a/2, 123b/11

H. ḳurġan+ıġa 103a/11

H.+niŋ 119a/7, 110b/15, 122b/11, 129b/9

H.+ni 118a/6

H.+ġa 129b/5, 110a/6, 108b/3, 108b/8, 132a/10, 112b/1, 121a/11, 112a/7, 115a/11, 124b/15, 122b/8, 109b/4, 115a/14, 126b/2, 130a/3

H.+de 118b/17, 126b/5, 118b/3, 152a/11, 103a/14

H.+din 115a/15, 118a/2, 123b/8

Ḫıtāy

Ḫ. 178a/12, 178b/10, 183a/11, 187a/6

Ḫ.+nıŋ 178a/9, 186b/13

Ḫıvaḳ

Ḫ. 149b/6, 157a/16, 165a/11, 100b/3, 100b/13, 100b/16, 102b/15, 108b/12, 109a/16, 116a/15, 118a/10, 120a/7, 120b/6, 130b/7

Ḫ. içre 165a/10

Ḫ.+nı 109a/6, 110a/11, 112a/2, 113a/7

Ḫ.+nı (dārü's-salṭana-ı Ḫ) 104b/1

Ḫ.+nıŋ 108b/17, 108a/13, 120b/2

Ḫ.+ġa 113a/2, 117a/7, 119a/4, 120a/5, 120a/14, 121a/12, 161a/2

Ḫ.+ġa (dārü's-salṭana-ı Ḫ) 173a/9, 196b/17

Ḫ.+ġa (dārü'l-emmāre-i Ḫ) 116b/5

Ḫ.+da 197a/6, 111a/1, 119b/3

Ḫ.+dın 174a/4, 190a/13, 112a/7

Ḫıvenik

Ḫ. 101b/17, 119a/13, 149a/16, 120b/6, 149a/16

Ḫ.+niŋ 110b/3

Ḫıżır-éli

Ḫ. 103b/10

Ḫ.+niŋ 178b/6, 148a/13

Ḫ.+ġa 178b/12

Hindūstān

H. 147a/15, 146a/3

Ḫorāsān

Ḫ. 173a/16, 112a/1, 146a/3, 173a/1, 166a/7, 131a/4

Ḫ.+ġa 112a/9

Ḫ.+da 147a/15

Ḫurrem

Ḫ. 158a/17

Ḫuten

Ḫ. 174b/3

Irdar

I. 166b/3, 134a/7

İlbürz Tağı

İ. 162b/5

Īrān

Ī. 147a/1

Ḳābil

Ḳ. 147a/9

Ḳahramān

Ḳ. 109b/12, 110a/1

Ḳ.+ġa 102a/1

Ḳahramān Ḥiṣārı

Ḳ.+ġa 109b/13, 110a/1

Ḳandahār

Ḳ.+nı 147a/9, 147a/14

Ḳarabaş

Ḳ. kéçüy+ide 145a/2

Ḳ. kéçüy+in 145a/15

Ḳara-baylı

Ḳ.+nıŋ ḳıraġ+ıġa 196a/11

Ḳ. nehr+iniŋ 193a/3

Ḳara-baylı Üzeki

Ḳ.+niŋ 128b/2

Ḳara-tüpe

Ḳ. ḳurġan+ların (Dürmen ve) 109b/8

Ḳarġalar

Ḳ. Maḥalle+siġa 109b/2

Kāt

K. 115b/16, 120a/5, 149b/5, 149b/8, 149b/15, 149b/16, 169a/10

K.+nıŋ 115a/17, 149a/9

K.+nıŋ üsti+ge 149b/7, 149b/11

K.+nı 119b/12, 120a/4, 123a/3, 123b/3, 131b/17

K.+ġa 150b/6, 122b/5, 114b/16, 149a/13, 149a/6, 147b/3, 124a/2, 115a/16

K.+da 178a/2, 190a/13

K.+dın 149b/4, 178a/8

Ḳataġan

Ḳ.+nıŋ üsti+din 120/4

Ḳatıġ-ḳöl

Ḳ.+niŋ 132a/3

Kebūter-ḫāne

K. maḥallāt+ınıŋ (Yaŋı-ḳalʿa ve K.) 120b/3

Kencek

K.+din 100b/15

Keneges

K. ḳalʿa+sıda 143b/13

K. mülk+ide 166a/16

K. yer+ige 178b/15

K. Ḳara Ḳalpaḳ+ı 178b/14

Kerden-ḫˇāst

K. köl+ide 112a/16

Keşmīr

K. 147a/15

Ḳoş-köprük

Ḳ. ḳurġān+ıġa 118a/9

Ḳ.+ġa 121a/4

Köce-köprük

K.+iġa 110b/1

Köhne Ürgenç → Ürgenç

K. (nezāket-senc-i Ḳ.) 187a/9

K.+de 180b/2

Ü.+din 180b/3

Kök

K.+niŋ saḳa+sıġa 190b/11

Kök-Üzek

K.+neh(i)r+iniŋ 196b/1

Köl-i Kelān

K.+da 103b/8, 104a/2

Kömülgen

K. mevżiʿ+din 127a/4

Köpreki Pisteli

K.+ge 111a/5

Ḳuba-taġ

Ḳ. 190b/6, 179a/13, 180a/6

Ḳ. semt+iġa 177a/4

Ḳ. +nıŋ 179a/8

Ḳ. +ınıŋ 177b/5

Ḳ. +ġa 178b/10

Ḳulap

Ḳ. 163a/14

Ḳ.+nıŋ 143b/5

Ḳ. él+iniŋ 130a/6

Ḳulābiyye

Ḳ. 117a/3

Ḳulan

Ḳ.+nıŋ 178b/10

Ḳum

Ḳ. +ġa 174b/6

Ḳum-Çuŋul

Ḳ. şimāl+ide 182b/17

Ḳ. yol+ı 180b/5

Ḳ. yol+ıġa 180b/10

Ḳ. yol+ıda 181b/5

Ḳ.+nıŋ şimāl+ide 182a/17

Ḳ.+da 181b/15

Ḳum-Yasḳa

Ḳ.+ġa 112b/16

Ḳ. köprü+giniŋ 138a/5

Ḳ. yol+ıġa 112b/15

Küyük-ḳalʿa

K.+nıŋ üst+iġa 144b/14

K.+nı 145a/1

Küyük-Tam

K. ḳarye+side 174a/5

Levdan

L.+nıŋ ḳıraġ+ıda 191a/1

Māhīpāz

M. ḥudūd+ınıŋ 194b/9

Manaḳ

M.+da 100b/1

Manḳışlak

M. 180b/4

M. ṭaraf+ıġa 101b/10

M. yol+ıġa 180b/9

Māverāü'n-nehr

M.+de 128a/13

Medrese-i İnaḳıyye

M. dur- 135a/13

Megecik

M. köl+ide 110a/17

Megecik

M.+köli+de 110a/7

Mergen Ḳırılġan

M. 145a/10

Merv

M. 197a/13, 146a/7, 123b/6, 197a/17

M. 197ba/5

Mesʿūd

M. üst+idin 119a/11

Metin

M. mevżiʿ+in 129b/10

M.+de 130a/10

Mevr

M. (ṭaraf-ı M.) 160a/16

Meyli Çungul

M. ḥudūd+ıġa 164a/5

Mīrkān

M. 166b/11

Mīzān-seŋeri

M.+de 111a/2

Mizdehḳan

M. 143b/17, 168b/6

M.+da 192b/8

Muz Kömgen

M. 176a/13

M. ayaġ+ınıŋ 176b/16

M. ḥudūd+ıda 170b/14, 173a/9

M. nāḥiyet+ide 190b/15

M.+de 100b/1

Nān-Yémes

N. 120b/9

Nāymān

N.+da 119a/7

Nev-ḫˇāst

N. 102a/3

N.+ġa 101b/15

N.+dın 102a/1

Pāyende Arığı

P.+nıŋ 178a/8

Pīr-nevḫ̌āst

P. 110b/8

P.+dın 109a/16

P. arığ+ınıŋ 112b/6

Pisteli

P. 111a/14

P.+ġa 111a/1

P.+ge 111a/5

Pīşkānik

P.+de 110b/9

Rafenik

R. ḥavlı+sıda 132b/16

R.+niŋ 120a/8

Sallı

S. 134b/17, 158a/14

Salur

S. 102b/9, 102b/11, 123b/4, 124b/15, 126a/12

S.+nıŋ 122b/10, 129b/4

S.+dın 129a/9

Sarāy-ı Taş

S. 107b/12

Sarı-bay

S.+ nehri+niŋ 128b/3

Senger

S. 121b/4, 174b/10, 175b/16

S.+ge 175b/14, 177a/5

Sevgenli

S. 178b/15

S.+niŋ 167b/1

Safça

S. ḥudūd+ıda 101b/17

Sulṭān –Sarāy

S.+nıŋ ḳır+ıda 127b/9

Şaġallar

Ş. mevżi'+ide 132a/1

Şāh-ābād

Ş. 100b/15

Ş. üst+iġa 121/8

Ş. +nıŋ 115b/2

Ş.+ġa 100b/3

Şāh-ābād Arıġı

Ş.+nıŋ 102b/5, 108b/9

Ş.+dın 101a/7

Şarḳıravuḳ

Ş.kel+iġaça 180a/15

Şaṭ

Ş.+ġa 104a/13

Ş.+ge 101b/11

Şehīdler Ḥaẓīresi

Ş.+ġa 178b/2

Şeyḫ Ḳal'ası

Ş.+nıŋ 174a/11, 174b/5

Şor Köl

Ş. 194b/9

Ş.+niŋ 194b/15

Ṭahrān

Ṭ.+ġa 147a/7

Ṭ.+da 187b/4

Taş-güzer

T.+ige 130a/14

Taş-Ḳal'a

T. 130a/14, 130b/5, 132a/2

T. (T. üsti+ġa) 130b/4

T. (T. üsti+din) 131a/17

T.+nı 131a/12, 132b/4

Tebrīz

T.+ġa 113b/12

Teŋri Yār

T. Nehri+niŋ 159b/14

Tive Boyun

T.+da 112a/5

Tofraḳ-ḳal'a

T.+da 110b/12

Tuzlaḳ

T. 127a/12

T.+dın 127b/1

Ürgenç

Ü. 102a/8, 109b/5, 109b/6, 113a/12, 113b/7

Ü. iley+idin 109b/1

Ü. ḳalʿası+ġa 102a/13

Ü. kurġan+ınıŋ 102b/5, 110a/13

Ü.memālik+iniŋ 105a/1

Ü. üst+iġa 102b/4, 108b/10

Ü. +niŋ 108b/7

Ü. +niŋ ḳurġan+ın 110a/8

Ü. +ni 102a/12, 104b/3

Ü.+ġa 110b/12

Ü.+ge 109b/12, 109b/15, 131b/2

Ü.+de 109b/5

Ü.+din 104b/3, 110a/6

Üsti

Ü. ḳaryesi+niŋ 103b/9

Üzbek-Yaf

Ü. ḳarye+siniŋ 174a/8

Vezīr

V. 100b/3, 119b/1, 121b/14, 123a/4, 130a/9, 130b/5, 132b/4

V.+niŋ 123a/9, 123a/10

V.+ni 123a/6

V.+ġa 130a/11

V.+din 131a/14

V. ḳurġan+ın 123a/5

V. ḳurġan+ınıŋ 123a/17

Yamġurlı

Y. nehri+niŋ 145a/2, 162b/1, 168b/11

Yanı-arıġ

Y.+dın 111a/3

Yanı-arıḳ

Y. 101b/17, 110b/17, 119a/13, 129a/3

Yanı-ḳalʿa

Y. 120b/3

Y.+ġa 178b/9

Y.+da 178b/9

Yanı-ḳalʿa Ḫıtāyı

Y.+dın 178b/6

Yanı-Yāf

Y. ḥadd+ıda 143b/15

Y. ayaḳ+ınıŋ 143b/17

Y.+nıŋ 175a/13

Y.+nıŋ köprük+ide 175a/10

Yartı-Ḳum

Y. cānib+i 160a/5

Y. mevżiʿ+ide 159b/15

Yemreli

Y. 166a/2, 166a/7, 166b/13, 169a/6, 170b/1, 170b/6, 171a/8, 172b/10, 173a/14, 175a/4, 176a/17, 177a/13, 178a/10, 185b/14, 187b/7, 190b/7, 190b/13, 190b/15, 193a/4

Y.+nıŋ 166b/2, 169b/1, 174b/6

Y.+ġa 166b/15

Y.+din 171a/2, 183a/10

Y.+ler 181b/13

Yemreliyye → Yemreli

Y. bile (meşāhir-i Y.) 174a/17

Yumrı

Y. ḳurġan+ınıŋ 148a/5

Y. bile (Y. ḳıpçak'nıŋ ara+sıda) 147b/9

Y.+nıŋ üst+ige 130a/8

Y.+da 151a/10

6.3. ETNİK ADLAR DİZİNİ

Aynaḳ

A. 172a/7

Bayrām-şāhlu

B. 131a/6 , 173a/2

B.+nı 131a/8

Çoni Şeref

Ç. 131a/7

Ç.+ġa 172b/17

Çoŋ-Ḳara Salur

Ç. 119a/14

Ḫ̆ārezmşāhī

Ḫ.+niŋ (Nevrūz-ı Ḫ.) 194b/13

Hezāresbī

H.+ler 119a/9

Hezāresb Ḳaŋlısı

H.+nıŋ 108b/12

Ḫıtāy Ḳaraḳalpaḳ

Ḫ.+dın 128a/15

Ḫ.+ınıŋ 117a/3

Ḫ.+ıdın 159b/15

İş-Ḳulı ḳabīlesi

İ.+ḳabīle+sidin 190a/4

Ḳalpaḳ → Ḳaraḳalpaḳ

Ḳ.+ġa 105b/2

Ḳalpaḳıyye → Ḳaraḳalpaḳıyye

Ḳ. 161b/5

Ḳanlı

Ḳ. 115a/7, 117b/17, 123b/7, 125a/1, 161a/15, 192a/17, 197b/12

Ḳanlı Ḳıpçaḳ

Ḳ. 169a/16

Ḳaraca

Ḳ. ṭāyife+sidin 162b/9

Ḳara-çoḳa

Ḳ. 131a/7, 172b/17

Ḳ.+nı 131a/9

Ḳaraḳalpaḳ → Ḳalpaḳ

Ḳ. 100b/12, 102b/9, 102b/13, 130b/9

Ḳaraḳalpaḳ ara+sıda 189a/1

Ḳaraḳalpaḳ+nıŋ 130a/8, 194b/10

Ḳ.+dın 100b/4

Ḳaraḳalpaḳıyye → Ḳalpaḳıyye

Ḳ. 159a/16

Ḳaravul

Ḳ. 109b/2

Ḳazak

Ḳ. 100b/13, 102b/9, 102b/13, 105b/1, 179a/16, 180b/4

Ḳ. bile 100b/12, 180a/5

Ḳ.+nıŋ 102a/4, 179a/17

Ḳ.+dın 122b/9

Keneges Ḳara Ḳalpaḳı

Ḳ.+nıŋ 178b/14

Kıpçaḳ

Ḳ.+nıŋ 147b/9

Ḳırımsa

Ḳ. cemāʿa+sıdın 179a/9

Ḳızılbaş → Ḳızılbaşiyye

Ḳ. 187b/3, 173a/16

Ḳ.+ġa 173a/1

Ḳızılbaşiyye → Ḳızılbaş

Ḳ. 147a/8

Ḳoçuḳ

Ḳ. uruġ+ıdın 112b/9

Ḳoŋrat

Ḳ. 121b/4, 139b/14, 140b/6, 140b/11, 142a/9, 144b/16, 151b/17, 192b/14, 193a/2, 194b/10, 195a/13, 197a/9, 198b/1, 198b/14

Ḳ.+nıŋ 140b/12, 174b/9, 190a/5, 193a/8, 194b/17, 200a/5

Ḳ.+ġa 140a/13, 141b/2, 142b/1, 143b/5, 148a/2, 149a/4, 161a/17, 162a/15, 190a/4

Ḳ.+dın 160a/9, 190a/3

Ḳ. ḳurgan+ınıŋ üst+ige 189b/14, 197b/15

Ḳoŋratiyye

Ḳ. 151b/16

Ḳ. (ekābir-i Ḳ.) 192b/15

Ḳ.+niŋ (ekābir-i Ḳ.) 199a/4

Ḳ.+niŋ (ṣanādīd-i Ḳ.) 199a/16

Ḳoŋrat-Ḳıyat

Ḳ. 194a/7

Ḳoş-köprük Ḳoŋratı

Ḳ.+nıŋ 119b/17, 179a/6

Ḳotur

Ḳ.+ṭabaḳası+nıŋ 171b/6

Manatay

M.+nıŋ ḳabāyil+in 194b/11

Manḳıt

M. 128b/17, 133b/4, 133b/13, 144b/16, 148a/14, 148a/16, 161a/12, 194a/11, 194b/3

M. (M. ara+sıġa) 190a/3

M. (M. ḳal'a+sınıŋ) 198a/1

M. (M. ḳurġan+ıġa) 132b/3

M. (M. ulus+ı) 128b/1, 133a/16

M. (M. ulus+ınıŋ) 147b/10

M. (M. uruḳ+ı) 147b/7

M. içre 150b/4

M. üst+iġa 128b/7, 147b/4, 148a/4

M.+nıŋ 133b/4, 133b/5, 151b/8, 169b/9

M.+nıŋ üst+iġa 148a/6, 151a/10

M.+nıŋ (M. ḳurġan+ıġa) 133a/14

M.+nı 128b/4, 147b/2

M.+ġa 128a/16, 128b/6, 130b/13, 133b/11, 134a/8, 147b/14, 147b/17, 148b/2, 149a/2, 149a/5, 151b/6

M.+dın 134a/7

Manḳıt Ḳaraḳalpak

M. 130a/4

M.+dın 128a/14

Nāymān

N. 160a/7, 194a/9

N.+dın 104b/16

Nöküz

N. 128b/5, 128b/8

N. ér- 121a/17

N. ayaḳ+ı 162a/5

N. üst+iġā 128b/3, 1298/9

N. ḫalḳ+ı 123b/3

N.-Manḳıt 194a/11, 194b/3

Nöküz-köli

N.+ġa 112a/17

On Tört Uruġ

O. ʿasker+iġa 194a/12

Öküz

Ö. 173a/12, 175a/13

Ö.+niŋ 175a/13

Özbek

Ö. 130b/11

Ö. ara 151b/17

Ö.+niŋ 104b/13, 107b/4, 194a/5

Ö.+din 107a/12

Özbekiyye

Ö. 156b/15, 151b/16

Ö. (kāffe-i Ö.) 118a/8, 119b/5

Sart

S. 192b/1, 146b/4

S.+nıŋ 194a/5

Saruḳ

S. 126a/12

Teke

T. 102b/8, 102b/11, 129a/3, 129b/4, 166a/8, 166a/11, 173a/16

T.+niŋ 173b/8

T.+din 129a/9

Terākime

T. 129a/2, 172b/14, 175a/16, 176a/3, 176a/5, 177b/15, 183b/1, 185b/2, 185b/5, 185b/16, 186b/7, 186b/14

T. daġı 186a/6

T.+niŋ 177a/2, 177a/12, 175b/17 , 185a/8

T.+ni 176a/16, 176b/11

T.+ġa 187b/5

T. sidin (Ḫorāsān T.) 166a/7

T.+sidin (Gürgen T.) 131a/5

Türkmen

T. 129a/17, 173b/2, 184b/6

T. (Ey T.!) 187a/14

Urus

U.+dın 166b/4

Uşaḳ

U. 173a/12, 176b/2

Uyġur

U. 101b/13, 109b/6, 109b/7, 109b/16, 194a/9

U.+nıŋ 119b/13, 171b/6

U.+ġa buyur-up dur- 172a/17

U.+ġa dāḫil bol-may dur- 172a/6

U.+ġa yiber- 172a/6

U.+dın 104b/15, 107a/12, 172b/4

Üzbek

Ü. 177a/1

Üzbekī

Ü.+ge 166a/1

Yomut

Y. 100b/2, 100b/9, 101a/13, 101a/15, 101b/17, 102b/7, 103b/7, 104b/3, 104b/10, 107a/6, 107a/11, 109a/6, 109a/16, 109b/14, 109b/15, 110b/15, 111a/1, 111b/9, 112b/5, 112b/7, 112b/10, 113a/2, 113a/10, 132a/16, 137b/13, 139a/9, 139b/4, 147a/6, 147b/7, 152a/12, 157b/12, 165b/7, 169a/4, 172b/10, 173a/14, 174b/14, 174b/6, 174b/12, 174b/14, 175a/4, 176a/9, 177a/13, 178a/10, 178b/7, 178b/14, 178b/17, 179a/8, 179b/13, 180a/3, 180b/6, 180b/13, 181a/12, 181b/13, 183a/10, 184b/7, 186a/11, 186a/15, 186b/17, 187a/2, 187b/5

Y. bile 107b/12

Y. dağı 105b/2

Y+nıŋ 104a/5, 105a/11, 105b/14, 108b/5, 109a/9, 111a/7, 112b/13, 131a/5, 170b/14, 173b/12, 174b/4, 175a/17, 175b/17, 177a/1, 178b/16, 179b/1, 180a/1, 180b/1

Y+nı 102a/12, 112b/9, 107b/15, 110a/1, 110b/14, 179b/9, 186b/3

Y+ġa 100b/14, 102a/8, 104b/1, 106a/10, 107b/14, 108b/4, 108b/13, 139a/8, 174b/10

Y+dın 190b/8

Y+lar 131a/6

Y+larnı 109a/7

Yomutiyye → Yomut

Y. 110b/9

Y. (fırḳa-ı Y.) 172b/14

Y. (ṣanādīd-ı Y.) 174a/16

7. SONUÇ

Muḥāmmed Rıżā Âgehî'nin Firdevsü'l-İḳbāl'i Dil Özellikleri-Metin-Dizin-Sözlük (100b-200a) adlı çalışmada, Türkçenin tarihsel dönemlerine ait metinleri çeviri-yazıya aktararak Türk dili ve edebiyatına kazandırmak, dil özellikleri ve söz varlığını belirlemek ve Türk dili, edebiyatı ve tarihi açısından önemini ortaya koymak amaçlanmıştır. Klasik Çağatay edebî dilinin son örneklerinden olan eser yalnız diliyle değil üslubuyla da incelemeye değer nitelikler taşımaktadır.

Hive hanlarının tarihini konu edinen ve hanedan tarihçiliğinin 19. yüzyılda yazılmış en önemli eserlerinden biri olan *Firdevsü'l-İḳbāl* dönemin, siyasî ve toplumsal yapısı yanında, tarihî, coğrafî, askerî, kültürel ve etnik özelliklerini yansıtan ayrıntılı bilgileri içermesi bakımından ansiklopedik bir eser niteliğindedir. Bu nedenle eser hem tarihçiler hem de bu bölgenin kültür tarihiyle ilgilenen araştırmacılar için önemli bir başvuru kaynağı olma özelliğine sahiptir.

Hanedan tarihiyle dinî tarihin iç içe verildiği *Firdevsü'l-İḳbāl* bazı açılardan Fars tarih yazıcılığının yapısal özelliklerini taşımakla birlikte özgün tarih yazıcılığının en önemli eserlerindendir. Ebu'l-Gâzî'nin bu sahada, 17. Yüzyılda kaleme aldığı *Şecere-i Terākime*'siyle karşılaştırıldığında, *Firdevsü'l-İḳbāl*'in süslü, ve şiirsel üsluplu bir dil yapısıyla sınırlı sayıda, özellikle de seçkin ve okumuş kişiler için yazıldığı görülmektedir.

Firdevsü'l-İkbāl'de kullanılan dil, klasik Çağatay edebî dilidir. Eserde, kimi Oğuz ve Kıpçak unsurları bulunsa da, hem gramer özellikleri hem de söz varlığı bakımından eser Çağataycanın tipik unsurlarını yansıtır. Bu çalışmaya konu olan metnin tespit edilen ayırıcı dil özellikleri şunlardır:

a) Çalışmaya esas alınan İstanbul nüshası, kapalı e (/é/) konusunda ikili kullanımlara sahiptir. Metinde aynı sözcüğün hem açık hem de kapalı e *(/é/)* (kök hecede ی) ile yazıldığı örnekler vardır:

key-sün (155a/11); *kéy-e al-mayın* (143a/13); *kerek+dür* (135b/13;181a/2), *kerek dur-ur* (135b/13); *kérek-lik* (135b/10), *kérek-dür* (135b/13); *ne* (103b/13); *né* (116b/3); *neçe* (122a/10); *néçe* (105a/2); *yet-se* (139b/12), *yet-gen+i* (139b/14), *yet-i-p* (140b/13), *yet-kür-di-ler* (189a/13); *yét-i-p* (186a/11), *yét-kür-di-ler* (179a/1); *yét-kür-ü-p* (143a/8), *yét-gende* (175a/4) vd.

Kapalı e (/é/) konusundaki aynı ikili durum, T nüshası için de geçerlidir. B neşri ise tamamen kapalı e'yi (/é/) tercih etmiştir.

b) Oğuzcanın etkisiyle sözcüklerin */d-/*li şekilleri vardır:

dé-di (102b/10); *dé-p* (107a/9); *dé-gen* (112a/5) vd.; *dạġı* (106a/14) vd.; *dék* (101a/4) vd.; *dur-* (108b/11)

c) Bazı sözcüklerin hem */d-/* hem de */t-/*li şekilleri kullanılmıştır:

ḳal'a+ġa kir-i-p dur-u-p (192b/2); *ḳalb-gāh+da tur-u-p dur-ur-lar* (120a/11)

ç) Bazı özel adlarda Fulad ve Pulad ikiliği söz konusudur:

Bék Pulad Atalıḳ (120a/16; 121a/1 vd.); *Bék Fulad Atalıḳ* (126a/8, 130b/2 vd.); Cān Fulad Biy (122b/14), Şāh Fulad (143b/11) vd.

d) Unvan adı olan *“inaḳ”* sözcüğü metnimizde kimi zaman *“inaḳ”* kimi zamansa *“ʿinak”* şeklinde yazılmıştır. Bu tutarsızlık T nüshasında da görülür. B’de ise daima *“inaḳ”*şeklinde yer alır:

ʿinaḳ+ġa (100b/6); *inaḳ+ġa* (106b/14)

e) Metinde *bol-* fiilinin yanında *ol-* fiilinin de sıklıkla kullanıldığı görülür:

mütemessik bol-u-p (141b/8), her kimde bol-sa (143a/6), piyāde bol-dı (144a/11); *nāmūs üstide ol-ar miz* (111b/1), *maġlūb ol-ur* (159a/2); *faṣl-ı bahār ol-dı* (150a/11) vd.

f) Kalınlık-incelik uyumları Çağatayca sözcüklerde tamdır; ancak bu sözcüklere gelen eklerin kalınlık-incelik uyumuna göre yazımında tutarsızlıklar göze çarpmaktadır:

birev+ge (106a/12); *birev+ġa* (114a/17); *il+geri+rek* (111a/11); *il+geri+raḳ* (112a/10); *köprük+i+ge* (112b/7); *köprük+i+ġa* (1120b/1); *kün+geçe* (113a/8); *kün+ġaça* (155b/11); öy+ge (135b/13); *öy+ġa* (142b/7); *üst+i+ge* (125a/11;132b/1); *üst+i+ġa* (102b/8)

Arapça ve Farsça sözcüklere gelen Türkçe eklerdeki vokaller ise, istisnalar olmakla birlikte, sözcüğün son hecesindeki vokalin kalınlık-incelik uyumuna uymuşlardır:

bende+lik (190b/8); *çābük+lik+din* (127b/9); *dest-būs+lıḳ+ġa* (İ104a/7); *dest-gīr+lik* (185a/12); *ḥamle+ge* (186a/14); *ḫūn-rīz+lik+ge* (193a/12); *ḳatl+ġa* (147a/15); *mihmān-dār+lıġ+ġa* (146b/3); *mīrāb+lıḳ* (124b/11); *ṭaraf+ġa* (130b/15).

g) Metinde düzlük-yuvarlaklık uyumları tam değildir. *+çI, -Dı, +dIn, +gI, -mIş, +nI, +nIŋ* gibi isim ve fiil işletme eklerinin yalnızca düz şekilleri kullanılırken *-DUk , -DUr-, -GU , -GUr , -gUz , -Ur* gibi eklerin de yalnızca yuvarlak şekilleri kullanılmıştır:

cuvaz+çı (150a/2); *oḳ+çı* (144a/12); *otun+çı* (177b/16); *ḳoy-dı* (138b/6); *tut-tı* (İ140b/3); *kün+din* (140b/6); *soŋ+ġı* (130b/16); *oltur-mış* (107b/13); *öz+ın* (184a/6); *öz+üŋiz+ni* (155b/4); *tapşur-du-m* (111b/5); *tapşur-dı-m* (112a/12); *köprük+niŋ* (162b/1); *üst+i* (118/14); *ét-dü-k* (106a/2); *yıḳ-tur-u-p* (128b/10); *ḳayġu* (153b/2); *yét-kür-di-ler* (115b/7); *tir-güz-ür* (168b/2); *biş-ür-ü-p* (105b/16).

ğ) Eski Türkçenin söz başı */b-/, /k-/ ve /t-/* ünsüzleri metinde de korunmuştur:

bar (103b/16); *bar-* (103a/4); *bér-* (124a/11); *bişür-* (106a/6); *bol-* (104a/4); *bar-maḳ* (184a/3); *kéç-* (190a/17); *kéçe* (108a/4); *kél-* (100b/6); *kérek* (135b/10); *két-* (100b/13); *kéy-* (143a/13); *kıbi* (151a/3); *tég-* (120b/17); *témür* (101a/3); *téŋiz* (160a/16); *téve* (130b/14); *til* (152b/11) *tur-* (108a/10); *dur-* (192b/2); *tur-ur* (108b/3); *dur-ur* (108b/6); *tüş-* (187a/10)

h) Metinde, isim işletme ekleri kullanılırken ünsüz uyumlarına bağlı kalınmadığı görülmektedir:

aç-tı (150b/1); *aç-dı* (183b/15); *çāşt+ġaça* (178b/9); *çıḳ-tı-lar* (172b/4); *çıḳ-dı-lar* (101a/9); *ol fırṣat+da* (185a/2).

ı) Metinde sıkça kullanılan *"-p dur-"* biçimi, bugünkü Azeri Türkçesinde olduğu gibi, belirli geçmiş zaman eki (-DX) ile aynı fonksiyonda kullanılmıştır: *bar-*

ı-p dur-ur-lar (172b/5);*bar-dı-lar* (T ve B); *bol-u-p dur-ur* (103b/11); *bol-dı* (T ve B); *ḳaytar-ı-p dur-ur-lar* (166b/17); *ḳayt-ar-dı-lar* (T ve B); *tüş-ü-p dur-ur-lar* (103a/15) *tüş-ti-ler* (T ve B).

i) Metnin kuruluşuna esasalınan İ nüshasında,*-dur* ve*-ér* yardımcı fiillerinin beraber kullanıldıkları görülmektedir. Bu durum diğer nüshalarda görülmez:

bol-a al-mas dur-ur ér-di (104a/15) *bol-a al-mas ér-di* (104a/15); *mekān tut-u-p dur-ur ér-di* (103b/8) *mekān tut-u-p ér-di* (T ve B); *yoḳ tur-ur ér-di* (103b/1) *yoḳ ér-di* (T ve B).

j) Metnin kuruluşunda esas alınan İ nüshasındaki *soŋra* son çekim edatının yerine, T ve B'de *soŋ* son çekim edatının tercih edildiği görülür:

andın soŋra (173a/7); T ve B *soŋ*; *Buḫārā+ġa két-gen+din soŋra* (108b/12); T ve B *Buḫārā+ġa két-gen+din soŋ; ikki kün+din soŋra* (116b/4); T ve B *ikki kün+din soŋra.*

k) Metnin nüshalarında, zaman zaman *ét-* ve *ḳıl-* fiillerinin kullanımında tercih farkları görülmektedir:

āġāz ét-i-p (120a/1); *āġāz ḳıl-ı-p* (T ve B); *devlet-ḫ ̌āh+lıḳ ét-gen* (104b/12); *devlet-ḫ ̌āh+lıḳ ḳıl-ġan* (T ve B); *hem-rāh+lıġ ét-i-p*, *hem-rāh+lıġ ḳıl-ı-p* (T ve B); *mürettep ét-i-p* (103a/11); *mürettep ḳıl-ı-p* (T ve B); *taʿyīn ét-ti* (131a/11); *taʿyīn ḳıl-dı* (131a/11)

l) Metnin kuruluşunda esasalınan nüshayla (İ) diğer metinler arasındaki en önemli farklardan biri de sözcük seçiminde görülmektedir:

İstanbul Nüshası		Taşkent ve Bregel Nüshası
ʿāḳıbetü'l-emr (110b/6)	→	*āḫirü'l-emr*
belkim (105b/12)	→	*belki*
boy(u)n+ı+ġa (109a/3)	→	*buġ(u)z+ı+ġa*
ḫalaṣ+lıḳ tap-tı-lar (105b/1)	→	*ḳutul-dı-lar*
ḥużūr+ı+ġa (142a/15)	→	*ald+ı+ġa*
iz+i+din (110b/11)	→	*ʿaḳab+i+din*
ḳayt-ı-p (108a/2)	→	*mürācaʿat körgüz-ü-p*
leşker (144a/4)	→	*çerig*
tart-ġay (175b/6)	→	*çék-gey*
yavuḳ (117a/8)	→	*yaḳın*

KAYNAKÇA

KİTAP VE MAKALELER

ALPARGU, Mehmet, "Türkistan Hanlıkları", **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.557-605.

ASIM, Necip, "Firdevsü'l-İkbâl 1", **Türk Derneği**, **no 2,** Matbaa-i Hayriye ve Şürekası, İstanbul 1328, s.68-71.

----------, "Firdevsü'l-İkbâl 2", **Türk Derneği, no 3**, Matbaa-i Hayriye ve Şürekası, İstanbul 1328, s.81-85.

ATA, Aysu, **Kısasü'l-Enbiyâ I (Giriş-Metin-Tıpkıbasım)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997.

----------, **Kısasü'l-Enbiyâ II (Dizin)**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1997.

----------, **Harezm Altın Ordu Türkçesi**, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi:36, İstanbul 2002.

BARTHOLD, V.V., **Moğol İstilâsına Kadar Türkistan**, (Haz. Hakkı Dursun YILDIZ), Kervan Yayınları, İstanbul 1981.

BREGEL, Yuri, **Notes On The Study of Central Asia**, Papers on Inner Asia, no: 28, Indiana University, Bloomington 1996.

----------, **Tevāríh-i Ḫ̆ārezm-Şāhíya by Thanā'i: The Historiography of Khiva and The Uzbek Literary Language",** http://books.google.com.tr/books?id=8Z04bbFdOI8C&pg=PA24&lpg=PA24&dq=khiva+historiography&source=bl&ots=nYLQTudc4y&sig=hYthNfZgHEU7KTwx3Mvmp-L3bn8&hl=tr&ei=UYtKTZGmEJCcOvLH-dkP&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CBYQ6AEwA

A#v=onepage&q=khiva%20historiography&f=false, (10.01.2011), s. 17-33.

----------, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm,** (Text Edition), E. J. Brill, Leiden 1988.

----------, **Firdaws al-iqbāl: History of Khorezm**, (Translation from Chaghatay), E. J. Brill, Leiden 1999.

CAFEROĞLU, Ahmet, **Türk Dili Tarihi**, Enderun Yayınları, İstanbul 1984.

CAHEN, CLAUDE, "Selçuklu Devri Tarih Yazıcılığı", (Çev. Nejat KAYMAZ), **AÜDTCF Tarih Araştırmaları Dergisi**, sayı VII/12-13, 1969, s. 193-222.

CANPOLAT, Mustafa, "Çağatay Dili ve Edebiyatı", **Türkler Ansiklopedisi, C. 8,** Ankara 2002, s.769-776.

ÇELİK, Muhammed Bilal, **Firdevsü'l-İkbal'e Göre Hive Hanlığı Tarihi ve Devlet Teşkilatı** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Dan.: Mehmet ALPARGU), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, Mayıs 2004.

DEMİR, Mustafa, "İslam Ortaçağı'nda İran Bölgesindeki Tarih Yazıcılığı", **A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, sayı 34, Erzurum 2007, http://edergi.atauni.edu.tr/index.php/taed/article/viewFile/1830/1829,(14.12.2010), s.255-273.

DOĞAN, Orhan, "Kungrat"**, İslam Ansiklopedisi, C. 26**, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2002, s.375-376.

ECKMANN**,** János, "Çağatay Edebiyatının Son Devri", **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten**, S. 234, TDK Yayınları, Ankara 1963, s.121-126.

----------, **Chagatay Manual**, Indiana University Publications Uralic and Altaic Series, The Netherlands, 1966.

----------, **Çağatayca El Kitabı** (Çev. Günay Karaağaç), AkçağYayınları, 3.baskı, Ankara, 2003.

----------, **Harezm, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar**, (Haz.: Osman Fikri SERTKAYA, TDK Yayınları, Ankara 2003.

ERASLAN, Kemal, "Çağatay Edebiyatı", **İslam Ansiklopedisi (TDV), C. 7**, İstanbul 1993, s.168-176.

ERDAL, Marcel, **A Grammar Of Old Turkic,** Leiden-Boston 2004.

----------, **Old Turkic Word Formation: A Functional Approach to the Lexicon I-II**, Wiesbaden 1991.

ERGİN, Muharrem, **Türk Dil Bilgisi,** Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım, İstanbul 2000.

GRANT, J. A. and DRUMPP, M.R., "Central Asian Historiography", **Encylopedic Historiography of The Muslim World, Vol. I A-H**, (Ed. N. K. SİNGH&A. SAMIUDDİN), Global Vision Publishing House, Delhi 2003, http://books.google.com.tr/books?id=EDdGPxC1stIC&pg=PA684&dq=Encyclopedic+Historiography+of+The+Muslim+World,+Vol.+I+A-H&hl=tr&ei=c5bwTYj0L47zsgaZl-2HBw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CDAQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false, (17.12.2010), s. 213-216.

GÜNDOĞDU, Abdullah, Hive Hanlığı Tarihi (Yadigar Şibanileri Devri:1512-1740) (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (Dan.: Mustafa KAFALI), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1995.

İNAN, Abdülkadir, "XIX. Asır Türkistan şair ve tarihçilerinden Şir Mehmet Munis 1778-1828", **Azerbaycan Yurt Bilgisi, no 2**, S. 13, Bürhaneddin Matbaası, İstanbul 1933, s.17-20.

KAHRAMAN, Ayşegül, **Firdevsü'l-İkbal (1a-40b Varaklar) (İnceleme-Metin-Sözlük),** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Dan. Mustafa TANÇ),

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş, Ocak 2010.

KARAAĞAÇ, Günay, **Türkçenin Ses Bilgisi**, Kesit Yayınları, İstanbul 2010.

KILIÇ-SCHUBEL, Nurten, "XV. Yüzyılda Orta Asya'da Politik Düzen: Maveraünnehir-Özbek Hanlığı (Şibanîler) Meşruiyet, Hakimiyet ve Hukuk", **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s.627.

KORKMAZ, Zeynep, "Ali Şîr Nevayî ve Çağatay Yazı Dili", **Türk Dili Üzerine Araştırmalar,** TDK Yayınları, Ankara 2007, s.87-93.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, "Babur", **İslam Ansiklopedisi, C. 2**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.180-187.

----------, "Cüveynî", **İslam Ansiklopedisi C. 3**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.249-259.

----------,"Çağatay Edebiyatı", **İslam Ansiklopedisi, C. 3,** Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.270-323.

Kurân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli, (Haz. Hayrettin KARAMAN ve diğerleri), TDV, Ankara 2010.

KUT, Günay, "Ali Şîr Nevâî", **İslam Ansiklopedisi (TDV), C. 2**, İstanbul 1989, s.449-453.

MERÇİL, Erdoğan, "Vassâf", **İslam Ansiklopedisi C. 13**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.232-234.

MUNİROV, K., **Munis, Agahî ve Bayanî'ning Tarihî Asarları**, Özbekistan SSR Fanlar Akademiyası Neşriyatı, Taşkent 1960.

OKAY, Cüneyd (Haz.), **Türk Derneği**, Akçağ Yayınları, Ankara 2006.

ÖLMEZ, Zuhal (Haz.), **Ebulgazi Bahadır Han Şecere-i Terâkime (Türkmenlerin Soykütüğü)**, Simurg Yayınlar, Ankara 1996.

ÖZAYDIN, Abdülkerim, "Hârizm"**, İslam Ansiklopedisi (TDV), C. 16**, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997, s.217-220.

QUİNN, Sholeh A., "The Timurid Historiographical Legacy: A Comperative Study of Persianete Historical Writing", **Society and Culture in the Early Modern Middle East Studies on Iran in the Safavid Period,** (Ed. by Andrew J. NEWMAN), Koninklijke Brill NV, Leiden, Netherlands 2003, http://books.google.com.tr/books?id=ixOAIVWsYT8C&pg=PA20&dq=The+Rise+of+Timurid+Historiography&hl=tr&ei=tk1FTZO5JNS48gOOmt2uCQ&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCgQ6AEwAA#v=onepage&q=The%20Rise%20of%20Timurid%20Historiography&f=false, (14.12.2010), s.19-31.

SEYHAN, Tanju Oral, **Mübeyyen Der Fıkh, (Giriş-Metin-Dizin-Tıpkıbasım)**, Çağrı Yayınları, İstanbul 2004.

SHARMA, Tej Ram, **Historiography A History of Historical Writing**, Ashok Kumar Mittal Concept Publishing Company, New-Delhi 2005, http://books.google.com.tr/books?id=vkpTy-_jEoYC&printsec=frontcover&dq=SHARMA,+Tej+Ram,+Historiography+A+History+of+Historical+Writing&hl=tr&ei=GJfwTY7_BsbOsgbH9fmHBw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CCsQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false, (14.12.2010), s. 80.

SILAV, Kemal, "Türkolojide Yeni Bir Yayın: History of Khorezm"**, TDAY Belleten 1989**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1994, s.389-393.

SPULER, Bertold, "Abul-Ġāzí Bahādor Khan",http://www.iranica.com/articles/abul-gazi-bahador-khan-khan-of-kiva, (12.12. 2010)

SPULER, Bertold, **Persian Historiography and Geography**, (Trans. M. Ismail MARCİNOWSKİ), Contempary Islamic Scholar Series, Pustaka Nasional Pte Ltd, Singapore 2003, http://books.google.com.tr/books?id=rD1vvympVtsC&printsec=frontcover&dq=SPULER,+Bertold,+Persian+Historiography+and+Geography&hl=tr&ei=-pfwTeqRO8b1gatgrnJAw

&sa=X&oi=book_result&ct=result& resnum=1&ved=0CCkQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false, (12.12.2010), s. 25-29.

SÜMER, Faruk, **Türk Devletleri Tarihinde Şahıs Adları I/II**, Türk dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1999.

SZUPPE, Maria, "Historiography v. Timurid Period"**, Encylopædia Iranica**, http://www.iranica.com/articles/historiography-iv., (10.12.2010).

TEKCAN, Münevver, **Bayram Han'ın Türkçe Divanı**, Beşir Kitabevi, İstanbul 2007.

TEKİN, Feridun, "Muhammed Rıza Agehi (1804-1879)", **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S. 9, Sivas 2000.

----------, **Âgehî Divanı (Ta'vizü'l-Āşıkín)'nın Dil Özellikleri (Ses ve Şekil Bilgisi)**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (Dan. Efrasiyab GEMALMAZ), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2001.

----------, Feridun, "Türkistan Hanlıkları", **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002.

----------, Feridun, "19. Yüzyıl Harezm Tarih Yazıcılığı (Munis, Agehî, Beyanî)", **Akademik Bakış, C. 2,** S. 3, Kış 2008, http://www.ataum.gazi.edu.tr/pdf/19-yuzyil-harezm-tarih-yaziciligi-munis-agehi-beyani 1250765120.pdf, (20.12.2010), s.199-210.

TOGAN, Zeki Velidi, **Tarihte Usûl**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1985.

----------,"Ebü'l-Gâzî Bahadır Han", **İslam Ansiklopedisi, C. 4**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.79-83.

----------, "Hamdullah Müstevfî", **İslam Ansiklopedisi, C. 5/1**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.186-188.

----------, "Hârizm", **İslam Ansiklopedisi, C. 5/1**, MEB Yayınları, Eskişehir 1997, s.240-257.

----------, "Reşîd-üd-Din Tabîb, **İslam Ansiklopedisi, C. 9**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Eskişehir 1997, s.705-712.

WOODS, John E, "The Rise of Tîmûrid Historiography", **Journel of Near Eastern Studies**, Vol. 46, no:2, April 1987, s.81-108.

YILMAZ**,** Salih, "Munis ve Agehi'nin 'Firdevs-ül İkbal' adlı eserinde geçen Karakalpak Hive Hanlığı münasebetlerine dair kayıtlar", **Türk Dünyası Araştırmaları**, S. 145, Temmuz- Ağustos 2003, s. 151-188.

YİĞİT, İsmail, "Mûnis", **İslam Ansiklopedisi (TDV), C. 31**, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006, s.147-148.

YOLALICI, Mehmet Emin, "Türk Tarihinin Kaynaklarına Genel Bakış", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal Of International Social Research), Vol. 1/3,** Spring 2008, http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt1/sayi3/sayi3_pdf/yolalici_memin.pdf, (04.12.2010), s.471-484.

YÜCEL**,** Bilal, **Bâbür Dîvânı**, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1995.

YÜCEL, Bilal "Nevâyî-Bâbür Çağının Tarihi ve Edebî Şahsiyetleri", **Türkler Ansiklopedisi, C. 8**, Ankara 2002, s.804-811.

SÖZLÜKLER

AHTERÎ MUSTAFA EFENDİ, **Ahterî-i Kebir**, (Haz. H. Ahmet KIRKKILIÇ ve Yusuf SANCAK), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

ATALAY, Besim, **Mahmud Kaşgarî Divanü Lügati't-Türk Dizini C.IV**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1999.

----------, **Abuşka Lügâti veya Çağatay Sözlüğü,** Ayyıldız Matbaası, Ankara 1970.

CLAUSON, Sir Gerard, **An Etimological Dictionary of Pre-thirteenth-Centrury Turkish,** Oxford 1972.

DEVELİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi, Ankara 1993.

Gazi Zahîreddin Muhammed Babur, **Baburnâme**, (Çev. Reşit Rahmeti Arat), Kabalcı Yayınevi 2006.

KANAR, Mehmet, **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Derin Yayınları, İstanbul 2003.

----------, **Farsça Türkçe Sözlük**, Say Yayınları, İstanbul 2008.

KÚNOS, Ignaz, **Şeyh Suleyman Efendi's Çagatay-Osmanisches Wörterbuch,** Budapest 1902.

LESSING, Ferdinand D., **Moğolca-Türkçe Sözlük 1 A-N**, (Çev. Günay KARAAĞAÇ), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

LESSING, Ferdinand D., **Moğolca-Türkçe Sözlük 2 O-C (Z)**, (Çev. Günay KARAAĞAÇ), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

MEDVELİEV, A. ve Diğerleri, **Uzbek Tilining İzohli Lugati Cilt: I-V,** Özbeistan Republikası, Fenler Akademisi, Ali Şîr Nevâyi Nâmıdaki Til ve Edebiyat Enstitüsü Yayınları, Taşkent 2008.

ONAY, Ahmet Talât, **Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü**, (Haz. Cemal KURNAZ), Birleşik Yayınevi, Ankara 2007.

REDHOUSE, Sir James W., **Turkish and English Lexicon**, Çağrı Yayınları, İstanbul 2006.

STEINGASS, F., **A Comprehensive Persian-English Dictionary,** Librarire du Liban Publishers SAL, Beriut 1998.

ŞEMSEDDİN SÂMÎ, **Kâmûs-ı Türkî**, Enderun Kitabevi, İstanbul 1989.

ŞEYHÜLİSLÂM MEHMED ESAD EFENDİ, **Lehcetü'l-Lügat**, (Haz. Ahmet Kırkkılıç), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1999.

TOPARLI, Recep-VURAL, Hanifi-KARAATLI, Recep, **Kıpçak Türkçesi Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2007.

YILDIRIM, Nimet, **Fars Mitolojisi Sözlüğü**, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2008.

YUDAHİN, K. K., **Kırgız Sözlüğü Cilt: I A-J**, (Çev. Abdullah TAYMAS), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

YUDAHİN, K. K., **Kırgız Sözlüğü Cilt: II K-Z**, (Çev. Abdullah TAYMAS), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1998.

EKLER

(TIPKIBASIM)

نزول قیلدی اول جهت دین کیم جاوه دین یتیم منازلی انبار و مناق دا ایردی و مکور مکاندا
هیمو بیلم ایردی و چغتای قورغانین آلیب ایردی لار و ایرعلی خان کیلکاندین سونگ
محمد امین عناق خبوق جرکی بیله شاه آباد دغه بارب خانقه قوشولوکولان دوزیروبا غلان
یغنین کیشی بیلمایب کیلمیوردی و قرا قلپاق دین خبای قرا باتای لی دیگنلار انقلی لی
و فوکرات لیب کلدی محرم دغه بیلمایب بریشر نور کیشی بیله دالدین فوکرات محمد امین
ینگ کای سی سیدیک و مرتضی خواجه کوب یغین بیله کیلیب غنا قیلیب قوشولدیلار
نظم سپاه اهلی اول بری قیلکلدیوه ترتیب هر طرفدین کردیا کرده
باری بای تا فرق بولاوب شر باری رغبا بگلیغ قیلور دا خر و شر دعا پشه سی ایچران غازان
بلنگ هجا قدغی دا و لادر نهنگ و محمد امین عناق جاوه دور هیمو سپاهی بیله محاربات
و مقاتلات قیلیب اکثر حروب دا منظفر و منصور بولدی مکر یکی قاتلاک شکست تاپیب منهزم
بولدی پیری دین سونگ ال همه یکی معاندلار بیله خبر لاشیب سنگر کی نی بورو چقیب
ارالغ معاودت قیلیب بو جهت دین بدر مناق نی اکثر قراق بیله قرا قلپاق لشکری و پیش
قلوسی هم توپ هم بولاوب منار لغه کیتی لار خبوق جرکی و ایرعلی خان قراق خیلیدین شهر زره قیلیبلی بیله
قالدی و قیندر توشیب کیلکان جرامی لیق قیلیب قالیلان یغین لاروزوب همو تغه چغتای قچی بولاوب ایردی
توزوب و سنگیر قیلیب محمد امین سپر ای لار و کنجک دین کوچوب شاه آباد دروازه سی سینگ الیدا
سنگر ای لار بو اشناد امحمد امین عناق اکا مندبولوب اعدای دولت قوت تاپیب خبوق
سپاهی خندق دین تاشقاری چیقا آلماوی تاکیم سلطان آواخر یدا کیم

مشنوی حرارتدین همو اتار ترتیب زیاده قیلکیچی لی دفرخ دین نشانه قویاش
عکسی بالمین دک حرقه انکیز بولوب یاپه تزون یانکلیغ تفاآمیزه ایسیکهار
سای چون سموی ایریتب خاره لی آندکه موصی ایریغ دین هیمو بولوب قیزغان همو
یاغلاراوتغه اورتانکان کومور دیک دلی عناق لی انگلیغ دشت جانسوز قنوز هیچ دک شعله آشر
اندوده و هوشی دشت سوغه اوزی تاشلاب همو آتوب لار بریشر ان اورتاکا باشلاب بولوب همه
تامدین خوخشک بهریان همراه تدین بولاق تاغ ایچر اکریان همه کون همه دیاد ابولوب غیرت
انگمن کری همت لار یغه باغلاب معاندلار سیاوی نشاه آباد آرقی دین اوتوب کیردیلار معاندلار
سپاهی همه همت تاپیب منگلی کیلدی سقوق کیلیب آمدن توشوب ایل عنادلی همه یغه تحریض
قیلوایردی مشقت تمام بیله آلیب چیقیلار بوواقعه دین سونگ معاندلار بدرون خبوق یک
دلیرانه کیلیب محاصره قیلا بیلماوی دیدار اولیغ لار دراه شه یاز دیک وقرا بهادر یک کیم جا
امارت منصبی دا تمکین ورور لار عنا یردی سالور وات قیران سالور باشلیغ
قرق بهادر ملکیت بیله کیم هر بری شجاعت همیدانیدا تمم و اسفندیار دیک کم ارستور ایردی
همیوت و جود و رغه عظیم دستبر دلار کور کوزوب مقهور و منکوب قیلیدیردی و اموال و مغار
غارت قیلیب سنگر کی کیلتیوردیلار و اطرافه سیر قیلیب بش قلعه تنیک قصبات و مضافاتی
خبر کیرلیک قیلیب آتمش سیر دا همیوت و جاودور تنیک سره لار یغه اوچراب مقتول و مأسور آیار
ایردیدیر تاکیم سدآواخر دا چغتای قورغانین مسخر قیلیب اعدای دولتله مشغول بولدیدیر
بوحین دا امیرزاده عالیجناب قوتلوقمراد اناق تنیک خبر ولادتا تیوشوب محمد امین عناق

وامیرزاده اعظم عوض بیک بوغ داشته اجنب شکوار بدین شارلر نشا فرح وسرور بلوب
خبر کیلتورکان نی جلدوا وچون انعامات وافر جهانات بیشکا ترسیله بوره مندوا وآق کامیاب
ژوت قیلدلار امرای عظام ورؤسای کرام دغی موافقت کوزوبه کوکسم اوخوردیا لیغ
کوره جلدوللاهردی وتهنیک ولادت خجسته سعادتین مبارک سلیب اسم مذکور نوه سوم
قیلدلار قطوه بی فرزند مقبول سعادت مند فرخ زاده که عیسی دیکایلون چهره میمون قدم تو تغای
جمالیدین اب جد کورلارین قیلماق اوچون روشن قوتیاشدی یک عالم آرا قمر دیک منجهر م توتغای
بولوب پیدا آخنی دین جلال دولت آثاری نزمانه مادر بدین ایله پهر فرزند کیم توغای اقدم محمد امین
غناق کوکلی نوبدین متمرقی بولوب اعدای دولت دمهدم تنزل یا باشلادی ومنهزان ردا سطی دا
جاودر جاهوی نیک گفه دولتی سبک کیلیب تفرع سنج لیک سلیب بخرخواهر لیغه صلح متاعین کسب
مهاجوت نجی سنیغه غرمیت لوکین باغلاب منقلاق طرفیغه رای بولوبلار مندین سوکرا
محمد امین اناق اطراف جوانب نیک سپاهین آلیب شسط کا بارینیانی پرواچی ایله اعدای
دولت غنی وستیدلار کورکوردی اونور الیشیولادا تالیش نایمان محمد غناق برواچی لرین
رنجش جکیب یول بولکار مک بهانه سی ایله اونور وکورلانغه بارینیا قیلب کیلماندی
لارا محمد امین اناق کورلانندا نور آلمای بنجا راغبار دی پهر نجه مدت دین سونوک محمد امین اناق پرواچی ایله
کوچوب نوخواست غه نزول ایتی بوموضع دا امیرزاده اعظم عوض بیک وعادل بیک کا کاسل عارض
بولوب کوکان بستر مرض دیا تیب عوض بیک صحبت تاپتی وعادل بیک تنکری رحمتی غه
واصل بولدی وبموت تا یکی آریق واستانه دین کوچوب ضعیفه وبیدا خنه نیک کنار یغه زاقامت

102

چکنی نوبتیدین محمد امین عناق ونیازبرواچی نوخواستدین حرکت قیلیب قهرمانغه منضم
ایتی لار بوآرادا معاندلار ایله آندق محاربات ومقاتلات قیلدلار کیم ایکسی واقیغه بیدی
صادر بولدی اولجلدین نوخوات حدودی داخلار قرقیس واقع بولوب اول معاندلار علیه مقلب
وآق نیک کیلکین اورتاغه اتب قتل وکشش قیلدلار یردیلار وبعضی بهادرلار بودا تعه لارنی
مشاهده اهیت جلادت قیلیچین شاهم اوین چکیب صف متعاقب ایله لشکر مخالفنی
زیروزبر قیلیب اعدای دولت دین کوب کیشینی قتل غا یتکوردیلار وسپاه نصرت
کوکان یغالب ومنظفر وبابعا مدلار یتین دورورلاردی کیم ستیصال تاپتی لار
واول اثنا دا محمد سعید بای کیم اورکنج ایتی آنیک قبضه درایتی وادورورلاردی ومتوتغه
کوب سوتبر دلار یتیکوروب دورورلاردی محمد امین عناق نیک سنج ایله سجاراغا
باردی وعبد الرحمن بای اورکنجر کیم آنیک اینی سیدورورعناقغه نظر کردار
ملازم دورورلاردی بوجهتدین ارباب شقاوت وشرعلقه صحابت عبد الرحیم ارباب اورکنجر دسیسه قیلا بای
اورکنج نا خاتا بیب میدان مجاحت غه کیرلان وقت حربه کوب تورکیر کلار کیچه سی بیوت لی
اورکنج قلعه سی غا کیرکوزدی والطاعت قلاده سیدین کردن کش لیک قیلیب تمرد تغنی ایله
موافقت رشته سین اوزدی وذهشته علی ذهشته مقتضای ایله بونصوبه وحشت
انگیز واحادثه فساد آمیز اوستیغه نوخبر نتار تاهیب هرطرفدین فتنه
ورستخیز لار قورغالدی مشنوی فتنه لار قایم اولدی دوران دین ۱ اسیرو
آشوب قومدی هرزمین ۱ کور کوزوب انقلاب چرخ نکون ۱ دولت لار نا عدو وعه قیلدی بوزبون

دو تبلیغ ایلاب زیاده ناساز ۔ ظلم اثیار رسمین ایلادی آغاز ۔ راهیت آسینه سی بولوب همم
صورت آرایلیغ ایتی ننگ غم ۔ پیلکا بارب کل راهیت ۔ یونی خاجر کرا هیت ۔
بو واقعه تونگ اولغی کیچه سی دوذ والجا واسطی دا ایردی محمد سعید بای فی عبدالرحمن های ننگ اکبر
اقرابای قاکیب بلد بلار محمد امین عناق واولغی خان دینیازیر پروانچی بوجاروتی ایشیک تاپاق
پیلا تلاتیب اورکیچ اوستیغه یورد بلار وشاه آبادار یغی ننگ کنار مدا جاندوقیا تاپ
کوپروکن ننگ اوستیغه کیلا تیب قف قیلدی لار اورکیچ قورغانا ننگ خنجلی دروازه سنی ننگ
الیدا بشر آلتی آتلیغ موت بارایردی نایمان الدیردی بیک باشلیغ بهرلولاک سکیت
آلار ننگ اوستیغه حمله قیلدی لار هنوز آلار متقابل بولوب جنگ واقع بولماید وایردی تکه
وسالور قزاق وقراقلپاق چیریکی بوزولوب صدمدا بولدی لار عناق بوواقعه نی تفسیر قلیب
اورتش غه بارغان سکیت لارنی قایتاریب دیدی کیم بیک باشلیغ شیدین آیرلماک
کیم خلیق ننگ اطرافین اوزکا به بیشاوده قیلورمن اول چاغده آنکوسالور شکری
عسکری بوزوب چیقیب سماعیل تانتک اوستیدین اوتوب اوسوطن لاریغه
راهی بولدیلار ایربعلی خان باشلیغ قزاق وقراقلپاق خلقی واطراف ننگ چیریکی بوزولوب اوز
ولایت لاریغه تاراقادی ۔ نظم ۔ تاراقاب اوزلیغ لشکر چیرار ۔ ایلاکیم تانک ذاتی بت
سیار ۔ همه کیم اوزیوریغه بولوب عازم ۔ کیتماک امر بنی توتی لار لازم ۔ یخیوناق وقزاقلار
وخانقا لشکریدین اوزکا دیاری قالمادی ۔ شعر ۔ الار کیتکیچه سیم ایردی اطرافدین
یانا کیتی اطرافغی سرسبز ۔ عیان بولدی بونکته مضمونی کیم ۔ جگریلی جگر سیل وکریلی وکر ۔

چون عناق وپروانچی

103

چون عناق وپروانچی رخصت بولوب شاه آبادغه قیلدی لار شیخان خانقاه یه بدیی
ساری معطوف ایتیب سیدآتا علیه الرحمه تنگ قدمگاهی غا نزول قیلدی لار
وشاه رحیم فرار امور تقضای سلیله تقدیم مشاورت این سوکزا محمد امین عناق اوزینفس نفیس
نجاراغه بارب امیر ایمانال تالیق این ستدا وسیاق مقرر بولدی محمد امین
عناق بلده مذکوره نه اشیمازبای خانقاهی غا سپارش قلیب مجافظتی ایجیدا
مبالغه لارکورکوزدی وشیمین غازین اوتوب نهارایب طرفرغه حرکت ایتی لار
ایشیمازبای ننگ اینی سی استقبال ای سلیله آمدا لجواب متوانه مدارمت غا تعیین
قلیب اغزاتمهم واکرام مالا کلام سلیله اوزاتوب صف وتحسر سلیله وداع ایتی نظم کاش
هردم اولجا سام ایردی وصالیکدین جدا ۔ نه درده مرکشته دیک مهرجمالیکدین جدا
غم ایتاردا اولجا سام مهرکنیرکا سینکدین هراق ۔ نه زم ایتاردا اغیر درکاه جلالیکدین جدا
عشا غاچ نهرایب قورغانچه مصلاسیلدی نازیروانچی صافیت شاه نه مرتب ایت
پسندیده نه مقرار طعام زیتکوردی وسفر سبابا ننگ تهیه سیغه اشتغال کورکوزدی
محمد امین عناق قاصل بیک وامیرزاده عوض بیک وچیت وشیمیکا نازیروانچی سلیله
نهرایب اوتوب آتلانیب قشنگ کا باردی عبدالغفار نهمیه سلیله عثمان غازه یخشی
خدمت لار قلیب کچه کیم سلیله دریادین اوتوب توشوب دورولار آمدین آتلانوب اوچ کروه
الجیک دا محمد بای ننگ تنزلغه نزول قیلدی لار بوسفرداکتمیش کیشی همراه لنیب امیت
ملازمت اید یدیلار امرای عظامدین خاصه توشیمیکی کیم اول اوچوردا امیر المبلغ

منصبی سلیقه متاز و سرفراز دوردار یدی آتیک سلیقه قمیر تنبک آتاسی عوض میرزا دین اوزکا کیشی
بولیدور دوردیگی دوتک کلان دابیک فولاد بیک وعبدالکریم بیک و شاه نیاز بیک کیم حالا اولوغ
آتالیق دوردوردوتک محمد رضا بیک ایله عاشور بیگ دیلر بیک کیم سوکرا یه آتالیق بولوب دوردوردی دابیک
ایله نیاز بیک و بخشی میرزا بیک کیم سوکرا یه آتالیق بولوب دوردوردی دابیک ایله عوض
عناق بای لاردین عبدالرحمن بای اوزکجر و اسحاق بای خانقاه بای و نیاز محمد بای قهرمان
ملازم ایردی لار و محمدی بای کچه و کوندوز مهماندار لیق قیلیب بخشی صیافت لار ترتیب ایردی
و یکفولاد بیک این دیس بای کیم آتاسین موت بیله مقتل لیقان دابجار اغا ماریب کوللر
کلدان دامنزل و مکان تولوب دوردوردی اتاق تنبک محمد مارغه مهمان
بولغانین ایشیتیب کیلیب آندا ملازمت غه یتی بولدا اوستی قره بیای تنبک حاکمی محمد داد خواجه
کیم خضر ایاغلیق دین دوردوردی عناقچه ستقبال قیلیب مبالغه لار بیله منزلیه تولوردی
پادشاهانه صیافتلار غه قیام کورکوزوب بوینی غا منزم بولوب دوردوکیم غزل اوکله مطلوبیم ایردوبولکیم
مهمان دومکان: جان ازا منزل تولوب اول جسم بوجان دومکان: جوهر جانیغا کرایار
قیلسام تا بیک ایاسین: کیم غزیز مصر کلیم بحر اهمهان دومکان: دوه نه خوش ساعت که مهمانیم قدومی
یمنی دین: بیت الاحزان غیرت فردوس رضوان دومکان: بونه اقبال اردی کیم دولت
قابوم غه یوز قویوب: ستانیم جاکا فرخ گهر کیلدیم دومکان: یمشعل اقبال لیه شمع دولت
قیلیب: سر سر بفلم شستان لار اغان دومکان: منیر نابابار موعالم اچراغ مندیکیم
وطن: بولیده مهمان غریبین تخت سلیمان دومکان: مهمانیم وصلیدین بوکون دیک ولای ایکاغا

کیم دوردوردی قفیر

کیم بو دولت فیضی دین مشغول لار آسان دومکان: صیافت لار آدابی دین سوکرا داد خواه تنبک منزل
دین آلا رنوب کول کلان دابیک فولاد بیک تنبک صیافتخانه یه تشریف کیلیب تردی اول
داغی مهمان دار لیغه آشا یسته خدمت لار آنقدغه یکوروب صیافت امورین داقیضه غا
قالا دی اندین رکوب قیلیب بخارا تنبک شهرینه متوجه بولدی یولدا نیان محمد عناق
و قوشکرات خواجم بردی قوش بیکی محمد سعید بای اوزکجر کیم آلا رموت تنبک تقدیم دین
متوهم بولوب بوزداق خوازرم ارم زرم دین هجرت قیلیب بخارا دانمنزل تولوب بردیلار
استقبال قیلیب دستبوس لیق غه مشرف بولوب دوردولار امیرداینال دین
نادر لیغا نبی بشوا زحقیب عهمید قوا عدپرسش و تفقد دین سوکرا امیرداینال تنبک سلامین
میکوروب لوب ال شلاب الحجره خانه غه توشوروب دوردوردی امامقطعا یه سلیقه بعضی امرای عظام امیر
داینال طرفیدین کیلیب لنوازش قیلیب منیر نا تمشی امور یغه قیام کورکوزدیلار و محمد سعید بای کیم
هوسته ملازمت امرغه مشغول بولوب کمال خدمتکا رلیغ و عنایت جانبسا رلیغ مراحم بسلسله
ما یحتاجیغه متکفل بولوب دوردولار ایدی خوارزم ارم زرم ما کا منتب و ما یعیدین ایشیتیب لار
محمد امین عناق سفره غه بارغاندا کثر امرا و سپکلار نا خوازرم ارم زرم دار السلطنه سمرقند تنبک محافظتی غه تعیین بولب
ایردی آلا رمحافظت و هرسته امری دا کی منتهی اهتمام و اجتهاد کورکوزوب اعدای دولت دا خل
و خارجم بولا لماس دوردولار ایدی محمد امین عناق بخارا غه بارغان دین سوکرا خواجه ای خلیفه
خدای بردی بای و محمد امین آخا بعضی حتمال و عوام الناس سر سلیقه مخالفت دا متفق بولوب
منشیک یوزسک کن تورت دا کیم بارسیه دوردولار ایدی محرم تنبک اولی دا

یموت غه دار السلطنه چنوق لی هردی و اول کون یموت نظر آتالیق وعبد الجبار پاک و اندردی

پک این مراد وش پسکی لی و ستیکر قتلیب شهادت در رضه سینه تهیکو ردی

و فات یاجی لی یکیم او کنج لی یموت آلغان کچه سی او کنج دین قاجیب عسکر عالی نه کیلیب محمد

امین عناق سینک فرمانا سیله خواز زم ارم زرم غه کیلیب قالیب دورو ردی اول

دفعه تلوق محمد عناق وه لا هردی او دیه اچی خواز زم ارم زرم دین قاجیب حقیقیب هزار

بار دیلار و تاجر لار او توب بخارا داعناق نینک ملاذ شینه تیوشدی و نکور استیظهار

میراب قاجیب کورلانغه بارمیش دورو ردی و عبد الرحمن جهتیدن بهلوان قاتلی

توقدلی استوار اولوب جانلیغ ازدن پسکی سینک اوینه همشیره لاری توتولوب دورو

اسکندر و قوقه ار پک کارتوق بخشی حمایت قیلیب امرادی واکثر اتباعی وارالی قاجیب قاچه

و نهار اب و بخارا و آرالغه منتشر اولوب دورو رلار و موبت خلق خواز زم ارم زرم نه تحت

فرمانغه کیلیب اوروب بولاکای خان معزول امیت غایب جان نینک اوغلی جهنگیر سلطان

کیلیب اوروب جانلیق سندیدا اولتور غوز لار و اوزینه متفق و دوستلاری لیکن آرالیق

او زبک نینک اولوغلاریدن امرا لیاسادی او جملدین قوتکرات دین خواجه قاسم

ایناق سینک اینی سی اندجانلی غ اناق و قراقلپاق رزاق توشیبک آتالیق لار

اولیغور دین ایشیولاد آتالیق کیم تابعلیغ متیب دورو رلاردی بو زو نمنصبی دا قرا اولوسی

و ماماخاندین ایشیولاد شیطان اناق لیق منصب غه متبی و مقصود آتالیق داعنی

اوزبکیه مقتدر بولوب دورو رو عبد الرحیم ارابغه وزیر لیک مرتبه سین

آرزانا توتوب سیدیقتا بای لی او کنج مالکی نینک ایلیغه نامزد قیلدی لار و علی

هذا القیاس قطعه سلیمان بارب مالکدین بیراق ایلیب بخشنده بهر خواهرین

ملکه منزلیدین قلیب ارتحال بولوب آندا مبارکه لار غه وطن ندوا ع اشیا ندین

ایلیب همای نشیمن قلیب آنیغ زاغ و زغن اوردوب بل سمنع ماوا سیدین آنینک اوزبنه

چغدا اولوب بال زن بارمیش سیدیقتا ملک ولیغه بولوب آندا روباه لار غه دن بولوش

اولسه ملکی ارا ختلال همول ملک حالی غه بولغای امکین پرنخه کون دین سو یکزا

اشینظر میراب بارمیش کورلان اکابری الضرورت تتبع المحذورات مقتضای سیله ضرورت

دین اعدای دولت غه مدار آقلیب متابعت کورکوزدی لار و کوحک پاک این

محمد اناق اول و عیالی سیله کوچوب بخارا غا بارمیلار شعه متی اندینه سونک معاندلار هزار اتعب

و خانقاه و دار الدین اورکاچ سیع ممالک خواز زم غه استیلا آیب فقرا و عیالی نینک

انفس و اموالی اداختیار غا مادی یموت نینک طغیانی و تعدی سی حد دین اوتوب

قلعه قلعه غه فرقت و آمد و شد آلی دیلار قطعه فراغ این نخوک بولغای اول دیار دا

کیشی خفا چه شخنه دورو رانداراه زن داور بارمیش کیلیشیر ال ارانی چون اوسوکان

مفقود که یول مخوف دورو رمال و جانغه داعی خطر بو جهت دین خواز زم دیاری دا

قحط و غلا شایع بولدی طاعون و وبا واقع کثیر معارف و مشاهیر ملکه فقرا و رعایا

محله محله و قبیله قبیله جلا اختیار قلیب فرار مالا یطاق مشغول اهل سلیمان اغوای

طراف و قطار عالم غه منتشر اولدیلار خصوصاً بخارا جانبنه مسافت کورکوزوب جمع

بولاسیدین خلاص لیق تاپتی لار وقتا چاقمه قدرت وقوتی میماکان خلق اولادین اوزاق
وقلماقه سایتیب نقصه میتلار ویموت دا غیراوغوز لاب ساتا تا بشلادیلار واکثر قلاع
وبلاد خراب بولوب کینیت لار ومزرعه لار پشه وچنکلستان وکولارت میرلار بستان
بولادی وخوارزم ارمز رزم دارالسلطنه سی تینک عالی عمارت لاری مهندم بولوب اورنیه سوک
وبلغون کوکاردی ودشتی جانوزلار آوسیزادی قایم مقام بولوب دورور وآهنسنک دیک
آباد شهر داوق اویلوک عیت قالدی وبعضی لین ایشیتدیم اون بش اویلوکدن
اوب ایرماسه دورور ایردی اگر نماز جمعه اوچ کیشی تورت کیشی تا پلور ایردی ومعاندلار
شهر تینک اطرافنی دائمکنند ورور ایردیلار وقحط اول غایت دا ایشیتیلماتی کیم
فس ضطر فمخمصه مقتضای پله مخمصه وسغبه علیه سیدین ایت وایشک کوشتی غایه حلال
حلال بولادی وبعضی بیر دا آدم تاهسم میب دورلار ورواتیب دورور کیم خانکیشخ تینک
قریسیدا پیش ضغفه الفاق پله پیروبرانه دانمزل تولوب خلق تینک الطعالین اوغوزلاره
بیر دورور ایرکان ملاردیکیم اولوغ کیمسه لار ایرماسه ماغوزتا پلار ایدی باسیب سلح قیلیب تاپ دل قیلورغا
اشتغال کورکوزوراریدیلار بوواقعه نا ایشیتیب اول ضعفانی اولتوروب دورلار
یانا پیرادین نقل دورور کیم سکیر پیر جاغلیق کیشی پله موت تینک تعدی سیدین
قاچیب موافقت قیلیب سخارا جانبی غا غارضم دورور ایردوک بازرگان داتورت کیم کورردوک کیم
اوت تاقیب بایتیب بیشوروب میب اولتوروب دورورلار نیه لازم کورکاچ قاچیب بیشغا
کیردیلار چون ایشیطیلدی قیلدی معلوم بولدیکیم پیر کیشینی اولتوروب کوشتی نی کباب قیلور

ایرکان لارا ول بچاره نینگ تاغان کوشت لارین وسونکلاکلارین جمع
قیلیب جنازه اوتوروب دفن ایتدوک نیه منقول درکیم کلبانباغ قریسیدین
نظر محمد صوفی دیکان پیر لطفل اوغلی بارایردی بغایت پاکیزه صورت کورن
مفقود بولادی اناسی هرنیچه تردد وتجسس قیلدی تاپلادی انکاهمایه پیر
خاتون بارایردی مایوس بولوب اول خاتون تینگ اویکاکیردی کوردیکیم
شتور باغیشور ورمطنه تارتیب تفحص قیلدی ایرسه معلوم بولادی کیم آهنسنک
اوغلین سلح قیلیب بیشوروب ایرکان اولخاتون تینگ سنکسار اوروب
اولتوردی لار وملا ایشیتیبانی کیم بغایت ظریف وخوش طبع کیشی ایردی وسنه
مینگ ایکی یوز اون آلتی اوقات تاپتی اول اکثر اوقات آهنسنک سویوب
سنبوسه قیلیب بیموت غه ساتار ایردی لاجرم ایشیتکه سوبغان لقبی غه
ملقب بولادی مشنوی قحط بولوب ایل ارا اولنوع فاش شه تان اوزه جان
پرکالی ایردی تالاش شه اولکه پیراوکا پرایلیک تان پرمیب شه قیمت
اوچون بوانکا یوز جان پرمیب شه محمصه حاله غیبه تیب خاص وعام شه ایلکه ملا
اولادی لحم حرام شه بولادی ایشکه کلاسی یوز مینگ درم شه اولدغی بغان شیکا
مغتنم شه اهل مجاعت بولوبان دربدر شه حسته لان پیرله اولوب سربسر شه
نزع دا باشیغه پیراوکیلمادین شه دفن قیلورغه کیشی تاپلامادین شه نعوذ باللهمن
ذالک بوجاده شه کبری وبوواقعه عظمی بوغدای دردیدین تونگ پیرنیه تخفیف تاپتی

محمد امین غازی نینک میر و امیال دین مدعای حصول امای کل قدمین رکاب نصیب غ
قوبوب معاودت جانبی بولوراورکانی تأیدات الهی و توفیقات نامتناهی
بیله اعدای دولت مقهور ستا صل قیلیب جوارزم مالکین تخت و تاجنه
کیمورکانی آتاجاوی لاری و اتباع راوی لاری موندق تقریر قیلورلار کیم امیر امیال منقت حسب
طبیعت جبلتی دین محمد امین ایناق نینک قدر و مرتبه سینه کوره تعظیم و تکریمنه قیام کورگزمادی
بلکه تحقیر و تصغیر نه کوشش قیلدی قطعه جنیت دین تیلامه دوسلیغ نشان
ضمیری مظهر اثار سرور و عدوانده ورته ضعیفه دین کیشی نامردلیک امیدتیکاسی ته که
عقل دنی دانیک کامل نقصاندورته اول امداد وعده سی سونکرا اول وعده وفاسی غه قیام کورگزمادی
مادی اندیکیم کون محمد امین غازی نینک طلعتی کوکیشی بهاردی هجم فرق نینک دیدار زر
تابیب هر کون کچمیش مددا چون سپاهی سنکمین ترتیب قیلادورمن آلارنینک تهیه
اسبابنه حاجت دوردر محمد امین غازی زر مذکور نینک تحصیلی دیمسه
عاجز اردی محمد سعید بای اول اشیر کلا متصدی بولوب طلا ایرظم بخاری دین کیسه نینک
طغای اردی دیونته رسمی بیله حاصل قیلیب تربت آلتون یعنی غه سالیب کیلمورلر
اما مقطع بای ایناق غه دستیلیغ اق اطی دین ایکنجی مقامیه غه تیب ایردی بای ایناق غه اول زر لارنی
امیر ایناق غه بیرمای کدین مخالفت کورگزدی کیم اول سنغه بای جوانمرد یقین کیم دوردیم سنکیلا کیمک
بیرماسه بو زر نی آلیب خرخنه سینه سالور بو جهتدین اول زر بیرماسلیغ نظم
سنغه دین ایسا ماوفا بیرمز نه زهر دین تونمه کوردادهر کز نه اول جفا هر یدا ایردی کامل

بوسومورکان کیشیکا دورقاتل سفله دورکیم بهادردی سیاه پوفالیغ دادور
نیچوک کیسه داه نه سوزسردا ذره ثابت اولماس نه نورسردا قطره اومایت اولماس
صفاق اولعد بولماق ایرکیشیدورته خالف القول فی دیمایکیشیدورته پوفادین حیا
عیان بولماستر بحیادین وفا عیان بولماس خلعت کرامتیه اوفوا بعهدکم ایرلار
لباسیدورور وزراوه نفرت اولکلکم اکلدیوان نامردلار نینک ماواسیدورور
مرحبا یه کیم موت تعدی سی بیله قحط وجوع بلیه سیدن قاچیب غوازرم ارم زرم دیر
دین جلا اختیار مرتبت عیال و اطفالی بیله غربت و مسافرت نینک محنتین
جانیغه تولوب بخارا اهالیکی کادا خل بولدی خواه ایرخواه خاتون خواه فرتوت خواه
طفل کیشی باشیغه باج دیب هر اشر فرسالیغ سالدی وقدرته یتماکان دین
تغدیب و عقوبت بیله آلدی فرد بچاره لار که هم تیلاب باردی اول ساری
غار تکریغه اوچرابان ایردیلدی ماوراء دین هرنچه مدت دین سونکرا موت یمکلی کیلدی
سقاو دوه ناس سوار و نیاز تیلیغ بیک داور بکدین قورکرات ایلتوزار او نعورین
الجرات یغ بیان بیک فولاد صوفر و غیرهم اعدای دولتدین رسالت طریقه سی بیله
بخارا غا باردی اما منکاکلدی یولدا فوت بولوب جسدینی آلیب باردی لار امیر
دانیال محمد امین غازی نینک زعیم غه الارنینک قدومک سافت لرذ میدین بر شت
کورکورلوب تعظیم و تجلیغه متغول بولدی و چغر ماندی موضعی داباره کاه و سراپرده برپا
قیلیب دورو محمد امین غازی قشه اعدای دولت الجیلدین مقابل اولتورغوزوب مناظره

ومباحثه غه سالیب اوزی هم الارنینگ طرفین تورتوب دورورا مقطعا یا وهکیولاد مهک
ایناق ینینگ طرفنه تورتوب والیناق طرفه وجع ساطه استشهادی بیله ترجیح وتعیین طاهر
وبیکلدار حون بهره ایمال دین حصول مطلب ایچی تکرار تاهیب آثار رعداً وصدت
طهور غه تیدی سبب آواخری داخوارزم ارم نزم دین بارغان اوزبک ینینگ بار
کیشی سین بیغیب جهک اعتصابین عروة الوثقی دین توکل علی الله دهوحسبه غه
اوروب ارادت قدیمین غربت رکابنه قویدی سرنظم توکل رشته سین بیرلیکده دین
توکل بخشیدور بوزلک چیرکدین توکلدین قوردورلشت دولت توکلدین
عیش دوغرو شوکت کتیشیکدم عاریه اقبال توکل تاپارکون کون دین آثار تجمل
پراکیرسه توکل حوشینغه دیناتک مستولا اول دهشتی غه دنیغلغان چیرتیک
مجموعی اوچ یوز چاغلیغ کیشی بارد ورورایردی من الاتفاقات چون محمد امین عناق
خوارزم ارم نزم سوبغه معاودت قیلغانی آلتانیب بخارا استهدیسی چیقارغه توزویدی
بزای ناس بیکا هیئه یوسفخان دادوهاسر دارکیم هرنجه یوزیله سراندکورلیکیدا
اولتورشیر دورورایرکان توبخ وسرنشر طریقه سیر بیله دیدورورکیم ای عناق بوسیاه
بیله اوزیوزینگ عار سانگ یوزغه نه دیارکیم سنکا مقابل بولالغای بارغاچ
همان ملک نی مسخر قیلیب یوتوب اورت دین چیقارورسن دمسینگ اهل وعیالیم
قولغه توشه احمد الدین خبردار بولغیل محمد امین عناق خلوص نیت دمهای طوب بیله
دیب دورورکیم انشاالله خبردار لیق میسلور میز قدرت اظهر بیله آیتهان سوزی قوتوع

تاهیب آ ینینگ اهل وعیالی دستگیر بولوب دورورمحمد امین عناق اول نیت نی پاس اوتوب
آلارغا ملی عطایای دین بهره وقیلیب دوغانسر حبردار بخارا دین تاهیب کورکان نی
اوزاقوام غه قوشولغان دین سوکرا انریدین میاردی من تاریخ الرؤیا محمد امین عناق مینوز
ارادهٔ حرکت وقصد معاودت قیلمای دورورایردی بیرکیچه حوادث دوران
وجعلهای اهل طغیان دین ودایال آتالیق ینینگ شقاوت دیبیروت لیغیب
حول دآشفته خاطر دورورایردی ناگاه اوتیموراییب توشن کوروب دورورکیم شریف
سیادات ضوی وافضل اولاد منتضوی زبدهٔ الاولیا قدوهٔ الاصفیا قطب العالم
غوث الاعظم حضرتلاری سیدنا وخواجه نورالمله مرقده کیم خواجه الهی خواجه الاری
ینینگ اکابرلاردین دورورایردی اول اومورد خواجه الهی ینینگ قورغانیدا الدارش دیغه
مشغول دورورایردی بیرنجه اهل تصوف بیله حاضر بولوب دیدورورکیم تورغیل دمعاودت
قیلغیل کیم ملک نی سنکا تاپشورب دورورلار دشمنلکنی سنکا ترک ومعصوریتی یارلر
بولوا قعه لاردین فرصتناک بولوب مرخص قیلمای سیاه ینینگ تدبیر بیله مشغول بولغای
من آثار الخوارزمیه بموجب تاریخ داخوق مسجد جامعیده اهل الدین بیرا وکیم بیاز
نسخ غه موسوم دورورغان جمعه ادا سیدن سوکرا آوازلیک بیله دیدیکیم آیتهان سرمزده دورورکیم
بلیات ارضی وحادثات سماوی بیرایاغنی دین مرتفع بولوب دورورکیم ملک نی
اکیا سیکا تاپشورب ظلمه نی منکوب ومستاصل قیلغالار بولوا قعه دین
سوکرا ازفرصت دامحمد امین عناق بخارادین کیلیب خوارزم ارم نزم نی فتح قیلیب ملک آباد

وقهرآسوده جلال بولوب دور و لار نظم تامه دفیلهای اولیای دولت آلتی تمکن ایل کلاه بولمایین
تینکری دین کرم طلب هر بولالی عدو سی غافل عسکر یغمن محمد امین عناق بارسیلی
جمادی الاول تینک آخری دا میران تینک تورلامحر کولی هزار اسبغه تزول کورکوزوب دور
ومومدین بوبراق نکوز اشینظر امهرب اوزاوزینه تسلیح نایب کیم موت عناق همخواه
دور و رایردکوران تینک اکابری بیله متفق بولوب اول تورلوب یموت تینک دست تعدی سین
کورلادین کوتاه قیلیب دور و رایردی مایز پروانچی بوشروه دین مستظهر بولوب قوتلو قمراد حاجی
شتر زه قبیل بیله اوزکنج تینک تسخیری اوچون خانقاه غا میاب دور و رایردی لار
محمد امین عناق نهراسبغه کیلکان کچه سی اشینیاز بای دینا خواجه وقیر غای قاتی لی
قرق یکتی بیله قوتلو قمراد حاجی لی همراه لیغ غرقوسوب شاه آباد اریغر تینک الچه پین اکی کیمه بیله
اوزکنج اوستینه میاردی معلوم بولسون کیم بای خواجه سید آتا اولادیدین
آبدالخواجه متولی تینک انیسی دور و ربعایت شجاع و بهادر کیشیدور رایردی
آندا قدور و کیم محمد امین عناق بخارا غا کیتکان دین سونکرا خیوق وخانقاه ممالک
دا میر کیلیب لار دین قرق کیشی بیله کچه لار یموت غا شبخون اوروب کوندوزلار ده تینکلوروب
اعدای دولت قاهره سی مضطرب الحال قیلیب دور و رایردی نظم تورکون یوروق
قرق مرکن بیله نبرد ایلهان خیل دشمن بیله پیشانخونیدین ایردی اعدا آبنک قیلالمایین
اوتروی دادتنک بایدی کارزار دین اعدا ستوه قاچیب چیقیب سیدن کروهاکروه
یاناپلاق واشینیاز کلبا باغی کیم آقایی ایردیلار خیوق تینک عتابر بیشه لار دین ایردیلار

بعنایت جلد و چالاک مشتوی ایدی جانک آنداقکه بیک خیال ☆ نیتهای غایبانه باد شمال
او را رچاغداد م مکرتکبیر دین ☆ آلیب بوکین آی انگلاتمای بلیر دین ☆ آتیب ایله
شرق ساری کمند ☆ قیلورایردی غرب یلی یونغه بند ☆ چوعیارلیق فنی فنو غایت
آلارغروعیاردین باج آلیب ☆ جیل ایچاکور کوزسه لار بندو بست ☆ ایدی باوجلا بسی زیر
دست ☆ عیان قیلسه شیر و لیک ار تیره توان ☆ آلارغه ایدی تیره توان یاغه دکون
خیوقنی یموت آغاندین سونکرا لار خانقاه غه کیلیب اوزی هم پیشه لاریدین قرق کشی لی
اوزلاریغه متفق قیلیب کیچه لار شیر و لیک طریقه سی بیله دزلیق غه چیقیب یموت لارنی
اهل و عیال بیله باشلرکیب چشمه ین تاراج و غارت قیلورایردیلار آنداق کیم بیرکیچه
طاغی سلطان کمیوتیم تینکلاریدین بغایت پهلوان کیشی ایردی آولی
کنار یغه نقص و ضواوچون چیقیب ایردی پالاق آکلاپ شورو پالاق تینکلاری قی سورو توب
یتقیلدی طاغی سلطان آتینکه اوستیغه توشوب پالاق قیچقوردی کیم مدبیر تینک
عبدالقیوم شاعر غا تینک شیخ دیدی کیم سید اموسن باوستیغه اولدیکیم
آستیدا ین عبدالقیوم شاعر غه ضربت اوروب طاغی سلطان نی اولتوردی
واشبو تالاب مراجعت قیلدیلار آلارینکه قیلیغان ایشی کوردیرا کر تفصیلا
بیان سلکیکا چیکسم اوختصر غه کنجایش قیلیب سرکنت لار دا اولتورغان
یموت لار اخوفیدین کوچوب خیوق طرافیغه باریب پرنو واست دین یوقاری اعدای
دولت قاهره دین کشی یوق ایردی بهت آلار غا میدین بولوب غی فناک ☆ عدو ایردی اوتو

غنیمت بردن اردک ۞ آلاردن دائی نیاز خواجه غوشتی نیاز خواجه اول کچی که پیله اوکچی اولاردن

چقیب قرا اول بولدی مارجماعه سیه کچی سیه بای تنگ اولدی وقتی ایردی پای لاق پیله

ایشیاری بیاریب خبر لاشیب اول یل تنگ اولادی پیله پیله دوزاردوین

قوغانه نگر سیه علی بای توابی پیله دستگیر قیلدی لار تنگ محمد امین عناق تنگ بیاراسنه

کیکان خبری یتوشوب اوکچی داطبل شادیانه اوردوروب قوتلوق مراد حاجی اوچ قطعه غنه

تعیین بولوب نیاز خواجه خانقاه واوکچی سپاهی پیله اونفر صوبه متوجه بولوب یارغاچ همان

سنخر قیلدی بو واقعه اولوغ چاشتگاه دا ایردی واونفر شکرین آلیب

توشرلیه پشین ارسیداوردی خانقاه قرا توبه قورغانلارین آلیوب یارغاچی

اوستینه یورو شر قیلدی عرخواجه باشلیغ بوریاچی خواجه لاری سرکیلیب قیلیب

حرب واقع بولدی ونیاز خواجه تنگ تجریبی پیله بهادر لار غیر قیلیب یورو روب قورغانینی

آلیب یارغاچ قیلدیلار بو واقعه نماز عصر وقتی دا ایردی نیاز خواجه بیر کوندا مهم کچه آلیش لار

قیلیب فتح نصرت پیله کیلیب کچه اوکچی کاتوشی لار اول اوجورداتهرمان وبیک آباد

خلقی مخالفت قیلیب تهرمان حصار یغه کیریب اولتیروب ایردی لار وقهرمان ایاقیدا بیوت

بیوت تمکین بولوب اول یل کاتکما کوزداریردی بیک آباد چاکی منقطیاد بوری یب

کیب شجاعتم دایاد بوری سی ایردی اوکچی کاباریب نیاز خواجه وقوتلوق مراد حاجی دین بیوت

دفعی اوچون بیر بیک تیلادی آلاراد بوراشنر اقیدین کریم بردی اینا قنی کیم چالا اولوغ اتالیق لاردین دوردین

ایکیک کزیدا یکیت پیله میادی کریم بردی ایناق یاد بوری نایب پیله کچه

قهرمان حصاریغه کیریب تنگ پیله قهرمان وبیک آباد بیکین آلیب بیوتی چاپیب مقهور

ومستاصل قیلیب غنایم کثیره پیله مرجعت قیلدیلار نیاز خواجه وقوتلوق مراد حاجی

محمد امین عناق قه غنایم خمسه یلین فتح نامه بیاردیلار مشرف قیلیب کرمنکی تبارک

سنگا ۞ دهر رشید دور بارچه بهادر سنگا ۞ کونکلوکی اولوب نصرت ایله

بهره یاب ۞ واقع اولوب اولوارهای ایلیک فتح باب ۞ بعضی دین روایت دور دور یم بولدی

محمد امین ایناق مهراز اسب غه کیلیب سردین بوردون ایردی مهر تقدیر پیله محمد امین عناق

دینار پردانچی مهراز اسب بیکین آلیب خانقاه غه کیلدی لار اشیناز بای خانقاه کاکری

وستبه پیلیغه شرف بولوب دوردولار محمد امین عناق بیرکون آندا توقف بولوب اوکچی

تنگ قورغانین نزول سمت وصولی پیله فرد وسر ضوان قیلدی تی کون

توقف قیلیب اطراف ممالک دین لشکر جمع قیلدیلار اول آنا دا حضی

خواجه نظر وبای جوانه سیرون کیشی بار یب دوردیلار کیم نیز متوجه بولونک کیم خوتوقطای بولوردیمز

محمد امین عناق آنی قاچاریب بوروشر سیاتنگ تهنه سیغه شعوبلیق

کورکوزدیلار ومحمد ایناق پیله عبد الرحمن بای لی اوکچی قورغانه تنگ محافظتی عه تعین

قیلدیلار ویارنجکچیک آلتون جلوه اتورت یوز مرکن پیله آبدال بای الرحمه

تنگ فیض آثار جوارین موعد قیلیب میاریب اوزی امرا پیله بیغه لغان چیریب تنگ

آلیب خقند جاغی اوکچی دین جیب بوروشر قیلیب پیله بلاربولوشر تنگ محمودی آلتی یوز

کیشی دوردیاردی یول دامکا حبک کولی دا آداشیب خیلی سرکردان بولوب صلح وقتیدا

کوچه کوبر دکیه میوتشدی لار سه کرد انغدا چیرمیک نینک یاریمی پرکمنده
وتفرق بولوب قالیب دور دور ایردی محمد امین عناق امرا سپله بوه قایع دهشت انگیز دین
محزون وشکسته خاطر بولوب خیونیک نینک کنارینه توشوب بحسب مهارت
ویکلدی لار دوبا بعد اوغا زین او قوب خضوع تمام وخشوع مالا کلام سپله درگاه قاضی الحاجات
متوجه بولوب آمداق زار وتضرع ویکلدی لار کیم جمیع لشکریلی تهاتر بولوب
یغلاشدی لار عاقبت الامر کیسکاشر قلیب التون جلوداری
آلیمک کیشی سپله مرکان لار نا قاتیار ماقعه میبار یب دور دور لار دوستوخوانچی
مرکان لار نغه کلیبا بعد آتیوشوب قاتیار یب اوزی نا بیدای لشکر سپله بزنوخوانچی
وچیکانیک دا اولتورغان میوتیه طوایفرغه جیاووول لار اوروب حرکت کورکوزوب دور دور
آمادستوخوانچی مرکن لار ایزمدینه میبارکا مدینه سوکمز محمد امین عناق ویاز بردی
اوزلاری جمله بارماقاغ اوه اوانسب کوروب دستوخوانچی منیک ایزمدین حرکت قیلیب بلدیر
چاشتکاه دوانوفراق قلعه دامرکان لار غالیولوب آلار ضه اوزکنج غا اوزاتوب
اوزلاری دستوخوانچی منیک جهتیدین کمران وتحیر بولوب تروب دور دور ایردیلار
اول آتاداستوخوانچی جیرمیکین ایکی کیشی هرمیوت نا اسیر قلیب بیلدیر دور دور
اول کذب وفسور لوزیر دین خبر هرزه دور دور کیم میوت سپاهی کیچه نهار اب منیک
جنبالیغه کیتیب دور دوا خبر منیک سپاه عیدین نا زیر دوا بخبر یرشتین خاطر بولوب اینیک
سپله ایزکیسه کا کا نهار اب بولیغه توشوب لوردو یلار سپاه منیک مقدمه سی نا یکی آرتیق

دبسته لی غه تیب ایردی بلا کیم میوت هرمیکی خبوق دا جهاول خبرین ایشتیب توشاوق
توشدین آتلانیب عرنجانه ومیزان سنکر یداساقوچی لشکرگاه نهشوب
اوروشر سالدی لار محمد امین اناق ومیزبر دوانچی باکمکی رنغ دین قالیب
مقابل بولوب صف جیکتی محمد امین اناق مینسنک قاشیدا اوزکیشی یوق
ایردی کوپرای سپله کا میب ایردیلار اعدای دولت سپله اوروشوب قیغان شاه
بنار بیک بن اسکندر بی ومحمد امین سارغ وجلایر ایشنظر بهادر قتغون یخشی
محمد باشلیغ اولتورجا غلغ کیشی ایردی امامیوت منیک هرمیکی باریدین
پیشرآلتی مینکلیک لدی منیک عدد لشکری دهبدهم ارتیبانش
بیتیب هرطرفدین سنان تارتیبان هجوم ایلاب آتیلا فکه موربلخ توشوب
غلغله دین سپهر اوزره رخ قلیب لیک طاقت لارین خوف طاق
قویا آلماین ایلکاریراک آیاق ضمایر لارینه سالیب ذوالجلال هرسر اوزعا
کام قالمای مجال بولوب عجب دمینه هربوته خار وخس آلار کوزلارینه
سیاهی بسر عنبار یکه هرسای قوزغا قیبون کوزونی آلارغه
توماق مینک قوشون بوداقعه دین پسله بارغان هرمیک خبر تاپیب کیسلیب اناق
توشولدی اول کیچه غدانکور ایشنظر میراب لشکرکا تربیب وتحریص جهتیدین
ویدی کیم مومندین قاچیب نجات تاپاق مجال کورمونور تنکری تعالی نی بیدینه
توکل قیلیب بالجمله هرجمله قیلالی امید کیم دشمن نی منهزم قیلغای منیر اکر

قتل غیرت کاری نامور او سید اولاد امیر نظم ایراد او دور کرد

قتل امیر تو کتمان ۞ دیاد اوری قتل اولسه جان ۞ ایرد مرد ایکدوعوی ایتمکان کا

عار ۞ عدو کار ازار دن ایتمک فرار ۞ قتیل اولماق اولی دور زرم ایرا ۞ قاچیب اولماکدن

یوز تکنی قرا ۞ بوسوز دین بارچه وقت نا چیب اهل دین اینماق آندین تو شوب بیردین برا و ح

تو قراق آلیب جیهی غه سالیب دیب یکیم پرورد کار اوچ هم جانیم بی سنکا تا بشورم دوم تنیم

تنیم بی تو قراقه بو واقعه بی کورو ب سپاه اهل دین آندق غریو قوپتی یر و کوک صدا غه کردی آیدین

سونک قضای تعالی تنک دکاهی غه بنا ۞ منتبع سپه بانا شر قیلیب تو کل عروه الوثقی

سینه چاک غه تصام اوروب اعدای دولت غه حمله قیلد بلار بولار عنور تمام دور

ایردی قتلکی محمد امین سایغ و ایشنظر اعلا بر کرر لاری قاهر قلی اوشقچی کیم موب جاغه سی تنک

سروری ایردی سنان جانسان پسله سانچیب اولتوردی لار بو منصوبه

بابلی بی معاند لار مشاهده قیلیب همیت تاچیب فراری بولد بلار کقوله تعالی فل جاء الحق

وزهق الباطل ان الباطل کان زهوقا نظم بولاب حق ساری قاشر منصور لیق ۞

تیب خیل باطل غه مقهور لیق ۞ تاچیب دی سلار فتح نصر نفه دست ۞ تیب خصم غه

انهزام شکست ۞ تمثیل سنه تو قوز یوز قرق لتی دا کیم عبد الله خان عمر غازی

سلطان ابن سلطان غازی سلطان تنک ترغیب و تحریصی بیله خوارزم غه

سپاه تارتیب اول مملکت نی آلیب اوا نشر خانینی اولتوروب خوارزم نی اوز

اوزی تنک او غلی عبد العزیز خانغه تفویض قیلیب خانینی اول دا ان دا اونشر خان تنک او لوغ

او غلی دین خدا خان خراسان حدود یدا نای و باد غدا پادشا ایردی بو دا قعه نا

اشیتیب اوچ مینگ چهر یک پسله کیلیب خوارزم ارم زمین مسخر قیلیب غنی

های تخت اچی و عبد العزیز خان قاچیب انا سی قاشیغه بارد ی بو جهت دین عبد الله

خان قرق مینگ چهر یک پسله دین محمد خان تنک قصد ینه حرکت قیلد ی او ی

تاموه بولوین دا مستوقف بولوب چهر یم او غلان و حافظ قو نقرات دیکان ایکی امیر نی سپه سالار

قیلیب اکثر امرا سپله او تو ز مینگ سپاه نی تاشیروب خوارزم ارم زمین غه

یبارد ی آلار هم اراسب غه کیکان دادین محمد خان مدافعه او چون خیوه قدین آتلاند

و خوارزم ارم زمین امراسی بخارا لشکر نی او چ مینگ کیشی پسله مقابل الامانی مصلوت

کورماي خراسانغه بارمانی منا سکورو ب عرض قیلد بلار خان قبول قیلمای او رود ی

امرا بانا ریلکاری راق بارب آتین آشوب یل او ستید او کونوب عرض قیلد ی لار

تو شماد ی او چلانچی عرض قیلمانداد ین محمد خان آندین تو شوب هر آوچ تو قراق آلیب

دیدی کیم پرورد کار یم جانیم فی سنکا تاشیرو دیم تنیم فی تو قراقه اول تو قراقنی بقاسنه

قو یوب دیدی کیم تو قراق قبرم تو قراق و لباسیم کفن دور آندین سونک امراغه ماقیب دیدی کیم سیز لار تنه

جانتنکیز منسین از تو قراق بولک اوروشسه غه بارمانک دا کر برابر بولسه قالمانک بو سز آلار غه

موثر بولوب بارچه متفق الکلمه بولوب دیدی کیم جانیمیز سنکا فدا بولسون خان

بوسوز دین خاطر جمع بولوب بیش آرپ غه حرکت کردن خواست کیلیب ایم

جالانکور کولیغه مشهور دور آتینکدیک اولوغ چهر یک پسله اورو شوب شکست یاب

هر از اسب غه بارغو نچه تعاقب قتلیب قتلمام ایتی و حافظ قونکرات و هر بیرلو غلانی
اکثر امرا ایله اسیر قیلدی شهر جاندین اوتمای بهره تاچاق غزدین آستن
ایاسر کیمایین باسقیر اوتاغه ساپخاق مکان ایاسر
جان فشان کلیچ قیلمای ایکیسر یومیدان ارا یعنی آتینک خصوصاً
بیرله خون فشان ایاسر چون یموت سپاهی نهیمت تاجی محمد امین غازاق
وتاز بروا هر بهادر لار بیله تعاقب قتلیب معاندلار نی اولتورا اولتورا یرنوحوالت
آر یغیر تینک کوپرو کیکا یتوشدی لار یموت عسکری آیلا میب قتلدی
بهادر لار قتامیی آرد لاشیب بیکلی کلدی سعادتینک اوغلی محمد عوض و محمد شاه آقای قتلغ
قتل ایتی لار و توحوق اوروغینک کاکا بای دیکان یموت نی قتل قیلمای آسیر
قیلدیلار مونداین سونک یموت سپاهی هیچ یرد اتوقف قیلالا دی لار
بکیم اکثری متفرق بولوب اول عیالین اسیب قاچا قچه اشتغال کورکوردی لار
تاجیان اللہ بردی اومید اجر و ظفر بالقطع قاضی اولتورنجاغ یکیت بیله قاووب آمدیان بابا
نورالله مرقده جواری غه چه ایکیا اوچ یرد ایموت ینک ارتیدین قیب کوب نی تعقیب
وماسور قیلدیلار اما یاز خواجه و سید محمد بای ابن دوست محمد ارباب ارتیدین
بیله قوم یاسقه یولیغه نوشوب تعاقب تهیب معدلار نی قتل غه یتکوردیلار
قوم یاسقه غه یتکاندا معاندلار آلارنی آزکوب بهم قتلیب اول اکی بهاره نی شهاد
یتکوردیلار نظم سپهر ظلم کستر ایکیدین داد ۞ کز سمید و رآتینک سیته

113

سپهر اوکیم تا رتیبان سنج عنانا ۞ تا یار یاغ دا حصول مدعانا ۞ جغالار نیکورد وب نزاغه نه
قتلدی مخیر و مسآندین بلکه جاندین ۞ آندن سونک یموت متفرق بولوب بعضی سی خیوقه
کیرب تورا آلماین آتا دروازه سیدن چیقیب قوبلینه کیرکان عیال واطفالین
آلیب کورکان کا فرار قیلدی لار محمد امین غازاق فتح نصرت بیله شهر کا کیرب
فاضل بیک لی خانا وقطغه تعیین قتلیب اوزی سپاه پناه بیله بیرزسنج غه
تعاقب قتلیب اعلای دولت نا قتامام آتیب غنیم یموغور داسارا مقدور شهرت
قتلیب دار السلطنه خیوقنی نزول سترو وصول بیله فردوشان قیلدی
وبهادر لار ایکی کون کاچه ایزدین قاووب کیب بی نی مقتول و ماسور قتلیب قاچا تی لار
وبدخواه لار اطراف عالم غه آواره بولدیلار و عبد الرحیم مترا و کنج بیسر دفتر اهل فساد
ایردی یموت غه یتجا نه واشکست تاپقاندا کلب نباع کوکا کینه کیرب سوا بچه ایاسکوب قالیب ایردی
تاجیان دوست بهادر لار بهادر ان نصرت دار غه آنی کولدین تولوب کیلتوردی غازاق آنی
اولتوروب باشین اورکنج میردی واشنیاز بای خانقاهی لی وزارت خلعتی
بیله سرافراز قتلیب امور سلطنت و مهام مملکت نی آتینک قبضه
اقتدار نه تفویض قیلدور یاست تشریفی بیله عبد الرحمن بای مفتخر
قتلدی نظم راست یورو بدایره دهر بند ۞ قهدی سعادت
ایلیسی ارجمند ۞ حق بولوب اوزمر کزیدا برقرار ۞ ایلادی اقطاخوب بالطاف آثار
فتح اولوب ارباب عدالت ساری ۞ یعنی شکست اهل بطالت ساری ۞ وقع

بولوب دهم دل اهل خلاف ؛ مرتفع اولدی اثر اختلاف ؛ چرخ شرف الهین اتیب سر فراز ؛
بولدی جهانده شهره عزو ناز ؛ رفع بولوب ظلمی هاشیه بلا ؛ بولدی فراوانی سهل
سر جلا ؛ القصه اعدای دولت تنیک ظلم پیشه اغان اموال و مواشی
پیلر رعایا و فقرا دن بیغنی بولدی لار و جمیع ممالک خوارزم ارم زم محمد امین غازان تنیک
تخت فرمانیده کیریب فقرا فارغ بال و آسوده حال بولدیلار و سید قلی بای تنیک دان
مهتر کاشی فی مطالبه قتلیب محمد سعید بای تنیک شفاعتی ایله کناهین عفو اتیب
اورکنج حکومتیده ابای مذکور تنیک ضلعی غه مقرر قیلدیلار هر کیم کیم ستلیغ
جانبلرینه قتلیب ایردی منصب و دستور غالاتیله سرفراز قیلدیلار و یکی آکر
دین سونوک جهانکیر خانی خلع قتلیب آقتم خان ابن عادل سلطانی دشت قپچاق دن
کیلتوروب پادشاه قیلدی و آز جاغدا قحط بلاسی مرتفع بولوب آنینغ آرزانلیغ بولدی کیم بیر
یارم قفیز بغدای قوی بیر دینار غه خبوز تاشی ایله قرق باتمان بوغدای و آلتمیش باتمان
جاری بیر بیلار اول اوچون داخیوز باغمان تبریز غه اوچ یارم باتمان ایردی بلاد و سافرت
اختیار قیلغان لار مواطن و ساکین لارینه مراجعت قتلیب بیر کیم اوز ملکیده بایب
زراعت و عمارت غه مشغول بولوب بیوت اولتی دین بخیر اوق معمور و آباد ان
بولدی و بیر و ضیع و شریف عشرت سایین مهیا قیلیب قوانین نشاط آهنگ غه
قیام کورکوزدی لار نظم بلاد و مضافات آباد اولوب ؛ طبایع معیشت غه معتاد
اولوب ؛ بولوب ملک خوارزم جنت مثال ؛ برابا بهشتی دیکاسه ده جال ؛ سباز دو

نعمت فراوان بولوب

نعمت فراوان بولوب ؛ بهاسی اکر اتوفر اقدین آرزان بولوبت اولتی تاکچیک
نرم عشرت تورزوبت ؛ تورکون نشاط طرب کورکوزوب ؛ سورور کاین اوز
مدعاسی ایله ایچیب جام اتیاق تینک دعاسی ایله ؛ مقبول دور و رکیم اول ایام
میمنت انجام دا آیین سعادت و قوانین مروت اول منشه دا استعلا دیکیم
مثلا محتاجی هر کیمسه کا اظهار حاجت قیلسه آکر آینک اول حاجتی جان هم بولسا
بو مصلحت قیلماین اشفقت علی خلق الله مقتضاسی ایله حاجت روا اتیب مور یدا
جان بازلیق قیلور ایردی و اکر سیم دین دم اورسه بولور لیکین بیر بیت
توثرون علی انفسهم فحواسی ایله زر پاشلیغ کورکوزوب غدرین قولور ایردی نظم
رسوم مروت بولوب ایلا قاش ؛ قیلور لار ایدی بذل اتیار دا اکر بیر شی آرا یابسه
ایردی محتاج نان ؛ قیلور لار ایدی آنکا ایثار جان ؛ کدا لار غه اولوغ همت ایدی
که حاتم دین آرتوق مروت ایدی ؛ حکایت قیلور لار کیم اول اوچ داد و دهشی
بار دور ور ایردی خرمن جمعیتین فقرا ؛ دی برباد قیلغان و کلبه احزانی فاقه ینک سیدیدین
یعقیلغان ؛ هر کون محتاج لینغ شدتین هر دو ستیغه کیشی میار یب و ورد کتم دیکیر
قوتی و مروت جاغیندور و ردوستی داغیر دروازیش لینک بیر سیدین فضلت
سبقت ایلیکان دور ور ایردی بیت فتح ایدی فاقه ایله کا می اینک لوق ایدی
هر لقمه طعام کر اینک اول ایدی وجود موذاق عشرت قاضطه محروم قاینا رماق لی مروت دین
مناسب کورمای هر اوغه هر کری مزدور لیق قیلماق وعده سی ایله هر اشر فرلیب

ÖZGEÇMİŞ

1972'de Samsun'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Samsun'da tamamladı. 1996 yılında Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. Aynı yıl Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yüksek lisansa başladı. Doç. Dr. Nüket Esen'in danışmanlığında hazırladığı "Türk Romanında Tarihin Yeniden Kurgulanışı" adlı teziyle 1998 yılında yüksek lisans eğitimini tamamladı. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yaptıktan sonra 2004 yılında Kocaeli Üniversitesi'ne geçti. Halen aynı üniversitede Türk Dili okutmanlığı görevini sürdürmektedir.